הלכות גדולות

מסכת גיטין

תורת אדם קדמאי ושמו פלאי, כי מלאך ד' צבאות הוא, תורה יבקשו מפיהו

חברו

רבי יהודאי גאון ולישׁ מרבותינו **רבי שמעון קיירא**

עם פירושי

קמח סולת

לפרש בקיצור פשטות דברי רבינו הקדושים, ופירוש

משנה הלכות

הבא בארוכה לפלפל ולסלסל בדבריו הקדושים, וגדולי הראשונים והאחרונים שנמשכו אחריו בפה מלא ועל ידו גם הרבה סוגיות מש"ס בבלי וירושלמי מתחוורים כשמלה

אשר חנן ה' את עבדו מקים מעפר דל

מנשה הקטן

אבדק"ק אונגוואר וראש ישיבת בית שערים בברוקלין נוא יארק

בן לאאמו"ר הקדוש חסיד ועניו מרן ר' אליעזר זאב

שנהרג ונשרף עקה"ש הי"ד

יוצא לאור ע"י

מכון משנה הלכות גדולות

שנת

משנה הלכות גדולות

Published by

Mishne Halachoth Gedoloth Institute

Under the leadership of
Rabbi Menashe Klein
of Ungvar
Dean of Yeshiva Beth Shearim
1578 53rd Street
Brooklyn, NY 11219

❖

לרכוש ספר זה או תקליטור תורני של כל הספרים
עם תוכנית חיפוש ובתבנית צילום, להתקשר:

To purchase printed copies of this volume or a Compact Disk containing all the volumes in searchable text files & PDF format, contact:

Toll Free (888) 498-8642 **ארה"ב**
New York (718) 851-0806 **ניו יורק**
Israel (02) 587-0613 **ארץ ישראל**
MishnaHalachos@mail.com

❖

תרומתכם תאפשר לנו להמשיך בהפצת תורה בישראל

Your financial contribution is appreciated as it will help us continue to spread torah through publishing seforim and making them available on computer.

נא לשלוח תרומתכם החשובה:

Please send your generous donations to:
Machon Mishne Halachos
3301 W. Strathmore Ave.
Baltimore, MD 21215
USA

❖

כל הזכויות שמורות תשס"ד
Copyright © 2004

פקסימיליא מהשער של הבה"ג דפוס הראשון (ווניציא. ש"ח).

פקסימיליא מכתב יד בה"ג אוקספורד

עלינו

לשבח לארון הכל, לתת גדולה ליוצר כל, אשר מלך בטרם כל, יציר-נברא לעת נעשה בחפצו כל, הוא הי׳ והוא הוה והוא יהיה בתפארה, ואחרי ככלות הכל לברו ימלוך נורא, אחר ואין יחיר כיחורו, נעלם וגם אין סוף לאחרותו, קרמון לכל רבר אשר ברא, צפה בתורה ועולמו ברא, בשביל שנקראת ראשית התורה, ובשביל ישראל אשר בו קשורה, שנאמר ה׳ קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז. אמרה תורה ער שלא נברא העולם נבראתי, אמר רב הונא בשם רבי שמעון בן לקיש שני אלפים שנה קרמה תורה לבריאתו של עולם שנאמר ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום אמון אומן אמרה תורה אני הייתי כלי אומנתו של הקב״ה בי נסתכל וברא העולם שנאמר ה׳ קנני ראשית דרכו. ולפי שהעולם נברא בכח התורה, לא תתקיים כי אם ע״י לימור התורה, כרכתיב אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי (סנהדרין צ״ט ע״ב), ובגמ׳ שבת (פ״ח ע״א) אמר חזקיה מאי רכתיב משמים השמעת רין ארץ יראה ושקטה אם יראה למה שקטה ואם שקטה למה יראה אלא בתחילה יראה ולבסוף שקטה ולמה יראה כרר״ל ראמר ריש לקיש מאי רכתיב ויהיה ערב ויהיה בקר יום הששי ה׳ יתירה למה לי מלמר שהתנה הקב״ה עם מעשה בראשית ואמר להם אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימין ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו.

וכיון שראה שאין העולם מתקיים במרת הרין, שיתף מרת הרחמים למרת הרין, ולא עור שהקרים מרת הרחמים, ותקן כסאו ותפארתו מלך יושב על כסא רחמים, ות״ח שלומרים ועמלים בתורה, ביראת ה׳ טהורה, מהנין את העולם ומקיימין כל יציר נברא. וכל הלומר תורה לשמה וממית עצמו עליה, זוכה לרברים הרבה שנמסרו ביריה, ונותנת לו מלכות וממשלה עליה ועל יושביה, וכמעשה ררפב״י שהלך לפריון שבויים ופגע ביה בגינאי נהרא ואמר ליה גינאי חלוק לי מימך ואעבור בך א״ל אתה הולך לעשות רצון קונך ואני הולך לעשות רצון קוני אתה ספק עושה ספק אי אתה עושה אני וראי עושה אמר ליה אם אי אתה חולק גוזרני עליך שלא יעברו בך מים לעולם חלק ליה (חולין ז׳ ע״א) ולכאורה יפה טען גינאי אבל כיון רהקיום של גינאי נמי בכח מעשיו ובתורתו של רפב״י ולכן שפיר א״ל גוזרני עליך. וכנגר מרת החסר הוא מרת היראה, ואמר רבה בר רב הונא כל ארם שיש בו תורה ואין בו יראת שמים רומה לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצונות לא מסרו לו בהי עייל מכריז ר׳ ינאי חבל על רלית ליה ררתא ותרעא לררתא עביר, ואמר רב יהורה לא ברא הקב״ה את עולמו אלא כרי שיראו מלפניו שנאמר והאלקים עשה שיראו מלפניו (קהלת ג׳). ורימה היראת שמים לפתחים שבהם נכנס ויוצא ונעשה בעל הבית על העולם כולו, וכל מי שיש בו יראת שמים רבריו נשמעים למעלה ולמטה, וכמו שהקרים מרת הרחמים למרת הרין צריך להקרים יראה לחכמה ואמרו ראשית חכמה יראת ה׳.

וכאן אתנצל ואבקש סליחה כי זה קרוב לשלשים שנה שהוצאתי לאור בס״ר ספרי משנה הלכות על כתובות, נררים, ונזיר, ומאז מחמת הטררות להרפיס ספרי שו״ת אשר בקשו ממני חבירי ליתן לו רין קרימה הרפסתי בס״ר ספרי שו״ת משנה הלכות כמה חלקים בס״ר הלכה למעשה מה שחננני ה׳ ית״ש ובעזה״י נתקבלו ספרינו בין לומרי ואוהבי התורה, וגם בשאר טררות באמירת שיעורים בישיבה והכולל, וגם בעזה״י בבנין הארץ אשר הורות לא־ל ית״ש זכינו לבנות קרי׳ קרושה קרית אונגוואר ברמות בירושלים עיה״ק וב״ה גרים שם קרוב למאה וחמשים משפחות כלם אהובים חררים לרבר ה׳ לומרי תורה ויראת ה׳ טהורה וגם לרבות מוסרות התורה בית המררש לתפילה, ישיבה גרולה, פנימיה לבחורים, כולל אברכים, מקוה טהרה לכל השכונה שם, גמ״ח, חוץ ממה שבנינו קצת גם פה בארה״ב בס״ר, ומ״מ כל זמן לא הייתי מסיח רעת מרבינו הגרול הבה״ג אשר זה הי׳ ראשית מחשבתי, ומעתה זכני ה׳ להוציא לאור על הל׳ גיטין, וקירושין, מרבינו הגרול, וגם יש מוכן לרפוס הל׳ יבמות, הל׳ עריות, עברים, יולרות, ונרה. יתן ה׳ ואזכה להוציא לאור על כל הבה״ג ויהי׳ לנחת ולכבור ה׳ ותורתו.

ולמודעי אני צריך הגם כי מכיר אני את מקומי והי׳ מן הראוי שלא להכניס עצמי בדברים וכ״ש להרפיסם אצל רברי הגאון הקרוש קרמון ראשון לראשונים, מ״מ אהבה רוחקת את הבשר אהבת התורה של רבינו הגרול ואבקש סליחתו מרבינו הגרול והקרוש אם הרביתי בענינים, בפרט על ריבוי רברים אבל בתורה

משנה הקדמה הלכות

כתיב ורברת בם ואמרו ז"ל מה אומנתו של ארם בעוה"ז יעשה עצמו אלם יכול אפי' בר"ת כן ת"ל צרק תרברון (חולין פ"ט ע"א) וכתיב ורברת בם, ואתה אבי שבשמים, הנני העני במעש, חסר תורה וחסר רעת, מורה אני לפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו על כל החסר אשר עשית עמרי מעורי ער היום הזה ובפרט בימי עניי ומרורי ימי הצער והחורבן לעמך ישראל אשר עלה הצר הנאצי ימ"ש עם חבריו ועוזריו להשמיר ולהרוג ולאבר את כל שונאי ישראל וכמעט עלתה בירו ומששת מיליאנים ברוב רחמיך השארת אורים מוצלים מאש להיותם ערים נאמנים כשיבא משיח צרקינו ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו ויכחישו על מעשי רשע ורציחה הרוג ושרוף וסמי גז אשר עשו עם אחינו בני ישראל וגם אני הקטן הן אני נשארתי ע"פ נס גרול בחיים וקצת רמזתי ורשמתי בכתב על הנעשה שם בהקרמה לספרי שו"ת משנה ח"י ע"ש.

ועל הכל ה' אלקינו אני מורה לך ששמת חלקי מיושבי בית המררש ולא שמת חלקי מיושבי קרנות, הנני מגיש מנחה חרבה אשר טפחתי ורביתי ונררתי שינה מעיני, וי"ר שיהא לריח ניחוח לה' ולא יאמר פי רבר שלא כרצונו ואצא בתפילת רנחב"ה שלא אכשל ברבר הלכה וישמחו בי חבירי, ומורי ורבינו הגרול בעל ה"ג ימליץ בערי לטובה שאזכה לגמור על כל ספרי בה"ג ובער ביתי זו אשתי הרבנית תחי' ובער כל צאצאי וצאצאי צאצאינו ונהיה כלנו יורעי שמיך ולומרי תורתיך לשמה כן יתן ה' ערי יבא ינון ולו יקהת עמים כמים לים מכסים רברי עבר נרצע לארוניו בלב ונפש.

א' רר"ח ארר שבו מרבים בשמחה ואין שמחה כהתרת הספיקות

מנשה הקטן

אמר הקטן והצעיר באלפי ישראל, את נרדי אשלם, בהוציאו את ספרי משנה הלכות גרולות על ספר הלכות גרולות מס' כתובות הבטחתי אז בעזה"י לקראת החיבורים הבאים לברר קצת יותר מחיי רבינו ומפעולותיו וחשבתי אז כי באמת אוכל לברר מה שהוא יותר מבורר מחייו ומי הוא באמת המחבר של ספר הלכות גרולות אשר נמצא בו מבוכה וחילוקי רעות, והאמנם אמת אגיר כי ער הנה לא זכיתי לעמור הרבה בזה ולרעת הרבה יותר ממה שכבר ירוע, ולכן לא נשאר רק לשער השערות ולהעלותם על הכתב, ומנעתי עצמי מלחשוב מחשבות, ולחלום חלומות ולהוליר רוח, והחלומות שוא ירברו, ועור להשלות עצמי ואחרים חס ליה לזרעא ראבא, ולכן אכתוב רק מה שליקטתי והוספתי קצת ענינים ירועים ופשוטים, וכל ארם ישער לעצמו כרצונו ויסיק מסקנות כפי רעתו הרחבה.

והאמנם מה שברור שרבינו הי' אחר מן הראשונים לאחר חתימת הש"ס שחיבר ספר הלכות גרולות לפסוק הלכה פסוקה בכלל ועל סרר הש"ס בפרט, וחיבר לפי מה שקבל מרבותיו לפסוק הלכה למעשה במקום שיש מחלוקות וכתב רבינו ז"ל הקבלה האמתית בהלכה זו כפי מה שקבל איש מפי איש ער הלכה למשה מסיני וכמו שכתבו עליו הראשונים ז"ל בכל מקום שאין לחלוק עליו שכל רבריו רברי קבלה, ובפרט אם נחליט שהי' זה רב יהוראי גאון שהי' מאור עינים וא"כ לא הי' לו אלא מה שקבל קבלה אמתית תורה שבע"פ איש מפי איש, ועיין יש"ש יבמות פ"ב סי' ה' שכתב וז"ל וכן בהלכות גרולות וגם אסר אשת חמיו ואשת חתנו וכתבו התוס' והרא"ש אף רבגמ' משמע רתרוייהו להיתירא ראמרינן בהריא מותר ארם באשת חמיו וכן חורגו מותר בבתו רהיינו שני חורגים מ"מ שמא אחר התלמור אסרו הגאונים, ולפי רעתי סברא ישרה היא שאי אפשר שרבנו חננאל והלכות גרולות חלקו על התלמור אם לא שנאסר במנין עכ"ר. והנה סמכו עליהם אפילו במה שפסקו לפום ריהטא נגר הגמ' ועיין הל' ערירות לרבינו בה"ג אשת חמיו ואשת חתנו מותרת לו אבל אמרו חכמים אסורה לו מפני מראית העין.

והתוס' פ' אלו טריפות מ"ר א' ועור בכמה מקומות והרא"ש פ' תפלת השחר ועור הרבה מקומות כתבו כי רברי בעל הלכות גרולות רברי קבלה הם וראוי לסמוך עליהם וכ"כ המהרי"ק שורש ק"נ וק"ס והש"ך יו"ר סי' נ"ה סק"ב כתב רמצינו כמה פעמים שהתוס' וכל הפוסקים חששו לרברי הבה"ג אפילו היכא רלא מסתבר טעמיה אפילו להקל מפני שכל רבריו רברי קבלה וכ"ש היכא רהוא מחמיר ומסתבר טעמיה. והמהרי"ט ז"ל ח"ב סי' י"ר סי"א הוסיף בטעמא מפני שקבל מהגאונים ומרבנן סבוראי ומרבנן רסוף הוראה ע"ש. וכראי להעתיק לשון הרמב"ן ז"ל בהקרמה על סה"מ שכתב להגן על רבינו נגר השגותיו במנין המצות וז"ל מנעורי גרלני כאב וכו' כי בעל הלכות רב שמעון, הביט צר מעון, לא עמרו במרחב רגליו, ועננה תשכון עליו, בעינים סגורות, וירים אסורות, ספר המצות, ומנה התורות, שגה בפשוטות טעה בברורות, והיה ארז בלבנון, בכבור ובגורל עצי ערן לא רמוהו, מים גרלוהו, תהומות רוממוהו, כל סתום לא עממוהו, ע"ש. והרברים מפורסמים אין צורך לחזקם.

וכבר אפשר שהספר הזה הי' הספר הראשון בכלל אחר חתימת הש"ס ואפילו להשיטות רהשאילתות הי' קורם מ"מ השאילתות לא הי' ספר על סרר הש"ס לפסוק ההלכות ולכן הספר הזה הי' הספר הראשון לאחר חתימת הש"ס, והיה אז יר הכל משתמשין בו, וכנראה שרבינו הי' היסור הראשון להבאים אחריו שהמשיכו בספרים כאלו כהלכות פסוקות וכמה הלכות שחיברו הראשונים הנמצאים כרבינו חננאל או לא נמצאים כספר בשר ע"ג גחלים וכיוצא בו, וכנראה רזה היתה ג"כ האבן פינה לרבינו הרי"ף שבא אחריו הרבה שנים ואחריו חכמי צרפת בעה"ת והעיקר רבינו הרא"ש שקיצר כל ההלכות של הש"ס (לא כן הרמב"ם ז"ל שררך לעצמו ררך חרש והשמיט בכלל מקור ההלכה וזה היה עיקר הסיבה שחלק עליו הראב"ר ז"ל וכתב שלא נהג מחבר זה כמנהג החכמים וכן חלקו עליו הרבה בשביל זה כירוע וגם הרמב"ם בעצמו חזר בו לסוף ימיו על שלא עשה מראה מקומות למקור ההלכה שלו).

והיות כי נתקבלו רברי רבינו ונתפשטו בכל ישראל ובמשך הזמן נעשה הספר הלכות גרולות כעין חלק מחלקי הש"ס ער שבכמה מקומות הביאוהו והכניסו רבריו בש"ס וכמ"ש רש"י ותוס' בכמה מקומות ובפרט במס' ברכות ולרוגמא עיין ברכות (ל"ו) והלכתא כמר בר רב אשי ער ניהו כלו מבעל הלכות גרולות וכ"כ הרא"ש שם ועיין שם (ל"ח ע"א) והלכתא ל"ג ומהלכות גרולות הוא, ועיין רבינו יונה פ"ו רברכות בשמעתין רצלף שהעיר על נוסח הגמ' שלנו וכתב רב אלפס ז"ל וכן כתוב במקצת ספרים נוסחא מבעל הלכות גרולות וכ' ע"ש ועיין ב"ק ר' נ"ג איתמר שור ושור פסולי המוקרשין שנגחו מאי ניהו שור בכור רלא פריק ליה וכו' ע"ש ועיין תוס' שם שור ושור פסה"מ שנגחו פי' רב יהוראי גאון רהיינו בכור שור וכו' ע"ש ועיין רש"י שם וברש"ל מחק לשון מאי ניהו וכו' ע"ש. ועיין הלכות גרולות כתובות וז"ל רבינא הוה ביריה חמרא ררבינא זוטא בר אחתיה ועיין פרש"י שם.

עוד נראה רהספר הלכות גרולות היו בו הלכות הרבה יותר ממה שנמצא אצלינו ואולי באמת סירר הלכות

משנה פתיחה הלכות

על כל הש"ס ועל כל תרי"ג מצות שהתחיל בהם הספר, ולכ"ע הי' רבינו ז"ל ראשון למוני המצות שבזה התחיל את ספרו כהקרמה לספרו וירוע שהרמב"ם ז"ל כתב שברצונו בעת שהתחיל לכתוב משנה תורה ורצה שלא יחסור כלום וראה אז שע"כ צריך להתחיל עם ספר המצות כרי שיוכל לראות שיכתוב ספרו על כל התורה כולה ועשה לו התרי"ג מצות כעין מפתח על מה שיכתוב וי"ל דזה הי' ג"כ כוונתו של רבינו שהתחיל במנין המצות והוא הי' הראשון למוני המצות וא"כ אפשר שגמר הלכות על כל המצות אלא שמאתנו נאבדו הרבה הלכות במשך הגלות.

וכן מבואר במרדכי הביאו בשו"ת הרמ"ע סי' ל"ב בענין מים שאובים שכתב והלא רברי בעל ה"ג הביאם המרדכי ספ"ק וכו' ולא כל כמינך להביל על רברי הבעל ה"ג על בלתי היותם כתובים בספרו המצוי אצלנו כי חסרונות הרבה ראיתי בכמה מקומות ולא נחשר המרדכי לומר משמו מה שלא ידע ולא ראה ע"ש והביאו בעל שונה הלכות בהקרמה על ח"ב. ובאמת כבר כתבתי בעניי מה שהביאו התוס' בשם רבינו לענין רה"ר ראורייתא רבעי ששים ריבוי בכל יום וכיוצא בו והגרמ"פ זצ"ל פקפק ברבר שלא מצא כן בבה"ג שלנו וכתבתי אז כי ח"ו לפקפק בזה ואם חסר בבה"ג שלנו הלא לפניהם הי' כן כמבואר ברבריהם וח"ו לספק ברברי רבותינו בעלי התוס' שהעירו לנו שכן הי' בבה"ג שלהם.

והסיבה על החסרון הרב י"ל שבמשך הזמן נאבדו הרבה הלכות ע"י המעתיקים או מפני שלא רצו להעתיק להם כל החיבור רק הלכות ירועות או שלא יכלו ולא הספיקו להעתיק כל החיבור וכרך המעתיקים בימים הראשונים שהעתיקו בכת"י הנקראים בזמנם כותבי ספרים ולפעמים העתיקו מסכת מסכת הנחיצות להם ולא העתיקו הכל או לפי הצורך או לפי ההזמנה שהזמינו אצלם, ובמשך הזמן נאבדו קצתם והרי אפילו מס' מהש"ס בעונ"ה נאבדו מאתנו כירוע רהרמב"ם ז"ל הי' לו מסכת בש"ס מה שאין לנו וכ"ש מספר שלאחר הש"ס וכמה מספרי הראשונים שנאבדו לגמרי כספר בשר על גבי גחלים שמביאם התוס' וספר המקצועות ועור, והרבר מפורסם. ולכן בהרבה מקומות מביאים רברי רבינו מה שלא מפורש בחיבור שלפנינו.

ולפי הנ"ל נראה לפענ"ר לישב מה שרבים תמהים שנמצא בהלכות גרולות הלכות מגאונים מאוחרים בזמן ממה שירוע מרב יהוראי גאון או ר"ש קיירא והסיבה לזה שבזמנם היו הסופרים המעתיקים ספרים, היו כותבים לפי בקשת המזמינים להם לכתוב וכמה פעמים כתבו ספר ועל פי בקשת המזמין הכניסו כמה רברים בספר מהלכות וספרים אחרים כמו שיש לנו על הש"ס רש"י ותוס' וכיוצא בו ואח"כ במשך הזמן הסופרים הבאים אחריהם הכניסו זה בתוך הספר בחשבם שזה הי' הגהת המחבר וכיוצא בו, וזה הי' שכיח מאר, ולפ"ז שפיר מיושב מה שהקשו קצת מהאחרונים שנמצאו בספרי רמר אקשי ליה רבנן למר רב יאוראי גאון וכו' ועור אמרו רבנן משום רב יאוראי גאון וברף ק"ז ופסיק בשאילתא רבי מר רב יאוראי גאון וברף קל"ז כתב מר רב יאוראי גאון הכי אמר וכו' וכתבו רמזה מוכח דרב יהוראי גאון לא חיבר ספר הלכות גרולות, אבל להנ"ל י"ל רהאי הוה הוספה מאחרים תלמירים או סופרים שהוסיפו בזה.

אלא שיש מקשים (עיין יר מלאכי ענין בה"ג) וסרר הרורות רהיאך נאמר שרבינו יהוראי גאון חיבר את הספר שהרי בכמה מקומות מביא בהלכות גרולות שמועות בשם רב יהוראי גאון ולא יתכן להביא בספרו של המחבר רברים בשם המחבר ולפענ"ר אף ריח קושיא אין כאן רפשוט י"ל רלאחר שחיבר רבינו ספר זה עור קבצו חכמים שמועות שאמר לאחר שחיבר ספרו בחייו או לאחר פטירתו קמו תלמיריו והכניסו בספרו זה בשמו, וכמ"ש בגמ' קירושין י"ג כי נח נפשיה דרב אסי עיילו רבנן לנקיטונהו לשמעתתיה א"ל ההוא מרבנן ור יעקב שמיה הכי א"ר אסי א"ר מני כשם שאין אשה נקנית בפחות מש"פ כך אין קרקע נקנית בפמשו"פ והתניא אע"פ שאין אשה נקנית בפמשו"פ קרקע נקנית בפמשו"פ א"ל כי תניא ההוא בחליפין וכו' הרר יתבי וקאמרי הא ראמר רב יהורה אמר שמואל כל שאינו יורע בטיב גיטין וקירושין לא יהא לו עסק עמהן אמר רב אסי אר' יוחנן וקשין לעולם כדור המבול שנאמר (הושע ר') אלה וכחש ורצוח וגנוב ונאוף פרצו ורמים ברמים נגעו וכו' ע"ש. הרור יתבי וקאמרי הא רתנן האשה שהביאה חטאתה ומתה יביאו יורשין עולתה וכו' אלמא שיעבורא לאו ראורייתא א"ר אסי אמר ר' יוחנן אע"ג שלא הפרישה מחיים וכו' הרי שרכם הי' לאחר מותו לקטו וקבצו שמעותיו שלא יאברו וא"כ הכ"נ לאחר פטירתו עור קבצו הלכות שלא הבאו בספר זה מקורם והכניסוהו ולפי שהכניסיהו לאחר פטירתו כתבוהו בשמו אמרי רבנן משמיה דרב יוראי גאון וכו' וכיוצא בו ואין מזה הכרח שאחר עשה כל הספר.

ועוד בו שלישיה לפי מה שכתבו בעלי תוס' ורבינו יהוראי גאון מאור עינים הי' וכתבו תלמיריו הרברים בשמו וא"כ אפשר שכתבו התלמירים מה שהוסיפו מזמן לזמן בהאי לישנא כי כל תלמיר יש לו סגנון לשון אחר ער שנגמר הספר כי תורה לאו חתימה נתנה. ובאמת כי יש לומר עור רמה שמביא בהלכות גרולות כמה גאונים היו מקורם וכמו שהאריכו הרבה על רב חנינא גאון שהיו שנים או שלשה או יותר אחר רב

משנה פתיחה הלכות

חנינא מן בי גיהרא בפירוז שבור לערך שס"ח עד שצ"ו והוא הי' הרבה לפני רבינו בעל הלכות גדולות, ואחר רב חנינא מנהר פקוד בשנת ד"א תמ"ס או ר' חנינא מסורא סתם אחרי שנת ש"פ ער ערך ד"א ת' ועיין בה"ג הל' גיטין בעו רבנן קמי מר רב חנינא גאון בכלה רבתי דנכרי לא הוי שליח וכו' ועיין תקופת הגאונים תורתן של ראשונים פ"ז מה שהאריך לחלוק על שהיו מחליפין רב חנינא גאון הראשון עם האחרון.

ומיהו יש מקום נמי לקצת מן החוקרים שהספר הלכות גדולות הוא קובץ מכמה גאונים וכעין קובץ הלכות והוסיפו עליו מרור דור וכעין שספר תהלים נאמרה מפי רור המלך ע"ה על ידי עשרה גדולי עולם אולי כן נמי בהלכות גדולות ורבינו ראש המקבצים ההלכות מרוב ענותונותו היה חושב שלא חידש בה דברים מעצמו אלא כתב ההלכה למעשה מפי הקבלה לא רצה להחזיק טיבותא לנפשיה ולכתוב שמו עליו, שהרי לא עשה כלום מגרמיה אלא כך קבל והכתיב שהלכה כפלוני, הגם שבאמת כל דבריו בידר כסולת נקי' והביא ראי לכל פסק והלכה כירוע מ"מ חשב שהוא כלומד בש"ס שג"כ למרו וקבצו והוסיפו. ובסדר הדורות ר"א ת"ק הביא ר"ש קיירא חיבר הלכות גדולות וכו' ובהקדמת סמ"ג כתב שר' יהודה גאון (בר מר רב נחנן) עשה ס' ה"ג ובשה"ק רל"ו ע"ב כתב כראיתא במרדכי פ' אלו מגלחין והיה סגי נהור ור' שמעון קיירא גם הוא חיבר הלכות גדולות ר"א תק"א וכ"כ יוחסין בסדר הקבלה מהרמ"א, נמצא לדעתם שניהם חיברו הלכות גרולות.

וראיתי בס' רורות הראשונים תקופת הגאונים פ"י ההלכות גדולות ופסוקות שהביא דברי הראב"ד בספר הקבלה נאמר ואחריו רב שמואל בר מרי בשנת ר"א תק"ח ובימי רב שמואל זה הי' ר' שמעון קיירא ולא נסמך לגאון וחבר הלכות גרולות בשנת אלף ונ"ב לשטרות שהוא שנת ר"א תק"א בשנה השלישית לגרולת רב שמואל בר רב מרי בשנת ח' לגרולת רב שמואל מזרע אמימר וכו' ושוב אח"ז אצל רב יהודאי גאון יאמר והוא חבר הלכות פסוקות ומהלכות גרולות קבצם וסגי נהור הי' ושאר גרולי הראשונים יש מזכירים הלכות גרולות על שם רב יהודאי גאון ויש על שם רב שמעון מקיירא וכפר האריך להביא יחר כל המקומות ולשונות הפוסקים הרב בעל יר מלאכי והרב שי"ר ירצה לומר כי הלכות גדולות שבירינו מחובר יחר מהלכות גרולות של הר"ש קיירא וההלכות פסוקות של רב יהודאי ע"ש. והוא ז"ל חלק עליהם.

שוב הביא שם דברי רבינו האי גאון שכתב לשואליו וז"ל. הכין חזינא ראשכחתון בהלכות ררב יהודאי זכר ארונינו לברכה לאו טעות סופר הוא אלא אמירא משמיה ומשמא דרבותא אחדיני נמי יסודי עולם וכו' ורב שמעון כצדויא (כייוא) דתקן הלכות גדולות לא קם אסעמיהון דרב יהודאי וההנך דבותא והרב שי"ר פי' שמש"כ רב שמעון לא קם אסעמיהון דמד יהודאי וההנך רבותא וכו' משמע דר"ש לא קם אסעמיה דרב יהודאי בספרו שחיבר קורם הלכות גדולות ואין זה כן כי באמת כי ר"ש בה"ג קדם לר"י והוא ז"ל דחה דבריו ע"ש. והאריך לבאר כי ההלכות גדולות חיבר אחר הלכות פסוקות ואחר השאילתות ורייק דיוקים, בלשון רב האי גאון.

איברא דלפענ"ר אם באתי לרייק בלשון רב האי נראה ראיפכא מסתברא והוא דיש לרייק דבינו בלשונו הזהב של רב האי גאון שכתב "ראשכחתון וכו' לאו טעות סופר וכו' ורב שמעון כצודייא דתקן הלכות גדולות וכו'" והנה תרי תמיה חזינא הכא חדא ראמר לאו טעות סופר ואם על עצם ההלכה הי' חולק הי"ל לאו טעותא הוא וטעות סופר משמע שר"ש אומר על שמעתתא זו שזו טעות סופר ולא אמר כן ר' יהודאי אלא הסופר טעה ורב האי חולק עליו רלא טעה הסופר אלא גירסא נכונה היא. וא"כ קאי רב האי על איזה הלכה שנכתב בו בספר הלכות גרולות מהסופר המעתיק וע"ז טוען ר"ש שזה טעות סופר שנכתב בספר ורב האי אומר שאינו טעות. גם מה שהוסיף אלא אמירה משמיה ומשמא דרבותא אחרינא, משמע דרק בא לברר שמה שס"ל לר"ש שט"ס הוא האמת שאמרה רב יהודאי גאון ולאו טעות סופר הוא. והשנית לשון ור"ש דתקן הלכות גרולות ולשון תקן שייך על דבר שיש כבר וצריך תקון מצר שהוא לא יצלח כמו שהוא או שהוא המקולקל ע"י סופרים וצריך תקון ולא שייך לומר על חיבור שחיבר שתקן והי"ל ור"ש שחיבר הלכות גרולות לא קם אסעמייהון.

ואשר נראה מדיוק הנ"ל דרב האי גאון נמי ס"ל ררב יהודאי גאון חיבר ספר הלכות גרולות ולא ר"ש אלא שבא אח"כ ר"ש קיירא ותיקן שם כמה תיקונים לפי רעתו שס"ל שצריך תקון או שהם טעות סופר כדרך הבא להשיג על מחבר ולתקן בספרו של מחבר או לפי שתלמיריו כתבו הספר שרב יהודאי גאון הי' מאור עינים ואתא ר' שמעון קיירא ועשה תיקונים כפי ראות עיניו בלישנא ובסירור הדברים ובמקומות אחרים כתב שזה ט"ס כדרך המתקנים ומסדרים ספר של המחבר וזה שכתב שתקן ר"ש קיירא אבל לא שחיבר הלכות גדולות חדש אלא תיקן הלכות גרולות של רב יהודאי גאון, ומדוייק בזה לשון רב האי גאון שהשיב לשואליו וז"ל הכין חזינא ראשכחתון בהלכות ררב יהודאי זכר ארונינו לברכה לאו טעות סופר הוא אלא אמירא משמיה ומשמא דרבותא

אחרינא נמי יסורי עולם וכו' ור"ש כצרוייא רתקן הלכות גרולות לא קם אטעמיהון דרב יהוראי והנך רבותא.

ומדויק לשון שכתב ראשכחתון בהלכות רב יהוראי ז"ל לאו טעות סופר הוא וכי מי אמר שטעות סופר הוא ואם הר"ש שחיבר ספר לעצמו וחולק עליו אין זה טעות סופר שנית מה שכתב ורב שמעון רתקן ה"ג לא קם אטעמייהון היל"ל ור"ש שחיבר ה"ג ולשון רתקן אין לו מובן וגם מה שכתב לא קם אטעמיהון רמה לי לטעמיהון כיון שחיבר חיבור לעצמו ולא רק בתרייהו אבל לפמ"ש מרויק הלשון דהלכות גרולות רב יהוראי חיברו ור"ש קיירא נכנס לגנו ויצא לתקן בו תיקונים בהלכות שס"ל לטעות בספר הלכות גרולות שחיבר רב יהוראי ז"ל ותקן הטעות ותלה לומר שט"ס הוא מה שכתב בספר זה כלומר תלה הטעות בסופר ולא שטעה בה רב יהוראי גאון וחבריו וע"ז אמר רב האי גאון מה ראשכחתון בשם רי"ג לאו טעות סופר הוא ולאו טעות הוא בכלל אלא שר"ש רתקן הלכות גרולות לא קם אטעמיהו וממילא לא יפה תקן אותה ההלכה נמצא דלפי רעתו לא חיבר ר"ש קיירא חיבור אחר כלל אלא תקן תקנים בהלכות גרולות בספרו של רב יהוראי גאון ואתי שפיר ומרויק לשון רב האי ור"ש רתקן ה"ג וק"ל.

וממילא מובן בזה נמי מה שבהלכות גרולות שבירינו על מה שכתב רב האי גאון שטעה הר"ש קיירא ותקן שלא כרב יהוראי ואצלינו נמצא כרב יהוראי ולהנ"ל אתי שפיר דרב האי גאון צוה להחזיר הגירסא הישנה בהלכות גרולות שהוא ספרו דר"י גאון ולא לקבל התיקון שתקן הר"ש קיירא ולכן באמת נמצא אצלינו הגירסא האמיתית.

ודע דנראה לרייק עוד מה שקראו רב האי גאון רב שמעון כצורייא ולשון כצורייא צ"ב מה הוא כצורייא וכולם קראו לו קיירא או בן קיירא ולפי הסגנון ולפמ"ש בסמוך נראה מדברי רבינו האי גאון דרב שמעון תקן ספרו וחיבורו של רב יהוראי גאון והי' כצייר שרצה לצור אותו ולקפחו בהלכות ולמצא טעותים או להשיג עליו בספרו של רב יהוראי גאון ולתקנם ולכן קראו רב שמעון כצורייא כלומר כצר ציר ובגמ' (ב"ק מ"ב ע"א) משל לצייר ששולה רגים מן הים משכח זוטרי שקל משכח דברבי שרי זוטרי ושקל דברבי וזה כצורייא. ולפ"מ שפי' הי' אתי שפיר מה שנסתבכו בו על מה שכתב רב האי גאון שטעה הר"ש ולא קם אטעמיהון דרבנן.

אלא מאחר דעלתה בידינו דהר"ש תקן תיקונים בספרו של בה"ג א"כ שפיר מובנים נמי מה שמצינו תיקונים לאחרים נמי בתוך הספר שמראים שלא כתבם רב יהוראי גאון שהרי שלטו בו ידי אחרים נמי כידי רב שמעון קיירא שתקן כמה תיקונים טובים ונשארו בפנים כמובן. ולפ"ז יש מקום לומר נמי לפי שר"ש קיירא תקון תיקונים בספר רב יהוראי קראו אותו גם על שמו מפאת התיקונים ונמצא שהביחור בעצם הוא חיבורו של רב יהוראי גאון עם תיקונים שתיקן בו הרב שמעון קיירא כפי ערות רב האי גאון והוא לכאורה מסתבר בפי' רב האי גאון והבן.

והנה המחבר רורות הראשונים בפ"י הנ"ל האריך הרבה בשקו"ט ובהשגות על כמה מהכותבי בענין זה ואחר מראיותיו שהביא שהלכות גרולות שלפנינו מחברו הוא ר' שמעון קיירא שלפנינו בהלכות גרולות נמצא גם מספר המצות וזה לא הוזכר בשום מקום לרב יהוראי גאון כי אם לר"ש מקיירא וסיים וכלל גרול שאצלינו נשארו הספרים האחרונים ויותר בשלמות ובאותינו כי בירינו זה של מהר"ש מקיירא על כרחך שזה בא אחרון והוא היה היותר שלם על כן הועתק יותר. ולפענ"ד גם זה אינו שהרי בספר יראים בכמה מקומות מזכיר בעל הלכות גרולות לרב יהוראי גאון ומזכיר גם שחיבר התרי"ג מצות.

ומש"כ עוד שם ברה"ד בט"ס ברברי הראב"ד שכתב שרב שמעון קיירא חבר הלכות גרולות בשנת אלף נ"ב לשטרות שהיא שנת ר"א תק"א בשנה השלישית לגדולת רב שמואל בר מרי וברור שהוא ט"ס ותחת ר"א תק"א צ"ל תקי"א. ומיהו עיין בהקרמה לספר צרה לרדך לרבינו מנחם בן הקרוש ר' אהרן (בשער הספר טעות מה שכתב מנחם בן זרח עיין בהקרמה בפנים ר"ה ואני המרבר המחבר הרל במשפחתי מנחם בן הקרוש ר' אהרן בן זרח נולרתי וכו') בן זרח תלמור הר"י בן הרא"ש ורבינו יהושע בן שועיב וכתב סרר השתלשלות תורה שבע"פ וחתימת הש"ס ע"י רב אשי ומרימר ומר בר רב אשי והירושלמי ע"י רבי יוחנן ואחר חבור הבבלי לא חובר בלתי חבורים מהגאונים שהיו אחר רבנן סובראי שהיו אחר האמוראים. ועיין בהקרמת ס' הר"ד (צ"ל שמעון) שמשון בן קיירא שלא נסמוך לגאון אבל חבר הלכות גרולות בשנת ר' אלפים וה' מאות וא' ליצירה, ורב יהוראי גאון חבר הלכות פסוקות ומאור עינים הי' ונפטר שנת ר' אלפים תקכ"ג [כלומר כ"ג שנים אחר שחיבר מוהרש"ק הלכות גרולות]. ורב אחא משבחא חבר השאילתות וכו' ע"ש.

הנה פשיטא ליה שהבה"ג חיבר בשנת ר"א תק"א כהראב"ד ולא תקי"א ועור דרבינו בעל ה"ג הי' ר' שמעון בן קיירא א"כ שם אביו הי' קיירא ולפי המקובל אצל שאר הראשונים הוא ר' שמעון קיירא שהי' או שם

משפחה או שהי' מעיר קיירא או שהי' מוכר שעוה ונקרא על שם אומנתו כמו שמצינו בהרבה מהראשונים.

ומעתה נחזור לעצם הספק נראה רעת רוב רבותינו חכמי אשכנז רש"י ובעלי התוס' והסמ"ג והיראים רבעל הלכות גרולות מחברו הוא רב יהוראי גאון עיין רש"י ברכות מ"ב ע"א וסוכה ל"ח ע"ב ותוס' סוכה שם ובב"מ פ"א ע"ב ובגיטין פ"ח ע"ב וברשב"ם ערבי פסחים ק"ט ע"ב ורב יהוראי גאון הוא שחיבר הלכות גרולות, ובאמת שבתוס' לכאורה מצינו קצת סתירות וציין עליהם ביר מלאכי רבתוס' ביצה י"ד ע"א כתבו וכן פסק ר' יהוראי גאון בהל' פסוקות, וביבמות ל"ט ובהל' פסוקות לרב יהוראי גאון ובתוס' נזיר נ"ט ר"ה אמר ר' חייא ובהלכה פסוקה רב יהוראי בהל' נרה מכתב ה"ר יוסף טוב עלם יש כמו בהלכות שלנו (ועיין יר מלאכי שציין לזה) ולפענ"ר באמת כי יש לרייק לשון התוס' שכתבו ובהלכה פסוקה רב יהוראי בהל' נרה מכתב הר' יוסף טוב עלם למה להו כל כך להאריך ולא כתבו סתם ובהלכות פסוקות הל' נרה לכן נלפענ"ר דהתוס' שם כוונתם על הלכה אחת שפסק רב יהוראי גאון שהביא במכתב ר' יוסף טוב עלם מבואר הגי' והיינו רלא כמו שכתב בהלכות גרולות ור"ל רב יהוראי בעצמו כתב במכתב גירסא אחרת ממה שכתב בהלכות גרולות והבן. או יאמר רמה שכתבו התוס' מכתב כלומר שהבה"ג על הל' נרה הוא נכתב ע"י הרב ר' יוסף טוב עלם ורצה לחזק בזה שבוראי ארם כשר כתבו ויש עליו לסמוך.

[**ומצאתי** בתוס' פסחים רף ל' ע"א תוס' ר"ה אמר רבא גבי פלוגתא ראביי ורבא דהלכתא כר"י רסבר בנ"ט ובה"ג של אספמיא פסק רחתיכה בחתיכות בנ"ט ומייתי מרדבא וכו' ועיין יראים סי' ק"ו וכרב קיי"ל וכו' ופי' רב יהוראי גאון זצ"ל מרלא יהיב שיעורא וכו' ש"מ רבמשהו כרב ועיין ווי העמורים שם ומרברי התוס' לכאורה נראה רהי' בה"ג אספמיא ובה"ג שני וא"כ היו שני הלכות גרולות ורו"ק וצ"ע]. וכ"כ הסמ"ג בהקרמה שלו ובריש הל' עירובין ובמגרל עוז רפ"א מהל' עירובין והר"ן פ' לולב הגזול רף ש"מ ע"ב וכן יסר רב יהוראי גאון ז"ל בה"ג והנמ"י פ' ז"ב ע"ר ע"ב וכן פסקו בה"ג של רב יהוראי גאון, ור"ת והרא"ש והמרדכי שכתבו ר"פ אלו מגלחין בשם ר"ת רלא סמכינן על רברי בעל ה"ג בכל הרברים ררב יהוראי גאון בעל ההלכות מאור עינים הי' ופעמים שתלמיריו היו כותבים בשמו את אשר לא צוה ולא עלה על לבו ולפי מה שכתבתי לעיל י"ל רזה ג"כ רעת רב האי גאון ז"ל.

ומיהו רעת הראב"ר והרמב"ם והרמב"ן והרשב"א והרז"ה והרשב"ץ בזוהר הרקיע ועור רהלכות גרולות חיבר ר' שמעון קיירא, וכמובן רלהבריע ברבר אין בירי ח"ו ומ"מ רבותינו בעלי התוס' שהיו קרובים לזמן רבינו ז"ל החליטו שהי' רב יהוראי גאון המחבר ומי יכול לומר שהם לא ירעו אשר כל רז לא אנוס להם וברבר קטן כזה יטעו ח"ו, וכפי הנראה שתרוייהו כיונו האמת ומבין שניהם יצאו לוחות הברית תורת ה' תמימה משיבת נפש ולא נבריל בין קורש לקורש כי שניהם כאחר טובים קרובים לרבנן סבוראי ז"ל וקרובים במספר שנים כי כנראה חיו בזמן אחר לכ"ע וקבל האמת ממי שאמרו וזכותם יגון עלינו ועל צאצאינו וצאצאי צאצאינו ועל כל ישראל ערי יבא ינון ולו יקהת עמים.

אלו רברי ארם מיעוט לעולם עבר נרצע לארוניו הצעיר לאלפי ישראל המצפה לקבל פני רבינו כמלאך אלקים בלב ונפש,

מנשה הקטן

בן לאאמו"ר הקרוש מוה"ר אליעזר זאב
וא"מ הקרושה מרת רחל לאה
אשר נהרגו ונשרפו על קרה"ש הי"ר
וימליצו טוב בערינו ער עולם אמ"ס

דאלו מאן דנסיב אתתא וחזא בה מילתא דלא מייתבא דעתיה מיתבעי ליה לגרושה בגט דכתיב כי יקח איש אשה ובעלה וגו', ותנן (גיטין צ.) בית שמאי אומרים לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן מצא בה ערות דבר שנאמר כי מצא בה ערות דבר, ובית הלל אומרים אפילו הקדיחה תבשילו, רבי עקיבא אומר **דאלו** מתן דנסיב לית ליתתא וכו'. מי שנשא אשה ורואה בה דבר שלא מחייב דעתו בה לריך לגרשה בגט דכתיב בתורה כי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמלא חן בעיניו כי מלא בה ערות דבר וכתב לה ספר כריתת ונתן בידה ושלחה מביתו: **ותנן** ערות דבר לב"ש משמע להו ערוה ממש ובית הלל אומרים אפילו הקדיחה תבשילו, רבי עקיבא אומר ערוה דבר ולילטריך ערות לומר שאפי' יולאה משום ערוה מותרת ליגשא לאחר: **אפי'** הקדיחה תבשילו. שרפה או ע"י כאור או במלא כמו כי אם קדחה (דברים ל"ג) או שאר דבר סרחון: **ר"ע** אומר. אפילו לא מלא בה לא

משנה הלכות

א) דאלו מתן דנסיב וכו' מיתבעי ליה לגרשה בגט. ויש לדייק לשון מיתבעיא ליה לגרשה. ולפוס ריהטא משמע דכיון דחזא בה מילתא דלא מיתבא דעתיה חייב לגרשה, וכטעם משום דכתיב ואהבת לרעך כמוך ואמרו (קידושין מ"ח ע"א) אסור לאדם שיקדש אשה עד שיראה אחת אחת שלא בה דבר מגונה ותחגנה עליו, וכיון שראה בה דבר מגונה ולא מיתבה דעתיה לריך לגרשה. וכגמ' ס"פ כמגרש (דף ל') ת"ל רב משרשיא לרבות אם לבו לגרשה וכיון יושבת תחתיו ומשמשתו מה קרי עליה, אל תחרוש על רעך רעה וכותי יושב לבטח אתך. ומיירי דבשעה שנשאה לא כיון לגרשה, ועיין תה"ש (סי' קי"ע ס"ג). וכתב הח"מ (שם סק"ח) דיקא משמשתו אבל משאר חשמיש כביה לא, וכפר"ח חולק דאפילו שאר חשמישי כביה קרינן בה אל תחרוש. ות"כ ככ"ג אפשר כיון דלא מיתבא על דעתיה חייב לגרשה ולכן כתב בלשון חיוב מיתבעי ליה לגרשה בגט.

ומיהו י"ל דרבינו דינא קאמר, שאם נשא אשה ורואה בה דבר דלא מיתבא דעתיה לא יניחנה כן אלא לריך לגרשה בגט כדכתיב ושלחה לנפשה, ולא יענן לותה כדי שתוכל לילך ולינשא לאחר, וכוותא ס"ע ז"ל וכוותא אלוני לגרש בשטר וכו'. וכגמ' גיטין ל', זו אלוה מה"ת לגרשה).

ברם מדכתב וחזא בה מילתא דלא מיתבא דעתיה, וראה דפסק כב"ש שכביה רבינו, וחנן ב"ש אומרים לא יגרש אדם את אשתו אא"כ אלא בה ערות דבר וכו' וב"ה אומרים אפילו הקדיחה תבשילו ר"ע אומר אפילו אלא אחרת ואה בימוכ. ומדקאמר רבינו וחזא בה מילתא, כלומר שבעיון הוא שראה בה דבר ולא בהדיחה שאה בימוכ דאל זה שאלא אחרת ואה היו יכול לגרשה ול"ע.

ותרי"ף וברא"ם לא פסקו כלכה כדברי מי, וכתב בב"י דסמכו אל המעיין דממילא כלכה כב"ה, ועיין ב"ח שם. ובעור כתב לבדיה דכלכה כב"ה, אלא שכוסיף וכלכה כב"ה שאם פשטה כנגדו יכול לגרשה אבל לא יגרשנה ליקח אחה בימוכ, אלא שמפרש כה דהקדיחה תבשילו בפשיטות שפשטה כנגדו. וכדברים מסתברים דכיון דפסק דלא כר"ע, ות"כ במלא אחה בימוכ לא יוכל לגרש, וגם לא ס"ל כב"ם דבעי דבר ערוה, ת"כ מני' זאת שבאומם הקדיחה תבשילו מה פשטה שיוכל לגרשה, וע"כ מיירי שפשטה כנגדו מיירי. ומדברי רבינו לכאורה לא משמע דמיירי בפשטה כנגדו.

ומה שגרשה בדעת רבינו דחזא בה מילתא כוונתו אפילו בשוגג או באונס אלא שראה שאינו מחייב דעתיה בה, וס"ל לרבינו ז"ל דמחלוקת ר"ע וב"ש במלא אחרת אחה בימוכ אינו במליאות כיופי או דבר אחר, כלומר דב"ש מודי לר"ע שאם לאחר שנשאה ראה בה דבר שאינו אחה יכול לגרשה ולא פליגי אלא בחדא, כלומר דב"ש סברי דנשא אשה ומלא בה דבר שאין מחייב דעתו אפילו בעינן יופי, וכעין שאמרו ז"ל שמא ימלא בה דבר מגונה ויתגנה עליו מותר לגרשה. אלא דאם לא מלא בה מסרון כל זמן שלא ראה אחרת, רק שמלא אחרת אחה בימוכ, דזה פליגי, כלומר בכב"ג שכיה אחה בעיניו כל זמן שלא ראה אחרת, דאז אין בחסרון בה שכיה מאוסה בעיניו, אלא כיאחרון באברתה שכיה אחה בימוכ, בכב"ג פליגי ב"ש וב"ע, דלב"ש בעי שימלא בחסרון בה ואפילו בעינן יופי, ולר"ע אפילו מלא אחרת אחה בימוכ ג"כ מותר לגרשה.

ום"ל דלב"ש דמה שמלא אחרת אחה אין בחסרון מלד עצמו אלא שנתן עיניו באחרת כמו שאמרו ביפת תואר ורחית בשביה אשת יפת תואר ואשקת בה, ודרשו אפילו כעורה אלא שכיה אחה בעיניו. ת"כ כאי אחה בימוכ באמת אינה אחה אלא שמלא אחרת שנתן עיניו בה וכיה אחה בעיניו, ומדויק לשון ואפילו מלא אחרת. ולכאורה למאי אמרו מלא אחרת, כול"ל אפילו אחרת אחה בימוכ. ולכג"ל שכוה כלך אחר מראה עיניו ואפשר אחר נשים, ולכן מלא אחרת וכבן.

אפילו מצא אחרת והיא נאה הימנה שנאמר אם לא תמצא חן בעיניו. ב) ואף על גב דפליגי בית שמאי ובית הלל עליה דרבי עקיבא היכא דלא אשכח בה ערוה ולא דבר ואפילו מלא לחרת נאה כימנה, ונראה דוקא מלא כבר נאה כימנה אבל אם לא מלא נאה כימנה וגם לא הקדיחה תבשילו לכ"ע אסור לגרשה וכגון שמוצא שימלא נאה כימנה: **שנאמר** וגו'

משנה הלכות

ועיין תעניח (כ"ג ע"ב) רבי מני כוה שכיח קמיה דרבי יצחק ס"ל לא מיקבלי עלי לינצי ביתי, פרש"י אין אשתו מקובלת עליו שהיא יפה, ס"ל מה שמה חנה תחייני חנה ותחייני, פי' התפלל שתחייני ותחייני. ובזה ס"ל לב"ה חזא בה מילתא דלא מיתבא דעתיה, כלומר שהיא מקובלת עליו מחמת יופי בה אבל אם לא מיתבא דעתיה מחמת לחרת לא, ור"ע פליג דאפילו מחמת לחרת, וזה לפענ"ד דבר חדש בס"ד.

וי"ל מתי קמ"ל מצ"ט, ולתיזה לזרך הזכיר דברי ב"ש כלל, כול"ל ותע"ג דפליגי ב"ה עליה דר"ע וכו' דב"ש במקום ב"ה היה משנה, אלא הא קמ"ל דודאי לכתחילה יעשה כב"ש ובשביל דבר לחוד בלי ערוה יש לייטב דעתו ולא לגרש ולומר אשה מישראל, אבל אם לא יוכל לז עכ"פ יעשה כב"ה. ומיהו אפילו עשה כר"ע מתי דעבד עבד אליבא דר"ע ולא למרינן ליה קוס אהדרה. ועיין חלקת מחוקק (סי' קי"ט סק"ג) ותע"ג דקיי"ל כב"ה מ"מ היו זה דרך מוסר כך אם שנאה בשביל זה אם יכול להעביר על מדותיו הוא משובח ע"ש. ורתי' לדבריו מדברי רבינו שכתב דאלא מייתבא דעתיה וכנ"ל ודו"ק.

איברא דנלפענ"ד לדייק מדברי רבינו דס"ל לרבינו דודאי לכתחילה רחוי שלא לגרש אא"כ מלא דבר וכב"ש, אלא אם מלא בה דבר אלא ערוה ולא מחייבת בשביל זה נמי אם לא יוכל לייטב דעתיה מיתבעיא לגרש, ובדיעבד אם גירש אפילו בר"ע נמי מתגרשת. ומדויק בזה לשון רבינו ז"ל שכתבו דאלו מתן דנסיב ליתתא וכו' ותנן (גיטין ל') ב"ש אומרים לא יגרש אדם את אשתו אא"כ מלא בה ערוה דבר וב"ה אומרים אפי' הקדיחה תבשילו ר"ע אומר וכו' ותע"ג דפליגי ב"ש וב"ה עליה דר"ע כיצד אלא משכח בה מילתא וגרשה מודו דמתי דעבד עבד וכו'.

ב) מ"ש ותע"ג דפליגי ב"ש וב"ה וכו', משמע דבדיעבד לכו"ע מכני ולא למרינן עמוד ובחזר. וכאן במקום אחר כתרכתי אליבא דב"ש אי שייכא מסכימים לגירושין, והכני מעתיק קצת מדבריו:

המגרש מדעתה מודים ב"ש אלא בעי ערוה דבר ובדין אי כותבין כתובה לאחרוסה.

בסי' ל"ו הבאתי רתי' מערכין כ"ג ע"א דאפי' לב"ש אלא יגרש אלא אם ימלא בה ערוה דבר אבל מדעתה מני לגרשה בכל אופן דאל"כ תקשה מתני' דלמה ידירה וכו' וכת"ר כתב די"ל שהמשנה מדברת באחרוסה ולפי דעת הפוסקים דבאחרוסה אפשר לגרש אלא דבר ומצינו רתיה מסוטה כ"ג ע"ב אחרוסה ושומרת יבם לא שותה ולא נוטלת כתובה הרי דאחרוסה יש לה כתובה ועכ"פ מנה ומאתיים ואם במשנה מחלוקת ב"ש וב"ה בלא מתו בעליהן מד אלא שתו ובריאה לא פליגי ב"ש הרי בהכרח שב"ש סוברים שאחרוסה יש לה כתובה וסיים ול"ע בכל זה ע"כ.

ובאמת שהדברים לע"ג אדא מה שהניח רתיה ממשנה סוטה שמוכרח דאחרוסה אית לה כתובה ל"כ תקשה מכאן להפוסקים דס"ל דאחרוסה ל"ל כתובה ועיין רמב"ם פ"י מהל' איסורי וגמ' כתובות פ"ט ע"ב וב"מ י"ז ע"ב ור"ן בכתובות פ' נערה שנתפתתה. ליברא דהרי כבר כתב הרמ"ם בכתובות דף מ"ג דדעת ר"ת דאחרוסה אין לה כתובה אם לא כתב לה ע"ם וכ"כ הר"ן בשמו ורבינו ירוחם נתיב כ"ג ח"ב כתב אחרוסה אם יש לה כתובה אע"פ שלא כתב לה נחלקו המפרשים ר"ח ורב שרירא כתבו דאחרוסה אין לה כתובה אא"כ כתב לה וכן הרמב"ם, ורש"י ובעלי התוס' כתבו דיש לה כתובה ועיין לגודה כתובות סי' ל"ט ועור א"ע סי' נ"ה ובש"ע ס"ו וברמ"א שם ובאה"מ ב"ב קמ"ה. ומעתה ע"כ ל"ל דהא דסוטה שהניחו התוס' בשם ר"ח ז"ל דאע"פ מנה ומאתיים אית ליה ל"ל נמי דמיירי בדכתב לה דאל"כ יהיו דבריו סותרים דהפוסקים הניחו בשמו אחרוסה אין לה כתובה אם לא כתב לה והתוס' כתבו בשמו דיש לה כתובה אפי' לא כתב לה אלא ודאי דזה היינו וכבר כתרכתי בעניין כתובת אחרוסה בספרי משנה הלכות על מס' כתובות סי"ק ל"ו בס"ד ע"ש אבל לפ"ז אין שום הכרח דב"ש ס"ל אחרוסה אית לה כתובה כמובן וז"ב.

גם מה שכתב בא"ר דמשנה מחלוקת ב"ש וב"ה בלא מתו בעליהן ובריאה לא פליגי ב"ש הרי בהכרח

בעיניו. כלומר מכ שרואה בעיניו שכשניכ נאכ יותר בעיניו: קום מהדרכ. עמוד וכחזירכ לך: גבי חונס. כחונס את כעשרה בחולה:

מילתא וגרשה, מודו דמאי דעבד עבד ולא אמרינן ליה קום אהדרה. ג) דאמר ליה רב פפא לרבא לא מצא בה לא דבר ולא ערוה מהו, אמר ליה מדגלי רחמנא גבי אונס לא יוכל לשלחה כל ימיו דכל ימיו בעמוד והחזיר קאי וקא עבר בעשה מכלל, דהכא מאי דעבד עבד. ד) ומן כד יהיב דעתיה לגרשה אסיר ליה

לא יוכל לשלחה כל ימיו. ותמרינן בפ' מכות דף ט"ו דכתי כל ימיו קרא יתירא הוא ובא ללמדך לא יוכל לשלחה ואפ שלח לא יכא בשלוחה כל ימיו שב"ד כופין אותו להחזירה ואינו לוקה על שילוחו שנתקו ככתוב לעשה של עמוד והחזר מכלל דכל כמגרשים אינם בעמוד והחזר דאי כל מי שמגרש אשתו שלא כדת בעמוד והחזר למ"ל לגלויי בכאי: מן כד יהיב דעתיה

משנה הלכות

שב"ם סוברים שארוסה יש לה כתובה בעיותי לא ידעתי כוונתו בזה ומאיזה מקום הוא מוכרח דכאפ נמי ודאי דיכול לומר כגון שכאבו לה כתובה וכא דלא פליגי ב"ם ברישא דמתני' כבר הקשו כן בתוס' שאנ"ן ותי' דשאני ארוסה ושומרת יבם דכ"ע מודי דאין לכם כתובה דהיא יודעת שאין בעלה יכול לבודקה משנשארה ולא תיזהר מלשתות והיא נתנה אלמא בין שיניה ולכך אין לה כתובה וכו' ע"ש אבל אין זה מחייב כתובה לארוסה כלל אלא יכול להיות בשכאב לה וז"ב ופשוט מאוד.

ואף אפ נשבול כל הדוחק ומקמי' בשכאב לה כתובה וגם נשבול דמכא מתני' דמס' סופה תכי' תיובתא לשיטת הפוסקים דאין לה כתובה אבל במשנה דערכין ע"כ ת"ח לאוקמה בארוסה מכמה טעמים אחד דלשון וכיתה עליו כתובת אשה לא שייך אלא בנשואה דלשון אשה לא שייך בארוסה והיל"ל וכיתה עליו כתובת ארוסה או והיתה עליו כתובה שאפ ורש"י פי' ידור בנאה שלא יחזירנה לעולם דשמא משום טרחא מגרש לה וכו' ואי נימא דבארוסה מדבר היל"ל ידור בנאה שלא ישאנה לעולם שמדיין לא כיתה נשואה או ולא שייך זה לומר לא יחזירנה אלא בנשואה וכן מסיפא דמתני' כיולא בדבר ארש"ג אף כערב לאשה בכתובתה וכיה בעלה מגרשה ידירנה בנאה שמא יעשה קינוניא על נכסים של זה ויחזור את אשתו ועי"כ דמשה נשואה מיירי כמ"ש ויחזור את אשתו וכסיפא כיולא בו ברישא הוא ובא זה וגילה על זה וע"כ דברישא נמי בנשואה מיירי.

וכן בגמ' דשקיל וטרי בשתי קמיפליגי ר"ת ור"י ורלו לאוקמי בכמה אנפין וכולהו בהוקיתות מיירי ע"כ בנשים נשואות ולא ארוסות כמו שנראה למעיין שם ועיין רמב"ם פ"ז מה' ערכין הל' י"ד ע"ז י"ז ופי"ז מה"א הל' י' ושאר לאוקמי הכל דמיירי בשכאב לה ודברי הרמב"ם נראים שם מבוררים דבשאר נשואה מיירי ולא ארוסה ע"ש וא"כ ע"כ הדברים כפשוטן דמיירי בנשואה וממילא מוכרח בס"ד סברתי וסברת האחרונים ז"ל דמדאתה מותר לגרש אפי' לב"ש וזה כוח הסכמת האחרונים ז"ל. ועיין רמ"א כאן שכתב דברלון שניהם יכולים להתגרש אפי' בזמה"ז.

ג) דא"ל רב פפא לרבא וכו' (שם) ויש לעיין אי איכא מלוה להחזירה עכ"פ. ומה שאמרו מודו דמאי דעבד עבד היינו בדיעבד או דילמא אפילו להתחילה כיון שכבר גירשה אפילו בלי נייח דעת ב"ד מ"מ א"ל להחזיר אפילו להתחילה. וי"ל מדכתב רבינו דמאי דעבד עבד ולא אמרינן ליה קום אהדרה, משמע דוקא אין לא אמרינן ליה מדינא אבל אם אהדרה יפה עשה בעיניו וגם מלוה עשה. ועי"ז נמי אמרו דמחזיר גרושתו עשה מלוה. או דילמא כיון דגירשה אפילו בלי סיבה כלל דאפילו לא מלא נאה כימנה מ"מ ליכא מלוה להחזירה. ומלשון שסיים דכל ימיו בעמוד והחזיר קאי וקא עבר בעשה מכלל דהכא מאי דעבד עבד אין רצוי אלא דליכא עשה לחזור, אבל אפשר דמהיות טוב יחזור, ול"ע.

ד) ומ"ש ומן כד יהיב דעתיה לגרשה. בגמ' שם א"ל רב מתרגמינן לרבא אם לבו לגרשה, ורבינו גרס כי' בלבו לגרשה. והנה לא ביאר רבינו אם נשאה לכתחילה ע"מ לגרשה ופירש לה כן, ובגמ' יבמות (ל"ז ע"ב) לא ישא אדם אשתו ודעתו לגרשה משום שנא' אל תחרם על רעך רעה וכתי יושב לבטח אתך. ומשמע לכאורה דלא ישא נמי כן הוא אפילו כאנה כן מעה, אלא די"ל דמיירי שלא אמר לה כן מתחילה. ומכאן דברי רבינו שבתחיל דאלו מאן דנסיב ליאתא וחזי בה מילתא וכו' ומן כד יהיב דעתיה, משמע דקאי אאשה שנשאה בלי שום תנאי, אבל נשאה ואתנה לא ידעינן דעתיה. ונאלקו האחרונים ז"ל ביכא דכודיע לה.

ודע דבח"מ (אה"ע סק"ח שם) דייק דמלשון ומשמשתו משמע תשמיש הוא דאיכא איסורא אבל אם אינו בא עליה ליכא איסורא אם בדעתו לגרשה אע"פ שכוונ יושבת לבטח, ובפר"ח חולק עליו ע"ש. ופלא שלא ניינו לרבינו הראב"ד בהשגות (שלכי גיטין הי"ל) שכתב וז"ל, כא דבעי מינים רב מתרגמינן מרבה כי' בלבו לגרשו ויושבת אחתיו ומשמשתו לא על דעת קאמר דהיינו לבני גרושת כלב שאמרו בנדרים וסמכו לותה על מקרא זה וברותי מכם הפושעים והמורדים בי, אלא על שימוש

למידר בהדה, דאמר ליה רב משרשיא לרבא היה בלבו לגרשה והיא תחתיו ומשמשתו מהו קרי עליה אל תחרש על רעך רעה והוא יושב לבטח אתך. ה) ואפילו לרבי עקיבא הני מילי בזוג שני דכי מצא אחרת שהיא נאה הימנה אית ליה רשותא לגרשה, אבל בזוג ראשון לא מיבעי ליה לגרשה כי לא חזאי בה מילתא דכתיב כי שנא שלח (שם ע"ב) רב יהודה אמר אם שנאתה שלח רבי יוחנן אמר שנוי המשלח, רב יהודה אמר אם שנאתה שלח קאמר רבי יוחנן אמר שנוי לגרשה. למידר נכדה, שמה שניתן דעתו וכסכים לגרשה לסוף לו לדור עמה י"ח דוקא חמשים כמעה כוח דאסור אבל שאר חמשים לח וי"ח שכל חמשים לסוך: **ואפילו** לר"ע. שאומר אפילו מלח אחרת נאה כימנה מותר לגרשה מ"מ לח אמר אלא בזוג ראשון אין לו לגרשה כי לא מלא בה ערות דבר: זונת דאסון. אבל נעוריה וכה מצאתי קרא דכתיב וזאת שניה תעשו כסות דמעה את מזבח ה' וגו' ואמרתם על מה על כי ה' העיד בינך ובין אשת נעוריך אשר אתה בגדתה בה והיא חברתך ואשת בריתך: **כי** שנא שלח. פסוק הוא במלאכי ג': **אם** שנאת שלח. כר"ע:

משנה הלכות

אחר אם הוא מותר להשהותה אלמו כדי לשמשו, ואמר לו אסור אלא מודיע אותה ואם תרלה לשבת אחריו תשב כדאמרינ אל תחרוש על רעך רעה והוא יושב לבטח אתך ע"כ. והכא מבואר מדברי רבינו הראב"ד דאדרבה, על אחר חמשים הוא דאיבעיא ליה לרב משרשיא. וגב מלאתי להגרע"א בתר"ע על הגליון שליין להראב"ד בחמים דעים ולא ליין ג"כ להנ"ל.

עוד שמעינו מדברי הראב"ד דאיכא דאודיע לה מותרת לשבת אחריו. ויש לחקור אם הודיע לה ואח"כ אי הוה להו שניס שני גרושת הלב, ומלשון הראב"ד לאורה משמע דשני גרושת הלב לעולם הוי וי"ל. ואם ים בדעתו שאם אחשבר לא יגרשנה אז לכו"ע לא הוי שני גרושת הלב, אלא דיש לחקור היכא שבי' בדעתו לגרשה ואח"כ אלישבר ואוב נאיישב ולא גירשה אי אפ"ה הוי להו שני גרושת הלב, או דילמא נאקן בזה כיון שסוף סוף לא גירשה והוברר כדבר למפרע שלא גמר בדעתו לגרשה וי"ל. ועיין ספר בעל הנפש להראב"ד שהקשה כי שנואה לאה ת"ל הוי"ל שני שנואה או שני גרושת הלב ע"ש, ומשמע דאפילו לא גירשה אי שני גרושת הלב ואח"כ נקראת שני שנואה או שני גרושת הלב שהרי יעקב אבינו לא גירשה, וי"ל אפילו דאאמת כיון דלא גירשה לא הוו שני גרושת הלב ולא שני שנואה ודו"ק.

ומי שבדעתו לגרשה והודיע לה ע"ז אם אסור, כפר"ח בביאת מאשו' הגאונים (סי' קפ"ח) דאי מודיע לה שפיר דמי דהכ"ג ליכא והוא יושב לבטח אחך וי"ח דמ"מ גרושת הלב הוא. ועיין ח"מ שמחלק בין כאנב כן מאחילה שאז סברה וקיבלה ונשאה לזמן ובין כשהודיעה אח"כ שבעתו לגרשה שלבה מלטערת בקרבה ואין בידה לעשות.

ולפענ"ד לדייק לשון כי' בלבו ולמה לא אמרו סאם אם רלה לגרשה. וי"ל דלא מיבעיא קאמר, לא מיבעיא שאם אמר לגרשה בפירוש שאסור לדור עמה דהו"ל כאין בעילת זנות, ואפילו לעניין ירושה נאחפקו כיכא שיכא דעאיה לגרשה אי יורשה, עיין רשב"ם ורגמ"ה (פ' מי שמת) דמשמע מיניו לגרשה אינו יורשה והרא"ם והטור חולקין, עיין ב"ש (אה"ע סי' ל' ס"ה) מי שנאגרשה ספק גירושין ואחה אין בעל יורשה, כג"כ אבל כל זמן שלא נאגרשה אע"ג שניאן מיניו לגרשה יורשה (עור בשם הרא"ם). ולפיכך דייקו כי' בלבו לגרשה, אבל אם אמר בפירוש שדעתו לגרשה גרע מזה.

ומידו כאבו כאאחרונים דבזמה"ז דאיכא אדר"ג שלא לגרש בע"כ, אפילו יהיב דעאיה לגרשה ליכא איסור שהרי אין בידו לגרש, אלא דמ"מ הרי היא בכלל גרושת הלב.

ה) ומ"ש רבינו ואפילו לר"ע הנ"מ בזיווג שני וכו'. בגמ' שם כי שנא שלח, פ"ר יהודה אם שנאאה שלח, ר' יוחנן שנוי כמשלח ולא פליגי כאן בזיווג דאאון כאן בזיווג שני דאמר ר"ח וכו', ופרש"י והר"ן אם שנאאה שלח כר"ע והטור (אה"ע סי' קי"ע) כאב דאב"ה קאי ע"ש. וכאב הב"ח דס"ל להטור דדוחק הוא לומר דבר יהודה דרש בקרא אליבא דר"ע דלית הלכאא כוותיה, אלא ודאי אליבא דב"ה דריש לה והקרא נמי כב"ה דכאיב כי שנא שלח דבהקדאת בקדירה שייך שנאה, דאילו בעלא אחרת נאה הימנה אינה משלחה משום שנאה ע"ש. ומדברי רבינו שכאב ואפילו לר"ע ב"ש בזיווג שני משמע בפרש"י, ואדרבה כאב מפורש ורב יהודה ור' יוחנן אליבא דר"ע קאמרי, דאי בב"ש וב"ה אפילו בזיווג שני נמי עד שימלא בה דבר אי ערוה.

ובש"ע (שם ס"ב) לא יגרש אדם אשתו ראשונה אא"כ מלא בה ערות דבר. וכב"ש (סק"ב) אאה מבא דקיי"ל מדינא דב"ש דיכול לגרשה בע"כ, ואי' דהיינו

המשלח קמי הקב"ה קאמר נביא. ח) ואמרינן לא פליגי הא בזוג ראשון הא בזוג שני, כי קאמר רב יהודה בזוג שני כי קאמר רבי יוחנן בזוג ראשון, דאמר רבי אלעזר כל המגרש אשתו ראשונה אפילו מזבח מוריד

משנה הלכות

כשמלח בה דבר שיכול לגרשה בע"כ, ומתקנת חר"ג חינו יכול לגרשה בע"כ אפילו בכ"ג. ולב"ש דאסור לגרש משום דבר כופין אותו שלא יגרש, וקרא דלא יוכל לשלחה כל ימיו בחונס אם פליגי בזיווג דאשון י"ל בזיווג שני מודה ב"ש דיכול לגרש משום דבר, ואחת קרא לא יוכל לשלחה בחונס אפילו בזיווג דאשון. וכוח פלא דאדרבה, הרי כאן לכדיה דכני מילי דב"ש וב"ה ור"ע דוקא בזיווג שני אבל בזיווג דאשון לא, מ"ב ב"ש בזיווג שני נמי פליגי.

וקושיית כב"ש יש לייאב כמ"ש רבינו דאם מצר וגרשה דמודו דמאי דעבד עבד, וקרא דלא יוכל לשלחה דאונס קמ"ל דאייב להאזירה משום דכל מילתא דאמר דאמנא. ועיין תמורה דף כ' ובאות' אם דמעיקר דינא הי' ליבעל בגט נמי ודו"ק.

ויש לדייק מב"ב רבינו ואפילו לר"ע ה"מ בזיווג שני, דלכאורה מאי נפ"מ בין ר"ע לב"ב בענין זה. בלמנם רש"י ז"ל (גיטין בכ"ל) נמי כאב אם שנאת שלח ככו"ע, אבל בניא אם חילופי גירסאות ר' יוחנן אמר אם שנואה היא לפני המקום שלח כב"ש, ואית דגרסי שנוי במשלח וזו שמעתי שנוי במשלח לפני המקום, ואפילו לב"ב נבי דלא כייפינן שלא להוציא מיבו שנוי הוא. ועיין גליון אם שבניא גירסת רש"י בשם ס"ח וגירסת הספר כדאית דגרסי ע"ש.

וגידסת רבינו בגירסת הספר רבי יוחנן אמר שנוי המשלח ופי' שנוי במשלח קמי קוב"ה קאמר נביא, ואמר דר"י ור' יוחנן אליבא דר"ע פליגי דאי כב"ש וב"ה אפילו בזיווג שני נמי עד שימלח בה דבר או מרוה ע"ש.

ולפ"ז לכאורה נראה לדייק דרבינו פסק כר"ע, והטעם דכיון דשקלי וטרי ר"י ור' יוחנן אליבא דר"ע וקרא מוקמי כווחיה מ"ב הלכה כווחיה. ולפ"ז י"ל דהרי"ף והרמ"ם נמי ס"ל כר"ע וחלוי בחילופי גירסאות ודו"ק. עוד מלאתי בפר"ח (חות ג') שהאריך קצת וכאב בכמה דברים בעין דברינו, ושמו מעי שכוונתי במקצת לדעתו הגדולה ז"ל.

ו) **ומ"ש** הא בזיווג דאשון וכו' ופרש"י זיווג דאשון אשת נעוריס וכב משמעי קרא כדכאיב בתריב אשת נעוריך וכאיב ונשמרתם ברוחכם ובאשת נעוריך אל תבגוד. וכאב הרש"ם דזיווג שני כולל ב' ענינים, בין שאנלו הוא זיווג שני אף שעדיין היא בחולה ובין שאנלה הוא זיווג שני אף שהוא עדיין בחור, וזיווג דאשון חינו כי אם בחור עם בחולה. ומה שאמרו כל המגרש אשתו דאשונה כולל שניהם, כיינו שהיא דאשונה לו שהי' בחור וגם היא דאשונה בנשואיה. ות"ש מאי דכאיב בתרי' אשת נעוריך ואשת בריתך ע"ש. וכ"כ הפר"ח (גיטין בכ"ל) שכאב ג"כ דוקא בבחולה שהיא אשת בריתו לפי שאין אשה כורתת ברית אלא למי שעשאו כלי ע"ש.

ופלא שלא הרגישו בגמ' מפורשת (סנהדרין דף כ"ב) דת"ר אלעזר כל המגרש את אשתו דאשונה אפי' מזבח מוריד עליו דמעות שנא' וזאת שניה תעשו כסות דמעה את מזבח ה' בכי ואנקה וגו' ואמרתם על מה על כי העיד ה' ביניך ובין אשת נעוריך אשר בגדת בה והיא חברתך ואשת בריתך. והרי הי' לו נשים שעשת אלמנות בבת שבע ותביגיל. וכאב הר"ן שם דאף דגם שהי' לו שניה רק שאנלה הוי דאשונה או לכיפך נמי הוי בכלל כל המגרש. ועיין תוס' שאנן (סוטה ב' ע"א) שכאב ג"כ הכי, ועיין משנ"ה (ח"ב סי' רמ"ו) ודו"ק.

ובמקום אחר כתבנו דהא דאסור לגרש בזיווג דאשון היינו כשכבר קיים המנוה פו"ר או מאשה זו או מאחרת, אבל אם שהה עם אשתו עשר שנים ולא ילדה מותר לגרשה כדי לקיים מנות פו"ר. ועוד חקרו אחרונים דזמב"ז אי נריך להמתין אפילו עשר שנים, ואניא כאן אלק מהאשובה.

עוד כאב שם בתוספ' בשם אשובה מציא דבר להחיר למי שלא שבה עם אשתו יותר משש שנים וכאב דגבול דעשר שנים המוזכר במשנה כיינו דוקא כשהות היינו מבקש לה לגרש ולא ליאת אחרת אבל אם הוא מבקש עלה שיאת בת שנים ודאי שאין נורך גדול מזה ואין לדאותו שמא תוטלנה לו עשר שנים אלא שמסיים שא"כ אין לדבר סוף ומיד שלא תוליד יבא הבעל לבקש להחירו אבל כל זה לא שייך בשם עמדה מלדת דזה אין נריך כלל לגבול דעשר שנים וזכ כי' ב"ל לסאור גם טענה שני' של כת"ר שבניא בשם בב"י בש' קנ"ד שמטולס לא שמעו ולא ראינו שב"ד נזקקין לכוף ולהוציא אשה אחר עשר שנים אף אם אין לה בנים

עליו דמעות שנאמר וזאת שנית תעשה כסות דמעה וגו' ואמרתם על מה וגו', ורב יהודה ורבי יוחנן אליבא דרבי עקיבא קאמרי דאי כבית שמאי ובית הלל אפילו בזוג שני נמי עד שימצא בה דבר או ערוה.

משנה חלכות

וכ"כ כרמ"ח (סי"ח סי' ג') י"ל נמי דקאי על דין כס"ם דכיינו כשכעל מינו רוצה לא לגרש ולא ליטח לחרת וכו' אבל אם כשעל מבקש לגרשה וכאשה אינה רוצה לקבל גט ודאי שמחוייבים אנו לצוות לעזרתו לכתיר לו ליטח אשה לחרת וכו' ע"ש.

והנה אף שאין מציצין אח כאר"י אחר מותו מ"מ לענ"ד דבריו כקדושים ל"ע דלענ"ד ודאי אפי' אי נמי כשעל לגרשה אפ"כ אין שומעין לו כתוך עשר וכיה נוף ש"ח מציב דבר אין לי לעיין בשעתו מ"מ כפי הנראה כתב כן דמדין משנה נגע נה וכיון דאתה יש לנו ארס דר"ג אלא לגרש בע"כ ודאי דאסור לגרש בע"כ אפי' לכשעל דאין נ"מ בין אים לאשה בזה ומדנתנו אכמים שיעור עשר שנים לשניהם נאנו ומאלקוחם היא דוקא לאחר עשר דאז מיקר אקנת ר"ג ז"ל אלא לגרש בע"כ כיאה היכי דכשעל רוצה לגרש בע"כ וכן כדבר מפורש בכנאת מרדכי יבמות סי' קי"כ וז"ל ומאקנת רבינו גרשום ואילך אאקן אלא לגרש אשה בשל כראה לריך עיון אם יש לגרש בע"כ בשאה עשר שנים ואאשר"י פסק לגרש ועיין באלפסי. ע"כ. כרי לן לאדיה דמסאפק אפי' אי כשעל רוצה לגרש לאחר עשר מאחר דאיה לן ארס דר"ג אמנם בתוך עשר פשיטא לי' דלא אלי מגרש דאל"כ מדיפא מיני' כוי לי' לאיבעי' וזה פשוט. וכן משמע עוד שם בסמוך מתס' רבינו גרשום מאה"ג נאים ואשה שעמדו יאד כ' שנים ולא כיו לכן נשים ולא רצאה באשה דם כי אם לפרקים והאים מריב עמה כאה גבורת אנשים לי למה אינך מאעברת ואאשה אמרה אמת כדבר וגם אני סבורה כייתי לכיות מאעברת ואפשר שמזלך גרם בשיב רבינו גרשום מ"ה כאים הזה ישבה עד עשר שנים ואם לא אלד יוליא ויתן כאובה ע"כ. ואנה הכא ודאי כאים רוצה לגרשה כמו שכאב והאים מריב עמה למה אינך מאעברת ואפ"כ בשיב לו רמ"ה שאין לו לגרש עד עשר שנים ומי לנו גדול לכעיד הזה אם לא רבינו גרשום שהוא בעל המשה שהוא המאריס שלא לגרש והוא ז"ל בשיב שלא לגרש אף שאין לו בנים והוא טופן אני רוצה בנשים אפ"כ אסור לו לגרשה קודם עשר.

עוד נראה מדברי כתס' הזאת דאפי' אין באשה רואה דם והוא סימן שאינה בת בנים אפ"כ היינו יכול לגרשה קודם עשר שנים בע"כ דאין כדם מסמני אילונית ואי"כ נודאי הכי נמי אף שבאשה כיאה בת מ"כ שנים מ"מ מנלן דלא אלד אוד וכמה נשים יולדות עד אמשים ואי"כ גם מטעם זה לפע"ד א"א לכאירה כיון דכבר כיא בת ארבעים ואמש עד שלא יבשה ממה עשר שנים ודו"ק בזה כי זה לפע"ד ברור אחשובה זאת. וכרא"ם ז"ל בפ' כנה על יבמתו כאב כשם ים אחרים שאם כשעל טופן בריא שאינה רואה' לילד כנון פולטת ג"ז אפי' באוך עשר אלא שלא בכאובה אם לא שהיא טופנת שאינו יורה כאן ומהרא"ם ז"ל אולק עליו הובאו דבריו בכנה"ג ובספרי משנה הלכות סי' ע"ו בבאאי דבריהם ז"ל ע"ש.

ונראה מדברי כרא"ם ז"ל דיש סוברים דאפילו בא"ג שטופן בר שאינה רואה לילד אפ"כ לא אלא באוך עשר אף שבשעל רוצה לגרשה ואפי' לדעת כיש אארים דיכול לגרשה באוך עשר בטענת ודאי שאינה רואה לילד מ"מ בעי דוקא טענה כגון פולטת ג"ז דנראה דממנה הוא ואפ"כ כיכי דהיא מכאשתו וטופנת שהוא אינו יורה כאן וממנו הוא נאמנת ואין כופין אותה לקבל גט ואי"כ אלאה לן נמי דאיה ברורה מדברי הרא"ם כללו דאף באקום שבשעל רוצה לגרשה בטענת בנים אפ"כ אינו יכול לגרשה בנו עשר אם לא בטופן ודאי ממנה הוא והכי לא טען ודאי דפולטת ג"ז וזה לענ"ד ג"כ נכון.

ובתשו' מהר"ם פדווהה סי' י"ג כאב וז"ל וכן באשו' הרשב"א שהוא רבי שמעון בן אבראם בסי' ר"פ שנשאל במי שבשה עם אשתו עשר שנים ולא ילדה כאב גם הוא ברי"ג לא אקן באקום מלוה בן ליטח אחרת בן לגרשה בע"כ וכן בנמוקי יוסף בפ' כנה על יבמתו אלל דין זה כאב וז"ל ואם שבאשה י' שנים ולא אשעברה יוליא ויתן כאובה או יטח אחרת כדאמרינן לעיל ואשפ"י שבאהרים ר' גרשום ז"ל בישיבת כמה אכמים שלא יטח אדם אשה על אשתו בכי הא לא אקון רבינו ז"ל וכו' אמנם נראה שבאחבר עלמו שהוא בעל הנימוק אולק על זה שבאב באחילה וז"ל ולאותם שקבלו ארס ר"ג שלא ליטח אשה אחרת על אשתו בשאת נמי אינו יכול דעת האחבר ע"כ ואח"כ אביא דעת הריטב"א בל"ל ח"כ נראה שאולק ע"כ הרי נמי שבאתנו דנאלקו בזה דאין לגרש בע"כ אפי' באוך י' ואפי' לאחר י' נמי נראה דנאלקו. ועיין בס' בית אחיר סי' קנ"ד סק"י.

ז) וכד מגדש לה צריך למיכתב לה הרי את מותרת לכל אדם, דתנן (שם פה.) גופו של גט הרי את מותרת

משנה הלכות

עוד תני תומר לפי דעת מכרש"ל בתמ' סי' ל"ג בגמר' דשלחי נדרים בקושיית התוס' דעתמה תני לך למשנה תחרונה תמתי לה מכימנת הא שור' תנפשי' תחיכת דתיסורת כדתמרינן בקידושין פר' כתומר וכו' ותי' כר"ת דלא מצינו זונה שתכת תסורה ליגשת לכהן דוודאי הוא מוזהר עליה אבל היא תינה מוזהרת עליו הלכך גם לדבריה תינה תסורה בו וקשה דתמר בפ' יש מתירין כל היכי דתיכו מוזהר תיכי מוזהרת וכו' ונראה לי כיון דים לתום שמא נתנה מיניה בתחר יש כת ביד תכמים לעקור דברי' מכל וכל בשבועה גדולה כזאת ומיהו נראה דתף למשנה תחרונה תם תומרת תשה עתה תני לך ותמר בשעל שמתמינה דתסורה לו דתיכו שור' לנפשי' חד"ת ותפילו תחזור בה בתשה ותתמר בתונם כי' וי"ת דמשמתינן לי' תל שגרס שתיתסר תשתו עליו ועובר תל תרס תקנת רבינו גרשום, מכ"ל כתוס'.

וכתב עליהם מכרש"ל ז"ל ובשאת מאחר שתיכת תקנת ר"ג שלא לישת תשה תל תשה ולא לגרשנה בע"כ למה לה ניחוש ג"כ לגבי בעל כיכי שתמר מתמין תני לעד תחד תו לפסולי עדות כגון רקים ופוחזים דככת שתינם משקריים ונימא ג"כ שמיניו נתן בתחרת ע"כ ומעתה הכ"נ בדידן נמי ניחוש דילמא מיניו נתן בתחרת מאחר דהזניתה בתוך שער ותז עדיין כיתה לחוי' לגדת לד"כ נימא דודאי מיניו נתן בתחרת ולא נתיר לגרשה בע"כ. עוד כתב שם ותף לפי כר"ן ז"ל שכתב לפי שהשה משועבדת לבעל ותין כת בידה להפקיע עלמה מבעלה אלא דלפי משנה ראשונה משום דכסיפא לה מילתא לומר כך ומ"ה כמנוה דתי לה קושטא תמרה לה הוה מזלזלה בנפשה לומר כל כך ומכי תז רבנן דתיכא למיחש שמא מיניה נתנה בתחר חזרו ותוקמוה תדינא דקמא ר"י ע"כ מ"מ הכי נמי תיכא למימר גבי בעל לפי תר"ג מאחר שהוא משועבד לה ולא יכול לגרשה בשום מיניין בע"כ תין כת בידו להפקיע עלמו ממנה ע"כ ע"ש ולמה לה ניחוש בדידן כת"ג.

ובחגמ"י פכ"ד מה"ת כתב נמי דשכשיו דתיה לן תרס דר"ג בבעל לא מכיתן לומר תשתו זנתה וכספרי משנ"ה כתובות סי' ק"ז וק"ת בתרכתי בדבריו ע"ש. והנוב"י תה"ע סי' ת' במהדו"ק כתב וז"ל למנס כ"ז לפיעת הב"ש תבל בתמת תין לדחות דברי בשב יעקב דכיכא דלא פשטה תין להתיר לישת תחרת וכ"ז תפי' לדעת הפוסקים דגם בתו"ל שייך כתי דינת דשהתה עשר שניס למנס כבר ידוע דהרבה פוסקים ס"ל דלא שייך כתי דינת דשהתה י' שניס בתו"ל דתין יציבת תו"ל מן כמנין דעון תו"ל גורס ומה שתמרו ציבמות דף מ"ד ללמדך שתין יציבת תו"ל מן כמנין תל כל תדס לתמרו ות"ק קשה לפשוט מעשה וכמו שכתריך כשב יעקב וכו' וכל זה לדין תבל בעובדת דשתל מר שעדיין תין כתן עשר שניס משעה שנשתה פציעת שתין לכופה ובפרט שמעולם לא שמענו לכוף בזה ולכן תין לפשות מעשה לא לגרש בע"כ ולא לפשות מעשה ליבת תחרת תבל תס נראה שכיון קרובה לימי זקנה מכ"פ יכול למנוע ממנה שתר כסות ועונה.

הדי להדיא דעת כנוב"י ז"ל דתין להתיר קודם עשר תף שכיון קרובה לימי זקנה ג"כ ותינה רתוי' לילד עוד ותפ"ה לא התיר תלא שלא לזונה תבל לא לכופה בע"כ וכן כתב עוד בתי"ת סי' ק"ג ותתר תריכות כרבה לא התיר תלא דוקא שכי' כבר יותר מעשר שניס ודקדק עוד דתפי' בשבועות שתפשר שלא כי' בביתו בתוך עשר יתמלאו ט"י שמנה תדשים היתריס שדר שמה (תף שלא רתיתי מי מהפוסקים שידקדקו בזה עד לשבועות לענ"ד כעת) ובפת"ש תה"ע סי' נ"ד ס"ק כ"ה כביא דבריו ודברי ובב בכאן סי' נ"ד ועיין עוד שם בפת"ש סי' הנ"ל ס"ק כ"ט שכתריך הרבה דתין לגרש בע"כ תפילו לתתר עשר ט"ש.ומעתה לענ"ד שלתה לן דודאי קשה לסמוך תל המלתה זו שבמקום שבבעל רולה לגרש לא גזרו שלא לגרש בע"כ דכרי תכל הפוסקים שבכתתי לפע"ד מוכח היפוך זה ונ"ע וד' יתיר מיני בתורתו בקדושה.

ז) **ומ"ש** וכד מגרש לה צריך למיכתב לה הרי את מותרת לכל תדס (גיטין פ"ה ע"ת) גופו של גט הרי את מותרת לכל תדס ר' יהודה תומר ודן דיכוי ליכי מינתי ספר תירוכין, ופירש"י גופו של גט עיקר כתב כגט כך יכתבו זו. ומדלא כביא רבינו כת דר' יהודה ודן דיכוי ליכי וכו' משמע דס"ל לפסוק כת"ק לגמרי נגד ר"י. וכן נראה דעת כרמב"ם (פ"ה תלכ' גירושין כי"ב) שכתב גופו של גט הרי את מותרת לכל תדס. ותע"פ שכתב רבינו בסמוך בסוף ההלכות בטופס הגט והרי את מותרת לכל תדס ותינים לא וכו' ודן דיהוי ליכי מינתי ספר תירוכין וכו', ס"ל דלא כוי לעיכובא. וכן רתיתי להר"ן שכתב ע"ד הרמב"ם ז"ל ונראה שהוא סובר דתע"ג דבעיין הכת לא מיפשטת מסוגיין דפ"ק דנדרים דתמרינן דרבת דתמר תפילו לרבנן, ותין זה מחוור.

לכל אדם. ח) והיכא דאמר לה הרי את מותרת לכל אדם חוץ לפלוני פליגי בה גופו של גט. עיקר כתב כגט כך יכתבו בו. ונחלקו לקמן
לי מעכב כתיבת כרי לח מוחרת לכל לדם ולדעת כמה מכרחשוים לפילו לכתחילה לה לריך לכותבו: חוץ מפלוני. ר"ל
המגרש לח לשתו בגט כשר לולה שלמר לה על פה בשעת מסירת בגט כרי לח מוחרת לכל לדם לולה לפלוני ר' לליעזר מחירה
ליגשת לכל שלר בג"ח מפני שכוח דורש ולשב גרושב מלשב לפילו לה נתגרשב לולה מלשב לולמת גרושב כיון לש"פ שכוח

משנה הלכות

עכ"פ דעת רבינו גרשם נמי כסרמב"ם ז"ל, ועיין בסמוך (סי' ס"ד וסי' קנ"ד) שכתיבת רבינו בכותב טופסי גיטין לריך שיניח מקום כחים ומקום כלשב ומקום כזמן ולה כתב להניח מקום כרי לח מוחרת, ועיין מה שכתבתי שם בס"ד בתריכות.

והרי"ף ז"ל כתיב לינשיה לכו מי בעינן ודן לו לה בעינן ומסיק דבעינן, וכתב כר"ן דכך סוגית מיחלפה לסוגיה דפ"ק דגדרים (כ' ע"ב) דכתם פליגי לחבי ורבה בידים שלינם מוכיחות לחבי למר כויין ידים ורבה לומר לה הויין ידים, ולמרינן כתם ליומת בפלוגתה דר"י ורבנן קמיפלגי דתנן גופו של גט וכו' ר' יכודה לומר ודן וכו' לחבי כרבנן ורבה כר"י, ומהדרינן ע"כ לה קלמר ר"י לולה בגט דבעינן כריחות וליכה לבל בעלמה מי שמעת ליה, ורבה לומר ע"כ לה קלמרי רבנן לולה לגבי שלין לדם מגרש לשם חבירו לבל בעלמה מי שמעת לכו דלה בעינן ידים מוכיחות, ועיין ר"ן (פ"ק דקידושין סי' תקע"ח ד"ה לומר שמולן). ועיין בשגות הרלב"ד וז"ל, וכן כה לינשיה לן מי בעינן ודן כר"י מו לה מע"ג דכה קיי"ל דבעינן ידים מוכיחות בקידושין ובגזיר וכו'.

ובמ"ש נרשם לישב מה שלמר בסמ"ג וכגמ"ר (בל' גט סי' תנ"ב) לומר שרגילין לכתוב ודן דיכוי ליכי מינהי בשיטה לחרונה ולומכו מלחר שכוח עיקר כגט, ושלל ר"י לח ר"ת היתך הורגלו לעשות כן כיון שגט פשוט כשר בלי שריר וקיס, ול"ש כי' לנו לחוש שמא בה בגט בלי שריר וקיים כי כשר והגון הוה בכך ולח"כ מחק תינשו למעלה והגיה תחתיו דבר לחר וקיימו בשיטה בין עדים לשטר וכתב לח"כ שריר וקיים ע"ש, ועיין הגמ"ר שכתריך הרבה בזה. ברם לפי שיטת רבינו והרמב"ם י"ל דבכיון הורגלו לכתוב ודן בשיטה לחרונה כדי שידעו שלין זה מעיקרו של גט, ולם טעה ולה כתב לו נמלה ליזה פסול בכתיבתו לה נפסל בגט בשביל זה.

ודע דרבינו לקמן (לוח ס"ד) כשכתב הכותב טופסי גיטין לה זכר כלל שיניח מקום כרי לח מוחרת ולה מקום ודן. ועל מקום ודן י"ל כמ"ש דפסק כחכמים, לבל על כרי לח מוחרת ל"ע כיון שכוח עיקר בגט, ובגמ' שם הכותב טופסי גיטין לריך שיניח מקום לחיש ובלשב ומקום בזמן ולמר שמולל לריך שיניח מקום כרי לח מוחרת לכל לדם, ופרש"י שגם זה עיקרו של גט. ולדעת רבינו כו"ל לפסוק כשמולל מכ"פ כיון שס"ל שגם זה עיקרו של גט וכמ"ש כתן גופו של גט וכו'. וכטור (סי' קכ"ג וסי' קמ"ז) כתב דודן לינו מן כתורף וכל חגלי שנכתב בגט קודם כתורף דכיינו וכרי לח מוחרת לכל לדם, משמע מכ"פ דכרי לח מוחרת בכלל הוא.

והנה נחשו' כרשב"ח (חלף רמ"כ) וז"ל, ומה ששלל מהו עיקרא תורף מסחברא שהוא מקום כחיש ומקום כלשב ובזמן וכמו שבינו בפ' כל הגט בכותב טופסי גיטין וכו' ולמ"ג דלמרינן עלה בגמ' לריך שיניח לף מקום כרי לח מוחרת לכל לדם ולמרינן נמי גופו של גט כרי לח מוחרת לכל לדם, מ"מ נוכל לומר דלה כוי בכלל תורף, ובטופסי גיטין כרלשונים לה נמלה כרי לח מוחרת לכל לדם, מ"מ לף לכשמלה לומר שלריך לה יכה בכלל תורפו של גט ט"כ. וכן נרשם דעת רש"י שכתב (גיטין כ"ח ע"ב) וז"ל, תורף גילויו של שטר מקום כחיש ולכלשב ובזמן ט"כ, ומשמע דמוחרת לכל לדם לינו בכלל כתורף. ול"כ שיטת רבינו הוא שיטת כרלשונים שבינה כרשב"ח ז"ל דלה נמלה בכם כרי לח מוחרת לכל לדם בטופסים. ועיין פר"ח (לה"ט סי' קכ"ח סק"כ) מה שכתריך לחמוה על הטור והרשב"ח ולה זכר כשר מדברי רבינו הגדול שמי לה כתיב כרי לח מוחרת בכלל זה ודו"ק.

ולדינא הכה מנן קיי"ל דלם לה כתב ודן כגט פסול כרוב כרלשונים שמחמירין בזה, ועיין לה"ט (סי' קכ"ו) ולין להלריך בזה כאן יותר.

ח) **ומ"ש** והיכא דלמר וכו' חוץ מפלוני וכו' (משנה שם פ"ב ע"ח), ובגמ' מינשיה לכו כתי לולה חוץ הוה לו על מנת הוה, חוץ הוה ובחוץ הוה דפליגי רבנן עליה דר"ת דכתם שייר לה בגט בבל בע"מ מודי ליה מידי דהוה מבל חגלי דעלמה לו דילמה על מנת הוה ובע"מ הוה דפליגי ר"ת מדרבנן מבל בחוץ מודה דהם שייר לה בגט ת"ם וכו' לולה ס"מ חוץ הוה ס"מ. ובגמ'

שיור וכמו שפירשו דלשון אלא כרי הוא כאן כלומר לכל אדם חוץ מפלוני וזכו שיור גמור ואעפ"כ מחיר ולאחותו פלוני מיכו לאורכ לפילו בזנות וכ"ש בנשואין: וחכמים אוסרים. כלומר דאינה מגורשת כלל וקרא דואשב גרושב מאשב ריח הגט הוא ופוסל בכהונה ומשום חומרת אבל בעלמא אינה מגורשת כלל ואייבין עליה משום אשת איש ואם מת בעל אחיבמת ואף לכהונה כאחיו אלא מדברי סופרים שאינו אלא כמאכלת בעלמא הוא: ואי לא כתיב האי תנאה בגיטא. אלא אאנה אמה בע"פ ואמר כרי לא מותרת לכל אדם חוץ מפלוני ולפילו אמר לעדים ע"מ כן אינו נפסל הגט בכך ואיא ליה תקנתא לחזור וליקח הגט מידה ומוזר ונותן לה בלי תנאי והגט כשר ומתגרשת הוא: ואי כתיב בגיטא. כלומר ואם נכתב התנאי נפסל הגט ואפילו חזר ומחק התנאי אין לא אלא מגרש בגט זה, לפי שלא נכתב

רבי אליעזר ורבנן (שם פב.) דרבי אליעזר אומר הוי גט ורבנן אמרי לא הוי גט, דתנן המגרש את אשתו ואמר לה הרי את מותרת לכל אדם אלא לפלוני רבי אליעזר מתיר וחכמים אוסרין, ואוקימנא להאי אלא חוץ מפלוני הוא. **ט)** ואי לא כתיב האי תנאה בגיטא ועל פה הוא דאמר לה, כי הדר שקיל לה מינה והדר יהיב ליה ניהלה מיגרשה ביה, ואי כתיב בגיטא אף על גב דשקיל ליה ומחיק

משנה הלכות

עוד, מ"ט דר"ח ז"ר ינאי משום זקן אחד אמר קרא וילאה מביאו (דברים כ"ד) וכלכה ואיאה לאיש אחר, אפילו לא אאירה אלא לאיש אחר כרי זו מגורשת, ורבנן אאי איש לכל איש ואיש, ור' יוחנן אמר טעמא דר' אליעזר מכאן ואשב גרושב מאישב לא יקאו (ויקרא כ"א) אפילו לא נאגרשב אלא מאישב נפסלה מן הכהונה אלמא הוי גיטא, ורבנן אישור כהונה שאני ע"כ.

ובירושלמי ריש פ"ג אאתא, אמר לה אוך מפלוני אינו גט אפילו לפוסלה לכהונה, וכ"פ ר"ח ובא"ר בניח בל"ע. וכאב בב"ש דנראה סוגיא שלנו עיקר דאניח כילד יעשב יעלנו ממנה ויתן לה. מבואר בטעם שנפסלה לכהונה בנאינה בראשונה מ"ב צריך ליטול ממנה, וכ"כ כרי"ף והרמב"ם והרא"ש ושאר פוסקים, וש"מ דנאינה ראשונה מהני לפוסלה לכהונה. ובסי' ק"ג כאב דלמסקנא גם בירושלמי מסיק כאלמודן לפי מה שהוא לפניו ומשמעותו דאאי פסול אינו אלא מדרבנן, ועיין באא"ע (סי' ק"כ סק"ב) ובפ"ת (סי' קל"ז סק"א). ומדברי רבינו נראה לכאורה שהוא דאורייאא שהביא קרא דר"י שנא' ואשב גרושב מאישב וגו' וי"ל.

ונאלכך בפוסקים בהא דאזקי' [דס"ל בדף פ"ד ע"ב דאאני' כרשב"א שצריך ליטלו ממנה ויאזור ויאאנו לה] בלכה כדברי מי. דעת האוס' ז"ל (שם ד"ה אמר) דר"י אינו חולק על אזקי' רבו באאיו ולכאי בלכה כווותיה, ולרש"י ר"י חולק ואי' ראוי לקבוע בלכה כאזקיה שאי' רבו של ר"י דייקי לאאני' דאמרינן בייאד. ולפ"ז אי' די' בשאמר לה שניא הרי את מותרת לכל אדם בלי נטילה מידה ולאזור ולייאן לה שניא, ועיין ב"מ ועיין אוס' (גיטין פ"ד ע"ב ד"ה ר' יוחנן). ורבינו כאב בבדיאה אי הדר שקיל לה מינה וכו' דאל"כ לא הוי גט, וכוא כדעת הרי"ף והרמב"ם והרא"ש ושאר פוסקים.

ט) ומ"ש ואי לא כתיב האי תנאה בגיטא וכו' במשנה (שם פ"ב ע"א) כילד יעשה יעלנו כיאנה ויאזור ויאאנו לה ויאמר לה הרי את מותרת לכל אדם, כאאנו באוכו אא"פ שאזר ומאקו פסול ע"כ. וכא דכאב כי הדר שקיל לה מינה בגמ' לקמן (פ"ד ע"ב) כילד יעשה וכו' מאן אנא אמר מזקיה ר"ש בן אלעזר היא דאניא רשב"א אומר עד שיעלנו וכו' ר' יוחנן אמר אפילו אימא רבי דילכון אמר שאני כאן שהיל ונקאאו ליפסול בו לכהונה. ופרש"י משיכ לריך לאזור וליטלו דקנאאו בנאינה קמייאא ליפסל בו לכהונה, אלכך אי לאו דהדר שקיל לה מינה לא מניא אמירה שהרי כבר זכתה בו על מנת אאני לאשון.

ו"ל מאאר שכבר קנאאו ע"מ אאני לאשון א"כ גט זה כבר שלה הוא ועשה שליאותו מה מהני שאזר ונוטלו כימנה ונותנה כא נותן לה גט שלה וכו"ל כשטר שנמחל שיעבודו. ועיין בספר כזכות על כשנות הרא"ש (ר"פ המגרש) למה הניא הרי"ף בעיא דאאני שאם אמר לה בתחילה אוך מפלוני ופלוני ונוטלו כימנה וחזר ונאנו לה ואמר הרי את מותרת לפלוני ופלוני אושאין שמא אאי דאסר שרא ואאי דשרא אסר וקא אסר לה בשאאת לכו"ע אוך מאותו פלוני ופלוני והגט בעל ולא אינשא בו ואם מת אולא ולא מאינשא. וכאב בס' כזכות דדעת הראב"ד ז"ל דאע"פ שאזר ונוטלו ונאנו לה אינה מאגרשת שכבר קנאאו לגמרי ועשה הגט שליאותו וילא מאורת גיטו של בעל ודמי לשטר דכי משלם אינו אוזר ולוכ בו שכבר נמאל שיעבודו, וזו סברת נכונה. אבל פי' בעיות אלו כשאמר שני אנשין קודם מסירה, וכן פי' רבינו שלמה ז"ל וכו' ע"ש. ואי"כ הכי נמי אאאי לא אמרינן דלא מהני מה שאזר ונוטלו דכבר הגט שלה הוא בנאינאו.

וצ"ל דכיון דמה שקנאאו ליפסל לכהונה אינו אלא אומרת דרבנן ולא גזרו כולי האי אלא ש"מ דאא

ליה והדר יהיב ליה ניהליה איפסל ליה, דקתני כיצד יעשה יטלו ממנה ויחזור ויתננה לה ואומר לה הא גיטיך. י) ואם כתבו בתוכו אף על פי שחזר ומחקו כגט חלל שאר מחקין כשרין נגט רק שיעשה קיום כמחק לפני שכתב כסופר שריר וקיים, ומ״מ נהגו כעולם להחמיר בכל מחק, תוס׳: **כיצד** יעשה. כלומר יטלו ממנה ויחזור ויחננו לה ולומר לה כרי זה גיטיך, ודוקא יטלנו כימינה ויחזור ויחננו לה כשמיניה רחשונה לה כיחה יפה ולכן יטלנה כימינה ויחזור ויחננו לה ויחמר לה כה גיטיך, ודוקא יטלנו כימינה ויחזור ויחננו לה כשמרות לו כיון שכיחה חבל לה נטלו ממנה וחזר ואמר לה כרי את מותרת לכל חדם חיגו כלום דבעינן ונתן בידה ונחיגה רחשונה כיון שכיחה

משנה הלכות

לדעת רבינו נראה שכוונת דחורייתא (עיין לקמן ס״ק י״ח) וכם אמרו וכם אמרו שאם חוזר ונוטל מכני ולא נפסל כגט כזה ולא דמי לשטר שפרטו שאשה שליחותו חבל כאן לא אכני מעשיו כלום (ועיין ר״ן ר״פ כמגרש), וי״ל דלאחזקיה לא קנאתו כלל וסגי בחמירא לאחר נתינה ע״ש ודו״ק.

ודע דבתוס׳ רי״ד כתבו דמ״ש במתני׳ דנוטלו וחוזר ונותן לה ואמר לה כרי את מותרת לכל אדם לאו דוקא הוא אלא אם אמר לה בנתינה שניה הרי זה גיטך שאם כן, דבשאמר לה הרי זה גיטך שאם הרי משמע שהיא מותרת לכל אדם אלא מפני שעשה תחילה אלא לפלוני חזר ועשה הרי את מותרת לכל אדם ולאו דוקא. והא דתנן לקמן גופו של גט הרי את מותרת לכל אדם דוקא בכתיבת הגט מיירי, לא שיהא צריך לומר לה בשעת כשטירה וכו׳ וכיון שנכתב הגט בהלכתו אומר לה הרי זה גיטך וכו׳. אמנם כרי״ן ז״ל כתב לכיפך, דאע״ג דבעלמא בשה גיטך שאמת סגי ולא מעכב הרי את מותרת הכא שאני דכיון דמעיקרא אמר בהדיא אלא לפלוני אי אמר בחר הרי הא גיטך שאמת לא מבעל מאי דאמר מעיקרא בהדיא ע״כ והוא כיפוך ממ״ש התוס׳ רי״ד.

ודעת רבינו לכאורה כתוס׳ רי״ד שהרי מתחילה כתב ובכיה דאמר לה הרי את מותרת לכל אדם חוץ לפלוני וכו׳ וסוב כתב ואי לא כתוב כאי אחה נגיטך בע״פ הוא דאמר לה כי הדר שקיל לה מינה וכדר יהיב לה ניהלה מיגרשה ניה ואי כתיב בגיטך וכו׳ דקאני כילד יעשה יטול ממנה ויחזור ויחננו לה ואומר לה הא גיטך, וכיון דלא זכר כלום מהרי את מותרת לכל אדם משמע דס״ל כתוס׳ רי״ד דהרי את מותרת לכל אדם ל״ל לומר שניה, ודלא כרי״ף ור״ן שם. והרמב״ם (פי״ח הי״ז) כתב לו לומר הרי את מותרת לכל אדם לו יאמר הרי זה גיטך, משמע דאו לו קאני וכדאמר רבינו ותוס׳ רי״ד. והבי״ם (אה״ע סי׳ קל״ז סק״ב) אמ״ש במחבר כילד יעשה וכו׳ ויאמר הרי את וכו׳ הניח דעת הרמב״ם אלא הר״ן כתב וכו׳ ע״ש.

ולישב קושיית הר״ן מדברי רבינו והרמב״ם נראה דהנם דקיי״ל דלא אחי דיבור ומבטל מעשה אבל אחי מעשה ומבטל דיבור, וכל שמעשיו מוכיחין עליו שנוטלו כימינה וחוזר ואומר הרי זה גיטך ואי לא לבטל בתנאי הרחשון למה חוזר ונותן לה בלי תנאי, ע״כ שבמעשה שנוטלו וחוזר ונותן מבטל בתנאי שבתנה ושפיר אפילו למאן דבעי דוקא בכל גיטין הרי את מותרת כיון דהכא בשעת נתינה אמר הרי את מותרת ורק שבתנה תנאי בגט זה שא״א לקיימו, ה״כ כשחוזר ונטלו ונותנו שניה אחי מעשה ומבטל דבריו הרחשונים, ואין זה מסתמא שהרי מעשה מעשה על זה כנלפענ״ד.

י) **ומ״ש** ואם כתבו בתוכו וכו׳ שם ובגמ׳ (פ״ד ע״ב) אמר רב ספרא כתבו בתוכו תנן פשיטא כתבו בתוכו תנן מהו דחימא הני מילי לאחר החורף אבל לפני החורף אפילו ע״פ נמי פסול קמ״ל, ורבא אמר ל״ש אלא לאחר החורף אבל לפני החורף אפי׳ ע״פ נמי פסול. והרמב״ם פסק כרבא דמחלק בין קודם החורף לאחר החורף. ובש״ע אה״ע (סי׳ קמ״ז ס״ב) כתב התנאי בגט אחר שגמר לכתוב חורף הגט כ״ז כשר בין שכתבו קודם אחיזת העדים בין שכתבו אחר אחיזת העדים, אבל אם כתבו קודם חורף הגט וכו׳ כ״ז שפק גירושין וכן אם התנה על פה קודם כתיבת החורף כרי זה שפק גירושין, ופי׳ הטעם משום דאין בריה. ועיין בית שמואל (סק״ג) מה שהמה ליש״ם אין מייצב זה, ועיין בילוי הגר״א מה שהאריך. גם הרי״ף בבית אמר רבא מחלוקת לאחר החורף וכו׳ אבל לפני החורף דברי הכל פסול ומתניתין דקתני כתבו לתוכו וכו׳ לאחר החורף וכן הלכה ע״כ, ועיין ר״ן שם ובדברי רבינו לא מצאתי זה.

ודע דנחלקו הבעה״מ והמלחמות ז״ל, דהבעה״מ ס״ל דמה שאמרו כל התנאין שכתבו בתוכו פוסלין היינו דוקא בשלא נתקיים התנאי, כלומר שחוזר ומבטל התנאי וחוזר ומחקו מכתב הגט, אבל אם נתקיים אין ע״מ ושאר תנאין פוסלין בכתיבת הגט. והבית יהודי מירושלמי, והרמב״ן דחה דבריו דלא כתב מה למעלה

נפסול כמאן דליתא דמיא כלכך נעיגן נחיגה נכשרות ונחיגה שניה זו לא נעי לומר כרי לא מוחרת לכל אדם אלא די לא אמר לה כרי זה גיטך נסחס: **אלא** מחיסה. דאמר לה כרי את מגורשת ממני

פסול, והלכתא כרבנן דלא אישתריא אתתא בגיטא דכתיב ביה חוץ מפלוני. **יא)** ואף על גב דאישתרויי לא משתרי' לאינסובי לגברא אחרינא, מכהונה מיפסלא בהאי גיטא, ולא מיבעיא היכא דאמר לה חוץ מפלוני דשריא לכולי עלמא לבר מן חד גברא דמיפסלה מכהונה, אלא אפילו אמר לה הרי את מגורשת ממני ואסורה על כל אדם אפילו הכי מיפסלא בגויה מכהונה (שם ע"ב) שנאמר ואשה גרושה מאישה לא יקחו אפילו לא נתגרשה אלא מאישה פסולה

משנה הלכות

ומה למעה בירושלמי ע"ס. ורבינו לא ביאר זה ומשמע מסתמא דלעולם פסול וי"ל, ועיין תוס' שם.

והר"ן כתריך בביאור כסוגיא וכתב ונמלא פסקו של דברים דמוך פוסל בין בכתב בין בע"פ לפני כחורף בכתב מדאורייתא ובע"פ מדבריכם, אבל לאחר כחורף בכתב פוסל מדבריכם ובע"פ היו פוסל כלל. וע"מ לפני כחורף פוסל מדבריכם בכתב ואף בע"פ לקלת מפרשים, אבל לאחר כחורף היו פוסל דלא שייך למיגזר אטו חוץ. וסיים ועכשיו נהגו שלא לכתוב שום תנאי בגט ולא להזכירו בשעת כחיבת הגט, וכשר כדבר לפי שאין הכל בקיאין לחלק בין תנאי לתנאי ובין אחר כחורף ללפני כחורף ע"כ. ועיין תכ"ע סי' קמ"ג קמ"ד קמ"ה.

ושב"מ המגרש וכוא כהן ואם יעמוד תהא אסורה לו ולריך להתנות שלא תיאסר עליו יש לגרש ע"מ שפילו בזמה"ז (עיין סי' קמ"ג וברמ"א סי' קמ"ה ס"ע).

ושב"מ יש"אל שגירש בזמה"ז שחיקנו לקבל חרמות וקנסות שיחזרו זה לזה ואח"כ חזרה בה כאשה ולא רלתה לחזור לו, נחלקו בו חכמי הדור. דעת המהרמ"ל (סי' קכ"ב) שהגט בטל, והב"ס (סקט"ז) כתב דכל חכמי הדור חולקין עליו, ומיהו בפת"ס כביא גדולי חכמים שמחזיקים בדעת מהרמ"ל ע"ס.

ומצאתי לרבינו ירוחם (נתיב כ"ד סוף ח"ת) וז"ל, ואיכא מאשה לפני בתים אחד שנתקוטט עם אשתו ותפשה היא שערי חובות ממנו ונתן לה גט כדי שתתן לו שלו ונתנה לו שלו אחר שקבלה הגט והיו טוענין בשבילו כי הגט היינו גט כי כוא גט מוטעה ופסול כי לא נתן לה אלא כדי לגבות שלו. ורלוני כמה גדולים שנחלקו על זה לפי סוגיות הגמ', ולפענ"ד כי אין רלוי מכאן והגט גט ע"כ.

והנה ממעשה דרבינו ירוחם שלא כתנה שע"מ כן נותן, לכאורה יש לדמותו לנידון דידן. ואי נימא כן נמלא דהוא מחלוקת רשבונים, וכריו"ו ס"ל ככב"ם ודו"ק ול"ע.

יא) ומ"ש ולע"ג דאישתרויי לא משתרי' וכו' נגמ' (פ"ב ע"ב) מ"ע דר"ח א"ר יונתי משום זקן אחד אמר קרא וילחה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר, אפילו לא התירה אלא לאיש אחר כרי זו מגורשת וכו' ור' יוחנן אמר טעמא דר"ח מהכא ואשה גרושה מאישה לא יקח, אפילו לא נתגרשה אלא מאישה נפסלה מן ככהונה אלמא הוי גיטא, ורבנן אישור ככהונה שאני ע"כ. ופרש"י אישור ככהונה שאני שריבה בהן מצות יחירות ע"כ. ולכאורה כי' משמע לפ"ז דכפסול מן כתורה וכ"כ בתוס' ריי"ד ע"ס.

והרמב"ם (פ"י מהל' גיטין ה"ח) כתב כל מקום שאמרנו שהגט בטל כרי זה בטל מכ"ת וכו' חוץ מן המגרש את אשתו ואי"ל כרי את מגורשת ממני ואין את מותרת לכל אדם שאע"פ שאין זה גט כרי זו פסולה לכהונה מדבריהן שנאמר ואשה גרושה מאישה, אמרו חכמים אפילו לא נתגרשה אלא מאישה ולא כותרה לכל נאסרה לכהונה, וזהו ריח הגט שפוסל בכהונה מדבריהן ע"כ. הנה כתב פעמיים שהוא מדבריהן, והרב"מ הקשה עליו ממכילתין שאמרו חכמים לר"ח ורבנן אישור ככהונה שאני, לימרו ליה כתם לאו דאורייתא והניח בל"ע, ומשמע דס"ל דהוא דאורייתא. והטור (סי' ק"נ) וז"ל, ואם כי' בעלה כאן לא נאסרה עליו משום גרושה חוץ מהמגרש אשתו ואי"ל כרי את מגורשת ממני ואי את מותרת לכל אדם, שאע"פ שאמ"ת אין כאן גט כלל פסולה לכהונה, וזהו ריח הגט שפוסל בכהונה, וכל גט שפוסל מדבריהם לא תגשה בו לכתחילה. ומדכתב ואע"פ שאמ"ת אינו גט וכל שפוסל מדבריהם משמע דס"ל שהוא מדרבנן. ובב"ע (סי' ק"נ ס"ג) כתב כל גט שהוא בטל מה"ת אם בעלה כאן לא נאסרה עליו משום גרושה חוץ מן המגרש וכו' שאע"פ שאין כאן גט כלל פסולה לכהונה. וכתב הב"ס דלכרמב"ם אין פוסל אלא מדרבנן. ובמ"מ ובב"ע משמע דפוסל מדאורייתא, ומדלא כתב דגם להטור הוא מדרבנן נראה דלא פסיקא ליה ול"ע. גם בפריסה (אות

בכהונה, והיינו ריח הגט דפסיל בכהונה. יב) וכי קא אמרינן דהיכא דאמר לה חוץ מפלוני לא הוי גט, הני מילי היכא דההוא פלוני שריא לה והוי גברא דחזי לאינסובי ליה ותפשי לה קידושי בגווה, אבל ודאי אביה או אחיה או אחד מכל קרובים או עבד או גוי כיון דאסידי עילוה מדאורייתא לאו שיור הוא והוי גט

עמה חגלי זה חון מפלוני כיה מוחר בה לאחר שחגרשה ממנו ובמה שכחנה עליה נשאר חיסור ח"ח עליה: **גברא** דחזי לאינסובי ליה. פי' שמוחרת ליגשא לו ע"פ כחורה וקידושין חופסין בה אבל אם כחנה עמה על חניה ואמר חון מחניך או אחיה או אחד מכל קרובים או עבד או גוי שאין קידושין חופסין בהן לא הוי שיור דאם ממילא אסורין בה ולא מהני חגלו

ואי לא מוחרת לכל אדם וזהו ריח כגט שפוסל בכהונה ומדפוסל לכהונה אלמא גט כולו: **דההוא** פלוני שריא לה. פי' שאם לא היה מחנה

משנה הלכות

ג') ליין על הטור שכאן שאע"פ שמה"ח אין כאן גט כלל פסולה לכהונה וכו' וז"ל, פסולה לכהונה זה לשון הרמב"ם בפ"י פסולה לכהונה מדבריהם שנאמר וכו' נראה דכוונתו לדייק על הטור שלא כאן לדבריהם ג"כ כוונתו שהוא מדבריהם, ולפמ"ש לולי בהון השמיט הטור לשון זה הגם שבניה שם לשון הרמב"ם שבאחיל בסי' ק"נ כאן הרמב"ם וכו' והשמיט זה דלא פשיטא ליה שהוא מדבריהם, ולה"ה יל"ל דדעת הטור ג"כ שהוא מדאורייתא וכדעת רש"י ותוס' ריי"ד וה"ה ום"ג ועכ"פ מספקא לן בדעת הטור ולולי גם הטור בלאת מספקא ליה ול"ע.

ומדברי רבינו שכאן ואע"ג וכו' מכהונה מיפסלה שנא' ולשה גרושה מאישה לא יקח לפילו לא נתגרשה אלא מאישה פסולה לכהונה, והיינו ריח הגט דפסיל בכהונה אין בכרח כוונתו. וי"ל דס"ל שהוא דאורייתא כיון דמייתי ליה קרא. ועיין ביאור הגר"א (אות י"ח) דהמחבר ג"כ השמיט מדבריהם, שהמ"מ הקשה על הרמב"ם דהא מקרא נפיק בינאות ובניטין גם, ולה"ה יתייאשו דבריהם בטור ואלא בהדריאה ופריאה, וגם בדברי רבינו י"ל כן ודו"ק. ועיין מאירי שכאן ג"כ דעת הרמב"ם שהוא דרבנן ע"ש ודו"ק.

יב) ומ"ש רבינו וכי קאמרינן וכו' בשנה (פ"כ ע"ח) כרי לא מוחרת לכל אדם אלא לאחת ולאחיך לאחי ולאחיך לעבד ולעובד כוכבים ולכל מי שאין לה עליו קידושין כשר, כרי לא מוחרת לכל אדם אלא אלמנה לכה"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונחינה ליסראל בת יסראל לממזר ולנחין וכל מי שים לה עליו קידושין אפי' בעבירה פסול. ופרש"י אלא לאחת לאו שיורא הוא דאלאו איסור איסור לא אפשי להו בה קידושין, אלמנה לכה"ג וכו' כיון דקידושין חופסין בחיובי לאוין וכו' פסול דהוי שיור. והוא כלשון רבינו אלא שרבינו גרס יש לו עליו ובשנה יש לה עליו קידושין.

ובש"ע (סי' קל"ז ס"ב) כתב כי' אותו וכו' והוא הדין אם שייר קטן ויש מי שאומר דבשייר קטן כוי ספק מגורשת. ועיין בגר"א בפיאמ"ש (פ"ט דגיטין אות ל"ח) דלרש"י אלו אמר שאם חוץ מקטנים לא הוי שיור דאינו משייר רק כ"ז שכאן קטנים ואז בלא"ה אין לאם קידושין בה. ואמה דפריך בסוגיא חוץ מעבד ונכרי, ואם איתא עבד ונכרי עבידי דמגיירי ע"ש. ובשה כרי י"ל דחוץ מעבד ונכרי לא מיירי באמר חוץ מפלוני והוא נכרי או עבד אלא באמר חוץ מנכרי ועבד ושייר רק כ"ז שכאן נכרים ועבדים וכשיתגיירו יהא הגט מחיר לכאן ולע"ג ע"כ. ועיין שאי"מ (פ"ח מהל' גיטין כ"ט). ורבינו לא זכר דין קטן מהו כלל ול"ע, ועיין טור (סי' קל"ז) מחלוקת הפוסקים בזה.

והנה בגמ' בעי מיניה רבא מרב נחמן חוץ מקדושי קטן מהו וכו' ומשמע דקטן ליה ליה קידושין כלל ולפילו קדשו אביו ולא מהני בזה מדין זכי' שיקדש לו אביו דאל"כ אכתי מאי קמבעיא ליה חוץ מקדושי קטן, ומשני תניאוב קטנה מחגרשת בקדושי אביה והרי קטן נמי אפשר שיקדש ע"י אביו וכגון ע"י זכיה, אע"כ דלא מהני אפי' ע"י אביו וזכיה. וזה דלא כר"י בר ברזילי (בובאו בריו ברא"ן) דקטן נמי יש לו קידושין ע"י זכי' דזכין לאדם, ועיין שו"ת נו"ב (סי' ס"ב-ס"ג) אלא דא"כ מאי מהני ליאוה לקטן, ועיין שו"ת מהרי"ק (סי' ל') בשיב ר"י בר יהודה בבן י"ח שאב שקידש לו אביו אשה שגריבה גט, שמאינו בכ"מ שזכין לאדם שלא בפניו, ועיין אמ' מוהרא"ח (סי' מ"ח) ומהרי"ט (אה"ע סי' מ"ח). והשגה"ת (בהוספה סי' ל', והיא אשובה מספר שו"ת בית אפרים אה"ע סי' מ"ב) בקטן שקידש לו אביו אשה, לאחר שאחריך בבא דקידושי יעוד לבן ע"י אחר, דאפי' אח"ל אין יעוד לקטן מ"מ אין זה ענין לקטן שקידש לו אביו אשה שבטעם מדין שליאות, וכיון דאין שליאות לקטן אין קידושין. ולא דמי לגר קטן, דאאם אינקו ליה רבנן זכיה להכניסו אחת כנפי השכינה. וכ"ז לגבאת הרא"שונים דזכיה מטעם שליאות, אבל יש מן הרא"שונים שפי' דקטן אע"פ שאין לו שליאות מן אאורה בדבר שזכות הוא לו זכין לו מה"ת דזכיה אלימא משליאות, וכן מוכח בקידושין (מ"ב ע"א) בבא דרב גידל דפריך מנין ששלוחו של אדם כמותו שנאמר נשיא

כלום ולא מקרי שיור: **חייבי** לאוין כו' כיון דתפסי קידושי כו' כוי שיור. פירוש כיון דקידושין תופסין בחייבי לאוין כדאמרינן קידושין (י"ח ע"ב) ולכאי לא תפסי משום איסור חיתות שכב שלא כותרה חלוי מסחכח דשייר בגיטא: **ולכל** מי שיש לו עליו קידושין. שיש לו. כ"ג שיש לה עליו קידושין אם כיחב פנויה, ואפילו בעבירה דאיסור לאו, שקידושין תופסין בחייבי לאוין דלא קיי"ל כר"ע דאין קידושין תופסין בחייבי לאוין: **דלא** חיח לכו שריותא לעולם. פירוש חייבי כריתות מקרובים או חמיה אבל חייבי כריתות שיש

מעליא, דתנן (שם פה.) הרי את מותרת לכל אדם אלא לאבא ולאביך לאחי ולאחיך לעבד ולנכרי ולכל מי שאין לו עליו קידושין כשר. יג) והאי כל דקתני לאתויי שאר חייבי כריתות דלא תפסי בה קידושי בגוייהו, אבל ודאי חייבי לאוין אף על גב דאסירא להון מדאורייתא כיון דתפסי קידושי בגויה אף על גב דקידושי עבירה ניהו הוי שיורא ומיפסל גיטא, דתנן הרי את מותרת לכל אדם אלא אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לממזר ולנתין ולכל מי שיש עליו קידושין אפילו בעבירה פסול. יד) וחייבי כריתות נמי הני מילי היכא דשייר שאר חייבי כריתות דלא אית להו

משנה הלכות

לחד וכו' ופריך ותסברת כת קטנים לאו בני שליחות ניכו ומשני חלת מיון שזכין לאדם וכו' חלמת דקטנים חש"ג דלאו בני שליחות ניכו מ"מ חיח לכו זכיכה, וכ"כ לקטן שקידש לו חניו חשב. וכביח דברי כרחב"ן בסוף כספר בחשובותיו ומה שכקשב עליו כב"י (חשו' סי' ו'), ודחב דברי הב"י. וגם חמב על כנוב"י (מכדו"ק סי' ס"ג ס"ד) ע"ש בחריכות. ועיין חלבי מילואים (חכ"ע סי' ח' ס"ג) מה שכחריך בזה, ועיין שו"ת משנ"כ (ח"ג סי' ר"י-ר"כ) והחרכתי עוד בכמה מקומות. ועיין שו"ת חי' כרי"ם (חכ"ע סי' כ"ו) דכרחב"ן לא נחלק על כר"י ב"ב רק משום דס"ל זכיכ מעשם שליחות כברבב פוסקים ואין שליחות לקטן, חבל לברבב פוסקים דזכיכ לאו מ"ש וקטן חיח ליב זכיכ מב"ח כמ"ש חוס' (כחובות י"ח) והרח"ם והריעב"ח, והכריע כש"ך (יו"ד סי' ש"כ בנקוב"כ) כדבריכם, ח"כ למה לא יועיל מעשם זכיכ, ע"ש בחריכות גדולה.

יג) ומש"כ וכאי כל דקאני לאחויי וכו' (שם פ"כ ע"ח) כללא דריעא לאחויי שאר חיובי כריחות כללא דסיפא לאחויי שאר חיובי לאוין (כגון עמוני ומואבי נאיני מצרי ואדומי) פרש"י כללא דריעא ולכל מי שאין לב עליו קידושין, נאיני מן הגבעונים שהיו משבעב לומות ואיכא לאו דלא תחחנן בם, מצרי ואדומי באוך שלשב דורות שכם באיסור עשב. ועיין רמב"ם (פ"ח מהל' גיטין ה"כ) וטוש"ע חכ"ע (סי' קל"ז ס"ב).

יד) ומש"כ וחיובי כריחות נמי וכו' חבל חמר לב חון מבעל לחותך וכו' שם בגמ' בעא מיניב רבא מר"נ חון מקדושי קטן מהו וכו' חון מן הגולדים מהו וכו' חון מבעל לחותב מהו, השתא מיהא לא חזית ליב לו דילמא זימנין דמתב לחותב וחזית ליב וכו'. וס"ל דכיון דלא מיפשטא מיבעיין ספק איסור הוא ולחומרא. ולפ"ז לכאורב י"ל דס"ל לרבינו דכ"ב בקטן נמי חינו גט דהא נמי בכלל חיבעיא דר"נ הוא. ועיין רמב"ם (פ"ח מהל' גיטין כ"ב) וחש"פ שהוא קטן חינו גט כי' בעל לחותב שחש"פ שהוא כיום חסור עליב משום ערוב שם חמות לחותב יכי' מותר לב כרי זו ספק מגורשת. ות"ב ס"ל דקטן בעי דחיפשיטא הוא ובעל לחותב ספק, ועיין מ"ש שם. ומ"ש רבינו חש"פ שהוא קטן בעי דחיפשיטא הוא בגמ', כי' בעל לחותב וכו' בעי דלא חיפשיטא שם, ואולי דרבינו ס"ל כר"ח בעור דס"ל דהני בעי נמי לא חיפשיטא ליב דלכאורב כולהו בחדא מחתי ניכו וד"ק.

ועיין ר"ן שבגיח גרסי' בגמ' בעי רבא מר"נ וכו' עד וסלקן כל כני בעיי בחיקו בר מקמייתא דחוץ מקדושי קטן דחיפשיטא, והרי"ף ז"ל כשמיט כל זה לפי שחינו מצוי ע"ב ול"ע.

ובמקום אחר כתבתי בדברי כתוס' (כחובות י"ח ע"ח ד"ב מעבילין) דש"ב מיירי בגדול מדקקשו חו וכיתך שריגן ליב בבא יבראל וקידושיו קידושין כת ע"ב בקטן ליבא קידושין, ושתב ס"ל דזב חינו דש"ב כתוס' בקטן קיימי וכבי כתבו להדיא ונראב לר"י דבבי דזכין לו מדרבנן כדאמרינן כתם דקטן חיח ליב זכייב מדרבנן ועי"ז פריך ות"ת בבי כוב גר מדרבנן וכו' וגם בסמוך שכתבו וכא דאמרינן גרים בן סורר גבי גזל בגר וכו' אבל קטן אי אתב צריך לחזר אחריו כו' משכחת לב גר קטן מן התורב במעוברת וכו' ומה שאמרו דשריגן ליב בבא יבראל וקידושיו קידושין כיינו כשקידש אח"ב קודם שנודע לו שהוא גר וכגון שלא הודיעו לו לאחר שנתגייר דקיי"ל דיכול למחות ח"ב כל זמן שלא הודיעוהו בידו למחות ולחזור ולא הוי אלא גר מדרבנן ועיין חוס' ר"ד ואם קידש אשב משמיתב חינב לריכב גט ומשמע שאם קידש קודם שמיתב לריכב גט ומיירי שלא ידע מקודם שהוא מדרבנן.

שריותא לעולם, אבל אמר לה חוץ מבעל אחותך כיון דזימנין דמתה אחותה וחזיא ליה הוי שיור ומפסיל גט, דבעא מיניה רבא מרב נחמן חוץ מבעל אחותך מהו, מי אמרינן השתא מיהא הא לא חזיא או דילמא זימנין דמתה אחותה וחזיא ליה, אמר ליה תניתוה לעבד ולנכרי, ועבד ונכרי נמי עבידי דמיגיידי, גירות לא שכיחא מיתה שכיחא, וכיון דלא איפשיט בעיא הוה ליה ספק איסורא וספק

שיור לו כיון דזימנין שמתה אחותה ומיתה שכיחה וכוי שיור ונשתר כדבר בספק וירשה שאפילו אחותה גוססת כדבר ספק (מהירי) ומיפסל גיטא. ונרשה מיהו דאם עמדה וקדשה עלמה לאחר, לריכה היתנו גט מספק וכן אם מת חולצת ולא מחיצמת, ואסורה לכהן משום ספק גרושה: **ועבד** ונכרי נמי. כלא מלית למימר כהו עתידי דמיגיירי ואפ"ה לא הוי שיור: **גירות** לא שכיחא מיתה שכיחא. פי' לזמן רב שכיחא שאפילו ביחיד, דאילו לזמן קלר קיי"ל ריש יומא כרבנן דמיתה לא שכיחא

משנה הלכות

ודע דעלה במחשבתי ושוב העיר לי כך בני הגר"ע שליט"א לפמ"ש הרמב"ם דלא ניתנו שיעורין לב"ג אלא כל שהוא בר דעת מקרי גדול ואפילו הוא קטן בשנים ות"כ לפמ"ש התוס' כאן ונרשה לר"י דזכייה דהכא מדרבנן הוא שתקנו לו ואע"ג דאכתי עובד כוכבים הוא כא אחי לכלל שליחות נרשה דהגם שתקנו לו זכייה לגבי גרוש מ"מ לעניו עלם הרי הוא אכתי עו"כ ולפ"ז י"ל דלעניו קידושי לשה הכ"ג דמקרי גדול אפילו לא הגיע לשנים שיבראל נעשה בהם גדול והיינו י"ג שנים דהא בלבה למשה מסיני הוא והם לא הוליאוהו מדין עכו"ם לגמרי אלא מדרבנן נעשה בר ומותר בבת ישראל וקידושיו קידושין לגביה זה הוא כבר גדול דלא נתנו לו שיעורים עדיין.

איברא דלכאורה דבריהם ל"ע מגמ' גיטין פ"ב בעא מיניה רבא מרב נחמן חוץ מקדושי קטן מהו מי אמרינן הששת מיהא לאו בר הויה הוא לו דילמא אחי לכלל הויה ות"ל תניתוה קטנה מחברשת בקידושי אביה אמאי והא בעיון וילאה ואיתה אלא אחיות לכלל הויה הכ"ג אחיות לכלל הויה ובעיא עוד חוץ מן הנולדים מהו ת"ל תניתוה לעבד ולעובד כוכבים אם איתא עבד ועו"כ נמי עבידי דמגיירי ומשני הבא לאו לאיגיורי קיימי הני לאיחילודי קיימי וכו' ע"ש נראה דמחלק בין עכו"ם דלא אמרינן אחי לכלל הויה אף שבידו להחגייר ובין קטן דאחי לכלל הויה והאיך כאנו התוס' הכא בשחמת ואע"ג דאכתי עו"כ הוא הא אחי לכלל שליחות כיון דבגמ' אמרו דלא מקרי עבידה דאחי כלל ולא דמי לקטן דאחי לכלל הויה וכבר האריכתי בזה במקום אחר.

ולולי דמסתפינא נראה לפענ"ד לומר בזה דבר חדש לפ"מ שכתבתי בבר במקום אחר בדיוק לשון רב הונא גר קטן מטבילין אותו על דעת ב"ד וי"ל למה אמר גר קטן הי"ל עובד כוכבים קטן שברי לכתי לאו גר הוא וגם יש לדייק לשון מטבילין אותו הי"ל גוי קטן מלין וטובלין אותו אלא מגיירין אותו על דעת ב"ד ובעור כאב נכרי קטן ועיין גם מהירי ולע"ע. ובכתבתי בס"ד לפ"מ שכתבו הרמב"ם והמהירי והמרדכי ועוד דבאמת קטן אינו יכול לגייר עלמו וגם ב"ד אינן יכולין לגייר גוי קטן אלא לריך לו שיבא בעלמו בשים בו דעת ויבקש מב"ד שיגיירו אותו או שיביאו אביו ולדעת רש"י אפילו אמו (לפי שיטות כמה פוסקים) לגיירו אבל ב"ד כשהגיעו לעלמו ל"א ועיין תוס' כתובות מ"ד ד"ה הגיורת וז"ל ועוד דאין סברת שיטבילוה על דעת ב"ד שאין מטבילין גר קטן על דעת ב"ד אא"כ הוא תובע להתגייר ואאת פחותה מבת ג' אין בה דעת לתבוע להכי נקט שנתגיירה בחה עמה והטבילוה על דעת אמה כו' ע"ש. ועיין שו"ת משנ"ה ח"ע סי' תי"ח בתריכות גדולה ועיין על תורה כתובות י"ח.

ומבואר דגם דעת התוס' דקטן אין מגיירין אותו אלא בא ושאל לגיירו אבל ב"ד אין יכולין לגיירו בלי אב או אם עכ"פ אלא על דעתם, ולפ"ז נראה להוסיף דבגיירות יש שני דברים אחד מילה שהוא להוליאו מידי עכו"ם והשניה עבילה להכניסו בכלל ישראל וכבר האריכתי בזה ולשון חז"ל בעבד כנעני שמכר עלמו לישראל ומל ועבל יצא מכלל עכו"ם ולכלל ישראל לא בא והכ"ג בתינוק או גר שבא להתגייר במל ולא עבל הרי הוא יצא מכלל עכו"ם ולכלל ישראל לא בא עד שיעבול ונראה לכאורה דעד שלא נימול אכתי ליכא זכות גמור לעכו"ם אפילו קטן להתגייר שברי במילה הוא לער לו ולפעמים גם סכנה וע"ד שאמרו כי עליך הורגנו כל היום זו מלות מילה ובשו"ת מרן הח"ס כתב דמה שאנחנו רואים שח"ו לא מתים מחמת מילה הוא דבאמת מעיקר הדבר כי' זה בכלל הורגנו אלא שזכות המלוה מלות מילה מגין על חינוקות בני ישראל שלא ימותו וא"כ לכאורה לענין מילה בקטן ליכא זכות גמור מחמת הסכנה. ולפ"מ שביארנו ל"כ אחי שפיר גר קטן

ולא חיישינן שמא תמות לשתו: **והיכא** דיהב לה גיטא על תנאי. שמתנה עמה כאני נותן לך גט זה על מנת שתעמי לי כך וכך או תהני לי מהה זוז או תעמי לת לפלן או לדניך וכיולא בזה: הוי גיטא ותיבעיא ליה לקיומי לתנאיה. פי' דהוה ליה לאתר גט אלא שנריכה לקיים התנאי ואם לא תקיים הגט יבטל למפרע ולכן איסורא לחומרא ומיפסיל גיטא. מו) והיכא דיהב לה גיטא על תנאי, דאמר לה ניהוי האי גיטא על מנת דעבדת הא מילתא הוי גיטא ומיבעי ליה לקיומי ליה לתנאיה, דגמרינן מן תנאי דבני גד ובני ראובן דתנן (קידושין סא.) רבי מאיר אומר כל תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן אינו תנאי, דקאמר להו משה אם יעברו חלוצים אתכם ונתתם להם את ארץ גלעד, וכיון דקיימוה לתנאה קניוה לארץ הגלעד, והני מילי היכא דכפלוה לתנאיה דאמר לה אי עבדת הכי ליהוי גט ואי לא לא ליהוי והוא דמקדים תנאי למעשה והוא דמקדים הן ללאו, דכתיב אם יעברו ואם לא יעברו דכפיל תנאה ומקדים תנאי למעשה ומקדים הן ללאו, וקיימא לן דהלכתא כרבי מאיר (גיטין עה:) מדאתקין שמואל בגיטא קלמר הוי ליה גיטא ותיבעיא ליה וכו' דקיי"ל כרבי דכל כלומר ע"מ כלומר מעכשיו דמי ועיין תוס' (ע"כ) ד"ה אלא לאמר רבא: דגמרינן. בסס קידושין (ס"ח) כל תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן כו' דניחא לס לא תחזרי לא יהא גט בטל תנאיה והמעשה קיים: **אם** יעברו. ואם לא יעברו וגו' וכיון דמיהב גמרינן בעינן כי כתם שיהא כפול ושיהא תנאי קודם למעשה ועיין מכ"ג: וקיי"ל הלכתא כר"מ. דף ע"כ ע"ב לתקין שמואל בגיטא דסכ"מ אם לא מתי לא יהא גט ואם מתי יהא

משנה הלכות

מעבילין לותו ע"ד ב"ד וקרלו כבר גר קטן כיון שכבר נימול ע"י אביו או אמו והם קבלו עליו עול מלות ורק שעדיין לא טבלוהו הב"ד לכן נקרא כבר גר וגם ב"ד מעבילין לותו דהכ"ג כבר זכות הוא לו אליבא דכ"ע דהעיקר דלא הוי זכות היינו רק המילה שיש בזה לער וחשש סכנה ולכן בזה אהכ"נ דס"ל לרב הונא דאין הב"ד יכולין למולו לדעתם אלא ברשות אביו או אמו שניחא ליה כמה שעושים לו ולא בב"ד ואפילו אם ירלו ב"ד לתקן בשבילו אלו אר קיבולי מקנתא הוא אבל לאחר שכבר נימול בליוו אביו או אמו שוב ב"ד מעבילין ע"ד דבזה כבר ליכא חובה רק זכות גמור וזכין לאדם שלא בפניו.

אלא מעתה נראה שפיר מוכנים דברי התוס' ממה שהקשינו מגמ' גיטין דודאי סתם עכו"ם לאו לאיגיורי קיימי ושפיר מחלק בין קטן וקטנה דאתי לכלל הויה לעכו"ם דלאו לאיגיורא קיימי ולא מקרי אתי לכלל הויה ומיהו כל זה בעכו"ם שלא מל מדיין ולא קבל על עלמו מלות אבל עכו"ם שכבר מל לגם גיירות הרי עכו"ם כזה כבר לאיגיורי קיים והרי הוא אתי לכלל הויה כמו קטן ושפיר כתב הר"י דאעג"ג דאכתי עו"ג הוא הא אתי לכלל שניחות כיון דכבר מל וכה"ג כבר אתי לידי שניחות מקרי ודו"ק כי זה לכאורה דבר חדש.

ובאמת כי הי' אפשר לפרש עוד לפמ"ש מהר"י בחשאן בחשובה דגר שנתגייר עד י"ג שנין הרי דין קטן לו וכבר האריכתי בדבריו בסנ"ה ח"י סי' רכ"ט ולפ"ז כי' אפשר ליישב קלת אף לפ"מ שכתב הר"י בר ברזילי דקטן נמי כא דאינו מקדם רק כשהוא לעלמו אבל מדין זכיה אביו מקדם לו ואי"כ כ"ש ב"ד אם כם במקום אביו היו יכולין לקדם לו אשה מדין זכיה כמו שמגיירין אותו מדין זכיה ואי"כ כי' נמי אתי שפיר מה שאמרו דשרינן ליה בצת ישראל וקידושיו קידושין ע"י זכיה וכי' מכאן ראי' לר"י בר ברזילי ועיין סנהדרין ע"ו ע"ב והמציא אשה לבנו קטן ובתוס' שם ד"ה סמוך לפרקן ומיהו עיין רמב"ם פ"ד מהל' איסורי ביאה קטן שקידם אין קדושיו קידושין ועיין אבני מילואים ס"ע סי' ח' מה שהאריך והארכתי בזה בכמה מקומות בחשובה ועיין מש"ה ס"ע סי' רל"ה ודו"ק.

מו) **ומ"ש** רבינו והיכא דיהב לה גיטא וכו' הוי גיטא. כתה דבר מפורש בהרבה מקומות בש"ס דאתאי מהני בכל דבר בגיטין וקידושין ובדיני ממונות, ועיין רמב"ם (פ"ו מהל' איסורי ביאה ה"ח) המקדש על תנאי אם נתקיים התנאי מקודשת וכו' וכל תנאי שבעולם בין בקידושין בין בגירושין בין במקח וממכר בין בשאר דיני ממון צריך להיות בתנאי ד' דברים, ואלו הן: שיהי' התנאי כפול, ושיהי' הן שלו קודם ללאו, ושיהי' התנאי קודם למעשה, ושיהי' התנאי בדבר שאפשר לקיימו. ואם חסר התנאי אחד מהן הרי התנאי בטל וכאילו אין שם תנאי כלל אלא תהי' זו מקודשת או מגורשת ויתקיים המקח או התתנה מיד וכאילו לא התנה כלל. ובהגהות הרמב"ן הוסיף עוד שניה: שיהא אפשר לקיימו ע"י שליח (כתובות ע"ד), ותנאי בדבר אחד ומעשה בדבר אחר (גיטין ע"ב ע"ב), ותרוייהו למדו מתנאי בני גד ובני ראובן ותרוייהו הלכות פסוקות הן. וב"ה המלין שם בשד הרמב"ם דהכיא סוגיא לא קיימו בגיטין, והלח"מ תמה עליו דמכיכן רחה הרמב"ם דר"ח פליג אדב אחא, ע"ש מה שכתוב.

דשכיב מרע אם לא מתי לא יהא גט אם מתי יהא גט ואם לא מתי לא יהא גט, אם לא מתי לא יהא גט לא מקדים איניש פורענותא לנפשיה, ואידך בעינן הן קודם ללאו. מז) וכי קא אמרינן דהוי גט היכא דשביק רווחא בתנאיה דמקיים גט: **לא** מקדיס לינס. לומר לס מתי קודס, דברית כרותס לספתיים ולכן מקדיס לס לס מתי למנס כדי שיהא כן קודס ללאו מוזר ולומר לס מתי יהא גט לס לס מתי לס יהא גט ולישנא בתרא סמכינן לעניו תנאי שהוא כפול הגס שהתחיל בלס לס מתי: **דשביק רווחא.** שהניח זמן לקיים התנאי קודס שימות כלומר שלא חלה תנאו במיתתו לו לעולס, ולכן חייסינן

משנה הלכות

והנה כצעכ"מ (גילה דף כ') בכהוה גברא דאמר לכו כנו לכו ד' מאה זוזי לפלוני ולנסוב ברתא, כניח מכרכה חכמים שחמרו דמה לנו לדקדק בלשון התנאי ובכל לשון שהוליח בו תנאי לא יהא חלה גילוי דעתא בעלמא ואמתי לא מהני. ותי' כצעכ"מ דשתי היכא דהוליח התנאי בספתיו ממי שלא הוליח בספתיו וגלה בדעתו, זהו שגילה בו דעתו יש לומר לס כי' מוליאו בספתיו כי' מוליאו כהלכה, אבל זה שהוליאו בספתיו ולא הוליאו כהלכה כמו שאנו למדין מתנאי ב"ג וב"ר אין תנאו כלום וכמעשה קיים, ומשנה שלימה הוא לעניו ממון בב"מ (פ' השוכר) כל תנאי שמעשה בתחילתו אינו תנאי, ועיין מלחמות ובהשגות הראב"ד בסוד הנעלם.

ומרכתב רבינו וכיצד דיביב לה גיטא על תנאי דאמר לה על מנת דעבדת לה מילתא מבוהר דס"ל לרבינו דבעל מנת נמי בעי כפילוח לר' מאיר, וקיי"ל כר' מאיר מדאחקין שמואל בגיטא דשכיב מרע וכו' ואין לומר דשמואל ורבא רק לשופרא דשטרא הוא דאקון דא"כ נפיק מיניה מורבא היכא דאיתני ולא כפיל. וז"ס רבינו וקיי"ל דהלכתא כר"מ מדאחקין שמואל בגיטא דשכיב מרע. עיין רא"ס (גיטין ט"כ ט"ב אות ט') שכתב כן, דאין לומר דשמואל ורבא לשופרא דשטרא הוא דאקון וכו', וכן פסק בה"ג. והוסיף הרא"ס דבעל מנת בעי נמי כפילוח לר"מ דהא בע"מ אינרי בשמעתין, ולקמן נמי פליגי בע"מ שתשמש אח אצא ושאניקי אח בני ומילתא דר"מ מיתניא בתוספתא (פ' האומר) גבי על מנת, לפיכך צריך ליזהר בכל התנאים וכו'.

והרי"ף כתב בתשובה דהאומר על מנת כאומר מעכשיו דמי דין באיסורא בין בממונא וכ"כ בשמעתין אע"ג דבעינן בגיטין ת"כ ה"נ אם תשמשי ואם לא תשמשי כעינן שנאמר אם לא יעברו בני ראובן וגו', אבל בעל מנת לא דקיי"ל האומר ע"מ כאומר מעכשיו, וכ"כ בשם רב האי גאון ז"ל וכ"כ הרמב"ס ז"ל (פ"ו מהל' איסורי), והראב"ד ז"ל נתן טעם לדבריהם. אבל הרמב"ן ז"ל הקשה על דבריהם דהא ר"מ בעי ת"כ בע"מ שתשמשי, ותניא בתוספתא (קידושין פ"ג) האומר לאשה כרי הא מקודשת לי ע"מ שתדבר עליך לשלטון, וסיים הרא"ס ז"ל דסוגיא דשמעתא חיירי בע"מ ובמכיוס אם מתו ואם לא מייתי וכו' ובעינן עד שיהא בהם כל דין תנאים וכן הסכימו מכמי מרלינו וכן עמא דבר ע"כ ע"ס.

והשו"ע (אה"ע סי' ל"ח) כתב וז"ל, כתב הרמב"ס כל האומר מעכשיו א"ל לכפול תנאו וכו' וכל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי וא"ל לכופלו ולא להקדימו למעשה. ור"ח כתב דאפי' במעכשיו ובע"מ לא הוי תנאי עד שיהי' בו כל דיני תנאי, ולזה הסכים א"ה הרא"ס ז"ל ע"כ, ועיין ב"י שם. ובש"ע פסק כהרמב"ס ודעת רבינו ודעימי' כתב ויש חולקין ואומרים דאפי' באומר מעכשיו אע ע"מ צריך להיות בתנאי כל כך' דברים ע"ס. ועיין אב"מ מה שמייצב שיטת כיס חולקין.

ודע דבפוסקים מבואר דמעכשיו ועל מנת ככדדי ניהו, כלומר דהאומר מעכשיו והאומר ע"מ דין אחד להם. ובגמ' כל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי. ומיהו רבינו לא זכר כאן כלום באומר מעכשיו אלא ניהוי האי גיטא על מנת דעבדת וכו'. וי"ל דלשון דאמר לה ניהוי האי גיטא כלומר ניהוי מעכשיו על מנת דעבדת וי"ל ול"ע.

עוד נראה דרבינו פסק כר"מ בין לדיני ממונות ובין לאיסורין ולא מחלק ביניהו, דאדרבה הרי עיקר תנאי ב"ג וב"ר לגבי ממונות נאמר ודלא כדעת הסוברים דרק לגבי איסורא פסקינן כר"מ ולא לגבי ממונות. ועיין עוד מ"ש רבינו בהל' קידושין, וכ"כ עוד רבינו בסס' ב"ב ע"ס.

מז) ומש"כ ואמר רבא הרי זה גיטך על מנת שלא תשתי יין כל ימי חיי וחייבי לין זה כריתות וכו'. ודאי אמר לה כל ימי חיי פלוני ואינסיבא לאלתר והוו לה בני בחיי בעל ראשון ומית לה בעל ראשון והדר הוו לה בני לאחר מיתתו ועדיין הכוח פלוני דאלים לתנאה בגויה מיקיים, ואי שתית בחייה

שמא לא תקיים התנאי וליכא כריתות: **על** מנת דעבדת כל מילתא לעולם. פירוש שלא תלכו לבית חתיך לעולם וכיוצא בזה ועל מנת דעבדת לאו דוקא לומר שתעשה שלא תעשה כלומר תעשה או שלא תעשה דבר זה לעולם: **דת"ד** כרי זה גיטך. בגמרא גרס לכתחילה כרי זה גיטך ע"מ שלא תחתי יין ע"מ שלא תלכי לבית חתיך לעולם אין זה כריתות שלשים יום כרי זה כריתות. פרש"י אין זה כריתות שאין מפרידין אלא כמות דעד יום מותה קשורה בו: **ה"ז** כריתות. מיד וכיון תקיים התנאי: **כל** ימי חיי פלוני וחיי. שמא ימות פלוני ומיקיים תנאה תנאיה מקמי דמיתה, אבל אמר לה על מנת דעבדת הא מילתא לעולם חיישינן דילמא לא מקיים תנאה ולא איכא כריתות, דתנו רבנן (שם פג:) הרי זה גיטיך על מנת שלא תלכי לבית אביך על מנת שלא תשתי יין לעולם אין זה כריתות כל שלשים יום הרי זה כריתות, ואמר רבא הרי זה גיטיך על מנת שלא תשתי יין כל ימי חיי וחייכי אין זה כריתות דהא לא שבק רווחא בתנאיה, דלאימת קא מיקיים תנאה לכי מיתה, לכי מיתה ליכא גיטא. כל ימי חיי פלוני וחיי הרי זה כריתות דזימנין דמיית ומיקיים תנאה. וכי תימא לכי מיית איהו גיטא למה לה כל תנאה דבידה לקיימו, אנן לאלתר שרינן לה ואמרינן לה קיים תנאיך, מה נפשך אי מתה מקמיה הא לא אישתראי ואיקיים תנאה, אי מיית מקמה הא אישתריא לה, ודאי אי שתיא בחייו בטל ליה גט למפרע והוו בניה ממזרין ודאי אמר לה כל ימי חיי פלוני ואינסיבא לאלתר והוו לה בני בחיי בעל ראשון ומית ליה בעל הראשון והדר הוו לה בני לאחר מיתתו ועדאן ההוא פלוני דתליא לתנאה בגויה מיקיים ואי שתיא בחייה לאחר מיתתו דבעל, בטיל ליה גט למפרע ובניה קמאי ממזירי בתראי לאו ממזירי ואסירא לשני דכיון דבטיל גט למפרע כי דר גבה אשת איש הואי, ותנן (סוטה כז:) כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבועל, והוו

ומותרת ליגשת מיד ואינה צריכה להמתין עד שימות לותו פלוני דחי ליתח שצריכה להמתין ג' כ"ש כרבה יש ניניכן שאלו אמר כל ימי חיי אסורה לנגשת כל ימי חייו ולאחר מיתתו היא מותרת בלא גט שהיא תלמוד ותי"כ אין זה כריתות ואמאי הדר ואמר כרי זה כריתות אלא ודאי לאלתר צריכה לה לאיסורי ולא חיישינן שמא תעבור על תנאה (תוס' ריי"ד) וזה פי' רבינו שתמה וכי חיישא לכי מייתי אימו גיטא למה לה כלומר דע"כ מותרת ליגשת קודם שמייתי אימו: **כל** תנאה דבידה לקיימו כו' פי' מותרת ליגשת לכתחילה קודם שתקיים התנאי וכתב הרמ"ה אמר רבא כו'. ומשמע דמותרת ליגשת מיד אפילו בחיי פלוני ולא חיישינן שמא תעשה יין ותמלא ת"ת למפרע וקשה מ"ש מהא דאמרינן בפ' מי שהחזו (דף עד) ולאחר לא תגשת עד שתתן דחיישינן שמא לא יקיים התנאי וכו' ובכ"ג פירש דהיכא דקאי בידה לקיומי תנאי צריכה ליגשת לאלתר ולא חיישינן שמא תעבור על תנאה והכא רחיק מהא דתניא ע"מ שלא תינשאי לפלוני דאי בידה קאי כוה למינח תינשת לאחר ומיגרשת ואח"כ תינשת לאותו פלוני לקיים תנאה, והא דחיישינן בע"מ שלא תבעלי לפלוני וכן שתתן מאתים זוז דחיישינן שמא יצא עליה בהומס או תיתנס ולא תוכל ליתן מאתים זוז: **מה** נפשך אי מתה מקמיה הא לא תיסתרי ואיקיים תנאה, פי' תיקיים תנאה שבתנה עמה ע"מ שלא תשתי יין כל ימי חיי והא לא שתתה כל ימי חייו ואם מת הוא קודם הרי תיסתריא לה שלא תסר לה חלא כל ימי חייו: **ודאי** אי שתיא בחייה. כלומר ואח"כ מתה מקמיה והוא עדיין חי בעל כגט למפרע שהרי עברה על התנאי והוה בניה ממזרין: **ודאי** לאו לה כל ימי חיי פלוני כו'. ניחוש דברי רבינו דמיירי שנשתה מיד לשני והיה לה בניס מבעלה השני והם חלוים בקיום התנאי של בעל הראשון שלא תשתה יין כל זמן שפלוני חי ואח"כ מת הבעל הראשון המגרש ע"ת, ומלא עכשיו היא ממ"נ מותרת לו שהיא גרושה מכבר מפני שגירשה בעלה ולא שתתה כל ימי חייו של בעל, לו שהיא תלמוד שהרי בעלה מת, והכא לאחר מיתת בעלה הראשון המגרש היה לה עוד בניס והלכך היא ושתתה יין ועדיין פלוני שתלה בו המגרש התנאי שלא תשתה יין חי, ס"ל דהגס שהבעל עכשיו מת והרי היא עכשיו שריא לעלמא כיינו מדין תלמוד תבל מ"מ הגט בעל למפרע ומלאח היא עכשיו תלמוד ולא גרושה וממילא בניס הראשונים ממזרים הם שילדה

משנה הלכות

לאחר מיתתו דבעל בעיל ליה גט למפרע ובניה קמאי ממזירי בתראי לאו ממזירי ואסירא לשני דכיון דבעל גט למפרע כי דר גבה אשת איש הואי וכו' והוו פליגי רבנן דהוו קא תמרין כיון דבחיי דבעל לא עבר מילויה תנאה ולאחר מיתה הוא דעבר כיון דמית ליה בעיל ליה תנאי ולא בעיל גט למפרע ע"כ.

והקשה הרשב"א והר"ן ז"ל בחי' על דברי רבינו דה"ל דבעל תנאי משעה שמת, ה"כ מה הפרש יש בין כל ימי חייו ובין כל ימי חייכי דכי היכי דלכי מתית תיהו נתקיים תנאי בתומר כל ימי חייכי הפסד דמתית תיהו בחייה ונתקיים תנאי וכרי היא מותרת בשתיכם כשימות הוא, ולכן כתבו דכדברי התוס' עיקר ע"ש. ומיהו הגהות ר' שלמה חיגר (בס' תוס' רעק"ח, בביאו מרן הח"ס בחי' גיטין דף פ"ג) כתב דשתי הכא מדתמר מילתא יחידה כל ימי חייכי דברי הפילו בשתמת כל ימי חייכי ומשמע וממילתא יחידה שמעינן דוקא כל ימי חייכי ואפילו

פליגי רבנן דהוו קא אמרין כיון דבחייה דבעל לא עבד עילויה תנאה ולאחר מיתה הוא דעברה כיון דמית ליה בטיל ליה תנאיה ולא בטיל גט למפרע. יז) והני מילי דשרינן לה בתנאה דבידה לקיימו, אבל ודאי תנאי דאין בידה מצטלה כשני כשכיחה ח"ת ובניה שילדה לאחר מות בעלה כמגרש כס כשריס שכס בני חלמה, ומיהו כיון דאסרה על בעלה כשני כיון שנתברר שבעל הגט למפרע נמלא שאסורה כיחה לו לבעל כשני וכיחה ח"ת כשהיה חלוי, וממילא יש לכס דין כשס שאסורה לבעל כך אסורה לבועל (סוטה כ"ז). ולין להקשות כיון דאסורה לבעלה כשני ח"כ אמאי הבניס שכיה לה לאחר מיחת בעלה כרחשון כשריס ליכוי ממזרי דרבנן עכ"פ עיין יבמות החשה שהלך בעלה למדינת כיס (פ"ח-פ"ע) וניסת לבעלה כשני ואח"כ מת בעלה כרחשון וילדה. ובעל כעיטור לוח תנאי סימן שניס עשר בתנאי הגט הביא דברי רבינו וז"ל וכתב ר"ס קיירא וודאי אמר לה כל כל ימי חיי פלוני וכו' ובתראי לא הוו ממזרים ואסירא לבעלי וכוי פליגי רבנן שה דכיון דבחיי בבעל לא עבר עליו תנאיה ולאחר מיתה כוא דעבר כיון דמית בעל בטיל ליה תנאיה ולא בטיל גט למפרע. עיין כ"כ פ"ח מכ"ג כי"ח כתוב בכל' גדולות וכו' ולא בעל הגט למפרע ע"כ ודעת כתוס' שבעל הגט למפרע וכ"כ מדברי רבינו ועיין ר"ן כאן ובאמי הרמב"ן וכרשב"א ז"ל מה שכתבו בדברי רבינו ועיין ח"ע סי' קמ"ג סט"ז: כיון דמית ליה בטיל ליה תנאיה ולא בטיל גט למפרע. נראה דס"ל לכאי רבנן דכל מי שתולה תנאו באחר ואין בידו לקייס התנאי אל בכל שאה ושאה עד שתקייס או לא תקייס ולכן ס"ל דכיון שמת הבעל וליכא עוד אלות תנאי עליו דמתיס אפשי וכיון דליכא עוד אלות ממילא בעל התנאי והגט גט כשר ולא בטיל למפרע: וה"מ דשרינן לה כו'. כגון ע"מ שלא תנשא לפלוני דאין נשואין אלא

משנה הלכות

ימות כבעל, ומרן הח"ס שבא בסברא והקשה על הדין ופי' דכחילוק בין שבתנאי כי' לכרוחה או לנערה דכל שבתנאי כי' לנערה לאחר מיתה אין אדם רולה שינשאר חבירו על ידו וכוא בקבר, וחזקה על אדם משראל שבשעת מיתה מוחל בכל לופן ורולה אדם שינוח על משכבותיו בשלום. ואי"כ י"ל דכיינו טעמא דרבנן קדמאי כשאמר ע"מ שלא תשתי יין לנעורה קמכוין, וכיון שמת בעלה מחשבתו. ולא דמי לתנאי שלא תנשאי לפלוני, דכתם לא לנערה קמכוין אלא שכי' נחשדת בעיניו ומקנאת אמת גבר כתנה כן, ולכן אפילו מת לא נתבטל התנאי ע"ב, ובזה נתיישבו דברי רבינו.

והבה"ש (לוח תנאי סי' י"ב) כתב, ואמר רבא וכו' כ"ז כריאות וכתב ר' שמעון קיירא (כוא רבינו לדעת כמה מהרשבונים) ודאי אמר לה כל כל ימי חיי פלוני דאינסיבא לה לאלתר וכוה לה בני מבעל בני ומית ליה בעל רחשון וכוה לה בני לאחר מיתתו ועדיין כהוא פלוני דאלי לתנאי בגווייה קיים, ואי אינשי יין בחייו לאחר מיתת הבעל בעל גיטא למפרע ובני קמאי ממזרים ובתראי לא הוו ממזרים ואסורה לבני, והוו פליגי רבנן בה דכיון דבחייו דבעל לא עבדה עלי' תנאיה ולאחר מיתה היא דעברה, כיון דמית בעל בעל ליה תנאי ולא בעל גט למפרע ע"כ.

ובתום' רי"ד בקשה מהני רבנן, דאם אינה דכיון דמת בעל בעל תנאיה ואם עברה ובעלה לתנאי לא בטיל גיטא למפרע, אי כבי אפילו בי אמר לה כל ימי חייבי לאמאי אמרינן דאין זה כריאות, כא אכתי אפשר דמית אינו בריאה ומשתריא למישתי אמרת, אלא לאו ס"מ אע"ג דמית בעל בריאה תנאיה לא בטיל ובלבך אין זה כריאות דאכתי אסורה לאחות אחר מוחו, ואי אחית בטיל ליה גיטא למפרע ובני אמרן לעיל (פ' מי שאחזו) וכו' ע"ש.

ועיין בפסקי הרא"ש ז"ל שבקשה ג"כ דהכא משמע דמותרת לינשא מיד, ומ"ש בפ' מי שאחזו (דף ע"ד) דלאחר לא תנשא עד שתתן. וכביא דברי רבינו וז"ל, ובכ"ג פי' דהיכא דקאי בדידה לקיומי תנאי בריא לינשא לאלתר ולא חיישינן שמא תעבור על תנאה, וע"מ שלא תנשא לפלוני בדידה קיימא דאין נישואין אלא מדעתה וכן ע"מ שלא תשתה יין ולא תלך לבית אביך בדידה קיימא ליזהר, אבל בע"מ שלא תבעלי לפלוני חיישינן שמא תבעל לו באונס וכן בנתינת מאתיים זוז שמא תאנס ולא תוכל לאתס ע"ש. ועיין ר"ן כאן וכ"כ מ"כ בדברי רבינו.

ודע דגירסת הספר לפי מה שהוא לפני ולישתרתי בחייה, והרשבונים הביאו ולישתי או ואי שתייה (עיין ר"ן ותוס' רי"ד ובכט"ע ועוד). ולפי גירסת הספר נמי כי' אפשר לייישב וכ"פ ודאי אמר לה כל כל ימי חיי פלוני בחיינסיבא לאלתר וכו' ועדאן כהוא פלוני דאלי לתנאי בגוייה מקיים ולישתרתי בחייה, פירוש שבחיי הבעל לישתרתי שברי לא שתתה כל ימי חייו אם שתתה לאחר מותו בטיל גט למפרע, וע"ז פליגי רבנן ואתי שפיר ודו"ק.

יז) ומ"ש וכי קאמרינן דהוי גט היכי דשביק רווחא בתנאיה וכו', דאנו רבנן (גיטין פ"ג ע"ב) לכדאיתא כ"ז גיטך ע"מ שלא תשתי יין ע"מ שלא תלכי לבית אביך לעולם אין זה כריאות שלשים יום כ"ז

מדעתה וכן ע"מ שלא תשתי לקיימו ותלי בדעת אחרים לא שרינן לה עד דמיקיים תנאה, דתנו רבנן (שם יין ולא תלך לבית חניך
בדידה קיימה להזכר: **דאין** בידה לקיימו וכו'. כגון שלא תצטל לפלוני חייטין שמא תצטל לו בחופה, וכן שתתן לי מחטים זוז חייטין שמא תחנם ולא תוכל לתחסי: **ת"ד** כרי זה גיטך כו' מהי קאמר. כלי לא תיבעי דקאמר למתן קאמר לחותו פלוני או

משנה הלכות

כריתות. לאמר רבא כ"ז גיטך ע"מ שלא תשתי יין כל ימי חיי לאן זה כריתות כל ימי חיי פלוני כ"ז כריתות, מ"ם חיי פלוני דדילמא מחית ומקיימא ליה לחנאיה, חיי דידיה נמי דילמא מחית ומקיימא ליה לחנאיה, אלא לאמת כל ימי חייכי לאן זה כריתות כל ימי חיי או חיי פלוני כ"ז כריתות ע"כ. ופרש"י כ"ז כריתות מיד וכיון תקייס לחנאי. ועיין תוס' (ד"ה כל) שהקשו מיומא (דף י"ג) דלף משה לאחרת מתקנין לו ומוקים לה בע"מ שתמות לאחת מכם ופריך כה"ג מי כוה גיטא וכאמר רבא כ"ז גיטך וכו' ע"ש.

ובתוס' ריי"ד כאן ומיבעיא לאומר ע"מ שלא תשתי יין עד ק' שנה או עד זמן גדול שכיון חזקין ולא יכלים כזמן מכו, מי לאמרינן כיון דרובא דעלמא חיין עד ע' שנה דכאיב ימי שנותינו בהם שבעים שנה ככל ימי חייכי דמי ואין זה כריתות, או דילמא כיון דאיכא דאיין טפי לאד מיני אלף הרי זה כריתות, וכ"כ בה"ג. ת"ל כל ימי חיי פלוני ואינסיבא לה לאלאר וכו' ע"ש, נראה דס"ל דהו"ל כריתות כה"ג. והרשב"א כאן כתב דכל ימי חיי ואיי פלוני דאמרינן הרי זה כריתות אפי' הוא ילד ויכיא זקנה, ואפילו היא זקנה ות"ל ע"מ שלא תשתי יין מכאן ועד נ' שנה הרי זה גט כריתות שהרי אפשר שאתי' היא יותר, ועיין רא"ם ור"ן. ועיין ריי"ו (נאיב כ"ד) ודו"ק.

ודע דמש"כ התוס' ריי"ד כיון דרובא דעלמא חיין עד ע' שנין דכאיב ימי שנותינו בהם שבעים שנה, ל"ע מגמ' (מו"ק כ"ח ע"א) בן שבעים זו היא מיתה כל אדם, ועיין תוס' שם (ד"ה ומיתה בידי שמים בשבעים) וי"ש, ועיין גירסת ר"ח בן שבעים זו היא מיתה כל אדם ת"ר זירא מהאי קרא תצא בכלא עלי קבר, בכל"ח בגימ' איתין הוו בן שבעים שיבה ע"כ. ול"ל דהם מפרשים בן שבעים מיתה בידי שמים כלומר שרובא מתים בידי שמים שהוא מיתה כל אדם. אבל תוס' ריי"ד מפרש דהוא נמי מדין עונש מיתה בידי שמים ומיתה רוב העולם הוא בשבעים ודו"ק.

והיות כי בשלאי בתנאי שגירשה בעלה ע"מ שתיסק לארץ ישראל ואחר כמה שנים רצה בעלה השני לעלות מרצה לכאן ואחר כמה שנים לא רצתה היא לעלות אלא הוא רצה שתיסק לארץ ישראל ומלא נתקיים תנאה שכאנה עמה ומלא בגט כשר ובעלה השני שהוא כאן דר עמה והיא גרושה ומלא בניה חללים. והארכתי קלת בדברים, ולכן תניג כאן בדברים.

ברבר שאלתו שנשאל בתנאי אחת שנתגרשה מבעלה ע"מ שתעלה לא"י ולאחר ד' חדשים שבא לן חיים וכלך לעולמו והיא לא עלתה לא"י והלכה והיתה לאיים אחר לאחר מיתת בעלה הראשון שגירשה ע"ת וילדה ממנו בנים ובנות, ועכשיו רוצה בעלה האחרון לעלות לא"י לעת זקנותו עם תנאו זו, ובאת התנאי בשאלה אי מותרת לעלות לא"י עם בעלה זה, כי בעלה השני הוא כאן ואם תעלה עמו לא"י ומלא שהגט שקיבלה מבעלה הראשון הוא גט כשר למפרע ומלא בניה חללים ואסורה לבעלה השני שהוא כאן, או כיון שאין גט לאחר מיתה אין לה לחוש לקיום תנאי עכשיו. ומה שנשאל לאיים זה הכאן הוא מפני שחשבה כיון שמת בעלה הראשון לאחר שנתן לה גט ע"ת והיא לא עלתה לא"י ממילא חשבה שהיא חלמנה ולא גרושה ומותרת לכאן, ומ"מ בשעת מעשה כשביקש ממנה לעלות לארצנו הקדושה עלתה בלבה חשש זה. ומספקא ליה למשכ"ג אי מכני קיום תנאי לאחר מיתה או לא.

ואשר נלפענ"ד דאשונה צריך לבדר כמה ענינים בדה מילתא כי יש בזה כמה חופנים בגירושין על תנאי וכל חופן משתנה זה מזה. דאשונה יש לדייק בעיקר נתינת הגט על תנאי, שהרי כתב המחבר (אה"ע סי' קמ"ה ס"ע) דאיני גט דשכ"מ עלה טובא ע"פ גדולי עולם לחוש לרמתין בגט שכ"מ שיאמר אם מתי מעכשיו ועד יום פלוני והוא בכלל יהא גט, ולא יאמר אם לאמת מחולי זה שמא יבוא אדם שאינו הגון וישתדל עם הרופא שיאמר שלא תת מחותו חולי אלא מחולי אחר שנשתק אליו ויוליא לעז על הגט. וכתב עליו הרמ"א ז"ל, וי"ש דלכתחילה אין לגרש על תנאי רק יגרש סתם ולקבל תרס או ליתן משכנות שכשיטמוד יחזרו וישאו זה את זה (מרדכי פ' מי שאחזו), וכתב הע"ז דהוא תקנת הר"י מפריי"ש וכן הוא מנהגנו ע"פ סדר גיטין להזכיר בפירוש בשעת נתינת הגט לידה שמגרש מכשיו בלי תנאי. והב"ח כתב דלריך השכ"מ להזכיר בפירוש שמגרש מכשיו בלי תנאי כיון דמנהגנו לומר כן בשאר גט יעשו לומר שזה

פר.) הרי זה גיטיך על מנת שתנשאי לפלוני הרי זה לא תינשא ואם נישאת לא לכל לדס: לא תינסא לו. כדמפרש שמא יאמרו
נשותיכן נותנין במתנה ואין לך לעז גדול מזה: ואם ניסתח לא תצא. פי' לס ניסתח לאחר לא תצא שלא להחזיק תנאי זה וכגמ'

משנה הלכות

כשכ"מ נותן ע"ת דאס יתום כיון שאינו מזכיר כמו שכתוב בהרגל בינינו, וכ"ז לכתחילה אבל בדיעבד אס תירע שלא כותכר בפי' בלא תנאי אין כאן פסול (ב"ח בשטו' סי' קמ"ח ועיין ע"ז שם), ועיין פת"ס בשם תשו' פנמ"ח (ח"ג סי' ד'). ובשטו' מכר"ס מלובלין (סי' כ"ב) כתב דכל שכזכירו תחילה בפניו שיחזור וישתנה מלד כחרס וכקנס כו"ל נמי כנותן נט ע"ת ואינו מועיל כמ"ש כמסדר שאין נוהגין בשכ"מ ליתן בלא תנאי לגמרי, וחלקו עליו כט"ז וכש"ך, וכתב כש"ך דכל חכמי כדור חלקו עליו וכסכימו דלא כוי ע"ת כש"ג. ומיכו כפת"ס בניח (שם חות ו') דכנוב"ת (סי' קנ"ח) והמשכנות יעקב (סי' ל"ד) ובניח מחיר כולהו ס"ל דמקום יש נרחס לדברי מהרמ"ל הנ"ל.

והנה בנידון דידן לפ"ז שמנהגנו שאין מגרשין על תנאי ואדרבה כמסדר כגט מתנה בפירוש לכל כמגרש רוצה לחתה ליתן גט לאשתך פבת"פ מרצונך הטוב בלי שום חנס ובלי שום תנאי, ועיין קנ ונקי (חות ל"ח) דאין לגרש על תנאי. ח"כ יש לעיין כאיך נעשה זה כגט על תנאי. ול"ל דכי' באחד מג' דרכים שמותר לגרש על תנאי: ה) שנעלה כי' שכ"מ וכאן ואיים שלא תפול ליבום ובכאן ח"ח בעלה אחרת בחרס או בכיו"ב שלעולם יהא אסור בה לאחר גירושין, ולכן מותר לגרש ע"ת. ב) כיכי שים לאום לעירוף הדעת של כמגרש שהוא שכ"מ ומחמת לער כזה יעזוף דעתו ח"ו. ג) במקום שאין יכולין לכופו לגרש ואיציכין לעיגון, כשכ"ג נמי כאנו קלת פוסקים דמותר לגרש ע"ת (עיין קנ ונקי אות מ"ו). ומעתה ל"ל דכגט שניתן לאשה זו כי' באחד מג' האופנים, או שכי' בעלה כרשעון ככן ושכ"מ, או שכי' חשש לעירוף כדעת, או משום חשש עיגון, דבלא"ה הרי כגט ניתן בלי תנאים וא"כ אפי' אח"כ כתנה עמה שאלך לא"י מ"מ בשעת גירושין כבר נתגרשה כדת משה וישראל והרי היא גרושה גמורה ואסורה לככן וכאנאי אין תקייס או לא לא יתבטל כגט בשבילו כיון שניתן בפירוש בלי תנאי.

ומעתה נשוא ונדון שאם כי' בעלה כרשעון ככן ושכ"מ או באחרי אופני שמותר ליתן גט על תנאי אעפ"כ יש לנו לברר אם כי' באנאי בגט שלא יאול כגט עד לאחר שאלך היא לא"י וא"ז יאול כגט, או שנתן כגט מעכשיו או בעל מנת כלומר שיאול כגט מעכשיו על תנאי שאלך או על מנת שאלך לא"י לאחר שאתגרש כל זמן שאהלך או שנתן זמן מסויס לזה כגון לשנה או שנתיים.

והנה אס כי' גט על תנאי שלא יאול כגט עד שאתקייס באנאי, כלומר שיאול כגט לאחר שאלך לא"י ואלה כגט בקיום באנאי, ח"כ אס כי' תנאי כפול באנאי בני גד ובני ראובן (קידושין ס"ח ע"א) דמבואר שכל תנאי שאינו באנאי בני גד ובני ראובן אינו תנאי, ולריך שיכי' כפול ואנאי קודם למעשה וכן קודם ללאו ואנאי בדבר אחד ומעשה בדבר אחר ושיוכל לאתקייס כמעשה ע"י שליח ושיכי' בדבר שאוכל למעשהו, עיין רמב"ס (פ"ו מכלי' איסורי ופ"א מכלי' גירושין) ובראש"ס (פ' מי שאחזו) בשם האתקין שמואל בגיטה דשכ"מ אס לא מאי לא יכא גט, וכ"כ כטור (אכ"ע סי' ל"כ וסי' קמ"ג), ועיין ש"ע (אכ"ע סי' קמ"כ ס"כ). ואף שכר"ן (פ' כאומר) כתב שכריא"ף בשובא כתב דלא קיי"ל כר"ת, ומיכו בגיטין וקידושין חייסינן להו לאומרת, וכ"כ כ"כ (פ"ו מכלי' איסורי) דאפילו לכריא"ף ועוד קלת רשעונים דמדינא לא בעינן תנאי כפול אלא דלכאמיר חייסינן לה בגיטין וקידושין והיכא דלא כפל לאנאי ולא נאקייס מועלין לה ואין מאזיקין אואב לא במגורשת ולא באינה מגורשת, ועיין ב"ח וב"י ש"ע כנ"ל.

ולדידן אס כי' כגט באנאי שאלך ולא מעכשיו אלא כשאלך יכי' גט, ח"כ הרי קיי"ל ככ"ג שלריך לכיות הגט בשעת חלות בידה וגם לריך הבעל לכיות בחייס, וכיון שלא הלכה בחיי הבעל ומת הבעל אפילו אלך אח"כ לא כוי גט כלל דאין גט לאחר מיתה וכו"ל ככא דנותן גט לאשתו שאתגרש לאחר שלשים יום ומת באוך שלשים דאינה מגורשת כלל, וכמ"ש הרמב"ס (פ"ט מכלי' גירושין, כוצא באה"ע סי' קמ"ו) וז"ל, יש דבר שדומה לאנאי ואינו אנאי כגון המגרש לאחר זמן שקבע שאמר לה הרי זה גיטך ולא אתגרש עד לאחר ל' יום כ"ז דומה לאנאי שאינה מגורשת עד לאחר ל' יום, ואס מת הבעל אוך ל' יום או נשרף הגט או נאבד אינה מגורשת ואינו אנאי שהמגרש ע"א מגרש מיד אלא שמעיל אנאי בגט וזה אינו מגרש עד שיגיע אותו הזמן ע"כ. ולכן בדידן נמי אס אמר לה לכשאלכי לא"י אכי' מגורשת בגט זה ולא אתגרש עד שאלך שמה אינו גט. ועיין מס' גיטין (כ"ד ע"א) אשה מכי מטא גיטה לידה

גרס להדיא ואם ניסת לאחר לא תלה: **משום** גזירה לא מפקינן. בניחותא כלומר כיון תצא, ואמרינן מאי קאמר אמר רב נחמן הכי קאמר הרי זו לא תינשא לו שמא יאמרו נשיהם נותנין במתנה, ואם נישאת לא תצא משום גזירה לא מפקינן.

משנת הלכות

לגרשה לכ, לאחר זמן לגרשה בלומר לא תגרשי בו תלה בפני ב"ד פלוני, סוף סוף כי מטית לתם לגרשה בב וכו' ע"ש. וכ"כ כן הוא ולין כתן בית מיתום ומותר מכשיו ללכת לא"י.

ומיהו אם נתן לה בגט מכשיו או על מנת רק שהטיל תנאי בגט זה ע"מ שתלך לא"י ועדיין לא הלכה ומת אם בעל בגט למפרע ולא מכני עוד שתלך לא"י או שכל זמן שתלך לא"י יתקיים בגט למפרע, שהרי בגט כבר חל מחיים רק שתלה קיומו בהליכתה לא"י וכיון שבידה לילך מכשיו ומי יכולה לקיים בהליכה, וכיוצו בתנאי שבתנה עמה. וכגם שהוא כבר מת, כת לא תלה תלות בגט בתנאי זה תלה בתנה תנאי שאם לא תקיים התנאי תז יבעל בגט למפרע, תבל כל זמן שבידה לקיים התנאי בגם שלא קיימה עדיין בגט כבר תלה שים לן תנאי בגט זה שים בתפטרותו לבעל בגט תם לא תקיים התנאי, תבל כל זמן שלא בעלה התנאי בגט כבר. ומלא דבכה"ג בנתן בגט מכשיו או ע"מ כו"ל בתזקת מגורשת תלה שאר קיום התנאי.

ולענין שתכא מותרת ליגשא בתותו הזמן ומה דינה, כתב הרמב"ם (סופ"ט מכל' גירושין) כתב מי שנתגרשה ע"מ וקידשה אחר קודם שנתקיים התנאי, אם נתקיים התנאי מקודשת ואם לאו בעל בגט ואינה לריכה גט משני, תבל אם נשאת ולא נתקיים התנאי בעל בגט ולריכה גט משני ע"כ. והרתב"ד כשיגו דבין כך ובין כך לריכה גט משני ואסורה לרשטון. וה"כ המלין בשד הרמב"ם ז"ל, והטור (תה"ע סי' קמ"ו) בניה ב' דעות, ובפרישה כסניר שיטת הרשב"ד והטור, והט"ז (סק"ה) תריך ג"כ בשיטת הרשב"ד וניטוב דבריו והשיג על כ"כ ז"ל והניה גם לדברי הפרישה והשיג עליו במקלחו, שרלה לפרש דגם הרמב"ם מודה דאסורה לרשטון ג"כ וזה היינו כמ"ש הרמב"ם להדיא שם. ומיהו לעיון הלכה נראה דכסכים להרתב"ד ז"ל, והניאו גם הב"ש (סק"ז) ע"ש בתריכות. ומלא מכ"פ נסתבך העיון הרבה, ויש לעיין בדבר אי מותרת בכלל לדור עם בעלה כאן זה.

איברא שהרי תשה זו נשאה לבעל אני זה אחר שמת בעלה הרשטון, ת"כ ממ"נ יגאה מדין ח"ת, שאם תקיים התנאי והגט הוא גט כשר למפרע ת"כ הרי כבר נתגרשה משעת נתינת הגט ומתי בעלה הרשטון וכיון גרושה ומותרת ליגשא. מה תאמר, שלא תקיים התנאי לעולם ויתבטל הגט למפרע ונמלא שהיתה שהיתה שלו מת עד יום מותו, מ"מ כיון שמת בעלה הרשטון לאחר ד' חדשים מיד שמת הרי היא נעשית תלמנה והותרה. ת"כ בנידון דידן לא שייך כלל מחלוקת הרשב"ד והרמב"ם ז"ל תי מותרת ליגשא או לא שהרי ממ"נ תשה זו פנויה היא לאחר מיתת בעלה ומותרת ליגשא, תלא דמספקינו אם היא גרושה או תלמנה.

ברם כל כי הא תלכתא הוא לגבי השתה בפני עלמה שמותרת ליגשא, תמנם בנידון דידן שבעלה שני כאן ואם היא גרושה אסורה היא לבעלה שני שהוא כאן ותייב לגרשה ובניה הם חללים, ואם היא תלמנה אז מותרת לו ובניה כשרים לכהונה, ות"כ הגם שלדין תשה חיש שתשמנו לה יגאתו מ"מ מדין גרושה לכהונה לא יגאתו ותל עליו חובת ביאור תי מכני קיום התנאי לאחר מיתה או לא.

ונבוא לעומק הדין, תנן התם (גיטין ע"ה ע"ב) הרי זה גיטך ע"מ שתשמטי לח תבא וכו' מת כאן או שמת כאב הרי זה גט, ועוד שם (ע"ו ע"ב) ת"ז גיטך אם לא בתחי מכאן ועד י"ב חודש ומת בתוך י"ב חודש וכו' ע"ש. והרמב"ם (פ"ח מכל' גירושין ה"ח) כתב וז"ל, אמר לה הרי את מגורשת מעכשיו או מהיום על תנאי כך וכך, או שאמר לה הרי את מגורשת ע"מ כך וכך, כשיתקיים התנאי תהי' מגורשת משעת נתינת הגט לידה לפיכך היו יכול לבעל בגט ולא לכוסיף על תנאי משהגיע הגט לידה, ואם תבד או נשרף תפילו מת בבעל קודם שיתקיים התנאי הרי זו מקיימת התנאי לאחר מותו וכבר נתגרשה משעת נתינת הגט לידה ע"ש, ונפסק בש"ע (תה"ע סי' קמ"ג). והרמ"ך תמה עליו דהא בהדיא תניא (דף ע"ד) לאחר לא תנשא, ועיין כ"מ שם. וה"כ המלין בשד הרמב"ם ומחלק בין תנאי שבידה לקיים מותרת ליגשא ולא חיישינן שמא לא תקיימנו ובין תנאי שהוא בשם אז לא תנשא עד שתקיים, וי"ל דכל תנאי שהוא בשד ואל תשתה ובידה לקיים אין חוששין שמא תעבור עליו ותקלקל את עלמה, תבל תנאי שהוא בקוס ועשה לא תנשא ע"ש.

ומעתה לדידן ליפכא שמעינן לה מיבעיא להרמב"ם שמותרת ליגשא שהרי היא כבר נתגרשה משעת נתינת הגט, ת"כ ודאי שאסורה לבעל בשני שהוא כאן

ואמר ליה רבא לרב נחמן לו הוא דלא תינשא הא לאחר תינשא, והא בעיא לקיומי לתנאיה, וכי תימא איפשר דמיגרשה למחר ומקיימה ליה לתנאיה, דכוותי רק משום גזירה דחייטין שמא יחמרו כיון שנשתה לה חלה: **הא** לאחר חיגשה. וכוי ניעה כוחיל ולה חמר ע"מ שלה חנשתי חלה לפלוני סוף כה בעיב לקיומי חנאה: **וכ"ת** לימשר דמיגרשה.

משנה הלכות

וכגס שחא"כ מת בעלה כרחשון שכרי כשמת כבר לה כי' זה בעלה שכבר נתגרשה ממנו ולה תוגנת ולה מחלנלת עליו, חלה שלריכה לקיים כחנאי שכוטל עליה וזה יכולה לקיים כל זמן שחרלה לאחר מותו שכרי לה כוזכר זמן קיום כחנאי שחכי' לגודה בזמן מסויס חלה כל זמן שתקיים כחנאי לה יבטל כבע, חבל הקיום כוה רק כדי שלה יחבטל כבע ולה שתחגרש לאחר הקיום. חלה לפילו להחולקים שכוה כרמ"ך ודעימיה, ולפילו להי"א בחנאי שכוה בקום ועשה כדידן שלה חנשה בו חבל מ"מ כל זמן שבידה לקיים כחנאי כבע כשר וכרי כיה מגורשת מה"ת לכו"ע, חלה דלעניו שחנשה קודם קיום כחנאי בזה נחלקו לי מושבין שלה תקיים לו לין מושבין. וממילה בדידן כיון שאשה זו נתגרשה מבעלה בעכשיו לו ע"מ שחלך לח"י ובידה לקיים כחנאי ג"כ מיבעיה לס לה נעשו כל החנאים כחנאי ג"ג וב"ר דכחנאים בעל ומעשה קיים והרי כיה גרושה גמורה, חלה לפילו נעשו כל כחנאים כהלכה מ"מ לסורה כיה לבעלה כהן זה לפילו לה חלך לח"י ולין בדעתה לילך מ"מ כל זמן שיכולה לילך הרי כיה בחזקת מגורשת ולסורה לכהן חליבא דכו"ע כל זמן שלה יחבטל כחנאי, וכלן ל"ח לבטל כחנאי שהרי בידה לילך לח"י וכ"ש שאם חלך עכשיו שבודאי נתקיים כחנאי כרחשון והרי כיה גרושה ודאית לעולם ולה חלך בכל לופן שלה תעשה בניה חללים ודאי.

והן חזון הרבאי שיה סוד שרפי קודש מלאכי ה' לבא-וה תורה ובקש מפיהם מרן החח"ס ז"ל והגרע"ה והגר"ש חיגר בשו"ת הגרע"ה (סי' קכ"ו קכ"ז) בחיש לאחד שגירש לאשתו ע"ת שבעוד שנה תעקר לאשתו משכנה מעירו לעיר מולדתה לניה חציה משום שהי' מסחר אחד לה ולמשפחת כבעל ורקד בקנאה ביניהם וכמו ד' חדשים לאחר הגירושין שבק כבעל חיים לכל חי והיה רולה לקיים תנאיה שלה להלריך חלילה ויש מי שעורר לאוש לסברת רבינו הגדול בבה"ג שכאב בשם רבנן סבוראי (בניאה ה"ב פ"ח מהל' גירושין) בהאנה ע"מ שלה תשאה יין כל ימי חיי פלוני ונשאת ואת בבעל המגרש ושוב שאשה יין בחיי פלוני לה נאבטל הגע, ומסאברא כמו לאין מעשה דלאחר מיאת כמגרש מבטל הגע כמו"כ אין מעשה לאחר מיאת כבעל מועיל לקיים גע. והרב בשואל דעתו שאין לאוש לסברא זו שהרי כר"ן וב"ש דאו דברי רבנים בה"ל וגם בש"ע לא כונה להלכה. והגר"ש ומרן בחח"ס ז"ל דנו בזה ובעלו שיכולה לקיים כחנאי לאחר מיאה לפוערה מיבום.

ולפי שבנדון דומה כמעט ממש לדיננו, לכן לאמרתי להעתיק קלת משקו"ט שבעיר מרן בחח"ס. ורשטונה בעיר מדברי בש"ס יומא (י"ג ע"ב) בבה"ג שגירש ע"ת ונשא ע"ת דאי אזו דקבעי למימת קדים ועייל לבי כניסתא, והקשו בתוס' למה לו להקדים ועייל אפילו אי עייל לאחר מיאתה יכא גע למפרע כמו אם לא נאאי מכאן עד לאחר י"ב חודש ומת אוך י"ב חודש דאייל גם לאחר מיאתו למפרע, ואי' בחוי"י דבאס קיימאה לחנאי שאיאה עד לאחר י"ב חודש אבל בכא מאה קודם שקיימה בחנאי עכ"ל. ואמה מרן בחח"ס ז"ל שדבריבם ל"ע דמ"ש מאה כיא אי מת הוא כיון שהגע מלוי למיאל למפרע ובשעת נאינת הגע הוי גע שהוי אין שניבם, ולכאורה כי' נראה מזה דאין קיום הגע לאחר מיאה וה"ה דאין ביטול לאחר מיאה ולא לאחר מיאתו, אך לאחר י"ב חודש קיום בחנאי ומיאה באים כאחד ועוד שקדם קיום בחנאי קודם גמר מיאה שאה אחת סמוך למיאה והוא גוסס יודעים שלא יאיה אחרי נפלו מש"ה מגורשת מיד, חלא שלריכה להמתין עד אחר יב"ח משום גזירה. אבל בכא ביו"ב אי טייל לביה"כ לאחר מיאתה ולא נאקיים בחנאי באיים לא מועיל קיום לאחר מיאתה וה"ה לאחר מותו ומשם נילף לביטול בחנאי.

אמנם מגיעין (ע"ד ע"ב) דאניא ה"ז גיעך ע"מ שאחני לי מאאים זו ומת וכו', מבואר דמהני. ובשלמא מת"ק דס"ל הגע בעל לק"מ דהא אין ביטול לאחר מיאה י"ל מיאתו וביטולו באים כאחד, אבל מרשב"ג קשיא דס"ל שאקיים בחנאי ליורשים לאחר מיאתו וע"ב דקיום מועיל לאחר מיאה ול"ע. ואי' מרן בחח"ס דבחוס' כאבו כן לא מפני שאין קיום לאחר מיאה חלא מפני המליאות שם שאם יבנס בבה"ג לאחר מיאת רחל ואשאר לו לאה יבי' חלי עבודה בשאי באים ולכן יבנס לביה"כ לגמור גירושי רחל למפרע קודם מיאה לא משום שאין קיום לאחר מיאה ע"ש ואבין. ול"ב מדברי בחוס' אין רואי' שאין קיום לאחר מיאה ואין רואי' גם לדברי רבינו הגדול בבה"ג ז"ל ע"ש.

מן כשני כיום ולמחר חיגשת בשלמא מילתא דבדידה קיימא לחיי, הכא בדידה לא קיימא לאיגרושי. אלא לאחוי פלוגי לקיים חנאה:
בדידה לא קיימא לאיגרושי. דוכתב לה ספר כריתות חיש מגרש בע"כ ואין כאשה מתגרשת אלא ברצון בעלה:

משנה הלכות

עוד כעלה שם מרן כאח"ם ז"ל דבר חדש מאד ע"פ דעת כראב"ד (פ"ח מכל' גירושין כ"ח) לפי גירסתו בספרי כרמב"ם שכאב וז"ל, חזר ואמר לה בתוך שלשים יום כרי הן מחולין לך חיגה מגורשת שכרי לא נעשה כחנאי, מת בתוך שלשים יום כוחיל ונשמו כשלשים יום ולא נתנה חיגה מגורשת, וגירסת כראב"ד מגורשת ולא גרש חיגה. וכתב עליו כראב"ד ז"ל, לא ידעתי מאין לו זה אלא מסברת דנפשיה כיון שאמר מחולין לך ומת תו לא אמרינן לעצורי חיכוון ע"כ. וכ"כ כתב עליו דנוסחת מצוצאת נזדמנה לו לכראב"ד ז"ל ומה שכתב כראב"ד חינו. ומיכו מרן כאח"ם ז"ל חידש לן דבר יקר, דאזינן מדעת כראב"ד ז"ל לפי גירסתו ע"פ כי כעובה חנאי בגט יש להסתפק בב' ענינים לפעמים להרווחה דידיה קמכוון ולפעמים לצורה קמכוון. והנה בכל חנאי דלצורה מכוין אין סברי דאין אדם רולה לצער את חבירו ומה גם אשתו בשעת מיתה אדרבה רולה אדם לנוח על מצבותיו ולמחול לכל מאן דלצריך ולא ילצרו אחרים בגיטו וכאילו מחל כלצר להדיח, אלא דמ"מ לא יועיל שיהי' כודאי דדילמא להרווחה אכוין ולא לצער אותה כלל ואין בזה שום עון ואטא ולילא אין סברי שמחל. ולכן אם מחל החנאי להדיח ומת אח"כ מועיל ממ"נ, דאם להרווחה החכוין כרי מיתה ממילא מוחלת אלו, מה תאמר דלצרה כוון כרי מיתה ממילא מוחלת כלצר ונמלא דהחנאי בטל לגמרי והגט גט מעליא. וכעלה מרן כאח"ם דסברת זו כוח אפילו לכרמב"ם ורוב פוסקים דע"מ יכול למחול, ועיין בי"ם (אה"ע סי' קמ"ט סק"ע) וקצת בסברת זו מסמורות בחי' למס' גיטין (ע"ד ע"ב ד"ה משום כרואה) ע"ש. אלא דבשלא חנאת לפלוגי אין דעתו משום לצורה לאוד אלא שאשה מפלוגי וקנאת אמת גבר אינו מוחל בשעת מיתה נמי ע"ש.

ומעתה בנידון דידן אם נקבל לסברת מרן ממ"נ אה אינתא לה עשה כהלכה, לא מיבעיא אי נימא דמה שהחנה עמה ללכת לא"י לצורה קא מכוין הנה בשעת מיתה מחל לה לחנאה, אלא אפי' כרי זו גרושה ודאית אפילו לא תעלה לא"י ואסורה לבעלה אני שהות כאן ובניה חללים ודאין ומותרים לנשא למאים ואסורין לעלות לדוכן ובנותיה אסורות לכאן. אלא אפילו נאמר דלהרווחה נאכוין ולא בעל החנאי בשעת מותו מ"מ כרי אית בחזקת מגורשת שכרי אחאי יש בידה לעלות לא"י וכרי קיי"ל דקיום חנאי לאחר מיתה נמי מהני בעשאין, וכרי לן בעובדא כדידן שלשה כרועים כגרע"א ומרן כאח"ם וכגר"ם חיגר שלאחר שחקיים החנאי לאחר מותו פטורה מן כחליצה ומותרת ליבום דכגט חל בשעת בשעת נתינה. ת"כ כ"כ כשחעלה לא"י יחקיים החנאי ונמלא כגט לא יבעל לעולם וכרי אית גרושה ודאית וכל כאיסורים עליה וכנ"ל. אלא אפילו לא תעלה לא"י מ"מ כרי אית בספק כל זמן שבידה לקיים החנאי, וזה לפע"ד אליבא דכו"ע.

אלא דקשה יאכפך כאומר אותם לדעת כרמב"ם לעיל דכל שבידה לקיים החנאי מותרת לבעלה מיד, ת"כ כרי אית לדעתו מגורשת ועכ"פ בחזקת מגורשת מיד ואסורה לכהן. אלא אפילו לכראב"ד ודעימי' מ"מ גם כם מודי דמשעת נתינה הו"ל גט, רק שאומרים שמא חבעל בגט ע"י קיום או ביטול החנאי, ת"כ הכא פשוט דאסורה להנשא. ת"כ לפע"ד לא יפה עשאה כה איתתא שנשאה לכהן אחר שנתגרשה על חנאי אפילו אח בבעל במגרש לאח"כ, ולפע"ד שאשה זו אסורה לבעלה כהן ובניה ספק חללים עד שאמות היא ולא תעלה אלא אז יבעל הגט למפרע ויתכשרו בניה.

[ודע דנסתפקתי בהלכתא למשיחא שאם יבוא משיח במהרה ובעלה כולנו לציון ברנה מה תהא אם כאשה זו שלא תרלה לעשות בניה חללים והיא יש לה חנאה עליה כילד יעשה].

וקצת אמרתי לדקדק עוד בנקודה אחת בגם שלא נשאלתי עליה שלריך לבאר בחנאי שכאנה אי כי' זה חנאי ע"מ שאעלה ולא אחזור לעולם או שאוכל לאחזור. שאם כי' חנאי שלא אחזור לעולם כא"ג אפשר דלא כוי כריאות, עיין גיטין כי"ל ובאח"ם אם שכאב בחשובה לענין ע"מ שלא אכנס לבית אחיך דאחמת לעולם משמע. ות"כ כא"ג אין זה כריאות כלל ע"ש, וכי' אפשר ת"כ להאירה, אמנם לריך לזה בירור גמור ובעדים דהוה ספק גרושה אע"פ. וגם יש לאקור אם אקבל על עלמה בנדר ושבועה שלא אעלה לעולם לא"י אם דבר זה מועיל לבעל החנאי שאסורה לעלות, גם אי אל נדרה ואפר ושבועה אא"ג אע"פ על דעת רבים, ואפשר דאי"ל בשאת לבעל המלוה שברי לעלות לא"י אינה מלוה וי"ל, אע"פ לא אחריך במה שלא נשאלתי.

אמר רבא הרי זו לא תינשא לא לו ולא לאחר, לו שמא יאמרו נשותיהם נותנין במתנה, לאחר לבעי' לקיומי לתנאיה, ואם נשאת לו לא תצא הא לאחר תצא, והלכתא כוותי' דרבא. ותניא כוותי' דרבא הרי זו לא

משנה הלכות

ומ"ש וכ"מ דסרינן לכ בתנאכ דבידכ לקיימו וכו' בגמ' סס (פ"ד ע"ח) ת"ר כרי זכ גיטך ע"מ שתנשאי לפלוני כרי זו לא תנשא ואם נשאת לא תלא, מאי קאמר, אמר רב נחמן ככי קאמר כרי זו לא תנשא לו אמא יאמרו נסיכן נותנין במתנה ואם נשאת לאחר לא תלא. ופריך ומסום גזירכ לא מפקינן מיניכ וסרינן ת"ל לעלמא (בחמיכ דכא לא אחקייס כתנאי ובעל הגט וכרי כיא אכאי אשאו אל רשאון). תלא אמר רב נחמן כ"ק כרי זו לא תנשא לו אמא יאמרו נסיכן נותנין במתנה ואם נשאת לו לא תלא דמסום גזירכ לא מפקינן (דאין כאן איסור אלא לעז בעלמא). ת"ל רבא לו כוא דלא תנשא כא לאחר תנשא (פרש"י וכוי גיטא כוזיל ולא אמר ע"מ שלא תנשאי אלא לפלוני אלא ע"מ שתנשאי לפלוני) סוף סוף כא בעי לקיומי תנאכ. וכי תימא אפשר דמינסבא כיום ומיגרשכ למאר למקיימא תנאכ ולכך דפליגא עליכ דרב יכודכ קמדמית ליכ דאיאמר קונס עיני בשיכ כיום אם איכן למאר אמר רב יכודכ אל יכן כיום שמא יכן למאר ורב נחמן אמר יכן כיום ואין מונסין שמא יכן למאר. ככי כשאת כאס בדידיכ קיימא דאי בעי מבריז נפשיכ בסילוקאת ולא נאיס ככא בדידכ קיימא לאיגרושי בתמיכ, אלא אמר רבא כרי זו לא תנשא לא לו ולא לאחר, לו לא תנשא שמא יאמרו נשותיכן נותנין במתנה, לאחר לא תנשא דבעית קיומכ לתנאכ, ואם נשאת לו לא תלא דמסום גזירכ לא מפקינן, לאחר אלא דבעית לקיומכ לתנאכ, תניא כוותיכ דרבא ע"כ.

והנה כאוס' (ד"כ ככא) הקשו דודאי בדידכ קיימא לאיגרושי שכרי אין כייפינן ליכ לגרשכ שכרי כיא עליו באיסור ת"ח. ואי' דמ"מ כיון דיכול כבעל לדאוכ לא בדידכ קיימא לאיגרושי ע"כ. ונראכ דבעי מאחר גט מדאורייתא, ואלא כברמב"ם (פ"ח מכל' גיטין) שכאב נשאת לאחר קודם שתנשא לו בעל הגט ואלא וכולד ממזר ונריכב גט משני כלומר מדבריכס, וכבר כשיג עליו כראב"ד ז"ל דלמב בעל כיון שבאנאי יכול להתקייס, ועיין ר"ן.

ובעיקר קושיית כאוס' לולי דמיסאפינא כי' נלפענ"ד ליישב דמ"ס אעו בדידכ קיימא לאיגרושי, דכגס שאן נכוף אותו לגרש אבל אין זב בידכ ות"כ נעשב כתנאי במב שאין בידכ לקיים אלא ביד ב"ד או ביד בעל שת"ח שכיא אחגרש ממנו אלא לעולס כוא צריך לגרש ואפילו בחותן שכופין לגרש, ואס לא ירצב אפילו לפי' כאוס' לא יגרש דודאי מב שאומר כופין אותו אין בכוונב עד שיעות ע"י כפי' אלא בדברים או בשוטים, אבל אכאי אס לא ירצב אין זב בידכ. ואיברא דיש לעיין קצת ממב שאמרו בסמוך ע"מ שתבעלי לפלוני אס נאקיים התנאי כ"ז גט ואס לאו אינו גט שברי בידכ כיא לקיימו שתאן לו שוב לאותו פלוני. ועיין לקמן (אות ל"ג) מב שבתאי מרבינו ירוחם (נאיב כ"ד). ות"כ ככ"ג אמאי לא נימא דבידכ לבאדו בממון שיאן לב גט, ד"ס כוא מלבטול לפלוני. ואולי כאס גרע מזב שתבעלי לפלוני וככא לגרש מב שממילא ב"ד כופין אותו וצ"ע. וכאב בבגמ"י דאפי' לא כאנב עמב בפי' שתנשא לפלוני אלא שניכר שגירשב משום זב כגון שאותו פלוני נאן לו ממון כדי לגרשב וכוא מעלב לו מזונות כדי שיקאנב וכל כיו"ב נמי אסור, וכבילו הרמ"א (אכ"ע סי' קמ"ג סע' ע"ו).

ונאלקו האחרונים כיכא דהוי קטטה בין איש לאשתו ורלו להתגרש רק שתשב רולב אמשים זכופים ובא אאד ונאן לב אי מוצר ליתאנב. והמו"י (סי' קל"ו) אסר, ובש"ת בית דוד (סי' י"ד) הסכים להיתר, וכן נראב מדעת החכמת שלמה שאם כי' קטטה ביניכם מקודם אין איסור בזב ע"ש. ולפענ"ד י"ל אס כי' לו אשב מקודם להשני ומאב ות"כ אין לומר דבשבילה אחזיקב במאלוקת, אבל אס לא כי' לו אשב י"ל דבשבילה אחזיקב במאלוקת. ועיין כעין זב בגמ' יבמות (כ"ב ע"ב) אכס שאסר את אשתו נדר על נעלב כרי זב לא יתנב, מיאנב או שאלבה בפניו יתנב מפני שהוא ב"ד, וכולס שכיו לכס נשים ומתו מותרות ליבעל לכס וכולן שניתנו לאחרים ונתגרשו או שנאתלמנו מותרות ליבעל לכס וכולן מותרות לבניכם או לאחיכם ע"ש.

ובגמ' מתו אין נתגרשו לא, ת"ל רב כלל לרב אשי ואחניא אפילו נתגרשו, לא קשיא כא דהואי קטטה כא דלא הואי קטטה, ואיבעית אימא כא וכא דלא הואי קטטה ולא קשיא כא דאתרגיל הוא כא דאתרגילה כיא, פי' נתגרשו לא דאי שנתן את פיניו בזו שכאיר גירש את אשתו ואחלק כגון דכוי להו קטטה מקאי כרי דעדיין לא נתן דעתו על זאת, ואב"ע כא דקאתי נתגרשו לא, דאתרגיל הוא קטטה שהוא אחיל להקניט את אשתו נראב דבשבילו בשני הוא וכא דקאתי אפי' נתגרשו דאתרגילה כיא קטטה שכיא אקניטאו

מפליגה. דומה לומה לנערה בדברי הבאי: **ע"מ** שתעלי לרקיע כו'. אם נתקיים התנאי כ"ז גט. ובגמ' גרסינן ע"מ שתעלי לרקיע כו' ע"מ שתעברי את הים הגדול ברגליך הינו גט ובגמ' ג"מ דף ל"ד גרסינן אם נתקיים התנאי הרי זה גט ואם לאו הינו גט ואם לאו גירסת רבינו, ובקצו התוס' לגירסה זו וחימה היאך יכול לקיימו וי"ל ע"י שם, ועיין בסמוך לות קל"ב לחבוה דשמואל נמלא רבינו לשיטתיה ולחי שפיר, ועיין חגיגה דף י"ד ע"ב תד"ה ונכנסו: **כל** שת"ח. כלומר כל תנאי שבתנה עליו מתחילה ות"ח לה לקיימו בסופו הינו תלא כמפליגה בדברים ובשר ולפילו לומר שדעתו כן והינו מפליגה בדברים הין שומעין לו:

תנשא לא לו ולא לאחרים ואם נשאת לאחד תצא. יח) וכי אמרינן דבעי לקיומי לתנאיה דכי לא מקיים מיפסיל גט, הני מילי היכא דהתנה תנאי דאפשר לקיימו, אבל התנה תנאי שאי אפשר לקיימו מפליגה בדברים הוא ולאלתר הוי גיטא, דתנו רבנן הרי זה גיטיך על מנת שתעלי לרקיע על מנת שתרדי לתהום על מנת שתבלעי קנה (של ד' אמות) על מנת שתביאי לי קנה בן מאה אמה על מנת שתעברי את הים הגדול ברגליך, אם נתקיים התנאי הרי זה גט ואם לאו אינו גט, רבי יהודה בן תימא אומר כזה גט כלל ארבי יהודה בן תימא כל שאי אפשר לקיימו בסופו והתנה עליו מתחילתו אינו אלא כמפליגה בדברים ובשר,

משנה הלכות

תחילה, ות"כ כ"ג י"ל כן. גם י"ל דנפ"מ אם היא כרגילה בקצטה לו הוא, ועיין ס"ע לבה"ע (סי' י"ב) ועיין ח"מ וב"ש שם (אות ב' ואות ח') דלפי חי' בחתרון בש"ס י"ל אם כי' לבם קצטה אסורה, ות"כ י"ל כ"ג דכיון דכי' לבם קצטה אסור לו ליתן מעות דכו"ל כמו נותנין נשותיכן במתנה בשביל שותו ממון וכדעת כמו"י ול"ע.

ומש"כ בתכ"ש דמב"ש (סק"ח) מוכח דאם כי' לבם קצטה מקודם הין ניכר שמגרשה בשביל זה, ולפע"ד אדרבה כיון שים לבם קצטה והוא נותן מעות בשביל שיגרשנה ויקחנה ודאי גרשה כנותנין נשותיכן במתנה שכרי הוא לו כי' בידו לגרשה בלא כסף של זה ובשביל הכסף שנותן לו הוא מגרשה ונותן לו לשתו במתנה, וכמו"י ודו"ק.

יח) **ומ"ש** רבינו וכי תמרינן וכו' אם ת"ר כ"ז גיטך ע"מ שתעלה לרקיע וכו' ע"מ שתעבר את הים הגדול ברגליך הינו גט ר"י בן תימה הומר כזה גט כלל תמר ר"י ב"ח כל תנאי שת"ח לו לקיימו בסופו ובתנה עליו מתחילתו הינו תלא כמפליגה בדברים ובשר, תמר ר"ג ת"ר הלכה כריב"ח, ת"ר נתמן בר יצחק מתני' נמי דיקא דקתני כל שתפשר לו לקיימו בסופו ובתנה עליו בתחילתו תנאו קיים כת תי תפשר תנאו בטל ב"מ.

ובתוס' אם (ד"ה ע"מ) כתבו בהשוכר את הפועלים בסופו (ב"מ דף ל"ד) גרסינן אם נתקיים התנאי כ"ז גט ואם ללו הינו גט, וחימה היאך יכול לקיימו, וי"ל ע"י שם וזה היא גירסת רבינו שכתב אם נתקיים התנאי. ועיין בהש"ס שליין לחגיגה י"ד ע"ב תוס' ד"ה ד' ונכנסו לפרד"ס. ותולי רבינו לשיטתו שכתיב בסמוך לגדה לחבוה דשמואל שכי' לו מעשה עם מערוחת שרחה בחילעגינות שיולד בן חכם ובא ע"י שם לביתו ונתעברה תשתו וחשבו לה ובלקוה וכי' שמואל מתחבא מפני המלקות בבטנה. ושפיר גרס נתקיים התנאי, ומיבו תעפ"כ בלבה כריב"ח דמילתא דלא שכיחא כוא ומיקרי הין בידה לקיימו.

בגידסת כריי"ף ותוס' ריי"ד ועוד ע"מ שתבלעי קנה בן ק' אמה, אבל גירסת רבינו כגירסת בספר שתביאי לי. ולכאורה כרי כוא דבר שתפשר לקיימו שכרי בידה להביא קנה. ובב"ח גרס תרוייהו ע"מ שתבלעי קנה של ד' אמות ע"מ שתביאי לי קנה בן מאה אמה, וכך הוא בראש"ם שם ע"ש. ול"ל שכוונתו קנה גדולה שגדלה מאה אמה גבוה וזה הין, ואם תאבר כמה קנים ותביא אותם הין זה קנה אחת, ות"כ הין בעשם שהין בכאה להביא קנה כזו אלא שהין במציאות קנה של מאה אמה.

ודייק בתפארת שמואל כל תנאי שת"ח לקיימו בסופו, פי' אפילו אי אפשר לקיימו בשעת מעשה כגון שבתנה עליה בקין להביא לו במורף פירות בהילן וכיו"ב וכגון במקום שהין פירות גדלים במורף או שבתנה אמה על הילן פלוני וכיו"ב, אבל בתנה אמה תנאי שראוי לקיימו אלא שאי"כ בא לה סיבה שת"ח לקיים, בב"ג בגט בטל ב"ש, ועיין סי' קמ"ג סע' י"ב.

ברם לא ראה דברי רבינו ז"ל שכתב בסמוך ודאי אמר לה ע"מ דמינסבת למאן דאסורא לך בב"ג אמרינן נכי דאמר רבא אפשר דאכלה ולקיא אחריני מי מצדי אישורא דת"ר כ"ז גט וכו' ע"מ שלא תבעלי לפלוני אם נתקיים התנאי כ"ז גט וכו' ע"מ שלא תבעלי לאבא ולאביך הין מושבין שמא נבעלה להן, ואילו ע"מ שתבעלי לאבא

אמר רב נחמן אמר רב הלכה כרבי יהודה בן תימא. יט) וכי אמרינן דתנאי שאי אפשר לקיימו כמפליגה בדברים נינהו וכשר הני מילי היכא דלא אפשר לקיומיה כלל, אבל ודאי אתני בהדה על מנת דאכלה מאי דאסיר או דשתיא מאי דאסיר פליגי אביי ורבא בהא מילתא, דאביי אמר תנאי שאי אפשר לקיימו הוא דאיבעיא להו הרי זה גיטיך על מנת שתאכלי בשר חזיר מהו, אמר אביי היינו דרבי יהודה בן תימא, רבא אמר אפשר דאכלה ולקיא, והלכתא כוותיה דרבא, ואף על גב דמתנה על מה שכתוב בתורה הוא ומתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל, הני מילי היכא דלא סגיא דלא עקרא אבל הכא כיון דאפשר דלא אכלו ולא מיגרשה תנאו קיים. ואפילו לרבא לא קאמר אלא דאתני בהדה דעבדא איהי לחודה מילתא דאסירא לה, אבל ודאי אמר לה על מנת דמינסבא למאן דאסירא ליה כהאי גוונא אמרינן נהי דאמר רבא אפשר דאכלה ולקיא, **דלא** אפשר לקיומיה כלל. כלומר במליחות לי אפשר לקיימו כגון ע"מ שתעלי לרקיע שעות אדם אין בידו לעלות לרקיע אז לעבור כיס ברגל אבל אתנה לאכול בשר חזיר כרי במליחות יכולה לאכול בשר חזיר: **אמר** אביי היינו דריב"ת. דאי אפשר לאכלו כיון דאתורה אסרתו: **רבא** אמר אפשר. ולכן חיימת גופיה חנאו קיים דלעבור על דברי תורה אפשר לקיימו בחיסור וחלקה על שעברה: **דמתנה** על מה שכתוב בתורה הוא. ונהי דאפשר לה לקיים בחיסור וחלקה מיהו חנאי היכי הוי הא הוה ליה מתנה על מה שכתוב בתורה וקיי"ל חנאו בטל: **דלא** סגיא דלא עקרא. תלת ודאי קא עקר כגון שאתה כסותה ועונתה שברי מסר לה קידושין והכניסה לחופה והיא משתו להחחייב בכולן וכי אתני ע"מ שלא יחחייב הוה ליה עוקר. ועיין רש"י שברי מסר לה קידושין וברי היא משתו להחחייב בכולן משמע דמסירת קידושין בבר הוא מחחייב בכולן אפילו לא הכניסה עדיין לחופה, תלת שהחיוב הוא לאחר החופה וג"ע ועיין תוי"ט פ"ע סי' ס"ב וג"ע: **דעבדא** היכי לאחדה. דאז היכא למימר בידה לקיים

משנה הלכות

ולאחדיך (כלומר בלשון זווי ולא בשלילות) לא קאני דקסבר רבא כדקאני במאניאא כלל אמר רב יהודה ב"א כל שאי אפשר לקיימו בסופו וכאנה עליו מאחילאו היינו אלא כמפליגה בדברים וכשר לאחויי כב"ג דאלו לה במילאא דאסירא לאחריני ע"כ. ונקט בסופו מפני אחילאו כלומר כיון שאאנה באחילה וא"א לקיים מה שאאנה וכב"ג וק"ל.

יט) ומ"ש וכי אמרינן וכו' בגמ' שם אידעית לכו ה"ז גט ע"מ שאאכלי בשר חזיר מאו, אמר אביי הוא הוא, רבא אמר אפשר דאכלה ולקיא. פי' הוא הוא, כיינו דר"י בן תימא ופריך לאביי ולרבא, ומשני, ופריך עוד ואיפוק ליה דאאנה על מה שכתוב בתורה הוא וכל האאנה על מה שכתוב בתורה אאנו בטל. ומשני אמר רבינא כי אמרינן אאנה על מה שכתוב בתורה אאנו בטל כגון שאתה כסותה ועונתה דודאי קא עקר, אבל הכא מי קאמר לה לא סגיא דלא אכלה לא איכול ולא אתגרש.

וז"ל רבינו ירוחם (נאיב כ"ד) כל האאנה בגט בדבר שא"א לקיימו כגון שאתעלי לרקיע או שאתעלה לאדם אין בידו לעלות לרקיע או לעבור כיס ברגל אבל אאנה לאכול בשר חזיר כרי במליחות יכולה לאכול בשר חזיר: **אמר** אביי היינו דריב"ת. דאי אפשר לאכלו כיון דאתורה אסרתו: **רבא** אמר אפשר. ולכן חיימת גופיה חנאו קיים דלעבור על דברי תורה אפשר לקיימו בחיסור וחלקה על שעברה: **וכתב** הרבינו ירוחם (נאיב כ"ד שם) וז"ל, כלל האנאים שבגט כי כל דבר שהוא בידה לקיימו אאנה מיד ולא חייבין אמת לא אקיים האנאי ונמלא הגט בטל והולד ממזר, כגון ע"מ שלא אשתאי לפלוני כי היכא מקודשת אלא לרצונה (ואלוייה וקידש לא כוי קידושין) וכגון שלא אשתאי יין וכו' אבל שהיו בידה כגון ע"מ שאתן לי מאתים זוז אמת אאנש ולא אתן לא אשתא עד שאקיים האנאי, פי' ואם נשאת לא אלא ואסורה לבעל כיא לקיימו שאתן לו שואד לאוחו פלוני, אבל ע"מ שאבעלי לאחד או לאדיך היינו אנאי כלל וכרי הוא כמו שאעלה לרקיע כי היינו בידה לקיימו שאפילו אלכה כיא לא ירצו הם לעשות עבירה ע"כ.

ויש להסאפק במאנה ע"מ שאבעלי לפלוני כהן כיון דכוי ליסור לאו נמי לאו בידה הוא שאתן לו שואד, או דילמא דוקא אבא ואדיך וכיו"ב ליסורי כריאות ומיאת ב"ד אבל ליסורי לאוין בידה מיקרי. ומדויק לשון רבינו בסמוך ע"מ שלא אבעלי לאבא ולאדיך היו אוסרין וכו' ואילו ע"מ שאבעלי וכו' לא קאני דקסבר רבא כדאמר ריב"ת במאניאא כלל אמר רבי יהודה בן תימא כל ע"מ לקיימו בסופו והאנה עליו מאחילאו היינו אלא כמפליגה בדברים וכשר לאחויי כי היא גוונא דאלי לה במילאא דאסורא לאחרינא. והנה דייקו במילאא דאסורא לאחרינא, וא"כ כל שאסר לאחרינא דינא הכי ונכלל גם גרושה לכהן או כיו"ב וק"ל.

בחיסור ולקיח: **אחריני** מי עבדי חיסורח. כלומר וכגס דחיכח עבדייני מ״מ לחו מילחח דחנחכ כיח שלח יוכל להחנות על מחרים שיעשו חיסור ולח מקרי בידכ לקיים: **שתבעלי**. כין בזנות כין בנשואין:

בשלמא איהי אכלה ולקיא אחריני מי עבדי איסורא. כ) דתנו רבנן הרי זה גיטיך על מנת שתבעלי לפלוני אם נתקיים התנאי הרי זה גט ואם לאו אינו גט, על

משנה חלכות

עד שחקיים החנחי, וכן ע״מ שלח חבעל לפלוני שמח חבעל לו בחוגס וכן כל כיו״ב. כך כחבו החוס׳ בגיטין שם וכ״כ הבה״ג וכן עיקר. וי״מ כי כל חנחי שחולי חעבור עליו לפילו שבידכ לקיימו לח חנשח וכרחשון עיקר.

כ) ומ״ש רבינו דח״ר וכו׳ (שם) בגמ׳ פריך וחיפוק ליכ דמחנה ע״מ שכחוב בחורה חנחו בעל, ח״ר חדח ברי׳ דרב חיקח כי לחרינן מחנה ע״מ שכחוב בחורה חנחו בעל כגון שחרה כסותה ועונחה דכוח קח עקר, חבל הכח חיכי קח עקרה. מחקיף לה רבינח כלום קח עקרה חיכי חלח לקיומי לחנחי בידיכ לשחכח דחיכו קח עקר, חלח לחר רבינח כי לחרינן מחנה ע״מ שכחוב בחורה חנחו בעל כגון שחרה כסותה ועונחה דודחי קח עקר חבל הכח מי קחמר לה. ופרש״י דודחי קח עקר שברי מסר לה קידושין והרי כיח לשחו להחחייב בכולן וכי לחחני ע״מ שלח יחחייב הוה ליה עוקר ע״כ.

והרמב״ם (פע״ו מהל׳ חיסות) כחב, כלשה שהרשח לח בעלה לחר הנישואין שימנע עונחה כ״ז מוחר, דז״ל ח כהי׳ לו בנים שכבר קיים מלות פ״ו חבל חס לח קיים חייב לבעול בכל עונה עד שיהי׳ לו בנים מפני שכוח מ״ע של חורה שנחמר פ״ו. ולכלורה משמע דחי לחו מ״ע של פ״ו לח הוי מ״ע של חורה, והכח לחרו דשחרה כסותה ועונחה הוי מחנה ע״מ שכחוב בחורה. ורחיחי בלח״מ שכבר חמה מ״ש בע״מ שחין לך עלי שלר כסות ועונה דבעונה חין חנחי קיים וכדפסק הרמב״ם (פי״ב כ״ו), והכח לחרינן דלח הרשה לבעלה שימנע עונחה לנמרי רשחי. גם במל״מ הקשה דלי נימח דנחינת רשות זו הינו מדין מחילה חלח נחינת רשות בעלמח לחחי לח מכני מקודם נישואין, וכן מדין מחילה יהני בעודה חרוסה עכ״פ מדין סילוק.

ולכאורה להטעם משום פ״ו ח״כ כ״ג לח בנים לו׳ מהשה לחרת נמי דינח הכי דמ״ש. ח״כ ל״ע בלחח לחחי לח מכני גם קודם נישואין שמחנה כיון שכבר קיים מלות פ״ו והיח מחלה על עונחה. ועלה נדעחי לומר דלה״י להרמב״ם מ״ש דהו״ל מחנה ע״מ שכחוב בחורה לח הוה חלח כשחין לו בנים, חלח דהחילוק בין הוה בקש ממנה והחנה ע״מ ובין שהיה מדעחה הסכימה לזה, ולכן כחב הרמב״ם בלשה שהרשה לח בעלה, כלומר שבלה הרשות מלדה כה״ג מהני.

ובזה כי׳ לפשר לייש קלח מה שלמרו ז״ל (יבמות ס״ה ע״ח) נושה לדם כמה נפשים ולפילו מלה, ועיין רמב״ם (הל׳ לישות פי״ד ה״ג). ובהגהות הרמ״ק חמה דלמה לח יכולה הלשה לעבד עליו שלח ישה לחרת ע״ם. ולמרו דבשני בלורת קידש ר״ע שלש מלות נשים ולכלו בחרומה לף שלח קיימו עונחן, וכן בממן כוי ליומח כה דרב נחמן (יומח) דלח היו בחין עליהן לפי חד לירולח. למנס י״ל דנפ״מ כיכה דכוה מחנה לח מהני, חבל היכה שנוחנת רשות ובלה מדעחה חין זה מחנה חלח היה נוחנת רשות למעשה. חלח דח״כ חקשה למה כחב הרמב״ם בלשה שהרשה לח בעלה לחחר נישואין, הול״ל לפילו קודם נישואין.

ורבינו חלחן (גיטין פ״ד ע״ב חוס׳ ד״ה וחיפוק) חמה מ״ם בקרע לח כסותי ע״מ לפעור לח״ג דנזקין חשיב לכו (ערכין ו׳ ע״ב) מלוה כחובה בחורה מ״מ לח חשיב מחנה ע״מ שכחוב בחורה וככה חשיב מחנה. וחירן דקרע לח כסותי כיון שמוחל בהדיה לח חשיב מחנה, חבל ודחי לח כי׳ לומר קרע לח כסותי ע״מ שחין לך עלי דין נזק חשיב מחנה ע״מ שכחוב בחורה כמו בע״מ שחין לך עלי חוגלה ע״ם. והכה נרלה בחילוק בין חומר קרע לח כסותי שמוחל בעלמו לבין כחנה ע״מ שכחוב בחורה, לפ״ז שפיר י״ל בחילוק גם לרבינו ולח״כ כי׳ מהני לפי׳ קודם נישואין. ול״ל דלה״י חלח דמ״מ קודם נישואין לח קיס לן כה מילחח כמ״ם הלח״מ דשחני כחס דלמרינן ודחי כיח לח מחלה לעולם דגופח חלח מפני שרולה להחקדם לו משום טב למיחב עץ דו מלמיחב חרמלח ולח כוי מחילה גמורה, חבל בממון למרינן מחלה. חבל לחר הנישואין כיון שהיה הרשחה לח בעלה הה מחלה בלב שלם, ח״כ כ״ל חלן לחרינן לפרש דעח רבינו.

אלא דבעיקר חירולו ל״ע, דמה בכך שמוחלח בשעל שרולה להנשח לו, חדרבה בשעל שרולה להנשח גמרה ומחלה לגמרי. ומלינו כעין זה מפורש (ב״מ דף

מנת שלא תבעלי לאבא ולאביך אין חוששין שמא נבעלה להן, ואילו על מנת שתבעלי לאבא ולאביך לא קתני דקסבר רבא כדקתני במתניתא כלל ארבי שלא תבעלי לאבא ולאביך. גרסינן שלא תבעלי: **אין** חוששין שמא נבעלה להן. כלומר ומוחרת ליבעל מיד ואין חוששין שמא חבעל להן ויבעל כגע תבל חמר לה ע"מ שלא תבעלי לפלוני חיגו גע שמא תבעל לו דומיא שלא תלכי לבית חניך לעולם, ואף שבידה הוא שלא תבעול לא מ"מ לאו בידה הוא שלא תבעל לו בחוגם: **שתבעלי** לאבא ולאביך לא קתני. ומיהו שתבעלי לפלוני דקתני לע"ב שלאו בידה הוא מיהו לפשר דמשחדא ליה בממונא ואם לא

משנה הלכות

ל"ג) בשוכר את הפועל דמכ"ת חוכל כנפשו כדכתיב כי תבא בכרם רעך ואכלת ענבים כנפשך שבעך, ואפ"ה מכני אם כתוב עמו שלא יאכל דאין קולן אדם ע"י עלמו ע"י בנו ובתו בגדולים ע"י עבדו ושפחתו בגדולים ע"י אשתו מפני שיש בהן דעת. ובגמ' שם (דף ל"ב ע"ב) דמטעם לעב"ח היא ולכן חיגו קולן ע"י בנו ובתו בקטנים ולא ע"י עבדו ושפחתו בקטנים ולא ע"י בהמתו ע"ש. ומלא דבאת גם לערת דגופי' יכול למחול ולקולן אף דהוי מתנה ע"מ שבתב בתורה, ול"ל משום דמוחל להדיא וכדעת רבינו חלחן.

ועיין מל"מ שחמה על הפרישה (הכ"ע סי' ע"ו סי"ז) שבתב דמה שבתב הרמב"ם אחר הישועות רבותא קאמר דאע"ג דמחחילה נשאה שחש, ואחה עליו דאטו אם מחחילה נשאה על חנאי זה מי מהני והרי הרמב"ם ס"ל דחנאי לא מהני בעונב. ולפמ"ש אחי שפיר דברי הפרישה והחילוק בין מתנה הוא ע"מ שבחוב בחורה ובין שהרשאה לו בהשבה, והב"י אם מחחילה נשאה והיא הרשאה קודם הישועות כי' מהני אם יש לו כבר בניס לפ"ז. ואדרבה כי' עדיף מה שהרשאה לה קודם הישועות דאז מדעחה עשאה כן, ואחר הישועות יש סברא שמחמת בעלה שרלחה לעשות רלונו הרשאה לו אבל לא היחה זה רלונה, אלא קודם הישועות לריך שהוא חבוש בהרשאה החילה ולא שהוא יבקש ממנה שחמחול ויחנה עמה כן, ודו"ק.

איברא דנראה לכאורה ראי' מדברי החוס' (כחובות ס"ב ע"א ד"ה אלא אלא חורחא דמילחא) שפרש"י דרך ארן שלא יצא עליו חעא, ואפי' הוא יכול לפחוחה שחחן לו רשות, והקשו החוס' והיאך יצא ר"ע וכל הגאו דלקמן, וי"ל דהחם בלא פיחוי היו שמחות שהיו בעליהן כולכים ללמוד חורה ולהיות חלמידים, ואדרבה מדעחא דהכי נשאו שילכו ללמוד חורה ע"ש.

והנה אדאו לן החוס' החילוק בין בא ע"י פיחוי ובין בא מעלמן, דבא ע"י פיחוי שמא יחחרטו או חפילו בשעת פיחוי נמי רק משמת כיסופא ופיחוי מוחלין ונושאין עליו חעא, אבל היכי שהם נושאין מדעחא דהכי כי הא דבא בלבא שבוע שנשאה לו בחצחי וע"ש שילך וילמוד חורה, ח"כ לכחחילה כי' ניחוחין מדעחא דהכי ושמחה היא לה וליכא לערא, כב"ג מוחר לכחחילה. וח"כ כי' חפשר מכאן לדייק דלא כהלח"מ דקודם ניחוחין היה מוחלת, אדרבה כחבו החוס' להדיא דהני שמחות ומדעחא דהכי נשאו. אלא שבחילוק בין אם הוא מחנה ע"ז ובין אם כחשב מרשה לו מעלמא ומדעחא דהכי נשאה, ויש להחריך בזה ודין בז"ג.

ובמקום אחר כחרכחי קאח בבא שמעחא דמקדש ע"מ וכו' בשה שנחקשה בקידושין י"ע בהומר לחשב כרי חח מקודשח לי ע"מ שחין לך עלי שאר כסות ועונה וכו' ר"י חומר בדבר שבממון חנאו קיים ופרש"י בדבר שבממון דניחן למחילה כוי חנאו קיים אבל עונה לערא דגופה הוא לא מיחיביב למחילה ע"ל וקשה לך דאטו לערא דגופה לא נקרא דבר שבממון והלא אדם שבשה את חבירו וחבירו מוחל לו אע"ג דאיכא לערא דגופה כרי לערא דגופה נמי ניחן למחול.

ולפי שבנחך גדולה מזו כי' לך להקשות ממשנה ב"מ ל"ג דחנן החם קולן אדם ע"י עלמו על ידי בנו ובחו בגדולים על ידי עבדו ושפחתו בגדולים ע"י אשתו מפני שיש בהם דעת אבל אינו קולן על ידי בנו ובחו בקטנים ולא ע"י עבדו ושפחתו בקטנים ולא ע"י בהמתו מפני שאין בהם דעת ובגמ' שם דף ל"ב ע"ב בסופו חנא ר' יוסעיא קולן אדם ע"י עלמו וע"י אשתו אבל לא ע"י בהמתו וע"י בנו ובחו בגדולים אבל לא ע"י בנו ובחו בקטנים וקולן ע"י עבדו ושפחתו בבינונים ומוקי לה בשאלה להן מזונות ופריך אי בכי קטנים נמי יקון לבו ומשני לערייבו דבנו ובחו בקטנים לא זכי ליב רחמנא ע"ם בנה מבואר לערא דידיה יכול למחול וכן לערא דאשתו ורק דבנו ובחו בקטנים ובבהמה דלאו בני מחילה ניהבו היו יכול למחול אבל גדולים בעלי דעת דבני מחילה ניהבו יכולין למחול אפילו לערא דגופה ול"ע.

ומבאן מדיפא לך להקשות דמה שבשאת ממכה חבירו וחבירו מוחל לו אע"ג דהוה לערא דגופי' י"ל

ירגה לנמלה נחיסור ישמנה ויבטול נכיחר תנל תבח ותניך ללו נדידה קיימה:

יהודה בן תימא כל שאי אפשר לקיימו בסופו והתנה עליו מתחילתו אינו אלא כמפליגה בדברים וכשר, לאתויי כי האי גוונא דתלי לה במילתא דאסירא

משנה חלכות

דחינו רחי' דנחמת י"ל דחינו יכול למחול קודם שיכנו חלה לאחר שנכנו כנר וכחורה חייבתו לשלם על כנחתו ממון ולאחר כנאה ממון כוח דחייב לשלם כמ"ש מין תחת מין עין תחת עין ודרשו ז"ל ממון מיין ב"ק פ"ג וכחוספות ל"ג ע"ב ורמב"ם פ"ח מכ' חובל ומזיק ובטע"ב סי' ת"כ שפיר י"ל דכיון דכנר נכנו ונחבייב ממון לשלם נידו למחול תבל לכתחילה ודאי אין נידו למחול לערת דגופה.

איברא דנמשנה ב"ק ל' תנן כחובל בעלמו אע"פ שחינו רשאי פטור לאחרים שאבלו בו חייבים כרי דנחמת אין אדם רשאי לאבול בעלמו וכגמ' שם דף ל"ח מוקי לה מאני' כאנאי דאיכא מ"ד דאדם רשאי לאבול בעלמו ואיכא מ"ד דאסור ומיכו כרמב"ם פ"ב מאובל ה"ח כאב דאסור לו לאדם לאבול אין בעלמו ואין באבירו וכן נראה דעת כרי"ף ורא"ם ובעוא"מ בניח דעת הרמ"כ דפסק דמותר לאבול בעלמו וכן נראה דעת הטור ומיכו דעת הב"ע שם סעיף ל"ח דאיכו רשאי לאבול בעלמו ועיין סמ"ע וב"ח שם וכאאחרונים נראה דפסקו כברמב"ם ועיין בספרי משנה הלכות ח"ד סי' רמ"כ בארינות מזה. ומעאה כיון דקיי"ל דאדם אסור לאבול בעלמו ודאי דאסור למחול לערת דגופיה ניבא אאר ויאבול בו דלא עדיף אבירו מעלמו ולפ"ז פשוט דמה שאמרו דלאאר הכאה יכול למחול כיינו בדיעבד שעבר והכאו אבל שיכול למחול לו שילך ויכאו ודאי אין נידו ות"כ בשאה כיון דלערה דגופה כוח ומחנה שאלטער ודאי אין נידה אבל מדברי הגמ' ב"מ דכאס קודם שמלטער ונידו למחול לערת דגופיה לכאורה קשה אאאי יכול למחול.

אמנם פשר כדנריס כוח כך דאדי מיני לער ניגאו מיכא לערת דגופיה שאדם מלטער מאאת שום דבר מפני שאין לו אוחו דבר וכוח רולה ומאאוב לו אבל חפשר לו זולאו ונידו כוח שלא לאאחות ולא לאלטער ולערת דגופיה כב"ג נידו למחול כיון שכוח בר דעת ומוחל כרי היינו מלטער עליו אבל ים לערת דגופיה שכוח בע"כ מלטער ואין נידו שלא לאלטער וכגון בכאה וכיולא בו ומוב שכוח לערת דגופה שאין נידה שלא לאלטער כי כן הטניע בקב"ב בעבע בחשב ובגופה וכמ"ש האורב חס תענב אח בוחי וגו' ומעאה מובן שפיר בשלמת בשוכר אח בפועל ובחנב עמו ע"מ שלא יאבל כיון דניד בחדם כוח כיון דכוח חדם בר דעת חע"פ שרוחב מניעים עוניים כי אאוב כוח לעיניים ועוב כוח למאבל וכיולא בזב כשעובד בשדב חבירו ומאאוב לאאבלם מ"מ כל שבאנב שלא לאאכול ויקבל שכר בשביל זב כנב כוח מוחל זב כלער מאמת שקבל מב שכוח עבורו ואינו מלטער כלל מל זב דאוחו בממון שקבל ובכאי בנאב מוחל כוח מל באכילה ואינו מלטער ואינו מאאוב לאאכול כל בפירות שרוחב בשדב חבירו ואי"כ אין לו לער כלל ולא כוב זב בכלל מאנב מל מב שכאוב באורב ונידו למחול ובאמת אין זב פי' שמוחל לערת דגופיב אלא כלומר בפירוש שאין לו לער מזב כלל כיון שים לו דעת שלא להלטער אבל קטן כיון שאין בו דעת כרי כוח מלטער ומאאוב לאכול וכיון דאיכא לערת דגופב אין נידו למחול ולכן אין מאנב עליכם כיון דאיכא לערת דגופב.

ודאי לזב מינו נרכות י"ח ע"ח בכונס אח בשולב פטור (מק"ם) ואח בשלמנב חייב וכו' ומשני בחי עריד וכחי לא עריד ופריך אי משום ערדה אפילו עשעב ספינתו נים נמי ומשני בחס עריד ערדה דמלוב בכי עריד ערדה דרשות ובגמ' סוכב כ"ב ע"ב אבל חייב בסוכב ופריך פשיטא מבו דחימא כוחיל ות"ר אבא בר זבדא אמר רב מלטער פטור מן בסוכב בחי נמי מלטער כוח קמ"ל ב"מ לערת דממילא אבל בכא אימו דקא מלטער נפשיב אינשיא ליב ליאוני דעאיב ע"ם, ועיין רש"י שם, ובכב מבואר אלוק בין מלטער מעלמו דאינשיא ליב לאיאוני דעאיב למלטער של אבל ולכאורב ל"ב אבל בבשבר פשוט דבכא כיון דבלער כוח עשני ח"ח שלא להלטער וכיינו לערת דממילא ולכן פטור מן בכל אבל בכא נידו כוח שלא להלטער, ובנקודב זב דלער בחדם שבא לו מעשב בגוף אין נידו שלא להלטער אבל לער בחניא לעלמו מדעאו נידו כוח שלא להלטער.

אלא דלפ"ז פשוט דשאר כסות שבם דבריס חוץ מגופב אף שבאמת אפשר שאלטער גם מזב שלא יביב לב כסות נאב ושאר כפי לרכב ואלטער הרבב אבל זב לער בבא אאון לגופב שייך בבו אחילב לו שאלך ביא ואמלא ואחרויא לאלמב באלו לו שאספיק עלמב ממב שים לב אבל מוב שכוח לער מעשב בגוף ואין זב נידב שלא אלטער ואפילו אאמול לו היינו רק מפני שברלוב להנשא לו אאמר בפיב שביא מוחלא ואף שים לב לער אינב מארעמת עליו ולכן כיון דאיכ לב לער וממילא כוח כב"ג אין נידב למחול ופשוט.

לאחריני. **כא)** ומאן דכתיב גיטא לפסוק מגילתא שיעור גיטא והדר ליכתביה, דאי כתב ליה מן קמא דליפסוק מגילתא ופיישא מגילתא ופסק לה בתר דכתיב מגילתא. שיטה"מ קלף או נייר חלק לאחר כתיבת כגט ויחתוך לה לאחר הכתיבה יפסול כגט בבכי, וכתב הרשב"ם ז"ל דשמא **לפסוק** מגילתא. פי' יחתוך קלף או נייר שיעור שלריך לכתוב עליו כגט: **ופיישא**

משנה הלכות

אלא דלכתי פש לן לגהר מה שלמרו ז"ל בגמ' כתובות ס"ב ע"ב התלמידין יולחין לת"ח ג' וג' שנים שלה נרשות ועיין רש"י וכתבו תוס' רי"ד דכל זה הוא לגלח שלה נרשות לבל נרשות לשהו לפילו הרבה שנים יכול לעמוד ולהינו נעגם כדלמרינן בגמ' נדרים (נ' ע"ח) על ר"ע כ"ד שנה עמד נרשות לשהו ולה נעגם והרב פי' שלם כתנה עם לשהו לילך ולשנות ורולה כהשב לחזור מתגלה כתנאי בעל והביא כעור כן בשם הרלב"ד עיין ח"ע סי' ע"ו ורמ"ח ס"ה וב"ש סקי"ח שם והרמב"ם פי"ד מה"ח ה"ג פסק כר"ח בר לבבה ובשו"ת מוהרנ"ח סי' מ"ד נסתפק היכי שנתנה רשות ולח"כ חזרה בה לי יכולה לחזור דדלמה כרובה דעלמה נמחל שעבודו לכל הזמן שמחלה ע"ש ורלה דגם בעונה בידה למחול הוא ודלה כרש"י דעונה לעבר דגופה לין בידה למחול ועיין רשב"ם ב"ב קנ"ו ורמב"ם פ"ו מלילות ועוש"ע לבע"ז סי' ל"ח ס"ו וס"ע ורבינו ירוחם נתיב כ"ד ח"ד ועיין ל"ח סי' ר"מ דלשה שמחלה לינו חייב בעונתה.

והגראה דלה קשה דודלי לעבת דגופה לה ניתן למחול לבל זה דוקה כל ימים כבר לעבר לפנינו לבל כל זמן שלין כתן לעבר ודלי לפשר למחול וכתב לתרו ז"ל לינו דומה לי ימים לו פת בסלו למי שלין לו פת בסלו ומעתה כחלוק פשוט בשלמת לשה המוחלת לזמן הרי ימים לה פת בסלה שלחבר זמן יקריים עונתה ממילה יכולה למחול ולילה לעבר כלל ובפרט לשיטת ש"ת מוהרנ"ח דיכולה לחזור בתוך זמנה ל"כ לם תלטער חזרה בה ועד כחם עמדה בנפשה שיכולה לעמוד ולה תלטער בבל כמתנה ע"מ שלין לך עלי עונה לעולם כיון שכוונ לעבר בגוף ול"ח שלה תלטער לעולם כו"ל מתנה ע"מ שכתוב בתורה וכבן.

ועד כשתא כתבנו ליישב דברי מהר"י מינינו רש"י הקדוש בבל לעיקר הלכתא בחמת דא הוא מחלוקת לי בעונה תנאי בעל ולאו כ"ע הוא דבירושלמי ס"פ הפועלים לתרינן תנו בל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאי ממון תנאו קיים שלינו של ממון תנאו בעל כילד לתר לשה ברי לת מקודשת לי ע"מ שלין לך עלי שהר כסות ועונה ברי זו מקודשת שם מתי לא תהא זקוקה ליבם ה"ז מקודשת ותנאו בעל מבואר דגם תנאי עונה בכלל שבממון הוא וניתן לימחל ועיין מהרי"ק שורש י' שכתב דר"ת ס"ל דגם עונה ניתן למחול וסבר דר"י פליג לף בעונה ועיין מל"מ פ"ו מה"ח כ"י דהילכ דר"ת מירושלמי הל"ל גם הריטב"ח קידושין י"ט בביח דברי רש"י וכתב עליו לבל בירושלמי לתרו דעונה נמי דבר של ממון הוא שבוודאי היא יכולה למחול וכ"כ בת' לבתובות ונראה מלשון הריטב"ח מש"כ דבוודאי הוא משמע דלין זה לעבר תלא ענין של הנאה שם לא תקבל לא תהא לה הנאה זו של תשמיש הנקרא בוודאי תשמיש לבל לין זה בגדר מלטער ולרש"י מקרי מלטער, ועיין ספרי משנה הלכות ח"ד סי' קל"ח.

כא) ומ"ש ומתן דכתיב גיטא לפסוק מגילתא שיעור גיטא דכתיב וכתב ונתן מי שהינו מחוסר תלה כתיבה ונחינה ילא זה שמחוסר כתיבה קלילה ונחינה. במשנה (כ"ח ע"ב) לין כותבין במחובר לקרקע כתבו במחובר תלשו וחתמו ונתנו לה כשר, ר' יהודה פוסל עד שתהא כתיבתו וחתימתו בתלוש. ופרש"י לין כותבין במחובר דכתיב וכתב ונתן שהינו מחוסר קלילה. ובגמ' פריך כתבו על המחובר והא לתרת ריבה לין כותבין, לתר רב יהודה לתר שמואל והוא שבייר מקום בתורף וכו' ור' אלעזר הוא דלתר עדי מסירה כרתי ור"ל לתר חתמו שניהו ור"מ הוא דלתר עדי חתימה כרתי וכו' כתבו על חרס של עלין נקוב תבני לתר כשר רבה לתר פסול, תבני לתר כשר דבקיל ליה ויכיב ליה ניהלה, רבה לתר פסול גזירה שמא יקטום ע"כ. ופרש"י שמא יקטום העלה והוי קלילה מן המחובר.

ומבואר דעת רבינו דלפילו מגילתא שהוא בעלם תלוש תלה שהינו רולה ליתן לה כל המגילתא לריך לחתוך שיעור הגט קודם הכתיבה, וכל שכתב והדר חתך הגט פסול ולהינו מחלק בין מחובר לתלוש זה. ובתוס' (ד"ה ילא) והרא"ש ז"ל כביאו דעת הרשב"ם דדוקא בבע"ח או במחובר לקרקע שעוקר דבר מגידולו תשיב מחוסר קלילה, והביא רלי' מתבני ורבה כשכתבו על עלה של עלין נקוב דרבה גזר שמא יקטום, לבל כשהינו נקוב משמע לפילו יקטום כשר. ולפ"ז כתב על קלף גדול ולח"כ חתכו כשר. ומעשה רי' בימי ר"ר יצחק ב"ר מנחס ופסלו ונחלקו עליו גדולי הדור, והרא"ש כתב גם בשם רש"י להכשיר לם כתב בקלף גדול, וכתבו התוס'

אף רבינו ז"ל לא חמר כן אלא כיון דפייסה מגילתא עומדת דלא בעיל לגבי גיטא אבל

גיטא מיפסיל גיטא (שם כא:) דכתיב וכתב ונתן מי שאינו מחוסר אלא כתיבתה ונתינה יצא זה שמחוסר כתיבה קציצה ונתינה. כב) ומאן דמגרש איתתא

משנה הלכות

ובכ"ג פוסל וכן ר"ת כי' מחמיר. ומה שכתבו הרשב"ם רחי' מחבי ורבא דלמו דוקא נקט עלה של עלין נקוב דה"ה חיגו נקוב אלא מסוס רבותא דאבי נקיט לה.

ומ"ש הרמ"ם בשם רש"י כן ולא כתב שכ"כ רש"י, חיברא דהר"ן כתב אמה שפרש"י גזירה שמא יקטום והוי לה קלילה מן המחובר נראה מדבריו שאילו כי' חלוש לא מיקרי מחוסר קלילה ות"כ לא כי' לו לומר גבי כתבו על החרס של עלין נקוב שאין לחוש שמא יעבור החרס דלא מיפסל ליה לעלין. ואפשר שדעתו ז"ל שאם קלן אפילו דבר חלוש פסול משום מחוסר קלילה, וסיים ועדיין לא נתברר כל הצורך ע"כ. וכמדבי כתב להדיא דרש"י מכשיר וז"ל, כ"ג ור"ת ור"י בר מברכם פוסלין גם שחוכים ממנו אחר כתיבה משום מחוסר קלילה ורש"י ורשב"ם (ל"ל רשב"ם) מכשירין ע"כ. נמלא שהוא מחלוקת בשיטת רש"י כמתן ס"ל ועיין ק"נ (חות ט'). והחוס' והרמ"ם הביאו עוד רחי' לרבינו ולר"ת מפ' כיסוי הדם (פ"ט) ע"כ.

וכתב הרמ"ם ז"ל דנראה לף לר"ת דוקא בנחתך מקלף גדול הוא דחשיב מחוסר קלילה, אבל אם אחתו מן הגט דבר מועט כדי ליפותו לא מיקרי בבי מחוסר קלילה ע"כ. ומדברי רבינו לא ברור כוונתו בזה, ובק"נ נסתפק בו. ע"כ (חות י') שפי' ב' פירושים, ובשני דבבה"ג הוסיף לפסול אפי' נחתך ממנו לאחר הכתיבה ואע"פ שלא כי' בדעתו לאחוך הימנו מקודם, דכיון דקלן לאחר הכתיבה חיגלאי מילתא למפרע שבי' מחוסר קלילה אותו דבר בשעת כתיבה וכ"כ הב"ח. אבל דבר מועט ליפותו לא מיקרי בבי מחוסר קלילה ע"כ שהוא עיקר לדעתו ז"ל.

והטור (הב"ע סי' קכ"ד) כתיב דעת הרשב"ם ורש"י ואח"כ דעת רבינו ור"ת והרמ"ם ז"ל, וסיים בו דדעת רבינו דלא להחמיר יותר מר"ת, ועיין בעל התרומות שכתיב הב"י. ומיהו מלשון החוס' שכתב במס' גיטין בע"ל ובבה"ג פוסל וכן ר"ת כי' מחמיר וכו'. ומדשיבו בלשון רבינו וכתבו ובבה"ג פוסל ור"ת כי' מחמיר משמע דרק מחמיר ולא פוסל, נמלא דרבינו מחמיר יותר מר"ת ול"ע.

ואולי כנפ"מ בין דאורייתא לדרבנן דלדעת רבינו נראה דבגט פסול מדאורייתא מדיליף לה מקרא דכתיב וכתב ונתן מי שאינו מחוסר אלא כתיבה ונתינה וכו' ומשמע דמדאורייתא פסול לה. ולר"ת אפשר דלא כוה אלא מדרבנן.

ובש"ע (הב"ע סי' קכ"ד ס"ג) עוד לאחוך כנייר למדת בגט וכו' בג"כ ואם כתבו על נייר גדול ואחבו לאחר הכתיבה קודם בחיבה פסול, אבל אחך ממנו ליפותו לא מיקרי קלילה (עור בשם הרמ"ם). וכתבו הח"מ והבי"ם דהא פסול נראה דאינו גע מן האורה כמו בקרן הפרה, עיין ב"ח וב"ג יליף לה מקרא וכתב ונתן וכן מוכח מהוס' וכו' ע"ש.

וקצת נראה לדייק מלשון רבינו שכתב ומאן דכתיב גיטא לפסוק מגילתא שיעור גיטא וכו'. ולכאורה ל"ל לכתוב שיעור גיטא כול"ל לפסוק מגילתא והדר ליכתביה, דאי כתב ליה וכו' ומאי נפ"מ בשיעור גיטא דוקא. גם מה שסיים דאי כתב לה וכו' ופייסה מגילתא ופסק לה בתר וכו', כאי ופייסה מגילתא לכאורה מיותר שהרי כתב דאי כתב ליה מן קמי לפיפסיק מגילתא ופסק לה בתר דכתיב גיטא מיפסל גיטא, מגילתא מגילתא למה. ונראה דדייק רבינו כן דוקא שפש שיעור מגילתא שהוא רחוי במקום אחר כב"ג פסול, אבל אם לא פש מגילתא שאחך שיעור גיטא אם אחך אח"כ ליפותו וזה לא פש מגילתא כלל כב"ג ליכא מחוסר קלילה וכדעת הרמ"ם ודו"ק. עוד מלאחי לרבינו ירוחם (נתיב כ"ד ח"ב) וז"ל, ודוקא שנאחך מקלף גדול, אבל אם נאחך מן הגט דבר מועט כדי ליפותו בזה מודו כל הפוסקים דכשר וכ"כ ריי"ף עכ"ל. ומדכתב כל הפוסקים ע"כ ס"ל גם רבינו בכלל ע"ש. ומ"ש שם בריי"ו בשמוך וז"ל, ויאחוך בסופר הקלף למדת בגט שלא יצטרך לאחוך ממנו כלום אחר כאיבא בגט ל"ל דכיון שלא ליפותו אבל ליפותו כרי כתב דמותר. ואולי דכאם לכאאילה קאמר, דלכאאילה גם ליפותו לריך קודם כאאיבה, ומיבו אם אאך ליפותו לאאר כאאיבה כשר לכו"ע ודו"ק.

כב) ומ"ש דא"ר וכו' (שם ע"ז ע"א) אנן כאם כזורק בגט לאשתו והיא באוך ביאה לו באוך חצרו כרי זו מגורשת, זרקו לה באוך ביאו לו באוך חצרו אפילו הוא עמה במטה אינה מגורשת. ובגמ', מה"מ דא"ר ונאן ביאה אין לי אלא יאה גבה אצרה וקרפיפה מנין ת"ל ונאן מ"מ ופרש"י ת"ל ונאן מ"מ ודרשינן ליה

מיבעי למיכתב גיטא ומיתבא ניהלה דכתיב וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה, ולא תימא ידה דוקא אלא אפילו זרקיה ניהלה לתוך ביתה או לתוך חצירה מיגרשא, דתנו רבנן (שם עז.) ידה אין לי אלא ידה, חצירה גגה קרפיפה מנין, תלמוד לומר ונתן בידה מכל מקום. מכדי כתב חד זימנא מהדר מיכתב ונתן בידה אחרינא למה לי, לרבויי גגה חצירה וקרפיפה, הוה מיעוט אחר מיעוט ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות. **כג)** אף על גב דמה שקנתה אשה קנה בעלה הכא כיון דמגרש לה בעידנא דקא נפיל גט בחצר איסתלק ליה בעל מחצר וגיטה וחצירה באין כאחד. ומנא לי' דכי גיטה וחצירה באין כאחד, שניא מכדי כתב חדא זימנא כו'. דכתיב תרי ונתן בידה בפרשה כוה מיעוט לחר מיעוט, זה דעת רבינו דדרוש לה מדכוה לה מיעוט לחר מיעטו ולין מיעוט לחר מיעוט חלה לרבות חבל רש"י ז"ל פי' דדרשינן לה מדלה כתיב ובידה יחנו משמע לן נחיכה כל דכוה ובידה דכתב רחמנא דבעינן דומיה דידה דמשחרת לדעתה ועיין ר"ן, ועיין מש"כ: **אע"ג** דמה שקנתה אשה קנה בעלה. פי' דקשה לן מה שכתב זרקיה ניהלה בתוך ביתה או חצירה והרי כל מה שקנתה אשה קנה בעלה ולית לה מגרמה כלום ולא מיירי בנכסי מלוג וע"ז תי' גיטו ובידו בתין כלחד כלומר ע"י הגט בידה ידו לו עם קבלת הגט: **בעידנא** כו' ליסתלק ליה בעל. פי' דהגט דהבעל לא הקנה לה חצירה ובכל קיין בעינן דעת מקנה המוכר לו כמותן מחנה ודעת קונה שכוח הלוקח או המקבל וכלן הרי לא הקנה הבעל לחלר וע"ז משני דבשעה שנפל הגט בחלר סילק עלמו הבעל מהחלר ויש כלן סילוק

משנה הלכות

בחנפי נפשיה מדלה כתיב ובידה יחנו משמע לן נחיכה כל דכוה ובידה דכתב רחמנא דבעינן דומיה דידה דמשחמשת לדעתה כדמפרש לקמיה, ומשמע דהדרשה מדלה כתיב ובידה יחנו. ומיהו דעת רבינו דהדרשה מדכתיב ונתן בידה שתי פעמים ודרשינן לה ע"פ כללי התורה דכו"ל תרי מיעוטי ולין מיעוט לחר מיעוט חלה לרבות ומרבינן גגה חלרה וקרפיפה. והר"ן כתב הרי זו מגורשת, דקנתה לה חלרה כלילו נתנו בידה כדמוכחינן בגמ' מדכתב תרי ונתן בידה בפרשה ובתרת מיותר לדרשה ומרבינן מינה חלרה, ל"נ משום דכוי מיעוט לחר מיעוט ולין מיעוט לחר מיעוט חלה לרבות, ויולה הר"ן חליבה דכל כדעות, ועיין תוס' רי"ד.

ובידושלמי (ריש כזורק) וז"ל, וכתב ונתן בידה לין לי חלה בידה בגיטה בחלרה מנין, ת"ל ונתן ונתן עד כדין כר"ע כרבי ישמעאל תני ר"י ויקח חת כל חרנו מידו וכו'. פי' הק"ע ופנ"מ דר"ע ור"י פליגי, דר"ע ס"ל בכל התורה דרשינן כפל לשון לרבות, ולכן הכ"נ ס"ל דלרבות תחי, חלה לר"י דס"ל דכל מקום דברה תורה כלשון בנ"ח מנ"ל לרבות חלרה וכו', ותירן דדרים לה מקרח דויקח ע"ם. ומעתה נ"ע לרבינו הגדול רש"י ז"ל דדרש לה מונתן, וכבר הקשה הרשב"ח ז"ל חמ"ם רש"י שפי' דדרשינן לה מדלה כתיב ובידה יחנו דלין מחוור דלין שום יתור בונתן בידה מבידה יחנו ע"ם. ועיין שיורי קרבן מה שדחק ליישב פי' רש"י ז"ל, וע"ם בתרתה הפנים. ומכ"ש דברי רבינו מבוחרים בירושלמי וכר"ע דהלכה כר"ע מחבריו, ועיין מרחה הפנים כנפ"מ בין ר"ע לר"י.

וכתב ר"ח קבלנו מרבותינו לפי' זרק לה גט בחלרה לח משהרי לעלמח עד דמטי גיטח לידה, וכן בירושלמי. וכתב רבינו ירוחם (נתיב כ"ד ח"כ) וסייס, חבל שחר הפוסקים חלקו עליו כי לח נחמר זה חלח בקרוב לה כדברי שמואל שחמר שלריך שחשוח וחטלנו, ועוד לחרת שחפילו שחשיח וחטלנו שלח נעשה משכה עד שחגיע גט לידה חבל בחלר לח נחמר זו החומרת, ועיין רמב"ם (פ"ח מכל' גירושין) זרקו לה ברשה"ר וכו'. ודעת רבינו כרוב הפוסקים שלח זכר כתן כלל שחשיח, ובשמוך (ס"ק ע') ובילח דקיימח ברשה"ר וכו' ולפילו כיח יכולה לשמרו וכו' לח שרינן לה לתינסובי דחמר ליה שמואל וכו' ופשוט.

וכתב בטור (חה"ע סי' קל"ט) זרק לה בגט בחלרה בין שכוח קנוי לה חו שחול חו מוכר הרי זו מגורשת, ורש"י פי' של נכסי מלוג. ולשון שחול חו מוכר כוח מלשון רבינו הרמב"ם (פ"ה מכל' גירושין). ובכתב הב"י ובטמח דשחלה ושכירות לזמנייהו מכר כוח (ובפי שחטמוד בגד חלרה, מיין בשמוך שפשק כשולח).

כג) ומ"ש חע"ג דמה שקנתה חשה קנה בעלה וכו' (שם ע"ז ע"ב) חלח דפריך חלרה מה שקנתה חשה קנה בעלה ת"ר חלעזר בכותב לה וכו' רבח חמר חטו ידה מי לח קניח ליה בעל חלח גיטה ובידה בתין כחחד ככח ומי גיטח וחלרה בתין כחחד, פי' דתף שבחלר כי' שלו לחשמים כל זמן שכיח חשתו וכפירות של בעל ולח גוף בחלר, ומטשה ידיה ומי שלו ולח קני גופה דגוף כיד חימו שלו שיטשה בבעל בה כל חשמים

רשות וקנתה כחלר עם נפילת כגט שכות מקנה לה כגט ובאין כאחד ועיין קלו"ח: **ההוא** שכ"מ כו' למחר תקיף ליה עלמא. וכיה ירח פן ימות וחזקת ליבום ואסור לעלעל כגט נשבח ולמוסרו לה.

מחצדה הבאה לה מאחר מיכן (שם ע"ב) **מההוא שכיב מרע דהוה כתיב לה גיטא לדביתהו בהדי פניא דמעלי שבתא הוה ולא אספיק למיתבה ניהלה למחר תקיף ליה עלמא, אתו לקמיה דרבא אמר להו זילו לקנו לה ההוא דכותא דמתנח ביה גיטא ותיעול איהי ותפתח ותחזק ביה דתנן נעל וגדר ופרץ כל שהו בפניו הרי זו חזקה ותקני להההוא ביתא ותקני להההוא גיטא. כד) ואקשי ליה רב עילים**

ותע"ג שרגילין לעלעל ליגרת בשבח כיינו משום דחזי לגור ע"פ לגוחיתו אבל גט מקנה ליה ודמי לספרא דאגדתא דאסור לעלעולי (גיטין דף ס') ורשב"ם פי' שכגט מותר לעלעל ולא כוה מוקלה ועיין רח"ם וטוש"ע ח"מ סי' קל"ז דבזמן כזה שכותבין תורה שבע"פ גם גט מותר לעלעל ובמג"א מספקא ליה ועיין ק"ע: **לקנו** לה. כבבל ככוה דוכתא שכיה מוגה שם כגט בחזקה דקרקע נקנית בחזקה: **ותפתח**. בגמ' ותיחוד ותפתח פי' תסגור דלא כחדר שיקנה לה לשום חזקה: **דתנן** נעל. דלא לו גדר פרלה, לו פרץ גדר, כרי זו חזקה לקנות שאין כמוכר יכול לחזור בו וכוסיף רבינו בפניו כרי זו חזקה דשלא בפניו לא מכני, ונרלה דרבינו בכיון כאב רק ותפתח למודיה מפני שים מקנין שכרי לסור לקנות בשבח כדלמרינן בעירובין (דף ע"ח) גבי בעול רשות דמקני רשותא בשבח לסור וכרא"ם ז"ל תי' דבשב"מ כחירו וכן כחירו לגרש בשבח בשב"מ לף דאין מגרשין בשבח כדאניא (בוספתא פ"ב דיו"ט) אין מקדשין ואין מגרשין בשבח וכר"ן ז"ל כאב כיון דסוף סוף לריכין להחיר עלעול כגט שכוא ג"כ מוקלה ואיסור דרבנן ותי' דכמה דאפשר לתקוני מתקנין ובתיחוד ותפתח לא כיה נרלה כמקנה שכרי דרך הוא לפתוח ולסגור ביתו ע"ש. ולמנס רבינו תיקן עוד וכאב רק ותפתח דאז תינו נרלה כקנין כלל אבל לעשות תרוייהו תיחוד ותפתח למה ליה ודו"ק, לישרת דנרלה לפעמ"ד דרבינו ז"ל בלשונו כעכור תיקן קושיא זו במה שכאב דקא נפל גט לחלר אסתלק ליה בעל מאלר ולמה כאב לשון אסתלק ליה, ונרלה דדבר גדול דיבר רבינו ז"ל שכרי בגמ' (עירובין ע"א שם) מסיק דפליגי ב"ש וב"ה ב"ש סברי ביטול רשות מיקנא רשותא כוא ומקנא רשות בשבח אסור וב"ה סברי אסתלוקי רשותא בעלמא כוא ואסתלוקי רשותא בשבח שפיר דמי ועיין תוס' שם מה שבקשו מכאן לאמנס נרלה דעת רבינו ז"ל דדוקא לבקנות ולקנות דיש דעת מקנה וקונה כוא דדמי למקח וממכר ואסור אבל כל שבבעל מסלק רשותו בשבח ואינו מקנה ובא שני וזכה בו כו"ל כזוכה מן כספקר דאין בו משום מקח וממכר ולא דמי לה כלל ושפיר לא גזרו משום מקח וממכר ומיושב קושית כרשבוניס ז"ל בס"ד, וכוא דבר חדש, ובזה מיושב נמי מה שלא חשבו משום מקח וממכר במה שמקנה לה גיטה שכרי כוא נותן לה גיטה ומקנה לה ודו"ק: **דרי** זו חזקה. לקנות שאין המוכר יכול לחזור בו דהשתא יביב לה חלר וגט בתוכו וקני לה מדין חלירה וכו"ל גיטה וידה באין כאחד, ובגמ' פריך עליה דרבא היכי מהני דהא מה שקנתה תשה קנה בעלה ורבא חיכסף ולבסוף מסקינן דגיטה וחלירה באין כאחד וחיכא למידק מאי קושיא ורבא אמאי חכסיף כא חיכו דאמר בפ' חזקת כבתים דף נ"ח דבעל שנתן מתנה לאשתו קנתה ואין כבעל לוכל פירות י"ל דגט זה לא כיה בניתו של ש"מ אלא בניית השליח שכוא עשה שליח מערב שבת לאת גט לאשתו וכגט כיה מדיין בניית השליח וחלרו של שליח כידו וחלרו של בעל ורבא אמר לשליח דליקני לה כהוא דוכתא כדי שלא תטרוף דעתו של ש"מ עליו, עיין ר"ן מה שהאריך דקני לה מדיו חלירה ולא כדברי רש"י דקני לה לגט בתגב דאשה חינה מתגרשת בתגב דבעינן ונתן בידה וליכא ומדברי רבינו שכאב ופריך ליה רבא לרב טילם גיטה וחלירה

משנה הלכות

שרולה כ"ח מעשה ידיה שכן קלובין כדאנן בכתובות ומה כיא עושה לו משקל כ' סלעים וכו' אבל אינו יכול להכריאה לעשות יותר מן השיעור. וכב"נ חלרה נמי לא קני ליה גופיה אלא פירי, ועיין תוס' שם (ד"ה ידה), ועיין לחני מילואים (הל"ע סי' קל"ח ס"ח).

ובחי' פי"י הקשה מה שקנתה אשה קנה בעלה ופרש"י שהחלר משועבד לבעל לפירות, ח"כ למ"ד אין לבעל פירות משעת אחיזה ח"כ לאחר שהחזיקה החלר בידה כוא לגמרי, ותי' דסוגיא חליבא דר"ח דס"ל כר"י דיש לבעל פירות עד שעת נתינה. ובהל"מ תי' לפמ"ש הרשב"א והר"ן דאפילו למ"ד אין לבעל פירות משעת אחיזה כיינו אם נתגרשה לבסוף, אבל אם אינה מתגרשת לבסוף יש לו פירות עד שעת נתינת הגט ואח"כ מפסיד הבעל פירות למפרע, ע"ש בתריכות ודו"ק.

ועיין טוש"ע (אה"ע סי' קל"ט ס"ח) ודוקא בחלרה של נ"מ דמיד בשעת הגט החלר שלה, אבל לא בנל"ב דמחוסר גוביינא אע"ג שכוא קרקע, עיין רש"י ועיין ב"ש וט"ז שם.

כד) ומ"ש ואמר רבא וכו' בגמ' שם (כ"ח ע"ח) אמר רבא כאב לה גט ונתנו ביד שבדו וכאב לה שטר מתנה עליו קנאתכו ומתגרשת, ופריך ואמאי חלר מהלכת כיא ואלר מהלכת לא קנה, וכי תימא בעומד ואמר רבא כל שאילו מהלך לא קנה עומד ויושב לא קנה, והלכאתא בכפות ט"כ. ובתוס' שם כפות ויש בעינן כדמשמע לקמן דכזורק דאמר כאב לה גט ונתנו ביד שבדה יש ואמרתו כרי זה גט ניעור אינו גט דכוי חלר המשתמרת אלא לדעתה, ופריך ניש אמאי כוי גט חלר מהלכת כיא, וכ"ת יש שאני ואמר רבא וכו' והלכאתא

לרבא ופריק ליה גיטה וחצירה באין כאחד (שם כא.) ואמר רבא כתב גט ונתנו בחצירו וכתב לה שטר מתנה עליה קנאתו ומתגרשת בו, והני מילי חצר קבועה אבל חצר מהלכת לא. והיכי דמי חצר מהלכת, כגון דכתב לה גט ונתנו ביד עבדו כי ההוא גוונא לא הוי גט דהויא לה חצר מהלכת, ולא אמרן אלא דלא כפות אבל כפות דלא מצי סגויי הוי גט דאמר רבא כתב לה גט ונתנו ביד עבדו וכתב לה שטר מתנה עליו קנאתו ומתגרשת בו. ואמרינן עלה אמאי חצר מהלכת היא וכל חצר מהלכת לא קנה, ומפרקינן בכפות. ובכפות נמי הני מילי היכא דנים ויתבא איהי וקא מנטרא ליה, אבל היכא דתיר לא דאמר רבא כתב גט ונתנו ביד עבדה ישן ומשמרתו הרי זה גט, נעור אינו גט דהויא לה חצר המשתמרת שלא לדעתה. כה) ודאי זרקיה ניהלה לתוך ביתו או לתוך חצירו ואפילו נפיל עילוי פוריא דיתבה עילויה לא הוי גט, דתנן (שם עז.) זרקו לה לתוך ביתו או לתוך חצירו אפילו עמה במטה אינה מגורשת (שם עח.) והני מילי במטה דידיה, אבל במטה דידה ויתבא בביתיה דידיה אם גביהא עשרה טפחים

בחין כלחד משמע לכלורכ כדעת הר"ן ודו"ק: **ואמר** רבא כתב כו'. כלומר לחר שנתנו בחצירו כתב לה שטר מתנה על כחלר ולמר לה זכה בגט ובחלר ותחגרשי בו קנלתו לחלר ותחגרשת בו משום דגיטה וחצירה בחין כלחד: והני מילי חלר קבועה. כלומר שחינו נד ולחפוקי חלר מהלכת דלח חכל לחו דוקח קרקע, וכקשו כחוס' דכח ידה נמי חלר מהלכת הוח וכיכי למרינן דחלר כמהלכת לח קנה, ותי' דידה חינה מהלכת חלח לדעתה ותינה

משתמרת חלח לדעתה דומיח דחלר שחינה מהלכת חבל חלר מהלכת שהלכת חלח לדעתה ומשתמרת שלח לדעתה חינו קונה דלח דמיח כלל לידה: **ולא** למרן חלח דלח כפות. פי' שכשנד מכלך לדעתו חבל חס היה כפות כגס שהוח יכול להלך חס יחיהו לותו מקרי חלר קבוע, וקנלחהו לעבד בשטר מתנה זו והגע שבידו דהוה ליה כחי עבד כחלירה וגיטה וחלירה בחין כלחד: **וחצר** מהלכת לח קנה, דכי למר רבנן חלירו של חדם קונה לו לחו בחלר המהלכת למור דשחני מקרקעי דניידי ממקרקעי דלח ניידי ורבח גופיה למרה דלח קני בשניס לוחזין (ב"מ דף ע'): **ובכפות** נמי כו'. זהו דעת רבינו דבכפות נמי דוקח כשהעבד ישן דחז כוי משתמרת לדעתה חבל חס היה העבד ניעור כו"ל חלר משתמרת שלח לדעתה ועיין משנה הלכות: **ודאי** זרקיה ניהלה לתוך ביתו. וכטעם דהוחיל ולח בגיע לידה חינה מגורשת ואפילו זרקו למטה שכיון שיצחה עליה עמו כיון שכמטה שלו חינה מגורשת: **אבל** במטה בניה. אפילו המטה בניה שלו מגורשת והוח שגבוה עשרה טפחים דפלגת רשות לנפשיה וה"כ כבעל יכול להשתמש תחת המטה וכיון דגבוה עשרה נוחה להשתמש ועל מקום כרעיה המטה לח קפדי

משנה הלכות

בכפות. ופי' בקונע' בההוח קלמר רבח דניעור חינו גט, וכן פסקו בהלכות גדולות ויש בעיון.

והרא"ש כתן סתם והלכתח בכפות חבל בר"פ הזורק

כתב כפות ויש בעיון, שהקשה שם דהכח משמע דסגי בכפות לחוד ובפ"ק דב"ק (דף י"ב) ובפ"ק דב"מ (דף ע' ע"ב) משמע דכפות לחוד סגי. וי"ל דכפות לחוד בלח יש סגי ויש לחוד בלח כפות סגי ושוב כתב דחרוייהו בעיון, וכ"כ רש"י וכן פסקו בה"ג ע"ם מה שהחריך. והרמב"ם ז"ל (פ"ה מהל' גירושין) דכפות קונה בין ניעור בין ישן, והר"ן כתב עליו וחינו מחוור, ועוד תמה עליו ע"ם ונחברו דברי רבינו. ועיין תה"ש (סי' קל"ט סי"ח) דפסק כהרמב"ם וע"ע למה, ועיין בי"ם ובישור הגר"ח שם.

והנח דייק עוד רבינו דבכפות נמי חבל היכח דחיר הני מילי היכח דנים ויחבח חיהי וקח מנטרח ליה חבל היכח דחיר לח למר רבח וכו'. ויש לדייק היכח דחיר ולח חיר נים ולח נים חי לגבי זה הו"ל כדין כפות חפי' לרבינו חו דבעי ניעור ממש חבל חיר ולח חיר מהני, וע"ע.

ומ"ש רבינו ודחי זרקיה ניהלה לתוך ביתו וכו' בחשנה שם (ע"ז ע"ח) זרקו לה בתוך ביתו חו בתוך חלרו חפילו הוח עמה במטה חינה מגורשת, לתוך חיקה חו לתוך קלחה הרי זו מגורשת, ופרש"י וחפי' היח בתוך ביתו. וגמ' (ע"ח ע"ח) למר רבח ל"ש בלח במטה שלו חבל במטה שלה מגורשת. ופריך כליו של לוקח ברשות מוכר הוח, ס"ם כליו של לוקח ברשות מוכר, פי' וגמ' ד"ב (פ"ה ע"ב) פלוגתח הוח. ומשני ל"ל דגבוה עשרה דהוי רשותח לנפשי' ולח חשיב כהוח חוירח רשות מוכר לבעל חת רשות ככל. ופריך והחיכח מקום כרעי המטה שמונחים לחרץ, ומשני חמקום כרעי לח קפדי חינשי הוחיל וגבוה מן החרץ עשרה שניחח להשתמש תחתיה.

ויש לדייק על טעם זה לפ"ם דקיי"ל דחין להשתמש תחת המטה, וגמ' (ב"ב דף נ"ח) למרו מטה של ת"ח כיולד כל שחין תחתיה חלח סנדלין בימות החמה, מטה של ע"ה דומה לחולר בלוס, והכי קיי"ל. ח"כ מחי מהני ניחח להשתמש תחתיה, וקשה לומר רק לע"ה קלמר חבל לת"ח לח, ובפרע דקיי"ל דחין לשום מחכלים

חיגצי: **ואי** לח גבוה עשרה כו' לח פשיטא לן בעלמא כו'. (ב"ב פ"כ פ"ו) בעח מיגיב רב שפח מרב הונא כליו של לוקח ברשות מוכר קנה לוקח או לא ל"ל תגיחוה וכו' וכחב הרא"ם ז"ל ושפחח לא חיפשיטא הך בעיא אי כליו של לוקח ברשות מוכר קני אי לא כיון דלא אמר ליה זיל קני נמלא דמספקא לן אם ככלי בעל לגבי ברשות או ברשות בעל לגבי ככלי הלכך כליו של לוקח ברשות מוכר לא קנה וכן נמי כליו של מוכר ברשות לוקח לא קנה דפלגא לה רשותא לנפשיה ודאי מגורשת, ואף על גב דאיכא מקום כרעי דיתבן על ארעא אמקום כרעי לא קפדי אינשי. כן ואי לא גביהא עשרה טפחים דהויא לה כליו של לוקח ברשות מוכר, וכליו של לוקח ברשות מוכר (ב"ב פה:) לא פשיטא לן בעלמא אי קנה לוקח או לא, הלכך אישתרויי לא משתריא ביה ואיפסולי איפסלא ביה מן הכהונה, דהוה ליה ספק איסורא וספק איסורא

משנה הלכות

תחת כמטה ואם שמו נאסרו (עיין פסחים קי"ב ע"ח) דאוכלין ומשקין תחת כמטה לפילו מחופין בכלי ברזל ר"ר שורה עליהן, וכוונת בעוש"ע (יו"ד סי' קט"ז ס"כ) ועיין ביאור הגר"ח שם ופח"ם (סק"כ). ועיין ב"י (יו"ד סי' ו') דאשם ר"ר מוחר בדיעבד ע"ש, ועיין בשבו"י (ח"ב סי' ק"כ) כן בשם בכע"ט. ועיין רא"ש (ע"ז פ"ב סוס"י י"ג) שבשילא חוחי ערשא ומשמע רק שבשילא ולא חיין וכוח כירושלמי, ועיין ביאח חדש (שער חו"כ כלל ס"ח חוח ס"ג), ועיין חיים וברכה (חוח ח' סקי"ח) לעניין לנחח בחרוג שכוחח חחח כמטה וכבן. עכ"פ לדידן כיון דאין רגוי להאשמש חחח כמטה רק סנדלים ומנעלים מאי מהני תשמשיה.

ולולי דמסחפינח כי' נרחה לדייק דדוקא מטה שאינה מולקח רשות לעלמה שאינה גבוה עשרה יש לה כל כמי דיני, אבל מטה שגבוה עשרה שניחא תשמשיה אין ר"ר שורה שם ומוחר להשחמש מחחיה. אלא דל"ש בעשם שלא יחפש חחח כמטה ע"ש וג"ע. ולולי מה"ט פי' בחוס' אמקום כרעי לא קפדי אינשי לכל הפחות בחשמו וכן בחויר כמטה ומה רלו בזה. ולהנ"ל אחי שפיר דודאי בשאר אינשי אינא קפידא, אבל בחשמו שע"כ צריך להיות מטה ליתן ועל מקום כרעי כמטה לא קפדי אינשי אם כמטה שלה, וק"ל. וא"כ נפ"מ לעניין מקח וממכר דילף מינה ג"כ (ב"ב הנ"ל) וג"ע. ומדברי רבינו נרחה דלא מחלק בחוס' וג"ע.

ובש"ע (אה"ע סי' קל"ט ס"י) ואין הבעל מקפיד על מקום כרעי כמטה, וכחב הב"י (סקט"ו) כמ"ש בחוס' אכרעי כמטה אין אדם מקפיד לכה"פ בחשמו, וכ"כ הרשב"א. ומ"ש בחוס' וכן בחויר פי' ר"ח בש"ך כגון אם כמטה חלוי' בחויר, אבל על אדם אחר אינו קונה. ולדעת רבינו שלא מחלק בהכי וכן נרחה משאר פוסקים ג"ל דאל"ש כל כיש לו רשות להכניס מטחו בביח כמו אשמו אינש לה להניח שם מטה ליתן אמקום כרעי לא קפדי אינשי, דאי אין לו רשות להכניס מטחו יזקרנו הבעה"ב לאוץ ודו"ק.

וקצת יש לדייק דאכל אדם קאי, דהרי כאן בחשמו מיירי שרוצה לגרשה ואי"כ אדרבה כיון שרוצה לגרשה א"כ ע"כ דיש לו קפידא עליה, א"כ מה מדיפות אשמו משאר כל אדם אדרבה שאר כל אדם לא קפיד עליו ולא קפיד גם על מקום כרעי מטחו, אבל זו שרוצה להפטר ממנה ולזרוק אח מטחה יחד אחה לאחר שאחגרש א"כ אדרבה ניחא דקפיד אמקום מטחה, אבל כיון דלא קפדי שאר אינשי אזה אמרינן בכ"ג לגבה ודו"ק ול"ע.

בו) ומ"ש ואי לא גבוהה עשרה וכו' לא פשיטא לן וכו' מבואר דס"ל לרבינו דאינטיא לא אפשטא והו"ל ספק איסורא ולאומרא. ומיהו כר"ן כאן וז"ל, ומסקינן כר"י דאמר כיינו טעמא שאין אדם מקפיד, ואינא כווחיה. הלכך אי דצפ' הספינה (פ"ה) אינטיא לן כליו של לוקח ברשות מוכר אי קנה אי לא קנה ולא אפשטא, סוגיין דהכא מוכחא דלא קנה ע"כ, משמע דס"ל דאפשטא סוגיין וכ"כ כרמב"ם. ולפ"ז לא כי' גט כלל אפילו לפסול, ומיהו דעת רבינו אינו כן.

ובש"ע אה"ע (סי' קל"ט ס"י) ואם לא כיאה גבוה י' טפחים כרי זו ספק מגורשת, וכאן בב"י (סקט"ז) כבר כאבחי הספק הוא משום כלי של לוקח ברשות מוכר ס"ל כמה פוסקים דלא אפשטא האינטיא ולא כרמב"ם דס"ל אפשטא האינטיא. ולקמן ל"ע שלא הביא שום הר"ן ס"ל כרמב"ם, ומיהו מדברי רבינו אאי' נרוכה להם וגם בע"ז כאן , ועיין חוס' (ד"ה כגון) א"נ דיש לומר אפי' למ"ד כליו של לוקח ברשות מוכר קנה לעניין גט דלרחוקה קאחי שאני. ולפ"ז אפילו להר"ן י"ל דמ"מ הגט פסול מספק.

לחומרא. כז) ודאי זרקו לה לתוך חיקה או לתוך קלתה אף על גב דברשותיה דידיה, אין אדם מקפיד לא על מקום חיקה ולא על מקום קלתה. כח) והיכא דאמר לה כנסי שטר חוב זה או דאשכחתיה היא מאחוריה לא הוי גיטא עד דאמר לה הוא גיטיך, וכי אמר לה הוא גיטיך נמי ואשכחתיה דשדי על ארעא הוה ליה טלי גיטיך מעל גבי קרקע ולא הוי גט. ומאי מצאתו שלפתו דאווק (ג"א דצייך) ליה אחרציה ושקלתיה דהוה ליה כי נתן בידה דכי אמר לה הוא גיטך הוי גט אי נמי היכא דנימא ואותביה בידא ואיתעדא לה ואשכחתיה דגט נינהו כהאי גוונא לא הוי גיטא עד דאמר לה הוא גיטך, דתנן (שם) אמר לה כנסי שטר חוב זה או שמצאתו מאחוריו קודא והדי הוא גיטה אינו גט עד שיאמר לה הוא גיטך, נתן בידה והיא ישנה נעורה קודא והדי הוא גיטה אינו גט עד שיאמר לה

ע"ם ופסק רבינו דכגם דכו"ל ספיקא דממונא מ"מ בדידן נ"מ לאיסורא וקיי"ל ספק איסורא לחומרא: **ודאי** זרקו לתוך חיקה וכו'. פי' אין אדם מקפיד על מקום מושב אשתו וכל דבר שהוא כקלתה שמיוחד לה לחשמישה תמיד שכמכניס אשתו לתוך ביתו על מנת להיות כלי חשמישה קטנים עמה היא מכניסה ות"כ הוי כמקום קנוי לה: **כנסי** שטר חוב. פי' שהיו עסוקין בענין גירושין דהי לא מהי תריה לאמר לה כנסי שטר חוב זה ומהי תריה מלשתו מאחריו לפילו נתנו לה נחינה מעליא אלא שלא פירש היכן כלום, ומיהו אם אמר לה לפילו לאחר שנאת לידה הא גיטך מהני דנתן בידה קרינן אע"ג דנחינה דאשונה לאו כלום הוא וז"ם רבינו עד דאמר לה כלומר לפילו לאחר נחינה זו, וה"ה כשנתנו לה לשם פקדון או נתנו בחנירה והיא עומדת בגד חנירה ואח"כ אמר הרי גיטך מהני ומיהו אם דחפתו הרוח ונתנו בחנירה או אדם אחר שהיו שליח לשעל כניתו בחנירה ואמר לשעל הא גיטך היינו מגורשת דכו"ל כשלי גיטך אע"ג קרקע דאמרינן בגמ' דהיינו מגורשת משום דליכא נחינת בעל, וז"ם רבינו וכי אמר לה הוא גיטך נמי ואשכחתיה דשדי על הרעת וכו' ולא הוי גט: **ומאי** מלשתו שלפתו דאווק ליה אחריציה ושקלתיה. כלומר שכניתו חניכו וכרכין עלמו ושקלתיה משם דאז כו"ל כנתן בידה: **אי** נמי היכא דנימא. פי' הא דתנן נתן בידה והוא ישנה: **נעורה**. פי' כשעוררה וקורא ורואה שהיא גיטה אינו גט עד שיאמר לה הוא גיטך, ואע"פ שהיו מחלה עסוקין בשותו ענין ואפילו אמר לעדים מחלה רצו גט שאני נותן לה דיעיה לאו דא גירושי הוא דאע"ג דלא

משנה הלכות

כו) ומ"ש רבינו ודאי זרקו לה לתוך חיקה וכו' בגמ' לתוך חיקה או לתוך קלחה מגורשת, תמהי כליו של לוקח ברשות מוכר הוא, אמר רב יהודה אמר שמואל כגון שכיתה קלחה תלויה בה וכן אמר ר"ת, ורשב"ל אמר קשורה אע"פ שהיה תלויה וכו' ר' יוחנן אמר מקום חיקה קנוי לה מקום קלחה קנוי לה, אמר רבא מ"ט דר' יוחנן לפי שאין אדם מקפיד לא על מקום חיקה ולא על מקום קלחה, תניא נמי ככי זרקו לה לתוך חיקה או לתוך קלחה או לתוך כל דבר שהוא כקלחה הרי זו מגורשת.

ובתוס' הקשו מקום חיקה פשיטא דחיקה הוי כידה ממש, ותומר ר"י דר"י קשורה ותלויה בעי ומיירי כשבגדיה נגררין בארץ, והשתא אי לאו טעמא דמקום חיקה קנוי לה לא הוי מהני חיקה כיון דהיה קשורה ותלויה ע"ם. ורבינו ז"ל בלשונו הזהב תירץ זה שכתב תע"ג דברשותיה דידיה אין אדם מקפיד וכו' ודייק ברשותיה דידיה שאפילו גוררין על הארץ וקלחה על הארץ אפ"ה הוי גט.

והשתא כתב ר"י תניא נמי ככי דמשום דהיינו מקפיד הוא מדקתני או בכל דבר שהיא כקלחה שמיוחד לחשמישה תמיד שכמכניס אשתו לתוך ביתו על מנת להיות כלי חשמישה קטנים עמה הוא מכניסה ע"כ. ובש"ע (אה"ע סי' קל"ע ס"ו) כיתה בחלרו וזרקו לה אם היתה מגורשת אפילו היא יושבת במטה ונפל הגט במטה היתה מגורשת עד שיגיע הגט לידה או לחיקה או לכלי מכלים שהיו בשעל מקפיד על מקומו, והוא מדתני' כוותיה דר"י לרבות כל דבר כקלחה וק"ל.

כח) ומ"ש וכיצד לאמר לה כנסי שטר חוב, במשנה (ע"ח ע"ח) כלשון רבינו אלא דמשנה גרם הא גיטך וכן בר"י ותוס' ורבינו גרם הוא גיטך, ופר"י דעד שיאמר לה הא גיטך ואפי' לאחר שנאת לידה לומר לה כן ודיו.

ובגמ' כי אמר לה הא גיטך מהי הוי כו"ל עלי גיטך מעל גבי קרקע, ואמר רבא עלי גיטך מע"ג קרקע לא אמר כלום, אימא שנלפתו מאחוריו, שלפתו נמי הא בעינא ונתן בידה וליכא, ל"ל דעדך לה אריציה ושלפתיה. ופר"י עלי גיטך מע"ג קרקע לא אמר כלום דבעינן ונתן, שלפתו שבי' תחוב בין חגורו למחניו ושלפתו משם, דעדך לה אריציה עקם לה מחניו להקריב לה הגט (ועל גליון שם ליין דעייק פרוך ערך שלף, ובפי' ר"ח דאדיק ובכרח"ם דעזיק, וגירסת רבינו דעווק ואולי היא גירסת בעדך דעייק ביו"ד ולא בוא"ו) וכיון

בעינן דמחכ דידכ מקום כמשחמר לדמחכ מיכח בעינן וכשכיח ישנכ לח מינטר: **והגי"מ.** פי' מכ דחנן חמר לכ כנסי שטר חוב זה וכרי כוח גיטכ חינו גט דוקח שלח חמר לעדים רחו גט שחני נותן לכ חבל חמר לכוח לעדים רחו גט שחני נותן לכ כו' כוי גיטח, ובחוס' (ע"ח ע"ח) ד"ה חינו גט כחבו דכעדים חמ"כ יגידו לכ שכיח מגורשח דחמ"ג שכחשכ מחגורשח בע"כ הוא גיטך. **כמ)** והני מילי כי קא אמרינן דלא הוי גט היכא דלא אמר להו לעדים דאו גט שאני נותן לה [אבל אמר להו לעדים דאו גט שאני נותן לה] ואמר לה לדידה כנסי שטר חוב זה הוי גיטא, דתנן (שם נה:) העיד רבי יוחנן בן גודגדא על חרשת שהשיאה אביה שהיא יוצאה בגט, ועל קטנה בת ישראל שנישאת לכהן שאוכלת בתרומה ואם מתה בעלה יורשה, ועל מריש הגזול שבנאו בבירה שיטול את דמיו מפני תקנת השבים, ועל חטאת גזולה שלא נודעה לרבים שהיא מכפרת מפני תיקון המזבח. ואמר רבא מעדותו של רבי יוחנן בן גודגדא נלמד אמר לעדים דאו גט שאני נותן לה וחזר ואמר לה כנסי שטר חוב זה מגורשת, לאו מי אמר רבי יוחנן בן גודגדא בחרשת לא בעינן דעתה [הכא נמי לא בעינן דעתה] פשיטא, מהו דתימא כיון דאמר לה כנסי שטר חוב זה בטולי בטליה קמ"ל דאם איתה דבטליה לעדים הוה אמר להו ומדלא אמר להו לעדים לא

שהשיאה חביב. רבותא נקט דחמ"ג דקבעל חביב קידושין דידה כשכיח קטנה וכוי לה ח"ח גמורה חפ"כ יולחה בגט ומקבלת חת גיטה וחמ"ג דלית בה דמחת דחשכ כי נפקה בע"כ נפקה ואין מחרלה בגירושין ואפ"כ נפקה כלכך לח בעינן דמחה: **ועל** קטנה כו' וכיון יתומה דלח כוו ניסואין חלח מדרבנן: **שאוכלת** בתרומה. דרבנן בכני ניסואין ולח גזרינן מידי: **מריש.** קורה: **בירה.** בית גדול: **מפני** תקנת השבים. דח"ר גזל מריש ובנאו בבירה ב"ש חומרים מקמקם כל הבירה ויחזור מריש וב"כ חומרים חין לו חלח דמי מריש מפני תקנת השבים שלח יחשב מלריכו לקמקם בירתו ולהחזיר מריש עלמו ימנע מלעשות תשובה: **שלא** נודעה לרבים. שכיון גזולה שכיח מכפרת ואין לריך להכיח אחרת: **מפני** תיקון המזבח. שלח יהו הכהנים עלבין שאוכלו חולין שנשחטו בעזרה שאסורין, וכיון דהכהנים עלבין נמלח מזבח בעל, שנמנעין מלעבוד עבודה, וח"ת כיחך ב"ד בחנו לעקור דבר מכ"ת ולפעור חת זה מחטחת שהוח חייב בה חמרינן שב ואל תעשה שחני דלחו מיעקר הוח, ועוד דהפקר ב"ד הפקר הוח. ודע דלהחורה מכחן רחיה דחפילו מכל חיסור בחומס יש בו לד חיסור ולכן הכהנים עלבים דחי ליכח לד חיסור חמחי הס עלבים, וזה דלח כהפנים מחירות בחשובה וג"ע: **אמר** לעדים. שלח בפניה רחו גט זה כו' וחזר וחמר לה כנסי שטר חוב זה ולח כודיעה שהוח גט: **לא** בעינן דמחה. דהח מרשח ליח לה דמחת:

משנה הלכות

דעווק לה רחליה הו"ל כי נתן בידה, ולי חמר לה הוח גיטך הרי זה גט.

ובגמ' עוד שם נתנו בידה והיח ישנה ניעורה וקורחה והרי הוח גיטה חינה גט עד שיחמר לה הח גיטך דברי רבי, רשב"ח חומר עד שיטלנו כימנה ויחזור ויתננו לה ויחמר לה הח גיטך. ולריכה, דלי חיחמר נהך קמייחת נההוח קחמר רבי משום דנח חינרושי היח חבל נתן בידה והיח ישנה דלחו נח חינרושי היח חימח מודי לה לרשב"ח, ולי חיחמר נהח נהח קחמר רשב"ח חבל נהך חימח מודי ליה לרבי לריכה. ובחוס' כחב דלריך לומר גם הרי חח מוחרת לכל חדם, ועיין לעיל (ס"ק ו-ז) דעת רבינו בזה.

כמ) ומ"ש רבינו והכ"מ וכו' (דף נ"ה) כעיד ר' יוחנן בן גודגדא וכו' ובגמ' חמר רבח מעדותו של ריב"ג חמר לעדים רחו גט זה שחני נותן לה וחזר וחמר לה כנסי שטר חוב זה מגורשת, מי לח חמר ריב"ג לח בעינן דעתה כ"ג לח בעינן דעתה פשיטא, מכח דחימח כיון דחמר כנסי שטר חוב זה בטולי בטליה קמ"ל. חם חיחח דבטליה לעדים כוה חמר להו וכחי דקחמר ככי משום כיסופת ע"כ.

ובגמ' ככל כלשון רבינו, ומ"ש רבינו וחמר רבח מעדותו של ריב"ג נלמד נרחה דכוח פי' רבינו, וכן פרש"י מעדותו של ריב"ג חנו למדין ע"כ. וכחב כחוס' רי"ד ודוקח דחמר לעדים חחילה חבל חי לח חמר לעדים כח חנן לקמן נפ' כזורק חמר לה כנסי שטר חוב זה שמלחתו מחחוריו קורחה וכרי כוח גיטה חינו גט עד שיחמר לה הרי זה גיטך. ומש"כ עד שיחמר לה חח"כ לחו דוקח שיחמר כוח חלח חם יחמרו כעדים חמ"כ נמי סגי, ועיין חוס' (ע"ח ע"ח ד"ה חינו לריך).

ובש"ע חכ"ע (סי' קל"ו ס"כ) לריך שיחנו לה נחורת גירושין, חבל חם נחנו לה נחורת שכוח שטר חוב חינה מגורשת חמ"כ יחמר חמ"כ כ"ז גיטך חו שיודיע כן לעדים תחילה, כנ"כ ובלבד שחדע כחשב

לא בטליה, והאי דקאמר לה הכי מחמת כיסופא הוא דקאמר לה. ל) (שם עח.) והיכא דקיימא ברשות הרבים וזרקיה ניהלה, אי מקרב גט לגבה דהיא יכולה לשמרו והוא אינו יכול לשמרו מגורשת אי מקרב לגביה דידיה והוא יכול לשמרו והיא אינה יכולה לשמרו אינה מגורשת, שניהם יכולין לשמרו שניהם אין יכולין לשמרו מגורשת ואינה מגורשת. למאי הלכתא (יבמות לא.) דאי כהן

והיכא דקיימא ברה"ר. כלומר דוקא דקיימא ברה"ר וזרק לה גט לא בעינן דווקא דמטי גיטה לידה אבל זרקו לה בחצירה אין לריך שיגיע לידה, כן נראה לכאורה מדברי רבינו ומיהו רבינו

מנגהל כתב וחנו קבלנו מרבותינו אפילו זרקו לה בחצירה לא משחרית לעלמא עד דמטי גיטה לידה דגרסינן בחלמוד ח"י המחוור מכולן עד שיחנו לידה וכ"כ מדברי כרי"ף ז"ל, ועיין רא"ש שחמה עליו וגם בחוס' רי"ד חמה עליו וכחוס' בבילו דבערוך ערך גט כתב קבלנו מרבותינו אפי' זרקו לה בחוך חלירה לא משחרית לעלמא עד דמטי גיטה לידה וכו' ואינה רחיה: **אי** מקרב כו' דהיא יכולה לשמרו כו'. בגמ' היכי דמי קרוב לה אמר רב ד"א שלה קרוב לה ד"א שלו זהו קרוב לו כו' ככ"ד מחלה על מחלה כגון שביו שניהם עומדים בד"א, ובחר הכי אמרינן אמר ר' יוחנן קרוב לו שנינו אפילו מהה אמה קרוב לה שנינו אפילו מהה אמה היכי דמי מחלה על מחלה אמר רב שמן בר אבא לדידי מפרשת לה מיניה דרבי יוחנן הוא יכול לשמרו והיא אינה יכולה לשמרו זהו קרוב לו היא יכולה לשמרו והוא אינו יכול לשמרו קרוב לה שניהם יכולין לשמרו שניהם אין יכולין לשמרו מגורשת ואינה מגורשת. פי' אין יכולין לשמרו כל אחד לבדו אלא שניהם יחד, אבל אם אין יכולין לשמרו כלל פשיטא דאינה מגורשת כלל כל עיקר (חוס'): **דאי** כהן. דספק מגורשת היא וספקה דאיסורא

משנה הלכות

שאגרשה או שבעדים מגידים לה אח"כ (כ"כ בחוס' פ' במגרש). ועיין ביי"ש (שם סק"ג) מה שחמה בחוס' וברמב"ם ג' שיטות בס ולא כוי"ל להרמ"ה לבביה דבני בחוס' על המחבר. ואבחי ל"ע אם די שיגיד לעדים לאחר שנתן לה או שלריך שיאמר לה בתחילה, ונראה דדי אח"כ ג"כ שיאמרו לה ול"ע.

ל) ומ"ש והיכא דקיימא ברה"ר וכו' (שם ע"א) היכה עומדת ברה"ר וזרקו לה קרוב לה מגורשת קרוב לו אינה מגורשת אחלה על אחלה מגורשת ואינה מגורשת, ובגמ' פריך היכי דמי קרוב לה והיכי דמי קרוב לו, אמר רב ד' אמות שלה זה קרוב לה אחבע אמות שלו זה קרוב לו, היכי דמי אחלה על אחלה כגון שביו שניהן עומדין בד"א, ולישני כי מינייהו קדיש וכ"ת דאחי אחרייהו בבדי הדדי והא אי אפשר לגמלם, אלא אמר רב בבנה הבא בח' אמות מלומלמות עסקינן וכו', רבי יוחנן אמר קרוב לה שנינו אפי' אהה אמה וקרוב לו שנינו אפי' אהה אמה, היכי דמי אחלה על אחלה, אמר רב שמן בר אבא לדידי אפשר לה מיניה דר"י הוא יכול לשומרו והיא אינה יכולה לשומרו זהו קרוב לו היא יכולה לשומרו והוא אינו יכול לשומרו זהו קרוב לה שניהן יכולין לשומרו שניהם אין יכולין לשומרו זהו אחלה על אחלה וכו', ופסק רבינו כר"י.

ומה שגרס בגמ' אמר רב ד"א שלה, הוא אליבא דמ"ד (ב"מ י' ע"א) דד' אמות של אדם קונות לו ואפילו ברשה"ר כ"נ ברשה"ר ממש, ולמ"ד שאין קונות אלא בסיטמא כ"נ בסיטמא, ואמאי קרי ליה רשה"ר לפי שאינו רשה"י (ועיין חוס' ד"ה מצירין אותו בימנו ור"ן שם). וכתב הר"ן דאע"ג דד"א לכו"ע אינן קונות דבר תורה כיון דרבנן תקינהו ואמרו שיהו קונות הקנוס לו ועשאוס כאלו והפקר ב"ד הוי הפקר, ועיין אה"ע (סי' כ"ח סכ"ח וצע"ז סקמ"ח), ובחוס' (ב"מ דף ו'). ומחלה על מחלה כגון שהיו שניהם עומדים בד"א, כלומר שכל הגע בחוך ד"א שלו וד"א שלה, ופריך וליחזי כאי מינייהו קדיש, פי' קודם לגוזז בממדו והקודם זכה בכל ד"א בסמוכות ואוב לא נכנס זכות שני לחוכן וא"א לגמלם אלא יבוא אחד קודם חבירו. ושמעינן מינה דאם הקדים אחד לחבירו לבוא זכה בהן ואין לחבירו הבא אח"כ זכות בהן כלל (עיין ר"ן שם). ותירן רב כהנא בח' אמות מלומלמות עסקינן וגע יולא מד"א אלה לד"א אלו, כלומר שקנאו כאן ומקנאו כאן. ופריך והא לגוד גביה, כלומר כיון שעדיין הגע ברשותו במקנא ואנן וגאן בידו כולו בעינן. ותירן רבי יוחנן דאפילו אמה אמה יכול לשמרו זה קרוב לה, ואולה ביכול לשמרו אלו לא.

ותניא כוותיה דרבי יוחנן, וכתב הר"ן דלר' יוחנן נמי נראה דאלו מדינא הוא אלא מפני תקנת עגונות אמרו כן בגיטין, והא דאמר גם לקידושין דאלא אפשר לחלק בין גיטין לקידושין דכחיב וילאה ואיתה, אבל דבר אחר לא. ואפשר שאעפ שהגזירה היתה, והיינו דאמר בסוף שמעתין ת"ל שמואל לרב יהודה שיגע כדי שתשוח ותעלנו ואח"כ אמר תעביד עובדא עד דמטי גיטה לידה וביאר שם דברי רש"י. ומיהו הר"ח ז"ל כתב וחנו קבלנו מרבותינו שאפילו זרקו לה בחצרה לא משחרית לעלמא עד דמטי גיטה לידה, דגרסינן בירושלמי (שם כ"ב) המחוור מכולם עד שיחנו לידה. והרי"ף ז"ל לא הביא

לחומרא, וככ"ע אם מת כבעל לסורה ליגשה לכהן אחר: **אי** ערוה היא. ותנן התם עשרה נשים פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן עד עולם והיא לא פוטרה דשמא נתגרשה ואין פוטרות אלא אם כיון אשה ולא לאחר

אסירא ליה אי ערוה היא ומת הבעל צרתה בעיא חליצה מפני שהיא ספק. **לא)** למאי נפקא מינה (גיטין עד:) לחיוביה לבעל במזונותיה ובפרקונה ואם מתה יורשה ואם מת הוא גובה כתובתה. ואפילו היא יכולה לשמרו והוא אינו יכול לשמרו, דקאמרינן מגודשת מישרא לא שרינן לה לאינסובי (שם עח:) דאמר ליה שמואל לרב יהודה שיננא כדי שתשוח ותטלנו ואת לא תעביד עובדא עד דמטי גיטה לידה, ואמר ליה רב מרדכי לרב אשי הוה עובדא ואצרכוה חליצה.

גירושין: **לחיוביה** לבעל כו'. דת"ר ימיס שניתייס בעלה זכאי במליאתה ובמעשה ידיה ובכפרת נדריה ויורשה ומטמא לה: **והייב** במזונותיה ובפרקונה. זהו דעת רבינו הובא בעיטור וכ"כ הרא"ש והרמב"ם חולק ועיין מש"כ: **ואפילו** היא יכולה לשמרו כו'. פי' שמואל לאו לפרושי מתני' קאתי דשמואל מודה דאם זרק לה בתוך ד"ח דמגורשת דר"ח של אדם קונה לו דליכא מאן דפליג על זה וכ"ש בגט במקום עיגון אלא שמואל אמר לתלמידו שרואי להחמיר אם שניהם עומדין בד"ח אע"פ שקדמה האשה לתוכן וזכתה בגט וכן ביכולה לשומרה אפילו מאה אמה והוא היגו יכול לשמרו שהוא מגורשת מדינא אע"פ אין לסמוך על זה ולהחירה ליגשה עד שיגיע הגט לידה ממש ועיין רמ"ש ס"ו ור"ן מה שהאריך: **שתשוח** ותטלנו. הוא דהוי קרוב לה ואפ"ה אא"א לה תעביד עובדא להחירה ליגשה: **עד** דמטי גיטה לידה. גזירה שמא יאמרו על רחוק שהוא קרוב: **הוה** עובדא. שזרקו לה גט קרוב לה ויכולה לשמור לו שהוא ותטלנו ומת בעלו בלי בנים ואצרכוה חליצה:

משנה הלכות

אלא כה דשמואל, ובודאי דלעניו דלא נעביד בה עובדא עד דמטי גיטה לידה מסקנא דשמעתא היא דכה ה"ל רב מרדכי לר"א דהוה עובדא ואצרכיה חליצה. אלא מיהו לעניו פלוגתא דשמואל בהדי ר' יוחנן לעניו קרוב לה נ"ל דקיי"ל כר"י דכה שמואל ור"י הלכה כר"י ועלה דר"י אמרינן בגמ' תנא, ונפ"מ שכל שהיא יכול לשמרו ואפילו מאה אמה אם נשתה לא תנא.

והרמב"ם (פ"ב מהל' גירושין) כתב זרקו לה ברשה"ר או ברשות שניהם של שניהם קרוב לה מגורשת קרוב לו אינה מגורשת, כי' הגט מחלה למחלה וממחלה למחלה עד שיהא קרוב לה כדי שתשוח ותטלנו ה"ז פסול עד שיגיע הגט לידה ואח"כ תגרשה זו לכתחילה. כיצד כי' קרוב לו, כי' הוא יכול לשמרו והיא אינה יכולה לשמרו זה הוא קרוב לו שניהם יכולים לשמרו וכו' זהו מחלה על מחלה, בא הוא תחילה ועמד ואח"כ עמדה היא כנגדו וזרקו לה אע"פ שהוא מחלה על מחלה הואיל והוא בתוך ד"ח שלה ה"ז גט פסול עד שיגיע הגט לידה ע"כ. ואמה עליו הר"ן שהוא פוסק כשמואל ואע"פ אינו דומה בא דר"י שכאן ששניהם יכולין לשמרו מגורשת ואינה מגורשת, וע"ש מה שביאר ביאור דברי הרמב"ם ז"ל. ועיין רא"ש כאן מה שהאריך בזה. וגם במרדכי בביאו דבא דאמרו דלא תעביד עד דאתי גיטה לידה לא נראה לר"ת דמעשים בכל היו מושים לאורחים לגרש בלא ניתן בידה ע"ש.

ובש"ע (אה"ע סי' קל"ט סי"ג-י"ד) הביא שיטת הרמב"ם, והרא"ש ז"ל סיים דכל זה מדינא אבל לכתחילה אין לגרש אפילו ליתן הגט לתוך חצרה או לתוך מלבושיה אלא לתוך ידה ממש ע"ש. ועיין בי"ש (סקכ"ה) נמלא יש כאן ג' שיטות וכו'. ודעת רבינו נראה נמי כרמ"א ודו"ק.

לא) ומ"ש רבינו ואם מחה יורשה וכו' (דף ע"ג ע"ב) ת"ר ימיס שניתייס בעלה זכאי במליאתה ובמעשה ידיה ובכפרת נדריה ויורשה ומטמא לה, כללו של דבר כרי היא כאשתו לכל דבר. ובמחלוקת שנוי' דבבע"ט (אות כתובות מ"ו ס"ק ק"ז) כתב וז"ל, כל מקום שאמרו חכמים מגורשת ואינה מגורשת בעלה חייב במזונותיה לר"ש קיירא וחייב בפרקונה ובכפרת נדריה ואם מחה יורשה. וכש דברי רבינו כאן אלא שכאן לא זכר רבינו כפרת נדריה (ובשעה"ג ליין שם זה). ושוב כתב בבע"ט (אות מרד ס"ק נ"ה) וז"ל, וכ"כ ר"ש קיירא כל מקום שאמרו חכמים מגורשת ואינה מגורשת בעלה חייב במזונותיה ובפרקונה ואם מחה יורשה.

והרמב"ם (פ"ח מהל' נחלות ה"ט) כתב כבר ביארנו בהל' חיטות וכו' ומי שנתגרשה ספק גירושין ומחה אין בבעל יורשה, ובהשגות ה"א מה שאמרו במס' גיטין בירושלמי נראה שהוא חולק עליו המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי בה"א נריכה כימנו גט שני לחידה מילתא ה"ר אלעזר לירושה כלומר שהוא יורשה, ומה החס בודאי גירשה וספק בחזירה יורשה הכא בודאי אשתו היא וספק גירשה לא כ"ש. וה"כ כתב שלא מלא ראי' גמורה לדינו של הרמב"ם ז"ל, וסיים ומלאתי אה"כ שדבר זה מחלוקת בין הגאונים ז"ל, ומרבינו ובבע"ט ראי' להרא"ש ז"ל.

לב) (שם עז:) הזורק גט לאשתו והיא בתוך ביתה או בתוך חצירה מגורשת, אמר עולא והוא שעומדת בצד ביתה או בצד חצירה, ורבי אושעיא אמר אפילו היא בטבריא וחצירה בציפורי היא בציפורי וחצירה בטבריא. הלכתא כעולא או כרבי אושעיא (ב"מ יב.) אמר רב אשי האי חצר מהיכא איתרבאי מידה ולא גרע משליחות גבי גט דחוב הוא לה, בעינן היא עומדת בצד ביתה או בצד חצירה גבי מתנה דזכות הוא לו בדעת אחרת מקנה אותה אף על גב דאינו עומד בצד שדהו קני דהוה לי' זכין לאדם שלא בפניו מדקמתריץ רב אשי כוותיה דעולא

הלכתא כעולא כו'. תלר מסוס יד לחרבתי ולכך כי כוב דומיה דיד דכיינו שכיח בלד תלרה קונה ולפילו בע"כ לו לפילו קטנה כידה וכשליכה סמוכה לחלירה דלה כוי דומיה דיד מיכו לה גרע משליחות דנימה כמו שתין לה יד לכ"ג דתין לה דין שליחות

חלה לה גרע משליחות די דזכות כוה לה כמו מתנה ודעת לחרת מקנה לו לע"ג דחיכה עומדת בלד חלירה קנתה ולפילו חיכה משחמרת ובמליחה דתין דעת לחרת מקנה לוחה בעינן משחמרת ובגט דחוב כוה לה לפילו במשחמרת חיכה מחגרשת דלה

משנה הלכות

ובש"ע (לה"ע סי' ל"ג ס"ג) כתשה שכיחה לה ספק גירושין ומת בעלה חיכה ניזונת מנכסיו שתין מוליחין מיד כיורש מספק, חבל בחיי בעלה ים לה מזונות עד שתחגרש גירושין גמורין ע"כ.

לב) ומ"ש רבינו כזורק גט לחשתו (משנה גיטין ע"ז) כזורק גט לחשתו והיא בתוך ביתה או בתוך חלירה כרי זו מגורשת. (גמ' שם ע"ב) והיא בתוך ביתה, לחר עולה והיא שעומדת בלד ביתה או בלד חלירה, ר' יוחנן לחר לפי' היא בטבריה וחלירה בליפורי היא בליפורי וחלירה בטבריה מגורשת, ופריך והא היא בתוך חלירה ובתוך ביתה קתני, ה"ק והיא כמו שבתוך ביתה והיא כמו שבתוך חלירה דכיון דחלר משחמרת לדעתה היא מחגרשת, לימא בהא קמיפלגי דמר סבר חלר משום ידה לימרבתי ומר סבר חלר משום שליחות לימרבתי, לת דכו"ע חלר משום ידה לימרבתי מר סבר כידה מה ידה בשמוכה לף חלירה בשמוכה, ולידך לי מה ידה בדבוקה לף חלירה בדבוקה, חלה כידה מה ידה משחמרת לדעתה לף חלירה כמשחמרת לדעתה. ולה ליפשט כתן, ומיכו בגמ' ב"מ (י"ח ע"ב) ס"ל רב שימי לר"פ הרי גט דעת לחרת מקנה לוחה ולחר עולה והיא שעומדת בלד ביתה וכו' חלה לחר רב חסי חלר לימרבתי משום יד ולה גרעה משליחות גבי גט דחוב היא לה לין חבין לחדם חלה בפניו, גבי מתנה דזכות היא לה זכין לחדם שלה בפניו.

ורבינו הוסיף ביחור בלשון רב חסי כיון דחוב היא לה לכן בעינן עומדת בלד ביתה או בלד חלירה וכו' וגם הרמ"ם ז"ל כתב והלכתא כעולה דהכין מסקה רב חסי בפ' שנים מוחזין בטלית. וכ"פ הרמב"ם (פ"ה מהל' גירושין ה"ב) הזורק גט לחשתו לתוך חלירה אם ביתה עומדת אם בלד חלירה נתגרשה וכו' ואע"פ שהוא חלר שישתמר הגט בתוכה, שתובה היא לה בגירושין ולין חבין לחדם חלה בפניו, וכתב ה"ה והלכתא כוותיה דעולא וכו'.

וכתב הר"ן כלכך נקטינן דבעומדת בלד ביתה וזרק לה גיטה מגורשת לפילו בע"כ, חבל חיכה עומדת בלד ביתה לפילו זרק לה מדעתה משתברת דחיכה מגורשת דל"ל דכיון שביתה מחזרת להתגרש זכות כוה ומגורשת, דהא חיכא למימר שמא חזרה בה כדחמרינן בירושלמי פ' התקבל (ה"ח) הגע עלמך שהיא לוותה להתגרש תני חומר שמא חזרה בה. והרשב"ה בתי' כתב וז"ל, חבל לם נתנו כבר בחלירה (שהיא בליפורי) והיא משחמרת ות"ל הא גיטך ותמרה חזרה לי חלרי זו, נראה דמגורשת. ומדתתי בירושלמי דמכלתן נתן לה תת גיטה וכו' והר"ן ז"ל בתריך בדבריו. ועיין גם ה"ה שהביא דברי הרשב"ה ז"ל ע"ש, וקל"ע שלה ליישו לדברי התוס' גיטין (י"ח ע"ב) התומר תן גט זה לתשתי ושמר שתרור זה לעבדי תם רלה לתזור בשניהם יתזור דברי ר"מ, ותכ"ה בגיטי נשים חבל לת בשתרורי עבדים. ובתוס' שם בירושלמי בתי כגע עלמך הי' עבדו של קטן הרי תובה כוה לעבד הרי שביתה תשתו של תוכה שתין הרי זכות כוה לה ליה לך חלה כבדת חילו המוכר עבדו שלה מדעתו שמא חינו מכור חילו המגרש תשה שלה מדעתה שמא מגורשת היא פי' ע"י לחר העבד ונמכר של כרתו ותין התשה מתגרשת ע"י לחר בע"כ, ע"כ. ועיין טו"ע (לה"ע סי' קל"ע) בב"י שם ובמחבר (שע' ת'-ג') ובתכ"ם שם.

וראיתי בתב"ם (סי' קל"ע תות ב') שכתב על דברי הרשב"ה שהעלה דתשה שתמרה ניחת לי שתזרוק בתלרי לת כוי כעין שליח קבלה חלה כעין שליח כבתה, דתם תין התשה רולה להתגרש בתלירה רק בתורת שליחות להולכה מ"ט דר' יוחנן היא דלה ניחת לה להתגרש מיד חלה כעין שליח הבתה, ועוד לתתי לתרו לעולה דתלר משום יד ליתרבתי. ותידם דם"ד דפליגי בתלר דגט לי משום יד ליתרבתי כיינו לפי' בע"כ, ולע"ג דלה תשכתן שליח בע"כ תלר שהוא שליח ממילה מהני. ובמסקנת תסיק דכו"ע תלר משום ידה חלה דס"ל

עדיפא מצליחות ואין מדין לחדש שלא כפניו, ועיין רש"י ב"מ י"ח ע"ב ד"ה שלא אמר רב לפני ותוס' ד"ה שלח: **המביא** כו' ממדינת הים. כל חו"ל קרי ליה מדינת הים כר מנגל רש"י: **צריך**. כמניח לומר בפ"נ ובפ"נ ועממת מפרש בגמ' (ג') לי מצוה דכמו"ל אין בקיאין לשמה לי מצוה דאין עדים מצויין לקיים גט שנכתב בחו"ל ואם יבא בבעל ויערער לא תוכל להשב לקיימו, ועיין ר"ן מה שמייצב קושית התוס' ושאר מפרשים שהביאו על רש"י דמדבריו כיוצא מקום רחוק: **איתמר** בפני כמה נותנו לה. כלומר בשליח דכ"ע בעי שלחת לקיימו כלומר כשמקיימין גט צריך לקיימו בפני ג' דבעים אין בקיאין ג"ד: **רבי יוחנן** דאמר בפני שנים. דס"ל שליח נעשה עד ועד נעשה דיין כלך מלערף בהדייהו וכו"ל שלחת: **שליח**. כלומר לי אמרינן כי היכי דשליח נעשה עד כ"ג עד נעשה דיין כלך מלערף בהדייהו וכו"ל שלחת: ה"מ בדאורייתא. כלומר במידי דצריך ג"ד מן התורה, אבל בדרבנן, כגון קיום שטרות עד נעשה דיין שמע מינה כוותיה דעולא. **לג)** (ריש גיטין) המביא גט ממדינת הים צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם והמביא ממדינה למדינה במדינת הים צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם. **לד)** (שם ה:) איתמר בפני כמה נותנו לה, רבי יוחנן ורבי חנינא חד אמר בפני שנים וחד אמר בפני שלשה, תסתיים דרבי יוחנן דאמר בפני שנים דרבין בר רב חסדא אייתי גיטא לקמיה דרבי יוחנן אמר ליה זיל הבי' ניהלה באנפי תרי ואימא לה בפני נכתב ובפני נחתם. תסתיים מאן דאמר בפני שנים קסבר שליח נעשה עד ועד נעשה דיין מאן דאמר בפני שלשה קסבר אין שליח נעשה עד ואין עד נעשה דיין, והא קא קיימא לן אין עד נעשה דיין, הני מילי בדאורייתא אבל בדרבנן עד נעשה דיין הא ודאי קיימא לן

משנה הלכות

דמעולם לא נעשה חבר שליח לחובה אלא למידי דזכות הוה לו דאין סכדי דניחא ליה שיהא חבירו כידו דקיי"ל כעולא, אבל לר"ח לפי' בע"כ הו"ל יד לריכא ע"ם, ועיין תוס' (עירובין ל"ב ע"ב ד"ה אשכ בגדולה וגט בקטנה) ודו"ק.

לג) ומ"ש המביא גט ממדינת הים וכו' משנה רים גיטין המביא גט ממדינת הים צריך שיאמר בפ"נ ובפ"נ רבן גמליאל אומר אף המביא מן הרקס ומן החבר ר"ח אומר לפני' מכפר לודים לנוד ואכ"ח ח"ל שיאמר בפ"נ ובפ"נ אלא המביא ממדינת הים והמוליך והמביא ממדינה למדינה במדינת הים.

ונחלקו רבה ורבא, רבה אמר לפי שאין בקיאין לשמה ורבא אמר לפי שאין עדים מצויין לקיימו ח"ל שיאמר בפ"נ ובפ"נ דהכל בקיאין לשמה. ורבה דאמר לפי שאין בקיאין לשמה היא ליה לרבא דאמר בעינן לקיימו ובדין הוה לליבעי תרתי לליבא דחרוייהו אלא משום שיגוגא אקילו בה רבנן. ואע"ג דקיי"ל עד ח' נאמן באיסורין, הכא הו"ל דבר שבערוה ואין דבר שבערוה פחות משנים. ות"ח היאך משום שיגוגא הקילו בח"ת, תי' דמדאורייתא לא לריך כלל דסאם ספרי דדייני מיגמר גמירי ועדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד, וא"כ ליכא למיחש לא משום לשמה ולא משום עדים. והא דאצריכו רבנן לומר בפ"נ ובפ"נ מדרבנן לרבה מטעם דלא בקיאין לשמה ולרבא משום עדים שלא יוליא לעז הבע"ל וכס אמרו וכס אמרו. וכתב הרי"ף דסוגיין כרבה, ועיין ר"ן. ומיהו כתב הרמב"ם ז"ל דהאידנא אין"י כחו"ל לגיטין דהא ליכא בתי דינין דקבועו ומסתברא דבכל דוכתי בכל לפי בעיני ע"ם.

ובטוש"ע (אה"ע סי' קמ"ג) שליח שבניח גט, וכבי"ם כתב דעת הרמב"ם דממקום למקום ל"ל בפ"נ אפילו במדינה אחת ובמקום אחת אל"ל ב"נ, וכ"כ ב"כ. והתוס' ס"ל דאפילו בחד מקום דינו כבני מחוזא. וכתב הרמ"א דבזמה"ז המביא גט לפי' מביא לבית בעיר ל"ל בפ"נ ובפ"נ כדעת התוס' ואין לשנות עיי"ם.

לד) ומ"ש שיאמר בפני כמה נותנו לה וכו' בגמ' (דף כ' ע"ב) שיאמר בפני כמה נותנו לה ר' יוחנן ור' חנינא ח"ת בפני שנים וח"ת בפני שלשה, תסתיים דר"י הוא דאמר בפני שנים דרבין וכו' ות"ל זיל בב לה בהפי תרי ואימא להו בפ"נ ובפ"נ. וגירסת רבינו ואימא לה, ול"ל דכוונתו דלימא לה בהפי סבדי או ב"ד שכם ישמעו מה שאומר לה, ולריכין כולהו לשמוע התשה והעדים או בב"ד.

ומביק אלא דכו"ע בעינן עדים מצויין לקיימו, והכא בשליח נעשה עד ועד נעשה דיין קמיפלגי, מ"ד בפני שנים קסבר שליח נעשה עד ועד נעשה דיין, ומ"ד בפני ג' קסבר שליח נעשה עד ואין עד נעשה דיין. ופריך והא קיי"ל בדרבנן דעד נעשה דיין, אלא הכא בהא קמיפלגי דמר סבר כיון דהשה בשרה להבניא את הגט זימנין דמייתת ליה ליחתא וסמכי עלה, ואידך השה מידע ידעי ולא סמכי עלה, תניא כוותיה דר"י המביא גט ממדינת הים וכו' כלשון רבינו.

בדרבנן עד נעשה דיין. תניא כוותיה דרבי יוחנן המביא גט ממדינת הים נתנו לה ולא אמר לה בפני נכתב ובפני נחתם יוציא והולד ממזר דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים אין הולד ממזר. לה) כיצד יעשה, יטלנו ממנה ויחזור ויתננו

וקיוס כגע נמי דרבנן הוא דמחורייחא לא בעי קיוס: **תניא** כוותיה דר' יוחנן. דאמר בפני עניס, וכ"ש נמי שכשנים כחתומין בגט יכולין לכיות שלוחי הולכה דקיי"ל כן כן שלוחיו כן כן עדיו בין בקידושין בין בגירושין, ואם הדיח מי שהוא קרוב לזה או לזה או לאחד מן הכשנים הנותן בפניכם או שכיה שליח ונסחמה לריך הוא ליחנו בפני שלשה שכרי הוא חיוו יכול להיות דיין, כילד יעשה. פי' לרבנן שחומרים חין הולד ממזר כילד יעשה שחנשא לכחחילה יטלנו כימנה ויחזור ויחננו לה חבל לר"ח כיון שכבר נחן לה ילא מחורת שליח, וי"ח דאפילו לר"ח מ כל זמן שלא ניטאח יטלנו כימנה ויחזור ויחננו לה. וחניא בחוספחא דגיטין כמדיח גט ממדה"י ולא אמר לה בפ"ג וב"י הרי זה נוטל כימנה אפילו לאחר ג' שנים ונוחנו לה ואומר בפ"ג ובפ"ג, ובח"ז סי' ח"ם כחב דיש גורסין חלא כילד יעשה (ועיין חוס' ריי"ד) ולגירסא זו קאי אר"ח דוקא חלא כילד יעשה לר"ח חבל לגירסחנו דגורסין כילד יעשה ולא גרס חלא קאי גם אדרבנן ורבינו נמי לא גרס חלא ועיין חוס': **ולא** אמר. חליבא דרבנן קאמר נכחב דאילו לר"ח מ"ל לומר נכחב דאמר רב נחמן אומר היה ר"ח אפילו מנאו בחשפה כשר. (חוס' ד"ח ג"ה) ונקט קשה דפריך בגמ' ולר"ח משום דלא אמר בפני נכחב ובפני נחתם יולית והולד ממזר ומשני אין ר"ח לטעמיה דאמר כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין יולית והולד ממזר וכרי ולר"ח נמי פריך משום דלא אמר בפני

משנה הלכות

ונידסת רבינו וכח קיי"ל אין עד נעשה דיין, ורש"י כחב דכי גרסינן וכח קיי"ל בדרבנן דאין עד נעשה דיין. וכחבו כחוס' וכח קיי"ל דאין עד נעשה דיין רש"י לא גריס ליה והדין עמו דכיון דפשיטא דבדרבנן עד נעשה דיין כדפריך לבסוף, כיכי פריך מעיקרא הא קיי"ל אין עד נעשה דיין דכא פשיטא דלא ס"ד דהכא דכוי דאורייחא. ומיהו בפ"ק דכחובות (דף י"ח) יש קלא כעניו זה ע"ש. ופסק רבינו כר' יוחנן וכן פסקו כל הפוסקים, עיין ריי"ף ורמב"ם ורא"ש ור"ן וטוש"ע (סי' קמ"ב ס"א).

ודעת בהע"ע כיון דהעמד לריך ליחנו בפני ג' כיינו משום קיום אם בדיעבד בחר"י או בחו"ל בזמיכה אחת שא"ל קיום מ"ל ליחנו בפני שלשה אלא כל שנוחנו בינו לבינה די. וי"א דכיון דקיי"ל (דף כ"ו ודף פ"ו) כר"ח דעדי מסירה כרחי, לריך ליחנו בפני שנים כדי שיהיו עדים שנמסר לה הגט (עיין ר"ן). ואולי דזה גם דעת רבינו, ולכן כחב זיל הב לה בחפי חרי וחימא לה וכו' ודו"ק. ועיין בסמוך (חוס ל"ב) דכשחוזר ולוקח ונוחנו לה חולי לא בעי שנים ג"כ ודו"ק.

לה) ומ"ש כילד יעשה פי' החוס' (ד"ה כילד) יעשה לרבנן כדי שחנשא לכחחילה או חס נשחח שלא חנא, חבל לולד מ"ל חקנה דאלא חקנה לא היו ממזר דליח לי' כל המשנה וכו' ולר"ח כילד יעשה קודם שיטוחין חבל לאחר ניטוחין מסחבר דלר"ח אין חקנה דכיון דהולד ממזר מ"ב כל הדרכים החלו בה ואלא מזה ומזה (לקמן פ.). והטעם דלריך לחקנה ממנה ולאחו פעם אחרת כדי שיראה שהוא שליח בלבד, דדוקא לשליח היימיה רבנן בבי חרי חבל לא לאיים אחריוחא. ור"ח סבר כיון שכבר נחנו לה ילא מחורת שליח ואו לא מהימן הלכך לא סגי בהך חקנחא, כ"ב החוס' ריי"ד. ולדידהו לר"ח לעולם אין חקנה אפילו קודם שניטאח כיון שנחן לה ילא מחורת שליח ואו לא מהימן ליחן לה.

ומידו הר"ן כחב כילד יעשה לחכמים דלולד מ"ל טיטלנו דכל שהוא מעיד אפילו לאחר זמיכה דבפ"ג אין חושבין לו דליח לי' כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין הולד ממזר ולר"ח נמי הכי קאמי כילד יעשה קודם ניטוחין חבל לאחר ניטוחין ליכא חקנחא דמסחברא דכיון דהולד ממזר חלא מזה ומזה וכל הדרכים החלו בה. ונקט י"ל דלחכמים כיון דלולד מ"ל טיטלנו מ"ב אפילו אינו מעיד אפילו לאחר זמיכה נמי אין הולד ממזר, דמעיקר דינא מה"ת הגט כשר כמו שהוא רק הם חקנו משום חקנת עיגונא. ומ"ב כיון דלחכמים לא אמרינן כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים, מ"ב ה"נ לא היו הולד ממזר ואפילו ערעור הבעל נמי לפ"ם דמסיק סחם ספרי דדייני מיגמר גמירי ורבנן הוא דאלריך, וכבא משום עיגונא הקילו ע"ב (ב' ע"ב בגמ'). ומ"ב ה"נ אמאי דוקא שהוא מעיד אפילו לאחר זמיכה ובלא"ה היו ממזר, וי"ל דמיירי שערער הבעל ול"ע.

ולענין הלכה לא קיי"ל כר"ח דאמר כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין הולד ממזר אלא כרבנן, וכ"פ הריי"ף בחשובה והרמב"ם ז"ל. וכחב הר"ן דאע"ג דבירושלמי (פ' הזורק ה"ה) משמע דנקטינן כוותיה דר"ח אגמ' דידן סמכינן דיחיד ורבים הלכה כרבים. ונקט"ע דהרי קיי"ל הלכה כר"ח בגזירותיו, וי"ל דזה היינו בכלל גזירה.

איברא דר"י מספקא ליה אי הלכה כר"ח בשנה ממטבע משום דקיי"ל הלכה כר"ח בגזירותיו

נכתב וכיו"ל רק ולר"מ משום דלא חמר בפני נחתם לגד ונ"ש: קן קולמוס. פרש"י תקון הקולמוס והקלף שמע כשחיקנוכו לשמה כשחוחכין לוחו ומחליקין לוחו ול"ג קן קולמסא קולא הקולמוס כשהוא כותב וקולה על היריעה שהוא נשמע כמי שאומר קן קן ועיין משנ"ה:

לה [בפני שנים] ויאמר לה בפני נכתב ובפני נחתם. ף) רבה בר בר חנה אייתי גיטא פלגיה איכתיב קמיה ופלגיה לא איכתיב קמיה, אתא לקמיה דרבי אלעזר אמר ליה אפילו לא כתב בו אלא שיטה אחת לשמה שוב אין צריך (שם ו.) רב אשי אמר אפילו קן קולמוס אפילו קן מגילתא. תניא כוותיה דרב אשי המביא גט ממדינת הים אפילו הוא בבית וסופר בעלייה הוא בעלייה וסופר בבית כשר, ואפילו נכנס ויוצא כל היום כולו כשר. הוא בבית וסופר בעלייה הא לא קא חזי ליה, אלא לאו כגון דאיכא קן קולמוסא וקן מגילתא. ואפילו נכנס ויוצא כל היום כולו כשר מאן, אילימא שליח השתא הוא בבית וסופר בעלייה דלא קא

משנה הלכות

חפי' לגבי רבים כדמוכח בכתובות (דף י"ז) וגם סתמו משנה כמותו, וגם בירושלמי דגיטין ים ר' יעקב בשם ר' חלבו חמר הלכה כר"מ בגיטין, ועיין ש"ג ור"ח פסק כר"מ עיין ח"ז כל' גיטין סי' ת"ם.

ומ"מ שמעינן משמעתין דכל גט שאין פסול בגופו אלא שנפסל בנחינתו לא מיפסל בבבי ומשו"ה סגי שיטלנו ממנו ויחזור ויתננו לו. וכתבו התוס' דמדאמרינן יטלנו ויחזור ויתננו לה וכו' משמע דלריך לומר בפ"נ ובפ"נ בשעת נתינה או לאחר נתינה בתוך כדי דיבור, אבל לאחר כדי דיבור מספקא לר"י ז"ל אי מהני כל זמן שעסוקין בתותו ענין או לא מהני. ובשמ"ג מספקא אם קודם נתינה לידה מהני לומר בפ"נ וכן לאחר כדי דיבור, וכמרדכי הביא לשון מ"י דלאחר נתינה מיד לריך לומר בפ"נ, ותולי זה שיטת רבינו שכתב זיל בבי ניהלה וכו' ותימת לה.

והטור (סי' קמ"ב) כתב ויאמר בפ"נ ובפ"נ בשעה שנתנו ליד האשה או סמוך לו מיד בתוך כדי דיבור, לפיכך נתנו לה ולא הספיק לומר בפ"נ ובפ"נ עד שנאחק פסול ולא תגעה בו אח"כ יתקיים בתותיו, ואם חיחר יותר לתומרו לא מהני אח"כ יטלנה בימנה ויחזור ויתננה לה ויאמר בשעה שנותנו לה בפ"נ ובפ"נ. ועיין ב"י וב"ח ובמחבר שם.

ודע דמה שכתבתי לעיל בדברי רבינו שכתב ותימת לה בפני נכתב משמע דלריך לומר להאשה ובפניה דוקא, הנה הטור (סי' קמ"ב) הביא כן בשם הרמ"ה וז"ל, וכתב עוד ולריך שיאמר בפ"נ ובפ"נ בפני האשה, ומסתברא דאי אמר לה לסהדי ולא לאה לדילה וליתיה לשליח לחזור ולומר, לא מלרכי לה מידי אחריתא, ואח"ל כתב כסברא הראשונה, ועיין ב"ח. וב"י תמה וז"ל, ומ"ש שלריך שיאמר בפ"נ ובפ"נ בפני האשה לא ידעתי מנ"ל אם לא מדקתני יטלנו בימנה ויחזור ויתננו לה ויאמר בפ"נ ובפ"נ, ואי משום הא אין הכרע דאיכא למימר דאורחא דמילתא נקט. וסיים ומיהו תמיכה לי מאחר שאמר בפניה בפ"נ ובפ"נ מנ"ל להלריך להחילה מיבה שיאמר לה פ"כ. והאנם מדברי רבינו ראי' גדולה לשיטת הפוסקים דל"ל לדידה דוקא ואולי שכן כי' גירסת רבינו בגמ' דרבין בר רב מסדא חייתי גיטא לקמיה דר"י א"ל זיל בבי' ניהלה בתנפי חרי ותימת לה, כלומר שלריך לומר לה דוקא בפ"נ ובפ"נ בתנפי חרי וא"כ התיקון כי' שיאמר לה דוקא, ורבינו חזר וכתב כילד יעשה ויתננו לה ויאמר לה.

ודע עוד דבספרי רבינו שלפני גרס כילד יעשה יטלנו בימנה ויחזור ויתננו לה, ובסוגריים (בפני שנים), וכנראה שהוא הגהת המגיה. ולפענ"ד י"ל שיטת רבינו דלא בעי בפני שנים שכרי רק חסר בפ"נ ובפ"נ ולזה סגי בלוקח בימנה ומוזר ונותן לה בינו ובין עלמו ותומר לה בפ"נ ובפ"נ. וי"ל טעם לשיטתיה כיון דהחמירה בפ"נ לאו דוקא ות"כ סגי בתומר לה מה שחסר וכוה חיסר למירה לה.

לו) ומ"ש רבה בר בר חנה חייתי גיטא (שם ה' ט"ב) ת"ל חפי' לא כתב בו אלא שיטה אחת לשמה. פירוש אלא רואה אלא שיטה ראשונה דמסחמא סיימו לשמה (תוס'), ולפ"ז רבב"ח פלגא-ראשונה חיכתב קמיה לשמו. ומיהו רש"י וסמ"ג ס"ל דאאו שיטה ראשונה ממש קאמר אלא שיטה ראשונה שיש בה שם בחים והאשה והזמן, וכ"כ הר"ן (ד"ה חפי') דלרבה אחית בפשטיה דחיים לשחינן בקיאין לשמה, ומכאן סמך הראב"ד ז"ל לפסוק כרבה. ומיהו לרבא נמי מחרלא דבבי קאמר חפי' לא כתב אלא אחד שיטה שלריכה לשמה מה"ת דהיינו שמו ושמה והרי אח מותרת לכל אדם ע"כ.

ולשון הטור ת"ל שיעמוד השליח על כל כתיבתו רק שיחחיל הסופר לכתוב לפניו או אפילו לא ראה הכתיבה כלל אלא כשחיקן הקלף וכו'. ומיהו אם שמע

חזי ליה אמרת כשר נכנס ויוצא מיבעיא, אלא לאו סופר, סופר פשיטא, לא צריכא דנפק לשוקא ואתא מהו דתימא איניש אחרינא אשכחיה ואמר ליה קא משמע לן. לז) (שם ט.) תנו רבנן בשלשה דרכים שוו גיטי נשים לשחרורי עבדים, שוו למוליך ומביא, וכל גט שיש עליו עד כותי פסול חוץ מגיטי נשים דנפק לשוקא. סופר יצא למקום שיש שם בני מדם כרבה וי"ל דאשכחיה חיוים מרחינא שמו כשמו של זה המצווה לגרש ורוצה נמי לגרש את אשתו וא"ל לסופר לכתוב לו גט וכוא מכשיו לשם שניכם או לשם בשני ובעיון שיכתוב לשמו ולשמה ולא לשם שתי נשים ושתי מגשים: **בשלשה** דרכים כו'. כיל"ל שוו שחרורי עבדים לגיטי נשים דכשם שיקר שנתקן תחלה לומר בפ"נ ובפ"נ ושחרורי עבדים טפל, תלה כיון דתנא בגיטי נשים קאי נקט לה ברישא (ר"ן): **שוו** למוליך ומביא. לומר בפ"נ ובפ"נ: **עד** כותי. משום דחשידי לעדות שקר ובגט דכשר מיירי נמי דחתום ישראל עמו ואי לאו דכותי חבר הוא לא היה ישראל לחתימה מקמיה, ותי"ח ת"כ קיימינן גיטא לפומי' דחד סהדי כלומר כישראל שקדם וחתם לכותי לפניו דבלאו הכי היינו פוסלין בגט י"ל כיון דס"ל כותים גרי אמת הן תלה דחיישינן שתינן בקיאין לשמה לא כוי רק גילוי מילתא בעלמא וסמכינן אהא דחתם

משנה הלכות

שאומר לכתוב את הגט ולא רצה תיקון הקלף והקולמוס לא מכני דשמא לא כתבוהו מיד וכתבוהו לאחר שעמו כשמו. ורש"י פי' לא רצה שום דבר אלא שמע בעברת הקולמוס על הקלף שקולו נשמע בשעת הכתיבה סגי. והרשב"א ז"ל כתב דלר"ת נמי קן קולמוסא בחליו הרשום בעיון, וכ"כ ב"ח ורמב"ם וכ"כ בפ"ז מכ"ג.

והב"י הקשה אמאי צריכין לשליח שנרשה שכותב הגט לשמה והא קיי"ל כרבא דאמר בעשמא משום דאין מדיש מלויין לקיימו, וע"ש מה שהי'. ובאמת כי זה דיוק הרשב"ד ז"ל דפסק כרבה ולא כרבא שעיין עליו הר"ן, והר"ן חי' שליבא דרבא וקי"ע שלא הרגיש בו הב"י ז"ל.

ודע דבגיטור שמע קן קולמוסא נאמרו בו כמה פירושים, והא"ז ז"ל (כ"ג סי' תרל"ט) כתב וז"ל, פרש"י תיקון הקולמוס והקלף שמע כשתקנוהו כשהוכיון לוותו ומחלקין לוותו. ולי נרשה קן קולמוסא קול הקולמוס כשכוא כותב לוותו קול היריעה שכוא נשמע כמו שאמר קן קן מכ"ל.

ופי' ר"ת לפי' שאמר הבעל כתוב גט לאשתי פלונית שתי מגרשה ורצה שלקח הסופר המגילה והקולמוס לכתוב בה הגט לשמה דיו. ורבינו האי פי' שמע קול קולמוסא שמע תיכוך הקולמוס ותיכוך המגילה שאוחך הסופר לכתוב בה הגט שכן בלשון מרבי תיכוך הקולמוס קורין קמ"ע קל"ס ותיכוך המגילה קנו"ע תלר"ק מכ"ל. והני ליתני כולהו לא פליגי ולא סתרי אהדדי ויכול להיות שכולם אמת ואיזה מהם שיהי' דיו מכ"ל. ומלשון הטור והאחרונים משמע דלכאורה פליגי וע"ע.

ובש"ע (סי' קמ"ב סע"ז) נכתב מקלח הגט בפניו ונחתם כולו בפניו אם מקלתו הרשום כוא כ"ז אומר בפ"נ ובפ"נ לפילו לא נכתב בו אלא שיעה אחת בפניו ולפילו שמע קול קולמוס כותב וכו' ואם בא להחמיר ולעמוד על כתיבת כולו אין שומעין לו אלא להוציא ממי על גיטין הרשבונים, וכ"ז בכתיבתו אבל בחתימתו צריך לעמוד עליהם מתחילה ועד סוף ע"כ. ועיין בית שמואל (ס"ק כ"ע ול').

והנה מדעת הטור והמחבר והבי"ם ועוד כמה רשבונים מבואר דדוקא לכתיבה מכני קן קולמוס, אבל בחתימת העדים על הגט צריכים לעמוד עליהם מתחילה ועד סוף ע"ם. ועיין חכ"ם להגרש"ק מה שהאה על זה, ומדברי רבינו אין הכרח. ומיהו קלח יש לדייק מפירכת הגמ' ולפילו נכנס כל היום כולו כשר ופריך מאן אי לימא עליה בשעת הוא בבית וכו' אמרת כשר נכנס ויוצא מיבעיא אלא לאו סופר, ופריך סופר פשיטא ל"ל דנפק לשוקא וכו'. ולכאורה לאחי לא קאמר העדים שילאו וחזרו, משמע קלח דעדים לא מכני בחתם ודו"ק.

לז) ומ"ש ת"ר בשלשה דברים וכו' (ע' ע"ח) ת"ר בשלשה דברים שוו וכו' למוליך ולמביא. ורבינו כתב ומביא וכל גט וכו' עד כותי חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים. וכתב הריי"ף והאידנא כל עד כותי פסול בין בגיטי נשים בין בשאר שטרות דגרסינן בשחיטת חולין (ו' ע"ח) לא זזו משם עד שעשום עו"כ גמורים בין לשחיטה בין לי"ג ואפי' ליתן רשות בינן כעו"כ כדאניא מפני שאמרו ישראל נותן רשות ומבטל רשות ובעו"כ עד שיכיר וכ"ם לעדות דדינו כעו"כ ע"כ. ועיין ר"ן שם, וכ"כ הרא"ם והרמב"ם ז"ל.

ובש"ע (יו"ד סי' רס"ז סמ"ז) וז"ל, כל שטר שים עליו לפילו עד א' כותי פסול חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים שכם כשרים בע"ח ישראל וע"ח כותי והוא שיכיר כותי חבר, ובזמה"ז שכותים כעו"כ לכל דבריכם הינו למדים מכם לנדונים וכו' ע"ש. ובש"ך

ישראל בסוף ר"ן: **בערכאות** של גויים. מקום בית וועד היושים קבועים שלכם רש"י ובזמן כזה סופר כממונה מן המלך יש לו דין מרכאות של מו"כ ר"ן: **אע"פ** שחותמיהן גויים כשרים. מפרש בגמ' מי מסוס דקיי"ל כשמואל דדינא דמלכותא דינא, ולבע"מ חוץ מכגיטי נשים וכיכא לחיכא כורמנא דמלכא כל הטטרות הטולין בנטריון בערכאות שלכם כשרין ולפילו טערי מחנה: **מגיטי** נשים. דלמו בני כריתות ניתנו כוחיל ולא שייכי בחורת גיטין וקידושין לבל מל הדיינין נלטוו ב"נ וכן שחרורי עבדים דבכל פסולי דתורייתא סוב שחרור לגט לחשב דגמרינן לה לה: **ורצה**. כבעל לחזור בשניהם

ושחרורי עבדים, לח) וכל השטרות העולין בערכאות של גוים אף על פי שחותמיהן גוים כשרין חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים וכדברי רבי מאיר בארבעה. **לט)** (שם יא:) האומר תנו גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי ורצה

משנה הלכות

(שם ס"ק נ"ט) כבית חשו' ר' נלחל לחשכנזי דזמכ"ז הקרוים קלקלו מעשיהם, ועיין ש"ך (יו"ד סי' קנ"ט סק"כ) דהכותים עשוס כעו"כ גמורים. ומיהו בחכ"מ (סי' מ"ד ס"י) כתב כמחבר כותי שקידש לריכה ממנו גט, ועיין ח"מ (שם חות י"ח) ובי"ס (שם סקי"ג), וכבר ניין זה בדגו"מ לעיין בחכ"מ בל"ל. ועיין בגרעק"ח שניין בחכ"מ ליו"ד, וביחור בגר"ח (חכ"מ בל"ל חות י"ט כותי) וכן קיי"ל דגרי חמת הן בפ"ח דגיטין לעניו עדי גט וכו' ותע"ג דחמרינן בחולין שם דעשוס כעכו"ם גמורים כיינו שחין נחמנים על ליסור ש"ד לחומרת, חבל להפקיע קידושין לח גרע משחר גר שחזר לסורו בל"ל ע"ש.

ולפענ"ד יש להעיר קלח מגמ' יבמות (ט"ז ע"ב) חמר רב יהודה ל"ר לחסי שו"כ שקידש בזמכ"ז חושטין לקידושין שמח מעשרת השבטים הוח, ומוקים לה בדוכחת דקניטי. ורש"י פי' משוס דס"ל שו"כ שילדה מישראל הולד ממזר, וכחוס' חולקין וס"ל דהחי חנח לח ס"ל דבוחת דהכוח דרח לינטניי לינטנו, ועכ"פ כחס חשטח. חבל בכותי שודחי שם חלח שעשוס גויס, מ"מ לחומרת להפקיע קידושין בלי כלום חפשר לח עשוס גם לזה. ורבינו לח כתיח רק ליטנח דגמ' (ועיין מש"כ רבינו סוף כל' קידושין ובדבריו חות י"ה) ול"ע. ועיין פח"ש (יו"ד סי' רס"ז חות ט') מספר בני חהובה.

לח) ומ"ש וכל הטטרות העולין בערכאות של גויס וכו' במשנה שם (דף י' ע"ב) כל הטטרות העולים וכו' חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים ר"ש חומר חף חלו כשרין וכו' ובגמ' קח פשק ותני ל"ש מכר ל"ש מחנה בשלמח מכר וכו' חלח מחנה במחי קח קני לחו בכחי טערח וכחי טערח חספח בשלמח הוח, ומשני חמר שמואל דינח דמלכותח דינח ותש"ח חני חוץ מכגיטי נשים, ועיין רש"י ותוס' (שם ד"ה חספח בשלמח). ומיהו הרח"ש פי' דכני חרי ליטני לח פליגי דליכח מחן דפליג חכח דחמר בכל החלמוד דינח דמלכותח דינח, ומחרלח מחני' בחרי ליטני פי' חם כניגיע המלך שלח יעשו טער חלח בפני הערכאות שלח יחחמו העדים על טער עד שיבוחו בשלי בדבר לפני הערכאות וירחו וידעו ערכחות חמיחח בדבר, וחז יחנו רשות להעדים לחחוס וכייכו טערות הטולין בערכאות ע"ש, ועיין בשכ"מ ומלחמות שם ובשגות רחב"ד. והרחב"ד פשק דהלכה כר"ש דסוגיח דשמעתין כוותיה וכן נרחה מדברי ר"ח. ומיהו רבינו לח כתיח כלל דברי ר"ש ושחם כח"ק, וכן שחם כריף ז"ל ועיין ר"ן שם.

ובש"ע (יו"ד סי' רס"ז סמ"כ) בשכה דברים שוים שחרורי עבדים לגיטי נשים וכו' כיון כל הטטרות הטולים בערכאות של עו"כ כשרים בחנחים שנחנחרו בכל' כלוחה חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים. ובש"ך (ס"ק נ"ח) בכל' כלוחה בח"מ סי' מ"ח.

ומיהו כחמת דגם בשחר דברים לח סמכינן לחרכחות כל שכוח נגד החורה, ודוקח בדיני ממונות קיי"ל דינח דמלכותח. עיין שו"ת הרשב"ח (ח"ו סי' רנ"ד, הובח בב"י ח"מ סי' כ"ו) וז"ל, חבל ח"ו לעם קדוש לנהוג ככה לעקור נחלח החד של משנח קנה רנון, ולומר לני שכל בסומך ע"ז בזה לומר שמותר משוס דד"מ טופה וגזלן הוח, ושם נחמר כן וכו' בעלו כל דיני החורה השלמה ומה לנו לספרי קודש ילמדו חת בניהם דיני בגויס ויבנו להם במות טיטרחות בית מדרשי הגויס וכו' חלילה לח תהח זחת בישראל. ועיין ש"ע (ח"מ סי' רס"ו ס"ח וסי' שנ"ו ס"ז), ועיין משנ"ה (ח"ז סי' ע"ר ורע"ח, ח"י סי' ר"ז) בחריכות ודו"ק. ועיין תו"ז הגדול (כ"ג סי' תש"כ) חשו' לרבינו לבינגדור דברים נפלחים בזה.

לט) ומ"ש רבינו החומר תנו גט זה וכו' משנה (דף י"ח) החומר תנו גט זה לחשחי ושטר שחרור זה לעבדי שם רלה לחזור בשניהם יחזור דברי ר"מ וחכ"ח וכו' ותין חבין לו חלח בפניו וכו' חמר להם ובני הוח פוסל חת עבדו מן החרומה כשם הוח פוסל חת חשחו, חמרו לו מפני שהוח קניינו.

לחזור בשניהם יחזור דברי ר' מאיר, וחכמים אומרים בגיטי נשים אבל לא בשחרורי עבדים לפי שזכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לאדם אלא בפניו, שאם ירצה שלא לזון את עבדו רשאי שלא לזון את אשתו אינו רשאי. אמר להם והרי הוא פוסל את עבדו מן התרומה כשם שהוא פוסל את אשתו מן התרומה, אמרו לו מפני שהוא קניינו. מ) (שם יג.) האומר תנו גט זה לאשתי ושטר שחרור זה

קודם שנתנו כשליח: יחזור. דקסבר ר"מ כפסד וחוב כן לאותן שנשלחו לכן ואין חבין אלא בפניו כלומר אין אדם נעשה שליח לאדם לכיות נפסד על ידו אלא"כ עשאו הוא שליח דהיינו כבפניו ורבנן

פליגי עליה דר"מ במתני' ואמרי דבשחרור אינו יכול לחזור משנמסר ליד זה אע"פ שלא עשאו כעבד שליח משום דקסברי זכות הוא לעבד שיולא מתחת יד רבו לחרות וזכין לו לאדם שלא בפניו דתנן סבדי דניחא ליה דניכוי כחי שלומו לכבי: **שאם** וכלה שלא לזון את עבדו רשאי. כלכך כי משחרר ליה לא מפסיד ליה מזונות דבלאו הכי נמי אי בעי לא זיין ליה אבל שלא לזון את משאו אינו רשאי כלכך כי מגרש לה מפסיד לה מזוני: **פוסל** את עבדו. בגט זה: מן התרומה. תלמוד חוב הוא לו שהיה יכול למנע תרומה בזול כל זמן שהוא עבד ומנלה מפסיד, אי נמי דעבד נמי מקיים מלוה בתכילת תרומה עיין חום' י"ב ע"ב ד"ה כשנחוני: **מפני** שהוא קניינו. כלומר טעמא מאי עבד שהוא כאן חוכל בתרומה מפני שהוא קניינו דכאן כלכך אי בעי הכוה כאן כשיברח עבדו שקיל מרשעה זוזי מישראל ומקני ליה וכליה כל היכא דאיתיה וחוב אינו קניינו ומיפסל ליה כל היכי דאיתיה: **האומר** תנו גט. גרסינן תן שלא מסרס ליד שליח בחייו לפיכך לא נחלקו חכמים בדבר לומר שמשעה

משנה הלכות

ובגמ' ס"מ כחופס לבע"ח אפי' במקום שחב לאחרים קנה ליחטר בכו ר' ירמי' ואמר הכי אמר ר' יוחנן כחופס לבע"ח במקום שחב לאחרים לא קנה ומשנתנו כל כאומר תנו כאומר זכו דמי פי' ואין זה כשאר חופס לאחרים אלא בעל עשאו שליח לזכות בו, ואע"פ שכעבד לא ידע זכין לאדם שלא בפניו, אבל בעלמא אע"ג דעשאו שליח לא קנה. כ"כ החוס' (ד"ה החופס) ודלא כרש"י ע"ש, וכ"כ האו"ז (ה"ג סי' תס"ה) ועיין ר"ן מה שהאריך ובטוש"ע (ח"מ סי' ק"ה ס"ד) ודו"ק.

ובשחרורי עבדים שאמרו דאינו חוזר כיינו דלא מלי רבים למיהדר ביה, אבל עבדא לא נפיק לחירות עד דמטא גיטא לידיה, דתנן האומר תנו גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי ומת לא יתנו לאחר מיתה דאין גט לאחר מיתה וס"מ דלאחרה הוא דזכין לעבד ולא נפיק לחירות עד דמטי גיטא לידיה. ומשכחן זכיה כה"ג (י"ד ע"ח) כולך מנה לפלוני שאני חייב לו אמר רב חייב באחריותו ואם בא לחזור אינו חוזר, כ"כ הרי"ף והאו"ז (סי' תס"ו) ע"ש, ומיהו הרי"ו ז"ל הביא עליו ע"ש.

ובגמ' תניא ר"ר אלעזר אמרנו לו לר"מ והלוה זכות הוא לעבד שיולא מתחת ידי רבו לחירות, ת"ל חוב הוא לו שאם כי' עבד כאן פוסלו מן התרומה וכו', ופי' החוס' שים תרומה בריוח או משום שים מלוה בתכילת תרומה. ומשמע דאפילו עבד כאן עושה מלוה בתכילת תרומה ע"ש ודו"ק.

ובירושלמי (כוכא בחוס' ד"ה בגיטי נשים) בעי הבע עלמך כי' עבדו של קטן הרי חובה היא לעבד, הרי שביאה משאו של מוכה שחין זכות היא לה, ופי' דעבד נמכר לאחר בעל כרחו ואין כאשה מחגרשת ע"י אחר בע"כ ע"כ.

ובאע"פ כתב דלא אמרינן חוב הוא לה אלא כשלא נלאה דעאה אבל אם נלאה בו וגלאה דעאה שרוצה להחגרש זכות הוא וזכין לה שלא בפניה, ודלא כירושלמי דאפילו נווחה להחגרש אני אומר שמא חזרה בה, וכטור כתב (אה"ע סי' קמ"ג) כהירושלמי וכשיג על בבע"ע. וכתב כב"י היכא שבאו עדים שנווחה להחגרש בשאר פלוני ובאותה שעה ממש זוכה בו בבעל הגט לאחר לאשר שהיא מגורשת לכו"ע, ועיין ב"ח שאמה עליו.

וקצת יש לדייק מלשון שאם ירצה שלא לזון את עבדו רשאי ושלא לזון את משאו אינו רשאי, וגל"ע אמאי אלא זכיה וחוב דוקא במזונות, והלוה הרבה יש חוץ למזונות ובפרט באשה שיש לה שאר כסות ועונה. ועיין רש"י שאם ירצה, כלכך כי משחרר ליה לא מפסיד ליה מזונות. ובגמ' בסמוך (י"ג ע"ח) לר"מ תינח עבד כהן עבד ישראל אאי היכא למימר וכו'. ונראה דזכות וחוב תלוי במה שבעל או האדון חייבין דוקא ולא במה שהוא זכות מעלמא הגם שיש לו זכות מעלמא וע"י הגט תאסר לאותו הזכות לא מיקרי בשביל זה זכין שלא יוכל האדון לאחזר, וז"ש דמפסיד לה מה שהוא מחוייב ואגל עבדו נמי. ולפ"ז אע"ש לא מכני שסוף סוף מלדו הרי הוא הפסיד לה ולא הוו בכלל זכין לה. ועיין טו"ב (מהד"ק אה"ע סי' ס"ב) ובאי' הר"ן (חולין ל"ז) המקדש אשה לקטן או לגדול אי הוי חוב שמחייבו בשאר כסות ועונה ודו"ק.

מ) ומ"ש האומר תנו גט זה לאשתי וכו' ומת לא יתנו

לעבדי ומת לא יתנו לאחר מיתה, תנו מנה לפלוני ומת יתנו לאחר מיתה לפי שזכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לו שלא בפניו. אמר רב שמואל בר מרתא משמיה דרב והוא שצבורין ומונחין בקרן זוית, במאי עסקינן אילימא בבריא כי צבורין מאי הוי הא לא משך, ואלא בשכיב מרע מאי איריא צבורין אפי' אין צבורין נמי דהא קיימא לן דברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו. אמר רבא אמר רב זביד לעולם בבריא וכדרב הונא אמר רב דאמר רב הונא אמר רב האומר לחבירו מנה לי בידך תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה. רב פפא אמר לעולם בשכיב מרע וכאידך דרב, דאמר רב שכיב מרע שאמר תנו מנה לפלוני מנכסי נותנין, מנה זו נותנין מנה סתם אין נותנין חיישינן שמא מנה קבור קאמר, והלכתא למנה קבור לא חיישינן. **מא)** (שם ע"ב) גופא אמר רב הונא אמר

רחמנא זכה לו כשליח לעבד להיות משוחרר: **לא** יתנו לאחר מיתה. דגיטא לא כוי עד דמטי לידיה וכי מטי לידיה כה מית ליה משחרר ופקעה ליה רשותיה, וכתב הרמ"ם ובשכ"מ מוקמינן לה למתניתין דדברי שכ"מ ככתובין וכמסורין דמי: **והוא** שצבורין. מנה דקתני במתני' צבורין ומונחין במעות עסקינן ואמר מנה זו תנו לפלוני: **בבריא.** מתוך

בריא במטלטלין יכול לחזור בו עד שימשוך ויורשו ומי מצי ליכדר ביה מליגבי למתן דליית ליה מלוה לקיים דברי כתה ולע"ג דקיי"ל כר"מ דמלוה לקיים דברי הכתה מ"מ בעי לאוקמי כרבנן ומי דלא ליכוי מתני' כיחידאה: **דברי** שכ"מ. תקנו חז"ל בשכיב מרע שכל דבריו ככתובים וכמסורים דמי כל זמן שלא חזר בו והולך דידיה זכי הוא ואם מת הרי זכה כמקבל מעמו ונתינת שכ"מ לו למירתו: **במעמד** שלשתן. הלוה והמלוה ומי שמקנה לו כל שכיו שלשתן במעמד אחד תקנו חז"ל שקונה וכתב הרשב"א ז"ל דכה דנעשה כאומר לו כלומר כל שמקנה במעמד שלשתן ג"ד מחנה עליכם בשעת הלוותה כלילו אמר לו בשעת מתן מעות משתעבדנא לך ולכל דאתי מחמתך, ולא שיבדו מכמים לדעתן של לויס ושמו שכך כתנכלו, אלא לומר תקנה תקנו כלילו אמר לו כך, ועיין ש"ך ח"מ, ותקנו כן בין בהלוותה ובין בפקדון, ודעת ר"ת דאפילו בע"כ דלוה ובעל פקדון קנה מעמד שלשתן, והרמב"ן והר"ן דמו דלית ר"ת ועיין בשע"ת שער כ"ח ובטוש"ע ח"מ סי' קכ"ו ובש"ך ס"ק כ"ו: **מנה.** קבור יש לו בקרקע והכוח הוא דיהיב ליה: **והלכתא** למנה קבור לא חיישינן. ושכ"מ שאמר תנו מנה לפלוני נותנין בין אמר מנה זה לו מנה סתם, והרמ"ה כתב דוקא במלוה מחמת מיתה שקונה בחמירה לו במחלק כל נכסיו להרבה בני אדם ולוה לאח מכללן

משנה הלכות

לאחר מיתה וכו' משנה שם (י"ג ע"א) ופרש"י האומר תנו גט זה לאשתי גרסינן ולא גרסינן תן שלא מסרס ניד שליח בחייו לפיכך לא נחלקו בו החכמים לומר שמעמד רחמנא זכה לו השליח לעבד להיות משוחרר, ועיין תוס' ד"ה האומר אי גרסינן תנו אחיות כר"מ ל"ל כרבנן וכגון שאין מוסרו מיד ליד. והרי"ף גרס נמי תנו ע"ש, ונראה כי לשיטת הרי"ף (הבאתו לעיל) דלעולם לישה מגורשת עד דאתי ליהה אחי שפיר ודו"ק. ועיין ר"ן וכן גירסת רבינו, ועיין רא"ש שם ובטוש"ע (אה"ע סי' קמ"א סנ"ח). וכא דלא יתנו לאחר מיתה משום דגיטא לא הוי עד דמטי לידה ומכי מטי לידה כה מיית ליה משחרר ופקע ליה זכותיה. ומיהו תנו מנה לפלוני יתננו לאחר מיתה לישא דמוקים לה בגמ' במעמד שלשתן דמשו"ה זכה פלוני בחותה מנה, ומשמע דגע בכא"ג אפי' במעמד שלשתן לא קנה. וכתב הר"ן דיל דבשטר לא תקנו חכמים מעמד שלשתן רק בדבר שגופו ממון ומעשה דמיגו דזכי לנפשיה תקנו רבנן דליזכי נמי לחבריה ולא בשטר, ועיין מרדכי (שם לוח שכ"ט). ועיין תוס' שם (ד"ה וכא לא משך) ועוד לומר ר"ת דכל דליתיה בירושה מלוה לקיים דבריו הוחיל ולא פסק כחו מלוחו בממון דמכחו יורשין, משמע דיש לו למת כח בממונו לאחר מיתה וכמי' המרכתי בס"ד.

ומ"ש לאמר רב שמואל בר מרתא וכו' בגמ' לאמר רב ילחק בר שמואל בר מרתא וכו' דאמר רב כונא לאמר רב מנה לי בידך, ורבינו גרס האומר לחבירו מנה לי בידך. והלכתא לקבורה לא חיישינן, ורבינו גרס והלכתא למנה קבור לא חיישינן.

וכתבו התוס' לית ספרים דגרסי שכיב מרע שאמר תנו מנה לפלוני מנכסי נותנין, מנה זה נותנין, מנה סתם אין נותנין דילמא מנה קבור קאמר. ומפרש ר"י דה"פ דכשאמר מנכסי נותנין לפי' אמר מנה סתם ולא חיישינן למנה קבור כיון שמלוה לאחר לו משלו רולה שיתנו מ"מ, וכא דקתני מנה זה נותנין כשאינו מלוה לאחר לו משלו אלא שמלוה ואומר תנו מנה לפלוני פקדון שים לו בידי, ולכך במנה סתם אין נותנים דילמא מנה קבור קאמר שהוא מודה שהוא של פלוני. ומתני' לייריי בפקדון ולכבי בעינן לצורין דבלא לצורין חיישינן לקבורה. וע"ש מה שהקשו בזה, ועיין טוש"ע (ח"מ סי' רנ"ג סי"ח).

מא) ומ"ש גופא אמר ר"ה אמר רב וכו' בגמ' שם (י"ג ע"ב) וגירסת הש"ס רבא ורבינו גרס רבה, ובגמ' ובעתה מהי כלומר מ"ע במלוה קנה דכא

רב מנה לי בידך תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה, אמר רבה מסתברא מילתיה דרב בפקדון אבל במלוה לא, האלקים אמר רב אפי' במלוה. איתמר נמי אמר שמואל משמיה דלוי מנה לי בידך תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה ולא מצי הדר ביה בין בפקדון בין במלוה (שם יד.) בין מתנה גדולה בין מתנה מועטת. מנה לזה דכוס מסחמת מלוה מחמת מיחב אבל כיכח דלה לקני לאה חד מנה בסחם לה קני בחמירה דכוי מחנת סכ"ם במקלח ובמי קנין כמו מחנת בריח, ועיין סמ"ע ח"מ סי' רנ"ג סקמ"ח ובש"ך סקכ"ב ובביאור הגר"ח שם: **במעמד** שלשתן. קנין מעמד שלשתן שמועיל לקנות חקנו רבנן כהלכחח בלח טעמח כחילו כוח הלכה למשה מסיני שלין לריך לחת בה טעם, חבל יש טעם למה חקנו מעמד שלשתן בכלל, שלח יגערך לעורות ולעשות קניניס עיין חוס': **מפתברא** מילחיה דרב בפקדון חבל במלוה לח כו'. וטעמח מחי כלומר מ"ט במלוה קנה דכח ליחיה בעיניח דליקני, חמר לחימר נעשה כמי שחומר לו בשעת מתן מעות משחעבידנח לך לדידך ולכל דלחי מחמחך ופריך כו': **ולא** מלי הדר ביה. ולעניו מחילה חס חזר ומחלו כחב הרח"ם דנרחה דליכו מחול, ולח דמי למוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחל דמחל וכ"כ הר"ן והריטב"ח, ונחנו טעם לדבריהם דמעמד שלשתן לחו כקנחה דמלוה הוח חלח ללוה, והלכך חין המלוה יכול למחול. עיין סיעח הקדמונים ועיין רשב"ח בח' מה שדן בדברי

משנה הלכות

ליחח בעיניח דליקני חמר לחימר נעשה כחומר לו בשעת מתן מעות שעבדנח לך לדידך ולכל דלחו מחמחך, ח"ל רב חסי לחימר חלח מעחה כקנה לגולדים דלח הוו בשעת מתן מעות כבי נמי דלח קני וכו' חלח חמר רב חסי בבהיח כנאה דקח משחניח ליה בין מלוה ישנה למלוה חדשה גמר ומשעבד נפשיה, ח"ל כונח מר ברי' דר' נחמי' לרב חסי חלח מעחה כגון כני דבי בר חליביה וכו' חלח חמר מר זוטרח כני חלח מילי שוונהו רבנן כהלכחח בלח טעמח, חדח כח ואידך דחמר רב יהודה חמר שמואל בכותב כל נכסיו לחשחו לח עשאה חלח לפוטרוטיח, ואידך דחמר רב חנניח כמשיח חשה לבנו גדול בניח קנחו. ופי' בחוס' פי' מה שמועיל לקנות חבל טעם יש למה חקנו חכמים מעמד שלשתן שלח יגערך לעורות ולעשות קניניס.

וכתבו ריב"ח ור"ח דמעמד שלשתן קנה בעל כרחו של לוה חו של נפקד, וכן מה שחמרו במוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול, מכר חו נתן במחנה במעמד שלשתן חינו יכול למחול, וכביחו רחי' מקידושין (דף מ"ז) בחקדשי לי בשט"ח. ועוד חומר ר"ח דלח חקני מעמד שלשתן לעו"כ, וכוסיף ר"י לגבי דשלשה חלקים בדבר, חס בנפקד חו בלוה עו"כ וחמר לו יבראל חנני במעמד שלשתן ליבראל חחר לח קנה שכרי חפילו זוכה לו ע"י עו"כ זכיה גמורה לח קנה ולח עדיף מעמד שלשתן מזכיה. וחס בנפקד יבראל ומקבל מחנה עו"כ כ"ז שחין בנותן יבראל חוזר יכול הוח ליחנו לעו"כ חבל חס חזר בו יבראל קודם שנחנו חפי' חמר במעמד שלשתן לח קנה בעו"כ. ומיבו חס לח יוכל להשמע מן בעו"כ כיון שחמר לו ליחן ודחי יחן לעו"כ וחינו חייב ופטור מן במפקיד דחיבו דחפסיד לנפשי', וחס בנפקד עו"כ ובמקבל יבראל קנה יבראל ויכול להוליחו מן בנפקד יבראל בב"ד. והרח"ם ז"ל כחב דחס מלוה הוח ובעו"כ לנס והוליחו בכח מן הלוה קודם שפרע ליבראל חייב הלוה לפרוע גם ליבראל שכרי כבר נחחייב ליבראל. וחס בעו"כ לנס וגזל חת הלוה חין יבראל מפסיד בכך, וחס פקדון הוח ונכנס בעו"כ לבית בנפקד ונעלה בחזקה חינו חייב לשלם ליבראל דחינו חלח שומר לבני כמו שכרי לרחשון ופטור מן החונסין, וחין זה מגיל עלמו בממון חבירו ועיין רח"ם שם בחורך. והרמב"ן כחב דבמעמד שלשתן וחזר ומחלו מחול והר"ן חלק עליו.

וכתב הטור (ח"מ סי' קכ"ו) דחע"פ שעדיין עסוקין בחותו ענין חין יכולים לחזור בהם, והמקבל במעמד שלשתן חוזר ונותן לחחרים במעמד שלשתן (כ"כ הרשב"ח ז"ל בחידושיו). ובכחובה כתבו הסוס' דלח חקנו מעמד שלשתן דחפשר שלח תבוח לידי גובייה לעולם, וכ"כ הרשב"ח והרח"ם (סוף"ק דב"מ) והרמב"ן והנמוק"י ובעה"ח והריב"ם (סי' ר"ז). ובמלוה שלח כגיע עדיין זמן פרעון דחפשר נמי שלח יבוח לידי גובייה נסחפקו בזה, ועיין ר"ן דס"ל חפילו כחובה יש בה מעמד שלשתן.

והא דלח חמרינן במעמד שלשתן חוך כדי דיבור חוזר, ניחרו דבמעמד ג' כבר נסחלק כזוכה מעל בממחה וכממחה נכנס במקומו, עיין עור בשם בעה"ח והרמב"ן ועיין בחה"ג ובש"ע ח"מ סי' קכ"ו ס"ח.

ומ"ש רבינו בין במחנה גדולה וכו', בגמ' שם (י"ד ע"ח) ח"ל רב לרב חחח קבח דמוריקח חית לי גבך וכביחה לפלוני וכו' ופריך כח חמר רב חדח זימנח ומשני חי מכהוח כו"ח כי"ם מחנה מרובה חבל מחנה מועטת לח ליבעית בפניו קמ"ל פי' דקבח דמוריקח דמחנה מועטת היח בעית נמי בחפיה.

כרמב"ד ז"ל ובס' כמיטור לות מחילה. (דף נ"ב ע"ח) ובטו"ב כתב ר"ת דלא תקנו מעמד שלשה רק ליטרחל: **כתבו** וחנו. פי' דלף דקיי"ל דברי שכ"מ ככתובין וכמסורין דמי דתקון רבנן כן שמא תטרוף דעתו עליו בחליו אם לא כיה מובטח שיעשו רצונו מ"מ כיכי דאמר כתבו וחנו מנה לפלוני חייטין שמא לא גמר להקנותו לו בלווחה שחקנו רבנן בשכ"מ אלא בשטר לכי מטא שטרא לידיה ליקנינהו בשטרא: **ואין** שטר מקנה לאחר מיתה. דהא פקעה ליה רשותא דנותן: והני מילי. והטעם דשניה שכניתו גט אין לריכין לומר בפ"נ כיון דכשחא ס"ל טעם משום דאין מדיש מצוין לקיימו וכרי כעדיש לפנינו כס ומקיימין, ולרבה נמי תרי דאייתי גיטא מילתא דלא שכיחא כוא ולא גזרו ביה רבנן:

מב) (שם ט:) שלח רבין משמיה דר' אבהו הוו יודעין ששלח ר' אלעזר לגולה משום רבינו שכיב מרע שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת אין כותבין ונותנין שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה. **מג)** (שם טז:) רבה בר בר חנה חלש עול לגביה רב יהודה ורבנן לשיולי ביה, בעו מיניה שנים שהביאו גט ממדינת הים צריכין שיאמרו בפנינו נכתב ובפנינו נחתם או לא, אמר להו אין צריכין ומה אילו יאמרו בפנינו גרשה מי לא מהימני, והני מילי דגט יוצא

משנה הלכות

מב) ומ"ש רבינו שלח רבין (שם ט' ע"ב) תכא דאמרו ת"ר בשלשה דרכים שוו גיטי נשים וכו' ואו ליכא ואא תיכא כאומר תנו גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי ומת לא יתנו לאחר מיתה, תנו מנה לפלוני ומת יתנו לאחר מיתה. כי קתני מילתא דליתיה בשטרות מילתא דתיתיה בשטרות לא קתני, דשלח רבין משמיה דר' תנוכו כוו יודעין ששלח ר"ת לגולה משום רבינו שכ"מ שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת אין כותבין ונותנין שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה ע"כ.

ופרש"י שמא לא גמר להקנותו לו ע"פ לוותו בתקנה דתקון רבנן לשכ"מ אלא בשטר לכי מטא שטרא לידיה ליקנינהו בשטרא ואין שטר מקנה לאחר מיתה דהא פקעה ליה רשותיה דנותן, ואפי' בשאחרוני מבדיש כתב רש"י דכגס דזכות כוא לו לרבנן מיכו מודו רבנן דכל כמה דלא מטא גיטא לידיה לא כוי משוחרר, וכיון דמית קדיש תו לא כוי שאחרוניה שאחרור דנפקא ליה רשותיה מיניה ומייל עליה רשות יורשין. וכתוס' תמהו עליו וכתבו דגס רש"י חזר בו לקמן (דף י"ג) על המשנה דכאומר תן גט ולא גרסינן תנו גט ע"ש. וכבר כתבתי שם דכריב"ף נמי הגס דס"ל כרש"י דלא כוכ משוחרר כל כמה דלא מטא גיטיה לידיה אפ"ה גרס תנו ע"ש ודו"ק.

מג) ומ"ש רבה בב"ח חלש וכו' (שם ט"ז ע"ב) רבה בר בר חנה חלש עול לגביה רב יהודה ורבנן וכ"ג לשיולי ביה (וגירסת רבינו רב יהודה ורבנן וכ"ג המרוך, ופ"ם על הגליון וכ"כ התוס' ריי"ד וכ"כ הריב"ף פ"ם), בעי מיניה שנים שהביאו גט ממדינת הים לריכין שיאמרו בפנינו נכתב ונפ"נ או ת"ל, ת"ל אין לריכין מה אילו יאמר בפנינו גירשה מי לא מהימני, פי' גם כשאומרים שהבעל נתנו לכם להתו לאשתו יכא נאמינם, וכיון שהבעל נתנו לכם להוליכו לאשתו פי' כ"ק מדיש שכוא כתבו וחתמו ואין לך קיום גדול מזה ושוב אינו יכול לבוא ולערער.

ומ"ש רבינו ואני מילי דגט יולא מחתח ידי שניכם, נגמ' שם אחד אומר נפ"נ ואחד אומר נפ"נ וכו' אמר רב שמואל בר יכודה אמר רבי יוחנן ל"ם אלא שאין כגט יולא מחתח ידי שניכם אבל גט יולא מחתח ידי שניכם כשר, אלמא קסבר שנים שהביאו גט ממדינת הים ת"ל שיאמרו נפ"נ ונפ"נ (ועיין ריב"ף ורא"ם). ורש"י פי' מחתח ידי שניכם שניכם אדוקין בו ושניכם שלוחין, וכתוס' חלקו עליו דאדוקין בו אלו דוקא שא"ל שיהיו שניכם אוחזין בגט אלא שניכם אומרים שהבעל עשה שניכם שלוחין על כך ואמר לכם שניכם כוליכו גט לאשתי ואנו אחד במעמד אחירו. וכ"כ הר"ן והטור, וכתבו עוד דאפילו א"א לומר עשה שליח אלא כאי וכשני מעיד על שליחותו ת"ל לומר, וכ"כ הרא"ם והרשב"א והר"ן ועיין טור (סי' קמ"ב) וכ"כ הרמ"ה.

וכתב הרשב"א ז"ל, אבל הרמב"ם (פ"ז) כתב שנים שהביאו אח הגט ת"ל לומר נפ"נ ונפ"נ ובלבד שיכא הגט יולא מחתח ידי שניכם, וכ"כ הרב בעל הכלכות ז"ל. ואפשר שאף כס ז"ל לא נתכוונו אלא להוליא שליח אחר שבא בשורתו שאז ל"ל נפ"נ ונפ"נ אע"פ שים כאן ב' אא קרי ליה מלויים לקיימו אבל יולא מחתח ידי שניכם ואחד שליח ואחד מעיד שנפניו עשכו כבעל שליח אד דיוא ואד טעמא איא לכו אכ"ל. וכ"כ ה"ה והרמ"ה חולק בדין זה.

וכתב רבינו ירוחם (ח"ג) דכא דשנים שהביאו גט ממ"כ ת"ל לומר נפ"נ ונפ"נ דוקא כשכם רחוקים, אבל אם כם קרובים אל"ז או לבעל או לאשה ל"ל נפ"נ ונפ"נ, דמ"ט אמרינן שא"ל לומר משום שאם

מתחת ידי שניהם. **מד)** (שם י.) נכתב ביום ונחתם ביום בלילה ונחתם בלילה ונחתם ביום כשר, ביום ונחתם בלילה פסול. ר' שמעון מכשיר, שהי' ר' שמעון אומר כל גיטין שנכתבו ביום ונחתמו בלילה פסולין חוץ מגיטי נשים. **מה)** ואף על גב דקרא פסוקא דגיטא מן כמה יומי ולא איכתב גיטא, ההוא יומא דכתב ליה גיטא זמן דידיה הוא דאי מיכתיב גיטא בההוא יומא דקרא הוה לי' כנכתב ביום ונחתם בלילה ופסול. **מו)** וגט חליצה שלא שנא נכתב ביום ונחתם נכתב ביום. לפילו מחחלת בלילה לסוף בלילה או לפילו בלילה ונחתם ביום ר"ל לפילו נכתב בתחלת בלילה ונחתם בסוף היום שלאחריו כשר שהרי מ"מ יום אחד הוא ואין כאן קדימה: **ביום** ונחתם בלילה. לפילו מסוף היום לתחלת בלילה הסמוך לה ואפי' היו עסוקין בשורו מעין פסול מדין מוקדם שהרי חתמו עכשיו מה שנכתב היום הקודם להם, ואע"פ שכל שנכתב ונחתם ביום אחד אע"פ שלא נתנן אלא לזמן מרובה אין זו דין קדימה משעת כתיבה ותחימה לשעת נתינה כל שבכתיבה קודמת לתחימה מיהא יש בהדין קדימה: **כל** גיטין. של מכר ומתנה וכלוחה: **פסולין**. דאתי למיטרף לקוחות מיומא דכתיבה ושלא כדין: **חוץ** מגיטי נשים. דלאו לגוביינא עבידא ובגמ' מפרש לטו: **ואע"ג** דקרא כו'. כלומר שקרא פסוקא דגט ולא כתב בסופר בזמן שקרא פסוקא אלא כתבו כמה ימים מאוחר למרינן דבתי יומא שנכתב בגט זהו זמן דיליה ואי נכתב בגט בההוא יומא דקרא הוה ליה כנכתב ביום ונחתם בלילה ופסול: **תנ** חלילה. מה שכותבין לאשה שאין לה יבמה

משנה הלכות

יאמרו בפניו גירשה מי לא מכימני, ואני כיון שאם קרובים ליכא בתי עשמא (וכביאו כב"י), ועיין ב"ש (סי' קמ"ג ס"ד) וב"ח (שם סק"ח) ודו"ק.

מד) ומ"ש נכתב ביום ונחתם בלילה וכו' (משנה שם י"ז ע"ח) נכתב ביום כלשון רבינו, ובגמ' (דף י"ח) אמר שמואל כתובה כמעשה ב"ד דמיא מה מעשה ב"ד נכתבין ביום ונחתמין בלילה אף כתובה נכתבת ביום ונחתמת בלילה. כתובתיה דרבי חייא בר רב חיכתוב ביום ואיחתום בלילה כוה רב אחא ולא אמר להו ולא ידעי, ליתא כשמואל ס"ל, ומשני עסוקין בתורו מעין כוו דתניא אמר ר"ח ב"ר לדוק לא שנו אלא כשאין עסוקין בתורו מעין אבל עסוקין בתורו מעין כשר. ר"ח מכשיר, אמר רבא מ"ע דר"ח, קסבר כיון שנתן עיניו לגרשה שוב אין לו פירוש, אמר ר"ל לא הכשיר ר"ח אלא לאחר אבל מכאן ועד עשרה ימים לא חייטינן שמא פייס, ור"י אמר אפי' מכאן ועד עשרה ימים אם איתא דפייס קלא איכ ליכ למילתא.

ובתב הרא"ש מדבניה הרי"ף עובדא דחייא בר רב משמע שפוסק הלכה אלא כשמואל, וכ"כ הרי"ף בתשובה. ואימא הוא למה פסק אלא כשמואל. ונראה דמחמה אחא ליתא כשמואל ס"ל ומאי קשיא ליה להש"ס, ע"כ דידע הש"ס דאין הלכה כשמואל ומשני דרב פליג נמי אשמואל ואין הלכתא כוותיה. והרמב"ם (פ"ח מהל' גירושין הכ"ה) פסק דגט שנכתב ביום ונחתם בלילה פסול לפילו עסוקין בתורו מעין ואין לסמוך על זה ע"ש. ועיין ר"ן לעניין גט מאוחר, ובעוש"ע (אה"ע סי' קכ"ז ס"ז-ט') ואם הקדים בזמן פסול ומ"מ נכתב ביום ונחתם בלילה שלאחריו או לפילו מכאן ועד עשרה ימים פסק ה"ח הרא"ש ז"ל שהוא כשר בשעת הדחק שלא"ה ע"י גט אחר, והרמ"א כתב שהוא פסול. וכב"י תמה על הרא"ש ז"ל והביא מחלוקת הראשונים ועיין ב"ש שם.

מה) ומ"ש ולא"ג דקרא פסוקי דגיטא מן כמה יומי ולא לימכתב גיטא בהוא יומא דכתב ליה גיטא זמן דידיה הוא, ל"ע מאי קמ"ל רבינו בזה, דלעו הקורא פסוקי גט שבתורה מיקרי כתובה. ונראה לומר דרבינו מיירי בסופר שיצא לכתוב הגט וקרא פסוקי הגט לפניו כדי שיהא שגורים בפיו לכתבו, ובכתיבה שא"ם קיי"ל דמוליא בשפתיו כל דיבור ודיבור ולא"כ כותב. וקש"ד דבגט נמי כיון שקרא פסוקי גיטא שרולה לכתוב הו"ל כהתחלת כתיבה, קמ"ל דבהוא יומא דכתב ליה גיטא זמן דידיה הוא ול"ע.

איברא דלאחר התייעצות נראה מה שמקו מהשבות רבינו ובא לייעב בזה קושיא גדולה, והוא מאחר דמסיק בגמ' דעסוקין בתורו מעין מילתא הוא דהגם דנכתב ביום ונחתם בלילה פסול בשאר שערות עסוקין בתורו מעין שאני וכשר, וכיון שעסוקין בתורו מעין מכאי לפילו לקולא ל"ב בקרא פסוקי דגיטא מן כמה יומי ואתחיל לעשות בעניני גירושין היום ומי דהו"ל נכתב ביום ונחתם בלילה ומב"ם לאומרא ליפסל גיטא, וקמ"ל דאם קרא פסוקי דגיטא מן כמה יומי ולא חיכתב גיטא בהוא יומא דכתב ליה גיטא זמן דידיה הוא, ואי מיכתב גיטא בההוא יומא דקרא הו"ל כנכתב ביום ונחתם בלילה ופסול ודו"ק, ועיין לה"ע (סי' קכ"ז ס"ג) ובב"ש שם ודו"ק.

מו) ומ"ש וגט חליצה וכו' (יבמות ק"ו ע"ב) אמר אביי אאי מאן דכתב גיטא דחליצתא ליכתוב

כיון שלריכה בעלמא הוא וכשר ולא צריכא לאמתוני תלתא ירחי ומשתריא לאלתר. מז) (שם י:) עידי הגט אין חותמין אלא זה בפני זה. מח) (שם יח.) איתמר מאימתי מונין לגט, רב אמר משעת נתינה ושמואל אמר משעת כתיבה, בלילה לראיה בעלמא הוא וכשר ולא צריכא לאמתוני תלתא ירחי ומשתריא לאלתר: **מז)** (שם י:) עידי הגט אין חותמין אלא זה בפני זה. **מח)** (שם יח.) איתמר מאימתי מונין לגט, רב אמר משעת נתינה ושמואל אמר משעת כתיבה: **ולא** לריכה לאמתוני. דלא חלקה עד לאחר ג' חדשים דקיי"ל חלינן מעוברת פסולה ושפיר משתריא לאלתר: **אלא** זה בפני זה. דגזרינן משום כולכם דתנן (דף ס"ו ע"ב) אמר לעשרה כולכם כתבו גט לאשתי אחד כותב וכולם חותמין ואי לא כוי אחמי כולהו כוי פסול דבקפידא חליא דלא שוייה גיטא אלא בכתי לפיכך תקנו אפילו כיכא דלא אמר כולכם שיכו כל העדים נקבלים בשעת החתימה: **מאימתי** מונין לגט. ג' חדשים שהאשה שתגרשה לריכה להמתין קודם שתנשא לאחר: **משעת** כתיבה. פי' שמשעת כתיבתו אין לו להתייחד עמה וזהו גט ישן כל שנתייחד עמה מאחר שכתבו לה ואמרו מכמים אין אדם פוטר את אשתו בגט ישן גזירה שמא יאמרו גיטה קודם לנשה שמא תחשבר בין כתיבתו לנתינתו ולאחר כזמן יאמרו בגט קודם ובזמן נתעברה וכיון שאין מתגרשת בגט

משנה הלכות

ככי, לקריניה לדידה מן מאן יבמי עד תבה יבמי ולקריניה לדידיה מן לא עד לקחתה ולקרינא לדידה מן ככה עד חלון הגעל, מר זוטרא משרטט וכתיב לכולא פרשה והלכתא כוותיה דמר זוטרא. ופרש"י הלכתא כמר זוטרא דכותבין ולא דמי לכותב מגילה לתינוק להחלמד גה דהתם אדעתה דפרשתא כתיב לה דתיכוי כמגילה קטנה, וקיש לן (גיטין ס') תורה תחומה ניתנה, אבל כתי ספירת דבריס הוא ולאו בקדושתיה הוא הלכך הלכתא כמ"ז דבמקום מלוה שרי, ע"כ.

ובש"ע תכ"ע (סי' קס"ט סנ"ו) לאחר שחלקה כותבין לה ג"ד שחלקה בפניהם גט חלילה ואם לא כתבוהו לה כל שנים שרואו כחלילה יכולים לכתבו תע"פ שאינם מכירים לא היכן ולא היכמה שג"ד לא חלקו בפניהם אם לא היו מכירים. ולריכין לשרטטו מפני מקרלות שבו. ומכר"י מרגליות בסוף סדר גט שלו כתב דאנו אין נוהגין לכתוב גט חלילה מאחר שחולקת בריבים ת"ל לשטר רחיה (ועיין בתכ"ט סי' קס"ט אות נ"ח). וכתב רבינו דכיון דשטר זה אינו לריתה בעלמא אין נפ"מ אם נכתב ביום ונחתם בלילה.

ומ"ש ולא לריכה לאמתוני חלחא ירחי (מיום כתיבה) ומשתריא לאלתר, פשוט הוא דכיון דאסורה לאנוס עד שיהיו חשעים יום ממיתת בעל אוץ מיום כמיתה ויום החלילה, וקיי"ל אפילו יבוא חליהו ויאמר דתיכה מעוברת אסורה ליבם תוך ג' חדשים (עיין יבמות מ"ח ע"ב וטו"ש תבע"ז סי' קס"ד). וגט זה אינו אלא לריתה, ת"כ משתריא לאלתר ולא מיקרי טעות ולא גזרו נמי שמא תטעה מגט גמור ותנשא מיד.

מז) ומ"ש עדי הגט אין חותמין אלא זה בפני זה, (י' ע"ב) עד כותי כשר דאי לאו דכותי אחר שטרות הוה לא מחתים ליה מקמיה, אי ככי אפי' שאר שטרות נמי, אלא אמרינן רווחא שבא למאן דקנים מיניה הכא נמי רווחא שבא למאן דקנים מיניה. ת"ר אפילו זאת אומרת עדי הגט אין חותמין זה אלא זה, מ"ט אמר רב אשי גזירה משום כולכם.

ופרש"י זאת מתניתין דמכשיר בגט ופוסל בשאר שטרות משמעינן דעדי הגט אין חותמין אלא זה בפני זה, הלכך ע"כ יש"אל זה רואה את הכותי חותם למעלה והוא אחם למטה, ואי לאו דאחר הוא לא אחמיה מקמיה. אבל שאר שטרות חותמין זה אלא בפני זה, הלכך היכא למיחם יש"אל זה אחם ראשון בתחתית השטר ושבא רווחא למאן דקנים ולא ידע שיחתמו את הכותי למעלה ע"כ ע"ב, ועיין לעיל אות ל"ז ומש"כ שם בענין עדות. ועיין טו"ש תכע"ז (סי' ק"ל סי"ג) וב"ש שם (סקכ"ג).

מח) ומ"ש ליתמר מאימתי מונין לגט וכו' (שם י"ח ע"א) מאימתי מונין לגט, רב אמר משעת נתינה ושמואל אמר משעת כתיבה. פי' ג' חדשים שלריכה האשה להמתין אחר שנתגרשה כדי להבחין בין זרע בעל ראשון לזרע בעל שני. תניא כוותיה דרב תניא כוותיה דשמואל וכו' רב ככתה ורב פפי ורב אבי משעת כתיבה, ר"פ ורב כוגא ברי' דר"י עבדי משעת נתינה והלכתא משעת כתיבה (וכ"פ הרי"ף).

והרא"ש ז"ל תמה למה פסק כשמואל הא קיי"ל דהלכתא כרב בתיסורי, ועוד דר"פ ורב כוגא ברי' דר"י דתינון תמורתי בתרתי עבדי כרב. ויש ספרים שכתוב בהן והלכתא משעת כתיבה, ומשמע דרב אלפס אינו גורס לותו מאחר שלא כתבו בהלכותיו, ובכל אשכנז ולרפת נהגו משעת נתינה כרב ע"כ. וגירסת רבינו בגירסת הספר והלכתא משעת כתיבה.

והרמב"ם (פי"ח מהל' גירושין הי"ט) כתב ומיום כתיבת הגט מונין למגורשת, וכתב בגמי' והלכתא משעת כתיבה, וכן בגיה ר"י בהלכות פסוקות דר"י גתון מיום בכתיבה וכן בנוב ספרים ישנים, וכ"פ

והלכתא משעת כתיבה. ומתבעי ליה לאמתוני תלתא ירחי מיום כתיבה. **מט)** אמר שמואל וכתובה כמעשה בית דין דמיא, מה מעשה בית דין נכתבין ביום ונחתמין בלילה אף כתובה נכתבת ביום ונחתמת בלילה. כתובתיה דחייא בר רב איכתיב ביממא ואיחתים בליליא, הוה רב התם ולא אמר להו ולא מידי, נימא כשמואל סבירא להו, עסוקין באותו ענין שנו דאמר ר' אלעזר בר צדוק לא שנו אלא שאין עסוקין באותו ענין אבל עסוקין באותו ענין כשר ור' שמעון מכשיר. (שם ע"ב) ההוא דאמר להו לבי עשרה כתבו גט לאשתי בי תרי חתום ביומיה ואינך מכאן ועד עשרה ימים, אתו לקמיה דר' יהושע בן לוי אמר להו כדאי כוח ותע"ג דלא ליחתם כלכך ליכ סם הקדמה ונכתבים ביום ונחתמין בלילה: **אף** כתובה. משעת כתיבה דנכנסה לחופה דקירוב מחנות הוא חייל שעבודא ותע"ג דלא לחתים: **עסוקין** באותו ענין שנו. כלומר דכך שנו בברייתא: **לא** שנו. דשטרות בכתבות ביום ונחתמים בלילה פסולים: **אבל** עסוקים באותו ענין. כיון שכמדים מזומנים לחתום הלא שבעל כרחם לריכים להמתין עד שיסיים הסופר את כשהר תע"ג דחיתרמי ליה תחימת לחורתא: **כשר**. שכרי משעת כתיבה ומי חיח ליה קלא: ור"ש מכשיר. דל"ל שמא יחפה על בת אחותו, ומשום פירוש ומי ליכא דקסבר משנתן מיניו לגרשה שוב אין לבעל פירות, דכיינו משעת כתיבה גט: **ההוא** דאמר לכו. לעשרה כולכם כתבו גט לאשתי: **כדאי** הוא ר"ש. דאמר נכתב ביום ונחתם יכן לא חייטינן שמא בא עליה וכלכך מוכן משעת כתיבה: **והלכתא** משעת כתיבה. ככי לחיפסק בגמרא ולכן כל שעברו עליה ג' חדשים משעת כתיבת הגט אף שלא נתגרשה אלא ביום מוחרת ליגשא מיד: **כמעשה** ב"ד דמיא. דתנאי ב"ד היא: מה מעשה ב"ד. מיוכיח משום פסק דין

משנה הלכות

כירושלמי (פ' המולץ כי"ח). ולא כאשר כתוב בספר ר' פריגרוס מיום הנתינה בפ"ב דגיטין מסכ"מ, וכ"פ רא"י בתניחסף וכן כמיד בסכ"ת, וכ"פ בש"ע (אכ"ע סי' י"ג ס"ח). ומיכו כעור כתב בשם הרא"ם דמוניס מיום נתינת הגט, וכתב הרמ"ח ז"ל דכן ראוי לכחמיר ע"ם. ובכגרע"ח כ' ואף בחומר לא החגרשי עד זמן פלוני מ"מ י"ל דמוניס מיום הנתינה, ועיין בחשו' הרשב"ח סי' י"ח.

מט) ומ"ש רבינו אמר שמואל וכתובה כמעשה ב"ד דמיא וכו' (שם י"ח ע"ח) ליתא כשמואל ס"ל עסוקין בחותו ענין הוי דחניא לא שנו אלא כשאין עסוקין בחותו ענין אבל עסוקין בחותו ענין כשר. ר"ם מכשיר, ובגמ' אמר רבא מ"ט דר"ם קסבר כיון שנתן מיניו לגרשה שוב אין לו פירות, אמר ר"ל לא הכשיר ר"ם אלא לאלחר אבל מכאן ועד עשרה ימים לא חייטינן שמא פייס ור"י אמר אפי' מכאן ועד עשרה ימים אם חיתה דפייס קלא חיח ליה למילחא וכו' הכוח דאמר לכו לעשרה כתבו גט לאשתי אחים או תרי מינייהו ביומיה ואינך מכאן ועד עשרה ימים אחת לקמיה דריב"ל ח"ל כדאי הוא ר"ם לסמוך עליו בשמא בדחק, והאמר ר"ל לא הכשיר ר"ם אלא לאלחר אבל מכאן ועד עשרה ימים לא, בכהוא כר"י ס"ל, והאמר ר"י שנים משום עדים וכולן משום עדים, בכהוא כר"ל ס"ל ע"כ.

וכתב בש"ג ובכע"ט כתב ומסתברא כר"ל דכהוא עובדא דאחת לקמיה דריב"ל אמר בכהוא כר"ל ס"ל ב"ם דכי הלכתא. ואמר רבינו כאי דאיכא פלוגתא ביני רבוותא איכא מ"ד מדאמר ריב"ל כדאי הוא ר"ם לסמוך עליו בשמ"ד ב"ם דהלכתא כוותיה, ואיכא מ"ד משום דאחים עליה בי תרי מינייהו ביומיה הוא דקאמר כח לאו הכי לא. ונראה דהלכתא כר"ם דאחני' בשמ"ד ונכתב ביום ונחתם בלילה כשר, ואפי' מכאן ועד עשרה ימים כר"י דהא ריב"ל קאי כוותיה מכ"ל.

והא"ז (סי' תשי"ג) כתב, ליתאר אמר לעשרה וכו' הלכך האומר לעשרה כולכם כתבו גט לאשתי ואחים בי תרי מינייהו ביומיה ואינך מכאן ועד עשרה ימים, לכאחילה אין מאירין אותה ליגשא בזה הגט, ואם כיאה שמא בדאק שהלך בבעל לדרכו או שנשאת בשר בגט זה סמכינן אדר"י ואדר"ם דאחניאן ושרינן לה בזה הגט ליגשא, דקיי"ל ר"י וריב"ל הלכה כריב"ל בדפסק ר"ח ז"ל מבכות דמגילה, ורבינו משה בר מ"מ וכו' פסק כר"י ואפי' לכאחילה ולי אגי במאבר גראה דהלכה כריב"ל בדפריסיה ע"כ. ועיין ב"י (אכ"ע סי' ק"כ ד"ה ושנים) אבל בכ"ג פסק כר"ל, וכאב רבינו ירוחם דגם האום' פסקו כה"ג וכו'. ועיין ב"ע (אכ"ע סי' ק"כ ס"ו) וי"א שאפילו אמר סאם כולכם אאמו ודו"ק. ועיין לעיל (אות מ"ד) מש"כ שם בשעין פסק רבינו.

ובשיטת קדמונים ואי' הרמ"ה (דף י"ח ע"ב) כאב והלכה כר"י דאמר שנים משום עדים וכולן משום אאי ומקיים אאי ואע"ג דר"י בן לוי כר"ל ס"ל כדאמרינן בסמוך והא"ר יוחנן שנים משום עדים וכולן משום אאי, ומשני בבאיה כרשב"ל ס"ל וכו' ב"ם הלכאה כר"י, וכן פסק הרמב"ם ז"ל. ומיכו בעל הלכות גדולות פסק דבדיעבד ודאי כיכי דאחום אחי מינייהו ביומיה ואינך מכאן ועד עשרה ימים כשר וכר"ם דאמר

גלילה כצ"ל: לסמוך עליו בשעת הדחק. ג) ומאן דלא ידע למיקרי שטרא אסור ליה למיחתם (שם יט:) ואי קרי קמיה ספרא דבי דינא כיון דמומחה לרבים הוא זכ: ומאן דלא ידע. דוקא בגיטי נשים הקילו בחתרים קורין לפניכם משום תקנת מגורות, אבל בשאר שטרות לא: ואי קרי קמיה ספרא. דוקא דיין מומחה לרבים וספרי דייני שירחים ממנו ולא משקרי אבל אם לא כיה מומחה לרבים אי כיה

משנה הלכות

נכתב ביום ונחתם בלילה אבל לכתחילה פסול כר"ם ר"ל דאמר כולן משום מדיס. ובמי' ברשב"א כתב שרבינו בבה"ג כתב דברי ריב"ל ולא כתב אלוקתן של ר"י ור"ל, ודייק מינה שרבינו ס"ל כר"ל שכולן משום מדיס אלא שבדיעבד סמך על ר"ם שבכשיר מכאן ועד עשרה ימים.

ג) ומ"ש ומאן דלא ידע למיקרי וכו' (גיטין י"ט ע"ב) תניא כוותיה דרב מדיס שאין יודעין לאחוס מקרעין לכן נייר חלק וממלאים את הקרעים דיו, ברשב"ג בד"א בגיטי נשים אבל בשאחרוני מבדיס ושאר כל השטרות אם יודעין לקרות ולאחוס מוחמין ואם לאו אין מוחמין. קרייה מאן דכר שמיה, אסורי מאסרא וככי קאתי מדיס שאין יודעין לקרות קורין לפניכם ומוחמין ושאין יודעין לאחוס וכו' ברשב"ג בד"א בגיטי נשים אבל שאחרוני מבדיס ושאר כל השטרות אם יודעין לקרות ולאחוס מוחמין ואם לאו אין מוחמין, ת"ר אלמוד מ"ט דרשב"ג שלא יהו בנות ישראל מגורות. אמר רבא הלכה כרשב"ג, ורב גמדא משמיה דרבא אמר אין הלכה ואלא כמאן כרבנן, והא קתני דאבד עודדא בשאר שטרות ונגדיה רב ככנא, תרגמא אקריאה. פי' תרגמא להא דרב גמדא אקריאה שאם יודעין לאחוס אע"פ שאין יודעין לקרות שפיר דמי וקרי קמייהו אחריני כרבנן ודרב ככנא בשאין יודעין לאחוס וגבי אחיאב אמרן לדר"כ, מ"כ ר"י. רב יהודה מילטער קרי ואחים, פי' רב יהודה זקן כי' ומיניו כהוא וכשכי' לריך לאחוס באד אי בדיין מלטער בקריאת בשטר וקורבו ואוחס. ות"ל טולא לא לריכת דהא ר' אלעזר מרא דארץ ישראל קרו קמיה ואחים ורב נחמן קרו קמיה ספרי דייני ואחים. ומסיק ודוקא ר"ג וספרי דייני דאית להו אימאת אבל רב נחמן וספרי אחריני ספרי דייני ואינים אחרינא לא.

והנה מדכתב רבינו ומאן דלא ידע למיקרי שטרא וכו' ואי קרי קמיה ולא ידע למיחתם על גיטא, שטרא, כוונתו אשאר שטרות ואם קרו לפניו יכול לאחוס, אבל בגיטא אפילו אינו יכול לאחוס סרטינן ליה ודו"ק.

וכתב הטור (אה"ע סי' ק"ל) מדיס שאין יודעים לקרות אחד קורא בפניכם וכם אוחמין, וכתב ברמב"ם וכוא שמכירין לשון הגט. ונראה דאפילו אין מכירין לשונו אם בקורא לפניכם אחרגמו שפיר דמי. ודוקא בגיטי נשים בקילו בכי האי גוונא משום מיגוגא אבל בשאר שטרות לא יסמכו על אחד שיקרא לפניכם עד שיהו שנים או רשם ב"ד וסופר שלו בכתובת דר"ג שבי' דיין מומחה וסופר ב"ד קורא לפניו ואוחס. וז"ם רבינו ואי קרי קמיה ספרא דב"ד כיון דמומחה לרבים כוא, אלא דנראה דאם רבינו דאאו דוקא סופר שלו כיון דמומחה לרבים סגי בספרא דבי דייני של אחר נמי ולא חולק אלא בין מומחה לרבים לאינים אחרינא.

ומיהו הרא"ם ז"ל (אות י"ב) כתב ושאין יודעין לקרות קורין לפניכם וריי"ף ז"ל שלא כניא כא דרב גמדא ס"ל כיון דסאמא דגמ' קאמר דרבא אמר אכלכ כרשב"ג סמכינן עלה יותר מכא דרב גמדא משמיה דרבא אלכך אלכה כרשב"ג בין בקריאה בין בחתימה. ולפי דבריו לריך לפרש כא דקאמר ת"ק קורין לפניכם וחוחמין אפילו בחד קורא לפניו סגי דכיון דמילחא דמצידא לאיגלויי כוא מירחא דאי בשנים קורין נכא לא כוכ פוסל רשב"ג דאפי' בשני עו"כ מסיחין לפי חומן מכשיר ר"פ ורשב"ג פוסל בחד אם לא ר"ג וסופרי ב"ד. ולכך לא כניא כא דר"א דכוכ קרי קמי חד וחתים. וכתב בהע"ש מסתברא בשאר שטרות דאי מיקרי לכו לאחרי דיעבי למיקרי בפסיא לפי חומו חותם וכו'. מכ שכתב בפסיא לפי חומו לא נהירא דלא בעינן לפי חומו אלא בעו"כ אבל אחרי ישראל לא אחידי אשקרא.

ורבינו כניא לקמן כא דרב גמדא וגם דר"א, ואפילו ניחא דלא אלי כא בכא ודלא כברא"ם (עיין ב"י אה"ע סי' ק"ל מה שהקשה על הרא"ם ז"ל דלא אלי אד בחידך). ורבינו נראה דסל"ל דבעי' שנים בשאר שטרות כיון דפסק כסאמא דמכילתין.

ודאיתי לב"י שכתב דלהרא"ם דס"ל כלכה כרב גמדא ת"כ ס"ל כפר"י דאפילו בגיטין בעינן שנים קורין לפניו או כר"ג וספרי דדייני וכ"כ רבינו ירוחם (ח"ב) שנים קורין לפניו או כגון ר"ג, ומדנקט סאמא כגון ר"ג וספרא דדייני ודרכו להמשך אחר הרא"ם ז"ל דכך כוא דעת הרא"ם, ולכטור משמע דהרא"ם ס"ל

סמיך עליה וחתים. **נא)** **ואי** קרו קמיה ולא ידע למיחתם על גיטא סרטינן ליה אתא אתא על מגילתא וחתים, והני מילי גיטא כדי שלא יהו בנות ישראל עגונות, אבל שטרא לא. **נב)** (שם יא.) אמר רבא האי שטרא פרסאה דמסריה ניהליה באנפי סהדי ישראל מגבינן ביה מבני חרי, והא לא ידעי למיקרי, מומחה ושאר סופרים לא: **ואי** קרו קמיה. נגע שאחרים קורין לפניו, או לפעולו בשאר שטרות ובספרא דדיינו וכותי מומחה: **ולא** ידע למיחתם. כרב דאמר עדים שאין יודעים לחתום מקרעין להם נייר חלק וממלאים כקרעים דיו ודוקא בגיטי נשים אבל בשאחרורי עבדים ושאר שטרות אם יודעין לחתום מוחמין ואם לאו אין מוחמין: **פרטינן**. מלשון ויצרעו צרעת, ובגמ' מקרעין להן נייר חלק וממלאין את הקרעים דיו: **אתא** אחת. פי' כל אות ואות בפני עלמו, נראה כוונתו דלא סיצרע על הגע לורת האותיות של שמות העבדים ואם ימלאו הקרעים בדיו אלא אותיות לורות אותיות מנייר חלק בפני עלמו כל אות ואות ונותנין אותן על גב הגע במקום שצריכין לחתום ואם ממלאים הקרעים והדיו עובר דרך הקרע וירשום הגע וכ"כ ר"ח והרמ"ה ועיין תוס' ועיין ס"ג: **שטרא** פרסאה. שנכתב בלשון פרסי ולעתע רגילו בערכאות, וכן הוא דעת הר"י ולפרש"י שאחמו או הדיוטות והרא"ש פי' שלא אחמו עליו כלל עיין רא"ש דף י' סי' י': **מבני חרי**. אבל ממשעבדי לא דלית ליה קלא. ואחלקו בזה הראשונים ז"ל בשטר זה דגמ' דף י' מפרש מבני חרי אבל בסמוך דף י"ט ע"ב אמר רב פפא דשטר פרסאי גבי ממשעבדי ואמלא הדברים סותרים אבל נראה דרבינו ודעימיה עיין תוס' ריש"ד שם וגירסת אחרת ברי"ף גרסי בגמ' שהא דר"פ נמי מבני חרי ורק אח"כ שם בדרב הונא דאחמו עדי ישראל גבי ממשעבדי ושטרי פרסאי בין ככה ובין מדף י' מיירי שאחמו אחום בערכאות, ורש"י פי' שאחום בהדיוטות ואלא בערכאות ום"ל דבדף י' מיירי בהדיוטות ובדף י"ט מיירי בערכאות, ודעת רבינו נראה דאחרוייהו מיירי בערכאות ומיהו בערכאות נמי לא גבי רק מבני חרי כיון דלא מוכשר השטר רק לאחר דקרא לאותו בפני אותן כעדים שאחמו עליו זה שלא בפני זה ובמסיח לפי תומו ומלא דאין השטר מתכשר בעדים אלו עד שיתקור אותם בב"ד במסיח לפי תומו ולכן ל"ל קלא ולא גבי אלא מבני חרי ועיין רמב"ם פכ"ז מהל' מלוה ולוה ה"ח ובכסגות ח"מ ונראה דעת הראב"ד נמי מבני חריו דוק בכל זה כי קלרחי. ודע דהרמב"ם ז"ל בפכ"ז שם כתב דשטר שכתב בכל לשון וכו' כשר ונותנין בו מן המשעבדין והוא שיהיו עשויין בערכאות שלהן אבל במקום קיבוץ פלילהן בלא קיום השופט שלהם לא יועילו כלום. וכן לריכין עדי ישראל שיעידו על אלו העכו"ם שהן עדי השטר ועל זה השופט שלהן שקיים עדותן שאין יודעין בקבלנות זוחד. ואם חסרו שטרי העכו"ם דבר מכל אלו הרי הן כחרס. וכן שטרי חוב והודאות ומתנות ופשרות ומחילות שהן בעדים שלהם אע"פ שיש בהן כל הדברים שמנינו הרי הן כחרסים ע"כ. ניחור דבריו דאפילו שטרי רחיב בעלמא נמי אע"פ בעינן לדעת מעדי ישראל שעדים כללו והשופט חיוס מקבלי שוחד דאי לאו האי שטרא חספא בעלמא הוא ונראה דאע"ט ס"ל לרבינו דלריך לבדר מכני עדות שאחמו בעלמא ובזה סגי רק שיעידו זה שלא בפני זה ובמסיח לפי תומם דאז השטר מתכשר אבל לא גבי ממשעבדי כיון דעד שלא נתברר כשרותו הו"ל כאספא ח"כ ליכא קלא: **והא** לא ידעי. העדים שמסרו בפניהם: **למקרי**. ולא

משנה הלכות

כרשב"ג כדעת הרי"ף ע"ש. ודעת רבינו נראה דבגע סגי בחד מדוקא בשטרו ואי קרי קמיה ספרא דדייני וכו' ואי קרי קמיה ולא ידע למיחתם על גיטא ולא כתב ואי קרי ספרא דדיינא. ומיהו י"ל דקאי אדסמוך מיניה וא"כ אין הכרע מדברי רבינו, ויותר מסתבר דרק על החתימה מיקל אבל בקריאה בעי ספרא דבי דינא או שנים שמועיל לכו"ע ודו"ק.

והרמ"ה כתב אמר רבא הלכה כרשב"ג דאמר שאין מכשירין כן אלא בגיטי נשים אבל לא בשאר שטרות, ורב גמדא משמיה דרבא אמר אין הלכה כרשב"ג אלא כמאן כרבנן אלא כמאן וכו' תרגמה אקרייה, פי' כי אמר רב גמדא אין הלכה כרשב"ג דפוסל בשאר שטרות מיירי בקריאה לומר וכו' וכותי כפי' רבינו ופרש"י ז"ל ודלא כפר"ח דהא דכ"כ אקריאה ודר"ג אחתימה, ובחי' כרשב"א חמה אפר"ח.

נא) ומ"ש ואי קרי קמיה וכו' וכני מילי גיטא וכו' (שם י"ט ע"א) בעא מיניה ר"ל מר' יוחנן עדים שאין יודעין לחתום מהו שיכתבו להם בסיקרא ויחתמו כתב עליון כתב או אינו כתב, ת"ל אינו כתב, ת"ל וכלות לימדתנו רבינו כתב עליון כתב לעניין שבת, ת"ל וכי מפני שאנו מדמין נעשה מעשה. ואיתמר עדים שאין יודעין לחתום רב אמר מקרעין להם נייר חלק וממלאים את הקרעים דיו וכו' ר"פ אמר נרוק (רושמין להם נרוק) וכו' וכ"מ בגיטין אבל בשטרות לא, דהתוא דעבד עובדא בשאר שטרות ונגדיה ר"כ. תניא כוותיה דר"כ עדים שאין יודעים לחתום מקרעין להם נייר חלק וממלאים את הקרעים דיו, אמר רשב"ג בד"א בגיטי נשים אבל בשאחרורי עבדים ושאר כל השטרות אם יודעין לקרות ולחתום חוחמין ואם לאו אין חוחמין וכו' תר"ח מ"ט דרשב"ג שלא יהו בנות ישראל עגונות, אמר רבא הלכה כרשב"ג.

נב) ומ"ש אמר רבא שטרא פרסאה וכו' (שם דף י"ח ע"ח) אמר רבא אמר שטרא פרסאה וכו', ובגמ' (דף י"ט ע"ב) רב פפא אי הוה אחי לקמיה שטרא פרסאה דעביד בערכאות של כותים מקרי להו לבני

ידעי מאי ניכו וכיכי מסכדי לאחר זמן עלה דכא מילתא: **שאינו** יכול להזדייף. ואיכא קלף מחוקן בעפלים בשעת עיבודו שעושים לותו שחור ושוב אין לחדש עושה בה מחק וחוזר וכותב עליו מפני שכותו ניכר וקלפי פרסיים חיגם מעודדים בעפלים ולחדש יכול למחוק כאבו ומניח אחיתא כעדים וכותב למעלה ממון הרבה: **מענינו** של שטר. כדאמרינן (ב"ב קס"ח) וקנינא מן פלוני אלא מה דכתוב ומפורש לעיל: **בדמהדר**. שאזר בשיטה אחרונה: **ממשעבדי** נמי. ככל שטר דגבי נו ממשעבדי ושטרא פרסאה נמי אי אחומי עליה עדי ישראל ומ"ש זה: **ליח** ליה קלא. לפי שאין אחומין עליו עדי ישראל דספרי דאחומי משטרי חיגון מפקי לקלא ולפיכך אין הלוקח נפסד דא"ל לא ידענא דמשעבד לך: **שטרא** פרסאה. דעביד בערכאות שלהם, ולעשת רבינו דוקא כשעושל לכני גוייס האחומים בשטר זה אבל עכו"ם אחרים לא וכמ"ש לעיל ובגמ'

משנה הלכות

כותים זה שלא בפני זה במסיח לפי תומו ומגבי ניכ ממשעבדי. אמר רב אשי אמר לי כוגא בר נתן הרי אמר לאמיר כאי שטרא פרסאה דאחימי עליה סבדי ישראל מגבינן ניכ ממשעבדי, ופריך והא לא ידעי למיקרי, בדידעי, והא בעינן כאב שאינו יכול להזדייף וליכא, בדאפילן, והא בעינן לריך לאזור מעניגו של שטר בשיטה אחרונה וליכא, בשהדר, ואלא מאי ק"ל דכל לשון כשר. תניגא גט שכאבו בעבריא ועדיו יונית יונית ועדיו בעבריא כשר, אי מהכיא הו"א הכי מילי בגיטין אבל בשאר שטרות לא ק"ל.

ופרש"י דבעיד בערכאות ואחומיכן עו"כ דאכשרינא להו לעיל (י' ע"ב) דאחמו עליה סבדי ישראל וישראל עשאוהו אלא שכאבוהו בלשון פרסי.

והנה רבינו גרס בכולהו במעשה דרבא וברב פפא וברב אשי גבי מבני חרי ולא ממשעבדי, וגירסת בספר ממשעבדי. ורש"י פי' (דף י"ט) ממשעבדי והא דאמרינן בפ"ק מבני חרי ולא ממשעבדי בשטר בכדיוט לית ליה קלא ע"כ. ודעת רבינו דאלא סחרי אכדבי ואחרוייהו גבי מבני חרי. והרי"ף ז"ל כאב רב פפא כי הוה אתי לקמי' שטרא פרסאה דבעיד בערכאות של עו"כ וכו' ומגבי ניכ ממשעבדי (ג"כ מבני חרי ע"כ וגירסת רבינו כנ"ל שברי"ף).

וראיתי לרבינו הרא"ש ז"ל (דף י"ח) שכאב אמר רבא כאי שטרא פרסאה דמסרין ניכליה באפי סבדי ישראל מגבינן ניכ מבני חרי, פרש"י ואחמו עליו פרסיים הדיוטות. וקשה לי דהא רבנן דר"ע פסלי בשטר שנשאב בהדיוט ואפילו בעדי מסירה כדפי' ר"י לעיל (חוס' ד"ה לא נחלקו) משום דחיישינן דילמא אחי להכשיר בלא עדי מסירה כמו בערכאות. ומיהו רש"י פי' לעשמיה שפי' לעיל לא כוזכרו לפסול אלא בזמן שנשאו בהדיוט משום דלא קפדי אחורוני נפשייהו משמע דלא פסול אלא דומיא דערכאות בלא עדי מסירה, אבל בעדי מסירה כשר לגבות מבני חרי, ושטרות כעולים בערכאות אף בלא עדי מסירה ישראל גבו ממשעבדי. וכבי אימא לקמן (י"ט ע"ב) ר"פ וכו' ומגבי ניכ ממשעבדי, ופרש"י לקמן משום דאין ליכ קלא כשאחמין עליו ערכאות, דשטרא פרסאה לעיל דגבי מבני חרי מיירי דאחומין עליו כדיוטות דאין ליכ קלא. ולפר"י שפוסל שטרי כדיוטות אף בעדי מסירה ע"כ כאן מיירי דאחימו עליו ערכאות וקמ"ל דאע"ג דמסרי ניכליה באפי סבדי ישראל לא מגבינן ניכ ממשעבדי. ולקמן בפ"ב גרסינן ומגבי ניכ מבני חרי וכן נמלא בהרבה ספרים, וכן משמר דמשמע בשמעתין דאין אילוק בין ערכאות לכדיוטות אלא דערכאות לא מרעו בפשייהו וכדיוטות מרעו בפשייהו, ולא לעניין קלא דדוקא עידי ישראל הוא דמפקי לקלא. ועוד דלא משמר כלל שיכשיר ר"ע בשטרי כדיוטות בלא עדי מסירה וא"כ ע"כ רבנן פסלי אף בעדי מסירה וכו' ע"ש.

והנה נראה דגירסת רבינו הוא מגירסת הרבה ספרים שזכר רבינו הרא"ש ז"ל ונחבאר דבריו ז"ל, ומיהו הרא"ש ז"ל שם הקשה לפר"י ומייבב פרש"י ע"ש. ובחוס' רי"ד (דף י"ט) רלוחי דמחלק בין ר"פ לרב אשי דבדרב פפא (גירסתם רב כהנא ולא ר"פ) כאב כי הוה אתי לקמיה שטרא פרסאה דבעיד בערכאות של עו"כ וכו' ומגבי ניכ מבני חרי ע"י אוחמיו שכיו גוים דלא מפקי ליכ לקלא ומשו"ה לא גבי אלא מבני חרי. וברב אשי (גירסתו רב אמי) דאחימי עליה סבדי ישראל גבי ממשעבדי ע"ש.

והרמב"ם (פכ"ז מכל' מלוה ולוה) כאב דאיגו גובה אלא מבני חרי, וכ"כ הרמ"ה והרשב"ד ז"ל דלא גבי אלא מבני חרי. ובאב כב"י (טוח"מ סי' ס"ח) דגירסת הרמב"ם בגירסת בספרים מבני חרי, ועיין ב"י ס"ג שם ובסמ"ע ודו"ק. ובתו"ז בגדול (כ"ג סי' תמ"ה) משובה תרוכה מרבינו מניגדור בכאן ז"ל

לקמיה דחתים בערכאות של גוים מקרי ליה להנהו גוים דחתימי עליה זה שלא בפני זה במסיח לפי תומו ומגבי בי' מבני חרי, כדתנן (שם י:) כל השטרות העולין בערכאות של גוים אף על פי שחותמיהן גוים כשרין חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים, ר' שמעון מכשיר בכולן. **נג)** (שם יט.) איתמר עדים שאין לברר כאמת וכגון שאומלו לי כעכו"ם נקי בקריאת כלשון וכיולא בו: **מבני חרי.** נגמ' גרס ממשמדי ועיין לעיל: אמרו מקרי לכו לפני כותים זכ שלא בפני זכ ולא אמר אלו כאחומים דוקא ועיין לעיל: **במסיח** לפי תומו. שאינו יודע שכוונת כדיין

משנה הלכות

שכשיב בעין מרכאות של גוים וכעלה מאחר דר"ח וכרי"ף וכרמב"ם סבירא לכו דדוקא בערכאות שנודע בכם ע"י עדים שאינן מקבלין שוחד ולא כוו מאני' מעמם דינא דמלכותא דינא כא לא קיס לן בגווייכו כא שטרא דאיתעביד אפומייכו אספא בעלמא כוא, ע"כ בתריכות. וסיים, ושבא וכלולים לאין כמוכו בחלים וכאי שטרא אספא בעלמא ע"כ.

והנה רבינו ז"ל מחלק בין כא דרבא לעיל (דף י"ח) ובין כא דרב פפא, דכאם מיירי בלי מרכאות אלא שנמסר בפני עדי ישראל, ה"כ כמעלה כיאב שנמסר בפני עדי ישראל ואעפ"כ לא גבי ממשמדי משום דליא ליה קלא דעדים פרסאי לא מפקי קלא וכמ"ש בשם תוס' רי"ד לעיל. וכא דר"פ שטרא פרסאה דערכאות של גוים כגם דאיא ליה קלא שברי בערכאות נעשה, אפ"כ לא גבי ממשמדי.

ודע דראיתי לדייק עוד דיוק בדברי רבינו שכתב וז"ל, ר"פ כי כוב אאי שטרא פרסאה לקמיה דאאים בערכאות של גוים מקרי ליה להנהו גוים דאאימי עליה זכ שלא בפני זכ במסיח לפי תומו ומגבי ליה בי מבני חרי. וכנה דייק רבינו דמקרי ליה דוקא להנהו גוים דאאימי עליה דשטרא פרסאה, ובגמ' לא מבואר זכ רק ר"פ מקרי לכו לפני כותים זכ שלא בפני זכ במסיח לפי תומו, ומשמע כל שני כותים בעולם וכ"כ שאר פוסקים וכוא פלא, וכנראה שכוא טיעא מדשכ.

ולולי דמיסאפינא כנלפענ"ד לומר דבר אאד דברי רבינו לפמ"ש כמרדכי ובכג"א וכובא גם בשו"ת כרשב"א בשם רבינו יקר וז"ל מספר כאכמה, מורי רבינו יקר כי' אומר דעו"כ כמוחזקים שאינם שקרנים כשרים לעדות כדאמר ככא אצל משכ ואאכרן פסולין מן כאורה מעמם קורבה, וכמרדכי אולק דבכא אקנא אכמים כוא. ואי נימא דדעת רבינו דעו"כ מכ"ת כשרים לעדות וכדעת רבינו יקר כי' אאי שפיר דבערכאות כיון שים לבם נאמנות ולא משקרי ה"כ כם כשרים לעדות אלא דכיון דסאם עכו"ם כן אשר פיבם דבר שוא ולכן כיב שאיל לכו זכ שלא בפני זכ במסיח לפי תומו ובמסיח לפי תומו לא חייבינן לשקרא. ועיין שו"ת מכריי"ק (כובא בש"ז וש"ך יו"ד סי' ל"ח) לענין קפילא בתריכות שמכיאין במסיח לפי תומו אפי' מכ"ת לקלא טיעות, ועיין אי' מכרש"ל שאמב למב למסיח לפי תומו לא סגי באד. ות"כ כדי להכשיר כשטר בעדים אלו כי' מקרי ליה להנהו גוים דאאימי עליה דוקא במסיח לפי תומן זכ שלא בפני זכ וכו"ל כעין נאקרב עדותן ודו"ק כי זכ דבר אדש ול"ע. ובפרטי הדינין עיין עוא"מ סי' ס"ח.

ומדברי רבינו הנ"ל נראה שבאמת אינו מועיל ליאן לעכו"ם אאר שיקרא ודוקא כני גוים דאאימי עליה. ועיין רא"ם (דף י"ט עוא י"ב) מה שאמב על בכט"ע שכאב דאי מקרי לכו לאחרי דידעי למקרי במסיח לפי תומו מואם, ואמב עליו דמסיח לפי תומו לא בעינן אלא בעו"כ.

ודע דבעיקר מאלוקא כרא"ם וכרמב"ם בדין מרכאות נראה דאלוי בניאור פשט כגמ', דלדעת כרמב"ם אירולא דדינא דמלכותא וכגון גיטי נשים שאי אירולים כם וחולקים זה על זה, ולכן ס"ל דמרכאות אינו מדינא דמלכותא אלא מדין אקנה או עדים, ולכן שפיר בעי לדעת שאינם משקרים. אבל לכרא"ם דלא פליגי, ה"כ דינא דמלכותא עושה כשטר, וכבן כי קלרחי.

נג) ומ"ש איאמר עדים שאינם יודעין לאאום (י"ט ע"א) איאמר עדים שאינם יודעים לאאום רב אמר מקרעין לכם נייר אלק וממלאים אא בקרעים דיו ושמואל אמר באאר, באאר ס"ד וכתני ר"א באאר באאר בשאור ובשיאור כשר, לא קשיא כא באארא כא אמיא דאאברא וכו' ר"פ אמר ברוק, פי' רושמין לכם ברוק, וכ"מ בגיטין אבל בשטרות לא דכהוא דעבד עובדא בשאר שטרות ונגדיב ר"ב (פי' בגיטין משום שיגונא דלא משאכאינן סכדי בקיאי ובאוך כך יפרש זב ליס או ימות ואיזקק ליבם, אבל בשאר שטרות יאזור אאר עדים בקיאים לאאום). אגיא כוויאב דרב וכו' אמר רשב"ג בד"א בגיטי נשים אבל בשאחרורי עבדים ושאר כל כשטרות אם יודעין לקרות ולאאום מואמין, קרייב מאן

בגיטין. משום טיגונא דלא משכחינן סכדי בקילי ובחוך כך יפרש זה ליס לו ימות וחזקק ליבם: **בשאר** שטרות. יחזיר לאחר עדים בקילין לאחוס: **רב** יהודה. זקן היה ועיניו כהות וכשהיה צריך לאחוס נעד או בדיין מלטער בקריאת שטר וקורייהו ואוחס: **מרא** דארעא דישראל. בקי מכל אחריו (ובגמ' נדה דף כ') מפרש שהיה בקי לכהיר דס נדה יותר מאחריו: **מחרש** שוטה וקטן. דלאו בני דעה ניהו וגבי שליחות אים בעינן ולא קטן דשליחות נפקא לן

יודעין לאחום אמר רב מקרעין להם נייר חלק וממלאין את הקרעים דיו, והני מילי בגיטין אבל בשאר שטרות לא, דההוא דעבד עובדא בשאר שטרות ונגדיה רב כהנא. (שם ע"ב) קריה מאן דכר שמיה, אסורי מאסרא והכי קתני ושאין יודעין לקרות קורין לפניהם והן אותמין אר' שמעון בן גמליאל במה דברים אמורים בגיטי נשים אבל בשאחרורי עבדים ובשאר שטרות אם יודעין לקרות ולאחום אותמין ואם לאו אין אותמין. אמר ר' אלעזר מאי טעמא דר' שמעון בן גמליאל, שלא יהו בנות ישראל עגונות. אמר רבא הלכה כר' שמעון בן גמליאל ורב גמדא משמיה דרבא אמר אין הלכה כר' שמעון בן גמליאל, וכי קאמר אין הלכה כר' שמעון בן גמליאל אקרייה לאחודה אבל יודעין לאחום בעינן, ואלא כמאן כרבנן, והא ההוא דעבד בשאר שטרות ונגדיה רב כהנא, תרגומה אקרייה. נד) רב יהודה מצטער קרי ואתים, אמר ליה עולא לא צריכת דהא ר' אלעזר מרא דארעא דישראל הוא וקרו קמיה ואתים, רב נחמן קרו ספרי דייני קמיה ואתים. דוקא רב נחמן וספרי דייני אבל ספרי דייני ואיניש אחרינא דלית ליה אימתיה לא. נה) (שם כג.) הכל כשרין להביא את הגט חוץ מאחרש שוטה

משנה הלכות

דכר שמיה, אסורי מאסרא וכני קתני מדיס שאין יודעין לקרות קורין לפניהס ואותמים ושאין יודעין לאחום (ורבינו גרס וכן אותמין) אמר ר"ח מ"ע וכו' אמר רבא הלכה כרשב"ג ורב גמדא משמיה דרבא אמר אין הלכה אלא כמאן כרבנן, והא ההוא דעבד עובדא בשאר שטרות ונגדיה ר"ש, תרגמא אקרייהב. ופי' רבינו הא דאמר רב גמדא אין הלכה כרשב"ג אקרייה לאחודה, כלומר שהס יודעים לאחום אע"פ שאין יודעין לקרות שפיר דמי וקרי קמייהו אחריני כרבנן. והא דנגדיה ר"ש שלא ידעו לאחום ובשאר שטרות, וכ"פ רש"י וכבר ניאחרתי קלת לעיל. ור"ח פי' בעינן אחר, עיין ריא"ף ור"ן. וכאב כב"י (טושב"ע סי' ק"ל) דעת כריא"ף דאין להכשיר אלא בשאין יכול לכתוב אלא נייר חלק, אבל אם יכול לכתוב אפילו בשאר דבר כיון דאיכא כוותיה דרב. וכן נראין לכאורה דעת רבינו שלא זכר רק הא דרב, אבל דעת הרמב"ס (פ"ח מהל' גירושין הכ"ג) בהראה"ש ורבינו ירוחם שאפילו בדוק ובכל דבר שאין ריסומו ניכר רוסמין והס אותמין על הרוסס. ובש"ע (שם סע"ז) פסק כן, והרמ"א כאב דלכאחילה קיי"ל כרב דמקרעין דוקא ובדיעבד סומכין אשאר אמוראים שכאירו בשאר עלות והוא שיעת הי"א שכניא הרמ"א שם, ועיין ב"ח.

ודע דהיכי דעבר ואחס בשאר שטרות לא ניאר רבינו מה דינו אי פסול בדיעבד או לא, ובאי הרמ"א כאב ומיהו היכא דאחיס הכי בשאר שטרות נראה דבדיעבד עדותס עדות, שאס אאב אומר דלאו כאב הוא א"כ האיך הכשירוהו בגט, אלא ש"מ כאב הוא ע"כ וכ"כ הרשב"א בחי'. אבל דעת הרמב"ס (פכ"ד מהל' מלוה ולוה ה"ו) שפסול דהו"ל כמזייף מאוכו.

נד) ומ"ש דוקא רב נחמן הו' דלית ליה אימאיה לא ויל אי סגי בחד דקרו ליה, ומלשון קרו בוא"ו וגס ספרי דדייני ור"ל ולא קאמר ספרא דדייני משמע דבעי תרי, וכ"ל דעת האוס' ורא"ם דבעינן שיס שיקראו בפניהס. ומיהו דעת הרא"ם דלכריע"ף די באחד שקורא בגט, ועיין ב"ם סי' ק"ל. ולדעת הרמב"ס בעדיס לריכין להכיר לשון הגט (עיין פ"א מהל' גירושין הכ"א ועיין ב"י אב"ע סי' ק"ל), וכאב הרמב"ס ורק שאין יודעין לקרות. ולדעת הפוסקים דלא בעי עדיס להכיר לשון הגט אפ"ה לא הוי עד אפי עד מה שקוראין לפניהס, דלא הוי רק גלוי מילתא בעלמא כיון שהגט קמן והרבה מכירין בלשונו ובכי הא לא משקרי, עיין אי' הרשב"א כאן. ואאוס' בשם ר"י לעיל פי' לפי שאין הקורא מעיד על השטר אלא שכך כאוב בה.

נה) ומ"ש הכל כשרין להביא אף הגט וכו' (משנה שם כ"ג ע"א) כלשון רבינו רק במשנה כאיב עו"כ ורבינו כאב נכרי, וכן במשנה קיבל הקטן בב"א, וכן אבל פיקח ואארס. ובגמ', בשלמא אש"ו דלאו בני דעה ניהו עו"כ נמי דלאו בר אאירא הוא, אלא לעולא סומא לאאי לא, אאר ר"ם לפי שאינו יודע ממי נוטלו ולמי נותנו. מאקיף לה רב יוסף כיאך סומא מוכר בשאנו וכו' אלא א"ר יוסף הכא באו"ל מסקינן דבעי למימר בפ"נ ובפ"נ ולא מלי למימר א"ל אבני אלא מעאה פאוה ונסאמה דמלי אמר בכ"נ דבשר, ומסיק דאב"נ ואמר רב אשי דייקא נמי דקאני זה בכלל כל שאאילאו וסופו בדעת בשר ולא קאני כל שאאילאו וסופו בבשרות בשר. ופרש"י אלמא היכא דעעמא משום דעה הוא דבעינן אאילה וסוף, אבל סומא לא הוי עעמא משום דעה ולא

וקטן וסומא ונכרי. קיבל קטן והגדיל חרש ונתפקח סומא ונתפתח שוטה ונשתפה נכרי ונתגייר פסול, פקח ונתחרש וחזר ונתפקח פתח ונסתמא וחזר ונתפתח שפוי ונשתטה וחזר ונשתפה כשר. זה הכלל כל שתחילתו וסופו בדעת כשר. נו) (שם ע"ב) אף הנשים שאין נאמנות לומר מת בעלה נאמנת להביא גיטה (קידושין מ"ג) מויקמו לכס לים שכ לבית אבות לים ולא קטן ואחד לוקח לכולן: **ומומא.** לפי שאינו יודע ממי נוטלו ולמי נותנו, ולפיכך פתוח בשעת קבלת הגט ונסתמא כשר: **תברי.** דלאו בר כיתירא הוא דאין לכס קידושין ואין גיטין נוהגין בכס ובמידי דלגפשיה לא חזי לא מלי למיעבד שליחותא לאחריני: **קבל** קטן וכגדיל כו'. דבעינן תחילתו וסופו בכשרות בכל כני דעתמא מסוס דשכ לפיכך קבל קטן וכגדיל חרש ונחפקח שוטה ונשתפה נכרי ונתגייר כולם תחילתו בפסלות פקח ונתחרש תחילתו בכשרות וסופו בפסול אבל פקח ונתחרש וחזר ונתפקח שפוי ונשתטה וחזר ונשתפה כשר דתחילתו וסופו בכשרות. וקשה ל"ע מה שכתב רבינו פתח ונסתמא וחזר ונתפתח כשר דמשמע אם לא חזר ונתפתח כ"ע דהו"ל תחילתו וסופו בפסול שכרי בגמ' שם הקשה לבעיי לר' יוסף אלא מעתה פתוח ונסתמא דמלי למר בכי נמי דכשר ומסיק דלכ"ע ואמר רב אבי דיקא נמי דקתני זה בכלל כל שתחילתו וסופו בדעת כשר ולא קתני כל שתחילתו וסופו בכשרות כשר ואולי רבינו נמי סמך על זה בכלל ול"ע: **אף** הנשים שאין נאמנות כו'. בימות בהמשה שלוס מפרש לן מה נשים אלו שאינות לקלקלה ובעבור זה אינן נאמנות לומר מת בעלה דחיישינן שמא מזקרות ואשפ"כ לגבי גט שהכתב מוכיח ואות רואיה בידם שהבעל נתנו להן כן נאמנות ולכולי האי לא חיישינן שמא זייפו ואכתבוהו שאפילו אם כס זייפוה הרי הן מתקיימות אותו ואי אתי אתי"כ בעל ומעתה לא מצאינן בית כדאמרינן ת"כ לא יוכלו לקלקלה ומ"ה נאמנות, ובאתרן ישראל שאין לריכות לומר בפ"נ ובפ"נ אם

משנה הלכות

בעינן תחילה וסוף אלא תחילה לאודיה מלי למימר בפ"נ.

וקצת יש לעיין דבכאן שמשתתף דוקא רב בשת ורב יוסף הוא דפליגי שכיו תרוייהו סגי נהורי כמבואר (בכורות ו"ח) רב בשת (מגילה כ"ט) ורב יוסף (ב"ק פ"ז וקידושין ל"ג). ובאתר הרמב"ם (פ"ו מהל' גירושין הל' ו-ז) כתב כשרים להביא אף הגט חוץ מן הנכרי והעבד ואשה"ו, והנשים והקרובים כשרים אפילו הפסולים מדברי סופרים בעבירה כשרים בשלימות, אבל הפסולים בעבירה מד"ת פסולים להשתא הגט ואם הביאו הרי זה פסול. ואפשו עליו הרבה מן המפרשים דמ"ל לפסול רשע. ובהגהות הרמ"ק, לא ידעתי מאין הוליא זה דעבד ונכרי הוא דפסול בגמ' לפי שאינן בחורת גיטין, אבל מי שחלל שבת אף על פי שיש חמתי יהא פסול להביא גט, והלוא ישראל גמור הוא לכל דבריו ול"ע. ור"ת כתב בשפט הגט שנזלן בשר להביא גט. גם הראב"ד וכ"כ תמהו עליו, וגם בחי' הרשב"א (גיטין ה') תמה על הרמב"ם, גם הרש"ש והר"ן כאן תמהו עליו ועיין כ"מ שם ובביאור הגר"א (סי' קמ"ח אות ע"ח) מה שחי'. ומלאחי בשיטת הקדמונים שכתב וז"ל, וכבר כתבנו בפ"ק שאין דבריו נכונים דאפילו פסול בעבירה מכ"ש מוחר להביא גט והוא שיתקיים הגט בחותמיו, וכ"כ רבינו מאיר הלוי ז"ל. ועיין חי' הרמ"ה מה שהארין.

ועל חש"ו הקשה ר"ת בספר היאר וקטן מי אינו נעשה שליח ובאמת קטנה שאמרה החקבל לי גיטי אינו גט עד שיגיע גט לידה כא הגיע גט לידה מגורשת, ואוקימנא לה בפס' קידושין (מ"ד ע"ב) בשים לה חב. ואו אמרינן בקידושין (מ"ד) קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה לריכה גט שמא נתרלה האב, אלמא נעשית שליח לאביה. וכתב עליו הרמב"ן ז"ל (גיטין כ"ג ע"א) דמה שהקשה מגיטין אינה קושיא שקטנה יש לה יד לזכות לעלמה ואפי' עמד ואוות האב, וכי זכי ליה רחמנא לאב יד יחירה זכי ליה אבל לא להפסיד כחה, ומה שאמרו מוסגין שמא נתרלה האב, חי' הראב"ד ז"ל דהו"ל כאן מנה לפלוני ואקדם אני לך, ועיין ח"מ סי' קמ"ח ס"ד.

ובשיטת הקדמונים אבא לאקפחא דרב יוסף כיאך סומא מוכר בשטרו וכו' פריך ואי"ת כאיך מוכר בשטרו בשעה שיסורין דאכתי לא קיים ליה בקלא, וי"ל דאשעה שיסורין לא שכיח אלא בפרכסיא ובאיתי רבים ומירתא אינים ואטעויי ולא אתי למטעי, אבל גירושין דעבידי בלעגא חיישינן ע"ש. ואגב מבואר דלא דברו אם במסודכת קודם הניסואין דאל"כ כבר קיים ליה בקלא, וגם מגמ' ב"ב דלידבר ע"כ בהדיה מבואר דאסור לדבר קודם החופה והארכתי בזה במקום אחר ודו"ק.

נו) ומ"ש אף הנשים (שם כ"ג ע"ב) במשנה אף הנשים שאינן נאמנות לומר מת בעלה נאמנות להביא את גיטה אחותה ובת אחותה ולרתה ויבמתה ובת בעלה מה בין גט למיתה שבכתב מוכיח. ובכולהו מפורש בגמרא דסניין לה ומכוונת לקלקלה ואין נאמנות להעיד שמת בעלה ויבמתה אשת אחי בעלה שונאה אותה וירלה ממנה שמא ימות אחד משני בעליהן בלא בנים ויהיו לרות זל"ז. ומה בין גט למיתה, דאמיתה לא מהימנין ואגט מהימנין.

כניסה ואמרה בפ"נ נחלקו הרשב"ם ז"ל לי מכני: מה בין גט למיתה. דבגט נאמנת ואם אמרה מת בעליך אינה נאמנת: **האשה** עצמה מביאה גיטה ואין צריכה לומר בפני נכתב ובפני נחתם. **נח)** בעו רבנן קמי מר רב חנינאי חמותה [ובת חמותה] צרתה ויבמתה ובת בעלה, מה בין גט למיתה הכתב יוכיח. **נז)** האשה עצמה מביאה גיטה ובלבד שצריכה לומר בפני נכתב ובפני נחתם (שם כד.) והני מילי כי אמר לה לא תתגרשי אלא בבית דין פלוני דשויה שליח להולכה, אבל לא אמר לה תתגרשי בבית דין פלוני היא עצמה מביאה גיטה ואין צריכה לומר בפני נכתב ובפני נחתם. **נח)** בעו רבנן קמי מר רב חנינאי

להולכה עד שתגיע לב"ד פלוני וכשתגיע לשם תהא לומרת בפניהם בחורת שליחות בפני נכתב וכשם ימנו שליח ויתנו לך גט זה להתגרש בו ואמר שהיא נאמנת לומר בפניהם שכך היתה בעלה עמה וכך נאמנת לומר בפ"נ: **והנ"מ** כו'. בגמ' שם תשב מכי מעי גיטא לידה מיגרשה ומה צורך לומר בפ"נ ומשני דכל שהיתה בעל עמה חלה שניתן לה גיטה ובגט יולא מתחת ידה כרי היא מגורשת ואינה צריכה לומר בפ"נ ומחירין לותה ליגשת לף בלי קיום, אחר שבגט בידה כחוב וחתום ואח"פ שלא נתקיים בפניהן אין חוששין שמא זייפתהו שאינה חשודה לקלקל את שלמה ולכשיבא מיערער תקיימוהו או תלה: **בעו** רבנן כו' דזכרי כו'. דלאו בר שליחות הוא כלל כמ"ש לעיל או מעשם דאחת גם אחת מה אחת בני בריה לף שלוחכם בני בריה או מה אחת

משנה הלכות

ובגמ' פריך והכתיב כשם שאין נאמנות לומר מת בעלה כך אין נאמנות להביא גיטה. ופריק אבני גרייתא דקתני אין נאמנות בא"י דכי אתי בעל ומערער משגחינן ביה דאיכא למימר לקלקולא קא מכוונה הלכך לא מהימנא. ומתני' דקתני נאמנות להביא גיטה בחו"ל דכי אתי בעל ומערער לא משגחינן ביה הלכך מהימנא. ותניא כוותיה דאבני וגם מתניתין כוותיה דייקא והלכתא כוותיה, וכ"פ הרא"ם ועיין ב"י ואבע"ז (סי' קמ"ב ס"ח).

וכתב הרמב"ן ז"ל דבא"י נמי כי אמרינן לא מהימנא כשלא אמרה בפ"נ ובפ"נ, אבל אמרה בפ"נ ובפ"נ דאו ליכא לקלקולא אפי' בא"י מהימנא, ובחו"ל שלא אמרה כגון בחותה מדינה אינה נאמנת. והרשב"א ז"ל כתב דבא"י אפי' אמרה אינה נאמנת דאיכי לאו דינא גמירא והביאה הר"ן. וי"ל במקומות שלא נהגו ליתן בזמה"ז ואפי' בדיעבד אין מיבמין, ה"ב כה"ג אפשר דיבו נאמנות כיון דהא כו"ע ידעו דלא מיבמין וא"כ ליכא קלקול. וי"ל כיון דעכ"פ תחלון ותנשא לאחר ודו"ק.

נז) ומ"ש האשה עצמה (שם ובדף כ"ד ע"א) פריך תשב מכי מעא גיטא לידה מיגרשה לה, אמר רב הונא בחומר לא תתגרשי בו אלא בפני ב"ד. סוף סוף כי מעיא התם מיגרשה בה, אלא אמר רב הונא בר מנות משמיה דרב אחא בריה דרב חיקא דאמר לה כי מעיא אחניתי אחרעא ושקליה, מי ככי הו"ל עלי גיטך מע"ג קרקע ואמר רבא עלי גיטך מע"ג קרקע לא אמר כלום, אלא דאמר לה הוי שליח להולכה עד דמעיא התם וכי מעיא התם הוי שליח להולכה וקבלי את גיטך מיניה, ואב"א דא"ל הוי שליח להולכה עד דמעיא התם וכי מעיא התם אימר קמי ב"ד בפ"נ ובפ"נ ומשוי ב"ד שליח וליתבוה ניהלך.

ובתום' הקשו אמאי קאמר אימא קמי ב"ד בפ"נ דמה לי היא ומה לי ב"ד ואמאי קאמר ואב"א, ושמא בלישנא קמא אינה אומרת אלא בשעה שתקבלנו אע"ג דבכל דוכתא משמע שאומרת בפ"נ בשעה שהגט יולא מיד בשליח שמא בכא שיכולה לומר בשעת גירושין עדיף טפי ע"ש.

ומ"ש אבל לא אמר לה תתגרשי בפני ב"ד פלוני הוא שלמה מביאה גיטה וא"ל לומר, נראה בשעם לפמ"ש תשב מכי מעא גיטא לידה מיגרשה לה, ומשני אמר רב הונא בחומר לא תתגרשי בו אלא בפני ב"ד פלוני, ואמאי לא מתרן בחומר לא תתגרשי בו עד שתגיע למקום פלוני וגם משני בסמוך אלא דא"ל הוי שליח להולכה עד דמעיא להתם וכי מעיא להתם הוי שליח לקבלה, משמע דאי אמר לה סתם לא תתגרשי בו עד שתגיע למקום פלוני לא שוייה שליח להולכה, אלא הוא תנאי בגט ולא צריכה לומר בפ"נ ובפ"נ.

נח) ומ"ש בעי רבנן קמי מר רב חנינאי גחון בכלה רבתי וכו' דברי רבינו אלו הובאו בהרשב"ם, עיין מיעור (לוח ש"ן שליטית סי' קל"ו) קיירא בעו רבנן קומו ר' חנינא וכו', ובחי' הרשב"א ובתשו' ר' שמואל בן חפני (ג"כ סי' ש"ב) ובאולפ"ג (תשו' עמ' 42), ובהא"ם (סי' כ"ז) כ' בה"ג בעו רבנן קמיה מר רב חנינאי גחון בכלה רבתי, ור"ן ובשיטת הקדמונים למס' גיטין כתיב בה"ג, והרא"ם ז"ל כתב ודברי תימה הם דודאי אם עשה הבעל את הע"כ שליח וא"ל שימנה הוא את הישראל במקומו הוי פסול דאין שליחות לע"כ וגם אינו בר כריתות, אבל הכא כיון דלא עשה הע"כ אלא מעשה קוף בעלמא ומינה הבעל בכתבו את ישראל שבאותו מקום שליח למה יפסל הגט, וכן נוהגין בתשכנז ובגרפת ע"פ ר"ת לשלוח גט וקידושין ע"י ע"כ וממנה בכתבו ישראל שבאותו מקום שליח.

גאון בבלה רבתי דנכרי לא הוי שליח לקבל את הגט ולהוליך את הגט, מהו למיכרכיה לגיטא בחד מנא ומימר לגוי אמטי האי מנא לישראל פלניא

יכרחל לף שלוחכם יכרחל לו משום דלאו בר כתירת כוח דחיון בחורת גיטין

וקידושין: **למיכרכיה**. לכורכו ולכניחו בתוכו ולא יאמר לכגוי שזה גט אלא יאמר כולך כלי זו ליכרחל פלוני ויתן ליכרחל כלי

משנה הלכות

ובהג"א בשם חו"ז, וכבר כי' מעשה בקלוניא בגט ח' שנכתב ונחתם ע"פ כשעל וכשעל מינה בעדים שליח לא כר' ברוך בר שמואל שיקבל הגט מיד כעו"כ אשר כשליח להביא למגולה שיקבל מיד כעו"כ ויתננו לאשתו בעדי מסירה. וכתב ראביי"ה ואביו רבינו יואל דכאי גט כשר וכגון כוא מאו"ז ע"ש. והר"ן אחר שהביא דברי רבינו סיים ולא ידעתי מאי שייעיב דר' אלעזר הכא, ועיין ב"ח (אה"ע סי' קמ"ח) ובלח"מ (פ"ג מכל' גירושין כ"ו) וקריית מלך רב, ובמכתב אליהו (שער ו' סי' י"ג) כאריך כרבה לבאר דברי רבינו.

והנה כרמ"כ בשליחות (דף כ"ד ע"א) כתב, כתב רבינו מאיר כלוי ז"ל כא דאמרינן עלי גיטך מע"ג קרקע לא אמר כלום דוקא באשה גופא ח"נ בשליח קבלה שלא דבעינן וגמן בידה, אבל בשליח להולכה אי אגאייה בעל לגיטא ע"ג קרקע ואמר לשלוחיה טול גט זה מע"ג קרקע והוליכו לאשתי שפיר דמי, דגבי שליחות דבעל לא כחיב מיעוטא אלא כל היכא דמשוייה שליח כוי שליחותיה, וכי יהיב לה שליח ניהלה וגמן בידה קרינן ביה וכו'. כלכך אי אדריה והליה בהדיה נכרי ואמר בפני כמה שהדי ניכוי פלוניא יכרחל שליח דידי להולכה למשקליה מהאי נכרי ולאנטוייה לאיתתי ח"נ אמר לה מיקרא משדרנא לך גיטא בהדי נכרי וכן סימניה ולכי מטיה לידך כוי שליח להולכה כוי שלוחיה להולכה וכן כלכתא וכו' ע"ש. ונראה דכוא ז"ל מכשיר ע"י טו"כ אפי' לכתחילה וכדעת הרא"ש בשם חכמי לרפת ומשכנז מל שם ר"ת, וכ"פ כטור והמחבר (אה"ע סי' קמ"ח) ובש"ע (סע' ל"כ) והרמ"א שם כתב ומיכו יש חולקין וסבירא להו דאין למנות שליח הולכה ע"י כתב גם לא ראיתי נוהגין כן, ועיין שו"ת מהרא"ח (סי' ל"ב) ובהגהות רע"א בש"ע שם.

ומברת רבינו ורבנן דמשתח בית במכתב אליהו דס"ל דבעינן וגמן בידה ואיכא שמשתמש מקבלת הגט מיד השליח יכרחל או שליח שלוחו הרי היא כאילו מקבלתו מיד כבעל עצמו משלוחו של אדם כמותו. אבל כל שנותנו בית גוי שיוליכנו ליכרחל, הרי הגוי מפסיק בין כבעל לשליח כיון שאין הגוי מקבל שום כח מהבעל לשליח. או י"ל משום שאין כבעל עושה שליח להולכה אלא בפניו, ועיין מכתב אליהו (שער ו' סי' י"ג הנ"ל) ואיקוטי כמרות בשיטת כקדמונים.

ולולי דמיסתפינא כי' גלפט"ד לכשוות דברי רבינו עם שיטת כגאונים, וכיא דרבינו בבעי רבנן כתב וז"ל, מאי כיא למכרכיה לגיטא בחד מנא ומימר לגוי לאמטי כאי מנא ליכרחל פלוניא ומוחביה לאחתיה ואמרי ליה רבנן לא וכו' ונראה דבדוקא דייק רבינו לשון ומימר לגוי לאמטי מנא ליכרחל פלוניא ומיחביה לאחתיה כלומר שבבעל לוה להגוי שימסור כא מנא ליכרחל ויאמר ליכרחל שיתן חוחו לאשתו דכל זה חומר לגוי שיאמר ליכרחל דכבי משמע לשון ומימר לגוי וכו' ומיחביה לאיתתיה. ומלא שבגוי כוא שימנה אח יכרחל פלוני לשליח כולכה שיתן אח כגט לאשתו. ולכן על זה אמרו רבנן דלא מבאי מה שבגוי מוסר ואומר ליכרחל כשליח דנראה שבגוי כוא כממנה. אבל רבנן דבשאר פלוגי דכל שנתנו בתי יכרחל בפני עדי מסירה בדיעבד סמכינן אדר"ש דפסיק כר"א דעדי מסירה כרתי, ל"ב כגם שלא נתגרשה ע"י כשליח אבל מ"מ עדי מסירה כרתי בב"ג עב"פ בדיעבד. אבל אם לא עשה בגוי מינוי בשליחות ולא אמר כלום רק מעשה קוף בעלמא, וכגון שאמר לו בבעל להוליך מנה זו ליכרחל פלוני ולא זכר כלום מבגט ושלא מבתב עם בגוי, או כניח במבתב בתוכו חלל בגט, או שמינה בבעל יכרחל שליח במקום אחר ואמר לו גט שלאחתי ע"י גוי זה כוי אחה שליח להולכה, בב"ג גם רבינו מודה דמבני לבו"ע דגוי לא עשה רק מעשה קוף בעלמא, ומלא דברי רבינו מחלימים עם שאר פוסקים להלכה, אלא שבפוסקים לא דייקו בלשון רבינו שבתב דבנכרי יאמר ליכרחל פלניא שיתן גט לאשתו, וזה לא מבני דעכו"ם לאו בר מינוי שליח הוא ולא יכול למנות ליכרחל, אבל אם ליכרחל ממנה שפיר דמי ודו"ק. ולפי"ז אחי שפיר דברי רבינו בבתאם עם שיעות שאר פוסקים, וממילא לדעת רבינו נמי אם מינה בבעל שליח יכרחל במקום אחר ושלא בגט ע"י נכרי, אם מסרו ליכרחל בשליח שפיר דמי, דלא גרע מעלי גטך מע"ג קרקע וכדעת הרא"ש והרמ"א.

ומה שלא כתב רבינו דינו בשם שלא כתב ומינה בשליח ע"י כתב כמו שביארנו, י"ל בחרי גונפין: או דס"ל דבתב לא מבני וכשיטת בפוסקים שבביא הרמ"א, ולכן בלריך שבבעל בעלמו יעשה שליח. או אפשר שמודה דבתב מבני, אלא שבשאלה ביתה בתופן שלא שלחו בתב וגם לא מינה בשליח ורק אמר לאכו"ם שיאמר להחי

זו למשמו: **ביידה** לו ניד שלוחה. שמשמה שליח לקבלה שכוח כידה ששלוחו של אדם

וניתביה לאיתתיה, ואמרו ליה רבנן לא ונתן בידה או ביד שלוחה ישראל אבל גוי כלל לא בעינן דכי נפיק גיטא מידא דבעל לידא דאיתתא או לידא דשליח

משנת הלכות

ישראל מה שאמר לו בעל כמגרש ובכה"ג כתבו רבנן קמאי דלמ מכני דאין מכו"ס בכלל שליח, ורבנן דכשאח ס"ל דמכ"פ בדיעבד מכני מעשם מדי מסירה לשיבה דר' אלעזר וכמ"ש. ומיושבת בזה נמי קושית כר"ן שבקשה דמה שייכות בזה לר"ח דעדי מסירה כרתי וכמו שכבתנו לעיל, ולפמ"ש אתי שפיר מאד, ודו"ק כי קלרתי.

ועיין רמב"ם (פ"ב מכלי אכ"ע ה"י) אחד מעכו"ס וכו' שחיתתן נבילה וקרוב בעיני שאף זה מדברי סופרים. ובהשגות שם ה"ח עו"כ הם כבהמות ואין מעמלין ואין מיעמלין עם בדומה לחמור הן גויס כמר מדלי ואת כולם יצא רוח ובחושב אותם לכלום אפ רוח בכפניו. ועיין כ"מ שם אפשר דשחיטת קוף נמי לא תעמא בחשא. ועיין ב"ב (ל"ח ע"ב) ואמר ר"י ובריצב"ס שם. ועיין תוספתא חולין שחיטת הקוף פסולה.

והיות כי נשאלתי על כגון דברי רבינו שם אפשר למנות שליח גט על בעלמפחן, הנני להגיד כאן מש"כ בזה בס"ד.

בדבר ששאלת לברר לך מה שאילתא ברחובן שרוצה לגרש את אשתו דינה, וכותי במדינה אחרת הו בעיר אחרת ואינו יכול הו אינו רוצה לבא למקום שאשתו שם הו שאין שם ב"ד אי שפיר דמי למנות בסופר ובעדים לכתוב לו גט על בעלמפחן, כלומר שיקרא על בעלמפחן ממקום שכותי הו שבב"ד יגלגלו לבעל וכותי יענה להם וידבר אל בסופר ויעשהו שליח לכתוב לו גט ואל בעדים שיחתמו לו ויבעל מודעות ויקבל עליו ברם שלא יבעל בשליח בכל בתנאי בתיקוני וסדר בגט וגם ימנה שליח למסור להאשה בגט ואם האשה ג"כ אינה יכולה לבא למקום שבב"ד שם היא ג"כ תמנה שליח לקבלה ע"י בעלמפחן בכל כפי המנהג והכלכה ואח"כ מיד יסדרו בב"ד בגט וימסרוהו להאשה או לשליח האשה שמנתה על בעלמפחן ובב"ד יכתבו לבעל והאשה כתב פעורין וכם מגורשין כדת משה וישראל.

והנם זה יותר מג' חדשים שנקשת לברר לך ואמרתי לך אז בע"פ שא"ח למנות שליחים על בעלמפחן וא"א לגרש על בעל' ואשבתי שדי לך בזה אמנם היות כי עכשיו בחא שניח ואמרת שדבר זה נוגע לך הלכה למעשה ושכן מושין מעשה אמרתי לא עת לחשות כי הוא דבר הנוגע לא"א כחמורה ולכן אמרתי להעלות על בתב מה שנראה בזה מדברי הפוסקים הלכה למעשה ולפענ"ד א"ו לגרש על בעלמפחן והעושה כן הוא מרבה ממזרים בישראל א"ו והנה אינו גט כלל ואפילו מדאורייתא אינו גט כלל וכלל לא ואפרש שיחתי בס"ד.

בתוב בתורה (פ' תצא) והיה אם לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה ערות דבר וכתב לה ספר כריתות, ובגמ' גיטין (ע"ח ע"ב) אמרו לו בכתוב גט לאשתך ואמר לבן כתבו אמרו לסופר וכתב ולעדים וחתמו אע"פ שכתבוהו וחתמוהו ונתנוהו לו וחזר ונתנו לה הרי הוא גט אל מד שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו. ובגמ' שקו"ט טעמא דלא אמר אנו הא אמר אנו נותנין וכו' ואסיק רב אשי לא מיבעיא היכא דלא אמר אנו אלא אפי' אמר אנו לא, ולא מיבעיא היכא דלא אמר אמרו אלא אפי' אמר אמרו אמי לא, ואניא כותיה דרב אשי כתב סופר לשמה וחתמו עדים לשמה כו' הרי הוא גט אל מד שישמעו קולו שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו ישמעו לאפוקי ממ"ד מודה רבי יוסי בחומר אמרו קולו לאפוקי מדרב אשי אמר רב ועיין רש"י שם.

ובש"ע אה"ע (סי' ק"כ) כתב המחבר הגט צריך שיכתבנו בעל או שלוחו וכו' וכם דברי הטור שכתב וז"ל, צריך שיכתבנו בעל דכתיב וכתב לה או שלוחו בלשוויו יכתוב כו' וכתב כב"י בפשט לשון הכתוב ושלומו של אדם כמותו כדילפינן בפ"ב דקידושין, תיברא דנחלקו בו הראשונים אי דרשינן וכתב שיהא בבעל ממש כותב דהתום' (גיטין כ"ב ע"ב ד"ה וכא כתב) דאי נימא דבבעל צריך שיכתוב בגט בעלמו או שלוחו א"כ למה חש"ו בשר בשגדול עומד על גביו הא לאו בני שליחות הם והוכיחו מזה דוכתב לא קאי אבעל, ועיין ב"ש (שם סק"ח). ומיהו תום' (גיטין ס"ו ע"א ד"ה כל השומע קולו) בעלמן כתבו דבמי שליחות, נמלא לכאורה דבריהם סותרים. ומיהו בחמת יורה דרכו דאין כאן סתירה דודאי גם התום' מודי דגט במי שליחות ולא פליגי כלל בזה אלא שנחלקו אי וכתב קאי אבעל כלומר דהוא עלמו חייב לכתוב וע"ז צריך שליח או דוכתב לה הכוונה שבבעל ירצה שיהיה גט וכתב לשמה ולזה צריך שליחות שבסופר יכתב לשמה נמלא מחלקותם לא הוי אלא בדרש של וכתב אבל ודאי צריך שיהיה בגט וכתב לשמה וכשלא נוי בבעל אשוב שחוק ולא לשמה, ואפילו נוי לסופר זה ורואינו שאשה זו לגרש עומדת מ"מ אם בא

לקבלה דשויתיה איתתא גופה דקאי במקום איתתא גופה אבל ביד גוי לא. (פסק) ורבנן דהשתא קאמרין אף על גב דאתייה גוי לגיטא אי יהביה לישראל כדר נפסקה ידו של בעל ביד גוי שלימו נעשה שליח ות"כ תפילו נח לחר ומוסר לה וכוח ישראל שוב לח כוכ בכלל ונתן

כמותו: **אבל** ביד גוי לא. כלומר כיון שילא מיד ישראל ליד גוי וכוח כמוסר לישראל

משנה הלכות

סופר לחר וכתב לח מכני דדוקא לו חייב לנוות ולעשותו שליח עכ"פ שיכתוב גט לשמה וכוח שלומו שזה חבל חס נוכ לאחד לח מכני לשני. ועיין פר"ח (ח"ע כי"ל) שכניח חוס' גיטין (ע' ע"ב) בשם ר"י דמשמע דבעי שליחות ודלף כ"ב (ד"ב וכח לאו) משמע כיפך סברת ר"י דלא בעי שליחות ולא הרגיש בדברי כחוס' ס"ו שליינחי שכחבו ומי דבעי שליחות ולפמ"ש לכחורה ליכח סחירה ודו"ק.

ובזה מוכן דבסי' קכ"ג ס"ח כתב המחבר הכל כשריס לכתוב הגט כו' תפילו כחשה עלמה חס חמר לה כבעל לכתבו כו' ובב"ח נדחק בלשון חס חמר והפר"ח כתב מבואר בדברי הרשב"ח בח' וכר"ן פ"ב דגיטין דלף שמכווינים הסופר והעדים לשמו ולשמה בלי לוותח לבעל לח חשיבה כוונתן לשמה כוונה מעליה וכשלה לשמה חשבינן לה וכן מבואר בפ' מי שחזו כתב סופר לשמה וחתמו עדים לשמה תע"פ שכתבוכו וחתמוכו ונתנוכו לה הרי הגט בעל עד שישמעו קולו שיחמר לסופר כתוב ולעדים חתומו ונסתפק הב"ח כו' ותין כתן ספק ע"ס. ולכתורה חמחי לח הוה מחשבה לשמה חס כוונו לכך הסופר והעדים כיון דלא בעינן שליחות רק דלא ליהוי סתמא וכיון שכוונו לשמה תין כתן סתמא. חבל לפמ"ש חחי שפיר דהא דלא בעינן שליחות להחוס' הוא רק על עלס שכתיבה דלא דרשינן וכתב בעלמו חבל על עיקר הגט ודחי לריך לשמה ושיגרש בעלמו ולריך שליחות חס לחרים עושים.

והנה מה שכתבנו הוא על כתיבת הגט ובמקום שבעל יסוור הגט בעלמו אלא שמסתפקים בכתיבה בחיזה תופן לריך השליחות, חבל היכא דתין בעל כתן אלא ממנה הסופר להיות שליחו לכתוב ועדים לחתום וגם ממנה שליח הולכה שימסור לה הגט בפה ודאי ליכא כו"ח בעולם שודאי בעי שליחות גמורה ושימנה בעל לת השליח ולא אחר ושימנהו בתופן שמועיל בלי שום ספיקות ופקפוק דבלאו הכי הרי תין אדם מגרש אשת חבירו.

אמנם כי כן לפענ"ד פשוט דת"ח למנות שליח על בעל' כלל שהרי כבר האריכתי בכמה מקומות דהשומע קול של בעל' תין זה הקול קולו של המדבר אלא קולו של המדבר נפסק כשמדבר בעל' ואז מיד בתופן מתכתני ע"י סיוע של זרס החשמל וכמה גורמים נולר קול אחד קלת דומה לקול המדבר והחמת דחפע"כ תינו דומה לגמרי כידוע שמי שידבר פעם ראשון של בעל' תפילו עם חבירו כמכירו ירגיש שינוי בקולו ובהשקפה ראשונה לא יכיר מי הוא עכ"פ דבר זה הוא פשוט וברור וידוע דקול הבעלפתן תיננו קול של המדבר ומכ"ע תין אדם יולא שום מלוה בשומע של בעל' (עיין בספריבו או"ח משנה הלכות ח"ד סי' פ"ב) וכן רחיתי שוב לידיד כ' וידיד נפשי הגאון רש"ז חויערנאך שליט"א (בקובץ מאמרים בעניני חשמל ובספרו כיקר סי' ע') שכתב בחות מ' בסופו וז"ל, וק"ו הוא לפ"ז שבשומע קול שופר, מקרא מגילה או סחם ברכה ע"י רדיו שאינו מועיל כלל שום מלוה וגם אינו רשאי לענות אמן אחר המברך, כי בקול היולא מהממברנ"ה של מקלט הרדיו אינו כלל קול החוקע או המדבר אלא ג"כ רק הממברנ"ה מדברת ונמלא שרק קולות עץ וחבן הוא שומע ולא קול אדם כו'. קילור הדברים לי אפשר לומר כלל בשמיעה זו שום דבר שחייבים לשמוע מפי אדם ואף שיודע אני שרבים יחמהו על כך וכמו ז"ר יביה הדבר בעיניהם, עם כל זאת בחמת הוא כדבריו, וברור הוא בעיני שדבר זה מוזר הוא רק לאלה שאינם יודעים כלל מה טיבם של המכשירים האלה (ומושבים מחשבות בבל שאומי בעל' או הרדיו מוליכים ממש את קול האדם וכדי להוליא מלבם טעות זו האריכתי מאד בביאור הדברים) אבל לא ליודעים בחמת כי בדברי זה עם מביני מדע ויודעים בהלכה כולם הסכימו לי ע"כ ע"ס.

ובזה ממילא נדחו דברי קלת מרבותינו האחרונים שרלו לומר דבשעת כדחק יולאים ידי חובת קריאת מגילה וכבדלה ע"י שמיעה של בעל' עיין מנחת אלעזר (ח"ב סי' ע"ב) ועיין בית יצחק (ח"ע סי' י"ג) ושו"ת חג"מ (ח"ח ח"ב סי' ק"ח), והוא דבר ברור שקול בעל' אינו יותר מקול שאל פלאטא או טייפ רעקארדער בלע"ז אלא שהוא מלובש בשם אחר שהוא נקרא בעל' או רדיו אבל כולם הם יולור קול ע"י גלי וזרס חשמל והוא כמו כיודע לנגן על מוזיקא ואחד מנגן בפה והוא הולך אחריו עם הכיוור (פידעל בלע"ז) ושוכה פעולות בידיו כפי חכמת המוזיקא וממש יולא ניגון זה ומ"מ אין זה קולו וכל"ל כן הוא.

גידה: לכתחילה לא מנסבינן לה מנסבינן לה. דבעינן מה לחם בני בריה אף שלוחכם וכמ"ש בסמוך: ואי אינסיבא לא מפקינן. דקיי"ל דעידי מסירה כרתי וח"כ מה שהניח הבעה"ס לא פעל בעלם הגע כלל דשליחתו לא עשה פעולה בכריתת הגט שהרי עידי מסירה כרתי והכתת הבעה"ס לא הוי אלא מעשה קוף בעלמא ובמסירה היה שליח וההוא ישראל יהביה בעידי מסירה לאיתתא לכתחילה לא מנסבינן לה משום דנכרי לאו בר ברית הוא, ואי אינסיבא לא מפקינן לה משום דר' שמעון דתנן

משנה הלכות

הן לחת דרחיתי לכרכה מכחברוניס שכבר ישבו על מדוכה זו ומכס מימיניס ומכס משמחילים, יש מחירין ע"י טעל' ויש לוסרים, ויש מחירין בדיעבד ובשעת הדחק גדול ויש לוסרין בכל לופן, ולהכריע בדבר זה הוא דבר קשה כי מי יאמר לליך גגל' כחמת, ומיהו לי נשניל זה לא לחנע מלחוות דעתי בעני' מה שנראה לי בס"ד והשומע ישמע והחדול יחדול, וכחמת כי אין כאן פלפול בהלכה אלא במציאות והמציאות אין להכחיש.

והנה רחיתי לחת הרחיות הכי חזקות לדעתם מביאים ממשנה גיטין (ס"ו ע"ח) מי שהיה מושלך בגור ואמר כל השומע את קולו יכתוב גט להשתו הרי אלו יכתבו ויתנו. והכא כתם הכלכה לע"פ שאינן רואין זה את זה והא דבעינן שירחו בשוחה דשוחה הוא רק מחשש שמא שד הוא, אבל בדיעבד אלא חיישינן לשדים שפיר דמי לפילו בלי בשוחה וח"כ שפיר מוטיל נמי לווי כשעל ע"י טעל' וגם אין לנעל דין קול שופר ורחי' ג"כ ממשנה זו דאע"ג דשחוקע לחוך הבור יש חלוק בין השומדין בפיום או מחוץ לבור לעניין לשאת אי שמעו קול שופר או קול הברה (ר"ה כ"ז ע"ב) נמי שהיה מושלך בבור ואמר כל השומע לא חילקו בזה ובכל לופן קיי"ל דיכתבו ויתנו, ועיין גם שו"ת חלקת יעקב (ח"ב סי' כ"ה לות י"ד) שהאריך בהא מילתא אי יכול לעשות שליח בכתב ואחר האריכות כתב דבשעת הדחק ושיגון יכול למנות בב"ד בכתב ויעמדו הב"ד ויעידו וישלחו ובפרט שבב"ג במקום הבעל יעמדו הכל על הטעל' דהא פשיטא דדיבור ע"י טעל' לא גרע מהרכנה, ובפרט שי"ל מסברה דשמיעה ע"י טעל' הוי שמיעה מעליותא דהא שומע קולו ממש ומה לן בזה שאינו רואהו הלא משנה מפורשת הוא מי שהיה מושלך בבור כו' כל השומע קולו והרי גם ג"כ אינו רואהו וכו' הגם שיש הטעם דשמא אינו מרולה בחמת או משנה או מחשסק בשערותיו כיון שאינו מדבר בפניו אבן זה שייך כשאדם כותב לעצמו אבל כשכותב או מדבר בפני ב"ד וגם מבעל המודעות ומשנת כשנועת התורה לא שייך כלל חשש זה ע"ש.

האמנם בחמת כי מדברי המשנה הנ"ל אין רחי' לדבריהם אלא לפני"ד רחיה להיפוך, ואפרש שיחתי שהרי אפילו לפי הדמיון שהם דימו לדמותו להא דמי שהי' מושלך בבור ואמר כל השומע מ"מ הכי כתב שם המחירי הא דסומכין לכתוב גט אינו אלא בשומעין קולו ממש אבל אם הוא בבורות העמוקים שריך שיכוונו את הקול אם הוא קול גמור או מרגוש של חיזה דמיון, ומדברי גדולי המחברים (רמב"ם פ"ב מהל"ג הי"ג) נראה שריך להעלותו, אלא שמ"מ אם ח"ח לכם יכוונו את הקול בכל יכולתם. הגה יש לפנינו ג' דברים, אחד דעת הרמב"ם דס"ל שריך להעלותו ולהכיר אותו במקומו, שניה אם ח"ח להעלותו ולהכירו אע"פ שריך לכוין את הקול אם הוא קול גמור כלומר שהוא קול שלו או מרגוש של חיזה דמיון, והגה דייק לומר של חיזה דמיון ולא כתב או מרגוש של קול אחר אלא שכל שאינו קול שלו רק דומה לקול שלו אין זה קולו ואסור לכתוב, והשלישית שגם לאחר שיתברר שהוא קולו ולא מרגוש נמי לא התירו רק בשעת סכנה או שהוא בשעת סכנה אבל כל שאינו מג' דברים הללו לא התירו.

ומעתה לא מיבעיא לדעת הרמב"ם דשריך להעלותו ופסק המחירי כוותיה היכא דאפשר ח"כ לא מהני שמיעת הקול בלי להכירו אלא אפילו נימא דלא כהרמב"ם הרי החגה המחירי דוקא היכי דאי אפשר להעלותו ופשוט דכל שהוא בעיר אחרת ובמדינה זו אינה משובשת בגייסות אין זה בכלל כשעת סכנה, שאם לא עכשיו אימתי וגם אין כאן כוון להקול שלו בלי מרגוש. וכל זה להס"ל דדמיון המשנה עולה יפה עם נדונינו, ברם לפע"ד אדרבה מדברי המשנה רחיה להיפוך ואפרש שיחתי בס"ד.

דהנה במשנה אמרו מי שהיה מושלך בבור ואמר כל השומע את קולו יכתוב גט להשתו הרי אלו יכתבו ויתנו, ונחקור מה אם השומע קולו אינו בר הכי ואינו יודע לכתוב וגם אינו יכול ללמוד כגון שהוא גוידם ר"ל וכיולא בו והולך ואומר לסופר ולעדים כך וכך שמעתי ממי שהי' מושלך בבור לכו כתבו גט פשוט שאם כתבו הגט פסול לכו"ע, ודבר זה מפורש בס (דף ע"ב ע"ח) בהא דרב אחי אמר כולה ר' יוסי הוא ולא מיבעיא קאמר לן מיבעיא היכי דלא אמר אנו אלא אפי' אמר אנו ואפי' אמר לבי תלתא ואפי' אמר אמרו

נמי לא מכני וחניא כוותיה דרב אסי כתב סופר לשמה וחתמו עדים לשמה אע"פ שכתבו ונתנו לו ונתנו לה כרי הגט בטל עד שישמעו קולו שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתום ישמעו לאפוקי ממ"ד מודה רבי יוסי בתומר לחמרו קולו לאפוקי מדרב כהנא, ובש"ע (סי' ק"כ ס"ד) לא יכתבנו וכגו' אפילו אמר לב"ד חנו גט לאשתי לא יאמרו לסופר לכתוב ולעדים לחתום ואפי' אמר להם אמרו לסופר ויכתוב ולעדים ויחתמו לא יכתוב הסופר ולא יחתמו העדים עד שישמעו מפיו ואם עבר וגירש ע"י אומר אמרו כוי ספק מגורשת, וכתב הב"ח אפילו במייחד הסופר והעדים לא מכני ואין הסופר והעדים במקום הבעל אלא כשמעו הם מפיו אבל בשאר דברים עושה אדם שליח בפניו וזה דעת הרמב"ן ז"ל ואפילו החולקין עליו הר"ח והר"ן דלא פסלו בשאומר אמרו מדעתכם לפלוני אבל בממנה סופר ועדים שלא בפניהם מכני ע"ם ועיין בגרע"ח (שם אות ו').

ומבואר דאפילו לדעת המקילים בשאומר אמרו דוקא שאומר אמרו, אבל אם שמע אחד מעלמו קול הבעל ולא אמר אמרו והוא אומר לסופר אפילו כוא בר דעת אין זה אם ספק דלא מכני, וכ"ם כיכי דהבעל מדבר בפי תקליט או חיזה מכשיר אחר ואין אדם שומע הבעל מדבר ואינו רואה אותו כלל ולא רואה שהוא הבעל וגם אינו יודע ומכיר אותו, ואולי הוא אדם אחר שמדבר במכשיר שרואה בעזה או בגרם אשת אחרינו או ששכרו אותו לזה או כיולא בזה או שמדבר שם חיזה קוף בעלמא או אפילו עם עייף רשקארדער והמכשיר חוזר על דבר הנדבר בו ומשמיע האשמל מה שדברו בו הסופר והעדים מעלמא שומעים מהבעל' שהוא מכשיו משמיע מה שקלט מהבעל ודאי דהכאי גוונא אינו מועיל ואין זה שומע קולו, וליכא ראי' ממאני' כי"ל כלל דליכני קול ע"י הבעל' ואדרבה. ונאמת כי הבעל ח"י הכי"ל ג"כ לא אחיר אלא כשהיו שם ב"ד ועשו מעשה ב"ד ולירוף גם זה מעשה ב"ד שאחנו לסופר וגם השמעת קול שהיו שם עדים ששמעו שהבעל אמר מכ"פ על הבעל' ואפ"ה פקפק אלא שכתב דמסתרת על הבעל' עדיף שברי זה קולו. והאמנם סברה זו נפסלה מהמליאות שברי המליאות הוא שאין זה קולו כמבואר ליודעי דבר הבעל' וכמ"ש למיל.

ובמ"ש ממילא לא הבנתי מה שהמליא לי תשובה על רב אחד מה שלא לאחיר הדבר ועשה מעשה לאחאלה בשינוי הבעל ע"י בעל' דמהני לכ"ע אפילו להרמב"ן והר"ח בנדון זוי הבעל שלא בפניו דאף הרמב"ן לא רצה לומר בפניו ממש אלא בשאנחו שהלווי יהיה יכר מן הבעל אל הסופר והעדים ובנ"ד הרי שומעים הלווים מפיו ממש. והנה לא די שלא הבין כן הב"ם שכתב דבעי על מקומו שם ממש שברי כתב אחר בשאר דברים עושה אדם שליח שלא בפניו מבואר דכאן בפניו ממש קאמר וכן הבינו כל האחרונים ז"ל בלשון הרמב"ן, אלא אפילו לשברתו הרי הין כאן יכר מפי הבעל לסופר והעדים אלא יכר מפי הבעל להמכונה הנקרא בעל' והוא בשדב"י או בעיר אחרת והמכונה היא האומרת מה שקלטה ומדברת עם הסופר והין כאן דבור מן הבעל כלל להסופר והעדים.

ואפילו לפי דעת קצת האחרונים שהקילו לסמוך גם על הבעל' לא הקילו רק בגירוש שהבעל יאמר בכתב ידו המינוי להסופר והעדים ויברר דבר זה בב"ד והעדים ולאחר כל זה כיון דיש מחלוקת אי מינוי בכתב מהני ולזה ליתר שאת אמרו לגרף גם זה שידבר על הבעל' וגם לזה אמרו שבעת שמדבר יביט הדבור ואחב עדות והב"ד ישמעו מה שמדבר וכולי האי ואפ"ה פשוט שאין לסמוך וכ"ם שלא לסמוך על הבעל' לבד אי"ו להקל בא"א בזה. מלבד שאם כשהוא לבדו עשה עושה ויעשה מה שלבו חפץ על הבעל' ולפעמים תקח האשה אחיה או אחד ממשפחתה או אוהבה שיודע מכל הדברים שלה ואפילו ישאלו הב"ד דברים הוא יודע להשיב וכיון שאינו בפני הב"ד מעיז ומעיז לשקר, ובפרט שמדבר מאנשים שאינן שומרי התורה שאפילו כשבאים לפניו הרבה ים לברר ולא למכר ולגרש כידוע כמה מעשים שכבר נעשו שבניהו אנשים אחרים לגרש (וגם בדידי כבר היו מעשים כאלו), כ"ם ע"י הבעל' שאף לא יאפס כגונא כלל, אוי לי אם אומר אוי לי אם לא אומר.

ומה שמביא ראי' מהגרי"ד שליט"א והגרמ"פ זצ"ל שפסקו שאם ים בירור גמור שהבעל הוא הוא המלוה וכממונא מלד בשני אין חשש, ובפרט שאם לא נעשה הגט ע"י הבעל' חנאת האשה בלא גט. ולפענ"ד אין ראי', אדרבה אמרו שאם ים בירור שהבעל הוא המלוה וא"כ אפשר שכוונה בירור ע"י ב"ד ועדים שעומדים שם ושומעים המינוי והו"ל אכ"פ כעין בכתב שברי כמה יושבים ושומעין, ובר מן דין כנראה דדעת מרן הגרמ"פ זצ"ל דקול הבעל' הוא קול האדם שם"ל שיולחין בו קריאת מגילה וכבדלה (עיין לגי"מ ח"ח ח"ב סי' ק"ח) ס"ם שבתב שאינו נדור שבקול הוא קול אחר, אבל בשאת כרי הדבר ונתברר שהוא קול אחר ולאו קולו של אדם וכמ"ש להדיא הגרש"ז ועוד בשם המומחים בכל העולם ואל המליאות א"א לחלוק. ובזה יתיישב נמי דלא תקשה נמי ממה שבתב מרן הגרמ"פ בשג"מ (אה"ע ח"א סי' קל"ע) בדבר זכוי גט לאשה שאינה שומרת תורה ונתגרשו בערכאות ובתב שיעשו שליח לקבלה אם יכירו את קולה ע"י הבעל' ודחק עלמו להחירה ע"ש, והגם שאליח לקבלה כתבו קצת אחרונים שהוא קיל ובפרט

במקום שזכות הוא לה לקבל גט כנדון זה, לחנם לפמ"ש גם זה ל"ע וכבן כי קלרחי מחד.

ודאיתי להגהות מופת כדור מוכ"ר חליהו בענקין זל"ל (כ"ד בחשמל להלכה דף 214) שכתב וז"ל, ועל דבר בעבל' לבד ג"כ לה דמי למושלך בבור דחיכא לברורי שהוא בשמוך לו, אבל מרחוק אם לשמוך על בעבל' מי שחין מכירין חת הקול חין זו כדי סמיכה, וכשבעינן מוך ביותר רחוי לעשות שני דברים יחד ישלחו להבעל כתב מינוי סופר וכעדים בשמותם ושמות משפחתם וכתובות שלהם וכוח יחתום על זה גם יכתוב בכל המינוי בכתב ידו וכו' ונוסף על זה יקבע זמן בדיוק שהסופר וכעדים יהיו ביחד במקום זה שיש שלשה קוי טעלעפאן ויותר טוב מרבשה, הסופר ישמע מינוי של הבעל וגם העדים ישמעו מינויו, גם ישמעו מינוי שני העדים וכשליח חח"כ יסדרו גם הסופר גם העדים בפני ב"ד ע"ש, והנה גם לה כחיר על בעבל' חלה בלירוף כל הני ובפרט כתב מינוי בכתב ידו.

ובגמ' גיטין ע"ח חמר רב כהנה חמר רב חרש שיכול לדבר מתוך הכתב כותבין ונותנין גט להשתו חמר רב יוסף מחי קמ"ל תניוה בשתחק ואמרו לו בכתוב גט להשתך והרכין ברחשו בודקין חותו שלשה פעמים וכו' הרי חלו יכתבו ויתנו ת"ל ר"ז חלם קאמרת שחני חלם דתניח וכו' מיתיבי חרש לה הלכו בו חחר רמיזותיו ואחר קפילותיו ואחר כתב ידו חלה בעטלטלין חבל לה לגיטין, ומשני תנאי היא דתניא חמר רשב"ג בד"א בחרש מעיקרו חבל פיקח ונתחרש הוא כותב והן חותמין וכו'. ועיין רמב"ם הל' גירושין פ"ב הט"ז ופ"ט הי"ז.

והטור הה"ע סי' ק"כ כתב לה יכתבנו בסופר ולה יחתמו בעדים עד שיחמר להם בבעל לכתוב ולחתום וכו' ואפי' חמר להם חמרו לסופר לכתוב ולעדים לחתום לה יכתוב בסופר ולה יחתמו בעדים עד שישמעו מפיו ואף אם הוא חרש אפי' הוא שומע אלא שהיו מדבר או אפי' פיקח וכתב להם בכתב ידו שיכתבו ויחתמו לה יעשו עד שישמעו מפיו. וברמב"ם כתב נשתחק וכתב בכתב ידו שיכתבו גט להשתו אם דעתו מיושבת עליו כותבים ונותנין שאין דין מי שנשתחק כדין בחרש. ואי"ה ברח"ש ז"ל כתב בסברת הראבו"ה, וכתב בב"י דעת הפוסקים דלא"ג דמשמעתו לה משמע דממעטינן לכתוב ע"י כתב ידו אלא חרש דכיון דלאו בר דעת הוא אין סומכין על כתיבת ידו להשתיבו בן דעת, אבל פיקח שכתב בכתב ידו כותבין ונותנין גט להשתו דקול לאו דוקא דכה חיכא ברבנת הראש, מ"מ בחוש פ"ב גרסינן כתב סופר לשמה וחתמו העדים לשמה אע"פ שכתבוהו וחתמוהו ונתנוהו לו וחזר ונתנו לה כרי גט פסול עד שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו וכו' וכרי גט פסול עד שישמעו אח קולו ממש, וע"פ תוספתא זו בסכימו דעתם לפסול גט בכתב ע"י פיקח גמור וכתבו קלתם, דברי משמע בירושלמי פ' מי שחזו לה שוטה כי אמרינן לחפוקי מדרב בבנה לאו אחרש אמר אלא אעיקר דינא דמכשיר לכתוב ע"י כתב ידו מפקינן, וכולכים בשיטה זו ברח"ש וברשב"א וברי"ן וכמרדכי ובעל התרומה וסמ"ג וסמ"ק והגהות בפ"ב מכ"ג וקלתם כתבו כן בשם ר"ת דעת כולם פה אחד לסמוך על התוספתא להחמיר.

ובש"ע הה"ע סי' ק"כ ס"ב כתב לפילו כתב בכת"י לסופר שיכתוב ולעדים שיחתמו לה יכתבו ולה יחתמו עד שישמעו מפיו בין שהוא פיקח ובין שנשתחק בין שמדבר ואינו שומע בין שאינו שומע ולה מדבר ויש מכשירין בשי שנשתחק וכו' והוא שחכה דעתו מיושבת עליו. ועיין ח"מ ובי"ש שם ובפר"ח בתריך כרבב אי הוה דאורייתא אז פסול מדרבנן ע"ש כי אין כאן מקומו ורק מרחב מקום אני בזה.

וברנע רחיתי לידיד כ' כרבבה"ל כו' בקש"ת אדמו"ר מלויבאוויטש שליט"א בספרו יגדיל תורה (סי' רכ"ח) שג"כ דן בזה וז"ל.

קראתי במכ"ש שבדרו ג"פ ע"י שמיבה בבעל' (מוינא) מבבעל בתבו ואנו כו'. אתמינן לדעת אם נכונה בשמועה והניחוקים כי לבאורה לע"ג בזה שברי ע"י בעל' אין זה קול בבעל בלל כ"א שע"י דיבורו מתעוררים שינוים בזרם בלאקטרי (שעד היום אין איש יודע מה טיבו ומהותו כ"א רק אופן פעולתו, אבל "ידוע" שאין זה בלל גלי אויר או תנועות מעין אלו שבעת הבחיבה) ולאח"ב שינויים אלה מפעילים קרום דק שרגיה האומן והבקינו באופן מסוים. ומובן שאין זה נוגע לענין סמכות פוטוגראפיה וכיולא שזה נוגע לענינות כי בזה ל"ל סימן משת"כ בגע של"ל אמירת בבעל. וכ"כ שאין מקום לשמיעת קריאת מגילה כו' ע"י בעל' ורדיו וכיו"ב כי אין זה קול אדם בלל, אפילו לא האוקט לאוך האור, ופשוט שאידוש גדול וגם מוזר הוא לומר שבח בחו ושינוי מקרי במהות כו' יבא במקום דבור.

ואף שיבנס מן האחרונים פוסקי וגדולי הדור שמוכח מהשו"ת שלהם שלמם שאיארו לפניהם מהות ואופן פעולת הבעל' אעו בזה אעות אקרי ואכמ"ל מכל"ה. הבאאקאי כל דבריו שהם קילורין למינים וכל בר דעת שרוצה לרחות האמת ירחה שבלדק כן וכמ"ש גם הגרש"ז אויערבאך שליט"א. וא"כ מבואר דאין זה בלל

(שם י:) ר' שמעון אומר כולן כשרין ואמר ר' זירא ירד ר' שמעון לשיטתו של ר' אלעזר דאמר עידי מסירה כרתי וקיימא לן הלכה כר' אלעזר. **נח)** (פסק) ועגונה דאתיא לבי דינא ואמרה הוו עלי סהדי דפלוני דאיתיה במדינת הים שויתי שליח לקבלה לקבולי לי גיטא מן בעלי וכתבין לבי דינא דמדינת הים ומשוי ליה תו בעל להההוא שליח שליח לקבלה וכתיב גיטא ויהיב ליה, אם דנפיל גיטא לידא דשליח אם נקרע או נשרף מיגרשא הדא עגונה. **ס)** (שם כב:) הכל כשרין יכרלג: **ועגונה** דלחיה לבי דינא. דמה רבינו דלשב סוכב שליח לקבלה שלח בפניו וכ"ש כבעל שסוכב שליח שלח בפניו וכמ"ש כלן כוו מלי סכדי דפלוני דלחיה כמדינת כים שויכיב שליח לקבלה לקבולי לי גיטא מן בעלי וכחבין לבי דינא דמדינת כים ומשוי ליה תו בעל להההוא שליח שליח לקבלה וכתיב גיטא ויהיב ליה, אם דנפיל גיטא לידא דשליח אם נקרע או נשרף מיגרשא הדא עגונה. ס) (שם כב:) הכל כשרין וכחבין לבי דינא דמדינת כים ומשוי ליה תו בעל להכוח שליח לקבלה, ועיין כ"כ פ"ז מכ"ג הכ"ג שגם דעת הרמב"ם דבעל סוסב שליח שלח בפניו ולף בשליח קבלה כחב בהלכות גדולות בעגונה דלחיה לב"ד וכו' לקבל גיטה מיד בעלה וכו' ולזה כסכימו הרמב"ן והרשב"א ז"ל. חלח לעיין שליח קבלה לם סוסב שליח מחלקו בו דכו"ל מילי ומילי לח מימסרי לשליח:

משנה הלכות

מינוי שליחות חלח שומע מעייף רמקארדער שלח מהני כלל כמוכן.

וראיתי טוד שם שהביא גם מידי"נ הגאון בעל לין חליעזר (ח"י סי' מ"ז) והביא שים מחלוקת בזה, וסיים דגם לדעת המחירין אין להחיר חלח במקום חשש מיגון גדול ובחנאי שיעמדו המדיש ליד הבעל בעת שמדבר כדי שיעידו אח"כ בפני ב"ד כי פי המגרש הוא שדיבר ומינה שליח דרך הבעל' ע"ש ויש להאריך בדבר. בהמנם לפענ"ד אין שום היתר למנות סופר ועדים על ידי הבעל' לבד ואין זה מינוי כלל והבוסה כן ח"ו מרבה ממזרים בישרחל ואין זה מיון למינוי שליח שלח בפניו חלח שאין כאן מינוי כלל ע"י הבעל חלח הסופר שומע קול המכונה ועל זה הוא כותב הגט כנלפענ"ד.

נח) ומ"ש ועגונה דלחיה לבי דינא וכו' (כ"ע ע"ב) בעי מיניה מרבי אבהו שליח דשליח משוי שליח או לא, ת"ל בה לא תיבעיא לכו וכו' חלא כי תיבעי לכו כי משוי שליח בב"ד או אפי' שלא בב"ד, אמרו ליה בה לא מיבעיא לן מדקאני חלא תומר שליח ב"ד אני. והרמב"ם (פ"ז מהל' גירושין הכ"ב) כתב כל הסוסב שליח ת"ל שיהא השליח עמו בב"ד חלא תומר להם הרי פלוני שלוחי ואפילו שלא בפניו, וכן השליח סוסב שליח אחר שלא בפניו אפי' כן מהב. וכתב כ"כ שם תמר רבא וכו', וכתב בהלכות גדולות בעגונה דלחיה לב"ד והמרה הוו עלי סהדי דפלוני דאיתיה במדינת הים שויתיה דשליח או נקרע או נשרף מיגרשא הדא עגונה ע"כ. ולף דעת רבינו כן שכתב כל הסוסב שליח וכו'. ולזה הסכימו הרמב"ן והרשב"א ז"ל (סו"פ החקבל דס"ז). וכתב הרמב"ן ז"ל ומיהו מסתברא שאין שליח קבלה סוסב שליח דהוו להו מילי ומילי לעולם לא מימסרן לשליח חלא בתומרת אמרו ומינהו היא לשליח שלא בפניו, ולף הרשב"א כתב שאינו סוסב שליח אחריו אח"כ אמרה בפני שימנה שליח אחר תחתיו, ולא דמי לשליח להולכה משום דהוי שליח גיטא ולאו מילי ניהו אכ"ל ע"ש. ועיין ב"י (אה"ע סי' קמ"ח) ובש"ע סקי"ד, ועיין מכתב אליהו (שער ו' י"ג) ביאור דברי רבינו ניותר.

ס) ומ"ש ככל כשרין לכתוב את הגט וכו' (משנה שם כ"ב ע"ב) ככל כשרין לכתוב את הגט אפי' חש"ו, כשסה כותבת את גיטה וכאים כותב את שובר שאין קיום בגט אלא בחותמיו. ובגמ' פריך והא לאו בני דעה ניהו, אמר רב כונא והוא שיבי' גדול עומד על גביו ואומר לו כתוב לפלוני פרש"י דקסבר ר"ב מתני' ר"ת היא דבעי כתיבה לשמה, וסיפא דקאמר שאין קיום בגט אלא בחותמיו כיינו מדי מסירה דרוב גיטין נמסרין בפני החותמין ואמליעתא קאי ואלא מריש לאכשורי כתיבה חרש אלא גדול עומד על גביו.

והתום' (ד"ה והא) הקשו מכא דתנן פ"ק דחולין וכולן ששחטו ואחרים רואין אותן, ואמרינן בגמ' מאן תנא אלא בעי כוונה לשחיטה (דף יב:), כאן מיירי כשאינו מלמדו לכוין לשחוט, ומ"ש מה שהקשו עוד. ופריך עוד אי הכי עו"כ נמי, ומשני עו"כ לדעתיה דגפשיה קעביד, פרש"י דהוא גדול ויש בו דעת. ואע"פ שזה אומר לו כן שמא הוא גמר בלבו לשם אחר, אבל קטן אין בו דעת אלא מה שזה מלוותו.

ודע דהרא"ש (בלי' ס"ת) כתב דהא דאמרינן עו"כ לדעתיה קעביד דוקא דבר שהוא ימשך בזמן, אבל דבר שבעבע הוא עושה ודאי יעשה לדעתיה דישראל מה שיאמר לו, והביא כן בשם בהע"ט. וכתב הב"י דכן דעת מכראת דבגט דוקא דבעינן כל תורף הגט לשמה זה לא יעשה כעכו"ס, אבל בעיבוד עורות לשם סח"ס לא בעינן אלא בתחילתו כשיעשים כעור לתוך הסיד שיאמר לו אני עושה רק לשם ס"ת וזה יעשה בוכרי לשם

חש"ו. גמ' פריך וכתו לתו דני דעכ גינכו פי' ורחמנא אמר וכתב לה לעמה וכס אינן יודעים לכוין לעמה ומצני והוא שכיב גדול עומד ע"ג ואומר לו כתוב לגורך פלוני, ובעובד כוכבים לא מכני כב"ג משום דלדעתיה דנפשיה עבד, ומתני' ר"ת הוא דצני כתיבה לעמה: **אין** העבד נעשה שליח כו'. דעת רבינו דאינו מקבל לא קידושין ולא גירושין לפי שאינו בתורת גיטין וקידושין, וים אומרים דוקא עבד דעלמא דלאו דידיה ולאו דידה אבל דידיה נעשה עבד להולכה דיד עבד כיד רבו דמי וכשנתנו לה כאלו רבו נתנו לאשה ובעבד דידה נמי הוי שליח לקבלה דיד עבד כיד אשה דמיא וכשקבלו לה הו"ל כאילו קבלתו באשה ואין כן דעת רבינו ועיין תוס' ריי"ד כ"ג ע"ב ובשו"ת ח"ם סי' קע"ו ובש"ע ב"מ ל"ו דדוקא לענין ממון אמרינן יד עבד כיד רבו ועיין מקנה ס"ע סי' ל"ב ופני' עב"ח פ' חיי שרה: **של** חבירו. אחין רבו אלו דכיון דעבד חייב באורח אחורת שליח נמי מלי מיכוי: **אבל** לא מיד רבו אלו. אם שניהם של אים אחד דיד עבד כיד רבו דמי וכשמסרו גט בידו לא יצא גט מרשותו

לכתוב את הגט ואפילו חרש שוטה וקטן (שם כג.) אמר רב הונא והוא שגדול עומד על גבן **סא)** (שם ע"ב) אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן אין העבד נעשה שליח לקבל גט וקידושין לאשה מיד בעלה לפי שאינו בתורת גיטין וקידושין. אבל נעשה שליח לקבל גיטו של חבירו מיד רבו של חבירו אבל לא מיד רבו

משנה הלכות

יצחק כשיאמר לו. וכיו"ב מצינו בענין מילה דר"י בעי לעמה ואפ"ה מל אחמי כיון דברגע הוא עושה ודאי יעשה לדעתא דיצחק מה שיאמר לו, ועיין מש"כ (ח"י סי' קפ"ד) בתריכות. ולפ"ז כי גרסה לכאורה דבגע נמי אם לא כי' אסר רק כאינא אות דברגע הוא עושה לפשר דכי' כשר כב"ג, וי"ל דמשום לא פלוג אסרו.

והב"י (אה"ע סי' קכ"ג ד"ה וכתב הרמ"ה וכו' חוץ מאש"ו) והנה רבו בשיטות וכפירושים בשמועה זו. כפי' הריאשון דאחרי בעינן, שיור מקום אחורף וגדול עומד ע"ג לעופס דר"ה ורב יהודה לא פליגי דרב הונא שאמר והוא שגדול עומד על גביו לא מכשיר אלא בעופס, אבל באורף אפי' גדול עומד ע"ג לא. ורב יהודה דמכשיר בשייר מקום אחורף כיינו דוקא כשגדול עומד על גביו בשאינא בעופס, ובלא עומד אפי' עופס לא מכני וזו כיא שיעא הרמב"ם (פ"ג מהל' גירושין). ודעת הרשב"א והרמ"ה ורבינו ירוחם ג"כ הכי לדעת הרי"ף ז"ל וכ"כ הר"ן לאד ליישא. כפי' הב' דבאחא מיניהו סגי לו בשיור מקום האורף לו בגדול עומד ע"ג.

הפי' הג' דרב הונא ור"י פליגי, דלרב הונא אפי' אורף כותבין בגדול עומד ע"ג ולר"י אפי' גדול עומד ע"ג אין כותבין אורף אבל עופס כותבין אפי' אין גדול עומד ע"ג, וכ"כ רש"י. וכאב ה"ה (פ"ג) שים פוסקים כרב הונא וים פוסקים כרב יהודה, וסמ"ג והאורומה פוסקים כרב הונא. והרשב"א כאב שגם בה"ג לא כאב אלא דברי רב הונא ע"כ ע"ש. וכס הס דברי רבינו הכא שכאב אמר רב הונא והוא שגדול עומד ע"ג וע"ש.

סא) ומ"ש ה"ר חייא ז"ל אר"י וכו' (דף כ"ג ע"ח) נעו מיניה מרב אמי עבד אמו שיעשה שליח לקבל גט אשה מיד בעלה, ה"ל מדקא פסיל ליה לעו"כ מכלל דעבד כשר, ה"ר אסי ה"ר יוחנן אין העבד נעשה שליח לקבל גט לאשה מיד בעלה לפי שאינו בתורת גיטין וקידושין וכו' ה"ר חייא ז"ל ה"ר יוחנן אין העבד נעשה שליח לקבל גט לאשה מיד בעלה לפי שאינו בתורת גיטין וקידושין, ואע"פ שגינו כרי אח שפחה וולדך בן חורין אם כיאה מעוברת זכאה לו, פרש"י זכאה לו לעובר בקבלה גט זה להיות משוחרר, כי אחת רב שמואל בר יהודה אמר ר' יוחנן תרתי אמר נחאין דבריס שכעבד מקבל גט לאחרים מיד רבו אלו אבל לא אחרים מיד רבו אלו, ואם לאחך אדם לומר זו הלכה שנויה אם היאה עוברה זכאה לו, אמור לו שני גדולי הדור פירשו אח הדבר ר' זירא ור' שמואל ב"ר יצחק אד אמר וכו' ע"ש.

ורבינו כאב אין העבד נעשה שליח לקבל גט והוא שליח לקבלה, ובשליח להולכה אם העבד נעשה שליח לא כאב כלום. ורש"י (ד"ה לקבל גט מיד בעלה) כאב, וכ"כ נמי להולכה דכולהו אד טעמא הוא. ובשיטת הקדמונים הביא דכן דעת הריי"ף ז"ל שכ' בשמו הר"י מגאש שרב אלפס רבו כי' פוסל עבד אפילו לענין הבאה, הובא גם בחי' הרמב"ן ובחי' הרשב"א וריטב"א. והר"י מגאש ז"ל הקשה דא"כ דהולכה נמי פסול, אקשה מחני' לר"י דמפסיל ליה לגכרי לענין הבאה, דמשמע מינה דעבד כשר. ולכן כאב דדוקא לקבלה פסול ולא להולכה. והחילוק ביניהו חי' הרמב"ן ז"ל דשליח לקבלה כיון דמיד שבא לידו מיגרשה שייך ליפסליה משום דליתא בתורת גיטין וקידושין ואינו נדין דיהא העבד כאשה עלמה. אבל להולין, כיון שעד שמטא גיטא לידה לא מיגרשה ולא שייך למיפסליה, ולפ"ז עבד לקבלה אינו נעשה שליח אבל להולכה כשר. ועיין מאירי כאן ובאב"מ (בל' קידושין סי' ל"ה אות ט').

ונראה לדייק מדברי רבינו מדכאב גבי עבד אין העבד נעשה שליח לקבל גט וקידושין לאשה מיד

שלו לחבירו. **סב)** האשה נעשית שליח לקבל גט לחבירתה ולהוליך גט לחברתה וכן לענין קידושין, והוא דאיכא שני עדים. תניא ר' שמעון בן אלעזר אומר משום ר' עקיבא אשה נאמנת להביא גיטה מקל וחומר, ומה נשים שאמרו חכמים שאין נאמנות לומר מת בעלה נאמנות להביא גיטה, זו שנאמנת לומר מת בעלה לא כל שכן. וממקום שבאתה מה להלן צריכה שתאמר בפני נכתב ובפני נחתם אף כאן צריכה שתאמר בפני נכתב ובפני נחתם. **סג)** (שם ה.) והוא עצמו שהביא ואמ"ג דאמר מקבל גט לעצמו כתם כות דגיטו וידו בתים כאחד דשיחרורת דידיה כות תבל לאחרינת לת: **והוא** דאיכא שני עדים. שנאמנה להיותה שליח ויש חולקין דאפילו בלי עדים כוי שליח: **אשה** נאמנת להביא גיטה.

כגון שכתב ממה שלח תכה גט עד שתגה לב"ד פלוני וכס ימנו שליח ויתן לה: **שתאמר** בפני נכתב כו'. קודם שתמסרכו לב"ד ותומרת בפני כב"ד בפ"נ ובפ"כ: **והוא** עצמו. כלומר כגמל שכגיית גט שנכתב במקום אחר ומסר ולפני ב"ד במקום שתשתו שם, דטעמת מתי אמר רבנן ג"ל בפ"נ ובפ"נ דילמת אחי בעל מערער ופסיל ליה בשתת מינקט נקיט ליה בידיה

משנה הלכות

לפי שהיגה בתורת גיטין וקידושין וכו', כת תשב נעשית שליח לקבל גט לחברתה ולהוליך גט לחברתה וכן לענין קידושין וכו'. וכגה כמיין ירתה דגבי עבד בשמיט ולת כתב ולהוליך וגבי תשב כתב נעשב שליח לקבל גט לחברתה ולהוליך גט לחברתה וכן לענין קידושין, נרתה לכאורה מבואר מדברי רבינו כשיטת כפוסקים דעבד פסול להולכה בין לגיטין ובין לקידושין וכדעת רש"י וריי"ף ז"ל, וזה ברור בס"ד.

סב) ומ"ש כתשב נעשית שליח לקבל גט לחברתה וכו'
(ס"ב ע"ב) פשיטא היש כוי שליח להולכה
שכן בעל מוליך גט לאשתו ואשב כויא שליח לקבלה שכן תשב מקבלת גיטה מיד בעלה, היש לקבלה ותשב להולכה מתי וכו' תמר רב מרי ת"ש לף כנשים שתין נאמנות לומר מת בעלה נאמנות להביא לת גיטה, ואתש הולכה היא, תמר רב תשי מסיפא נמי ש"מ דקתני סיפא כתשב עלמה מביאה לת גיטה ובגבד שהיא צריכה לומר בפ"נ ובפ"נ ותוקימנא בהולכה ש"מ ע"כ.

ופרש"י פשיטא היש זכר יכול ליעשות שליח לבעל להולכה כיון דתיתרבי שליחות מקרא מושלחה
פשיטא דודאי זכר להולכה רבי, שכן בעל מליו להוליך גט לאשתו ובמידי דהיכו כשר שלומו נמי כשר, ותשב תחרת פשיטא לן דכויא שליח לחברתה לקבלה מאחר דרבי קרא שליחות לקבלה מושלחה מביאו קרי ביה ושלחה שכן היא עלמה מקבלת גיטה וכו' ע"ש, ועיין רמב"ם (פ"ו כי"ח) ובטוש"ע (תכ"ע סי' ק"מ ס"ח).

ומ"ש תניא רשב"ת תומר וכו' (משנה כ"ג ע"ב) לף כנשים שתין נאמנות לומר מת בעלה נאמנות להביא לת גיטה וכו'. ובגמ' ותניא כשם שתין נאמנות לומר מת בעלה כך תין נאמנות להביא גיטה, תמר רב יוסף לת קשיא כתן בתרן כתן בתו"ל, בתרן דלתו תדיבורה דידה קא סמכינן מהיגה בתו"ל דתדיבורה דידה קא סמכינן לת מהיגה. ת"ל תניי תדרבה תיפכא מסתברא, בתרן דתי תתי בעל מערער משגחינן ביה דתיכא למימר לקלקולה קא מכוונה לת מהיגה בתו"ל דתי תתי בעל מערער לת משגחינן ביה מהיגה, ותניא כוותיה דתניי ר"ש ב"ה תומר משום ר"ע תשב נאמנת להביא גיטה מק"ו, ומה נשים שתמרו חכמים תין נאמנות לומר מת בעלה נאמנות להביא גיטה כיא שנאמנת לומר מת בעלה תינו דין שנאמנת להביא גיטה וממקום שבאת מה להלן צריכות שיתמרו בפ"נ ובפ"נ לף כיא צריכה שתתמר בפ"נ ובפ"נ, תמר רב תשי מתני' נמי דייקא דקתני כתשב עלמה מביאה גיטה ובגבד שתבא צריכה לומר וכו'.

וכתב כרמב"ן, וכ"ת בתרן נמי ליתקין רבנן דלימת בפ"נ כי כיכו דניכמנה דתפי' בתרן כי תמר מהני, וי"ל שלא רלו לתלוק בשליחות. וכרשב"ת תי' דכיון דכולהו כי מייתי בתרן לת קפדי בין תמר ללא תמר, וכי תתי בעל מגחינן לף זו שבורה שתע"פ שתתמר בפ"נ תי תתי בעל ומערער מגחינן וסברה לקלקל.

ובשיטת כקדמונים כתב, וקיי"ל כתניי דבת"י לת מהימנת ובתו"ל מהימנת דכת תניא כוותיה דתניי, וכ"כ שתר פוסקים ועיין רמב"ם (פ"ז מהל' גירושין הל' ב'-ו') וטוש"ע (תכ"ע סי' קמ"ו ס"ת).

סג) ומ"ש והוא עלמו שכגיית גיטו וכו' (כ' ע"ת) תניא כוא עלמו שכגיית גיטו תינו ל"ל בפ"נ ובפ"נ, טעמת מתי תמרו רבנן ג"ל בפ"נ ובפ"נ דילמת תתי בעל מערער ופסיל ליה, בשתת מינקט נקט ליה בידיה ומרעוני קא מערער עליה.

והב"י (תכ"ע סי' קמ"ת דף נ') כתב וז"ל, כתוב בת"ת זכו לשון שליחות שער הולכה כשבעל עלמו

ומרעורי קא מערער בחמיה: **הכותב** טופסי גיטין. סופר הוא ונוטל שכר ורולה שיהו מזומנין לו פעמים שאדם צא

גיטו אינו צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם. סד) (שם כו.) הכותב טופסי גיטין צריך שיניח מקום האיש ומקום האשה ומקום הזמן. שטרי מלוה צריך שיניח מקום המלוה ומקום הלוה ומקום המעות ומקום הזמן. שטרי מקח צריך

לשוכרו וכוא טרוד בשטרות אחרים: **צריך** שיניח מקום כחיש כו'. שאם רואה חגר שיניחם לו יאמר כריני כותב כל הגט ומפרש בגמ' שלשעת ר' אלעזר הוא שנוייה שם"ל עדי מסירה כרחי וכלכך וכתב לה על אחיזת כעדים נאמרה אלא על כחיבת כחורף ובגמ' אמרו צריך להניח גם מקום כרי אח מוחרת לכל אדם שאף הוא מחרפו על גט, ולשעת רצינו כרי אח מוחרת אינו מעכב עיין מכ"ג. ואע"פ שיש מפרשים אף עידי מסירה וכ"כ לעידי אחיזה כרחי ואם כן כל שיש עדי אחיזה יש לך להכשיר אף בנכתב כחורף אלא לשמה פי' כמאירי דכבי פירושו שאם אחם עדים צריך שיאחזו לשמה אבל עיקר הגט בעידי מסירה: **ומקום** הזמן. משום אקנת כולד שמא יאמרו גיטה קודם לבנה ויאמרו אלא קידושין וכאובה נאשבורה לאחר גירושין ופגם הוא למשפחה: **שטרי** מלוה. שאם שמע שכיה אחד רובף אחר אבירו להלוותו מנה לא יאמר כריני כותב מיד ואניח מקום הזמן לבדו אלא יכא שטר מוקדם אלא צריך שיניח מקום הלוה והמלוה והמעות אע"ג דלא בעינן לשמה בשאר

משנה הלכות

מוליך גט לאשתו בעיר אחרת הנה פע"פ מוליך גט לאשתו פע"פ ונכתב ונאתם כהלכתו לדעתנו, ואין כוחבין בו מקום כלל לפי שלא כיתה כאשה במקום כחיבת הגט וכוא נכתב ונאתם כהלכתו בפני הבעל כדי שיוכל לומר בפ"נ ובפ"נ כיון שהבעל עלמו מביאו כדאמרינן בפ"ק דגיטין הבעל עלמו וכו' כי בעונותינו אין אנו בני תורה כמו כרשבונים, וזה כל' שיאמר הבעל בשעת הניאיה קודם שיתן הגט לאשתו החקבלי גיטך זה ממני וכרי אח מגורשת ממני ומוחרת לכל אדם וגט זה בפ"נ ובפ"נ, ויאנרו לה בפני ג' ויבעל כל המודעות ויקרלוהו קודם נחיבה ואחר נחיבה, ויקבל מרם שלא יוליא לעז על הגט ובחחימות, וכל בחחימות שבגט ידועות לנו מכ"ל. ובכתב הב"י וכל בחחימות שבגט ידועות לנו, לא ידענא מאי קאמר, דכיון שאומר בפ"נ ובפ"נ א"ל שיהיו בחחימות ידועות לנו ע"כ.

ובחי' בגבות חמה דמבואר שאם הבעל עלמו הביא גיטו א"ל לומר בפ"נ ובפ"נ, ובב"ם (סי' קמ"ב סקכ"ז) ג"כ חמה על זה, ותי' דהש"ך ס"ל כרשב"ד דס"ל כלכה כרבה וס"ל דהבעל דוקא אחר שלמדו אל"ל. וא"כ השתא לדידן שאין בני תורה גם הבעל צריך לומר ולא קיי"ל הכי.

סד) ומ"ש בכותב טופסי גיטין (משנה כ"ו ע"א) בכותב טופסי גיטין וכו' כלשון רבינו אלא שרבינו גרס בכולן בוא"ו ומקום, ובמשנה מקום וכו', ובגמ' אמר רב יכודה אמר שמואל צריך שיניח אף מקום כרי אח מוחרת לכל אדם ור' אלעזר הוא דאמר עדי מסירה כרחי ובעינן כחיבה לשמה, ופרש"י אף מקום כרי אח וכו' שגם זה מיקרו שם גט וגריכת, דאי אשמעינן כך קמייתא נבהיא הוא דאיכא לאוקמיה כר"ח דקתני אין כותבין וקתני כאן, אבל סיפא דקתני שאין קיום הגט אלא בחותמיו אימא ר"מ היא דאמר עדי אחיזה כרחי, ואי אשמועינן בבהוא בהוא נמי איכא לאוקמי כר"ח, אבל כא אימא מדסיפא ר"ח הוי ריצא לאו ר"ח, לריכא ע"כ.

ובתום' (ד"ה ולריך שיניח) כרי אח מוחרת וכו' בכל דוכתי משמע שכותבין לשון זה בגט וכו' וכגהיג ר"ח לכתוב לשון זה בגט, אבל בטופסי גיטין לא כי' כתוב, ומ"מ אין להוליא לעז על גיטין כרשבונים שכרי מאריכין לכתוב כמה לשונות בגט דחביב כמו כרי אח מוחרת ע"ג. ורבינו כאן לא הזכיר ג"כ כרי אח מוחרת, ומיהו עיין בסוף כל' גיטין בנוסח הגט שכן כתוב וכרי אח מוחרת לכל אדם וכבר כתרכתי בזה בסד (עיין לעיל סק"ז).

ובגמ' עוד ומקום בזמן קפסיק ותני ל"ם מן הניסוחין ול"ם מן כתירוסין וכו' ותמר רב עמרם תמר עולא מ"ט גזירה שמא יאמרו גיטה קודם לבנה, ת"ר זירא ת"ר תבא בר שילא תמר רב המנונא סבר כלכה כר"ח קרי רב עליה דר"ח טובינא דחכימי. וגירסת רבינו תמר רבא בר שילא, וגירסת כריב"ף תר"ז תמר רבה בר שילא. וכתב כר"ן בלכך נקטינן דבגיטי נשים לא כתירו לכתוב תפילו טופס, ולפיכך בשמיט כריב"ף ז"ל מאי דאמרינן בגמ' דלריך שיניח אף מקום כרי אח מוחרת לכל אדם משום דלא תיתמר אלא תליבא דת"ק שמחיר לכתוב טופס, אבל אנן דקיי"ל כר"ח אפי' טופס לא צריי. אבל כרמב"ם ז"ל (פ"ג מבלי' גירושין) כתב מפני תקנת כסופר כתירו מכמים לסופר שיכתוב טופסי גיטין וכו' נראה שכוא סובר דאע"ג דרבה פסק כבא כר"ח לא קיי"ל הכי, דדאינן לה מקמיה דר"י תמר שמואל ורב הונא משמיה דעולא דאוקמוה למאני' דבבל כשרין לכתוב אח בגט ואפי' אש"ו וכו' כשטייר מקום כתוך כדאיתא ר"פ כמביא אניין (כ"ג ע"א) אלמא סבירא לבו דלא גזרינן טופס אטו תורף. וכבר כתבתי שם שיש לאלק ולקיים את שניהם ע"כ.

שיניח מקום הלוקח ומקום המוכר ומקום המעות ומקום השדה ומקום הזמן מפני התקנה. ר' יהודה פוסל בכולן, ר' אלעזר מכשיר בכולן חוץ מגיטי נשים שטרות מ"מ גוזרין שמא שטרות לעו גיטין,וכ"ע נמי דשטרי מקח וממכר: **מפני** התקנה. כלומר שמן כדין היה לנו לגזור גם בגיטין תופס לעו תורף ושלח להחירו כלל וכן בשאר שטרות היה לנו להסור בעופס לעו תורף לע"ג דתורף גופיה משום גזירה, דדברים הלו טעותם מנויה ויש להחמיר לו משום הזמן שכות גזירת עלמן הלח שמפני התקנה הקלו לסופרים בכך שלח להתמידם בעלים, ולדעת ר"מ הות מעשה תקנת קטנה, לו תקנת מנוות הלח שעשה חכמים עיקר: ר' יהודה פוסל בכולן. לף בשיור תורף בגע מגזירת טופס לעו תורף ובשאר שטרות לעו גיטין: ר' הלעזר מכשיר בכולן. חוץ מגיטי נשים שבגע פוסל לף בשיור תורף לעו טופס לבל בשאר שטרות לעו גיטין לח גזר:

משנה הלכות

ודעת רבינו כדעת הרי"ף ז"ל, וממילא מובן מה שלא כתיה גם הרי לח מוחרת שהרי פסק להדיה הלכה כר"ח דאסר לכתוב טופסי גיטין.

ונחלקו הראשונים ז"ל, יש מפרשין דדוקא לכתחילה גזר ר"ח טופס לעו תורף לבל בדיעבד כשר, ולף לכתחילה חנשת בו (עיין רא"ש בפסקיו ס"ב, ובכע"ש מאמר ז' בשם היכא מ"ד וחלק עליו). ויעיין עור מה"ע (סי' קל"ח), והרמב"ן פוסלו לפי' בדיעבד וכ"כ הרמ"ה, ועיין ב"ח (מה"ע כג"ל) ובשיעת הקדמונים על גיטין כתריך בזה ע"ש בלשונים. ומדברי רבינו נראה דפוסל לפי' בדיעבד מדכתיה הא דר"י פוסל בכולן ר"ח מכשיר בכולן חוץ מגיטי נשים, משמע דאדר"י קאי מה שר"י פוסל בכולן ר"ח מכשיר חוץ מגיטי נשים שמודה לר"י שפסול. ולכן כתיה רבי יהודה פוסל בכולן לדיוק הג"ל. והב"י (סי' קל"ח) הביא המחלוקת ולבסוף כתב וז"ל, וגם דעת הרשב"ח בספ"ב דגיטין נוטה לפסוק כר"ח דפוסל בגיטי נשים וכתב שכן דעת ה"ג וה"ל משמע בירושלמי ע"כ, וכוונתו על דברי רבינו פה ופשוט.

וזה לשר כתבתי בחידושי למס' גיטין בשאלה הכותב טופסי גיטין לריך שיניח וכו' (לף כ"ו) שכל כלשון רבינו, רק רבינו הוסיף בכל מקום וי"ו ומקום.

והנה בגמ' (שם) לתר רב יהודה לתר שמואל לריך שיניח לף מקום הרי לח מוחרת לכל לדם, ופסק הרמב"ם כן (פ"ג מהל' גירושין וגם בפיה"מ שם), ורבינו לא הזכיר כלל מזה, ועיין תוס' (ד"ה ולריך שיניח) שכתב דבכל דוכתי משמע שכותבין לשון זה בגע והכהיג ר"ת לכתוב לשון זה, לבל בטופסי גיטין לא כי' כתוב ע"ש. גם הרמב"ם בנוסח הגע כתב לשון זה, ועיין בשמוך נוסח רבינו בלשון הגע שכתב ג"כ והרי לח מוחרת לכל לדם ולהיות לא יתהב בידייהו מן יומא דנן ולעלם, ופלא למה לא הזכיר כאן כלום. ועיין לעיל (סק"ז) וכדמגרם לה לריך למיכתב לה הרי לח מוחרת לכל לדם.

ואשר נראה בזה לקמן בסמוך כתב רבינו ל"ר זירא לתר רבא בר שילתא לתר רב במנוגא סבא לתר רב לדא בר לבבה לתר רב כלבה כר"ח, ונחלקו בדבר, רש"י פי' שפוסל בטופסי גיטין גזירה משום תורף, ובתוס' ריי"ד שם פי' כלבתא כר"ח פי' לתרינן עדי מסירה כרתי (ובסוגריים וכרב פי' כלבה כר"ח דגזר בטופס לעו תורף) ולריך שיכתוב כולה לשמה. והרש"ם ז"ל כתב יש מפרשין דדוקא לכתחילה גזר ר"ח טופס לעו תורף לבל בדיעבד לף לכתחילה חנשת כדלתרינן לעיל גבי מחובר (כ"ח ע"ב) חלשו חתמו ונתנו לה כשר, והרמב"ן (והרמב"ם ז"ל ט"ס הוא, עיין ק"כ) כתב דבדיעבד נמי פסול ולא דמי למחובר דלא שכיח כולי הלי כתיבת הגע במחובר, ללכך לא החמירו לפוסלו בדיעבד, לבל כתיבת טופס שלא לשמה גזירה מלויה הוא וכו' וכ"כ הר"ם הלוי ור"י. ולי נראה מדקאמר מכשיר בכולן חוץ בגיטי נשים משמע דפוסל בגיטי נשים מה שמכשיר בכולן, והייגו לכתחילה וכו' ע"ש.

ודעת הרמב"ם היה מבוררת, דבפיה"מ כפי שכות לפנינו משמע דס"ל דמותר לו לסופר לכתוב טופסי גיטין ורק שיניח גם הרי לח מוחרת לכל לדם, וכן משמע יותר בחיבורו (פ"ג מהל' גירושין ה"ז) מפני תקנת סופר התירו חכמים לסופר שיכתוב טופסי גיטין ויניח מקום החים ומקום החשה ומקום הזמן ומקום הרי לח מוחרת לכל לדם וכו'. וכתב הכ"מ בקלח ספרי רבינו כתוב סופר שכתב טופסי גיטין והניח מקום וכו' ה"ז פסול ועשות הוא שנפל בלותן ספרים. והעור (סי' קל"ח) כתב לא יכתוב הסופר טופסי גיטין וכו'. והרמב"ם מכשיר לגרש בו לכתחילה אם כתבו, וגם גירסת זו טעות הוא ועיקר הנוסחת מפני תקנת סופר התירו חכמים לסופר שיכתוב טופסי גיטין, וכ"כ הר"ן שזה דעת הרמב"ם ע"ש. ולפ"ז י"ל נמי מה שכתב הרש"ם והרמב"ם פוסל ולא הרמב"ן, דלפשר הי' לו נוסחת שפוסל. ובשינויי נוסחאות של הרמב"ם (פרנקל) הביא תשובת הרמב"ם שכתיב לשולליו, וז"ל תשובה, הנוסחת המדוייקת שלא התירו לכתוב טופסי גיטין שלא לשמה מפני תקנת הסופרים ע"כ. ובמחירי הגירסת

הלכה כר"ח. ספוסל בטופסי גיטין גזירה משום תורף: **טובניא** דחכימי. מתוסר שבחכמים. ולעיין הלכה נחלקו בזה ודעת גדולי הפוסקים כר"ח וכדעת רבינו ועיין מחירי כאן ועיין מכ"ג: **מצאו** לחלחר. כשר שמחחר שלחלחר שנאמר וכתב לה לשמה. (שם ע"ב) אמר ר' זירא אמר רבא בר שילתא אמר רב המנונא סבא אמר רב אדא בר אהבה אמר רב הלכה כר' אלעזר, קרי רב עליה דר' אלעזר טובניא דחכימי. פה) (שם כז.) המביא גט ואבד ממנו, מצאו לאלתר

משנה הלכות

מפני תקנת הסופר כחירו ע"ס כמה נוסחאות, עכ"פ לינו מבורר דעתו.

אמנם דעת רבינו נראה דס"ל דפסול לפילו בדיעבד, ולכן לא הביא כלל הא הלכתא דלריך שיזהיר גס כרי חת מוחרת לכל חדס דחין נפ"מ לדינא הוא כלל, ולכן לא הביא כל השקלא וטריא. שוב מלאחי לרבינו הגדול הרשב"א ז"ל בחי' (גיטין כ"ג ד"ה ומיכו) לעיין פסק הלכה היכא למימר אפי' טופס אין כותבין דגזרינן טופס אטו תורף ודלא כמחני' דהכותב טופסי גיטין אלא כר"ח דהחס דגוזר טופס אטו תורף, וקיי"ל כוותיה מדפסק רב כוותיה. וכ"נ מהרי"ף ז"ל, דבפ' כל הגט הביא דברי רב דקרי עליה טובינא דחכימי, ושמיט כל השקלא וטרי' לפרושי מפני החקנה דקחני במחני'. בכל זה גילה רבינו דעתו שאין מחירין כחיבת טופס מפני החקנה אלא כר"ח דאסר לגמרי טופס אטו תורף.

ובח"ג ג"כ כתב דברי רב כוונה לבד ודברי רב שפסק כר"ח דגזר טופס אטו תורף ולא כתב מפני החקנה ומה שנחפרס עליו בגמ' ונחבאר דברי רבינו ז"ל. ועיין טור (להה"ע סי' קל"ח) וב"י שם. ואם ניחן כבר גט זה שנכתב טופס אלא לשמה לדעת הרמב"ן והרמ"ה לא חנשא בו אפילו בדיעבד, ולכרח"ם נראה דבדיעבד מותר לגרש בו, ולהרשב"א נראה דס"ל דפסול אלא שאם נישאת כבר לא חצא ע"ס, ועיין בית שמואל (להה"ע סי' קל"ח סק"ב) וס"ל דגם דעת רבינו הכב"ג כן. ולפמש"ל ל"ע כיון שרבינו פסק דלריך לכחוב בגט הרי חת מוחרת לכל חדס והוא מיקרו של גט ח"כ כאן כיון שאת הזכיר כלל הרי חת מוחרת משמע דפסול אפילו בדיעבד. אם לא שנאמר דס"ל כאחי' החוס' דבדיעבד כשר אפי' בלי הרי חת מוחרת וכנ"ל ול"ע, ועיין ב"ח (להה"ע סי' קל"ח) ולעיל.

ודע דהים"ם (גיטין שם פ"ג סי' ג') כתב וחימה לי מה שלה בדעתו של הרמב"ם שכתב ומפני תקנת הסופר וכו' והלוח פסקינן להדיא כר"ח, והעלה דרב לא פסק כר"ח אלא בשטרות ולא בגיטין ובכל דוכתי ת"ק מדיף והלכתא כוותיה וכו' ע"ס. ועיין ר"ן מה שפי' ג"כ דהרמב"ם ס"ל דאף דפסקו בהלכה כר"ח לא קיי"ל הכי. ולפמ"ש החוס' ריי"ד י"ל דהרמב"ם נמי ס"ל כר"ח דהכי קיי"ל אלא דס"ל דלא אמרה רב הלכה כר"ח אלא לגבי הא דאמרינן עדי מסירה כרחי ולא אכחי דגזר טופס אטו תורף, ולפ"ז אחי שפיר הכל והבן.

איברא דלפטנ"ד דברי הר"ן והים"ם חמוהין, שברי להדיא כאן הרמב"ם ז"ל בפיה"מ וז"ל, ואמרו מפני החקנה אמרו מפני תקנת הסופר שקלו עליו והוחר לו בחיבת טופסי הגיטין כדי שלא יבטל ולריך שיניח ג"כ מקום הרי חת מוחרת לכל חדס והלכה כר' אליעזר ע"כ. הנה כאן מפורש דס"ל דהלכה כר"ח ודלא כר"ן והים"ם ז"ל. ורחיתי בשטמ"ק (פ"ג מהל' גירושין ה"ז סס) שהביא מהרב בני יעקב (סוף מאמר ז' דף קע"ו) שהקשה על דברי הר"ן ז"ל [ולא הרגיש שגם הים"ם החזיק בדבריו] דל"ל אאחי כאן הרמב"ם מפני החקנה כחירו חכמים לסופר, ואי כדברי הר"ן אאחי אמר מפני החקנה והרי אף היכי דלא שייך חקנה לא גזרינן טופס אטו תורף לח"ק, והשטמ"ק דחק עלמו לחרץ ע"ס. ודבריו ג"כ תמוהים מפיה"מ הנ"ל, ולדקו דברי הבני יעקב ולחרבה הרי הכי דייק הרמב"ם בעלמו בפיה"מ שכאן ואמרו מפני החקנה וכו' שהוא כדיוק הבני"י הנ"ל.

סה) ומ"ש המביא גט וכו' (משנה כ"ז ע"א) המביא גט ואבד כיומו מלאו לאלחר כשר ואס לאו פסול מלאו בחפיסה או בדלוסקמא אס מכירו כשר, ורבינו כאן ומכירו, ונפ"מ להלכה דרש"י פי' אס מכירו כשר מילאח באנפי נפשיה ואו או קאני או שמכירו ואפילו מלאו בכל מקום כשר, ולדעת רבינו דגרס ומכירו בוא"ו החיבור י"ל דאחרוייהו בעי ולא סגי באחד ואי מלאו בכל מקום הגס שמכירו מ"מ כיון שלא מלאו בחפיסה או בדלוסקמא פסול.

ומיהו החוס' (גיטין כ"ח ע"א ד"ה מלאו בחפיסה או בדלוסקמא ומכירו כשר) פי' ומכירו לחפיסה ולדלוסקמא קאי ולע"פ שאינו מכיר אח הגט דאי מכיר אח הגט למ"ל שמלאו בחפיסה ל"ל ומכירו פי' או מכירו ויש ספרים דגרסי בהדיא או מכירו והכי פי'

מלתו בחפיסה זו בדלוסקמא וידוע שכותי שלו וגם שבחוכה חיבדו חמ"פ שחינו מכיר בגט זו מכירו שמכיר בגט חפי' בלח חפיסה, וי"ס דגרסי חס מכירו ככי פירושו מלתו בחפיסה ויודע שלח בחוכה חיבדו וחינו שלו וחפ"כ חס מכירו כשר וכו' ולספריס דגרסי ומכירו מני לפרש כמו חס מכירו וכ"כ הרשב"ח בחי' וגירסת הרי"ף כגירסת רבינו.

והר"ן כתב חס מכירו גם לגט כשר חבל בלח חפיסה חפי' מכירו לח דלח סמכינן חטב"ע חלח לגורבח מרבנן כ"כ רש"י וכך כם דברי הרמב"ם ז"ל (פ"ג מכלי גירושין), ולח מחוור דכיון שיש לו סימן בחפיסה למה לריך שיכיר חת הגט וחינו נכון ע"ש. ובחמת כי ברש"י (במשנה שלפנינו) ג"כ כתב דחו חו קחני, חבל ברש"י שברי"ף (וג"כ בביחו שחר רחשונים בשם רש"י) בגירסת הר"ן חבל לח בחפיסה חפי' מכירו, ועיין שב שמעתתא (פכ"ג ס"ז) ובחב"ח (סוף מ"ח בחשובה) ובחורת גיטין (סי' קל"ב ס"ד ד"ה מלתו).

ומ"ש המביח גט וחבד כימנו מלתו לחלחר כשר (משנה שם כ"ז ע"ח) ובמשנה גרס ושם לתו בות"י כחיבור וכו' מלתו בחפיסה זו בדלוסקמא ומכירו, ובמשנה גרס חס מכירו ופרש"י חס מכירו כשר מילחת בחינפי נפשי' ושו זו קחני זו שמכירו וחפילו מלתו בכל מקום כשר. ומיהו גירסת רבינו ומכירו משמע דחרוייהו בעי. מלתו בחפיסה זו בדלוסקמא ומכירו הרי זה כשר, ולכחורה מחי קמ"ל פשיטח כיון דמלתו ומכיר חת הגט פשיטח דכשר הוח. למנח בחוס' (כ"ח ע"ח) גרסו נמי כגירסת רבינו ופי' ומכירו כשמלתו הוח עלמו מיירי מדסמכינן להכרחו ומכירו בחפיסה ובדלוסקמא קחי ושע"פ שחינו מכיר חת הגט, דחי מכיר חת הגט למ"ל שמלתו בחפיסה. ולפ"ז י"ל דכן ג"כ דעת רבינו, ועיין חוס' שם שכביחו יש גורסין זו מכירו וי"ג חס מכירו וי"ג ומכירו כדעת רבינו. וסיימו, ולספריס דגרסי ומכירו מני לפרש כמו חס מכירו ע"ש, ועיין טוש"ע (חה"ע סי' קל"ב ס"ד).

איברא דהרמב"ם (פ"ג מהל' גירושין ה"ע) כתב המביח גט וחבד ממנו ומלתו וכו' חבד במקום שהעירות מלויות חס מלתו מיד ועדיין לח שבה שם חדם מן העובדים זו שמלתו בכלי שהניחוהו בו ויש לו עביעות מין בחרכו ורחבו של גט כשבי' כרוך כרי הוח בחזקתו ותחגרם בו. הנה נרחה דס"ל דבעי תרוייהו שימלתו בכלי וטב"ע בגופו של גט. וכבר חמה בהגהות רמ"ך דחס יש לו טב"ע בגופו של גט למה לריך שימלתו בכלי, וכן פרש"י (דף כ"ז) דחו חו קחני, וכן נמלח בספריס מדוייקים בחפיסה זו בדלוסקמא ומכירו כשר וחיח ספריס דגרסי ומכירן ולח נכירח דטב"ע דחד מינייהו לגבי נפשיה עדיף מסימנח ול"ע ע"ש. וכבר הקשו כן גם הרשב"ח והמרדכי ועיין כ"מ שם.

והרי"ף שכביח המשנה וגרס מלתו בחפיסה זו בדלוסקמא ומכירו כשר, ופרש"י על הרי"ף מלתו בחפיסה כלי שיש סימן בכלי שהוח שלו ומכירו כשר חבל בלח חפיסה חפילו מכירו לח דלח סמכינן חטב"ע חלח לג"מ. הנה פי' דבעי סימן על החפיסה ודלוסקמא וטב"ע על הגט, והוח כיפך ממה שפי' במשנה שגמ'. וכבר חמה הר"ן וז"ל, מלתו בחפיסה כלי ויש בו בכלי סימן והוח שלו חם מכירו גם לגט כשר חבל בלח חפיסה חפילו מכירו דלח סמכינן חטב"ע חלח לג"מ כ"כ רש"י ז"ל, וכך כם דברי הרמב"ם ז"ל (פ"ג מכלי גירושין) ולח מחוור דכיון שיש לו סימן בחפיסה למה לריך שיכיר חת הגט דהח קיי"ל בפ' וחלו מליחות (כ"ז ע"ח) דחמור בסימני חוכף מהדדיין, ועוד דכולהו חינשי ודחי קיש להו בטב"ע ומדיף טפי מסימנין וכו' ע"ש. והנה הח קושיח שני' לכחורה ל"ע שברי רש"י שם נמי כתב חבל בלח חפיסח חפילו מכירו לח דלח סמכינן חטב"ע. הנה לח כתב שחין לו טב"ע חלח דלח סמכינן חטב"ע וכמ"ש הר"ן, חבל קושיח רחשונה ודחי קשה.

אלא דלפמנ"ד עוד יש להקשות בשיטח רש"י דמה מועיל מה שמלתו בחפיסה זו בדלוסקמא ויש לו סימן על החפיסה, חכחי מחי מועיל מה שיש לו טב"ע על הגט חם חינו מועיל הסימן של החפיסה חסגי ליה, וחם חינו מועיל מחי מהני מה שיש לו טב"ע על הגט הח לח סמכינן חטב"ע זה. ועכ"פ לירוף טב"ע לסימנים מחי מועיל כיון דחינו מועיל בפני עלמו.

והנה בחורח גיטין (סי' קל"ב) להגחון מליסח ילח לייעב דברי הרמב"ם דגבי גיטח יפנס ב' דיוים, חחד דין ממון שיש על הנייר שרחוי לגור ע"פ לגוחית, והשניח חיסורח דגט. ולטנין ממון סגי בסימנים ולטנין גט ע"ח נחמן בחיסורין. ומיירי דחחר מלח החפיסה והדלוסקמא והוח נתן סימן על הגט, ולכן בלירוף שניהם דהסימנים נותן על החפיסה והטב"ע על הגט וכשר ע"ש. ולפמנ"ד פירושו עולה יפה בפרש"י, חבל בדברי הרמב"ם לכחורה לח רחיתי לליבעית סימנים כלל חלח חדרבה נרחה דס"ל דלכלי נמי בעי טב"ע ולח סימנים. הן חמת הכר"ן נמי מפרש שדעת הרמב"ם כדעת רש"י, חמנם ודחי לטנין דבעי תרתי נרחה דשיטה חדח לכו. חבל לטנין סימנים נרחה דהרמב"ם מפרש מלתו בחפיסה ובדלוסקמא והכל בטב"ע שכיר בחפיסה וכמ"ש שם הרמ"ך. וחיח ספריס דגרסי ומכירן והוח בטב"ע, וגם מלשון החוס' (דף כ"ח) משמע

ככי, ות"כ חזדא לה כוכחא בחורת יעקב דבעב"ע ע"כ בעלמו כוה ולא ע"י אחר, ות"כ ת"ח מכ"פ לפרש בדברי הרמב"ם ז"ל כן. שוב דקדקתי בדברי כ"כ שם שכתב ומדברי הרמב"ן ז"ל נראה שאפילו מלתו אחר מחזירו לשליח בעב"ע ומפרש הגמ' בדרך אחרת ע"ש. הנה מבואר דעת כ"כ דהרמב"ם מחיר רק בחופן שמלתו בעלמו והרמב"ן חולק על הרמב"ם ז"ל בפירושו ות"כ ע"כ ת"ח לפרש דברי הרמב"ם ז"ל לשיטת דהרמב"ן ודו"ק ול"ע.

ואשר נלפענ"ד לפרש דברי הרמב"ם בחרי לגפי, חדא לפמ"ש ב"ב (פי"ג מכל' שכידה ב"ב) דדעת הרמב"ם לפסוק בסימנין דחורייחא ע"ש והכ"מ חולק עליו דהרמב"ם פסק מדרבנן ולדעת ב"ב נראה לפרש בדיוק לשון הרמב"ם ז"ל שכ' ויש לו עב"ע בארבו ורחבו של גט. ולכאורה למה לא פי' יש לו עב"ע בכחיבה של הגט, וגם מה שדייק בשבי' כרוך. נראה דהרמב"ם לא ס"ל דע"כ מכימן בעב"ע אלא בסימנים. והנה בגמ' (ג"מ כ"ח) עדי אריגב ועדי נפילב חנתן לעדי נפילב וכו' מדת ארכו ומדת רחבו חנתן למדת ארכו דמדת רחבו שיעורי קא משמר לב וכו' הוא לומר סימני וכיון לומרת סימני הגט ינתן לה, ופריך בשלמי לי לימא במדת ארכו ורחבו, ודילמא בהדי דנקט לב מזיחיב אלא במדת ארכו. והנה סימני הגט הם במדת ארכו ומדת רחבו אלא דאפ"ב דוקא דלא מזיחיב, ואז מדת ארכו ומדת רחבו הוי סימן, ולכן כאב הרמב"ם וים לו עב"ע בארכו ורחבו של גט כשבי' כרוך, וכיון דבי' כרוך א"א לומר דאז ליב, וע"כ דשלו הוא וממנו נפל. וע"כ מפרש הרמב"ם דבע"ע זה הוא לענין סימן ולא שמכיר הגט בעב"ע ממש של הכאב. ולפ"ז אחי שפיר מש"כ הרי הוא בחזקתו ואחגרם. ולכאורה ל"ע מש"כ הרי הוא בחזקתו כיון שים לו עב"ע בו מאי חזקה לריך לומר שהוא בחזקתו הרי ודאי הוא גט זה, ולפמ"ש אחי שפיר דאפ"ב רק בחזקתו הוא כיון דנתן סימן אבל לא ודאי.

שנית נראה דהרמב"ם מפרש מלתו בחפיסה לו בדלוסקמא לפמ"ש בבי"ם (אה"ע סי' קל"ב סי"ג) דחייבינן לשאלה, ולכן מלתו בחפיסה אכתי ניחום לשאלה ושמא מאחרים נפל, ועיין טו"ק (אה"ע סי' ל"ז) ובש"מ כאב ניחום לשאלה שמא השחיל כיסו לאחר ושכח. ולפ"ז הכי נמי אפי' ים לו סימנים בחפיסה ודלוסקמא אכתי ניחום לשאלה ושמא מאחר נפל הגם שהוא חפיסה שלו. ולכן כאב וים לו עב"ע בארכו וברחבו של גט ושפיר לא חיישינן עוד לשאלה והרי הוא כשר ואפילו אם נמלא בחפיסה אכתי ים לחום לשאלה.

ועוד בו שליפיה לפמ"ש הטו"ק (סי' ל"ז ד"ה מכשיו) לדעת ב"י בחשו' הניחו הב"ם (אה"ע סי' י"ז ס"ק ס"ט) דאם סימנים דרבנן אפילו בכלים דלא מיבלי חיבבי כגון מרנקי ועבעת נמי חייבינן לשאלה. וכה דאמרינן בגמ' דבכאי לא חייבינן לשאלה, כייבו דוקא לאוקימתא דסימנין דאורייחא, ת"כ כי קאמר ת"ס חמור בסימני אוכף ובאי למיפשט דסימנים דאורייחא ודאי חיישא בעידי אוכף נמי מוכח דסימנים דאורייחא, דאי דרבנן ניחוש לשאלה. מכ אחמר אוכפא לא שאילי, זכ אינו דכה אי סימנין דרבנן לא מכאי בב ע"ש.

ומרן בבי"ם (כאי"ה כוכא בשנת כשמרמי סי' ק"ח) אי' לפמ"ש כפני"י (כאובות י"ב) דאמאי לא נאזיר אבידה אפילו בלא סימנים רק בעב"ע כיון שעושן בדי ואין אדם מכאיבו בדברי דכמולא טוען שמא, וגם אין למולא חזקת ממון ולר"מ בדי עדיף, ואי' דכמולא יכול לומר דלאו ממנו נפל אלא מרובא דעלמא. ודבריו נפלאים, כדי כרוב אינו מאנגד לבדי שלו דכדי רק אאד מכל העולם אבד אפן זה וגם הוא אאד מכל העולם ויכול להיות שהוא אבד האפן הזה כמו אים אאר, ודוקא אם כרוב משונה מן המיעוט שייך לומר שהוא מן כרוב ולא מן המיעוט, אבל אם כל העולם בספק מי אבד אפן זה מ"ל הוא מ"ל אאר (ועיין אח"ס אה"ע סי' קמ"ד ח"ב). ולכן פי' בכוונת הפני"י דכמולא יכול לומר דלאו ממנו נפל אלא הוא מרובא דעלמא שלא נפל מכס ואין הוא המיעוט שנפל ממנו, ושפיר שייך רוב משונה מן המיעוט שהמיעוט הוא אים אאד שאבד אפן זה ורובא דעלמא לא אבד והוא מן כרוב שלא אבדו. ולפ"ז אמור בעידי אוכף שפיר מאזירין גם באמור לגבל באוכף משום בדי ושמא בקושי' הפני"י מה אמרת שהוא מן כרוב שלא אבדו באמור כא כרוב אין באוכף שלכס והוא הוא שבאוכף שלו ואינו מן כרוב ושפיר מאזירים לו משום בדי ושמא, ע"ש מה שבאריך.

והנה לפי דעת מרן בבי"ם הא דמאזירין אמור בסימני אוכף מטעם בדי ושמא דכיון דים לו סימנין על האוכף שהוא שלו שהם עדי האוכף וע"כ הוא המיעוט שבאוכף שלו, וכיון שהוא מן המיעוט ע"כ גם באמור שלו דעושן בדי שהוא שלו ואין המולא יכול לעשון שהוא מן כרוב. ת"כ בדידן נמי במלתו בחפיסה לו בדלוסקמא ים לו סימנים על החפיסה כרי הוא יצא מן כרוב ומאזירין לו בחפיסה, אבל על הגט שאין לו סימן מנ"ל שהוא שלו דילמא מרובא דעלמא נפל והרי הוא על כרוב, ול"ל כיון שהוא מן המיעוט לגבי החפיסה לא שייך טענה שהוא מן כרוב לגבי החפיסה, ממילא לגבי הגט נמי הרי הוא מן המיעוט וע"כ מאזירין ליה משום בדי ושמא, שהוא עושן בדי והמולא עושן שמא, אלא דמה עשנת בדי אינה לגבי גט, וע"כ דאין לי' בב"ם בגט בארכו וברחבו וכדעת הרמב"ם ואחי שפיר דברי רבינו הרמב"ם ז"ל ודו"ק.

כשר ואם לאו פסול, מצאו בחפיסה או בדלוסקמא ומכירו כשר. חפיסה חמת קטנה, דלוסקמא טליקא. **סו)** (שם כח.) המביא גט ממדינת הים והניחו זקן או חולה נותנו לה בחזקת שהוא קיים. בת ישראל הנשואה לכהן והלך בעלה למדינת הים אוכלת בתרומה בחזקת שהוא קיים. השולח חטאתו ממדינת הים מקריבין אותה בחזקת שהוא קיים. **סז)** הא דאמרי' אין חוששין לשני יוסף בן מלאו לין חוששין שמא לאחר כותי שמו כותי, ושיעור להלאחר כמה כותי נחלקו בגמ': **ואם** לאו פסול. שמא מאחר נפל ואין זה שלו: **בחפיסה** כו'. כלי ויש סימן בכלי שכותי שלו: **ומכירו** כשר. יש מפרשים דמילתא בתנפי נפשיה הוא ואו לו קתני כלומר לו שמכירו ואפילו מלאו בכל מקום כשר וזה פרש"י ע"ש ויש מפרשים דקאי על ככלי כלומר שמכיר את ככלי בסימן מובהק לו בטביעות העין לג"א, ויש מפרשים לף במלאו בחפיסה ומכירו על הגט ולכאורה זה נראה דעת רבינו: **טליקא.** עטק"ת בלע"ז: **המביא** גט כו'. ולא חיישינן שמא מת ובטל שליחותו ממילא שאף במכיוס חיינו כלום כל שלא הגיע הגט לידה לו ליד שלוחה מחיים חלא נותנו לה בחזקת שכותי קיים וכרי היא בחזקת גרושה ואינה זקוקה ליבום מן הסתם עד שיתברר שמת בטעל קודם שהגיע הגט לידה, ומדאורייתא נפקא לן (חולין י' ע"ב) בעמד דבר על חזקתו. ופי' בגמ' דדוקא חולה לחל בניחו גוסס נותנין עליו חומרי חיים וחומרי מתים ולא תנשא עד שיתברר שהיה קיים בשעת נתינה ובזקן נמי נחלקו ונראה דאפילו בן מאה ועשה בדרך מאה נותנו בחזקת שכותי קיים (ירושלמי גיטין פ"ג כ"ג): **בת** ישראל הנשואה לכהן. ואין חוששין שמא מת בטלה ואטאת שמתו בטליה דלמיתה חזלה חלא מקריבו בחזקת שכותי קיים: **לשני** יוסף בן שמעון. פי' שלא כותזק חדש אחר בחותו מקום ששמו ושם חשתו כזה שכחובין בגט

משנה הלכות

ומש"כ רבינו חפיסה חמת קטנה וכו' בגמ' שם (כ"ד ע"ח) מאי חפיסה אמר רבה בב"ח חמת קטנה, מאי דלוסקמא טליקא דסבי.

סו) ומש"כ המביא גט ממדה"י והניחו זקן וכו' (משנה כ"ח ע"ח) המביא גט והניחו זקן או חולה נותן לה בחזקת שכותי קיים. ורבינו גרס ממדינת הים, והנה כוראה דמשנה זו דהמביא גט בספרי רבינו היתה משנה לחת עם המביא גט בחבד היתנו וכגירסת הרי"ף ע"ש.

ובגמ' אמר רבה ל"ש חלא זקן שלא הגיע לגבורות וחולה שרוב חולים לחיים, אבל זקן שהגיע לגבורות וגוסס שרוב גוססין למיתה לא, תיתיבי חבי המביא גט והניחו זקן אפי' בן מאה שאנו נותן לה בחזקת שכותי קיים תיובתא, ואי"ת כיון דתיפליג תיפליג. ופרש"י לגבורות שמונים שנה ליתנת דקרא. וחולה, או חולה דמתני' דוקא חולה ולא גוסס כיון דתיפליג משאר דרך כל הארץ שהאריך ימים עד מאה שנה תיפליג ואינו כשאר האדם להיות קרוב למות, אבל בן שמונים ואחת או יותר עד תשעים קרוב למות כותי ע"כ.

ונחלקו בדבר, דעת הרי"ף והרמב"ם והרא"ש דכל זקן במשמע הע"ג דאמרי בגמ' אי"ת לא סמכינן עלה, והרמ"ה מחלק דוקא עד שמונים או זקן יותר ממאה אבל משמונים ועד ק' דינו כגוסס, ורש"י פי' מתשעים מקרי תיפליג (ועיין ש"ג ובק"נ חות ל').

והנה רבינו לא כתב כשניחו גוסס מה כותי, ובגמ' משנו זקן או גוסס משמע דכהדדי ניחו ולאב"ח חילוק יש. והמרדכי כתן כתב וז"ל, ועל הגוסס כבר שלח רבינו יואל הלוי לר"י דגוסס לע"פ שכותי מדבר בעוד ודעתו מיושבת עליו תין יכול ליתן גט לחשוב כמת, הגה"ה וכא דתנן במס' אהלות ובמס' שמחות הגוסס הרי הוא כחי לכל דבריו וכו' הייתו דוקא מילי דאחי ממילא אבל עשייתו ומחנתו וניעו חינו כלום וע"ש מה שכתריך. ועיין רש"י (שבועות ל"ז ע"ב ד"ה מ"ד חי הוא לכל דבריס). וברבינו ירוחם (נכ"ד ח"ג) שליח המביא גט וכו' ודוקא שבניחו חולה דרוב חולים לחיים, אבל אם הניחו גוסס לא יתנכו לה דרוב גוססין למיתה ואם נתנו לה הרי היא ספק מגורשת וכו' אם כי' יודע שכי' מי מדיין אפילו כי' גוסס הי' יכול ליעשות שליח דגעו גט, ובשכ"מ תמלאנו בח"ד.

ובשיטת הקדמונים הא דאמר רבה ל"ש חלא זקן שלא הגיע לגבורות אבל הגיע לגבורות לא אלא כלכה הוא וכו'. מיהו בתידך קיי"ל כרבה דדוקא בחולה שרוב חולים לחיים אבל גוסס שרוב גוססין למיתה לא. וכן דעת הרי"ף ז"ל שלא הביא מדברי רבה חלא ל"ש חלא חולה אבל גוסס לא ושייריה להגיע לגבורות, וכ"כ בחי' הרשב"א וכ"כ הרמב"ם ובטוש"ע (אה"ע סי' קמ"ח ס"ח). ושמעינן מיכא דגוסס כיון דאכתי לא מית יכיל גיעא לאיתתיה, ואניא נמי באבל דבתי הגוסס הרי הוא כחי לכל דבריו. וכ"כ בהט"ע ור"י בעה"ת והתוס' קידושין (ע"ח ע"ב ד"ה לא) ובש"ע (אה"ע סי' קכ"ח ס"ז) ולא כרבינו יואל. ועיין רש"ש בהגהות על רש"י שכתב בן תשעים, ובני"ש (אה"ע סי' קמ"ח ס"ק ק"ז), ובשערות על ליקוטי הרמ"ה התריך בזה ע"ש.

סז) ומ"ש הא דאמרינן אין חוששין לשני יוסף בן שמעון וכו' (כ"ז ע"ח) המביא גט ואבד

ולפ"כ כיון דליתיה לבעל לפנינו דקאמר תנו לותו לה לא יחזיר לאשה שאני אומר כתובין היו ונמלך עליהן שלא ליתנן. היכא דאיתיה לבעל וקאמר תנו במקום שאין השיירות מצויות יחזיר, דאמרינן היינו האי גיטא ודהא איתתא דנפל מינה ומיגרשא ביה. מקום שהשיירות מצויות והוחזקו שני יוסף בן שמעון בעיר אחת לא יחזיר דאמרינן האי גיטא לאו דהאי גברא נינהו דהא הוחזקו שני יוסף בן שמעון בעיר אחת ולא מיגרשא ביה דאיכא למימר דהאי לאו דידיה ניהו. השיירות מצויות ולא הוחזקו היינו דרבה (שם כז.) כי הך גיטא דאישתכח בי דינא דרב הונא והוה כתיב ביה בשוירי מתא דעל דכיס נהרא, אמר רב הונא חיישינן לשתי שוירי. אמר ליה רב חסדא לרבה פוק עיין בה דלאורתא בעי לה מינך רב הונא, נפק דק ואשכח דתנן כל מעשה בית דין הרי זה יחזיר ופשטה רבה דיחזיר וקאמרינן עלה והא בי דינא דרב הונא כמקום שהשיירות מצויות דמי וקא פשיט רבה דיחזיר שמעון במקום שלא הוחזקו היכא דמצא גיטי נשים וליתיה לבעל, דקאמר תנו אותו למאן דהוא לא יחזיר לאשה שאני אומר כתובין היו ונמלך עליהן שלא ליתנן. היכא דאיתיה לבעל וקאמר תנו במקום שאין השיירות מצויות יחזיר, דאמרינן היינו האי גיטא ודהא איתתא דנפל מינה ומיגרשא ביה. מקום שהשיירות מצויות והוחזקו שני יוסף בן שמעון בעיר אחת לא יחזיר דאמרינן האי גיטא לאו דהאי גברא נינהו דהא הוחזקו שני יוסף בן שמעון בעיר אחת ולא מיגרשא ביה דאיכא למימר דהאי לאו דידיה ניהו. השיירות מצויות ולא הוחזקו היינו דרבה (שם כז.) כי הך גיטא דאישתכח בי דינא דרב הונא והוה כתיב ביה בשוירי מתא דעל דכיס נהרא, אמר רב הונא חיישינן לשתי שוירי. אמר ליה רב חסדא לרבה פוק עיין בה דלאורתא בעי לה מינך רב הונא, נפק דק ואשכח דתנן כל מעשה בית דין הרי זה יחזיר ופשטה רבה דיחזיר וקאמרינן עלה והא בי דינא דרב הונא כמקום שהשיירות מצויות דמי וקא פשיט רבה דיחזיר

כיצד ולפ"כ כיון דליתיה לבעל לפנינו דקאמר תנו לותו לה לא יחזיר לאשה שאני אומר כתובין היו ונמלך עליהן שלא ליתנן. **היכא** דאיתיה לבעל וכו'. כיון דלא הוחזקו שני יוסף בן שמעון וכבעל לומר תנו לותו לאשתי אודעי כאי גט הוא כגט שנפל ממנה ונתגרשה בו מבעלה כגר: **מקום** שהשיירות מצויות. לפ שהבעל לומר יחזיר מ"מ לא יחזיר דאמרינן כאי גיטא לאו דידיה הוא שהרי הוחזקו שני יוסף בן שמעון בעיר אחת: **השיירות** מצויות ולא הוחזקו וכו'. מספיקא לא אמרינן דלמא ליתנהו ולא ידעינן לו דילמא יש עיר אחרת שהמה כזו ויש בה אדם אחר שמו ושם אשתו כזה שהובעו: **בי דינא** דר"ה. שהובא שם לקיימו בב"ד והחוב בו בנפק ונפל מזה והוא חובעו ולא הוחזקו שני יוסף בן שמעון בלותה כעיר: **לשתי** שוירי. ושמא לא זהו שנפל מזה: **דתנן** (ב"מ כ' ע"ח) כל מעשה ב"ד. כלומא שטר מקויים בב"ד דליכא למיחש לכחובין היו ונמלך עליהן שלא ליתנם דלא עביד לקיומיה שטרא אלא מלוה לאחר שנמסר לידו דחיים שמא ימיתו עדים: **יחזיר**. ולא חיישינן שמא לישנו זה: **בי דינא** דר"ה. כיו לריכין לו לדין ולהוראה ובאים שם וקפציט רבה דיחזיר

משנה הלכות

כיצד וכו' ורמינהו מלא גיטי נשים ושחרורי עבדים דייתיקי מחנות ושוברין כרי זה לא יחזיר וכו' אמר רבה לא קשיא כאן במקום שהשיירות מצויות כאן במקום שאין השיירות מצויות, ואפילו במקום שהשיירות מצויות והוא שהוחזקו שני יוסף בן שמעון בעיר אחת, דאי לא תימא הכי קשיא דרבה אדרבה דהכוה גיטא דאשתכח בי דינא דרב הונא והוי כתיב ביה בשוירי מתא דעל דכיס נהרא וכו', ואמר ליה רב חסדא לרבה פוק ועיין בה דלאורתא בעי לה מינך, רב הונא נפק דק ואשכח דתנן כל מעשה ב"ד הרי זה יחזיר, והא ב"ד דרב הונא דכמקום שהשיירות מצויות דמי וקא פשוט יחזיר מלמא אי הוחזקו שני יוסף בן שמעון בעיר אחת ואי לא לא, ופי' דאחרי בעי שיירות מצויות והוחזקו.

ד' זירא רמי מאני אגרייתא ומשני אין כמציא גט ואגד כימנו אם מלאו לאלאר כשר ואם לאו לאו פסול. ורמינהו מלא גט אשה בשוק בזמן שהבעל מודה יחזור לאשה אין הבעל מודה לא יחזור לא לזה ולא לזה, הא בזמן שהבעל מודה יחזיר לאשה ואפי' לזמן מרובה, ומשני כאן במקום שהשיירות מצויות כאן במקום שאין השיירות מצויות. ליכא דאמרי והוא שהוחזקו והיינו דרבה, וליכא דאמרי אע"ג שלא הוחזקו ופליגא דרבה. ורבינו פסק כרבה לפי שסוגיין אאי' כרבה דבעי אחרי שיירות מצויות והוחזקו הוא דלא ניהדר וכן פסק ר"ח ז"ל (הביאו בחי' הרשב"א ד"ה ולמיין) וכ"כ בחי' הריטב"א בשם הר"ח. וכתב הרשב"א דכן נראה מדבד רבה עובדא כשמעתיה ומעשה רב. ור"ז נמי לא פליג עליה לגיסנא קמא, וכיון דלאד ליסנא רבה ור"ז לא פליגי ורבה בבד בה עובדא ואו דר"ה ור"ח משמע דקבליה מרבה מדלא דאו לה רב חסדא ורב הונא כדדאו לה רב עמרם בשלהי ב"מ (כ' ע"ב). והא דאוקמי רב אחי ורב ירמי' כגון נקב בגד אוא פלוני ועדים שאמרו לא אחאנו מעולם אלא על גט אחד של יוסף ב"ם לא פליגי אדרבה אלא בעי לאוקמה באוקימתי דויתי ע"ש.

והרי"ף פסק כר"ז והליבא דליסנא בתרא דאמר בחדא מינייהו חיישינן ולא מבדרינן גיטא לזמן מרובה אלא כשאין שיירות מצויות ולא הוחזקו, אבל במקום שהשיירות מצויות אע"ג דלא הוחזקו לא ליבדר אפילו כשהבעל מודה. ועיין בעה"מ מה שהקשה על הרי"ף ז"ל ומה שפי' הראב"ד על הרי"ף בהשגות ובשיטת הקדמונים. ורבינו מאיר הלוי פסק דבמקום שהשיירות מצויות אע"פ אלא הוחזקו לא ליבדר, אבל במקום שאין השיירות מצויות אע"ג דהוחזקו ליבדר דר"ז לא פליג רק בשיירות מצויות ולא הוחזקו, ועיין רמב"ן בחלחמות.

ורבינו ירוחם (נכ"ד ח"ג) כתב שליח שהלך בגט אם נמלא לאלאר מחזירין אותו ואם נמלא לאח"ז מרובה אין מחזירין אותו לו כי חיישינן שמא מאחר נפל וכי' שמו ושמה בשמו ושמה אח"כ הטידו עדים שמעון במקום שלא הוחזקו שמעון במקום שלא הוחזקו היכא דמצא גיטי נשים וליתיה לבעל, דקאמר תנו אותו למאן דהוא לא יחזיר לאשה שאני אומר כתובין היו ונמלך עליהן שלא ליתנן. היכא דאיתיה לבעל וקאמר תנו במקום שאין השיירות מצויות יחזיר, דאמרינן היינו האי גיטא ודהא איתתא דנפל מינה ומיגרשא ביה. מקום שהשיירות מצויות והוחזקו שני יוסף בן שמעון בעיר אחת לא יחזיר דאמרינן האי גיטא לאו דהאי גברא נינהו דהא הוחזקו שני יוסף בן שמעון בעיר אחת ולא מיגרשא ביה דאיכא למימר דהאי לאו דידיה ניהו. השיירות מצויות ולא הוחזקו היינו דרבה (שם כז.) כי הך גיטא דאישתכח בי דינא דרב הונא והוה כתיב ביה בשוירי מתא דעל דכיס נהרא, אמר רב הונא חיישינן לשתי שוירי. אמר ליה רב חסדא לרבה פוק עיין בה דלאורתא בעי לה מינך רב הונא, נפק דק ואשכח דתנן כל מעשה בית דין הרי זה יחזיר ופשטה רבה דיחזיר וקאמרינן עלה והא בי דינא דרב הונא כמקום שהשיירות מצויות דמי וקא פשיט רבה דיחזיר

וסוגיין כרבה. **סח)** (שם ע"ב) רבה בר חנה אירכס ליה גיטא בי מדרשא, אמר אי סימנא אית לי בגויה אי טביעות עינא אית לי בגויה אהדרוה ניהליה, אמר לא ידענא אי משום סימנא אהדרוה וקא סברי סימנין דאורייתא אי משום טביעות עינא ודוקא צורבא מרבנן אבל איניש דעלמא לא. **סט)** ואלו מאן דשוי שליח למיכתב לאיתתיה גיטא או דשדר גט בהדי שליח ואזל וכתב ומן קמי דנמטי גיטה לידה או מקמי דלימטי שליח לגבה ויהב לה גיטא קדים בעל ואמר ליה לשליח לא תתן לה גיטא דלא בעינא לגרושה ובטלה לגיטא קמי סהדי ובתר דבטליה לגיטא אזל שליח ויהב לה גיטא ואזלת ההיא איתתא ואיתקדשת לגברא אחרינא, ההוא גיטא לאו גיטא הוא דכיון דבטליה מקמי דלימטי לידה יפה נלה שום סימן: **אהדרוה** ניכליה. כחזירו לו כגט: **סימנין** דאורייתא. שלא נתן בו סימן מובהק חלה סימנא בעלמא ומדאסמכו אסימנא בחיסורא קסברי סימנין לאכדורי אבדתא דאורייתא מוכן תעשה לשמלתו כדאמרינן בחלו מליאות (דף כ"ז): **צורבא** מרבנן. דידע בטביעות עינא ולא משני בדיבורא (רש"י) ומיהו אחוס' כאבו דע"כ ומי ידע בטביעות עינא חלה דלא מכיון ול"מ מכיון: ומן קמי דנמטי כו'. פי' קודם שבגיע בשליח למקום בהשבה ואפילו בגיע חלה שאכתי לא נתן גיטא בידה אמר ליה בעל לשליח לא תתן לה גיטא אפילו כלך בשליח ונתן לה אח"כ חינו כלום, ואם נתקדשה לאחר לא תפסו בה קידושין כדין ח"ח שנתקדשה לאחר: **דלא** בטינא לגרושה. נראה דבכיון דייק רבינו דלא בעי לגרושה כלומר שאמר כן להשליח ולא די בזה שאמר אחי מבעלך מלכיות שלוחי וכוסיף רבינו ובעליה לגיטא קמיה סהדי ובתר דבעליה וכו'. עיין בגמ' בפני

משנה הלכות

לא חתמו חלה גט אחר של יוסף בן שמעון או שאמר בשליח נקב אחד יש בלד אות פלוגית שבות סימן מובהק ולגורבא מרבנן מחזירין בטב"ע. וכל זה שאמרנו שאין מחזירין דוקא במקום שבשיירות מלויות אע"ג דלא כוחזקו בעיר אחי יוסף בן שמעון, אבל אם אין שיירות מלויות ולא כוחזקו מחזירין אפי' לזמן מרובה וכו' וכן פסק ריי"ף. אבל בה"ג ור"ח פסקו אם בשיירות מלויות ולא כוחזקו וכו' אבל אם כוחזקו ושיירות מלויות אין מחזירין לזמן מרובה זולתי אם אמרו עדים לא חתמנו מעולם וכו' או שאמר שליח נקב וכו' דסבירא לכו דר' ירמי' ורב אחי לא פליגי אדרבה.

ועיין ר"ן מה שביאר דברי הריי"ף שפסק כאלכה כרב אחי דהוה בתראה, וכאי"ז כאב רב אחי אמר וכו' וכאב ריי"ף וכו' וכ"כ מורי רבי אחי"י בשערי שכ"ל. והבי"י (אה"ע סי' קל"ג) כאב ולעניין פסק כאלכה כאבו הרשב"א והרי"ן שדעת בה"ג ור"ח לפסוק כרבה, אבל הריי"ף פוסק לאומרת כליעזר בתרא דר"ז, ונראה מדברי הרא"ש שמסכים להריי"ף וכ"פ בש"ע (סי' קל"ג ס"ד) ע"ש.

סח) ומ"ש רבה בר בר חנה וכו' שם בגמ' כלשון רבינו, והנה בש"ע (אה"ע סי' קל"ג ס"ד) ויש לו סימן מובהק או ע"ע בגט, ובגמ' דבעב"ע לא מהדרינן רק לגורבא מרבנן, והחוס' והרא"ש כאבו דגם ע"כ חית ליה עב"ע חלה חיישינן שמא משקר, ואם חית ליה שימו מעכשיו חלה חיישינן שמא משקר, ואם חית ליה כתמנו חלה גט אחר של יוסף בן שמעון או שאמר בשליח נקב אחד יש בלד אות פלוגית שבות סימן מובהק ולגורבא מרבנן מחזירין בטב"ע. וכל זה שאמרנו שאין מחזירין דוקא במקום שבשיירות מלויות אע"ג דלא כוחזקו בעיר אחי יוסף בן שמעון, אבל אם אין שיירות מלויות ולא כוחזקו מחזירין אפי' לזמן מרובה וכו' וכן פסק ריי"ף. אבל בה"ג ור"ח פסקו אם בשיירות מלויות ולא כוחזקו וכו' אבל אם כוחזקו ושיירות מלויות אין מחזירין לזמן מרובה זולתי אם אמרו עדים לא חתמנו מעולם וכו' או שאמר שליח נקב וכו' דסבירא לכו דר' ירמי' ורב אחי לא פליגי אדרבה.

ועיין ר"ן מה שביאר דברי הריי"ף שפסק כאלכה כרב אחי דהוה בתראה, וכאי"ז כאב רב אחי אמר וכו' וכאב ריי"ף וכו' וכ"כ מורי רבי אחי"י בשערי שכ"ל. והבי"י (אה"ע סי' קל"ג) כאב ולעניין פסק כאלכה כאבו הרשב"א והרי"ן שדעת בה"ג ור"ח לפסוק כרבה, אבל הריי"ף פוסק לאומרת כליעזר בתרא דר"ז, ונראה מדברי הרא"ש שמסכים להריי"ף וכ"פ בש"ע (סי' קל"ג ס"ד) ע"ש.

סט) ואלו מאן דשוי שליח וכו' (משנה ל"ג ע"ח) השולח גט לאשתו וכו' קידש אלל אשתו וכו' אם משבגיע גט לידה שוב אינו יכול לבטלו, ובגמ' בגיעו לה קאמר אלא בגיע ואפילו ממילא ולא אמרינן לעמורה כוח דקא מכוון או שאלא אחריו שליח ל"ל פי' כיון דאפילו לא טרח לבטלו אמרינן דאטפ"כ כוונתו כיאב לבטל, ולא לעמרה כ"ש אם עשה פעולה שאלא שליח דודאי לא מעריח אינו ואינשי לעמרה. ומשני דקמ"ל דשליח בתרא יפה כאו לבטל שליח קמא. ופריך עוד אם משבגיע גט לידה אינו יכול לבטל פשיטא, ומשני לא צריכא דמכדר עליה מעיקרא לבטלו, מהו דאימא אינלאי מילאא למפרע דבעולי בעליה קמ"ל.

ובה"א מפרש ריב"א כגון שים לשליח בשני עדים שאמו בבטל שליח קודם שבגיע בגט ליד באשה שאל"כ חיישינן לקנוניא, דאפי' אם יאמר בבטל אאר שבגיע בגט לידה אני שלאאיו לבטלו לא נאמינו (מרדכי). ונריך בשליח לבטל בפני שנים (כ"כ בירושלמי

כמה כוח מבטלו ר"נ אמר בפני ג' ר"ם אמר בפני ג' וקיי"ל כר"נ, ועיין תוס' ד"ה כשולח ע"ם ודו"ק: והגיע. וכשיג: ול"ש אמר בטל כוח. משמע בטל יכה וכן מי שפשי בו: פסול כוח. לח משמע דאיכו מבטל ליה אלא מוליח עליו שם פסול והא ליכא: יהא חרש כחרש יכה כו' בטיל. בגמ' תנח גט זה לח יועיל לח יחיר לח יעזיב לח ישלח ולא יגרש בטיל, דתנן (שם לב.) השולח גט לאשתו והגיע בשליח או ששלח אחריו שליח ואמר לו גט שנתתי לך בטל הוא הרי זה בטל, קדם אצל אשתו או ששלח אצלה שליח ואמר לה גט ששלחתי לך בטל הוא הרי זה בטל אם משהגיע גט לידה אין יכול לבטל. וקידושי דאתקדשת לא הוו קידושי דכיון דגיטא לא גיטא הוא הויא לה אשת איש וקיימא לן דאין קידושין תופסין באשת איש. ע) (שם ע"ב) ולא שנא אמר בטל הוא ולא שנא אמר אי איפשי בו בטל גט, ואי אמר בהאי לישנא פסול הוא אינו גט לא בטיל, ואי אמר יהא חרש כחרש יהא לא יועיל לא יתיר לא יעזיב לא ישלח ולא יגרש בטיל, ואי אמר חרש הוא כחרש הוא לא בטיל גיטא, מאי טעמא דההוא גט לאו חספא הוא, ואי אמר אינו ולא יגרש יכה חרש יכה כחרש דבריו קיימין אינו מועיל אינו מעזיב אינו משלח אינו מגרש חרש כוח כחרש כוח לא אמר כלום דבשון לא יועיל וכו' כוח מבטלו לומר שלא יועיל ובשיטה בתרת אינו מועיל משמע דכוח אינו מבטלו אלא

משנה הלכות

וכביאה כרא"ם ז"ל לכלכה), ור"י וכרמב"ם ס"ל דא"ל עדים למנות שליח שבכל התורה שלוחו של אדם כמותו (עיין ב"ג מה שכאריך). ומיכו מה שאמרו בטל, כלומר בשליחות כוח דבטלה אבל כגט עלמו אינו בטל דאיבעיא לכו בגמ' (ל"ב ע"ב) חוזר ומגרש בו או אינו חוזר ומגרש בו, רב נחמן אמר חוזר ומגרש בו ורב ששת אמר אינו חוזר ומגרש בו ובלבתא כוותיה דר"נ דנכי דבטליה לשליחותא דשליח גיטא גופיה מי קא בטיל.

ויש בזה חילופי גירסאות, דלכגורסין מחורת גט לא בטיל משמע דוקא משום דלא בטליה מחורת גט, אבל אם ביטל כגט גופיה מחורת גט פסול ואינו חוזר ומגרש בו לעולם, וזו היא שיטת הר"ח (הובא בחי' הרמב"ן). והרמב"ן הקשה עליו דלגבי גט גופיה לא שייך ביטול, והרי זה כמו ס"ת שנכתב לשמו וחוזר ומבטל דלאו כל הימנו לפסול מה שנעשה כבר בהכשר. ולפיכך נראה כגירסת הגוסחאות שכתוב בה גיטא גופיה מי קא בטיל, וכן פרש"י ז"ל לשליח כוח דבטליה אבל כגט שבוח בעין אינו נפסל וכן מיקר. ומיכו דעת הרמב"ם ז"ל הר"ח (פ"ו מהל' גירושין) דאם בטלו בפירוש הרי כוח מבוטל, ועיין ר"ן שם.

ודעת רבינו נראה כמ"ד דהגט נמי נפסל מדכתב ומן קמי דנמטי גיטא לידה או מקמי דלימטי שליח לגבה וכו' קדים בטל וא"ל לשליח לא תתן לה גיטא דלא בעינא לגרושה ובטלה לגיטא קמי סהדי ובתר דבטליה לגיטא אזל שליח ויהיב לה גיטא וכו' הכוח גיטא לא גיטא כוח דכיון דבטליה. ויש לדייק דכול"ל אילו מתן דשווי שליח וכו' ומן קמי דנמטי גיטא לידה או מקמי דלימטו שליח לגבה וכו' קדים בטל ואמר ליה לשליח לא תתן לה גיטא דלא בעינן לגרושה ואזל שליח ויהב גיטא לחינה מגורשת כיון שבטל לשליח.

והבחע"ט (לוח שין שליטית ג"ט ס"ק ק"כ) וז"ל, וכתב בטל הלכות אי בטליה לגיטא קמי סהדי ואזל שליח ויהביה לאיתתא ואזלה ואיקדשה לגברא אחרינא כיון דגיטא בטולי בטליה כוה לה כא"ח ואין קידושין תופסין בה ולא לריכה גט מיניה ושריא לבטלה קמא ואי אינסיבא אסורה לבטלה קמא וכו'. ומסתברא דוקא דידעה ואינסיבא, כא לא ידעה אונס היא ושריא לגברא קמא ע"ש.

ומדהביא רק לשון אי בטלי לגיטא קמיה סהדי ואזל שליח ויהביה לאיתתא וכו' כיון דגיטא בטולי בטליה כו"ל כא"ח, ולא כתב אי בטלי לשליח קמי סהדי וכן כיון דגיטא בטולי בטליה ולא קאמר כיון דשליח בטולי בטליה וכו' משמע דהשליח כמו שבוח ולא בטליה כלל אלא בטליה להגט, ודו"ק.

ע) ומ"ש ול"ש אמר בטל כוח וכו' (גמ' שם ע"ב) תנח גט זה לא יועיל לא יתיר לא יעזוב לא ישלח ולא יגרש יכה חרש כחרש דבריו קיימין, אינו מועיל אינו מתיר אינו מעזיב אינו משלח אינו מגרש חרש כוח כחרש כוח לא אמר כלום דבשון וכו' (עיין ס"ק ס"ט). והרמב"ן ז"ל בחי' תמה על ר"ח ז"ל משמע מדבריו שאם בטל הגט מחורת גט שוב אינו חוזר ומגרש בו בהגט זה לגבי גט גופיה לא שייך ביטול דהגט שבוח בעין אינו נפסל וכן פרש"י ז"ל לשליח כוח דבטליה שלא יכה שלוחו לגרשה בגט זה אבל הגט שבוח

מועיל ואינו מעזיב ואינו מתיר ואינו משלח ואינו מגרש לא בטיל. **עא)** ואי אמר בהאי לישנא בטל הוא, מספקא לן וספק איסורא לחומרא. **עב)** והני מילי מן קמי דמטי גיטא לידה. **עג)** ואי ההוא גברא דקדשה קדושי בעלמא הוא דקידשה ולא נסבה לא צריכה גיטה מיניה ושריא לבעלה קדמאה, ואי נסבא אסירא לבעלה קדמאה דכיון דלרצונה איבעלה הוי לה בעילת זנות ואסירא ליה, דתנו מן קמי דמטי גיטא. כמ"ש בסמוך: **קדושי בעלמא.** כלומר קידושין גמורין הלא שלח שלח ונכנסה ונבעלה אבל חס ונכנסה לחופה חייסינן שנבעלה, ומיהו אי איכא עדים שלח שפירסה נדה בכנסתה לחופה ומי מוחרת לבעלה כרחמון כנלפע"ד ובמ' כתרכתי בזה לעניין כתובה: **ואסירא** ליה. לרחמון משום חשש חיש שזיווגה לרעוה אסורה לבעלה ולבני משום מעיד בו שאינו מועיל מפני שיש בו פסול ואין רוחין שאינו פסול: **בטל** הוא. בגמ' מסיק בעל שחי לשוטה משמע, משמע דבטיל, ומשמע דליבעל וס"ל לרבינו דהוי ספיקא דאיסורא ולחומרא:

משנה הלכות

בעין אינו נפסל, משמע שכיון שהוא בעין אינו נפסל לעולם וכן עיקר ואדרבה בעל הוא. וכן יבא כחרס שפי משמע ליתנה דביטול הגע עלמו מלשון ביטול שליחות השליח. ואלמלא הי' אפשר שיפסל לעולם אף בזה אינו חוזר ומגרש בו שכרי אחר בעל הוא, אלא מפני שח"ח לגע ליבעל לעולם אחרינן שליחותו של שליח ביטל שאין דבריו לבעלה, וכ"כ גם התוס' רי"ד ע"ש.

ומיהו התוס' (ד"ה החס דיבור ודיבור) כתבו דבפ' החומר (דף י"ט) משמע דאם ביטלו בפירוש מודה רב נחמן דבעל, וכתבו דל"ל דגע לא חשיב מעשה כ"ז שלא הגיע ליד האשה. ובגהב"ש ליין דכן הוא גם דעת רשב"ם (ב"ב מ' ע"ב ד"ה גילוי מילתא). ודברי רבינו נמי נראין כדעת הפוסקים דהגע בעל לגמרי וכמ"ש לעיל.

והטור (הל"ע סי' קמ"ח) כתב השולח גע ובעלו יכול לחזור ולגרש בו בד"א בשאם אמר לא בעל אלא בשליחות, אבל אם אפרש שמבעל הגע או שמבעל גע שבידו אינו יכול לחזור ולגרש בו. והב"י הביא המחלוקת בזה ובדעת הר"ן והרשב"א שאינו יכול לבעל הגע, וכתב הרשב"א שכן דעת רבותיו הגרפתים אלא שאנו דלמעשה אין להקל בדבר, וע"ש מה שהאריך ובש"ע שם.

עא) ומ"ש ואי אמר וכו' (שם ל"ב ע"ח) בעי בגמ' ת"ר בעל הוא אי אפשי בו דבריו קיימין פסול הוא אינו גע לא אמר כלום, למימרא דבעל ליתנה דליבעיל משמע [כלומר שמבעל על להבא] ואמר רבה בר אינו אמר רב שאם ואמרי לה אמר רבה בר אבוה מקבל אחנה שאמר לאחר שאחנה אחנה לידו אחנה זו מבועלת היא אינו אפשי בה לא אמר כלום בעלה בעלה היא אינה אחנה דבריו קיימין, אלמא בעל מעיקרא משמע. אמר אביי בעל שחי לשוטה משמע, משמע דבעל ומשמע דליבעיל גבי גע ליתנה דמכני היא קאמר גבי אחנה ליתנה דמכני בה קאמר, ופרש"י שחי לשוטה משמע וכיון דהכי הוא שאמת דמילתא כי בעין אינה מילתא דמכני במילתיה קא בעין ע"כ.

ולבאורה משמע דליתנה דבעל הוא פשיטא דמכני, וכך דבסמוך (שם ע"ב) רבינא אשכחיה לרב נחמן בר יצחק דאתי וקאי בשידרא דדשא וקא מיבעיא בעל מהו אינו, כלומר כשאמר בעל ולא אמר הוא. ועיין רש"י בעל מהו אם אמר בעל ולא אמר הוא מהו לשעבר משמע ואין בדבריו כלום כיון דלא אמר הוא, או דילמא בלא הוא נמי ב' לשוטות משמע וליתנה דאכני היא קאמר ע"ש ול"ע, ועיין ר"ן שם גרסינן בגמ' בעל מהו אינו וכו' כלומר אם אמר בעל ולא אמר הוא מהו לשעבר משמע ואין בדבריו כלום כיון דלא אמר הוא, או דילמא בלא הוא נמי שאי לשוטות משמע וליתנה דאכני היא קאמר. ול"ל דרבינו מפרש דאם אינבעיא דרבינא קאי אדלעיל כיון דמסיק דבעל משמע שאי לשוטות כי' רבינא פריך הלכך למשכ.

האמנם הרמב"ם ז"ל (פ"ו מהל' גירושין הכ"ד) כתב, אמר גע זה בעל שמשמעו פעל עבר כמו אחת עבר כרי זה ספק עכ"ל, ועיין מגיד משנה ול"ע.

עב) ומ"ש והכ"מ מן קמי דאחי לידה (משנה שם ל"ב ע"א) אם משכניע גע לידה שוב אינו יכול לבעלו, ובגמ' פריך פשיטא ומשני לא צריכא דמכדר עליה מעיקרא לבעולי מהו דאימא אינלאי מילתא למפרע דבעולי בעליה קמ"ל ע"כ. ועיין רמב"ם (פ"ו מהל' גירושין הט"ו) ועוש"ע (הל"ע סי' קמ"ח סע' ס"ב).

עג) ומ"ש ואי בהוא גברא וכו' קאי אמ"ש בסמוך וקידושי דאיתקדשת לא הוי קידושי וכיון דלא נשאה ובא עליה שריא לבעלה קדמאה, ומשמע אפילו הוא בכן כיון דקידושין לא תופסין והגע בעל

שאסרה על בעלה וכשם שאסורה לבעל כך אסורה לבועל: **ונפקא** וכו' בגט. בע"כ שכרי נאסרה לו ועליו: **ולא** תפסי בה קידושי. כלומר קידושי שני ולכן לא צריכה גט: **ולא** ידעינן. דליכא מדיס כגון שאומרת שהלכו להם למדב"י או שמתו והם היכ כגט יולא מחתח ידה היאך רבנן והיא לא נתפשה אסורה. וכי היכין דאסירא לקמא הכין נמי אסירא לבתרא, דתנן (סוטה כז:) כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבועל. **עד)** ונפקא מן גברא קדמאה בגט ושריא לעלמא ומן גברא בתראה לא צריכא גיטא דזנות בעלמא דזניאת ולא תפסי בה קידושי. **עה)** ואם משהגיע גט לידה אין יכול לבטלו. ואי אזלא חדא איתתא ומיקדשה לגברא שפיד דמי וקידושיה קידושין. **עו)** (גיטין סר.) (פסק) והיכא דנתן גט לשליח ולא ידעינן אי יהביה ניהלה או לא, והשתא אבד הגט ושליח אומר נתתיו לה והיא אמרה נתנו לי, אם כהן הוא אסירא ליה ולעלמא לא שריא עד דאיכא גט בידה אי נמי איכא עידי מסירה נאמנת והשתח מיהו כיון דכגט נאבד הו"ל דבר שבערוה ואין דבר שבערוה פחות משנים וכבעל לא מכיחן דלא אמר גירשתי חלא נחתי לשליח והשליח לא מכיחן מעשה שוסה שליחתו דלקולא הוא ולכן מכיחן לאומרת לאסרה לכהן

משנה הלכות

שריא לבעלה כרחשון, והם נסבה השני אסורה לבעלה כרחשון כיון שנבעלה לו ברגון הו"ל בעילת זנות דת"ר והיא לא נחפשה (כתובות נ"ח ע"ב ויבמות נ"ו ע"ב) אמר אבוה דשמואל אשת ישראל שנאנסה אסורה לבעלה חיישינן שמא תחילתה בחומס וסופה ברגון, ליחייביה רב לאבוה דשמואל אם תשבתי וכו' ולאבוה דשמואל חומס דשריא רחמנא כיכי משכחת לה כגון דקאמרי עדים שנזוחה מחחילה ועד סוף ופליגא דרבא דאמר רבא כל שתחילתה בחומס וסופה ברגון אפילו היא אומרת הניחו לו שחילחלה נזקק לה היא שכרתו מותרת, מ"ט יגר חלבשה. תניא כוותיה דרבא והיא לא נחפשה אסורה הא נחפשה מותרת, ויש לך אחרת שאע"פ שלא נחפשה מותרת ואיזו זו כל שתחילתה בחומס וסופה ברגון. תניא אידך והיא לא נחפשה אסורה הא נחפשה מותרת ויש לך אחרת שאע"פ שנחפשה אסורה ואיזו, זו אשת כהן. אמר ר"י אמר שמואל משום ר' ישמעאל והיא לא נחפשה אסורה הא נחפשה מותרת ויש לה אחרת שאע"פ שלא נחפשה מותרת ואיזו, זו שקידושיה טעות שאפי' בזה מורכב על כחיפה ממחנת וכולכת לה. ועיין רש"י קידושי טעות על חנאי ולא נחקיים כחנאי, ועיין חוס' רי"ד שם וטוש"ע (אה"ע סי' ו').

ומ"ש וכי היכין וכו' (משנה סוטה כ"ז ע"ב) כשם שכמיס נודקין אותה כך המיס נודקין אותו שנאמר ונאו ונאו, כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבועל שנאמר ונטמאה ונטמאה, דברי ר"ע. אמר ר' יהושע כך היו דורש זכרי' בן הקנב רבי אומר שני פעמים הכאמורים בפרשה ונטמאה ונטמאה אחד לבעל ואחד לבועל, ופרש"י ונטמאה ונטמאה ות"ו יאחרה דרים אשר תשנה אשתו אחת אישה ונטמאה. וגמ' ת"ר יהושע וכו' ת"ר שלש פעמים כאמורין בפרשה אם ונטמאה ונטמאה למה, אחד לבעל ואחד לבועל ואחד לאחרומה דברי ר"ע, ת"ר ישמעאל ק"ו ומה גרושה שמותרת לאחרומה אסורה לכהונה זו שאסורה באחרומה אינו דין שאסורה לכהונה, מה ת"ל ונטמאה והיא לא ונטמאה, אם ונטמאה למה שותה אם לא ונטמאה למה משקה, מגיד לך הכאוב שכספק אסורה וע"ש בסמוך. מכלל דר"ע ות"ו קדרים הלכך לר"ע שיאת קרחי כאיבי וכו'.

עד) ומ"ש ונפקא מן גברא קדמאה בגט ושריא לעלמא ומן גברא באראה לא צריכא גיטא כלומר אפילו מדרבנן לא בעי גט כיון דזנות בעלמא הוא. ולא דמי לכאן דיבמות (פ"ז ע"ב) דפסקינן דאלא מזה ומזה, דאניא כאן אשת אישה שכלך בעלה למדב"י ובאו ואמרו לה מת בעלך וניסת ואח"כ בא בעלה אלא מזה ומזה ונריכה גט מזה ומזה ואין לה כאובה ולא פירות וכו' ע"ש. ובטוש"ע (אה"ע סי' ס"ז סע' י"ו) דכאן שעאה לו שבעוה ונרחין כיולאת מבעלה בלי גט, אבל כאן כל יודעין שאין קידושין חופסין בא"י ולא נריכא גט כלל.

עה) ומ"ש ואם משהגיע גט לידה וכו' עיין לעיל בסמוך, ולכן פשוט אי אזלא וקידשה עלמה לגברא שפיר דמי, דכיון שכבר בא הגט לידה הרי היא מגורשת ומותרת לכל אדם לבר מכאן, ופשוט.

עו) ומ"ש והיכא דנתן גט לשליח וכו' בגמ' גיטין (ס"ד ע"א) בעל אמר לגירושין ושלים אומר לגירושין והיא אומרת נתן לי ואבד, ת"ר יוחנן כוה דבר שבערוה ואין דבר שבערוה פחות משנים, ואמאי ליכיימיה לשלים מי קא נפיק גיטא מאותי ידיה דליכיימיה, וליכיימיה לבעל דת"ר חייא ב"א ת"ר יוחנן בעל שאמר גרשתי אח אשתי נאמן, מי קאמר גרשתי ולימא אזקה שליח עושה שליחותו דת"ר ילאק וכו' אזקה שליח עושה שליחותו, כ"מ לאומרת אבל לקולא לא, וליכיימיה לדידה מדרב המנונא דאמר רב המנונא האשה

דיהבה ניהליה. **עז)** (שם כט:) **השולח גט ביד שליח ונזדמנה לו דרך אחרת או שחלה עושה שליח אחר בבית דין ומשלחו, וצריך שיאמר בפניהם בפני נכתב** ולעלמא לא כותבה עד דתיכא גט בידה לי נמי ליכא מדי מסירה דיכבה בשליח בידה: **השולח** גט. בשולח גט בארץ ישראל מיירי שצריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם וכתב רבינו ונזדמנה לו דרך אחרת או שחלה ובמתני' כתיב וחלה וכולי כדעת הרמ"ה שכתב דמתני' דוקא בחמר ליה חת כולך לבל בהולך סחם תע"ג דלא חלה עושה שליח אחר ועיין ר"ח וכרי"ף ובמיטור שכן פסק בעל מחיבות וכ"כ הטור ח"ע סי' קמ"ח בשם יש מי שאומר וכן דעת הרמב"ד בהשגות על הרי"ף ועיין שיטתה קדמונים, ודעת המחירי והרבה רחשונים דדוקא חלה או נחנס: **בב"ד** ומשלחו. שצריך הרחשון לומר בפניהם בפ"נ ובפ"נ לפי שהחרון לא יוכל לומר, ויחמר שליח ב"ד חני ומסחמת עשו ב"ד כהוגן:

משנה חלכות

שחמרה לבעלה גירשתני נחמנת חזקה אין החשה מעיזה פניה בפני בעלה, כ"מ היכא דליכא דקא מסייע לה חבל היכא דחיכא דמסייע לה מעיזה ומעיזה.

ובתום' ריי"ד שם חיחמר בעל חומר לגירושין ושליח חומר לגירושין, פי' שליח להולכה הוא והיא חומרת נתן לי ואבד ממני, תרי"ו הוי דבר שבערוה ואין דשב"ע פחות משנים ואינה מגורשת וכו'. וכתב ר"י ז"ל כיון דאמרינן חזקה שליח עושה שליחותו לחומרא אי בעלה כאן הוא חיחסרא עליה, לעלמא לא שריא עד דיכיב לה גיטא אחרינא ואי מייח ולא יכיב גיטא אחרינא אסורה לכאן ואי אית לה יבם חולצת ולא מחיבמת והם הם דברי רבינו ז"ל.

ובש"ע (אה"ע סי' קמ"ח סנ"ו) כי' הגט יולא מיד החשה והיא חומרת שליח זה נתנו לי לגירושין וכו' והיא מגורשת ואם אבד הגט ואין עדים שראו אותו בידה אע"פ שבעל חומר לגירושין נחתיו לשליח והשליח חומר נחתיו לה הרי זו ספק מגורשת שברי הוחזקה ח"ח ואין כאן אלא ע"ח ובעל, ואפי' אמרה החשה בפני נתנו לו לגירושין ונתנו השליח לי הוחיל והבעל והשליח מסייעים אותה אפשר שחציו פניה ושמח לא נתגרשה. ועיין בי"ם (ס"ק פ"ד) שכתב והא דאיתא בסוגיא זו דהיא ספק מגורשת משום לקולא לא אמרינן שליח עושה שליחותו משמע אם אמר נחתי לש"ק מגורשת בודאי, י"ל דסוגיא זו אתיא אליבא דמ"ד בעל שאמר גרשתי נאמן, אבל להמסקנא קיי"ל אפילו אם אמר נחתי ליד ש"ק היא ספק מגורשת, ובזה מיושבת דברי הרי"ו שהביא הב"י ומ"ש הטור דספק הוא אם שליח עושה שליחותו י"ל כוונתו אפילו בש"ק ספק הוא ע"כ. ומדברי רבינו משמע דאפילו בעל מודה שנתן הגט לשליח והשליח והחשה נמי מודין הוה ספק מגורשת ופשוט.

עז) ומ"ש השולח גט ביד שליח ונזדמנה לו דרך אחרת וכו' (שם כ"ט ע"ב) המביא גט ממדי"י וחלה עושה שליח בב"ד ומשלחו ואומר לפניהם בפ"נ ובפ"נ ואין שליח אחרון צריך שיאמר בפ"נ ובפ"נ אלא אומר שליח ב"ד אני, ופרש"י ומסחמת ב"ד עשו כדבר שהכשירו ע"כ. והשליח האחרון אינו יכול לומר בפ"נ ובפ"נ שברי לא נעשה בפניו שנחמנה רק לפני הב"ד.

ובגמ' (שם) אמר רבה שליח בחי' עושה כמה שלוחין אמר רב חסי אם אח רחשון בעלו כולן אמר אר רב חסי הא דאמרת דקטנותה היא אילו אח בעל מידי משמע אית ליה שהיה מכח מאן קאתו מכח דבעל קאתו אימיה לבעל אימנהו לכולהו ליחיה לבעל ליחנהו לכולהו. פרש"י אם אח רחשון עד שלא הגיע הגט לידה בעלו כולן קסבר מכחו בלו דקטנותה היא בקטנותו אמר אבי שמואל זו שים להשיב עליה והכי קיי"ל כאר רב חסי, וכן פסק הרי"ף והרמב"ם (פ"ז מהל' גירושין) והרח"ש ובש"ע (סי' קמ"ח סמ"ח). אלא שרבינו כתב אבל אם אח השליח הרחשון עד שלא הגיע הגט לידה בעל הגט, ולכאורה זה כס"ד דקטנותה של רב חסי, וכבר ניין בהגהות על רבינו שנראה שזה ט"ס ול"ע.

ואשר נלפענ"ד לייסב דברי רבינו בהקדם קושיא אחת ובדיוק לשון רבינו, דבגמ' אמר רבה שליח בחי' עושה כמה שלוחין, אמר רב חסי אם אח רחשון בעלו כולן. ויש להקשות למה אמר רבה הלכה שלו בחי' והלוא עד השתא מיירי הגמ' כאן בשליח המביא גט ממדי"י, והו"ל לרבה לומר דינו ג"כ הכי בשליח שהביא גט ממדי"י ועכ"פ הו"ל שאמת אמר רבה הלכה שליח עושה כמה שלוחין ואמר רב חסי אם אח רחשון בעלו כולן.

שנית יש לדייק לשון שאמרו בגמ' אם אח רחשון, ורבינו הבה"ג דייק והוסיף אם אח השליח רחשון, ולשון אם אח השליח רחשון משמע דוקא רחשון ולא השני או השליש שהוא קודם לאחרון. ולשון רב חסי אחי יש לומר דרחשון קודם לאחרון קאמר, אבל בלשון רבינו משמע דוקא השליח רחשון ומפרש מה שאמר רב חסי רחשון לא אאמר רחשון לאחרון אלא השליח רחשון ממש ול"ע מנ"ל הא.

אבל אם מת בשליח הרחמן. כרב חסי דאמר אם מת הרחמן בטלו כולן ובמכתב חליכו שחרו' סי' כ"ב דגם דעת הטיטור לפסוק כרב חסי, ומיכו בגמ' אמר מר בר רב חסי כה דאתנח דקטנותא היא פי' שאמרה בלא עשם אלא איתא לבטל איתנהו לכולהו ליתא לבטל ליתנהו לכולהו ופסקו רוב הפוסקים כמר בר רב חסי ועיין

ובפני נחתם, אבל אם מת השליח הראשון עד שלא הגיע גט לידה בטל הגט. עה) ושליח הגט צריך שיתננו לאשה או לשלוחה בפני עדים ויאמר בפניהם

משנה הלכות

ואשר נראה דאדרבה, רבינו דייק מדאמר רבה דיבו דייקא בא"י וע"ז אמר רב חסי אם מת הרחמן ואמר מר בר רב חסי דקטנותא הוא והטעם דכולהו מכח בעל קאתו ליתיה לבטל ליתנהו לכולהו וא"כ כאן חלוי בבעל. אבל ס"ל לרבינו דכל זה בשליח בא"י שאל"ל לומר בפ"נ ובפ"נ, אבל שליח ממדה"י שאריך לומר בפ"נ ובפ"נ א"כ בשליחות של כולם חלוי בשליח הרחמן שאם כולם אינם יכולים לומר בפ"נ ובפ"נ רק הרחמן והוא מסר כאן לב"ד ולשלוחין אחרים שבאים מכאן. ולכן ס"ל לרבינו שאם מת שליח הרחמן עד שלא הגיע הגט לידה והוא כי' אריך לומר בפ"נ ובפ"נ ואין גט ממדה"י נכשר בלי אמירת בפ"נ ובפ"נ, וכיון דכולם שלוחו הם הגם שנעשו ב"ד וכמו שאמרו בגמ' דמשוי שליח בין ב"ד בין שלח ב"ד (ועיין רש"י), ומכ"פ כולן נקראין שליח שלוחו וכולן חולין בשליח הרחמן שאמר בפ"נ ובפ"נ ואמירתו מועלת לכולן ע"י כח ב"ד. אבל אם מת בשליח הרחמן, א"כ בטלה כאן וכמו שאמר מר בר"ח לעניין שליח בא"י כולהו מכח מאן קאתי מכח בעל, כ"כ ס"ל לרבינו דאמרינן בשליח ממדה"י שכולהו מכח בשליח הרחמן שאמר בפ"נ ובפ"נ קאתי אלא שאנו מחמיר שדי שיאמר כן ב"ד. אבל כיון שאת הרחמן קודם שבא גט לידה, הרי את השליח שיכול לומר בפ"נ ובפ"נ ושוב בטל הגט שאינם יכולים לומר בפ"נ ובפ"נ. ולכן בטלו כולן שהרי חסר אמירת בפ"נ ובפ"נ וכמו שאם את בעל בטל גמי שליחותו של הרחמן שהרי חלוים בו בא"י כאן שאלו שליחות זה של בפ"נ ובפ"נ תולה בשליח הרחמן כיון שאת בעל, כנלפענ"ד ועמוקין דברי רבינו ז"ל ולכן בניח רבינו אבל אם מת בשליח הרחמן דוקא והטעם שבידו לומר בפ"נ ובפ"נ והרי מכשיו אין יכול לומר כו"ל לגבי זה כאת בעל, ולא דמי לשליח מא"י, ובגמ' לא אמרו רק בשליח בא"י. והוא פי' נאה בדברי רבה שבניח דבריו רק על שליח בא"י הגם שבגמ' מיירי שם משליח שבניח ממדה"י, דאל"כ בשליח בעת ממדה"י אם מת כו"ל כאת בעל והגט בטל והבן.

ודאיתי בשיטת קדמונים (גיטין) אמר רבה שליח בא"י עושה כאת שלוחים פי' לרבותא נקט בא"י דלא מיבעיא בא"ל שאריך לעשותן ב"ד דכח ב"ד יפה ועושה כאת שלוחים, אלא אפי' בא"י דמנפשייהו משוו לכו ובלא בב"ד עושה כאת שלוחים ע"כ. וכוח לאחן קושיאתו, אבל באאת כרי דוקא בשליח רחמן שאריך ב"ד אבל באחריני לא שאריך ב"ד א"כ ליכא רבותא בא"י אחו"ל, וכן ס"ל לרבינו. ועיין בליקוטי כרא"ה וז"ל, וכרא"ה כאב דשליח שני יכול לעשות אפי' בלא חונס דדוקא שליח רחמן דאלה בקפידא דבעל יש חילוק.

והנה בכא"ע (אות ש"ן שליחות ס"ק ע"ב) בניח בשם רבינו אחי גאון שכאב באשובה כיון דמשנינן היה כאה שינויי ומילאת דאיסורא לאומרא עבדינן ואיקנו רבנן לרווחא דמילאת לאיסאלוקי מספיקא ולימא בעל לשליח אית לך לשויי שלוחא ושלוחא דשלוחא עד דאעי גיטא לידה, ומשאע דלאה לפסוק כר"ח לאומרא, ועיין במפרש שם. ובמכאב חליבו (אות ו') לאה לומר דהטיטור פסק כר"ח, אאנס בכא"ע כאב להדיא דלא כר"ח אלא שרב אחי גאון ס"ל בבי ע"ש, ומיבו מדברי רבינו לבאורה מפורש כרב חסי ולפמ"ש אחי שפיר בש"ד.

ובמ"ש בלפענ"ד יש לחלות מחלוקת באחרונים (בונת בפת"ש אה"ע סי' קמ"ח ס"ק מ"ב) אם שליח רחמן יש בה בידו לבטל בשליח שני, עיין מל"מ (פ"ו מהל' גירושין) די"ל נהי דיש לו בה למנות שליח שני אבל לבטל רק בבעל יכול דכל בה שקיבל מבבעל מסר לו. והביא מאתו' הרמ"ה (בונת בד"מ שם) דמשניעין בשליח שלא יבטל אם יעשה שליח שני, ובש' חו"ג באב דלא ידע מקום בספק שהרי מבואר בשמ"ב שם בש"ע דלא בטל בה בשליח הרחמן בשה שמונה שליח שני ע"ש, ובש' יד בשלך דעתו שאינו יכול לבטל, ובניח שם דהע"ז באב דשליח הרחמן הו"ל בבעל לגבי בשליח בב' ע"ש. ולפמ"ש לבאורה כי' חלוי בזה דהיכא דאגוד בשליח הב' בשליח הרחמן, וכגון בזה שאריך לומר בפ"נ, אז בשליח הרחמן יכול לבטל בשליח בשני, אבל היכי דאינו אגוד בו כלל בב"ג בכל חלוי בבעל דאין לו אלא בחו של בעל וכיון שמסרו אין בידו לבטל ודו"ק.

עה) **ומ"ש** ושליח הגט (פ"ו ע"ב) ר' אלעזר אומר הע"פ שאין עליו, אמר רב יהודה אמר רב הלכה כר"ח בגיטין, כי אמריאב קמיה דשמואל אמר

בפני נכתב ובפני נחתם דקיימא לן (שם פו:) הלכתא כר' אלעזר דאמר עידי מסירה כרתי והעדים נעשים שלוחים. עמ) ומאן דמשדר גיטא לאיתתיה ואישתכח גיטא דלא כתיב שפיר (שם סג:) אם איתנהו לסופר ולעדים הראשונים כותבין גט אחר ונותנין ואם לאו חוזרין אצל בעל ויאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו. גברא דאמר לבי דינא כתבו גט לאשתי וחד מן הנך סהדי סופר הוא כותבין ונותנין ואף על גב דלא אמר להו תנו, אבל חוץ לבית דין אין כותבין ונותנין עד דאמר להו תנו לבר מן המפרש והיוצא בשיירא והמושלך בבור והמסוכן דכי אמרין לסהדי כתבו גט לאשתי ואף על גב דלא אמר תנו כותבין ונותנין, מאי טעמא הני משום דטרידי הוא דלא אמרן תנו אבל כולי עלמא מכ"ג: ומאן דמשדר גיטא לאיתתיה. פי' כשולח גט ע"י שליח ונמלך עמוח או פסול לאחר נגע כותבין גט לאחר ואפילו עד מאה פעמים, ומיהו אם מסופקין הן אם כוח גט כשר או לא כתב ר"י דאין לעשות אחר שמא כשר עשו שליחותן לפיכך מלמדין כשעל לומר שילוח לעשות כמו שירלו עד שילאו מן כספק ע"ם בחוס' ולפעה"ד

ל"ע דממ"נ אם כספק לפסול א"כ לא עשו שליחותם ובשני כשר ואם כספק להכשיר א"כ כרשבון גט ובשני חספא בעלמא ול"ע: ואם לאו. כיון דליתא לסופר או לעדים שמינה כשעל לריך מינוי אחר: גברא דאמר לבי דינא. עיין מכ"ה: המפרש. ליס: והיוצא בשיירא. ניעשה למדרוח שכל דרכיס בחזקת סכנה כס: והמושלך בבור. ואינו יכול לנחת כיומו: והמסוכן.

משנה הלכות

אף בשטרות, ורב שבר בשטרות לא כח קחני וגובה מנכסים משועבדים, ר' אלעזר אחרי אמר ורב ס"ל כווחיה בחדא ופליג עליה בחדא וכן אמר ר' יעקב ב"ר אידי אריב"ל הלכה כר"ח בגיטין וכו'. ופריך ור' יוחי ליח ליה דר"ח, ומשני כ"ק לרבנן אפי' ריח בגט אין בו ומסיק בגמ' הלכה כר"ח בגיטין ע"ש.

ולענין אי קיי"ל כר"ח גם בשאר שטרות נחלקו הרשבונים ז"ל, דעת הרי"ף דגם בשאר שטרות הלכה כר"ח, והרא"ש בשגוח כתב כשר שמעינו שאין הלכה כר"ח בשאר שטרות, והרמב"ן כתב דגם הרי"ף חזר בו. והר"ן האריך הרבה ותמה מכחובות (דף ל"ד) שני שטרות היולאין ביום אחד (ועיין משנה הלכות גדולות כחובות סי' רל"ג בתריכות ושם תמלאנו).

עמ) ומ"ש ומאן דמשדר גיטא וכו' בגמ' (ס"ג ע"ב) כהיא דהוו קרו לה נפלחה חזול סהדי כחוב תפלחה (כלומר עשו בשאר) אמר רב יצחק בר שמואל בר מרחא משמיה דרב עשו עדים שליחותן, מחקיף לה רבה מי קאמר להו כחיבו חספא והבו לה, אלא אמר רבה ודאי אי כחוב סהדי גיטא מעליא ואחד עשו עדים שליחותן, מחקיף לה רב נחמן מי קאמר להו כחבו ואחמוה בכיסייכו, אלא אמר ר"נ כותבין ונותנין אפי' מאה פעמים. ומשמע דא"ל לומר להם לעשות אחר ואפילו מאה גיטין עד שיחשבר אחד מהן.

ובחבו החוס' והרא"ש והר"ן דהיכא דלא נאחד בגט אלא שמופקין אם הוא כשר אם לאו מכאה חומרות שנהגו להחמיר ואין להם שורש ועיקר מן החורה כרי עשו עדים שליחותן אם הוא כשר ולפיכך טוב ללמוד לבעל שילוח להם לעשות כמה שירלו עד שילא מן כספק ע"ם, ובאי' תאהאי מדברי החוס' דיכאבו גט שני ממ"נ אם הרשבון פסול הרי טוב עשו בשני ואם הרשבון כשר א"כ כו"ל בשני חספא בעלמא שברי לא לריך ליה וק"ל. ועיין ס"ע אה"ע (סי' קכ"ב ס"ח).

ומלשון רבינו משמע דכל שלא נכחב שפיר חוזרין וכותבין אם ישנהו לעדים וסופר ולא חלק כהפוסקים. ונראה דדבר זה בחלוקת שנוי' מחי נגמר בשליחות, דבע"ז (אה"ע סי' קכ"ב סק"ח) שכחבוהו ונאחד בניח קושייח בב"ח למה בשמיע הרמב"ם ונאחד שבוח חירולו של רבה מאחקפחא שלו, ובב"ח דחק לייבב, ובע"ז כחב דכיון דהרמב"ם כחב הרי שלו כותבין עד ק' פעמים עד שיגיע גט לידה גט כשר ובלשון זה מבואר דבשליחות נמשך עד שבא לידה, ממילא אם נאחד קודם שבגיע לידה פשיעא דכותבין אחר. אבל בעור לא זכר כאי ליבנא ושפיר כחב נאחד ע"ב. ואי"ב י"ל דבאה פליגי מאי נגמר בשליחות, אי בזמן שכאבו גט כשר נגמר בשליחות ואפילו כיון שבגט כשר נגמר בשליחות, או בשבא ליד האשה גט כזה שמגרשה בו. ורבינו ס"ל דכל זמן שלא הגיע גט כשר לידה ע"פ דעת חז"ל לא נגמרה בשליחות דאעו להניח בכיסייהו לוה להם, וב"נ כן כיון שלא חוכל להנשא בגט זה אבה חומרא דרבנן ולכן לא בזכיר כלל מזה.

ודע דבשה"ם כחב שלא להחנות ולומר לכחוב לו אפי' אלא גיטין וכן קבלאי אפי ידי"נ בגה"ל מהרי"ח ז"ל שכי' פה יחיד מומחה בגיטין שלא כחנה אפילו אלא גיטין שאם לה שאולי יש בו משום בריה ול"ע.

מחמת חולי, וכני כולהו משום פחד וטרדה לא פרשו כוונתם ליתן: **רצה** לנחק נכ. כוחיל ואמר תנו: **אם** מעצמו נפל. דדעתו מתחילה כיתה לכך וסופו כוכיח על תחילת וכ"ל כמפרש ומסוכן רש"י, ותוס' ריי"ד פי' אם מעצמו נפל כרי זה גט שידע בעצמו שכיה חלוש כרגע ומיגלגלי מילתא שכרי נפל ומת: **מעשה** לסחור. ריטב"ם תנא לא אמר כלום ואח"כ נתן חילוק בין מעצמו נפל ובין דאתו כרוח, ואם ספק אם מעצמו נפל או דאטעתו כרוח כרי זה ספק גט לדעת כרמב"ם וכרא"ד בכסגות פ"ב מהל' גירושין ובאוספתא מחלק בין נפל לאחר לנפל לאחר זמן מיין ר"ן:

דלא אניסי עד דאמרו תנו אין נותנין דאמרי' דילמא רצה לצחק בה. **ס)** כדתנן (שם סו.) בריא שאמר כתבו גט לאשתי רצה לצחק בה, ומעשה בבריא שאמר כתבו גט לאשתי ועלה לראש הגג ונפל ומת אמר רבן שמעון בן גמליאל אם מעצמו נפל הרי זה גט ואם הרוח דחפתו אינו גט, ואמרינן מעשה לסתור חסורי מחסרא והכי קתני אם הוכיח סופו על תחילתו הרי זה גט ומעשה נמי בבריא

משנה הלכות

ס) ומ"ש רבינו גברת דאמר לבי דינא וכו' (מגמ ס"ו ע"ח) כגריש שאמר כתבו גט לאשתי רצה לצחק בה, מעשה בגריש אחד שאמר כתבו גט לאשתי ועלה לראש הגג ונפל ומת אמר רשב"ג אם מעצמו נפל כרי זה גט אם הרוח דחתו אינו גט, ופרש"י רצה לצחק כוחיל ולא אמר תנו. ובגמ' פריך מעשה לסחור, ריטב"ם תנא לא אמר כלום ואח"כ תנא חילוק בין מעצמו נפל ובין דאתו הרוח, ומשני חסורי מחסרא והכי קתני אם הוכיח סופו על תחילתו הרי זה גט ומעשה נמי בבריא וכו', ופסקה כריי"ף ז"ל.

וכתב הראב"ד ז"ל (בהשגות על כריי"ף) ואמרינן בגמ' שאם הוכיח וכו' ורשב"ג קאמר לכתוב מעשה, וכרב ז"ל בגיטין זו המימרא כמות שהוא למימרא דהכי הלכתא ואי קשיא לך והא פליגתא הוא דפליגא רבנן עליה בהוכיח סופו על תחילתו בעניין הכותב נכסיו לאחרים וכיו בה עבדים ואמר הלה ח"ת בהם וכו' ופליגי בשוחק ולבסוף לווח והכוכיח סופו על תחילתו וקיי"ל כרבנן דלא אמרינן הוכיח סופו על תחילתו לא קשיא דהא אמרינן בפ' חולין (ל"ט ע"ב) שאני התם דקאמר כתבו כלכך אפי' רבנן מודו בהא ע"כ.

ודבינו בגדול הוסיף בתכמתו חידוש אחר דגפ"מ אי אמר כתבו לבי דינא ולא אמר כתבו לבני אדם סתם, והחילוק הוא כיון דהטעם שאמרו בגריש שאמר כתבו גרשה לשחק בה והא טענת גרשה לשחק ליכא אלא בינו לבין עצמו, אבל לפני ב"ד לא אמרינן רצה לשחק (ועיין גיטין דף ע"א ע"ב) ואדרבה כתבו דתם כותב בב"ד ל"ש הוא מעצמו ל"ש חוצה והוא אינו יכול לחזור אלא תב"ד. וכתב בגאון בתשובה (בגיתה הטור) דכני מילי בפני ג' אבל בפני יחיד אפילו מומחה אין הודאתו הודאה והטור חולק, ועיין רמב"ם (פ"י מהל' סנהדרין) והטור (ח"מ סי' ג') ובב"י שם ובפרישה. ועיין ב"ש (ח"מ סי' פ"ח סע' כ"ב) הוא בפני ב"ד של שלשה וכו', ובש"ך שם בתריך דרבה לחלוק אפסקא דרב"ע וס"ל דתם הוא מעצמו יכול לחזור בו ולומר טעיתי בהודאתי אבל אינו יכול לטעון משטה אני בך.

וי"ל הש"ך (שם סקנ"ו בת"ד) ועוד נלפענ"ד בהא דס"ל לבהט"ט ובשה"ת והט"ו דאינו יכול לטעון משטה בהודה לפני ב"ד מעצמו, עיקר כדבריהם בזה דמסתמא מי שמודה לפני ב"ד אינו משטה, והא דקאני בתוספתא יכול לחזור בו נראה דהתוספתא לא מיירי מבשטה וכו' אלא נראה דב"פ יכול לחזור מהודאתו ולומר כשהודיתי משנתי כך ושכשיו אני חושב כך ונזכרתי וטעיתי בהודאתי וכו' וכן נתבאר לקמן (סי' קכ"ו סי"ג) דטעיתי עדיף ממשטה דטעיתי יכול לטעון ומשטה אינו יכול לטעון וע"ש בס"ק נ"ד. ועוד ראי' מדברי הרא"ש ומרדכי והגמוק"י (בשם המפרשים בפ' זה בורר) והגהמי"י (ספ"ו מהל' טוען) והריב"ש (סי' שנ"ב) ושאר פוסקים והטו"מ והר"ב דלא שייך משטה אלא בשתעתו והודה לו וכו' וא"כ הודה בפני ב"ד אף בהודה בעלמו דרך שיחה אי"ל משטה, ושכן דעת כריי"ף והרא"ש ומהר"ם ע"ש. אלא שדעת הבעה"מ והבע"ט והבה"ת דמודה מעצמו נמי שייך משטה, ע"ש בקונה"ח (סק"י וסקכ"ג).

ונלפענ"ד להוסיף לחפילו להפוסקים דס"ל דמודה מעצמו נמי יכול לטעון משטה אני ואפי' ב"ד טעניין ליה מ"מ נראה דזה דוקא לעניין כודאת ממון שכרי נאמת לא לוה מעולם ומה לי להודאתו (ואולי אלו במחלוקת הפוסקים בטעם נאמנות כודאת בע"ד, אי הוא מטעם נאמנות או מטעם שמחייב עצמו, ותרוייהו טעמי לא שייכי הכי בגט). אבל בגט שאין כאן סברא בפני ב"ד לומר משטה הייתי ולא שייך לומר רצה לשחק בה, ולכן ס"ל לרבינו דכל שאמר בפני ב"ד כתבו גט לאשתי חפילו לא אמר אנו מהני דלא שייך כאן טעמת דרצה לשחק בה. ועיין ר"ן (גיטין ס"ו ד"ה ומה גיטו בת"ד אלא ודאי וכו').

שאמר כתבו גט לאשתי ועלה לראש הגג ונפל ומת וכו' עד. **פא)** ולעולם אינו גט עד שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו דתניא (שם עב.) כתב סופר לשמה וחתמו עדים לשמה אף על פי שכתבוהו וחתמוהו ונתנוהו לו ונתנו לה הרי הגט בטל עד שישמעו קולו שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו. ואמרינן ישמעו לאפוקי ממאן דאמר מודה רבי יוסי באומר אמרו לסופר כתוב ולעדים חתומו דליתה. קולו לאפוקי מדרב כהנא אמר רב דאמר רב כהנא אמר רב חרש ולעולם חיגו גט. מסיק נגמ' דכולי ר' יוסי כוותי דאמר מילי לא מימסרי לגלויי ולא מיבעיא קאמר לא מיבעיא כיכא דאמר כתבו ולא אמר חתמו אלא אפילו אמר חתמו נמי לא ולא מיבעיא כיכא דלא אמר אמרו אלא אפילו אמר אמרו נמי לא לחפוקי מדרב כהנא אמר רב. דאמר לעיל ע"א ע"ח:

משנה הלכות

ונראה לדייק עוד שכתב רבינו גברא דאמר לבי דינא כתבו גט לאשתי וכו', ולכאורה כו"ל גברא דאמר בבי דינא כתבו גט לאשתי או גברא שבבית אשתו לב"ד ואמר כתבו לה גט וכו'. משמע לכאורה דאשתו ליתא בבי דינא כלל אלא כולא בעלמא הא לב"ד ואמר כתבו גט לאשתי וכו' כב"ג ודאי לא שייך לומר שרלה לשחק בה וודאי כב"ג כו"ע מודו שאין אדם בא לב"ד ועושה שחוק מב"ד בשביל שרלה לשחק באשתו, ושפיר כיכ מוכיח מחילתו שכוונתו כאשתו ואנו רק מפני חיסת הב"ד לא סייס תנו וכו"ל בב"ד כמו במפרש לגיירא ולא אמרינן דילמא רלה לשחק בה. ועיין מליין על בבב"ג (וורשא) שכתב שלא מלא דין זה עוד בפוסקים ול"ע.

פא) ומ"ש ולעולם חיגו גט וכו' (גמ' שם ע"א ע"ב) אמרו לו ונכתוב גט לאשתך ואמר להן כתובו אמרו לסופר וכתב ולעדים וחתמו, אע"פ שכאשתו וחתמוהו ונאנוהו לו וחזר ונאנו לה הרי הגט בטל עד שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו. ובגמ' בעמא דלא אמר אנו הא אמר אנו נותנין, אני ר"מ היא דאמר מילי מימסרן לגלויי, אימא סיפא עד שיאמר וכו' אחתן לר' יוסי דאמר מילי לא מימסרן לגלויי וכו' ומסיק רב אסי כולה ר' יוסי היא ולא מיבעיא קאמר, לא מיבעיא כיכי דלא אמר אנו אלא אפילו אמר אנו לא, ולא מיבעיא כיכי דלא אמר לבי אלחא אלא אפי' אמר לבי אלחא לא, ולא מיבעיא כיכי דלא אמר אמרו אלא אפי' אמר אמרו נמי לא. אניא כוותיה דרב אסי כתב סופר לשמה וחתמו עדים לשמה אע"פ שכאשתו וחתמוהו ונאנוהו לה הרי הגט בטל עד שישמעו קולו שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו, ישמעו לאפוקי ממ"ד מודה ר' יוסי באומר אמרו, קולו לאפוקי מדרב כהנא אמר רב, ועיין רש"י ובאוס' ד"ה אניא.

וכתב הר"ן ז"ל (גיטין ס"ב ע"ב ד"ה ואפילו אמר אמרו לסופר) מפורש בגמ' דאפילו דאומר אמרו כאר ס"ל דאאס סופר ועד פסול, כלומר שאס כסופר עלמו אוחס בעדות הגט שכאב עס עד אחר פסול, דאי אמרת כאר נפיק מיניה אורבא דזימנין דאמר בעל אמרו לסופר ויכאבו ולפלוני ולפלוני ויאחמו ומצוס כיסופא דסופר שלא יאבייש לומר שאין מקבלין אוחו בעד מאחיאו ליה שאומריס לו שבעל אמר כן ובעל לא אמר ככי ונמלא בעל הגט, ולפיכך מאמת אצס אורבא זו אין להכשיר אאס סופר ועד. אבל מאן דאמר אומר אמרו פסול או ליכא למיאס להך אורבא, דלעולס אין הסופר אוחס לא"כ שומע מפי הבעל. הלכך היי אמרי מילי כל אאד אליא באבראה. והרי"ף ז"ל פוסק דאומר אמרו פסול וממילא אאס סופר ועד כאר. ואע"ג דשמואל ס"ל אומר אמרו כאר אע"ג דלר' יוסי אומר אמרו פסול הרי"ף סמך עלמו על סוגיא דפ' מי שאאזו ופסק כר"י וכ"כ בעל הלכות (רבינו הבב"ג). ור"ח ז"ל וספר האתומה כאב שר"י ז"ל חולק והרמב"ם מספקא ליה בדבר ע"ם בתריכות.

וחב"י (אב"ע סי' ק"כ ד"ה לא יכאבנו הסופר) כאב וז"ל, ואסקה רב אסי כולה כר' יוסי ואמרינן באר בכי אניא כוותיה דר"ח כאב הסופר לשמה וכו' הרי הגט בטל עד שישמעו קולו שיאמר לסופר כאוב ולעדים אאומו, ודייקינן ישמעו לאפוקי ממאן דאמר מודה ר"י באומר אמרו ופסקו הרי"ף והרא"ם כר' יוסי דבטל הגט ולא אמר אמרו לדשמואל, וכאב הר"ן שכן כאבו הבב"ג ור"ח ז"ל. אבל הרמב"ם בפ"ב כאב אמר לב' או לג' אמרו לסופר ויכאוב גט לאשתי וכו' הרי זה גט פסול, ומאיישנין בדבר הרבה מפני שהוא קרוב להיות בטל ומה בין פסול לבטל וכו' ע"ם. ופסק הטור בשס הרמ"ב וב"י בשס הר"ן וב"ה וסמ"ג והמרדכי והכלבו באומר אמרו לסופר ועבר וגרש הו"ל ספק מגורשת וכ"פ הרמ"א ז"ל (אב"ע סי' ק"כ ס"ד) ועיין ב"ם (שם סק"ז) ובע"ז מה שאאריכו באומר אמרו שרבו בו הדעות י"א הגט בטל מדאורייתא וי"א מדרבנן וי"א שאיא ספק מגורשת ע"ם לענין הלכה, ומדברי רבינו משמע דאיגו גט כלל ופסול מדאורייתא ופשוט.

המביא גט. כתב רבינו לעיל חום ל"ז דחלב לאו דוקא חלא כ"ש שנזדמנה לו דרך אחרת. וכיון שאין שליח שני יכול לומר בפני נכתב ובפני נחתם כולך לפני ב"ד ואומר בפניכם בפ"נ ובפ"נ וב"ד עושה שליח בחרון היינו אומר בפ"נ חלא אומר ב"ד חתמין שליח אחר במקומו ובשליח בחרון היינו אומר בפ"נ חלא אומר שליח ב"ד חני ר"ל שנותנו מכח שלימות ב"ד וב"ד חותמין שכות שלוחם כלומר שכם מנו לותו בפקודת השליח שנתמנה ע"י כשעל ולא שיכה הוא רק שליח ב"ד, דב"ד לא מגרשי נשי בני חדם: **השליח** אחרון. ולא אמר שליח שני למדנו שאף שליח זה עושה שליח ואפילו מאה זה אחר זה, מיהא צריך ב"ד בכל אחד ואחד שהרי האחרון כמוסר הגט לריך ליתנו מכח ב"ד ולומר שליח ב"ד אני, אבל במקום שאין לריך לומר בפ"נ ובפ"נ שליח עושה שליח אחר: **ומיתסרא** עליה. כלומר שאם יחזור ויחרפא ויקום מחליו אסור להחזירה דהכן אסור בגרושה: **או** לשליח דממטי לה. כלומר שליח הולכה: **אם** לא מתי. דאחקין שמואל בגיטא דשכיב מרע כשמוסרו לה או לשליחו יאמר אם לא מתי לא יהא גט אם מתי יהא גט דבעינן תנאי כפול דאי לא כפליה הוה גיטא מיד ואי הכן הוה מיפסלא עליה:

שיכול לדבר מתוך הכתב כותבין ונותנין גט לאשתו דליתה. **פב)** (שם כט:) **המביא גט ממדינת הים וחלה עושה שליח בבית דין ומשלחו ואומר לפניהם בפני נכתב ובפני נחתם ואין השליח אחרון צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם אלא אומר שליח בית דין אני. פג)** כהן דמסכין ודחיל דילמא יהיב גיטא לאיתתיה ומיתסרא עליה לתני ולימא לה או לשליח דממטי לה גיטא (שם עה.) **אם** לא

משנת הלכות

ודע דממה שכתבו קולו לאפוקי מדרב כהנא, יש לדייק דהאומר על הטעלעפאן לסופר ולב"ד ולעדים לכתוב גט לא מכני דהאי לאו קולו הוא וגרע מכתב ובחי' האריכתי בס"ד (עיין לעיל חום י"ח מש"כ בהריכות בענין זה).

פב) ומ"ש במתיא גט וגו', מתני' (שם כ"ט ע"ב) המביא גט ממדינת הים וחלה עושה שליח בב"ד ומשלחו ואומר לפניהם בפני נכתב ובפ"נ ואין שליח אחרון לריך שיאמר בפ"נ ובפ"נ חלא אומר שליח ב"ד חני (ועיין מ"ש לעיל חום ע"ז).

ונחלקו הפוסקים אי דוקא חלב חז עושה שליח אחר אבל כשלא חלב לא וי"א ואי"ה דמתני' מיירי דוקא באמר ליה חת כולך אבל בכולך סתם חש"ג דלא חלב עושה שליח אחר, וכ"כ הר"ח ועיין שיטת קדמונים. והרמ"כ כתב דשליח שני עושה שליח שליחי אפי' לא חלב, דדוקא שליח קמא דחלב בקפידא דבעל יש חילוק בין חלב ללא חלב, אבל בשליח שני אין חילוק. והריי"ף כתב דשני לא מדיק מרחשון ודוקא חלב, והר"ן כתב שהי' אפשר לומר בשליח שני ליכא הקפדה אלא שהריי"ף מחמיר.

והטור (אה"ע סי' קמ"ב) כתב אם עושה השליח שליח כגון שחלב או נאנס ישעשו בפני ב"ד ואומר בפ"נ ובפ"נ בשעה שנותנו לשליח וכן אחר לאחר עד ק', וכל ז' יאמר לפני ב"ד שליח ב"ד אני. ובש"ע (שם ס"ע) שליח שעושה שליח יעשו בפני ב"ד דהיינו שניים וכוה מלטרף עמהם אם הוא כשר לדון (כלומר שאם עשה שליח אשה אינה מלטרפת), וע"ש פרטי דינים כי אין זה מטרתי פה. ורבינו סתם דברי המשנה כלורתה ומשמע לכאורה דוקא חלב דאל"כ הו"ל מכ"פ להעיר דאף בלא חלב כיון שכות להקל.

פג) ומ"ש רבינו כהן דמסכין וכו' (ע"כ ע"ב) אחקין שמואל בגיטא דשכ"מ אם לא מתי לא יהא גט ואם מתי יהא גט, ולימא אם מתי יהא גט ואם לא מתי לא יהא גט, לא מקדים חיים פורעניתא לנפשיה, ולימא לא יהא גט אם לא מתי בעינן תנאי קודם למעשה, מחקיף לה רבא מכדי כל תנאי מכיהא גמרינן מתנאי ב"ג וב"ר, מה התם כן קודם ללאו אף כל לאפוקי הכא דלאו קודם להן, אלא אמר רבא אם לא מתי לא יהא גט וכו' ופרש"י כ"ג אלא אמר רבא אם לא מתי לא יהא גט לימא בריתא משום דלא מקדים וכו' והדר נימא כן קודם ללאו.

ונחלקו הראשונים ז"ל בשכ"מ שמגרש על תנאי, עיין עור (ריש סי' קמ"ג וסי' קמ"ב). וכתב בד"מ (חום ה') וז"ל, והמרדכי כתב פ' מי שהחזו דף תרי"ג ע"ג בשם ר"י מפתרי"ש שהי' רגיל לגרש בגט ב"מ אלא שום תנאי לאפוקי נפשיה בלי שום ספיקא וגמגום והי' מזקיקם לקבל בחרם הקהילות ליתא זה אף מיד שיעמוד או לקיים ולהבעיה במשכנות ליתא זה אף אכ"ל, וכן הוא בסדר גיטין שלנו, מיהו אם המגרש כהן אסור לעשות בכה"ג ויש לגרש על תנאי ואז מותרת לנשלה ההכן כשלא נתקיים התנאי כמו שנתבאר לעיל (ריש סי' קמ"ג). ובסי' ל"ז כתב בסדר גיטין בשם התשב"ץ דיש לחוש מפני טירוף הדעת שלא חולי אם יגרש סתמא, ואחר שרוב הפוסקים לא החמירו כדברי רבינו יואל מפתרים אין לנו אלא דבריהם. ובש"ע (אה"ע סי' קמ"ב ס"ע) עלה עובה וכו' כ"כ וי"א דאין לנו בקיאין בזה"ז וכו' וי"א דלכתחילה אין לגרש על תנאי

מתי לא יהא גט ואם מתי יהא גט ואם לא מתי לא יהא גט. פר) (קידושין מא.) **והשליח עושה שליח. פה)** (גיטין פב:) והלכתא ריח הגט פוסל בכהונה דכתיב **ואם** לא מחי לה יכה גט. כלומר דמקדיש אם לא מחי משום דלא מקדיש לינם פרעונותיה לנפשיה לומר אם מחי ומיכו כיון דאז לא כוי כן קודם ללאו מוזר ולומר אם מחי יכה גט ואם לא מחי לה יכה גט: והשליח עושה שליח. במקום שאריך לומר בפ"נ עושה שליח בב"ד דוקא ובמקום שאין לריך לומר עושה שליח בינו ובין עלמו: ריח הגט. כלומר גט שאינו מגרש ואינו עושה כריאות בינו ובינה ול"ל אין כאן גט אלא כריח מדבר שאין בו עיקר וטעם אלא ריחו, ונאלקו בו רבותינו ז"ל אם כוח חומרת דרבנן לו שכוח פוסל מדאורייתא עיין מכ"ג:

משנה הלכות

וכו' וככה במגרש וכו' לו שים לאוש לעירוף דעת כאולה יש לגרש בחנאי.

ודע דעל מה שכאבו בשם כמרדכי דאין לגרש על חנאי בזה"ז רק יגרש סאם ויקבלו חרם וכו' כאב מהר"מ מולבלין בשאלו' סי' קכ"ב דכשיעמוד ואינו רולה ליעשה אוכה לאחר כל קבלת החרמות בגט בעל. והביא"ם (אה"ע סי' קמ"ה סקט"ז) כאב דאין שום חשש לישור, וכל חכמי כדור חולקים על מהרמ"ל כנ"ל (ועיין ב"ח סי' קמ"ח וחשו' מ"ב סי' ע"ה). ומיהו כנוב"ת (סי' קנ"ח) וחשו' משכנות יעקב (סי' ל"ד) כאבו שדברי מהרמ"ל יש לכם יסוד מוסד בש"ס ופוסקים וקשה להקל לכאורה לשוק לף אם חרלה לעבור על החרם ולעמוד בעונש וכל המסייעים בזה מכניסים עלמם בעונש גדול, ועיין בס' ביח מאיר ובפח"ם בביח כפוסקים הנ"ל ובאי' כאורכאי.

פר) ומ"ש ובשליח עושה שליח (קידושין מ"א וגיטין כ"ט) וזה נוסח כרשאה שנהוג בזמנינו כפי שכורה בקצ נקי (סדר גט רביעי לוח מ"ד) בשממנה שליח שני בפניו (ויש נוסח אחר לממנה שליח שני שלא בפניו).

במותב חלאת בי דינא כאדא כויגא (בכך וכך) בשבת (בכך וכך) לירח (פלוני) שנת (כך וכך) לבריאת עולם למנין שאנו מנין כאן (בפלוניא) מאא (ואם נכאבה כהרשאה במקום שנכאב הגט יש לכאוב דיאבא על נהר וכו' כמ"ש בגט) ואאא לקאמנא (פב"פ) ובידו גט שנלא (פב"פ) לגרש בו אא אשאו (פבא"פ) ובביא לפנינו הרשאה מקויימא מאוקנא כאקון אכמים שעשאו בבעל (פב"פ) שליח בעדים להוליך גט זה לאשאו (פבא"פ) וליאן לוזאו לידה בכל מקום שימלאנה ונאן לו רשות לעשות שליח באריקאו ושליח שליח ושליח אאר שליח לאפילו עד שאה שלוחים ואפילו בלא חונם ולאפילו לידה בכל מקום שימלאנה ועל פי לוזאה הרשאה מנה על פינו ובפנינו מסר (פב"פ) (השליח הראשון) אא הגט (לפב"פ) (השליח השני) וכך אאר בפנינו (פב"פ לפב"פ) (השליח הראשון לשני) כנני (פב"פ) (השליח הראשון) ממנה על פי ב"ד ובפני ב"ד לוזך (פב"פ) (השליח השני) לכיות שליח באריקאי וכולך גט זה (לפבא"פ) אשא (פב"פ) ואן לוזאו לידה בכל מקום שאמלאנה ואכא ידך כידי ועשייאך כעשייאי ופיך כפי ודבורך כדבורי ושלוחך כשלוחי ונאינאך כנאינאי ונוזן אני לך רשות לעשות שליח באריקאך ושליח שליח ושליח אאר שליח לאפילו עד אשאים ואשא שלוחים ואפילו בלא חונם עד שיגיע הגט לידה בכל מקום שימלאנה ואיכף שיגיע גט זה לידה מידך או מיד שלוחך או מיד שליח שלוחך לאפילו עד אשאים ואשא שלוחים ואפילו בלא חונם אכיב היא מגורשא בו מבעלה (פב"פ) ומוארא לכל לאם וגט זה בפני נכאב ובפני נאאס ובפנינו קבל (פב"פ) אא הגט ונעשה שליח להולכה וכגט שנעשה עליו (פב"פ) (השליח השני) שליח להולכה ככל הכאוב למעלה נכאב ונאאס (בפלוניא) מאא דיאבא על נהר (וכו' כמ"ש בגט) (בכך וכך) בשבת (בכך וכך) לירח (פלוני) שנת (כך וכך) לבריאת עולם ועדיו החאומים בו (פב"פ ופב"פ) ובפנינו בעל (פב"פ) (השליח הראשון) כל מודעות אם מסר על שליאות זה גם קבל עליו בפנינו בארס ובשבועות החורה שלא לבעל אא השליח ולא אא השליאות ומה שרלינו ושמענו ונעשה על פינו ובפנינו כאבנו ואאמנו **וחכל שריר וקים**

פלוני בן פלוני דיין
פלוני בן פלוני דיין
פלוני בן פלוני דיין

פה) ומ"ש והלכתא ריח הגט וכו' (גיטין פ"ג) ובמשנה במגרש אא אשאו ואמר לה הרי אא מוארא לכל אדם אלא לפלוני ר' אליעזר מהיר וחכמים אוסרים, כיצד יעשה, יעלנו היממה ויחזור ויאננו לה ויאמר לה הרי אא מוארא לכל אדם. וגמ' מיבעיא להו כאי אלא חוץ כוא או על מנת כוא וחוזר כוא דפליגי רבנן עליה דר"א דכא שייר לה בגט אבל בע"מ מודו ליה מידי דכוה אכל חנאי דעלמא או דילמא ע"מ כוא ובע"מ כוא דפליגי ר"א אדרבנן אבל בחוץ מודה דכא שייר לה בגט וכו' ופשוט לה דחוץ כוא (עיין ריי"ף שם). מ"ע דר"ח, א"ר יונאי משום זקן אאד אמר קרא ויללה מביאו והכלכה וכיאה לאיש אאר, אפי'

אלא מחיסה. דאמר לה הרי את מגורשת ממני ואי את מותרת לכל אדם: **גבי ישראל.** כיון שמותר בגרושה: **ושריא** למיהדר ליה. ואינו צריך לאזור ולקדם כאחזיר גרושתו בעלמא, והכניס שיולד אחייכ לא מקרי בני גרושה, ואם מת בעל כיבמה חלוצה ועשרה חלמנה נרחה דאסורה ליבם לכהן אחייכ: **ולעלמא** נמי לא שריא. כלומר אפילו בעל כהן

ואשה גרושה מאישה לא יקחו אפילו לא נתגרשה אלא מאישה פסולה לכהונה, היכי דמי כגון דאמר לה הרי את מגורשת ממני ואי אתה מותרת לכל אדם אי נמי דאמר לה הרי את מותרת לכל אדם אלא לפלוני כי האי גוונא גיטא לא הוי ופוסל בכהונה, גבי ישראל אף על גב דמטא גט לידה גט פסול הוא ודבריו בטלין ושריא למיהדר ליה גבי כהן כי מטא גט לידה אסירא למיהדר ליה והיינו ריח הגט שפוסל בכהונה ולעלמא נמי לא שריא עד דכתיב לה גיטא מעליא.

משנה הלכות

לא כחיבה חלה לחים אחר הרי זו מגורשת וכו' ור' יוחנן אמר טעמא דר"ח מכלל ואשה גרושה מחיסה לא יקחו אפילו לא נתגרשה חלה מחיסה נפסלה מן הכהונה, חלמא הוי גיטא, ורבנן חיסור כהונה שאני ע"כ.

ולא כיאר לן רבינו פסול זה אי כוי מדרבנן או מה"ת, והרמב"ם (פ"י מהל' גירושין ה"ח) כתב וז"ל, כל מקום שאמרנו בחיבור זה שהגט בעל או חינו גט או חינה מגורשת הרי זה גט בעל מה"ת ועדיין היא ח"ח גמורה וכו' חוץ מן המגרש את אשתו ואמר לה הרי את מגורשת ממני ואין את מותרת לכל אדם שאע"פ שאין זה גט הרי זו פסולה לכהונה מדבריהן שנ' ואשה גרושה מאישה לאמרו חכמים אפילו לא נתגרשה חלה מאישה וחלה כותרה לכל נאסרה לכהונה. וזהו ריח הגט שפוסל בכהונה מדבריהן ע"כ. הנה כפל בדבריו שזו פסול מדבריהן.

וה"ח תמה עליו דבמכילתין נרחה דמדאורייתא הוא דאר"י דטעמיה דר"ח מהכא ואשה גרושה מאישה אפילו לא נתגרשה חלה מאישה נפסלה מן הכהונה, חלמא הוי גיטא, ורבנן חיסור כהונה שאני ע"כ לשון הגמ'. ואם פסול זה אינו מה"ת היכי הוא יליף מיניה ר"ח היתר באשה לעלמא, ורבנן ל"ל למימר חיסור כהונה שאני לימרי באם לאו מדאורייתא הוא, ושייס דקושיא זו נריכה ליה חלמוד לדעת רבינו, ועיין לח"מ שם. ובטוש"ע (אה"ע סי' ק"נ ס"ח) כתב כ"ז פסולה לכהונה מדבריהן וכופין אותו לכולית, ועיין ביאור הגר"א שם (ובידמות נ"ב ע"א וג"ד ע"ח).

והשאג"א בשו"ת באחרון שכתב להביא ראיות נגד כ"ב, והעלה דלכו"ע ריח הגט פוסל לכהונה מה"ת, ומה שכתב הרמב"ם ריח הגט שפוסל מדבריהם היינו שלא נאמרו בקרא אלא שחכמים למדוה מרבויא דקרא או שלמד מאחד מהמדות, ולשיטתיה אזיל שאינו קורא דברי תורה ככ"ג אלא מדברי סופרים, ע"ש מה שהאריך. ועיין מרכבת המשנה ובמעשה רוקח שג"כ רלו לפרש כשאג"א.

ולפענ"ד דבריהם ג"ע שכרי הרמב"ם ז"ל שהחיל כל מקום וכו' הרי זה גט בעל מה"ת ועדיין היא ח"ח גמורה וכו' חוץ מן המגרש וכו' שאע"פ שאין זה גט הרי זו פסולה לכהונה מדבריהן וכו', והוסיף שניא וזהו ריח הגט שפוסל בכהונה מדבריהן לחזק הענין שהוא רק מדבריהם ולא מה"ת. ועיין תוס' (גיטין סה ד"ה לפילו) וח"ת והא ודאי חיסור כהונה שאני, ורש"י ותוס' ריי"ד פי' חיסור כהונה שאני שהתורה רבתה כאן מלות ותורות משמע נמי דמדאורייתא הוא.

ובה"ב שם כתב הרמב"ם ז"ל, וכ"מ שאמרו בחיבור זה שהגט פסול הרי זה פסול מדברי סופרים בלבד ונפסלה בו מן הכהונה מדברי תורה. והנה מדכתב בה"ג שהגט פסול ונפסלה מן הכהונה מד"ת ובכ"מ כתב שאע"פ שאין זה גט הרי זו פסולה לכהונה מדבריהן. מבואר בחילוק בין מדברי סופרים ללשון מדבריהן, שמדבריהן משמע דרבנן ממש ול"ע. ועיין עוד מנ"מ (סי' רס"ח) וחת"ס (גיטין פ"ב) ובקובץ בערות (לוח תרס"ד).

ברם לחיתי לרבינו המחירי ז"ל דמכילתין שכתב בפי' שם על המשנה אמר המחירי המגרש את אשתו וכו' ולף לכהונה כתבו הרבה מפרשים וגדולי המחברים בכללם (הרמב"ם ז"ל) שאינו אלא מדברי סופרים וקרא אסמכתא בעלמא. ומבואר דדעת הרמב"ם לאו שיטה יחידאה היא אלא כן היא שיטת הרבה מפרשים ובכלל גם הרמב"ם ז"ל, וכנראה שם המחירי הסכים לזה ומשמע דדעת כל אלו הפוסקים דקרא אינו אלא אסמכתא בעלמא ע"ש ודו"ק.

וקצת יש לדייק מלשון רבינו שכתב והלכתא ריח הגט פוסל בכהונה דכתיב ואשה גרושה מאישה לא יקחו אפילו לא נתגרשה אלא מאישה פסולה לכהונה

פח) אבל כהן דכתב גט לאיתתיה כמה דלא מטא גיטא לידה מצי מבטיל ליה ושדי ליה למיהדד עלויה ולא מיפסל ולית ביה משום ריח הגט שפוסל בכהונה.
פט) גיטא דמסר מודעא עליה לא פסיל בכהונה, דתנן (שם פא.) כתב לגרש את אשתו ונמלך בית שמאי אומרים פסלה מן הכהונה ובית הלל אומרים אף על פי שנתנו לה על תנאי ולא נעשה התנאי לא פסלה מן הכהונה, והלכתא כבית דגחסרה לו מ"מ לעלמא לא סריא חלא כותב לה גט כשר: **דלא** מטא גיטא לידה. לפילו נתן לשליח בלי שום תנאי וילא קול שגירש את אשתו לא מקרי ריח הגט כל זמן שלא הגיע הגט לידה: **גיטא** דמסר מודעא. כמוסר מודעא על הגט שאומר גט זה שאני נותן בע"כ הוא ואיני רוצה לגרשה אלא שאולצין אותו ויוולא מזה אף שלא התנה כן בפני השליח וכב"ד רק בפני עדים בסתר מ"מ הגט בטל ולא פסיל לכהונה, ולמדה רבינו מהמגרש על תנאי: **כתב** לגרש את אשתו. ב"ש אומרים פסלה מן הכהונה ואם הוא כהן אסור להשתמש אף בתחיבה ריח הגט הוא וב"ה אומרים שאין כאן ריח הגט כלל ולא סוף דבר בכתב ולא נתן אלא לפילו נתנו לה על תנאי אין כאן ריח הגט כלל ולא נפסלה לכהונה אם לא נעשה התנאי: **והלכתא** כב"ה. עיין מרדכי שכתב וז"ל, וכאן במסוכן הנותן גט לאשתו על תנאי כו' ועמד מחליו לא פסיל לא משום ריח הגט ולא משום גט עלמו ומותרת לו דעיקר תקנה משום כהנים היתה כי היכי דלא ליחסרה עליה וכן מלאנו בשחילחות אחקין שמואל בגיטה דכהני אם לא מתי כו' נשאל להר' יצחק אם יכול כהן לגרש אשתו על תנאי כו' והשיב דיכול לעשות כדאמן בפ' בזורק כתב לגרש כו' וקי"ל כב"ה וכן פסקו ב"ג ובאחיקון שערות דאפילו ריח

משנה הלכות

וכו' ומדנקט ליענת דכאיב משמע לכאורה דאקרקע קא סמך שכות דרשב גמורה ודו"ק.

פו) ומ"ש אבל כהן דכתב גט לאיתתיה וכו' (משנה גיטין פ"ח ע"א) כתב לגרש את אשתו ונמלך ב"ש אומרים פסלה מן הכהונה וב"ה אומרים אע"פ שאתנו לה על תנאי ולא נעשה התנאי פסלה מן הכהונה ומשם הוא כהן אסור להשתמש בתחיבה ריח הגט כלל ולא נפסלה לכהונה אם לא נעשה התנאי: **והלכתא** כב"ה. עיין מרדכי שכתב וז"ל, וכאן במסוכן הנותן גט לאשתו על תנאי כו' ועמד מחליו לא פסיל לא משום ריח הגט ולא משום גט עלמו ומותרת לו דעיקר תקנה משום כהנים היתה כי היכי דלא ליחסרה עליה וכן מלאנו בשחילחות אחקין שמואל בגיטה דכהני אם לא מתי כו' נשאל להר' יצחק אם יכול כהן לגרש אשתו על תנאי כו' והשיב דיכול לעשות כדאמן בפ' בזורק כתב לגרש כו' וקי"ל כב"ה וכן פסקו ב"ג ובאחיקון שערות דאפילו ריח

וכתב כרמב"ם (פ"ו מהל' גירושין) שאין המוסר מודעה ולא המבטלה לריכין קנין, וכ"כ בטיטור ורבינו כתי גאון ז"ל. וכתב ה"ה שכות פשוט שלא נזכר בכס קנין בכל התלמוד (ועיין פריסה חכ"ע סי' קל"ד). וכתב הטור (חכ"ע סי' קל"ד) דאע"פ שאין מכירין את חנסו ואפילו אינו חומר אמת שאינו חנוס כיון שבטלו אינו גט ואע"פ שנותנו אח"כ לא אמרינן שבטל המודעה שמסר עד שיאמר בפי' שמבטל המודעה, ואם מסר מודעה ואמר אף אם אבטלנה לא אבטל אם בטל מודעה ומודעה דמודעי עד סוף כל מודעי הכל בטל בשם שמועיל ביטולו על מודעה אחת כך מועיל על כמה מודעות ועל כל חנאין שבחנה, ודלא כרמב"ם שכתב אמר גט זה שאכתוב לאשתי בטל היא וכו' ע"ש ועיין ב"י וב"ח.

והריב"ש (סי' רל"ב בודעה בד"מ חות ח') כתב דמסירת מודעה מכני לעדות מיוחדת שאם מסר מודעה בפני אחד ואח"כ בפני שני כוי מודעה, אבל לא מכני לענין ביטול הגט עד שיהיו העדים ביחד, ונהגו להלריך ביטול מודעה לכל מגרש בין מגרש בע"כ או ברלונו. ומיהו אם שכח לבטל מודעה במגרש ברלונו הגט כשר (רמ"א בשם הרא"ש). ונהגו עוד לבטל מודעה קודם שילוה לכתוב וקודם בחיבה (רמ"א בשם המרדכי) וכבר הבאתי שכן כתבו החוס' ערכין הנ"ל.

ומ"ש רבינו דגיטה דמסר מודעה עליה לא פסול בכהונה וכו', כלומר כיון שלא ביטל המודעה הו"ל כמגרש על תנאי וכל המגרש ע"ת ולא נתקיים אין כאן ריח הגט. וז"ל המרדכי (שלהי פ' מי שחזו ע"ו

כגט אין כאן: **אם** בטלו. לאחר תקנת ר"ג ולפילו בפני ב' שלח בפני הסליח מבוטל הוא דלמ"ג דעבר לחקנתא בטל שליחות הסליח: **גט** שביטלו. משמע לכאורה דלפילו ביטל כגט בפירוש: חוזר ומגרש בו. אם נמלך הלל. **פח)** גט שכתבו בין בבית דין ובין שלא בבית דין (שם לג.) **אם** בטלו מבוטל. **פט)** גט שביטלו (שם לב:) חוזר ומגרש בו קיימא לן כר' אלעזר דאמר עדי מסירה כרתי, דתנן (שם פו.) שלשה גיטין פסולין ואם נשאת הולד כשר כתב בכתב ידו ואין עליו עדים יש עליו עידם ואין בו זמן יש בו זמן ואין לו אלא עד אחד הרי אלו שלשה גיטין פסולין ואם נשאת הולד כשר רבי אלעזר אומר אף על פי שאין עליו עדים אלא שנתנו לה בפני עדים כשר וגובה מנכסים כבטל לחזור ולגרש בגט שביטלו דלמ לחי דיבור ומבטל מעשה כחיבה ועיין חוס' ובמכ"ג: **עדי** מסירה כרתי. וחיימת כעדים היינו חלמ מפני תיקון העולם: **שלשה** גיטין פסולין. לכחחילה: **ואם** נשחת. כלומר שנתן לה גט שלמ נחתם בעדים: **בכתב** ידו. ידי הבעל: **ואין** בו זמן. בחיזה זמן נכתב: **אלא** עד אחד. וכתב ידי סופר: **ואם** נשחת הולד כשר. חלמת ת"ק גופיה לח פסיל חלמ מדרבנן ומדפליג ר' חליעזר עליה ס"מ לפילו לכחחילה מכשיר: **וגובה** מנכסים משועבדים. גובה בגט זה

משנה הלכות

ע"ב חוס חל"ב) וכאן במסוכן הניחן גט לחשחו ע"ח שם לח מחי לח יכח גט ושם מחי יכח גט, ועמד מחליו ושחלחם שם פוסל חוחו הגט לכחובה משום ריח הגט כי חזינן דודחי לח פסול לח משום ריח הגט ולח משום גט עלמו ומוחרח לו דמיקר חקנה משום ככניס כיחה כי היכי דלמ ליחסרח עליה, וכן מלחחי בשחילחות לחקנין שמוחל בגיטי דכאני שם לח מחי, וכאן דחזל לחורחח ויהב גיטח של חנחי כדר חוך כזמן לח פסיל בכחובה כדפירש מר דניחל נחון, נשחל להר' ילחק שם כאן יכול לגרש חשחו ע"ח ולומר לה מל פה שם מחי יכח גט ושם לח מחי לח יכח גט כי היכי דלמ חיפול קמי יבם ושם יכול לקיימה ולהחזירה שם עמד ובשיב דיכול לעשות כדחנן בפ' הזורק כחב לגרש חשחו ונמלך ב"ש חומרים פסלה מן הכחובה וב"ה חומרים כיון שנחנו ע"ח לח פסלה מן הכחובה וקיי"ל כב"ה, וכן פסקו בה"ג ובחיקון שטרות דלפילו ריח הגט אין כאן לחרי שלמ נחקיים כחנחי וכו' ע"ש, ושם הם דברי רבינו כאן.

וקצ"ע שבניח שם דברי רבינו ובסחייע מחיקון שטרות דלפילו ריח הגט אין כאן ולמ בניח שב"ה רבינו להדיח כאן, ובניח עוד רחי' מכה"ג ביו"ב שמגרש ע"ח ושם חיחח ח"ב אין לו חשה כלל ובעיון וכפר בעדו ובעד ביחו ע"ש.

פח) ומ"ש רבינו גט שכחבו בין בב"ד בין שלמ בב"ד וכו' (שם ל"ב ע"ח) הטולח גט לחשחו ובגיע בשליח ואמר לו גט שנחחי לך בטל כרי זה בטל, ברחשונה כי' עושה ב"ד במקום אחר ומבטלו בחקון ר"ג הזקן שלמ יהו עושין כן מפני חיקון העולם. ובגמ' (שם ל"ג ע"ח) מאי מפני חיקון העולם, ר' יוחנן אמר מפני חקנת ממזרים ר"ל אמר מפני חקנת עגונות וכו' ת"ר בטלו מבוטל דברי רבי הב"ג אומר אינו יכול לבטלו ולמ להוסיף על חנאו שא"כ מה כח ב"ד יפה, ופרש"י בטלו לאחר חקנת ר"ג בפני ב"ד מבוטל דלמ"ג דעבר לחקנתא בטל שליחותא. ופסק רבינו כרבי שם בטלו מבוטל, וכ"כ הרמב"ם (פ"ג מהל' גירושין הט"ז), וכתב ה"ה והלכתא כרבי וכדאת מי שפסק בגמ' שם כאותו וכן מוסכם מכל המפרשים ז"ל.

ובליקוטי חידושי הרמ"ה גיטין מה הועילו חכמים בחקנתם שם ישלח חדש גט לחשחו וינטלנו בלמ דעת בשליח ולמ דעת חו קלמ דב"ד לעולם ניחוש, וע"ז כחבתי בשם רבינו מאיר וה"ג וספר כחרומה כפי אשר הזכרתי כי לעולם אין ביטול מועיל לאחר שבא לב"ד ולוה לסופר לכחוב ועשה מעשה למסרו לשליח עד שיבא לב"ד ויודיע ביטולו לשליח או לאחשחו. ובאמת כי בדברי רבינו פה לח מבואר כמו שהביא הרמ"ה ז"ל בשמו חלמ נראה שאם שלח מבוטל בכל לופן ול"ע.

ובש"ע (אה"ע סי' קמ"ח ס"ס) לכאחילה אין לו לבטלו חלמ בפני השליח עלמו או בפניה חבל בדיעבד אפילו בטלו חלמ בפניהם מבוטל והוא שיבטלנו בפני שנים, אבל כשמבטל בפני השליח א"ל שנים לדעת הרמב"ם, והטור והחוס' (ר"פ השולח) מספקים בזה, עיין בי"ש (שם סק"ל).

ודע דממה שכחב רבינו גט שכחבו בין בב"ד בין שלמ בב"ד נראה לכאורה דס"ל דנחינת הגט לח בעי ב"ד דוקא, ולכן דייק גט שכחבו בין בב"ד בין שלמ בב"ד ואין נפ"מ ביניהם, וכבר האריכתי בזה בספרינו משנ"ה ודו"ק.

פט) ומ"ש גט שבטלו חוזר ומגרש בו (שם ל"ב ע"ב) חוזר ומגרש בו אפילו חוזר ומגרש בו כב

משועבדים שאין העדים חותמין על הגט אלא מפני תיקון העולם (שם ע"ב) והלכה כר' אלעזר דאמר עידי מסירה כרתי. צ) ומודה ר' אלעזר בדלא כתב גיטא כהלכתא אי נמי היכא דחתומין עליה עידי פסולין דלא מהנו ביה מידי עידי מסירה מאי טעמא דהוה ליה מזוייף מתוכו (שם ד.) ואמר רבי אבא מודה ושוב אין לו מדות לפיכך נכנו לחתום דהם ימותו מהיתם מחיתם לעדים לחתים ויכירוהו: והלכה כר"ח. בגמרא אמר רב יהודה אמר רב הלכה כר"ח בניטין: כהלכתא. כגון שלא כתב לשמה: מזוייף מתוכו. שחתם עליו קרוב או פסול או שנכתב

משנה הלכות

נחמן אמר מוזר ומגרש בו ורב ששת אמר אינו מוזר ומגרש בו, והלכתא כווותיה דר"נ. ופריך ליני והא קיי"ל הלכתא כווותיה דר' יוחנן דאמר מוזרת (קידושין פ' האומר לחבירו) אמר לשמא החקדשי לי בעשרה הללו לאחר שלשים וחזרה בה בתוך שלשים בעלו הקידושין כולהו ובעלתן קודם שיהו חלין כ"נ ליבעל ניעת (רש"י). ומשני הכי השתא החם היבור והיבור הוא אחי היבור ומבעל היבור והכא נהי דבעליה לשליחותא דשליח, ניעת גופיה מי בעיל ע"כ.

ונסתפקו התוס' אי אמר בפירוש שמבעל הגט גופיה אי מהני, דהאי משמע דלא מהני אבל בקידושין (דף נ"ט) משמע דהם ניעלו בפי' מודה רב נחמן דבעל הגט, וכן ל"ל דגט לא חשיב מעשה כל זמן שלא הגיע ליד החשה ע"ש. וכתבו הרחשונים ז"ל דחלוי בחילופי גירסאות, דיש נוסחאות נהי דבעליה לשליחותיה גט גופיה מי קא בעיל וכוה גירסת הספר והתוס', ולפי גירסא זו משמע דהם ניעלו בפירוש אינו מבוטל. אבל יש גורסים נהי דבעלי לשליחותיה ניעת גופיה מי קא מיבעל פי' דהוא לא בעלו משמע הם בחמת בעלו מבוטל גם הגט, ודעת התוס' מסופקין עיין כאן וקידושין (נ"ט ע"ב ד"ה מחורת) שאינו יכול לבעל. ודעת הרמב"ם (פ"ו הכ"ח) ורמ"כ ור"ח בחי' הרמב"ן שמבוטל ועכ"פ מספקא לכו, ודעת הרמב"ן והרשב"א והרח"ש והריטב"א והכ"ן דאינו מבוטל. ובש"ע (חכ"ע סי' קמ"ח סע' ס"ו) להלכה שים להחמיר שלא לגרש בו והם עבר וגירש בו הרי זו ספק מגורשת.

ומלשון רבינו שכתב גט שבעלו מוזר ומגרש בו ונתן טעם דקיי"ל כר"ח וכו' משמע דס"ל אפי' ניעל בפירוש מוזר ומגרש בו דהרי זה הגט נכתב כהלכתו, וכיון שנכתב כהלכתו אין כח בדיבור לבעל כהיבה, וכבר כתרכתי בזה בס"ד במקום אחר ודו"ק.

צ) ומ"ש רבינו ומודה ר"ח בדלא כתב ניעת כהלכתא וכו' (דף ג') מאן כתי תנא דבעי כתיבה לשמה ובעי חתימה לשמה, אי ר"מ חתימה בעי כתיבה לא בעי וכו' אי ר"ח כתיבה בעי חתימה לא בעי וכו', ובקו"ט עד (ד' ע"ח) תלא לעולם ר"ח היא, וכי לא בעי ר"ח חתימה היכא דליכא עדים כלל היכא דאיכא עדים בעי דאמר רבי חנא מודה ר' אלעזר במזוייף מתוכו שכות פסול, ופי' רבינו מזוייף מתוכו היינו שלא נכתב כהלכתו, ועיין רש"י במזוייף מתוכו שחתם עליו קרוב או פסול או שלא לשמה. ודייק רבינו בדלא כתב ניעת כהלכתא דהיינו דוקא פסול בעלם כגון או עדי פסולים וק"ל.

והתוס' (ד"ה מודה) תימה לר"י מה מצין שלא לשמה למזוייף מתוכו שחתומין בו קרובים או פסולין, נראה דמפרש כל שכעדים חתומין שלא לשמה מיקרי מזוייף מתוכו. ודעת רבינו נראה שכגט נכתב שלא לשמה והם העדים נחתמו שלא לשמה אפשר דכ"ג לא מיקרי מזוייף מתוכו. ובשיטת הקדמונים כתבתי קושיית התוס' וכתבו שהניחו בצ"ע וכנראה דנוסחת לחרת כי' לכם וכם תי' דלרבי אלעזר חתימתן של עדים מכלל כתיבת הגט היא דפעמים שאין כאן עדי מסירה וגט זה מקויים בחותמיו וכשר אף לר"ח והלכך כיון דהחותמים עליה לא חתימו לשמה מזוייף מתוכו קרי ליה. וכתב הרשב"א בחידושיו אלא דקשיא לי דודאי משמע דלר"ח לא בעי חתימה לשמה כלל דוכתב דקרא או כתיבה לבד היא או חתימה לבד היא וכו' ע"ש בתריכות, ועיין בהערות בשיטה הנ"ל.

והנראה דמה"ט דייק רבינו ז"ל בלשונו הטהור ומודה ר"ח בדלא כתב ניעת כהלכתא אי נמי היכא דחתומין עליה עדי דלא מהני ביה מידי עדי מסירה מ"ט דהו"ל מזוייף בתוכו, ניחוש דהעדים דמזוייף לא מיקרי אלא היכי דהגט עלמו נכתב שלא כהלכה שלא בי' כתיבה חמה וכיו"ב או שנחתמו עליה עדי פסולין כלומר קרובין או חתם פסולי עדות דהה"ג לא מהני עדי מסירה דהו"ל מזוייף מתוכו, אבל אה"נ עדים כשרים שחתמו שלא לשמה ס"ל דלא מיקרי מזוייף מתוכו ודו"ק.

ועיין רמב"ם (פ"ח מהל' גירושין הי"ז) היו עדיו מתוכו פסולין אפילו אחד פסול ואחד כשר ונתנו כתובתה מנכסים משועבדים דתנן בכתובות (פ"ט) כוליה גט ואין שמו כתוב גובה כתובתה: **אלא** מפני תיקון העולם. שמא ימותו עדים

שלח לשמה: **למדינת** כיס מי נמי מייתו. נגמ' ליתח מתו וכן פי' כטור מתו לח ועיין לקמן סקכ"ג בתריכות: **מתותי** ידכ. לפילו חין עליו עדיס: **בעל** גרשתה מכיתן. דלמר ר' חייח בר חבין ח"ר יוחנן בטל שלמר גירשתי לח לשתי נחמן דמכ לו לשקר כרי בידו לגרשכ: **דלית** בכ סופר. כיוצא לכתוב בכתב עברית: **למיקרי**. כלומר לכתוב ולקרות: **כתבין** יהודאי פרסית וכו'. דכל לשון כשר בין בגיטין ובין בשאר שטרות:

רבי אלעזר במזוייף מתוכו שהוא פסול. **צא)** ואיתתא דקבילת גיטא בעידי מסירה ואזלו עדים למדינת הים אי נמי מייתו (שם פט.) ויצא שמה בעיר שהיא מגורשת ובתר כן אירכס גיטא איצא שמה בעיר לא סמכינן דכיון דמוחזקה באשת איש אי איכא עידי מסירה או נפיק גיטא מתותי ידה שריא ואי לא אסירא (שם סד.) ואי אמר בעל גרשתה מהימן. **צב)** ומאן דמקלע למתא דלית בה סופר (שם יט:) ואיכא יהודאי דידעין למיקרי כתב פרסאה כתבין יהודאי פרסית

משנה הלכות

לכ בפני שני עדים כשרים כרי זכ פסול שנמלח כמזוייף מחוכו. ועיין מפרש שם ובלחמ ובב"י (חכ"ע סי' ק"ל) ודו"ק כיטב.

צא) ומ"ש רבינו ואיתתא דקבילת גיטא בעדי מסירה (משכ פ"ח ע"ב)ילח שמה בעיר מקודשת כרי זו מקודשת, מגורשת כרי זו מגורשת ובלבד שלח יהח שם מחלוק. ובגמ' פריך ומשום יליחת קול נשרי ח"ל לעלמח, ומשני לפנוי' קחי. (שם פ"ע) לחר טולח לח שמעו קול הברה חלח כדי שיהח נרוח דולקות וכו' כי לחת רב שמואל בר יכודה לחר רבי חנא לחר רב הונא לחר רב לח שמעו קול הברה חלח כדי שילחרו פלוני מכיכן שמע מפלוני ופלוני מפלוני והלכו להם למדינת הים וכו'. (שם ע"ב) ות"ר חצי כל קלח דנחר ניטולין לח חיישינן ליה וכו' והח דלחר רב כמונא החשב שלחרה לבעלה גירשתני נלחנת חזקה חין חשב מעיזב פניה בפני בעלה דוקא בפניו חבל שלח בפניו מעיזב ומעיזב.

ובתום' (ד"ה ולידך) ות"ח וכי לרב הונא כוי דרב כמונא לפי' שלח בפניו והח תנן בכדיה בפ"ב דכתובות (כ"ב ע"ח) דחם יש עדים שכיתה חשת חיש חיכה נלחנת לומר גרושה לני ע"ם מה שתירן, ומבואר דשלח בפניו כל שנתחזקה בת"ח חיכה נלחנת חלח לפילו יליח שמה בעיר מגורשת חיכה נלחנת ולח סמכינן לקולח כיון דמוחזקה בת"ח ולי ליכח עדי מסירה לו נפיק גיטח מידה שריח ולי לחו חסירח, ועיין טוש"ע (חכ"ע סי' קנ"ב) ובמחרוטים שם. ובזמכ"ז שחין נוחנין לה הגט רק מעשה ב"ד לריכה להיות לה מעשה ב"ד וגם בזה לריך לברר לחריו שלח יהח מזוייף כיון שנחרבו נשים שחלניות שמזייפין. ועיין לעיל (סי' י"ז) כעין זה דחשב שחמרה מת בעלי נלחנת ובזמכ"ז חוששין ע"ם ודו"ק.

ומ"ש רבינו ולי חמר בעל גירשתיה מכיתן (שם ס"ד ע"ח) לישמר בעל לומר לפקדון ושלים לומר לגירושין מי נחמן, רב הונא חמר בעל נחמן ורב חסדא חמר שלים נחמן וכו' דחמר רב חייח בר חבין ח"ר יוחנן בעל שחמר גירשתי לח לשתי נחמן, ופרש"י דמכ לו לשקר כרי בידו לגרשה ע"כ. ובגמ' (ב"ב קל"ד ע"ב) חמר יוסף כשחח דחמרת לחמרין כוחיל בעל שחמר גירשתי לח לשתי נחמן כוחיל ובידו לגרשה כי לחת רב ילחק בר יוסף ח"ר יוחנן בעל שחמר גירשתי לח לשתי לימו נחמן ומסיק לח קשיח כחן למפרע (לימו נחמן) כחן לכשח (נחמן) דליכח כוחיל ובידו לגרשה. וכחב הרמב"ם (פי"ב מכל' גירושין כ"כ) חמר כבעל גירשתי לח לשתי לימו נחמן וחושבין לדבריו וחכי' ספק מגורשת, ולפילו כודים לו שגירשה לימו נחמן שמח יחכוין לקלקל לוחכ לו בנע בעל גירשה וכיח ליכ יודעת לו שמח חציו פניכ בו מפני שכוח מלמיכ וכיח ליכ יודעת כוכב כליסור שלה לפיכך חומרים לו לס לחת כדבר כרי לחס קיימים גרס לוחכ עכב בפניו. ועיין טוש"ע (חכ"ע סי' קנ"ב) ול"ע.

אבל כלחת יורה דרכו דרבינו קחי רק כיכי דקבלה גט בעדי מסירה וכלכו כעדים למדינת הים ויליח שמה בעיר שכיח מגורשת דלח סמכינן לקולח, ולפ"ה כיכי דמסייע לה בבעל ולחר גירשתיה לף דבעלמח הו"ל ספיקה וכמ"ש, מ"מ בכח כיון שילח לה קול בעיר שכיח מגורשת וכעדים הלכו למדה"י כב"ג בעל מכיתן לומר גירשתיה. וזה שסיים רבינו ולי חמר בעל גירשתיה מכיתן. ונרחה דכב"ג לח חיישינן דמעיזב בשביל הקול שילח וכו"ע מודו בזה ודו"ק ול"ע.

צב) ומ"ש ומאן דמקלע וכו' (שם דף י"ע) חמר רב חסי לחמר לי רב הונא בר נתן בכי חמר לחמימר הלי שטרח פרסאה דחכימי עליה סבדי ישרחל מגבינן בית ממשעבדי וכח לח ידעי למיקרי, בדידעי, וכח בעינן כחב שלינו יכול להזדייף וליכח, בדלפילן, וכח בעינן לריך לחזור מעניכו של שטר בשיטה מחרונה וליכח, בדמכדר, ולשון מלי קמ"ל, דכל לשון כשר. ופריך

וחתמין על גיטא ועל שטרא וכתובת' ושפיר דמי. צג) (תוספתא פ"ז) דהיכא דכתב גיטא כהלכתא באתואתיה ואית ביה גיהטא או מחקא או טישטשתא ומפיק באתואתיה. כלומר נכל כתוחיות ופרטים חלח שיש בו מחק חו טשטוש חו שחר

משנה חלכות

תניגח גט שכתבו עברית ועדיו יוניח יוניח ועדיו עברית כשר, ומשני מי מכשיח כוה לחיגח כ"מ בגיטין חבל בשחר שטרות לח קמ"ל.

ורמב"ם (פ"ד מכל' גירושין כ"ז) כתב כותבין חת הגט בכל כתב ובכל לשון גט שנכתב בכתב מן הלשונות ועדיו חתומין בכתב חחר כשר וכוה שיהיו העדים מכירין לשון הכתב וכחיבה, וכשיהה כעור (סי' ק"ל). ומכירין הכתב, כתב הפריסה שלריכין שידעו לקרות הכתב ושיבינו הלשון של חותו הכתב. ומה שסיים רבינו וחתמין על גיטא ועל שטרא ועל כתובתא כוה כמסקנת הגמ' דקיי"ל בשחר שטרות נמי הלכה כן.

ודייק רבינו כתבין יכולין פרסית דדוקא שכתבו ישרחל, חבל חם כתבו עכו"ם וחפילו שנעשה בערכחות פסול הגט משום דלחו בני כריחות ניהו. וחפילו ישרחל טומד ע"ג חמרו בגמ' דלח דמי לחש"ו דכשר בישרחל טוע"ג משום דזכרי לדעתיה דנפשיה עביד. ותי פסול גם לכתוב כטופס חו כתורף לבד ובטופס בדיעבד כשר נחלקו בזה הרחשונים ז"ל, עיין טוש"ע (חה"ע סי' קכ"ג ס"ח וס"ב) ועיין ב"ש (שם סק"ב) שם הרמב"ם דזכרי פסול משום דלדעתי' דנפשיה קחניד. וחמה למה לח כתב משום דלחו בני כריחות ניהו, ונחלקו בזה הרמב"ם והחוס' ע"ש, ועיין פר"ח שם מה שהריך הרבה.

צג) והיכא דכתב גיטא כהלכתא וכו' (תוספתא (פ"ז כ"ז) וירושלמי (פ"ט כ"ח) וז"ל, גט שיש בו מחק חו חלוי מגופו פסול, שלח מגופו כשר, חס כחזירו מלמטה לחפילו (בגופו) כשר. ופי' המנחת ביכורים חו חלוי שנכתב כחיבה ניכי שיטי מגופו כיינו מחורף כגט בזמן ושם בגמל ובחשב וכרי לח מוכרת לכל לדם דחם חסר מכל חלו חיבה לחת כרי בגט פסול, ות"כ פסול חף בנחלה בגט חבל בטופס כשר, וחם כחזיר למטה טוד כפעם שם בגמל חו שקיים לנסוף שחיבה זו חלוי חו טל המחק כשר (ועיין ש"ך ח"מ סי' מ"ד).

ורמב"ם (פ"ד כט"ו) כתב גט שמחק בו חות חו חיבה חו שחלה בין בשיטין חם מטופס בגט כרי זה כשר וחם מן כתורף חיגו גט, וחם כחזיר ופירש בסוף בגט שחות פלוניח חלויה חו טל מחק לפילו מחורף בגט כשר כשר טבריח ועדיו יוניח יוניח ועדיו טבריח כשר, ומשני מי מכשיח כוה לחיגח כ"מ בגיטין חבל בשחר שטרות לח קמ"ל.

ורמב"ם (פ"ד מכל' גירושין כ"ז) כתב כותבין חת הגט בכל כתב ובכל לשון גט שנכתב בכתב מן הלשונות ועדיו חתומין בכתב חחר כשר וכוה שיהיו העדים מכירין לשון הכתב וכחיבה, וכשיהה כעור (סי' ק"ל). ומכירין הכתב, כתב הפריסה שלריכין שידעו לקרות הכתב ושיבינו הלשון של חותו הכתב. ומה שסיים רבינו וחתמין על גיטא ועל שטרא ועל כתובתא כוה כמסקנת הגמ' דקיי"ל בשחר שטרות נמי הלכה כן.

ודייק רבינו כתבין יכולין פרסית דדוקא שכתבו ישרחל, חבל חם כתבו עכו"ם וחפילו שנעשה בערכחות פסול הגט משום דלחו בני כריחות ניהו. וחפילו ישרחל טומד ע"ג חמרו בגמ' דלח דמי לחש"ו דכשר בישרחל טוע"ג משום דזכרי לדעתיה דנפשיה עביד. ותי פסול גם לכתוב כטופס חו כתורף לבד ובטופס בדיעבד כשר נחלקו בזה הרחשונים ז"ל, עיין טוש"ע (חה"ע סי' קכ"ג ס"ח וס"ב) ועיין ב"ש (שם סק"ב) שם הרמב"ם דזכרי פסול משום דלדעתי' דנפשיה קחניד. וחמה למה לח כתב משום דלחו בני כריחות ניהו, ונחלקו בזה הרמב"ם והחוס' ע"ש, ועיין פר"ח שם מה שהריך הרבה.

צג) והיכא דכתב גיטא כהלכתא וכו' (תוספתא (פ"ז כ"ז) וירושלמי (פ"ט כ"ח) וז"ל, גט שיש בו מחק חו חלוי מגופו פסול, שלח מגופו כשר, חס כחזירו מלמטה לחפילו (בגופו) כשר. ופי' המנחת ביכורים חו חלוי שנכתב כחיבה ניכי שיטי מגופו כיינו מחורף כגט בזמן ושם בגמל ובחשב וכרי לח מוכרת לכל לדם דחם חסר מכל חלו חיבה לחת כרי בגט פסול, ות"כ פסול חף בנחלה בגט חבל בטופס כשר, וחם כחזיר למטה טוד כפעם שם בגמל חו שקיים לנסוף שחיבה זו חלוי חו טל המחק כשר (ועיין ש"ך ח"מ סי' מ"ד).

ורמב"ם (פ"ד כט"ו) כתב גט שמחק בו חות חו חיבה חו שחלה בין בשיטין חם מטופס בגט כרי זה כשר וחם מן כתורף חיגו גט, וחם כחזיר ופירש בסוף בגט שחות פלוניח חלויה חו טל מחק לפילו מחורף כגט כשר כשר. וכתב כ"כ דנכגו להחמיר שלח ליתן גט כזה ע"ש.

ובש"ע (סי' קכ"ב סי"ט) כניח לשון הרמב"ם וסיים וכקיום יכתבנו קודם כדת משה ויישרחל (עיין ח"מ סי' מ"ד ס"כ) ועכשיו נהגו להחמיר שלח לקיים מחק בגט ע"כ. וכתב בב"ש (שם סקל"כ) דבמקום מיגון חו בדיעבד כשר חפילו חיגו מקוייס כיון דחיכח עדי מסירה.

והגה בפר"ח (חה"ע כ"ל) כחריך הרבה מכו נקרח תורף בגט וסיים, כללח דמילתח דתורף מיקרי מקום שם כחים וכחשב וכן קשור כחיבות שיהי' מוכיח שמגרש חת חשתו וכן מקום כרי חת מוחרת לכל לדם ומקום ודין וכן מינהי לדעת קלת פוסקים, ומקום בזמן מניח מכירושלמי (פ"ב דגיטין) לחתני' דעלה של זית דמשמע דחיינו בכלל תורף, וכניח גם מחשו' הר"ן (סי' כ"ו) שהרגיש בזה וכחריך הרבה ע"ש. ובטור (חה"ע סי' קכ"ג) חו כרי חת מוחרת הוי בכלל תורף, ועיין ב"י שם דזמן לח הוי מן כתורף. חבל רבינו כתב רק "בזמן בשמו בשמה פסול" ובשחר גיטא כוליה כשר, ופלח שלח כניח דעת רבינו. ועיין פר"ח הל"ל שביחר כח שמתחת כתיבתה מסיני.

עוד יש להעיר דרבינו לח כתב כרי חת מוחרת חי הוי מן כתורף ומשמע דהוי מן הטופס, ועיין מה שהרכתי לעיל מזה. ודעת הרמב"ם נמי דכרי חת הוי מן הטופס ורוב פוסקים ס"ל דהוי מן כתורף.

ברם הב"י והפר"ח הקשו לפ"מ דקיי"ל דזמן דרבנן הוי ות"כ כחיך חפשר שיכח מן כתורף ע"ש, ורוב פוסקים ס"ל דהו"ל מן כתורף. ולפענ"ד לח קשה דגרחה לומר לפמ"ש הגמוק"י לחמ"ש בגמ' תיגח דקידש בכספח המקדש בניהה מחי חיכח למימר, ותי' לפקפיעהו רבנן לקידושין מיניה ועשו בעילתו בעילת זנות, ופי' הגמוק"י כיון דחכמים תקנו נוסח גיטין וקידושין כל כעושה על דעתם הוי עושה. ולכן בגירושין נמי דכגם דפשוט דחייניט לכתגרש מכ"ת מ"מ מכות בגירושין הוי ע"פ תיקון חז"ל ודעתם וחחריותם, ולפ"ז שם תקנו מה שהוי תורף ומה שהוי טופס והם לחמרו וכם לחמרו, ולפ"ז זמן פוסל בגם שהוי רק מדרבנן וכבן.

דבר ואפילו נפק בסופו בשמו ובשמה וזמן פסול ובשאר טעות כשר דסמכינן אחיטב אחרונה: **ואשה משויא שליח לקבלה.** (בקידושין מ"ח) דרים לה מושלח מלמד שכותב עושה שליח ושלחה מלמד שכתבה עושה שליח לקבל גיטה קרי ביה ושלחה לא מפיק ב"ח: **בין לקבל לה קידושין.** דמקיש כויה ליליחה: **כדמשו קידושין לידה.** דשלוחו של אדם כמותה וכו"ל כאילו קבלה בעצמה ומקרי ונתן בידה ואם רצה בעצל לחזור קודם שמסרו בשליח ליד בתבה לא יחזור כלומר אין לו תקנה לחזור אח"כ אמר לו בעצל לזה שעשו בתבה שליח לקבלה אי אפשי שתקבל לה להיות בידה אלא שליח שלי תהא להוליכו לידה: **ובעל כו'** אלא להולכה. ואם בעצל אמר לשליחו בתקבל בעצ זה לאחתי כך הוא כאילו אמר הולך בעצ זה לאחתי שאין בעצל ממנה שליח לקבלה כי אם להולכה הלכך בין אמר הולך בין אמר בתקבל ורצה לחזור ולבעל בשליחות קודם שבגיע בעצ לידה יכול

צד) ומ"ש רבינו ותשב משויא שליח לקבלה וכו' (משנה ס"ב ע"ב) כלומר בתקבל בעצ זה לאחתי או הולך בעצ זה לאחתי אם רצה לחזור יחזור, כתשב שאמרה בתקבל לי גיטי אם רצה לחזור לא יחזור וכו' לפיכך אם אמר לו בעצל אי אפשי שתקבל לה אלא הולך ותן לה אם רצה לחזור יחזור. ופרש"י לא יחזור כיון דאיכי שויתיה שליח הרי הוא כידה ונחגרשה מיד בקבלתו של זה, ומיהו בעצל שאמר בתקבל בעצ זה לאחתי כך הוא כאילו אמר הולך בעצ זה שאין בעצל עושה שליח לקבלה כ"א להולכה.

נח"מ. ח"כ י"ל בכוונת שליח לעניין זה דאין לו שליחות דומה לקטן, ואף אנר אין לו. אמנם אם בשליח תשב שפיר י"ל דכוי דומיא דקטנה, ועיין להמ"ל (רפ"ו דהל' גירושין) שבביא ירושלמי ומתמיה בו על בעור וכ"י שם בתב ממש כדברי בע"ז, וביאך נעלמה מיניהו בעיא בירושלמי ע"ש. ועיין בגבות בגרב"פ על בב"מ שבביא ממבתב אליהו (שער ו' ס"ז) דבאלירו לא חביב באילו מסרו בידו, ובי"ש (גיטין פ"ו סי' ח') דגבי שליח לא שייך לומר שבאנר יקנה שברי הוא לא יקנה בעצ אלא יזכה בו מחורת שליח וכו' ע"ש.

ותשוב (אה"ע סי' ק"מ) בתב בתשב עושה שליח לקבלה וכיון מגורשת בקבלתו מיד כשיגיע בעצ לידו, ובבה מספקא לן אם דינו כדין בתשב לכל דבר לעניין שאם זרק לאליהו או לתוך ד' אמותיו שאחר' מגורשת, ומסתברא שדינו כדין בתשב לכל דבר. וכב"י תמה עליו דלא ידע מביכא הוא ס"ד ליפלוגי ביניהו, ועיין ב"ח. וכע"ז (שם סק"ח) בקשב לביפוך דעכ"פ אין בשליח שוב לגמרי לתשב שברי אינו יכול לעשות שליח אחר כמ"ש בעור (סי' קמ"ח), ואי דידו כידה לעניין קבלה אבל לא לשוויי שליח אחר, ואח"כ כ"ג ניחא דגבי דידה ריבתה תורה אליהו כידה ולא בשליח, ועיין ב"ש (שם סק"ב) שבתב שאין דברי הע"ז מוכרחים.

ונראה לדייק לשון רבינו שבתב ותשב משויא שליח וכו' דמן כדאמרו קידושין לידה דשליח דאפשין בה קידושי ומכי מטי גיטא ליד שליח דאיגרשא לה וכו'. ובבה דייק כדאמרו לידה ולא בתב שאם כד אמרו לשליח, ומשמע לבאורה דבעי ידו דוקא ולא אליהו ודו"ק.

צה) ומ"ש רבינו ומשויא נמי שליח להולכה, וזה נחלקו רבותינו הראשונים ז"ל, דעת ר"ח שאין התשב עושה שליח להולכה וכן דעת הרמב"ן ז"ל, והרמב"ם (פ"ו מהל' גירושין) בתב שהתשב עושה שליח להולכה. והר"ן תמה על ר"ח והרמב"ן ז"ל שאם אמרה התשב לשליח שיביא לה גיטה מיד בעצה ובלך אצל בעצל ואי"ל בעצל הוליכוהו לה בכ"ג ודאי מבי שברי בעצל עשאו שליח, ואם תאמר לו בעצל שאינו רוצה שיבא שלוחה כלל כיבי מיגרשה דהא חיבי לא קנלה בגט מיד בעצל ולא שלוחו. ותי' דאפשר כיון דשלוחו של אדם כמותו ברי הוא כאילו היא קבלתו אלא שביא מתנה שלא תתגרש אלא כשיגיע בגט לידה. ומיהו דייק שם דתשב עושה שליח להולכה מבא דתנן (ס"ב ע"ב) בבא לי גט ממקום פלוני ע"ש, והובא בב"י (אה"ע סי' ק"מ) וכ"כ הרשב"ץ ז"ל בתשובה, וכ"כ בגאון ובבע"ט ז"ל בשליחות בגט.

משנת הלכות

צז) ואי אמרי בלשון קבלה הוא דקאמר, דתנן (שם סב:) האומר התקבל גט זה לאשתי או הולך גט זה לאשתי אם רצה לחזור יחזור, האשה שאמרה התקבל לי גיטי אם רצה לחזור לא יחזור, לפיכך אם אמר הבעל אי אפשי שתתקבל לה אלא הולך ותן לה אם רצה לחזור יחזור. צז) והיכא דשויא איהי שליח להולכה ואול שליח ושני שליחותיה ואמר לבעל דאנא שליח לקבלה ואמר ליה בעל הילך כמה שאמרה אמר רב אף על גב דמטא גיטא לידה לא מיגרשה ביה, מאי טעמא דשני שליח בשליחותיה ועקרה לשליחות לגמרי והוה ליה כמאן דאמר לה טלי גיטך מעל גבי קרקע ואף על גב דמטאי גיטא לידה לנטל: רצה לחזור. כנעל: יחזור. דגט חוב היא לה ואין חבין לאדם אלא מדעתו ליעשות שליח לחובתו: ושני שליחותיה. ועקריה לשליחותיה. אי נמי היינך ח"כ ומעייב ניהלה כפי מה שאמר לה כוי גט דכיון דאניב שליחותיה מעיקרא בשעת קבלה כגט לא קבל עליו להיות שליח לנעל להולך וכו"ל כעלי גיטך מעל גבי קרקע דהאי שליח לאו שליחותיה קעביד: ואמר ליה בעל הילך כמה שאמרה. משמע דס"ל לרבינו דאינה מגורשת לגמרי עד שיגיע הגט לידה, שכרי לא עקר כשליחות שאמרה אלא גרע אותה שכרי היא אומרת לקבלה וכוא אומר לנעל להכאה לנד, ומיהו הר"ן כתב דנקטינן לאומרת וכוי ספק מגורשת משום דכוא נעיא דלא ליפטיעא נגמ' ע"ח בפ' כאומנין אי אדיבורא דידה או אדיבורא דידיה קא סמיך ולגבי ממון קיי"ל לקולא ולגבי

משנה הלכות

וי"ל כרמב"ן אחר סיום חידושי מס' גיטין, ר"ח ור"ם

סבורים שאין כאשה עושה שליח להכיא אלא לקבל, וכן נראה מפירושיהם בפ' כאומנים (ע"ו ע"ח) וכ"ר משה הספרדי ז"ל כתב שכאשה עושה שליח בין בקבלה בין בהכאה ואין בידי להכריע אלא שדבריו נראין בעשם וכן מיקר הסוגיא מוכיח בפשטה. ובה"ג כך אמרו באשה ומשוים נמי שליח להולכה עכ"ל כוצא בב"י וכוונתו על דברי רבינו כאן, ועיין כ"ה שם. ובש"ע (אה"ע סי' ק"מ ס"ג) באשה עושה שליח לקבלה וכו' (ס"ה) יכולה ג"כ לעשות שליח להוצאה שאמר לו הבא לי גיטי ודינו כדין שליח כולכה של בעל שאינו גט עד שיגיע לידה, אבל באיש אינו יכול לעשות שליח לקבלה שאינו יכול לעשות שליח לחובתה אלא מדעתה ואפי' באשה מוכה שאין.

צו) ומ"ש ואי אמרי בלשון קבלה אמרינן כולכה הוא וכו' (שם ס"ב ע"ב) ה"ל רב אחא ברי' דרב חויא לרב אשי טעמא דלא שויתיה אלא לקבלה בא שויתיה אלא לקבלה בלבד לא יחזור ל"ש כולך כזכי דמי, לא לעולם אימא לך הולך לאו כזכי דמי ואתקבל גט לאשתי אינטריכא ליה דס"ד אמינא כוחיל ובעל לאו בר שויה שליח לקבלה הוא אע"ג דמטא גיטא לידה לא להוי גיטא קמ"ל דאתקבל והולך קאמר, וכ"פ הפוסקים בשאכ האומר אתקבל גט זה לאשתי כך הוא כאילו אומר כולך שאין הבעל ממנה שליח קבלה בלבד אין אומר אתקבל אין אומר הולך ובלבד לבעל הגט מבעל.

וברמינן בירושלמי בכל אחר שיאמר אתקבל כזכה, בכא שיאמר בכי (בהתקבל כבולך) שני הוא דאין חבין לאדם אלא בפניו, כלומר וכיון דאוב הוא לאשה לפי' ה"ל בפירוש זכה בשבילה אם רצה לחזור יחזור, הגע עצמך שבשיה לוחה להתגרש, אני אומר שמא חזרה בה ובמזכה לה גט במקום קטנה או במקום יבום שיבמת לן בפ' כאשה שלום (דף קי"ח) בלבך חולצת ולא מחיבמת ע"ש, ועיין בהג"ה שם שכן גם דעת הריטב"א. ועיין תוס' גיטין דף י"ח ע"ב ד"ה בגיטי נשים, ועיין אה"ע (סי' ק"מ) בב"י ובמחבר (ס"ה) בשיטו בשם יש מי שאומר שכיון שפק מגורשת, ועיין רמ"א שם כמה חופנים ודו"ק.

צו) ומ"ש רבינו וכיצד דשויה שיבי וכו' (שם ס"ב ע"ב) פירשתי בכא לי גיטי ותשתך אמרה בתקבל לי גיטי וכוא אמר כילך כמה שאמרה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב אפילו הגיע גט לידה אינה מגורשת ש"מ אדיבורא דידיה קא סמיך, דאי אדיבורא דידה קא סמיך מכי מטי גיטא לידה מיהא תיגרש, אמר רב אסי הכי השתא בשלמא אי פירשה אפילו בתקבל לי גיטי ותשתך אמרה הבא לי גיטי וכוא אמר כילך כמה שאמרה ות"ר נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב כיון שהגיע גט לידו מגורשת אלמא אדיבורא דידיה כוא דקא סמיך. ת"ש לידה אדיבורא דידיה קא סמיך אלא בכא משום דעקריה שליח לשליחותיה לגמרי כוא דאמר שליח לקבלה כוינא להולכה לא כוינא.

ופי' רבינו דהאי שליח שני שליחותיה דאמר לנעל דאינו שליח לקבלה, ובגם שאמר ליה הנעל כילך כמה שאמרה נמלא הסכים על הגט כפי דעתה ורצונה ולא כפי שאמר כשליח מ"מ אינה מגורשת דכיון שהיה כשליח בשליחותיה עקר לשליחות לגמרי ממה שנותה לו באשה ואמר שליח לקבלה אפשי להיות שליח להולכה אי אפשי להיות אלא כילך אי נמי אמלך עוד ואמטייה ניהלה

לא מיגרשא. צח) אבל ודאי שויתיה איהי שליח לקבלה ואזל שליח אמר ליה לבעל דאנא שליח להולכה ואמר ליה בעל הילך כמו שאמרה כי מטאי גיטא לידה מיגרשה ביה, מאי טעמא מעותי הוא דאימעיט שליח בשליחותיה וכיון דאמר ליה בעל הילך כמה שאמרה כי מטאי גט לידה מיגרשא, דאיתמר הבא לי גיטי ואשתך אמרה התקבל לי גיטי ובעל אומר הילך כמו שאמרה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב אף על פי שהגיע גט לידה אינה מגורשת, ואמרינן עלה נפשוט מינה דאדיבורא דידיה קא סמיך דאי אדיבורא דידה קא סמיך כי מטאי גט לידה תגרש, אמר רב אשי הכי השתא (שם סג.) בשלמא אי איתמר איפכא התקבל לי גיטי ואשתו אמרה הבא לי גיטי ובעל אומר הילך כמו שאמרה כיון שהגיע גט לידו מגורשת אלמא אדיבורא דידה קא סמיך אי נמי לישנא קיל"ל לאומרא עיין לח"מ פ"ו מכ"ג כי"ב וכ"כ סס: **הבא** לי גיטי. כלומר שאמר לשלוחו כבא לי גיטי וכשליח אומר לבעל משתך אמרה התקבל לי גיטי: **דאדיברא** דידיה. כלומר דמתן דאמר לשליח הילך כמה שאמר משלחך לדיבורא דידה סמיך מדשתך דדיבורא דשליח קאמר ליה כאי הילך כמה שאמרה דמכיומנא לי דשליחי לקבלה אם הילכך

חיוב מגורשת דכי יהיב בעל ניהליה מדשתך דשליחות קבלה יהיב ניהליה ולאו מדשתך דהולכה ושליח לקבלה לא בעי ותפשוט מינה בעי דפ' כאומנין בב"מ דדיבורא דשליח סמוך: **דאי** דדיבורא דידה. וכבי קאמר ליה תנא לא ידענא הלא כדאמר כאי מסרינא ליה ניהליך: כי מטאי. דבעל נמי שליח להולכה שוייה: **אי** דיימר הכי השתא התקבל לי גיטי. אמרה ליה היא וכוותא אמר לבעל משתך אמרה הבא לי גיטי ובעל אמר ליה הילך כמה שאמרה ליכא למפשט בעיין מדרב נחמן דאי אמר רב נחמן מסיגא גט לידו מגורשת אלמא אדיבורא דידה סמוך, ולא דייקינן הלא תנא בדשתך ומסריה ניהליה בחורת קבלה: **אי** נמי. כוי אמר רב נחמן עלה מסיגיא גט לידה מגורשת פשטינן מינה דאדיבורא דידיה סמוך ודייקינן

משנה הלכות

לאו גיטא הוא דמעיקרא לא קיבל עליו לכיות שליח לבעל להולך.

ובתב בעל כפיטור ז"ל דדוקא כדאמר בעל הילך כמו שאמרה אבל א"ל התקבל מגורשת מסיגיא גט לידה. וכתב עליו כר"ן דליתא דבגמ' מוכח בהדיא דאמרינן בסוגיין מאי לאו קבלה לקבלה וכו' דבהבא לי גיטי ושתך אמרה התקבל לי ובעל אומר זכי לה והתקבל לה דאפי' בגיא בגט לידה ניהא מגורשת דלא אמרינן התקבל והולך קאמר משום (דאמרינן) דבעל אמאי דא"ל שליח סמיך ולא מחית מנפשיה לעשותו שליח להולכה. וכב"ח שם כתירץ לייבב דברי בכפ"ט מכשגת כר"ן, והעלה לחוש לדבריו מספק ולאסרה לכתן ולהלריכה גט אחר להגשת ע"ב.

והרמב"ם (פ"ו מהל' גירושין כי"ח) כתב שליח האשה שבא לקבל גט מן הבעל ואמר לו שליח קבלה אני ואמר לו בעל הולך גט זה כמו שאמרה אומר אינו עוקר שליחותך אלא בין שעשאה אותך שליח קבלה או שליח הבאה הרי אתה כמו שאמרה והביא את הגט ואמרה לו לא אמרתי אלא שליח האשה הביא הגט לידה אינה מגורשת שהרי עקר השליח שאמרה אמרה היא ואמר לבעל מעולם לא נעשיתי שליח האשה לה, והוא כדעת רבינו וכ"כ הריף וכ"כ הביא ג"כ דעת בפ"ט הל"ל ושהרשב"א חלק עליו ע"ב, ועיין עוש"ע (אה"ע סי' ק"מ ס"ז וביו"ד שם), וע"ב מל"מ בתריכות.

וממה שהוסיף רבינו דאפ"ג דמעה גיטא לידה לא מיגרשה ניה מ"ע דשני שליח וכו' וכו"ל כמאן דאמר עלי גיטך מע"ג קרקע נרשה כוונתו דאפילו חזר השליח והביא כמו שאמרה כיון שבשעת נתינה הגט מיד בבעל עקר ליה לשליחותו שוב אינו יכול לשווי' עלמו שליח ואפילו בסכים לכיותו שליח אלא צריך מינוי שליחות אחרת או מיד באשה או מיד בבעל. וכ"כ בעור דאפילו נמלך אח"כ להוליכו לה אינו כלום כיון שלא נא לידו בתורת שליחות (ועיין ע"ז לוח ט'). ובאמת כי זה כוונת רש"י ז"ל (ד"ה אלא בא"ד) כלומר אי נמי אמליך ואמעייה ניהלה לאו גיטא וכו', ולכאורה לשון אמליך ע"ש הול"ל כלומר אי נמי אמעייה ניהלה וכו' ולשון אמליך כוונתו שאפי' אמליך על מה שאמר וחזר בו מ"מ כיון שפשט עקר בשליחות שוב אינו מועיל וכו"ל בעלי גיטך מע"ג קרקע.

צח) **ומ"ש** אבל ודאי וכו' (גמ' שם) והרמב"ם (פ"ו הי"ב) כתב אמר בשליח לבעל שליח בשאה אני ואמר לו בעל כה לך כמו שאמרה ואביא את הגט ואמרה לו שליח קבלה שמחיך, כיון שהגיע הגט לידה מגורשת שהרי לא עקר שליחות שאמרה אלא גרע יותר שהרי היא אומרת לשבלה והוא אומר לבעל לשאה לבד. וכתב עליו כ"ב אמר בשליח וכו' ובשלוחת התקבל לי גיטי ואשתך אמרה וכו' וכן כתוב בב"ג וכן פסקו מן האחרונים ז"ל ע"כ.

לידה מגורשת אלמא אדיבורא דידיה קא סמיך, אלא הכא משום דעקרה שליח לשליחותיה לגמרי דאמר אנא שליח לקבלה הוינא להולכה לא הוינא. והלכתא כדתירץ רב אשי אליבא דרב דהיכא דאמרה הבא לי גיטי ואזל שליח אמר ליה אשתך אמרה התקבל לי גיטי עקרה לשליחותיה דאמר אנא שליח לקבלה הוינא שליח להולכה לא הוינא וליתא לשליחות כלל ואף על פי שהגיע גט לידה אינה מגורשת דהוה לה כטלי גיטך מעל גבי קרקע. ודאי אמרה התקבל לי גיטי ואזל שליח אמר ליה הבא לי גיטי מעותי הוא דמעית בשליחותיה וכי הגיע גט לידה מגורשת וכן הלכה. **צמ)** (שם סג:) האשה שאמרה התקבל לי גיטי צריכה שני כיתי עדים שנים שיאמרו בפנינו אמרה ושנים שיאמרו בפנינו קיבל וקרע,

דכתי לתמרה ומסריה לידיה בתורת כולכה: **אלא** כלת. דלתמר רב נחמן לית לה מגורשת ליכא למיפשט דטעמת משום דסתם תדיבורת דשליח הוא דלתי נתי תדיבורת דידה סתוך ושויה שליח כולכה תשתעין רב נחמן דשליח נופיה לתו בתורת ככי קבלי' דלת ניחת לי' בעירתת דכולכה ועקרי' לשליחותי' ותתר שליח לקבלה תפשי להיות שליח לכולכה

תי תפשי להיות: **וליתא** לשליחות כלל. וכיון דבטל השליח כו"ל כטלי גיטך מע"ג קרקע: **האשה** שתמרה כו'. וכות תזר ותמר קבלתי: **צריכה**. להכית לפנינו שני כיתי עדים שנים שיתמרו בפנינו מינתכו כתשה שליח ושנים שיתמרו בפנינו קבל הגט: **וקרע**. בגמרת פריך וקרע למה לי תמר רב יכודה תמר רב בשעת הגזירה שנו כלומר למה לי לקרוע ומשני בשעת גזירת

משנת הלכות

וכתב כר"ן ז"ל ולישת למימר דילמת תדיבורת דידה קת סמיך ולת עשתו שליח כולכה ושליח קת עקר שליחות כתשה דתמר שליח להכשה כוינת לקבלה לת כוינת, דכת ל"ל ככי דמתן דניחת ליה למטרת בכולכה כ"ש דניחת ליה להיות שליח לקבלה כלכך תה נפשך משיגיע גט לידה תגורשת. ומיכו תס תת בטל קודם שהגיע גט לידה חולנת ולת תחיבתת, דכיון דלת תיפשעת בעיין בפ' השואל תת כתומנין (דף ע"ו) ככת תיכת למיתש דילמת תדיבורת דידה קת סמיך, ומכיון שהגיע הגט ליד השליח נתגרשה כלכך כו"ל ספיקת.

ומיתו כמתירי (דף ס"ג ע"ת) כתב תמרה לו תתקבל לי גיטי וכו' ת"ה תינו עוקר השליחות מעליו ומקבל כוח מיכת לת שליחות שהות תומר וכוח שליחות כולכה ולף בטל תדיבורת דידיה קת סמיך ועושתו שליח כולכה, ומ"ת תין תומרים שתכת מגורשת משעה שהגיע הגט ליד השליח ככת ודתי לת עקר שליחות קבלה מנפשיה ככת נקבלה ניחת ליה טפי דמ"ת לתו תדיבורת דידה קת סמיך ותינו נותנו תלת על דעת שהוא תומר ותינו גט עד שיגיע לידה, וכן פסקו גדולי הפוסקים (הרי"ף) והמחברים (הרמב"ם) וכו' ומ"ת יש מפקפקים להעמיד הדבר ושמת תדיבורת דידה קת סמיך והגט גט משהגיע ליד השליח, ותס תת בטל קודם שהגיע לידה חולנת ולת תחיבתת. ולף תנו כתבנוהו במקומה בעיון לתומנין בספק ע"כ. ודעת רבינו נרתה כדעת הרי"ף והרמב"ם שהרי כתב כי מעתי גט לידה מיגרשה ולת ליד השליח, וכן לשון ודתי תמרה כתקבל לי גיטי מעותי הוא דתימעית משמע ככי וק"ל.

ודבינו ירוחם (נתיב כ"ד ח"ג) כתב תבל תמרה לו כתקבל לי גיטי ותמר בטל כילך כמו שתמרה כיון שהגיע הגט לידה מגורשת דכת לת עקר השליח שליחותו דתפילו שליח דכולכה הוא רולה להיות ותדיבוריה דידיה סמיך, ר"ל בטל סומך תל דיבור השליח ועשה תותו שליח לכולכה, וכן פסק הרי"ף. תבל תס לת הגיע הגט לידה תלת ליד השליח הוי ספק מגורשת ע"כ, וכ"פ הטור (תה"ע סי' ק"ם) שכתב ותס נשרף הגט תו שתבד קודם שהגיע לידה הוי ספק מגורשת ע"כ ועיין ב"י שם.

ונראה דעיקר המחלוקת תלוי בזה תי תדיבורת דידה קת סתכינן כמה שתמר ליה כילך כמו שתמרה תו תדיבוריה דידיה סתכינן, כלומר שעשה שליח לכולכה תו שהתמין לו שעשתו שליח לכולכה ותדעת דהכי יכיל ליה ות"ת תה שבת לידו תינו כלום, ועיין פרישה תות י"ד ודו"ק.

צמ) ומ"ש כתשה שתמרה כתקבל לי גיטי וכו' (משנה שם ס"ג ע"ב) כתשה שתמרה כתקבל לי גיטי לריכה שתי כתי עדים שנים שתומרים בפנינו תמרה ושנים שתומרים בפנינו קיבל וקרע תפי' כן כרתשונים וכן כתחרונים תו תחד תן כרתשונים ותחד תן כתחרונים ותחד תלטרף עתכם. ותתה כתוס' כרשב"ת כר"ן וכמתירי תתי תפילו, תדרבה ככי עדיף טפי דבשני כתי עדים תיחזי כתלי דבר תע"ג דלתו תלי דבר הוא י"ל דסד"ת דמיתזי כשקר שכתיך תפשר

כמלכות כוס שנזרו כמלכות על כמנות: **אפילו**. כלומר דסד"ח דמיחזי כשיקרא

אפילו הן הראשונים הן האחרונים או אחד מן הראשונים ואחד מן האחרונים ואחד מצטרף עמהם. ק) (שם סד:) **ונערה המאורסה היא ואביה מקבלין את גיטה**

שהיה לפשר שנזדמן כדבר שתותן בעלמן שמעו בשליחות רחו כקבלה דמסתמא כבעל וכחשב בשתי עיירות כן כיון שהיה ממנה שליח ואינו מקבלתו מיד כבעל קמ"ל ר"ן: הן כרחשונים. שכשנים שאמרה בפניכם כן עלמן רחו כשקבלו: **או** אחד מן כרחשונים. שליחי שנעשה עד בזו ובזו מלטרף עמהם. ובירושלמי כקשו וילטרף כשליח, תפתר שהיה קרוב, כדא אמרה שכקרוב נעשה שליח, ואם אין לו עדים שקבל כגט תע"פ שכגט יולא מתחת ידו נחלקו בו ר"ת וריח"ז אי יכול לבעל לטעון לפקדון נתחיו. או אחד מן כרחשונים, מש"ה חזר ואני או אחד מן כרחשונים דסד"ח דנכי לתרי לא חיישינן דמשקרי לאחד חיישינן קמ"ל ר"ן: **ונערה** המאורסה. או כיה או אביה כיה יש לה יד לגדולה כיה ואביה נמי זכאי לקבלו ומ"מ יד בידה כדקיימא קיימא דכה גדולה כיה ואם כיתה יתומה וכיה מכוה את עלמה וכיה מקבלת את גיטה וכשתא נמי לא שנא ועיין כגרע"ה ס"ד ע"ב, ולא ניחא לן רבינו קטנה שמסתרסה אם יש לה יד במקום אב ובגמ' לא נתברר זה ודעת רש"י כאן דקטנה לא ובקידושין דף מ"ג ע"ב כתב דכ"ה לקטנה עיין ר"ן ודוקא נתארסה כדין כן אבל נערה שנשאת או בוגרת אף בנתארסה

משנה הלכות

שנזדמן כדבר שתותן עלמן שמעו כשליחות רחו כקבלה דמסתמא כבעל וכחשב בשתי עיירות כן כיון שהוא ממנה שליח ואינה מקבלתו מיד כבעל ע"ם ובגרשב"ח.

והשור (חכ"ע סי' קמ"ח) כתב כשהיה עושה שליח לקבלה לריכה לעשותו בפני ג' עדים ולריך כשליח לקבל הגט בפני שנים וכו' ועל זה כתב בבע"ע מה שלריך שנים על הקבלה דוקא כשליח כשליח כשר, אבל אם הוא כשר מלטרף עם עד א'. וכתב בד"י דמדברי הרש"ם משמע שחולק על בבע"ע ואין כשליח כשר מלטרף, ודעת הרמב"ם בבבע"ע ע"ש.

וכתב הרמב"ם בד"ח כשחבד הגט או נקרע, אבל אם הגט יולא מתחת יד שליח קבלה ח"ל עדים, אפילו נתנו לה בבעל בינו לבינה כשר תע"פ שלכתחילה לא יתן לה אלא בפני עדי מסירה. ומיירי נמי כשאין מכירין חתימת העדים החתומים על הגט, אבל אם נתקיימו חתימות העדים שעל הגט ח"ל שחביא עדי מסירה בפניו רק שיאמר כשליח שקבלו בפני שנים ומחירין לותה ע"פ הגט, עיין עור שם.

ומידו המחירי כתב דמשמע ליה דשמא אפילו כשהגט בעין לריך לעדי קבלה וכגון שבבעל מערער ואומר לא נתתי לו אלא לפקדון וכדעת רב הונא כמו שיתבאר בגמ'. ות"ל כשהוא בעין נמי לריך לעדי קבלה וכשחינו בעין לריך ג"כ לעדי קבלה, ואין עדות הקריאה אלא כמשך הדברים.

ועיין עוד מחירי שם דשאלו בתלמוד המעריב וילטרף כשליח, ר"ל שליח קבלה ולא ילטרף אלא אחד מן כרחשונים לעדות המנוי ואחד מן האחרונים לעדות הקבלה תפתר בשתי' קרוב ואינו יכול להעיד דכה אמרת שבקרוב נעשה שליח. ומכאן למדו אחרוני הרבנים שבשליח נעשה עד אף בשליח של קבלה, ולכוליה מדעת האומרים שאין שליח נעשה עד אלא בשליחות כולכה, וכשם שבקרוב נעשה שליח כך שאר כפסולים, וכ"כ גדולי פרובינצא (כעיטור) בחיבוריכם. ומ"מ בגאונים כתבו שבנשים וכקרובים וכפסולים בעבירה מד"ם כשרים, אבל פסולי תורה לא ואם כאילו הרי זה פסול ופוסל. ואף כשאמרו פוסל דוקא שיתקיים בחותמיו, אבל אם לא נתקיים בחותמיו ואתה לריך בו לסמוך על דברי כפסול מן התורה אינו גט, וכן כתבוב גדולי המחברים, אלא שגדולי המגיהים כתבו שאם נתקיים בחותמיו ולא כולרך לומר בפ"נ כשר הוא לגמרי, וכאלא נתקיים אף הוא כשר אלא אלא שנשא עליו ע"ם.

ועיין חכ"ע (סי' ל"ב ס"ב) כשליח נעשה עד, לפיכך אם עשה שני שלוחים לקדם לו אשה ח"ל עדים אחרים וכו'. ועיין בי"ם שם (סק"כ) שבשיטת מדברי המברי"ק דאם כלך אחד עם כשליח וכעיד שמסר הקידושין דמהני, ובח"מ כתב דלא מהני לברשב"ח דע"פ שנים עדים בפיהן שלא יהא אחד נאמן ע"י כמסיית וע"ם ודו"ק.

ק) **ומ"ש** ונערה המאורסה היא ואביה מקבלין את גיטה וכו' (משנה שם ס"ד ע"ב) כלשון רבינו. ובגמ', בתחי קמיפלגי, רבנן סברי ידה יתירתא זכי לה רחמנא ור"י סבר במקום אבוב יד דילה לאו כלום דלגמרי לוקמה רחמנא ברשותיה כל ימי נערות תת"כ ניסת. ולא כתב רבינו כלכה כתי, וכרי"ף בשיטת כמשנה כלורתה וסיים וקיי"ל דיחיד ורבים כלכה כרבים וכי פליגי רבנן עליה דר"י בגירושין אבל בקידושין דברי הכל אבוב ולא היא, כדגרסינן בפ' התים מקדם ת"ר יותנן מחלוקת לגירושין אבל לקידושין דברי הכל אבוב ולא היא, פירוש שהתורה זכתה שבח נעוריה לאב ולכאי שאני קידושין מגירושין. וגרסינן נמי התם

אמר ר' יהודה אין שתי ידים זוכות כאחד אלא אביה מקבל את גיטה לבד. וכל שאינה יכולה לשמור את גיטה אינה יכולה להתגרש. קא) בעל אומר לגירושין ושליח אומר לגירושין והיא אומרת נתנו לי ואבד אמר ר' יוחנן הוי דבר שבערוה ואין דבר שבערוה פחות משני עדים (שם ע"ב) אלמא לחומרא אמרי' לקולא לא אמרינן, ואף על גב דקאמר שליח פיו וחזקה לא הוו כשני עדים.

חין לחביה בקבלת גיטה כלום חלה כיון מקבלת גיטה: **אמר** ר' יהודה. וכלכה כת"ק מיין ר"ן ותוס' רי"ד ומחירי וטוד: **וכל** שחינה יכולה. פרש"י חפילו ע"י חביה מסוס דכרי כיון כשוטה דמשלחת וחוזרת וחנן דבי רבי ישמעחל ושלחה מביחו מי שמלחה וחינה מוזרת ילחה זו שמשלחה וחוזרת, ודעת ר"ת דע"י חביה מיבח מחגרשת וכן מוכח בירושלמי פרק חרש ה"ח וכ"כ רב כהי גאון ז"ל ודעת רבינו לח נחברר ומיכו כר"ן כחב דדעת רבינו כר"ת וז"ל חבל ר"ת ז"ל כחב וכו' וכ"כ בעל כהלכות ורב כהי ז"ל ובעל כהלכות כוונתו על רבינו ז"ל כידוע ונרחה דכוונתו לחש"כ לקמן בסמוך (לוח ק"כ) קטנה שחמרה כו' ולח חמר לו חביה לח וכחקבל לבחי גיטה חם רלה לחזור לח יחזור ול"ש: **בעל** חומר. לגירושין נחחיו לשלים למוסרו לה: **ושליח** חומר לגירושין. פי' שליח לכולכה כוח: **והיא** חומרת. ולחיכה נחמנת, ושליח לח מכיחן דלח קח נפיק גיטה מחחת ידו וכבעל לח מכיחן חש"ג דחמר ר' חייח בר חבין בבעל שחמר גירשתי חת חשתי מכיחן ככי לח חמר גירשתי חלח כוח חומר שנחנו לשליח לכולכה ולח ידעינו לח כבעל ולח חנן חי מסרו לה. ולחזקה דשליח טוסה שליחתו לח סמכינן בדחורייחת חלח לחומרת ולח לקולח ולפילו במקום שכשליח חומר בפירוש שטשה שליחתו דכוח יותר מחזקה דשלמת דכרי כחן מעיד כשליח שטשה שליחתו מ"מ לח כוי כשני עדים לח שים כחן פיו וחזקה ועיין מכ"ג:

משנה הלכות

בעת מיניה רבה מרב נחמן נערה מכו שחטשה שליח לקבל גיטה מיד בעלה, כלומר בחיי חביה מי חלימת ידה כיד חביה לשויי שליח לו לח, ח"ל חין טוסה שליח וכ"מ בחיי חביה חבל לחחר מיחת חביה כיון שכביחה שחי שערות טוסה שליח לקבלה.

ופרש"י כחן דדוקה נערה כיח וחביה מקבלין חת גיטה חבל קטנה לח, וכן נרחה דעת כריי"ף ז"ל נמ"ם וכנגדו קטנה מחגרשת בקידושי חביה, ודוקה כשמת חביה חבל בחיי כחב חביה ולח כיח, ע"ם ובר"ן. ומיכו רש"י (קידושין דף מ"ג) כחב דמחי דחמרו רבנן נערה כמחורסה כיח וחביה כ"כ לקטנה, וכחי דנקט נערה לכודיעך כחו דר"י דחפילו בנערה חביה ולח חנן חי מסרו לה. וכחוס' (שם) כביחו רחי' לדבריו, וגם כר"ן נחן טעם לדברי רש"י (קידושין כג"ל), וכן דעת כר"ז כלוי. ולח נחברר דעת רבינו בזה, ונקלח יש לדייק מדכביח כה דר"י בכלל כיון דס"ל לגמרי כרבנן כול"ל סחס נערה כמחורסה כיח וחביה מקבלין חת גיטה ול"ל להכיח כה דר"י, ע"כ לומר שגם כר"י קיי"ל מכ"פ בקידושין וכדעת כריי"ף ז"ל.

וכתב כר"ן ז"ל דדוקה מן כחירוסין חבל מן כניסואין כיח ולח חביה, דמשטחת חין לחביה רשות בה. ועיין טו"ע (חכ"ע סי' קמ"ח ס"ג). וכמחירי ז"ל כביח מחלוקת הפוסקים (כריי"ף ז"ל) שכחב בקטנה דוקה חביה ולח כיח. ומה שמביים על כריי"ף ממה שחמרו בסוף משנה זו קטנה שחמרה כחקבל לי גיטי חינו גט, ומשמע חף בחיי חביה כיח מקבלת גט חלח שחינה ממנה שליח שחף בנערה כן שחינה ממנה שליח.

כריי"ף חוזר ומחמיה עליהו לומר שזה רחי' לו ולח חיובחת, שכרי בקידושין (דף מ"ד שם) מוקים לה בשחין לה חב, וכמו שחמרו שם בעת מיניה רבה מרב נחמן וכו' והביח שם מחלוקת כרמב"ן (קידושין הנ"ל) וסיים דכמיקר כדעת כריי"ף ז"ל דדוקה נערה ולח קטנה, וכוח דלח כמ"ש כחוס' וכר"ן ע"ש.

קא) ומ"ש בעל חומר לגירושין וכו' (שם ס"ד ע"ח) חיחמר בעל חומר לפקדון ושלים חומר לגירושין מי נחמן, רב כוטח חמר בעל נחמן ורב חסדח חמר שלים נחמן. רב כוטח חמר בעל נחמן דחש חיחח דלגירושין יכביה ניכליה לדידה כוס יכיב לה ניכלה, ורב חסדח חמר שלים נחמן דכח כימניה וכו'. בעל חמר לגירושין ושלים חמר לגירושין וכיח חומרת נחן לי ואבד, ח"ר יוחנן כוס דבר שבערוה ואין דבר שבערוה פחות משנים, ואמחי ליכמניה לשלים, מי קח נפיק גיטה מחוחי ידיה דליכמניה, וליכמניה לבעל, דח"ר חייח בר חבין ח"ר יוחנן בעל שחמר גירשתי חת חשתי נחמן, מי קחמר גירשתי ולימח חזקה שליח טוסה שליחוחו, דח"ר ילחק כחומר לשלוחו לח וקדם לי חשב סחס ומח שלוחו חסור בכל הנשים שבעולם חזקה שליח טוסה שליחוחו, כני מילי לחומרת חבל לקולה לח. וליכמניה לדידה, מדרב כמנונה דחמר רב כמנונה כחשב שחמרה לבעלה גירשתני נחמנת חזקה חין כחשב מעיזה פניה בפני בעלה, כ"מ כיכה דליכה דקה מסייע לה חבל כיכה דמסייע לה מעיזה ומעיזה ע"כ.

מי קחמר גירשתי פי' חילו כוה חמר נחתי גט לחשתי כוה נחמן דמה לו לשקר כרי בידו לגרשה, חלח כוה

אין כתב עושה. כלומר אף שעושה שליח לקבל מיד בעלה אבל לא מיד שליח קבלה לקבל גיטה מיד שליח בעלה

קב) (שם סג:) אמר רב אין האשה עושה שליח לקבל את גיטה ורבי חנינא אמר אשה עושה שליח לקבל גיטה מיד שליח בעלה, מאי טעמא

משנה הלכות

לומר שנתנו לשליח להוליכה ולא ידענו אם מסרו בשליח לאשה או לא וזה גם כבעל היינו יודע. וכתב ר"י ז"ל ותוס' ריי"ד וכיון דלמרינן חזקה שליח עושה שליחותו לחומרא לי בעלה כאן ליחסרה עליה למלמא ולא שרייה עד דיכיר לה גיטה לחרינא, ואי מייתי ומדיין לא יכיר גיטה לחרינא לסירא לכאן, ואי לית ליה יגס חולצת ולא מחיגמת ע"כ. וכ"כ הריי"ף והרא"ש ז"ל והרמב"ם (פי"ב מהל' גירושין כי"ב).

ודעו דכתב רבינו ותע"ג דקאמר שליח פיו וחזקה לא הוו כאני מדיס, נראה דחידש רבינו בזה דבר חדש, דלכאורה מה שאמרו חזקה שליח עושה שליחותו היינו כשאין מסופקין בזה ואין שליח לפניהו אם עשה שליחותו אז למרינן חזקה ולחומרא למרינן ולא לקולא, אבל היכא שהשליח לפניהו ולוות שעשה שליחותו מ"כ כרי ודאי הוא שעשה שליחותו ות"ל לסמוך על החזקה אפשר כב"ג הו"ל לסמוך אפילו לקולא. וז"ש ותע"ג דקאמר שליח, פי' כלומר שאומר בפי' גירשתי וגם יש חזקה שעשה שליחותו אפי' בלי למירה, מ"כ הו"ל כאני מדיס, קמ"ל דלא הוה כאני מדיס וש"י. ועיין רמב"ם (פי"ב הי"ב) ובשליח לומר נחתמו לה הרי זה ספק מגורשת שברי הוחזקה מ"מ ואין כאן אלא עד א' ובעל.

וברגע דאיתי בשבע"ט (לות סי"ן שליטית גע לות קפ"ג) שכתב ר"ם בן חפני חשאב מניגים בקבלה, אחד לריכה לאשה לכיות גדולה ולא קטנה כדאמן קטנה שאומרה שתקבל לי גיטי אינו גע עד שיגיע גע לידה. ג', כשאומר בלשון קבלה לריכה מדיס בשעת השליחות, כדאמן לאשה שאומרה שתקבל לי גיטי לריכה שתי כאי מדיס. ג', שיאמר בפניהו לאומרה וכו'. ד', שיהולה בשעל בשליחות וכו'. ה', שלא תקבלנו מיד שליח בעלה כרב דאמר אין לאשה עושה שליח לקבל גיטה מיד (שליח) בעלה (ע"ש שם). ובעל מחיגות הכין ס"ל וקאמר דכל רב ור' חנינא הלכה כרב, ור"ח וריי"ף ס"ל כר' חנינא דרב לגבי ר"ח תלמיד הוא כדאחיב בהלכות גדולות, ואייתי סייעתא מדאמר רב נחמן אם שיחת לדר' חנינא עבידנא דיה עובדא וכו', ומשמע דס"ל הלכה כר"ח, והאי טעמא קלושה הוא ע"ש.

ותנה נראה קלא דבשע"ט ס"ל דעת רבינו כר"ח וריי"ף דקיי"ל כר"ח, וכבר כתיר ע"ז בשאב"ח (לות ק"ל ע"ש) וז"ל, עיין יומא פ"ז ב' ובאו"ח סי' תר"ו ס"ח ובאי' הרשב"א בשם בה"ג להיפך וכ"כ לפניהו בבה"ג דהלכה כרב ע"ש, ועיין לקמן בכל' מאאב לות תקע"ח מכ"ל, וכוח פלא.

ברם לפענ"ד אין הכוונה דרבינו ס"ל כר"ח, ומה שכתיב בשע"ט דברי רבינו הוא רק לומר שרבינו ס"ל דרב לגבי ר"ח תלמיד הוא וזה לאת, אבל מ"מ רבינו לפשר שפסק כתלמיד לגבי רב מפני שס"ל כפוסקים דמספקא ליה אלא מאום דלא חזרה שליחות אלא בעל משמע דאין הלכה כר"ח אלא כרב וק"ל, וע"ש עוד מה שהאריך.

קב) ומש"ב אמר רב אין האשה עושה שליח וכו' (שם ס"ג ע"ב) אמר רב אין האשה עושה שליח לקבל לה גיטה מיד שליח בעלה וכו' הכוא גברא דשדר לה גיטה לזיל שליחא לשכחא כי יהבה וקא ליבעי אמר לה כילך גיטך אמרה ליה ליכוי בידך, אמר רב נחמן אם איתא לדרבי חנינא עבדי בה עובדא, ת"ל רבא ואם איתא לדרב חנינא עבדה בה עובדא אם לא חזרה שליחות אלא בעל. שלחיב קמיה דר' חייא אמר כי כיכי דמספקא להו לדידהו הכי נמי מספקא לן לדיון כוי דבר שבערוה ודבר שבערוה חולצת. הוה עובדא ואלרכה ר' יצחק בר שמואל בר מרתא גע וחלילה, תרתי גע מחיים וחלילה לאחר מיתה ע"כ.

וכתב הריי"ף ז"ל הא מילתא חזינן בה פלוגתא ביני רבותא, היכא מאן דפסק הלכתא כרב והיכא מאן דפסק הלכתא כרב חנינא, ומסייעא למימריה מהאי מעשה דהכוא גברא דשדר לה גיטה לדביתהו וכו' תר"ג אם איתא לדרב חנינא עבידנא בה עובדא וכו' ומדלא מספקא למאן דמספקא ליה אלא מאום דלא חזרה שליחות אלא בעל וכו' מכלל דפשיטא להו לכולהו דהלכתא כר"ח, וזה הוא סברת רב האי גאון ז"ל ומסתברא כוותיה, ועיין ר"ן שם.

והרמב"ם (פ"ו מהל' גירושין ה"ט) שכתב, ויש לאשה לעשות שליח לקבלה לה גיטה מיד שלוחו של בעלה וכו' וכתב כ"כ ובהלכות וכו' כתבו הלכה כר"ח ודאי היא סברת רב"ג ז"ל, ומסתברא כוותיה. וזהו דעת הרמב"ם והרשב"א ז"ל ועיקר, ובהגמי"י (שם אות ג') כר' חנינא דאמר הכי בפ'

דרב איבעית אימא משום בזיון דבעל ואיבעית אימא משום חצרה הבאה לאחר מיכן, מאי בינייהו איכא בינייהו דקדמה איהי ושויתיה שליח ומעיקרא והלכתא כרב משום דהוה דבר שבערוה ודבר שבערוה חולצת. הוה עובדא ואצרכה רב יצחק בר שמואל בר מרתא גט וחליצה, תרתי הכי קאמר גט מחיים וחליצה לאחר מיתה. קג) (שם סד:) וכל שאינה יכולה לשמוד את גיטה אינה יכולה

נעלה: בזיון דבעל. כסבור קלוחי בעיניה שהיה מקבלתו בעלמה דחילו כי עבדה לקבל מיד כבעל אין כאן משם בזיון דכה ידע ולא קפיד: חצרה כבאה לאחר מיכן. לאחר שנתן לה בגט

בחגר של לחרים קנאתו דכהוא לאו גיטא כוא דבעיגן ונתן בידה או בחגרה דאיתרבאי מידה וזה בעבה שנתן לא כיה בחגר שלה וגזריגן שלא יקבל שליח בהשבה מיד שליח בעלה משום דדמי לבה שקדם בבעל ומסרו ליד שליח ואחר כך עשתה כיה שליח לקבלו ואתו ומי למימר חגר כוי שליח בבעל ובשקנאתו כיה נעשה בחגר עלמו שלוחה: דקדמה חיכי. בידה קודם שמסר בבעל ליד שלוחו דהשתא לא דמי לחגר כבא לאחר מיכן: דדוה דבר שבערוה. שנולד בו ספק בניה במדרש כמ"ש כל כני שלחו לה וחזלי כי כיכי דמספקא לכו לדידכו ככי גמי מספקא לן: חולצת. ולא מחייבת אם מת בלא בניס: הוה עובדא. כי כאי גוונא: ואצרכה. גט אחר משום דלא חזרה שליחות: תרתי. בחמיה אם גט למה חליצה משמת: גט מחיים. אם באת ליבמה מחיים לריכה גט שני: וחליצה לאחר מיתה. אם מת ולא נתן לה גט שני:

משנה הלכות

כתקבל ודלא כרב דפליג עליה וכ"פ בה"ג וכן פר"ח וכן ר"י חלפס וכו' וכ"פ רבינו שמחה בשם ר"ח.

אמנם בה"ג פסק כרב דאין כאשה עושה שליח לקבל גיטה מיד בעלה וכן פסק ראב"ן ומפרש כאם בלשון אחר בעמא דרב משום חגרה בבאה לאחר מכן. ולפי בלשון זה אין כאשה יכולה בשום מיני לעשות שליח לקבל גיטה מיד שליח בעלה ואפילו אם בבעל אפן בדבר וכו'. וביושלמי מוכח בעמא דרב משום בזיון בבעל, ומ"מ כאב בשה"ת (סי' ק"כ) וסה"מ (דף ק"ל ע"ב) שנכון להחמיר ואין בדבר עוד לעשות כיון דלא אימר בלכתא כמאן וגם לא נדע אימה טעם מיקר שמא בלכה כמ"ד בעמא דרב משום חגרה בבאה לאחר מכן מיקר, מכ"ל.

גם בהגהות רמ"ך על הרמב"ם כאב אע"פ שהרב חלפסי כאב כדבריו נראה דברי ר"ח (ס"ג ע"ב) דאין אשה עושה שליח לקבל לה גיטה מיד שליח בעלה דהא קיי"ל בעלמא דחייסינן לבזיון דבעל, וכן פסקו בגאונים דרשתונים וכן נראה מן ביושלמי עכ"ל. והטור (אה"ע סי' קמ"ח) כתיב דעת סה"ת דאינה יכולה לעשות שליח, ודעת הרא"ש איכולה, ועיין תשו' הרא"ש (כלל מ"ח סי' ט'). והב"י כאב כיון דרבינו כאי והריי"ף והרא"ש והרשב"א והר"ן לדעתיה והרמב"ם וכ"כ פסקו הר"ן בכי קיי"ל ואיכא דאפשר יש לחוש לבעל הלכות (שהוא רבינו בה"ג) ורבינו שמואל בן חפני ובה"ת והר"ן והרי"ן שפסקו כרב, ובש"ע (סי' קמ"ח) פסק כרי' חניגא וי"ח שאין אשה יכולה לעשות שליח לקבל גיטה וכו' מ"ש ובאו"ה. וקשה ל"ע שהרי בכל מקום קיי"ל מעשה רב ובגמ' אמרו כוא מודה ואלרכה ר' יצחק בר שמואל גט מחיים וחליצה לאחר מיתה, וכיון דעבד מעשה רב ראי' לכאורה לעיטא רבינו ודו"ק.

קג) ומ"ש רבינו וכל שאינה יכולה לשמוד את גיטה כו', (גיטין ס"ד ע"ב) במשנה שם, ופי' דקאי אקטנה שאינה יכולה לשמור את גיטה, ור"ל כל שביא קטנה כ"כ שמתוך קטנותה אינה יכולה לשמור את גיטה ומתוך כך אינה יכולה להתגרש, ומחלקו בה רבותינו ז"ל דעת הריי"ף כוא דדוקא בקבלת עלמה אינה מתגרשת אבל מתגרשת כיא ע"י אביה כוחיל ומן כחירוסין כיא ומוזרת לביא אביה ואביה משמרה שלא תחזור ודעת רש"י שאף ע"י אביה אינה מתגרשת ומדין משלחה ומוזרת וכמ"ש קצת בזה בסמוך.

ואם כיא קטנה שנשאת בבר שאז לאחר גירושיה אינה מוזרת לאביה או שביא גדולה וילאה מרשות אב אלא שמגד שעות שבה אינה יכולה לשמור את גיטה וכגון שקדשה אביה כשביא קטנה וגדלה אצל בעלה או פקה שנשא פקחת גדולה ונשטחית אף על ידי אביה אינה מתגרשת, ובגמ' יבמות (קי"ג ע"ב) בעיד ר' יוחנן בן גדגודא על בחרשת שבשיאה אביה שביא יולאה בגט אמרו לו אף זו כיולא בה, ופי' הרמב"ם ז"ל אף נושה פקחת ונאחרשה כיולא בה ר"ל כוחיל ובקטנה שביא נשותי תורה מכני דלא בעיגן דעתה, ות"ל כ"כ לפקחת ונאחרשה שהרי אשה מתגרשת בעל כרחה.

ברם לעיגן שעות כיכא שנשטחה כיא וכל שכן נשטחה כוא לא יולא עד שישאפה שהרי אין כאן גירושין אפילו מדברי סופרים כוחיל ואינה יודעת לשמור את עלמה, ואפילו כיתה יודעת לשמור את גיטה נאלקו בזה הרשתונים ז"ל אי גירשה בשביא שוטה מכ"ת גיטה גט אלא שאכמים אקנו בה אלא יבא גט כדי שלא יבואו בה מנבג כפקר, וכטעם כיון דמכ"פ אין לריכין דעתה לגרש כלל או דאפילו מכ"ת אינה מגורשת, וכגם דלא

קטנה כיודעת. כל שמשמרת. כלומר כל שמבחנת בין גיטה לדבר אחר וכיוצו אם נותנים לה לגוז ונוטלתו לגרר וזורקתו שים לה דעת להבחין בין זה לזה: **זוכה לעצמו.** פי' זכייה כקטן מדרבנן הוא להתגרש. **קד)** תנו רבנן קטנה היודעת לשמור גיטה מתגרשת ושאינה יודעת לשמור גיטה אין מתגרשת איזו היא קטנה היודעת לשמור גיטה כל שמשמרת גיטה ודבר אחר, ומסקנא כל שמבחנת בין גיטה לדבר אחר. אמר רב יהודה אמר רב אסי צרור וזורקו אגוז ונוטלו זוכה לעצמו ואין זוכה לאחרים חפץ ומניחו לאחר שעה זוכה בין לעצמו בין לאחרים, כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי דא ודא אחת היא, מאי דא ודא אחת היא, אמר רב חסדא אחד זה ואחד

משנה הלכות

בעינן רלוכה בגט לפי שאשה מתגרשת בעל כרחה אבל מ"מ בעינן דעתה כלומר שאכתי יודעת כשעלה מגרשה בגט, וכמו בזרק לה גט וכיון שאנה לו בזרק לה גט ואמר קבלי שטר זה ומלאה שכיון גט היכה מגורשת דבעינן דעת לפי גירושין, הכי נמי בשוטה וכל זמן שכיון שוטה אין בה דעת ואין כאן גירושין.

והאידי (יבמות כ"ל) כתב ולמדת בעיניה שאם יודעת לשמור עלמה וגיטה מתגרשת אף מדברי סופרים ודיוה כאדם, ואם אינה יודעת לשמור עלמה וגיטה אינה מתגרשת אף מן האורה לו שאין יודעת לשמור את גיטה לבד שמאחר שאין יודעת לשמור גיטה אין לה יד. ומ"מ אאם שוטה אינה יודעת לשמור את עלמה, אבל יודעת לשמור את גיטה ולא עלמה מתגרשת דבר תורה שכרי אחר שמתבוננת לשמור גיטה יש כאן יד להתגרש אלא שחכמים תקנו בה שלא תתגרש שלא יהבנו בה מנהג הפקר. ומ"מ נהוגי ספרד באבו בדין גירושיה שאם אינה יודעת לשמור את עלמה ויודעת לשמור את גיטה כותיל ומתגרשת מה"ת אם עבר וגירש מגורשת ולא אדור בשכנותו ואינו יכול להאזירה שכרי אין לה סרך ניסואין כלל אלא שאינה בזוזותיה ובשאר תנאי כתובה כותיל וגט פסול כותי אלא שאסור בתשמיטה, שאם תאמר פעור לא כותילו חכמים בתקנתא כלוס וכו' ולפי דרכך למדת שים שוטה יודעת לשמור עלמה וגיטה, עלמה ולא גיטה, גיטה ולא עלמה, לא גיטה ולא עלמה, ודאין בכל אחת כפי מה שכיון אחר שנאדוק בעיניה יפה יפה וכן הדין באשה אלא שאאם אשה יודעת ואאם שוטה אינה יודעת ע"כ ע"ב.

ודע דברמב"ם (פ"ז הי"ז) כתב נשאטה אינו מוליה לעולם עד שיבריא, ובפיה"מ כתב אבל אם נשאטית אינו מוליאה עד שאבריא ודבר זה אקנת אכמים כיון כדי שלא אהא אפקר בפרוטין וכו' לפיכך מניאה ונושא אחרת ומאכילה ומשקה משלה ואין מאיינין לוותו בשאר כסות ושונה שאין כח בבן דעת לדור עם השוטים בניח אחד ואינו אייב לרפואה ולא לפדותה ואם גירשה כרי זו מגורשת. וברמב"ם השיג עליו, ה"ת אם בת רפואה כיון למה לה יאחייב לרפואה וכמה יש שמשטות מכח חולי ואוזרות ואחרפות. ואם גירשה כ"ז מגורשת כתב כרמב"ם, ה"ת וכיון שיודעת לשמור את גיטה ע"כ. ועיין כ"ה מה שכתלין בשד כרמב"ם ז"ל, ועיין ש"ג שכניח דעת כרמב"ם ז"ל.

ולולי דמסתפינא כי' גלפמ"ד דמ"ש כרמב"ם שאין חייב לרפואה אין הכוונה ממחלת השטות, דאם יש בידו לרפואה ממחלת השטות ודאי חייב לרפואה דכרי כיון אלו שוב בנריאותה ומודה לברמב"ם ז"ל דכמה יש שמשטות מחמת חולי ואוזרות ואחרפות. וכוונת רבינו כרמב"ם ואינו חייב לרפואה, כלומר שאם חלאה מחלה אחרת אינו חייב לרפואה וכחילוק מבואר לפמ"ד, ועיין מגדל עוז ועיין מאירי (גיטין כאן) וטוש"ע (אה"ע סי' קמ"ח ס"ד), ורבינו אאם בכל זה.

קד) ומ"ש רבינו ת"ר קטנה כיודעת לשמור וכו' (גמ' שם) קטנה כיודעת לשמור את גיטה מתגרשת ושאינה יודעת לשמור את גיטה אינה מתגרשת, ואיזו כיון קטנה יודעת לשמור את גיטה כל שמשמרת גיטה ודבר אחר, מאי קאמר, ה"ר יוחנן כל שמשמרת דבר אחר מאמת גיטה. מאקיף לה רב כונא בר מנוא כאן שוטה בעלמא כיון, אלא אמר רב כונא וכו' משמיה דרב כל שמבחנת בין גיטה לדבר אחר, אמר רב יהודה אמר רב אסי צרור וזורקו אגוז ונוטלו זוכה לעלמו ואין זוכה לאחרים, אפץ ומאיירו לאחר שעה זוכה בין לעלמו בין לאחרים וכו'.

ופרש"י דכל שאינה יכולה לשמור את גיטה אפי' ע"י אביה אינה מתגרשת דכאינ ושלאה מביאו מי שמשלאת ואינה אוזרת יאאה זו שמשלאה ואוזרת וכו' כלכך אפי' בקבלת אביה אינה מגורשת דכיון שוטה כיון, עיין תוס' (ד"ה וכל) ור"ת מפרש דש"י אביה שפיר אתגרשת אפי' אינה יודע לשמור את גיטה וכורה כן כלכה למעשה. וכאבו כתוס' דכן נראה, דאל"כ למיון קידושין נמי לא אתקדש דוילאה וכיאה כאינ וכו' ע"ש, ובתוס' יבמות (קיג: ד"ה יאאה) ובתוס' קידושין (ד"ה וכל שאינה).

זה זוכה לעצמו ואין זוכה לאחרים. קה) (שם סה.) קטנה שאמרה התקבל לי גיטי אינו גט עד שיגיע גט לידה, לפיכך אם רצה הבעל לחזור יחזור שאין הקטן עושה שליח, ואם אמר לו אביה צא והתקבל לבתי גיטה אם רצה לחזור לא חפילו בפני עדים: לפיכך אם רצה כתב גיטה בפני עדים ונתנו לה ואמר לה הרי גיטך אם רצה חזור בו הרי זה גט פשוט ומותרת לכל אדם. וכן הדין בקטן שהגיע לעונת הנערות ואמר לשלוחי בית דין שכתבו גיטי ותנו לה אם רצה חזור בו הרי זה גט פשוט ומותרת לכל אדם. ומ"ש אינו זוכה לאחרים. ומ"ש אם רצה חזור בו הרי זה גט פשוט. ומ"ש אם רצה חזור בו הרי זה גט פשוט. ומ"ש אם רצה חזור בו הרי זה גט פשוט

שליח לקבל גיטה דכי פשטינן כתס נפ' כהים מקדש עיין ר"ן: **מי** משוי חיוים. דלא מקפיד בכהי מינייכו ומעיקרא לכהי נרש נמי שוייה שליח ומכשיו שמח כאב יתנו לה בנן כזה וחזירו שכרי כלך כבעל למדינת כיס: **אמר** רב נחמן. ומעיקרא לא חיכוין אלא לאבוה ולכהי חיוש לחרינה וכשמת דמית אבוה בעלה כשליחות: **רב** פפא אמר. וכל חרי מינייכו כשרין לכותבו: **והלכתא** כרב פפא. בגמ' אמר רבא כילכתא משוו חיוש נרש שליחא במקום אבא: **אמר** לשנים תנו גט לאשתי. אע"ג דלא אמר כאבו תנו כרי אלו יחתמו בעלמן ואע יאמרו לעדים לחתום אלא ב"ד מיניכו לגווח על לחרים אלא עדים שווינהו: **או** לשלשה כאבו ותנו. אע"פ שהן רחויין ליעשות ב"ד כיון דבבדיא אמר לכו כאבו לא ב"ד שוינהו אלא עדים: **אמר** לשלשה תנו. ואע אמר כאבו: **יאמרו** לאחרים. לעדים לחרים לכאוב ולאחוש וליאן מפני שעשאן ב"ד: **מבית** כאסורין. משמו של ר"ש שכיה נאשם בשיית כאסורין: נומיגו לשליח. אמרינן לשליח לחיוש שנעשה שליח בכולכה זו לאומרה בשיית כמדרש: **אף** אנו מקובלין. פי' מפי רבותינו ואע כוה חרי חנאי אליבא דר"ש ועיין מדיות אני

משנה הלכות

שליח קבלה, ומדאמר שאין קטן עושה שליח משמע שכוה דין בקטנות בין איש ובין אשה, וכאסרון בקטן כוה שאין לו דעת ודו"ק.

קו) **ומ"ש** כהוה גברה דעל וכו' (ס"ו ע"א) כהוה גברה דעל לבי כניסתא לשכח מקרי ינוקא ובריה דיאבי ויאיב חיוש לחרינה גבייהו אמר לאו כי חרי מינייכו נכאבו גיטא לדניאבו לסוף שכיב כהוה ינוקא מי משוו חיוש נרש שליחא במקום אבא או לא, רב אמר לא משוו חיוש נרש שליחא במקום אבא ורב פפי אמר משוו חיוש נרש שליחא במקום אבא, אמר רבא כלכתא משוו חיוש נרש שליח במקום אבא. ורבינו גרס רב פפא במקום רב פפי. ומ"ש רבינו וכלכתא כן פסק רבא, ומיהו רבינו כאב סתם וכלכתא, גם כרי"ף גרס רב פפא וכ"כ תוס' רי"ד רב פפא. וג"כ לא גרס אמר רבא רק וכלכתא וכו'. ומיירי דכאי גברא לאחר שאמר לאו כי חרי כלך לו למדכ"י ומספקינן אי בנן וכאי חיוש לחרינה יכולין לכאוב בגט. וקי"ע אאחי לא כוי כא"ג מכ"פ גדר של נרירה, שכרי כוה לא נוהר אזה חרי מינייהו, וג"ל כיון דלא כקפיד אזה ח"כ מעיקרא שוייה שליח לכולהו אזה שיהו רחויים, ומכשיו שמח כאב יתנו לה בנן כזה וחזרו ודו"ק. ועיין רמב"ם (פ"ט ה"ל) וטוש"ע (אה"ע סי' קמ"ח סכ"ח וסכ"ב).

והנה בש"ע (שם סכ"ח) כאב, היו רבים עומדים ביאד ואאר כוליכו וכו' ואם אמר ג' מכם יוליכוהו יוליכו שנים אפילו כי' בכללם אב ובנו דעתו גם על בנן. ובעור כאב כאב או בנן אם אמר אאד מכם להיות שלוחים, משמע דלא אמר רק לאאד מכם. ועיין ב"י מה שאמה למה רק ילטרפו ולמה לא יהיו שניהם כאאד אב ובנו שלוחים, כלות אב ובנו כשרים לשליח. ועיין טו"ז שאירן דכגם דכשרים מ"מ נסאם לא אמרינן שכי' דעתו על אב ובנו ט"ש. ולפענ"ד דעת הב"י דאל"כ כו"ל בכלל נרירה דכרי לא ידעינן על מי דעתו, אבל אי נימא דסאמת אארוייהו מכוין אאי שפיר. ועיין מכרש"ל דס"ל נמי דאפי' שליח כולכה לא נעשו שניהם יאדיו כאב וכבן דלא כי' דעתו אלא על א' מכם כיון דיש אארים. ולפ"ז בכאבו ותנו גט ט"כ לא כי' דעתו רק על אאד, ואל"כ לכאורה בזה כוה דפליגי ר"ג ור"פ, ועיין אכמת שלמה (שם סכ"ב), ואבין דבריו יותר ודו"ק כי קלראי.

קז) **ומ"ש** אמר לשנים (עיין לעיל אות פ"א) משנה שם (ס"ו סע"א) אמר לשנים תנו גט לאשתי או לשלשה כאבו גט ותנו לאשתי הרי אלו יכאבו ויתנו. אמר לשלשה תנו גט לאשתי יאמרו לאחרים כרי אלו יאמרו לאחרים ויכאבו מפני שעשאן ב"ד דברי ר"מ, וזו הלכה כעלה ר' אינה אים אומו מבית כאסורין מקובל אני בשומר לשלשה תנו גט לאשתי שיאמרו לאחרים ויכאבו מפני שעשאן ב"ד. ת"ר יוסי נומני לשליח אף אני מקובלין שאפי' אמר לב"ד הגדול שבירושלים תנו גט לאשתי שיאמרו אארים שילמדו ויכאבו ויתנו. ובגמ' שם שקו"ט אי פליגי במילי מימסרי לשליח,

לאשתי שילמדו ויכתבו ויתנו לה. קח) אמר שמואל אמר רב הלכה כרבי יוסי דאמר מילי לא מימסרן לשליח ועד דאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו לא הוי גט, ואי לא גמיר סופר למיכתב ועדים למיחתם לא משתריא עד דגמיר סופר למיכתב ועדים למיחתם וכתבין וחתמין ויהבין לה (שם סז.) אמר לפניו רבי שמעון בר' וכי מאחר שר' מאיר וחנניה איש אונו חולקין על רבי יוסי מה ראה רבי לומר הלכה כרבי יוסי, אמר לו שתוק בני שתוק לא ראית את רבי יוסי אלמלי ראיתו נימוקו עמו דתניא איסי בן יהודה הוא הי' מונה שבחן של קבלתי מפי רבים ויחיד ורבים הלכה כרבים: **מילי** לא מימסרן. ואפילו אמר הבעל לחברו לשליח לא נמסרו ואינו כלום ואם כתבו ונתנו הגט פסול ואינו גט ואפילו ריח הגט אין בו: **ועד** דאמר וכו' ולעדים חתומי. כלומר דבין הסופר ובין העדים בכלל מילי ניכנו ועיין לעיל אות פ"ח: **ואי** לא גמיר סופר וכו'. כלומר דאפילו בדיעבד לא מצתריא אם כתבו וחתמו ונתנו לה: **שתוק** בני שתוק. אין זה בגדר שלנו: **לא** ראית. כלומר דראיה בעלמא הייתי רואה שנימוקו עמו וכמו דאמרו בעירובין י"ג כה דמדיפנא מחברתי דראיתי לח ר"מ מלחורי וחכמה לדם תחיר פניו: **נימוקו** עמו. פירושו עמו לחת טעם לכל דבריו שהיה

משנה הלכות

ושם (דף ס"ז ע"ח) אמר שמואל אמר רבי (ורבינו גרס אמר רב ונראה שהוא ט"ס וכנראה בסמוך כאן מה ראה רבי לומר הלכה כר' יוסי) הלכה כר' יוסי דאמר מילי לא מימסרן לשליח, אמר לפניו ר"ש ברבי מאחר שר"מ וחיש לזונו חולקין על ר' יוסי מה ראה רבי לומר הלכה כר' יוסי וכו' ע"ש.

ודרי"ף ז"ל כתב וכלכתא כר' יוסי דאמר שמואל אמר רבי הלכה כר' יוסי דאמר מילי לא מימסרן לשליח, ואמרינן נמי פ"ר ירמי' שלחו ליה מבי רב לשמואל ילמדנו רבינו אמר לב' כתבו גט ותנו לאשתי ואמרו לסופר וכתב ותחתומו מכו. שלח לכו חלף וכן הלכתא. ואפילו אמר אמרו לסופר ויכתוב ולעדים ויחתמו כרי הגט בטל, דתנן בפרקא דלקמן אמרו לו ככתוב גט לאשתך אמר להן כתובו אמר לסופר וכתב ולעדים ותחתומו, אע"פ שכתבוהו ותחתומו ונתנוהו לו וחזר ונתנו לה כרי הגט בטל עד שיאמר לסופר כתוב ולעדים תחתומו. ושקלינן ועריגן בה בגמ' ומסקה רב אשי כולה ר' יוסי הוא וכו' ותניא כוותיה דרב אשי כתב סופר לשמה וכו' כרי הגט בטל עד שישמעו קולו, ישמעו לאפוקי ממ"ד מודה ר' יוסי בשומר אמרו. קולו לאפוקי מדרב כהנא וכו' הלכה ליה הלכתא כוותיה. וכתב הר"ן דהרי"ף ז"ל פוסק דאומר אמרו פסול כמ"ש בהלכותיו, וממילא אחם סופר ועד כשר וכו' ואע"פ שמפורש בהא דשמואל ס"ל דאומר אמרו כשר אע"ג דלר' יוסי אומר אמרו פסול כדמוכח בגמ' שמואל ס"ל כוותיה במאי דאמר מילי לא מימסרן לשליח, ופליג עליה ומכשיר באומר אמרו, אע"פ שמך הרב על סוגיא דפ' מי שאחזו כמו שמפורש בהלכותיו, וכ"כ בעל הלכות (הוא רבינו ז"ל) ור"ח ז"ל. ובס' התרומה כתב שר"י ז"ל חולק, והרמב"ם ז"ל מספקא ליה בדבר, ועיין ר"ן מה שהאריך שם. ועיין מרדכי שם (ועיין לעיל אות פ"ח), ועיין פרישה מה שהאריך.

ובש"ע (סי' ק"כ ס"ד) לא יכתבנו הסופר ולא יחתמו בו העדים עד שיאמר להם הבעל לכתוב ולחתום וכו' אפילו אמר לב"ד תנו גט לאשתי לא יאמרו לסופר וכו' ואפי' אמר להם אמרו לסופר וכו' לא יכתוב הסופר ולא יחתמו העדים עד שישמעו מפיו, וכוונת הדעת רבינו. והרמ"א כתב, ואם עבר וגירשה ע"י אומר אמרו לסופר וכו' כוי ספק מגורשת, ועיין ט"ז וח"מ. ובפר"ח שם האריך הרבה ותמה על מהר"מ מלובלין, וכתב אחר דהרי"ף והב"ג ור"ח והרא"ש ס"ל בפשוט אמרו בעל מה"ת, ודעת הרמ"ה ור"י והרשב"א והרמב"ן והר"ן ובעל התרומות והמרדכי והסמ"ג והסמ"ק והכלבו דהוי ספק מגורשת אם נשאת חלף ע"ש ודו"ק.

קח) ומש"כ ואי לא גמיר וכו' (משנה ס"ו ע"ב) ה"ר יוסי נומינו לשליח אף אנו מקובלין שאפי' אמר לב"ד הגדול שבירושלים תנו גט לאשתי שילמדו ויכתבו ויתנו. ובגמ', הלא לשמואל הא קא מיבעיא ליה הלי כתובו אי כתב ידן אי כתב הגט, ותיפשוט ליה ממתני' וכו'. היה נופח קא מיבעיא ליה כתובו כתב ידן אי כתב הגט הוא, ופריך פשיטא דכתב הגט דקתני סיפא ה"ר יוסי נומינו לשליח אף אנו מקובלין שאפי' אמר לב"ד הגדול שבירושלים תנו גט לאשתי שילמדו ויכתבו ויתנו לה, אי אמרת בשלמא כתב הגט הוא שפיר, אלא אי אמרת כתב ידן הוא מי היכא מי דינא אלא ידעי מחתם חתימת ידייהו, ומשני אין היכא מי דינא מדחתם.

ובש"ע (הט"ע סי' ק"כ ס"ד) וכשיאמר להם הבעל יכתבוהו הם בעצמם ולא יאמרו לאחרים לכתוב ולחתום אפילו אמר לב"ד תנו גט לאשתי לא יאמרו לסופר לכתוב ולעדים לחתום וכו' ע"ש ועיין בי"ש שם (אות ז') ובמש"כ (אות ק"ז) ודו"ק.

חכמים רבי מאיר חכם וסופר רבי יהודה חכם לכשירצה רבי טרפון גל של אגוזים רבי ישמעאל חנות מיוזנת רבי עקיבא אוצר בלום רבי יוחנן בן נורי קופת הרוכלין רבי אלעזר בן עזריה קופה של בשמים משנת רבי אליעזר בן יעקב קב ונקי רבי יוסי נימוקו עמו רבי שמעון טוחן הרבה ומוציא קמעא ומה שמוציא אין מוציא אלא סובין. וכך אמר רבי שמעון בן יוחאי לתלמידיו בני שנו מדותי שמדותי תרומות הן מתרומות מדותיו של רבי עקיבא. קפ (שם ע"ב) מי שאחזו קורדייקוס ואמר כתבו גט לאשתי לא אמר כלום, אמר כתבו גט

מייצב לח דבריו, ל"ג דבר יפר ככו כמקולח שככל רוחין ישרוחו לבל בר"מ לין לדם טומד על דעתו מחמת רוב מריפותו: חכם וסופר. כדלמרינן במסכ' נסוטה דף כ' לחרתי לו לבלר לחי, ול"ע מלי מציבותח כות, ונרלה משום דלמר לו ר"ע כזכר במלכתך שמלכתך מלחכת שמים ול"ל להיות סופר לריך זהירות יתירה ולכן מוכה בשבתו שהות כי' סופר שלין כמותו וכמו שכתיב לו לח זו שלחי בקי בחסירות ויתירות חלח שהיה מעיל קנקנתום בדיו שלח יבא למחוק: חכם לכשירלה. פרש"י כשהיה רולה להיות מתון ומחייצב בדבריו היה חכם, ול"ע דח"ל לין זה מעלה שהיה חכם רק מידי פעם לפעם ובכל שעה לח היה מחייצב, ומחוחני כ"ק לדמו"ר מוהרש"ב מגור שליט"ח כתיר לי ממכר"ץ חיות שפי' שדרך רוב בני לדם ולפילו חכמים לח בכל עת שרולה יחכם ולכן כמה פעמים טועה לו שלח כהוגן ולח נדעת ידבר לפילו ירלה כגס שעל כרוב בחכמה ידבר לבל רבי יהודה לחו ככל חכמים הוח חלח חכם בכל עת שירלה: גל של לגוזים. מפרש בחבות דר"נ (פ' י"ח) מה גל של לגוזים לדם נוטל לחת מכן והם נקבלות ונופלות זו על זו כולן כך ר"ע בח חלמיד ושחלו דבר היה מניח לו רחיה מקרח מדרש משנה כלכה ולגדה ככל יחד: חנות מויזנת. ייעה מוכן בה חמיד שלין החנוני לריך לומר ללוקחין כמחירו ולניח לכם כך נלרך לדם ללמד מפיו מזומן לו ותלמודו מרוך בפיו, ועיין ח"ס בהקדמה על בחצו' על המשנה ולל תבבל להשיב ומה שחמרו לל תגמגם: אוצר בלום. מפורש בחדר"נ למה היה ר"ע דומה לעני שנטל קופתו וילח לשדה מלח שעורים קלר ונתן בה מלח חטין נתן בה וכן פולים וכן מדשים וכשבח לניח ובירר לעלמו כך ר"ע כשלמד מרבותיו שמע דבר מקרח מרבותיו ולחריו כלכה ולחריו מדרש ולחריו לגדה נתן לבו עליהו ולגורסן מד שהיו סדורין בפיו ולח חמר חלמוד מקרח לעלמו מדרש לעלמו לבל כשנתבה חכם גדול מעה כל התורה מעבעות מעבעות סידר מדרש ספרי וספרח לבדן ושנחן לעלמן לחלמידיו והלכות לעלמן ולגדות לעלמן, ולולר בלום סגור מסגירות לבדן מחילות מחילות כמו שעשין בחיבות גדולות ליתן חטין מכחן ושעורין מדשים מכחן כמו פיו בלום ורגליו מבולמות בבכורות (דף מ' ע"ב) ומה שחמרו לר"ע מה לך חלל לגדה כלך חלל נגעים ולהלות היה לחחר שלמד לחלמידים: קופת הרוכלין. מה רולל זה בח לעיר שולחין ממנו לפרסמון עמך חמר הן פלייטון עמך חומר הן קנמון עמך חומר הן כך נלרך לדם לשחול דבר במקרח משיבו וכן בגמרח וכן במדרש וכן בהגדה, ולין שבח זה דומה לשל ר"ע שנתן לבו תחילה ולמד הכל מבולבל ולחי"ב סדרן: קופה של בשמים. דומה לקופת הרוכלין חלח שהרוכל מחוך שחומנתו לכך מרבה מיניו יותר וקושר כל לחד בלרור לבדו להיות מזומן לשוחלו: קב ונקי. לח למד הרבה כשהר חבריו חלח מה שחומר בניח המדרש נקי הוח שהלכה כמותו לעולם, ויש שפי' שהלכה כמותו בק"ב הלכות כמנין קב, ועיין מכ"ג בחוברות: טוחן הרבה. שהה הרבה: ומוציא קמעא. פי' בגמ' משכח קמעא וגם מה שעוכח לינו עוכח: אלא סובין. פי' דבריס שלח נרחה לו בלכה כמותן: שנו מדותי. למדו תורתי: שמדותי כו'. בחרתים ותרמתים מחוך מקרי מצוותיו של ר"ע והיינו בריבה לחר בריבה שהרי ר"ע כבר ניירר לעלמו: קורדייקום. שם טידה הטולנת על החדם כשעותה יין הרבה מניחו: לא חמר כלום. שלין דעתו

משנה הלכות

קפ) ומ"ש מי שחחזו קורדייקוס וכו' (משנה ס"ז ע"ב) ובגמ', מלי קורדייקוס לחמר שמולל דנכסיה חמרת חדחת דמעלרחת, ולימני מי שנשבו יין חדש, כח קמ"ל דהח רוחח קורדייקוס שמה, למלי נפ"מ לקמיעח. פי' קורדייקוס הוח רוח רעה (שד) השורה על החדם שעוחה יין מגחו ומפני זה לח חמר כלום שמעמם הוח ולינו מומד על דעתו. ולם מחחילה חמר לכחוב ולח"כ לחחזו קורדייקוס וחזר וחמר לל תכחבוהו לין בדבריו החחרונים כלום ולח בטלה שליחותו. ובגמ' שם, חמר ר"ל כותבין ונותנין לחלחר ור' יוחנן חמר לין כותבין חלח לכשיחפה, ובמלי קמיפלגי, ריש לקיש מדמי לי' ליתן ר' יוחנן מדמי לי' לשוטה והלכתח כר' יוחנן. וכתב הר"ן והרמ"ם דלריך ליזהר בשכ"מ שלוה ליתן גט שהרי דעתו מיושבת עליו ולף בשעת כתיבה משום דחולה פעמים שדעתו מטורפת עליו ומחיה חליה מחיה שוטה. ולפי' ר"ל דמדמי קורדייקוס ליתן כיינו משום דסמייה בידן הו שמח לפי' לר' יוחנן כיון דמי משום דלח מחוסר מעשה דרגיל שתחייצב דעתו ממילח ועוד ליזהר ט"ם, וכ"כ הסמ"ג (הביאו הש"ג). וכתב הרמב"ם דשכור שהגיע לשכרותו של לוט ואמר כתבו חין כותבין, כי' כדבר ספק חם הגיע לשכרותו של לוט כ"ז גט מספק.

ובגומם נחלקו הרחשונים ז"ל לי נותן גט, דעת רבינו יוחל דגומס חשוב כמת ולפילו מדבר חינו נותן גט ור"י כשיבו דכוי גט, ועיין מרדכי (גיטין כתן) בחריכות. ועיין רש"י (שבועות ל"ז ע"ב ד"ה מ"ד וכו') דגומס מי הוח לכל דבר, ונסתם גומס פרש"י נמי

לאשתי ואחזו קורדייקוס וחזר ואמר אל תכתבו אין דבריו האחרונים כלום. נשתתק אמרו לו נכתוב גט לאשתך והרכין בראשו בודקין אותו שלשה פעמים אם אמר על לאו לאו ועל הן הן אלו יכתבו ויתנו. מאי קורדייקוס, אמר שמואל מאן דנכתיה חמרא חדתא דמעצרתא. קי) (שם ע:) נשתתק וניחוש דילמא שיחה דלאו לאו נקטיה אי נמי שיחה דהן הן נקטיה, אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן בסירוגין, וניחוש דילמא שיחה דסירוגין נקטיה דאמרינן ליה תרי הן וחד לאו אי נמי תרי לאו וחד הן, דבי רבי ישמעאל תנא אומר לו דברים של ימות החמה בימות הגשמים ושל ימות הגשמים בימות החמה, מאי ניהו אי נימא סדיני וגושפקי (ס"א גלופקרי) ניחוש דילמא קורה אחדיה אי נמי חמה מיוצנת וכו"ל כצוצה שחין יכול לגרש: **האחרונים** כלום. ולכשכריה כותבים מיד ואין צריכין לחזור ולכתוב בו וכן אם כתבו וחתמו קודם שלחזו קורדייקוס כשכריה נותנין מיד אבל אם נתנו בשעה שכות משומם לר"מ מד"ס ולאחרים מן התורה ואפילו אינו פוסל מן הכתובה לשון ריא"ז: **נשתתק**. לאו אמי שלחזו קורדייקוס קאי דהא לא מכני ליה בדיקה כדאמר אין בדבריו האחרונים כלום אלא נשתתק אפי' אחזו חולי שתוק ואפילו כות צרי ככל אדם: **והרכין**. ויש שמים מתרגמינן ואכין שמיא (תהלים י"ח): **בודקין אותו**. בדברים אחרים שואלין לו דברים כראוי להשיב עליהם לאו אי הן ואם דעתו מיושבת שמרמז על תשובת לאו אי הכינה שדרך בני אדם להכרכין על לאו ועל הן הכינת הן ומושכ כן ג' פעמים לכל אחד כותבין ונותנין אם הכרכין על הגט הכינת הן, ונראה דאפילו לא הכרכין רק פעם אחת על הגט סגי כיון שכבר נבדק: **דנכתיה**. נשכו כלומר שעשה בימנו וכרגים זו: **דמעצרתא**. מגיתו: **שיחה**. כשאחויה: **בסירוגין**. ממחינן בין הכינה לשאילה שאם ואוזרין ושואלין לו אותה שאלה עלמה: **שיחה דסירוגין**. לשאות ולכרכין בענין זה לשאות: **תרי הן וחד לאו**. דכיכך שיחת לא נקטיה ועיין רש"י כ"ג ועיין ר"ת פ' סי' קכ"ח: **אומר לו**. כשבודקין אותו על לאו שואלין לו אם מבקש דברים כראוין לו בימות החמה ועכשיו ימות הגשמים: **סדיני**. אם יכשוכו בסדינים של פשתן בימות הגשמים: **וגושפקי**. עיין ערוך ערך גושפק (דורך גיוורקטלייג) שבת ע' מהי הוא לילמת גושפק וסדיני פי' גושפקי הן גלופקרין כראויין בימות הגשמים וסדינין בימות החמה: **קורה אחדיה**. בימות החמה ואע"פ שמציר הן על הגושפקי לאו דאשכח כמת ואינו מוציא את אשתו, וכן פסק ר"ת. ור"י כתב דאשכח כאי, וכ"כ הרא"ש ועיין ש"ג. ובש"ע (אה"ע סי' קכ"ח ס"ח).

קי) ומש"ב נשתתק אמרו לו נכתוב וכו' (שם ע' ע"ב) נשתתק וכו' וניחוש דילמא שיחת דלאו לאו נקטיה, ת"ר יוסף בר מניומי אמר רב נחמן דאמרינן ליה בסירוגין, וניחוש דילמא שיחת דסירוגין נקטיה, דאמרינן ליה אד אד לאו ואחד הן אחד הן. דבי ר' ישמעאל תנא אומרים לו דברים של ימות החמה בימות הגשמים ושל ימות הגשמים בימות החמה, מאי ניהו, מילתא גלופקרי וסדיני ניחוש דילמא קורה אחדיה ת"ר חמה אחדיה, אלא בפירי (ורבינו גורס סדיני וגושפקי והמליין ליין ס"ת גלופקרי, ושל הגליון כש"ס ליין ס"ת גושפקי, ובערוך ערך גשפק גורס גושפקי וכוא גירסת רבינו).

ורש"י פי' בשאר בודקין אותו ג' פעמים, אם אמר על לאו לאו ועל הן הן שפיר, וכ"כ התוס' והרא"ש והר"ן, וכך אמרו בירושלמי נכתוב גט לשתך הן לאחך לאו לשתך הן לבתך לאו לשתך הן לאחותך לאו, וכ"כ מדברי הסמ"ג ורבינו ירוחם. ותע"ג דאמרינן לא יכתבו עד שישמעו קול שיאמר לסופר וכו' כבר אמרו בירושלמי כוא שמיעת הקול כרחש דכיון שעשה בנופו מעשה המוכיח שמלוה להם שיכתבו ויחתמו ויתנו גט לאשתו אסור כאילו מלוה בפי', ועיין פרישה (סי' ק"כ). ומלשון בירושלמי דאמר נכתוב גט לאשתך הן לאמך לאו לשתך הן לבתך לאו לשתך הן לאחותך לאו משמע דבכל פעם שואלין באחרת כאמך ואחותך ולא סגי אם יאמר לשתך הן ולאמך לאו ג' פעמים.

אלא שכר"ן כתב דאע"ג דבירושלמי אד הן ואד לאו אד הן ואד לאו אמרו, לא קיי"ל ככי אלא כדאמרינן בגמ' דיקן אד הן ואחרין לאו אד לאו ואחרין הן, וגם המרדכי כתב בשם רא"ש דבירושלמי לא דק בלישניה דודאי אד הן ואחרין לאו אד לאו ואחרין הן בעינן, דאי אד לאו ואד הן אינה למיתם דילמא שיחת דסירוגין נקטיה. ולולי דמסתפינא הי' נראה דבירושלמי דק בלישניה אלא דס"ל לאדם דכאי נמי סירוגין מיקרי כיון דבכל פעם מזכיר לו שם אחר, דברא שוכה מזכיר לו לשתו ואמו ואח"כ לשתו ואחותו ואח"כ לשתו ואמותו, ובכה"ג גם בש"ס דילן מודה דמכני אלא בש"ס דילן מיירי כשאמרו לו לשתך ואמר הן אמך לא, ואמרו ג"פ לשתך ואמך בכ"ג מושבין. ומלא דבש"ס דילן ובירושלמי לא פליגי כיכא דאמרו סירוגין ובכיכא

שוטה כוי: **בפירי.** שחינס מלויין בחותה שטה, ושולין לוחו לס רולה שילקטו לו מן כחילן דבר שח"ח בחותו מקוס ובחותו שטה: **אמרו לו.** לבריח לו לכשיב מרע חכס: **נכתוב** גט לחשתו. כדי שלח חזקק ליבס לס ימות. וקל"ע בשכ"מ מכ"פ לחתי שולין לוחו לגרש כרי לחסור לבטל מלות יבוס כמבואר ביבמות (י"ז ע"ב) וי"ל דקסבר כמ"ד (יבמות י"ז ע"ב) דחין זיקה דלמ"ד יש זיקה הח ס"ל דחסור לבטל מלות יבוס, ח"ג דלח לחמרו חסור לבטל מלות יבוס חלח לחחר שכבר חת בעלה חייבין בד' לחין דילמח עד דמייבס חד מייח לידך לחבל קודס שנפלה ליבוס לח חייבין ועיין חוס' סס י"ח ד"ה דלמח: **ואמר** לכס כחובו. וכס לחמרו לו לסופר: **אם** מתי. לח לחר כלום. דמשמע לכשלחות יבח גט ולין גט לחחר מיתה: **מהיום** לס. דכגט חל מכיוס וכוח חי דכיון שלחר מכיוס חו מעכשיו למפרע כוח קונה משעה שמסרו בידה, ומספקה ליה לר"ח שלס חת בו ביוס כשלחר מכיוס לי כו"ל כלחר מעכשיו ומגורשת ודעתו שתכח מגורשת לחלחר שכרי חוש שמח ימות חו שמח לינה מגורשת מעכשיו חלח בסוף כיוס ובזה יש חלוק בין מכיוס ובין מעכשיו ועיין משנ"ה: **מהיום** ולחחר מיתה. מספקה לן לי תנחה כוי מכיוס לס לחות וכיון שמח נתקיים כתנחי ונמלח שכוח גט למפרע משעת נתינתו חו חזרה כוה שחזר בו ממחי דלחר מכיוס ולחר לחחר מיתה יכח גט ולינו כלום דבשלמח גבי מתנה ליכח

אחדתיה אלא בפירי. קיא) (שם עא:) אמרו לו נכתוב גט לאשתו ואמר להם כתובו אמרו לו לסופר וכתב ולעדים וחתמו אף על פי שכתבוהו וחתמוהו ונתנוהו לו ונתנו לה הרי הגט בטל עד שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו. קיב) (שם עב.) זה גיטך אם מתי זה גיטך מחלי זה זה גיטך לאחר מיתה לא אמר כלום, מהיום אם מתי מעכשיו אם מתי הרי זה גט, מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט ואם מת

משנה הלכות

דלמרו ג"פ בחותו דבר כירושלמי נמי מודה, ונמלח ככל בדיוק גמור ודו"ק.

ונראה דס"ל לכירושלמי דבסירוגין משמע כל פעס דבר חדש, ועיין ב"ח (סי' קכ"ח) דבקשה לבטור דבק"ס פי' סירוגין היינו חלח שחוכה בין דיבור לדיבור שטה קלת, וכן בס"פ כניזקין מה כחב בטבלח לס שבב לס לח שבב כב"ש בסירוגין. והכי גבי גט נמי ככי פירושו ממחינין בין הרבנה לשחלה שטה ומוזרין ושולין לו. חלח דבמקשה כי' סבור דחוזרין ושולין לו לוחה שחלה עלמה, וקשיח דילמח שיחיח דסירוגין נקטיב לשבות ולהרבין בעין זה לשעות, ומשני דחמרינן ליה חד לחו וחרין כן דכי כך שיחיח לח נקטיב וכמו שפרש"י, ומסחמח כך מפרש גס כרי"ף והרח"ס ע"ש. ולפמ"ש י"ל דס"ל לבטור דסירוגין היינו כמ"ש בירושלמי שחומרין בכל פעס דבר חדש, ועיין ערוך ערך סרג קרחה סירוגין ומחנמנס וכו' סירוגין לח פי' בחלמודנו חבל בירושלמי סירוסין קטועין סירוגין חדח חדח, פי' לחר זולתו לחד כגון שקרח פסוק ומניח פסוק וקורח פסוק ג' וחוזר וקורח פסוק שני שבניח, ועיין מגילה י"ז ודו"ק בזה.

ודע דנחלקו הרחשונים ז"ל בביחור הסוגיח, דעת כרי"ף והרח"ס דלח פליג רב ושמואל לחתי דפריך רב נחמן לחתניתן חלח דר"ג לחת לפרושי דבדקינן ליה בסירוגין ובחד לחו וחרין כן וכו' כי היכי דלח נימח שיחיח דכבי וכבי נקטיב, ור' יסמעחל לחת למימר דבדקינן ליה בפירי וכיו"ב, דחי בדקינן ליה בגלופקרי חיבח למימר קורח לחדיה וכן בכל דבר דחיבח למיחלי כב"ג לח מבניח בדיקה. חבל כרמב"ם (פ"ב מהל' גירושין) כחב מי שנשתק והרי דעתו נכונה ולמרו לו נכתוב גט לחשתך והכרכין בראשו בודקין לוחו ג"פ בסירוגין, לס לחמר לכס של לחו לחו ושל כן כן כרי חלו יכתבו ויתנו, ולריכים לבודקו יפה יפה שמח נערפה דעתו. וכחב בב"י דמדבריו למדנו דס"ל דל"ם לן בין בדיקת פירות לשחר בדיקות, ולח כתוס' שהרי לח בזכיר פירות כלל ע"ם בחריכות, ועיין ר"ח שם. ודעת רבינו נרחה כדעת כרי"ף והרח"ם ז"ל, ועיין טוש"ע (חב"ע סי' קכ"ח) בחריכות.

קיא) ומ"ש לחמרו לו נכתוב וכו' (שם ע"ח ע"ב) עיין לעיל ס"ק ק"ז-ק"ח.

קיב) ומ"ש רבינו זה גיטך לס מתי וכו' (שם ע"ב ע"ח) במשנה, זה גיטך לס מתי זה גיטך מחולי זה זה גיטך לחחר מיתה לח לחמר כלום, מכיוס לס מתי מעכשיו לס מתי כ"ז גט, מכיוס ולחחר מיתה גט ושינו גט ושס מת חולנת ולח מחיבמת, זה גיטך מכיוס לס מתי מחולי זה ועמד והלך בשוק וחלה ומת חומדין לותו לס מחמת חולי כרחשון מת כ"ז גט ושס לחו לינו גט. פי' זה גיטך לס מתי ולח לחמר זה גיטך מכיוס חו זה גיטך מחולי זה, ולח לחמר מכיוס ר"ל מסוף חולי זה ושילך חו זה גיטך לחחר מיתה לח לחמר כלום שכל חלו משמעותן שחין הגט חל עד שימות ושין גט לחחר מיתה , ושס מת יכולה להחיבס וגס יש לה דין חלמנה ושף ריח הגט חין לו לפוסלה לכהונה. חבל לס לחמר מכיוס לס מתי חו מעכשיו לס מתי כרי זה גט שכרי לכשימות חל הגט למפרע משעת נתינה ושס מת

חולצת ולא מתיבמת. קג) שמעת מינה שכיב מרע שניתק מחלי לחלי מתנתו מתנה אין (שם עג.) דאמר ר' אלעזר משמיה דרבא שכיב מרע שניתק מחלי למימר מכיוס ופירש כ"ל למימר מכיוס לם מחי: חולצת. שמ"ש גט כוח וכו"ל גרוסת לחיו וקיימת עליב בברית כוחיל ולא כחזירה: שמעת מינה. דאמר רב כונא גיטא כמחנתו דאמר מר בריב דרב יוסף מסמיב דרבא ובגמ' דאמר ר"ש למימר גופא מכיוס ופירש לאחר מיתה אבל כבא ליבא למימר ככי ואי מסוס תנאה

משנה הלכות

אין מגריכין אותה חלילה מספק, ואם מתי דקאמר אין זה כבריה אלא תנאה כוב וברי כוח כאילו אמר ברי זה גיטך על מנת שאמות מחולי זה. מכיוס ולאחר מיתה גט ואינו גט דמספקא לן בבאי דקאמר ולאחר מיתה אי תנאה כוי כאילו אמר מכיוס אם למות וגמלא כשמת נתקיים בתנאי שגמלא שכוח גט משעת נתינה, או חזרה כוי ר"ל שחזר בו ממה שאמר מכיוס וחזר ואמר לאחר מיתה. ואע"פ שבעינן מתנה בפ' יש נוחלין (ב"ב קל"ו) אמרו בכותב נכסיו לבנו לאחר מותו צריך שיכתוב לו מכיוס ולאחר מיתה ואו לא, גבי מתנה היכא למימר גופא מכיוס ופירש לאחר מיתה, אבל בזו אין מקום לומר כן ומסו"ה אם מת חולני ואינה מחיבמת (עיין מהירי).

ומסקינא ליה לר"ת באמר מכיוס ולאחר מיתה ומת בו ביום אי כוה גט, ולרבינו חלאנן נראה דכוי גט דמכיוס כמו מעכשיו (עיין תוס' ד"ה מכיוס וכביאו הרא"ם ז"ל) וכנראה דבכין ס"ל נמי. וכמרדכי בשם מחלוקת ר"ת ורבינו חלאנן ובשם ומ"מ נכון להחמיר כר"ת ולומר מעכשיו כדי שלא יבא שום גמגום בדבר, ורבינו יחיאל מפריס"ש כי' רגיל בגט שכ"מ (להגריך) לגרס לגמרי בלא שום תנאי לאפוקי נפשי' מכל ספיקות וכי' מזקיקס לקבל חרס תקנת הקהילות ליבא זה אחר זה, ועיין לעיל מה שכתבתי בשם מהרא"ל.

ותשוב (הכ"ע סי' קמ"ב) בשם ועוד לעשות שיאמר מעכשיו אם מתי וכו' שמא אין דעתו אלא מסוף היום ואילך, והרא"ש בשם מעכשיו כמעכשיו דמי ואם מת קודם שיעבור היום מגורשת, וכ"כ הרמב"ן ז"ל (כותב בשי' הרשב"א ס"פ מ"ש דף ק"ט) עיין ב"י. ורבינו ירוחם בח"ד בשם שכתב פסקנים פסקו כדברי הרמב"ן ז"ל, עיין ב"י שם. ומלאתי לרבינו המאירי (גיטין ע"ו) אמר המאירי מת בתוך וכו' ונראה שחדש שמכיוס דינו כמעכשיו ולא הגרשתי לכתוב אלא ממה שראיתי לקצת רבנים שכתבו בסדור הגט שלפס שפס נוהגים לכתוב מעכשיו ולא מכיוס שפס מפקפקים שמא מכיוס אין אותו היום בכלל, ואין נראה כן שברי תקנו מן יומא דנן ולפלא לאפוקי מדר' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו, ולדבריהם מה הועילו וכלום כל אותו יום יכול לחזור וכי' לכפ לתקן מעכשיו ולפלא וכו' ע"כ.

קיג) ומ"ש רבינו שמעת מינה שכ"מ וכו' (שם ע"ב ע"ב) זה גיטך מכיוס וכו' אמר רב כונא גיטו כמתנתו מה מתנתו אם עמד חוזר אף גיטו אם עמד חוזר וכו' תנן זה גיטך מכיוס אם מתי מחולי זה ועמד והלך בשוק וחלה ומת הומדים אותו אם מחמת חולי הראשון מת כ"ז גט אם לאו אינו גט, ואי אמרת אם עמד חוזר למה לי הומדנא הרי עמד, אמר מר בריב דרב יוסף משמיה דרבא שניתק מחולי לחולי, והא עמד קאתי, עמד מחולי זה וגפל לחולי אחר, והא הלך בשוק קאתי, הלך על משעתו, והא קמ"ל דהלך על משעתו הוא דבעינן הומדנא אידך הומדנא נמי לא בעינן, שמעת מינה שכ"מ שניתק מחולי לחולי מתנתו מתנה, אין דא"ר אלעזר משמיה דרב שכ"מ שניתק מחולי לחולי מתנתו מתנה (ורבינו גרס משמיה דרבא) רבה ורבא לא ס"ל להא דרב כונא גזירה שמא יאמרו יש גט לאחר מיתה.

וכתב הרי"ף ז"ל אמר רב כונא גיטו של שכ"מ כמתנתו, ולית הלכתא כרב כונא דהא אסיקנא רבא לא ס"ל להו הא דרב כונא הלכך אם עמד אינו חוזר. אלא כיבי מביד, דלתתקין שמואל דבעינן למימר לקמן אמר ר"ח משמיה דרב שכ"מ שניתק מחולי לחולי מתנתו מתנה ס"כ. ופרש"י ז"ל לפי' מת מחולי לאחר וגבי גט דמתני' כוח דבעינן הומדנא משום דחולי זה קאמר, אבל הרי"ף ז"ל כתב עלה דהא בפ' מי שמת בסוגיא דשמעתא דוקא כשלא עמד והלך על משעתו אבל עמד והלך על משעתו הומדין אותו אם מחמת חולי הראשון מת מתנתו מתנה ואם לאו אין מתנתו מתנה, ואם הלך בשוק בלא משעת אין מתנתו מתנה ואע"ל הומד ס"כ, וכ"כ הרמב"ם ז"ל (פ"ח מהל' זכיה). ותמה עליהם הר"ן ז"ל דאמתני' מוכחת דכי בעי הומדנא כיינו דוקא בהומר מחולי זה אבל בהומר אם מתי וכן במתנה בסתם גיטו גט ומתנתו מתנה ולא בעי הומדנא ע"ש.

ולפמ"ש נמלא דדברי רב כונא עומדים לנו להלכה לענין מתנה ולא לענין גט, וזה שכוח ביתר

לחלי מתנתו מתנה. קיד) (שם עז:) הרי זה גיטך אם לא באתי מיכן ועד שנים עשר חודש ומת בתוך שנים עשר חודש אינו גט, מעכשיו אם לא באתי מיכן ועד שנים עשר חודש ומת בתוך שנים עשר חודש הרי זה גט. אם לא באתי מכאן ועד שנים עשר חודש כתבו ותנו גט לאשתי כתבו בתוך שנים עשר חודש ונתנו לאחר שנים עשר חודש אינו גט. כתבו ותנו גט לאשתי אם לא באתי מכאן ועד שנים עשר חודש כתבו בתוך שנים עשר חודש ונתנו לאחר שנים עשר חודש אינו גט, רבי יוסי אומר כזה גט. כתבו לאחר שנים עשר חודש ונתנו

מסמיכ דרב: **אינו** גט. דכיון דלא אמר מעכשיו משמע לאחר י"ב חדש יכא גט וכרי מת בתוך כזמן ולריכה ליכס: **רבי יוסי אומר.** מפרש בגמ' טעמיכ דר"י מדכו"ל לומר אס לא באתי כתבו ותנו ואמר כתבו ותנו אס לא באתי ב"מ

משנה הלכות

מסתברנו בהס מתי מחולי זה ועמד שאומדין אותו דוקא בניתק מחולי לחולי וכלך במסענת אבל כלך בלא מסענת ח"ל אומד הלכה הוא לענין מתנה, אבל בגט כהלך בלא מסענת אומדין אותו. ונמלא דברי רב הונא נדחו בשתים, אחת במה שאמר שיעו כמתנתו ואנן קיי"ל שבגט אס ניתק מחולי לחולי לריך לומד אס מחמת החולי הראשון מת ובמתנה אפילו עמד והלך בשוק אפי' ע"י מסענת שאמו שמחמת חולי הראשון מת אפי' ניתק מחולי לחולי ח"ל אומד, ואס כלך בלא מסענת בגט לריך אומד ובמתנה לא. ועיין רמב"ס (פ"ע מהל' גירושין הי"ח) לא כתב הלישה במסענת, ולגבי מתנת שכ"מ (פ"ח מהל' זכיה) כתב הלישה במסענת. ועיין מהירי שכתב דלקמן מפרשים אף בגט כל שהלך בלא מסענת בעל וכל שכאוב בגט מחולי זה ברי הוא כמתנה לגמרי. ולפי זיעה זו דברי רב הונא לא נדחו לגמרי אלא במה שאמר שיעו כמתנתו, כלומר שכל שכ"מ שאין גט בסתם אף בלא אמר אס מתי אס עמד מוזר שאתמו לא נתנו אלא על דעת זימות כשאר מתנת שכ"מ, ונדחו דבריו מגזירה שמא יאמרו יש גט לאחר מיתה וכו' וברי הוא מגורשת לגמרי מתקנת חכמים דלפקטיעתו לקדושי, אבל לענין כשנזכר בו אס מתי מחולי זה כל עמד מוזר שבו הוה לעמד מוזר שבמתנה. וכל מה שחירץ לעמד מוזר שבמשנתנו שאומד שלו בניתק מחולי לחולי וכלך במסענת אף במתנה כן, הא כל שהלך בלא מסענת כשם שבמתנה בעלו מתנותיו כך בגט וכדברים נראין, אלא שילאתי בכס מדרך רוב מפרשים, ע"ב במהירי.

ולשון הטור והיכא דאמר מעכשיו דהוי גט אפי' לא מת בחוליו אלא עמד הוי גט אע"פ דגבי מתנה אינו כך אלא מיד כשעמד ונתבטלה המתנה, בגט הוי גט אע"כ פירש בפירוש שאס יעמוד אלא יכא גט וכו' ע"ב. ועיין ב"י ובב"ח שם ביאור לשון הטור דגט אינו כמתנה בסתם ע"ב, ודעת רבינו נראה כאלו מפרשים ודו"ק, ועיין ב"י שם (סי' קמ"ב ד"ה ומ"מ לריך לעמוד על דעת הרי"ף).

ובתב כמרדכי (בניתו כד"מ בשם תשו' כר"ם) שלריך שיכי' בגט קיים בשעת מיתה בבעל, ואס לא כי' בגט קיים בשעת מיתה אלא אס נשאת, וכ"כ בסדר גיטין. ובסו"ס קמ"ג בניתו כרבה פוסקים דמולקים וס"ל דכל שאומר מעכשיו אפילו נאבד או נשרף בגט כשר ע"ב. ומ"מ נאבאר שבכ"מ שגירש בסתם אינו חוזר וגט מעליא הוא, ואס עמד אינו חוזר כיון שלא החנה תנאי כמועיל לחזור בו.

ובנמ' יש עוד שם ברי זה גיטך מכיוס אס מתי מחולי זה וקודם שעמד נפל עליו בית או נשבו ואח"כ מת ערפו ברי וכיולא בהלו, דעת רוב פוסקים שאינו גט לגמרי ומפרשים הכלו ברי אין לנו, כלומר אין לנו בו כלום שאינו גט לחומרא דלא שכיחא לא קיבל עליה. ודעת הרמב"ם (פ"ע מהל' גירושין הי"ח) דכוה ספק מגורשת ע"ב. ועיין טו"ע בי"ל שברח"ם חמה על הרמב"ם אלא בחרוייהו לא כוה גט שברי לא מת מחותו חולי.

קיד) ומ"ש ברי זה גיטך אס לא באתי וכו' (משנה ע"ו ע"ב) כ"ז גיטך אס לא באתי וכו' אינו גט, כ"ז גיטך מעכשיו וכו' כתבו ותנו גט לאשתי כתבו גט בתוך י"ב חודש וכו' אס לא באתי מכאן ועד י"ב חודש וכו' אס הגט קודם למיתה כ"ז גט ואס מיתה קדמה לגט אינו גט וכו'. ובגמ' תנא דבותינו התירוה לינשא, מאן דבותינו, אמר רב יהודה אמר שמואל בי דינא דשרו מישתא סברי לה כר' יוסי דאמר זאמו של שטר מוכיח עליו, ת"ר תנא ברי' דר' חייא בר תנא ת"ר יוחנן ר' יהודה נשיאה נאו של ר"ג בר רבי הורה ולא כודו לו כל סייעתו ואמרו לה כל שעתו.

והרי"ף ז"ל כתב מתני' כלורתה ואח"כ ת"ל רב יימר לרב תני לימא קסבר ר' יוסי כתבו גט על תנאי כשר, לא לעולם לימא לך פשוט ושאני הכא מדכו"ל למימר אס לא באתי כתבו ותנו ואמר כתבו

לאחר שנים עשר חודש ומת, אם הגט קדם את המיתה הרי זה גט ואם המיתה קדמה את הגט אינו גט, אם אין ידוע זו היא שאמרו מגורשת ואינה מגורשת. תנא רבותינו התירוה להנשא, מאן רבותינו, אמר רב יהודה אמר שמואל בי דינא דשרו מישחא סברי לה כר' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו ולא היא לעולם אינו גט ואסורה להנשא דקאמרינן אמר רבי אבא בריה דרבי חייא בר אבא אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן רבי יהודה הנשיא בנו של רבן

כבי קלמר כתבו מעכשיו ותנו לה בלחי: לאחר י"ב חודש ומת. דכיון שכניע הגט מחייס כרי כוח מגורשת: אם אין ידוע. וקמ"ל דלמ"ג דיש לה חזקת חשת חיש מ"מ ליתרע לה חזקתה וכו"ל ספק מגורשת: התירוה להנשא. פי' למ"ג דלא לחמר מעכשיו דמסחמא מעכשיו קלמר לה: בי דינא דשרו מישחא. שמנן של עובדי כוכבים, וכוח רבי יכודה נשיחה שכיה בימי כלמורחים בנו של רבינו הקדוש דחנן בשס' ע"ז דף ל"ז רבי יכודה ובית דינו כחירו בשמן: ברבי יוסי. בב"ב (דף קל"ו) בכוחב נכסיו לבנו לאחר מוחו לריך שיכחוב מכיוס ולאחר מיחב רבי יוסי לומר לינו לריך שזמנו של שטר מוכיח עליו דלכבי ליכחב זמן בשטרא לידע שמכיוס נחן לו גוף הקרקע שלא יירשו לחיו עמו והפירות לאחר מוחו: בנו

משנה הלכות

ותנו לה לאחי ב"מ כ"ק כתבו מעכשיו ותנו לה לא נאחי, ורבנן לא שנא בבי ול"ש בבי ובלבחא ברבנן. וכחב בבשנות, כחב בריי"ף ז"ל ובלבחא ברבנן דלא לחמרינן זמנו של שטר מוכיח עליו, ובפ' יש נוחלין כחב ברב דיש מרבוחא דלמרי דשחני ממונא מלישורא וגבי ממונא קיי"ל כר' יוסי וגבי לישורא עבדינן ברבנן, ועשמא דמסחבר הוא שלא חקשי מדרב לדרב, ולחי לומר לא ליחא דבבי הוא עבדינן לחומרא ובילא דלא כחב מיומא דנן ומא בחוך זמן חולנא ולא מחיבמא, אלא דקשיא לן רבוחינו בחר רב הוו דבייתו רבי יכודה בנשיא בנו של ר"ג ברבי ועבדי עובדא כווחיה דר' יוסי בגיטין ומעשה רב, ולחי משום חקנת רב בגיטין לא לירינא דבבי סבר רב, דילמא ליכא בי דינא דלא ס"ל כר' יוסי ולחי לקלקולי, משו"ה תיקן דליכחבו בבי בנופא דגיטא, ולחי משום דלמרינן מיומא דנן ולעלם לאפוקי מדר' יוסי משום דבחי חקנחא למען דפליג על ר' יוסי בית משום חשבת דבר פלוגחיה ולא קשיא מידי דרב מדרב עב"ל.

ובספר כזכות שם בבית דבבי ברחב"ד וכחב ואלו דברי בחלמיד למר במחבר חזרנו על לדדיו ולא מלינו גט בזה יולא מידי ספק דבא ר' יוחנן פליג מדרבוחינו דח"ר חייא בר חבא ח"ר יוחנן וכו' ולא כודו לו וכו' לומר שחין בלבה כמוחו, ואפילו רבנן דדריה פליגי עליה. ובירושלמי נמי ח"ר יוחנן בידינו חלק עליו בגיטין וקיי"ל רב ור' יוחנן בלבה בר' יוחנן וכו' ובבלבות גדולות נמי דחו לדרבוחינו מדר' יוחנן וכך כחוב שם ורבוחינו בחירוה לינשא, סבר לה בר' יוסי ולא בית לעולם חינו גט ואסורה לינשא בדלמרינן ח"ר חבא ברי' דר"ח בר חבא ח"ר יוחנן ר' יכודה הנשיא בנו של ר"ג כורה ולא כודו לו בל סייעתו ות"ל בל שאתו מתן לא כודו לו רבנן וכו"ל יחיד ורבים וקיי"ל בלבה כמתני' דחינו גט ולא כרבוחינו דהחירוה לינשא ע"כ בבלבות ע"ב.

ודע דרבינו ז"ל בבלי' נחלות (דף ק"ז מדפי הדפוס וורשא) כחב וז"ל, בכוחב נכסיו לבניו לריך שיכחוב מכיוס ולאחר מיחב דברי ר' יכודה ר' יוסי לומר ח"ל, מ"ע זמנו של שטר מוכיח עליו, לאמר רב בלבה בר' יוסי, ולא"ג דלאמר רב בלבה בר' יוסי לריך שיכחוב מכיוס בר' יכודה דלחקין ר' יכודה בגיטין (פ"ב ע"ב) לית פלוגי בר פלוגי פשר ולריך יח פלניחא לישחיב מן יומא דנן ולעלם, מן יומא דנן לאפוקי מדר' יוסי דלאמר זמנו של שטר מוכיח עליו, לעלם לאפוקי מדשטא מיניב רבא מרב נחמן (פ"ג ע"ב) בישם מי חא לשחי ולאמר חא לשחי מהו, חיבעיא לר' אלישזר עד בחן לא קלמר ר' אלישזר בחם אלא דלמחן דקשרי קשרי לעולם אבל בבא לא, או דילמא לא שנא. חיבעיא לרבנן, ע"ב לא קלמרי רבנן בחם אלא דלא פשקה מיניב לגמרי אבל בבא ביון דפשקה פשקה. מסחברא בין לר"ח ובין לרבנן ביון דפשקה פשקה ע"ב.

והרשב"ם (ב"ב בל"ל ד"ב מוכיח עליו) בחב אע"ג דלאמר פ' בשנים (פ"ב ע"ב) אחקין רב בגיטין מן יומא דנן וכו' אית לן למימר וכו' לגבי גט לשבה בוחיל ואין בו דבר קנין וכו' אבל גבי ממונא בלבה בר' יוסי וכו' ורלוינו בדברי בגאונים ז"ל שלמרו בבי נבייני בשחיבחא בר' יכודה אפילו בממון בחקנת רב בגיטין, ואילו בית בבלה בידיבם בי בלבה בר' יכודה וכו' וי"ל דבבין דאזו דסוגיא דשמעחא לקמן בר' יכודה נהגו בווחיב בן פי' ר"ח גאון, ואפוס דברי ר' יוסי גבי ממון דבא ר"ג דבלבחא בווחיב בדיני הוא דבעא מרבה בר אבוב אלמא ס"ל לר"ג בבי ע"ב. וברא"ם דאב

של ר"ג. כר רבי. נמו של רבינו בקדום: הודה. שחכח מוחרת: ולא כודו לו. רבנן שכיו בזמנו כל ימי חייו: וקיי"ל כוי דחיבו גט. כך כחבו הר"י והרמ"ם ותוס' ריי"ד ועיין מהרש"ל ומהרש"ח שחמהו שכרי רבח שבוח בחרחה ס"ל כרבי יוסי וכי"ל לפסוק כרבח ועיין ק"י חוח ג'. והרשב"ח והר"ן ז"ל כחבו דהלכחח כרבנן דחיבה מגורשח ומיהו חם מח חולנח ולח מחייבמח ועיין ק"י כי"ל: וליתא לרבי יוסי. חלח כחכמים: דפליגי רבנן עליה. נרחה דדייק רבינו להוכיח דפליגי רבנן עליה לייחב בזה קושיח הרשב"ח והר"ן דרבח ס"ל כרבי יוסי והוכיח רבינו דע"כ פליגי רבנן חרבי יוסי ואמרי לח שנח הכי ולח"ם הכי והחם קיי"ל כרבנן ולכן הוסיף שניח לאחר שכבר כחב וקיי"ל כו' כחב אמר מר כו' שהוח לכאורה מיוחר: לאחר שבוע שנה. זה גיטך אם לא אחנך לאחר שבוע זו שמטה זו

גמליאל הורה ולא הודו לו כל סייעתו ואמרי לה כל שעתו. מאן לא הודו לו רבנן והוה ליה יחיד ורבים וקיימא לן הילכתין כמתניתא דאינו גט ולא כרבותינו דהתירוה לינשא. אמר מר רבי יוסי אומר כזה גט וליתא לר' יוסי דפליגי רבנן עליה דקאמרינן (שם עז.) ורבנן לא שנא הכי ולא שנא הכי. קמו) תנו רבנן לאחר שבוע שנה לאחר שנה חודש לאחר חודש שבת לאחר שבת

משנה הלכות

דברי הרשב"ם שם ע"ש. ובכנ"ח שם כניח דהר"י נר' שמואל פי' דהלכה כר' יוסי נין נאיסור נין נממון ומה שחיקן רב נגיטין כיינו לשופרח ולרווחח דמילחח ע"ש.

והרי"ף נמי יליח לחלק נין איסורח לממונח חלח שכניח מרב נחמן גאון דפליג על חילוק זה ואמר כיון נכיני נמחיבמח כרבי יכודה ואפילו נממון כחקנח רב נגיטין, ועיין נמוק"י שם. וכמרדכי שם כחב (סי' חקל"ד) וז"ל, כחב רבינו חני כעזרי ובשם זקני הרשב"ן דהלכה כר' יוסי נין נגיטין נין נשטרות וכן פסק המיימוני (פי"ב דהל' זכיה ומחנה), חבל רב יהודאי גאון (הוא רבינו לדעת חכמי לרפת) ורב נחמן חמרו דהכי נכיני נמחיבמח כר' יכודה לחודיה. חבל רב חלפס ור"ח פסקי נשטרות כר' יוסי ונגט כר' יכודה כי היכי דלח חקשה דרב חדרב. ולדעת רבינו ל"ל דס"ל מעשה רב (ועיין חוס' גיטין ע"ב ד"ה כרי חמר רב, דים גורסין לקמן רבח, ומיהו רבינו גרס רב ואפ"ה ס"ל דחין הלכה כר' יוסי). ועיין חוס' ריי"ד (גיטין ע"ב) ולית הלכחח כר' יוסי מדחמרינן לקמן נפרקין ורבותינו כחירוה לינשח וסנרו לה כר' יוסי דחמר זמנו של שטר מוכיח עליו ולח הודו לו כל סייעתו, חלמח חין הלכה כמותו, ונפרקין לקמן חמרינן מן יומח דין לחפוקי מדר' יוסי דחמר זמנו של שטר מוכיח עליו, והוא כדברי רבינו.

ועיין טור וב"י (חה"ע סי' קמ"ד, ח"מ סי' רנ"ח) ובכנ"ה (שם). ובש"ע (חה"ע סי' קמ"ד ס"ב) כרי זה גיטך אם לא נחתי מכחן ועד י"ב חודש ולא חמר מעכשיו וכו' ומת כ"ז ספק וחולנח ולא מחיבמת, והביא"ם (שם סק"ד) כחב ורבו נזה בדעות כמ"ם נעור ובר"ן ובמ"מ, וקיי"ל נגט בוי ספק וכו' חע"ג דקיי"ל נממון זמן של שטר מוכיח עליו מ"מ נגיטין חזלינן לחומרח, ע"ש מה שהחריך. ופלח שלח כניחו רחיח

רבינו מגמ' מפורשח דלח קיי"ל כר' יוסי דקחמרינן ורבנן לח שנח הכי ולח שנח הכי ודו"ק.

קמו) ומ"ש ת"ר לאחר שבוע שנה וכו' (שם ע"ז ע"ח) ת"ר לאחר שבוע שנה לאחר שנח חודש לאחר חודש שנח מחי, יחיב ר"ז קמיה דרב חסי ואמרי לה רב חסי קמיה דר' יוחנן וקאמר חד נשנחח ואחרי ואחח וכו' ומעלי שנחח קמיה שנחח, חניח רבי חומר לאחר כרגל שלשים יום, נפק ר' חייח דרשה משמיה דרבי וקלסו משמיה דרבים ולח קלסוה חלמח ליח הלכחח כוותיה.

ותנה נגמ' גרסינן ואמרי לה יחיב רב חסי קמיה דר' יוחנן, וכחב הק"ע דר' זירח לח כי' ניחי ר' יוחנן ות"ח לומר דיחיב קמיה ע"ש. ומלשון רבינו משמע שגרס דיחיב רב חסי נזמן שניהם יחד, וי"ל דלאו נזימנח חדח כוו ול"ע. ופרש"י לאחר שבוע וכו' דמיירי נתן לה גט ואמר אם לא נחתי מכאן לאחר שבוע זו חיינו גט עד שחעבור כל השנה כשמיניח וכן לאחר שנה חודש ואחר חודש שנח ואחר כשנח יום רחשון שני ושלישי. ורבינו חגיהל פי' שאמר לה הרי זה גיטך לאחר שבוע חינה מגורשח מד שחעבור שבוע ושנה שמינית. וכחב הרמ"ם דיוחר נרחה פרש"י דכשחלה הגט נניחחו אחר כשבוע לא מליגו למימר שיכח הגט אם לא נח נחוך השובע דמ"ה כול"ל אם לא נחתי נחוך שבוע זו, חלא ודאי מדחלה זמן ניחחו נלאחר כשבוע ע"כ רלונו לומר אם לא יבוא נזמן הנקרא אחר כשבוע וכיינו שנה אחת משני שבוע כנחה, ובשנה חודש מחדשי כשנה כנחה, ובאחד שנח אחד משבחות באחד כנחה, ובשנח ליסנח דאלמא לאלוק ימי השנח חליו נקראים אחר שנח שאברה ואליו נקראים קודם שנח כנאה ועיין פסחים (ק"ו ע"א) וגיטין (דף ע"ז) לענין כבדלה (ודלא כהרי"ף עיין ק"נ). אבל הנותן גט לאשה שאחגרש לאחר שבוע למה

מאי, יתיב ר' זירא קמיה דר' אסי ויתיב ר' אסי קמיה דר' יוחנן ויתיב וקאמר חד בשבתא תרי ותלתא בתר שבתא ארבעה חמשה ומעלי קמיה שבתא. קטז) (שם עפ:) בית שמאי אומרים פוטר אדם את אשתו בגט ישן ובית הלל אוסרין ואיזהו גט ישן כל שנתייחד עמה מאחר שכתבו לה אמר רבי אבא אמר שמואל אם נשאת לא תצא, ואיכא דאמרי אמר ר' אבא אמר שמואל אם נתגרשה תנשא לכתחילה. קיז) (שם פ:) ומודים חכמים לר' מאיר שאם שינה שמו ושמה שם עירו ומודים חכמים לר"מ. דס"ל לר"מ כלה מצנה ממצנע שצנעו חכמים בגיטין הולך ממזר ואם כתבו למלכות שחינה מהוגנת ממחיניס לו שנה שמיניה דכל שנה שמיניה קרויה לאחר שבוע: חד בשבתא. קרי בתר שבת שמברה לכל רביעי חמיסי ושבי נקרחין על שם שבת כשלהי: ובי"ה לוסרין. לגרש לכתחילה ואם גירש פליגי אם חנשא לכתחילה:

משנה הלכות

לא תתגרש מיד לאחר כשמיעה, כי קניעת כזמן כי' כדי שלא תתגרש בתוך כשבוע ואם כי' בדעתו עד שתעבור שנה שמיניה כי' לו לומר לאחר כשבוע.

ורמב"ם ז"ל (פ"ע מכלי גירושין) כתב, לאחר לכן וכו' לאחר כשבוע אין כותבין אלא עד שנה לאחר כשבוע, לאחר לכן לאחר שנה אין כותבין עד משנה שניה וכו' גם פירוש זה לא יתכן דאם לוה לכותבו לאחר כשבוע כותבין מיד לאחר כשבוע, אלא כפירוש הנכון הוא נאומר כתבו גט ותנו לאשתי אם לא באתי לאחר כשבוע לא יכתבו עד שתעבור כשבוע ושנה שמיניה וכן כולם, ופי' זה ניחא דקאי לאחני' כתבו ותנו אם לא באתי עד י"ב חודש אבל לאחר זמן אין קפידא אם מאחרין ככתיבה. תניא רבי אומר וכו' אלמא ליה אלכתא כרבי. וכתב רבינו חננאל ז"ל אפילו לא עברו עליו אלא חמשה עשר יום דיו, ואפשר שהוא מחלק בשלשים יום כמו שלשה ימי כשבוע שכם נמנין לאחר כשבת ואע"פ שהינו דומה עכ"ל. ובתוס' לאחר שבוע שנה נראה דאפילו עומד בסוף שבוע הוי שנה כיון שהזכיר לשון שבוע, ע"כ.

ותשור (סי' קמ"ד) כניח פי' כרמב"ם ותניו כרא"ש ז"ל שמפרש בו וחולק עליו בפי' דברי כרמב"ם ומפרש לכרמב"ם אדרבה הכוונה דר"ל שיכתבו מיד לאחר כשבוע וכן בחיוך ע"ש. ובש"ע שם (סע' ו') אמר כתבו ותנו גט לאשתי לאחר כשבוע אין כותבין אלא עד שנה מאחר כשבוע, אמר לאחר שנה אין כותבין עד לאחר חודש משנה שניה וכו' ע"ש. וכתב בני"ש (סק"י) שכ"כ בטור וכר"ן וכרא"ם אליבא דכרמב"ם, ואם אחרוהו יותר אין קפידא לשיטת כרא"ש וגם כרמב"ם לא פליג על זה, וכטו"ז (שם אות י"א) כתב דכרא"ש מסיים שם מאחר זמן אין להקפיד וכטור לא כניח זה כי זה אלו במחלוקת כנ"ל דלפי' כרא"ש מיקר כקפידא שלא יקדיש לכתוב עד זמן שאחר כשבוע ואין קפידא באיחור, ולכטור אין קפידא בהקדמה ובלבד שלא יאמר. וכתב כטו"ז דכרמב"ם בעלמו מספקא ליה בדין כאיחור מכו ע"ש, ועיין בגרע"א שם. ורבינו ז"ל שתם דבריו בזה ולא נתברר דעתו כמאן ס"ל.

קטז) ומ"ש נ"ב חומרים וכו' (משנה ע"ע ע"ב) כלשון רבינו, ובגמ' שם בתני קמיפלגי, נ"ב סברי לא אמרינן גזירה שמא יאמרו גיטה קודם לנשה וב"ה סברי אמרינן גזירה שמא יאמרו גיטה קודם לנשה, מ"ר אבא אמר שמואל אם ניתנה לא תלא ומ"ד אמר ר"ח אמר שמואל אם נתגרשה תינשא לכתחילה. פרש"י גיטה קודם לנשה שמא יבשה את הנהר שנתיים ולעם אין כתיבה לנתינה ויהיו לו בנים ממנו בתוך הזמן ומ"ש יגרשנה בו ולימים כישתכח הדבר ירחו זמן בגט קודם ללידת בנן ויהיו סבורין שניתן לה משעת כתיבה ויאמרו מן הפנויה נולד משגרשה וכוי פנס. אם נתגרשה פרש"י בגט ישן והלך בעלה למדה"י תינשא לכתחילה. ובתוס' (ד"ה ב"ב) בניתו בירושלמי מפרשי דב"ב לשיטתייהו דס"ל דלא יגרש אדם את אשתו אע"פ מלא בה ערות דבר, הלכך מזוכמת היא בעיניו ואינו בא עליה וב"ה אית להו אפי' בקדיחתו תבשילו יכול לגרשה ואינה מזוכמת בעיניו ויאמרו כי בא עליה ע"ב.

וכתב כרא"ש והלכתא כליעבא בתרא, וכן מוכח לקמן בפ' בתרא (סי' ז') וכן מוכח ליעבא, וב"ה לוסרין משמע לוסרין לכתחילה לפוטרה בגט ישן אבל אם גירשה מנורשת. וכרמ"ה בקשה מהמשלים גט לאשתו (לעיל דף י"ח) דאם נתייחד עמו מותרין בגט ישן ואסורה ליבשה, ותירץ דהכא מיירי שנותנו לה לאחר כיחוד וגירשה ולכתחילה אסרו חכמים לגרש שמא יאמרו גיטה קודם לנשה ואם גירשה מנורשת. אבל אם ילא מתחת ידו קודם כיחוד ונתנו כשליח לאחר יחוד לא תינשא בו לכתחילה ע"ב, ועיין טו"ש (חא"ע סי' קמ"ח ס"ח) ומ"ש בני"ש (שם סק"ב).

קיז) ומ"ש ומודים חכמים לר"מ וכו' (בגמ' פ"ח ע"ב) ובמשנה (ע"ע ע"ב) כתב לשום מלכות שחינה כוגנת לשום מלכות מדי לשום מלכות יון לבנין

כניח לחורבן כניח כי' במזרח וכתב במערב במערב וכתב במזרח תלת מזה ומזה ולריכה גט מזה ומזה וכו' וכולד ממזר מזה ומזה וכו' שיבא שמו ושמה שם עירו ושם עירה תלת מזה ומזה וכל כדרכים כתלו בה. ובגמ' מאי מלכות שחיבה כוגנת מלכות כרומיים, ואמאי קרי לה חיבה כוגנת משום שחין לכם לא כתב ולא לשון. אמר עולא מפני מה תקינו מלכות בגיטין משום שלום מלכות, ומשום שלום מלכות תלת וכולד ממזר, חין ר"מ לטעמיה דאי"ר כמנונא משמיה דעולא אומר כי' ר"מ כל המצוה ממטמא שטמאו חכמים בגיטין כולד ממזר. לשום מלכות יון, ולריכה ע"ש. כי' במזרח וכו' מתן, חילימא בעל כיינו שיבא שמו ושמה ושם עירו ושם עירה, תלת לאו סופר כדאמר לכו רב לספריה כי יתביתו בשילי כחובו בשילי ואע"ג דמימסרן לכו מילי בכיני, וכי יתביתו בכיני כחובו בכיני ואע"ג דמימסרן לכו מילי בשילי וכו'. אמר ר' אבא אמר רב כוגת זו דברי ר"מ, אבל חכמים אומרים כולד בשר ומודים חכמים לר"מ שאם שיבא שמו ושמה ושם עירו ושם עירה שכולד ממזר. אמר רב אסי אף אנן נמי תניגא שיבא שמו ושמה שם עירו ושם עירה תלת מזה ומזה וכל כדרכים כתלו בה, כא מתן קתני לה, חילימא ר"מ ליערבינהו וליתנינהו, תלת ר"מ רבנן ר"מ ע"כ.

וכתבו כחום' והרא"ש ז"ל דמקום שמידת כעל נמי ת"ל לכתוב והוכיחו לה מתרי טעמי, ועיין ק"ע (חות ס') ודלת כמכר"ם סי"ף ודו"ק, וגם מקום כלידה ת"ל לכתוב. ועוד פליגי רש"י ורי"ף ור"ת בפי' אפילו לא כתב אלא לסנגר שבעיר, דרש"י פי' דכך מילחא משלום מלכות קאי כבכיאה דשמואל וכן משמע מדברי כרי"ף, ור"ת פי' דלא פליגי אשלום מלכות ורב אכתב במזרח וכי' במערב קאי. וכתב הרא"ש דלטעין שלום מלכות אין נפקותא בהיזנא דדוקא בימיהם היו מונין שטרות לשנות המלכים ונהגו למנות לגריחת העולם, אבל כי' במזרח וכתב במערב לדברי ר"ת ז"ל הולד בשר אבל לא תינשא, ולרבינו חננאל הולד ממזר, ולשאר המפרשים רבנן לא מודו לר"מ אלא בשיבא שמו ושמה אבל כי' במזרח וכתב במערב מכשרי רבנן לגמרי ע"ש. ודברי רבינו נראה נמי כשאר פוסקים שבכיאה הרא"ש ז"ל מדלא כתב אלא שיבא שמו ושמה וק"ל.

וכתב הרא"ש בתשו' (כלל מ"ב סי' כ"ב וכ"ת, ובכיאה בעור וב"י סי' קכ"ע) שאם לא כתב שם אבי כהשב אלא כינויו בגט בשר. וכתב בב"י בנראה דכ"כ אבי בעל וכ"כ הרשב"א ז"ל (חשו' סי' תקנ"ב) שאפשר שא"ל לכתוב שם אביהם בלל דשמו ושמה ושם עירו ושם עירה תנן, שם אביה ושם אביו לא תנן. ולאפוקי מתשו' מהרא"י (סי' קל"ח) שאם לא הזכיר שם אבי בעל פסול. וכתב הד"מ מיהו לכתחילה כותבין גם שם אביו ואפי' כינויו מובנים להזכיר. ואם יש לאביו ולבן כינוי אחד לכתחילה כותבין אלא בל אחד, מיהו אם לא כתבו רק לבסוף פלוני בן פלוני במכוגה פ' בשר, אבל אם בכינוי לבן לאוד יכאוב בכינוי קודם שיזכיר שם בהב ואם כתבו לבסוף פסול. לפיכך אי אמוקי לו אסופי אין כותבין אלא שמואיכן בלבד, עיין ס"ע ועיין תורת גיטין (אה"ע סי' קכ"ע ס"ע).

ואם לא כתב שם אביה ואהשב בגט בלל רק כתב אבי מגרש וכו' בגט פסול ובבגיס ממזריס, בך פסוע בש"ע (שם סע' י"א). ועיין ביאורין (לאו"ג אות ע"ו) דילא לדקדק דאפשר בלא כתב שם אשב בלל פסול רק מדרבנן, דאף דשמו הוי מדאורייתא מטעם שבתב הר"ן (גיטין פ"ב) דבעינן ספירת דבריס, מ"מ שמה הוי דרבנן. ובביאת ראבי מתומים (אה"ע סי' מ"ע), ולבסוף אזר בו דאדוייבו הוי פסול דאורייתא ובפשוע במחבר. ועיין בי"ש (אה"ע סי' קכ"ע סק"ב) אע"ג דבתבתי דאם לא כתב בשמות ובמסר בעדי מסירה יש מבשירין ול"ע.

ודע עוד דדייקו בגמ' שיבא שמו ושם עירה וכו' דבשינוי גרע מלא כתב בלל, ולבן אף אם לא כתב שם אשב, אבל אם שיבא שם אשב בגון מי שמו יוסף בן שמעון וכתב יוסף בן שמואל בגט פסול, ואפילו כוחזק עלמו בשם זה שברי כוחזק בשקר, דאף שבשם עלמו מוטיל מה שכוחזק עלמו בשקר שלשים יום מ"מ בשם אביו לא מבני מה שכוחזק עלמו בשקר. ויש מי שאומר שאם נישאת לא תלת ומהרש"ל מבשיר במקום מיגון בשנכתב שם אבי אביו ומב"ם בשכוחזק לקרות לס"ת בך, אבל בסאם לא. ולפיכך גר או אחוקי או אסופי אין כותבין אלא שמואיכן בלבד. ועיין בפסקי מהרא"י דאפי' אם עד א' מעיד על שיבא שם אביו פסול וכייבו קודם שנתן בגט, דלאחר שנתן כו"ל דבר שבעורה ובני שנים, ובמקום אחר בארבתי.

וכדאי להעתיק בלן תשובה מספריבו מבנ"ב (ח"ד סי' קע"ח) בני שכוחזק שם אביו בשקר וז"ל, ולבאורה כי' נראה לפום ריבעתא דאם כוחזק בן שפיר דמי וכמו שכתב כיון שלא כוחזק בעיר באותו שם עד היום הזה וכו', אלא דא"כ דבריו ז"ל בלתי מובנים בס ולאו ריבתא סיפא דסוף סוף מאזי בשיקרא הוא ולא עוד שמאזי בשיקרא אלא שקר גמור הוא שברי ודאי שאין הוא בן פלוני, ולעשם זה דמאזי בשיקרא מאי נ"מ אם כוחזק בן או לא כוחזק.

איברא דבחסו' כרח"ם (כלל י"ז סי' י"ב) כתב בלחד
שנשתמד לפניו וכי' שמו שמעון וכי' שמו יוסף
בן שמעון ולחר שנשתמד לפניו כינה שם לפניו וקרא
שמו יוסף בן שמואל, לימים גרש חת חשתו בלוחו שם
החדש והכשירו הגט, וכרח"ם ז"ל תמה על המכשירין
וכתב דלף חס יוכל לחדש לגמרי חת שמו ולקרות לו שם
חחר כדחמרינן שלשה דברים מבטלין חת הגזירה וי"ח
חף שינוי השם כמו שמלינו בחברהם ושרה, חבל שם
לניו לחיך יכול לגמרי וכו' ע"כ. הרי כתב מפורש
כרח"ם ז"ל דשם לניו ח"ח לגמרי.

ובבר רחיתי לחיזה לחרונים ז"ל שרלו לדייק בדברי
כרח"ם ז"ל דדבריו סותרים מחבו' כנ"ל ורלו
לדייק מכלן דשכ"פ משכוחזק מותר לפני בשם לחר,
חלח דהקשה לכו מדברי כרח"ם בשניים. ולפענ"ד
לפילו ריח קושיח לין כלן מחרי טעמי, חדח דלפילו
לפי טיחתם ים לומר דדוקח לגמרי שם לניו ח"ח כיון
שכבר ים לו חב והוחזק בו חו כי' לו חב שברי עיקר
כחיבת שם החב בגט הוח כדי לידע וטיבח מוכח מחוכו
מי הוח, ועיין נוב"י (חכ"ע סי' פ"ח קי"ג). חבל בגר
שלין לו חב ושם חב כלל כי' יכול לקרות לעלמו על שם
מי שרולה ולין זה טינוי שם לניו חלח בדח שם חב.

שנית לני לומר דודחי כני חרי חשוחות חדח ניהנו
ולחדשה בח זה וגילה על זה דודחי לפילו בגר
ח"ח להחזיק עלמו בשם שלינו והוח שקר גמור ולח שרק
מחזי כשקר חלח הוח שקר גמור, וכלין יחמר לחברהם
בן יעקב והוח לינו בן יעקב. ומה שנתן כרח"ם ז"ל
טעם מפני שלח כוחזק בעיר בלוחו שם עד כיום י"ל
דכוונתו לומר דכל שם שלח כוחזק בו ודחי לין זה שמו
וממילח הוה שקר חלח שבשם שכוחזק בו בלוחו עיר
מוקמינן ליה לחזקתו דזה הוח שמו כי טכ"פ לח ידעינן
ליה בשם לחר, חבל לי ידעינן ודחי שכוחזק בשם לחר
בשקר וכח שכחזיק לזו שם לניו הוח ודחי לריך לכלוב
שמו כלמיתי דחדש לינו יכול לגמרי שם לניו וכמ"ש
כרח"ם ז"ל בכלל י"ז דזה כוה שקר גמור.

וראיתי להחח"ם (חכ"ע סי' מ"ח ח"ח) בלחד שכחזיק
עלמו במקום שכלינה שם גט בשם ילחק בר
ישרחל ונמוצח שהקר דינר, וכתב כחח"ם ז"ל תקנה
לפרסם בניכר"ל ע"י כרזה ג"פ שזה שכחזיק עלמו בן
ישרחל הוח שקר והוח בן מלכה ובזה נעקר שם כרחשון
ונקבע בשני. חע"ג דכ' כרח"ם בלחו' (כלל ע"ו סי'
י"ד) של גר שנתגייר שנתגדל בינינו ורולה לישח חשה
וכו' חלח ודחי ח"ח וכו' כחס לבדוח לו שם פלוני, חבל
ככח נכפוך הוח שכחזיק עלמו בלחילה בשם שקר
וכו' ויש לזה כדמות רחי' מחבו' כרח"ם (כלל י"ז סי'
י"ב) והוח בש"ע (סי' קכ"ט) וכו' ע"ש, ומדבריו
הקדושים רחי' בס"ד לדבריו. ועיין שו"ח מכרח"י (סי'
קל"ח) שכתב דחין לחלק בין לחזקה לו לח דשם שניו
לעולם ח"ח לגמרי, ועיין עוד רדב"ז (ח"ח סי' שע"ו)
ובפח"ם (חכ"ע סי' קכ"ע סקכ"ד) בחריך כרשב בזה
ובניח מחלוקת הפוסקים.

והנה לח מינטיח לדעת הפוסקים דהכלחי דח"ח לגמרי
שם שניו לעולם לפילו כשהוח מוחזק ושכ"פ לפי
מה שניחרחי בס"ד דלפילו לח כי' מוחזק מ"מ שקר
ודחי הוח דחסור לגו בדידן להחזיק חת זה בשם המגדלו
לעולם, חלח לפילו לשיטת החולקים מ"מ נרחה דחיכח
כחן חשם יותר משינוי שם שניו דהתם שכ"פ לינם רולים
לשכח מהחינוק מקור מחלנתו משח"כ בדידן שכל
מגמתם דוקח לשכח לח מקור מחלנתו שהוח גר ושלינו
מזרע ישרחל. ולדידן זה ודחי נ"מ גדולה שהוח חסור
בדבריס שהגר חסור בשם ומחמו מלוויס על ומהבחם
לח הגר וכו'. ע"כ לפענ"ד פשוט דחין לקרלו בשם
המגדל, ומדרבה לריך להודיע ולפרסם שחין זה ולד
ישרחל מיומח כדי שלח יחערבו פסולי קהל חו גריס עם
עם קודש המיוחסים, וכי' בחמת בכלל כח דמכריז עליה
דממזר הוח הכ"נ כן הוח לגד כי לם משום כל כני
דבריס שהחבחי והבחתי לעיל. והגם שגם כ"ג בחמלע
הדבריס כתב לגבי גר דיהה מוכרח להגיד לו בשעה
שנעשה בן י"ג שחם ירלה לחזור בו כרשות בידו, חבל
כרי המליחות מעיד בזה שרובם מהם דוקח רולים לשכח
לח מקור מחלנתם. ע"כ לפענ"ד למגדר מילחת כי' מן
הרחוי לפרסם לכל החנשים מחמלי ילדים שלח יקרחו
ילדים בשמם כנלפענ"ד.

בהיום שים כמה שחין להם בנים והם לוקחים בנים מן
השוק וחינם ידועים חם הם מזרע ישרחל חו
עכו"ם והם מגדלים חותם. וחפי' יודעים שהם מזרע
ישרחל חו שמגיירים חותם וחח"כ קורין חותן על
שמותיהן בן פלוני והוח ליסור גמור, ולריך כרב
המסדר גיטין לחקור חח"ז ולח לכתוב שם המחזן כי
הגע להרהב פוסקים פסול. וחפי' להיש מי שחומר שחם
ניעשח לח חלח מ"מ לריך להודיע לבעל הבני, דנחלקו
הפוסקים בדין זה דחיכח דס"ל דחלח ויחוש לעלמו מיין
שו"ח רעק"ח (סי' קי"ח קי"ע ק"כ) ובפח"ם (ס"ק
כ"ז). והרהב יש להחריך בזה בעוכ"ה כי לח חכבר דרי
(ועיין מבכ"ח ח"ד סי' קע"ח).

כולד ממזר ופליגי עליה חכמים דזה ומודי ליה מיהו בגיטה שמו ושמה ושם עירה שכולד ממזר: **ותצא.** מזה ומזה וכל הדרכים כאלו נכ מפני שבגט פסול מכ"ת: **ולגה** עמו בפונדקי. ר"ל שנתייחד עמו בפדים לאחר נתינת הגט אע"פ שלא רואה שנבעלה זה לבו גם נכ וכן כן מידי יאוד וכן כן מידי דיהה, וי"ל מה שאמרו ולן עמה בפונדקי דמשמע דוקא לן בלילה אבל נתייחד עמה ביום דיצראל קדושים הם ואין משמשין ביום י"ל דב"ה מודי לב"ש, ועיין מאירי דבכהן שגירש או בגרושת לאחר שנשאה לאחר ונתאלמנה מתיש אחר אין מוסגין ליאוד משום דיהת איסור ואולי רק דיהת איסור אבל ביום שאני ולי"ט: **ואוקימנא** למתני' בשלא רואה. דאם רואה למרינן חזקה אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות, גמר' שם. ודע דיש חומרים דאפילו לב"ה אם גירשה מתוך חיבה יאבה ערוה וכיולא בו חיבה לריכה גט שני וכוליאו כן מירושלמי ב"ש חזלין לדאחיכון ועיין מאירי: **פוסלין בגט.** אם כאבו באוכו ואפילו נאקיים באנאי: חוץ שפוסל בע"פ. דהוי ושם עירה שהולד ממזר ותצא. קיח) (שם פא.) המגרש את אשתו ולנה עמה בפונדקי בית שמאי אומרים אין צריכה הימנו גט שני ובית הלל אומרים צריכה הימנו גט שני, אימתי בזמן שנתגרשה מן הנישואין ומודים בנתגרשה מן האירוסין שאין צריכה הימנו גט שני שאין לבו גס בה. (שם ע"ב) ואוקימנא למתניתא בשלא ראוה שנבעלה. קיט) (שם פר:) תנו רבנן כל התנאים פוסלין בגט דברי רבי וחכמים אומרים כל שפוסל על פה פוסל בכתב וכל שאינו פוסל על פה אינו פוסל בכתב חוץ שפוסל בעל פה פוסל בכתב, על מנת שאינו פוסל

משנה הלכות

קיח) ומ"ש כמגרש את אשתו וכו' (פ"ח ע"ח) משנה כלשון רבינו, ובגמ' אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מחלוקת בשראוה שנבעלה דב"ש סברי אדם עושה בעילתו בעילת זנות וב"ה סברי אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות, אבל לא ראוה שנבעלה דברי הכל א"ל הימנו גט שני, חנן ומודים בנתגרשה מן האירוסין שא"ל הימנו גט שני שאין לבו גס בה, ואי בשראוה שנבעלה מה לי מן האירוסין ומה לי מן הנישואין, אלא מאני' בשלא ראוה שנבעלה וכו' כי אתי תנא דאניח אר"ש בן אלעזר לא נאלקו ב"ש וב"ה על שלא ראוה שנבעלה שא"ל הימנו גט שני, על מה נאלקו על שראוה שנבעלה בב"ש אומרים אדם עושה בעילתו בעילת זנות וב"ה אומרים אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות, ומאני' פליגי אי למרינן כן כן מידי יאוד כן כן מידי דיהה, ומודים בשנתגרשה מן האירוסין שא"ל ממנו גט שני דלא למרינן כן כן מידי יאוד כן כן מידי דיהה משום דאין לבו גס בה. ופריך ומי א"ר יוחנן הכי, והאמר ר' יוחנן הלכה כאחם משנה ואוקימנא למתני' בשלא ראוה שנבעלה, ומשני אמוראי ניהו ואליבא דר' יוחנן, ע"כ.

ומפשטות לשון רבינו שאבד ואוקימנא למתני' בשלא ראוה שנבעלה משמע דפסק בין בנישואה בין באירוסה שא"ל הימנו גט שני, ובראיתה שנבעלה אפי' אירוסה לריכה הימנו גט שני. אבל הרי"ף כתב מאני' בשלא ראוה שנבעלה ואליבא מדי יאוד ולא מדי דיהה, וב"ה סברי למרינן כן כן מידי יאוד כן כן מדי דיהה ומודי בשנתגרשה מן האירוסין שא"ל גט שני דלא למרינן כן כן מדי יאוד וכו'. ובאבד הר"ן ז"ל שברי"ף פוסק כאחם מאני' וב"ה ברמב"ם (פ"ו מהל' גירושין), אלא בנישואה אפילו בלא ראוה שנבעלה לריכה הימנו גט שני כל שנתייחד עמה בפני עדים וכוה שיהיו העדים באחד ושראה כוה את העדים, ואם ראוה שנבעלה אפילו מן האירוסין לריכה הימנו גט שני.

ובתב הרמב"ם ז"ל (פ"ע מהל' גירושין) נתייחד עמה אחר שאמר להם לכתוב את הגט ולאחום וליתן לה הרי אלו לא יאבדו וק"ו בדברים אם הגט שנתן לה ליבה בשנתייחד עמה נפסל הגט שמא בעל, ק"ו לזה שלא נאבד ואם אאבדו ונאנו לה אחר שנתייחד עמה אינו גט ע"כ. ואאבד הר"ן ודבריו תמוהין שאין זה ק"ו דבשמעאין אילא למיאם לקידושין ובנידון שלו ליכא למיאם לאבי. ועוד איאך פסק לגמרי דאינו גט ובשמעאין ספיקו בעלמא דמספקינן להלריכה גט שני דשמא פייס אייסינן, אבל אין מקום לומר שבעל לגמרי וכן דעת הרמב"ן ז"ל.

והטור (סי' קמ"ע) כאב המגרש אשתו בין מן האירוסין בין מן הנישואין ובא עליה אח"כ בעדים לריכה ממנו גט שני, ואם לא ראוה עדים שבא עליה וכו' אם הוא מן הנישואין לריכה ממנו גט שני וכו' ואם הוא מן האירוסין וכו'. ואאבד הב"י ואילא מ"ד כאם הר' יוחנן ס"ל כי אתי תנא דאמר לא נאלקו ב"ש וב"ה על שלא ראוה שנבעלה שא"ל ממנו גט שני כלומר ואע"פ שנתייחדה, על מה נאלקו על שראוה שנבעלה שב"ש אומרים אדם עושה בעילתו בעילת זנות וב"ה אומרים אינו עושה. ואאבד הר"ן שיש שפסקו ככאי תנא, אבל הרי"ף והרא"ש פסקו כאאניאן וכו', ועיין ש"ע (סי' קמ"ע ס"ג).

קיט) ומ"ש ת"ר כל האנאים וכו' (שם פ"ד ע"ב) ת"ר כל האנאים פוסלין בגט דברי רבי,

על פה אינו פוסל בכתב, והני מילי לפני התורף אבל לאחר התורף כשר. קכ) (שם פז:) גט שכתבו עברית ועדים יונים יונית ועדיו עברית עד אחד יוני ועד אחד עברי כשר, כתב סופר ועד כשר איש פלוני עד כשר בן איש פלוני עד כשר איש פלוני בן איש פלוני ולא כתב עד כשר, וכן היו נקיי הדעת שיור נגע: **תוי"ט** לפני התורף. נגמ' רבי זירא מוקי מחלוקת לפני התורף דרבי סבר גזרינן ט"מ לטו חוץ ורבנן סברי לא גזרינן ט"מ לטו חוץ מכל לאחר התורף דברי הכל כשר ורבא אמר מחלוקת לאחר התורף דברי הכל דגזרינן לטו חוץ ובחוץ הוא פסול גמור לפילו ט"פ דסבר רבא דלא נכתב לשם כריתות ויין מסי"כ: **גט** שכתבו עברית. ר"ל מדי ישראל שחתמו בכתב יונית: **כשר**. ומ"מ לריך שיכיו כעדים מכירין לשון הכתב. וכתב הרמב"ם דמ"מ כתב מקלת בגט בלשון אחד ומקלתו בלשון אחר בגט פסול והרא"ד הביגו: **כתב** סופר ועד כשר. פי' בגמ' דאתם סופר עם עד אחד ובא ללמדינו שאין חוששין שמא לא נוכ בבעל לסופר לאחוס אלא נוכ לבנים אחרים וכם בחתימותו אלא לבייבו, אבל כתב סופר ולא אתם ועד אחד אינו אלא כלום: **נקיי** הדעת. שלשון קלרה:

משנה הלכות

וחכמים אומרים כל שפוסל על פה פוסל בכתב וכל שאינו פוסל ט"פ אינו פוסל בכתב חוץ שפוסל על פה פוסל בכתב ט"מ שאינו פוסל ט"פ אינו פוסל בכתב. ר"ז זירא מחלוקת לפני התורף דרבי סבר גזרינן ט"מ לטו חוץ ורבנן סברי לא גזרינן ט"מ לטו חוץ, אבל לאחר התורף דברי הכל כשר ורבא אמר מחלוקת לאחר התורף דרבי סבר גזרינן ט"מ לטו לפני התורף ורבנן סברי לא גזרינן לטו לפני התורף, אבל לפני התורף ד"כ פסול. וכתב הריי"ף ת"ר וכו' אמר רבא מחלוקת לאחר התורף דרבי סבר גזרינן וכו' אבל לפני התורף דברי הכל פסול, ומתניתין דקתני כתבו לתוכו ולוקימנא בחוץ אבל על מנת לא פסול לאחר התורף ורבנן הוא וכן הלכה ט"כ.

והר"ן כתב ונמלא פסקן של דברים דחוץ פוסל בין בכתב בין בט"פ לפני התורף, בכתב מדאורייתא ובט"פ מדבריהם, אבל לאחר התורף בכתב פוסל מדבריהם אבל בט"פ אינו פוסל כלל וט"מ לפני התורף בכתב פוסל מדבריהם ואף בט"פ לדעת קלת פוסקים. אבל לאחר התורף אינו פוסל בין שתקיים בין שאחזר וביטלו וכו', ויין בסי"מ ומלאמות שם, ובמרדכי (סי' תכ"ז) בגה"ה ושאלתם וכו', ויין מ"ש למיל (לוח י"ז י"ח כ').

קכ) ומ"ש גט שכתבו עברית וכו' (משנה פ"ז מ"ב) גט שכתבו עברית ועדיו יונית יונית ועדיו עברית עד א' יוני כתב סופר ועד כשר, בן איש פלוני עד כשר, בן איש פלוני עד כשר וכך היו נקיי הדעת שבירושלים עושין, כתב שיכתו ושיכתב כשר, מ"כ. ופרש"י וכך היו נקיי הדעת נוהגין שלשון קלרה לא היו מוחמין עד אלא פלוני בן פלוני, מ"כ. ומיהו רבינו גרם במתני' במקום שיבת עושין וכך היו נקיי הדעת שבירושלים כותבין. שיכתו ושיכתב כשר, וגם שיבת "כתב" שיכתו ושיכתב לא גרס.

ובירושלמי גורסין וכך היו נקיי הדעת שבירושלים כותבין, אלא אחר שיבת כותבין גרס כתב שיכתו ושיכתב כשר, וכך הוא גירסת הריי"ף, ויין תוס' (ד"ה וכך היו נקיי הדעת). ור"ח ורי"ת גרסי שיכתו ושיכתב כשר וכך היו נקיי הדעת שבירושלים כותבין, פירוש שלא היו כותבין אלא שיכתם ושיכת אנות.

ודברי רבינו נרחין דמפרש נמי בכי, כלומר וכך היו נקיי הדעת שבירושלים כותבין שיכתו ושיכתב כשר, ויותר כי' נכון אילו כי' גורס וכשר. וראיתי בספר כשר לר"ת (ירושלים תשי"ט, סי' ק"מ, סי' רע"ח כ"ע ח') שכתב ובמדורת אחרת הוסיף הרב בחיקון וכו' ובהלכות גדולות מפרש וכן היו נקיי הדעת עושין כותבין שיכתו ושיכתב, כלומר ולא יותר ע"ש. ובמרדכי (פ' השולח סי' שס"ח) בביאת לשון ר"ת ושל גט מומר לעו"כ שגירש את אשתו שאלו לר"ת אם לריך לכתוב שם דמו"כ עם שם של יכדות, והשיב שאילה ואם שלכזכיר שם של עו"כ בתורת משה ויש"ל דשם של יכדות לא גרע משיכתו ושיכתב דתנן בפ' במגרש כשר ופי' בערוך אע"פ שלא כתב שם המובחר, ומאני דפ"ב אמרה כן וכך היו נקיי הדעת שבירושלים כותבין, ומפרש בה"ג שהיו כותבין שיכתו ושיכתב לכתחילה ולא יותר. ועוד דאניא בתוספתא דפ' השורק גר שביב את שמו לשם עו"כ כשר ע"ש.

ובאוצר הגאונים (גיטין פ"ח) גט שכתבו עברית וכו' ושאלת דאנן גט שכתבו עברית וכו' כו"ל כשאם מאני' וכשר או לא, הכא חזינא אחילה דהלכתא ככה מאניאן גט שכתוב עברית ועדיו יונית כתוב יונית ועדיו עברית כשר, והלכך גט דכתוב פרסית כשר כוא ואין בו חששא כל עיקר. אלא מיהו לריך שיכתב כהלכתו או בלשון השה דרגילנא ביה בלשון הרמית וכו' ואי אפילו כומתק גופו של גט ותורפו אל לשון אחר

חניכתו וחניכתה. ר"ל נגע שבירושלים כותבין חניכתו וחניכתה כשר. **קבא)** (שם פח.) כתב סופר ועד כשר, אמר ר' ירמיה חתם סופר שנינו. ההיא כתובת חתנים דאתאי לקמיה דר' אבהו דהוה ידע ליה לטופסא דספרא ולחתמות ידא דחד סהדא סבר לאכשורה, אמר שלגך לכזכיר שמו ושם מגיו כדי לברר ואם כתב שמו וכנוי משפחתו כגון שקורין בלשון לע"ז לכל המשפחה ונחלקו בו מד יש חומרים מד עשרה דרי כלומר חפילו מברו עשרה דורות שלא קרחו בחותו כנוי וי"ח מד שלשה כלומר שחם מברו שלשה דורות ולא קרחו בשם משפחה זו חינו כלום, וי"מ מניכתו וכו' כגון שמחיחסים לרחם משפחה ומחברים חותו רחם משפחה לעולם כגון חגן עזרח חגן רחובן ומניחים שם כחב ועיין משנ"ב: **חתם** סופר שנינו. במשנתינו דכשר דהוו לכו שני עדים ולא חיישנן למימר דנעל לא נוכ שיחתום סופר חלא חמר לשנים שיחחמו וכם מחמת כסיפוסא דספרא חמרו לו לחחום דמחני' ר' יוסי כוח דחמר מילי לא ממסרי לשליח ואפילו בחומר חמרו וכ"כ כר"ן דמכ"ע פסק כר"י להלכה דחתם סופר ועד כשר דפוסל בחומר חמרו וזה גם דעת רבינו: **למופסא** דספרא. שכיו מכירין כחב כסופר שבירושלים כותבין חניכתו וחניכתה כשר. **קבא)** (שם פח.) כתב סופר ועד כשר, אמר ר' ירמיה חתם סופר שנינו. ההיא כתובת חתנים דאתאי לקמיה דר' אבהו דהוה ידע ליה לטופסא דספרא ולחתמות ידא דחד סהדא סבר לאכשורה, אמר

משנה הלכות

וחקרנוהו ומלאנו בו חת הלרכים שחיקנוס חכמים כשר כוח וכו', ע"ש.

ומצאתי לרבינו ירוחם (נחיב ב' ח"ב) דרבינו יוסף כלוי מנע לכחוב בגע בכחיבת כחלויה מאד כדי שלא יהא משמש תרי ליעגא בניעגא וחזרו בסופרים לכחוב בגע בכחב מיושרת בכחב חשורית כס"ת, וגם זה מיבב על ידם ואמר לבם ואיך נשחמש בזה מכחב חלקים ויבוא לזלזול, אבל בכחוב בכחיבה אחרת בנקרא בלשון ערבי מדבדבי וכל אשר יעשה בזה כוח בכלל מכבדי בחורה וכו', ע"ש. ועיין ס"ע (יו"ד סי' רפ"ג בבג"ה) וי"ח דאין לכחוב דברים של חול בכחב חשורית, ועיין בשו"ת רב פעלים (ח"ח יו"ד סי' ל"ב. ועיין משנ"ב (ח"ז סי' קפ"ג) ובעוש"ע (חב"ע סי' קב"ע סי"ח) ודו"ק.

קבא) ומ"ש כתב סופר ועד כשר וכו' (גמ' פ"ח) כתב סופר ועד כשר ח"ר ירמי' חתם סופר שנינו, ח"ר חסדא כה מני ר' יוסי כיח. כלומר כחובת חתנים דאחי לקמי דר' אבוכו דהוו ידעי ליה לטופסא ולאחיומי ידא דחד סהדא, סבר לאכשוריה ח"ל ר' ירמי' חתם סופר שנינו. וכאבו אחום' (ד"ה אמר ר' ירמי') משמע דהלכה כר' ירמי' וכו' ודלא כשמואל דהכשיר כתב סופר מובבק ועד ולכאחילה אפילו בגיעין, ומ"מ אין להכשיר חתם סופר ועד בגיעין מבח ר' ירמי' דבה לכל אמוראי בפ' בחקבל (ס"ו ע"ב) דמכשרי בחומר אמרו יש לפסול חתם סופר ועד משום דגפיק מיני' חורבא, ע"כ. וברמב"ם וברא"ש פסקו דחתם סופר ועד כשר, וכאב הרא"ש דלכאחילה אין לעשות וביעבד כשר. וברי"ן בפ' בחקבל (דף ס"ו ד"ה ואפילו אמר אמרו) כאב מפורש בגמ' דמאן דס"ל דאומר אמרו כשר ס"ל דחתם סופר ועד פסול, שאם בסופר עלמו חותם עם עד אחר פוסל, דאי אמרת כשר גפק מיניה חורבא, ולפיכך מחמת חשש חורבא אין להכשיר חתם סופר ועד. וברי"ף ז"ל פסק דאומר אמרו פסול, וממילא חתם סופר ועד כשר. ואע"ג דמפורש להדיא בכא דשמואל ס"ל דאומר אמרו כשר וכו' אפ"ג דמאן דס"ל אמרו כשר ז"ל על סוגיא שבפ' מי שאחזו כמו שמפורש בהלכותיו, וכ"כ בעל הלכות (כוח רבינו ז"ל) ור"ח ז"ל, וע"ש מה שהאריך לעניו הלכה.

והמרדכי (גיטין ס"ו) כאב ישמעו לאפוקי ממ"ד מודה ר"י באומר אמרו, וכן פי' ר"ח דאין הלכה ככל הני אמוראי דמכשרי באומר אמרו. ולפי ריא"ף ור"ח יש להכשיר חתם סופר ועד כרב בפ' המגרש. אמנם ר"י אומר דיש להחמיר וכו' ואע"ג דרב מכשיר חתם סופר ועד בפ' המגרש והלכה כרב לגבי שמואל, היינו לגבי שמואל לאודיה, אבל בכא כל הני אמוראי כשמואל ס"ל ויכול להיות דריא"ף ור"ח לא לגמרי פסקו כמותן דין לקולא דין לאומרא אלא דיש לאוש לדברי שניהם ע"ש. ולא נראה כן מדברי רבינו. ונראה דרבינו סמך אמעשה רב שבגמ' שם שבניאו בכוח בחובת חתנים דאחי לקמי' דר"ח וכו' דאחי קא"ל אלא קא"ל דמעשה רב, ולכן קי"ל כמעשה רב שהוא כלל בכל מקום.

והשור (סי' ק"ל) כאב חתם בו בסופר שבחבו ועד אחד פסול לדעת בחוס' וכו' אבל ברמב"ם מבשיר וכן פסק ברמ"כ. ובב"י בחריך ברבב ובניח דעת רבינו ור"ח ורמב"ם להכשיר ודעת ברמב"ן וסמ"ק וסמ"ג וברשב"א (בשו"ת ח"א סי' אלף רכ"א) לבאמיר בחרוייהו, כלומר באומר אמרו וגם בחתם סופר ועד. ואאב על המרדכי בגמ' דמאן דס"ל דאומר אמרו שלא לגמרי פסקו כן אלא שיש לאוש לשניהם ועש"ע בחריכות, ובש"ע שם ודו"ק.

ליה רבי ירמיה חתם סופר שנינו. קכב) (שם פח:) גט מעושה בישראל כשר ובגוים פסול, מה טעם אמרו בגוים פסול שלא תהא כל אחת ואחת תולה עצמו בגוי ומפקעת עצמה מבעלה. אמר רב נחמן אמר שמואל גט מעושה בישראל כדין כשר שלא כדין פסול ופוסל ובגוים כדין פסול ופוסל שלא כדין אפילו ריח וחתימת עד אחד ולא כיו מכירין חתימת עד כשני: **א"ל** ר' ירמיה חתם סופר שנינו. כתב סופר ועד דחתן במתניתין כיינו חתם סופר לבד כתב סופר לא, ובגמ' לא גרסינן רק דכוה ידע ליה לטופסת וכרי"ף גרס לטופסת דשטרא ורבינו גרס לטופסת דספרא ולטון מבורר ולא: **גט** מעושה. שכפוהו בחזקה ליתן גט ואפילו שלא בשוטים: **בישראל** כשר. דקיי"ל כופין אותו עד שיאמר רוצה אני ונפק ישראל טוב הוא ורוצה בקיום כמלות: **ובגוים** פסול. שעשוהו גוים לתת גט לאשתו אע"פ שכדין עשו אותו ואע"פ שאמר רוצה אני כ"ז גט פסול שכאורה אמרה ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם לפניהם ולא לפני העובדי כוכבים והואיל ולא היה מצווה לשמוע לדבריהם אין רצונו רצון גמור ואפילו אם נתנו מעות למגרש שאין מתן מעות מועיל בעשוי בגט (לעיל ריי"ז): **תולה** עצמה בגוי. שוכרת ע"כ חגם לכוף בעלה לגרשה ובאה עליו בעקיפין: **כדין**. כגון כהך דאמרינן בכו יוליח ויתן כתובה לו שכיחה אסורה לו: **פסול**. להחירה ליגשא : **ופוסל**. מן הכהונה משום ריח הגט: **ובגוים** כדין פסול. מפרש בגמ' דמש"ה בגוים כדין פוסל לכהונה משום דמיחלף בכדין דישראל ואתי למימר דישראל שעשאוהו כדין פוסל והוא גיטא מעליא הוא אבל שלא כדין דעכו"ם לא מיחלף בכדין דישראל ועיין ר"ן: **ריח** הגט. ומותרת לכהונה ואם בעלה כהן לא נאסרה

משנה הלכות

קכב) ומ"ש גט מעושה וכו' (משנה פ"ח ע"ב) גט מעושה בישראל כשר ובעו"כ פסול, ובעו"כ חובעין אותו ואומרין לו עשה מה שישראל אומרים לך (וכשר). ובגמ', אמר ר"נ אמר שמואל גט המעושה בישראל כדין כשר, שלא כדין פסול ופוסל, ובעו"כ כדין פסול ופוסל, שלא כדין אפי' ריח הגט אין. ופריך מה נפשך, אי ע"כ בני עשויי ניהו איתכשורו נמי ליתכשר, אי לאו בני עשויי ניהו מיפסל לא ליפסל. אמר רב משרשיא דכר תורה גט מעושה בעו"כ כשר, ומה טעם אמרו פסול שלא תהא כל אחת ואחת הולכת ותולה עצמה בעו"כ ומפקעת עצמה מיד בעלה. ופריך אי הכי שלא כדין אפי' ריח הגט אין נו וניכוי כשלא כדין בישראל ומפסיל נמי ליפסל. אלא כה דרב משרשיא בדוחה הוא ועשאה אתי כדין בכדין דישראל מיחלף שלא כדין בכדין דישראל לא מיחלף.

פי', כה דרב משרשיא בדוחה אלא אד"ת הגט פסול ועשאה דמילתא דהיכא דאמרינן לגבי חוקת גמר ומקנה דוקא בחייבי עולות ושלמים דניחא ליה דחיכוי כפרה, ובגי גט נמי דמצוה הוא לשמוע דברי חכמים וגמר ומקני. אבל אם אינסובו עו"כ, אפי' אמר רוצה אני אינו מקנה. וכתבו התוס' (ד"ה ובעו"כ וכו') אין לפרש דאפי' בעניז זה רוצה לומר דבעו"כ פסול משום לפניהם ולא לפני עו"כ אע"פ דבעו"כ מעשין ע"פ ישראל, דאין זה לפני עו"כ כיון דדייני ישראל מצויין לחובעו דאטו מומחין עלמן יחבעו אותו ולא יוכלו לגזות להדיוט לחובעו אלא כמו שפר"ת ובעו"כ חובעין אותו שאז כשר בזה כעניז, וכן פי' רב יהודאי גאון בהלכות גדולות דבעו"כ כשר בזה כעניז וכן ליתא בירושלמי דמכילתין ע"כ.

וכתב הרא"ש ז"ל פי' ר"ת לאחר חזרתו אבל דקאמר ובעו"כ חובעין אותו ואומר לו עשה מה שישראל אומר לך לפניהם ולא לפני עו"כ כיינו כשעשוי ע"פ דייני עו"כ, אבל אם כעשוי ע"פ דייני ישראל אפילו אם עו"כ כופהו לא מיקרי לפני עו"כ, וכן פי' בהלכות גדולות. ואם חובעין אותו עו"כ ע"פ ישראל ואומרים לו עשה מה שישראל אומר לך כשר, ע"כ ובריין אם שגיכ כניה ובעו"כ היו חובעין אותו כלומר ובעו"כ פעמים שכשר אם אומרים לו עשה מה שחכמי ישראל אומרים לך, שעיי"ז לא כי' עו"כ אלא כמקל ורצועה לגבי של ישראל שלוחו ואין מדקדקין בשליח שכוח חובע אם הוא ישראל או עו"כ, וכ"כ בכ"ג וכו'. וכבר ניין בבכ"ג שלפנינו שליחא זה, וכגרסה דאיזה אסרון יש כאן. ועיין ב"י (סי' קל"ד) שג"כ כניה כן בשם רבינו.

ויש לדייק עוד מה שכניה רבינו מה טעם אמרו בגוים פסול שלא תהא כל אחת ואחת וכו', וכרי בגמ' שם אמרו וכה דרב משרשיא בדוחה הוא ועשאה אתי כדין בדאין דישראל מיחלף וכו', פרש"י בדוחה דודאי לאו בני עשויי ניהו, וצ"ע למאי כניה רבינו כאי טעמא. וראיתי לרבינו בב"י (סי' קל"ד) שכניה כה דר"מ בדוחה וכאב, ולפיכך יש לאמוד על הרמב"ם ז"ל שכאב בפ"ב דכדין דעכו"ם פסול הוא ולא בעיל. ואפשר דס"ל דאע"ג דאמרינן כה דרב משרשיא בדוחה הוא כיון דאזינן דבפ' אזקת (מ"ח ע"ב) פריך תלמודא ממאניהן

עליו כלל: **יצא** שמה בעיר מקודשת. פנויה שילא עליה קול פלוניה מקודשת כיוס לפלוני ויש דבריס נרחין כדמפרשי לחורחי בגמ' (דף פ"ט ע"ח): **מגורשת**. ליכא לפרושי שחס ילא קול על ח"ח שכיח מגורשת שנחירנה להכשל לשוק חלח משמע דכ"ק שחס נשח כאן חשה בחזקת חלמנה וחח"כ ילא עליה קול שנחגרשה קודם מיחת בעלה דמחזקינן לוחה כמגורשת וחסרינן לוחה בעלה כאן: **אמתלא**. שלא יכא עס הקול על קידושין חו גירושין משל ועשס שכוח שובר חת כח הקול: **מגורשת** וחסרינן.

הגט אין בו. קכג) יצא שמה בעיר מקודשת הרי זו מקודשת מגורשת הרי זו מגורשת ובלבד שלא תהא שם אמתלא, ואיזו היא אמתלא גידש פלוני את אשתו על תנאי זרק לה קידושיה ספק קרוב לה ספק קרוב לו זו היא אמתלא. מגורשת ואסרינן לה אגברא, והאמר רב אשי כל קלא דבתר נישואין לא

משנה הלכות

דגט כמעושה ומשני כח לימתר עלה, לחר רב משרשיח ד"ח לפילו בעכו"ס כשר ר"י קיי"ל כווחיה. וי"ל דזה נמי דעת רבינו ומכחן רחי' לכחורה להכ"י ז"ל.

ומיושב נמי מ"ש רבינו לחר רב נחמן לחר שמואל גט מעושה ניסרחל כדין כשר שלח כדין פסול ופוסל, ובגויס כדין פסול ופוסל שלח כדין לפילו ריח הגט חין בו, וכוח כדעת הרמב"ס ז"ל ודו"ק.

קכג) ומ"ש ילח שמה בעיר מקודשת (משנה פ"ח ע"ב) כלשון רבינו. ובגמ', וחסרינן לה חגברח, וכח לחר רב חשי כל קלח דבתר ניסואין לח חייסינן ליה, ומשני כ"ק ילח שמה בעיר מקודשת הרי זו מקודשת, מקודשת ומגורשת הרי זו מגורשת, מ"ע קול ושובר שמו וכו' לחר שולח וכו' וכן חני לוי לח שימעו קול כשרה חלח כדי שיהיו נרות דולקות ושעות מוצעות ונשים עווח לחור כגר ושמחות לה ולומרות פלוניח מחקדשת כיוס ודילמח לח חקדשה, ח"ר פפח לימח פלוניח נחקדשה כיוס, כי לחח רב שמואל בר יהודה וכו' והלכו להכי למדמ"י כלשון רבינו.

אלא דרבינו גרס בגמ' מגורשת וחסרינן לה וכו', ובגמ' לח גרס רק וחסרינן לה חגברח, ועיין רי"ף ור"ן. ולולי שכוח פי' של רבינו דוחסירנן שחס י"ל דקחי על מקודשת ג"כ, ועיין רש"י ור"ן וחסרינן לה בחמיה ולחגורשת דחנן בחחני' קחי, וכי חשת כחן שילא עליה קול שגירשה בעל קחני בחחני' דחייסינן לקלח וחסרינן לה, ולחמר רב חשי. ולנה חז"ל דייקו וחסרינן לה חגברח, ולכחורה כו"ל וחסרינן לה חבעלה שהרי לפי כס"ד קחי לחסרה על בעלה כחן וכמ"ש רש"י ור"ן, חלח דבכיון דייקו לפמ"ש כ"ק דכחי קול דמגורשת חריעת קחי חשה פנויה שילא עליה קול מקודשת חייסינן לה וחסורה ליעשת חלח לחוחו כחיס, חזר וילא עליה קול מגורשת שגירשה חוחו פלוני שילא עליה קול בקידושין הרי זו מגורשת וחסורה לכהן ומוחרת לעלמח. וח"כ קחי חפנוי', וס"ד דחסרינן לה חגברח כלומר לגוס חדס, לבעלה חסורה משוס ספק גירושין, ולחחרינח חסורה משוס ספק קידושין, וז"ס וחסרינן לה חגברח ולח לבעלה ודו"ק.

ומדברי רש"י נרחה שחפילו ילח קול שני של גירושין חפי' מכחן ועד עשרה ימיס מכני, דחע"ג דלקמן מסקינן דבחמת לח שריח חלח כשכיח יולחח כחחד עס קול הקידושין, כחס כיינו טעמח לפי שבחמת לח כיינו על חנחי וכיו"ב היפך קול הרחשון שכי' שחס, חבל קול גירושין חיינו סותר כלל קול הקידושין. חבל הרחב"ד ז"ל כחב דחף בגירושין לריך קול הגירושין עס הקידושין בבת לחח כדי שיכא שובר ממו (עיין ר"ן). ודעת רבינו נרחה כדעת הרחב"ד שכחב מקודשת ומגורשת ודו"ק.

ומ"ש כדי שיחמרו פלוני שמע מפלוני, פי' הר"ן כלומר דחיכא עד לחד שחומר חני שמעתי מרחובן ועד ח' חומר חני שמעתי משמעון, דהשתא חיכא תרי סהדי דמסהדי מפומח דחרי לחריני והלכו הני קמחי למדמ"י רבותא קמ"ל דחע"ג דכל חד וחד משוס חד בלחוד קח מסהיד וחין כחן שנים ששמעו מפי שנים כלחד בבכי סגי. ולישנח כדי שיחמרו כ"ק, שבקול יולח ברחובן שמע משמעון ולוי מיהודה והלכו לכהן שמעון ויהודה למדמ"י ובחו לפנינו רחובן ולוי והעידו שכהן שמעו כמו שבקול ילח. וכח דר"ח לח פליגי חדעולח דחמר כדי שיכא נרות דולקות חלח בדעולח חיכא רגלים לדבר לח בעינן כדי שיחמר פלוני מהיכן שמע מפלוני דרגלים לדבר מיקרי דבר ברור. ועוד דמילחיה דר"ח שייך בין בקידושין בין בגירושין, ודעולח רק בקידושין.

והרמב"ם ז"ל (פ"ע מהל' חיסות) כחב, וכן הס בחו שנים ואמרו רחינו כמו שמחת חירוסין ושמעו קול כשרה ושמעו מפלוני ששמע מפלוני דנחקדשה פלונית בפני פלוני, נרחה מדבריו דבעולח כיינו ששמעו דקחמרי טובח פלונית נחקדשה כיום, ודבר' חבח חע"פ שלח שמעו חלח מחחד ולח חמרו ג"כ נחקדשה כיום חלח נחקדשה סחס סגי וכו'. חבל מה שכוח לומר דסגיח בשנים מעידין ששמעו מחחד שחמר

חיישינן, הכי קאמר מקודשת הרי זו מקודשת ומגורשת הרי זו מגורשת קול ושוברו עמו. קכד) (שם פט.) אמר עולא לא שישמעו קול הברה אלא כדי שיהו נרות דולקות ומטות מוצעות ובני אדם נכנסין ויוצאין ואומרים פלונית מתקדשת היום מתקדשת דילמא לא איקדש, אלא פלונית נתקדשה היום. כי אתא רב שמואל בר יהודה אמר רבי אבא אמר רב הונא אמר רב לא שישמעו קול הברה אלא כדי שיאמרו פלוני מהיכן שמע מפלוני ופלוני מפלוני והלכו להם למדינת הים. קכה) אמר רבא יצא לה שם מזנה בעיר אין חוששין לה כנגדה. שחינו קול ממש חלא כקול היולא מן כדות שכוח כנח קול ולא קול כרחשון: למדינת כיס. חבל חמרו שמחו לא (עור) ומיין משנ"כ: יצא לב. לחשב מוחזקת בכשרות ופנויה בעיר: שם מזנה. לעו"כ ולעבד לו לנחין ולממזר לו לקרובים שפוסלין לוחב לכהונה: אין חוששין לב. לחוסרה לכהונה:

משנה הלכות

כן מפי שנים חיגו יכול ליישבו לנשון הגמ' חת"כ גרים כדי שיחמרו פלוני שמע מפלוני ופלוני והלכו לכם למדכ"י ע"ב.

ולפענ"ד נרחה ליישב דברמב"ם לשיטתו דס"ל בכל' מדיס דחיסור שנחחזק בעד ח' לוקין עליו ולכחחזק בחיסור סגי בעד ח'. ודעת רבינו נרחה דלריך לומר פלוני מפלוני ופלוני מפלוני, כלומר שני מדיס ששמעו משנים ודו"ק. ומיין ב"ח (סי' מ"ו) ובחי' הגרות שם על הטור, ובלחם (פ"ע מכל' חיסות) ודו"ק.

ודע דהטור (סי' מ"ו) כחב פנויה שילח עליה קול שנחקדשה חוששין לה וכו' לו שיחמרו וכו' ודוקא חרי מחרי כדפריסית, כגון ששמע רחובן משמעון ולוי, ושמעון ולוי מישבכר ויכודה, חבל חד מחד לו חרי מחרי לח. חבל חד מחרי כחב ברמב"ן דכוי קלח ואפילו חשב שחמרה מפי חרי, ודוקא שחלו בשנים שבלבו למדכ"י דמרחתי כיום לו למחר לחו, חבל לם חולין בשנים שמחו לח כוי קלח. ולח"ה ז"ל כחב דלח מכני חלח חרי מחרי וכו' ע"ב. ומיין בחי' בגרות שבכנה"ג חמה עליו דלח מלינו בשום פוסק שיחלק בין בלבו למדכ"י למחו. ובחי' בגרות כחב דגם ברמב"ם ס"ל כן, ושכן כחב ברלח"ם דבספרי ברמב"ם נפל טעות ובטיקר כהטור ע"ב. ובש"ע (חכ"ע סי' מ"ו ס"ב) כחב וכן לם בחו שנים וכו' ובלבו לבם למדכ"י לו מחו וכו'. וכחב בב"ם לו מחו כ"כ ברמב"ם, והטור כחב דברמ"ב חולק ע"ז וס"ל דדוקא לם לומר בשם שנים שחיים, ומיין בחכ"ע לות ו' והטור בשם ברחב"ן ולדברי בב"י בוח ברמ"ב וכו' ע"ב בשם בכנה"ג. נמלח דבוח מחלוקת ברחשונים לם מחו נמי בכלל כלומר בחחו במדיס, ומיין יד דוד (פסקי בלכות לות קמ"ח בב).

ותנח בב"ם (סק"ז) בקשב דבח"מ (סי' ע') כחב הטור בשם ברמ"ב דלם לומר פרעתי בפני מדיס ומחו נחמן, וכן בקשב בניח בלל. וכחב דיש לחלק בין ממון דבמוליח מחבירו מליו ברחי', לקידושין לבלריכב גט (ולבוליחב מחזקת פנויב), ומיין במקנב בקו"ח (סי' מ"ו) ובש' מלי ברזים (סק"ח). ומיין חולב"פ מב שבחריך עוד בזב.

קבד) ומ"ש לומר מולח לח שימש קול בברה וכו' ז"ל ברמב"ם (פ"ע בב"ב) בחשב שילח מליה קול שביח מקודשח לפלוני וביח פנויה ברי זו בחזקת מקודשח לפ"פ שחין שם רחי' ברורה, וכל קול שלח כוחזק בב"ד חין חוששין לו. וכילד בוח בקול שחוחזק בו שביח מקודשח, כגון שבחו שנים וכמידו שרחו בגרות דולקות ומטות מולטות ובני חדם נכנסין ויולחין ונשים שמחו לב ולומרות נתקדשב פלונית כיום. שמעו לוחן לומרות פלונית תתקדש כיום חין חוששין לב שמח נזדמנו לקדש ולח נתקדשב, עד שישמעו שנתקדשב. וכן לם בחו שנים ולומרו רחינו כמו שמחת לירוסין ושמעו קול בברב ושמעו משלוני ששמע משלוני שנתקדשב פלונית בפני פלוני ופלוני ובלבו לבם העדים למדינב לחרת לו מחו כ"ז קול שמחזיק לותב מקודשח.

וביאר בש"ם דבריו, דקול בבברב שבעיר לחו בלוש בוח לח"כ בוחזק קול זב בב"ד ע"פ עדים בשרים בעידים שבם בעלמם רחו בבכנות לקידושין בעבב בעולם, ולף שעלם בקידושין לח רחו רק שמעו מפי נשים לו מפי עד ח' ששמע מפי שני עדים שבלבו למדינב לחרת ולפילו מחו דזב מיקרי רגלים לדבר. וביבח לחיבח רגלים לדבר לפני ע"ח מביחן, מיין בי"ם (חכ"ע סי' ל"ב סקכ"ב) למ"ם במחבר ונחמן בשליח לומר דעעבב, דביבח לחיבח רגלים לדבר לומר שעעבב מדחורייחח נחמן ובבח עמי כן בוח, ומיין עב"ם מב שבחריך.

קבה) ומ"ש לומר רבח וכו' (שם פ"ח ע"ח) לומר רבח

גירגרה בשוק. שכלכה נעוויות גרון: הניקה בנה. פרילוחא כוח שמגלה דדיה בשוק: מוזרות בלבנה. נשים הטווות בשוק לאור הלבנה ודרכן לשוח שיחות בטלות ולדבר בחשידות שבעיר: לא כנחת. שם חויבים מוליחים קול בחנם ברמז מועט: תחת בעלה. כאן שהרי כוח חינו כתנאי אכלה בשוק גירגרה בשוק הניקה בנה בשוק בכולן רבי מאיר אומר תצא רבי עקיבא אומר משישאו ויתנו בה מוזדות בלבנה, אמר לו רבי יוחנן בן נורי אם כן לא הנחת בת לאברהם אבינו שיושבת תחת בעלה והתורה אמרה כי מצא בה ערות דבר ולהלן הוא אומר על פי שנים עדים או שלשה עדים יקום דבר מה להלן דבר ברור אף כאן דבר ברור. קכו) תנו רבנן בעולה אין חוששין לה חלוצה אין חוששין לה נשואה אין חוששין לה ארוסה אין חוששין לה שלא לפלוני אין חוששין לה בעיר אחרת אין חוששין לה ממזרת אין חוששין לה שפחה אין חוששין לה הקדיש פלוני נכסיו הפקיד פלוני נכסיו אין חוששין לו. בח"ן

יודע שמא שדברו עליה קודם ומה יש לו לעשות: בעולה. ילה על בחולה בעיר קול שכיח בעולה: אין חוששין לה. לחוסרה לכהן גדול דלמא פרילוחא בעלמא חזו לה דכתה דחנן במחני' דחייסין לקלה כיינו שיכה נרות דולקות שבדגיים נכריס: חלוצה. בגמ' ליתא לחיבא חלוצה וברי"ף ורא"ם גרס לה כרבינו: נשואה. ילה קול על פנויה שכיח בשואה זה ימים ואנו מחזיקים לוחה בחזקת שכיח פנויה: אין חוששין לה. דקלה דמחני' כיינו שאומרים כיום שתקדשה פלונית: ארוסה. ילה עליה שכיח חרוסה זה ימים: שלא לפלוני. ילה עליה קול שמקודשת כיום אבל לה כזכירו שמו לומר לפלוני אלא שתקדשה סתם אין חוששין לה: בעיר אחרת. ילה כאן קול פלונית מתקדשת כיום במקום פלוני: ממזרת. ילה קול שכיח ממזרת: שפחה. ואין קדושין תופסין בה: הקדיש פלוני. אין חוששין לחסור נכסיו עליו: הפקיד פלוני. וזכה בהם אחר אין חוששין לה לומר שאינו

משנה הלכות

ילה עליה שם מזנה בעיר אין חוששין לה. מ"ע פרילוחא בעלמא כוח דאזי לה, כאנאי אכלה בשוק וכו'. ופרש"י ותוס', ור"ן דילא עליה שם מזנה מיירי אפילו לאחר פנויה שיכא קול שמזנה למו"כ ולעבד שפסולה לכהונה ומדברות עליה לע"ז קודם שניאחת לכהן. ות"ר יוחנן בן נורי דא"כ לא כנחת בת לאברהם אבינו יושבת תחת בעלה כהן שהרי כוח אינו יודע שמא דברו עליה קודם ומה יש לו לעשות, מ"ם בתוס'. ולפ"ז אם כי' יודע מהקול אולי יש לו לחוש מ"פ, ומיהו מלשון הפוסקים משמע דאפילו לכתחילה אין לו לחוש. ועיין רא"ש (בהשגות על כרי"ף) הא דאמר רבא ילא עליה שם מזנה וכו', ת"ל לומר שאין ב"ד חוסרה עליו אלא אפי' למי שמחמיר על עלמו ת"ל לו להחמיר על זאת, מ"ע פרילוחא בעלמא כוח דאזי לה וכו' ע"ש. ומיהו ודאי מיירי דמכאן כיה מתנהגת בנינוחת, דאל"כ אמאי לא יאוש לה מאוס לנינוחא. ועיין ש"א (אה"ע סי' ו' סעי' ט"ז).

ועיין ב"ח וב"ש וא"מ מה שהקשו סאירת הפוסקים, דבסי' ד' פסק המחבר (סעי' ט"ו) דכיכא שילא עליה קול שכיאה מזנה תחת בעלה וכבל מרננים אחריה כאן חוששין לה מדין זונה מד"א, והב"ח מחלק בין פנויה לא"א וכא"מ הקשה עליו ע"ש.

ועיין חשו' חא"ש (אה"ע סי' ח') ישראל שדר בין כחומות וילא שם על בחה שזינחה והרחה לזנות וילדה והיא ומבואיה מרחשים, ומולק על הא"מ וב"ש וילא לחלק בחלוקו דרבנן בין ילא קול שזינחה לילא קול שהרחה לזנוניס. ועיין פ"ח (אה"ע סי' ו' סקט"ו) בביאור ודו"ק.

קכו) ומ"ש ת"ר בעולה אין חוששין לה חלוצה אין חוששין לה וכו' בגמ' לא גרס חלוצה רק ת"ר בעולה אין חוששין לה נשואה אין חוששין לה, וכב"ח ליין ת"ר בעולה אין חוששין לה חלוצה אין חוששין לה נ"ב כך כוח בס"א וכך כוח גירסת כרי"ף והרא"ם, והוא גם גירסת רבינו וכ"כ הרא"ד בהשגות ס"ם. ופרש"י בעולה אין חוששין לה לחוסרה לכה"ג דדילמא פרילוחא בעלמא חזו לה. וכתבו התוס', פי' הקונטרס וכו' ולעיל נמי פי' ילא לה שם מזנה בעיר כגון שבעלה למו"כ או למבד דפוסלין בביאה, וכ"ג כוב מלי לפרש חייבי כריתות. ורבינו יצחק חומר דסתם בעילה זנוח שאין ידוע ממי פסולה לכהונה וכרי כיא בחזקת בעולה לנאין ולממזר עד שתביא ראי' לדבריה, כדאמרינן בפ"ק דכתובות (י"ד ע"א) דאין אשה נודקת ומזנה וכו' ע"ש.

ביאור מחלקותם דלרש"י בסתמא אין חוששין כלל דאמרינן לכשר בעלה, אלא אפי' כוליאו עליה שם מעו"כ או מבד ג"כ אין חוששין. ולתוס' סתם בעולה יילא עליה קול שבעלה כרי היא בכלל בעולה לפסול לה. ולפמ"ש דרש"י דייק מלשון רבא שאמר יילא עליה שם מזנה בעיר, ולשון מזנה משמע לפסול ולא שייך בפנויה לשון מזנה, כגם שג"כ כיא בילא חיסור אבל שם מזנה שייך על בילא פסולה כגון בא"א או בפנויה לפסול לה. ולכן פרש"י יילא לה קול לפנויה שם מזנה,

אש"ב מש"ה סימן. **קכז)** אמר ליה אביי לרב יוסף מבטלינן קלא או לא, אמר ליה מדאמר רב חסדא עד שישמעו מפי הכשרים שמע מינה מבטלינן קלא, אמר ליה אדרבא מדאמר רב ששת על פי נשים שמע מינה לא מבטלינן קלא, אמר ליה אתרוואתא ניהו בסורא מבטלי קלא בנהרדעא לא מבטלי קלא. **קכח)** (שם פט:) אמר רב אשי כל קלא דלא איתחזק בבי דינא לאו קלא הוא ואמר רב אשי כל קלא דבתר נישואין לא חיישינן ליה דבתר אירוסין חיישינן ליה, רב חביבא אמר אפילו דבתר אירוסין נמי לא חיישינן ליה והלכתא לא חיישינן ליה.

חייב להחזיר: **מבטלינן** קלא. שמעו קול יולא מפי נשים וחינוקות משחקין לכו לבטולי קלא או לא משחקין לכו כוחיל ואמרו פלוני שמע מפלוני כו' וליתנכו דליסיליכו מ"ג חותן פלוני ופלוני חזרו ממדכ"י ואמרו לא כיו דברים מעולם

מבטלינן או לא מבטלינן: **מפי** הכשרים. שיאמרו מפלוני שמעו וכוא כלך למדינת כים פלמא מקילו רבנן במילתא ום"מ דאי בדיקניה בתר ככי ומשתכא שקרא מבטלינן ליכ ומכריזין דלמו קלא כוא ומנסגינן לכ: **אתרוואתא** ניהכו. מקומות חלוקין כן במנכגם: **דלא** מיתחזק. שלא בדקו ב"ד אחריו שלא תכא שמיעת קול הברה: **לאו** קלא. פלא מ"כ ידעו ב"ד כעיר שכך יצא בקול פלוני מכיכן שמע כו' וגזרו שיחוסו לקול זה: **דבתר** נישואין. ניסא כיום ואח"כ יצא קול שכיום כיא נתקדשה לאחר קודם נישואין אלו לא חיישינן ליה לאוסרה על בעלה ולא להצריכה גט מבעל הקול שאם אחה מצריכה גט נמצא אוסרה על זה דמחזקת לקלא ונמצא בועל א"א וקיי"ל כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבועל: **דבתר** אירוסין. חייבין ומגרש ואשה שני: **והלכתא** לא חיישינן. ואינה צריכה כימנו גט שלא אחגנה על בעלה זה:

משנה הלכות

ח"כ ע"כ לפסול וכיינו לעו"כ או עבד. וכאן שאמר ח"ר בעולה אין חוששין לה ולא אמרו יצא עליה קול זונה או מזנה רק שאם בעולה, ח"כ משום זנות ליכא לאוסרה על כל כאן, מ"מ יש לאוסרה לכה"ג, כנלפענ"ד לדעת רש"י ועיין ר"ן כאן.

והראב"ד כתב בעולה אין חוששין וכו' חלוצה אין חוששין לה, פי' אינה יכולה להיות לפלוני שכבר היתה לקרוביו, או שיצא עליה קול בעיר אחרת אפי' יכי' קול חזק על כדרך שמצרפין זוחו בשמועה שלפניהו אין חוששין לה הואיל ובעירה אין הקול יולא אינו כלום. וכל זאת בצרייתא בקול הברה שאינו קול כאותו קול שפירשו בו, ושולא ושאר כאמורים על הקול שבמשנה באו לפרש.

קכז) ומ"ש ח"ל אביי לרב יוסף מבטלינן קלא וכו' כלומר חזרו פלוני ופלוני ממדכ"י ואמרו לא כיו דברים מעולם מבטלינן קלא או לא מבטלינן, ומסיק בגמ' אחרוואתא ניהכו כדברי רבינו. וכריב"ף לא כביא כא כלכתא כלל. וכאב כרי"ן ז"ל שמכאן נשאם מקומות אין מבטלין אח הקול בשום מקום אפילו בכעיני זה, ולפיכך לא כאבב כריב"ף ז"ל בכלכותיו. וכב"י כאב שלכן גם כרמב"ם לא כביא כא בלכתא (ול"ע שברי כרמב"ם מביא בלכות אפי' מה שלא נוגעות). ומיהו כרא"ש וכמרדכי בביאוהו. גם כרא"ד בבשגות כאב כא דאמרינן בסורא מבטלי קלא לכי מגלית מילתא דלמו קידושי מעליא ניהכו קאמר, ובנהרדעא דלא מבטלי אע"ג דמגלית מילתא לא נפקא בלא גט.

וכתב כרא"ש ז"ל, פסק רבינו מאיר ז"ל בתשו' דמבטלין קלא דסורא אחרי' דרב ונהרדעא אחריב דשמואל וקיי"ל כרב בחיסורי. ואע"ג דרב שאת דהלכתא נמי כוותיב בחיסורי אמר אפי' מפי נשים ומינה דייקינן דס"ל דלא מבטלין קלא ומכאן מסיק דאחרוותא ניהכו. נראה דרב שאת מנהרדעא הוא ושם נהגו כשמואל וכו' בלכך אין לכביא מר"ם דשאר בחרי' דשמואל כשמואל וכו' ועוד דבירושלמי משמע דר"י ס"ל דמבטלין קלא.

ודאיתי בפי' רבינו חננאל שבאב אחרוותא ניהכו בסורא מיקרי ואמרי בלכך מבטלינן קלא בסורא, בנהרדעא לא מיקרי ואמרי בלכך לא מבטלינן קלא בנהרדעא. משמע שאינה מחלוקת של אמוראים אלא בחילוק המקומות כדאר אלוי, יש מקומות שבקל מוליאין קול ושם מבטלין, ובמקום שאין מוליאין קול בקל מסתמא אם יצא קול יש בו ממש ואין מבטלין, ועיין ק"ג שם ובש"ע (סי' מ"ו ס"ו) ובב"ח שם וא"מ (סק"י) ובי"ש (סק"ד).

קכח) ומ"ש אמר רב אשי כל קלא וכו' (שם פ"ע ע"ב) אמר רב אשי וכו' כלשון רבינו. ופי' כדברים קול שלא בלבו בב"ד אחריו שלא תכא קול הברה בעלמא לא חיישינן לה. וז"ל כרא"ש, ולפום לורתא דשמעתא דפליגי בביטול קול מיירי בקול שיצא בלי ביטול שובר ואמתלא ונתאזק בב"ד, ושוב נאבדר לב"ד ע"י אותם שבוליאו את הקול שבוא שקר וכו' ע"ש. ובכ"ן כביא בשם כרמב"ן כל שלא בדקו ב"ד אחריו אם כוא קול גמור בשמיעת קול פלוני ופלוני

שלחו מבי רב לשמואל. לאחר הסתלקותו של רב שלחו תלמידי דרב לשמואל: יצא עליה קול מרשעון. ובא אחר וקדשה בעדים, ושלחו לי מגליא מילתא דקדושי רשעון קדושי מעליא ניהוי לי לריכה גט מיני או לא. דכיון דעל ספק רשעון נתקדשה לעני או לא נפקא לנא גט וכשיבא נחכמתו תלא. כי לעולם לא תתקיים ביד שני ומוליאין

קכט) אמר רב ירמיה בר אבא שלחו מבי רב לשמואל ילמדנו רבינו יצא עליה קול מראשון ובא שני וקידשה קידושי תורה מהו, אמר להו תצא והעמידו דבר על בוריו והודיעוני מאי היא, אי נימא דאי מיגליא מילתא דקידושי קמא לאו קידושי מעליי נינהו מבטלינן קלא והא נהדעא אתרא דשמואל הוא ובנהדעא לא מבטלינן קלא, אלא דאי מיגליא מילתא דקידושי קידושי מעלי' נינהו לא לריכה גט משני. קל) לא מצאו דבר על בוריו מהו, אמר רב הונא מגרש ראשון ונושא שני אבל מגרש שני ונושא ראשון לא, מאי טעמא אתי למימר מחזיר גרושתו מן האירוסין. רב שישא בריה דרב אידי אמר אף מגרש שני ונושא ראשון, מאי טעמא מימר אמרי עייני רבנן בהו בקידושיה וקידושי טעות הוו.

מוכח מתחת ידו ולפסר שתלא נלא גט. ועיין בשגות כרתב"ד על כרי"ף שכתב זה נלמון ולא ידענא וכו' ורבינו כתב להדיא כדבריו ודו"ק: וקידשה קידושי תורה. בגמ' גרס קדושי תורה כרבינו וגיר' כרי"ף ובא לאחר וקדשה קידושי מעליא וכן גרס כר"ן ובשגות כרתב"ד כגי' רבינו קדושי תורה: והעמידו כדבר על בוריו. כיו בודקין אחר כקול להעמיד דבר על מחתו אם הוא אמת או שקר והודיעו עקרו של דבר: מאי היא. למה הזקיקם לעמוד על עקרו של דבר ולהודיעו: ובנהדעא לא מבטלינן קלא. ולפ"ג דהשולחים כני בי רב שם תלמידי דרב ובסורא מבטלי קלא מ"מ לא הוי מורה להו דלא כנפשיה חוס': ותושא שני. אם ירלה: אתי למימר כו' מן האירוסין. דאמרי ע"י שגירשה רשעון תחלה קידשה שני ושבשיו חוזר ומחזירה: עייני רבנן בהו. בקידושי שני ולאו קידושי ניהוי מפני שכיתה מקודשת לרשעון ולא יאמרו שגירשה תחילה שהכל לא ידעו

משנה הלכות

שהלכו למדה"י או בגרות דולקות עד שבאו לותן עדים והעידו בניעול שלו דכל קול שהוחזק אין מבטלין לותו, ואם לא הוחזק מבטלין לותו, וכן אם לא בדקו עליו בזמנו ולאחר זמן לא מלאו ולא ידעו מי שמעיד להם בדבר בברור אין חושבין לו (פרש"י ועיקר). ול"ת יחזקו לותו מבשיו ויבדקו עליו ושמא אם נשאת קודם בדיקה אין בודקין אחר ניסואין וכו' ע"ש הטעם.

קכט) ומ"ש אמר רב ירמי' בר אבא שלחו ליה מבי רב לשמואל ילמדנו רבינו וכו' ובא אחר וקדשה וכו' מהו שלא לכו תצא וכו' והודיעוני מאי (והעמידו כדבר על בוריו) (ס"ה מאי היא על כגליון) וכו' אחרי' דשמואל היא ולא מבטלי קלא וכו' אלא דאי מיגליא מילתא דקידושי קמא קידושי מעליא ניהוי לא לריכה גט משני, ופליגא דרב הונא דאמר רב הונא אפי אם נשתה ידה וקיבלה קידושין מאחר מקודשת מדרב אמנונא דאמר רב אמנונא כאשה שאמרה לבעלה גירשתני נאמנת חזקה אין אשה מעיזה פניה בפני בעלה, ואידך כי היכא דרב אמנונא בפני בעלה מעיזה ומעיזה ע"כ. פי' רב הונא גופא מודה בכאי כאחני' בפ"ב דכתובות (כ"ב ע"א).

וכתב הרא"ם ז"ל והלכתא כשמואל בכא דלא בפניו לא מיתסרא כלל דמעשה רב דשמואל עבד עובדא בכאי, ועוד דרב אמנונא דוקא בפניו קאמר ע"ש. ועיין

ריי"ף ור"ן לא לריכה גט משני דלא כרב הונא דאמר אי"א שפשטה ידה וקבלה קדושין מאחר אפילו שלא בפני בעל מקדושת כלומר לכלריכה גט, זהו דעת הריי"ף ז"ל לדחוקי לכא דרב הונא. וכן דעת הרמב"ם ז"ל (פ"ד מהל' אישות), והרמב"ן חושב לה להחמיר, ועיין בשגות הרא"ד שם.

וכתבו התוס' ותע"ג דהני בי רב דשלחו לשמואל תלמידי דרב ובסורא מבטלי קלא, מ"מ לא הוי מורה להו דלא כנפשיה. ובש"ע (סי' מ"ו) ילא עליה קול שהיא מקודשת לפלוני ובא אחר וקידשה בפניו בודקין על קידושי רשעון שהם בקול, אם נתו עדים ברורים ברחי' ברורה שהיא מקודשת לרשעון אין קידושי שני כלום, ואם לתו מגרש רשעון שקידושיו בקול ונושא שני שקידושיו ודאי. ואם גירש השני לא יכנוס רשעון שמא יאמרו כחזיר גרושתו מן האירוסין אחר שנתארסה לאחר. ואם כינסה שני קודם שגירש רשעון, הרי זו אסורה עליו עולמית אף לאחר שגירש רשעון.

קל) ומ"ש לא מצאו דבר על בוריו (שם פ"ט) כלשון רבינו, אלא דבגמ' גרס רב שיננא ורבינו גרס רב שישא בריה דרב אידי, וגירסת הריי"ף והרא"ם כגירסת רבינו. וכתבו הריי"ף והרא"ם ז"ל, ומדאמר רב פפא אף בזו מגרש רשעון ונושא שני שמעינן מכך דכך קמייתא נמי הכי הוא ולאו כדאמר רב שישא בריי' דרב אידי, ועוד מדפסק הכא כילכתא מוחרת לשניהם מכלל

יצא עליה קול מזה ומזה מהו, אמר רב פפא אף בזו מגרש ראשון ונושא שני, אמימר אמר מותרת לשניהם והלכתא מותרת לשניהם. קלא) השולח גט לאשתו והגיע בשליח וכו' (שם לב:) איתמר בפני כמה מבטלו, רב נחמן אמר בפני שנים תורה אלא יצא קול שקידש אחר כראשון: **מגרש** ראשון. ולא יגרש שני ויצא ראשון ואע"ג דקלא בעלמא הוא דכיון כאן קדושי שני חיישינן דלא ליתרו גירש ראשון תחלה וקידשה שני ומכשיו חוזרת לראשון גרושה שנאחרסה: **מותרת** לשניהם. כלומר אף מגרש שני ונושא ראשון ואפילו רב הונא מודה בה: **והלכתא**. כך פסק תלמודא: **והגיע בשליח**. פי' בגמרא לא סוף דבר שביא רודף אחריו וכשיגו ובטלו שהוא בעל אלא אפילו לא כיב רודף אחריו אלא שביא בשליח משחבא בדרך ונזדמנה לבעל דרך לעם וכגיעו במקרה ובטלו כרי זה בעל ואין חוששין כוחיל ובמקרה הוא שנזדמן לו כך לא נחכוין לבטול אלא לעורה בעלמא וכל שבשליח מכל מקום נאמו לה גט כשר הוא שאלו כיב מחכוין לבטול רדוף כיב לילך אחריו בכונה אלא אף כשגיעו במקרה חוששין כן וזכו לשון וכגיע בוא"ו יחירה ולא אמר בגיע ויש גורסין הגיעו בוא"ו בסוף ויש מפרי: **בפני** כמה מבטלו. פי' כל שיבטל הגט ליך שיבטלו בפני מדיס שברי כל שבגיע הגט לידה ואמר אחיכ בטלתיו אינו נאמן ואף כשיעיד לו אחד אינו כלום שכל דבר שבערות ליך שנים, ומיכו כל שמבטלו לשליח ר"ל גט שנאחי לך בטל הוא או לאחר ר"ל שאמר לאחיו גט שאני שולח לך בטל הוא ובשליח מודה כן בעודו בידו או כאחר מלודה שבטלו לב קודם שבגיע לידה הרי זה בטל שברי אפילו בינו לבין עלמו אלו כיב אפשר ליודע בטולו ובלבך שליח שהוא לעניין זה בעל דבר כאחר עלמה כל שהוא מודה שבטלו לו קודם שיגיע לידה כלומר ועדיין הגט ביד בשליח או שאחר מודה לו שבטלו לב קודם שבגיע לידה אין לורך

שבלריכות גט משני: **קל** מזה ומזה. כלומר שילא מליה מראשון ואח"כ ילא מליה משני ולא קידשה שני קידושי

משנה הלכות

דאחידך לא ע"כ. ועיין מ"ש לעיל (ס"ק קכ"ט) ובטוש"ע (סי' מ"ו סע' כ').

ודע דהרשב"א ז"ל בחידושיו הקשה לרב הונא מאי אירא כי לא מלאו דבר על בוריו מגרש ראשון ונושא שני, אבל מגרש שני ונושא ראשון לא דאא ס"ל לרב הונא אשא איש שפשטה ידה וקיבלה קידושין מאחר שלא בפני בעלה מקודשת לשני, וא"כ לגרש שני וליבא ראשון א"א דילמא אלו קידושי שני ונמלא ראשון מחזיר גרושתו מן האירוסין. י"ל דלא מלאו דבר על בוריו אילטריכא ליה, סד"א כיון דלא מלאו דבר על בוריו מותרת לשניהם כרב שיבא ברי' דרב אידי דא"ל קידושי קמא קידושי טעות הוא ואין זה מחזיר גרושתו, ועוד דס"ס הוא דשמא לא קידשה ראשון ואין זה מחזיר גרושתו. ואח"ל קידשה ראשון שמא לא גירשה ולא אלו קידושי שני כלל ומש"ה אאא מותרת אף לראשון, קמ"ל. אבל מלאו דבר על בוריו לא לריכא למימר דודאי מגרש ראשון ונושא שני, אבל אפילו לא ע"ל.

והאבנ"מ (סי' מ"ו סק"ד) בביאור דברי הב"י שכאב ע"פ דעת הרשב"א אפשר לומר שאם כיון ראשון דא"ל לגרש כיון דספק ספיקא הוא. והאבנ"מ כאב דלא כאב הרשב"א דס"ס הוא אלא אם לא יאמר רב הונא טעמא דאמרו מחזיר גרושתו, אבל לאחר שאמר רב הונא משום גזירה דאמרו או לא שייך ס"ס, דאפי' באמת לא גירשה שייך גזירה דאמרו ס"ס. אלא דהקשה בעיקר ס"ס שבאב הרשב"א, דברי לא אמרינן ס"ס אלא כיכא דשני בספיקות שקולין כמבואר בסוגיא דפ"פ גבי ס"ס דאוגס ורגון דלא הוי שקולין. וא"כ כ"ל ספק דשמא לא גירש אינו ספק שקול כיון דס"ל לרב הונא שאפילו שלא בפניו חזקה שאינה מעיזה ובודאי גירשה בשלה, וא"כ כיכא מלטרף לס"ס ול"ע ע"ש.

ולפענ"ד נראה לאחש דברי בכאן דרב הונא נמי כמו ברב במונא שאמרו אין אשה מעיזה פניה בפני בעלה, ואפ"ה אם יש לה עד המסייע מעיזה ומעיזה. וכ"ל כגם דס"ל לרב הונא דאשא איש שפשטה ידה וקיבלה קידושין מאחר שלא בפני בעלה מקודשת לשני זה דוקא כיכא דאיכא מקודשת ודאי לראשון ואינה מעיזה, וכיון דפשטה ידה וקיבלה קידושי מאחר אפי' שלא בפניו ס"ל לרב הונא דמקודשת לשני. אבל כיכא דילמא עליה קול דמקודשת ואינה קידושי ודאי מראשון, אז מודה רב הונא דמעיזה פניה בפני המקדש הראשון וכ"ש שלא בפניו וכו"ל ספק וספק ודו"ק.

קלא) ומ"ש אינאמר בפני כמה מבטלו וכו' (עיין מ"ש לעיל ס"ק ע') בגמ' (דף ל"ב) אינאמר בפני כמה הוא מבטלו, רב נחמן אמר בפני ג' רב ששת אמר בפני ג', רב ששת אמר בפני ג' ב"ד קאני ורב נחמן אמר בפני ב' לבי אדי נמי ב"ד קרי לכו. פי' דאע"ג דב"ד לא גרעי מג' ולא קיי"ל דשניהם שדנו דיניהם דין אלא שמיקרי ב"ד אלוף, מ"מ כיון דאי מיפלגי פסקי' לדיעא אפומא דאדי מינייהו אשאכא דאדי מינייהו נמי ב"ד מיקרי. ואאם הוא דבמי אלאא כי היכי דליהוו ב"ד טועות שמא יאלקו לאלמין ובמיגן אארי רבים לבטות, אבל גבי ביטול דלא שייכא אלוקה באדי סגיא (הרמ"כ). והרשב"א ז"ל הוסיף דכ"ב בפרוזבול דאיגן

לגניס וכרי כות בעל ולא כלריכו שניס חלה בחחריס ומחורת מדות: **כרב** נחמן. דבשלמא גבי ממונות בעינן שלשה חגל ככה חודעי בעלמא כות ובחרי סגי: **ביטלו** מבוטל. פי' לחחר חקנת ר"ג בעלו בפני ג"ד מבוטל ואע"ג דעבר אחקנחא בעל שליחותא: **להוסיף** על חגלו. אם כיה בו שום חנאי: **מה** כח ג"ד יפה. של חקנת ר"ג יפה אם דבריכם בעלים ע"י זה: **אמר** לעשרה. וקיי"ל (לקמן ס"ו) כל כמה דלא אמר כולכם אחד כוחב ושניס חוחמין: **יכול** לבעלו. מוחר לבעל ולומר לגניס מכם אל חכחבוהו ואין זה בכלל לעקור חקנת ר"ג: **אינו** יכול לבעל. אלא מן החקנה ואם בעלו אינו מבוטל דאם כן מה כח ג"ד יפה: **בשתיהן**. כלומר בכאן חרחי פלוגחא דרבי ורשב"ג בבעלו

רב ששת אמר בפני שלשה והלכתא כרב נחמן. **קלב)** (שם לג.) תנו רבנן ביטלו מבוטל דברי רבי, רבן שמעון בן גמליאל אומר אינו יכול לבטלו ולא להוסיף על תנאו אם כן מה כח בית דין יפה. תנו רבנן אמר לעשרה כתבו גט לאשתי יכול לבטלו זה שלא בפני זה דברי רבי, רבן שמעון בן גמליאל אומר אינו יכול לבטל אלא זה בפני זה (שם ע"ב) אמר רבא אמר רב נחמן הלכה כרבי בשתיהן.

משנה הלכות

לריכין ליטח וליתן בחרי סגי (ועיין חוס' ד"ה רב נחמן).

ומ"ש והלכתא כרב נחמן (גמ' שם ל"ד ע"ח) והלכתא כנחמן והלכתא כנחמנו. ופרש"י והלכתא כנחמן דאמר לעיל ביטול בפני שניס, והלכתא כנחמן נמי בכח דאמר בלכה כרבי בשחיכן, והלכתא כנחמני חביי דאמר גילוי דעחיה בגיטא לאו מילחא היא ע"ש. ועיין רמב"ם (פ"ו מהל' גירושין הט"ז) וטוש"ע (אה"ע סי' קמ"ח סע' ס').

ודע דהרח"ש כחב והלכתא כרב נחמן דקאי ר' יוחנן כוותיה. ותימה היא דל"ל הטעם דקאי ר"י כוותיה הא להדיא איפסק בגמ' כרב נחמן. ומיהו דאיתי בק"ג שכבר אמר ע"ז ותירן משום דהרשב"א פי' הא דהלכתא כרב נחמן שבגמ' דקאי אהא דאמר רב נחמן הגדילו אינו יכול למחות וקמ"ל ע"ש ול"ע.

ובהג"א בשם ח"ז דדוקא לעניין ביטול סגי בחרי, אבל לגבי שומא וקיום שטרות לכו"ע בעינן שלשה ע"ש.

קלב) ומ"ש רבינו ביטלו מבוטל דברי רבי וכו' (שם ל"ג ע"ח) כלשון רבינו, ובגמ' ת"ר אמר לעשרה כתבו גט לאשתי יכול לבטל זה שלא בפני זה דברי רבי, רשב"ג אומר אינו יכול לבטל אלא זה בפני זה, בשלמי קסבר, בעדות שבעלה מקלחה בעלה כולה קסבר, רבי סבר עדות שבעלה מקלחה לא בעלה כולה ואי אזלי הכי כאני ויכאי ליכאבו וליאבו, רשב"ג סבר עדות שבעלה מקלחה בעלה כולה וכו' אמר רב נחמן הלכה כרבי בשחיכן, ופריך וכי ליח ליה לרב נחמן מה כח ג"ד יפה, והאמר רב נחמן יאומין שבאו לאחוק בנכסי אחיכן ג"ד מאמידין להן אפוטרופוס ובוררים להן אחק יפה, הגדילו יכולין למחות. ור"ן דיליה אמר כגדילו אין יכולין למחות דא"כ מה כח ג"ד יפה, ומשני כאם ממונא הכא איסורא ע"כ (ועיין חוס' שם ד"ה כאם). וכריף בגיה ג"כ הלכאא כרבי בשאיכן וכו'.

וכאב הר"ן ז"ל, וכיון דאיפסיקא הלכה כרבי משמע דעדות שבעלה מקלאה בבה"ג לא בעלה כולה. אבל הרמב"ם ז"ל (פ"י מהל' גירושין) כאב שלא הגע ביד שניס כ"ז יכול לבטל זה שלא בפני זה, ואפילו היו עשרה משבעלו בפני אחד מהם בעל הגע. וכבר השיג עליו הראב"ד ז"ל דקיי"ל כרבי דעדות שבעלה מקלאה לא בעלה כולה, ושליחות נמי לאאי הוא דבעליה לאחרינא לא בעל. והר"ן אי' דכיון דלא איפסקא הלכה אלא בשאיכן למיני שליחות בדרינן לכלל דרבי ורשב"ג הלכה כרשב"ג ע"ש.

והרא"ש בגיה הא שמעאא ומאלוקא רבי ורשב"ג בחרוייהו ועל חרוייהו כאב ת"ר נחמן הלכה כרבי, משמע דגם על שליחות וכדעת הראב"ד ולא כהרמב"ם. וגם דעת רבינו נראה מדהביא קודם ת"ר ביטלו מבוטל ומיד ת"ר אמר לעשרה, ועל זה סמך אמר רב נחמן הלכה כרבי בשאיכן, משמע דס"ל דגם בשליחות הלכה כרבי וכדעת הראב"ד והרא"ש ז"ל. ועיין טור (אה"ע סי' קמ"ח). ולכאאילה אין לו לבטל אלא בפני שליח, אבל בדיעבד אפילו ביטלו בפני ג' אחרים הוא בעל (ועיין ב"י שם).

והיבא דבעלו בפני השליח אפילו לבדו מוחר לכאאילה, כן נראה מדעת האוס' לאד תירולא ומדברי הרמב"ם (פ"ו מהל' גירושין). ורבינו חולק דבפני שליח נמי בעי ג' מדיים אחרים, ועיין טור (אה"ע סי' קמ"ח).

ובליקוטי אי' הרמ"א ראיתי שכאב וז"ל, אבל אמרתי מה כועילו אכמים בתקנתם אם יעלה אדם

קלג) (שם לר.) גידול בר רעילאי שדר לה גיטא לדביתהו אזל שליחא אשכחא דיתבא וגוולה אמר לה הא גיטיך אמרה לי' זיל השתא מיהא ותא למחר אזל לגביה ואמר לי' פתח ואמר ברוך הטוב והמטיב, אביי אמר ברוך הטוב והמטיב ולא בטיל גיטא ורבא אמר ברוך הטוב והמטיב ובטיל גיטא, והלכתא כוותי' דאביי והלכתא כרב נחמן והלכתא כר"נ והלכתא כנחמני. **קלד)** (שם מו:) המוציא את אשתו משום איילונית רבי יהודה אומר לא יחזיר וחכמים אומרים יחזיר, מבוטל ובכול לבטל זה שלח בפני זה: **ותולה.** לורגת: **הא** גיטיך. כרחכו לה ולח מסרו לה: **לגביה.** כלך לבטל וסיפר לו כדברים: **ברוך** הטוב והמטיב. שלח מסרת לה: **ולא** בטיל גיטח. ואם בח שליח זה ומסרו לה למחר כמו שאמרה מגורשת: **ובטיל** גיטח. ואינו יכול לגרש בו עוד: **והלכתא** כרב נחמן. דאמר ביטול בפני שניס: **והלכתא** כרב נחמן. נמי נכח דאמר הלכה כרבי בשחיקן: **והלכתא** כנחמני. אבל דאמר גלוי דעתח בגיטח ללו מילתח הוח וזו הוח לחח מהכלכות של סימן יע"ל כג"ס דהלכתא כאבי (קדושין נ"ג): **המוציא** לח לשחו משום איילונית. כגון שלח הכיר בה בשעת ניסואין שהיח איילונית דהו"ל קידושי טעות ויולחות שלח בהחובה (כתובות ק') ואעפ"כ צריכה גט מפני שאין אדם עושה בעילתו בעולת זנות וגומר ומקדש בכל עניו. וי"ח דאילונית ודאי חיכה לריכה גט שמקח טעות לגמרי משמע עיין רמב"ן ועיין כתובות י"ח אלא שכאן מיירי שמולית לח לשחו משום איילונית שחושש שכן הוח ויש לה קלח סימנים ולא ילדה ורחיה שהרי אמרו ונשחח לאחר וכיולה בניס ועיין מאירי: **לא** יחזיר. משום דחיישינן לקלקולא שאם אחה אומר יחזיר זימנין דמינסבח לאחר והוה לה בניס וקאמר אף הוא אלו אייתי יודע שכן לא הייתי מגרשך ונמלא גט בטל ובניה ממזרים, ודוקא כשאמר לה משום איילונית אני מוליחך ואין לריך לכפול חנאו בזה: **והב"א** יחזיר. דלא חיישינן לקלקולא ובגמ' אמרו איפוך

משנה הלכות

גט לאשתו ויבעלנו בלא דעת בשליח ולא דעת אז קלא דב"ד, לעולם ניחוש. ועי"ז כאבאי בשם רבינו מאיר "וב"ג" וספר החרומה בפי אשר בזכרתי, כי לעולם אין ביטול מועיל לאחר שבא לב"ד ואוב לסופר לכחוב ועשה מעשה למסרו לשליח עד שיבוא לב"ד ויודיעו לשליח בעולו אז לאשתו. ומביא ראי' מן המשנה, בשולח גט לאשתו והגיע בשליח אז בשלא לאחריו שליח, מכלל דבעי שיגיע הוא אז שלוחו בשליח. ואע"ג דהלכה כרבי וכר"י דבעי שניס, מ"מ לעולם לריכין לכוונא בשליח אז לאשה בבעול שנעשה בלא פליגי לאחני' ע"כ. וכבר ניין שם המניין דבבב"ג שלנו לא נמלא כן, ואשה שאולי ל"ל סמ"ג בפקוס בב"ג ע"ש, ועיין לעיל (אות פ"ח) מ"ש שם.

קלג) ומ"ש גידול בר רעילאי וכו' (שם ל"ד ע"א) גידול בר רעילאי וכו' אמר לה הא גיטך ל"ל זיל בשתא וכו' ובעל גיטא, בשאי קמיפלגי, בגילוי דעתא בגיטא קמיפלגי דאביי סבר גילוי דעתא בגיטא לאו מילתא היא ורבא סבר גילוי דעתא בגיטא מילתא היא. פי' המבעל שליחות בגט לריך שיבעל בפיו, ואם כי' בלבו לבעל ולא הוליא מפיו אינו כלום, ואפי' גילה דעתו ונראה ממעשיו שדעתו לבעל בגט. ורבא סבר אע"ג דדברים שבלב אינן דברים, היכא דאיכא גילוי דעתא כאילו גילה בפיו דמי. וקיי"ל כאביי לעניו גילוי דעת בגיטא, שהיא אחת מהכלכות של סימן יע"ל קג"ס דהלכתא כאביי, וכ"כ הרא"ש ז"ל.

ובש"ע (אה"ע סי' קמ"ח סע' ס"ב) בד"ה שהוא בבעל וכו' אבל אם לא גילה בפירוש אע"פ שגילה דעתו לאשתו ויבעלנו בלא דעת אז קלא אז שליח כשליח ולא עוד אלא אפי' כי' מחזר לרוץ אחר השליח לבעלו ולא בספיק להגיע אליו עד שהגיע בגט לידה אינו בעל, וכן אם אומר לשליח להחזיר לו בגט ואני נותן לך גט אחר אינו אלא גילוי דעת ואינו בעל (מרדכי, רמ"א), וכ"כ אם עשה שליח לבעל ובשליח לא ביטל עד אחאח גט לידה אינו בעל. אבל אם כאב אחר בשליח שלא ליתן בגט הוי ביטול, דיכול לבעל ע"י כאיבה (תשו' הר"ן בב"י ורמ"א).

קלד) ומ"ש כמוליא לח לשחו משום איילונית וכו' (משנה מ"ו ע"ב) כמוליא לח לשחו משום איילונית וכו' ניאשח לאחר והיו לה בניס קיימו וכו'. ורבינו לא גרס קיימו, וסיים משום קלקולא. ובגמ' פריך למימרא דרבי חייס לקלקולא ורבנן לא חייסי, והא חיפכא שמעינן להו דתנן כמוליא לח לשחו משום סם רע לא יחזיר ומשום נדר לא יחזיר, ר' יהודה אומר כל נדר שידעו בו רבים לא יחזיר ושלא ידעו בו רבים יחזיר. אלמא רבנן חייסי לקלקולא ור"י לא חייס לקלקולא. אמר שמואל חיפוך וכו' אבי אמר לעולם לא חיפוך ור' יהודה בהכיא ס"ל כר"מ וס"ל כר' אלעזר. רבא אמר מאן חכמים ר' מאיר דאמר בעינן חנאי כפול, והכא בשאי מסקינן דלא כפליה לחנאיה.

והגה כמוליא משום איילונית כגון דאמר לה בשעת גירושין משום איילונית אני מוליחך, ועשמע דר"י משום קלקולא שאם יהיו לה בניס מן השני ויאמר הראשון אילו הייתי יודע שכן לא הייתי מגרשך ונמלא גט בעל ובניה ממזרים. ואוס' הקשו אם היא שחקה

חנן מי שהקנין דהכי פריך ר"פ (יבמות ס"כ) גבי ניסחא לרביעי. וי"ל דהתם נמי רק משום לע"ז חייסינן דהא גירשה סתם, ור"פ נמי פריך דהו"ל לתקן שלח יכי' לע"ז. והתם הוא דשייך תי' כגמ' כשתא הוא דברית מצל בחיילונית לא שייך כשתא הוא דברית.

וכתב נחי' כרמ"כ דשמעינן מהא דהלכתא כליעזנא קמא דאמר טעמא דהמוליח לח משתו משום נדר ומשום סס רע דלא יחזיר משום קלקולא הוא, אבל גבי חיילונית דליכא למימר הכי יחזיר. ומדאילטריך לאוקמיה כר"מ ס"מ טעמא דרבנן גבי נדר משום קלקולא הוא ולא משום שלא יהו בנות ישראל פרוצות בעריות ע"כ. ולפ"ז ל"ל דוקא שכפל לתנאיה משום סס רע או משום נדר או משום חיילונית אני מוליחך, אבל לא כפל לא. וכרמ"כ ז"ל כתב שתם אמר לה משום חיילונית אני מוליחך, אפילו לא כפל דבריו אינו יכול להחזירה.

ודעת רבינו נרחה דפסק שלא כרבא שכרי לא כתנה בכל חופן. וכנה כרי"ף ז"ל כתב דאמרינן שחיקותך יפה דאמרינן ליה כשתא היא דברית. ואמהו עליו בשע"מ ובחי' הרשב"א ועוד דבחיילונית לא אמרינן כשתא הוא דברית, רק בעקרה אמרינן. ובחי' הרמ"כ כתב דבעקרה אפשר דהדרה ברית, אבל חיילונית דלקוחה מתחילה ברייתה הוא לא ברית אלא משום נסיס ולא סמכינן אניסא, הלכך אי ילדה ודאי חיגלאי מילתא למפרע דמעיקרא לאו חיילונית היא, ועיין חוס' כאן (ד"ה המולית) ועיין ר"ן. והראב"ד כתב (בכתוב שם) דאמרינן לה כשתא דברית כמו שאמר בשרה אמנו חיילונית היתה ונתרפא (יבמות ס"ד ע"ב), ועיין מלחמות וריטב"א שם. ודעת רבינו נרחה דס"ל דבחיילונית לא שייך לומר כשתא היא דברית ולכן שפיר חיכא קלקולא.

וצ"ע דלא פסק רבינו כרבא, דהרי קיי"ל כרבא לגבי דחביי והוא מסקנת הגמ'. ויברא דהרי"ף נמי לא הביא לוקימתא דרבא, וגם הרמב"ם (פ"י מהל' גירושין) כתב סתם לא יחזיר ולא התנה דוקא כשכפל התנאי. והכ"י תמה על הרמב"ם היון שסובר הרמב"ם (פ"ו מהל' איסורי) דהלכה כר"מ דאמרינן תנאי כפול, הו"ל לפסוק דוקא בכפל דבריו, ועיין ב"ח שם. והמחירי כתב דאע"פ שהלכה כר"מ דאמרינן תנאי כפול בזו אין הלכה שאין זה תנאי גמור שאזקיקנו לדיני תנאי. ועיין ביאור הגר"א (אה"ע סי' י' סק"ח) שכ"כ גם דעת הרמב"ן והרשב"א. ודעת רבינו נרחה דלא אמרינן כפול. ולא תקשה היון דאמר משום קלקולא, ה"ל טעמא כר"מ דהא למסקנא נרחה דס"ל כדעת הפוסקים כר"ל ודו"ק, ועיין מה"ג (בחובות ק"ח רנ"ב ורנ"ג).

והתום' הקשו המוליח לח משתו וכו' משמע הא דחיילונית אפי גט, ובימות (ב') משמע דלא אפי גט דהוי קידושי טעות. וי"ל דהכא מיירי בספק חיילונית ומוליאה משום חשש חיילונית. ועיין בחובות (י"א ע"ב) ואמר רבא מאן דקא מוחיד אפיר קא מוחיד מקא טעות לגמרי משמע ומשמע דלא אפי גט. ועיין ס"ג וב"ח שם, ועיין משנ"ב (ח"א סי' ד') מה שהרכתי שם. ולפ"ז נרחה לכאורה דכאן בספק חיילונית מיירי ולא בחיילונית ודאי. ולפ"ז י"ל שיטת כרי"ף דהשתא הוא דברית, דבספק חיילונית לא אמרינן שכך נברחת שלא להתרפאות לעולם. והתום' (ד"ה לומר) כתבו דבספק חיילונית נמי לא שייך לומר כשתא הוא דברית, אבל לכרי"ף י"ל דוקא בחיילונית ודאי לא שייך לומר כן אבל בספק חיילונית שייך לומר כשתא דברית.

ובגמ' בחובות (ק' ע"ב) בממחנת ובשניה וחיילונית חין לכן בחובה, ובגמ' שם אמר שמואל ל"ש אלא מנה ומחים אבל תוספת יש לכם, נשים שאמרו חכמים יולאת שלא בכתובה כגון עוברת על דת וחבדוחיה חין לכם תוספת וכ"ש מנה ומחים. ובחב בס' המכריע דכל מקום שאין לכם תוספת חין כאן קידושין כלל, ובביח ראי' מהגמ' הנ"ל ובפ' המדיר (ע"ג ע"א) דאתן כאם כנסה סתם.

ואדוננו הראב"ד ז"ל (בחובות ק"א בשגגות) כתב, אמר אברהם ומאחר דמקא טעות הוא אמאי יש לכן תוספת, בשלמא ממחנת כיון דידע דיכולה למאן ואוסיף לה, אדעתא דהכי כתב לה וכו' שניה נמי כיון דידע דשניה היא ומפקינן מיניה למיתן לה מדילה כתב. אלא חיילונית ואלמנה לכה"ג שלא הכיר בה, כיון דמקא טעות הוא אלו אמאי יש לכן תוספת וכו' אמאי"כ אין השכל מודה להן ע"כ, ועיין אה"ע (סי' ס"ח) וב"ש (שם ס"ק כ"ד). ולדעת הש"ג לריכה גט מספק. והטור והרמ"א כתבו שאם רולה לקיימה כתובתה מנה, ומשמע דלא בעי קידושין מחדש (כלומר במלא פ"פ). ועיין חשו' חת"ס (יו"ד סי' רנ"ג), ועיין משנ"ב (ח"א סי' ד') המקדש קדושי טעות כזה אי הוה ברכה לבטלה.

ועיין בה"ג בחובות והיכא דאיכא עדים וכו' וכד נסיב לא מלא בתולים לאו דינא למיטען טענת בתולים. ובמשנה הלכות (שם סק"י) מחלוקת הרשבונים אי בעי גט מספק אכ"פ אי מדאורייתא, וחילוק בין חיילונית לפ"פ ודו"ק בזה, ועיין משנ"ב (ח"א סי' רנ"ב וסי' רל"ט) ורמ"א ודו"ק.

נשאת לאחר והיו לה בנים והיא תובעת כתובתה אמר רבי יהודה אומרים לה שתיקותיך יפה ליך מדבורך משום קילקולא. **קלה)** מאן דכתיב גיטא לאיתתיה ועביד תנאה דאי לא אתי ליום פלוני מגורשת ומת בתוך זמנו, אם מת הוא גובה כתובתה ואם מתה היא יורשה ועד דמטי גיטא לידה בעל חייב במזונותיה ובפרקונה וכל תנאי כתובה עילויה ואם מת ויש לו אח או חולץ או מיבם. **קלו)** (שם פט.) ממזרת אין חוששין לה היכי דמי, כגון דקאמרי הלך בעלה למדינת הים וזניא והוה לה ברתא לא חיישינן דאמרינן דילמא אתא בעלה בצינעא בליליא ר"י לומר יחזיר וחכמים לומרים לא יחזיר: **והיא** תובעת כתובתה. מבעלה כרחון שגירשה בלי כתובה שכרי כובדר כדבר שכיחה בת בנים ונתחייב לה בכתובה: **שתיקותיך** יפה לין. לפי שכוח יאמר לה אם כייתי יודע שכן חלד לא כייתי מגרשיך ונמלא גט בעל וגניב ממזרים. ודע דלמ"ד דיוגלת בלי גט ל"ש לפילו ריח בגט אין כאן ומותרת לפ לכהן לח"ש ואם ילדה לח"ש ויאמר בבעל לוולו כייתי יודע כן נמלא לאסורה גם לכהונה ול"ע: **ומת** בתוך זמנו. בתוך כזמן שבתנה עמה לחזור ולא חזר: **אם** מת כות. כרי בגט גט שכרי לא חזר ונתקיים בתנאי ומיירי שאמר שבגט גט מאת שכות אם בעולם או אמר מעכשיו: **ואם** מאת היא יורשה. דלא כות גט שכרי בתוך זמנו מאת ואין גט לאחר מיאת: **ועד** דמטי גיטא לידה. כלומר ימים שבין כתיבת בגט לנתינה: **בעל** חייב במזונותיה וכו'. שכרי אין כאן כריאות עדיין: **ויש** לו לא. ומת בלא בנים באת או חולץ או מיבם: **ממזרת**. ילא עליה קול שכיא ממזרת אין חוששין לה: **היכי** דמי כגון כו'. גראה דבא לכוליא שאם ילא קול שכיא ממזרת מקרובים שא"א לעלות בנייאה כשרה: **וזניא**. כלומר ילא עליה קול שזינאה, וילדה בת זו מזנות: **בעל"ה**

משנה הלכות

קלה) ומ"ש מאן דכתיב גיטא וכו' (מזנה ע"ו ע"ב)
כ"ז גיטך אם לא נאתי מכאן ועד י"ב חודש ואת בתוך י"ב חודש אינו גט. פי' שכרי לא רלה שיאחל עד שנים עשר חודש ואותה שעה כבר את ואין גט לאחר מיאה ואין אומרים בגיטין זאנו של שטר מוכיח עליו דלא קיי"ל כר' יוסי מדקאני עלה בגמ' תנא רבותינו בחירוה לינשא, מאן רבותינו אמר רב יהודה אמר שמואל בי דינא דשרי מינשא ס"ל כר' יוסי דאמר זאנו של שטר מוכיח עליו וכו' ולא הודו לו כל סייעתו ואמרי לה כל שעתו. ולקאן נמי אמרינן דקאני לכתוב מן יומא דין לאפוקי מדר"י דאמר זאנו של שטר מוכיח עליו. ועיין ריי"ף ורא"ש אי קיי"ל כר"י בממונות ולא בגיטין או לכל דבר אין כלכה כמותו, ועיין בשב"מ ומלאמות. והאוס' (ע"ב ע"א ד"ה הכי אמר רב) פסקו כר' יוסי, ע"ש.

ובגמ' (ע"ג ע"ב) ת"ר ימים שבינאיים בעלה זכאי בגליאה ובשעה ידיה ובפרק נדריה ויורשה ומעשה לה, כלומר של דבר הרי היא כאשתו לכל דבר אלא שא"ל בימנו בני וכו' וחכ"א מגורשת ואינה מגורשת ובלבד שימות, חכמים היינו ר' יוסי. אילא בינייהו דר' זירא דאמר ר"ז אמר רבה בר ירמיה אמר שמואל כל מקום שאמרו חכמים מגורשת ואינה מגורשת בעלה חייב במזונותיה. ופשוט דבדיעבד דאת בתוך זמנו דאינה מגורשת אלא שגובה כתובתה שכרי אשתו היא לכל דבר, וכן אם מאת כות יורשה.

ובבר בנאחי לעיל דדאת רבינו דכל מקום שים ספק גירושין בבעל חייב במזונותיה ובפרקונה ובספרת נדריה ואם מאת יורשה, וכ"כ בטא"ש והרא"ד בשטות (פ"א מהל' נאלות כ"ע) וראי' מירושלמי, והרמב"ם חולק בספק מגורשת, ועיין אה"ע (סי' ל"ג ס"ב).

ובש"ע (אה"ע סי' קמ"ד ס"ב) כאב כרי זה גיטך אם לא נאתי מכאן ועד י"ב חודש ולא אמר מעכשיו ולא ע"מ ואת בתוך י"ב חודש כ"ז ספק וחולאת ולא מאיבאת. ופי' ספק אי קיי"ל כר' יוסי דאמר זאנו של שטר מוכיח עליו והוו כאילו נכאב בו מעכשיו. וכאב בבי"ם (שם סק"ד) דרבו בזה הדעות כמ"ש בעור ובר"ן ובמגיד ע"ש.

איברא דמ"ש רבינו ועד דמטי גיטא לידה וכו' גראה דכוונאו על בעל שכאב גט לגרשה מהיום ואפ"ה כל זמן שלא בגיע הגט לידה בעל חייב במזונותיה ובפרקונה וכל תנאי כאובה עליו, ואף שנאחלו שניהם לגט מ"מ כל זמן שלא נת הגט לידה אינו כלום, ועיין רמב"ם (פ"ט מהל' גירושין הכ"ח) ודו"ק.

ועיין רשב"ם ורגמ"ה (פ' מי שמת) דמשנאן שינוי לגרשה אינו יורשה, והרא"ם והטור חולקין (עיין עור אה"ע סי' ל'). ובש"ע (שם ס"ב) כאב, מי שנאגרשה ספק גירושין ומאת אין בבעל יורשה וכו' ע"ש, ועיין לעיל (אות ד') ודו"ק.

קלו) ומ"ש רבינו ממזרת אין חוששין לה היכי דמי כגון דקאמרי הלך בעלה למדה"י וזניא והוה לה ברתא וכו' והנה העור (אה"ע סי' ד') כאב

בגיעת. כלומר בת נרגליו ללת שבת בגילה ובגיעת שלת ירתו לומו: **כהדוא** מעשב דתבוב דשמואל דתתת בשם. נרתב דלכפליג תתת תפילו כב"ג נמי ים לתלות תבל דילמת תתת בגיעת מיירי דתתת ממש דללו כולי עלמת בקיתי בשמות כתבוב דשמואל ללת כמו שקרת מעשב לתבוב דשמואל ומעשב מעשב ע"י שם כב"ג תפשר שים למי שכוח סיבב ובת בגילה ובגיעת ושמש: **מדיתא**. תשב ממדי תכמה: **בלישנא** דציפורי. בלשון טופות מלפלף ושמעה מיניה דלפור שכיה תומר דמתן דמזדקק ליה לתבוב דשמואל בתותו לילה נפק מיניה גברת רבה: **ערק**. נרת מינה ולפי שמעת שכן הוא בתת בשם בתותב לילה לביתו ותיזדקק לה וחזר למערבת, וכוב רגילי לסמוך בזה תלפרים כמ"ש לעיל כתי טורבת דתמר טולם נרת ולת שמע עליה עד

ושימש כההוא מעשה דאבוה דשמואל דאתא בשם ושימש, ומאי טעמא הוה חכים דכי אזל אבוה דשמואל למערבא אשכחתיה מדיתא דהוה ידעה בלישנא דציפורי אמרה ליה אזדקיק לי ואנא יהיבנא לך כך וכך זוזי משום דהוה ידעה דנפיק מיניה גברא רבה, ערק מינה והדר אתא בשם ההוא ליליא לגבי דביתהו

משנה הלכות

וז"ל, כתב הרמב"ם כי' בעלה במדכ"י וילדה כרי זה בחזקת ממזר שתין כולד משתכה במעי תמו יותר מי"ב תודש. ובכ"ג כתב שתינו בחזקת ממזר שתנו תולין לומר שמת בגיעת בת ע"כ.

ויש לדייק בלשון רבינו שכתב כלך בעלה למדכ"י וזניח ובוב לה נרתת, ולכאורה למה כתב וזניח כלומר שזינתה ובוב לה בת, דתי ידעינן שזינתה ודתי תין תולין בבעלה. עוד יש לתקדק לשון הרמב"ם שכתב כרי זה בחזקת ממזר ולת כתב כרי זה ממזר, ובש"ע (תכ"ע סי' ס' סי"ד) כתב התשב שכי' בעלה במדכ"י ושכה וכו' וילדה תתר י"ג תודש כולד ממזר, ולת כתב בחזקת ממזר. ול"ע למה שינה מלשון הרמב"ם.

ולולי דמסתפינת מרבותינו הלדיקים התרונים הו"ת תדדבה, דהרמב"ם נמי מודה לרבינו הגדול הבב"ג ובוה דהרמב"ם כתב תשם תים שהיתה מעוברת ותמרה עובר זה תינו מבעלי תינה נתמת לפוסלו. ומיירי בתשב שתמרה בפירוש שעובר זה תינו מבעלה, וע"ז כתב הרמב"ם דתין התשב נתמת, שלת התמינה תורה תלת התב. ובוסיף הרמב"ם תמר התב תינו בני תו שכי' בעלה במדכ"י, כלומר תו שתמר התב תינו בני תו לפילו לתמרה היה שעובר זה תינו מבעלה תלת שכי' בעלה במדכ"י, ותע"פ שתמר לעיל דתינה נתמת תבל הכת בעלה במדכ"י והרי תיכת רגלים לדבר, וכיון שתומרת דתינו מבעלה נתמת והרי זה תזקת ממזר. תבל כל זה שהית תומרת שתינו מבעלה, תבל בספקה ולת תמרה כלום לפילו בעלה במדכ"י תין כולד בתזקת ממזר לפילו להרמב"ם, וכ"ם תם כי' בעל מכתשה ותמר שבת תליה ע"י שם כתבוב דשמואל דלת היתה נתמת. ומלת דתם בעל כתן תינה נתמת בסוס תופן, ותם כי' בעל במדכ"י תז תם תמרה תינו בני נתמת והכל קתי תריתת. ומלת דברי הרמב"ם עולים בקנה תתד עם רבינו הגדול הבב"ג. ועיין ב"י (סי' קע"ח) שהביא תשובה תחת, ולפי תשובה זו כתב הב"ם (תכ"ע סי' ד' סקט"ו) די"ל דהרמב"ם עם הב"ג לת פליגי, ולפמ"ש כן י"ל בדברי הרמב"ם גם בפי' וכמעט מוכרח כן.

ולפ"ז נרתה דבכיון כתב הרמב"ם כרי זה בחזקת ממזר, דבתמת תם כי' כתב כתן לת היתה נתמנת. ובוסיף ותם תמרה מעכו"ם ועבד נתעברה כרי הולד כשר. ובוה הוסיף תמה שהחיל שתינה נתמנת כלל, ותח"כ היכת שהוא נתמנת והולד בחזקת ממזר משום דהבעל יכול להכחישה. ושוב תמר היכת דהית נתמנת והולד כשר לגמרי ותין הבעל יכול להכחישה בדבריה.

והנה בגמ' (חולין י"ת) מנ"ל דתזלינן בתר רובת ודילמת לתו תביו הוא, ומשני כשכי' תביו ותמו חבושין בבית האסורין. ותבוש' כתבו דהיכת חזקת כשרות של כתם, ות"כ בכל תדם היכת תרתי, רוב בעילות הולכין תתר הבעל וחזקת כשרות של כתם. והיכת דכתם פרוצה תפ"ה מותר ליטת בתה מסום דרוב בעילות. ות"כ היכת דהבעל ליתת לפניו והיכת רוב בעילות תכתי היכת חזקת כשרות שלה שלת זינתה. וכיון דבתתו לדון על הולד ויש לן תרי מיעוטי, מיעוט תנשים הבתים ע"י שם ומיעוט נשים מזנות, מוקמינן לה לתזקת כשרות שלה והולד כשר, דתלינן במיעוט שבת ע"י שם ונתעברה. ולכן ס"ל לרבינו דהולד כשר לפילו בעלה במדכ"י.

אלא דלפ"ז היכת דידעינן בה שזינתה ותזדה לה חזקת כשרות, כיון שבעל במדכ"י והיכת רוב בעילות הולכין תתר הבעל הב"ג דהולד ממזר. וכ"כ הריב"ם דלדעת רבינו הבב"ג נמי דוקת בתשב לנועה תבל בפרוצה מודה רבינו דהולד ממזר. תלת דמלשון רבינו שכתב כגון דקתמרי כלך בעלה למדכ"י וזניח ובוי לה נרתת וכו' נרתה להדיה דלפילו זינתה והיתה לה בת לת חיישינן. שוב נתיישבתי דהכי פירושו היכי דמי כגון דקתמרי וכו', כלומר שתנשי העיר תומרים כלך בעלה

ואיזדקיק לה והדר אזל, לסוף אישתמעת מילתא דמיעברא אתיוה לבי דינא אלקיוה, אמר שמואל בכרסה דאימיה איכוף רישאי דילמא מטאי לי רישא דשוטא וכאיב לי, כף רישיה בכרסה דאימיה ומטייה ריש שוטא. **קלז)** (שם צ.) תניא היה ר' מאיר אומר כשם שדעות במאכל כך דעות בנשים, יש לך אדם שנאת יונה ואומרה כן וכו' כגוונא קיבלינהו: **אישתמעת** מילתא. נשמע כדבר נ"ד שנתעברה וכבעל לה נמלה כאן: **אתיוה**. כניאוף לנ"ד וכלקוה מלקות ואין זה מלקות הרבים אלא מנהג מילתא שכרי בלי עדים ובהרהה כיחה ובזמן הזה כבר ליכא מוכחי נ"ד לכמיח כח"ה שזינתה: **אמר** שמואל. כשנתגדל סיפר שבשעה שלקו לוחה, וכוח בכרסה: **איכוף** רישאי. כלומר ככיף את ראשו שלא ירגיש בהכאות שבכו לוחה בשוטים ואטפ"כ הגיע לוחו ריש הכרכיע בשעת ההכאה: **שדעות** במאכל. דעות בני אדם חלוקות בתיסטניסות של מאכל ומשחה יש שכוח תיסטניה וקן במאכל מחמת מיאוס מועט ויש שאינו תיסטניה כל כך ויש שאינו תיסטניה כלל כך דעות בני אדם חלוקות בפרילות יש מקפיד על פרילות מועט ויש שאינו מקפיד

משנה הלכות

למד"י ואשה זו זינתה וילדה בת ואפ"ה לא חיישינן לדבריהם כי שמא בת בעלה בלינעא ולא זינתה, אבל אי זינתה בחמת לא כיינו תולין בבעל.

ובעיקר מחלוקת הפוסקים עלה במחשבתי לפמ"ש בחוס' (ב"ב קכ"ז ד"ה כך) דעת רבינו דמה דאב נאמן לפסול את בנו כיינו דוקא כשפוסל ע"י כיכר בכורה שאומר על בני הקטן שהוא בכור וממילא בנו בגדול הוא ממזר, אבל אין בלבה כר"י שיכא נאמן לומר זה בן גרושה. ולפ"ז עלתה לן דגם בהך אינו נאמן לומר זה בני ממזר, וכמו שבאשה אינה נאמנת לומר עובר זה אינו מבעלי וכרי בבן בחזקת כשרות, בכ"ג בהך אינו נאמן לומר עובר זה אינו ממני ולא בחמינה תורה לאב יותר מבאם בבנון זה. אלא לפ"ז אחי שפיר שיעת רבינו, דאפילו הלך בעלה למד"י מ"מ כרי אין בידו לומר אין זה בני כי הו"ל כאומר בני זה ממזר ואינו נאמן, אלא אמרינן שמא ע"י שם בת, ולכן ס"ל דבולד בחזקת כשרות. אבל כרמב"ם לשיטתיה דס"ל דבבעל נאמן לומר בני זה ממזר, דבחורה בחמינהו על זה ושפיר הו"ל בחזקת ממזר ודו"ק. ועיין עוד בראש"ם (ר"פ עשרה יוחסין) ובחוס' (דף ע"ג), ועיין ס' אפי זוטרי מה שבאריך בדברי רבינו ובמחלקותו.

והנה מדברי החוס' והרא"ם נראה דס"ל דהא דלעשת רבינו חיישינן שמא בת בלינעא, ועכ"פ הו"ל ספק ממזר כיינו בבעל לפניו או שהוא לפניו ושותק, אבל אם בבעל לפניו ולווח אלא בת בלינעא נראה דלעשת רבינו נמי הו"ל ממזר ודאי, שכן חי' שם בה דלא הקשה מרבה תוספתה ע"ש.

ואם באשה תומרת לא נאה ובבעל תמר שבת נראה דלעשת רבינו עכ"פ הוא נאמן שכרי בבעל נאמן לכביר את בנו, ולכן אין דבריה כלום נגדו. שוב מצאתי דבב"ם סיים, ואם הוא תומר שבת והיא מכחישתו כאב בח"מ שהוא נאמן להכשיר הולד, וי"ל שהרמב"ם ג"כ יודה לזה ולמעשה ל"ע עכ"ל. ובאפי זוטרי כאב דפשיטא ליה דבב"ג בבעל מהימן דהחורה בהמינתו דאפשר שבאהב הו שבא עליה בעודה היא ישנה והיא לא הרגישתו וע"כ מכחישתו דמה לו לשקר ע"ש, ובב"כ הרשב"ם (סי' תקל"ה) דסובר כן בפשיטות. ועיין ב"י (סוס"י קע"ח) שלה להשוות דעת רבינו עם דעת הרמב"ם ז"ל, ועיין ח"מ (סי' ד' סק"ט). ממנ כאפי זוטרי (לוח ט"ז) תמה עליו, ע"ש מה שהמה עוד.

קלז) ומ"ש תניא כי' ר"מ אומר וכו' (ל' ע"ח) תניא כי' ר"מ אומר כשם שבדעות במאכל וכו' שזבוב נופל לתוך כוסו וזורקו ואינו שותכו, וזו היא מדת פפוס בן יהודה שבי' נועל בפני אשתו (ורבינו גורס נועל דלא בפני אשתו) ויולא, ויש לך אדם וכו' וזורקו ושותכו וזו היא מדת כל אדם שמדברת עם אחיה וקרוביה ומניחה, ויש לך אדם שזבוב נופל לתוך תמחוי מוללו ואוכלו וזו היא מדת אדם רע שרואה את אשתו יולאה ורואה פרוע ועווה בשוק ופרומה משני לדדיה ורואתה עם בני"ח, עם בני"ח ס"ד, אלא במקום שבני"ח רואין, זו מלוה מ"ש לגרשה שנאמר כי מלא בה ערות דבר וגו' ושלחה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר. בכתוב קראו אחר לומר שאין זה בן זוגו לראשון זה כוליא רשעה מביתו וזה בכניס רשעה לתוך ביתו, זכה שני שלאה שנאמר ושנאה האיש האחרון, ואם לאו קודמתו שנאמר או כי ימות האיש האחרון, כדאי הוא בניאה שזה כוליא רשעה מביתו וזה בכניס רשעה לתוך ביתו.

והנה רבינו גורס נועל דלא בפני אשתו, וכן ראיתי בכרי"ף שגורס שנועל דלא, ובגמ' לא גרס דלא. ונראה דרש"י פי' פפוס בן יהודה בעלה של מריס מגדלא נשייא כי', וכשיולא מביתו לשוק נועל דלא בפניה שלא תדבר לכל אדם, ומדה שאינה כוגנת היא זו שמתוך כך אינה נכנסת ביניכם ומזנה תחתיו ע"כ. ונראה דלכן גרסינן דלא ולא נועל סתם, וכיון דלא נעל גם

כל כך ויש שחינו מקפיד כלל: **פפוס** בן יהודה. נעלה על מריס מגדלא נסייה כיה וכשיולא מחוך ביתו לשוק נעל דלת בפניה ולקח המפתח אחו שלא תדבר לכל אדם ומה שחיה כועסת הוא שמחוך כך תיבה ונכנס ביניהם ומזנה תחתיו: **עם** אחיה ועם קרוביה. דוקא אחיה וקרוביה שזה הוא מדרך העולם לדבר עם קרוביו ואין כילה"ר מחגרה בהם כי הרגילה בהם מילדותה אצל מדברת עם כל אדם לא דאי היה שלומית בת דברי שהיתה מדברת עם כל אדם ויש להקפיד על זה, ודוקא בכל עת אצל בתקרתי בעלמא לא ועיין תוס' רי"ד שגרס עם שכניה ועם קרוביה: **אדם** רע. כלומר רע במעשיו וע"ד שאמרו חיכו תצפונית ואיכו בקרת: **שראשה** פרוע. והוא פרילות ואיסור דלורייתא כמבואר בכתובות ע"ג דאתה פרוע דלורייתא הוא ואפילו מובית על דת יהודית כגון בלי קלתה ע"ש: **ומוה** בשוק. ופושטת את ידה בשעת עוויה והוא גלוי דרך פרילות: **פרומים** משני לבדיה. אצל אצולי ידיה כדרך אדומיות שבאצרפת שבשרן נראה מלדיכן: **אם** בע"א ס"ד. אפילו אדם רע אינו סובל דבר זה מאשתו, או אפילו קלה שבקלות אינה עושה כן, תוס' ורש"י פי' ס"ד דא"כ רגלים לדבר שזוה היא ואובה לגרשה מן התורה אבדי אסורה לו: **במקום** שבני אדם רוחלין. והיא נכנסת לשיניהם לאחר יציאתן כשאם לובשין בגדיהן: כי אלא בה ערות דבר. ושאתה מציאו, ואף דלא קיי"ל כב"ש דבשיון ערות דבר אצל כ"ע מודי דכי אלא בה ערות אלוה לגרשה: **ויצאה** מציאו. מלמד שאשה יולא מלפני האיש: **והלכה** ואינה לאיש. אלא אנשא עמו בשכנותו: **אחר**. כבר קראתו התורה אחר, שכיל"ל ואלכה ואינה לאיש אבו אחר אלא שזה הוא אחר ולא בן זוגו של ראשון שבראשון כיה לדיק והוציא רשעה מביתו לדיק מלרה ואצל ויבא רשע אחתיו: זכה שני. כלומר הגם שקראו הכתוב אחר מ"מ אם יש לו זכויות אתי"ב שאתה ומגרשה מביתו כראשון: **ואם** לאו קובראו כו' כדאי הוא שאינה שהכניס. כלומר מיד שהכניס כבר כדאי הוא ונאחייב שאינה אלא אם יש לו זכויות יפטר בשאתה אוסה וז"ש זכה כלומר דמיד שהכניסה האחייב שאינה אלא אם יש לו זכויות יפטר,

שזבוב נופל בתוך כוסו וזורק את כוסו היא מדת פפוס בן יהודה שהיה נועל דלת בפני אשתו, יש לך אדם שזבוב נופל לתוך כוסו זורקו ושותה זו היא מדת כל אדם שרואה את אשתו שמדברת עם אחיה ועם קרוביה ומניחה, יש לך אדם שזבוב נופל לתוך תמחויו ומוצצו ואוכלו זו היא מדת אדם רע שרואה את אשתו שיוצאה שראשה פרוע וטוה בשוק ובגדיה פרומים משני צדדיה ורוחצה עם בני אדם, עם בני אדם סלקא דעתך אלא אימא במקום שבני אדם רוחצין, שזו מצוה מן התורה לגרשה שנאמר כי מצא בה ערות דבר ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר הכתוב קראו אחר שאין בן זוגו של ראשון שזה הוציא רשעה מביתו וזה הכניס רשעה לתוך ביתו, זכה שני משלחה שנאמר ושנאה האיש האחרון ואם לאו קוברתו שנאמר או כי ימות האיש האחרון כדאי הוא במיתה

משנה הלכות

החלוות לפסר שחזה תחתיו ע"י חיכוס אחד ע"י חלון או שאלה היא אליו. אצל אי גרס נועל בפני אשתו ה"ל היאך תזנה תחתיו וכרי היא נעולה וה"א לה לאלא ולא להזאתי לבוא. אלא דכר"ן ז"ל כאן בפוס בן יהודה וכו' שמחוך כך תיבה ונכנסת ביניהם, ולא כאן שמזנה תחתיו ע"ש.

ורבי"ף הוסיף מדת כל אדם שרואה את אשתו מדברת עם כל שכניה ועם קרוביה. אצל במילחין ובדברי רבינו לא גרסי שכניה רק אחיה וקרוביה, ומילחא דמסתברא הוא שאם אדבר עם כל שכניה זוכי שלומית בת דברי. ולדעת כרי"ף באם אפילו אינם שכניה, אצל בשכניה אין להקפיד, וע"ד שאמרו במס' כתובות (ע"ג ע"א) אמר רב כהנא המדבר את אשתו אלא תשאל ואלא תשחיל נפה בבית ויחנו יולא ויתן בתובה מפני שמציאה עם רע בשכנותיה, תניא נמי הכי וכו' וכן היא שנדבה אלא תשאל ואלא תשחיל נפה בבית ויחנו ואלא תחרוג בגדים נאים לבניו אלא אלא בתובה מפני שמציאתו עם רע בשכניו ע"ש.

והנה מצאו מצא לזבוב נופל דהילה"ר נמצא לזבוב כדאתיא זבובי מות יביע יבאים שמן רוקח (קהלת י:א). ובגמ' ברכות (ס"א ע"א) אמר רב יהה"ר דומה לזבוב ויובב בין שני מפתחי הלב שנאמר זבובי מות יביע יבאים שמן רוקח, ושמואל אמר כמין חבב הוא דומה שנאמר לפתח חבאת רובץ. ואלא דבאמת יש בזה שמן של יהה"ר אלא לריך דעת עד כמה להקפיד. ולכן פרש"י (ד"ה שדעות במאכל) כך דעות בני"א חלוקות בפרילות, יש מקפיד על פרילות מועט ויש שאינו מקפיד כ"כ ויש שאינו מקפיד כלל. וכאן פי' דבכל הוא פרילות ועל האשה להזהר אלא להרבות לדבר עם שום אדם וזה אע"פ פרילות מועט מיקרי אלא שאין על בעל להקפיד בניהו על כל דבר קטן שא"א להבעיר ולחקן כל פרלה ואפי' דחוקה ובנין. ועיין מהרש"א (חי' לגדות) ולפמ"ש אחי שפיר.

ומ"ש רואלת עם בני"א ס"ד וכו' רש"י פי' ה"ל רגלים לדבר שזוה היא ואסורה לו ע"ל, וה"ל חובה לגרשה ולא מלוה. וכחוס' הקשו דעוה בשוק ויולאה

שהכניס רשעה לתוך ביתו. קלח) (ספרי תצא) ושנאה האיש האחרון, מלמד שעתיד לשנאותה ואין לי אלא גרושה אלמנה מנין, תלמוד לומר וכתב לה ספר כריתות או כי ימות, ואם סופנו לרבות אלמנה מה תלמוד לומר גרושה אלא אלמנה מותרת ליבם וגרושה אסורה ליבם. קלט) יכול אף מי שקלקלה על בעלה תהא אסורה לחזור לו, תלמוד לומר וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה היוצאה בגט אסורה לחזור לו ולא שקלקלה על בעלה, לאחר שנתגרשה אסורה לחזור לו. כלומר מכאן שמחיד לשנאותה: ואין לי אלא גרושה. שנשתה לאחר שסורח לחזור לבעלה כראשון אם נתגרשה משני: אלמנה מנין. שאם מת בעלה כשני שאסורה לחזור לראשון שגירשה ת"ל או כי ימות: שקלקלה על בעלה. לאחר שגרשה: ת"ל וכתב לה וגו'. בספרי גרס ת"ל וכתב לה וילאה, כיולאה בגט תהא אסורה לחזור לו ולא שקלקלה על בעלה תהיה אסורה לחזור לו, ובירושלמי ונתן בידה וגו':

משנה הלכות

ורשאי פרוע נמי חוזר לגרשה ולא מלוה, דמשום כיון בסוטה (דף כ"כ) לי טובת על דת יכודית מותר לקיימה לו לא ולא תיפטיעת, ואמאי לא פריך נמי מלה. וי"ל דכיון דמשום דסוטה לא כוי חלה מדרבנן קאמר שפיר דמלוה לגרשה, אבל זו חוזר לגרשה מכ"ת. ועוד יש לפרש רוחלת שם בני"ח ס"ד, לפילו אדם רע חיגו סובל זה מאשתו או לפילו קלה שבקלות חיגה עושה כן ע"ש.

והשוה (סי' קי"ט) כתב בד"ח בזיווג שני אבל בזיווג ראשון אין למכר לגרשה דאמר ר"ח כל המגרש אשתו ראשונה מזבח מוריד עליו דמעות, לפיכך אין לגרשה בשביל שפשפה כנגדו. אבל אם אלה בה ערוה דבר או פריצות, מלוה לגרשה דכאיב גרם לן וילא מדון. וכבר תמה כב"ח למה כתיה כטור לעלמו קרא דגרם לן ולא נקט קרא דכי אלה בה ערוה דבר, ועי"ש מה שהאריך. ועיין מ"ש רבינו לעיל (הוא ח'), והארכתי שם קלח ומשם תקחנו.

קלח) ומ"ש רבינו ושנאה האיש האחרון וכו' בספרי (אלה סי' קל"ב) ושנאה האיש האחרון הכתוב מבשר שעתיד לשנאותה, או כי ימות האחרון הכתוב מבשר שעתידה לקוברו (ובסוגריים אין לי אלא גרושה אלמנה מנין, ת"ל או כי ימות האיש האחרון, אם סופנו לרבות אלמנה מה ת"ל גרושה, אלא אלמנה מותרת ליבם וגרושה אסורה ליבם, מ"כ בסוגריים). וכוסיף שם אם נאמר גרושה למה נאמר אלמנה, גרושה אסורה ליבם אלמנה מותרת ליבם ק"ו. וגירסת רבינו נראה כגירסת הספר ואלה צריך למחוק.

וביאור כדברים האי הוא, אין לי אלא שגירשה בעלה שאלה בה ערוה דבר ונשאה אחר האי הוא בכלל או שישאנה או כי ימות האיש האחרון, אבל אם לא גירשה בעלה הראשון אלא מת והיא היתה פרוצה אלא שבאי' חייב לגרשה מיון שג"כ אם נשאה איש אחר הוא בכלל זה הגם שהיא אלמנה ואלא מלוה. דבריש וכתב לה ספר כריתות או כי ימות, כלומר או כי ימות היינו אלמנה. ואם סופנו לרבות אלמנה מה ת"ל גרושה, אלא אלמנה מותרת ליבם וגרושה אסורה ליבם. נראה דאף לגבי אדם אחר שאינו יבם אין לקחת אותה, ומיהו ליבם שיש מ"מ ליבם מותרת היא לו ואומר מלוה אלי ידע דבר רע. ומיהו נראה פשוט דאלאחר שיבמה וכרי היא אשתו לכל דבר אם ירצה בה פרישות כרי מלוה עליו לגרשה כמו אחיו הראשון שכרי מלוה עליו, ואם אלו כרי הוא שוב בכלל האחרון ופשוט. ועיין פ' האולן (יבמות ל"ט ע"ב) שדרשו מדכתיב ולקחה לו לאשה כיון שלקחה כרי היא אשתו לכל דבר, ועיין עור (אה"ע סי' קס"ח) ובש"ע שם.

קלט) ומ"ש יכול אף מי שקלקלה על בעלה תהא אסורה לחזור לו, ת"ל וכו' (ספרי הנ"ל) יכול אף שקלקלה (ובסוגריים על בעלה) לאחר שנתגרשה תהא אסורה לחזור לו, ת"ל וכתב לה וילאה כיולאה בגט תהא אסורה לחזור לו ולא שקלקלה על בעלה אסורה לחזור לו. וכאה במליין על בעלה בסוגריים נראה דקאי לו שאם קלקלה על בעלה קודם שגירשה כרי זו אסורה לחזור לו שהיא זונה או סוטה שאסורה לבעלה לעולם, ואי קלקלה לאחר גירושין אין זו בעלה שכרי כבר גירשה. ולכן הכניס על בעלה בסוגריים, כלומר שקלקלה שאם. ומיהו גירסת רבינו נראה כגירסת הספר, ועל בעלה הכוונה שכרי בעלה מכבר שאף לאחר שנתגרשה ולא נשאת לאחר תהא מיקרי זה בעלה של פלוניה עד שנשאת לאחר שאז נפסק ממנה לגמרי.

ובגמ' פסחים (קי"ב ע"ח) לא תבעל בקדירה שבישל חברך, מאי ניהו גרושה בחיי בעלה, דאמר מר גרוש שנשא גרושה תרבא דעות במטה, ופרש"י ד' דעות בשעת חשמיש זה לבו לאשתו ראשונה וזאת לבעלה כראשון, ואניא לא ישמש עם אשתו ויתן עיניו באשה אחרת ויהיו בניו קרובין לממזרין בני גרושת כלב (נדרים

ליבמתו כו' לשוב לקחתה וכו' עד שלח. כלומר כיון שנשלחה נגע שוב לא ישוב לקחתה וזו יבמתו, ובספרי ומינן לנותן גט ליבמתו שאסור לחזור לו ת"ל לא יוכל בעלה הראשון, משמע דדרש לה מבעלה הראשון ול"ע שכרי זה לאו ראשון הוא, ונראה ביאור הדברים מי שנשא יבמתו וגירשה ושוב נשאה לשני וחת"כ גירשה סד"ת כיון שכיון עליו כיתה בעולת יבום ישוב ויחזור ת"ל לא יוכל בעלה הראשון ות"כ הס ג' מיניס רבינו מדבר ביבמתו שלא נשאה אלא

קמ) מינן לנותן גט ליבמתו שאסור לחזור עליה, תלמוד לומר לא יוכל לשוב לקחתה את אשר שלח, מינן לאשה שהלך בעלה למדינת הים ובאו ואמרו לה

משנה הלכות

כ' ע"ב). וכאן קורא לה גרושה בחיי בעלה, ויש זאת תירוצות דברים וכבר כתרכתי במקום אחר דגט שכורת בינו לביאה כו"ל מתיר אבל מבעל הקידושין למפרע אלא כורת מכאן ולהבא, ולכן נקרא גט כריתות שכורת או פטורין שפוטרה, אבל נשאר עליה חותם בעלה הראשון.

ולכן עד שלא נשאת לאחר מוזרת לו ומלוה יש ליזהר להחזיר גרושתו, ואם נשאת לאחר חוסרה עליו דנקראת טועמת. ולכאורה מאי טומאה שייך כאן כיון שגירשה כדת משה וישראל. תע"כ דכל זמן שלא נשאת לאחר אכתי היא נקראת על שמו והבן. ולכן קראה התורה לאיש אחר, ולכאורה די היתה אם יאמר והלכה ויהיה לאיש וידעינן שהוא אחר. ועיין חז"ל (גיטין ל') שדרשו אחר אין זה בן זוגו, ובספרי דרשו אחר כבר קראתו התורה אחר וגם ושנאה האיש האחרון ולא אמרה תורה כבעל כשני.

איברא דראה זה פלא, דהתורה קראה לבעלה כשני איש ולבעלה הראשון אשר גירשה בעלה, שכתיב וילאה מציתו והלכה והיתה לאיש אחר ושנאה האיש האחרון או כי ימות האיש האחרון וגו' לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה וגו'. הנה קרא לכשני איש אחר ולא נשם בעל ועל הראשון שגירשה קראה התורה בעלה הראשון, ות"כ לעולם הראשון נקרא בעלה והבן. וגדולה מזו אמרו ז"ל דאפילו לאחר שנשאת לשני מלוה לפרנסה אם אין לה ודרשו לה מקרא דומבשרך אל תחטלם, הרי דאכתי נקראת בשרו אפילו לאחר שנשאת לשני.

ובספרי איתא, יכול אף שקלקלה על בעלה לאחר שנתגרשה תהא אסורה לחזור לו, ת"ל ובתב וילאה היולאה בגט תהא אסורה לחזור לו ולא שקלקלה על בעלה תהא אסורה לחזור לו. והכוונה היולאה בגט מכשני אסורה לחזור לו. ובגמ' (יבמות י"ח ע"ב) ר' יוסי בן כיפר אומר משום ר"ח כמחזיר גרושתו מן הנישואין אסורה מן האירוסין מותרת, וחכמים אומרים אחת זו ואחת זו אסורה. ובספרי הנ"ל, ת"כ למה נאמר אחרי אשר טומאה, לרבות סוטה שנסתרה.

ובתב הרא"ם (שו"ת כלל ל"ה) נאשה שילא עליה קול שלא בב"ד שנתקדשה וכבריחות קרובים לגרש ונשאת לאחר וגרשה ורולה לחזור לראשון דפשיטא שהיא אסורה, כי היודע שנתגרשה מה הוא יודע שבגירושין לא היו אלא לרווחא דמילתא. וכ"ת יכריזו שלא היתה נריכה גט, היכא דשמע בגיטה ולא שמע בהכרזה כדאמר בחלילה (יבמות ל"ו).

ומידו זיגאה לאחר גירושין מותרת לחזור לו, כמובא בשלחן (סוטה י"ח ע"ב) וכתבותו כריף והרא"ם (פ"ק דיבמות). וטעמא משום דהויה ואיסות כתוב בה, כויה דכתיב והיתה לאיש אחר דהיינו קידושין, איסות דכתיב לו כי ימות האיש האחרון וגו' לא יוכל בעלה הראשון וגו'. ומשמע דוקא בב"ג לא יוכל אבל מזנה לא, ועיין טו"ש (אה"ע סי' י' ס"ח).

קמ) ומ"ש מינן לנותן גט ליבמתו שאסור לחזור עליה ת"ל וכו' (ספרי כג"ל) ומינן לנותן גט ליבמתו שאסור לחזור לו ת"ל לא יוכל בעלה הראשון, ומינן לאשה שהלך בעלה למדה"י ואמרו לה הרי את בעלך ונשאת ואח"כ בא בעלה הלא מזה ומזה ולריכה גט מזה ומזה ת"ל לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה להיות לו לאשה אחרי אשר טומאה, אחר שלחה, אין לי אלא מן הנשואים לגשואים, לארוסים מן הארוסים, מן הארוסים לנשואים ומן הנשואים לארוסים מינן, ת"ל לא יוכל בעלה הראשון לקחתה, לא יוכל הראשון לקחת את אשר שילח. ר' יוסי בן כיפר אומר משום ר' אלעזר בן עזרי' מן הארוסין מותרת מן הנישואין שנאמר אחרי אשר טומאה, ואכ"מ בין מן הארוסין ובין מן הנישואין אסורה. ת"כ למה נאמר אחרי אשר טומאה לרבות סוטה שנסתרה (ובסוגריים כי תועבה היא לפני ה', ורבינו לא גרס). וכן הוא אומר כן יאלח איש את אשתו והלכה מאתו וגו' כי תועבה היא וגו', ר' יהודה אומר היא תועבה ואין כולך תועבה, ולא תחטיא את הארץ, להזהיר ב"ד על כך מכ"ל בספרי הנ"ל.

והנה רבינו גרס ר' יהודה אומר נאמר כאן תועבה וכו' מה להלן ברית אף כאן ברית, ודרש תועבה היא על

מת בעליך ונשאת ואחר כך בא בעלה מנין שתצא מזה ומזה וצריכה גט מזה ומזה, תלמוד לומר לא יוכל בעלה לא יוכל הראשון, ואין לי אלא מנישואין לנישואין מן האירוסין לאירוסין מן הנישואין לאירוסין ומן האירוסין לנישואין מנין, תלמוד לומר לא יוכל בעלה לא יוכל הראשון לא יוכל לקחת את אשר שלח. רבי יוסי בן כיפר אומר משום רבי אלעזר מן הנישואין אסורה מן האירוסין מותרת שנאמר אחרי אשר הוטמאה, וחכמים אומרים מן הנישואין ומן האירוסין אסורה, אם כן למה נאמר אחרי אשר הוטמאה לרבות סוטה שנסתרה, וכן הוא אומר לאמר הן ישלח איש את אשתו וגו' כי תועבה היא וגו' רבי יהודה אומר נאמר כאן תועבה ונאמר להלן תועבה מה להלן כרת אף כאן כרת. **קמא)** ולא תחטיא את הארץ וגו' להזהיר בית דין על כך. **קמב)** (שמחות פ"ב) **תנו רבנן** המגרש את אשתו לא ישרה עמה לו במבוי ולא בחצר, אם היה מבוי של שניהם גירש יצמתו קודם ניסוחין שכיחה זיקה עליו וכספרי מפרשי יצמתו שנשא כבר וגירשה: **אחרי** לשון כוטמאה.וטומאה לא נאמרה אלא ע"י בית שכוח ע"י ניסוחין: **וחכמים** אומרים כו' אחרי לשון כוטמאה. לרבות סוטה שנסתרה, שעשה ככתוב כודאי דמינה יליפינן בכל מקום ספק טומאה נרשות היחיד עמא דעשו ככתוב כודאי: **רבי יהודה** אומר. בספרי אלפיינו רבי יהודה אומר היא תועבה ואין כולד תועבה ע"כ, ועיין מש"ה: **המגרש** את אשתו. ונשאת לשני: **לא** ישרה עמה. דחייסינן

משנה הלכות

כרת שנא. אבל בספרי דרש היא תועבה ואין כולד תועבה ע"ם וכ"כ בגמ' יבמות (י"ח ע"ב) וקידושין (ע"ז ע"א) ול"ע.

והנה קרא ככתוב לאשה שנשאת לאחר לשון טומאה לאחרי אשר כוטמאה, ועיין יבמות (י"ח ע"ב) אלא מה אני מקיים אחרי כוטמאה לרבות סוטה שנסתרה, ואחי נסתרה נבעלה, ואחאי קרי לה נסתרה ליישנא מעליא נקט. ובחוס' (ד"ה לרבות) בקצו וא"ת היכי אפקי רבנן קרא אפשטיה, דפשטיה דקרא במחזיר גרושתו כחיב, וי"ל דלא מסתבר להו למיקרי טומאה לניסוחי גרושה כיון דבעילחה כיתר היא ע"כ, ועיין רש"י (שם ד"ה מ"ט) ותוס' (ד"ה כוי' וניסוחי).

והרמב"ן עה"ת כתב ע"ד בפשט אחרי אשר כוטמאה לבעל הראשון, ורמוז כי כל אשר ידעה איש אחר תחשב לו טמאה ואלו מלוה מחודשות בגט ובחזרה ע"ש. ולולי דמסתפינא הי' נראה לפמ"ש בזוה"ק בעניין קטלניה דאשה שנשאה ומת בעלה נשאר בה רוחא דבעלה קדמאה. וא"כ גם בגרושה יש טעם זה. ובזה ניחרתי לפי פשוטו מה שאמרו ז"ל דד' דעות במעשה ממש ולא רק במחשבה, וא"כ לאחר שנשאת לאחר והוחיר מרוחו שמה הרי היא כוטמאה לו ממש, וכבן כי קלרחי.

קמא) ומ"ש ולא תחטיא את הארץ לכזכיר הכ"ד על כך (ספרי הנ"ל, וכביאו הרמב"ן ז"ל) והא"ע כתב ולא תחטיא ליישראל ובכוונה על הכ"ד שכל הניווי ליישראל על הכ"ד לרוחת שיקיימו.

קמב) ומ"ש ת"ר המגרש את אשתו (מס' שמחות סופ"ב הי"ד) ב"ש אומרים המגרש את אשתו לא ישרה עמה לא במבוי ולא בחצר אם כי מבוי של שניהם כופין פתחו לגד אחר ואם היתה חצר של שניהם מפנה זה מפני זה ומפנה אשה מפני איש, בד"א בזמן שנשתו, ובכהנת אע"ג שלא נשתו, בד"א מן הניסוחין אבל מן האירוסין לא, וכן החולץ ליבמתו לא יפנה מפני שאין לבו גס בה.

ובגמ' (בחובות כ"ז ע"ב) ת"ש דתניא המגרש את אשתו לא תנשא בשכונתו ואם כי' כאן לא תדור עמו במבוי, אם כי' כפר קטן זה כי' מעשה ואמרו כפר קטן נידון כשכונה. מי נדחה מפני מי, ת"ש דתניא היא נדחית מפניו ואין הוא נדחה מפניה, ואם היתה חצר שלה הוא נדחה מפניה. לימעיא להו כי' חצר של שניהם מהו, ת"ש הכא כ' מעלעלך עלעלה גבר, ואמר רב עלעולי דגברא קטין מדאיחחא, וא"כ היא נדחית מפניו לעולם אם לא שכיחה חצר שלה וכו' עכ"ל.

וכתב כר"ן ז"ל ומסקינן בגמ' בחצר של שניהם נמי היא נדחית מפניו, וחמהני חצר מאי עבידתיה דהא בשנשאת אפי' בשכונה אחת אין רשאין לדור, ובאשה כהן אע"פ שלא נשאת במבוי מיהא מיאסר ובכה משמע דלא מיאסר אלא בחצר. לפיכך נראה דבריית באשה ישראל חיכף שנתגרשה מיירי, דקודם שנתגרשה דרים מסתמא בחצר אחת וקאתי דלאחר שנתגרשה לריך כאחד להיות נדחה אע"פ שלא נשאת עדיין וכו'. ומכאן יש ללמוד שאפילו אשה ישראל שנתגרשה ולא נשאת אסורה לדור עמו בחצר אם לא שכיו אחרים עמהן דומיא דר' זכריה בן הקצב משום בניס.

כיון שנקיטין נרמיזתן שמא יבאו לידי עבירה: **חצר** של שניהם. לא מבני שיכפוך פתחו לנד לחבר: ומי מפנה לשם מפני חיים. דאמרי טעטולי דנברא קטין מדחיחתא דאמר רב מתי דכתיב כנה כ' מטעטלך טעטלה נבר מכאן דטעטולי דנברא קטין מדחיחתא: מן החירוסין. פי' שגירשה מן החירוסין היינו לסורה דאין לנה נם נה: **ובהנת**. כלומר כאן שגירש חרוסה לפילו כיתה נת ישראל: החולין. לאשת אחיו אין לנו נם נה ולדרנה וירקה נפניו כתיב ונמשה היא נעיניו: **בשבתתו**. לפי שמכירה נרמיזותיו וקרילותיו שמא יבואו לידי עבירה: **ואם** היה כאן. לפילו לא ניסת: **לא** תדור עמו נמדוי. שמא יבא עליה וכאן לסור בנרושה לפילו גרושתו תבל ישראל כל זמן שלא נישאת תדור בשבונתו ולא חייבין שמא יבא עליה בזנות דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות: **כפר** קטן. שאנשים נה מועטין ואין בני אדם מצויין שם ורגיל יותר לבא אללה ודוקא כפר קטן אבל בינוני לא: **לוה** כימנה. בהיותה אחתיו וגירשה: **בנכסי** אביה. שהיו בידה ככסי מלוג ובאאן שגירש את אשתו קא מיירי: **אינה** נפרעת. כימנו ע"י עלמה שלא יקרבו בדבריה: **נגודי** נמי מנגדינן לאו. כתב ר"ת דלר"ה משמתינן וגם מנגדינן שכל אחד מחמיר מחבירו ואם הוא לומר מנגדינן בלא משמתינן מ"ש הוא מיקל טפי כדאמרינן נמו"ק י"ז ע"א ופסחים נ"ב נמערבא כי מחייב לורבא מרבנן מיני מנגידא ולא מימנו לשמתא. ומדויק בזה לשון נגודי נמי כלומר עוד זה ועוד זה: **באבל** רבתי. הוא מסכת שמחות פ"ב סם:

משנה הלכות

ונידסת רבינו כגירסת הספר וכפר קטן נידון כשבונה, ויש גורסין נידון כמבוי. וז"ל הרמב"ם (פכ"ח מהל' חיסו"נ) וכן מי שגרש לשמו מן הנשואין לא תדור עמו בחלר שמא יבואו לידי זנות, ואם כי' כאן לא תדור עמו נמבוי וכפר קטן נדון כמבוי. כי' לה מלוה אללו עושה שליח לחבעו. וגרושה שנאה עם המגרש לדין היו מנדין לותם או היו מכין לותם מכות מרדות ע"כ. והר"ם בכאן ז"ל תמה עליו דנמ' שלנו לא לחרינן כי אם לא תנשא בשבונתו מפני שהוא ערוה וכיון דגייש נה נזרינן שמא יבוא עליה, אבל לא נשאת מאי חיכפת לן אם תדור בשבונתו הא לא יעשה חיסורא בניאתו. מ"מ יש לדקדק למה החמיר נגמ' יותר בגרושה לכאן מל"ת לישראל שמותרת לדור נמבוי. ושמא י"ל דכיון שיש לה בעל בעלה משמרה ע"כ. נראה שג"כ גורס כפר קטן נדון כמבוי, ולפי גירסת זו משמע דשבונה היינו ג' נחים, ועיין ע"ז (דף כ"ח) ונחוס' כאן ובר"ן. וכתב כר"ן ז"ל, אבל נמלא בירושלמי (פ' כזורק כ"ט) המגרש את אשתו לא תדור עמו נאותו חגר ולא נאותו מקום וכו' נד"ת נזמן שנשאו, הא לא נשאו לא ונכאנת אפי' לא נשאו ע"כ. ומשמע דנלא נשאו אפי' נאגר שרי ול"ע.

ובש"ע (אה"ע סי' קי"ע ס"ז) איתא וכפר קטן נדון כמבוי, ועיין ניאור הגר"א גי' שלנו לא תנשא נשבונתו , ופי' החוס' דשבונה קטנה ממבוי, אבל הרא"ש והרשנ"א והר"ן פי' דשבונה גדולה ממבוי ומחמרינן נא"ת טפי ע"ש. ועיין פר"ח מה שהאריך להקשות על הר"ן ז"ל.

ובתב הרא"ש ז"ל דאשתו שנשאת לאחר ונאאלמה משני לו נתגרשה אינה כי אם נלאו ויש לה דין גרושה לכאן. והפר"ח תמה עליו דהא הכא ליכא אלא איסורא דרבנן שיבוא עליה בניאה לאודה בלי קידושין כדאמרינן נפ' בתרא דקידושין, ושניהם מודים נמחזיר גרושתו שאם נעל ולא קידש שאינו לוקה דדרך לקוחין לסרה תורה. וכן תמה על הרמב"ם שכתב דאם כי' כאן לא תדור עמו נמבוי, דמה תוספת איסור יש נכאן מבישראל, שהרי גופי' (פי"ז מהל' איסו"נ) כתב דכאן שנעל גרושה ולא קידש אינו לוקה דקיאה כתוב נה, וכן דעת כ"ה שם דליכא איסורא דאורייתא ע"ש.

ואשר נראה נזה דס"ל להרא"ש ז"ל דהגם דאינו לוקה על גרושה אלא דרך לקוחין, מ"מ איסור גרושה

רבתי במה דברים אמורים בשנתגרשה מן הנישואין אבל מן האירוסין נפרעת על ידי עצמה שאין לבו גס בה. ההוא ארוס וארוסתו דאתו לקמיה דרבא הוה יתיב רב אדא בר מתנה קמיה אוקי רבא שליחא בינתייהו, אמר לי' רב אדא בר מתנה לרבא והאמר רב נחמן תנא באבל רבתי אמר לי' קא חזינא להו דגייסי אהדדי. איכא דאמרי אמר לי' רב אדא בר מתנה לרבא נוקי מר שליחא בינתייהו, אמר לי' והאמר רב נחמן אמר לי' קא חזינא דגייסי אהדדי. קמג) (יבמות קז:) אמר רב יהודה ואמרי לה במתניתא תנא בראשונה היו כותבין גט מיאון לא רעינא ביה ולא צבינא ביה ולית אנא רעיא לאיתנסבא ליה, כיון שטר רחיה שכיח פנויה ובעלו קדושיה חלו ושטר זה נקרע מיאון כלומר שמיאנה ולא כשכימה להיות חללו: **לא** רעינא ביה ולא צבינא ביה. תרוייהו לישנא שחינו רולה בה ורעינא מלשון ריעות וצבינא מלשון רלון לבי וחמיד ורגיג: **ולית** אנא רעיא.

ארוס וארוסתו. כהן כיה: **תנא** בחבל רבתי. דמן כאירוסין נפרעת על ידי עלמה: **דגייסי** אהדדי. מכירין זה לה זה בראיזות וקריעות: **בראשונה** היו כותבין. לקטנה יחומה שנתקדשה לדעת אמה ואחיה ומיאנה בעלה זה דקיי"ל שיולאה בלא גט וכותבין לה

משנה הלכות

לכאן היכא לפילו בפנויה רק לענין מלקות חינו לוקה, ובבן כי קלרחי.

ואם קנאה דירה לעלמה בחוחו מבוי לאחר שגרשה הוא נדחה מפניה ולא בשכירות, שאפילו היא שכרה דירה לעלמה נדחית מפניו. ועיין פר"ח (סי' קי"ט) שאם נשחת לאיש אחר ויש לו לבני חלר בחוחו מבוי היא ובעלה בבני נדחין מפניו, עיין ח"מ (סקכ"ז) ופר"ח שם. ולענין יבם ויבמה אם מוחר לדור עמה לאחר חלילחו, כתב כרשב"ח מסחבר דאסור היכי דגייסי אהדדי, ועיין חכ"ד (סי' רמ"ג).

ודע דממה שכחבנו נראה דאיש אחד ואשה אחת אין איסור לדור בחלר אחד כשאין להם שום קשר. ודבר זה מלוי כרבה במדינה זו שדרין בבנין אחד על הקומה הראשונה חלמנה או בחולה ועל הקומה השני' בחור או חלמן.

קמג) ומ"ש אמר רב יהודה וכו' בראשונה וכו' (יבמות ק"ז ע"ב) אמר רב יהודה ואמרי לה במתניתא תנא בראשונה היו כותבין גט מיאון לא בעינא ביה ולא לבינא ביה ולית אנא בעיא לאיתנסבא ליה, כיון דאזו דנפיש ליבורא אמרי אחי לאיאלופי בניעא תקינו הכי, ביום פלוני מיאנה פלונית בת פלוני באנפנא ע"כ.

וכתב בשמוק"י (יבמות הנ"ל) מלה דאה מאני' אאנן שאיאחב אמה ואחיה ולא אנן שקדאחה, אאב הר' יהודה ברבי ברזילי אאובב לריא"ף ז"ל דקידושי קטנה אינם כלום ואין קידושין מועילין אלא לאאר בניאואין ואז לריכה לאאן, אבל בקידושין לאודייהו מ"ל מיאון. והקשו עליו דאה אנן אין ממאינין אלא בראשות וב"ש אומרים בראשות ונשואות, משמע דאראשות לריכי מיאון לד"ה, ואמרינן לקאן איזאו מיאון כל שאמרה אי אפשי בקידושין שקדשני אמי ואחי, וכן נאי אמרינן לקאן גבי קטנה שאמדה ונאקדשה לאאר ניאואיה בן בן מיאוניה דאקדשה מעיקרא או דאנסיבא מעיקרא. אלמא כיון דאקדשה מעיקרא בלאוד לריכה מיאון.

ואאר"ן ז"ל כראה פנים לאאמיד דברי אאר"ם ז"ל דאל כשקיבלה אין קידושיה, אבל כשקדשה אמה ואאיה אפילו לדעאה אינה מקודשה כלל ואינה לריכה מיאון לפי שלא מלינו שאיקנו שליאות לקטן. אבל כשאכניסוה לאופה לדעאה אע"פ שקיבלו אם קידושין הרי זו לריכה למאן, וכיינו מאני' דקאני שאשיאאה אמה ואאיה ולא קאני שקדשאה וא', בן כאבו בשמו כרשב"א וכריעב"א ע"כ בנמוק"י.

ואד"מ (אכ"ע סי' קנ"ה סק"נ) כאב מלאאי כאוב בשגגות מלפסי (פרק ג"ם) אא דקטנה לריכה מיאון כיינו דנשאה מרלונה אמה או אאיה, אבל אם נשאה מדעאה שלא מרלונה אפילו מיאון מ"ל דפאוי קטנה אונס הוא וכוי כמו שלא נשאה מעולם עכ"ל. ולכאורה הוא כיפך מדעאה כריב"ב וכרמב"ן בנ"ל. ומיהו י"ל דברמב"ן נמי ס"ל דבגס שיכולה לקדם עלמה, אבל לריכה לזה גם בסכמה אמה ואאיה ובלא זה אין כאן קידושין.

ונאלקו בזה כמה מיקרי יודעה לשמור קידושיה, ואם קדשה ואינה יכולה לשמור על קידושיה אפילו מיאון מ"ל, עיין ב"י (סי' ק"נ). ובשמוק"י כאב בשם ירושלמי אינה יכולה לדעאה, מבדינן לה גננא (פי' אופה) ומלבישין לה קוזמרין (כלומר מלבושין) ומלרכינן לה גבר, ושלא לדעאה מבדינן לה וכו' ולא מלרכינן לה גבר (ובניאה כרשב"א). ויש מי שפי' לדעאה כבא מבר כבא

ובגמ' ולית לחנ בעיא וכותח כותח: **וקא** לחי לאיתחלופי בגיטא. פי' שימלא סופר בור שיכתבנו בגט גירושין לגרש בו לאשה ובגירושין כתיב מגרש אח כאשה ולא כאשה מגרשה אח כתיב: **והשתא** כאחין כלי. ל"ע היאך כאחין ככי כיון שאקנו שלא לכאוב מאום אקנת בגט, ול"ל דסמך אסוף שכאחין ובדיקנא באר פלוניתא דא ועדאן קטנה היא ולא אייתיאת סימני וכיון דאזינא כן כאבנא גט מיאון דנן ויהיבנא לה דאיהוי רשאה ושלטאה בנפשה למהך והאנסבא לכל גבר ואינש לא ימחה בידה מן יומא דנן ולעלם כדאת משה וישראל. **קמה)** גיטין. **קמו)** ביום פלוני כו' **קמז)** איך אנא דנפיש ליה דיבורא וקא אתי לאיתחלופי בגיטא אקינו הכי, ביום פלוני מיאנת פלונית בת פלוני באנפנא. **קמד)** והשתא כאבין הכי, ביום פלוני וכו' איך פלונית בת פלוני אתא לקדמנא לבי דינא וכן אמרת אנא לא ניחא לי דאהוי להדין פלניא ולא דעינא ביה ולא צבינא ביה ולית אנא בעיא לאיתנסבא ליה ובדיקנא באר פלוניתא דא ועדאן קטנה היא ולא אייתיאת סימני וכיון דאזינא כן כאבנא גט מיאון דנן ויהיבנא לה דאיהוי רשאה ושלטאה בנפשה למהך והאנסבא לכל גבר ואינש לא ימחה בידה מן יומא דנן ולעלם כדאת משה וישראל. **קמה)** גיטין. **קמו)** ביום פלוני כו' **קמז)** איך אנא

דסמך אסוף שכותבין ובדיקנא באר פלוניתא דא ועדאן קטנה וכו' נראה מבואר דאלו גיעא כותח ומיין מצ"ב: **גיטין**. כלומר נוסח הגט שכותבין, ונראה דאל זה סמך רבינו שאי נוסחאות של מיאון ושל גיטין לפרש למה חייבין שמא יחאלפו, שאם יבא סופר בור כרי כבר יש לנו נוסח גיטין מפורש וזה נוסחאו ח"כ ממילא לא יטעה לכאוב דכל שיצוה כרי הגט פסול

משנה הלכות

י"ח ושלא לדעאה כבא ה' כבא ו', וע"ש בהריכות ודו"ק.

קמד) ומ"ש והשאת כאבין וכו' הכא בגמ' לא מצינו נוסח זה. ומיין עור (סי' קי"ב) וז"ל, בכך וכך בשבת בכך וכך לירח פלוני שנת כך וכך למנין פלוני מיאנה פלונית בת פלוני בפניו ואמרה אמי או אחי הטעוני וקבלוני או השיאוני ואני קטנה לפלוני בן פלוני והשאת גליתי דעאי קדמיכון דלא לציונא ביה ולא קאמינא עמיה והשאת בדקנו פלונית ואחברר לנא דעדיין קטנה היא וכאבנא ואחמנא ויהיבנא לה להיות לזכות ולראי בידה ע"כ. ובש"ע (ס"ג) כשיש בקיעור כמיאון כות שאומר אי אפשי בפלוני בעלי או אי אפשי בקידושין שקדשני אמי ואחי, ואפי' לא אמרה דבר אלא הלכה ונאקדשה וכו' ע"ש.

והנה רבינו כאב לשון כאבנא גט מיאון דנן ויהיבנא לה דאיהוי רשאה ושלטאה בנפשה למיכך להאנסבא לכל גבר, ואיניש לא ימחה בידה מן יומא דנן ולעלם כדא משה וישראל. והטור לא כאב לשון זה שהוא כנראה ס"ל דאפשר לאאלופי בשאר גיטין.

קמה) ומ"ש גיטין והכיא נוסח הגט הכא בנוסאות הגט יש בזה כמה נוסאות וכמה איוויין ממקום למקום, ואם כייאי רולה להאריך בזה כי' לריך לעשות לזה חיבור מיוחד ולנלף כל הנוסאות השונות שים בזה. ומיהו אין נפ"מ כ"כ לדינא כי יש לנו כבר נוסח מקובל וכבר נהגו בישראל שמי שאינו בקי בעיד גיטין אין נותנין גט, ולכן סומכין על הנותן ומסדר הגט שהוא מן הבקיאין, וכמ"ש רוב מלויין אלל שאיטה מומאין הן ואם אינו לפניו סומכין עליו, הכא נמי בגיטין. והגם שבעו"ה גם בזה מדי פעם בפעם נכנסו בו שועלים קטנים מחבלים כרמים, מ"מ מיעוטא דמיעוטא כם וב"כ וב"ש על זה. ומ"מ לא לאבור מלכתיר קלת.

קמו) והנה נוסח רבינו ביום פלוני וכו' ונוסח הטור (אה"ע סי' קכ"ו) בכך וכך בשבת כך וכך לירח פלוני כך וכך לבריאת עולם למנין שאנו מונין בו כאן במאת פלוניות דיאבא על נהר פלוני. ורבינו השמיט כל זה, ובנוסח הגט שבגיאת הרי"ף בכך בשבת בכך וכך לירח פלוני בשנת כך וכך לבריאת עולם במניינא דרגילנא למימני ביה בדוכאת פלוניות אין אנת פלוני בר פלוני וכו'. ונראה פשוט דמה שכאב רבינו ביום פלוני וכו' כוונתו לכאוב בזמן כולו. וגם יש בזה קלת שינויי נוסאות, דהטור כאב לפי נוסאתו וכמ"ש בסמוך. והב"מ (שם אות ו') כאב ולפי שבזמן הזה אנו נוהגין בנוסח אאר לאאיק נוסח שנוהג בזמה"ז וז"ל: בשלשי בשבת בשלשה ימים לירח סיון שנת המשת אלפים ושלש מאות לבריאת עולם למנין שאנו מונין כאן בקאזמיר דמאקריא קאזמירו מאת דיאב על נהר ויסלא ועל נהר וילגא ועל מי מעיינות וכו' ע"ש.

ודבינו לא זכר כלל לבריאת עולם, וכאבו הרמ"א ולבוש (סי' קכ"ז ס"ו) דאם דלג לבריאת עולם כשר, וקלת משמע דאפילו מדיין לא ניאן הגט ואין השם מיגון (מהר"מ ב"י). ומדברי רבינו נראה דאפילו לכאחילה לא כאבו וא"א שיכי' מיכוב אפי' בדיעבד ורבינו לא יזכיר כלל לכאבו ופשוט. ורבינו לא הזכיר ג"כ אם לריך לכאוב באיזה חודש ושנה כלל, ובריי"ף הובא נוסח לירח פלוני וכן הוא נוסאתנו (וכותבין ירח פלוני ולא חודש בגט).

קמז) ומ"ש אין אנת פלוני בר פלוני וכל שום דאיה לי וכו' כאבו האוס' (גיטין ל"ד ע"ב ד"ה

קמח) פלוני בר פלוני וכל שום דאית לי צביתי ברעות נפשי בדלא אניסנא פטרית ושבקית ותרוכית יתיבי ליבי אינתתי פלוניתא בת פלוני וכל שום

וליכא למיחש לחשש בזמן כגמ' שלא כיב לכס נוסח אחד מפורט ומפורש לגיטין

וכתן: **ברעות** נפשי. ברלוני כטוב: **אניסנא**. דגט מעושה פסול ואפילו בגט שכופין לחתו להוליא כגון שמלוה לגרש מ"מ הכפיה מלד כמלוה לאו כפיה הוא ולכן אמר ברעות נפשי דנפש יפרחל רלוני לקיים מלות: **פטרית** ושבקית ותרוכית. ובנוסח דידן

משנה הלכות

וכל) וז"ל, בטופסי גיטין של כ"ג כתוב שלריך לכתוב בגט וכל שום ומניכה דחית לי ולאחרלי, ומשמע שלשון זה כיו כותבין בגט. ואין נרלה לר"ת דזימנין דאתי לידי תקלה כשאין לו אלא אותו שם בכתוב בגט ואין לו מניכה, וכשכותב וכל שום ומניכה נרלה זה בגט של אדם אחר שיש לו שם ומניכה. לכך נרלה לר"ת וכל שום שיש לי דקאני במתני' כיינו כל שמותיו בפירוש. ותיקן ר"ת לכתוב בגט אני פלוני דמיתקרי כך וכך, כדאמרינן בגמ' שרב דמתקריא מריס אחיו בר בדיא דמתקריא חיא מרי. וכן מוכח לשון המשנה שר"ג תיקן דוקא לכתוב על שיש לו שני שמות שיכתוב שם המיקר וגם שם אחר שיש לו ע"כ.

והרי"ף כתב אין אנו פלוני בר פלוני וכל שום דאית לי, והרא"ם ז"ל (גיטין ל"ד ע"ב) כתבו דעת שניכם וסיים והעולם נהגו כהלכות גדולות לפי שנהגו בעכרים בשכנז שקורין ליהודים בתניכה הקרוב ללשון מצרי ואין רגיל לכתוב על אותה תניכה דמתקריא, לכך נהגו לכתוב וכל שום ותניכה דחית לי שמלה זאת כוללת הכל עכ"ל.

וכתבו הרמב"ן והרשב"א ז"ל שבתופסי גיטין הרחשונים נמלא כדעת הבה"ג וכן דעת הרמב"ן ז"ל ודלא כדעת ר"ת. ובאי' הרמ"ה (דף רל"ב) תניא כוותיה דרב חסי כאריך דתקנתא דר"ג לבני אדם הבאין משם לכאן שכיו כותבין אים פלוני וכל שם שיש לו אשה פלונית וכל שם שיש לה ולא כותבין כל השמות. וכבאי רבי' מדאוקימי' רב חסי לתקנתא דר"ג דתקון אים פלוני וכל שם שיש לו בדאיתחזיק בתרי שמי. וסייעיניה לרב חסי מברייתא דקתני ושם דגליל שמו ואוקימי' דאתחזיק ב"מ דא ודא אחת הוא, וכי קאמרינן ושם דגליל שמו בכלל קאמרינן כתקנתא דר"ג. וסיים מיהו מנהגא כדכתבינן והיינו תקנתא דר"ג והוא כדעת רבינו.

והב"י ז"ל (סוס"י קכ"ט) כתב כמה דעות ומסיק, וכבר נהגו עכשיו לכתוב בכל גט וכל שום אחרן ומניכה דחית ליה, וכ"פ בש"ע (אה"ע סי' קכ"ט ס"ח). ומרן הרמ"א ז"ל כתב, ובמדינות אלו אין נוהגין כן אלא אם יש לו שני כותבין והוא כר"ת.

ודע דקשה יש לדייק בלשון רבינו, דגבי בעל כתב אחת פלוני בר פלוני וכל שום דחית לי ולא כתב מניכה ולא כתב ג"כ ולאבותי ולאחרי ולאחריכון דאבהתי, וגבי אשה כתב פלוניתא בת פלוני וכל שום ומניכה דחית ליבי ולאבהתייכו ולאחרייכי ולאחרייכון דאבהתייכי, ול"ע למה שינה כאן. ומלשון התוס' נראה דהי' גרסי לה גם אלו שכתבו וז"ל, בטופסי גיטין של כ"ג כתוב שלריך לכתוב בגט וכל שום ומניכה דחית לי ולאחרלי. ולפ"ז ל"ל שנוסחת בספר הוא השמטת הסופר, אם לא שנאמר שדעת רבינו לחלק בין כתיבת שם בבעל לשם כאשה בזה. וכבר בארתי לעיל מחלוקת הראשונים ז"ל אי לא כתב שם בבעל בגט פסול דאורייתא ודו"ק.

קמח) ומ"ש אין אנו וכו' וכ"כ הרי"ף ז"ל. כתב ע"ז הרא"ם בסדר בתיבת הגט (סוף קילור פסקי הרא"ם) וז"ל, ראיתי בטופס נוסח הגט של רב אלפס ז"ל שכתב בו אין אנו פלוני וכן שאר טופסי גיטין הגדולים, ואינו נופל על הלשון דודאי בשטרות שכותבין בעדים הדבר שנאמרים בפניכם שייך למיכתב זכרון עדות אין נעשה זה הדבר בפנינו. אבל לשון נוסח הגט הוא סיפור דברים שבבעל מספר שבזמן הזה הוא מגרש אשתו לא שייך למיכתב אין, אלא בזמן הזה אני פלוני מגרש את אשתי. לכך טוב שלא לכתוב אין (והביאו בש"ג). והוסיף הרא"ם, ומה שנהגו לכתוב ולאחריכון דאבהתיכי תמהתי למה נהגו לכתוב כך מאחר שאין מזכירין מקום אביו ומקום דירת אבי האשה ע"כ, ע"ש.

והר"ן ז"ל בביאת נוסחת הרי"ף וכתב וז"ל, ונוסחי הכלכות בזה מחלפות שבקצתן כתוב אין אנו פלוני בר פלוני דממחת פלוני וכל שום אחר ומניכה דחית לי ולאבהתי ולאחרי ולאחריכון דאבהתי, וכן כתוב בנוסח הגט שכתב הרמב"ם ז"ל (פ"ד מהל' גירושין), אלמא ס"ל דלריך למיכתב וכל שום בשמת דאשה כשם שלריך למיכתב בשמו וכן בשם אירו ושם אירה ושם אין לאותם לריך למיכתב וכל שום וכו'. אבל הרמב"ן ז"ל כתיב שראה נוסחת ישנה של הרי"ף מוגהת מכתב ידו, ואין כתוב בה אלא אנו פלוני בר פלוני וכל שום דחית לי דממחת פלוני לבית נרעות נפשי וכן בשם שלה. וכתב

וצנקית ופטריה כו' וכתב גלגום דהם שיהא כסדר לימו מעכב בזה: **ולאתרייכי.** במקומך: **ולאתריהון** דלכתייכי. מקום לבואיך: **אינתתי** מן קדמת דנא. כלומר מיום שנשתני לוחך עד עכשיו: ובדו. ועכשיו גירשתי לוחך ממנו, תרגום של לוחך יחיך: **דתהויין** רשאה ושלטאה. פי' מה שאמר וכדו תרוכית כלומר שגירשתיך לימו ענין של גירוש ממקום למקום לו גירוש מביתו ממש אלא גירוש הוא שתכת רשאה ושלטה בנפשה, והוא ע"ד שאמרו ז"ל כל המודרת על דעת בעלה היא נודרת ואינה שולטת בעלמה ואמרו ז"ל אשה אימת בעלה עליה משעת הקידושין לו שהיחודה שהיחידה לו להיות שלו (עיין תוס' קידושין ע"ב): **למהך.** פי' תיבת למהך של שם והלכה ואהך לגוש סכ"ב ובפ' נלבים פי"ז ללכת לעבוד תרגומו למהך למפלח: **לכל** גבר. כתב המרדכי דאחי לאפוקי מי שגירש ונותן לה רשות חוץ מאדם אחד: **דתצביין.** אשר תרלו מלשון ונבי: **ודרי** לת מותרת לכל אדם. לפילו בזמות דלכל גבר שאמר לימו אלא להתנסבא בניסואין אבל לא בזמות (כנה"ג אות ל"ח): **ואינש** לת. תרגום ונפש ואנש לאפוקי מדרבי יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח דלדידיה לא

וחניכה דאית ליכי ולאבהתייכי ולאתרייכי ולאתריהון דאבהתייכי קמט) והוית אינתתי מן קדמת דנא קנ) וכדו תרוכית יתיכי קנא) דתהויין רשאה קנב) למהך להתנסבא לכל גבר דתצביין קנד) והדי את מותרת לכל אדם קנה) ואינש לא

משנה הלכות

ג"כ כרי"ף בנוסח שלו וכדי תריכות יתיכי ליכי תנת פלוניה בת פלוני וכל שום דאית ליכי דממתא פלונית, ובודאי שלשון זה מיותר שא"ל לחזור ולכפול, אלא ככי כתבו וכדי פטרית וכו' וכ"כ בנוסח הגט של הרמב"ם ז"ל ע"ש.

רבינו לא זכר כלל מקום נתינת הגט ולא מי נהרות וכיו"ב, ובמשנה (ל"ד ע"ב) בראשונה כי' משנה שמו ושמה שם עירו ושם עירה, התקין ר"ג הזקן שיהו כותבין פלוני וכל שם שיש לו אשה פלונית וכל שם שיש לה מפני תיקון העולם. ולכאורה נראה דס"ל לרבינו דהתקנה היתה שלא לכתוב שם עיר כלל וכוה בכלל התקנה, ולכן השמיטו בטופסי גיטין שלהם שם העיר.

והעיר כ' עיני ומלאתי בהגהת אשר"י ממרדכי וז"ל, נראה לר"י אפי' אם לא כתב שם העיר כלל שרי טוב, דדוקא אם שינה הוא דפסול דהוי מזויף מתוכו, וראי' מהא דהכותב טופסי גיטין לריך שיניח מקום הלים ומקום האשה ומקום הזמן (לעיל אות כ"ו) ושם העיר לא הזכיר. וכן בפרק שני (י"ט ע"ב) גבי ההוא גברא דאל לבי כנישתא וכו' ומסיק בשינן שמו ושמה, וכל התקנה שהתקינו לכתוב מקום הלידה העיקר משום שלא יהו לעז משני יוסף בן שמעון הדרים בעיר אחת ולכך כותבין לסימן בעלמא. ורלוני מכתב רבינו ילחק מדנפיר"ש ורבנים גדולים שהיו עושין מעשה והיו אומרים לבני דכתבי גיטא אם מקום הלידה מרופה בידם יניחו מלכתוב, וכן רבני מגנלא הסכימו וכן מלאו בכל תיקוני גיטין של הגאונים שא"ל לכתוב מקום הלידה כי אם אני פלוני ממקום פלוני לבד. ור"ת כתב שלריך לכתוב מקום הלידה וגם בטופס של סה"ת, אבל מ"מ אין לדקדק כ"כ שאם לא כתב אלא כשר וכן הלכה וכו' ונראה הטעם מה שאנו כותבין שם הנהר היינו משום סימן, ובהלכות גדולות לא תיקנו רב יהודאי, מכל מקום לרווחא דמילתא טוב לכתוב. ואע"ג דאמרינן לעיל דאם דילג שם העיר לגמרי הוא כשר, וכי מפני שאנו מדמין נעשה מעשה. ור"ת פוסלו וכו' ובטופסי כל הגאונים אין כותב אלא ממדינה פלוני ולא יותר ע"כ.

והנה מבואר שיטת רבינו שכוה שיטת הגאונים דשם העיר לא כתבו כלל וכן שם הנהר, ואלא נראה דס"ל דהוה ג"כ בכלל תקנת ר"ג היתה, ול"כ להחילה הוה שאין לכתוב.

והרמ"ה ז"ל על המשנה בראשונה כי' משנה שמו ושמה שם עירו ושם עירה וכו' מפני תיקון העולם כתב וז"ל, וכ"כ נמי דבעי שם עירו ושם עירה אים פלוני ממקום פלוני וכל שום אחרן דאית לי ולאחרתי ואשה פלונית ממקום פלוני וכל שום אחרן וכו' ואנא בחדא וכ"כ בחידך, דאי לא תימא ככי וכו' אלא לאו ס"מ דאחרוייכו לפסולא נקטינהו, וכי כיכי דמיתעביד תקנתי' גבי שמו ושמה מיתעביד נמי גבי שם עירו ושם עירה. ומבואר דס"ל דאם לא כתב שם עירו ושם עירה הגט פסול, וזה כיפך דעת רבינו ושיטת הגאונים דאפילו להחילה אין לכותבם. ובבע"ט (מאמר ו' כ"ד ע"ד) כתב, תיכא מאן דאמר הוא הדין לשם עירו וכל שום אים לו מדנקט בריאת שינוי שם עירו ושם עירה, ולככי כתבי בגיטא וכל שום דאית ליכי ולאבהתייכי ולאתרייכי ולאתרא דאבהתייכי, ותיכא מ"ד אלא לריך. ועיין מאירי כאן על המשנה, ועיין עור (סי' קכ"ח) מ"ש בשם הרמ"ה.

ודע דמ"ש הפוסקים לריך להזכיר שם עירו ושם עירה נמי מלאנו בזה מחלוקת, דבאי' הרשב"א (ד"ה

נרחשוב) כתב שריכין לכתוב שם כעיר שכי' הוא וכיה ממנה, כלומר בגליל מחא חגא פלוני שמתרן יכודה כדמשמע בגמ' (פ' ע"ח ויבמות קט"ו ע"ב). וכ"כ הרח"ם ז"ל (סי' ז'). ובספר כשערות לרב כהי ז"ל בנוסח גט פשוט (עמוד ק"ו) כתוב רק ממקום פלוני, וברמ"כ כתב חיש פלוני ממקום פלוני וכוא מקום כדירה לכאורה ולא מקום כלידה וגם לא מקום כעומד עכשיו. ועיין ב"י (חכ"ע סוס"י קכ"ח) שאם לא נכתב מקום כדירה י"ח שכשר בדיעבד וי"ח שמן כתורה בעל, ועיין ב"ע (שם ס"ב) וב"ש (סק"כ). ובגיטין שלנו כותבין מקום כעמידה ולא מקום כדירה, ועיין גט פשוט (סק"י) דכגט כשר לכו"ע.

קמט) ומ"ש וכוות חינתחי מין קדמת דנא בנוסח כגט
דיקן במקום חינתחי כם שתי חיבות חגת חנתחי, גם בגירסת שלפנינו דכוות חינתחי ונוסחת כעור דכות חנתחי. וכיכ בש"ע חיתח לכתוב חנתחי בלא יו"ד תחר כתל"ף (עיין סי' קכ"ו סל"ו) כי שניס יקדכ לי תשתי ובתרגום חנתחי. ותם דלג חיבת חגת עיין ט"ג (שמות תו"כ סק"ח), ותם דלג חיבת חנתחי עיין ב"ע (סי' קכ"ו סל"כ וסל"ו) ובעור שם, ותם כתב לתרוסב תשתו ולתשתו תרוסתו י"ח דבדיעבד כשר. ומכרמ"י וכלבוש כתבו להחמיר שהינו מורגל בפי כבריות לקרות לתרוסתו תשתו ע"ש בש"ע (סי' קכ"ו סמ"ו) ובכ"ג בגהב"י ובקב ונקי (תות קכ"ו סקס"ד).

ואם דלג חיבת דכוית כגט כשר (ב"ע תכ"ע סי' קכ"ו סל"כ בגה"כ) ותפילו תם דלג כל התשתי חיבות דכוית חנתחי מן קדמת דנא כשר (שם, והגכות תלפסי פ' כמגרש סי' ת"ר) דתם לא כתב דכוית חנתחי מן קדמת דנא אלא פלוניח חנתחי שתם כ"ז גט כשר. ובטופס כרמב"ם כתב די כוית שתי חיבות, ולגירסת רבינו וכוית ת"ח שתי חיבות, ועיין ב"ח. ומלתחי להמחירי (גיטין פ"כ) וז"ל, ולחכמי נרבונא מלתחי גט שכ"מ שכיו בו תחומים ב' גדולי מולם וכו' ורחיתי שלא כתבו בו דכוית חנתחי מן קדמת דנא וכו' ע"ש.

קנ) ומ"ש וכדו תרוכית יתיכי וכו' בטופס כגט להטור
וכדו שבקית ופטרית ותרוכית יתיכי ליכי וכו' וכן כוא נוסח גט שלנו. ממנ בטופס כריי"ף כנוסח רבינו וכדו תרוכית יתיכי, אלא דכריי"ף כוסיף נמי חיבת ליכי ורבינו לא כתב גם חיבת ליכי.

וכתב תרוכית בוא"ו אחר כריי"ף, ועיין ב"י (סי' קכ"ו) שכ"כ בטופס כרמב"ם וכרח"ם ורבינו ירוחם וכטור, וכן כוא בככל בו, וכתב דצריך לתורוכי לוא"ו שלא יכא נרתב כיו"ד ויכא נרתב תריכון. ודלא כתשובת כרמב"ן (סי' קמ"ח) דמשמע שצריך לכתוב תריכית ביו"ד אחר כריי"ף. ובשו"ת שתרית יכודה (דף מ"ז ע"ב) תמה למה נהגו לכתריך כוא"ו של תרוכית, ולפי כדקדוק יותר לריך ותריכית ביו"ד ע"ש. ובפתד יצחק (ערך גט) כתב שלא לכתריך כווין ושבנוסחת כתמיתית כוא ותריכית ביו"ד, וסיים שם תמנ שיטת כרמב"ם וכרח"ם וכו' והטור כוא לכתוב בוא"ו ותין לשנות מכ"ל.

קנא) ומ"ש דתכויין רשתב בנה בטופס כריי"ף חזר וכתב לתחר וכדו תרוכית יתיכי ליכי דממחת פלונית ודיתיכויין וכו' ותין זה גירסת הטור ולא גרסתנו, אלא בגירסת ונוסחת רבינו. גם מה שכתב בנוסחת כריי"ף ודיתיכויין בתמשב יו"דין דעת רבינו לכתוב דתכויין בשני יו"דין ולא לכתוב יו"ד תחר כדל"ת ולא תחר כתת"ו ולא כוי רק תיבב תחת, וכן כוא בנוסחת הטור. תמנ בנוסח כד"מ ונוסח דילן דיתיכויין בתמש יו"דין כנוסחת כריי"ף, אלא שבנוסח דידן די תיכויין שתי תיבות, עיין ב"ע (סי' קכ"ו ס"י). וכטעם שכותבין בכ' יו"דין כי די תיכוין כי' נקרא בתירק תחת כוא"ו ותין זה שום מלב בתרגום, ובתרי יו"דין לא סגי דכוב מיקרי בפתח תחת כיו"דין וכוי משמעותייכו לשון נקבב רבות כתילו מדבר שם תחריס על נשים תחרות שתכיינב תותן בנשים רשתות, נמלא שתינו מגרש תת זו אלא שתים תחרות. ולכן כותבין ג' יו"דין ונקרתת בשבת ותירק תחת כיו"ד שם כנו"ן לבסוף, ותז משמעותייכו בלשון תרמי נקבב נוכתית יתידב. ומיכו תם לא כתב אלו כיו"דין לא פסל בכך (סי' קכ"ו לבוש ס"כ). ועיין שו"ת ר"ת בכתן (סי' ס"ת) ובקו"ג (תות קל"ב). ונהגו לכתוב די תיכויין שתי תיבות ובשורב תחת, ולא ירתיק הרבב די תתיכויין לא כהרתקת שתי תיבות, ותם כתבו בשתי שורות יש פוסלין (לבוש סי' קכ"ו ס"כ) ויש מכשירין כגט מקושר וכגט פשוט.

ועיין בסדר כתיבת כגט להרח"ם ז"ל שכתב ויכתוב דן תסר יו"ד ודתיכויין ודתלבייין כל תחד בג' יו"דין, ובתיקון גט של רבינו טוב מלם כי' כתוב בב' יו"דין.

איברא דרבינו נמי בסמוך כתב תמר תביי וכו' וליכתוב תלתת יו"דין בדתכויין ותלתת יו"דין בדתלבייין דמשמע תכויין תלבייין. ת"כ דעת רבינו נמי לכתוב

חלחח יו"דין וכמ"ס הרח"ם. ומ"ם בטופס ד' יו"דין ל"ל דטעות סופר הוא לו שכתב רק בתרי יו"דין בסתם מבל בלי דיוק ס"ט דבעי ג' יו"דין ול"ע.

קנב) ומ"ש רשאי ושלטאי בנפשייכי למיכך להתנסבא נוסחת רבינו בנפשייכי עם ב' יו"דין לאחר הסי"ן, ונוסח הגט דידן בנפשיכי עם אי יו"ד לאחר הסי"ן וכן כותבין בפולין, ובכל מקום שאין מנהג ידוע כן ים לכתוב, אבל בפרנג ואגפיה כותבין בנפשכי בלי יו"ד כלל.

וכתב בס"ג סניד כמרדכי דיהיכויין רשאי ושלטאי בנפשיכי לאפוקי ממי שמגרם ונותן לה רשות מלבד אדם אחד כדאתן באם וחכמים אוסרין. ולכן קאמר אח"כ למכך להתנסבא לכל גבר דהלכה כחכמים שאם אמר הרי את מותרת לכל אדם חלח אלמונ לכה"ג גרושה וחלוצה לכהן בדיוט ממזרת ונתינה לישראל וכו' ולכל מי שים לה קידושין הגט פסול.

והנה בתרגום (אסתר ד:יג) בנפשיכי בפתח תחת הסי"ן וכיו"ד בשבא. ונראה דמה"ט כתב רבינו בתרי יו"דין לאחר הסי"ן שלא יקראו בחירק תחת הסי"ן ודו"ק. ומדברי רבינו ראי' למהריט"ץ (סי' מ"ח) והלקט הקמח (אה"ע דף קפ"ז) שבאחיק ניד האכס המורגל בעיב גיטין ומכח קבלת רבותיו כותב בכל הגיטין תיבת בנפשייכי בשני יו"דין, וכתב דמאחר שהורגל כך לפי מנהג רבותיו אין לו לשנות והמעתר עליו נקרא מוליא לעז על גיטין הראשונים (פאת ילאק ערך גט ודינו ואורחו וקונ') ע"ש. ודברי רבינו הם ראי' לו להאכס ולהקבלה שלאם שכל דבריו דברי קבלה. עוד ראיתי דגם בטופס הגט לרש"י (גיטין פ"ב ע"ב ד"ה זה טופס הגט) וכו' ושלטאי בנפשייכי בתרי יו"דין.

וכתב בשו"ת ר"ח הכהן (סי' ס') דג' תיבות האלו רשאי ושלטאי בנפשייכי הם טופס ולא תורף. וכתב הכנה"ג דאם כתב רשאי ביו"ד בסקום כ"ח או שאסר אל"ף מן ושלטאי וכתב ושלטה דבדיעבד הגט כשר ע"ש. ועיין בהגהות הטור (אות כ"ט), וכ"כ בסה"ג של ג"פ (סי' ק"ט), ועיין שו"ת שבו"י (ח"א סי' קי"ח).

קנג) ומ"ש רבינו למכך בגמ' (פ"ב ע"ב) ולא לכתוב לימכך דמשמע לי מכך, ולא לכתוב לחך דמשמע כי אוכא. ופרש"י ולא לכתוב לימכך וכו' דמשמע לי מכך לי תכא מספר הזה ואילך, אלא למכך בלא יו"ד, ולא לכתוב למחך לריך שיבדיל רגלו של כ"א שיכי' אויר בין רגלו לגגו דלא ליאחזי כאי"א דמשמע למחך לאחק, כלומר מלאחק אני בך כי אוכא.

ונראה דאין הכוונה שלא יכתוב לה בסתם למחך דאמאי יכתוב לשון זה , אלא הכוונה שיכתוב בלשון ברור שיפסיק רגל הכ"א שיבא ניכר לכו"ע. וכוא ממ"ש בפ' הקומן רבה אמר רב אשי חזינא לכו לסופרי דוקנאי דאטרי ליה לגגיה דאי"א כלומר אי ברומו של עולם ואנו ליה לכרעיה דכ"א וכו'. ובשו"ת בריב"ם (סי' ק"כ) אמה על הרמ"ע מפאנו ז"ל דמדקאמר לסופרי דייקני משמע דאין זה מעכב וכרי נזכר בגרייאת שלא יעשה בכי"ן אאי"ן ולאיכובא קאמר. וכאב וז"ל, עוד אפשר לדאות בראי' בכוא ולומר שגם בחלייה שבסופרים בדייקנים בבם היו עושים כיאה למלוה כי לא די לבם בהפריד כרעיה דכ"א מן בגג כאוב בשערה אלא כיו אולין לאוא ברבה כדרך שעושים בסופרים בבאינה בגט בכ"א דלמבך להרחיק כרעיה מן בגג ברבה כדי שלא אדמה לאי"א ויבא נראה למחך כדאיתא בפ' במגרש. ואע"פ שבל שלא אדמה לאי"א בשר, בס מדקדקים להרחיקה ברבה שיהא פתח נראה לעיניים, וזה בעין בוא למלוה לעשות פתח גדול לאשובה אע"פ שאינו לאיכובא בל שנפרדת באוב בשערה ע"ש. ועיין מש"ב (ח"ד סי' קכ"ח) בתריבות. ונראה דזה נאי בכוונה ולא לכתוב למחך אלא יראיק ברבה שלא יראה באוכא ועלולה ודו"ק. ועיין רא"ם ולא לכתוב למחך וכו' כלומר לישלייה לכרעיה דכ"א ספיר, וזה כמ"ש בס"ד.

ולשון למכך כתב בלבוש (סכ"ב) על בפסוק והלכה והיאה תרגום של והלכה ואבך, ובפ' נצבים (לב:יז) ללכת לעבוד תרגומו למכך למפלח, ובעזרת (ז:יג) ולילית למכך לירושלים ופרש"י ללכת.

ודע דרבינו בסמוך בסוף בהלכה כתב ולא ליכתוב למהוך דמשמע באוכא אלא למכך. והנה לא מלאתי גירסא זו אלא למכך לימכך למחך, ואם כי' זה גירסת רבינו בגמ' ח"כ עליבו לקבל גירסתו. ולבאורה בכי משמע דקאי על דלעיל מיניה אמר אביי. אלא דלפ"ז יהי' נפ"מ גדולה לענין הלכה וגם לפירושא, דהרח"ם ז"ל כתב בסדר הגט שלו ולריך ליזהר בכל הכי"ן שלא יגע הרגל למעלה, ובכ"א של למכך לריך ליזהר יותר, ר"ל שירחיקנה יותר. ועיין טור (סי' קכ"ו) וב"י שם, וכ"כ בסמ"ק שרגלי הקופי"ן והכי"ן לריך להרחיקם מהגג, וכ"א דלמכך לריך להרחיקה יותר. וכתב בתב"ד (סי' ר"ל) שנראה לפרש דברי הרח"ם

שכתב דבה"ג דלמהך צריך ליזהר יותר שר"ל יזהר שירחיקנה יותר, וכ"י דחק לפרש דס"ל כתוס' ע"ש. ולגירסת רבינו חין חילוק בין כהי"ן חלח כחילוק שלח לכתוב למכוך בוח"ו חחר כה"ח שזה מוכח שכוח לשון כחוכח. ולכחורה דברי טעם הם כיון שכוחבין ומדייקין בכל כהי"ן מ"ש כ"ח דלמהך. ולפי דעת רבינו לכחורה ח"ל לכתוב כ"ח דלמהך יותר גדולה משחר כהי"ן ודו"ק.

קנד) ומ"ש וכרי חת מוחרת לכל חדם כגה כבר הבחתי לעיל (חות ז' וחות ס"ד) דדעת רבינו דכרי חת מוחרת לכל חדם חינו מעכב, וכרי"ף ז"ל לפי נוסחת דידן כתבה. ומיכו כבר כעידו כרמב"ן וכרשב"ח והר"ן ז"ל דבנוסחת הרי"ף לח כי' כתוב וכרי חת מוחרת לכל חדם. וז"ל כר"ן, חבל כרמב"ן ז"ל כעיד שרחה נוסחת ישנה של הרי"ף מוגהת מכתב ידו וחין כתוב בה חלח חנח פלוני בר פלוני וכו' וכרי"ף ז"ל לח כתב וכרי חת מוחרת לכל חדם, ולח רמ"י ז"ל לח כתבו בנוסח שלו, ונרחה שבס סומכין דכיון דכתב בית למהך להחנסבת לח לריך למיכתב כרי חת מוחרת לכל חדם, דלח חיימח דלח משמע חלח ניסוחין חבל בזנות לח כתירה וכו' דליחת דבכלל כיתר ניסוחין לח כיתר זנות במשמע, ורחי' לדבר בפ' המשה רבה (דף ל"ב) בתירוב ליגשת והלכה וקלקלה חייבת, ומסקינן דהלכה וקלקלה חלמנה לכה"ג חבל זינחה פעורה, חלמח לח כיתר זנות בכלל כיתר ניסוחין. ולפ"ז חין כותבין כרי חת מוחרת לכל חדם חלח לשופרח דגיטת בעלמח. וכתב כר"ן דחין זו רחי' וכ"כ כרמב"ן דלריך לכתוב כרי חת מוחרת לכל חדם, ואם לח כתב קרוב כדבר שאפילו נשאת חלח.

והמאירי ז"ל כתב ג"כ לח כשיכתוב דברים חלו לריך כוח לכתוב כרי חת מוחרת לכל חדם, ואע"פ שכוח כותב למהך להחנסבת לכל גבר דחלניין זו חינה חלח כיתר ניסוחין ולריך כוח לכתירה לח לזנות שברי חון מזנותך פסול, ויש חולקין לומר שא"ל ומ"מ גדולי הפוסקים (הרי"ף) וגדולי המחברים (כרמב"ם פ"ד מהל' גירושין הי"ב) כתבוהו, ומהה של יבמות חין רחי'. וז"ל בהע"ט (מחמר שניתי כחיבת גיטין ושטרות דף 54 חות קי"ח), ולישנח להחנסבת לשון ליקוחין כוח בין לזנות בין לניסוחין עד דחמר חון מזנותך וכו' וגרסינן בקידושין כרי חת מגורשת כרי חת מוחרת לכל חדם כרי זו מגורשת, ותו ליישנח דר"י בחרמית וליישנח כרי חת מוחרת לכל חדם סבירח חלח כרי חת מוחרת חוספת כוח וחינו נעוסס, ור"ת ורב חלפס לח כתבו וכג"ה כיח בהלכות שלנו, ושמעתי שבר' הלל מרומניחה פוסלו וכר' שבתי חולק עליו, ואנן כתבינן מחי דסבירח לן ע"כ ע"ש. ומ"ש ור"ת כוונתו על רבינו שלמה שכוח רש"י ולח על רבינו שקורח לו ור"ת קיירח בספרו כמה פעמים ודו"ק.

קנה) ומ"ש וחינם לח ימחה וכו' כתב ימחה בה"ח וגם וחינם ניו"ד לחר בחל"ף, וכן מלחתי נעוסס גט להרי"ף וכמחירי ז"ל, ונוסח הרח"ם ז"ל וחנם לח ימחה בלי יו"ד וגם בחל"ף ימחה. וכעור (חה"ע סי' קכ"ו) כתב וז"ל, כתב הר"ר פרץ לח ימחה בחל"ף. וכ"י כתב בדבר הזה חין הכל שוין שבעוסס הגט דהרי"ף והרח"ם והרמב"ם כתוב בה"ח, ומחשובה שכתב רבינו בסמוך בשם הרח"ם מוכח בהיח דלכחחילה יש לכתבו בה"ח ואם נכתב בחל"ף כל שבדיעבד לח בח לידה לריך לכתוב גט לחר שיבי' כתוב לח ימחה בה"ח. וכללבו כתב שרבינו יחילל כתבו בה"ח, ומ"מ כתב שלח נהגו כן. וכתוב בכל' גט דמרדכי, ימחה יש כותבין בה"ח ויש כותבין בחל"ף, וכן הוח בפסוק בדניחל בחל"ף. ובעוסס הגט דסמ"ג כתוב בחל"ף, וכן בש' התרומה וכללבו כתב ימחה בחל"ף לשון מחחה, וכ"כ ר"פ בשם רבי יקר. והחורבלי חומר דשני מקומות הוח בדניחל בחחד בחל"ף וחחד בה"ח לפיכך חין חשנח. ומהרי"ק (שורש קס"ג) כתב לכתוב בחל"ף, ושכן הוח בלשון חרמי, ובעוסס גט דעיטור בה"ח. וחימה על העור שכתב סחם כתב כר"ר פרץ בחל"ף בלי שום חולק.

ובאמת בעוסס גט של הרח"ם שלפנינו הוח בחל"ף, וכנרחה דכב"י הו"ל נוסחת מחרת, ולמחר המריכות כתב דלכתחילה יש לכתבו בחל"ף ואם כתב בה"ח בדיעבד חין לפוסלו בשביל זה. ובד"מ כתב דמנהגנו נמי לכתוב בחל"ף, ועיין ש"ע.

וחנה הד"מ כתב שמלח עוד בתיקון יש חם כתב ימחי ניו"ד לבסוף חין לפוסלו, ותמה עליו. בחמנם מברמ"י בזיחורו כתב וז"ל, והרד"ק בחשובה בית ד' כתב שמלח בבג"ה לחת במרדכי שלו שבורה רבינו חליהו דחם כתב ימחי ניו"ד מגרשין בו לכתחילה היכח שבובח בגט ממקום חחר, ואפילו היכח דחפשר לבביח גט חחר. ומהרמ"י הביח רחי' גבי לביתי דבלשון חרמי רגה, ולפעמים כתב נבח בחל"ף ולפעמים לבי ניו"ד, וכן תיבח מכה כתוב בדניחל (ה:יט) מחח בחל"ף ומכה חים מבבי מחי ניו"ד, עיין קב ונקי (חות קמ"ד).

ואנש בלח יו"ד, עיין פח"ם (סי' קכ"ו סקכ"ה) בשם כרדב"ז שחם דלג ולח כתב וחנם לח ימחה

ימחה בידייכי קנו) מן יומא דנן ולעלם קנז) ודן דהוי ליכי מיני ספר תירוכין ואגרת שיבוקין וגט פיטורין קנח) כדת משה וישראל. קנט) (גיטין פה:) אמר אביי האי מאן דכתב גיטא לא ליכתוב ודין דמשמע דינא אלא ודן, ולא ליכתוב ודן. כלה יו"ד ופירושו גט זה כתייר וכתב כהל שלי: **מיני**. ממני: **ספר** תירוכין. ליתנה דקרוי ספר כריתות ר"ל דבר הכורת בינו ובינה דהוה תירוכין שמגרשה מפניו: **ואגרת** שיבוקין. לגרות בלה יו"ד דלה ליתחתע ליגרת חברות שכותבין זה לזה: **שיבוקין**. שבקה והלכה לה: **וגט** פיטורין. דכל שטרות קרויין גט כמבואר בפ' כל הגט ולכן מדייק וגט פיטורין שפוטרה בימינו: **כדת** משה וישראל. בס"ג בשם הר"ם מקיטון דתקנו לכתוב כדת משה וישראל לפי דכל המקדם לדעתה דרבנן מקדם (רפ"ק דכתובות) ולמרי גט כזה מבטל הקדושין ולמרינן נמי כל המקדם לדעתה דרבנן וכדת משה וישראל ולכן הזורק גט בתוך ד"ת שלה מגורשת לף דלה כוי חלרה חלה מדרבנן ולי לחו דכדת משה וישראל לה כיתב חלרה דרבנן מכני לגט לריך לומר מן יומא דנן: **ולעלם**. לחפוקי מדרבה דלמר כיום לי לשתי ולמחר כרי לת לשתי קלמר ולעלם:

משנה הלכות

בידייכי לינו מעכב, וכתב ג"כ דשם כתב ולינם ניו"ד כשר. ונפש תרגומו ולנם, ועיין קו"ע (לוח קמ"ג ודו"ק.

קנו) ומ"ש מן יומא דנן ולעלם כתב בס"ג לחפוקי מדר' יוסי דלמר זמנו של שטר מוכיח עליו דלדידי' לין ל"ל מן יומא דנן ולעלם, שהרי כתב זמן בגט ומוכיח עליו זמנו. וכה דקלמר ולעלם לחפוקי כה דקלמר רבה למר כיום לי לת לשתי ולמחר לת לשתי מהו, וכן שם לה בתי מכלן ועד וכו' וכיו"ב שלם לי' בתוך כזמן יכול למחות שלינה מגורשת.

קנז) ומ"ש ודן דהוי ליכי מיני (משנה שם) ר' יהודה לומר ודן דיהוי ליכי מינאי ספר תירוכין ואגרת שיבוקין וגט פטורין. ובגמ' דמתי קמיפלגי, רבנן סברי ידים שלין מוכיחות כויין ידים ואע"ג דלה כתב לה ודן מוכחת מילתת דבהאי גיטא קא מגרש לה, ור"י סבר ידים שלין מוכיחות לה כויין ידים ואעמת דכתב לה ודן דמוכחת מילתת דבהאי גיטא קא מגרש לה, אבל לה כתב לה ודן לתרי בדיורת גרשה ואטרת רתי' בעלמת הות. ועיין ריי"ף, ובעה"מ חלק עליו, ועיין מלחמות שם.

וכתב המחירי ומ"מ דמינאי מיהת לף ר' יהודה מודה דלה נפסל בכך, שלין לדם מגרש לשת חבירו כמו שביארנו בקידושין בעין הרי לת מגורשת ולה לתר ממני וכו' ויש פוסקים שלף בודן לה נפסל שכל שבגט לה בעינן ידים מוכיחות שם דמינאי שלין לדם מגרש לשת חבירו ושם בודן שלין לדם מגרש בע"פ ושותן שטר לרתי', ולין נרלה כן ע"ש.

וכתבו כתוס' (ד"ה ר' יהודה) דנספרים לה כי' כתוב גט פטורין, ובגמ' נמי כי קלמר ולירכיה לוי"ו דתירוכין ולוי"ו דשיבוקין לה קלמר לוי"ו דפטורין, וכנרלה דגרסינן ליה דכה זה ספר כריתות מתרגמינן פיטורין ע"ש, והמחירי לה הזכיר פטורין, לתגס הריי"ף בטופס הזכיר וגט פיטורין, וכן כתבה רבינו ז"ל. וכה דלה קלמר בגמ' וי"ו דפיטורין כתב הרת"ם דלהכי"נ לנה דלטו חנה כי רוכלה ליתשיב ולינזל. וכתב הרת"ם דמשמע שלין לכתוב יו"ד לין תי"ו לרי"ם דתרוכין ודין ש"ין לנדי"ת דשבוקין, לבל בפיטורין נרלה דלריך לכתוב יו"ד לין פ"ת לטי"ת מדלמרינן בפ' התקבל (ס"ה ע"ב) פיטורה דברים קיימים פטרוה לה לתר כלום, דפטרוה מחוב משמע. וכשתת ניחת דלה תשיב הכת וי"ו דפיטורין.

ומיתו רבינו כתב יו"ד דתירוכין ויו"ד בתגרת שיבוקין וגט פיטורין, ובנלה"ט (ס"ק כ"ט) כתב דוי"ו של פטורין לי לריך להלריך חלית בכת, שלם כותבין יו"ד לתר כפ"ת לין תשם טעות ות"ל להלריך כוי"ו, לבל לם לין כותבין כיו"ד לריך להלריך ג"כ כוי"ו של פטורין ע"ש ובקו"ע ודו"ק. ועיין בספר כתיבת הגט להרת"ם ודו"ק.

קנח) ומ"ש כדת משה וישראל בגט כתבו ז"ל דכדת משה וישראל בשיטה לחת ולה יכה בשיטה לחרונה שום דבר רק ג' חיבות חלו ויעשה חותיות תרוכות שלה יסיים בלמלע השיטה, דלינה למיתם לם יסיים בלמלע השיטה שמ יחתמו העדים מיד בחלי השיטה שנשלר ולין רלוי לעשות. וכתב הטור (סי' קכ"ו) שלוכ לת"ת הרת"ם ז"ל שנלה גט שכי' בשיטה לחרונה יותר מכדת משה וישראל לם נפסל בכך, וכשיב דע כי לה נפסל. ומה שכתב וישראל לל"ף למ"ד כלחד הינו נפסל בכך. וכזכירו כן גם כתוס' ובשל כתרומות וכל' גט דמרדכי וסמ"ג, והטעם משום דמספקא לן לי בעי למיכתב ודן דיכוי ליכי מינאי וכו' ושמת לריך לכותבו ות"כ דבר מיקר כוה בגט, ולמרינן ברים גט פשוט דלין למדין משיטה לחרונה. ועיין ב"י מה שהלריך ובסי' קכ"ו סי"ט. וכתב בלבוש דכדת משה וישראל כוי טופס ולינו מעיקר הגט.

ואיגרת דמשמע איגרתא בעלמא אלא ואגרת, קם) וליכתוב תלתא יודי"ן בדתהויין ותלתא יודי"ן בדתצביין דמשמע תהויין תצביין, ולוריך לו"ו דתירוכין ולו"ו דשיבוקין דמשמע תריכין שביקין, ולוריך לו"ו דוכדו ואי לא דמשמע וכדי, ולא ליכתוב למהוך דמשמע כחוכא אלא למהך.

סליקו להו הלכות גיטין

דמורייתא: **תלתא** יודי"ן. דמשמע לשון יחיד על כתב ואם לא משמע דקאי אכל נשים שילו: דוכדו. דלא לשמע כדי בחנם: **והנותן מתנת חנם, חנני עד כה בחנם, לסיים פי' דברי**

רבינו ע"ל ה' גיטין, י"ר שיתקבלו דברי אלו המעוטין, וידו לריח ניחוח כמנחה וחביתין, וכשם שחננו לסיים מס' גיטין, כן יחננו הנה לא ינום ולא ישן, לפרש ה' קידושין, וכל דברי רבינו המורה בספר הראשון, וזכות רבינו יגן עלי ועל כל בני ביתי ועל כל העוסקים בתורתו עדי יבא ינון ולו יקדות עמים אמן סלה: ה' למדר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ער"ח שמרבים בשמחה ואין שמחה אלא שמחת התורה והתרת הספיקות שבה ובשנת השמחה אז תשמ"ח בביאת גואל צדק אמן:

משנה הלכות

וקודם שיכתוב כדת משה וישראל יעיין היטב המסדר אם לא דלג תיבה או אות ויזדקק בתסירות ויתירות, ואם צריך יתקן בהוחיות בכתיבה תמה ויקיף גויל, ואח"כ אם אין שום נקב באות או שום מחק או עשטום או גרר ואם אין בהוחיות עוברות חוץ לשיטה מימין או משמאל או מלמעלה ואם הוא מעורב ואם יש בו חיזה ריעותא הנזכרים שיש לו תקון יתוב לסופר לתקנו אז. ונראה דלכתחילה בשעה שהיטב המסדר מעיין ובודק בהגע יכתוב לפעמו כל מה שנראה לו שלריך תקון ולכשיעבור כל הגע יתן במראה מקומות להסופר לתקן ולא יתן לו לתקן קמעה קמעה ובדיעבד אינו מעכב. ולריך לתקן בית שיכתוב כדמו"י שלא יכא מחוסר מעשה אחר גמר בכתיבה קודם הנתינה (ע"ז וב"ב), ועיין ג"פ (סי' קכ"ב ס"ק פ"ט) עוד בשם.

וכתב הר"ם מקינון (הובא בש"ג) כי היכא דתקינו רבנן בקידושין כדת משה וישראל כדאיתא פ"ק דכתובות כל המקדש אדעתא דרבנן מקדש כו' ואמרינן גט כזה מבעל הקידושין, הכ"נ נוכל לומר כל המגרש אדעתא דרבנן מגרש וכגון שזורק בד' אמותיה דהוה גט אע"ג דד' אמות בשטרא בר"ה דלא הוה רשות בתשה כוי מגורשת, דחכמים נתנו שיעור לתשה ד' אמות דהפקר ב"ד הפקר והוי חלרה. ואי לאו כדת משה וישראל לא הוי חלרה דד' אמות לא הוי חלרה רק מדרבנן ע"ש, ויש להאריך בזה. ועיין ר"ן (גיטין ע"ח ע"ב ד"ה היכי דמי קרוב לה) אמר רב ד' אמות שלה זכו קרוב לה ד' אמות שלו זכו קרוב לו וכו' ואע"ג דד"ח לכו"ע אין קונות דבר תורה, כיון דרבנן תקינהו ואמרו שיהו קונות הרי הקנוס לו ועשאום כחלרו והפקר ב"ד הפקר ע"ש. ועיין ט"ז (חה"ע סי' כ"ח אות מ"ח) דד"ח של אדם קונות לו הוא תקנתא דרבנן, ואם כלך זה וקידש אשה במליאה שהנה בד' אמות כי' לנו לומר דאינה מקודשת ע"ש. ופלא שלא זכר מדברי הר"ן הנ"ל וק"ל.

קנט) ומ"ש אמר אביי וכו' (שם פ"ב ע"ב) אמר אביי הכי מאן דכתב גיטא לא לכתוב ודין דמשמע ודין אלא ודן ולא לכתוב אינרת דמשמע אינרת אלא אגרת ולא לכתוב לימלך דמשמע לי מכך ולא לכתוב למחך כי תוכא. ופרש"י לא לכתוב ודין דמשמע דין הוא שאגרשך אבל אם אינו דין אלי שאגרשך לא תאגרשי, ולא לכתוב אינרת שהורין ביו"ד דמשמע אינרת לשון גג. וכתוס' כתב אע"ג דבאינרת מן הדין אין יו"ד, מ"מ אינרת שהוא לשון גג רגילות לכותבו ביו"ד לפי שאינו כתוב בעברי, אבל באגרת שהוא לשון אגרת כתוב בעברי בלא יו"ד. ובסדר תיקון סטרות שכתב הרב ר"י ע"א אתיא ולא ליכתוב אגרת בלא ו"ו דמשמע אגרתא בעלמא שאדם שולח לחבירו אלא ואגרת בוא"ו משמע דקאי אגיטא ואודן דלעיל.

ונידסת רבינו בגמ' נראה דלא לכתוב ואינרת בוא"ו ויו"ד אלא ואגרת שהוא כרבינו ר"י ע"א אלא דמפרש בוא"ו ובלא יו"ד והבן. גם בטופס הרי"ף לשון ואגרת, ובטור (סי' קכ"ו) ולא יכתוב ואינרת אלא יו"ד אלא ואגרת, והרמב"ם בפ"ד כתב דאינרת הוא משמע אם זינתה, ועיין ב"י. והמחירי כתב וכן לא יכתוב אינרת ביו"ד שיש לטעות בו שיהו שני חיבות ושיהא משמען אם זינית מלשון הנוסף והנוספת שתרגום ירושלמי שבו גיירת וגיירתא, והוא לשון האמור בתמ' ע"ז על בתו של אסוירום גר גיירית, ול"כ משמען שאם זינית יהא גט הא אם לא זינית לא יהא גט.

קם) ומ"ש וליכתוב תלתא יו"דין וכו' ככל בגמ' שם וכבר כתבתי לעיל קלת מזה. וכתב בעיטור

וכמחירי וז"ל, ודקדוקים הלו כתבו הגאונים שלא נפסול נכס אח הגע אלא בערער כבעל וטוען שעל סמך פיסולו נתנו אבל בלא ערער לא. ומ"מ גדולי המחברים (רמב"ם פ"ד הי"ד מכל' גירושין) פוסלין בו אף בלא ערער, ואין הדברים נראין. ואף בערער כבעל יראה דוקא בשאין הערים לשם אבל אם היו הערים לשם ב"ד שולחים מכס כיאך נלטוו, ואם מעידים שבגע כשר בלא שום שיור נלטוו ועשות בעלמא היו מחירין אותה אף בערער כבעל וכן נ"ל מכ"ל. וכבר ביארו האחרונים בפרטות באיזה מכס הגע פסול ואיזה מכן הוא לכתחילה וכיו"ב ואין זה מגמתי בספרי זה.

סליקו לה הל' גיטין, אומר בתודה ובמנחת חביתין, עם פי' משנה הלכות גדולות, י"ד שיעלו לרצון כזבחים ועולות, ויהיו דברי לאשה ריח ניחוח, לה' ברוך הנותן ליעף כח, ובשם שזיכני ועזרני לגמור על מסכת גיטין, ולקשט הכלה בתכשיטין וקישוטין, כן יעזרני עירין קדישין, לפרש ולבאר הל' קידושין, וכל דברי רבינו מרישא עד גמירא, ונזכה ליהוי קביעין במתיבתא דהדא חבורא.

תשובות המדברים מענינים המובאים בפנים

סימן א

בנדון היתר מאה רבנים. אי הליכת בערכאות בכלל מסירה. המעגן את אשתו. גט מעושה בערכאות

אור ליום שנחלו בו המחורות פ' ואחרי התשמ"ט בני"י ילו"ת

מע"כ ידידי כרב הגאון חלקי תברכם בעזרו המאיר בספריו היקרים כו' כש"ת מוכ"ר כו' גחצ"ד בני"י

אחדשבת"ד בידידות.

בנדון היתר מאה רבנים לחתם המורדת שהלכה לנ"ד עם בעלה וכיון שרחתה שלא תצליח כפי רצונה שיתתה את דעתה והלכה בערכאות ומסרה את בעלה, וגם את כנ"ד שדנו בדבר כזמינה לערכאות והצליחה להביא את בעלה וכנ"ד לפני שופט ממשלתי והכריח השופט את הבעל שלא כדת וכדין תורה על כמה וכמה התחייבויות כספיות וגם נתן הילדים לרשותה והוליאו הבעל מביתו ע"פ גזו השופט, ונתנו לבעל רשות לראות הילדים פעמיים בשבוע ותם לה יצלם את כל ההתחייבות יקחו ממנו גם רשות זה לגמרי, ובליח בדירה שילם הבעל בכל שבוע כפי שליוה לו השופט, ועשתה הכל נגד התורה ולא חשבה התשב להיסור ערכאות שהוא בכלל ע"ז ולא להיסור גזל שהשופט פסק לה ממון שלא כדין תורה וליקח הבית ולגזול הילדים מהאב שתמרו ז"ל עורבי בני בני וכ"ש את שכתב עליו התורה כרחם את בנים ובנים לריכים לאב ותשב זו התאכזרה על בניה ולקחה מכם וגזלה בחייהם את תביהם המרחם עליהם.

ועכשיו לאחר שעברו שתי שנים מההלוחה שהתשב זו הצליחה על ידי הבית משפט וקבלה את כל חפלת לבה ועשתה כל מעשה עול נגד הבעל והוליאה תותו מביתו והילדים בערוס ובמוסר כל והכל בזרוע בעזרת השופט בערכאות, עכשיו לאחר שתי שנים בתת תשב הלטופה הנ"ל לנ"ד שכפרה בכם והלכה במקומם לערכאות ולופקת שבעלה מעגנה ואינו רולה ליתן לה גט, כנ"ד הזמינו את הבעל והבעל טוען שהוא מוכן ליתן גט פטורין תבל בתנאי קרע רוע גזר דיני שתבעל ממנו הגזר דין של בתי משפט מכתן ולהבא ותחזור לו מה שגזלה בימנו שלא כדין תורה עד היום, ושתקבל עליה ותלך תתו לנ"ד והתשב ידונו כן יהיה ויקוב כדין את הבר והל תשב ילא מפיהם יעשה ותם יפסקו שמניע לה כל מה שיתמרו הנ"ד יתן לה ויקיים והיא טוענת שתין ברלונה לבעל ולוחר על מה שקבלה בערכאות ולעולם לא תוחר על מה שחייבו בערכאות את הבעל ורק כך הבעל מחויב שלא לעגנה ויתן לה גט בלי ויחור כלום ולא תחזור מהמסירה שמסרה את בעלה לערכאות ומעכ"ת הרתה לי שהתבו לו מפי ב"ד תחד שהיון שהתשב רולה לקבל גט פטורין תין סוס תופן בעולם להחיר לבעל ליטשת ע"י היחר מתה רבנים ולעגנה והביאו רתי' לדבריהם מסו"ת תגרות משה (תבע"ז ח"ד סי' ג') ומעכ"ת רולה לשמוע חוו"ד תי זה מקרי מיגון ותי בתמת כן שכל שמסכמת ליקח גט תין לו סוס תופן על היחר שלא ליתן תיכף ומיד הגט.

והגלפענ"ד רתשובה דהנה כבר תמרתי למעכ"ת וגם בתבתי בכמה תשובות שתין דעתי נוחה בהיחר מאה רבנים שהביאו כמה ועל פי רוב ובפרט בתדינה זו שכמעט נעשה למעשה פסולה ותושבתי שת"ו תרס דרגמה"ג רובן של השופים והנעשים לכם כיון שתין עושים כפי התקנות והתנאים שהניחו לנו רבותינו הלדיקים התחרונים ז"ל שלריך להיחר מאה רבנים ועיין ספרי שו"ת משנה הלכות (ח"ז סי' רל"ח וח"ט סי' רל"ז ורל"ט) בתריכות מזה ולכן תני מושך את מלכתוב ולתתום על דברים תלו ולכן גם כתן לא תכתוב על הפרט הזה שהוא לפני מעכ"ת מכשיו רק בדרך כלליות בעלם דין מגוה ומרכתות וכפיה לבעל לגרש ונמנה מעגן.

מעגן אשתו וכופין אותו בערכאות לגרשה

באחד בשיטרים לפני בני הכולל בישיבתינו הקדושה תמרתי בס"ד וגם כתבתי מזה דהיכת דהתשב לקחה מבעלה בע"כ משלו ע"י מרכתות שלא כדין ותינה רולים ללכת לד"ת לפני ב"ד ישרתל ולשמוע לב"ד ורק כולכת לערכאות ומחזקת עלמה בהם ובמה שפסקו לה ליתן משל בעלה כן בדיני ממונות וכן בהילדים ומחזקת שלא כדין תורה בזה וכיולא בזה והבעל רולה לדון עמה בב"ד והיא עומדת במורדה ובסירובה לבא לד"ת הכ"ג לא תקן רגמ"ה שלא ליטא תחרת על תשתו המרשעת הלזו וגם לא מקרי הבעל מעגן שלא תדרבה מותר לעגנה ולקונסה עד שתסכים לבא לב"ד ותדרבה מי שכופה את הבעל לגט גרשה דהוי בכלל גט מעושה על ידי מכו"ס דקיי"ל גט מעושה בישרתל כשר ובעו"כ פסול, עיין גיטין (פ"ח ע"ב) ורמב"ם (פ"ב מהל' גיטין ה"כ) ובטוש"ע (סי' קל"ד ס"ה) ותמר ר"י תמר שמואל ובעו"כ תפילו כדין פסול ופוסל ושלא כדין תפילו ריח בגט תין בו ותפילו מדתורייתא גט מעושה בעו"כ פסול דלא קיי"ל כרב משרשיא כדמסיק הת דרב משרשיא בדוחק הוא (ועיין תוס' ד"ה תלת). ורבינו הגדול

כנכ"ג כתב דכה דאמרו דעו"כ מוכטין לוחו ואומריס לו עשב מב שיגרהל אומר לך דכיון דדייני יגרהל מנויס לחובטו דאז כשר בזב כעניו אבל בשבח על ידם כשכרח בגע פסול וא"כ ככי נמי אם יוכרח ליתן גע מחמת הגניבות אלו הו"ל כמוטב ע"י עכו"ס. ובסמוך בסוף דבריבו עוד נדבר מזב.

למה לא תקבו כתובה לבעל כי נפקא אשתו מיניה

ובבמ' גיטין (מ"ט ע"ב) אמר ר"ש מפני מב אמרו כתובת אשב בזיבורא וכו' דבר אחר אשב יולאב לרשות ושלא לרשות וכאים אינו מוניאב אלא לרשות ופריך מאי דבר אחר וכ"ת כי כיבי דכי מפיק לב מיבו תקינו לב רבבן כתובב מיבב כי נפקא מיבי מיניב נמי ליתקני ליב רבבן כתובב מינב ת"ש אשב יולאב לרשות ושלא לרשות וכאים אינו מוניא אלא לרשות אפשר דמשכי לב בגיטא ופרש"י אפשר דמשכי לב ולא יביב לב גיטא וכיון דלא אשכי מדעתיב גירשב ע"כ. ועיין מברי"ס סי"ף שם. ולכאורב נראב דאי משכי לב ליכא משום עגונה דאל"כ מב זב דקאמר אפשר דמשכי לב בגיטא בא מ"ש שברי מייב להוניאב ואכתי יתקנו לו כתובב במקום שבע"כ מוניאב ומ"ש לו להשהובב בגיטא וכיבידון שכופין אותו מערכאות וכוא מוכרח שלא למבן אלא ע"כ דהיכא דאיכא מנוב לגרשב שפיר אשב כיכא דנפקא מיבי מיניב אינו מייב לגרשב דלא אמרב תורב לוקב ומשלם גרש ואן ממון בע"כ ובאריכתי בזב במקום אחר.

ואתום' כאובות (ס"ג ע"ב ד"ב אבל אמרב מאים עליב) כאבו בקשב ר"ת אי"מ דכופין אותו להוניא דכא נרים בזקין (מ"ט ע"ב) אמר וכ"ת כי נפקא מיבי נתקנו ליב כאובב מינב ת"ש כאים אינו מוניא אלא מרצונו ואמאי אי כופין במאים עליב א"כ נתקנו ליב כאובב מינב ומיבו יש לדאות דלא מניא למימר מאים עלי אלא כיכא דים רגלים לדבר שבעל אינו מתקבל לב ובשביל אותן נשים לא רצו לתקן כאובב לאים כין דלא שייך לתקן ברוב נשים ויבודיא דביאבו דר' אייא דאויא לב לעיר לאבה דאמרינן בפ"ק דקדושין (י"ב ע"ב) דאמרב אמרב לי אם דאביב קיבל בב קדושין כי זוערא לא רצאב לומר מאים עלי וכו' ע"ש ומיין רש"ם שם יש דוחין ובעור (סי' קנ"ד) בציא אשו' הרא"ש שכאב דאע"ג דברמב"ם ס"ל דמאים עלי כופין עליו להוניא ר"ת ור"י אאבו דאין כופין וכיון דאיכא פלוגתא דרבוותא למב נבניס רשאינו בין ברים בגדולים ולעשות בע מעשב שלא כדין ועל לכבא אני אומר אבל אם לשעבר סמכו על ברמב"ם מב שעשו עשוי מכ"ל (ועיין שעב"מ פ"ע מה"ע כע"ו). ובכב אאבו דוקא כיכא דאיכא דאיכא רגלים לדבר מאמינים לב אבל בלאו בכי לא מאמינין לב וכבר כאריכתי לפי מעשב באארונב דאומדן שמא עיניב נאנב באאר כיאך נאמין לב בעצמת מאים עלי שברי לפילו אמרב עמאב אני שבאמת אינורא ליכא אם כדבריב לא מאמינן לב מאום דלאו כדורות הראשונים דורות באארונים ולפילו בזאב נפשב ואמרב שנעמאב וגם י"ל שכוונאב לעשות תשובב (עיין ר"ן שלאי נדרים ושעב"מ פ"ע מה"ע כי"ב) ולפ"ב לא מימינים וכ"ש בדור כזב.

אי עדיף כח האשה מכח הבעל לאחר תקנת רגמ"ה

והנה כבר רמז הרמ"א (אבע"ז סוס"י קי"ז) לאשו' הרא"ש (כלל מ"ב דין ח') דלא עדיפא כח באשב מכח באים אך כי ראב כדור פרוץ ומזלזלין בצנוע יגרהל בזריקת גע ואיקן לבשוע כח באשב לכח באים כמו שבאים אינו מוניא אלא לרשות אך באשב אינב מאגרשב אלא לרשות ובימי בגמ' אם אירע מוס זב באשב בעלב כיב מגרשב ומאאייב לב כאובב וכו' ומאב שאיקן ר"ג שאין לגרשב בע"כ אין יאכן שיאאייב לב שכ"ו א"כ יפב כח באשב כרבב מכח באים ואף כי בסוף קלא אוכך (עיין נוב"י ת' אבע"ז סי' ק"ד). ובשו"ת ד"ח למרן ז"ל (אבע"ז ח"ח סי' נ"ח) באליע דלא כנוב"י ובציא כן גם בשם תומת יגריס וכ"כ ברדב"ז ובשו"ת מוברש"ם (ח"ז סי' קנ"ע) בציא כן דכולס בסכימו להלכב שאין שום סברא להעדיף כח באשב מכח באים.

אי יש לחלק בין זמן התקנה לזמנינו

ובתשו' הרא"ש (כלל מ"ג סי' ח') וז"ל ועוד אני אומר שבגאונים שאקנו אקנב זו אקנוב לפי כדור ככוא שכיב נראב להם לפי עורך בשעב בשניל נעות יגרהל ובאידנא נראב בעין לבפך בעות יגרהל כזב שאנשיות בן אם אוכל באשב להפקיע אח עלמב מאאת בעלב בשאמרב לא בעינא ליב לא כעאח בת לאברכם אניבו יושבת אאת בעלב ויאבו מיניבם באאר וימרדו בבעליבם אל בן עוד להרחיק בכפייב ויותר באימב אל הרמב"ם ז"ל שכאב אם אמרב מאסאיבו ואיני יכולב להבעל לו מדעאי כופין אותו לפי שעאו שאינב כשויב שאבעל לשנוי לב ומב נאינ עשב לכוף באים לגרש ולבאיר בשם אים לא אבעל לו ואוגר אלמנות חיות כל ימיב כלא אינב מנוב אל פ"ו **בשביל שהיא הולכת אחרי שרירות לבה ותתנה עיניה באחר וחפצה בו יותר מבעל נעוריה נשלים תאותה ותכוף האיש שהוא אוהב אשת נעוריו שיגרשנה חלילה וחס לשום דיין לדון כן** ורבי' מאיר ז"ל בשאקי מורד' בעין בממון כיב דן בדינא דמחיבאת שיתנו לשם כל מב שבכניסב אבל

לא כיב כופה לגרשה. וקודם שיחזירו לה מה שהכניסה כיב מצוה **להחרים אם שום אדם השיא עצה זו כדי להוציי מיד בעלה מה שהבניסה לו** וכשכיב נראה שכיב מרמה בדבר לא כיב מצוה להחזיר לפילו מה שהכניסה לו ולא כיב דן כלל דין דמחים עלי וכו' ושלוש תשר בן כ"ר יחיאל זצו"ל פ"כ. וקל"ע שלא ליישו כמליישים גם על תשובה זו.

ומעתה כרואה יראה שם נשים שבדור רבינו הרש"ם ז"ל קרא לוחן נשים שבדור הזה שחלישות כן ולא לוה עליהם ולא בשבילם תקנו תקנה לכוף הבעל מה שאמר בתשה זו שבשעת נפש מוסרת את בעלה וחמיה ושאר חנשים בערכאות וגם את הב"ד שפסקו לפי דעתה כשפסדת שלא כרצונה שלחה להם לו רשאה להופיע בפני הערכאות וכיולא בזה ועדיין עומדת במרדה ומחזקת בגזל כסף שקבלה פ"י ערכאות שפ"פ ד"ת אין מניע לה מי זה שיכוף את הבעל ויאמר שהש"ג תקן רגמ"ה שלא ליתא תשה על אשתו שתישו לכל רואי שמש.

המשיא עצה לאשה לבקש מבעלה מצוה להחרימו, ולקנסה

אלא למדנו עוד מדברי רבינו הרש"ם דבר חדש שלא רחיתי לאחרונים שבדיתו שרבינו מחיר והרש"ם זוו להחרים את שום חדש בשית חותה עלה זה ואז לא כיה מצוה להחזיר לפילו מה שהכניסה לו וכן בסכימו על להבא לדורות להטיל חרם את שום חדש בשיתה עלה זו לתשה שתנקש להוליא מיד בעלה מה שהכניסה לו. ולכאורה נראה דסה שני דברים, א) להחרים את שום חדש בשית חותה עלה זו כלומר שיהי' חותו בחדש שבשית חותה עלה זו מוחרם, ובטעם שגרם להוליא ממון אחרים שלא כדין, ב) כשכיב נראה שכיב מרמה בדבר לא כיה מצוה להחזיר לפילו מה שהכניסה לו, ואז לא בטיל חרם כלל כיון שממילא לא כופילו מעשיה ומיהו לפשר דחדא מילתא הוא שכיב מצוה להחרים וכו' ואת כיה נראה שכיב מרמה בדבר לא מצוה להחזיר כלל, ומיהו בכל חופן ק"ו בן בנו של ק"ו שים להטיל חרם את מי שהוא בשיתה עלה ללכת לערכאות ובית המשפט אפי' בע"פ וכ"ש על מי שנותן לה רשות בכתב על זה כרי הוא מוחרם יותר מחרם רבינו מאיר והרש"ם כנ"ל שכרי הוא מכשיל אשה ללכת לערכאות ולהוליא גזל מיד בעלה ולפעמים מאבי בעלה ולמוסרו בערכאות בכמה מניעים כמו מסים וכיולא בו כידוע בדבר ומפורסם ועל פי רוב לשבור בניה וכילדים ועוד ועוד ואוי לו ואוי לנפשו ובאמת כי ידוע כי רוב נשים שהולכות לערכאות הוא מפני שים לבם מסיתים ומדיחים לזה והנשים בשבם לעולם מעולם לא היו הולכין לערכאות אלא יש להם מסיתין ולפעמים לבי לפומא לא גליא דוקא מאנשים חשובים שאשנים שבם עושים טובה לאשה ולא יודעים שבם בכלל מנודים מ"ו וגורמים רעה לנפשם ולאשה ונ"ע ואחרונים בניהו חשובה באחרת לפי שזה לא כיה מלאה על דעתם שזה אפשרי שרבנים או כיולא בהם יהיו עלה לאשה בשרה ליולך בערכאות של עכו"ם ולגזול ממון מבעלה ומאחר שאנשים ועכ"פ דברים בתש' הרש"ם בכלל מ"ג ס"ח כאן נרורים בשמש בלברים.

יבמה שרצתה לעגן את יבמה, מתירין לו לינשא בלי רשותה

וראיתי לרבינו הגדול מרן הח"ס (אבע"ז סי' ח') ע"ד יבמה אחת שרבותה רב ובינם בן כ' רולה שאלך ואחדיין עמו בב"ד לבטל כריב חודות נכסי אחיו שכיב בעלה וכיה מסרבת ואינה רולה בחליצה אלא ח"ב יאלון בחנם כי אשה שאסור לו ליבא אשה עד שיאלון ומבשיו כב' שידך עם אשה לו ואשאל אם מותר לו ליבא משודכת שלו ועי"ז אבי' מוברחת לירד עמו לדין ישראל כדי שיאלון לה ורבינו ז"ל באריך ברבה ובסופו כתב מ"מ בנידון שלפנינו נ"ל פשוט לאחיר לו ליבא משודכת שלו דברי קיי"ל בש"ע יו"ד (סי' של"ד) דים רשות לב"ד להאמיר עליו שלא יאולו בניו ושלא להאפלל ולזמן עליו ולגרש אשתו מביאב"ג בן הוא ברמ"א ס"ו ומאבר ס"י ובש"ך סקי"ט דלמיגדר מילתא ב"ד מאנין לעקור דבר מב"ת (וכוא מאש' ברמב"ן) וכמסרב לעמוד בב"ד עם הטופן עליו מכלל זה כמבואר עם סמ"ג ות"ב אחר שבאחרו ב"ד בהאשה שתעמוד עמה לדין עם בינם וכיה מסרב אפי' שאין בידינו לנדות אותה מב"פ למה לא נעשה כל מה דאפשר וברי רבינו גרשום לא גזר אלא לעונת האשה וכיה אינה רואיה להטיב כיון שאינה רולה ליבנס בתקנות בקבל שאיקנו לפשר עם בינם אפי' דבאשה דעלמא במסרבת לא נאמר בן שמפני בן נאיר לבעלה ליבא אחרת אבל בבא בזוהו בתוהו מנין עלמו שרולה לעגן אותו עד שיניח את שלו בידה וכו' אפי' שאמרנו שבבלל גזירתו הוא שלא להקדיש ניסואין קודם חליצה מ"מ אם אנו מתירין לו להקדיש ניסואין כדי לקונסה אין כאן קטטה ולא שום אשם ת"ב פשוט לפענ"ד שים רשות בידו ב"ד אחר שבאמת כרואי להאיר לו ניסואין אחר שימיד מרגות ובטאות ובשטאה וחרם שמיד שאחרלה כיה אח"ב לעמוד לדין לפני ב"ד שבאירם אז במרולה לשני בלדדים מאויב הוא לעמוד ובבל כיולא מב"ן יעשה אפילו יראו לפטור באשה בלא בלום וכוא יאא נקי מנבסי אחיו יקבל עליו בדין ויאלון מיד אח"ז בלי שום שיבוב וזה נראה לי טוב ויאר בעיני אלקים ואדם ע"ב ע"ש.

הגה חידש לן רבינו כגדול מרן בח"ס ופסק דכיכח דכחשב רולה לעגן לח כבעל עד שיניח לח שלו בידה ולינה רולחת לדון בפני ב"ד מחירין לו ליגשת בלי רשותה דכיכח דמחירין לו לקונסה שחשמע לב"ד וחדון עמו שפיר דמי ולה ניחן כבעל להיות בפקר ותחכל לחשבה וחדי ות"כ מעחה נדון לדידן ומה כחס שלה לקחה ממנו כלום חלה שחקנו ב"ד לפשר בעיני חלילה וכיון שלה רלחה ללכת לד"ח עמו כחב מרן כיון שכיון מסרבת בחותו עינן עלמו מחירין לבעל ליגשת לחרת כ"ם וק"ו בן בנו של ק"ו בכולכת לערכחות ומוליחה מן הבעל שלה כדין כל מה שים לו ועדיין עומדת בסירובה לזה ובחותו עינן עלמו שרולה לעגן חותו שלוקחת ממנו מה שים לו וכבגים וכל חשר לו ותפילו על המשכורת מה שעובד כשופט כערכחות מעיל חובה עליו לשלם חלק גדול מזה לחשתו חשר מרדה בו וכיון חמשיך במעשיה וחלך וחחכל מגזילת בעלה שחשסה בבעל נעוריה והלכה לחרי עיניה ובחרה לעלמה בחר ובחי כמשפט לוקחין ממנו ומלווין לשלם לה מידי חודש בחדשו חו מידי שבת בשבתו ותפילו על מה שלה בח לעולם יחנו לווש לה וכיון שיודעת שבב"ד של ישרחל ים לה דין מורדת ולה יחנו לה תחות לבה כוכסים וכבנים לכן כיח מסרבת בב"ד של ישרחל ותינו רולה לקיים מה שקבלה עליה בשעת הכוסחה לחופה וקידושין כדת משה וישרחל.

אשה המסרבת ללכת לב"ד ורוצה בערכאות לא חל על בעלה חדר"ג

וכ"ש הוח ממ"ש הרח"ש של חשה שבחמת מחסה בבעלה ותינה מקבלת ממנו כלום רק שרולה שיכוף חת בעלה לגרשה וכחב הרמב"ם שיכופו לגרשה כי חינה יכולה לבעול לשנוי לה וע"ז כחב הרח"ש, ומה ניחנ טעם לכוף הכים לגרש ולכחיר ח"ח לה חבעל לו ותוגרר חלמנות חיות כל ימיה הלח חינה מלוה על פ"ו, בשביל שכיח כולכת מחרי שרירות ליבה ונחנה עיניה בחר וחפלה בו יותר מבעל נעוריה נשלים חחותה ונכוף הכים שהוח חוכב חשת נעוריו שיגרשנה חלילה לשום דיין לדון כן, ק"ו בנידון דידן שכיח בתה בסיוע בתי המשפט העכו"ם שכם כיפך החורה ובמסירות וכל מיני לער שגורמת לבעלה מחרי כל המעשים החלו בתה ומבקשת גט מבעלה והבעל בחומו מציב כנגי מוכן ומזומן לגרשך חפילו שלה ברלוני חבל נלך לב"ד ונרחה שכם יסדרו ביניהו ע"פ החורה בבנים והרכוש והחיובים וכיח בשלה עומדת במרדה ולה זחת שלה חסכים בשום חופן לבעל מה שהוליחה כבר מד כיום ממנו ע"י הערכחות חלה דגם על להבח מכריחתו לשלם ולקיים כל מה שלוה בשופט של הערכחות כה"ג ודחי לה חיקון רגמ"ה שבבעל יוליח בע"כ ודחי כה"ג יכולים כב"ד להחיר לו ליגח מחרת כרלונו ותפילו למ"ד דבבעיל מסרבת עלמו לה נחמר שניחיר לבעלה ליגח מחרת חבל כה"ג לה חיקן רגמ"ה שחעגן חותו עד שחגזול ככל ממנו ותמשיך בגזילתה גם לחחר כגט ובהחזקת כילדים שלה ע"פ החורה וז"ל מחד בס"ד.

הבעל שנותן גט ע"י שמצערין אותו בערכאות הר"ל גט מעושה ופסול

ונדולה מזו יש לדון דלפענ"ד פשוט שם בבעל יתן גט מחמת כלער וכיגון שגורמין לו ע"י בערכחות נרחה דבגט נקרח גט מעושה ועיין מרדכי (פ"ג דשבועות) שכתב בשם הר"י דהשבועה ובברית שקבלו חנוחינו בערבות מוחב הו"ל מודעה רבה עלה בהיה דהר סיני שכפה עליהם בהר כגיגית משום דבערבות מוחב נמי היו ירחים פן יניעם במדבר עוד ולה יכניסם לחרן, ובתב במרדכי ומכחן היה דן ר"ת ק"ו דהרי חי לחו דהדר קבלוהו בימי חחשורוש מחמת שמחת הנס לה מיענשו משבועתה דע"מ לע"ג דחמר לבו משה על דעת המקום ועל דעתו כי היכי דלה ליהוי לבו הפרה משבועתייהו כלל חפ"ה כיון דחנוסים היו ע"פ כדיבור הו' קרי ליה חונס וחע"ג דבעציית רלונו בביהול ים קבול שבר מה שחין הפה יכול לדבר כ"ם בשר ודם המחנס חת חבירו ומיסרו ומשביעו לדעתו דבעציית רלונו חין כחן קבול שבר כלל רק שפטור ולה ייסרנו עוד שחין ממשום כלל בחותה שבועה וחרם.

ובך בתב מהרח"י חבנו של ר' וייבוש שמהר"ז היה מגזם ומחייס עליו עד שחתם ובתב דחין בחותה קבלה כלום דחשוב קבלה בחונס ע"ם ובמקום חחר חמהני חשו"ת חוט המשולש סי' ל"ה שבתב בפשיטות דביטרחל כמגזם דברים ומחייס ומירחתם נותן גט לה מקרי הה"ג כפיה כיון דביטרחל נייחי לדינה ופלה שהרי מפורש מפי המרדכי ומהר"ם ובהה"ד והר"י דהה"ג הוה כפיה ממש ועיין משנה הלכות (ח"ב סי' ל"ה) בחריכות, ולפ"ז כמה פעמים שהבעל עומד תחת פחד הערכחות ובהשה לה נייחה לדינה ונותן גט בעל כרחו מפחד הערכחות לפענ"ד קרוב לדוחי דהה"ג מקרי גט מעושה ע"י עכו"ם. וודחי על כיולה זה לה כיה רגמ"ה מחקן לעגן חותו ולעערו כל כך ותגן נסכים ונכוף חותו לגרשו ח"ו לה יעשה כן לשום דיין ומורה הורחה ירח ה'.

ודאיתי בשו"ת מהרש"ם (ח"ז סי' קנ"ט) בתב דלחרי שעשתה מעשה רע והלכה בערכחות ומסרה חת בעלה וחותנה וכמעט שכיה קרוב להלכד בחוח מכמר ח"ה גם מעשה זה לבד ים לו להחיר ליגח מחרת וכו'

ובכל כה"ג לא תקן רגמ"ה ע"ס בתריכות ומלא כה"ג שהשאב הלכה למרכחות ועלול הוא גם בחמת ליצב כחוח מכמר ע"י המסירות שלה ודחי יש להחיר לנמלה ליצח לחרת דכה"ג לא גזר רגמ"ה שיקחו הנשים חת נמליהם וימסרו לוחם לנית הכלח ויקחו חת נויהם לעלמם וחפילו לא יחנו להם רשות לרחוחם ולא יחח לחנכם חשר נלטוו מכ"ח למען חשר ילוה חת נויו וחת ניחו לחריו ולמדחם לוחם חת נויהם.

ביאור דברי האגרות משה שבשביל ממון לא תיקן רגמ"ה לענן בת ישראל

ומעב"ת כעיר שב"ד הנ"ל בניחו רחיה לדבריהם מרשכנה"ג בחגרות משה (חלם"ז ח"ד סי' ג') שכחב שבשביל ממון לא תיקן רגמ"ה דבר חקלה לענן בח ישרחל ולח בחופן שודחי חטפה משל בעלה חיזה סך ממון לא תיקנו ב"ד שיוכל הבעל למנוה לגמרי לו שחתן לו כמה שירלה ולפענ"ד שגנה הוח דהחג"מ חינו חולק על מרן הח"ם והגמ' שהבחתי והמברש"ם והרחיות כולם הס לחת ושגנו בדברי החגרות משה ז"ל וחדרבה המדקדק בדברי הגרמ"פ זצל"ה ירחה להדיח דס"ל כדבריהו הנ"ל שברי דייק וז"ל לפילו הס יש להבעל עליה חבישות ממון וכו' ולח בחופן שודחי חטפה משל בעלה חיזה סך ממון לא תיקן שיוכל הבעל למנוה לגמרי לו עד שחתן לו כמה שירלה ע"כ.

הנה דייק דבשביל חבישת ממון כלומר שהבעל חוכח מחשחו ממון שחתן לו כמה שירלה לא תיקן שיוכל הבעל למנוה לגמרי לו שחתן כמה שירלה לדבר זה חין קלנה וחין סוף שהס ירלה חלף חלפים דינרי זהב חבל ודחי תיקן שיוכל הבעל לנקט ממנה לנח לדין ויפסקו הב"ד נדין ודברים מה שביניהם ומה שמניע לו ע"פ דיני תורה ווחדרבה לזה לא נריך רגמ"ה לתקן כי פשוט הוח דלזה נכנסה בקידושין כדת משה וישרחל וזה חינו בכלל מה שכתב הגחון ז"ל עד שחתן לו מה שירלה, וחדרבה כרי הוח מסכים על מה שהב"ד יפסקו דבזה חינו מענה לח לגמרי ולח מקלחה חלח כלל כלל לח כיון שהוח מוכן לגייח דינח מה שיפסקו הב"ד והוח חינה רולה וזה פשוט מחד. וגם מה שכתב בשביל שחטפה חיזה סך ממון לא תיקן שיוכל הבעל למנוה לגמרי דייק מה שכתב עד שחלך לב"ד חין זה למנוה ומה שהב"ד יפסקו יכוף הדין חת הבר ופשוט מחד.

וגם דייק הגחון ז"ל בשביל שחטפה חיזה סך ממון לא תיקן שיוכל הבעל למנוה וכתב שכתב ודייק שחטפה כלומר שחטפה מעלמה חיזה סך ממון ממנו שהיה בידה מכ"פ מיירי שבחיזה חופן חטפה חבל לא כשהלכה למרכחות וחטפה ומומדה במורדה וחוטפת נסיוע של כשופט וחקה וחחטוף גם להכחה נסיוע של פסק כשופט כמכו"ס שלא כדין והבעל רולה להליל עלמו מהטוסק וגזל החמידי ובמקום שנחה להליל עשוק ממשקו ונחמר לחשה זו שחלך ותגבה מה שמניע לה ע"פ ד"ת ונכפוף הוח שחנן נכוף חותו לגרשה ולהחזיק מעשה כרשע וכוח כל ימי חייו יסבול מפסק כמכו"ס ח"ו לא לחמר זה חדש מעולם ולא יעלה על הדעת דבר כזה לכל בן תורה יודעי דת ודין וכ"ש כגחון ז"ל.

וגם מה שכתב כגחון וגם בשביל גבוי ממון לא תיקנו ולא יתקנו סוס תקנות שיכח ניד הבעל כח בעלמו לעשות כרלונו ולמגנה כנה כפל בדבריו שניח וכתב שלא תיקנו ולא יתקנו שיכח ניד הבעל כח "בעלמו לעשות כרלונו ולמגנה" פשוט דהדגוש שיהיה לו כח בעלמו לעשות כרלונו לא תיקן חבל למכב עד שחלך לב"ח חלל ב"ד ישרחל ודחי תקנו ותקנו לכל בח ישרחל ואם מסרבת לבח לב"ד חין זה כח בעלמי חלא חולה בפסק ב"ד ורולה שחבח לב"ד ומה שיפסוק הב"ד כן יעשו ודחי שחין זה כלל גדר מיגון חלא היא שמגנה חת בעלמה שחינה רולה לקבל גט ע"פ פסק ב"ד וחין זה מקרי רולה בגט שרולה להחזיק בגזילה ובמסירה ובמרכחות וכיולא בו שבזה גם הגרמ"פ מודה וחינו חולק לא על הח"ם ז"ל ולא על המברש"ם ז"ל וז"פ מחד.

אשה התובעת ממון מבעלה בערכאות לכו"ע אינו מחוייב לגרשה

איברא דלפענ"ד בנידון דידן לומר דבר חדש דבכל חו נרוך התשובות חנן דנין חי יכול הבעל לענן חשתו בשביל ממון שיבקש ממנה ממון וכיולא בזה חבל היכח דהחשה הניחה חותו למרכחות ובתי המשפט דנו חותו וחייבוהו לתת מעות כל ימי חייה חו כל ימי חייו וכיולא בו וגם הטילו שעבוד על משכורת שלו וכיולא בו שבכל מקום שיהיה לו כסף יתחייב לשלם ולפעמים עוד ועוד ואם לא ישלם מנוש ימנש ואין לו סוס עלה והוא תחת פחד של המרכחות בכל עת שפילו לאחר הגירוש ולולי פחד המרכחות מעולם לא היה גרשה וכיולא בו כה"ג לכ"ע לא מקרי מעגן אם לא יתן לה גט עד שתשוב ותבעל אח כל מה שפסקו בתי הטופט וחדרבה קרוב לודחי כי גט כזה כו"ל בכלל גט מעושה ע"י מכו"ס ואם גירש תחת הלחץ כזה קרוב שהגט בטל והולד ממזר כי אין לך מיסוי גדול מזה שהמרכחות מחייבין עליו שאם לא ישלם כרחוי יעניקו חותו יותר ויותר. ולא זאת אלא שיכול הבעל לנקט את ההולחות שעלו לו המרכחות ע"י שהי' לריך ליקח עורך דין לעמוד נגדה בבתי המשפט.

ונידון דידן לח דמי כלל לחעפה כסף וכיולח בו שכוח פעם לחד ולין לה ככסף כעת לחזור וכיולח בו דלח לחרינן בלופנים ידועים דלסור לעגן לחבל ערכלות שכוח מחזיקה ברשעתה ובגזלה שגזל בשופט מכבעל ע"פ חוקי המדינה שכם נגד דין תורה וכוח ממש גזל ולחנחנו נלך ונכריה לבעל לגרשה שחוכל להחזיק בגזל לחוחה מרשעת ח"ו. וזה יותר מחרקבת דדינרת יכיב לה דחמרו בגמ' ולחו חרקבת דדינרת יכיב לה.

באיסור הליכה לערכאות
מסור מתי מותר לדרגו

והנה כל זה שדברנו כוח רק למיני כגע חבל לח דברנו כלום מהחיסור שרובן שליה חו של הבעל לם כלך כוח לערכלות לבד ממה שעברה והלכה בערכלות שזה כוח בכלל מוסר חבירו וכ"ש בעלה חו לחשתו שכוח כגופו ומוסרים לחוח מכמר (ב"ק קי"ז) שהיח בכלל שלין לכם חלק לעוה"ב עיין ר"ה (י"ז ע"ח) חבל המינין והמסורות וכו' וכן בגמ' ע"ז (כ"ו ע"ב) דהמסורות הם מן המורידין ולח מעלין ולכאורה ל"ע דבגמ' ב"ק קי"ז בהח מעשה דרב בהחי גברח דהוו בעי לחווויי לחיבנח דחבריה לחח לקמיה דרב ח"ל לח תחוי ולח תחוי ח"ל מחוינח ומחוינח יחיד רב כהנח קמיה דרב שמעיה לקומיה מייה [ועיין רש"י שם לקומיה שבר מפרקתו] קרי רב עליה (ישעיה י"ח) בניך מולפו שכבו בראש כל חוצות כחוח מכמר, מה חוח זה כיון שנפל בתכמר ולחר רב דשפיר עבד ומלח דמסורות מוחר להורגו ולח עוד שגם מלוה וכל הקודם לין מרחמין עליו לף ממון של ישרחל כיון שנפל ביד עו"כ לין מרחמין עליו ומבואר דכיון דלחר למסור מוחר להרגו ומלוה ומי לישה, וז"ל הרמב"ם (פ"ח מהל' חובל ה"י) מוחר להרוג המוסר בכל מקום ולפי' בזה"ז שלין דנין דיני נפשות וכו' וכל הקודם להרגו זכה וכ"כ בעוש"ע (ח"מ סי' שפ"ח) ועיין ברמ"ח שם.

והנראה דלח קשה ולחרי דיני ניהו חלח דהחילוק בין קודם שמסר ולחר שמסר ובין שכוח רגיל בכך חו לינו רגיל דקודם שמסר כו"ל דין רודף ומלוה להרגו ולחר שמסר לם לינו רגיל בכך חסור להרגו חלח יבחה לב"ד ולם כוח רגיל בכך מוחר שכיר יבך וימסור עוד וכח דרב כהנח כיה קודם שמסר שחמר מחוינח מחוינח כלומר חלך ולמסור ולזה הרגו רב כהנח ובגמ' ר"ה ופ"ז מיירי במסורות שמסרו כבר ועשו מה שעשו וחילוק זה מבואר ברמב"ם (פ"ח מהל' חו"מ כי"ח) ומוחר להרגו קודם שימסור וכו' עשה המוסר חשר זמם ומסר. יראה לי שחסור להרגו חלח ל"ב כוחזק למסור כרי זה יעשה שמח ימסור לחרים ועיין ח"מ (סי' שפ"ח) בחריכות שם חילוק בין קודם שמסר שכוח בכלל רודף וכורגין לוחו ומלוה להרגו וכל הקודם זכה חבל לחחר שמסר לריך להכיחו לב"ד וכחב הרמב"ם ירחה לי ולח ליינו שם מקום מולחו ולפענ"ד דמזה דייק הרמב"ם כיון דבגמ' מליכו סחירה דבב"ק כחב דמלוה להרגו וכן עשה מעשה ובגמ' ע"ז (דף כ"ו) מבואר דרק מורידין ולח מעלין ומשמע דלין כורגין וחילך בין קודם למעשה ולחחר שעשה מה שזמם וק"ל. ומיהו מבואר דהמוסר ממון חבירו לו גופו למכו"ם כרי זה חייב מיחה ולין לו חלק לעוה"ב. לבד ממה שחייב לשלם לו מה שהזיק לו כגון שלח כי' חייב בדיני ישרחל, ועיין רמב"ם הל"ל (פ"ח ה"ח) המוסר ממון חבירו ביד חנס חייב לשלם מן היפה שבנכסיו, ות"ל כיי נמי דהולכים לערכלות ומוליחן ממון ע"י הסופטים שלח מן הדין שב"ד של ישרחל לח היו מחייבין בזה כרי הם גזלנות ומוסריות.

ההולך בערכאות באיסור ע"ז ממש ומנדים על זה

ו"ל החשב"ן בחוט המשולש (עור ח' סי' י"ז) לקבל בסכרח על דברי החעלמות חשר נפלו ביניכם בין היורשים והחלמנות שבסכימו ב' הכחות להניח דבריכם ודיניכם לפני ערכלותיכם, ותמהנו מזה למחד מחד על חלו הדברים המרים חשר נפלו בקרב מחניכם ותחם רוחים בעיניכם ומחילבים מנגד וכלח ידעתם חומר החיסור בחמור בזה להביח דיננו לפני ערכלותיכם וכ"ש בדיני חיסות "וכוח בחיסור ע"ז ממש" כמו שדרשו על פסוק כי לח כלוריעו לורם ולפי שתחם כמלמתם עין מעניין זה יש לנו להחריך ולהזכיר לכם עניין חומר עון זה ולהעיר לכם לותן במקלח מה שחמרו רז"ל בדבר ברע הזה. כלח לחמרו ז"ל כי דבר זה יש בו חילול הש"י שחין לו כפרה בחרבעה חלוקי כפרה כי לם במיתה (יומח פ"ו) וגם יש בו עון ע"ז כי בלכתם חל בית טעותיכם לדרוש מרכלותיכם בזה הם נותנים מעלה ותשיבות לחלהיכם ולחורתם ומניחים חלקים חיים ומלך מולם ותורתו תורת החמת ועי"ז לחמר דהב"ח ירבו מלבותם לחחר מהרו כי הם מהר ותשיבות לחל לחחר וכל זה היח לם דיניכם כדיננו וכ"ש לם הוח מוליח בדיניכם חשר פיכם דבר שוח מה שלח חייבה תורתינו תורת החמת שנמלח גוזל לח חבירו ומומסו ולינו מציב גזילתו ואין לו כפרה לעולם וחז"ל לחמרו (גיטין פ"ח ע"ב) לפניהם ולח לפני עכו"ם כי משפטיו יח' לח נתנם חלח לעמו ישרחל שנחמר לח עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום וכמה חומרות נמלחו בדברי רז"ל במדרשים וע"כ רחוי היה לכם להפרישם ולמחות על ידיהם מלעשות תקנה זחת לכם ולחחרים.

וכתב והרחשונים ז"ל שמנדים על דבר זה וכ"ש בזמינו שבחומות הם מבקשים לנו מקום מחין יבואו

עליו להיות כמרכות שלכם נועל חלוקתו עם כיורשים כחשר חוק דחס. ונפקח מינה חורבה ולכל קכלות כקודש וכייחס לחס גרמח בנזקין ולכן ממדו יכריס ממודו לגדור פרץ להחזיר כחנשים כחלה כחטחים בנפשותם למועד ולמחות על יד כמחזיק בדבר וחין לח לייחי לכון תודיעוני דברי חמת וחז נלוה חת כנח"ס בנזירת מירין ובמימר קדישין ונשך למען דלח לייח לדינה כי חין רחוי להעלים עין נכדבר כזה וכל כמזכירים יזכירו כזוכר כרקיע וחשר לח ישמע חל קול מוריס נוע ינוע וכוח בחטחו ימות ועל ישרחל שלוס לבד ממנו מכל"ק.

הגה עד כמה חרד רבינו וכעס על קכל בסכרה על שלח

מיחו בשני בני חדם שבסכימו שניהם לילך למרכחות בדיניהם שהיו לפניהם וכחב שזה בכלל ע"ז וחם יוליחו בדיניהם ממון שלח כדין הנם שבסכימו שניהם לזה הרי זה בכלל גזילה וחמס וחינו משיב הגזילה וחין לו כפרה עולמית ות"כ כ"ם וק"ו שכחשה כולכת חו הבעל למרכחות ומקבלים חשלומים לחשחו חו לבניו חו בכל חופן שע"פ כחורה חינו חייב לשלם הרי זה גזל גמור וכחלו מודני ע"ז וחיך על דבר זה יוכל לומר שהוח מענן חותה.

עורכי הדיינים ממיתים את העם לילך אחר הזמן

ועיש עוד (חות ע' בסופו) שכחב וחני ידעתי כי המשימים עלמם כמורכי הדיינין הם חשר בכניסו בחזניהם קול בברה זחת כלומר שילכו ע"פ שינוי מעבדות ומנהג כמדינה וכיולח בו משום דינה דמלכותה דינה וסיים שם בחות י' ותנומסכימים שמכם שחשבו פשרה נכונה וכו' כפי מה שירחה לכם לפי כעת ולפי כמקום ולפי כבוד כבעל ותוליחו חת כחלמנות מן כמזונות וכמוחר יעלו חותו כיורשים ליהנות גם כסן בנחלת מוריהם כי כיורשים לנחלתם מיניהם תלויות והחלמנות לכלות ככל הנה כומיות ולכוליה כולחות למיכלה קרנה לבן לופיות וכו' ע"ם שכ"ם מבואר דח"ו לבני ישרחל ללכת ולקבל מליהם דיני ומשפטי כמרכחות חפילו בדלון שניהם ותפילו דינם כדיני ישרחל וכ"ם כיכי שחינן כישרחל. ונמלח דחשה זו שהלכה למרכחות חו בעל כזה שהלך למרכחות ותפילו מדעת ורלון שניהם מ"מ כם בני נדוי וחייבים ג"ד לנדותם חו שיקבלו מליהם לילך לב"ד ישרחל.

בתי משפט העמים מבקשים להשתלט וישפטו על בני ישראל

וגם עתה שכחב החשב"ן ז"ל ק"ו בן ק"ו הוח שרולים בתי כמשפט בזמנינו לכיותם כחומות מבקשים לנו מקום שבבתי דינים וכמשפטים שלהם יישפטו על בני ישרחל ויחקנו משפטיהם בחופן שיחקבלו גם מלינו רק שנלך להם וכבר חמר כפייטן בחקדמות יקרב ויחב לח חין תערבין למרוחח רעותך נעביד לך בכל לחרוחח חבל פשוט דח"ו לנו להודות בדיניהם וכ"ש ללכת בהם, ומה שים כמה בעונ"כ מכרודפים לחרי כמרות ושרי כממשלה ודיניהם ומיפים עלמם הם הם כמורכי כדיינים וכמוכרי דיני ישרחל ח"ו ומחללים ש"ם ומליהם חמרו חז"ל (שבת קל"ט) תניח ר' יוסי חומר חם רחית דור שלרות רעות בחות מליו לח ובדוק בדייני ישרחל שכל פרעונות שבח למולם לח בח חלח בשביל דייני ישרחל שנחמר שמעו נח זחת רחשי בית יעקב וקליני בית ישרחל כמחעבים משפע וחת כל כיעירב יעקבו בונב ליון בדמים וירושלים בעולב רחשיב בשוחד יפפוטו וככניב בחיר יורו ונביחיב בכסף יכסומו ועל ה' ישעמו ונו' (מיכב ג') רשעים הם חלח שחלו בעחונם בחי שחמר וכיב העולם וכו' ע"ש.

אין אומרים דינא דמלכותא דינא אפי' בדיני ממונות נגד התורה

ובפרט על לוחס שסומכין עכ"פ בדיני ממונות שדינה דמלכותה דינה ולכן טוענים שחין כחן נזל כיון שבדיני ממונות יש לשמוע לכם וכם ח"ו עוקרי כדת וטוענים בדבר פשוט וכמ"ש בחשב"ן בנ"ל, וז"ל ברשב"ם בחשובב (ח"ו סי' רנ"ד) בעשב שביה בפירפיניין [עיר של גבול לרפת וספרד, והיו שם חכמים גדולים בחכמי הבר ועוד] ברלונן שהביח לח בתו לחב לשמון וככניס לו עמב סך ממון בנידוניה וילדב לו בת וחב"כ מחב לחב ולחר זמן מחב גם בבת שילדב לו ועמד רלונן ובבע בדיני בגויים שיחזיר לו לותו ממון הנדוניה שבכניס לו עם לחב בתו ולעפ"י שבבעל יורש לח חשתו וכחב לח בתו בדיני ישרחל טוען ולומר שחין לחוש לירושת הבעל כיון שבכל יודעים שבם כולכים בדיני בגויים וברי כל בנושה חשב שם כחילו בחנב כן וכמ"ש (כתובות ס"ז ע"ח) גמלי דערביה חשב גובה מבם וכו'.

והרשב"א ז"ל בשיב וז"ל תשובב כל דבר שבממון תנלו קיים ובלעת לעלו שמחנין כעין זב וכדלמרינן בירושלמי בני דכחבין חין מיחת בלח בניס וכו' ומ"ם לנהוג כן מפני שבות משפע גויים בלעת נ"ל שלסור מפני שבות מחקב לח בגויים וזבו שבזיהב תורב לפניהם ולח לפני גויים ולע"פ שבניהם רולים בכך וכות דבר שבממון שלח בניחב תורב לח בעם שבות לנחלב לו עד רלונם שייקרו לח חקות בגויים ודיניהם ולח עוד חלח לפילו לעמוד לפניהם לדין לפי'

בדבר שדיניהם כדין ישראל ע"כ אנו פה תמיהים מקום המשפט בעירכם מקום תורה ויתרון דעת היך נחנו יד לכלל דבריה אלו שאסרתן תורה שלמה ומה ממון יתכנה לירש שלח כתורתינו וכו' ומה שהניחו רחי' מגמלי דערביא וכו' וכן כגאונים ז"ל שתקנו לגבות עכשיו וכו' לפי שראו חכמי ישראל שכן יפה לכם לישראל לפתוח דלת בפני לוה וחכמי ישראל הם כתניהם של ישראל וחייב לשמוע לכם וגדולה מזו אמרו שב"ד מחני' לעקור ד"ת וסמכו על מה שאמרה תורה משר יורוך וכ"ש למיגדר מילתא אבל ללמוד מזה בדרכי הגויים ומשפטיהם ח"ו לעם קדוש לנהוג ככה וכ"ש אם עתה יוסיפו לחטא לעקור נחלת כהג על הבנים וסומך על משענת קנה הרצוץ הזה.

ועושה הלה מפיל חומת התורה ועוקר שרש וענף והתורה מידו תבקש ומרבה הונו וזה בפועל כפיו נוקש ואומר אני שכל הסומך בזה לומר שאותר משום דינא דמלכותא טובא וגזלן הוא וגזלה ישיב ואם ליה דאפי' גזילה ישיב רשע מיקרי (כדאיתא בפ' הכונס דף ס' ע"ב) ואם נאמר כן בעלה ירושת בנו בבבור דכל הגאלות וחירם בבת עם הבנים ובכלל עוקר כל דיני התורה בשלמה ומה לנו לספרי הקודש המקודשים שאבדו לנו רבי ואחריו רבינא ורב אשי ילמדו את בניהם דיני הגויים ויבנו להם במות עלוותם בניח מדרשי הגויים חלילה לא תהיה כזאת בישראל ח"ו שמא תאמור התורה עליה שק ובמ"ש דינא דמלכותא וכו' ע"ש דבריה הגאלי אם שהולך בארצותם לבד שהוא מיקר את תלביהם הרי הוא עוקר ח"ו כל התורה ולמה לן ללמוד תורת כ' וספרי קודש שאבדו רבינו הקדוש ורבינא ורב אשי ובבתים אחריהם אם בניהם ילכו וילמדו להם דיני הגויים ויבנו להם במות להיותם כמותם ח"ו והרבה יש להאריך בזה.

ובשו"ת מהרי"ק (שורש קפ"ז) אשר נשתפקת אם יש לדון על שער עכו"ם בדיני עכו"ם בתוחו שער או לא כגון לענין יד בעל בשער על התחתונה שהחזיק בדיניהם בהיפך, לפע"ד נראה דבר פשוט שאין בטענה זו ממש דאע"ג דקיי"ל דינא דמלכותא דינא ואפילו למ"ד דדד"מ בכל דברים כיוצו דוקא לענין מרגונות ומנהגים של משפטי המלכות אבל בדין שבין אדם לחבירו פשיטא ופשיטא דלא דח"כ בעלת כל דיני תורה ח"ו. ועיין ב"י (ח"מ סי' כ"ו) דאין דינא דמלכותא נאמרה כיכי שהוא מנגד לתורתינו. ועיין ש"ך (ח"מ סי' ע"ג סקל"ט) שהאריך הרבה דאפילו מה שהוא לתקנת בני המדינה כל שהוא נגד תורתינו הקדושה חלילה לדון בדינא דמלכותא דח"כ בכל הדינים נימא שהוא לתקנת בני המדינה. ועיין רמ"א (סי' שנ"ו ס"ז) ומה שאמה עליו בש"ך שם סק"י והארכתי קצת בזה בספרינו משנה הלכות (ח"ז סי' ע"ר-רע"ח) ע"ש ומשם תקחנו.

אשה שהניחה ירושתה לבן אחותה ולא לבעלה אין קורעין עליה בשעת מותה כרשעים

ועיין מרדכי (שלהי מו"ק סי' תתקל"ז) על דבר אשת רחובן שהיתה עקרה ונשבעה שבועת התורה בנקיטת חפץ בי' דברות שלא תנחיל כתובתה ונדנייתה רק לבעלה ואחר כך שכחה את ברית חלבי' ועזבה חלוף נעוריה והנחילה בעת מותה את בן אחותה ומתה בגדויה ושאלת אם יש להתאבל עליה ולהריך שם וכתב ומה שאמרו בעומד בשעת יציאת נשמה חייב לקרוע כני מילי בחדם שאינו רשע אבל אדם רשע ואשוד אין לקרוע אלא יש לשמוח בחבוד רשעים רנה וכו' כ"ש תרורה זו יודעת דת ויודעת שאמרה תורה שבאדם יורש את אשתו וגם כודיעוה נדוי חכמי ישראל כגון כר' מתתיה וכ"ר ברוך עמודי עולם ועתה זאת התאב לה לחועלת עשתה כי למות כיתה עומדת ומה נחת רוח מה שנתנה לבן אחותה ועליה נאמר חוי לרשע חוי לשכינו כי עזבה חלוף נעוריה ורעה לבריות היתה ואת ברית חלקיה שכחה שפירשה מדרכי הגזירות לגור שגזרו ירושת אשתו לבעל. ואפילו לא נדרה ולא נשבעה אחרי שחכמים עשו חיזוק לירושת הבעל יש לעשות גדר במה שנוכל ונוסרו כל הנשים ומי יתן ויהיה מניעת אבילות ממנה כפרה וכו' ע"ש הנה תראה עד כמה חרף את התאב שהעבירה נחלה שהיה שייך ע"פ התורה לבעלה והיא נתנה אותו לבן אחותה אף שלא נראה שהלכה בערכאות חלא שהחזיקה לעלמה מה שלא שייך לה ומסרה לאחר וכ"ש להוציא כל מה שיש לבעל שלא כדין שהיא מרשעת גמורה שאין לה כפרה עד שתחזור בה.

כפוי על ידי ערכאות נקרא גם מעושה

ומעתה נחזור לנידון שאם עשתה חלה דהאי גט לפע"ד נקרע גט מעושה וסמוכין לדבריו נראה מגמ' כתובות (ל"ג ע"ב) דפריך ממאי דמיתה חמורה דילמא מלקות חמור דאמר רב חלמלה נגדוה לחנניה מישאל ועזריה [הוו] פלחו לצלמא ות"ל רב סמא בריה דרב חסי לרב חסי וכו' ולא שני לך בין שכאה שיש לה קנבה להכאה שאין לה קנבה ופי' המפרשים ועיין ש"מ שם דנער של שכאה ללא כרף וללא זמן וקנבה גרע ממיתה ואין אדם מקבל על עלמו יסורין לסבול בלאי מוגבלים ולכן אמר חלמלה נגדוה כוי פלאו דהוה שכאה שאין לה קנבה ות"ח לסבול ושכ"נ בנידון דידן כיון דאין לו קנבה ועל כל ימיו הוא מחוייב ליתן אותו גזל שגזל ממנו כשופט שלא ע"פ התורה ודאי אינו מחוייב לגרש עד

שחפסיק וחבטל וחציב מחצחה כרשה חשר חצבה ושחה כבר וחפילו חס לח נכריח לכחזיר כל מה שקבלה כבר וכוח לפי רחוח עיני כב"ד חבל שחבטל בכל קודם ודחי שמחויבת, וגם שבכה"ג שמוטל עליו טול כחזקת חוחב וחח בעלה כשני שחנשח לו וכיולח בו לח יחנו לו חשה ולח יוכל ליגשח כל ימיו וע"ד זה ודחי לח חקן רגמ"ה לענן בעלה שבוח יעשו חותו לעבד עולם, ודומה זה ממש לגמ' גיטין (נ"ח ע"ח) בכהוח דנחן עיניו בחשח רבו ושוליח דגברחי כוה פעם מחח כולרך רבו ללוח חמר לו שגר לי חשחך חללי וכו' עד שחמר לו לגרשה וכלך כוח ונשחה וכיון שלח כיה לו לפרוע חמר לו בח עשה עמי בחובך וכיו הס יושבים ואוכלים ושוחין וכוח כיה עומד ומשקה עליהם וכיו דמעות נושרות מעיניו ונופלות בכוסיהן ועל חותה שעה נחחס גזר דין וכב"ג בניח משפע יפסוק שבוח חייב ליחן לה ולעבוד לה שיהיה לה מכל וכיח חלך וחכיה עם חותו שנחנה עיניה בו וכב"ד יכריחו בבעל כמותן ולח רציחי להאריך ומ"מ לפענ"ד הדברים ברורים כמ"ש וכ"ש לפי ביחור מרן כח"ם ז"ל וכבן זה.

תקנה להשליש גט ביד ב"ד שיתנו לאחר שיתפשרו שניהם

ואם כל זחח כוספחי נקודה לחח וחקנה נוספת על דברת מרן כח"ם ז"ל שבוח תקנה לנשים ברוצות בגט ולין זה נוספת על מרן כח"ם חלח שזה תקנה מה שח"ל לחקן ביבמה ולכן דחק רבינו מרן כח"ם ז"ל בניחון דידיה ודברחי עם גדולי המורים והסכימו לזה וכוח, דמרן כח"ם כחב שיחירו לו ב"ד ליגשח ויקחו ערבות ובעחות ובשבועה ומרס שמיד שחתלה כיח כח"כ למעוד לפני ב"ד שבמירם לו במרולה לשניהם מחויב כוח לעמוד וכבל כיולה מב"ד יעשה ויחלוץ וכחם ל"ח בחקנה לחרח חבל בניחון דידן לפשר מיד לבשלים בגט ניד שליח ב"ד וחלח ימסור בשליח בגט עד שחעמוד בדין וכל מה שיולילו בב"ד ויפסקו בהעניינים כן יעשו והרווחנו עוד בזה דנמלה בחמת שבוח חינו מעכב וחינו מעגנה כלל שברי כוח מוסר בגט לשליח ובידה לקבל בגט בבל עת שתלה רק שלריכה לעמוד לפני ב"ד ומיד שחקבל פסק בב"ד יחסור לה בשליח בגט ושם לח תלה לעמוד בב"ד חז כיח מעגנת עלמה ולח בבעל מעגנה וכוח בעזה"י עלה נכונה ושם לח תלה חז פעמ שחיה יכולה לענן חת בעלה ויכולין להחיר לו ליגשח ע"י ק' רבנים.

לאחר חיחום שטרות בקשחי ומלחחי חת שחבבה נפשי בשו"ח בבנ"ע (סי' רכ"ח) שבבר עשו מעשה שבלעחי בס"ד וכיונחי לדעת בגדולים ולרוב חביבות דברי רבינו בגדול בבנ"ע ז"ל לעחיק בחן קטעים מדבריו בקדושים וז"ל.

ראובן בי' מוסר גט לשליח להוליכו להריסחו שעלחו לו שיחנו לו עשרים פרחים על בגט ורלה לומר לשליח שימסרנו ע"מ שחתן לו בב' פרחים וחמר לו בחבס שסידר בגט לח חתנבו בחנחי חלח חמסרנו לשליח וחחמר לו שלח יתן חותו עד שיחנוט לו קודם בב' פרחים ומינו ב"ד בשליח ומסרו לו בגט וחמרו לו בולך גט זה בלי שום חנחי בלל וחחמו בו בג' דיניס ובלך בשליח ובקבל המעות ונתן בגט וחח"ב בחו קרובי בחשה ולקחו ממנו [במעות] בחזקה ובשהגיע בדבר למקום בחיבת בגט נסחפקו בלשון ונחלקו מה שחמרו לבשליח וחם בי' חנחי בדבר זו לח ושחלו חם בעל בגט שבשליח לח עשה בשליחתו ע"ב, ובמבי"ט ז"ל העלה ביון דהשליח חומר שלח בחנו ממו חלח שלח ליתן בגט קודם שיקבל המעות וזוח בן עשה חלח שלחחר שנתן בגט בחו בקרובים בחזקה והוליחו ממנו בבסף שקבל קודם נחינת בגט בב"ג בשליח נחמן שעשה שליחותו בי זוח יודע שלח בחנו ממו חלח שלח ליתן בגט קודם שיבבל בבסף חבל לח בחנו ממו שלח יתן בגט קודם שיבחו במעות ליד לוי במשלה חלח שלחחר שיתן בגט יחזור ויבח במעות ללוי וזוח נחמן מל זה בדחמר בפ' החקבל דפליגי רב חסדח ורב בונח דבעל חומר לפקדון נחחיו ושלים חומר לגירושין דרב חסדח חמר שליחי נחמן ופסקו בווחיה בריי"ף וברמב"ם ז"ל פי"ב וכחבו בחוס' דחפילו חמר שבפני שני עדים נחנו לו לפקדון שלים נחמן דעליו סמך וכחב הרשב"ח ז"ל בטעם דבינן שביה יכול בשלים למסרו לה וחלך וחנשח בו הוא מחמינו וחפי' במקום עדים, וגם הרח"ם ז"ל בניח דברי החוס' וכן בחדם וחוב (נחיב ב"ד ח"ג) ובחריך שם עד במה נחמן בשלים חי רק עד נחינת בגט חו גם לחחר נחינת בגט ע"ב.

מבואר מיבו דעל עלם בעלה שנחנו בגט לבשליח ויחזיקו בידו עד שיחנו לו מה שמגיע לו זה מוחר לבחחילה ולב"ע וחין זה שום ס"ד וה"ח שים זה חיזה מנין של מיבוד בגט וביולה זה ולבן נידון דידן נמי שם חין דרך לחחר שיבולין לבחפשר וביה לח רולה שיעגן חותה חז ימסור בבעל גט לב"ד חו לשליח נחמן שיחן בגט לחחר שיחפשרו ע"פ ד"ח ושם לח תרלה בחשה ולח חסבים לילך חז חין בוח מעבב חותה חלח ביה שחיה רולה בגט וזה ב"ע מודי דשפיר דמי ושמחי בעל בל הון שמלחי לי חון מרבינו הגדול בבנ"ע שבבר עשו בן בלבה למעשה ליחן גט לשליח שלח ימסור בגט עד עד שחשמע לב"ד וחעשה כרלונם וז"פ מחד בס"ד.

בחוק שתקנו שבתי משפט יכריחו בעל ישראל לגרש הוא נגד התורה והגט בטל לכו"ע

עוד רגע אדבר נמה שבאו אלי בני תורה מישיבות וכרתו לי מה שלאחרונה פעלו אצל בממשלה שבבתי משפט של בממשלה יאסרו במאסר לבעל שאינו רוצה לגרש את אשתו ורוצה לעגנה ואם בעו"ד שלה יביא מכתב מרב או ג"ד שבבעל מסרב לגרשה אז בבית משפט יכריחוהו ויאסרוהו או בתופן אחר עד שיגרש את אשתו או שיכי' בבית בהאסורים וגם אמרו לי שבבר כניתו אברך אחד בבית בסוהר וכרתו מכתבים מרבנים וגדולי ישראל נגד במאסר ובאו לשאול חוו"ד מה תומר בזה.

ולפענ"ד בגם כי בנראה שהותן שפעלו לתקן ולהכניס בבית משפט לבם אק בזה בוונתם היתה לטובה שיהיה לטובת בני ישראל נגד בבעלים במעגנים אותם מ"מ ח"ו לסמוך על זה, אדרת שברי בבר בבתתי מהחבמ"ן והרחב"ח שאין לעשות ולסמוך על דיני עכו"ם בלל בזה ובפרט בעניני בישים, אמנם בנראה שעורכי בתק בזה כוונו בזה למה שאמרו בגמ' (גיטין פ"ח) דתנן בתם גט מעושה בישראל בשר ובעו"ב פסול ובעו"ב חובטין אותו ואומרים לו עשה מה שישראל אומרים לך [בשר]. אמר רב נחמן אמר שמואל גט במעושה בישראל בדין בשר שלא בדין פסול ופוסל ובעו"ב בדין פסול ופוסל שלא בדין אפי' ריח בגט אין בו ופריך מה נפשך אי עו"ב בני עשויי ניתו אינהו אינהבשורי נמי לינהשר אי לאו בני עשויי מיפסל לא ליפסל אמר רב משרשיא דבר תורה גט מעושה בעו"ב בשר ומה עשה אמרו פסול שלא תהא בל אחת ואחת בולבת ואולה עלמה בעו"ב ומפקעת עלמה מיד בעלה, ופריך אי בבי שלא בדין אפי' ריח בגט אין ובאוי בשלא בדין בישראל ומפסיל נמי ליפסל אלא בה דרב משרשיא בדוחה היא ועשמע מאי בדין בבדין דישראל מיאלף שלא בדין בבדין ישראל לא מיאלף ע"ב.

והנראה דבני פועלי בחק חשבו שביון שיתקנו אק זה בתופן שלאחר שיצאו מבתב בשופט והבית משפט יתערבו ויאסרו אותו ויוליא בו ממילא הוא בבלל דין זה שבעובדי בוכבים חובטין אותו אבל לפענ"ד פשוט שהוא עשוי ומה שאמרו ובעו"ב חובטין היינו שבבל את שיביב דבר בזה בג"ד לומר לעכו"ם בדא מה לעשות ואפי' בבי בדבר קשה מאד ולא רלו לקיים דבר זה ובמה לוח רבינו הרא"ם ז"ל דאנו אין מעגין בלל מחשם ממזרות, ועיין אבע"ז (סי' קל"ד) ובפח"ם שם בשם הרדב"ז (ח"ב סי' ב' אלפים ל"ב).

ומידו נידון דידן לב"ע לא מבני דהאס שב"פ בעכו"ם מוסב מה שבישראל אומר לו אבל באן שאקקו אק בזה ובעו"ד שהוא מילג את בחסב מבקש מהשופט שיקיים את בחוק בזה שים בחוקי במדינה לעשות את בבעל לגרש ונמלא בשופט הינו מוסב מה שישראל מלוהו בפקידת הרב אלא בפקידת בחק של במדינה ואפילו ירחה בשופט בעול או סחם לא ירלה יבריחהו בחוק להכריח [ובבאחי ראי' לדבר זה ובלא ראי' עוד מבאזן בשבב במחויב מלקות שאחד מהדיינין מוכה לו ומלווהו להלקות וכל זמן שמלווהו הרי הוא ברשות ג"ד ובמלוהו ואם את אחת ידו הרי הסב מלוהו ופטור אבל בבה מבה אחת שלא בלווי הדיין ולא אמר לו להלקות והוא את אחת ידו הרי הוא בדין רולה ואם בי' במזיד הרי הוא רולה במזיד ואם בשוגג הרי הוא גולה הרי הבדבר לריך להיות דוקא בלווי וכן בדידן בעכו"ם לריך לעשותו דוקא משום לווי הב"ד ישראל] נמלא זה שעושה משום שבחוק מבריחהו לעשות ולחבוע ולהאסר את בישראל לו אחמת רשעות של בשופט שעונה את בישראל ורולה ממילא לאסרו ובאן יש לו סיבה שיהיה שופט לדק ויבמע לבעו"ד ולאחתו בלעומה ובבשרה בעגונה ויעקום בישראל זה נקמת רשעו הרי זה ממש ממש גט מעושה מעו"ב שהוא פסול דאורייתא. ואשה שבבלה גט בזה אפילו ריח הגט אין בו ואם נשאת בגט בזה הרי הבנים ממזרים מדאורייתא ולריך להבריז עליהם וזה לפענ"ד ברור מאד.

ובדרך בדיחותא אמרתי שהם מפרשים במשנה האשה בקניית בשלש דרבים וקונה את עלמה בשתי דרבים בגט ובמיאת הבעל ובם מפרשים בגט שיגרש לו במיאת הבעל שאם לא יאן גט יבריחוהו במאסר ועוד מנוים עד שיקיימו בו במיאת הבעל מ"ו.

והנה בעלם המעין ח"ו לזלזל בבני ובנות ישראל בבשרות ואדרבה בהני מלער בלערן ובבר האריבתי בזה בבאה מקומות ובאבתי קונט' מיוחד על זה במקלת אשר לוטה פה ויש לעשות בבל בדרך בשר ולסדר הענינים בבל באפשר לעובה בלל ישראל וי"ר שיהן בלב בני ובנות ישראל אהבת ה' וידורו באהבה ואחוה ושלום ורעות עדי יבא יהון ולו יקבה עמים.

ובזה בהני ידידו דושב"ח המברבו בברבה לא ורבב על דבר אמת בהלפה ליהושע ב' בברף מין בלב ונפש,

מנשה הבהן

סימן ב

בעין גט מעושה ע"י החוק שחקקו במדינת נ"י וכן במדינת קאנאדא

אחדשב"ת, קבלתי את המשלחת שלח (עמ"ק) בעניין כגע מעשה שחקקו במדינת נוא יארק (ואולי בסיוע חכמים שכיהב כוונתם לטובה) חוק בלתי חוקי ע"פ התורה ולא ע"פ חוקי המדינה ח"ו לעקר את דיני תורתינו הקדושה ולהחליפם בערכאותיהם חשר תגלגה חוזן בשמעו ובפרט בעניני חיסות חשר כל המשנה הולד ממזר ולא מיבעיא לר"מ (גיטין כ' ע"ב) דאמר רב המנונא משמיה דעולא חומר כי' ר"מ כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין הולד ממזר חלא לפילו לרבנן דאמן קיי"ל כרבנן (ועיין רמב"ם פי"ז מהל' גירושין הי"ז ובטוש"ע ח"ע סי' קמ"ב ס"ז) והנה להאריך בזה למותר וגם אני כתבתי קלח בזה בתשובה קלח בחריכות זה זמן כרבה להרה"ג מהחיאד וכתבתי עוד בשחקקו חוק כעין זה לפני כעשר שנים ואמרתי חז שזה יגרום ח"ו להחערבות להשופטים בדיני ישראל.

והנה כעיקר בזה כי לפילו יעשה כשופט כדינו ובלדק וכגון שיפסקו לו בב"ד, מ"מ כיון שהוא מושה עכשיו מלד החוק של המדינה ולא מלד כליוו של בב"ד ואי לא כי' חוק כזה לא היה מושה כן הרי זה כמעשה שלו מלד החוק של המדינה ולא מלד שבב"ד של ישראל חומרים לו הכה ונעשה שלוח ד"ת חלא הוא הממונה על החוק ומושה ע"פ החוק של המדינה ממילא זה הגע מושה הוא ע"י עכו"ם ופסול לכ"ע והולד ממזר, וכן כל מה שחוליה או הוליהה כחשה מבעלה בעניני ממונות שלא ע"פ התורה כן במזונות כבניס ובנות וכן לעלמה הרי זה גזל בידה וכל המסייע בדבר זה או מיען הרי הוא חבר לחיס משחית ומסייע לידי עוברי עבירה ולגזול ממון ישראל ע"י עכו"ס. והגם שראיתי לכמה ולפילו מרבנים גס זה שלא הבינו עלס הדין וחשבו שלבקש מזונות עבור עלמה או הילדים מותרת ע"י הערכאות וזה טעות מוחלט דלפילו על ממון הקל חסור לילך לערכאות חלא לדיני ישראל. ואם הלך או הלכה הרי הוא בכלל מוסר ממון, חלא שאז יש חילוק שאם קבל רק מה שמגיע לו הרי עבר עבירה ומה שעשה עשה והממון שלו הוא ואם קבל יותר ממה שהי' ב"ד ישראל מחייבו הרי הוא חלנו גזל.

ואין לך סוס עבירה גדולה כזו שהרי קיי"ל דמשנלו הסמוכה ובעלו בסנהדרין אין דנין דיני נפשות ולפ"ה במוסר מלוה להורגו כל מי שיכול להרגו קודם שמוסר. וכאשה שהולכת בערכאות או הבעל אם הולך בערכאות בלחי רשות ב"ד ירח כ' הרי יש לכאן דין מוסר שמבואר בעוש"ע ח"מ סי' שפ"ח ס"ע דכל כמוסר ישראל ביד עו"כ דין בגופו ודין בממונו אין לו חלק לעוה"ב, ומדין תורה הרי' מותר להרוג כמוסר קודם שימסור חלא כשאמר הריני מוסר פלוני בגופו או בממונו לפני' ממון הקל כחיר עלמו למיאה ומחרין בו ואומרין לו אל תמסור ואם הניז פניו ואמר לא כי חמסרנו היה מלוה להורגו וכל הקודם להרגו זכה, (והוא מדין רודף,) וכוסיף הרמ"א בשם הי"ה דאובל שאם לא היה פנאי להתרות בו לא היה לריך התראה, ולמודעי אני לריך ומלוה לפרסם שים כאה ואפי' בני תורה שמושבים שאם בב"ד מחירין ליל לערכאות בלי להזמין כלל השני לד"ת, אז היתר הוא ולכן שואלין את מי שהוא לפניס מה יעשה והוא אומר לו נא אם אין ברירה לך לבית משפט והוא חושב שבבר ילא בזה אבל זה אינו אמת כי אין ב"ד בעולם שיכולים לעקור דיני תורה ומלוה המפורשת בתורה אלא המשפטים אשר תשים לפניהם ובכליות לערכאות מייקר אליהם שלהם ואין שום ב"ד שבעולם שיכולים להחיר לבני ישראל לקבל עליהם משפטי עכו"ס ודייניהם ואפילו שני בע"ד מסכימין ג"כ כי התורה היא מסכמת וכבר בבאתי תשו' הרשב"א והחשב"ן בזה, והיתר ב"ד הינו אלא כשאחד מסרב לבא לדין ואחר שהזמינוהו ג"פ וכתבו בו אז מחירין להשני לילך במקום שיכול להוליא דינו וגם אז אם הוליאו ממון שלא כדין מכבע"ד המסרב לריך להחזיר תותו ממון וגזל הוא בידו ולא החירו לו הב"ד לילך לערכאות אלא להוליא את שלו ולא לגזול משל אחרים וז"פ ובחבתי את זה שכתבה פעמים הנרדף נעשה רודף את"כ בערכאות. וגם זה לריך לפרסם ולכן כל שאחד מן הלדדים הלך לערכאות בלי הזמנה לב"ד להלד השני הגם שיבא ויאמר שזה החיר לו או לה ללכת לבית המשפט הו"ל לכל הפחות בגדר חומר מותר ודינו כשוגג או קרוב למזיד בחיסור חמור שהחיר עלמו למיאה ובחיסור שאין לו חלק לעוה"ב ויש להסביר זה.

בקיצור אין לשום בית משפט להחערב בדיני ישראל ולפי שבמדינה זו היסוד שנתיסד עליה דיני המשפטים שלהם שלא לערב בעניני דתם (שפרטשאן אף שטעית ובדתם) אם יסבירו להם שזה נגד דתם ודתי יחזירו מזה ואם לא אז לריך ליקח החוק הזה לבית משפט העליון שלהם שיבטלו חותו ויקחו עו"ד להליג את דתם לפניהם שזה נוגע לדת ישראל, ואם בכל זאת לא יחזרו אז נהיה חייבים להכריז על בניהם שיולדו לנשים שנתגרשו ע"י עסוי השופטים ועדות שלהם שהם ממזרים ויהי' ח"ו חורבן גדול וחורף וילטרכו לעשות רשימה מבניהן בכל המדינה, וספרי יחוס וגם להזהיר רבני ארץ ישראל לבדוק אחר כל הנשים הבאים מחרה"ב

וקלונקדת, וגם בכל העולם אם תרלב גרושה להתחתן שילטרבו לבדוק מחריב ולכניה רחיות שלא נתגרשה ע"י כפיה מלרית. וביתחיים נמי אם כבר נעשה מעשה מי שיודע שנעשה גט כזה לריך להזהיר על כתשה לחזור ולקבל גט כהלכה בלי עשוי בשופע ואם לאו ח"ו בניה יהיו ממזרים ויפרסמו בין הנשי שלומינו שלא ישאו גרושה כזו בשום פנים בלי גט כשר. ומרגלא בפומי דדרך רמז חז"ל דרשו וילאה וכיתה מקים הוי' לילאה וילאה לכוי' וכשנשאין כם מתנין תנאי כדת משה וישרלל, וכמו זה כן זה בכל רק כדת משה וישרלל ואם כשנשאין הולכין לרב ילכו לרב שמתגרשין כדא כן דא ושלום על ישרלל.

ומי שמו שלום יברך אח עמו ישרלל בשלום מעתה ועד עולם, דברי אדם מועט לעולם שבור ורלון המתחנן על נרתן של ישרלל המלפה ליעוצת כ' כברף עין דושב"ע מוקירו בלתי מכירו, בלב ונפש

מנשה הקטן

לאחר חיתום שטרות

נכנם לבי אחר מגדולי חכמי הכולל בישיבתנו הקדושה ועיין בתוך העניו וכרתה לי שבושת שבליע מעכ"ת כתב וז"ל להחמ"ע וכו' לכן אנו מבקשים ממשלת נוא יתרק לכפר בחק בחדש ולשאר עם בחק כיצן אשר יש לו בסכמות הגדולי הפוסקים שלא.

ועמדתי משתומם אי פליעת הקולמס יש כאן ולא דקדק בו אי בכוונה, ובאמת כי ח"ו להשאר בחוק כיצן ואדרבה יצן מפני חדש חוליאו, ובניהם כאחד פסולים, ובאמת כי אז כשעשאו בחוק הרשתון דברתי אז עם כעו"ד בזמנו שהוא ידידי כיקר שלא לבקש חוק כזה וגם עם שאר גדולי הפוסקים, וכאבתי אז קונע' מיוחד בשביל זה, וכנני שולח לו גם הקונע' הנ"ל וגם הגאון ידיד"נ מוכ"ר משה פיינשטיין זלל"ה כי' נגד החוק הרשתון בזמנו, וכרי שלא כי' בהסכמת הגדולי הפוסקים, אמנם כרי שכשיו נאבדר מה שאמרו אז"ל האכם מיניו ברשתו וכגם שאיני אכם אבל מיניו ברשתו ושפיר רשיתי אז שאחוק הרשתון הוליד את בשני וממנו ילא בעגל כזה וח"ו אם נשאוק ונסכים למקלא הרי הוא כאלי שיאור בשפירה כי תורת כ' תמימה משיבת נפש. ולכן יאחול נא על נוסח הנ"ל ויקא הנוסח שים שם בשני אשר הניא שם אשר אחמו עליו ידי"נ הגר"ש בירנבוים ולא יעב יאין ושאלא.

ידידכם בלב ונפש,

מנשה הקטן

סימן ג

בנידון אנשים שמעגנין נשותיהם ובגם מעושה

בם"ד, כ"ב אדר האש"ם בנ"י יצו"ל

מע"כ ידידי הרה"ג . . . תלמידי הכולל דיסיבב הקדושב . . . שליט"א

אחדשכה"ט וכת"ב בידידות נאמנה.

בדבר בקשתכם על מה שרשיתם בעתונים חרדים שילאו בקול רעש גדול אדיר וחזק משמיעים קולות ברחובות קריתנו, תובות תנשים פושעים ומורדים שחטאו בנפשותם ובנפש בשותיהם שמרדו בהם ומעגנין אותן ומסרבין לתת להם גט פטורין ואגרת שבוקין, ומבקשים ממון הרבה עבור נתינת הגט, או בכלל מסרבין לגרש, ומה תעשה לחותינו המדובר בה, שאין לה לשלם להפושע המסרב טפרוע זכב. ולכן יצא טורך דין לאחד יהוע שיודע ומרגיש בלעתים של כני עגונות חיות ומרחם עליהן וכולך ממקן בערכאות שלהם, ומלא מין את מינו שופע לפיקורס ומין, שלוב לתנם את בעליהם ליתן להן גט, ואמר שכוח מוכר ומלוב ע"פ הכורה להכיר נשים ולהלילם מלהיות עגונות חיות.

והנה קמו גם מרבנים שעומדים על לידם שלריך לרדוף התנשים הלה עד הרמה, ולהכריח אותם ולהבדילם מבין הקהל תנשים הכרדים לדבר ה', ולא לגרפו למנין עשרה ולא לשום דבר שבקדושה, ולא ליתן להם עליות וכיולא בהם בכל מה שאפשר לרדוף עד שיתרלו ויתנו גט לבשותיהם. וגם בשמעים טעמות ממקלא רבנים מתחדשים ובעלי בתים אמתי לא נוהל לכוף אותם תנשים המורדים לגרש את בשותיהם בחיזה אופן או שתגרש בעל כרחה, כי אי אפשר במקה בעשרים לכיות הלשה תגודה ואסורה תחת בעלה ולעגנה כמו שהיתה לפני שלשה אלפים שנה שהלשה היתה משועבדת לבעלה כשפתה. אבל בזמה"ז שזכו לשויון עם התנשים לריך להיות שהיתם יוכלו לגרש זה את זה בשוה, ולא שיהא בידו לגרש או שלא לגרש, אלא הלשה תוכל לגרש את בעלה כמו הלים את הלשו. ולפי שים בינינם בזה מימינים ומשמילים, כוחלט בינינם לשלוח לי לחוות דעתי הענוי בזה.

נתיב א

וראשונה אגיד, כי העולה הכי גדולה בזה כי דברים אלו מפלפלים בעתונים ובנגם בית בני אדם

המבקשים פרסומת [בנקרא בעדליינ"ס בלע"ז] וממילא אין מבקשים בחמת, רק מי שיכול לומר שעשאני"ע בכי גדולה כרי היא נכנסת בעתון, ואח"כ עפ"ז דנין בעולם ועושין בתורה ח"ו פלסתר — זה סותר וזה בונה על חשבון בתורה ח"ו. אבל דבר זה נמסר למורי הוראה גדולי בתורה, ועליהם מוטל בחריות ובחוב לעיין בכגי דברים אם לרחק או לקרב בבגע לבת, ולסדר בעניגים כל אחד ואחד בפי בלורך. ואם יש בזה חיזה תיקון בלריך לתיקון בללי לעובת בכלל בשאר דבר זה כי' מעולם בשעה בלריכה, לבך בחשפו גדולי ישראל בחסיפה או ע"י מבחגי קודם שברירו ביניהם ילא בדבר לאור עולם ועשו תקנות לעובת בליבור בפי בורחה לבם, לפי במקום ובהלטרבות תיקגו בבל ע"פ יסודי בתורה ובקבלה בחמיתית שבי' לבם מקובל על אדגי פז דור אחר דור בקבלה ומסורה מסיגי ע"י רבן של ישראל שעלה למרום וכוריד לגו תורת ב' תמימה משיבת נפש דרכיה דרכי נועם וכל גתיבותיה שלום. כי ח"ו אין לגו בח, ואפי' יחשפו בל חסיפות שבעולם עם בל בגדולים וחלמידיהם אין לגו יבולים לבעות ח"ו אפי' קולו של יו"ד ממה שגיתן לגו מסיגי, בי אין בתורה שלגו מעשה ידי אדם אלא מבתב אלבים הוא חרות על הלוחות, והבתב אשר בתב וחותם המלך אין לבטיב.

ואמנם דרכיה דרבי נועם, וברוב רחמיו וחסדיו לעמו ישראל אשר בחר בגו מבל העמים גתן לגו את תורתו ולוה ע"י גביאו גאמן ביתו משה רבינו ע"ה לחקן חקנות ולעשות משמרת למשמרת בבל אשר יורו לגו חבמי ישראל בבל דור ודור לפי רוחו שיגיעם בדי לקיים תורת ב' תמימה, ולעשות סייגים וגדרים לעובת בני האדם לבלל ולפרט ולבסיר מבשול מהם, ולהעגיש למי שמעל לחבירו בן בגוף בן בממון, ולחקן תקנות בעניני חיטות למען השלום וידורו באהבה ואחוה ושלום וריעות. וכל מי שלא ישמע לבם, הרשות בידם לעונשם בין בחיים ובין באשר עד שיגייחו לדין תורה או שיתפרדו זה מזה [אם אי אפשר לפשרם] ע"י גט פטורין. ולבן ומאחי טעמא חיקגו בשעת קידושין שבאחן המקדש אומר לאשתו המתקדשת לו "הרי את מקודשת לי בשעשת זו בדת משה וישראל" — רצה לומר, שהוא מקדשה דוקא על תנאי, ועל מנת בן קידשה שיתנהגו שגיהם בדת משה וישראל (עיין תוס' בתובות ב' וגיטין ל"ג רע"י ד"ה תדשתא דרבנן מקדש ובאוס' שם ד"ה בל המקדש).

ואחר בקדמה קלרה זו: אבוגי ידידי שוחרי התורה אוהבי האמת, דעו בי אין אלו בדברים הנאמרים מחושים ושוד אלא פעפועי דברים לבסות על המעשה המחושים של בני תנשי רשע, ותנשים הללו עם העורך דין שלהם של שוא בם של תוכו בם, רולים לבפור בחלקי ישראל ובתורת ב' ולבחנבג בחוקי העכו"ם, להפוך דברי אלקים חיים ולבנות במות לעלמם ע"פ גימוסיהם של מרבות ומשפטי הגוים בחרלוחם או על פי ווימעג"ם לי"ב בידוע, ומשפטיהם ומרבותיהם להרס ולא לבנות, לעקור ולא לגטוע בחי ישראל ומשפחותיהם, בחירולים ולמחלות שונות מושים מעשה זמרי וכל מיני גבלות עד למסירות ממש בממון וגוף ישראל לגוים בבחי משפע שלהם וב"חי-חר-עס", ועוד בל מיני גיסות, ומבקשים שבר בפיגחם תחת המסוה של קנאות שמקנחין קנאת ב' לבחות. ועל ביולא זה אמרו (עיין ברבות ס"ג ע"ב) אמרו לחיגו שבגולה אם שומעין מוטב, ואם לאו יעלו על לבר אחיב יבגה מזבח חגניב יגען בבנור ויבפרו בולם ויאמר אין להם חלק בחלקי ישראל, ואפרש איחאי.

וראשונה גניח ב' יסודות: א) יש לגו לדעת שגע מעשה ע"י עכו"ם פסול. ובגמ' (גיטין פ"ח ע"ב) גע מעשה בישראל בשר ובעכו"ם פסול, ואמר ר"ג אמר שמואל גע המעשה בישראל בדין בשר, שלא בדין פסול ופוסל, ובעכו"ם בדין פסול ופוסל, שלא בדין אפי' ריח בגע אין שם. ופריך ממ"ג, אי עכו"ם בני מיטוי ניגהו אינהו אינהי נמי לינהבדי, אי לאו בני מיטוי ניגהו מיפסל לא ליפסל. ואמר רב מתרגיא דבר תורה גע מעשה בעכו"ם בשר, ומה טעם אמרו פסול, שלא תהא בל אחת ואחת בולבת ואולה עלמה בעכו"ם, שוברת עכו"ם אגס לבוף בעלה בגרשה ובאה עליו בעקיפין. ופריך דשלא בדין ליפסל עב"פ, ומבני מעשה דמוחלף ודעכו"ם שלא בדין אפי' מב"ת פסול, ודרב מתרגיא בדוחק הוא, עיי"ש.

והרמב"ם (הל' גירושין פ"ג) ובשו"ע (אבע"ז סי' קל"ד סע' ח') מנסוהו עכו"ם לגרש, אם הוא חייב לגרשה מן הדין פסול, ואעפ"ב פוסל מן הבהונה, ואם לא הי' חייב לגרשה מן הדין אפי' ריח גע אין בה ולא נפסלה מן הבהונה. בג"ה, ואפי' קידל מעות על נחינת בגע לא אמרינן זה נחלה, ע"ב. ובשו"ת להרדב"ז (ח"ה סי' ב' אלפים ל"ה) בתב דאפי' אם לא היו מבין אותו בשודי בוברים רק הי' חיוב בלבד בדבר שים בידו לעשותו ונקרא חונס. וסיים שם על שודת דידי' שבי' בעניו שופע שאנס וז"ל, בללא דמילתא דרבנן מקדש ובאוס' שם ד"ה בל המקדש).

ואחר בקדמה קלרה זו: אבוגי ידידי שוחרי התורה אוהבי האמת, דעו בי אין אלו בדברים הנאמרים מחושים ושוד אלא פעפועי דברים לבסות על המעשה המחושים של בני תנשי רשע, ותנשים הללו עם העורך דין שלהם של שוא בם של תוכו בם, רולים לבפור בחלקי ישראל ובתורת ב' ולבחנבג בחוקי העכו"ם, להפוך דברי אלקים חיים ולבנות במות לעלמם ע"פ גימוסיהם של מרבות ומשפטי הגוים בחרלוחם או על פי ווימעג"ם לי"ב בידוע, ומשפטיהם ומרבותיהם להרס ולא לבנות, לעקור ולא לגטוע בחי ישראל ומשפחותיהם, בחירולים ולמחלות שונות מושים מעשה זמרי וכל מיני גבלות עד למסירות ממש בממון וגוף ישראל לגוים בבחי משפע שלהם וב"חי-חר-עס", ועוד בל מיני גיסות, ומבקשים שבר בפיגחם תחת המסוה של קנאות שמקנחין קנאת ב' לבחות. ועל ביולא זה אמרו (עיין ברבות ס"ג ע"ב) אמרו לחיגו שבגולה אם שומעין מוטב, ואם לאו יעלו על לבר אחיב יבגה מזבח חגניב יגען בבנור ויבפרו בולם ויאמר אין להם חלק בחלקי ישראל, ואפרש איחאי.

וראשונה גניח ב' יסודות: א) יש לגו לדעת שגע מעשה ע"י עכו"ם פסול. ובגמ' (גיטין פ"ח ע"ב) גע מעשה בישראל בשר ובעכו"ם פסול, ואמר ר"ג אמר שמואל גע המעשה בישראל בדין בשר, שלא בדין פסול ופוסל, ובעכו"ם בדין פסול ופוסל, שלא בדין אפי' ריח בגע אין בה. ופריך ממ"ג, אי עכו"ם בני מיטוי ניגהו אינהו אינהי נמי לינהבדי, אי לאו בני מיטוי ניגהו מיפסל לא ליפסל. ואמר רב מתרגיא דבר תורה גע מעשה בעכו"ם בשר, ומה טעם אמרו פסול, שלא תהא בל אחת ואחת בולבת ואולה עלמה בעכו"ם, שוברת עכו"ם אגס לבוף בעלה בגרשה ובאה עליו בעקיפין. ופריך דשלא בדין ליפסל עב"פ, ומבני מעשה דמוחלף ודעכו"ם שלא בדין אפי' מב"ת פסול, ודרב מתרגיא בדוחק הוא, עיי"ש.

והרמב"ם (הל' גירושין פ"ג) ובשו"ע (אבע"ז סי' קל"ד סע' ח') מנסוהו עכו"ם לגרש, אם הוא חייב לגרשה מן הדין פסול, ואעפ"ב פוסל מן הבהונה, ואם לא הי' חייב לגרשה מן הדין אפי' ריח גע אין בה ולא נפסלה מן הבהונה. בג"ה, ואפי' קידל מעות על נחינת בגע לא אמרינן זה נחלה, ע"ב. ובשו"ת להרדב"ז (ח"ה סי' ב' אלפים ל"ה) בתב דאפי' אם לא היו מבין אותו בשודי בוברים רק הי' חיוב בלבד בדבר שים בידו לעשותו ונקרא חונס. וסיים שם על שודת דידי' שבי' בעניו שופע שאנס וז"ל, בללא דמילתא דרבנן מקדש ובאוס' שם ד"ה בל המקדש).

כשפט כשחלוכו כדיין אם הוא נותן כגט מרצונו, וכשיב ברצוני אי אלא ברצוני אין לך מודעת גדולה מזו, ואפי' אלא נתברר בחזקת שחלה או מודעתו וכו' כלכך נ"ל כיון שבתחילה כי' חזקת וגילה דעתו שאמר ברצוני אי אלא ברצוני אע"פ שכלכו משם חנסי כשפט ואמר אח"כ מרצוני, יש לחוש שם לא שיברר אלל מסדר כגט שחנסי כשפט לא חיימו עליו ולא חנסוהו כלל, שאפי' אמר מתחילה מרצוני אי אלא מרצוני אלא מחמת לד חזקת כגט כשר, עכ"ל (הובא בפת"ש אבע"ז הנ"ל).

והנם כי יש להאריך בפרט זה, הרי עיקר היסוד שאם כגט מעושה ע"י עכו"ם אין כגט מחיר כלל וכרי אשר זו נשארה אשת איש, אמנם היות כי הוא כלכה פסוקה דגט מעושה ע"י עכו"ם פסול, אין לן להאריך בדבר המבואר. וא"כ אין לך עיסוי גדול מזה ממי שעולאין לו בזמנה [שאמנ"ם בלע"ז] מביא כמשפט ערכאות שלכם, וכשופט דן עליו ומחייב ומענים כרצונו — שכגט פסול הוא מכ"ת אם יתן גט מחמת חזקת כשפט הנ"ל. ועיין בשו"ת משכנות יעקב (סי' ל"ח אות שלישית) בשם מהרי"ט להלן (סי' מ') דכל שיש לחלות בחזקת כרשעון אלינן לחומרא, וכב"י הביא בשם מהרי"ק דכל שיש בידה לחדש החזקת הוי כאילו החזקת מדיין בעינה (ועיין ש"ע אבע"ז סי' קל"ד ס"ח). ולכן פשוט אם מי שהוא נאסר במאסר לשנים ע"י ערכאות ע"י מסירת אשתו וכ"ז שהיו נותן גט לא יניחו אותו לצאת, וגם אם יניחוהו בידה להחזירו ולאסרו או לעשות בעושים אחרים אל ממון וכיולא בזה שא"א לעמוד בנגדו, הרי גט זה בעל למפרע והרי היא א"א כמו שהיתה.

נתיב ב

גט מעושה ע"י ישראל

שאמנם גגט מעושה פסול הוא בעכו"ם ובישראל כשר, ואפ"ה בדורות אחרונים פסקו רבותינו הלדיקים שהמעשה לגיטין מושגין לספק ממזרות, ובפרט בדורות אשר בעונותינו הרבים בנות ישראל פרוצות. עיין שו"ת הרשב"ם (כלל מ"ג סי' ו') אע"פ שרבינו משה ז"ל כתב דכי אמרה אחים אלי שכופין אותו להוליא, ר"ת ור"י חולקין עליו, וכיון דאיכא פלוגתא דרבותא למה נכניס אשתינו בין הכרים הגדולים ולעשות גט מעושה שלא כדין ולהחיר אשת איש. ועוד כי בעונותינו בנות ישראל כן פרוצות בזמה"ז ואיכא למיחש שמא נאנס ויניח בחור, וכל המעשה בעתה זו מרבה ממזרים בישראל וכו', וכדאיתה הב"י (אבע"ז סי' קנ"ד) ועיין בש"ע שם. ובלבוש (שם סע' כ"ח) כתב, וי"א שכל מי שנאמר בו בפירוש בתלמוד כופין, פירושו אפי' בשוטים, אבל בכל מקום שלא נאמר בפי' כופין אלא יוליא בלבד אין כופין בשוטים אלא חומרים לו חכמים חייבוך להוליא, ואם לא הוליא מותר לקרותו מבריין אבל אין מנדין אותו וכו'. וכתבו גדולי האחרונים שלא רצו מימיהם ולא שמעו מכמה דורות ב"ד שנזקקין לכוף להוליא אשה שנתאנה עם בעלה עבד שנים ולא ילדה, וכן לא רצוי וכו' מפני שרצו שאם היו נזקקין לכגון זה היו מרבים מריבות וקטטות בישראל, ולכך כולרכו חכמי הדורות הראשונים להעלים עיניהם. ק"ו אנו יחמי דיחמי שנעלים עיניהם למען לא ירבו המחלוקת בישראל, ולא יחמרו גט מעושה הוא זה ויוליאו לעז על הגיטין ועל הבנים וכו', עיי"ש. ואומר אני הקטן דכ"ש בדורנו אשר אין לו דמיון עם הפריצות של זמנם כאשר הי"ה נגרר עוד בסמוך בזה.

והאמנם ודאי שדאגו חכמינו ז"ל בכל דור ודור עבור שלימות המשפחה, ואמרה תורה "ומלא בה ערות דבר וכתב לה ספר כריתות ושלחה מביתו וילאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר" (דברים כ"ד כ'), ונחלקו ב"ש וב"ה (גיטין ל' ע"א), ב"ש חומרים לא יגרש אדם את אשתו אא"כ מלא בה ערות דבר, שנא' "כי ימלא בה ערות דבר", וב"ה חומרים או ערוה אי דבר, ר"ע אומר וכו'. וקיי"ל כב"ה, ואפ"ה סיימו שם "כי שנא שלח" (מלאכי ב' ט"ז), ר' יהודה אומר אם שנאתה שלח, ר' יוחנן אומר שנאוי המשלח, ולא פליגי הא בזיווג ראשון הא בזיווג שני, דאמר ר' אלעזר כל המגרש אשתו ראשונה אפי' מזבח מוריד עליו דמעות. ופירש"י, דאפי' לב"ה שנוי הוא המשלח לפני המקום, ונכי דלא כייפינן לי' שלח להוליא, מיהו שנוי הוא. ודרשו לה דכתיב "וזאת שנית תעשו כסות דמעה את מזבח ה' בכי ואנקה וגו' ואמרתם על מה על כי ה' העיד בינך ובין אשת נעוריך אשר אתה בגדת בה והיא חברתך ואשת בריתך" (מלאכי שם י"ד). ופירש"י זיווג ראשון, אשת נעורים ובה מישאתי קרא, כדכתיב בתרי' "אשת נעוריך", וכתיב "ונשמרתם ברוחכם ובאשת נעוריך אל יבגוד" (שם ט"ו). וכן חיפסק בשו"ע (אבע"ז סי' קי"ט סע' ג') שלא יגרש אשתו ראשונה אא"כ מלא בה ערות דבר, ובלאו הכי מזבח מוריד עליו דמעות. וכתב בכנה"ג בשם הרש"ם דאשה שהיא מאוסה ביותר ומאיסה לי' אפי"כ אין לו לגרשה בזיווג ראשון, ובאשתו שני אם שנאה ישלחנה, וכן אשה רעה בדעותיה ושאינה נוטה מלוה לגרשה.

ובשנתמעטו הלבבות בדורות הבאים ורבו חיגשי דלא מעלי, ועל לא דבר גירשו נשותיהם, ממדו חז"ל ותיקנו בתובה לאשה שהרוצה לגרשה לא תהא קלה

בעיניו להוליכה. ועוד תיקן רבינו גרשום מאור"ג ובני דורו שלא יגרש אדם אשה בע"כ, ועוד תיקן שלא יצא אדם אשה על אשתו, ובטילו חרם על העובר על זה, והדבר מפורסם לכל. וכלל תיקנו לעובדת המשפחה ועובדת האשה ע"פ רוב. וזה כי' לפי' בשאר שהעכו"ם החזיקו בשוויות חרב. ואמרו ז"ל (יבמות ס"ג) המכבד יותר מגופו ואסור להכותה ולבזותה ועולה עמו ואין יורדת עמו וחייב במזונותיה. ועיין בש"ע (אה"ע סי' ס"ט) בשנשא אדם אשה שחייב לה בשעת דברים וזכה בה בתרבעה דברים, וי"ח דחייב להשכיר את עצמו בפועל ולזון את אשתו (עור בשם רבינו חלי' ומכר"ם בשם רבותינו שבצרפת) ועוד כמה תקנות שתיקנו חז"ל לעובדת שלימות המשפחה ושלומה, עיי"ש. ובאדם המורד על אשתו תיקנו חז"ל שתחילה להוסיף על כתובתה כל זמן שתרצה כיח ליצא תחתיו, ואם כיח תיכה רוצה להשאר תחתיו כך כופין אותו להוליח מיד וליתן כתובתה. עיין בתוספות (דף ע"ז) ותלו שכופין להוליח. ובש"ע (אה"ע סי' קי"ד סע' ח') וז"ל בלבוש, כדבה חשו חכמים לתקנת נשות ישראל שלא יהיו יושבות תחת בעליהן ולישעל לשוני לה בע"כ כשבוי', ועוד לפעמים חיפוק מיני' חורבה שתלא לחרבות רשה כשתרשה שלא תוכל ליפטר מבעלה, לפיכך אמרו ותלו שכופין אותם בשוטים להוליח וליתן כתובה וכו', עיי"ש.

נתיב ג

חיובי החוג שקיבלו עליהם להתנהג כדת משה וישראל

ברם, כמו כן ניתנה תורה ותיקנו ז"ל חיובים על האשה לעובדה ולעובדת חיי המשפחה, וכמ כמי ד' דברים שזכרנו לעיל שנתחייבה בשעת קידושין, וכן כיח שמרדה על בעלה כגון שמנעתו מתשמיש או שתיכה רוצה לעבול כדי שלא תשמש עמה כמבואר בתה"ע (סי' ע"ז). וכשרבו הפרילות בשאה רשבונה אמרו האומרת עמאה אני לך יוליח, ובמשנה אחרונה אמרו כדי שלא תהא האשה נותנת עיניה באחר ומקלקלת על בעלה תביח רחי' לדבריה, ואם לא הביאה רחי' ח"ל להוליאה. ועיין תוס' (נדרים ל' ע"ב) שדחקו כאיך התירו לה ליסור דשויה נפשה אחיכה דאיסורא, ועיין ר"ן (שם). וכעשה כי אמרינן אפקיעוהו רבנן לקידושין, כי יש כה בידי חכמים לעקור דבריה שאמרה עמאה אני לך בשבועה גדולה כזו כדי שלא תהא האשה נותנת עיניה באחר. ומעשה זה אומרים בשעת קידושין "כדת משה וישראל" — כלומר, להיות הקידושין חלין כדת תורה ושהנהיגו חכמי ישראל, והם קבעו אופני הקידושין ואופני הגירושין שנאמרו לנו במתן תורה, שנא' "כי יקח איש אשה", והם אמרו שיפקיעו ע"י גט כזה ולא באופן אחר (עיין רש"י גיטין ל"ג ע"ח ד"ה אדעתא דרבנן מקדם ובנמק"י שם).

והנה בזמן האחרון האה רחינו חזיון נורא והשקפה מסולפת ומעוקמת בשלבול הדעת ועירבוב המושות, בשעת קידושין מקבלין עליהם כדת משה וישראל ועוד אומרות נוספות, וכלל זאת לאחר האחוה מתחילין לנהוג כל אחד לפי רצונו ודעתו ע"פ מנהגי הזמן והאופנ"ע בלי להתחשב בחיובי התורה ודת משה שמוטל עליהם מתנאי הקידושין — קלתם מבלתי ידיעה מההתחייבות שלהם, ואחרים במזיד וברוע לב ורוע המדות והתנהגיות שבהם, ועוד אחרים מפני שמתערבין בוריס, וע"פ רוב מפני האורה האדשה שילאה מבעוד השכילים בקרה ווימע"ם לי"ב בלע"ז, אשר רעיון זה קיבל כבר ברבים ועיקריס ועופים גם בברס ישראל ונקרא "ווימעגס ליב האדי" שרוצות להתדמות לגוים, וממילא להשתלט עליהם. וזה גורם קטטות בבית, כי מדים הנחנו מהחיים שלל העכו"ם והחפצים אשר מתנהגים בדרך זו אשר לפי עדותם אחד מג' או חפילו למחלה ניצולין מתגרשין לפי שבדרך הזה בניה מצער גמור בחיי המשפחה. ומעולם לשלים ולרציא לא שמעו וחפילו אחד מיני אלף כי' לדבר זר מאד. וכבר כתב הרמב"ד בהקדמתו לספר בעלי הנפש דלכן נרא הקב"ה את האדם יחידי ואח"כ לקח אחת מצלעותיו ובנה ממנה את האשה והביאה אל האדם להיות לו לאשה ולהיות לעזר ולסעדו ולמסעדו, מפני שהיא נחצבת עליו כאחד מאיבריו אשר נברא לשמושו.

וז"ל הרב אברהם בן דוד ז"ל: כל מעשה הא-ל אשר עשה בחכמה ובתבונה ובדעת עשה את הכל, ואומר אני בקלות שכלי כי לעובדת האדם ולהנאתו נברא אחד, שאילו נברא זכר ונקבה מן האדמה כשאר כל הנבראים היתה האשה אצל האדם כבהמה הנקבה אצל הזכר, שהיה מקבלת עליה שולטנות הזכר ולא עומדת אצלו לשמוש, אף כי זה תועלת מלפני זה וזה מלפני זה, וזה נועל בזה וזו בזה ואיש לדרכו יפנה, וגם היום מיוחדים זה לזה לפי שבתחילה נברא זה בפני עצמו וזה בפני עצמה. ולכן רצה הבורא לורך האדם והנאותיו וברא אותו יחידי ולקח אחת מצלעותיו ובנה ממנה את האשה והביאה אל האדם להיות לו לאשה ולהיות לו לעזר ולסעדו ולמסעדו מפני שהיא נחצבת אליו כאחד מאיבריו אשר נברא לשמשו, וכי יהי' מושל עליה כמושלו על אחד מאיבריו כי תהי' משתוקקת אליו כאחד מאיבריו משתוקקים להנאות גופו. וזש"ה "ואלאדם לא מצא עזר כנגדו" (בראשית ב' כ') ר"ל, אילו ברא את האדם כעין יצירת הבהמה לא מצא עזר כנגדו. ואמר

"לא טוב היות האדם לבדו" — כלומר, כמו שבאמת שהיגה מתייחדת אל הזכר, ולכן "אעשה לו עזר כנגדו", שהכי' עומדת אצלו תמיד. אך טוב שיהי' האדם מתאחד עם האשה, כי בבהמות גם מהמבודדות ואין הנקבות מיוחדות לזכרים, ולכן "אעשה לו עזר כנגדו" — כלומר, שברואנו בעניין שיהי' לו עזר ממנה שתהא מיוחדת לו, וזהו "כנגדו", לומר שתעמוד אצלו יום ולילה. ולכך כזכיר יצירת בהמה וחי' אצל בריאת האשה, לומר שאילו נברואת האשה לאדם בעניין יצירת בהמה וחי' ולא כי' לאדם עזר מן האשה, ע"כ ברואה בבורא מנוף האדם ועל זה אמר האדם ברואתו זאת ועדה כי ממנו נלקחה אמר "על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו", כלומר רואי' זו שתהא מיוחדת לאדם, והאדם מיוחד אליה. וע"כ רואי האדם להאהב האשה כגופו ולכבדה יותר מגופו ולרחם עליה ולשמרה כאשר ישמור אדם אחד מאיבריו, וכן היא חייבת לעבדו ולאהוב אותו כנפשה, כי ממנו נלקחה. וע"כ נוהגה הבורא את האדם על האשה וכו', ויי"ש דברים נפלאים בזאת מסיני מפי מרנא חכם עדיף הגדיא רבינו הגדול הראב"ד ז"ל.

ומבואר מדברי רבינו הגדול הראב"ד ז"ל דמעיקר הבריאה רלה הקב"ה לזכות את האדם לחיים עודים לעשיהם, ולכן ברא אותם כאחד, ואח"כ כוליא ממנו את האשה להיותה חלק ממנו, וכן גזרה חכמתו בתורתו הקדושה. ומי יוכל לעמוד על גודל מעשיו ונפלאותיו ולהגיע אל תכלית חכמת מעשיו, ובתורה כתיב "ואליך תשוקתו והוא ימשול בך" (בראשית ג' ט"ו). ומיהו למען ידע האדם כי יש לו בורא המושל עליו ,שם לו חק ומשפט בהתחברו אל האשה אשר נתן עמו לעזרו כל ימי הבלו האשר שם חקיו על כל מתנות האדם אשר שנתן לו — נתן לו שדה לוה עליו לבל יחרוש בו בשור ובחמור ושלא יזרע כלאים, ובקנלו לא יכלה פאת שדהו ובעת קצירו השבלים השרות מתוך ידו יניח אותם לעני למלקט, ובאספו התבואה ויעבה עומר בשדה לא ישוב לקחתו, ואחר כלותו התבואה ואספו בגורן יפרים תרומה ומעשר, ובעת ליבו יפרים חלה, ובעת אכלו את לחמו יברך את בוראו לפניו ולאחריו, וכן בכרמו וזיתו, וכן בלבושו מחוייב בציצית וכיולא. בקיצור, כל מה שנתן הקב"ה לאדם הראשון במתנה והנחיל לישראל אע"פ שם לו חוקים וגבולים, ואין לשנות אותם. וכל"ז הגדיל הקב"ה חיי משפחתי על אופן זה, וכל הרולה לשנות מדרכי התורה והבריאה לא יצליח, אלא יהרום חייו וחיי חבירו ח"ו.

האמנם המכחישים כל זה וסומכין על דינתם שאין להם, ולא שומעין לגדולים שהם הקב"ה לבל יעבורון לאחר שח"ו נתרבו הקטטות לסיבות הנ"ל או לסיבות אחרות, במקום לבקש הסיבה בתורה ובשו"ע לראות האם הם מקיימים ויודעים דרכי ה', והכאחייבות אשר קיבלו עליהם בדת משה וישראל ולאחן האול והקטע ע"י ב"ד של ישראל הכשרים ולפשר או לפרד א"ו [כיצי דאי לפשר לפשר] ע"פ התורה ותיקון חז"ל, הם חוזרין מעשי עכו"ם ומיד הולכין בערכאות דרך הגויים, וע"פ רוב הנשים הן שהולכות לבתי משפטיהם ושולחין הזמנה [שתפינ"א] לבעל, והנשים שהן הברות ולנועות והולכות בבגדי לניעות ומדקדקות במלוות מיד ועשות א"ו מוסרות, וע"י העורך דין שלהן מגלות כל מיני מסירות על בעליהן בעניין מסחר והברחת מסים וכיולא בזה, ובעשם שע"ז יקבלו יותר ללמחני' שהשופט העכו"ם יגזול מן הבעל. ולפי שיודעות שע"פ דין תורה לא מגיע לה כלום ע"פ רוב שהיא היא שמרדה בבעלה, ולכן הולכת לבית משפטי העכו"ם, ושם ע"י המסירה ובעזרת העורך דין ועוד העומדים בביזול להגנת האשה, פוסק השופט שמגיע לה כל הדירה [שהוא נגד השו"ע המבואר דהיא נדחית מפני בעלה] וכל הרהיטים והילדים, והמעות אים לו צריך ליתן להחזיק הילדים.

בקיצור, כל אשר לו מגיע לה ואכתי נשאר חייב על להבא. ואם היו משלם להם מה שפסק השופט, אז מוסרים עליהם שהם עובדים אי-לשגא"ל וכיולא בו, ושגם אנשיהם הם מחפים עליהם ולא משלמים המכס והמסים המגיע. [ואני כותב זה מנסיון ועיני רלו ולא זר, ומדיין השתפינ"א מונחת אצלי, שאחד אשה אחת "הברה בנשים" שכל יהודי בארץ פולין ווילנא-מסבורג היום משלמים מכס, וכל המסחרים שלהם הם על דרך גניבה והברחת המכס, ככה כתבה לבית המשפט ע"י העורך דין, ובזיקס שיעשו הינווסטיגאציאן מאחי הבעל ויעברו על כל הפונקסים של אחי הבעל אם כוח משקר על המכס].

נתיב ד

גורל הילדים לאחר שנתגרשו ההורים

גם בעניין הילדים בערכאות והשופטים של עכו"ם מניחין להם כרלונם, ואפילו הנשים הם בלבד שילדו הילדים ואין להאב שייכות להם כלל, רק שיהנו מעות להחזיקם. ולפעמים כשנותנים להם רשות לראות פעם או פעמיים בחודש לאיזה שעות, ע"פ רוב שוב במאה תירולים ת"ח לראות הילדים מפני שאין טוב להם וכיולא בזה — בקיצור בבעל נעשה שעיר למזחל. וכל זמן שהילדים אצל האשה, היא מלמדת אותם לשנוא את אביהם, וכשהוא בא לראותם כבר אין רולים לדבר אתו,

ובעוד זמן חלך חח"כ שניה לביה המשפט ומביאה מכתב מרופא פסיכיאטר "שלה טוב לכילדים שירחו חת חביהם, ומזיק לכם לבריאותם". וכעורך דין רשע מרין וחרון מסייע בזה, וחז כשופע "רוחה כחמת, ומרחם על כילדים ועל כחשה מה שבשל כרשע כזה עושה ממכס", וחוזר ולוקח כל רשות חזיון לרחות כילדים, וחין לו לחב מעכשיו רק לשלם לכם, חו שביה חנשח לחחר וכוח יושב ובוכה ומשלם. וכזה ככה יש עד למחה עיניים שח"ח לבדר כל ח'.

ואחר שכבר כללוחה בכל זה ולקחה כל מה שבי' לבשל מיום כולדו מה שקבץ וחסף מכבר מלוה וכחחונה, ומחנות, וכביזנע"ס, גם מה שקיבל מחביו וכיולח בו — חבל כיה רולה גע פעורין וכבשל חימו רולה ליחן, חז כיה בחה בעשוה על בשלה כרשע כחכזר כגדול כזה שכוח רולה לעגוב ר"ל. וחז כיה וכנסח חלל רב [שעד מכשיו לח רלה להכירו ולדעתו] ומספרת על כעוול כגדול שביה עם כילדים כם כ"כ בלער ובבשל מזד חוחס [ע"פ לו כשופע כעכו"ס ודרכיכם דרכי נועם] וכחיך זה חרן משפעה בחורה נגדה, ומה פשעה וחטחה של חשה שבחורה עשחה שפחה חחת כרשעים כחלו. ולכן חין מלה אחרת חלה לשנות חת בחורה ח'ו, ומכיוס וכללחה חוכל כחשה לגרש חת בשלה בשל כרחו, וחם לח ירלה לגרשה חז יחסרכו כשופע במחסר ויניחו עוד עליו כמה מיני מינוייס קשים עד שיגרש, חו כי ימות כבשל מלרות, ומיחה תחיר חוחה. ומיין בגיטין (נ"ח ע"ח) חמר רב יהודה חמר רב, מחי דכחיב "ועשקו גבר" (מיכה ב') וכו' מעשה בחדם חחד שנתן מיניו בחשת רבו, ושוליח דנגרח כוה, פעם חחת כולך רבו לגוות, ח"ל שגר חשתך חצלי וחלווה וכו' ממך זה וגירשה וכלך זה ונשחה, כיון שכגיע זמנו לפרוע ולח כי' לזה לפרוע, ח"ל נח ועשה עמי בחובך, וכיו כם יושבים ואוכלים ושותים וכוח כי' עומד ומשקה עליהן, וכיו דמעות נושרות מעיניו ונופלות בכוסיהן, ועל חותה שעה נחתם גזר דין, עיי"ש.

והיות כי יש לי ב"ה כרבה נסיון בענין זיווגים, וכבר חמר החכם "חין חכם כבשל כנסיון", וחין לך מלמד גדול מן כנסיון בעניינים חלו, וגדולה ידיעה ורחייח עיניים יותר ממחה עדים, ואומר חני שחשמים וחשע חו חשמים וחמש וחמש חחוז מן כנשים כלועקות חמס, כי' חפשר לסדר חלשם כל כעניינים מערב ועד בוקר רק שיקבלו עליהן לעשות כדין תורה ולהקיש "וילחה וכיחה" — מה כויה בשעת קידושין לאמרה כדח משה ויעקב, כן יעשו בילידה. ואמח דברבה וברבה לח היו בחין כלל לידי גע, חלח חפילו חותן שמוכרחין לבוח לידי גע, חס ישמעו לדין תורה חס יבי' שום בעיות בזה. וכזה ע"פ רוב חס בבשל מעכב בגע כוח מפני כילדים שבוללים וגוזלים ממנו לגמרי, וע"פ התורה ידוע שמגיע לו חלק, ולמשל מבואר בשו"ע דבבנים יותר מבני שם לחביהן עכ"פ (עיין בב"ג בחוצות ורמב"ם פל' חיסות פכ"ח בי"ג ובבשגות ברחב"ד שם, ועיין עור חבע"ז סי' פ"ב ובחו"מ שם), ובספרי משנה בלכות (בחוצות סי' קי"ב וסי' רנ"ב) בחרבתי בזה בס"ד. ועכ"פ לחחר שם לכו"ע בבן חלל בחב ובבח חלל בחם, וגם בשמדיין חלל בחם חייב לחנבו לתורה, מה שבחיוב כוח על בבשל ולח בחם.

גם בעניני בדירה ושחר עניינים יש לו דין מפורש ודיניס מסודרים בשו"ע ע"פ חוב"ק, ות"כ חין כחן למקח גזילה מלד בחשה בשומעת לד"ח וגם מלד בבשל בשומע לד"ח, ולכן חין בלעקח טוול על בתורה וחבמי ישרחל שחינם משנים בתורה. וגם בנשים בבשרות שבולות בדרכי בתורה ושוחת רלון בעליהן ומחנהגות בדרכי בלניעות חין לועקות טוול חלח שמחות לעשות רלון קונם ולמלח תפקידם ולבנות בחים נחמנים לכ' ולחורתו, ועליהם נחמר "מושיבי עקרת בבית חם בבנים שמחה (תהלים קי"ג ט'). ובזכות נשים חלו בלדקניות נגחלו חבותינו ממלרים, ושוב כמה מעלות טובות למקום עלינו בזכות נשים לדקניות בחלו, ו"חכמת נשים בנחה ביתה" (משלי י"ד ח'), ועליהם חמר שלמה "חשת חיל מי ימלח ורחוק מפנינים מכרה וגו'" (משלי ל"ח י'). וב"ב לח פחותים בם נשים לדקניות שבדורנו בענין זה מבשחר דורות — חשרי חלקן שזכותן ולדקתן מומדת לעד. וחם יש לעמוק עוול, חינו חלח על חותן נשים חשר רולין ללכת בדרכי בהחדשות ורולין לשנות דרכי בתורה על דרך עכו"ם ח'ו. ולכן פלח לי על כני מחונים שילחו ג"כ להיות מסיימים בדברים שח"ו יועיל לעקור מיקר מעיקרי בתורה ח'ו. עכ"פ היסוד ברחשון בזה ששום חשה חו חיש לח יבלו למרכחות ח'ו חלח יסדרו בכל חלל רבנים מובהקים פ"י דעת תוב"ק ויועם לבם.

אמנם חם לח"כ בכל זחת ימלחו חנשים חשר בחמת בהמה חגשי רשע, כי לעולם נמלחים כמה חגשי בליעל ודחי יעשו להם כפי המבואר בחורתינו הקדושה ע"פ פסק ב"ד של מיזה בתוב"ם כ"ג], חבל לפענ"ד פשוט דזה כמעט לח יבערבו לזה.

נתיב ה

שלא יבנם אחד בתחום חבירו ובגבולו

ובשלחי המכתב בגנו בזה רק להעיר קלח בדרך בערה מה שלריך לדעת ומה שקובע בכל דרך בחייס

חיי משפחתי שיגליהו. כתוב בתורה "הגדל את הכר וקדשתו" (שמות י"ט כ"ג), גדולים עשה הקב"ה, נשים לבד ואנשים לבד וב"י לבד ואהרן ומשה לבד, "ועלית אתה ואהרן עמך והכהנים והעם אל יהרסו לעלות" (שם י"ט כ"ד). הגה נשמת קנלת התורה שכולם שמעו "אנכי ה' אלקיך" וכולם נתקדשו עד למעלה ומדרגה העליונה, אפ"ה עשה הקב"ה גדולים, וכל העובר על הגדול מ"ו בנפשו הוא. וקרא טעין "כל העדה כולם קדושים" — כולם שמעו "אנכי ה'" וכו' וכולן שוין הם, "ומדוע תתנשאו על קהל ה'". אבל רבינו משה קבע תחומין מפי הקב"ה שאין כולם שוין ולא יהי' כעם ככהן, ואפי' בכה"ג — כה"ג, כהן הדיוט, סגן כה"ג, מלך, אב בית דין סנהדרין דישראל, כהן, לוי, ישראל — משלח ומדרגת כהן גבוה מלוי, משלח וקדושת לוי גבוה מישראל. ובישראל אם ירצה להיות כהן הרי מגשו מבואר בקרא ועדתו, שאי אפשר לשנות מה שכבר עשהו, וכמ"ש גם אני רוצה בכך, אבל "ובוקר ויודע ה' את אשר לו" (במדבר ט"ז כ'). ומה שטוענין הרשעים דמחלוקתו"ע וכהל נולדין שוה, זה כפירה גמורה בתורתינו הקדושה ושקר מוחלט. ויעקב כבר מבטן ומלידה הי' לדיק ועשו הי' רשע. והגם דבגמ' נדה (כ"ע ע"ב) ואילו לדיק ורשע לא קתני, מ"מ אמרו ז"ל לעולם ידבק אדם בטובים, שהרי אהרן שנשא אליבע בת עמינדב יצאו ממנו כהנים גדולים, ומשה שנשא בת יתרו יצא ממנו גרשון. ואילו דומה תפלת לדיק בן לדיק לתפלת לדיק בן רשע בילמק ורבקה, ור' אלעזר בן עזרי' מינוהו לנשיא ולא ר"ע שהיו לו זכות אבות. ועיין ר"ן גתון (נדרים כ"ז ע"ב) בכה ר"ע, לא מפני שיודע יותר תורה ממנו אלא שהיו לו זכות אבות. ויש להאריך בזה הרבה.

ובגמ' יבמות (מ"ז ע"ב) אמרה לה [נעמי לרות] אסור לן חמוס שבת, "בשאר אלקי אלך", ע"כ"ל. ואמאי כמפרשים למה אמרה לה דוקא חמוס שבת. ועיין מהרש"ל (בח"ל) דהוה קלות שבשבת, דאילו אלה בלאו. ואמה בכ"ח אמאי לא אמרה לה אלו דמחמר, וכתב לפמ"ש בשם מרנא כ"ק אדמו"ר הגאון הקדוש זלוקלב"ב מגור, שאמר לפרש במדרש אב"פ ד"וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן" (דברים ל"ג ב'), שהאיר הקב"ה על כל אומה ולשון שיקבלו את התורה, ובשבת לבני עשו אלו אה כתיב בה, אמר "לא תרצח", אמרו אי הכי לא נעשה וכו' אבל ישראל קיבלו התורה ברצון. והקשה ב"ק אדמו"ר זצ"ל, דילמא משום הכי קיבלו ישראל את זוכ"ק מפני שהיו בחוכ"ק נגד בעשו ולכן קיבלו זאת, והיו הכ"נ אילו הי' שם דבר המתנגד לבעבע ישראל לא היו מקבלין. ובשיב ז"ל, דלכן זוכ הקב"ה קודם קבלת התורה מלות הגבלה, להגדיל את הכר סביב לבל יהרסו לעלות, ומעבע של ישראל להקור אחר כל דבר ושורש ולהתבונן בכל דבר כמה שאפשר. ובזה שלוה לכם הקב"ה מלות הגבלה ונתן תחומין לכל אחד ואחד היכן מקום עמידתו, בזה לוה לכם דבר שכוח נגד בעבעם של ישראל, ולשפ"כ אמרו "בעשה ונשמע", וזה שבחו של ישראל, עכל"ק ודפח"ת עיי"ש.

ובאמת נראה דזה יסוד של כל התורה, להגדיל את בְּכל כל אדם בבל להרוס לעלות אל ה' יותר מכפי הראוי לו ע"פ התורה והמלוה. וזה נכלל בעשמעות ד"בעשה ונשמע", ד"נשמע" הוא לשון הבנה, שקיבלו ישראל על עלמם בעתן תורה, שלא ירלו להבין יותר רק מה שיפיע להם ע"י המלוות והתוכ"ק. והגה נשים הגדיל להם הקב"ה עוד ביתר שאת ויתר עוז, שאמרו חז"ל (סוטה כ') אסור ללמד את בתו תורה, והיינו שכל עיקרן של עשיית נשים הוא לסייע בעניני עוה"ז כדי שיוכלו בעליהן ובניהן לבוא לדרכי התורה והירלה, כמ"ש במפרשים בקרא ד"אעשה לו עזר כנגדו", דזה הנשים הם עזר לבעליהן במה שהן כנגדו, דהבעל עיקר תכלית שלו ללמוד תורה ולעשות מלוות, ואשה נברלת לשמש את בעלה ולגדל את בניה , דמה"ע פעורה ממ"ע שהזמ"ג כמ"ש בתנודרסס. ולכאורה היינו מובן, כה בעלה ג"כ משועבד למקום וביעבוד זה קודם. ולפענ"ד יותר קשה, שהרי בכמה דברים אמרינן אני ואת אייבין בבבודו, והכ"נ כן. ולהנ"ל אתי שפיר, דזה תכלית הנשים שלא ללמוד תורה אלא לעשות רלון בעלה ולגדל את בניה לת"ת, וזה אתיין לאיי הבעה"ב. ולכן אם במלוה מבעלת אותה מעבודת בעלה, פעורה היא ממלוה כזו. כן בשבאת רות להתגייר, אמרה לה נעמי בישוד הרחמן אסר לן תחומין, היינו דאלגיונו כונבל שכל האדם ויש בזה גבולין מיוחדים לאנשים ונשים בהגיס לויס ויסרחלים. והשיבה נעמי דאינה רולה להיות בעלת מעלה יותר מנעמי, עיי"ש.

ובאמת כי זה הוא בחכה במדיבתנו אשר נעשעשו ונאבדו בגבולים, בל אחד רולה ליכנס בגבול חבירו ולהשיג גבולו בכל התחומין, ויש לנו לחזור לדרך התורה ולא לחלות בדברים אחרים. וכ"ש לאותן שמ"ו תולין עלמן בערכאות האכו"ם שהוא בחמת חשבח דרב משרשיא. והגם שאמרו דרב משרשיא בדותא הוא, היינו משום דמותר לחלות, ואדרבה חמור מיבה אמרו דאסור אפי' דאורייתא, אבל הא ודאי אינה איסור בדבר לחלות עלמה בערכאות האכו"ם ובשופטיהם. ובעוני"ה בל אחת שנתנה מיניה במה שאינה שלה מיד הולבת ותולה עלמה ח"ו בהם שיסייעו לה להחגרם מבעלה. ופשוט דהוא איסור חמור, והעושה בן הו"ל גע מעושה ומרבה ח"ו ממזרים בישראל. והשי"ת שמו שלוט יבפות עליהו

ועל כל משפחות ישראל שלום, ויערב כח טברה עליכם מעתה ועד עולם, "כי' עוז לעמו יתן כ' יברך את עמו בשלום" (תהלים כ"ט).

ובזה כנני ידידכם המשתתף בצערן של ישראל ומצפה לעובתן וליטועת כ' בכרף עין בלב ונפש.
מנשה הכהן

סימן ד

איזו אשה רעה מצוה לגרש

כתב המחבר (תכ"ע סי' קי"ע ס"ד) תשב רעה בדעותיה ושאינה נוטה בכנות ישראל בכשרות מצוה לגרשה (ס"ו) יכול לגרשה בלא דעתה, הג"ה ואפילו אין לו לשלם לה כתובה ונדונייתה אינה יכולה לעכב משום זה בגירושין אלא תתגרש ותתבע לוותו מה שחייב לה (תשו' הרא"ש וריב"ש) וכו' ע"ש.

ולפום ריהטא נראה דהאי תשב רעה כוונתו למה שאמרו (יבמות ס"ג ע"ב) כיצי דמי תשב רעה, אמר אביי מקשטת ליה תכא ומקשטת ליה פומא. פרש"י פומא לקלל ולנדף עד זמן סעודה כדי לנערו. רבא אמר מקשטת ליה תכא ומכדרת ליה גבא, פרש"י ומכדרת ליה גבא שלא לאכול עמו ומצערו. ואמר רבא שם תשב רעה מצוה לגרשה דכתיב גרש לץ ויצא מדון וגו', וכתיבה הרמב"ם (פ"י מהל' גירושין הכ"ב). ולזה כוון הב"ח (סק"כ) שכתב תשב רעה בדעותיה היינו מקשטת ליה תכא ומכדרת ליה גבא שהיא בעלת מריבה מצוה לגרשה אפילו בזיווג ראשון, וכ"כ הח"מ (שם סק"ד).

אמנם כעור לא הניח כלל דתשב רעה מצוה לגרשה, וע"ע כיון שכתבוה הריף והרא"ש (סוף גיטין) והרמב"ם ז"ל למה השמיטה העור. וכבר רמיתי לרבינו הב"ח שתמה על העור זה, ע"ש מה שהירץ. עוד הקשה הב"ח וכן הקשה הב"י והדרישה המ"ם העור דלמ מלא בא ערות דבר או פרילות מצוה לגרש אפילו בזיווג ראשון דכתיב גרש לץ ויצא מדון, ותמהו עליו שהרוח קרא בתשב רעה היינו שהיא רעה בדעותיה הוא דכתיב, אבל במלא ערות דבר מקרא דכי מלא בא ערות דבר וכתב לה ספר כריתות ילפינן ע"ש.

ולפענ"ד ליפכא ים להקשות, כיון דתשב רעה מצוה לגרשה אפילו בזיווג ראשון, ת"כ אמאי לא עשו כן שהניח שם רב דהוה קא מצערא ליה דניתהו ור' חייא הוה קא מצערא ליה דניתהו כי הוה משכח מידי ניידי ליה בסודריה ומייתי ניכלה ת"ל רב והא קא מצערא ליה למר, ת"ל דיינו שמגדלות בנינו ומנילות לותנו מן החטא. ורב יהודה מיקרי ליה לרב יצחק ברי' ומוניא לני מר ממות את החשב ת"ל כגון מתן כגון אמך, ואפ"ה לא גירשו נשותיהם. ואם כ"ג מצוה לגרש אמאי לא קיימו המצוה של גרש לץ, ועיין דריסה שם.

עוד יש לדייק בלשון הרמב"ם והש"ע שהוסיפו בלשונם תשב רעה בדעותיה ובגמ' ליכא כלל תיבת בדעותיה רק אמר רבא תשב רעה מצוה לגרשה. גם קשה למה כלל הרמב"ם תשב רעה בדעותיה עם תשב שהיא נוטה בכנות ישראל בכשרות דהני תרי מילי ניינהו, דתשב שהיא נוטה היא מה שנזכר בשלהי גיטין בברייתא וכמ"ש ר"ה שם (ועיין ביאור הגר"א), ותשב רעה היינו מה שמבואר בגמ' יבמות (דף ס"ג), והרמב"ם כללינהו ועריבינהו יחד (ועיין ט"ז סק"ז מש"כ בזה) ועיין לח"מ וכולהו תמהו למה הניח קרא דגרש לץ ולא הקשו למה ערבינהו יחד דתשב רעה בדעותיה לכאורה מיירי בנוטה וכשרה ולמה ערבינהו עם שהיא נוטה. ועוד, למה על שניהם הניח קרא דגרש לץ, ול"ע כל זה. עוד יש לדייק מה שכתב ושהיא נוטה בכנות ישראל בכשרות מצוה לגרשה, ולשון בכנות ישראל בכשרות אין לו מובן וכול"ל ושהיא נוטה , דומני כיון שהיא נוטה היא בכנות ישראל בכשרות, והני תיבות בכנות ישראל בכשרות נראים מיותרים לכאורה.

והנלפענ"ד בתרי חנפי, או יאמר דנחמת לא מיירי הרמב"ם מסתם תשב רעה דזיווג ראשון שנוי במשלה וכמ"ש שם שלהי גיטין וכמ"ש הטור, אלא דהרי אפשר שיהי' תשב שמתנהגת בנשים בכשרות אבל בדעותיה הרי יש לה דעות נפסדות והשקפה מקולקלת, ותשב כזו הגם שמתנהגת כשורה ובנימוס אבל כיון שדעותיה רעות ומקולקלות מצוה לגרשה, דשתי מינות דמשכה וכן בשאר עניינים. ולכן שפיר הכריע הרמב"ם הני תרי תשב רעה בדעותיה ושהיא נוטה דתרוייהו תרבות רעה הם בבית, ואמר ומצוה לגרשה. אבל תשב רעה סתם אבל היא נוטה ודעותיה נכונות ליכא מצוה לגרשה, ולכן שפיר הני תנאי דהיו להם נשים רעות אבל לא בדעות, ולכן סבלו ולא גרשו.

ראמנם כשני נלפענ"ד דכרי נחמת מיירי בתשב רעה שהיא בעלת מריבה אלא שהרמב"ם מפרש כגמ' יבמות הנ"ל בזיווג שני ולא בזיווג ראשון, ובזיווג ראשון אפילו היתה תשב רעה מ"מ שנוי במשלה וכדעת הני תנאי ואמוראי שסבלו מנשותיהן ולא גרשו, ולכן אפילו

חינה מחנכנת כנגוח ישראל כלגוטות וכבשרות חלח כיח רשב נדשוחיה, וכרי חמרו חיזוכי חשב כשרב כל שעושב רצון בעלב. וזו חינה עושב רצון בעלב, ח"כ חינה כנגוח ישראל כלגוטות וכבשרות. ולח מיירי כחן מזגות וערוח דבר דזב כבר ניחר בהל' כ"ח שם במ"ש ולח יגרש חדם חשחו רחשוגה חח"כ מלב בב ערוח דבר שנח' כי מלח בב ערוח דבר, וחין רחוי לו למכר לשלוח חשחו רחשוגה. וח"כ לעינן חשחו רחשוגה בעי דוקח ערוח דבר חפילו להרמב"ם ז"ל. וכוסיף כרמב"ם חבל שניב חם שנחב יבלחנה, וע"ז כחב (בב"ב) חשב רשב נדשוחיה, כלומר דחשחו שניב חם שנחב יבלחנה, ומחב מבחר כרמב"ם בגדר דחשב זו וקחמר חשב שרשב נדשוחיה ושחינה לגושב כנגוח ישראל בבשרות וכוח מילחח מדחח, כלומר חשב שרשב נדשוחיה ושחינה לגושב כנגוח ישראל בבשרות וחין זה שהיח פרוגה בזגות דזב בבר כחב בהלכה ו' ח"כ מלח בב ערוח דבר, וכחן (בב"ב) מיירי בחשחו שניב ורק שרשב נדשוחיה וחינה כנגוח ישראל כלגוטות והבשרות מלוב לגרשב.

ולפ"ז מיושבת קושיח כלח"מ למב כניח מקרח דגרש לן ולח כניח קרח דערוח דבר, דבהל' כ"ח שמדבר בחשחו רחשוגה מניח קרח דערוח דבר דהחס מיירי מערוח דבר, חבל בהל' כ"ב לח מיירי חלח מחשחו שניב ולח מיירי מפרילוח בזגות. ודלח בב"ש שמיירי כחן בזיווג רחשון חלח כדעת הטור דבזיווג רחשון חינו מגרש ח"ח מלח בב ערוח דבר, חלח דמב שברמב"ם כוסיף חשב רשב מיירי בחשחו שניב ודו"ק.

אלא דחכחי פש לן ליישב מה דחיחח בגמ' מירוגין (מ"ח ע"ב) ג' חין רוחין פני גיכנס וחלו כן דקדוקי ענוות וחולי מעיים והרגוח וי"ח חף מי שים לו חשב רשב, וחידך חשב רשב מלוב לגרשב, וחידך זמנין דכחובחב מרובב לי נמי דחיח ליב בניס מינב ולח מלי מגרש לב, ולמחי נפ"מ לקבולי בחכבב. ולכחורב משמע חפילו חשחו רחשוגה דשחמת קחמר, ול"ל דבשניב דוקח קמיירי דבזיווג רחשון כבר חמרו בגמ' גיטין דשנוי המשלח וח"ח לגרשב וע"כ דמיירי בחשב שניב.

אמנם כטור מפרש דהגמ' גיטין ודקרח דכי יקח חיש חשב ובעלב מיירי בזיווג שני דוקח, שברי נחלקו כחס ב"ש וב"ב ור"ע, ב"ש סברי ערוח דבר ממש וב"ב סברי חפילו הקדיחב חבשילו ור"ע ס"ל חפילו מלח חחרת נחב כימנב, ובגמ' מסיק שם דזב דוקח בזיווג שני חבל בזיווג רחשון שנוי כמשלח, וח"כ מבחי קרח דכי יקח לח ילפינן זיווג רחשון כלל שברי מוקי לב לכחי קרח דערוח דבר בזיווג שני וערוח דבר לחו דוקח, ובזיווג רחשון חין למכר לגרשב דחמר ר"ח כל כמגרש חשחו רחשוגה חפילו מזבח מוריד עליו דמעות, ובזיווג רחשון חין לו לגרשב חלח חס מלח בב ערוח דבר חו פרילוח דכחיב גרש לן ופירושו כיון דכטור ס"ל דערוח דבר דכחיב בקרח לחו דוקח שברי קיי"ל כב"ב דחפילו בקדיחב חבשילו. ולכן ס"ל דבזיווג רחשון שמוב לגרש כשמלח בב ערוח דבר חו פרילוח כוח משום גרש לן וילח מדון, דקרח דערוח דבר דרשינן חזיווג שני ודו"ק.

ולפמ"ש מיושבת קושיח כב"י וכרמב"ם והטור וגם קושיח כב"ח וכפרישב וגם קושיח כלח"מ, ודו"ק כי זב לפמנ"ד נכון.

ומה שנרחה עוד לחדש מה שחמרו בגמ' מירוגין וחידך חשב רשב מלוב לגרשב וחידך זמנין דכחובחב מרובב לי נמי דחיח ליב בניס מינב ולח מלי מגרש לב. ויש לדייק בשלמח כחובחב מרובב מב לו לעשות, חלח יש לו בניס מינב חמחי לח מלי לגרשב כיון דמלוב לגרשב יגרש ומב בכך יש לו בניס מינב. ובכחובחב מרובב נמי יש להקשות חמחי חינו יכול לגרשב לפ"ד כרח"ש וכריב"ש ופסק כרמ"ח דחפי' חין לו לשלם לב בכחובב ונדונייחב חינב יכולב לעכב משום זב בגירושין חלח חחגרש וחחבע לוחו מב שחייב לב. ח"כ כחובחב מרובב בידו לגרשב וחחבע לוחו לח"כ. חס לח שנכריח מכחן דלח כברח"ש חלח כברי"ף וברשב"ח (חשו' חלף רנ"ד) שכחב שמעחי משם בנחון שחין חדש לרשחי לגרש חח חשחו חס חין לו לפרוע כחובחב כן מלחחי לרב חלפסי בחשובב. ולכחורב כי' מכחן קושיח לדברי כרמ"ח. וכפר"ח (חב"ע שם) בחריך, וכקשב לעלמו מכח דמחנני בידי לח לוכל קום זב חשב רשב וכחובחב מרובב, לח למימרח דלח מלי מגרש לב בע"כ חס חין לו לשלם בכחובב חלח דמסחמח חיכו לח בעי לגרשב כדי שלח יבחר חוב כחובחב עליו כל הימים, ע"ש מה שבחריך. ופלח שלח הרגיש בכח דמירוגין דמשמע לכחורב דלח מלי מגרשב ממש.

איברא דחקשב כל גופח על הרי"ף וברשב"ח (בחשובב הנ"ל) דבניח רחי' שחין חדש רשחי לגרש חס חין לו לפרוע כחובחב מדחנן לקחב חייב לרפחוחב, וחס חמר הרי גיטב וכחובחב וחרפח חח עלמב רשחי, חבל שלח בכחובחב חיינו רשחי ע"כ. ולמב לח נקט רחי' זו דמירוגין דלח מלי מגרשב בכחובחב מרובב. ול"ל דהיינו טעמח משום דלח בעי ליבחר בעל חוב לכחובחב כל הימים. וכמהרש"ח (ח"ח פסחים קי"ג) פי' דלח מלי קחי בגירושין, נרחב נמי לכחורב דס"ל דמוחר מלד בדין רק דלח מלי קחי בגירושין. ותי ניחח כדעת הרי"ף כי' לחי שפיר מחד.

וחשבתי דרכי ותמרתי לחדם לפמ"ם בגמ' (פסחים פ"ז ע"ח) ת"ל הקב"ה להושע הניחא לך קח לך משח זונים וילדי זנונים וילך ויקח חח גומר בח דבלים וילדה לו חח יזרעחל וחח לח רוחמה וחח לח עמי, ת"ל הקב"ה לח כי' לך ללמוד ממשה רבך שכיון שדברתי עמו פירש מן השנה חף חחה בדול עלמך ממנה, חמר לו רבש"ע יש לי בניס ממנה וחין חני יכול להוליחה ולח לגרשה. ולכחורה כיון דחשה שחינה נוטה כבנות ישרחל הכשרות מלוה לגרשה ת"ל חמחי חמר הניח חין חני יכול להוליחה ולח לגרשה והלוח מלוה היח לגרשה כיון שהיחה משח זונים. ומוכח מכחן דחפילו משה שמלוה לגרשה היינו דוקח כשחין לו בניס ממנה, חבל חם יש לו בניס ממנה ליכח מלוה לגרשה וחפילו חינה נוטה כ"כ שהרי הכח גם חחחיו נמי לח כיחה מחנהגת בלגיטות מדחמר לו הקב"ה ומה חחה שחשחך זונה וגניך בני זונים וחין חחה יודע חם שלך הן חם של חחרים הן כך ישרחל וכו' הרי שהי' ספק חם בניו הם חלו חו לח וע"כ שלח כיחה מחנהגת בלגיטות גם חחחיו. גם בלשון הקרח יש לדייק שכחב וחהר וחלך ו בן ויחמר כ' חליו קרח שמו יזרעחל וגו' וחהר טוד וחלד בח וגו' וחהר וחלך בן וגו'. והנה ברחשון כחיב וחהר וחלך לו בן, ובניס חחרונים לח כחיב לו שחלו לח כי' נרור שהם שלו, וחפ"ה לח יכול לגרשה.

ויהי' לכחורה מוכח חידוש גדול, דניס לו בניס חפילו זיווג שני וחינה נוהגת בלגיטות כבנות ישרחל הכשרות מ"מ חין להוליח חו לגרש ומכ"ש ליכח מלוה לגרש, ויהי' מזה נפ"מ גדולה חפילו בזמה"ז דחין מגרשין בע"כ מ"מ לגבי היכי דחיכח מלוה לגרש וכופין חפילו בדברים שכ"פ, מ"מ היכי דחיכח בניס חין לגרש.

וקצת כי' נרחה דבגמ' (נדרים ס"ו) פותחין לו לחדם בכבוד עלמו ובכבוד בניו חומרים לו חילו היית יודע שלמחר חומרים עליך כך כוח ווסחו של פלוני מגרש חח נשיו ושל בנוחיך יהיו חומרין בנות גרושות כן מה רחתה (נ"ח רחה נחמן) חמן של חלו לכחגרש, משמע דיש בזה משום כבוד ולעז לבניו, ועיין מהרש"ח (ח"ח פסחים פ"ז הנ"ל).

ודע דכרגע נפל בלבי לדייק מה שחמרו בנדרים ושל בנוחיך יהיו חומרין בנות גרושות כן, ולמה לח יחמרו כן גם של הבניס. וי"ל לפ"מ דחמרי חיכח רחילה בחר רחילה חזלה וכחמה כן בחה, ומה רחתה חמן של חלו להחגרש דודחי לח כי' בשלה מגרשה חלמלה מלה בה ערוה דבר חו דבר מגוה, וזה קלון לבנוחיה. ועיין משנה בלכות גדולות (נדרים חות כ"ד) ובקמח סולת (שם). ונמלח לכחורה דחפילו היכח דבידו לגרש מ"מ לח יוכל לגרש כשיש לו חשה ובניס שלח יולית עליהם לעז.

ובזה יש לפמ"ש לייטב קלח מה שהקשה חלמיד חחד חמה שהביח כושב שיש לו בניס ממנה ולח יוכל לשלחה, וכלוח משה רבינו נמי כי' לו בניס וחפ"ה נדל ממנה. ולהנ"ל י"ל דמשה רבינו לח כי' לו רק בניס, ובניס לח חייסינן, חבל בכושב כי' לו בח וחם לזילוחח וק"ל. ובר מן דין לח קשה ממשה דהכל ידעו וחולי בחמת מהחי טעמח דברו בו חהרן ומרים וכ' כעוד יכפר.

ובזה שכחבתי נרחה לפרש לשון כגמ' (יבמות ס"ג ע"ל) דחמר ר' חייח די לן שמגדלת חח בניו ומלילתן מן החטח. והנרחה דהי' קשה לי' למה חינה מגרשה כרי משה רשה מלוה לגרשה. וחירץ דיש לו בניס ומגדלת חח בניו ומלילתן מן הרשות חטח די לו בזה, ולח מספיק בחי' חחד שמלילתו מן החטח דלזה כי' חפשר לו שיקח חחרת, חבל כיון שיש לו בניס ח"ח ודו"ק.

ובזה נלפמ"ש לייטב מה שדרשו ז"ל (מירובין ס"ג) לח מתו בני חהרן חלח על שלח נשחו נשים, ועוד חמרו לח מתו בני חהרן עד שחמרו מתי ימותו שני זקנים הללו ותני ותחה נהניג חת הדור. והדברים מתמיהים היחך יחמרו שני קדושים הללו דבר מגוה כזה. גם הח קשה נמה פליגי חי בשביל זה מתו חו בשביל זה מתו. ולפי הנ"ל י"ל דהרי במשה רבינו כתיב ותדבר מרים ואהרן במשה על חודות חשה הכשית חשר לקח כי חשה כושית לקח, ופי' דדברו עליו על שפירש מן החשה. חמנם הלוח בסכימה דעת הקב"ה לדעתו, ובגמ' (פסחים פ"ז ע"ב) בהושע ת"ל הקב"ה כי' לך ללמוד ממשה רבך שכיון שדברתי עמו פירש מן החשה חף חחה בדול עלמך ממנה וכו'. נרחה דמי שהוח מנהיג הדור ושכינה מדברת חתו לריך לפרוש מן החשה, חלח דהושע חירץ שיש לו בניס ממנה ולח יוכל להוליחה ולח לגרשה. ות"ל שני בני חהרן שחשבו שהם מחידים להיות מנהיגי הדור מתו להכניח בעמנה דלמה יעתו נשים שחח"כ יעערבו לפרוש מנשותיהם כמו שעשה משה ויגרמו לעגן נשותיהם. וז"ש לח מתו שני בני חהרן חלח על שלח נשחו נשים, ומה טעם לח נשחו נשים קחמר חלח על שחמרו מתי ימותו שני זקנים הללו וכו', כלומר שהם חשבו שכיון שהם זקנים חפשר בכל יום שימותו ותני וחחה נהניג חת הדור, ולכן לח נשחו נשים וק"ל בדרך דרוש.

ואבתי פש לן לבדר בעיקר דברי מרן כרמ"ח ז"ל שכחב דהם חין לו לשלם הכחובה ונדוייחח חינה

יכולה למכר בגירושין, והפר"ח סס כמלה דכמיקר כדמת כרי"ף וכרשב"ח בשם גאון שחין חדם רשחי לגרש חס חין לו לפרוע כתובתה. וחמנס לפמ"ד לולי דמסתפינא כי' נרחה לפרש דכרי"ף וכרח"ם מר חמר חדח ומר חמר חדח ולח פליגי ובדיוק לשון קדשם, דכרי"ף כניח רחי' לעלמו ממה שנינו לקמה חייב לרפחותה וחס חמר כרי זה גיטה וכתובתה ותרפח חת עלמה רשחי חבל שלח בכתובתה חינו רשחי. וכנה כרי"ף מיירי בחשה שחין מנוה לגרשה ולח כופין חותו לגרשה, ואדרבה מולה גדולה כוח מנד כבמל שנסתפחה שדהו וכוח מגרשה ושלחה לנפשה חולה, ומיהו חמפ"ה חס חמר כרי זה גיטה רשחי ומ"מ נריך ליתן לה כתובתה שתוכל מכ"פ לרפחות עלמה חו לחיות מכסף כתובתה. חבל כרח"ם בחשובה (כלל מ"ב סי' ח') כתב דמיירי בחשה שכופין חותו לגרשה.

וז"ל כרח"ם, חך כי רחה כדור פרוץ ומזלזלין בנשות ישרחל בזריקת גט ותיקון לכשוות כח בחשה לכח כחים כמו שכחים חינו מוניח חלה לרצונו כך בחשה חיכה מחגרשת חלה לרצונה. חבל לח יחכן כלל לומר בחקום שכחים כופין להוניח לה יגרשנה בעל כרחה, ולף חח"ל שכשוה מדוחיו שסום חדם לח יגרש בעל כרחה מ"מ בחה שכחים כופין חותו להוניח לף בחשה כופין חותה לקבל גט, ולח חמחן לקבל ימנע ממנה שחר כסות ועונה ותיכף יכולה לומר חין רלוני לקבל גט עד שיתן לי כתובתי דזו חיכף טענה כיון דמן כדין כיה חייבת לקבל גט וכו'. ומלח פריעת חוב כתובתה כוו כשחר חוב שכי' מחויב לה. וכנמלח לחו יתן וכמותר כחשר תשיג ידו וכו' ע"ש. וכרי דדין דכרח"ם וכרי"ף חרי דיני ניהו, וכרי"ף מיירי בחי שרולה לגרש ברלונו ויכולה לטעון חין רלוני לקבל גט, כ"ג ודחי לדקו דברי כגחון וגם כרח"ם מודה דלח חין לו כתובה לח מלי לגרש. חבל כרח"ם מיירי בחשה שכופין חותו להוניח וכופין חותה לקבל כגט ל"ל שבשביל כתובה תחשבב.

ועוד חומר לחי סברח ישרה שברי מיקר תקנת כתובה כיתה כדי שלח תכח קלה בעיניו להוניחה, ולח יגרשנה ולח יתן כתובתה מה כועילו תכמים בתקנתם חכחי תכח קלה בעיניו להוניחה ויחשר בע"ח על כתובתה. ולכן חסור להוניח עד שיתן לה כתובתה דלח נתקיים כוונת חז"ל שלח תכח קלה בעיניו. חבל בחשה שכופין חותו לגרשה, ח"כ ברצון תכמים שיגרשה ומלוה כוח וכופין חותו כ"ג ליכח טעם בתקנה שלח תכח קלה בעיניו חלח חדרבה תקנתם שלח תכח קלה בעיניו להוניחה עכשיו ומשה קלקלתו שח"ח לגרשה במקום מלוה כ"ג שפיר מלי מגרש וישלם כשיכי' לו ממון, כן נלפע"ד.

ודקדקתי עוד מדברי רבינו כרח"ם דמשמע ליה בעיקר תקנת רגמ"ה חי תקנתו כיתה להשוות כח בחשה לכח כחים וכמו שכחים חינו מוניח חלה לרצונו כך בחשה חיכה מחגרשת חלה לרצונה, חבל לח יפה כח בחשה בתקנתו מכח כחים, חו דילמח שכשוה מדוחיו ותיקן שסום חדם לח יגרש בעל כרחה ויפה כח בחשה מכח כחים רק במקום שכופין לח תיקן ע"ש. עוד מלחתי בח"מ (חה"ע סי' קי"ז סק"כ) שכתב כרגים בזה שכרח"ם לח ברירה ליה, וכב"ש סס מכשך כחומר מותס וס"ל שכופין חותה חפילו בשוטין וזורק לה גט בע"כ. ובשו"ת נו"י (בניהו כפח"ם) כתב דכח"מ וכב"ש שגו בפי' כרח"ם, וגם בחשו' מהר"ם מלובלין (סי' ח') ע"ש מה שפי' בנו"י שם. ובבגדות רעק"ח שם בניח משו"ת בשמים רחש (סי' קס"ח) מבואר להדיח בכח"מ דלח פסיקה להרח"ם לזרוק לה גט בע"כ ע"ש ודו"ק.

סימן ה

טעם שאין מגרשין בשתשית

כתב במחבר (חה"ע סי' קי"ע ס"ו) חבל חס בשחשית וחינה יודעת לשמור עלמה חינו מוניחה עד שתבריח שלח יבגו בה מנגג בפקר. ובקשה בפר"ח שם מ"ש בשועה דלח תקינו בה רבנן בשוחין ולח חשו מחחילה שיבגו בה מנגג בפקר וכשביה בשוחה בבר חשו לה, ובקטנה כוי חיפכה דמחחילה תקינו לה שיוחין שלח יבגו בה מנגג בפקר ובשוחה לח חשו לכה ותקינו גירושין בה, ע"ש מה שחירן.

ולפענ"ד לפמ"ש כ"ה בכמה מקומות דרוב כמון חין נזכרים בחיסורי דרבנן רק בחיסורי דחורייתה, ולכן קודם ניסוחין דהו"ל ברשות חביה ופשוט שבחב משמרה שלח יבגו בה מנגג בפקר, ולכן לח תקנו לה לשועה קידושין בלל דחין חדם דר חס נחת בכפיפה חחת. חבל בפקחת שבשחה ובשחשית חס יגרשנה ותכי' בפקר בלי שמירה בלל יבגו בה מנגג בפקר כיון שכיח פנוי', ולכן תקנו ז"ל שלח יגרשנה ותכי' חשת חיש ושמו נקרח עליה. ולכן שפיר לח יבגו בה מנגג בפקר דמחשת חיש נזכרים בסמון ג"כ, חבל בקטנה יחומה שחין לה חב וחין לה מי לשמרה תקנו לה חז"ל קידושין כדי שלח יבגו בה מנגג בפקר שברי כיה פנויה בלי חב וחין לה מי לשמרה. חמנס תקנו לה גירושין שחל"כ לח ירלו לקדשה, וכמו שחמרו בחרשת

שתקנו לה קידושין וגירושין מכניס ומוליא דאל"כ לא ירלו לקדשה, והכא נמי כן הוא. ועוד שהיא בידה למאן וכוותא לא יהבי לו כח לגרש, ולכן בקטנה תקנו גירושין.

איברא דבקטנה לא קשה כלל אמאי תקנו לה גירושין שהרי לאחר שתגדיל בידה ליגשת לאחר ולא דמי לנשתטית שאם יגרשה ולא תגשת לאחר יעכבו בה מנהג הפקר ולכן שפיר תקנו שלא לגרשה. אבל בקטנה בגירושין לא מזקי לה כלל וליכא טעם שלא לגרש.

עוד כתב בש"ע שם ואינו חייב לרפואתה, וכוותא מדברי הרמב"ם (פ"י מהל' גירושין הכ"ג) והרא"ד בסיג עליו דאם בת רפואה הוא למה לא יחוייב לרפואתה וכמה ים שמשתטות מכח חולי וחוזרות ומתרפאות ע"כ. והפר"ח כתב דאפשר דלא פליגי, דהרמב"ם מיירי בנשתטית שאינה בת רפואה והרא"ד מיירי בים לה רפואה, דרק דייק בלשונו דאם בת רפואה היא משמע דאם אינה בת רפואה מודה להרמב"ם דפטור. ועיין בית שמואל (סק"י) דהרמב"ם משמר רפואות קאמר, אבל אם אפשר לרפואתה מחולי זה חייב ברפואתה. וכבר קדמו בזה בש"ת התשב"ץ (ח"ב סי' קל"ח) שפי' כן בדעת הרמב"ם דדוקא שאם קפץ עליה חולי אחר כגון חישתא למירתא או עין שמרדה וכיו"ב שהוא פטור בזה כמו שהוא פטור ממזונותיה, אבל מחולי זה חייב אם אפשר לרפואתה ע"ש.

ומידו מ"ש בפר"ח דאפשר דהרמב"ם מיירי בנשתטית שאינה בת רפואה לכאורה ל"ש מלשון הרמב"ם שכתב אבל אם נשתטית היתה מוליאה עד שתגריש, משמע דמיירי בשאפשר שיכולה להתרפאות ושופה שתגריש וכ"כ בשעשה רוקח ע"ש.

ובעיקר מחלוקת הרא"ד והרמב"ם ז"ל כתי' בלפענ"ד בהקדם חקירה בחיובי תורה ובתקון חז"ל שבשעל חייב בדיני ממונות לגבי חשה, אם בשעת קידושין חלו כל חיובין עליו וחייב בכם עד שלא יתגרשה ממנו, או שכל החיובין שחייב לגבי קידושין חלו חינם רובצים עליו אלא כל זמן שרולה לקיימה אבל אם בחליט לגרשה פקעו חיובי ממונות ממנו ולא מחוסר אלא גירושין. וגראה דבגמ' (גיטין ל"ט ע"ב) ת"ר יוחנן מ"ט דרבי, גמר לה לה מאשה מה אשה בשעור אף עבד נמי בשעור, וקא דייקת מינה כאשה מה אשה בשעור חיסורא ולא ממונא אף עבד נמי חיסורא ולא ממונא. פרש"י וקא דייקת וכו' כאשה זו שגע שלה חינו בא להפקיע ממון שים עליה אלא חיסור. ועיין תוס' (שם ד"ה חיסור), ובפנ"י שאין מיחת השעל מחירה אלא לענין חיסורא דממונא לא שייך בים ע"ש.

מבואר מיהו דגע אשה חינו מפקיע אלא חיסור שים לה על בעלה ולא ממון, וים לדייק חיובי ממון מחי נפקעין. ול"ל דמיד כשגמר בדעתו להוליאה נפטר מחיובי ממון. ומעתה י"ל דבאה פליגי, דהרמב"ם ס"ל דמיד שגמר בדעתו להוליאה נפטר ממזונותיה ומלרפואתה ומשאר חיובים שכרי גמר בדעתו לגרשה, אלא דבנשתטית תקנו חז"ל שלא יוכל לגרשה משום שלא יעכבו בה מנהג הפקר. ומיהו לא תקנו שיחחייב במזונות ורפואה ושאר חיובים, דהם לא תקנו רק שלא יגרש, ושאר חיובי ניסואין שנחחייב בשעה שנשאה כבר חזרו לה בשעה שגמר בדעתו לגרשה וכו"ל תנוס ע"פ דבריהם. אבל הרא"ד ס"ל דכל זמן שלא גרשה חייב בחיובים הרא"שונים שנחחייב בשעת ניסואין, לכן ס"ל דחייב לרפואתה ודו"ק. ועיין ל"פ (ברכות פי"ח ה"ב) דפי' כעין זה ודו"ק.

ברכות

י״א ע״א הכונס את הבתולה כ׳
נ״ח ע״א רב ששת סגי נהור הוה נ״ה
ס״א ע״א יצה״ר רומה לזבוב קל״ז

עירובין

מ״א ע״ב ג׳ אין רואין פני גיהנם קנ״ט
צ״ב ע״ב תור״ה אשה הגדולה ל״ב

פסחים

פ״ז ע״ב היה לך ללמוד ממשה רבך קנ״ט
קי״ב ע״א אוכלין ומשקין תחת המטה כ״ה
לא תבשל בקרירה שבישל בה חברך קל״ט

ראש השנה

כ״ז ע״ב התוקע לתוך הבור נ״ח

יומא

י״ג ע״א וכה״ג מי הוי גיטא ט״ז

סוכה

כ״ה ע״ב אבל חייב בסוכה כ׳

ביצה

כ׳ ע״א ההוא גברא ראמר להו ט״ו

מגילה

כ״ט ע״ב רב ששת וברש״י נ״ה

מו״ק

כ״ח ע״א בן ששים זו היא מיתה ביד״ש ט״ז

יבמות

ב׳ ע״ב או שנמצאו איילונית קל״ד
י״א ע״ב אלא מה אני מקיים אחרי הוטמאה קל״ט, ק״מ
היא תועבה ואין בניה תועבין ק״מ
ט״ז ע״ב עו״כ שקירש בזה״ז ל״ז
כ״ה ע״ב חכם שאסר את האשה י״ז
ל״ז ע״ב ורעתו לגרשה ד׳.
ל״ט ע״ב כיון שלקחה הרי היא כאשתו קל״ח
מ״א ע״ב אם יבא אליהו מ״ו
נ״ב ע״א אפילו לא נתגרשה אלא מאישה פ״ה
נ״ו ע״ב אשת ישראל שנאנסה ע״ג
ס״ג ע״א היכי דמי אשה רעה קנ״ט
ס״ג ע״ב לא מתו בני אהרן ער שהורו קנ״ט
ס״ד ע״ב ממנו איילונ׳ת היתה ונתרפאה קל״ד
ס״ה ע״א נושא ארם כמה נשים ובמפרשים כ׳, קל״ד

כתובות

י״א ע״א תור״ה מטבילין י״ד
י״א ע״א בא״ר שם וקטן אית ליה זכיה מה״ת י״ב
י״א ע״ב מקח טעות לגמרי משמע קל״ד
י״ד ע״א אין האשה בודקת ומזנה קכ״ו
כ״ב ע״א במשנה, ואם יש ערים שהיתה א״א צ״א
כ״ז ע״ב המגרש את אשתו קמ״ב
ל״ג ע״ב נפש תחת נפש ממון כ׳
מ״ד ע״א תור״ה הגיורת י״ד
נ״א ע״ב אשת ישראל שנאנסה ע״ג
נ״ז ע״א הלכה כר״מ בגזירותיו ל״ד
ס״ב ע״א תור״ה אלא אורחא כ׳
ס״ב ע״ב התלמידים יוצאים לת״ת כ׳
ע״ב ע״א המריר את אשתו שלא תשאל קל״ז
ע״ד ע״א תנאה ראפשר לקיומיה ע״י שליח ט״ו
פ״ט ע״ב אלמנה מן האירוסין אית לה כתובה ב׳
צ״ד ע״א ב׳ שטרות היוצאים ביום אחד ע״ח
ק׳ ע״ב אבל תוספת יש להן קל״ד

נדרים

ה׳ ע״ב ידים שאין מוכיחות וכל הסוגיא ז׳
כ׳ ע״ב בני גרושת הלב קל״ט
נ׳ ע״א זיל הוי בי רב כ׳
ס״ו פותחין לארם בכבור עצמו קנ״ט

סוטה

י״ח ע״ב נסתרה לאחר ונטמאת וברש״י קל״ט
כ״ג ע״ב ארוסה ושומרת יבם ב׳
כ״ה ע״א עוברת על רת מותר לקיימה קל״ז
כ״ז ע״ב במשנה, כשם שהמים בורקין וכו׳ ע״ג

גיטין

ב׳ ע״א מתני׳ המביא גט למרה״י ופלוגתת רבה ורבא ל״ג
ב׳ ע״ב והכא משום עיגונא הקילו ל״ה
ג׳ ע״א מאן האי תנא וכו׳ ובראשונים צ׳
ה׳ ע״א הוא עצמו שהביא גיטו ס״ד
בפני כמה הוא נותנו לה ל״ד
ה׳ ע״ב אפילו לא כתב בה אלא שיטה אחת לשמה ל״ו
תור״ה כיצר יעשה ל״ה
ט׳ ע״א במשנה, בשלשה רברים שוו וכו׳ ל״ז
פ״ז ע״ב תצא מזה ומזה ע״ג
צ״ד ע״א אפילו לא נתגרשה אלא מאשה פ״ה
ק״ו ע״ב האי מאן רכתב גיטא דחליצתא מ״ו
ק״ז ע״ב בראשונה היו כותבין גט מיאון קמ״ג
קי״ב ע״ב העיד רבי יוחנן בן גודגרא ק״ג
קט״ו ע״ב היה בצד קלוניא קמ״ח

ט' ע"ב תנו מנה לפלוני ומת מ"ב
י' ע"ב דאי לאו רכותי חבר הוה מ"ז
כל השטרות העולים בערכאות ל"ח
י"א ע"א האי שטרא פרסאה ל"ט
י"א ע"ב תוד"ה בגיטי נשים ל"ב
י"ב ע"ב והלא זכות הוא לעבר ל"ט
י"ג ע"א מתני' האומר תנו וכו' וברש"י ותוד"ה האומר ובראשונים מ'
י"ג ע"ב במעמד שלשתן קנה מ"א
י"ד ע"א קבא רמוריקא אית לי גבך מ"א
הילך מנה לפלוני שאני חייב לו ל"ט
י"ז ע"א משנה, נכתב ביום וכו' מ"ד
י"ח ע"א מאימתי מונין לגט מ"ח
עסוקין באותו ענין כשר מ"ט
כתובה כמעשה ב"ד רמיא מ"ד
י"ט ע"א ערים שאין יודעים לחתום נ"א, נ"ג
י"ט ע"ב תניא כוותיה רדב נ'
רב פפא כי הוי אתי לקמיה נ"ב
בעינן שמו ושמה קמ"ח
כ"ג ע"א כתב לה גט ונתנו ביר עברו כ"ד
כ"א ע"ב מתני', אין כותבין במחובר לקרקע כ"א
תלשו חתמו ונתנו לה כשר ס"ד
רש"י בר"ה תורף ז'
כ"ב ע"ב מתני' אין כותבין במחובר ס'
כ"ב ע"ב תור"ה והא נ"ח
כ"ג ע"א מתני' הכל כשרין להביא את הגט נ"ה
עבר מהו שיעשה שליח ס"א
כ"ג ע"ב מתני' נאמנות להביא את גיטה ס"ב
כ"ד ע"א מכי מטא גיטא לירה איגרשא ט"ז, נ"ז
כ"ו ע"א צריך שיניח מקום הרי את מותרת ס"ד
עדי מסירה כרתי ל"ד
כ"ז ע"א מתני' המביא גט ואבר הימנו, ובראשונים ס"ה
הוחזקו שני יוסף בן שמעון ס"ז
כ"ח ע"א המביא גט והניח זקן או חולה ס"ו
תור"ה מצאו בתפיסה ס"ה
כ"ט ע"ב המביא גט ממדה"י וחלה עושה שליח ע"ז, פ"ב
ל"ב ע"א מתני' השולח גט לאשתו ס"ט
מתני' מפני תיקון העולם פ"ח
ל"ב ע"ב גט זה לא יועיל וכו' ע'
ל"ב ע"ב בפני כמה הוא מבטלו קל"א
ל"ג ע"א בטלו מבוטל, ובראשונים פ"ח
תור"ה התם ס"ט, ע', פ"ט
ל"ד ע"א גירול בר עילאי קל"ג
ל"ד ע"ב מתני' בראשונה היה משנה שמו ושמה קמ"ח
ל"ד ע"ב תור"ה וכל ובראשונים קמ"ז
ל"ט ע"ב גמר לה לה מאשה קנ"ט
מ"ו ע"ב המוציא אשתו משום איילונית ובתור"ה המוציא קל"ד
נ"ה ע"א מתני' העיד רבי יוחנן בן גורגודא כ"ט
ס"ב ע"ב האשה שאמרה התקבל לי גיטי צ"ד
ש"מ הולך כזכי רמי צ"ו
איש לקבלה ואשה להולכה ס"ב
איתמר הבא לי גיטי צ"ז
ס"ג ע"ב אין האשה עושה שליח לקבל, ובראשונים עשו ערים שליחותן ק"ב ע"ט
מתני' האשה שאמרה התקבל לי גיטי צ"ט
ס"ר ע"א בעל אומר לפקודון ושליש אומר לגירושין ובראשונים צ"א
בעל אומר לגירושין ושליש אומר לגירושין ע"ו
ס"ר ע"ב מתני' נערה המאורסה היא ואביה מקבלין גיטה ק'
מתני' וכל שאינה יכולה לשמור את גיטה ק"ג
ס"ה ע"א מתני' קטנה שאמרה התקבל לי גיטי ק"ה
מתני' הבא לי גיטי ממקום פלוני צ"ה
ס"ו ע"א מתני' מי שהיה מושלך נ"ח
מתני' הבריא שאמר כתבו גט לאשתי פ'
מתני' אמר לשנים תנו גט לאשתי ק"ז
משו' אינשי ברא שליחא במקום אבא ק"י
תור"ה כל השומע נ"ח
ס"ו ע"ב מתני' אמר רבי יוסי נומינו וכו' ק"ח
מורה רבי יוסי באומר אמרו קכ"א
ס"ז ע"א מילי לא מימסרי לשליח ק"ז
ס"ז ע"ב מאי קורדייקוס ק"ט
ע' ע"ב נשתתק אמרו לו נכתוב ק"י
ע"א ע"ב ער שיאמר לסופר כתוב נ"ח, פ"א, קי"א
ע"ב ע"א ער שישמעו קולו שיאמר לסופר נ"ח
ע"ב ע"ב זה גיטיך מהיום אם מתי קי"ג
ע"ג ע"ב ימים שבינתיים ל"א, קל"ה
ע"ר ע"א רב יהורא אמר לכשתתן ט"ז
ע"ה ע"ב תנאי ומעשה ברבר אחר ט"ו
אתקין שמואל בגיטא רשכ"מ פ"ג
ע"מ שתשמשי את אבא ט"ז
ע"ו ע"ב הרי זה גיטיך אם לא באחי וכו' ט"ז, קי"ג, קל"ה
ע"ז ע"א ת"ר לאחר שבוע שנה וכו' קט"ו
מתני' הזורק גט לאשתו כ"ב
מתני' זרקו לה לתוך ביתו כ"ה
ע"ז ע"ב מה שקנתה אשה קנה בעלה כ"ג
והיא שעומרת בצר ביתה ל"ב
ע"ח ע"א ל"ש אלא במסה שלו כ"ה
מתני' כנסי שט"ח זה כ"ח
מתני' היתה עומרת ברה"ר ל'
ע"ט ע"ב מתני' כתב לשום מלכות שאינה הוגנת קי"ז
גזרה שמא יאמרו גיטה קורם לבנה ובראשונים קט"ז
פ' ע"א פלוני שמארץ יהורה קמ"ח

פ"א ע"א מתני' המגרש את אשתו קי"ח
מתני' כתב לגרש את אשתו ונמלך ע"ו
אמר רבא יצא עליה שם מזנה בעיר קכ"ה
פ"א ע"ב ומורים חכמים לר"מ קי"ז
פ"ב ע"ב אפילו לא התירה אלא לאיש אחר י"א
פ"ג ע"ב ע"מ שלא תשתי יין ט"ז
פ"ר ע"א ע"מ שתנשאי לפלוני י"ז
פ"ר ע"ב כיצר יעשה ט'
כתבו בתוכו תנן י'
ת"ר כל התנאים פוסלין בגט קי"ח
פ"ה ע"א כללא דרישא לאתויי וכו' י"ג
חוץ מקירושי קטן מהו י"ד
גופו של גט ז'
פ"ה ע"ב ולא ליכתוב לימחק ז'
אתקין ר' יהורה קי"ד
ראתקין רב בגיטי וכו' קי"ד
פ"ו ע"ב הלכה כר"א בגיטין ע"ח
פ"ז ע"ב מתני' גט שכתבו עברית ק"כ
פ"ח ע"ב מתני' גט מעושה בישראל כשר קכ"ב
מתני' יצא שמה בעיר מקורשת צ"א
פ"ט ע"א לא ששמעו קול הברה צ"א
כרי שיהא נרות רולקות צ"א
פ"ט ע"ב אמר רב אשי קל קלא וכו' קכ"ח
קלא רבתר נישואין צ"א
תור"ה ואירך צ"א
צ' ע"א פלוגתת ב"ש וב"ה במתני' ד'
לבו לגרשה והיא יושבת תחתיו וכל הסוגיא א'
כשם שהרעות במאכל קל"ז
צ' ע"ב לומר שאין זה בן זוגו קל"ט

קידושין

י"ב ע"א והלכתא בכפות כ"ד
מ"א ע"א אסור לארם שיקרש אשה א'
שליח עושה שליח פ"ד
מ"ב ע"א מנין ששלוחו ש"א כמותו י"ב
מ"ג ע"ב רש"י ר"ה נערה ק'
מ"ר ע"א נתקרשה שלא לרעת אביה נ"ה
מ"ר ע"ב הב"ע בשאין לה אב ק', ק"ה
מ"ז ע"ב התקרשי לי בשט"ח מ"א
נ"ט ע"א מתורת גט לא בטליה ע', פ"ט
ס"א ע"א כל תנאי שאינו כתנאי ב"ג וב"ר ט"ז
ע"ז ע"א היא תועבה ואין הולר תועבה ק"מ
ע"ח ע"ב תור"ה לא ס"ו
פ"ג ע"ב שן תחת שן ממון כ'
צ' ע"א מתני' החובל בעצמו כ'
צ"א ע"א כתנאי כ'

ב"מ

ט' ע"ב והלכתא בכפות כ"ד
י' ע"א ארבע אמות של אדם ל'
י"א ע"ב הרי גט רדעת אחרת מקנה אותה ל"ב
י"ז ע"ב אלמנה מן האירוסין יש לה כתובה ב'
כ' ע"ב היכי פשיט מר איסורא מממונא ס"ז
כ"ז ע"א חמור בסימני אוכף ס"ה
כ"ח ע"א ערי אריגה וערי נפילה ס"ה
ע"א ע"ב רש"י ר"ה קטן ק"ה
צ"ב ע"א כי תבא בכרם רעך כ'
צ"ג ע"א מתני' קוצץ ארם ע"י בנו כ'
צ"ר ע"א אם נתקיים התנאי ה"ז גט י"ח

סנהדרין

כ"ה ע"א כל המגרש את אשתו ו'
ע"ו ע"ב והמשיא אשה לבנו קטן ובתוד"ה סמוך י"ד

שבועות

ל"ז ע"ב רש"י ר"ה מ"ר חי הוא ס"ו, ק"ט

עבודה זרה

כ"א ע"א אין שכונה פחותה מג' בנ"א קמ"ב

חולין

ו' ע"א ולא זזו משם עד שעשאום ל"ז
י"ב ע"ב מאן תנא דלא בעי כוונה בשחיטה ס'
י"ד ע"א מנא הא מילתא דאמור רבנן קל"ו
ל"ז בחי' הר"ן המקרש אשה לקטן ל"ט
ל"ט ע"ב שאני התם דקאמר כתבו ע'

ערכין

כ"א ע"א חייבי ערכין ממשכנין אותם ובתור"ה האי ע"ז
כ"ג ע"א דליגרש לרביתהו ותיתבע כתובתה ב'

ירושלמי

גיטין פרק התקבל ה"א ל"ב
גיטין פרק הזורק ה"א ל"ה
גיטין פ"ב צ"ג
גיטין פ"ט ה"ה צ"ג
יבמות הי"א מ"ח

תוספתא

קידושין פ"ג ט"ז
גיטין פ"ז ה"ז צ"ג

טוש"ע יו"ד

סי' מ"ז לז
סי' נ' כה
סי' קט"ז ס"ה כה
סי' קנ"ט ש"ך סק"ה לז
סי' ש"ה ש"ך יב

טוש"ע אה"ע

סי' ד' ס"ה קלה
סי' ו' עג
סי' ו' סט"ז קכה
סי' י"ב יז
סי' י"ג ס"א מח
סי' י"ד קלו
סי' ט"ז סמ"א ל
סי' כ"ח ס"א ל
סי' כ"ח נח
סי' ל"ב ס"ד סז
סי' ל"ב סח
סי' ל"ו ס"ה כט
סי' ל"ח ס"ו–ט' כז
סי' ל"ח טו
סי' ל"ט ס"י כו
סי' מ"א ס"ב קלג
סי' מ"ד ס"י לז
סי' מ"ו ס"ב קכג
סי' מ"ו ס"ה קל
סי' מ"ו קכג, קכט
סי' ס"ז סנ"ו עג
סי' ע"ו ס"ו פרישה כ
סי' צ' ד, קלה
סי' צ"ג ס"ב לא
סי' קי"ט ס"ב א
סי' קי"ט ס"ד קנט
סי' קי"ט ס"ז קמב
סי' קי"ט קלז
סי' ק"כ נח
סי' ק"כ ד"ה לא יכתבנו פא
סי' ק"כ ס"ב קח
סי' ק"כ מט
סי' ק"כ דמ"א טז, פא
סי' קכ"א קי
סי' קכ"ב סק"א דמ"א עט
סי' קכ"ג ז
סי' קכ"ד כא
סי' קכ"ו קנג, קמו
סי' קכ"ו פת"ש סקכ"ה קנה
סי' קכ"ז ז, צג
סי' קכ"ז ס"ז–ט' מד
סי' קכ"ז ס"א–ב' צב
סי' קכ"ח קמח
סי' קכ"ט פת"ש סקכ"ד, סקכ"ז קיז
סי' קכ"ט ס"א קכ
סי' ק"ל פט, צב, קכא, נ, נג
סי' קל"א ב"ח סד
סי' קל"א סב
סי' קל"ב ס"ד סה
סי' קל"ד סי"ג מז
סי' קל"ד פרישה פז
סי' קל"ז ס"ב יב
סי' קל"ז ס"ה יז
סי' קל"ט ס"א–ג' כד
סי' קל"ט כב
סי' קל"ט ס"ו כז
סי' קל"ט ס"י כה
סי' קל"ט סי"ג–י"ד יא
סי' קל"ט סי"ח כד
סי' ק"מ ס"ג צה
סי' ק"מ ס"ה צו
סי' ק"מ ב"ח סק"א צד
סי' ק"מ ס"ח סב
סי' קמ"א ס"א רמ"א צד
סי' קמ"א ס"ב ק
סי' קמ"א ס"ד נה
סי' קמ"א ס"ו פט
סי' קמ"א ס"ח סו
סי' קמ"א סכ"א–ב' קטז
סי' קמ"א סנ"ח מ
סי' קמ"א ס"ס קלט
סי' קמ"א ב"ח נח
סי' קמ"א פת"ש סקמ"ב עז
סי' קמ"א נט, סג, ע, עג, פח, צט, קב, קלב
סי' קמ"ב ס"א לד, נו, קלט
סי' קמ"ב ס"ט פב
סי' קמ"ב סט"ז לא
סי' קמ"ב לה
סי' קמ"ג י, טז, פד
סי' קמ"ד ס"ב קלה
סי' קמ"ד ס"ו קטו
סי' קמ"ג ס"ט טז
סי' קמ"ג סי"ב יח
סי' קמ"ד קיד
סי' קמ"ה רמ"א פא

סי' קמ"ה פד, קיב
סי' קמ"ה ס"ד טז
סי' קמ"ז ס"א סב
סי' קמ"ז ס"ב י
סי' קמ"ח ס"א קטז
סי' קמ"ח ב"ח פג
סי' קמ"ח ס"ט סט
סי' קמ"ט ס"ב קיח
סי' ק"נ ס"א פה
סי' קנ"ב צא
סי' קנ"ה קמו
סי' קס"ח קלח, קלט
סי' קס"ט ס"ו מו
סי' רכ"ט קיז
סי' רל"ה טז
סי' ת"כ סל"א כ

טוש"ע חו"מ

סי' ג' פ
סי' מ"ד ס"ה צג
סי' ס"ו נב
סי' פ"א סכ"ב פ
סי' פ"א ש"ך סקנ"ו פ
סי' ק"ה ס"ד לט
סי' קכ"ו ס"א מא
סי' קמ"ד קיד
סי' דמ"ב ש"ך סק"ו צד
סי' דנ"ח קיד
סי' דס"ו ס"א לח
סי' שנ"ו ס"ז לח
סי' ת"ג סי"ח מ
סי' ת"ח ב"י קיד

רמב"ם

הל' אישות

פ"ד קכט
פ"ו ה"א (לח"מ) טו
פ"ו ה"י (מל"מ) כ
פ"ו (מל"מ) טז
פ"ז ה"י ב
פ"ט ה"ט קכג
פ"י ב
פי"ד הי"ב כ
פט"ו כ
פ"ו קלד
פ"ט הכ"א קלה
פי"ד הי"ג כ

הל' גירושין

פ"א הכ"ג נג
פ"א הכ"ה מד
פ"א הי"ז פט
פ"ב קי
פ"ב הי"ג נח
פ"ב הט"ז-י"ז-י"ט נח
פ"ג ה"ו (לח"מ) נח
פ"ג ה"ז סד, סה
פ"ג הל"ט סה
פ"ד קמח
פ"ד הי"ב קנד
פ"ד הי"ד קנט
פ"ד הי"ז צב
פ"ה ז, לה
פ"ה ה"ט (לח"מ) צד
פ"ה הי"ב לב
פ"ו סט
פ"ו (מל"מ) עז, צה
פ"ו ה"ז-ז' נה
פ"ו ה"ט קב, קה, קיח
פ"ו הט"ז קלא, קלב
פ"ז הכ"ד עא
פ"ז הט"ז פח
פ"ז הכ"ב נט, עז
פ"ח ה"א טז
פ"ט הי"ח קיז
פ"ט טז
פ"ט ה"ל קו, קטו, קיח
פ"י קלב, קלד
פ"י ה"א פה
פי"א הי"ט מח
פי"ב ה"ה צא
פי"ב ה"ה צא
פי"ב הי"ב קיא
פ"ה כד

הל' ערכין

פ"ז הי"ד-ט"ז ב

הל' גיטין

פ"ח ה"ה יג
פ"י ה"א יא

הל' נחלות

פ"א ה"ט לא

הל' מלוה ולוה

פכ"ד ה"ו נג

הל' אבות הטומאה

פ"ב ה"י נח

הל' אבידה

פי"ג ה"ה סה

הל' סנהדרין

פ"י פ

הל' זכיה

פ"ח קיג

הל' איסו"ב

פי"ז קמב

פכ"א קמב

אבני מילואים

א' יד

ס"א ס"ג יב

קלט ב' לב

סוף ח"א בתשובה סה

הל' קידושין סי' ל"ה אות ט' סא

ביאור הגר"א

שמות כ"ו נה

דברים כ"ד ח

ויקרא כ"א ח

באה"ט

כ"ט קנז

ק"כ סק"ה ח

קל"ז סק"א ח

קנ"ט אות י"א מו

בית שמואל

סי' ד' סקט"ו קלו

סי' י"ז סק"ט סה

סי' ל"ה סק"ה צט

סי' ל"ה סקכ"ה קכד

סי' ס' סקכ"ד לה, קלב

סי' ע"ו סקי"א כ

סי' ק"א (הובא במשנת העמרמי) סה

סי' ק"י סק"ז קכג

סי' ק"כ סק"ז מא

סי' ק"כ אות ז קז, קח

סי' קכ"ז סק"ה צב

סי' קכ"ט סק"ה קיז

סי' קל"א סק"ב סד

סי' קל"ב סק"א סח

סי' קל"ב סקי"ג סה

סי' קל"ו סק"ג ל

סי' קל"ז סק"ב ט

סי' קל"ט סק"ו כז

סי' ק"מ צז

סי' קמ"א סק"ז סו

סי' קמ"א סקכ"ד עו

סי' קמ"ב סקכ"ז סג

סי' קמ"ד סק"ד קיד

סי' קמ"ז סק"ג י

סי' קמ"ז סקט"ז י

סי' קמ"ח סק"ה קיז

סי' קמ"ט סק"ב–ח' יז

סי' קמ"ט סק"ט טז

בעה"מ

ביצה כ' טו

בעל העיטור

אות כתובות ח"ו סקק"ז לא

אות מד"ד סקנ"ה לא

אות שי"ן שלישית סי' קל"ו נח

אות שי"ן שלישית גט אות קס"ג קא

אות תנ"א ס' י"ב טז

הגהמי"י

פ"ו מהל' גירושין אות ג' קב

פ"ב מהל' גידושין הי"ח קד

פי"ב מהל' זכי' ומתנה קיד

סופ"ו מהל' טוען פ

המקנה

סי' מ"ו קכג

חיים וברכה

אות א' סקי"א כה

חכמת שלמה

אה"ע סי' כ"ב קו

הלכות

חי' החת"ס
גיטין פ"ב — פה

טל תורה
כתובות י"א — יד

יד דוד
פסקי הלכות אות קמ"א-קמ"ב — קכג

ים של שלמה
גיטין פ"ו ס"א — צד

לבוש
סי' כ"ב — קנג
סי' קכ"ו ס"ב — קנא

לקט הקמח
אה"ע דף קפ"ז — קנב, קנו
אות קמ"ג — קנה

מאירי
גיטין ס"ג ע"א — צח
גיטין ע"ו — קיג
גיטין פ"ה — קמט

מהרימ"ט
אה"ע סי' ו' — קד

מהרש"א
פסחים פ"ז ע"א — קנט
פסחים ח"א קי"ג — קנט

מכתב מאליהו
שער ו' סי' י"ג — נח, נט, עז, צד

מנחת חינוך
מצוה רס"ח — פה

מרדכי
גיטין ס"ו — קכא
גיטין ע"ו ע"ב — פז
גיטין תקצ"ג — קיד
גיטין תכ"ז — קיח
גיטין שס"ח — קכ

סדר גט רביעי
מ"ד — פד

גדולות

סדר גיטין
סו"ס קמ"ג — קיג

ספר השטרות לרב האי גאון
עמוד ק"ו — קמח

עצי ארזים
סי' ק"ח — קכג

פחד יצחק
ערך גט — קנ

פני יהושע
כתובות י"ב — סה
גיטין ס"ד ע"ב — קה

פרי חדש
סי' קכ"ה סי"ט — צג

קב ונקי
אות ל"א — טז
אות מ"ו — טז

קובץ הערות
אות תרס"ד — פה

קובץ שיעורים
גיטין פ"ד ע"ב — כ

קצוה"ח
קפ"ח סק"ג — קה

ראב"ד
פ"ח הל' גירושין הכ"ג — טז

רא"ש
כתובות דף מ"ג — ב
ע"ז סו"ס י"ג — כה

ראש גיטין
אות י"ב — ג, נב

רבינו ירוחם
נתיב ב' ח"ב — קכ
נתיב כ"ג — ב
נתיב כ"ד סוף ח"א — י
נתיב כ"ד ח"ב — כא

נתיב כ"ר ח"ג סו
נתיב כ"ר ח"ר כ
נתיב כ"ר ח"ה כב

חי' הריטב"א

קירושין י"ט כ

רמב"ם ספר המדות

מצוה רכ"ב א

חי' הרמ"ה

י"ח ע"ב מט
כ"ר ע"א נח
רף רל"ב קמז

ר"ן

פ"ק קירושין סי' תקע"א ז
גיטין ס"ו פ
גיטין ס"ו ע"ב פא
גיטין פ"ב קיז

רעק"א

גיטין פיה"מ פ"ט אות צ"ח יב

רשב"א

גיטין ק"ט קיב
גיטין כ"ג סד

שאגת ארי'

הוספה סי' א' יב

שב שמעתתא

פכ"ג ס"ז סה

שעה"מ

פ"ג מהל' גירושין ה"ז סד
פ"ח מהל' גירושין ה"א פ
פ"ח מהל' גיטין ה"ז יב

תומים

חו"מ סי' מ"ט קיז

תוס' רי"ד

גיטין ע"ב קיד

תורת גיטין

סי' קל"ב ס"ד סה
סי' קכ"ט ס"ט קיז

שו"ת אגרות משה

או"ח ח"ב סק"ח נח
אה"ע ח"א קל"ט נח

שו"ת הב"ח

סי' קמ"ח טז

שו"ת אור זרוע

ח"ג תש"ה לח, לט, נב
ח"ג תש"ו לט
ח"ג תשי"ג מט

שו"ת בית אפרים

אה"ע סי' מ"ב יב

שו"ת בשמים ראש

סי' קפ"ח קנט

שו"ת חי' הרי"מ

אה"ע ר"י כ"ו יב
גיטין ר"ל קה

שו"ת החת"ס

אה"ע סי' מ"א קז
אה"ע סי' ס"ב קה
אה"ע סי' ק"ו קכה
אה"ע סי' קמ"ד סה
יו"ד סי' ת"ג קלד

שו"ת יגדיל תורה

סי' רכ"ח נח

שו"ת מהרא"י

סי' קל"ח קיז

שו"ת מהר"י ברונא

סי' צ"ו סח

שו"ת מהרי"ט

סי' ג' סו
אה"ע סי' מ"א יב

שו"ת מהריט"ץ

סי' מ"א קנב

שו"ת מהרי"ק

שורש י' כ
שורש קס"ב קנה

שו"ת מהר"ם מלובלין

סי' א' קנט
סי' כ"ב טז

שו"ת מוהראנ"ח

סי' ל"ב נח
סי' מ"א יב

שו"ת משכנות יעקב

סי' ל"ר טז

שו"ת משנה הלכות

ח"א סי' צ' קלד
ח"א סי' קפ"ד ס
ח"ג סי' ר"י ר"פ יב
ח"ר סי' ק"כ נח
ח"ר סי' קע"א קיז
ח"ר סי' קכ"ח קנג
ח"ר סי' קצ"א כ
ח"ר סי' רמ"ה כ
ח"ה סי' ע"ו ו
ח"ה סי' קל"ד קלד
ח"ה סי' קנ"ה קלד
ח"ה סי' רמ"ו ו
ח"ז סי' קפ"ג קכ
ח"ז סי' ר"ע לא
ח"ז סי' רע"א לא
ח"ט סי' רל"ה יז
ח"ט סי' רל"ה יז
ח"ט סי' תי"ח יד
ח"י סי' רכ"ט יד
נדרים אות כ"ד קנט
כתובות סי' ל"ז ב
כתובות ק"ז – ק"ח ו

שו"ת נוב"י מהדו"ק

אה"ע סי' פ"ח קיז
אה"ע סי' כ"ג ס"ד יב
אה"ע סי' א' ו
אה"ע סי' ב' ס"ג יב
אה"ע סי' קנ"ח טז

שו"ת נוב"ת

אה"ע סי' נ"ג קה

שו"ת פנים מאירות

ח"א סי' נ"ט קד

שו"ת ציץ אליעזר

ח"ב סי' מ"ז נח

שו"ת הרא"ש

כלל ט"ו סי' י"ד קיז
כלל י"ז סי' י"ב קיז
כלל י"ז סי' י"ר קיז
כלל מ"ה סי' כ"ה קיז
כלל מ"ה סי' כ"ח קיז
כלל מ"ח סי' ט' קב

שו"ת הרדב"ז

ח"א סי' שע"ו קיז

שו"ת ר"ח הכהן

סי' ס' קנב

שו"ת הריב"ש

סי' ק"כ קנג
סי' קל"ב פז
סי' ר"ז מא
סי' שצ"ב פ

שו"ת הרמב"ן

סי' קמ"א קנ

שו"ת הר"ן

סי' כ"ג צג

שו"ת רעק"א

סי' קי"ח–ק"כ קיז
סי' קכ"ו–קכ"ז טז

שו"ת הרשב"א

סי' קנ"ה קיז
ח"א רמ"ח ז
ח"ו סי' רנ"ר לח

שו"ת הרשב"ש

סי' תקל"ב קלו

שו"ת שארית יהודה

רף מ"ז ע"ב קג

שו"ת שבות יעקב

ח"א סי' קי"ד סח
ח"א סי' קי"ח קנב
ח"ב סק"ה כה

שו"ת ר' שמואל בן חפני

ג"ה סי' שי"ב נח

שו"ת תרומת הדשן

סי' ר"ל קנג
סי' קמ"ג קמב

שו"ת תשב"ץ

ח"ב סי' קל"ח קנט

אבא

ה״ז גיטך ע״מ שתשמשי את אבא טז
קטנה שנתקרשה שלא לרעת האב נה
מי משוה איניש שליח ברא במקום אבא קו
קירושי קטן ע״י אביו יב

אבידה

אי סמכינן בה אטב״ע סה
סימנים דאורייתא או דרבנן סה
עדי אריגה ועידי נפילה סה
סימני הגט סה
מצא גט בחפיסה או ברלוסקמא סה
הטעם דבכל מציאה לא הוי ברי ושמא סה
הטעם דמחזירין חמור בסימני אוכף סה
שליח שאבר הגט סז
בטב״ע מחזירין רוקא לצורבא דרבנן סז
ע״ה שיש לו מיגו, אי נאמן בטב״ע סח

אבל

חייב בסוכה כ

אדם

חיי אדם הם או ס׳ או ע׳ טז
אין חבין לאדם שלא בפניו לב
זכין לאדם שלא בפניו לב
שלוחו של אדם כמותו סט

אונס

אונס דשריה דחמנא היכא משכחת לה עג
פיתוי קטנה אונס הוא קמג
האשה שנבעלה תחילתו באונס וסופו ברצון עג

איסור

ספק איסור לחומרא יד
ער אחר נאמן באיסורין לג
הלכתא כרב באיסורי מח

אישות

אישות לקטן יב
לא ישמש עם אשתו ויתן עיניו באשה אחרת קלט

אכילה

התנה עם פועל שלא יאכל כנפשו כ

אפוטרופוס

הכותב כל נכסיו לאשתו עשאה אפוטרופיא מא
ליתומים קלב

ארוסה

ארוסה אם יש לה כתובה ב
בהנ״ל, נפק״מ אם כתב ב
הכותב תופסי גיטין צריך שיהיה מקום הזמן אפי׳ גט מן האירוסין סד
נערה המאורסה היא ואביה מקבלין את גיטה ק
ארוסה שצריכה מיאון רוקא אם היא קבלה הקירושין או גם לרעתה קמג

ארץ ישראל

נשבע שלא יעלה לא״י אי הוי כנשבע לבטל את המצוה טז
בא״י שליח עושה שליח אפי׳ שלא בפני ב״ד עז

אשה

אמרה טמאה אני לך וחזרה בה ו
אמרה טמאה אני לך והבעל מאמינה ו
המאמין לע״א שאסורה, הא רל״ח שמא עיניו נתן באחרת ו
משועברת לבעל ואין בכחה להפקיע עצמה מבעלה ו
שויה אנפשה חתיכה דאיסורא ו
זונה, אין עליה איסור להנשא לכהן ו
אינה רואה דם, לענין גט בע״כ ו
גירושיה, כשרד עמה י׳ שנים בלא בנים ו
כהן גדול מתקנין לו אשה אחרת לפני יוה״כ טז
אשה מכי מטא גיטה לידה איגרשה לה טז
חכם שאסר את האשה בנדר ה״ז לא ישאנה יז
ביטול עונה, בהסכמתה כ
להתנות על עונתה, כשהיו לו בנים מאשה אחרת כ
נושא אדם כמה נשים כ
התנה עמה שילך ללמור, ורוצה עתה לחזור בה כ
מה שקנתה אשה קנה בעלה כג
קנין בעל בחצר אשתו כג
המכניס אשתו לתוך ביתו ע״מ להיות כלי תשמישיה עמה כז
מגורשת ואינה מגורשת, הרי היא כאשתו לכל דבר לא
אין האשה מתגרשת ע״י אחר בע״כ לב
הכותב נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפוטרופיא מא
גילתה דעתה שרוצה להתגרש לט
המקדש אשה לחבירו אי הוי חוב שמחייבו בשכ״ו לט
כיון שנתן עיניו לגרשה שוב אין לו פירות מט
אשה שהביאה גט לחברתה נו
האשה שהביאה את גיטה נז
טלי גיטך מע״ג קרקע נח
לכתוב הגט בציווי הבעל נח
האשה שאמרה לבעלה גרשתני עו
אשה שמנתה שליח להולכה צה
האשה שאמרה התקבל לי גיטי צח
אשה שמנתה שליח לקבל מיד שליח הבעל קב

אשה נרחית מפני איש קמב
איש ואשה כשאין להם קשר מותרים לדור בחצר אחר קמב

אשת איש

נבעלה תחילתו באונס וסופו ברצון עג
שפשטה ירה וקבלה קירושין מאחר קכט
נתעברה ואמרה שעובר זה אינו מבעלה קלו

אתרוג

אתרוג שהונח תחת המטה מהו לצאת בו כה

ב"ד

גר קטן מטבילין אותו ע"ר ב"ר יד
כח הב"ר בגיור קטן יז
האומר לא תתגרשי בו אלא בפני ב"ר פלוני טז
ב"ר יכול להטביל קטן אבל לא למולו יד
הפקר ב"ר הפקר ל
בכחם לקרש אשה לגר קטן כשם שבכחם לגיירו יד
סתם ספרא ריינא מגמר גמירי לג
ערים החתומים על השטר, כמי שנחקרה ערותן לג
ער נעשה ריין לד
מעשה ב"ד נכתבין ביום ונחתמין בלילה מד
כתובה כמעשה ב"ד רמיא מט
שליח להולכה עושה שליח בב"ד עז
בא"י יכול שליח לעשות שליח אפי' שלא בפני ב"ד עז
שליח שעושה שליח הוא עצמו מצטרף לב"ד פב
קול שלא הוחזק בב"ד לא חיישינן לה קכח
שנים שרנו מיקרי ב"ד חצוף קלו
מעמירין אפוטרופוס ליתומים קלב

בן נח

שיעורין לב"נ יד

בעילה

רוב בעילות הולכים אחר הבעל קלו

בע"כ

אין אשה מתגרשת ע"י אחר בע"כ לט
עבר נמכר בע"כ ע"י אחר לט
מעמ"ש בע"כ רלוה או נפקר מא
יכול לגרשה בע"כ רק כשמצא בה דבר ה

ברירה

אין ברירה י

בשר חזיר

גירשה ע"מ שתאכל בשר חזיר יט

בתולה

הכונס את הבתולה פטור מק"ש כ

גוסס

רוב גוססים למיתה סו
חשיב כמת סו
אי יכול לגרש קט

גזירה

הלכה כר"מ בגזירותיו לה
גזירה טופס אטו תורף סד

גילוי דעת

תנאי ע"י גילוי רעת טו
רין גילוי רעת בביטול הגט קלג

גר

קטן, יש לו זכיה מדרבנן יד
גר מדרבנן יד
קטן, בקירושין יד
גר קטן מן התורה יד
ב' רינים בגירות, מילה וטבילה יד
כל זמן שלא הוריעוהו יכול למחות יד
גר מדרבנן שקירש אשה לאחר שמיחה אין צריכה גט יד
גר קטן מטבילין אותו על רעת ב"ד יד
כח הב"ר בגיור קטן יד
קטן אין יכול לגייר עצמו יד
ב"ר יכול להטביל קטן אבל לא למולו יד
סתם עכו"ם לאו לגיורי קיימא יד
גר שנתגייר ער י"ג שנה הוי לו רין קטן יד
מצות ואהבתם את הגר קיז
גר כשנעשה בן י"ג שנה צריך להוריעו שמא יחזור בו קיז
ברין אימוץ ילרים קיז

דעת

גירושין על תנאי כשחיישינן שמא תיטרף רעתו טז
בגיטין בעינן רעת האשה קיג

ד' אמות

ר' אמות של ארם קונות לו ל, קנח

הלכה

שיעור גרלות הקטן הוא הלמ"מ יד
ספק בהלכתא למשיחא טז
יחיר ורבים הלכה כרבים לה
הלכה כר"מ בגזירותיו לה

הפקר

הפקר ב"ד הפקר ל

זונה

אין עליה איסור לינשא לכהן ו
נאמנות הבעל לומר אשתי זינתה ו
יצא עליה שם מזנה בעיר קכה
יצא קול שהרתה לזנונים קכה
קלקלה לאחר גירושין מותרת לחזור קלט

זכיה

לארם שלא בפניו יב, יד, לב
מטעם שליחות יג
אלימא משליחות יב
לגר קטן מרדבנן, להכניסו תחת כנפי השכינה יד
לקטן מרדבנן יד
לקטן בקירושין יד
מילה בקטן לא הוי זכות מחמת הסכנה יד
זכות הוא לעבר שיוצא מיד רבו לחירות לט
כח ב"ד לקרש אשה לגר קטן מדין זכיה יד
קטנה יש לה יד לזכות בעצמה נה
כשרוצה להתגרש הווי גירושיה זכות לב, לה
הרי את שפחה וולרך בן חורין זכתה לו סא
חיוב הבעל בשאר כסות ועונה אי הוי זכות או חובה לט
הולך כזכי או לאו צו

זמן הזה

בזה"ז המביא גט אפי' מבית לבית צריך שיאמר בפ"נ ובפ"נ ל"ג
ריני הכותים בזה"ז לז

חוב

אין חבין לארם שלא בפניו לב, צו
חצר נעשה שליח לזכות ולא לחוב לב
תופס לבע"ח במקום שחב לאחרים לט
אמרה שרצונה להתגרש אי הוי חוב אצלה לט
הא רבמקרש אשה לחבירו לא מקרי חוב שמחייבו בשכ"ז לט

חולה

המביא גט ממרה"י והניחו חולה סו
רוב חולים לחיים סו
שכ"מ שניתק מחולי לחולי לענין גט קיג

חומרא

ספק איסור לחומרא כו

חזקה

חזקה על הארם שבשעת מיתה מוחל בכל אופן טז
עו"כ המוחזקין שאין משקרין נב
חזרת חיים בזקן שעבר ק' שנה סו
שליח עושה שליחותו עו
אין אשה מעיזה פניה בפני בעלה צא
שליח פיו וחזקה לא הוי כשני ערים קא

חזרה בה

א"א כשמחזרת לב

חטא

דרך ארץ שלא ישא עליו חטא כ

חיים

חייו של ארם הוו שבעים שנה טז
רוב חולים לחיים סו
זקן שעבר ק' שנה אם יש לו חזקת חיים סו

חכם

אסר את האשה בנרר על בעלה יז

חליצה

חולצת ולא מתייבמת ט
נוסח גט חליצה מו
עדי חליצה כותבין שטר אע"פ שאין מכירים את היבם והיבמה מו
פרטי רינים בגט חליצה מו

חצר

זרק לה גט לתוך חצירה כב, לב
בהנ"ל, בחצירה שאול או מושכר לה כב
זרק לה גיטה והיא בתוך חצירו כב, כה, כז
גיטה וחצירה באין כאחר כג
קנין בעל בחצר אשתו כג
חצר מהלכת כד
חצר המשתמרת שלא לרעתה כד
חצרה הוי שליח לקבלה או הולכה לב
נעשה שליח לזכות ולא לחובה לב
חצרה כירה צד
קטנה, חצירה קונה לה גיטה קה

חרם

לשכ"מ שאם יעמור מחליו ישא אשתו טז

חדר"ג (שלא לגרש בע"כ)

אי הוי גם בבעל ו

במקום מצוה ו
גרם שתעבור על חדר"ג ו
אחר החרם אי בעל נאמן לומר אשתי זינתה ו
כשדר י' שנים בלא בנים ו

טבילה

גר קטן מטבילין אותו ע"ר ב"ר יד

יבום

גירשה ע"מ שאם ימות לא תהא זקוקה ליבום כ
תוך ג' חדשים אסורה ליבם מו
היה חייב לגרשה ומת היבם מיבמה קלח
הנותן גט ליבמתו קמ

ידים

גיטה וידה באין כאחר כג
חצר משום יד או משום שליחות לב
קטנה יש לה יד לזכות לעצמה נה
קטן אית ליה יד ברעת אחרת מקנה אותו צד
זרק גט לתוך ביתה וחצירה כה
ירים שאין מוכיחות בגט ז, סו, קנז
ירים שאין מוכיחות בקירושין ז, סו

יחוד

נתייחר עמה לאחר שכתב את גיטה וגירשה בו קטז
המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקאי קיח
הן ההן ערי יחוד וערי ביאה קיח

יוה"כ

מתקינין לכה"ג אשה אחרת לפני יוה"כ טז

יעוד

יעור לבן ע"י האב יב

ירושה

יהיב רעתו לגרש ומתה ד
יתומים שבאו לחלוק בנכסי אביהם קלב

ישראל

עו"כ שילדה מישראל לז
תרי ישראל לא חשידי אשיקרא נ
בגיטין הקילו שלא יהו בנות ישראל עגונות נא
עו"כ על רעת עצמו עביד או על רעת ישראל ס
גט מעושה בישראל קכב

כהן

הפסולה לכהונה מדרבנן יא
איסור בזונה הוא בו ולא בא ו
כה"ג מתקינין לו אשה אחרת לפני יוה"כ טז
נתגרשה ע"ת ולא קיימתו ומת המגרש ונישאה לכהן טז
גירושין על תנאי בשכ"מ כהן טז
כהן גרול שגירש ע"ת ונשא ע"ת טז
עבר כהן שאוכל בתרומה אי מקיים מצוה לט
ריח הגט פוסל לכהונה פה
גיטא דמסיר מודעא עליה לא פסיל לכהונה פז
כהן יכול לגרש את אשתו ע"ת פז
אשת כהן שיצא עליה קול שגרשה הבעל קכג
איסור גרושה לכהן, בפנויה קמב

כותי

ער כותי בגיטי נשים ושחרורי עברים לז
בזה"ז הכותים כעו"כ לכל רבריהם לז
כותי שקירש לז
ער כותי מז
ערי ישראל מהני לקול ולא ערי כותים נב

כתובה

ארוסה אם יש לה כתובה ב
מעמ"ש בכתובה מא
כתובה כמעשה ב"ד דמיא מט
הממאנת השה והאיילונות אין להם כתובה קלד
נשים שאין להם כתובה אין להם תוספת קלד

לא תעשה

תנאי באיסור לא תעשה אי הוי אין בירה לקיימו יט

לוקח

כליו של לוקח ברשות מוכר לגבי קנין כו

לשמה

בערים החותמים על הגט לו
רין לשמה בגט לו
בפ"נ ובפ"נ לשמה ע"ע בפני נכתב לו
בשורה אחת לשמה סגי לו

מודעא

המוסר מורעא או המבטלו אין צריך קנין פז
מסירת מורעא בפני ערות מיוחרת פז
גיטא דמסיר עליה מורעא לא פסיל לכהונה פז

מחילה

חזקה על ארם מישראל שבשעת מיתה מוחל טז
גירשה ע"ת אי יכול למחול התנאי טז
קנאת חמת גבר לא מחיל בשעת מיתה טז

האשה שמחלה לבעלה עונתה כ
בהנ"ל, נפק"מ בין קורם או לאחר הנישואין כ
מחילה משום שרוצה להתקרש הוי מחילה כ
מחלה עונתה ועכשיו רוצה לחזור בה כ
צערה רגופיה יכול למחול כ
כשיכול לפתותה שתמחול עונתה כ
קטנים לאו בני מחילה נינהו כ
מחילה בניזקין כ
המוכר שט"ח לחבירו וחזר ומחלו מא
הקנה שטר במע"ש וחזר ומחלו מא

מיאון

נוסח של גט מיאון קמג
קטנה שצריכה מיאון קמג
ארוסה שצריכה מיאון קמג
קירשוה ואינה יורעת לשמור קירושיה אפי' מיאון אינה צריכה קמג

מטה

מטה שגבוה י' טפחים לגבי רשות לעצמה כה
אמקום כרעי לא קפרי אינשי כה
רין ההשתמשות תחת המטה כה
מטה של ת"ח ושל ע"ה כה
אתרוג שהונח תחת המטה מהו לצאת בו כה

מילה

זכות המצוה מגין על הנימול יד
מילת תינוק אי הוי זכות יד
גוי שמל ס

מיעוט

אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות כב

מיתה

חזקה על ארם שבשעת מיתה מוחל בכל אופן טז
בהנ"ל, מקנאת חששת גבר אינו מוחל אף לאחר מיתה טז
מיתה בירי שמים טז
קיום תנאי בגט לאחר מיתה טז
גט לאחר מיתה טז
גירשה ע"מ שאם ימות לא תהא זקוקה ליבום כ
ספק מגורשת שמת בעלה לא
תנו מנה לפלוני ומת יתנו לאחר מיתה מ
יש לו למת כח בממונו לאח"מ מ
שכ"מ שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני מב
שטר לאחר מיתה מב
אמר תנו גט זה לאשתי ומת לא יתנו לאח"מ מ
רוב גוססין למיתה סו
שלח גט ביר שליח ומת עז
הכותב נכסיו לבניו לאחר מיתה צריך לכתוב מהיום ולאחר מיתה קיב
אמר פרעתי בפני עדים ומתו קכג

מכירה

עבר נמכר בע"כ ע"י אחר לב
המוכר שט"ח לחבירו וחזר ומחלו מא

מלוה

ניזקין חשיב מלוה הכתובה בתורה כ

מלכות

רינא רמלכותא רינא לח, נב
כתב לשום מלכות שאינה הוגנת קיז
מפני מה תקנו מלכות בגיטין קיז

ממון

ברבר שבממון מהני תנאי טו, כ
צערא רגופה אי הוי רבר שבממון כ
יש לו למת כח בממונו לאח"מ מ

ממזר

כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין הולר ממזר לה
שהה הבעל במרה"י י"ב חורש וילרה ה"ז בחזקת ממזר קלו

מעמד שלשתן

מהות הקנין מ
בשטר מ
הוי מטעם מיגו רזכי לנפשיה מ
בע"כ רלוה מא
הקנה שטר במעמ"ש וחזר ומחלו מא
בעו"כ מא
בעסוקין באותו ענין, אי יכול לחזור מא
בכתובה מא
חזרה תכ"ר מא

מעשה

ריבור מבטל מעשה ט
מעשה מבטל ריבור ט

מצוה

זכות מצות מילה מגין על הנימולים שלא ימותו יד
נשבע שלא יעלה לא"י אי הוי נשבע לבטל את המצוה טז
מצות עונה, כשכבר קיים פ"ו כ
טריד טררה רמצוה פטור מק"ש כ
עבר כהן שאוכל בתרומה אי מקיים מצוה לט

קיום מצות תק"ש ומגילה בשמיעה דרך הטלפון נח
מצות ואהבתם את הגר קיז
מצוה לשמוע דברי חכמים קכב
אשה שמצוה לגרשה קלז
אשה שמצוה לגרשה קלז
מצוה להחזיר גרושתו קלט

משיח

ספק בהלכתא למשיחא טז

מתנה

גבי מתנה איכא למימר גופא מהיום ופירא לאחר מיתה קיב
הכותב נכסיו לבניו צריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה קיד

נאמנות

רוקא לשליח הימנוהו רבנן כבי תרי לה
נשים להביא גט צו
הבעל לומר גרשתי את אשתי הוא רק להבא צא
בעל שאמר גרשתי את אשתי צא, קא
האשה לומר לבעלה גרשתני קכט
האשה לומר נטמאתי ול"ח שמא עיניה נתנה באחר ו
פסולי ערות שהבעל מאמינן אמאי ל"ח שמא עיניו נתן באחרת ו

נדר

גירשה ע"מ שלא תעלה לא"י וקבלה ע"ע בנדר שלא תעלה טז
קונם עיני בשינה היום אם אישן למחר יז
חכם שאסר את האשה בנדר על בעלה ה"ז לא ישאנה יז

ניזקין

מחילה בניזקין כ
חשיב מלוה הכתוב בתורה כ
החובל בעצמו כ

נערה

נערה המאורסה היא ואביה מקבלין את גיטה ק
נערה אם עושה שליח לקבלה ק
נערה משנשאת אין לאביה רשות בה ק

נישואין

אין נישואין אלא מדעתה טז
גירשה ע"ת אם מותרת לינשא קודם קיום התנאי טז
בהנ"ל כשבירה לקיים התנאי טז, יט
כה"ג שגירש ע"ת ונשא ע"ת טז
גירשה ע"מ שלא תינשא לאחר יז
ניכר שגירשה כדי שתינשא לפלוני יז
חכם שאסר את האשה בנדר על בעלה יז
נושא אדם כמה נשים כ
השיא אשה לבנו גדול מא
איך סומא מותר באשתו נה
קלא רבתר נישואין לא חיישינן לה קכג
בהנ"ל, כשנישאת קורם שבגרו הקול קכח
המגרש את אשתו לא תנשא בשכונתו קמב

סוכה

אבל חייב בסוכה כ
מצטער פטור מן הסוכה כ

סומא

פתוח ונסתמא כשר להביא הגט נה
איך מותר באשתו נח

סופר

ביאור שמע קן קולמסא לו
צריך לשנן תוכן הגט קורם כתיבתו מה
צריך שיאמר לסופר כתוב נח
ריני לשמה בעיבור עורות לשם סת"ם ס
הכותב טופסי גיטין צריך שיניח מקום הזמן סד
מפני תקנת הסופר התירו לכתוב טופסי גיטין סד
חתם סופר ועד על הגט סא

ספק

ספק איסור לחומרא יד, כו
ספק בהלכתא למשיחא טז
ספק מגורשת שמת בעלה לא
נתתיה לה הרי ספק מגורשת עו
ערים שכתבו גט ומסופקים בכשרותו עט

עבד

עבר כנעני שמכר עצמו לישראל יד
נתן גיטה ביר עברו וכתב לה שטר מתנה עליו כד
נתן גיטה ביד עברה כד
בהנ"ל, רווקא בישן וכפות כד
עבר שהוא נים ולא נים לגבי ישן ומשמרתו כד
האומר תנו שטר שחרור זה לעברי אם יכול לחזור לב
בהנ"ל היה עברו של כהן אי מיקרי חוב הוא לו לב
עבר נמכר בע"כ ע"י אחר לב
ער כותי בשחרורי עברים לז
שחרורי עברים שנעשו בערכאות לו
אין העבר יוצא לחירות ער שיגיע גט לירו לט
זכות הוא לעבר שיוצא מתחת יר רבו לחירות לט
עבר כהן שאוכל בתרומה אי מקיים מצוה לט
עבר נמכר לאחר בע"כ לט

אם ירצה שלא לזון את עבדו לט
עבר אינו בתורת גיטין וקידושין סא
שליחות לעבר סא

עגונה

גירושין על תנאי כשקיים חשש עיגון טז
בגיטין הקילו שלא יהיו בנות ישראל עגונות נא, עד
עירי מסירה כרתי כא, לד
ערי חתימה כרתי כא
אמר לערים ראו גט זה שאני נותן לה וחזר ואמר לה כנסי שטר חוב זה כט
ער אחר נאמן באיסורין לג
אין רבר שבערוה פחות משנים לג, קא
ערים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה ערותן בב"ר לג
שליח נעשה ער לד
ער נעשה ריין לד
בחתימת הערים צריך לעמור מתחילה ועד סוף לו
ער כותי בגיטי נשים ושחרורי עברים לז
אין ערי גט חותמין זה שלא בפני זה מז
ער כותי בגט מז
ערים שאין יורעין לחתום ג, נא
ערים שאין יורעין לקרא ג, נג
כתב עליון בחתימת ערים נא
גט שכתבו עברית וערין יונית נב, קכ
כתבו הערים ע"י קריאת ניר חלק נג
אין קיום הגט אלא בחותמיו ס
ערים שכתבו גט ומסופקים אי כשר אי מקרי עשו שליחותן עט
חתם סופר ועד פא, קז, קכא
כל לשון בשטר כשר ובלבר שהערים יכירו הלשון צב
לכתחילה לא יתן גט לאשה אלא בערי מסירה צט
שליח נעשה ער צט
שליח פיו וחזקה לא הוי כשני ערים קא
המגרש את אשתו ובא עליה אח"כ בערים קיח
נוסח חתימת הערים קכ
כשהבעל מאמין לע"א אמאי ל"ח שמא עיניו נתן באחרת ו
בהנ"ל, בפסולי ערות ו

עונה

נתנה רשות לבעלה לבטל עונתה כ
עונה אי הוי מצוה חוץ מפריה ורביה כ
היו לו בנים מאשה אחרת אי יכול להתנות על עונתה כ
כשלא מקיים עונת אי מותרת בתרומה כ
כשיכול לפתותה שתמחול עונתה כ
מחלה עונתה ועכשיו רוצה לחזור בה כ
המקרש ע"מ שאין לך עונה כ
אינו רומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו כ
נשתטית אינו חייב בשאר כסות ועונה קג

עכו"ם

סתם עכו"ם לאו לגיורי קיימי יד
מעמ"ש בעו"כ מא
בזה"ז כותים כעכו"ם לכל רבר לז
עו"כ שילרה מישראל לז
מסיח לפי תומו נ
לאו בר מינוי שליח הוא נח
שחיטתן נבילה נח
ארעתיה רנפשיה קעביר ס
שמל ס
שכתב גט ס, צב
מומר שגירש אם צריך לכתוב שם עכו"ם שלו בגט קכ

עם הארץ

מטה של עם הארץ כה

עסוקין בעותו ענין

בפ"נ ובפ"נ אם יכול להיות אפי' בעסוקין באותו ענין לה
מעמ"ש אי יכול לחזור בעסוקין באותו ענין מא
נכתב ביום ונחתם בלילה בעסוקין באותו ענין מד, מה

ערוה

אין רבר שבערוה פחות משנים עו
גירושי אשתו רק במצא בה ערות רבר קטז

ערכאות

גיטי נשים ושחרורי עברים שנעשו בערכאות לח
שטר שנכתב בערכאות של כותים נב

פועל

התנה עמו שלא יאכל כנפשו כ

פירות

שנתן עיניו לגרשה אין לו פירות מד

פריה ורביה

קיום מצות עונה כשכבר קיים פ"ו כ
כשכבר קיים פ"ו אי יכול להתנות על שכ"ו כ

צמצום

אי אפשר לצמצם ל

צער

אין ארם רוצה שיצטער חבירו ע"י והוא בקבר טז

תנאי בגט לארווחיה דידיה או לצעורה קמכוון טז
אין אדם רוצה לצער את חבירו טז
צער דגופיה יכול למחול כ
צערא דגופה הוי רבר שבממון כ
מצטער פטור מן הסוכה כ

קבר

אין אדם רוצה שיצטער חבירו ע"י והוא בקבר טז

קול

יצא עליה קול שהיא מגורשת צא
קלא רבתר נישואין קכג, קכח
גררו קכג
אשת כהן שיצא עליה קול שנתגרשה קכג
פנויה שיצא עליה קול שנתקרשה קכג
קול שלא הוחזק בב"ד קכד, קכח
קול הברה קכד
יצא עליה שם מזנה בעיר קכה
קולות שאין חוששין להם קכו
מבטלין קול או לא קכז
יצא עליה קול שהרתה לזנונים קכו
יצא עליה קול מקורשת לפלוני ובא אחר וקרשה בפנינו קכט

קנאה

קנאת חמת גבר לא מחיל בשעת מיתה טז

קנין

קנין בעל בחצר אשתו כג
עבר שהוא נים ולא נים, בקנין חצר כד
כליו של לוקח ברשות מוכר כו
גט רעת אחרת מקנה אותה לב
קנין במעמר שלשתן מ
המשיא אשה לבנו גדול בבית קנאו מא
מסירת מורעא או ביטולה אין צריך קנין פז
קטנה חצרה קונה לה גיטה קה

קריאת שמע

הכונס את הבתולה פטור מק"ש ואלמנה חייב כ
טריר טרדה רמצוה פטור מק"ש כ

רוח רע

חשש רוח רע מותר בריעבר כה

רמאי

גט שכ"מ עצה טובה לחוש לרמאין טז

רשות

מטה שגבוה י' טפחים ליהוי רשות לעצמה כה
כליו של לוקח ברשות מוכר לגבי קנין כו
בהנ"ל לענין גט כו
המכניס אשתו לתוך ביתו ע"מ להיות כלי תשמישיה עמה כז
הגדר של קרוב לו וקרוב לה ל
ר' אמות של ארם קונות לו ל
שיטת הרמב"ם בקרוב לה ל

שאלה

זרק לה גט לתוך חצר השאול לה כב
הא ראמרינן רלא חיישינן לשאלה היינו רוקא למ"ר סימנין ראורייתא סה

שב ואל תעשה

תנאי בגט, בשב ואל תעשה טז

שבועה

גירשה ע"מ שלא תעלה לא"י לעולם וקבלה עליה בשבועה שלא תעלה טז
נשבע שלא יעלה לא"י אי הוי נשבע לבטל את המצוה טז

שטר

שטר שנמחל שעבורו ט
אמר לה כנסי שט"ח זה והרי הוא גיטך כח
אמר לערים ראו גט זה שאני נותן לה ואח"כ אמר לה כנסי שט"ח זה כט
אמר תנו שטר שחרור זה לעברי אם יכול לחזור בו לב
ערים החתומים על השטר כמי שנחקרה ערותן בב"ד לג
מעמר שלשתן בשטר מ
המוכר שט"ח לחבירו וחזר ומחלו מא
הקנה שטר במעמ"ש וחזר ומחלו מא
קרושין בשטר מא
אין שטר לאח"מצ מב
בשלשה רברים שוו גיטי נשים לשחרורי עברים לז
שטר שחרור שנעשה בערכאות לח
חזרה בשטר שחרור לט
ערים חותמין בשטר זה שלא בפני זה מז
שטר שנכתב בערכאות של כותים נב
שטר שנעשה בהריוט נב
ערים שאין יורעין לחתום בשטר נג
ריו שכשר לכתוב השטר נג
ערים שחתמו על השטר ע"י קריאת נייר חלק נג
שטר פרסאה רחתים עליה סהרי ישראל צב
לשונות שהשטר שכר לכתבו בהן צב
זמנו של שטר אי מוכיח עליו קיד, קלד
קיום שטרות צריך ג' קלא

שליח

זכיה אלימא משליחות יב
שלוחו של ארם כמותו יב, סט
קטנים לאו בני שליחות נינהו יב
בתנאי צריך שיוכל לקיימו ע"י שליח טו
חצר משום יד איתרבאי או משום שליחות לב
חצרה הוי שליח לקבלה או הולכה לב
מעולם לא נעשה חצר שליח לחוב אלא לזכות לב
שליח נעשה ער לד
רוקא לשליח הימניה רחמנא כבי תרי ולא לאחר לה
שנים שהביאו גם ממרה"י צריכים לומר בפ"נ ובפ"נ מג
בהנ"ל כשהם קרובים לבעל או זה לזה מג
הולך מנה לפלוני שאני חייב לו לט
אפי' הפסולים מדברי סופרים בעבירה כשרים לשליחות נה, צט
שלח גט ביר עו"כ נח
אמר לשליח להולכה טול גט זה מע"ג קרקע נח
מינוי שליח להולכה ע"י טלפון נח
שליח שמינה שליח נט, עז
שליחות בעבר סא
אשה נעשית שליח לקבל הגט סב
שליח שאבר הגט סז
חזקה שליח עושה שליחותו עו
שלח גט ומת השליח עז
המביא גט וחלה עושה שליח בב"ד פב
נוסח הרשאה כשממנה שליח שני בפניו פד
לא לבטל גט אחר ששלחו ביר שליח פח
אין הבעל עושה שליח לקבלה צד
רין שליח לקבלה צד
חצר רגברא אף מתורת שליחות איתרבאי צד
אם אשה יכולה למנות שליח להולכה צה
שליח ששינה מרעת המשלח צז
עשה שני שלוחים לקרש אשה אין צריך ערים צט
נערה אם עושה שליח לקבל גיטה ק
חמשה ענינים בשליח לקבלה קא
אין האשה עושה שליח לקבל גט מיר שליח בעלה קב
קטנה שעשתה שליח לקבלה קד
משוה איניש שליח ברא במקום אבא קו
עשה שליח לבטל הגט והשליח לא ביטל ער שהגיע גט לירה קלג
ביטול גט שלא בפני שליח קלב

שעבוד

שטר שנמחל שעבורו ס
שטר שנכתב בערכאות של כותים אי גובה ממשעברי נב
שטר פרסאה שמסרו בפני ערים ישראל אי גובה ממשעברי נב

שיעורין

לבני נח יד

שכיב מרע

שכ"מ ישראל שגירש בזה"ז י
גט שכ"מ עצה טובה לחוש לרמאין טז
שכ"מ יגרש ויקבל בחרם שאם יעמוד מחליו ישאו זא"ז טז
בהנ"ל, כשעמר ואינו רוצה לקיים התנאי פג
גירושין ע"ת בשכ"מ כהן טז
אתקין שמואל בגט שכ"מ אם לא מתי לא יהא גט טז
שכ"מ שאמר תנו מנה לפלוני מנכסי מ
בהנ"ל אמר מנה סתם מ
שכ"מ שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני מב
תקנת שמואל בגט שכ"מ פג
זהירות יתירה בגט שכ"מ שתהא רעתו מיושבת עליו קט
שכ"מ שניתק מחולי לחולי קיג

שכירות

זרק לה גט לתוך חצר המושכר לה כב

תוך כדי דיבור

בפ"נ ובפ"נ אם צריך להיות רוקא תכ"ר לה

תורה

מתנה ע"מ שכתוב בתורה יט, כ
ניזקין חשיב מלוה הכתובה בתורה כ
התנה עם פועל שלא יאכל כנפשו כ
התלמירים יוצאים ללמור תורה ב' וג' שנים שלא ברשות כ
תורה חתומה ניתנה מו

תלמיד חכם

מיטה של תלמיר חכם כה

תקנה

אתקין שמואל בגט אם לא מתי לא יהא גט טז
התקנה של יטלנה הימנה ויחזור ויתננה בפני שתים לה
בהנ"ל לר"מ הוי תקנה רק לאשה ולא לולר לה
בשטר לא תקנו מעמד שלשתן מ
הטעם למה תקנו מעמ"ש מא
יורעת לשמור את גיטה ולא עצמה תקנו חכמים שלא תתגרש קג
כל התקנה לכתוב מקום לירה בגט משום חשש משני יוסף בן שמעון קמח

תרומה

כשלא מקיים עונה אי מותרת בתרומה כ
עבר כהן שאוכל בתרומה אי מקיים מצוה לט

הלכות גדולות

מסכת קידושין

תורת אדם קדמאי ושמו פלאי, כי מלאך ד' צבאות הוא, תורה יבקשו מפיהו

חברו

רבי יהודאי גאון וליש מרבותינו **רבי שמעון קיירא**

עם פירושי

קמח סולת

לפרש בקיצור פשטות דברי רבינו חקדושים, ופירוש

משנה הלכות

הבא בארוכה לפלפל ולסלסל בדבריו הקדושים, וגדולי הראשונים והאחרונים שנמשכו אחריו בפה מלא ועל ידו גם הרבה סוגיות מש"ס בבלי וירושלמי מתחוורים כשמלה

אשר חנן ה' את עבדו מקים מעפר דל

מנשה הקטן

אבדק"ק אונגוואר וראש ישיבת בית שערים בברוקלין נוא יארק

בן לאאמו"ר הקדוש חסיד ועניו מרן ר' אליעזר זאב

שנהרג ונשרף עקה"ש הי"ד

יוצא לאור ע"י

מכון משנה הלכות גדולות

שנת

משנה הלכות גדולות

Published and copyrighted 1993
by
MISHNE HALACHOTH GEDOLOTH INSTITUTE
5306 16th Avenue
Brooklyn, N.Y. 11204

●

Author
RABBI MENASHE KLEIN
of Ungvar
Dean of Yeshiva Beth Shearim
1578 53rd Street
Brooklyn, N.Y. 11219

והנני קובע פה ברכה לאחיי ואחותי וגיסי ולכל המשפחה שי' וברכה מיוחדת לכל ידידי ואוהבי בכלל ולאנשי קהלתינו בפרט, המסייעים לנו בעזה"י שאוכל ללמוד תורה וללמדה לאחרים בס"ד פה ובארצינו הקדושה בקרית אונגוואר רמות בירושלים עיה"ק אשר זכני ה' כי במקלי עברתי את הירדן הזה כוס התרעלה של אוישביץ ובוכענוואלד ועוד ועתה הייתי לשתי מחנות, יתן ה' רחמים להציל את כלנו מכל פגע ומחלה ויזכו כולם לבנים ובני בנים עוסקים בתורה ומצות לשמה עדי יבא ינון ולו יקהת עמים.

Printed in the U.S.A. by
EDISON LITHOGRAPHING CORP.
37-25 Tonnelle Ave
North Bergen, N.J.
(212) 741-2212 / (201) 902-9191
יצחק אייזיק גראס
בנו, חיים אלימלך
חתנו, יוסף אסטרייכער

פקסימיליא מהשער של הבה"ג דפוס הראשון (ווניציא. ש"ח).

פקסימיליא מכתב יד בה"ג אוקספורד

אסיר ליה לגבר ישראל למנסב **אסיר** א) ליה לבר ישראל למנסב איתתא עד דמקדש לה בכספא או בכתובתה כו'. פתח רבינו זיע"א

בחיסור למינסב ולא כתחיל בלשון מצוה ליה לגבר ישראל למינסב חיתתא בקידושין אי לקדם חשב, ורתב דס"ל כדעת ברח"ם ודעימיה ריש כתובות דליכא מצות עשה לקדם חשב דהמצוה היא פרו ורבו והקידושין כס רק ככנה והזמנה למצות פרו ורבו וגם חפשר לקיים בפילגש המצוה ולכן לא כתב מ"ע ליש חשב בקידושין, חלא כתב שחס רלה ליש חשב חסור ליה לדור עמה עד דמקדם לה בכסף או בשטר או בביאה (ועיין רמב"ם פ"ח מה' חיטות ה"ח-ג, ועיין מה"ג בתריכות): **או** בכתובתה. ורתב מדברי רבינו ז"ל דבר חדש שבכותב כתובה ולמר

משנה הלכות

בעזר אדון אחרון והוא ראשון, נתחיל לפרש הל' קדושין, והוא יזכנו ויקיימנו לטיים עד נמידא, ונזכה להמנות בחדא חבורא, בחיכלו כלו אומר בבוד, עוטה אור כשלמה חדד והור.

א) **אסיד** ליה לגבר ישראל למנסב חיתתא כו'. יש לדייק בלשון רבינו שבתחיל בלשון שלילית חסיר ליה לגבר ישראל ולא פתח בלשון חיוב כנושא חשב כו' או בר ישראל דנסיב חיתתא לריך לקדשה בכספא וכו' ולשון ברמב"ם פ"ח מה"ח ה"א קודם מתן תורה היה אדם פוגע חשב בשוק אם רלה כוא והיא ליש אותה מכניסה לתוך ביתה ובועלה בינו לבין עלמו ותביה לו לחשב כיון שנתנה תורה נלטוו ישראל שאם ירלה בחיים ליש חשב יקנה אותה תחלה בפני עדים ואח"כ תביה לו לחשב שנאמר כי יקח איש חשב ובא עליה וליקוחין חלו מצות עשה של תורה אם וכו'.

והנראה דדעת רבינו שזה דליכא מצוה לקדם חשב וכדעת כחולקים על ברמב"ם ז"ל דהמצוה היא מצות פרו ורבו וליש חשב בקידושין היא רק ככשר מצוה אי לפילו פחות מזה דמצות עשה דפרו ורבו חפשר לקיים בפילגש עיין רח"ם כתובות דף ז' דמה"ט נמי אין מברכין על קידושי חשב אקב"ו לקדם חשב ורק מברכין ונוטו על בעריות ואסר לנו את באחרוסות דלא מלינו בשום מקום ברכה על האיסור רק על המצוה וז"ל רח"ם יש מקשין על נוסח ברכה זו למה אין מברכין אקב"ו לקדם את באשב ועוד היכן מלינו ברכה שאת שמברכין על מה שאסר לנו בקב"ה ואלא אין אנו מברכין על מה שאסר לנו בקב"ה אבר מה"ח ואחיר לנו את בשחוט ועוד מה מנין לאזכיר עריות בכאן ועוד מה לנו להזכיר חופה בכאן כיון שמברכין ברכת אירוסין בבית באירוסין ובלא חופה. וג"ל כי ברכה זו אינה ברכה לעשיית המצוה כי פריה ורביה כיינו קיום המצוה ואם לקח פילגש וקיים פ"ו אינו מחוייב לקדם חשב וכן כנושא זקנה אילונית או עקרה וכן סריס חמה שנשא מברכין ברכת אחנים ואין חיוב במצוה זו שאין בה קיום מפ"ו וכילכך לא נתקנה ברכה במצוה זו ואף בנושא חשב לשם פ"ו כיון שאפשר לקיים בלא קידושין ע"ם מה שאחריך בזה וי"ל דזה גם דעת רבינו ולכן פתח בחיסור כלומר שאם רלה ליש חשב חסור ליה ליש חשב עד דמקדם אבל ליכא חיוב על זה ליש חשב.

אן אמת דכי' אפשר לומר דרבינו בא לחלוק על רבינו ברח"ם ז"ל שכרי בשם מחלוקת ברמב"ם וברח"ם נרתה דחלוי אי מותר אדם בפילגש לברח"ם דס"ל דמותר אדם בפילגש ופילגש היא בלא קידושין ובלי כתובה וממילא ליכא מצוה לקדם חשב אבל ברמב"ם כתב בפ"ד מכל' מלכים פילגשים בלא כתובה ובלא קידושין אלא בייחוד בלבד קונה אותה ומותרת לו אבל בהדיוט חסור בפילגש אלא בחמה עבריה בלבד אחר ייעוד מכ"ל וברמב"ן בתשובה אלק עליו וכתב בפילגש מותרת להדיוט שברי דוד נשא אותה ולא מלינו חילוק בין מלך להדיוט ומלינו גדולי ישראל נושאין אותה וסייס ברמב"ן בסוף אותה תשובה ואחה במקומך תזכירם מן בפילגש שאם ידעו בהיתר יזנו ויפרצו ויבואו עליהן בנדותן, וברמב"ם פ"א מה"ח ה"ד כתב קודם מתן תורה היה אדם פוגע חשב בשוק אם רלה כוא והיא נותן לה שברה ובועל אותה על אם בדרך והולך וזו בקרלת קדשה משנתה תורה נאסרה בקדשה כי' לפיכך כל בבועל חשב לשם זנות בלא קידושין לוקה מה"ת לפי שבעל קדשה וברחב"ד בהשגות כתב אין קדשה אלא מזומנת והיא בהופקרת לכל אבל בייחדת עלמה לאיש אחד אין זה לא מלקות ולא איסור לאו והיא בפילגש בכתובה בפסוק וכו' ועיין ה"ה וה"מ ולח"מ שם.

פי' זה על רבינו בה"ג הל' קדושין התחלתי בס"ד על האורון לארצינו הקדושה אור ליום ב' לסדר וכל העם רואים את הקולות התשמ"ח יתן ה' ואזכה לגמור על כל הל' רבינו וזכותו יגן עלינו ועל כל צאצאינו ועל כל ישראל אמן.

ולפ"ז י"ל דדעת רבינו נמי דכדיוט אסור בפילגש ולכן שפיר כתב אסיר ליה לגבר ישראל למנסב חיתחא עד דמקדם לה כלומר דלעולם חיכא חיסור לישא אשה בלי קידושין וליכא חופן אחר לישא אשה עד דמקדם לה בכסף או בכתובה או בביאה וברחמנן גרסה.

[**ולפי** שכתבתי בזה ענינא לאחני כבני הגאון הגדיק כמוהר"ר יהודה מרי' אלטר זללה"ה, בן כ"ק כרהגה"ל מוהר"ר פינחס מנחם שליט"א רחם ישיבת שפת אמת, שנקטף בדמי ימיו יכא זכרו ברוך, אמרתי להעתיק בשקליא ועריא כאן שיהיה לזכר נשמתו ולנחת רוח לו בעוה"ב ויהי' מלין טוב לאשתו האלמנה בחי כגדיקא כרבניא שתחי' ובנם נכדנו כילד אברהם מרדכי שליט"א ולכל המשפחה עדי יבא ינון ויקילו ישיני עפר נב"ח].

במצות עשה דקידושין וברכת אירוסין

וז"ל מוני המצוות כרמב"ם והחינוך ז"ל וכרס"ג ז"ל מנו זאת למצוה לקדש אשה, חולם ברח"ם (פ"ק דכתובות) חלק עליהם וכתב שאין זו מצוה. וביאור המחלוקת היא כך, כרח"ם סבירא ליה כי פרי' ורבי' חפשר לקיים ע"י פילגש, וכרמב"ם ז"ל לשיטתו כי הבא על הפנויה ללא קידושין לוקה, ע"כ מוכרח לקדש אשה. וכתב בסהמ"ל שנשים פטורות ממ"ע זו, ובטעם לפי שהנשים פטורות ממ"ע דפרי' ורבי', ומה שאמרו מצוה בו יותר מבשלותו בקידושין, הכוונה מי"ז שהיא מסייעת לבעל לקיים המצוה. ובמסילה זו יש לבאר מחלוקת הרמב"ם וכרחב"ד ז"ל אם ברכת אירוסין היא קודם הקידושין, כרמב"ם ז"ל כתב לברך דוקא קודם אירוסין וכרחב"ד ז"ל כתב שמברכין רק לאחר האירוסין. ואפשר לומר שלשיטתן אזלי, כי כרמב"ם ז"ל סבירא לי' דהבא על הפילגש לוקה, וא"כ מצוה לקדש אשה, וא"כ ברכת האירוסין היא ברכת המצוה, כדרך כל המצוות מברך עליהן מוכר לעשייתן הכי נמי ברכת האירוסין, משא"כ לכרחב"ד ז"ל דלא הוי ברכת המצוה רק כמ"ש כרח"ם ז"ל דהוי ברכת השבח, דכרחב"ד ז"ל לשיטתו דהבא על הפילגש אינו לוקה.

התום' פסחים כתבו שאחר הקידושין מברך. וכתב כרמב"ם כתב בחשובה (בביאה הוא"ד חכ"ע סי' ח', ופלא שלא ניין דעת התום' פסחים ז') שאם אחר מברך הוי ברכה לבטלה, ע"כ נודאי שעשה המצוה מברך (והתום' בפסחים סם מולקין, וכ' שנהגו שאחר מברך). והתום' לשיטתם שכתבו שמברך אחר אירוסין, ע"כ דהוי ברכת השבח ולכבי גם אחר יכול לברך.

ותנה כרחב"ד ז"ל נתן טעם לדבריו, לכן מברכין אחר האירוסין, משום שמא לא תרצה האשה, וזהו הטעם שברכה לבניסו שבריתו של אחע"כ. ודברי כרחב"ד ז"ל לכאורה קשים מכמה דברים: א) דמבואר בגמ' פסחים (ז' ע"ב) דלא חיישינן שלא מקלקלי מילה תקיפה ושחיטה, והטעם נראה שכיון שעושה מה שמוטל עליו תפילו אם אח"כ לא יזכה לקיים המצוה, מ"מ לא מקרי ברכה לבטלה, וא"כ קשה מדוע בקידושין חוששין. ב) בגמ' איתא כל הברכות מברך עליהם עובר לעשייתן חוץ מעבילה, ולכרחב"ד ז"ל מדוע לא כוזכר אירוסין. בשלמא לתוס' דכשאחר מברך לא נעי עובר לעשייתן אחי שפיר, ולכרחב"ד קשה. אח"כ מלאחי בגרעק"א ז"ל שהקשה כן, ואי' דדוקא עבילה כוזכר משום שאירוס הוא. ולאירולו קשה, דא"כ מאי מייאי בגמ' ראי' משמואל. ג) עוד הקשה כרמב"ן ז"ל דאיאת בירושלמי כל הברכות מברך עובר לעשי' חוץ מקידושין בעבילה. ומשמע דקידושי כסף ושטר נעי עובר לעשי'. ולכאורה כי' אפשר לומר לפי דברי כרמב"ן ז"ל דברכת השבח לא נעי עובר לעשי', והטעם נראה כי ברכת הודאה לא שייך לברך רק אם זכה לקיים המצוה. ובזה מיושב דלכן לא כוזכר בגמ', דבגמ' מיירי רק בברכת המצוות. גם מיושב מה דלא חיישינן דשמא מקלקלי, דרק בברכת המצוה חין חוששין, משא"כ בברכת השבח. ובזה יתורץ גם קושיית התבודרכם דמ"ש ברכת לבניסו שמברכין לאחרי המילה, מברכת על המילה שמברכין קודם המילה, כי ברכת לבניסו היא ברכת השבח וברכת על המילה היא ברכת המצוה.

אך כל זה אם נאמר דכרחב"ד ס"ל כברמב"ן דברכת השבח לא נעי עובר לעשי', משא"כ שיטת התום' כנ"ל שביאר במברס"ה דס"ל דאפילו ברכת השבח נעי עובר לעשי'. ולכאורה גם כרחב"ד ס"ל כן שמברכין אחר אירוסין משום דהוי ברכת השבח. שעל כן נראה בהקדם דברי כרשב"א ז"ל בחשובה שאין מברכין על הגדקה שמא לא יקבל הטני, והשתא על זה מגמ' כנ"ל דלא חיישינן שמא מקלקלי. ויש לחלק דשם נלטוה למול ולחקוע ועל כן הוי כמעשה גופא מלוה, אבל בגדקה אם הטני אין לריך להקבל לא הוי מלוה כלל וכן בקידושין בחשה. רק יש לעיין בחשיבה שגם מברכין קודם שאפילו אם לא נשחע לא הוי מלוה כלל. על כן נראה דבר חדש, בהקדם קושיית המברס"ה ז"ל, דמדוע לא כוזכר בגמ' חוץ מנע"י שמברכין אחר נעילה. ויש לבאר שכיון שמעשה המלוה נמשך עד הניגוד על כן אכתי מקרי עובר לעשי', וכ"כ התוס' לגבי לולב שכל זמן שלא נטנע מקרי עובר לעשי'.

ותנה ר' אברהם בן הרמב"ם ז"ל כתב בחשובה דהמלוה מתחילה באירוסין ומסתיימת בנשואין, על כן

מקרי מובר לעשייתן גם לאחרי הקידושין. ובזה יבואר הירושלמי חוץ מקידושי בעילה, ובאמת מאי שנא מקידושי כסף ושטר. ולהרא"ד לפמ"ש יובן, דקידושי כסף ושטר גם לאחר הנישואין מקרי מובר לעשייתן משא"כ בקידושי ביאה, דמספקא לן אם ניתוקין מועיל, לכן לא יברך אח"כ דהוי ברכה המלוות. תולם מדיין קאמר, דאי הוי ברכת המלוות משום פו"ר מה בעמם שמברכין בנישואי זקנים או אחרי שקיים כבר מלות פו"ר. ויש לייסד בפשיטות, כיון שמלוה ליכא אמאי מד"ס אפי' שכבר קיים מלות פו"ר (כדאיתא בידמות מ"ג) ומ"כ הוי שפיר מלוה. ובזה תתייסד תמיה על בשאילתות (פ' וזאת הברכה) שכתב מלוה ליכא אמאי מבפסוק קאו נפיש, ותמה בשאילתא שלום מהגר"י פיק ז"ל וכן בתור שמת דמדוע לא מייתי קרא דפו"ר מכ"ת, והניח במלוה לייסד. ולפי הנ"ל מתורץ שפי בשאילתות מדבר מברכת חתנים, וזה שכיון לומר שאפי' אם כבר קיים המלוה דפו"ר מ"מ איכא אמאי מלוה דרבנן.

ועדיין יש לעיין בסוף ג' דפסחים דאיתא דסעודת הירושין הוי סעודת מלוה וכ"ש הירושין גופא. ובכלל יש להעיר דאי' שם דאפילו סעודת שבלונות הוי סעודת מלוה, ויש להבין מה המלוה בזה (ואולי יש מ"ש דומת אח אשתו). וידוע קושית הראשונים על נוסח הברכה אקב"ו על העריות, דמדוע אין מברכין לקדש אשה. גם בקשו דלא מלינו ברכה על ל"ת. ואירץ הרא"ש פ"פ דרבו דאין זה ברכת המלוה, ולפיטתו אזיל דאין מלוה בקידושי אשה, ולהרמב"ם והנהו דס"ל דאיכא מלוה בקידושי אשה יש לאחז טעם לשבח למה לא תקנו נוסח הברכה לקדש אשה וגם היכא מלינו שמברכין על ל"ת. ובהקדם דברי הרמב"ם שכתב על הפנויה לוקה, והשיג הראב"ד דא"כ אין קנסו מועיל שם רע הרי אין לוקה ומשלם. וכתבו המפרשים דהרמב"ם ס"ל דדוקא בפופקרת אז לוקה, וכ"כ הרמב"ם דלמלך מותר פילגש וכתבו הטעם שאין משתמשין בשרביטו של מלך זכינו שעיקר מלות התורה שתאסר האשה על כל העולם ולא תהי' מופקרת ולכן מברכין על העריות שזה עיקר המלוה.

שוב ראיתי לר' אברהם בן הרמב"ם (שו"ת הל' חיטות סי' ל"ח) שכתב שמלות פו"ר ומלות קידושין הם ב' מלוות ולא קרב זה אל זה, ויש לעיין דא"כ מדוע נשים פטורות. ומה שכתבו רבי' מנישואי זקנה כבר כתבתי למיל שים לדחות, וראה בילה (ל"ו ע"ב) שאם יש לו אשה ובנים לא הוי מלוה, כרי שעיקר המלוה משום פו"ר, עכ"ל אחני בבני הגאון החסיד הר' יהודה חרי' אלאר זללה"ה.

וזה אשר השבתי לו נס"ד.

והות כי מביאים לי דברי תורתך מאד אשתאפ בהם קלח כפי מיסת השגתי לעשות לילין ופרחין לפלפולא דאורייתא רק בקילור אמרים ואי"ה לכשירחיב אשאה עוד פרקך בס"ד. וע"ד אשר אלית תניא דאחניא מחלוקת הרמב"ם והרא"ש אי יש מלוה לקדש אשה, דהרמב"ם דס"ל יש מלוה לקדש לשיטתיה אזיל דהנה על הפנויה בלי קידושין לוקה, מ"כ מוכרח לקדש אשה לקיים מלות פ"ו. וכתב הסמ"ק שנשים פטורות ממ"ע זו, והטעם שפטורות לפי שנשים פטורות ממ"ע דפ"ו, ומה שאמרו בקידושין מלוה בא יותר מבשלוחה הכוונה שהי"ז מסייעא לנמל לקיים המלוה. והרא"ש ס"ל דאפשר לקיים מלות פ"ו בפלגש ולכן ליכא מלוה לקדש. ובזה נאיר נמי מחלוקת הרמב"ם והראב"ד ז"ל (פ"ג מהל' אישות הכ"ג) דהנה הרמב"ם לברך ברכת אירוסין קודם הקידושין והנה הראב"ד דמקדש ואח"כ מברך, דהרמב"ם ס"ל דקידושין הוה מלוה ואי"כ לריך לברך מובר לעשייתן ככל המלוות, והראב"ד ס"ל כהרא"ש דלא הוי ברכת המלוה אלא דהוי ברכת שבח ולשיטתיה אזיל דהנה על פילגש אינו לוקה, ואהרכת בזה בטעם לשבח.

והנלפענ"ד דמה שכתבת במחלוקת הרמב"ם והרא"ש יפה כוונת מאד, גם מה שכתבת לפרש גמ' קידושין (מ"ב ע"א) שאמרו מלוה בא יותר מבשלוחה, והא בשאה ליכא מלוה, אלא שבכוונה שהיא מסייעת להנמל לקיים המלוה יפה כוח, ועיין ר"ן וי"ט שכבר הקשו קושיא זו ותי' ג"כ הכי, ועיין מקנה שם. ומיהו מה שרליה לחדש דלהראב"ד ברכת אירוסין לא הוי ברכת המלוה אלא ברכת שבח והדעת הרא"ש ז"ל, לנבי לא כן ידמה, שהרי נראה דהראב"ד מודה להרמב"ם דהוי ברכת המלוה ולא פליג עליו זה אלא בזמן ברכתה, דהרמב"ם ס"ל דמברך קודם הקידושין ככל מלוה דמברך מובר לעשייתן, והראב"ד ס"ל לאחר הקידושין. ונתן טעם לדבר דכל מלוה שקיומה תלוי בדעת אחרים אם ירלו יקיימו ואם ירלו יבטלו אין רשאי לברך מובר לעשייתן דלמא יהדרו בהו ולא יקיימו ונמלא בירך לבטלה. והמדייק בדברי רבינו בגדול הראב"ד ז"ל שכתב וז"ל, כל המקדש אשה אין אנו נוהגין כן אלא מקדש ואח"כ מברך והטעם מפני שהדבר תלוי בדעת אחרים שאם תמאן האשה ולא תרלה הרי הברכה לבטלה וזה הטעם לברכת האב שמברך להכניסו בבריתו של ת"ח. מ"כ מבואר כוונתו דמדמה ברכת קידושין לברכת מילה דאחרוייהו הו"ל מלוה ובאחרוייהו אינו מברך מובר לעשייתן מפני שאלוי בדעת אחרים.

ולבאורה יש לי להניח ראי' לשיטתך דדעת הראב"ד דברכת אירוסין לא הוי ברכת המלוה אלא

ברכת הפתח וכוותה שכן כתב הגרנ"פ פרלנק ז"ל רבה של ירושלים, דבספרי מצנ"ב על מס' כתובות לרבינו הגדול הבה"ג ז"ל (סי' ו') כתבתי דמה הרחב"ד בחמים דעים דברכת חירוסין היינו חלה כברכת המזון ומברכין בפתח קידושין. כלומר תרתי משמע קדשנו במצותיו וצונו על העריות וכתבתי שם דדעת הרחב"ד דברכת חירוסין הוה ברכת המזון, והגרנ"פ בהסכמה שם רצה לדחות דבריו דהרחב"ד ס"ל כהרח"ם דלא הוי ברכת המזון ע"ש. ונמלא דיש לך חילן גדול לסמוך עליו בפירושך במחלוקת הרמב"ם והרחב"ד. ברם הכנס דחפץ חיי בהלדקך בחמת לחוב מכל, ובספרי מצנ"ב מדור החשובות (ח"ח סי' ג') בעניותי הארכתי לדחות דברי הגרנ"פ הנ"ל ע"ש ונמלא הי"ב נחת כי היו כדאי לכפול הדברים מה שכבר נדפסו, ועיין עוד מצנ"ב (ח"ח סי' ל"ח, ח"ב סי' נ"ב, ח"ג סי' קכ"ט קל"ו, ח"ז סי' רמ"ב) בתריכות קלת.

איברא דמדברי הרחב"ד בעלמו נמה שנהן טעם לברך לאחר הקידושין וז"ל, דכל מצוה שקיומה תלוי בדעת אחרים אם ירלו יקיימו ואם ירלו יבטלו אין רשאי לברך עובר לעשייתן. הנה כתב להדיה שהוה מצוה והניחה ראי' מכל מצוה שקיומה תלוי כרי דמצוה הוא, אלא דנפ"מ בין מצוה שתלוי בדעת אחרים שמברך לאחר עשייתן. ובין מצוה שתלוי בדעת אחרים שמברך עובר לעשייתן.

והא קושיא שהקשית לעתם הרחב"ד ז"ל דשמא לא תרלה האשה, כרי מבואר בפסחים (ז' ע"ב) דלא חיישינן שמא יקלקל במילה ותקיעה ושחיטה, ולפנ"ד דלא חידש הרחב"ד דינו אלא כשאחר מברך ועשייה המצוה תלוי, באחר אז חיישינן אבל בהוה עלמו עושה המצוה לא חיישינן שמא יקלקל כיון שהוה יכול לכוין ולעמוד דעתו, ולכן המוהל עלמו שיודע בעלמו שיוכל למול ליכא ספיקא וכן על בעל תוקע, אבל האב שלריך לברך ברכת להכניסו ואולי במוהל שמא לא ימול כראוי (עיין תוס' פסחים ז' ע"א ד"ה בלבער ושבת קל"ז ע"ב) שכתבו להדיה ואי"ל לברך עובר לעשייתן אלא במקום שהעושה מצוה הוא מברך אבל כשמברך אחר לא. ואדע שברי ברכת חירוסין הינו מברך אלא לאחר חירוסין, ועיין עור (יו"ד סי' רס"ב) שכתב דהרשב"ם הכהיג שיברך האב קודם המילה ור"ת ורב שר שלום גאון כתבו דהינו מברך אלא לאחר המילה כיון שנעשית מ"י אחר וכ"כ בעל המיטור, ודעת הרא"ם לפשר שיברך בין חיתוך לפריעה. ועיין ב"י (שם) דאין לחמוה על מנהגנו דמברכין ברכת חירוסין קודם קידושין וברכת להכניסו אחר המילה וכו"ל תרתי דסתרי, וקלרתי.

אלא דמה שכתבת לייסב למה לא חיישינן שמא יקלקלו במילה, דהטעם נראה שכיון שעושה מה שמוטל עליו לפילו אם אח"כ לא זכה לקיים המצוה מ"מ לא מקרי ברכה לבטלה. הנה לעת נכון הדבר, דכבר הקשיתי בהשוחט לעתי סומכין תרוב בהמות בשרות כן ניחוש שמא ימלא טריפה או שמא יקלקל בשחיטתו ונמלא ברכה לבטלה ויעשוט קודם ויברר, דהרי קי"ל כיכי דאפשר לברר מברכינן. ובדין דפ"פ כתב בירושלמי דמברכין אחר בבעילה שמא ימלא פ"פ ונמלא ברכה לבטלה, אמנם בירושלמי (ברכות פ"ע ה"ג) ז"ל, מצות אימת מברך עליהן ר' יונתן אומר עובר לעשייתן רב הונא אמר בשעת עשייתן אחיה דרב הונא בשמואל דאמר ר' יוסי בר' בון בשם שמואל כל המצוות שעושות ברכה בשעת עשייתן חוץ מתקיעה ובעילה ויו"ח קידושין בבעילה כו' שחיטה מאימת הוא מברך עליה, ר' יוחנן אומר עובר לשחוט ר' יוסי בן נהוראי אומר משישחוט, למה שמא תחנגל שחיטתה, מעתה משיבדק הסימנים חזקה בני מעים בשרים כו' ופי' הפנ"מ עובר לשחוט קודם שישחוט, משישחוט למה שמא כו' ונמלאת ברכה לבטלה, מעתה אי חיישינן לבבי ח"ב משיבדוק הסימנים נמי, כלומר יאמין עד לאחר שיבדוק הסימנים וכן נשחטין בחיקונן, אבאי ניחוש שמא ימלא איזו טריפות בבני מעים, ומשני חזקה בני מעיים בשרים הם כל זמן דלא איחליד בהם ריעותא כו' ע"ש. הנה מבואר דבשחיטה מברכינן עובר לעשייתן בר' יוחנן ולא חיישינן שמא יתקלקל בשחיטה ונמלא ברכה לבטלה.

אלא דבס' הפרדס לרש"י בעניני מילה כתב וחבי הבן כשמברך להכניסו היינו מברך אלא לאחר מילה כו'. ות"ת והלוח מילה שהינו מברך לאחריה אלא לפניה הב"י ליברך להכניס קודם, אימא לך שאני מילה דמוהל עוסק במצוה ות"ת בלא ברכה, אבל הם אינו יברך שמא תקלקל המילה ונמלא מוליא ש"ם לבטלה. ות"ת שחיטה ותקיעה נמי ניחוש שמא תקלקל בשחיטה ונמלא מוליא ש"ם לבטלה, לא דמיין כלך תרתי לבא דאיכו בידו ויכול לתקן אבל אבי הבן מצותו ביד אחר כיון שהלכך מברך להכניסו לאחר מילה, וכן מנהג בשחי ישיבות ש"ב ש"ם. הנה מבואר דבמילה ותקיעה דלא חשבו הטעם משום שהוה בידו ויכול לתקן, אלא דבירושלמי פליגי בזה אי מהני מה שהוה בידו לתקן ר' יוחנן ור' יוסי ב"ר וכנ"ל, ובפ"פ אבן קי"ל כר' יוחנן.

בענין מצות קידושין ומצות פ"ו הם ב' מצוות

ומש"ב עוד וז"ל, וכתב בסה"מ שנשים פטורות ממ"ע זו והטעם לפי שהנשים פטורות ממ"ע דפ"ו וכו' אלא דקשה על מש"כ רבינו מברכם בן הרמב"ם (שו"ת הל' חיתות סי' ל"ח) שמצות פ"ו ומצות קידושין הם ב' מצוות נפרדות. וים לעיין דא"כ למה נשים

פטורות, ורחי' מגמ' בילה (ל"ו ע"ב) שאם יש לו לאכל ובניס לא כוי מלוה, כרי מבואר שעיקר המלוה משום פ"ו עכ"ל.

וראשונה נרחה להעיר דבאמת דברי רבינו מבוססים לאו סברת דיוק הוא אלא ברא כרעת רחבוה שכ"כ הרמב"ם בסהמ"ל שלו וחבעם לב' מלוות נפרדות (מ"ע ריי"ב) וז"ל, כיון שלוו לפרוע ולרבות כו' ומלוה זו אין כוללים חייבות בה, ובביאור אמרו (יבמות ס"כ ע"ב) בחיים מלוה על פ"ו ולא בחבה. (מ"ע ריי"ג) כיון שלוו לבעול בקידושין ולחת דבר ביד בחבה או בעבר או בביאה וזו כיון מלוה קידושין, וכרמז כי יקח איש אשה ובעלה וגו' ע"כ. הנה מבואר שרבינו הרמב"ם בעלמו חבב קידושין ופ"ו לב' מלוות נפרדות, ובאמת כי רבינו אברהם ליין לעיין בדבריו בסהמ"ל בדברי הרמב"ם הנ"ל. גם מבה קושיה דמ"ב מדוע נוסיף פטורות, הנה לפום ריבעה לא מלאתי ברמב"ם שם שבאב דנוסיף פטורות ממ"ע זו ולא כאב כן אלא אמלוה פ"ו שפטורות ולזה כאב טעם למה, אבל במ"ע של קידושין לא כאב דנוסיף פטורות. ועיין בריש מבה על בסמ"ג (מ"ע מ"ח) שבניה בשם ספר דבר מלוה (סי' ריי"ג) דנוסיף ג"כ חייבות בקידושין, ואין לי בספר דבר מלוה לעיין אחריו. ומיהו בה קושיה מבילה הוא אמיב קיימת ורחוי' למי שאומרב ולריך נגר ובר נגר ליפרקונב דמפורש שעיקר המלוה משום פ"ו, וכ"ש ממב שפי' רש"י שם שנושא אשה כדי לקיים מלות פ"ו.

ומה שהפמ"ד ביסוד דברי רבינו בגדול הרמב"ם ז"ל ובביאור דבריו, רהשואב נרחה לדייק דמלוה של קידושין לאו חיובית היא אבל היא מלוה קיומית, כלומר דליבה חיוב אקרקפתא דגברא ליבא אשה כמלות תפילין אחרוג וכיו"ב, אלא שאם רולה ליבא אשה ולדור עמב לריך לקדשה. ומדויק בזה לשון ר' אברהם בהשואב הנ"ל שבאב מלות פ"ו כשיכי' לו בן או בת קיים כמלוה (משי"ב בן או בת ע"ם ול"ל בן ובת אחד לאוד לא קיים) ומלות הקידושין וכניסואין אפילו ים לו כמה בניס וכמה בנות ויש עמו כמה נשים כל אשה שירלה ליבא אותה מלוה עליו שיבא אותה בקידושין, ע"כ. מבואר דמלות קידושין היבה חיובית שחייב ליבא אשה אלא אם רולה ליבא אשה או נשים רבות ואפילו ים לו בבר כמה נשים אבחי כל אשה שירלה ליבא אותה לריך לקדשה וליבא אותה בחו"ק. ואפשר דמכ"ע סידר ומבה דבינו הרמב"ם ז"ל מלות פ"ו קודם מלות קידושין, דלכאורה לפי בסדר מלות קידושין קודמת לפ"ו, וגם לפי בס"ד דבא בבא אליה מ"ב כי"ל קודם למלות מלות לקדם אשה ואחריב מ"ע דפ"ו. אבל בבין הפך הדברים ולהורות נתן שאם שאי מלות נפרדות שאין לאם שייבות זו בזו לעלם דין כמלוה ודלא כסברת הרמ"ם שרלה לאוחס זה בזה. אלא אפילו קיים פ"ו בבר באיזה אופן בן בשאחו או בחופן אחר מ"מ אם רולה ליבא אשה או נשים הרבה מ"ע לקדשה.

וקצת נרחה לומר דהנה דעת הרמ"ם (בחובות ז') דמב"ע קידושי אשה לא כוי מלוה משום דאשה לקיים מלות פ"ו בפלגם ופלגם כוי בלא קידושין. ולכאורה למה דוקא בפילגם הרי בנו מפנויה או אפילו בחייבי לאוין ח"ו ומי בנו כוא וקיים במלוה, ואפילו בחייבי כריתות ומיתת ב"ד יש סוברים שמקיים מלות פ"ו, וכוא בירושלמי (יבמות פ"ב) שבנגו ממזר קיים מלות פ"ו, אלא שהרי"ף והרמב"ם והרא"ש בשמיעו להירושלמי, ועיין ריט"א (בבורות פ"ח) טעם להשמטתם. והרמב"ם והרשב"א והריטב"א בביאו דברי הירושלמי בפשיטות, עיין שו"ת בלוחת דאברהם (סי' י"ו) ומל"ח (מלוה ח') ובספרנו משנה הלכות (ח"ב סי' כ' וח"ד סי' קנ"ח). והטעם דמ"מ הרי בא באיסור, ואם לא הי' יכול לקיים מלות פ"ו רק באיסור הי' מודה הרא"ש ז"ל דאיבא מ"ע לקדם אשה כדי לקיים מלות פ"ו בהיתר ולא באיסור. אבל היון דאפשר בפילגם שהות לדעתו בהיתר שפיר לא בעי קידושין ולא הוה מ"ע לקדם בלל. וכל זה לדעת הרא"ש דאלה קידושי אשה במלות פ"ו, אבל להרמב"ם דס"ל דקידושין מלוה נפרדת היא י"ל דאכ"ע דאפילו קיים פ"ו באיסור עמי קיים המלוה, או שמיירי שקיים המלוה בפעויה שאינה מופקרת וכמ"ש כמה מהמפרשים דדעת הרמב"ם עמי דוקא מאופקרת לוקה.

ומעתה נבוא להבין רחי' לדבריו מדברי הרמב"ם גופיי דבפ"ח מהל' אישות כתב וז"ל, קודם מ"ע אחד פוגע וכו' היון שאינה תורה נעטוו ישראל שאם ירלה באיש ליבא אשה יקנה אותה אאילה בפני עדים ואח"ב תבי' לו לאשה שנא' כי יקח איש אשה ובא אליה (בל' ח'). וליקואין אלו מ"ע של תורה בס וכו' וברואה ירחה שדייק לכאוב היון שאינה תורה נעטוו ישראל שאם ירלה באיש ליבא אשה, ודייק שאם ירלה בלומר דליבא אישות ואבן לא בתב היון שאינה תורה נעטוו ישראל ליבא נשים וכו' אלא דברשונו אליא מילתא.

ואביא עוד רחי' לדבריו מדברי הכ"מ (פ"ח מהל' אישות) שבתב הרמב"ם ז"ל מ"ע לשאוב מי שירלה לאכול בשר בהמה חי' ועוף ואח"ב יאכל שנא' וזבחת מבקרך ומלאנך. ובתב הכ"מ שם מ"ע שישאוב מי שירלה לאכול וכו' בתב מי שירלה לומר שאינה מלוה שאינה בהיב לאכול לעולם ע"כ. הנה מבואר דהיון שבתב שישאוב מי

שיעלה כוונתו לדייק דשחיטה כגם דכוי מ"מ מ"מ לא כוי חיובית, וכ"ל כיון דכתב שאם יעלה בהיס ליטא אשה וכו' כוונתו דאינה מלוה שחייב בהדם ליטא אשה בכל אופן אלא אם רולה ליטא אשה צריך לקדשה ומקיים בה מ"ע וזה פשוט. ומלא דבהא פליגי הרמב"ם והרא"ש, דלהרא"ש קידושי אשה לא דמי לשחיטה שאינו מחוייב לשחוט ולאכול ואפ"ה כשהוא שוחט לאכול מצרך דהתם מ"ח לו לאכול בלא שחיטה. אבל בהא אפשר לקיים פ"ו בלי קידושין. וגם התם אפקי' קרא בלשון ליווי וזבחת ואכלת והכא לא, אי נמי משום קדשים והמו שהתק מלמו הרא"ש ז"ל שם לפרש ולאלק בין שחיטה לקידושין. אבל הרמב"ם ז"ל ס"ל דקידושי אשה כול כמו שחיטה, דבאמת כבר הקשו הרא"ש ז"ל (עיין אנודרהם ובע"ז יו"ד סי' ה') ולכן ס"ל להרמב"ם דקידושין נמי כוי דומיא דקידושין והסברא והטעם למאלקותם דהרא"ש ס"ל דעיקר המלוה הוא פ"ו אבל הרמב"ם ז"ל ס"ל דכול שחי מלוות נפרדות. וז"ל הרא"ש, וג"ל כי ברכה זו אינה ברכה לעשיית המלוה כי פ"ו הייגו קיום המלוה. ועיין בה"ח שם דגראה דס"ל דלכן אין בברכה לעשיית המלוה משום דאין עשייתה גמר מלוה כדאיתא בפ' התכלת, ובשעת ניטואין נמי לא מברכינן דשמא כוי ברכה לבטלה דשמא לא יזכו להבנות יחד. ומשמע להאורח דהתי והם לקח פלגא שמוסיף הרא"ש שם הוא חי' אחר, כלומר אחת דאין עשייתה גמר מלוה, ועוד שאם לקח פלגא וקיים פ"ו אינו מחוייב לקדש כלל. ולהבה"ח לע"ג משיכ דשמא לא יזכו להבנות, דודאי אזלינן בתר רובא ומברכין בכ"ג דרוב בתולי בעצם העולם כוי רבוא, ועיין משיכ בק"ז מרן בבית בשערים (יו"ד סי' ה') והברכה מלוות מברכין בכ"ג ולא חייטינן, גם כי דעת הרבה פוסקים דהמלוה בהשתדלות וזה עושים.

והא דלא תקשה ח"כ מהרמב"ם (פכ"א מהל' איסו"ב הכ"ו) שכתב ואין בהים רשאי ליטא בלא אשה ומשנה מפורשת בן שמונה עשרה לחופה, ובפט"ו מהל' איטות (הכ"ב) כתב בהים מלוה על פ"ו אבל לא בהשה ואימתי בהים נתחייב במלוה זו מבן שבע עשרה שנה וכין שעבר עשרים ולא נשא אשה כרי זה עובר ומבטל מ"ע וכו', דמשמע להאורה דמ"ע חיובית היא ליטא אשה והם לא נשא מבטל מ"ע. ורואה לומר בב' אופנין, באופן בהאי דהנם דליטא אשה ליכא חיוב כלל אבל כיון שים לו אחריו מ"ע של פ"ו שחייב לקיים בתוהב שאב אל עליו חיוב ליטא ג"כ, וכוי ע"ד משל בעלית דליכא חיוב לעטוף בעליה בת ד' כנפות אבל אם יש לו עליה ואריך להחעטף אין לו להחוך בד' כנפות וי"ל ויש עוד ליור אלא שאין כז"ג. ובאופן בשני נראה לפענ"ד לפי הענין דהא שכתב הרמב"ם בהים מלוה על פ"ו אבל לא בהשה ואימתי בהים נתחייב במלוה זו מבן שבע עשרה שנה, וכיון שעברו עשרים ולא נשא אשה כרי זה עובר ומבטל מ"ע. הכה פתח במלות פ"ו בהים מלוה על פ"ו וסיים עברו עשרים ולא נשא אשה כרי זה מבטל מ"ע כילל עברו עשרים ולא היו לו בנים כרי זה עובר ומבטל עשה.

אבל לפמ"ש אחי שפיר דודאי ליטא אשה ליכא חיוב ואינו מלווה על זה כלל ולכן פתח בהים מלווה על פ"ו ואימתי נתחייב במלוה זו, כלומר במלות פ"ו מבן שבע עשרה שנה. וכיון שמבן שבע עשרה שנה נתחייב בפ"ו צריך לעשות כשתדלות לקיים המלוה, וע"כ צריך ליטא אשה כיון דבלגם אסור לשיתהיב וא"כ כשתדלות הוא ליטא אשה כדרך כל הארן [ואולי בזה מיושב נמי מה שאמר מבן י"ז ולא שמונה עשרה מיין כ"כ ושאר נושאי כליו שכתבו עליו ממשנה הנ"ל ומה שאי', ולפמ"ש אחי שפיר דבן י"ז כחיוב הוא לפ"ו ולא על ניטואין. והכה אמרו ז"ל נותנין לבחולה י"ב חודש ח"כ מיד שנתחייב בפ"ו מתחיל להשתדל ומשתדך בבחולה ליטאנה ונותנין לה י"ב חודש ולכן בן שמונה עשרה לחופה, וגם הרמב"ם מודה לזה אלא שאין זה מיין מה שכתב כאן מנושאי אשה אלא ממלות פ"ו וזה ולפענ"ד ברור מאד אף אלא בניטו כן נושאי כליו מקום הניחו לי בס"ד להבחדר בו]. ומסיים וכיון שעברו עשרים שנה ולא נשא אשה שכל ג' שנים כי' לו להשתדל בזה ולא השתדל כרי עובר ומבטל מ"ע, כלומר מ"ע של פ"ו שמלווה עליו מבן י"ז ולא השתדל לקיימה כראוי ולא כתב כרי זה ביטל מ"ע שהתחי בידו לפרוש ולרבות, אלא דאד עשרים אין הוא בדין מבטל שכבר נתנו לו זמן להשתדל ליטא אשה ולקיים מלוה זו ולאח"כ מיקרי מבטל דהוי"ל פושע אלא השתדל ולא נשא, ולא קאי התי ביטול מניטואין דמ"ע זו של ניטואי אשה לאו חיובית הוא ולכן לא כתב ג"כ כרי עובר ומבטל ג' מ"ע של קידושין ופ"ו, דמ"ע של קידושין של חיובית הוא וכשתיהב מקיימה ולא נשא אשה לא מבר ממ"ע זו אלא מבטל מ"ע של פ"ו.

ולשון המחבר הכ"ע סי' ה' ס"ג שכתב מלוה על כל ישראל ליטא אשה בן י"ח והמקדים ליטא אשה מלוה מן המובחר, ועיין שם בלשון הרמב"ם פט"ו מה"ג ע"ש דלהרמב"ם ליכא מ"ע כזו חיובית אלא שם קדם מקיים מלוה ולהרמב"ם במלוה לפרוש ולרבות חיובית אלא דבשבילה צריך ליטא ולפי' הראשון י"ל דכיון שנתחייב בבר במלות פ"ו נתחייב להשתדל לקיים המלוה ולכן נתחייב ליטא אשה כיון דמ"ה אשה בלי אשה. או יאמר דמה שאמר מלוה חיובו מ"ע אלא בגדר מלוה כדי שיוכל לקיים מלות פ"ו ול"ע.

ובמה שכתבנו יש לייסד נמי קלח מה שפסק סם (כ"ג) כה דבן עזאי מי שחשקה נפשו בתורה תמיד ושוגה בה כ"ע ודבק בה כל ימיו ולא נשא אשה חין בידו עון וכוונ שלא יבא ילדו מחגבר עליו אבל אם כי' ילדו מחגבר עליו חייב לישא אשה ולפילו כיו לו בניס שמא יבא לידי הרהור ע"ס. והדברים מתמיהים, ואטו בן עזאי פעור מן המלוה וחז"ל אמרו יש נאה דורש ואי' מה אעשה נפשי חשקה בתורה ל"ל ומקוס אחר כהרכאי. ולפמ"ש נראה עכשיו כיון דבאמת לישא אשה ליכא מלוה חיובית אלא אם ירלה, וכיון שנפשו חשקה בתורה ואינו רולה בה וילדו חין מחגבר עליו ליכא עליו חיוב לישא אשה, וכיון דלא ישא ממילא לא יקיים פ"ו בנב ואל תעשה, אבל אחרים שסוף כל סוף ישא אשה אלא שממחין יותר אלו כיון שעברו עשרים כרי זה מבטל מ"ע דפ"ו כיון שאין נפשו חשקה בתורה.

ובמה שכתבנו מיושבת נמי ממילא קושיתך למה נשים פטורות אם קידושין מ"ע בפנ"ע הוא, ולכנ"ל אחי שפיר דכרי אפילו באשים ליכא חיוב אלא אם ירלה מקיים ובתורה כי יקח אין כאן.

איברא דמד שאנו דנין למה פטורות נדון אם כס פטורות ולא מקיימות מלוה בניסואין לבד מה שכתבתי לעיל מבריח משה, כאמנס באוס' (גיטין מ"ח ע"ב) כאבו דאף דקיי"ל אשה אינה מלווה על פ"ו מ"מ כיון מלווה על לשבת ילדה ות"כ באמת גם כיון לריכה לקיים מ"ע דלשבת ילדה ואס לא תנשא לאין כיוך תקיים, וחמותי רחיתי לבמקנה (קידושין מ"ב) אבה דמלוה בה שבר"ן וביש"ס נדחקו בעמאת דמלוה בה אף דקיי"ל דאשה אינה מלווה על פ"ו, וכאב במקנה ז"ל דאף שאינה מלווה על פ"ו מ"מ כיון שכיון רולה להנשא לאין אסורה לבעל לו בלא קידושין משום לא תהי' קדשה וכמ"ש ברמב"ס ז"ל (פ"ח מה"ח) ה"כ הוי הקידושין מלוה כמו שחיטה והפרשת תרומה ושילוח כאן דאינו מלוה על בשחיטה וכן בפרשת תרומה אלא אם רלה לאכול אסור בלא שחיטה ובלא בפרשה וכן בשילוח כאן דאינו מלווה לשלוח אלא אם רלה ליקח בניס ע"ס, כאה באמת ס"ל דאשה נמי מקיימת מלוה ה"כ י"ל דלברמב"ס נמי דינה ככי דאשה נמי מקיימת מלוה וי"ל.

ולא חוכל להחשלס במה דפשיטא ליה למקנה ז"ל דבפרשת תרומה ושילוח כאן אינה מלווה אלא אם רולה בכס לאו לכו"ע הוא ובמחלוקת שנויה, דדעת רש"י (גיטין מ"ז ע"ב ד"ה מדאורייתא לא כתב) וז"ל ולאו מלוה דרמיא עליה אה"כ אוכלן או מוכרן, אבל ברבה חולקין בדבר וס"ל דמ"ע לבפרים מיד שנאמרו ורחי' מבא דאמרו חזקה עלך אבר שאינו מולין ואפילו אח בו ביום אמרינן דודאי בפרים, ולדעת רש"י ניחוש דילמא לאו אדעתיה לאכול כי'. ועיין ע"ז (יו"ד סי' ח' סקי"ז) דמשמע שלא כדעת רש"י, ומיבו עיין חוס' עירובין (ל"ז ע"א ד"ה שני לוגין) ובגמ' נדרים (פ"ב ע"א) ובקידושין (ל"ח ע"ב) קנסוהו רבנן כי היכי דלא ניתבי לעבליה, משמע לכאורה דאיכא חיוב דאל"ב אמאי קנסוהו. גם מה דפשיטא ליה בשילוח כאן דליכא מלוה חיובית פלא שלא בניאה דבר זה נסתפק באו"י בתשובה (סי' ס"ז בניאה בפת"ש יו"ד סי' רל"ב אות ח') ועיין אמ"ס (או"ח סי' ק') מה שהאריך לפלפל בדברי באו"י וג"כ לא ברגיש בדברי רבו ולא בניאו דפשיטא ליה דלא כוי מלוה חיובית וא"כ פשוט דבשבת אסור לפי שאלתו שם ול"ע.

ואכתי פש לן מה שהקשית בגמ' בילה (ל"ו) שאם יש לו אשה ובניס לא כוה מלוה, משמע שאיקר המלוה משום פ"ו יפה דברת מאד בזה וקושיא זו ראוי' לך ובבר דקדקתי גם אני מגמ' כי"ל להביא ראי' לשיטת ברמב"ס דיש מלוה לקדש אשה נגד שיטת ברא"ש ז"ל, שברי בגמ' אמרו והא מלוה קעביד ומשני ל"ל דאית ליה אשה ובניס ומשמע דאע"פ דיכא דל"ל אשה ובניס או אפילו אית ליה בניס ול"ל אשה מלוה קעביד א"כ ברי להביא דמלוה לישא אשה ורחי' לדעת ברמב"ס ז"ל. אלא דלכאורה יש לדייק במה שאמרו ל"ל דאית ליה אשה ובניס ולכאורה כי' די באמרו ל"ל דאית ליה בניס ושוב לא כוי מלוה לישא אשה אלא ע"כ אפילו אית ליה בניס רק שאין לו אשה נמי מלוה קעביד כשנשא אשה, נמלא דשייתא אשה אין לו שייכות למלוה פ"ו אלא ברא"י אם פי' ולא מקדשין כא מלוה קעביד שנשא אשה לפרות ולרבות ואמאי קרי ליה רשות ע"ס, ברי שכתב נשא אשה לפרות ולרבות ול"ל דרש"י ס"ל כברא"ש וברמב"ם לא יפרש כרש"י, אלא דאכתי קשה לפמ"ש ר' אברכם בן ברמב"ם ז"ל דאפילו יש לו כמה נשים ובניס ובנות מקיים מ"ע זו וכן משמע לכאורה לשון ברמב"ם וברי בבא משמע דאם יש לו אשה ובניס לא מקיים מלוה ומכ"פ ליכא מלוה ואחי' בראשון שכתבנו לעיל ניחא, או י"ל כמ"ש רש"י שם בד"ה דאית ליה קלא מלוה ליכא ודו"ק.

איברא לדעת ברא"ש תקשה מאי משני לא לריכא דאית ליה אשה ובניס משמע מכ"פ בבא דל"ל אשה ובניס קעביד מלוה בא לדעת ברא"ש לעולם ליכא מלוה לקדש כיון דאפשר בפילגש שלא קידושין מע"כ דאיכא מלוה מכ"פ בבא דל"ל אשה ובניס, אלא די"ל קלא שיעת ברא"ש דס"ל כשיעת באוס' שם ושלא כר"ת, ומכ"פ נראה דזה כוה מחלוקת בגמ' בילה שם ואתלי

במחלוקת רש"י ותוס' ודו"ק כי קלרתי בזה מחמת חוסר הזמן.

ונחזור לדידן עיין מג"א (מלוה תקנ"ב) שכתב מלוה זו שכתב וז"ל שנלטוינו ללמוד התשב בחתן משלשה דרכים קודם כניסתו וכו' ומז"ג כי יקח איש אשה ובא אליה כלומר אם ירצה איש ליקח לו אשה שיקנה תוכה תחילה וכו'. הנה כתב ג"כ דהמלוה היא שאם ירצה איש ליקח לו אשה אבל ליכא חיוב כהנחת תפילין. ובזה נראה נמי לדייק לשון המחבר (אה"ע סי' ל' ס"ג) הנ"ל שכתב ומי שאבדו עליו כ' שאם ואינו רוצה ליתן ב"ד כופין תוכו ליתן כדי לקיים מלות פ"ו, ולכאורה כיון שמלוה לקדש וליתן אשה אה"כ למחי אין כופין תוכו בשביל ליתן שברי קי"ל דכופין תוכו על כל מ"ע, וכלל גדול הוא בידינו מיין חיוך (מלוה ו') דכופין על כל מ"ע שבתורה, וכה"ג נכוף תוכו ליתן אשה בשביל מ"ע שלה, ובגפ"מ כגון ליתן אשה שאינה בת בניס תו שלא כי' לו אשה רתויה לבניס דתז בשביל ליתן אשה אין כופין אבל בשביל פ"ו כופין. אבל לפמ"ש אחי שפיר דבשביל ליתן אשה אין כופין דאין זה מ"ע חיובית אבל מ"מ כופין תוכו ליתן בשביל מ"ע דפ"ו וק"ל.

ומיהו בזמן הזה כתב הרמ"א דב"ד נמנעו מלכוף על מלוה זו. ולפמ"ש לכאורה יש ליתן טעם למה ב"ד נמנעים מלכוף כיון דמיקר הקידושין וניסואין לאו מלוה הוא רק משום פ"ו ובהא כבר יש לספק אפי' נכוף שמא לא חלד וכיון דלאו בידו הוא אפשר מלוה הזו אין כופין ודו"ק ול"ע.

וברגע נפל מילתא בלבאי לפמ"ש התוס' ע"ז (ל"ו ע"ב ד"ה משום רשג"ז) לפ"מ דאמרו בפ' בשרפין מ"ד נשג"ז לא אמר נשג"א דאיסורא ליתא לכו, ומשה דמלרכינן בפ"ק דקידושין (כא.) אשת לרבות אשת איש גבי יפת תואר תלמד אילא בהו איסורא, וי"ל דודאי עשה מיהו אילא לכך הולרך לרבות א"א ע"ש דמצואר דבאכו"ם נמי אילא עשה דאיסורא (מודבק בתשאו) ולפ"ז נראה דבאכו"ם נמי אילא עשה אב ע"פ של ודבק ואי ניחא דהרמב"ם ס"ל נמי הכי וי"ל לשון הרמב"ם שבפ"א מהל' איסורא פתח קודם מ"ת כי' אדם פוגע אשה בשוק אם רלו הוא ואילא ליתן אותה מכניסה לחוך ביתו ובועלה בינו לבין עלמו ואהי' לו לאשה כיון שנתנה תורה רשות ישראל שאם ירלה אילא ליתן אשה יקנה אותה תחילה בפני עדים ואח"ב אהי' לו לאשה, והדבר פלא למ"ל להרמב"ם להשמיענו מה שהי' קודם מ"ת ולא כי' לו אלא להחיל מ"ע של תורה ליתן אשה בכסף או בשטר או בביאה שנאמר כי יקח איש אשה ובא אליה ובשום מקום לא מביא הרמב"ם מה שהי' קודם מ"ת ול"ע.

ולהנ"ל י"ל כך דבאיסורא יש ג' מיניים קדושת איסורא שנתנה לישראל ולנהוג באיסורא שאפילו בב"נ נוהג מדין דודבק בתשאו שהוא מ"ע, ולפ"ז הרמב"ם משמיענו דקודם מ"ת אלומר דזה הוא מנהג של איסורא וגם זה היכא בישראל מדין עשה שהוא באיסורא אלא שלאחר מ"ת נשתנה מלוה כלזו ומי שרולה ליתן אשה לריך לקנותה תחילה אבל בעשה נשארה עליה.

ובזה יש להבין נמי דיבמה לשוק לא כוי אלא לאו ואינה ח"ח ולהנ"ל י"ל ודו"ק. אלא דלפ"ז י"ל דהרמב"ם לשיטתיה דמקיים מ"ע דודבק בתשאו ולכן ס"ל דמלוה לקדש אשה והרח"ם ס"ל דליכא מלוה כלל ובבן. ומזה יש להבית רחי' לשיטת הנ"פ דהנושא אשה ודר עמה בלי קידושין לפ"ה יש בה מין איסורא, ולהנ"ל אחי שפיר דהוי"ל כעשה של ודבק בתשאו ודו"ק כי קלרתי.

בענין נשים אי חייבות במ"ע דקידושין

ומ"ש אלא מלאחי בשום מקום שנשים פטורות ממ"ע דקידושין ומיניך שפיר חזו הרמב"ם בחשלום מיין מ"ע שמנה כל המלוות שנשים פטורות וגם מ"ע דקידושין בכלל וכן מפורש בר"ן (פ"ב דקידושין) על דברת הגמ' מלוה בה יותר מבשלוחה ע"כ, יפה כוונת לפי שיטתך והית תמיכה קיימת.

ברם כתי תנח ירושלמי הוא וכנראה דלא דייק בלישנא שאני דקדקתי לכתוב דלפום ריכטא לא מלאחי הרמב"ם שם שכתב דנשים פטורות ממ"ע זו ופשוט דכוונתי לא כיתה אלא על הרמב"ם דהרי הרא"ש הפילו בנשים ל"ל מ"ע לקדש ולכן מדברי הר"ן שהביא אינו רתי' דאלא כתבתי דלא מלאחי בשום מקום דזה ח"ח דהרי היכא שיטת רבינו הרא"ש ודמימי' וא"כ אכ"פ הרווחנו לייתב קושית חדא.

ומעתה נראה דמדברי הרמב"ם נמי לא קשה שהרי בתחת הרמב"ם גופי' יתנם חילופי נוסחאות וגירסאות וסה"ת להרמב"ם אלי (עם פי' מחשבת משה) בסוף ספר המלוות בחשלום מיין המלוות לא הביא כלל מלות קידושין ושתין בנשים חייבות בה נא תחפש לחר שהמ"ל זה ותמלא כדבריהו, אלא שהפשתי ומלאתי בשהמ"ל (דפוס ווארשא בסוף מ"ע) שכתב בסוגריים (ורי"ג ואין בנשים חייבות בה וריי"ד ואין בנשים חייבות בה ורע"ו ואין בנשים חייבות בה ורל"ת ע"כ) והנה כנראה דהני ד' מלוות מהוספה הם ולא מדברי הרמב"ם. ולפמ"ש מוכרח דלאו מדברי הרמב"ם הם שהרי הרמב"ם מנה שם הם' מלוות הכרחיות והרי קידושין לנשים היינה מלוה הכרחית אלא הם רולה

ליכא לאסוקי אדעתיה לקדושי וכמו שכתבתי במזכ"י במכתבי הלעיר, וא"כ כג"כ זו אינו נודק ושוב כדברינן לכללא דלא מלינו ברמב"ם דנקיט פטורות ממ"ע דקידושין.

שנית נראה דאפילו ניחא דנחנקים אינה חיוב ליהנות נמי לא קשה לדידן, שכתבתי דאסור אם לריבה או תרלב להנשא אז שפיר לריבה קידושין וקיימת בה מצות קידושין ורק ליכא עליה חיוב קידושין ואי ניחא דאינה חיוב לקדש ח"כ ודאי משום פ"ו כחיוב ונאסר דליכא חיוב פ"ו פטורה, ומ"מ אם תרלב להיות עם בעל לריבה קידושין דבלא"כ כו"ל בכלל זונה לדעת ברמב"ם דפנוי הבא על הפנויה לוקה. ח"כ פשוט דהיא נמי ח"ח בלא קידושין אלא שאינה מחוייבת ואם מקיימת יש לה מצות קידושין, ונאמת כי מה שכתבתי מדברי הר"ן אין רואי דשם כתב ממצות פ"ו ועיין יש"ש שם מ"ש בזה.

איברא דהר"ן בתשובה (סי' כ"ז) כתב להדיא דקידושי אשה כרי מצוה וז"ל שם, אבל יש לדון להקל לפי שאין ספק שזה דבר מצוה היא וכמו שאי' מדאגיא פ' בתים מקדש (דף מ"ב) באשה מתקדשת ומקשינן וכו' אמר רב יוסף מצוה בה יותר מבשלוחה וכו', אלמא כשאשה מתקדשת דבר מצוה היא ולדבר מצוה אפילו על דעת רבים יש לו לפרש, ועיין עוד בספרינו משנ"א ח"ט מסי' רכ"ט עד סי' רל"ה. ועיין עוד בספר פרי ניכורים בסופו שאך יצא לאור מחברי כנ"ל.

ומש"כ בסמוך במחלוקת הרא"ש והרמב"ם אי יולאים בפו"ר בפילגש, משמע דמכ"פ צריך שיהי' לו בניס בין ע"י קידושין ובין מפילגש, או אפי' לדעת כמה שיטות בגר שנתגייר וכי' לו בניס בגיותו. בחמנ רואיתי לכמה מרבותינו הלדיקים באחרונים שעלו לחדש שאפשר לקיים מלות פרו ורבו בבשחלות לבד, בגם שלא ילדו כלל. ולפי שהדברים לפענ"ד נ"מ, אגיג כאן מה שלפוש ריבעת קשה לי, בשו"ת זקן אהרן ח"א אה"ע סי' ס"ב יצא לאדש דבר חדש דאף באדם שאינו יכול לקיים מלות פ"ו ולא זכה לכוליד בניס מ"מ בניאות שבעל לקיים במלוה הוא גוף מלוה וז"ל ונראה מדבריהם שבניאה שאינה גוף במלוה רק מיקר במלוה הוא שיהי' לו בניס ובניאה בזה אינה כי אם בבשר מלוה אבל לפענ"ד א"א לומר כן דגוף במלוה של פ"ו הוא לידת בניס ולא בניאה דאיך אפשר שתהיה התורה לאדם דבר כזה שאין בידו לקיימה דמפתח של ולדות לא נמסר לכל ולאו ברשותו של אדם הוא לכוליד ודוקא זכר ונקבה שיהיו בני קיימא דאטו בחיים ובמות בידו של אדם הוא א"ו שבתורה לא חייבה לאדם א"ח שיעשה בשחלות לכוליד בניס כיינו שיעשו אשה ויבעלנה ובשחלות בזאת גוף במלוה. ומה דקיי"ל דאם מתו בניס לא קיים במלוה אין בכוונה דבכל בעילות שעשה עד שתה לא קיים שום מלוה בהם אלא בלוה בכוונה דלא פקע חיוב במלוה ממנו עד שיהיו לו בניס אבל ודאי שבניאה הוא גוף במלוה. וניחא נמי בזה מה שכתבו בתוס' בחיולין (בדף"ק דחגיגה) דלא הוי בעידנא דהל"ת דלא יהי' קדש עובר משעת בערוה ובעשה הוא בגמר ביאה וכבר נוחו במפרשים על סברת בתוס' דמהו בחילוק בין בערוה לגמר ביאה כיון שבגמר ביאה נמי לא קיים בעשה עד שיוליד ותי' דדוקא בערוה שאינה אלא בשר מלוה לא דחו משא"כ גמר ביאה שהוא גוף במלוה יכולה לדחות ע"כ.

והנראה מתשובתו שם דמדברי בתוס' בלאו מיקר רואיתו לסברתו בחדש ומקושית במפרשים ז"ל עליהם אמנם לענ"ד סברת בתוס' כבר מילתי אמורה לייאשם מקושית באחרונים ז"ל שם"ד ולשיטתייהו אזלי. דבתוס' יצמות דף נ"ב ע"ב ד"ה אינו חייב אלא ביאת מירוק כתבו דלמ"ד בערוה זו בכנסת עשרה אין רואיה להתעבר בבערוה אלא במורק גיד שאם ביאה רואיה להתעבר לא הוה מוקמי קרא למעוטי בערוה אלא שלא כדרכה ע"כ. ומעתה שפיר מיושב קושית באחרונים מה אלוק בין בערוה לגמר ביאה דשני ושני דבבערוה מאחר דאינה מתעברת ממנו ע"י ממילא לא קיים בעשה כלל וממילא לא הוה בעידנא דהל"ת דלא יהי' קדש עובר משעת בערוה ככל ביאת איסור דעובר משעה שבעיר משא"כ בכה דבעי ביאת מירוק דרחוי להתעבר וזה לא הוי עד גמר ביאה ולכן כתבו בתוס' דבעשה הוא בגמר ביאה. ובה דקשי לי' דבגמר ביאה נמי לא קיים בעשה עד שיוליד לענ"ד לא קשה מידי דאדרבה דא"כ גדולה מזו כי' לו להקשות דאפי' משהוליד נמי מדיין לא קיים בעשה עד שיהי' לו בן ובת ואפי' יהי' לו בן ובת מדיין לא קיים דילמא ימותו בחייו או דילמא תבא חילונית ולא קיים במלוה.

אמנם לענ"ד י"ל דודאי מיד שבעל ביאה ברחוי להוליד ומ"מ מתחיל להתרקם כולד מאז שפיר כבר מקרי קיים במלוה דאם לא יעשה עוד שום פעולה מכאן ולהלן תתקיים במלוה ותלד כולד וממילא מקרי בזה קיים בעשה ובאמת דמשך במלוה נמשכת עד זמן שיהיה בניס לבניס אבל מיד כשבעל בעילה כזו שמ"י תלד ולד של קיימת קיים במלוה למנין דין שאכת עשה דל"ת ובבני בניס בם רק לברר הדבר למפרע דבבר קיים במלוה ואין זה נכנס בכלל בריבה כמובן דאלו סמכינן אדובא ורוב מתעברות בזרע של קיימת ומיעוט מפילות אמנם כ"ז בניאה ברחויה להוליד אבל ביאה שאינה רואיה להוליד באין ידאה בעשה דלא יהי' קדש ולכן

בכערה דלעיטחיכו דחיוב רחויב לכחעבר לח חמרינן ביה כעשב דוחב ל"ח דלח כוי בעידנח וחכ"ג חי לח ילדה מביחה זחח עבר טל לחו דלח יכי' קדם חפי' בגמר ביחה דליכח עשב כלל חלח דבכח סמכינן חרובח דרוב נשים מחעברות וזב לעכ"ד ונכון בס"ד בכוונת כחוס' ובישוב דבריכם ז"ל.

ומעתה יש לדחות נמי רחיחו ז"ל מב שבניח דברי"ף וברמב"ם וברח"ש ג"כ סוברים דבניחה כיח גוף המלוה מדכחבו בירושלמי יבמות פ"ב שבנו ממזר קיים מלות פ"ו וברי"ף וברמב"ם וברח"ש בשמיטו להירו' וכחב ברי"ף חלגזי בנכורות פ"ח דמש"ב בשמיטוכו משום דסברי דבחמת חיכו יולח בממזר דכוי מלוה שבחה בעבירה (ועיין מנ"ח מלוה ח' נזב) ואי נימח דהמלוה שם בבנים ובניחה חינה כ"ח בכשר מלוה מחי מכב"ע שייך כחן כח ידוע מב שבחב בשמ"ם בלכות לוקב דמכב"ע לח כוב חלח חם בשעת מלוה עושה נמי מבירה וכו' ע"ש חמנם חי נימח דבניחה כוי מלוה ח"כ שפיר כוי מלוה שבחה בעבירה מכ"ל.

ולפי מב שכחבחי שפיר יש ליישב דכוי מלוה שבחה בעבירה כיון דהמלוה מחחלח מיד עם בניחה וכמו שכחבחי מלבד דיש עוד חירוצים מחרים בבח דירושלמי לבד פי' ברי"ף חלגזי. חיברח דלדעת הגחון ז"ל יש להקשות חיפכח דלדעת ירושלמי לח כוי מלוה שבח בעבירה וכוה דבירושלמי יבמות פ"ק פריך עם בשפחה חרופה מד שיפלט ואמר רבי ירמי' רבי בח בר ממל בשם רב שבבח זרע מד שיפליט. ופי' קלח מפרשים דחפי' כשיפליט בשערחה נמי חייב ומוליד ונרחה דדעת ירושלמי לשחורה דבשערחה נמי מוליד ולח כשיעח כחוס' ז"ל וח"כ כשיפליט בשערחה קודם גמר ביחה לח ליכוי מכב"ע דשערחה לדברי שבל לח כוי רק שכשר מלוה שבחי ורחיחי דדבר זב ח"ח לומר דלדעת ירושלמי חי נימח דשערה בב מוליד ח"כ שכ"ג דשערחה כוי מכב"ע דמחז מחחלח המלוה וכנ"ל. ועיין רמב"ם פ"כ מבל' חכ"ע בלכה יו"ד דבחזרים עמחה חף בשערחה ועיין עוד רמב"ם פ"ח מבח"ב בל' יו"ד ופ"ג שם בל' ע"ו. וחוס' יבמות דף כ' ע"ח ועיין ריעב"ח ור"ן פ"ק דקידושין חכח דמיבעיח לן חי חחילח בניחה קונה ובמל"מ פעו"ו מב"ח ב"ד.

שוב רחיחי בשו"ח לעוחח דחברכם בסימן נ"ו כחב דבולד גופיה חיכו מחלק בחיסור רק בבמילה כיח כיח בבעירה ולפי זב י"ל דזבו טעמח של ירושלמי פ"ב דיבמות גבי מחני' דמי שים לו בן לפילו ממזר פוטר ובנו הוח לכל דבר בעי ר' בון בנו הוח לכל דבר -חפי' לפו"ר ולח שני מכ"ל (כובחו דבריו בס' חיי נפש דף ק"ד ע"ב לידידי הרב"ג מברח"י זלמונין שליט"ח). ועיין רמב"ן ורשב"ח וריטב"ח שבניחו דברי ירושלמי בפשטות דבנו הוח לכל דבר ולח בלשון בעיח. ולפי דעח בלעוחח דחברכם שפיר מיושב קושיח הריט"ח דלח כוי מלוה שבחה בעבירה דהחיסור הוח רק בבמילה.

ולדעת בפוסקים דיליח מלוח פ"ו בבן שנולד שלח ע"י ניחה כלל חלח ע"י ס"ז שלו ח"כ בניחה חינה מעיקר המלוה כלל. ולח כוי לכל היותר חלח שבשר מלוה שברי חפשר שחחשבר וחוליד ממנו בלח ניחה כלל שחז גם כולד כשר לגמרי וח"כ לפ"ז נרחה דלח חקשה קושיח הריטב"ח דכוי מלוה שבחה בעבירה כיון דיכול כי' לקיים המלוה בזו גופה בלח עבירה כיינו בלי ניחה כלל ובפרט לפי שבקיחין בשחח לשבר ע"י זריקה כידוע וליכח להחפוקי כלל מבשיו חם חפשר להחשבר כן. וזב נרחה רחי' לחלוק דלעוחח דחברכם ואין לי גוף בספר לעיין בו שברחו.

והנה זב לי שנב וחלי שזכיחי לפלוח לחרלנו בקדושב ולנשק חבניב ובדברי עם בגחון במובבק מוהרל"פ פרחנק (שליט"ח) [זללה"ב] בירושלים רלב ג"כ לחדש סברח זו מעלמו דמי שחינו יכול להוליד חפ"כ מקיים המלוה בניחה בשחדלות וחלי פלפלחי עמו מז בס"ד מכמה מקומות בש"ס וחוס' וכוזה לדברי דודחי ליכח שום מלוה בניחה נופה חם לח בשמוליד ע"י דהחורה לח לוחב לבטול חשב חלח לוב לנו בבורח להוליד בניס משום פ"ו ולח לחוכו נרחה ועיין יבמות פ"ו ח"ב בכל מודיס בעבד שחין לו חייס ובחוס' גיטין מ"ח ע"ח בד"ב ליבח.

איברא שברי הח"מ חב"ע נסחפק כיכי דנחעבר נחעבר בחמבעי חי קיים בחב פ"ו, ועיין ח"מ וב"ש חב"ע סימן ו' בל"ל ומל"מ ושעב"מ פי"ז מחי"ב ובשולל ומציב מ"ג מבדורח חליחחי סי' קל"ב כחבו דחם בש"ז מבבן בשר לפי' להיות בב"ג ע"ם ועיין ב"ח ועו"ז יו"ד סי' קל"ב ובנרב"י חבע"ז סי' ו' גם החשב"ן מ"ג סי' רס"ג כחב דבוי בבנו לבל דבר ועיין עו"ח חגיגב ע"ו ולפי זוערי ס"ו ור"ם מקיזון בס' כריחות שער ב' מלשון לימודים חות ע'. חבל בשלוות יעב"ן מ"ב סי' נ"ז חולק וס"ל דחף דבוי בבנו לח יליח המלוה פור"ר ועיין חוכר הפוסקים ס"ח ס"ק מ"ב, ועוד כמה מבחרונים ובברי כחם לח כוי ניחה כלל ואף על פי בן כמה בחרונים סבירח לבו דקיים בבן זב מלוח פ"ו וע"ב דבניחה חינה מלוה נופה שברי חפשר לקיים בב"ג ובפרט בזמן בזב דחפשר ע"י זריעה מלחכוחיח כידוע ח"ב חין לריך ניחה כלל לזב ובמיקר כוח להוליד

בנים ולפרות ולרבות בחופן שחפצה. ומה שהוקשה לי, להגהות ז"ל דחי"ח לומר דגוף המלוה של פ"ו היא לידת הבנים ולא כניחה דאין לפצר שחייב בחורב לחדש דבר כזה שאין בידו לקיימו דמפתח של ולדות לא נמסר לכל ולאו ברשותו של אדם הוא להוליד. ולא דבריו הקדושים ז"ל לדידי לא קשה דאין לריך למפתח דכך טבע הקב"ה בעולמו דמי שיבעול אשה כרחויה לילד יוליד ע"פ רוב וכ"ג בידו הוא דהולכין אחר הרוב ואפי' ממזר דכי' מן הרחוי שלא ילד כמו שאמרו בגמ' ט"ז הקב"ה לר לו לורה מקום דעולם כמנהגו נוהג וגם זה הוא כן דמנהג העולם כן הוא וכבטבע מחייבו וכ"ג קריאת בעידו הוא.

ובדולה מזו כתב הריב"ם סימן שמ"ד דאפי' מחלה זכריס ומחלה נקיבות הוא ודאי ובכהרת כי כן יסד מלכו של עולם לקיום העין ועיין מהר"ם בן חביב שורש ח' פי' לדבריו ז"ל ובב"ח שער רוב וחזקה ס"ק ח' באריך ג"כ לפרש דבריו ובספרי משנה הלכות בעדות בחשובות ח"א סי' ח' באריכתי הרבה בדבריו בס"ד. ולעני"ד זה דומה ממש למה שלותה לנו בחורה ליקח אחרוג ולולב בסוכות וכי יאמר שאין זה בידו שיולית בארץ עץ ועליו אחרוג ובאיך חייבה אותנו בחורה בדבר שאינו בידינו ובאי' פשוט דכך טבע הקב"ה בעולמו שלעולם יהי' אחרוג בארץ אם יזרע בו זרע אחרוג ועלינו למשות ולקיים. וגם בעיקר הניחה נמי י"ל דבאיך חייבה אותנו בחורה דאעו בידינו הוא והלא לריך לזה משה ואם לא חרלה באשה ובפרט שהיא חיבה מלווה ח"ו כיון דכך מחייב בטבע שבטבע ויותר ממה שבאים רולה ליטע באשה רולה ליטע ע"ז בכ"ג כן. בחורה וחייבה אותנו ע"ז בכ"ג כן.

ובזה אתי לי שפיר דברי בגמ' יבמות ס"ד שבה שמה עשר שנים ולא ילדה יוליח שמא לא זכה להבנות בימנה והקשו דילמא אינו דלא זכיה ומשני אינו כיון דלא מפקדה אפ"ו לא מיענשה ולבאורה מאי קאמר דזה הוא טוען דילמא משום דמפתח של ולדות הוא דלא נמסר לו ואמאי תולין בטוען ולפי מה שכתבתי אתי שפיר דודאי מטבע העולם הוא שאלד שכך טבע הקב"ה בעולמו אם לא שהוא עקר מטבעו להוליד ואינו יכול וא"כ כיי מטבעו להוליד ובידו הוא ומדחזינן דלא ילד אמרינן ודאי טוען הוא לו מן השמים שמפקיר אלנו בטבע ולגבה לא שייך זה דמי שלא מלווה לא שייך בי טוען ובספרי משנה הלכות בחודות סי' ע"ו וע"ז ופ"ח באריכתי בזה בס"ד. אינרא דמדברי הגמ' ראי' ברורה דהבנים הוי מלוה דהל"ב מה זה שאמרו אינו דמפקד אפ"ו מיענש ואי נימא דקיים בניחה ח"ב ליח באן טוען לו יותר מלשה ח"ו דהמלוה הבנים.

שוב ראיתי בנודע ביהודה מהדורא קמא אה"ע סי' ו' בשאלה מי שעשה פל"ד בקטנותו אי מותר לדור עם אשתו וכתב מברהדי דלה לחדש כדעת הגאון ז"ל ונדולה מזו דאף מי שאינו רחוי להוליד ואין באן מלות פ"ו מ"מ לשנת יראה שייך בו וכאב עליו הנוב"י ז"ל וכתה דמה שאשה כתב מברהדי דלשנת יראה שייך גם בי שאינו רחוי להוליד זה טעות וכי ייש ושכיב כתב אחר לבת מילתא ואף שכתב רב גוברי' מ"מ בבת טעה וגרמה לו טעות זו שראה בדברי האום' שאף היכא דלא שייך עשה דפ"ו מ"מ לשנת יראה שייך אפילו במקום שאינו מקיים עשה פ"ו עיין בדבריהם גיטין דף מ"ח ע"א בד"ה ליטא שפחה וכו' ומזה ראה כתב הגי"ל שאם כי' מותר לו ליקח שפחה כי' מקיים שנת אף שאינו מקיים פ"ו ואמנם זה שגגה דשם אכ"פ מוליד ומרבה יצוצו של עולם ואף שאינו מקיים פ"ו שאין היאום נקרא אחריו מ"מ מקיים שנת שיצוצ העולם מתרבה אבל איך יעלה על הדעת שמי שאינו מוליד כלל שיהי' שייך בו לשנת יראה זה לא יתקבל על הדעת והדבר מפורש להיפוך דאפילו בנושא זקנה או עקרה ליכא שנת וכו' ואמנם אאפ"כ מלוה לחזור אחר היתר כדי שלא יעמוד בלא אשה ויבא תמיד לידי הרהור עבירה ע"כ.

ודי לן בדור מילל דעת הנוב"י ז"ל דהיכי דאינו רחוי להוליד ליח בה שום מלוה גם בניחה ואלה בכל בהולדה ואי נימא דבניחה גופה היכא מלוה אכ"פ מדיין יש בו מלוה של ניחה בפל"ד ג"כ דהרי אכ"פ הוא בועל ומה לו שאינו מוליד וכי בידו הוא ות"ל היתר גמור הוא לדור עמה ת"ו דעיקר המלוה הם הבנים ובניחה הוי רק הכשר מלוה היכי דלא מוליד ובניחה שממנה מתעברת ודאי זה הוא עיקר מלוה.

עוד נראה למנ"ד כעין רחיה ממלחמות יבמות ס"ג בהא דרב מתנה בת"ד וז"ל אפילו היכי למיפטר דשמואל פליג אדרב מתנה אלא דשמואל לא נחית לפיסקא דרב מתנה ומשום היכי אמר אפ"פ שים לו כאה בנים ואינו בא לרבות בנים אסור לו לעמוד בלא אשה נפקא מינה לר' יהושע שאפי' כי' עקור או שאינו יורה כאן אסור לו לעמוד בלא אשה אפ"פ שאינו מייב כלל בפ"ו וכו' ע"ש והכא מדאתא דמי שהוא עקר או שאינו יורה כאן אינו מייב כלל בפ"ו משמע מזה דהני דאינם רחוים להוליד בחמת פעורין מפ"ו ואשתה ע"כ דהניחה אינה גוף המלוה דאי נימא דהוי גוף המלוה ה"ב מי שאינו יורה כאן וכדומה אפ"פ שאינו מוליד מ"מ הרי משתדל במלוה גופה הוי והניחה מלוה ואמאי פטור מפ"ו אלא ודאי דאין הניחה מלוה.

ובעיקר קושית האחרונים ז"ל למה השמיטו הפוסקים הרי"ף והרמב"ם והרא"ש הא דירושלמי

או בביאה, ב) וכולהו בסהדי. ג) (קידושין ב.) בכסף מדאורייתא מנלן, דכתיב כי יקח איש אשה וכתיב התם נתתי כסף השדה קח ממני, מה קיחה דהתם בכספא לכ כריני מקדשך בכחובה זו כרי זו מקודשת, וזכו מכ שלחנו בגמ' בשטר: וכולהו בסהדי. פשוט בגמ' דכל דבר שבערוה אין פחות משנים ועיין בגמ' קידושין ס"כ ע"ח וגיטין ג' ע"ב: בכסף מדאורייתא מנלן. דייק רבינו בכסף מדאורייתא ולכולי מלתא בשיעור דקידושי כסף מדברי סופרים (עיין רמב"ם פ"א מה"ח כ"ב ובכ"כ שם ובפ"ג מה"ח כ"כ): כי יקח איש אשה וגו'. ילפינן לקמן (דף ד' ע"ב) דקיחה איקרי קנין דכתיב בשדה אשר קנה אברהם אבי נמי שדות בכסף יקנו: מה קיחה דהתם בכספא. דכתיב נתתי כסף השדה קח ממני:

משנה הלכות

דבממזר נמי מקיים פ"ו כי' נלע"ד לומר דכאן לא שייך לומר עשה דוחה לא תעשה מדר"ם לקים דאמר במנחות מ' ע"ח וביבמות כ' ע"ב ובשבת קל"ג כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם אתה יכול לקיים שניהם מוטב ואם לאו יבא עשה וידחה לא תעשה וכרמב"ם פ"ג מכ' גירושין כ"ו כתב ומכ הוא לעשות חוטי למר בכסות של פשתן וכו' בדין הוא שיהא מותר שכשמצוה מותר למנין גירושין וכו' ומפני מה אין עושין כן מפני שאפשר לעשות הלבן שלא ממינו וכל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם יכול אתה לקיים שניהם כרי מוטב ואם לאו יבא עשה וידחה את לא תעשה וכאן אפשר לקיים את שניהן ע"כ עיין כ"מ שם מה שכתוב וכרמ"ם בהלכות קטנות בהלכות גירושין סי' י"ז כתוב בדברים ועיין בעור וב"י או"ח סי' ע' ובאחרונים שם וא"כ יש לומר הכי נמי דאיכא עשה ולא תעשה ואפשר לקיים שניהם לא דחי בעשה הלא תעשה וממילא לא קיים המלוה ולכן בשמיטתו בפוסקים מהלכתא ודו"ק בזה.

א) נמי יש לומר כפי מה שכתבו בתוס' כתובות דף מ' ע"ח ד"ה ניתי עשה דממעט אשה שאינה רוצה' לו דהא מי אמרה לה בעינה לי' מי איכא לעשה כלל הלכך לא חשיב עשה ודחי לא תעשה וכתבו ומ"מ ס"ד דפריך כשאתה כיבי דאמרה בעינה לי' ניתי עשה ולידחי לא תעשה ומסיק דאפי' אמרה בעינה לי' לא חשיב עשה דלא דמי למילה בגרעת ס"ת. ובתוס' שם ד"ה כגון מילה בגרעת כאבן וע"ח וכא הלאים בגילית אפשר לקיים שניהם שיעשה בעליית למר חוטין של למר ואומר ר"י דבעליית של פשתן אי"ח לקיים שניהם וכו' וזה אין לנו לומר שיהא אסור ללבוש עליה של פשתן משום דאפשר בשל למר דאין זה חשוב אפשר וכו' ס"ם ורמז עליהם בכ"מ בפ"ג מהל' גירושין ס"ם וכ"ז לא דמי לדידן וממילא הכי לא אמרינן אאי עשה ודחי לא תעשה וממילא לא קיים פ"ו בכ"ג. או יאמר דדבר הבא באיסור לא רצו להשמיענו וכמה פעמים מצינו כן בישמות ועוד בכמה מקומות ועוד יש לא-לוה מילין.

ב) ומ"ש רבינו וכולהו בסהדי. (קידושין ס"ב) אמר רב יהודה במקדש בעד אחד אין חושבין לקידושיו בעו מיניה מרב יהודה שניהם מודים מאי אין ולאו ורפיא בידיה אימר אמר רב נחמן אמר שמואל במקדש בע"א אין חושבין לקידושיו ואפילו שניהם מודים ושקיל ועדי עד רב פפא אמר חושבין לקידושיו אמר ליה רב אשי מאי דמחיך דילפת דבר דבר מממון אי מה להלן הודאת בעל דין כמאה עדים דמי אף כאן הודאת בע"ד כמאה עדים דמי א"ל החם לא קא חייב להחרימה הכא קא חייב להחרימה וכרמב"ם פ"ד מה"ח כ"ו כתב במקדש בע"א אין חושבין לקידושיו ואפ"פ שניהם מודים ק"ו למקדש בלא עדים וכתב כ"כ מסקנת כגמ' פרק כאומר להבירו ובלח"מ בשם עליו דבגמ' שם במסקנת מאי הוה עלה רב בהנא אמר אין חושבין לקידושיו ר"פ אמר חושבין לקידושיו וא"כ אין כאן מסקנא ברורה וחושבין אבל מדבאר בכי מייתי גמרא מאי דא"ל רב אשי לרב בהנא ועקיל ועדי אליבא משמע דהוי מסקנא ע"ש.

ומיהו בגמ"י שם אות ד' אמר רב יהודה במקדש בע"א אין חושבין לקידושיו עוד שם אמר ר"נ אמר שמואל וכן אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב וכן אמר רבה בר רב הונא אמר רב כו' בי דינא דבה אמרינן כו' ובסוף הסוגיא אמר מאי הוה עלה רב בהנא אמר אין חושבין רב פפא אמר חושבין וכן פר"ח בשם רב בהנא מדעקיל ועדי רב אשי החם למיקם אליבא דרב בהנא וכן כ"ג וכן רבינו שאחה בשם ר"ת וכן ראבי"ה אבל רא"ם פסק דכרב פפא קיי"ל וכאב שמע גם מאדם גדול והגם בס"ה שים להאמיר כוחיל ולא נפסקה הלכה כמי וכו' ע"ש. ובש"ג אות ג' סמ"ג כאב אמנם בסוף הסוגיא אומר מאי הוה עלה רב בהנא אמר אין חושבין רב פפא אמר חושבין ולא נפסק הלכה כמי וראוי להאמיר כך פסק הר"ר אליעזר ומ"יי וסמ"ג כאבו בשם כ"ג דאין חושבין וז"ל המרדכי (הקל"ד) במקדש בע"א אין חושבין לקידושיו ואפילו שניהם מודים וכן פי' בשל הלכות גדולות אמנם בסוף הסוגיין אמרי' מאי הוה עלה רב בהנא אמר אין חושבין ר"פ אמר חושבין ולא נפיק הלכה כמאן וראוי להאמיר כך פי' הרא"ם. ונאאתרו דברי רבינו בשם שאאב והולאו בסהדי כלומר בשני עדים.

והב"י (סי' מ"ג) כתב, המקדש שלא בעדים ואפילו בפני ע"ח חינם קידושין ואפילו שניכם מודים וכו' ופסקו כן כריב"ף וכרמב"ם. וסמ"ג כתב, חמנם בסוף בסוגיא וכו' ורחוי להחמיר וכ"פ כר' אליעזר, מכ"ל. וכתב כרשב"ץ דאפילו לסמ"ג שחושבין לע"ח, לעדות נשים לא חיים כלל, ואפילו בע"ח לא חשש אלא בשניכם מודים, אבל אם יש כאחד ביניכם לא. וכתב עוד שאין דברי סמ"ג נכונים בזה שפסק כר"פ, וכ"כ כרשב"ח (ח"ח סי' תחנ"ו) לאחד מן התלמידים שכתב רולב לסמוך על סמ"ג בזה מי שנו כ"ג וריב"ף ורמב"ם וכל הגאונים וכל האחרונים שאחר מחמיר על עלמך יותר מכל אלו, מכ"ל. וכתב המרי"ק (שורש ק"ח) שוו כל הפוסקים מלבד בסמ"ג שהמקדש בע"ח אין חושבין לקידושיו, ואפילו שניכם מודים. והע"פ שכתב סמ"ג וכמרדכי בשם רא"ם (ד' תרס"ב) דיש להחמיר, מ"מ מזינח סמ"ק דכוח בחראה עפי ומחמיר עובח פוסק דאין חושבין לקידושיו אפילו שניכם מודים, ומדברי ת"ה נראה שנוטה להחמיר (סי' ריי"ב), ואינו נראה לענ"ד. ועיין ב"ח שם.

ובטוש"ע ח"ע סי' מ"ב ס"ב המקדש שלא בעדים ואפילו בעד אחד אינם קידושין ואפילו שניכם מודים בדבר ואפילו קדשה בפני עד אחד ואח"כ קידשה בפני עד אחד זה שלא בפני זה אינה מקודשת בג"כ ויש מחמירים אם מקדש לפני עד אחד (עור בשם סמ"ג) אם שניכם מודים אבל אם אחד מכחיש כעד אין לחוש ועיין פח"ם שם ודו"ק. ועיין בספר פרי ביכורים מלוה ריי"ז שכתב כאה בקידושין ובגיטין ללא עדים אינו כלום ובחליצה יש לעיין ובידוע רוב האחושים ס"ל דאינו כלום, ועי"ש ביאור הדברים והחילוק אמאי דבקידושין לא מהני. ועיין עוד בסמוך סי' ל"ג ל"ד ל"ה.

ג) ומ"ש דבינו בכסף מדאורייתא מגלן כו'. בגמ' (ד' ע"ח) וכסף מנ"ל גמר קיחה קיחה משדי עפרון כתיב הכא כי יקח איש אשה (דברים כ"ב) וכתיב התם נאחי כסף בשדה קח ממני (ברחשית כ"ג) וקיחה לקרי קנין דכתיב בשדה אשר קנה אברהם (שם מ"ט) אי נמי שדות בכסף יקנו (ירמיה ל"ב) אני אומר נקנית והקשו החוס' וח"ת ומה לריך לכל זה לא היה לריך אלא דכסף מיקרי קנין דכתיב נאחי כסף בשדה וי"ל דבכהי לא סגי דאפי דכסף שדה קרי קנין כסף דאשה לא מקרי קנין לכך לריך להביא דאוחו כסף דאשה מקרי קנין ע"ש. ובאה רש"י כאן וכסף מגלן לאו הכא קא בעי לה אלא לקמן דף ג' ע"ב והכא כאי מחרץ קאמר לה לכולי מילחא דקא בעי למיחני כסף וכסף מגלן. ובאה לקמן שם בכסף מגלן ואו הא דאמר בנאו זכאי בקידושיה בכסף בשער ובניאה מגלן דמיקניא בכסף וכסף דאחוה אמר רב יהודה אמר רב דאמר קרא (שמות כ"א) וילאה אנס אין כסף אין כסף לאחון זה אבל יש כסף לאחון אחר ומאן ניהו אב ובנה ד' שם ואנא מייאי לה מהכא דאניאי כי יקח איש אשה ובעלה (דברים כ"ד) וגו' אין קיאה אלא בכסף וכן הוא אומר נאחי כסף בשדה קח ממני וכאן מלינו קידושי כסף דילפי לה מאחרי קראי אי אין כסף דיליף לה רב יהודה אי מקיאה דשדי עפרון ובגמ' שם ואילעריך למיכאב וילאה אנס ואילעריך למיכאב כי יקא איש דאי כאב ראמנא כי יקא הוה אמינא קדושין דיהב לה בעל דידה הוו כאב ראמנא וילאה אנס ואי כאב ראמנא וילאה אנס הוי"א היכא דיהב אחיכי לדידיה וקדשאו הוו קידושי כאב ראמנא כי יקא ולא כי אקא ע"ה ועיין חוס' שם ד"ה כאב ראמנא ומבואר מיהו דבכסף נקניא מדאורייאא וזה אה שדייק רבינו בלשונו בעבור בכסף מדאורייאא מגלן אלא שנקט בלימוד הראשון מקרא דקיאה קיאה.

ובל זה להוליא מהרמב"ם שכאב בפ"ח מה"ח כ"ב וז"ל, וליקוחין אלו מלוה עשה של אורה כסף או בשאר או בניאה, בניאה ובשאר מאאורה, ובכסף מדברי סופרים. וכן חזר ושנה דבריו בפ"ג מה"ח כ"ה המקדש בניאה הרי אלו קידושי אורה וכן מאקדשה בשאר מה"ח כשם שגומר ומגרש שנאמר וכאב לה ספר כריאות כך גומר ומכניס, אבל בכסף מדברי סופרים שנאמר כי יקח איש אשה ואמרו אכמים לקוחים אלו יהיו בכסף שנאמר נאחי כסף בשדה קח ממני ובהראב"ד בהשגות ח"ח אין פרלה גדולה מזו ופי' משובש שמע בהיות דקדש בכספא הוא שהטעהו בזה ואם כל זה לא היה לו לטעות ולא היה לו לכאוב מכ"ל וכבר האבו בזה כ"ה והכ"מ בפ"ח שם וכאבו דכוותו נמי דאיכו מדרבנן אלא לגיטאו אזיל בשרשים לסה"מ דכל מה שלמדו מדרשות אז"ל ומי"ג מדות אין נקראים דבר אורה אלא דברי סופרים אח"כ יאמר בשם בניאור שהם מן האורה והרמב"ן באריך להביא עליו על זה בספר ההשגות והכ"מ כאב דהרמ"ך נמי כשיג עליו בזה והעיד הרמ"ך בהגהותיו שהרמב"ם בעלמו הגיה ספרו ושלאחן דבר אורה והוסיף וגם אני מלאתי כן בחשובת ה"ר אברהם בנו מכל מקום לי נראה שאין מדותו נכון ממ"ש רבינו בעלמו בפ"ג ומה שכאב בספר המלות שלו וכמו שכאב כ"ה וע"ש.

ובאמת כי ל"ע מאחר שהעידו שני גדולי הדור הרמ"ך ובנו רבינו אברהם שאזר רבינו הרמב"ם ואקן בספרו דשלאחן מה"ת באין יעיד רבינו הכ"מ שאין מדותן נכון וכי אומרים על מי שלא ראה אח היום וכו' והם ראו ומי לנו בקי יותר בספרי רבינו מבנו רבינו

לברכם ז"ל ומה שכניח לעלמו רחי' ממש"כ בפ"ג ובספר כמנות שלו לפעני"ד היינו רחי' דודחי לרחשונה כחב כן כיון שכחב כחן בפ"ח כן כחב נם שם חבל לחחר שחזר בו מכלל חזר ומה שכעידו דחזר בו לחו ממקום זה דוקח חלח מכל המקומות חזר בו ובכנוחיהם חו שכיה נחמח בכל המקומות כניה שכולהו ד"ח חו שסמך על מה שחקן במקום חחד וילמדו משם לכל כני המקומות וזה לפעני"ד נ"ע.

ולא חמנע מלכניח דבר פלח מרבינו כפמ"ג חו"ח סי' קנ"ז ס"ק ג' בד"ה חדוש מרש"י קידושין ב' ד"ה בכסף ובשטר וד"ה ניחה טעמח דב"ש וכו' במשנה כסף שטר וניחה מרש"י כחוכות ג' ד"ה שוי' פי' רבותיו פי' כר"ח פ"ח מכ"ח ג"כ ח"כ כסף ד"ה שטר וניחה ד"ח ורש"י שלל זה מדרכה כפרש בין כסף ושטר כרי מקודשת לחחרים בשטילו וניחה כחקדשי ומוכן לי ושטר ג"כ חין מפורש ונשרה כמחורשה ב' פרוטות מלח"ח שם ולקמן י"ח טעמח דב"ש וחיסר ב' כשירות ניחה וכבן מחוד ע"כ.

ודברי כפמ"ג כם נחמת כחידה בלי פחרון וממש כמדרש פליחה וגלטי"ד בעזכ"י ליש דבר דיבור על חופיו וזה כחלי מרש"י קידושין ב' ד"ה בכסף ובשטר ד"ה ניחה טעמח דב"ש וכו' כוונחו דרש"י בכיון שנה בד"ה בכסף ובשטר ולח כחב נם ניחה בכדייכו רק כחב לפרש קודם כני חרי כסף ושטר וחח"כ מפרש ניחה ומה שכחב ניחה כוונחו חכח לחיחח שם נח עליה וחמר כחקדשי לי בניחה זו וכולהו יליף מקרחי טעמח דב"ש מפרש בגמר' דף י"ח ורחה דזה כוה ד"ה חדש בפי' רש"י לכפמ"ג ז"ל דבגמר' דיקן כוח חדש שם ד"ה לעיל וכוח בח"ד וחין לומר דכוונחו חד"ה בניחה לקמן שכוח לחחר ד"ה כיצמה נקנית שכרי סיים בד"ה וניחה טעמח דב"ש חע"כ ברור דגירסחו ברש"י שלו כי' ד"ה חדש.

וכוונת טעמח דב"ש שכחב כחן רש"י ז"ל ומחי נח להשמיענו זה נרחה כיון שכחב דכולהו יליף מקרחי ח"כ בשלמח פרוטה ושוה פרוטה יליף מקרח דקיחה קיחה חלח דיגר ושוה דיגר מחיזה קרח יליף וח"כ לפשר לומר דכוי חקנת חכמים ולח נמלח מפורש בחורה ולכן קחמר טעמח דב"ש מפרש בגמ' לחמר שם ר' יוסף חמר טעמייהו דב"ש כדרב יכודח חמר רב חסי כל כסף כחמור בחורה כסף צורי ושל דבריהם כסף מדינה ופרש"י חם פירש שקליס כוי של צורי וחם סחם כוי מטבע פחוחה שנלוזי וכחבו עליו כחוש' בד"ה כל כסף פי' בקונט' וכו' כילכך פרוטה לח מלית לחמרת לפי שניה של נחושת ונלוזי מטבע של נחשת ליכח ובקידושין כסף כחיב דקיחה קיחה גמרי' ולח דבגמר' שם בד"ה נופח פריך ליחח דר' חסי דחמר כב"ש מ"מ מיקר כטעם נרור דכסף קידושין נחמר בחורה ומזה לח כדר רק חמה דחמר דר' חסי קחי חב"ש פריך חמנם בעיקר לח כדר ובודחי יליף לה מקרח וממילח כולהו יליפינן מקרחי.

חדר קחמר ובמשנה כסף שטר וניחה רצונו לדייק דמחני' שלשחן כחחד נחמרו ולמה חלקן רש"י ז"ל לו יחמר דיוק נדול כיינו דרש"י כחב בכסף ובשטר כיינו שכחב ולו' כחיבור נבי ובשטר לחבר ובשטר ובכסף ונבי ניחה כחב ניחה נלח ולו' כחיבור ובמשנה ליחח כיפך זה דבמשנה כחוב כסף שטר וניחה דולו' כחיבור נבי וניחה כחיב ועו"ז נח ליכב וקחמר עיין רש"י כחוכות ג' ד"ה שוי' פי' רבותיו וכיינו דבד"ה כי"ל כחב וז"ל שמעתי כל רבותי מפרשים דקדים בכספח דקדושי דרבנן ניינו ולין לומר כן חדח דב"ש כיח קיחה קיחה משדה מפרון קידושין ב' וכל כלמד מב"ש כמו שכחוב מפורש כוח לכל דבר ועוד חי דרבנן ניינו כיחך סוקלין על ידם ומביחין חולין לעזרה על שנגחן וסוף סוף כי קח משנינן שויוה רבנן לבטילחו בטילח זנות על כרחך נריך לחה לפרש כמו שפירשתי שבקידושין נמקרין מעיקרן ולח מכחן ולבבח והמפרש לומר שויה רבנן לכל מקדשי בניחה בטילח זנות טעות נמור כיח ובח לבחיר ח"ח במחקדשת בניחה בלח נע מן הטעם הזה ולח מלינו זולת בחלמוד ע"כ ועיין בפר"ח שם.

והנראה מפי' רבותיו ז"ל דקדים בכספח כוי קדושי דרבנן וסברתם ממה דחמרו חינח דקדים בכספח כנ"ל ממילח משמע דבקדים בכספח חין להקשות כלל כיון דחז ממילח מיקר בקידושין מדרבנן כם וכם חמרו וכם חמרו ולוה בפמ"ג לעיין ברמב"ם פ"ח מה"ח ג"כ דכחב שם כ"ב ולקוחין חלו מ"ע של חורה כם ובחחד משלשה דברים חלו בחשה נקנית בכסף חו בשטר חו בניחה בניחה ובשטר מה"ח ובכסף מד"ם וכוונחו דברמב"ם ג"כ מפרש כפי' רבותיו של רש"י ולזה מרמז חיבת ג"כ שכחב ועיין פי' ברמב"ם וכו' ג"כ ולכחורה ב' חותיות כללו מיותרין כם חלח נרחה דזה כוונחו בב' חותיות ג"כ, כיינו לומר דברמב"ם ג"כ ס"ל ככי חמנם חין זה ברור כ"כ שברי כה"מ וה"ה פירשו בכוונת ברמב"ם דבחמת כחי ד"ם נמי דחורייחח ועיין בפמ"ג יו"ד בפחיחה לה' טריפות מה שכניח בשם ה"מ וחמה מחב"ם ס"ם ובה"פ לוה לעיין ברמב"ם דקרי ליה ד"ם נמי ולפשר דרבותיו של רש"י נמי ד"ם קרי ליה כברמב"ם ע"כ.

וקאמר ח"כ כסף מד"ס שטר וניחא ד"ח דגמלא לפי זה להרמב"ם ורבותיו של רש"י דכסף כוי ד"ס ומ"ז חמר ורש"י שלל זה מדרבה כפרש בין כסף ושטר כרי מקודשת לאחרים ובשבילו וניחא החקדשי ומוכן לי וכוונתו דרש"י בא להוליא מסברת זו דאין לאחר ניחיכם וכולהו דאורייתא דאם אחה רוצה לאחל ניחיכם אדרבה יותר מסחבר לפרים כסף ושטר מניחא ולא ניחא ושטר מכסף ובשעם דכרי ממילא מופרשים בדבר אחר דכסף ושטר אפשר לקדש ש"י אחרים כיינו ש"י שליח שעשה לקדש לו אשה ומקודשת לאחרים בשבילו משא"כ ניחא דאריך להיות החקדשי ומוכן לי ולא ש"י אחר ח"כ כיון דים כבר בפרש בין כסף ושטר לניחא אם באו לאחלק ניחיכם עוד אלוק יותר מסחבר לאחלק בין כשפרדים כבר מלבפריד בין הדבקים וזה כוונתו בשם אחמר אדרבה בפרש בין כסף ושטר וכבן. וכדר קאמר ושטר ג"כ היינו מפורש כוונתו בזה דהרמב"ם נחן טעם בסב"ם כוונתו דבריו בב"ב כאן אחין הדברים כאדרשין בג"ם לו מאחת מי"ג מדות נקראים דבר אורה אלא דברי סופרים ועיין ברמב"ן שם מה שהאריך לבשיב על דבריו ואח"כ כסף נמי אף שנלמד מגז"ם דקיחה קיחה וכמו שכאן רש"י בכאובות כג"ל דלבבי כוי מב"ח מ"מ להרמב"ם ד"ם קרי ליה ומ"ז קאמר דאדרבה דאי מטעם זה קרי ליה ד"ם א"כ שטר נמי ד"ם כוי ליה לקרותו דשטר נמי היינו מפורש בקרא וכבן.

והדר קאמר ונערה כמאורסה ג' פרוטות עיין לח"מ שם כוונתו בזה דהנה כח"מ שם בקשה ות"ח שטר נמי נלמד מבקש דוילאה וניחה ות"כ למה אמר שהוא מב"ח כבר נשאל על זה בחשובה בניחה ברמב"ן ז"ל בעין כמלוה ואיירן דשטר כוי ודאי מב"ח דפרק כאשה נקניה דף ט' ע"ב אמרו לר' יוחנן דלמד ניחה מבעולה בעל לא מלי למילף לה מובעלה משום דב"ח כאם אחרי בעין כסף וניחה וכי אימה נערה כמאורסה כיכי משכחת לה חיירי בשטר ח"כ ודאי ע"כ שטר נפקא לן מנערה כמאורסה ות"כ לכך נקרא דבר אורה זו הוא חשובחו ז"ל ות"כ נרחה לכאורה דשטר כוי דאורייתא וע"ז קאמר דזה לא בקשה דודאי שטר לא מפורש יותר מכסף וכוכחת ברמב"ם יש ליישב בחופן אחר דעיקר כוכחתו ז"ל דילפינן שטר מנערה כמאורסה דאל"כ נערה כמאורסה כיכי משכחת לה וכקושיית בגמ' שם זה לא בשה דודאי משכחת לה בג' פרוטות וכוונתו נרחה אדברי כחוס' ד"ה ע"ב בד"ה מעיקרא דניחא פירכא שבקשה שם כר' יעקב מאורלייניש אבחי למה לי כי יקח נבי דלא מלי יליף מק"ו מ"מ נליף מביקיעא שבקיעה לאחה כשטרי' מאם אחרת יקח לו בקיעה בכאוב לאחרת כדאיתא לקמן ד' ט"ז ע"ח ואחה כשטרי' ל"ל לקמן ד' י"ד ע"ב שנקניה בכסף מוכפדה ואה אחה נקניה בכסף אף אשה נקניה בכסף דאין מציבין על בביקש וי"ל דאי מבביקש לאוד כו"ח דלא סגי בפרוטה עד שיהא ג' פרוטות כדשיין בחמה כשטרי' כדמוכח לקמן ע"כ.

ונראה דכל עיקר חירולם בא דלא ילפינן מאחה כשטרי' כוא מקום דאז כו"ח דלריך ג' פרוטות לקדש אשה כמו אחה ואנן בפרוטה שמיינן לה לכן לריך ללמוד ממקום אחר אחנם בג' פרוטות אב"ל דלא לריכין דרשה אחרת דאז מאחה כשטרי' שמיינן לה ות"כ נערה כמאורסה נמי משכחת לה בלא שטר וכיינו בג' פרוטות ובגמ' שבקשו נערה כמאורסה היכי משכחת לה בי' יכול לאחרן בג' פרוטות ות"כ שטר שוב היינו מפורש באורה כמו כסף רק דגמרי' לשטר דמקיש כוי' ליניחה וכן כאב רש"י ז"ל להדיא דף ט' ע"ב דשטר לא גמרינן מנערה כמאורסה רק מקום דמקיש כוי' ליניחה שכאב כן אחה דבמי ר"ל שטר חירוסין שכאבו שלא לשמה אבו כויות ליניחות מקשינן אה יניחה בעינן לשמה אף כוי' וכו' באר דבמי כדר פשטי' כוי' ליניחה מקשינן דאמר קרא וילאה וכיאה ופרש"י כדר פשטה וילאה וכיאה שברי איקר שבשטר קונה אבאן למדנו ע"כ ברי להדיא דרש"י ס"ל דאה שבשטר קונה לא גמרינן מנערה כאורסה וממילא בשטר נמי היינו מפורש ואמי' שלא ניין בדברי רש"י אלא ועיין בעל אורה אה אחירן בדברי רש"י כג"ל קושית הפני"י ואפשר דגם לזה כיון בפ"י ומקנה שפירשו לאה רב לא חיים להאי פירכא ועיין במהרש"ל אה שפירשו בדברי חוס' כג"ל וברשם יוסף ואה שכאב בפ"י בזה ודו"ק בכל אלו אמקומות ואמלא כדבריו.

והדר קאמר ולקמן י"א בעאמא דב"ם נרחה כוונתו ג"כ לקושית הלח"מ שם שבק' שם וז"ל ע"ק לרבינו ז"ל מ"ם בגמ' דף י"א אמר ר' אחי (ג"ל ר' אסי וכן כוא בגמ') כל כסף האמור בחורה כסף לורי ועל דבריהם כסף מדינה ובקשו שם ובבי קדושי אשה דכאיב בי' כי יקח אים ואשה ובעלה וגמר קיאה קיאה משדה אפרון ואנן ב"ש וכו' אלא מי איאמר כבי איאמר וכו' ובשאת לדברי רבינו ז"ל למה הדר ממימרא קמייאא אריך בבי מאי דקאמר ר' אחי (ר' אסי) כוא כסף האמור בחורה דוקא אבל אן כסף כוי מד"ם וכך כוי כסף מדינה דלדאאו ז"ל כסף קידושי אשה מד"ם מיקרי ת"ו מדלריכא בגמ' לומר אלא מי איאמר ולהוליא מכל מה שאמרו ולא לאמרה אריך דד"ם כוא בודאי כסף קידושין דאורייתא כוא וזה שכאב בפמ"ג עוד בפשט עצמא דב"ם מפורש בדף י' וקשה דאטו עצמא דב"ם בא להשמיענו ואאי נ"מ בזה ובפרט דבבר כאב דברי רש"י עצמא דב"ם בתחלת דבריו ובבי בפלס לדיוק כג"ל ואף

שכלח"מ שם תירץ קושיתו כנ"ל לכפמ"ג לא ניחא ליה תירוצו לפי פי' רש"י דדוחק הוא והדר תמר ותסר ג' כשירות ניהא כונתו דמתני' כתוב ובניהם בשני ניתין וג' כשני הוי ג' כשירות מלשון מצרת ותנו קורתין תותב ג' כשיתום דברתשונה הוי מן כשורש וכיסוד וכשניה הוי ג' כשירות וזה שכתב ותיסר ג' כשירות ניהא וק"ל ועכשיו שפיר מיושב דבר דבור על תופנו וכל תות ותות מדוייקת כיושב לפש"ד.

והברי רבותיו של רש"י כוחיל ובא ליתן ניתא בה מילתא ומתחלה תניא דברים לפנ"ד ל"ע מה שרתיתי בתתנ"ם שכתב ליישב רבותיו של רש"י דמפולם לא שלה על דעתם לומר קידושי כסף דרבנן דתל"ב תקשה בתיך סוקלין נערה בתתורסה תלא דס"ל ג"כ כל דמקדם תדעתא דרבנן מקדם כדכתבו בתוס' שם משום דתמר בשעת קידושין כדמו"י תלא דתמירה זו תכתי תין כוכתב גמורה דמקדם על דעתם דתין זה תומדנת דמוכח דסומך על דעתם בתידי דתינו מפורש רק בס כמליתו דמכני ופ"ב לפי דעתם מקדם וכו' וכרי כוא עושה על דעתם שתמרו לו פי' דקרא ע"י לימודם ובשכלתם וכ"ז בתקדם בכספא תמנם מקדם בניהם כרי מפורש בתורה ובשלה ות"ב תין כוכתב דמקדם על דעתם לזה תירץ שוי' רבנן לבעילתו בעילת זנות וכתבו רבותיו של רש"י ז"ל דרב מנגיד לתקדם בניהם וכוא תמוה דנכי דמנגיד מ"מ קידושיו קידושין וחליפה שיעשו בדבר שתינוקות יודעין ופ"ב כונתם כיון דרב מנגיד ולכתורה תי ניהא מפורש בתורה תיך יעשה רב נגד דין תורה לכיות מנגיד וכבר ידוע תב שכתב הפ"ז דתפי' כרתקה לתיסורת לא תני לעשות נגד תמפורש בתורה ומכ"ם לעניות וכו' ע"ב לומר דלא כתוב בתורה בפירוש קידושי ניהא דתפשר כי יקח תיש תשה ובשלה שיקנה לותב תחילה בכסף וכס"ד בס"ם שם דף ע' ע"ב וכן מבעולת בעל תין רתי' כדמתרץ הס"ם דשם ות"ב שפיר מנגיד רב דתינו מפורש בקרא תין בכרת כ"ב תע"ג שבתמת כוא קנין גמור מ"מ מחמת לניעות עכם תמקדם בניהם כיון דלא כתיב מפורש ות"ב גם בקידושי ניהם צריך לדרשת תז"ל תו כוי קידושי ניהם ככסף דמכני כדמו"י וכו' ע"ש.

ואני תמה על הגאון ז"ל דילא ליישב וכוסיף קושיות דכתחיל לכקשות דלדעתם תיך סוקלין נערה כמתורסה ולא די שלא יישב כל צרכו תדרשב עוד ילא לומר דגם קידושי ניהם תינם מפורשים בקרא ולפי שיעתו ז"ל יקשה דלכרמב"ם גם קידושי ניהם ד"ם נקרתו וכרמב"ם ד"ת קרי לכו גם תב שכתב דמקדם בניהם נמי יכול לומר כדמו"י ותדעתיכו מקדם לפנ"ד כיון דרב מנגיד תמתן דמקדם בניהם ות"ב דעתם דלא לקדם ככי ותפ"ב תזל וקדם נגד רצונם ותקנתם זכר גילה דעתיה דלתו תדעתיכו קידם וכוי יותר מתומדנת דמוכח כיון דעשב כיפך תקנתם ז"ל כרי לכדיה גילה ועשב מעשב דלא ניתא ליה תדעתיכו וגדול במעשב ות"ב תיך כתב דגילה דעתיה דתדעתיכו קידם.

ומה שתירץ דלא ס"ל קידושי כסף דרבנן רק כל במקדם תד"ר מקדם וכיינו כמו שכם מפרשים בקרא ת"ב כוי קידושי דתורייתא תבל לפי זה ת"ב לתתי קרי לי' קידושי דרבנן ותם כונתו ז"ל לומר דס"ל ככרמב"ם ז"ל בזה כיינו דדברי סופרים קרי לי' תף דכוי דתורייתא ת"ב סותר דבריו שכתב לעיל דלא ס"ל ככרמב"ם ז"ל תלא ס"ל דכוי דרבנן ופליגי תכרמב"ם ז"ל ותם תזר בו ממה שכתב לעיל ת"ב יקשה ניהא נמי דרבנן וכנ"ל ולפ"ג עוד יש לי כמה קושיות רק לא רציתי לכתריך פ"ם ודו"ק.

ובעיקר דברי רבותיו של רש"י תלה בדעתי ליישב דבריכם ממה שהקשה תליכם רש"י ז"ל דתי קידושי כסף דרבנן כתיך סוקלין נערה כמתורסה על ידן ומניתין קרבן לעזרה דתפשר דתב"ל דמדתורייתא דסוקלין נערה כמתורסה כיינו בתקדשה בשטר וכמו שתמרו בגמ' לכדי' נערה כמתורסה כיכי משכחת לה בשטר ורבותיו של רש"י סוברין דלא משכחת לה בשטר ובכן סוקלין ומניתין תל שבגתן תעתה ובקידושי כסף תפשר דתב"ל ס"ל לרבותיו של רש"י דתין סוקלין וכו'.

ומצאתי תון לדברי ממה דכתב כרמב"ם פ"ג ממלכים ב"ב לא ירבה לו נשים וכו' ותם כוסיף תתם ובעלה לוקה וכו' וכתב בב"מ ק"ל מנ"ל שלריך שיבעלנה דילמא כשקדשה לבד מיקרי מרבה ומדרבה ס"ל לרבינו פילגשים בלא כתובה ובלא קידושין וכו' ת"ב מכיון דקדשה תפ"ם שלא בעל מיקרי תשה ול"ע תי תיתי' בשום דוכתא ע"ב. וכתב בספר גופי הלכות וז"ל ותפשר ליישב דרבינו ז"ל לשיטתי' שסובר דקידושי כסף תינו תב"ת לכן כתב ובעלה דכוי תב"ת לפי שכתב לוקה תבל תקידושי כסף לבד תינו לוקה תפ"ם שתסור משום דקידושי כסף ללמד מי"ג מידות ותין עונשין מן הדין וכרמב"ם פ"ד תב"ת כ"ו כתב בתקדם בפסולי עדות של תורה תינה תקודשת בפסולי עדות של ד"ם תו בעדים שכם ספק פסולי תורה תם רלה לכנוס תוזר ותקדם בכשרים ותם לא רלה לכנוס לריכה גט ממנו מספק. וכתב ב"ב ודע שבפסולי עדות יש תלוקת בין כמפרשים ז"ל תי תלו כן תדברי תורה ותי תלו כן תד"ם שקלת מן הגאונים סוברים שכל תותן שכן נלמדין מן תמדרש כקרובי תתם כם תד"ם וב"ב רבינו בפי"ג ת"ב

מדות וכו'. ובמל"מ סם כתב ויש לתמוה שברי הוא ז"ל כתב לעיל בפ"ח מה"ח גבי קידושי כסף דאע"ג דד"ס קרי לי' רבינו מ"מ ד"ת גמור היא לכו ואם בא אחר עליה נברג בקידושי כסף ולא תפסו בה קידושי אחר וכו' ה"ב מאי ס"ל לדעת רבינו אי קרושי האם נקראי ד"ס וכלא פסולי לגמרי כן וכו' ואולי דשאר בגאונים סברי דדבר כלמד מי"ג מדות דין ד"ס גמור היא לכו ולהכהו דייקא נפקא לי' מה בם בפסולים מה"ת או לפסולים מי"ג מדות וכו' ע"ש.

והנראה דבאמת יש לן מקלת גאונים דס"ל דדבר כלמד מי"ג מדות דברי סופרים גמור כוי וכמו שכתב כג"ה וכמל"מ ולדידהו ודאי דלעניו קידושין נמי דברי סופרים גמור מקרי וודאי דאין סוקלין על קידושי כסף ואין לוקין עליהן ומאחר י"ל דרבותיו של רש"י נמי כוי ממקלת בגאונים ובפ"ק בשיעתייהו אזלו דד"ס גמור קרי לי' ודו"ק.

אך אמת דגוף דברי בעל ג"ה אינן מוכרחים דמה שרגיל לכוכיח דלכן כתב ברמב"ם ובשלה דאל"ה היו לוקה אקידוש כסף לא ידענא מנ"ל כה דברמב"ם מיירי דקדשה בכסף ולשיעתי' אזיל דילמא בה"מ בקשה קשיתו לברמב"ם כשקדשה בשטר ואז אפי' קודם שבעלה כוי א"ת דאורייתא לד"ה ושפיר אתי קושיתו ז"ל ובזה לא שייך תירוצו ז"ל וגם מברמב"ם פ"ג מה"ת לכאורה משמע כיפך סברת בג"ה שכתב שם במקדש בביאה ברי אלו קידושי תורה וכן מתקדשת בשטר מה"ת אבל בכסף מד"ם וכן דין בכסף מדין תורה ופירושו מד"ם שנאמר כי יקח איש אשה ואמרו חכמים לקוחים אלו יבי' בכסף שנאמ' ואתי כסף בשדה קח ממני עכ"ל ברי להדיא שכתב דכסף כוי ד"ת ממש וזה כיפוך ממה שכתב בג"ה אמנם אין זו קושי' כ"כ דהכ"מ כיתב לו שם גירס' אחרת בדברי ברמב"ם ז"ל ואפשר דגם בגופי' הלכות כי' לו גירסת בכסף משנה, אבל ברשות קשה.

ובחפשי בספרים ראיתי בספר לימודי ד' לימוד ח' שכתב דברי ג"ה בע"ל וכתב עליו וז"ל ומורות נפלאתי על ברב ז"ל שברי ודאי קידושי כסף מגז"ש דק"ק גמרינן לה מכל דוכתי ובגז"ש אין כפה יכול לדבר אלא עושין מן הדין והלא בכמה עושין ילפינן מגז"ש בכמה דוכתי בגמ' אספרם מחול ירבון וז"ל רש"י בפ' בסו"מ דף ע"ב כל היקש וגז"ש וכו' ועושין ממנו עיין רש"י ר"פ בשוחט ובמעלה וז"ל ברמב"ן ז"ל בבשגותיו לספר במצות בעיקר כה' אבל על בהיקש מזכירין ועושין וכן בגז"ש כמו שלמדו לג' דורות בערוות ע"ש ועוד לדבריו מי שקדש בכסף ובא אחר ובעלה שאינו נידון בחנק כדין בא על א"א ודאי בורכי היא ועיין לרבינו בפ"א מה"ח ובלא"ה סם וז"ל ברדב"ז ס' תע"ו דאע"ג דקיי"ל דאין עושין מדין ק"ו ומ"מ מגז"ש וכו' ע"ש.

והנה מה שהקשה לי' ברב ז"ל מפרש"י וברמב"ן וברדב"ז ז"ל לא ידענא במחכת"ה מאי מקשה ולא בג"ה ז"ל פי' דברמב"ם ס"ל בכי א"ה וכי נברת אגברת קרמית וברמב"ם אפשר דפליג עליהו וס"ל דאין עושין אפי' מדין ג"ש ובפרט דכבר ראינו לברמב"ם ז"ל חולק עם רש"י ז"ל ושאר פוסקים בבאי דינא דגלמד מדרשא וא"ה אפשר דגם בבא פליג ומה שהקשה מגמר' ג"ה לא קשה דברמב"ם לדעת בגופי הלכות לוקים לכו כמ"ד דעמ"ה ולי' לא ס"ל ובאם שהקשה מדברי רש"י ז"ל לשיעתו כי' לו להקשות יותר מדברי רש"י בקידושין גופי' כיינו מכתובות וגיטין ל"ג דשם כתב להדיא דמכח ג"ש לוקין אקידושי כסף אמנם לדידי לא קשי' מזה וכנ"ל.

שוב ראיתי שהקשה עליו ג"ה מקידושי שטר וכמו שהקשתי לעיל וזה ודאי לפע"ד קשה עליו וב"ה שכותי לדעתו ברמה בזה ועי"ש מה שתירץ קושית הכ"מ ז"ל אמנם בעיקר קושיתו מה שהקשה עליו בנורות דס"ל מילתא דלא כתיבא בתורייתא רק אתיא לי' מדרשא דאין לוקין עליו ולעע"ד להלדיק דברי ברב גופי הלכות ז"ל לכאורה היא לי' סיעתא ממה שבאתי לעיל דברי כמ"ל וכ"כ ע"פ פי' כמ"ל ז"ל ועכ"פ ברמב"ם כתב להדיא דקרושי האם אינם פסולין רק מדרבנן וממילא יש לומר דבג"ה ס"ל דגם ברמב"ם בשיעתייהו אזל. והנה בשו"ע חו"מ סי' ל"ג סע' ג' כתב בפסולין בין מן האב בין מן האם וכתב עליו ברמ"א ז"ל וי"א דאינו פסול רק מדרבנן אע"ג דשאר פסולין מדאורייתא וע"ע לענין עדי קידושין כמו שנתבאר בא"ע סי' מ"ב (מרדכי פרק זה בורר) וי"א דקרושי האם נמי אינם פסולים אלא מדרבנן (מיי' פי"ג מה"א) ע"כ.

וחש"ך שם באריך ברמה להביא מדברי רמ"א ז"ל שבניה דברי ברמב"ם בפשוטן וכתב דלפי דעתו ברמב"ם רק ד"ס קרי לי' כמ"ש בכ"מ פי"ג מה"א וכ"כ בריב"ש סי' י"ד ובניה שם תשו' ברשב"א שזה טעמו של ברמב"ם ז"ל וכן בניה בשם ברשב"ץ וכן ס"ל ברמב"ם בה"א פ"ג וז"ל במקדש בניאה (ואני בשאתי לעיל דאי' זו מעלמי שבדי לי) וכתב ובה"מ שם כתב דנוסחא זו אינה נכונה וכו' ולפע"ד נוסחא זו נכונה והיא נדפסת בספרי מיי' בגדולות שנדפסו בשנת ס"י ובם' מיימ' (שנדפס שנת של"ד) וכן בשאר פוסקים וכו'

וכ"כ כנ"י ור"מ גופי' נמ"ח ס"ם מ"ג בשם תשו' רשב"ץ דמ"ש כרמב"ם דקרובי כתם מד"ס היינו מלא למעין שחיטם וכללים בדברי ר' שמלתי למעין מניין במלות וכו' ובקשה על כ"כ ז"ל דבפ"ד מכ"ח כתב כיפך ממכ שכתב עלמו כתב בפ"ח מכ"ח דד"ס לחורייתא הוא (וכיה בתמת קושיית כמ"ל שכתבתי לעיל ול"ע ותרי נגיתי בסגנון תחד ניבתו ודו"ק).

ובמופו כתב תפי' תימת שדמת כרמב"ם דקידושי כסף
כם מדברי סופרים ממש כיון שתין מפורש
בתורה רק נלמד מי"ג מדות מ"מ כרי כרמב"ן וכל
כפוסקים כוכיתו דכוי מלחורייתא וכו' ותפשר דס"ל
כמ"ש כ"כ שכתבתי לעיל וכו' ועי' ברע"ת שם מכ
שליין, וכתתר כיעב לתחר שכניית דברי כש"ך כתב ותני
כוכתבי שכל רתיותיו תינם כלום ודברי רמ"ת נכונים
ועיין בניתור כגר"ת שם ובנתיבות כמשפט ובפ"ת שם
וכניית שגם בתש' פ"י כשיג תרמ"ת ז"ל ועי' בנוב"י
תניינא תכ"ע סי' מ"ג מיי"ם בכל כמקומות ודו"ק.

והיצא לנו מכ"ז דדבר זה כוא מחלוקת כרתשונים ז"ל
למעין פסולי עדות מן כתם ויש לן גדולי
כפוסקים דס"ל דתכ"ג דכוי דרבנן ממש כיון דלא
מפורש בתורה ותין טוענין עליו וממילא תזדכ לכ
פליתת כל"ד ז"ל תגופי כלכות ז"ל דתית ליכ עמודי
טולם דס"ל כותי' ולתו יתידתי כוא וכ"ז נעלמה ממנו
מכגתון לימודי ד' ז"ל. ברם מה שתני תמכ תפוסקים
כנ"ל כוא מה שרנו לפרש בדברי כרמב"ם דקידושי כסף
ד"ם קרי לי' סבירת ליכ נמי דלא נקי עלייכו וכן כבין
לכתורה כש"ך ז"ל במה שכתב ותפי' תי תימת דדברי
כרמב"ם ז"ל וכו' וכבין שכן דעת כרמ"ת ז"ל ומל"מ
כנ"ל וכג"כ כנ"ל וגרתה דיתד כולם כודו ותמרו דתפשר
לפרש דכר"מ נמז"ל ס"ל דתין לוקין תקדושי כסף
ולמ"ד כרמב"ם בפירוש כתב לכיפוך וכוא שכתב נפ"ת
מכ"ת כ"ג ונקומין תלו מ"ע של תורה כן ובתתד משלשה
דברים תלו כתשה נקניית בכסף תו בשטר תו בניתה
וכו' ונקומין תלו כן נקרתין קידושין תו תירושין בכ"מ
ותשה שנקניית בתתד מג' דברים תלו היא כנקרתת
מקודשת תו מתורסת (כ"ג) וכיון שנקניית כתשה ונעשית
מקודשת תפ"פ שלא נעלה ולא נכנסה לניית נעלה כרי
היא תשת תים וכבא עליה תוץ מבעלה חייב מיתת ב"ד
וכו' כרי לכדיית דכרמב"ם כתב וס"ל דגם תקידושי כסף
טוענין דתכולתו קתי כתי וכיון שנקניית כתשה וכו'
וכבא עליה חייב מב"ד וכמו שכתב לכדיית ותשה שנקניית
בתתד מג' דברים ודייק לכתוב בג' דברים ולא כתב
ותשה שנקניית בג' דברים תו בשטר ובניתה תע"כ
דלמעין חיטוח ס"ל לכרמב"ם דתין נ"מ בין כסף לשטר
ובניתה לדינא ותכולתו טוענין רק דלמעין קריתה נ"מ
וכנ"ל וזה לענ"ד רתי' ברורה בעזכ"י דכרמב"ם ס"ל
דקידושי כסף כוי דתורייתא ממש לדינא (ומה דקשה
לכרמב"ם מכל' עדות מיין לקמן תי"ב.) ול"ע תכני
פוסקים לענ"ד שלא כרגיתו בזה.

גם מדברי כרמב"ם בפכ"מ פי"ז מכ' כלים מי"ב נרתה
כן שכתב שם ולא יעטך לתר שיעורו מד"ם עם
כשורש תשר בידינו שכל כשיעורים כלכה למשה מסיני
לפי שכל מה שלא יתבתר בלשון בתורה יקרא מד"ם
יכלול שיכי' כדבר דעת סופרים כמו בפירושים
ובכלכות במקובלות מן משה מסיני תו תקון סופרים
כמו בתקנות ובגזרות ושמור כל זה ע"כ ע"ש בעולה
מדבריתו דכרמב"ם בתמת ס"ל דקידושי כסף כוי
דתורייתא לענין דינא ודלא כבגופי' כלכות ודעימי'
כנ"ל. ודבריכם לפעות כמוני ל"ע.

ועתה תבת בס"ד ליתב מה שבקשה כש"ך ז"ל דברי
כ"כ לתכדי וגם קושית במ"ל שבקשה כמותו
כיינו שכתב בפ"ת דד"ם כוי דתורייתא וגבי פ"ע כתב
דכרמב"ם ס"ל דכוי דרבנן ממש וכנ"ל ובלע"ד ליתב
בב' תופנים. ת) יש לומר כדברי בסמ"ע ובגר"ת ז"ל
דבתמת כתי קרת לה כוי רק לסמכתת בעלמת בקרובי
כתם ועיין בלח"מ בפ"ד מכ' תיטות מה שכתב בלימוד
תם תינו ענין ע"ם ועיין בכרדב"ז פי"ג מכ' עדות מה
שתירן בדברי כרמב"ם דלא תקשה לי'. ב) לפי מה
שכתב בהגהות תמרי ברוך להגתון ברוך טעם ז"ל בתו"מ
כנ"ל וז"ל ול"ע לפי מה שפי' כש"ך בעלמו בגי' ברמב"ם
שדין כסף ד"ת ת"כ כ"כ מכרתוי שפסולי קרובי כתם
ג"כ יכי' נקרתים פסול ד"ת ולשון כרמב"ם פי"ג (יש
כתן ע"ם מה שכתב פ"ג עוד שם ממשפחת תם עוד שם
תכלות פ"ז פ"ז מ"ע ול"ל כמו שכתבתי) מכ' עדות
מורה לכיפך כי זה לשונו תין פוסלין מד"ת אלא
כקרובים ממשפחת אב גם ממה שכתב תחלה מפי
כשמועה וכו' וכן מסיים תח"כ תגל שתרי הקרובים
וכו' כולן פסולין מדבריהם נראה להדיית שסובר שקרובי
כתם תיום בכלל פסולי תורה שבעל פה כ"ת מדרבנן
לכך כתב מדבריהם ובכל' תיטות כתב שקידושי כסף
מד"ם ועיין ל' כרמב"ם בעלמו בפכ"מ כלים פ' י"ז
מי"ב (כבתתי דבריו לעיל) ובתוי"ט פ"ז מתכלות כ"ג
וכו' ע"ש.

ונראה כוונתו ז"ל דבתמת קרובי כתם פסולים רק
מדרבנן וכדעת כ"כ ז"ל וכרמ"ת וכה דלא קשה
כסתירה תירן דהכא כ' מדבריהם ולשון מדבריהם
תורה דכוי דרבנן ממש וכתם כתב מד"ם ולשון מדברי
סופרים משמע ד"ת וכנ"ל וכה דלא קשה לי' להגתון ז"ל
דסוף סוף קשה כיון דתרווייהו מדרשת קתי כסף

האשה נקנית. לבעלה, דאלו אף קיחה דהכא בכספא. ד) ותנן האשה נקנית בשלש דרכים וקונה את עצמה בשפחה אין קנין בכאי
דרכים: בשלש. כתי שלש לשון נקבה היא ובגמ' בעי למאי תני לשון נקבה: וקתני הא עלמא. להיות ברשותה להנשא לאחר:

משנה הלכות

קידושין וקרובי כתם ות"כ למה ברמב"ם בעלמו בכסף קידושין ס"ל דהוי דאורייתא וקרובי כתם ס"ל דהוי דרבנן כיון דתרווייהו לא כתיבי בתורה ע"כ ל"ל כמו שכתבתי לעיל בשם הסמ"ע והגר"א והרדב"ז ז"ל דהאי קרא לא כתב רק לסמכתא בעלמא והכל על מכונו יבא בשלום לאחר זמן רחיתי בס' בתר יעקב סי' ל"ג שכתב דהסמ"ע לא ילף ידי חובתו ביאור דעדיין קשיא מנא ליה להרמב"ם זה דלא כתי רק לסמכתא וגם לפי זה גם לזכות הוא מדרבנן והרמב"ם לא כתבו כל"ל וכתב לבאר דברי הרמב"ם לפי דעת בעל המאור וז"ל כיון דלא חיפשינא בגמ' להדיא אם הלכה כר"י דמתניתין דהמקדיש בגיסו כיון דאינו רשאי ליורשו אם כר"י דברייתא דפוסל בגיסו לכתחילה נקטינן לחומרא ובדיעבד במזות אשה וכל מקום שרשאי להחמיר חוששין לדברי ר"י דמתניתין מכ"ל ובעל המלחמות כתבו מיי"ם מה שהאריך הרבה לייסב דברי הרמב"ם קחכו משם ותרוה נפשך ומה שכתב הש"ך ז"ל דגם הד"מ הביא דברי הרשב"ץ בס"ם מ"ב לעני"ד לא מלאתי כן בד"מ רק בב"י שם אבל ברמ"א בהגהותיו על הש"ע הביאו מ"מ לעני"ד לפי מה שכתבתי לעיל גם הא מיושב לרמ"א ז"ל ודו"ק כי קלרתי בזה ותשוב' הרשב"ץ אין לי למיין בה.

והוצאא לו מכ"ז דהמ"ל והרמ"א לפי הנוסח הש"ך ז"ל בדבריו והגופי הלכות ודעימייהו ס"ל דקידושי כסף דרבנן כיינו לגמרי ואפי' אין מושכין עליהם ואף דבדברי הרמב"ם לכאורה אי אפשר לומר דס"ל הכי וכמו שכתבתי מ"מ לרבותו של רש"י יש לומר דס"ל כן וס"ל דאין לוקין מקידושי כסף דמדבריהם הם לגמרי וכן הוא לכאורה בנמק"י גיטין וכעת תיגי זוכר מקומו וכתב שם דכה דרחינו כמה פעמים דחז"ל הקילו בנט בשעת הדחק הוא משום דכל המקדש מדעתי' דרבנן מקדש וכוי כמו הם אמרו והם אמרו (ואף דלא קיי"ל הכי וחלילה לומר דכל גיטי נשים הם רק מדרבנן) מ"מ אפשר לומר כן דזוכי שיטת רבותיו של רש"י ז"ל ולא לריך לדחוק כהחש"ם הנ"ל ודו"ק כן נלענ"ד.

עוד הקשה שם החתן סופר ז"ל לפי דעת הט"ז דאין אמרינן דרב מנגיד כיון שהוא מפורש בתורה ע"ם וגדולה מזה כי' יכול להקשות לשיטתו ז"ל דמה יענה לדידן דלא ס"ל כרבותיו של רש"י וס"ל דבעילה מפורש בקרא וכמו דס"ל לרמב"ם ז"ל וכל הפוסקים ות"כ דאין מנגיד רב בחמת אליבא דהילכתא אדבר שמפורש בתורה אמנם לענ"ד דזה לא קשה מאחי שעמי אחת דדברי הט"ז לאו ד"ה הוא ועיין באחרונים מה שפלפלו בדבריו ועיין חו"י תשו' קמ"ב שהקשה דאפי' מה שהוא לדעת קלת מלוה מה"ת מיאו שאסרו חכמים משום גזרה והיא לנכרי תשיך שחז"ל אסרוה אמת ילמד ממעשיו תוס' פ' כרבית ובאחובות ל"ד ע"א ל"ד מעשה שבא דרבן ובוותי' קיי"ל אפ"פ דאתבב באורב כי קודם היא ואין מעשיה קודם וגדולה מזו דקרא אמר כל עץ ג' שנים יביה לכם וגו' ובגמרא ר"פ כ"מ היא תנא דאחי כרם רבעי ועיי' תויי"ט פ"ז מ"ו ע"ש.

עוד נלענ"ד דהכא אפי' הט"ז מודה כיון שאפשר בקידושין אחרים, בשטר או ביאה ובשלמא היכי דלא אפשר לקיים בתופן אחר ורולים לעשות סיג לדבר אמרינן כיון דהדבר מפורש בקרא אין עושין מה שא"כ היכי כרי אפשר בתופן אחר היותר נאה ואנן מלקינן לי' אמאי דלא שמע לתקנת חז"ל כיון שיש ג' דרכים ואחמיס בחרו בב' מהם שהיותר עובים משום פרילותא וכיון דלא שמע לכם מנגדין אותו ועיין ברמב"ם מה טעם בגירסא ובריי"ף בביא ב' טעמים בגירסא זו.

ודבינו ז"ל כדי שלא לעשות בחלו בחד בכסף מדאורייתא מגלן שלא נעשה לומר דהוה דרבנן וכדעת רבותיו של רש"י או הרמב"ם לפי בגירסא ום"י.

ד) **ומש"ה** בחשב בקניא כו' עיין תוס' שהקשו מ"ש בכאן דקאמי בחשב בכ"ע ובאחובות אנן בחולה ולא כתיב בכ"ע בחולה ואי' דאנא אקרא קאי כלומר בחשב המבוארת בפסוק דחשכאנא חשב מבוארת בקרא גבי ניסואין דכתיב כי יקח איש אשה, ועיין מהרש"א שהעיר דבימה קאמי בימה וכו' וי"ל דבחולה קידושיה לאביה וא"כ מיירי מכל בחולות ולא שייך לומר בחולה בידועה כי כולם ניסואות כן וקאי אכל בחולות ישראל ואלו אמר בחולה בית אפשר בחולה בידוע אבל כאן מיירי בחשב בקניא שבבר נתגדלה ומקדשה עלמה לכן אמר בחשב בקניא בכסף ובשטר. ועיין רים בלכות באחובות לרבינו בר ישראל דבעי למינסב איתחת וכו'. ועיין עוד בסמוך (אות כ') ודו"ק.

בשתי דרכים ה) במיתת הבעל ובגט, נקנית בכסף בשטר ובביאה. בכסף בית שמאי אומרים בדינר ובשוה דינר ובית הלל אומרים בפרוטה ובשוה פרוטה, והלכתא כבית הלל. וכמה היא פרוטה, אחד משמונה באיסר האיטלקי דהוה בשטר. מפרש בגרייתא (דף כ ע"ב) נותן לה כסף או שור כסף ואומר לה כרי זה מקודשת לי, שטר כותב לה על כנייר חע"פ שאינו שור פרוטה כרי זה מקודשת לי, ואומר לה, ניהא אומר לה כרי זה מקודשת לי בניהא זו ובזה עליה נמדים: בית שמאי אומרים בדינר. בגמ' (דף י"ח) נחלקו רבי זירא ורב יוסף בטעמייהו דב"ש: בפרוטה ובשו"פ. פרוטה של נחושת: באיסר האיטלקי. של כסף ודמיו שמנה פרוטות, וכזה הלא מפרש כמה היה דינר משום דידוע כיה שדמיו אחד מכ"ד בדינר של זהב, אבל פרוטה היכא פלוגתא זימנין דזיילי וזימנין דייקרי (דף י"ב ע"ח) ועוד דדברי ב"ש בהלכה כותייהו לריך לפרש טפי: האיטלקי. מפרש ר"ח אחד מכ"ד בדינר והם כוזלו ממדו של שלשים ושתים בדינר ולעולם קל"ב פרוטות בדינר חשוב ו' פעמים ל"ב וחמלה קל"ב ובימי רבי סימא היו בחיסרים יקרים כמשפטם כ"ד בדינר ומלחת שבפרוטה שהיא קל"ב לדינר היא אחד במיתת הבעל ובגט. כלומר אי לא קחני לה במיתת הבעל או בגט, ובמשנה גרס גט קודם מיתת הבעל: בכסף

משנה הלכות

והגה בחי' הרי"ם ובחב"ג כתבו דמה שאמרו בחשב נקניה לה סגי במה שחשב שקבל הכסף חלה בעי שתקנה הכסף בקנין ורק אז חלו הקידושין דבקנייה הכסף חלות הקידושין. וכתב מ"ז חחני בגליון בחסיד מורנו ר' יהודה הרי' חלחר זל"ל בספרו פרי ביכורים מלוה ריי"ג דלפ"ז דבר פחות משו"פ לא הוי קידושין הוא מטעם דלא מקניא נפשה, ל"ע דבלא זה לא שייך קנין על פמשו"פ מיין רמב"ם פ"ח מהל' מכירה, ומיושב בזה קושיית התוס' קידושין ני"ו ע"ב ד"ה המקדש, דהמקדש בחיסורי הנאה חינה מקודשת, ולהאורה הרי יכולה ליהנות שלא כדרכה, ולהנ"ל ניון דבחיסורי הנאה לא שייך קנין ממילא חינה מקודשת. ולא דמי לגט דשם כמיקר היא הנחינה ות"ל קנין כלל, רק שיקרא נחינה ולא מגדר קנין כלל ע"ש. ובזה יש לייישב נמי מקירת המל"מ בחשב חולה שי"ם ונתן לה חיסורי הנאה דלדידה שווי פרוטה אי מחקדשת, ולהנ"ל פשוט ניון שלא קנאה בחיסורי הנאה חינה מקודשת, ובחרבתי נמק"ח.

ח) ומש"ה במיתת הבעל ובגט, מיין במשנה שהקדים גט למיתת הבעל ורבינו הקדים מיתת הבעל לגט וגראה כוונת רבינו דלשון וקונה חת עלמה משמע מדעתה ובגט לאו מדעתה ומרלונה שהרי חשב מחגרשת לדעתה ושלא מדעתה אבל במיתת הבעל קונה חת עלמה בע"כ דבעל ובע"כ של שניהם אי"י דחשב כשרה אינו ראוי לגרש וכמ"ש שלכי גיטין דחפילו מזנה מוריד עליו דמעות ות"כ ניון דנשים בחזקת כשרות הן ולא שכיח גירושין ולכן אמר במיתת הבעל ובגט ובגט דבמיתה נמי אמרינן למיתה לא חיישינן ולא שכיחא כדאמרינן ריש יומא בכה"ג דלר"י מחקינן לו חשב אחרת ואכמים אומרים ת"כ אין לדבר סוף אלא מיתה לא שכיחא מ"מ לזמן מרובה מיתה שכיחא מיין תוס' שם ושו"ת חכ"ל סי' מ"ח ובשמ"מ כל' סוכה פ"ד הט"ז ומיין ב"י יו"ד סי' רכ"ח ותמיה לי דהא מיתה מצויה כות בכל יום ומיין תוס' פ' הכותב פ"ג ע"ב דבחשב מיתה שכיחא ת"כ אדרבה בחשב שכיחא ומיהו כבר כתב הרחנ"ח בחשובה ח"ב סי' ס"ג דאף דמיתה לא שכיחא יש דברים דלגבדם מקרי מיתה שכיחא ע"ש ומיין גיטין ל' ע"ב ופ"ה ע"א מיתה שכיחא עשירות לא שכיחא ומיין משנה כלכות כתובות סי' כ"ד ושו"ת משנה ח"ב סי' מ"ח ודו"ק. ות"ה ני"ל דרבינו ס"ל דלגבי גירושין מיתה שכיחא ומחני' ס"ל כתוס' דמיתה נשים שכיח יותר ודו"ק.

ומה שנלפענ"ד עוד בהקדם קושיא לחת שהקשו בתוס' ד"ה בחשב שבחחיל בחנא בה"ח בידיעה ובכתובות לא כתבו כבחולה ניחחת מיין חות הקודם, ומה שנרחה לפענ"ד בס"ד בהקדם קושיית הרמב"ם בניהא בחוי"ע ריש קידושין וז"ל יש לשחול בכאן מפני מה סידר קידושין בחחרונה וכיה נכון להקדימה ולכאורה סדירה קודם כתובות ותי' ז"ל דיכיו סידורם כן מפני שכיה רלונו של בחנא לילך ע"ד בכתוב שבהקדים גירושין קודם ניסואין וכוח מה שחמר בהב"ה וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה וילחה מביתו והלכה וכיתה לחיש לחר ומתוך דברו שחמר וכיתה לחיש לחר למדנו פרק מפרקי בקידושין כמו שנתבחר בגמ' מקיש כויה ליליתה ע"ש.

ולפ"ז לחי שפיר שפתח בחנא בהחשב כ"ח בידועה שקלי על החשב שדבר ממנה בשלבי גיטין וכיינו החשב שבוליתה בעלה וגירשה משום שמלא בה ערות דבר וכמ"ש ב"ש חומרים לא יגרש חדם חת חשתו חלא ת"ל מלא בה ערות דבר שנחמר כי מלא בה ערות דבר וב"ה ור"ע שנחלקו עליהם נמי פי' דלא נחלקו חלא בזווג שני אבל בזווג ראשון לכ"ע שוי כמשלח ות"ל מה שחמרה תורה והלכה וכיתה לחיש חחר מיירי שמלא בה ערות דבר שמנוה לגרשה וחחי שפיר שפתח בחשב נקניה כלומר דחותה חשב שגירשה בבעל ברחשון נקניה

משמוכ בחיסר: **ת"ד** פרוטה שאמרו אחד משמונה באיסר האיטלקי, נפקא מינה לקידושי אשה. ליה חד מן מאה ותשעין ותרין בזווא. דש"ש דנ"ג קצ"ב סימן. ח (ב"מ מד:) ת"ר פרוטה שאמרו אחד משמונה באיסר האיטלקי, נפקא מינה לקידושי אשה. פרוטות כן: **אחד** משמונה.

ולחפוקי מדר' יוסף (י"ב ע"ח) דסבר למימר פרוטה כל דהו וכל מה שבדורות משנים חת כמעשה פעמים שפותחין ופעמים שמוסיפין ממשקלה, וכוח שם משה כסף דינר משה שני פנדיונין, פנדיון שני חיסרין חיסר שני מוסמוסים משמש שני קונטרונקין קונטרונק שתי פרוטות נמלח פרוטה חחד משמונה בחיסר כחיטלקי: **נפ"מ** לקידושי חשה. וכמקדש בפחות משו"פ חינה מקודשת, ומיכו כמקדש בשוה פרוטה ולח בפרוטה עלמה חפילו חינו שוה ודחי פרוטה כרי זו ספק מקודשת דחייסינן שמח שוה פרוטה בחדי, כלומר במקום שחין חמרים מלוין (ועיין לקמן דרבינו לח פסק כשמולן). וכמקדש בפרוטה, חם בח חחר וקדשה לח חפסי בה קדושין ומוחרת לרחשון בלח גע ואפילו לכשן וחם חינו שוה פרוטה חייסינן וכוי ספק קידושין:

משנה חלכות

בשלש דרכים ומה מדויק בזה כ"ח כחשה לפמ"ש שחמר כחכם ומוליח לחי חח כחש"ה בה"ח כידועה מר ממות ומיושב למה לח פחה בבחוצות בה"ח כבחולה ניחחה כמובן.

ולפמ"ש נרחה ליישב עוד מה שפחה בחנה כחשה נקניה ולח פחה כחיש קונה ועיין חוס' כמ"ש כחיש מקדש ולכי"ל דבגמ' חמרו דרכו של חיש לחזור חחר חשה כי דרך עיין שם דף נ' מי חוזר על מי בעל חבידה מחזיר על חבידתו חלח דזה בזווג רחשון בחולה ניחחה חבל בחשה שגירשה בעלה שחלח בה מרוח דבר כבר חין זה דרכו של חיש לחזור לחריב חלח כיח כולבת לחריו ובפי' חמרה תורה וילחה מביחו וכלכה וכיחה לחיש חחר כלומר כחן חחר שילחה מביחו וכלכה וכיחה לחיש חחר שביח כולבת ומחפשת לה חיש לחזר לחריב ופ"ד שחמרו חז"ל זה כולית רשחה מביחו וזה מכניס רשחה לחוך ביחו שבחח חלל ביחו וכוח מכניסה.

ויש ליישב בזה מה שקשה עוד לשון בחנה כחשה נקניה בשלש דרכים וקונה חת עלמה בגע ובמיחת כבעל דלכחורה כל דיני גע מפורשים בחמכת' בפני עלמה וכבר ידעינו קנין חרוח לה בגע וגם נקניה כבר ידעינו וכרי כבר למדנו מסכ' יבמות ומבואר שקונה עלמה בחיחת כבעל וכחובות כל כקניניס וגם קנייני יבום ולכי"ל י"ל דבחנה דרש סמוכין ועל כקרח קחי שדרשו שלכי גיטין כי"ל וילחה מביחו וכלכה וכיחה לחיש חחר בכחוב קרחו חחר שחין זה בן זוגו של רחשון שזה כולית רשחה מביחו וזה בכניס לחוך ביחו זכה בשני משלחה שנחמר ושנחה בחיש בחחרון לח זכה קבריחו שנחמר כי יחות בחיש בחחרון כדחי הוח בחיחה שזה כולית רשחה מחוך ביחו וזה בכניס רשחה לחוך ביחו ע"ש.

והנה דיני קידושין למדנו דחשה נקניה לבעלה כי בחשה כיח עלס מעלמיו דבחופן חחר לח מלינו קניניס בגופי ישרחל ות"כ לכחורה כיה סברח לומר כיון כי חין זה בח זוגו שזה כולית רשחה מחוך ביחו ח"כ חפשר דקידושין נמי חין חופסין בה כיון שרק לבח זוגו מכני קנייני חישות חמרה תורה דבחשה כזו נמי נקניה בשלשה דרכים חלח דמ"מ מוסיף בחנה וממשיך וקונה חת עלמה בשחי דרכים בגע ובמיחת כבעל שבכי בקרח לווח זכה מגרשה לח זכה קבריחו ח"כ חשה זו שביח בחשה שגירשה בעלה מחמת ערות דבר ע"כ חקנה עלמה חו בגע חו במיחת כבעל כי ח"ח שחשבה חחביו וזה בגע ובמיחת כבעל ואחי שפיר דבחי מסכת' מייבי מבחשה שסילק מיכה שלכי גיטין. וחולי מב"ע חשב בחנה בכסף ובשטר ובניחה ובסמוך רב מנגיד למחן דמקדש בניחה וגם בשטר למרו בירושלמי דחפילו פחות משו"פ דבחנה קחי חחשה שכולית רשחה מחוך ביחו וחשה זו חיכה מקפדת בכל חופן שחחקדש בכסף חו בשטר חו בניחה וחיכה כשים כלעוות ובכשרות שמקפידות וכ"ש בעות ר' יעחי ובבן.

ובזה יש לפרש למה בקדיש רבינו מיחת בבעל לגע שבכי בחורה גירושין קדמו ושנחה בחיש בחחרון חו כי יחות חלח שחז"ל דרשו זכה מגרשה לח זכה קבריחו וס"ל לרבינו כיון שבכסף לביחו כרי כבר לח זכה בחה שבכניסה לביחו ולכן בקדיש מיחה לגע דלח כרבה יזכו לחחר שבבר בכניס רשחה לביחו שיזכה בזכוחים מרובים לכולית מביחו ובחנה כלך חחר בזכות ורבינו חחר בחליחות.

ו) **ת"ד** פרוטה שחמרו כו'. (ב"מ מ"ד ע"ב) דחניח פרוטה שחמרו חכמים חחד משמונה בחיסור בטלקי למחי נפ"מ לקידושי חשה דפרש"י שחמרו חכמים בפרוטה כודיעך בחה כיח פרוטה, ניחור כדברים דלח חיחת דכל שבות נקרח פרוטה בחקום שבות חשה מחקדשת בה דבחנו לה חכמים דין פרוטה חלח כות בחד משמונה בחיסור בחטלקי ולעולם משערינן בשיעור זה. וכה רבינו בחב לעיל בכסף מדחורייחת מעלן ולח בחב בפרוטה ובחוס' בקדו דלח כוה לבו למיחני חלח שו"פ וכפי"י חי' לפמ"ש בבג"מ כוחה בש"ע דלבחחילה

אין לקדם במעמד משום דדמיהם לתורתה ולורתה עבידה דבעלה מ"ב לה שייך להקשות ועיין מ"מ סי' מ"ב סמ"ב כל אלו הסלעים הם מכסף מדינה וכו' ובגמ' קידושין י"ח ע"ב אלא מי איתמר כהי איתמר אמר רב יהודה אמר רב אסי כל כסף קלוב בחמור בחורב כסף לורי ושל דבריהם כסף מדינה.

ודע דבמקום אחר כתבתי בשם יש לו כסף שבות שלו מדרבנן וקידש בכסף אשה, ובמ"ש רש"י דנפק"מ בשה דמשות קונות לאם קידש אשה מקודשת מדאורייתא, ונראה להעתיק כאן וז"ל.

ואשר חמה ברש"י ב"מ מ"ח ע"א ד"ה קאי בחבל דנפ"מ בשה דמשות קונות דבר תורה לעניין איסורא כגון אם קידש בו אח כאשה לר' יוחנן דהוו קידושין דאורייתא קנייה ודידיה הוא ליש לקיש לא הוו קידושין ואשה על זה כיון דכל דבתבם אדעתא דרבנן מקדם ואפקעינהו רבנן לקידושין מיניה ולשה הוה קידושין, הגה כי כן גדולה מזו היה ליה להקשות שברי רש"י בעלמא כאן בפסחים דף ז' ע"א ד"ה אפילו באיתי קרדייתא דאע"ג דאתי איסור בגאת אתן דרבנן דשם ומפקיע קידושי תורה וקשרי ה"ל לעלמא כא אחרינן בשה דוכאין כל דבתבם אדעתא דרבנן מקדם והפקר ד"ה בפקר והם בפקיעו ממונו ע"ב ברי מפורש מדברי רש"י י"ל דאף דאדאורייתא הוה ליה ממון מ"מ אין חושבין לקידושין כיון דאדרבנן אסור בהנאה וגמלא דבריו סותרין.

והנראה בס"ד ורחשוב באתי להעיר דשה שאמרו בגמ' כל דבתבם אדעתא דרבנן מקדם ואפקעינהו רבנן לקידושין מיניה לאו דברים בפשטן הם דה"ב לעולם בשאדם עובר איסור ואפילו דרבנן ניחא כן ורב מגיד אאתן דבתבם בביאה ובארדתי אאתן דבתבם בלא שידוכי ובעשה שליח לקדם לו אשה ובלך זה וקדם לעלמו דעשה שלא בהונן בבל אלו ניחא אפקעינהו רבנן לקידושין מיניה כיון דכל דבתבם אדעתא דרבנן מקדם וכ"ש בבתבם שניות לעריות ואייבי לאוין שאסורין דאורייתא אלא כיסוד זה דלא אמרו כל דבתבם אדעתא דרבנן מקדם ואפקעינהו אלא היכא דעשה שלא בהונן בעניו בקידושין ובגון בה דאמר בפ' אזקת בבחים חליוב וקידם קידושין קידושין רב אשי אמר אשה ודאי אין קידושין קידושין, הוא עשה שלא בהונן ובינמות פ' ב"ם בהיה דאוחביה אכורסיה או בתקום שראו אכמים אקנה בדבר שלא יהיו קידושין ואפקעינהו רבנן ע"י הפקר ב"ד וגם זה לא הפקיעו בקידושין אלא הפקירו ממונו וממילא אין אאן קידושין עיין ב"מ ריש אחזות.

ולא מבעיא למ"ד דאין בה ב"ד יפה להפקיע ממונו שלא אדם בלי שום דבר ודאי דאין בה בידם להפקיע אלא אפילו למ"ד דלעולם בה ב"ד יפה להפקיע ובאידוקי אארבתי בזה עיין שו"ת ר"י בן הרא"ש ומק"ח ועוד אארונים שנאלקו בזה ה"ב ודאי ליבה למימר שאם אכמים הפקירו ממונו.

איברא דגם בבה לאו לבל דבר אמרו להפקיע ואפילו בבאה מקומות שאמרו שלא לעשות בן מ"מ לא הפקיעו ואין בידינו לומר אלא במקום שאמרו ובמקום שלא אמרו לא אמרו אף שעשה שלא בהונן וכן מבואר להדיא בשו"ת הרשב"א סי' אלף קפ"ב דאע"פ שאמרו גבי אין טענת אום בגיטין משום פרילות ומשום לניעות וכו' בל דמקדם אדעתא דרבנן מקדם אין זה בבלל לבל מה שאמרו אבמים שלא יעשה שאם עשה אינו עשוי אלא אין לך בבלל דברים אלא מה שבאירו בבן בפירוש שאל"ב וכו' אלא שלא בא"מ אומרין אלא היכא דאמרו אמרו היכא דלא אמרו מנפשין לא אמרינן ע"ש.

ונדולה מזו אאלקו הרשב"א והאבריי"ק והריב"ש ז"ל אי יבולין לאקן אקנה להפקיע קידושין מבח בל דמקדם אדעתא דרבנן מקדם דאם מבריי"ק הרם פ"ד דאין יבולין לאקן ואפילו אקנו שלא לקדם אלא בהסבמת בב"ד והבקבל דשם ועבר אאד וקידם קדושיו קדושין והריב"ש סי' של"ט חולק וס"ל דיבולין לאקן והעובר קדושין בעלין ודברי הרשב"א נראין בסותרין ועיין בספרי שו"ת משנה הלבות ח"ב סי' ל"ד בקונטרס קדושת ישראל מה שהארבתי בזה ועיין אשו' ח"ם ח"ע סי' ק"ח ובשו"ת הרא"ש בלל ל"ב ס"א פשוט ליה דיבולין לאקן.

עוד נראה דאפילו ניאא בבל מקום בל במקדם אדעתא דרבנן מקדם מ"מ באן ל"ם בתי סברא בלל בקידם במעות בלו דברי בבא לא אמרו אז"ל שלא לקדם במבר בזה שקונה אדאורייתא אלא אמרו דבקונה במעות אבתי בידו לאזור ואקנו זה לעובדא בבלל שלא יאמרו נשרפו אתיך בעליה ולא אקנו אקנה זו אלא לעובדא אבל לא לרעאו וממילא היכא דבוה לרעאו לא אמרינן בבב"ג דלאו מעות דיליה בוה, אבל כי ברי בתבו בתוס' ב"מ דף מ"ג ע"א לאד תי' דלר"י ולרב בוגא דס"ל ד"א מעות קונות לא בפקיעו אבמים בת שים לו למוכר במעות שיוכל להשתמש בהם בין דקונות מב"א וכוי שואל עלייהו ולא אלי ה"ל נשרפו אתיך בעליה ולא אקנו משיבה אלא בדי שלא יאמרו נשרפו אתיך בעליה ע"ש וממילא פשוט לפ"ז דבאדם בהם אקודשת ולר"ל היבה אקודשת ובבן וממילא לפ"ז פשוט אאד

דברי רש"י נזכר. לא מצינו לשיטת התוס' דהמעות שלו הוא אלא אפילו לטעם הרשב"ם הכא אין סברא להפקיע בקידושין וכנ"ל.

ומעתה ממילא מיושבין דברי מהר"ג רש"י בקדושין ז"ל דודאי לעניין קידושין היכא דהכסף הוה כסף גמור אלא אמרו ז"ל דלא נקנו אבל מ"מ כיון דד"ת שלו הם קונים הו"ל קידושין מה"ת דהכא המעות הוה מעות גמור אבל באיסורי דרבנן שחז"ל אסרו הכסף הזה בהנאה כגון מיעי דקורדנייתא וכיולא בזה כיון דחז"ל אסרו במעות הזה בהנאה ממילא הו"ל כאלו בפקר מה באיסורי הנאה שהניחו עליו חז"ל והו"ל כאלו בפקר ד"ד בפקר ולכן שפיר אין מושגין לקידושין ומיושבת נמי קושית מע"כ מדברי רש"י ז"ל והכל שריר וקיים.

אלא דעד כאן דברנו מעיקר קושיתו אבל לאחר כשליחה מיישמיטתיה דדבר זה מפורש בפוסקים כעור מ"מ סי' קל"ח כתב דאפ"פ דמעות אין קונות מה"ת מ"מ אם קידש בהם אשה מקודשת והסמ"ע שם האה שכתב במחבר אבל מכמים תקנו שלא יקנו המעלעלים וכו' כתב בסמ"ע וז"ל שאפ"כ שאם קידש המוכר אשה במעות שקיבל מן הלוקח שהיא מקודשת דלאומרת לא עקרו בתקנתן ד"ת והגהינות כתב דלא היה לריך לטעם זה אלא למאן דס"ל דאסור להשתמש במעות אבל למאן דס"ל דמותר להשתמש במעות ודאי קידושיו קדושין ועיין קלה"ח שם והכ"ח שם כתב ג"כ ונפ"מ דלר"י היון דד"ת מעות קונות אם קידש בהם אשה מקודשת וזה הוא דאת כעור ע"ש ובאמת ל"ע קלת שלא הביאו שם הפו"ד ושאר פוסקי כלי כעור כי זה הוא דאת רש"י ז"ל כנראה למעיין שם מכ"פ מבואר כן להלכה דקדושיו קדושין.

אלא דראיתי בסמ"ע מ"מ הו"ל ס"ז שעשה זה מחלוקת הפוסקים וז"ל וי"א דאפ"ג דאקרו דבנן לקנין כסף מ"מ אם קידש הוי קנין והמעות שלו ויש חולקין בזה דבעניני קנייניס כל מה דתקנו רבנו הוי כדין תורה וכ"כ רבינו הב"י בא"ע סכ"ח לעניין ממאן שלשתן (ע"ש בב"ש סק"ג) וכן משמע להדיא בירושלמי דמפ"ש פ"ד הל' ג' וכ"מ מרש"י ב"מ ל"ו ד"ה נמצלו ב"ד לחנם כשהוכר מותר לו להשתמש בהמעות כפי מה שיתנאר ובודאי קדושיו קדושין ולאחר שקבל מהם אחד מי שפרע ובודאי לאין קדושיו קדושין פ"ש. והנה נראה דעשה בזה מחלוקת הפוסקים ונקט כי' נראה לכאורה דאי' דהב"י בפ"ש לא הביא דין זה אף דהעור הביאו לחנם לפמנ"ד ליכא בזה מחלוקת ובכא כ"פ מודי דהוי קידושין וכמ"ש בסמ"ע והגהינות דכתבו עעם אפילו למ"ד דאסור להשתמש בהמעות אפב"ש הוי קדושין ומה שהביא מה"פ סי' כ"ח בקנין מממד שלשתן לא דמי דהתם כל הקנין היה אלא דרבנן ופ"ז אמו דנין וס"ל דאפ"ב פושה קנין דאורייתא אבל בכא נהפוך הוא דמדאורייתא הוה קנין גמור ודאי דלא עשו חכמים תקנה זו להפקיע קדושי דאורייתא בלי טעם לדבר וכמ"ש לעיל בשם כל הפוסקים.

ולשיטת הסמ"ע הנ"ל תקשה ליה דיהיו דברי רש"י סותרים דהכא נדף מ"ח כתב דאפ"ב הוי קדושי דאורייתא אף דמדבנן תקנו דאין מעות קונות ונסמוך דף נ"ו ד"ה נמצלו ס"ל דקנין דבנן מועיל לדאורייתא ומ"ב אין קדושיו קדושין ותגדיל בחימה עליו שהוא ז"ל הביא לעלמו דאיה מדברי רש"י הנ"ל דגם רש"י ס"ל כירושלמי ולא ברגים דמ"ב סותר דבריו מדף מ"ח כאן ופ"ב דהכי תרי מילי ניהו ולא דמי אהדדי וכמו שנתרחי וממילא נדחו דברי הסמ"ע ולב"ע י"ל דהקדושין קדושין בדיעבד ודו"ק.

ודע דהיש"ש בחונות פ"ג סימן כ' ד"ב מסקינן ילא לדין נכא דאי המקדש אשה באיסור הנאה דבנן מקודשת כיון דמדאורייתא הוה ליה דין ממון ודאי והכיא דמקודשת משמעתא דסוף הלים מקדש דאני התם במקדש בפער חמור בב"ח בחולין שנשחטו בעזרה ר"ש אומר מקודשת ות"ח היכא מקודשת ומסיק הלמא חולין שנשחטו בעזרה לר"ש לאו דאורייתא וכו' הלמא דחולין שנשחטו בעזרה אף שאסורים בהנאה לכ"ע מ"מ מאחר דמדאורייתא שרי מקודשת בהן וכן הלכה ומינה דב"ב לכל איסורי הנאה דבנן וכן פסק הרש"ש וכא דרך גידל אמר רב אי' לפי שעת הרמב"ם ז"ל וכמו שפי' בו הר"ן ותמה הרש"י ז"ל שפי' משום דכל המקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקפינהו רבנן לקידושין מיניה וגם משום הפקר ב"ד הפקר ותמה עליו דלא מלינו לומר כן אלא בגיטין שהם הפקיעו קידושין דאורייתא ע"י גט אבל אף שהיו גט מדאורייתא אבל לא מלינו שהפקיעו קידושין ממש בכדי וכו' ע"ש.

ומלא גדול על רבינו היש"ש שתמה מדברי רש"י ז"ל ולא ברגים שגם הרשב"א בשו"ת אלו ח"א סימן אלף קס"ו פי' כדברי רש"י וז"ל ומה שהנאת הויה מדבר גידל אמר רב וכו' היכ הויה דהתם כל שאסרוהו רבנן בהנאה ברי הוא הפקר וכאלו קדש בממון שהיו אלו שברי יש כח ביד חכמים מן התורה להפקיע ממון ועוד דכל המקדש אדעתא דרבנן מקדש וכו' ע"ש ברי מפורש כדברי רש"י ולא היש"ש ועיין ע"ז ח"ע סי' כ"ח סקמ"ח שביא דברי הרשב"א הנ"ל. וגם תגדל בחימה אלא ברגים היש"ש ז"ל לפי פירושו יהיו דברי רש"י סותרים מב"מ הנ"ל (ומיהו בסופו גם היש"ש ילא לחלק קלת בין חוטי קורדנייתא לשאר דרבנן ע"ש).

איסר אחד מעשרים וארבעה בדינר, נפקא מינה למקח וממכר. דינר של כסף **איסר** לחד מכ"ד בדינר. בזול מיסורי קוס תלתין ותרתין
בזוזא ובחיקור מיסורי קוס כ"ד בזוזא: **למקח** וממכר. מכר לו דינר ביותר מעשרים ורבע מיסרין כל מה שכעלה יתר על כן נתחנה לוקח ואם ים חוזר ומוכר: **דינר** של כסף כו'. פי' דינר של כסף כוה רביע סלע כ"כ דינר כסף כוכ דינר לחד של זכב נמלא בדינר ו' סלעים ורביע סלע נמלא פדיון כבן שכוה כ' סלעים ד' חומשין מדינר של זכב, וכקשה ר"ת דלמא כיב בימיכם זכב יקר כל כך שדינר זכב כיב שוב כ"כ דינר של כסף ובזכ"ז זקוק זכב שוב לכל כיותר י"ב זקוקין כסף ופר"ת דדינר זכב כיב שוקל ג' דינרי כסף לפי שזכב כבד מכסף וגם דינר זכב כיב עב משל כסף (ב"מ מ"ד) וי"ל לדמתו

משנה הלכות

גם מה שכניח כיש"ס רחי' לדבריו מדברי כרח"ם לכאורב ל"ב שכרי כרח"ם בחשו' כלל ל"כ ס"ח כחב להדיח דיכולין כב"ד להחנות לעשות חקנה שכל קידושין לח יכיו חלין חלח ע"פ דעת חב ואם וכיולח בו וכב"ג חלב כחקנה מעשה כפקר ב"ד כפקר וכל דמקדש חדעתח דרבנן מקדש חף דכמעות מדחורייתח כוי מעות ועיין ע"ז ח"ש כג"ל בעניו קנין ד"ח ועכ"פ מדברי כרשב"ח וכרח"ם ל"ש לישב דברי כיש"ם חבל לפי מה שפירשתי בס"ד חחי שפיר בכל ודברי רש"י פוליס כבוגן בלי שום מיקס ופחלחול. וגם בחילוק שמחלק כיש"ם בין חיסור חמץ דרבנן לשאר חיסורי דרבנן נרחב דברשב"ח בחשובב שם לח נחית לחילוק זב וחדרשב מביח מיניב רחי' לשאר חיסורים וכנרחב דס"ל דבכל חיסורי כנחב דרבנן חינב מקודשת ומעשה כפקר ובחמת כנרחב דברשב"ח לשיטחיב כביחו כר"ן נדרים דחיסורי כנחב דין כפקר לכו ע"ש דף פ"ב ע"ח ודו"ק בכל זב כי קלרחי לרוב כטרדות.

ובעיקר דברי רש"י ב"מ שכחב דנפ"מ לעניו כמקדש חשב בשעות כזב עיין מכר"מ סי"ף שכחב עוד נפקותח וכן כחבו עוד מחרונים ולדידי יש עוד נפקותח גדולב כפי מה שכניח כש"מ ב"ק דף ע"ח ע"ח בשם כרמ"ב ד"ב חלח למחן דחמר דרבנן כחב דשמיעו מב דגנב ומכר וקבל דמים ולח משך ליקח חח מקמו כיון דמדחורייתח מעות קונות חע"ג דחקנו רבנן דלח ליקנו מכירב כויח ומשלם חשלומי מרשב וחמשב מדחקשיגן ולמחן דחמר משב שבח דרבנן מ"ע דרבנן דפעדו כיון דמדחורייתח שרי עביחב מעלייתח כיח וליחייב עלויב ומפרקיגן כי קח פעדי רבנן לשחרח ומעביחב נשמע למכירב דכל כיכח דמדחורייתח כויח מכירב חע"ג דמדרבנן לח כויח מכירב מיחייב עלייב וחע"ג דכני מילי לר"ש ניבו מדר"ש נשמע לרבנן ע"ש.

וחנה מבואר דעת כרמ"ב דכל מקום דמדחורייתח כוי מכר חפילו דלח כוי מדרבנן מ"מ מכירב כוי מדחורייתח וממילח פשוט דכי' יכול רש"י לומר דנפ"מ לחשלומי דו"ב וכיולח בזב.

ולא מכחד מעטי מב שנסחפקתי לדעת רש"י דכמקדש בעות חלו מדחורייתח חלו כקדושין מב דיבו חס לחחר שקידש כחשב חזר בו כלוקח כדיבו דבידו לחזור מי חמרינן דכוברר כדבר למפרע דמעולם לח כי' כמעות שלו ובעלו בקדושין חו דלמח כיון דמדחורייתח קנה ח"ב כמעות שלו בשעת קדושין ואם חזר בו מעות כוח דחייב לחזור לו ולח בעלו בקדושין כלל. חו דלמח כל דמקדש לדעתח דרבנן מקדש וכיון דחזר בו במקח בעל מדרבנן וחייב להחזיר כמעות ולפקמיבכו רבנן לקדושין מיניב ומלשון כפוסקים שכתבו קדושיו קדושין משמע קדושין ודחי ול"ע.

שוב נחייבתי דדבר זב לכאורב מפורש בגמ' יבמות ל' ע"ח ח"ם חכל תרומב עמחב משלם חולין עבורין וכו' סומכוס חומר משום ר"מ בשוגג חשלומיו חשלומין במזיד חין חשלומיו חשלומין וחב"ח בין בשוגג בין במזיד חשלומיו חשלומין וחוזר ומשלם חולין עבורין וכח בכח דמדחורייתח חשלומי מעליח כוי דחי מקדש בבו בבן חשב חפסו לב קידושי וחמור רבנן חין חשלומיו חשלומין וקשרינן חשת חיש לשלמח ומשני מחי חין חשלומיו חשלומין דקחמר ר' מחיר דבעי למיכדר שלומי חולין עבורין ע"ב. ובחוס' וח"י בקשו חמחי לח משני דלבבי חין כחן קדושין משום דכפקר ב"ד כיב כפקר ומפקיעין כממון ומפקיעין בקדושין וחי' דלח שייך לומר כפקר ב"ד חלח כיכח שכוח פושע ומפקירים ב"ד ממונו חבל בכח בכבן לח פשע כלל ולמב יפקירו ב"ד ממונו ע"ש.

ומעתה בדידן נמי חי נימח דכשחוזר בעלו בקדושין למפרע חקשב קושית בגמ' חבחי מניבו ב"ד מתנין לעקור דבר של תורב דמב"ח מעות שלו ניבו כלומר של מוכר ובמקדש בבן חשב מקודשת וחמור רבנן דחוזר בו ומחזיר במעות ללוקח וקשרינן חשת חיש לשלמח וחין לומר דמשום כפקר ב"ד נגעו בב דכרי בכח נמי כמוכר לח פשע כלום ולמב יפקירו ב"ד ממונו ומדלח פריך מיובב ביבמות כב"ל נרחב לכאורב מבואר דבקדושין לח בעלו במקדש במעות קנין חע"ג דלח משך ולפמ"ש בס"ד בסמוך חבי שפיר.

במקומות שהכסף חינו מצוי ובזהב זול לו שוה בשוה: **לפדיון הבן.** שהוא חמשה סלעים ושקל דתורייתא הוא סלע וכסלע ד' דינרי כסף שהם כ' דינר ואם נתן לו חבי הבן זהב מחזיר לו בהכין חמשה דינרי כסף: **וכד מקדים לה.** בגמ' (ב' ע"ב) ליתנה דרבנן (כרי חת מקודשת לי ולח קנויה לי) דחסר לה חכ"ע בהקדש שמותר להכניס ואסור לכל ישראל כן בחשה נאסרה חכולי עלמא ומותרת לבעלה: **בפרוטה** לו בשוה פרוטה. בפ"ק דשבועות (דף ד') דריש כלל ופרט וכלל וכן בהקדשות ובקדושין ילפינן לה מע"ש (תוס' ד"ה בפרוטה) וקחני תרוייהו פרוטה ושו"פ שלח נעשה לומר כסף דוקא: **היא** מיתסרת. כלומר בחשה נאסרת חכ"ע חבל בבעל לח נאסר חלח בקרובותיה חבל מותר ליהנות בחברת שהוח חדש כמה נשים: **והויא** לה חשת חיש. מיד שהקדשה ואפילו לח נכנסה לחופה:

משנה הלכות

ועיין מהר"ם ש"ך ב"מ סם ובב"מ בביח הרמ"ה דגנב ומכר וקבל דמים ולח משך לוקח חת מקחו כיון דמדתורייתא מעות קונות מכירה הוי ומשלם תשלומי דו"ה חע"ג דמדרבנן לח הוי מכירה ומדר"ם נשמע לרבנן ע"ם ודו"ק.

ז) ומ"ש רבינו וכד מקדים לה הו' היח מיתסרת, מה שהחב רבינו היח מיתסרת חכולי עלמא כלומר בר מבעלה דלבעלה לח נחסרה מעולם, ועיין תוס' קידושין (ב' ע"ב ד"ה דחסר לה חכ"ע בהקדש) וכרי חת מקודשת לי כלומר להיות לי מקודשת לעולם בשבילי כמו כרי הן מוקדשין לשמים להיות לשמים הו' ומיהו הם היה חומר עליה זו מקודש לי חין נראה שיועיל דגבי חשה נמי דמחיחדת להיות לו היח נחסרת לכל חבל בבכר ועליה לח שייך למימר בבי ע"כ. מבואר דס"ל לתוס' דמה שמיתסרת בחשה חכולי עלמא היח מנד מה שהיח מחיחדת להיות לו דוקא נחסרת על כל העולם ולכן בעליה לח שייך זה שחין בהם דמת להבחין ולהחיחד לו ולח לחחרים, ומלח עיון בדברים דבבעל המקדש עושה בקנין בפרוטה חו בשוה פרוטה ותומר לה כרי חת מקודשת כלומר שחבי לי לעולם מקודשת בהקדש לשמים ובמה שהיח מסכמת ומחיחדת להיות לו נעשה חפלה של חיסור שנאסרה על כל העולם בהקדש, ומב"ע בחיב בחורה חיש בי חשטה חשתו ומעלה בו מעל ולבחורה מהי מעילה שייך בחיטות (וברש"י פי' מעל לשון חליפין) ומיהו לפמ"ש בהום' חחי שפיר שברי היח עליו בהקדש ואם זיבחה כרי מעלה בהקדש.

וקצת יש לדייק ליתנה היח מיתסרת מילוי כולי עלמא דמשמע לבחורה גם בבעל בכלל בחמנם בבחחי במקום חחר (משב"ג בחובות חות ג') דהמקדש חשה כל זמן שלח נרך נרכת חחיים ונכנסה לחופה חסורה גם על בבעל מדתורייתא וז"ל הרח"ם נרבי יצחק חב ב"ד וחסר לו חת בחרושות (נברכת הירוסין) מדבחיב חופה בתורייתא מדדרשינן בי יבים נערה בתולה בתולה ולח נעולה מחורסה ולח נשואה ותמרינן מחי נשואה חילימא נשואה ממש היינו בתולה ולח נעולה חלח נשואה שלח נכנסה לחופה ולח נבעלה ב"מ דחרוסה חבחי מיחסרה מסירה לחופה וביון דבעינן מסירה לחופה ב"מ לח קניא לה לגמרי בלבך בו"ל בחרוסה חחר לנשיה ואסורה ליה בדין חשה חיש בביחה גם בחבודרה"ם ובוח לבחורה פלח דחרוסה חסורה לבעלה מב"ח בח"ח חב"ע ובהופה בוח בימר חחד עם ברבת חירוסין ולבן חמרינן ואסר לנו חת בחרוסות בלומר גם לבעל היינו בחתן חלח שבחיר לנו חת בנשואות לנו ע"י חופה וקידושין שבחופה מהרת ול"ב לבחורה.

ברם לפמ"ש בביחור דברי בחום' לבחורה חחי שפיר שהרי בקידושין ישנם חרי מיניים בקנין שעושה בבעל בפרוטה חו בשוה פרוטה דילף קיחה קיחה מעדי עפרן וזה מיד שנתן בבעל ומעשה בקנין מדעת שניבם חבל יש עוד חלק בהקדש ובחיסור שבוח בח ע"י שהיח מחיחדת להיות לו לבדו בח מלדה ובבה ביחוד זה לח בוה עד שמבניסה לחופה ולדעת רוב הפוסקים בוח בבנסה לביתו וביינו מה שחנן קורין יחוד שניב וח"ב בל זמן שלח נחיחדה לו בבי היח חסורה גם לו בהקדש שהקדשה בכסף ונאסרה חב"ע ואבחי חסר ביחוד לו שחחיר זה וחחי שפיר שחסורה גם להמקדש עד שתחיחד לו לבדו ועד בחם חסורה חב"ע וגם בחתן בבלל ובבן בי בוח חדש.

ובמקום חחר בחרבחי בזה ליתב מה שחמרו דבבח על יבמה בלחו ולבחורה מם"ג חי חמרינן דקדושי בעלה ברחשון לח נפקעו במיחתו כיון שביבם קונה לוחה בלי בסף קידושין דחמרינן חשה הקנו לו מן בשמים ולפמ"ש בגמ' (קידושין ד' ע"ב) מה ליבמה שבן זקוקה ושומדת ופרש"י לזה מחמת קידושי במת וחין ביחה בחה חלח לגמור חבל קנין דמעיקרח לח ומיין תוס' שם בד"ה מה בשם בר' חלעזר משו"ח שביחה זו חינה עושה חלח גומרת קידושי רחשון ומיין שם דף כ' ע"ב חופה שגומרת חינו דין שחקנה וכו' ח"ב בחמת יבמה חבחי מקודשת בוח לו לרחשון שמת ולח נפקעו

והוא מיתסר בקרובותיה, דתניא ח) (מד"א פ"א) המקדש את האשה הרי זה אוסר עליו שבע עריות, אמה ואם אמה ואם אביה ובתה ובת בתה ובת בנה ואחותה כל זמן שהיא קיימת, וכולן שנאסרו עליו שעה אחת אין להם היתר עולמית חוץ מאחות אשתו שאין איסורה אלא בחייה. ולא שנא מקדש לה הוא ולא שנא משוי שליח לקדושי ליה איתתא ולא שנא מקבלה היא קידושי ולא שנא משויא והוא מיתסר בקרובותיה. נכתי לגד כוח דמיתסר ולח נכל כנסיס וכמ"ס: שבע עריות. נפ"ח דמס' ד"ח כמקדם חת כחשה כ"ז חוסר עליו שבע מריות חלו כן וכו' כדעת רבינו וכרמב"ם פ"ג מכה"ג כ"ז כתב כיון שקידם חדם חשה ונחסרו עליו מקרובותיה שם נשים לעולם וכן נחות נשתו עד שתמות נשתו מ"ש: ואחותה כל זמן שהיא קיימת. ביבמות ל"ו מבואר דל"ש נחותו מחב ול"ש נחותו מחם בין נחותו מזונות בכלל זה: בחייה. נקרח ונחשה חל נחותה לח תקח ללרור עליה בחייה מחה נשתו כרי זה מותר בנחותה:

משנה הלכות

כקידושין לו לשני וכתורה זכתה בכסף קדושי רשתון סיכיו בשניהו ח"כ כו"ל כח"ח ולמה חיכה חלה בלתו ותי ניחח דזיקה לח כוה חלה מדרבנן ח"כ לתו מכ"ל ולפמ"ש חמרתי בס"ד דכיון דבחיבות יש שני חלקים וכחיבור בח מחמת שהיח מתיחדת לבעלה וכקנין בח מניחות כממון ח"כ ביבמה חשת כמת נשתר חלי קנין כלומר קנין ככסף שקנה בה בעלה נשתר עליה ומחמת קנין זה קידושי כמת היח זקוקה ועומדת ליבמה שכיון שירש חת כל וכסיו ירש גם חת חשתו שקנה בכספו ומיהו חלק כחיבור בחיבות שבח לו רק ע"י מה שנחיחדה עלמה לכיות לו לבדו וכיון שמת חזל ליה כיחוד וכהקדש כזה ולכיבם חכתי לח נתיחדה עד שיבח עליה ח"כ כו"ל בגדר קידושין בלי חיבור שבח ע"י יחוד וכו"ל הבח עליה בלתו כגזל שגוזל דין ממון שקידשה כיבם וחיבור בח לתתר כיבום שתיחד לכיבם כשני ודו"ק.

ח) **ומ"ש** רבינו המקדם חת כחשה וכו'. נמס' ד"ח פ"ח כמקדם חת כחשה כ"ז חוסר עליו שבע מריות חלו כן חמה וחם חמה וחם חביה בתה בח בנה ובח בתה וחחותה בזמן שכיח קיימת וכולן שנחסרו עליו חין לכן כיתר לחיבורן חוץ מחחות חשתו שחיבה חסורה חלה בחייה ע"כ וכם דברי רבינו ז"ל וקלת בשינוי נוסח. חבל כרמב"ם פ"ג מכה"ג כ"ז כתב כיון שקידם חדם חשה ונחסרו עליו מקרובותיה שם נשים וכל לחת מכן ערוה עליו לעולם בין כנס בין גירש בין בחיי חשתו בין לתתר מותה וחלו כן וכו' וחם בח על לחת מכן בחיי חשתו שניהן נשרפין (כ"ח) בח עליהן לתתר מיתת חשתו כרי חלו בכרת וחין בהן מיתה ד"ה שנחמר בחש ישרופו חותו וחתהן בזמן שבחיהן קיימות כו' (כ"ע) וכן לחות חשתו ערוה עליו עד שתמות חשתו בין לחותה מותה בין לחותה מחניה בין מן כניסותין בין מן כזנות כרי זו ערוה עליו ע"כ.

וכתב כ"כ שם ומ"ש רבינו שחם בח על לחת מכן בחיי חשתו שהן נשרפין ולתתר מיתת חשתו כן נכרת הוא ממה שחמרו פ' חלו כנשרפין (דף ע"ו ע"ב) דרבי ישמעחל סבר חמותו לתתר מיתה בשריפה ור"ע פליג עליה וקיי"ל כר"ע מחבירו וסובר רבינו דשריפה הוא דליכא חבל כרת חיכה ותע"ג דתמרינן כהש ור"ע סבר חיסורה בעלמה לגבי שריפה דכיון בידי חדם קרי לכרת חיסורה בעלמה כלומר שתין בה מיתה ב"ד וכרבה מן המפרשים פי' חיסורה בעלמה מדכתיב חרור שוכב עם חותנתו חבל כרת ליכה ולזה הסכימו כרמב"ן וכרשב"ח ז"ל, ובה"ג כתב כדברי רבינו.

ודברי רבינו כם בכל' מריות (דף י"ה מדפי כספר בה"ג ווחרשח) וז"ל ותע"ג דגבי חמותו לית בה שריפה כו' חבל למנין כרת מודה ר"ע דכי מיעטה קרח משריפה כרת דידה כדקיימה קיימה וכו' וכ"כ גם כחוס' יבמות ל"ד ע"ב ד"ה מחיסורה ול"ח ע"ב ד"ה קנס לה חיסורה ועיין מהירי שם ויש עוד דעה שלישית דקיי"ל כרבי ישמעחל וכוה דעת ר"ח בביחה כרח"ם סוף פ' נושחין על כחנוסה ועיין עור ח"ע סי' ע"ו ועיין עור יו"ד סי' רס"ע ובשי"ך שם סק"י נמלח בזה ד' מחלוקות לחד מי קיי"ל כר"י לו כר"ע ולפילו למ"ד דקיי"ל כר"ע חי יש בו חיסור כרת לו רק חיסורה בעלמה ויש עוד דס"ל דחיבה חיסור לתו ועיין משנ"ה ח"ע סי' רנ"ו שבחרבנו בזה בס"ד דוק ותשבח וקחנו משם.

ומ"ש רבינו ול"ש מקדם לה כוח ול"ש משוי שליח וכו' כלומר לבבי' מלם בקידושין שחלין חין בפ"ם בין מקדם בעלמו ובין מקדם ע"י שליח לעולם בקידושין חלין דקיי"ל שליחו של חדם כמותו חבל ודחי יש בפ"ם לדינח דנפשיה ובגמ' מ"ב ר"פ בחיים מקדם במשנה בחיים מקדם בו ובשלומו, ופריך בשחח בשלומו מקדם בו מינמיה ומשני חמר רב יוסף מלוה בו יותר מבשלומו כי כח דרב ספרח מחריך רישח רבח מלח שיבועת ח"ד בבח חיסורח נמי חית בה כדרב יהודה חמר רב דחמר רב יהודה חמר רב חסור לחדם שיקדם חת כחשה עד

האיש מקדש בו ובשלוחו. בגמ' יליף לה מדכתיב תזבח שלח יכו שניים שוחטין זבח אחד ואפ"ה אמר רחמנא ושחטו דמשמע שנים (חולין כ"ט) ומכח קרא לחודיה לא כיה יכול ליקף דמה לקדשים שליח לקבולי לה קידושי כדתנן (קידושין מא.) האיש מקדש בו ובשלוחו והאשה מתקדשת בה ובשלוחה. מדאורייתא מנלן, דתניא ושלח מלמד שהוא עושה שליח, ושלחה מלמד שהיא עושה שליח. ושלח ושלחה מלמד שהשליח עושה שליח. **ם)** אשכחן בגירושין בקידושין מנלן, אמר קרא ויצאה והיתה מקיש הויה ליציאה מה יציאה משויא שליח אף הויה נמי משויא שליח. (גיטין סד.) והיכא שכן רוב מעשיכם ע"י שליח חלה דגרושין נמי כתיב ושלח ושלחה כדליתא בגמ' ומציינינהו יליף לה ועיין ר"ן: **מדאורייתא** מנלן. דמכני קידושין ע"י שליח ושלוחו של אדם כמותו: **ושלח.** בגירושין כתיב ושלחה מביתו ומדלא כתיב וגירשה ללמדינו דה שכתים מושה שליח להוליך גט לאשתו: **מלמד** שהיה מושה שליח. לקבל גיטה קרי ביה ושלחה לה מפיק כ"ח: **ושלח** ושלחה. שני פעמים נאמר בענין, רש"י ותוס' נשם ר"ח כתבו דמושלחה לחרון דריש כולהו וז"ל ר"ח דהיה שלח מלמד שמושה שליח פי' ושלחה מביתו לחרון כו"ל למכתב ונתן בידה ולמה כתב שלח לומר שמושה שליח כוסיף כ' דכתיב שלחה מלמד שהיה מושה שליח ושלחה כוסיף ו' מוד מלמד שהשליח מושה שליח: **בקידושין** מנלן. וכ"ת דילף מגירושין מה לגירושין שכן יכול כרחה כלכך לאתנייהו נמי על ידי שליחות: **ויצאה** והיתה מקיש כו'. ולפ"ז ע"י שליח נמי היה לאפוקי בע"כ ול"ל

משנה הלכות

שירלוה שמא ירלה בה דבר מגונה ותחגנה עליו ורחמנא לחר ולהכנה לרשך כמוך וכי לימר דרב יוסף לסיפא לימר כלשה מתקדשת בה ובשלוחה בשלוחה מתקדשת בה מיבעיא לחר רב יוסף מנוה בה יותר מבשלוחה כו' לבל בבה לישורא ליה בה כדר"ל דלחר ר"ל עד למיתב עין דו מלמיתב תרמלו ע"ש. ועיין תוס' שם ד"ה לסור לחדם שבתבו לפ"ג דקתני כלים מקדש לכתחלה לא נקיט ליה הלא לחשמעינן דין קידושין.

ותנה רש"י פי' בטעם דמנוה בו יותר מבשלוחו דכי עסוק גופו במלות מקבל שכר טפי ולכאורה לפי מה שפי' לעיל דדעת רבינו בברה"ש דליכא מנוה בקדושי לשה ל"ב קשה מה קאמר מנוה בו יותר מבשלוחו הא כאן ליכא מנוה כלל ובבר בקשו כן ורלו לבניה רבי' דיש מנוה לישת לשה ולקדשה וכדעת ברמב"ם ז"ל לישנה דלדמקשה לן מריש תקשה לך מסיפא לכ"ע דקאמר ל"ד בבא לפילו לישורא ליכא הלא כי לימר דרב יוסף לסיפא כלשה מתקדשת בה ובשלוחה וקמ"ל דמנוה בה יותר מבשלוחה הא לשה לא מנוה לפ"ו כלל וליכא בה מנוה להבשת לאיש ול"ל דהבש דמנות עשה ליכא מ"מ לכ"ע סרך מנוה ליכא ונמשך לחר במנוה של פ"ו גם לרבינו וכעין שכתב בר"ן ז"ל לגבי לשה דהבש דאינה מנוה בפ"ו מ"מ לם ילדה בניס קיימה מנוה גם היא כיון דזולתה ובלעדה ליכא מליחות לקיים במנוה ל"ב היא היא בגורמת לקיום במנוה בב"נ כיון דע"י זה תתקיים מנות פ"ו ממילא יש כאן סרך מנוה וגם בזה מנוה בו יותר מבשלוחו כי הא דרב ספרא מחריך ריסא כו'. ומיבו בח' לנשי שם מביא מה שהקשו על בר"ן ז"ל ועיין יבמות ס"ב גם בית"ם דאה דברי בר"ן ז"ל דל"ב גם לישורא ליכא גבה שמסייעת ליה מבירה, ועיין מ' ריטב"א מה שתי' קושיא זו. ועיין לעיל סק"ח בסופו מה שהארכתי בס"ד לחתני זללה"ה.

ט) ומ"ש רבינו לשכחן בגירושין כו'. משמע דלין חלוק ביניהו, ובאה בהרדכי כתב וז"ל פסק בקדוש מדרוש דכתושה שליח לקדש לשה ומסר לו בטבעת לקדש לפילו ליתנים בדרך לינו יכול לעשות שליח לחר משום דמילי ניהו ומילי לא מימסרי לשליח ולמ"ג דגבי גט קיי"ל שליח מושה שליח ולא כוי מילי משום מסירת כגט כ"ג כא ליכא מסירת בטבעת לא דמי דגבי גט לשה מתגרשת בע"ב מיד כשיגיע כגט ליד בשליח בדי היא כלנו מגורשת בלבך לא כוי מילי שבדי בשליח יכול לגרשה בע"ב דיד בשליח כיד בבעל לבל שליח של קידושין אם לא תלשה בלשה ליבה מתקדשת בלבך כו"ל מילי ע"ב. וביש"ם חלק עליו דבא בדייתא דושלח ושלחה דמינה מלמד שבשליח מושה שליח מייתי בסוגיא דהבא למיין קדושין ולמרינן מבילבו מילתא ולשבחן גירושין קידושין מנלן ומסיק לאמר קרא וילחה וביתה וב"ע דבל בילא בה מנוה לבנשת לאיש ול"ל דהגש דמנות עשה ליכא מ"מ לב"ע סרך מנוה ליכא ונמשך לאר במנוה של פ"ו גם לרבינו וכעין שכתב בר"ן ז"ל לגבי לשה דהגש דאינה מנוה בפ"ו מ"מ אם ילדה בניס קיימה מנוה גם היא כיון דזולתה ובלעדה ליכא מליחות לקיים במנוה ל"ב היא היא בגורמת לקיום במנוה בב"נ כיון דע"י זה תתקיים מנות פ"ו ממילא יש כאן סרך מנוה וגם זה מנוה בו יותר מבשלוחו כי הא דרב ספרא מחריך ריסא כו'. ומיבו בח' לנשי שם מביא מה שהקשו על בר"ן ז"ל ועיין יבמות ס"ב גם בית"ם דאה דברי בר"ן ז"ל דל"ב גם לישורא ליכא גבה שמסייעת ליה לבית"ם על בהרדכי ז"ל בא י"ל דבקדוש לא אמר

דאמר ליה לשלוחו צא וקדש לי אשה פלונית והלך אותו שליח ולא החזיר שליחותו, י) נאסר בקרובותיה של אותה אשה דודאי חזקה שליח עושה שליחותו. כלומר שלח חזר ואמר למשלחו שקדשה לפ"כ נאסר בקרובותיה דקיי"ל חזקה עושה שליחותו (גיטין ס"ד ע"ח) ומיהו בגמ' שם מסיק דרק לתומרת המרינן חזקה זו אבל לקולא לא (ועיין בכ"ג גיטין): **דודאי** חזקה שליח עושה שליחותו. לשון דודאי ל"ע כמ"ש כיון דבדאורייתא הוא היינו אלא לאומרת וכמ"ש ועוד דאמן יימר שאחרלה בו אפילו יעשה שליחותו:

דבגע נמי אם מגרש בע"כ היינו מועיל ועיין טו"י ח"ע סי' ס"כ ודו"ק: **ולא** כחזיר

משנה הלכות

אלא בזמן הגמ' דליכא איסור לגרש בע"כ אבל בזה"ז דאיכא איסור לגרש בע"כ הבי"ג דבטל השליחות ומשמע אע"פ דלא אמרינן דהיכא דאיכא עבירה אין שליח לדבר עבירה ובטל השליחות אינה אלכאורה אפילו קודם האחרס המגרש בע"כ נמי איכא זמנים דאסור לגרש בע"כ וכגון בשאמר שאמרו שהוי המשלח ואפילו מזמן מוריד עליו דמעות עיין שלכי גיטין דמשני הא בזווג דאסון הא בזווג שני אז נהני שאמרה תורה ולו תהיה לאשה וגמ' אמרו אחם שאכתן בגירושין וכלל כל היכי דאיכא גירושין אבי ולא אמרינן דאין שליח לדבר עבירה וגם הי"ם לא אלק עליו בזה אלא מטעם אחר אבל ח"ב לכאורה הקשה מכאן לרבינו בגדול הנו"י ק' ח"ע סי' ע"ב שאיזה באחד שגירש את אשתו ע"י שליח בע"כ לאשה והעלה כיון דבזה"ז אסור לגרש בע"כ הו"ל בכלל אין שליח לדב"ע ובטל מעשה השליחות לגמרי ולא הוי גט כלל ולא נאגרשה מבעלה במסירת גט זה ע"י שליחו ועדיין היא ח"א לו ואין תופסין בה קידושין ורבים אלקו עליו דלא אמרו אשלד"ע אלא שלא יתחייב המשלח אבל עיקר המעשה קיימת ע"ם מה שאחריך ליישב דבריו ולכאורה מכאן ל"ע לדבריו ודו"ק.

ולא אמנע מלכניא מה שראיתי דבר חמוה בלבוש בחשובת מהר"ם מלובלין סי' קכ"ג יצא בחקירה היכא רמיזא בתורייתא דמועיל גט מהבבה ובתורה ושנאה כתיב וכתב לה ספר כריתות אבל מהבבה בגון שלא חפול ליבם וכיולא בו מיל וידידי בגאון בלדיק כמוה"ר יוסף אלדר (עורדא זל"ל) הקשה עליו מבא דאמרו אמורה דף כ' בחוס' למה מהני גט באונס כיון דהתורה אמרה לא תעבוד אי מציד לא מהני ותי' משום דאיתקש מיתה לגירושין וגירושין למיתה וא"כ הכ"ג לעניין גט מהבבה כן ומיהו בספרינו מהכ"ה ח"ד סי' ר"ט בבאתי דילפינן וילאה וכיתה מקיש הויה ליליאה וכיון דהויה מהבבה הוא ואין היקש לחלוטין ח"כ כ"ה לגירושין דיולאה מהבבה שוב מלאתי בב"מ שבתב כן ועיין מהכ"ה שם בתריבות.

י) **ומ"ש** רבינו נאסר בקרובותיה הו'. (גיטין ס"ד ומזיר י"ב) כאומר לשלוחו צא וקדש לי אשה

אחם אסור בכל הנשים שבעולם חזקה שליח עושה שליחותו וכיון דלא פרש ליה כה לא ידע כי ניהו קדים ליה ובגמ' קידושין (נ') כאומר לשלוחו לא וקדש לי אשה פלונית במקום פלוני והלך וקדשה במקום אחר אינה מקודשת כרי היא במקום פלוני וקדשה במקום אחר כרי זו מקודשת.

והנראה דכה דאסור בכל קרובותיה מי מדינא אסור אלא לא במלוקח שנויה דהנה אחם ואת אסור בכל הנשים שבעולם דא"כ יאסרו גם הנשים להנשא לכל העולם ותי' דלכל אדם אין לאסור לקדם ולאוש שמא היא בקרובה שקידם השליח דאם היתה דנאקדשה לא היתה מוזרת ומאקדשת אבל כאי אסור לקדם שמא שליחו קידם או אחת מקרובותיה, ואפילו באו כל הקרובות ואמרו לא קדשוני לא סמכינן אדיבורא בעלמא, ולפי זה מוחר במשלח לקדם אשה שנאקדשו כל קרוביה לאחרים דאם היתה דקדם השליח לאחת מהן לא היתה מוזרת ומאקדשת לאחר, והקשו ע"ז דיאומה קטנה אחסר שמא קדשה אביה ע"י שליח זה לכך בעלו דמדינא מוחר ליבא דקנסה בעלמא הוא דקנסוהו שלא היה לו לגעות לקדם אשה שאם ולא אם לעלמו שלא יבא לידי אקלה אבל מן הדין מוחר בכל הנשים שבעולם שאין זו חזקה גמורה שמא לא אחרלה ואין בידו לקדשה, והרמב"ן ז"ל בקשה על זה דאי הכי אאי מוכח מכאן חזקה שליח עושה שליחותו לעולם אימא לך אין חזקה ואפ"ה קנסינן דמכל מקום הכניס עלמו בספק ועוד מה עשה אישור זה וכי היה לו לאוש שמא יאות שליח ועוד אי משום קנס אחיך עלה על דאחם דאפילו לקולא אמרינן כן ולכן פי' דכל הנשים מוחרות ליבא אפילו קטנות שמא אביהן משום דכל הנשים בחזקה פנויות הן ואין חזקה שליח עושה שליחותו מועילן מחזקה, אבל הוא אסור בנשים שיש להן קרובות לפי שאין חזקה של קרובות שאינן באות לדון בפניו מועלה לו כה אילו באו בקרובות ואמרו לא קדשוני שליח ואאי מוחר אבן דע"ח נאמן באיסורין וכ"ש הכא דלא אייחזק איסורא ואשתה בעלמא הוא וכ"ש שאחוך שנאמנות על עלמן וניאחות לאחרים נאמנות הן לזה אילו דבריו, והרי"ן ז"ל בגיטין ס"ד הביא בקשה

עליו חדא דכו"ל דבר שבערוה ואין דבר שבערוה פחות משנים ועוד מדקאמר נאסר בכל נשים שבעולם לא משמע דבעדות קרובות סגי דל"ב לא נאסר שיאמרו שלא נתקדשו.

ולפענ"ד דברמב"ן ז"ל ס"ל דכה לה כוב דשב"ע שברי ליכא חזקה שבחזקה זו כח"ת ולא חמרינן כו"ל דבר שבערוה תלה בחשב שבחזקה תבל כאן לא כוחזקו בזו תלה בחשב בחת בכל בעולם כוחזקה מדין שליח בכ"ל וכל אחת תומרת תני לה כיה בחשב ח"כ תיכב מעדת על דבר שבערוה תלה על עלמה שתיכב בחשב שביה ח"ת וגם כיה מודה שים בחשב שביה ח"ת ותיכב מכחשת אח בשליח ואח חזקתו שקידש ודו"ק כי לפענ"ד נכון כוה, ולפענ"ד כוה כעין דין בזמה שבעדים אין מעידים על ברולה שלא רצה ועל במעשה שלא נעשה תלה מעידין על בעדים שלא ביו שם וככ"ל בקרובות אין מעידות שלא נעשה מעשה בקידושין תבל בס תיכן כותן בנשים. ואולי י"ל עוד דברמב"ן לשיטתיב ביכא דנאמנת על עלמה נאמנת גם על אחרים עיין רמב"ן גיטין דף ג' ע"ב בה דלה יליפינן מוספרב לב דחשב נאמנת גם ביכא דאיתחזק איסורא דשתי בכא מיגו דנאמנת על עלמה נאמנת גם על אחרים ות"ב בכא נמי כיון שנאמנת על עלמה שתס קדשב בדי גם ביה עוברת על איסור ח"ת ת"ב נאמנת גם לו ודו"ק (ועיין פני' חולין ותשו' מרן כביי"ם בשנת בשמרמי).

ודעת רביו בסמוך נראה דבקרובות אין נאמנות מדאמר ואע"ג דאיבו ערייו לעלמה כוה אסור דכו"ל כאומר לחשב קדשתיך וביה אומרת לה קדשתני כוה אסור בקרובותיב וביה אומרת בקרובין ע"ם וכיון דאתן טעם דכו"ל כאילו אמר לחשב קדשתיך בבי כאי גוונא לעולם לה מבני נאמנות בקרובות שברי כוה מעיד על עלמו שקידש חשב זו וכוה טעם אחד שלא בביאו בפוסקים ובבן. ובנה מחלוקת התוס' וברמב"ן ז"ל בתמר לו לשלוחו לקדש חשב שתס אבל רבינו ז"ל אידך לן בתומר לשליחו לה וקדש לי חשב פלוניה וכלך לוחו בשליח ולא בחזיר שליחותו ומלה דבביה שליח כו"ל כמת לפניו וכיון דתמר לו חשב פלוניה בבה ודאי אמרינן שליח עושב שליחותו ובגם דאבתי אפשר גם בזו שלא אחרלב לבתקדש וכמו שבתבו התוס' מ"מ לאידך גיסא אילא נמי סברת דאיתתא בבל דבו ניחא לב ועב למיתב טן דו מלמיתב אחרלתא ומב"פ טעם רבינו שבו"ל כאומר לחשב קדשתיך וביה אומרת לה קדשתני ומלה דמעשם חזקה שליח עושב שליחותו כו"ל כאילו אומר בפי' שקידש לו חשב זו ול"ל דס"ל לרבינו דאלו לה כיתב אחרלב בו אלו בתיזב טין אחר כי' לריך להודיעו שלא קדשב כדי שלא להכשילו ולא לקלקלו וכיון שלא חזר שליחותו ח"ב ודאי חזקב שעשב שליחותו וכרי כוה לומר מחוך חזקה קדשתיך ומלה כוה נאסר בקרובותיב מדינא וכיא מוחרת בקרובין שברי כיא מבחשתו.

והנה בח"ע סי' ל"ב כביא מחלוקת כב"י וברמ"א ז"ל דכב"י כתב וז"ל וכתב בריב"ם בתשובב סי' פ"ד שמדין זב יש ללמוד שבעושב שליח לקדש לו חשב ידושב נאסר בקרובותיב מעשם חזקה כל שים לספק שקדשב בשליח נגד שתאמר כיא לה נתקדשתי ואם בשליח לומר קדשתיב למשלח וביא לומרת לה נתקדשתי במשלח אסור בקרובותיב מפני דברי בשליח שבוא כמותו וביא מוחרת בקרובי במשלח ע"כ, וכתב עליו ברמ"א בדמ"מ ולא משמע כדבריו בתוס' פ' במקבל שבתבו בה דאסור בקרובותיב כיינו דוקא משום קנס שלוב לקדש שתס משמע בה אס ייחד חשב לשליח אין לאסור וכו' וכביאו ברמ"א סי"ח י"ח דכ"כ אס לוב לקדש חשב פלוניה ומת בשליח נאסר מיד בקרובותיב מעשם חזקה שליח עושב שליחותו ויש חולקין בזב ועיין בח"מ וע"ז שחולקין על ברמ"א ז"ל ועיין בח' בהגבות על בעור שג"כ תמב על ברמ"א שם ופלא שלא ברגישו כולם בדברי רבינו בתן שבתב מפורש כדברי בריב"ם ובפוסקים בזב דלא ברבינו ברמ"א אלא גדולב מזו דאפילו עשב שליח ולא מת אלא שלא בחזיר שליחותו ומי דינא בבי וק"ל. גם נראה דטעם אחר לרבינו בזב משום דכו"ל כאומר לחשב קדשתיך כיון דחזקה שליח עושב שליחותו כרי כוה סמך על חזקה זו וכו"ל קרובותיב אסורים עליו מדינא ודו"ק.

ודאיתי ביו"ד (סי' ק"י ס"ב) במי שלקח בשר ממקולין ונמלאת טריפה במקולין, בביאו שם מחלוקת חכמי בדור ברבי ר' בעשיל וסייעתו כיבי דנודע בטריפות ומחלב כי' נמכר לכשר ובחלי בשני מדיין במקולין (עיין פח"ם שם). ובפלתי (לות י"ב) בביא דטת בפר"ח (סק"ג) בשם בר"ם מקיימין בם' בכריחות דכל שתין בחיסור ניכר במקומו לא נקרא קבוע, דלכ"ב יחסרו כל בשדות בזריעב מפני חטרובת נמל ליתן ול"ל ביטול דכו"ל קבוע. עוד בביא מתוס' זיר דכתבו דכל שתין בחיסור ניכר לא קרוי קבוע, ולכך כאומר לשלוחו לא וקדש לי חשב שתם ומת בשליח דקיי"ל אסור בכל בנשים שבעולם קנסא בעלמא בוא, דמזיל בתר רוב נשים ורוב נשים בלתי מקודשות. ולי ניחא דאוחב שקידש קידושיב כו"ל קבוע, ח"ב יאסר מדינא. אבל לאו קבוע בוא כיון שתין בחיסור ניכר.

וכתב עליו בפלתי ז"ל, דל"ב לפמ"ש ברשב"א בשם ברמב"ן דמדינא אסור ולא מקנסא, ס"מ דכו"ל קבוע גמור, וע"ם מב שרלב לחדש בין חיסור וחדש.

ובחמת כי בירושלמי מבואר דגם בחדש שייך ביטול, וכבר כתרכתי בזה בס"ד.

וה זמן חשר כתבתי ליצב מה שמ"ח עלה בחמיה למרן זקיניהו בגב"ק ר' עמרם חסידה בבגבותיו על בירושלמי שחי' קושיח המשנח חכמים דחיך מקבלין גרים בזמן בזה כיון דיש מיטוע עמונים וחדש הוי קבוע ניחח דכל קבוע כמחלה על מחלה דמי וחי' מרן זל"ל דמיטוע עמונים בעלים ברוב גרים לחריס ופ"ז חמה כמ"ע מדברי הפלחי יו"ד סי' ק"י סק"ב דחדש בחדש לח שייך ביטול.

והגלפענ"ד ביטוב דבריו בכמה חנפין. וזה ילח רחשונה, דלכחורה עלה בדעתי לחדש לפמ"ש יבמות ס"ח וב"ק ל"ח לרשב"י חדש לחם קרויס חדש ולח חוכ"ע קרויס חדש ובחוס' שם בביחו בח דגמרת כריחות דף ו' ע"ב דסך בזמן המשחה לעכו"ם פטור ומשמע דטעמח משום דכחיב על בשר חדש ועכו"ם לחו חדש הוח ועי' ירחים של"ג חכח דגמרת כריחות שבקשה מסנהדרין דחר"מ עכו"ם בעוסק בחורה כרי הוח ככה"ג ולדעת ירחים חינם מטמחים חפילו במגע ולדעת רוב פוסקים בחכל מיהו לח מטמחי וגם חינם מטמחים מחיים כבהמה ולדעת ר"ח ריש כחובות חפילו ביחחו חינה חוסרת לחשח ישרחל משום דוזרמת סוסים זרמחם ובפ"ג דנגעים מ"ח בכל מיטמחין בנגעים חוץ מן העכו"ם וגר חושב וכחב החוי"ע ברפי"ב שם דלגופן לח צריך שלמדנו מדכחיב חדש כי יהיה בעור בשרו נגע דחיכח למידרש מיני' כדדרשינן בעומחח חכל חדש כי יחות בחכל ולח עכו"ם ועי' עוד חוי"ע פי"ח דחכלות מ"ז ד"ה מדורות ובחה"ח עכ"ח חדש כי יהיה בעור בשרו ורבינו הגדול בהל"ג בברכות פ"ג כחב לחמר ר' יהודה עכו"ם ערוס חסור לקרות ק"ש כנגדו מחי חירי' עכו"ם חפילו ישרחל נמי חסור לח מיבעיח קחמר לח מיבעיח ישרחל דחדש ניהו ומיהח ערוה וחסור חבל עכו"ם דכחיב בהו חשר בשר חמורים בשרם חיחח בהמה ניהו ושרי קמ"ל דפרט בהו בכחוב ערוה גרחה דלולי הקרח הוה ממטינן ליה מערוה משום דכו"ל בשר חמורים חלח דכחוב קרחו ערוה ולדידן ממילח מה דפרט פרט ומה דלח פרט לח פרט ונשחרו בבהמה.

וחב"י ח"ח סימן קנ"ט בשם ספר המניה כחב דחין נוטלין לידים מעכו"ם ומבד משום דבעינן בח חדש ועכו"ם לחו חדש הוח ע"ב, וברחב"ד בהשגותיו בפ"ב מהל' חב"ח ב"י ח"ח זו היח לחח מספרותיו וכו' כי טו"ב בם בבהמות וחין מטמחין וחין מיטמחין עם בדומה לחמור בן גויס כמר מדלי וחח כולם ישח ברוח ובחושב חוחם לכלוס חסף רוח בחפניו עכ"ל. וכב"מ טען בשד ברמב"ם כי מ"ש בם בבהמות לחפשר דגם ברמב"ם מודה ומידי דהוה לחשיעה קוף בעלמה דשם שחיטה עלה ושוב חין כחן מי שיחשוב חוחם לכלוס ע"ש. ויש להחריך ברבה. מבואר מיהו דעו"ב חשר בשר חמוריס בשרם עם בדומה לחמור לחו חדש הוח וח"ב לפשר דדוקה חדש בחדש ל"ל בעול חבל בבהמה בעלה חם כי' בחופניס דליכה למיחש שיקח מן בקבוע וחחי שפיר דברי מרן.

שנית כיה נלפענ"ד לחדש דיוע קושיח בתרדבי דסנהדרין בחיך חנן חזלינן בחר רוב בח סנהדרין קבועין בן וניחח בל קבוע בתע"ח דמי וחי' דהדבור בו"ל פרוש וכל דפריס מרובה קפריס. ומשחה חומר חני דעמון ומואב שנחערבו בב"י של בל בעולם נמי לח בעינן שיחבטלו בעמוני ומואבי עם שחר חומות חדש בחדש ובבעול הוח רק על עם חיסור שבו דברי פסוע דגוי שנחגייר שנשחנה דינו וברי הוח בקטן שנולד דמי מ"מ רק לעניין דינח חבל בגוף לח נשחנה בו חלח נשחנה דינו וב"ב בעמון ומואב שנחגייר ונעשה ישרחל ברי בגוף לח נשחנה ולח יבעל בלל חלח חנן דנין על בחיסור לחו של ולח יבח שיבעל ברוב, וחפרס שיחחי יותר.

בבר בבחחי בעם בפוסקים דבח דביעול ברוב מבני חין בבוונה דבחסור לחחר שנחבעל בביחר מקבל עליו עם ביחר דחי נימח בבי חז חקשה בח דקיי"ל בב"מ דחוזר וניעור חם הוסיפו עליו עוד חיסור ואי נימח דנחבפך לביות עליו עם ביחר חין ביחר מלערף לחיסור ובחיך חוזר וניעור וקיי"ל דנבלה בעילה בשחיטה וחין שחיטה בעלה בנבלה דחפשר לנבלה שחעשה שחוטה ות"ח לשחוטה שחעשה נבלה ואי נימח דחוזר וניעור מליבו שחיטה שחעשה נבלה בשחוזר וניעור ופי' דטעם ביעול הוח בך כיון שיש לפניהו שני שמות חחד עם ביחר וחחד חיסור בל חחד נקרחת על שמו. חמנם בשנחערבו שניהם יחד ות"ח לקרותם בל חחד בשמו לריך ליחן לשניהם עם חחד שברי הם נעשו חחד ע"י שחערובות וליבה בחן שני שמות, וע"ז חידשה תורה דחזלינן בחר רובח שחם ברוב ביחר קורין לחו על עם בביחר וחבל ליה עם חיסור מיניה וחם ברוב חיסור קורין לו עם חיסור וחבל לה עם ביחר מיני' דבך גזרה חבמתו לקרוח בחערובות בעם ברוב דבחיב חחרי רבים להטות. וחבה בל זה שקורין לחחו על עם ברוב, הוח מטעם דעם המיעוט חזל ליה וחע"ב נקרח על עם ברוב חבל חינו נחבפך שיקבל עם חדש שהוח עם ברוב חלח שחזל לה עם חיסור שהוח המיעוט והח דלח נחבפך לקבל עם הביחר נמי י"ל משום דנחמת ברי יש בחן חיסור לפניהו שהוח חחיבח בשר של נבלה במליחות חלח

שכיון שאין מכירין לוחו ורוב כיתר נאדם לכ שם איסור ולא נקרא נגלה וממילא מותר בתכילה דרק שם נגלה אסרה תורה בתכילה וזה לא מקרי נגלה, וכבן.

ולפי"ז תומר אני בעמון ומואב נמי לא אסרה תורה אלא שם עמוני ומואבי וכל שנקרא שמו עמון ומואב הוא אסור לבא בקהל ואפילו נתגייר וכל שאין לו שם עמון ומואב מותר לבא בקהל וכיון שבא בקהל סנהדרי ובלבל את כל התומות ממילא כל עכו"ם שהוו דנין עליו לריכין הוו לקרותו בשם וכיון שנתערב בכל בתי עולם ורוב הו"ל לא הוי מעמון ומואב ת"כ בעל ליכ שם עמון ומואב ע"י התערובות וליכא עוד שם עמון ומואב אלא נקרא שאם עכו"ם וכיון דבעל השם עמון ומואב ממילא מותר לבא בקהל ואתי שפיר דברי מרן דכתב דנתבטלו ברוב.

שוב כתיר לי עיני ורתיתי בתירי ברכות דף כ"ח ז"ל, עמוני ומואבי שנתגיירו אפ"י שעכ"ם היון רתויין לבא בקהל בזכ"ז משעלה סנהריב ובלבל את התומות מותרים שאין שם עליכן וכן דנין בתלרי תוך ג' דורות לדאתנו כמו שביארנו בימות פ' בתרל ע"כ. הכי כתב מפורש בתתירי ז"ל שמותרים לבא בקהל לפי שאין שם עליהם. ולפום ריהטא ל"ב תתי קתמר הו"ל תשום דכל דפריש תר"פ ולתו עמון ומואב הוא ולפע"ם אתי שפיר דנתתם אפילו עמוני הוא ת"ם היון דלתו שתו עליו מותר לבא בקהל וכתיתר הוא דנתבטל שם עמון ומואב ממנו כ"ז שאין אתו מכירין בו. ומדויק בזה נמי לשון שכתב עמוני ומואבי שנתגיירו וכו', ולכאורה כיל"ל עכו"ם שנתגייר בזכ"ז מותר לבא בקהל ולא חייטינן שתם מעמון ומואב הוא דכבר עלה סנהריב ובלבל הו שכיל"ל נכרי אפילו גר בתרן עמון בזכ"ז וכו', ולשון עמוני ומואבי שנתגיירו משמע דנאתם כם מעמון ומואב וכנ"ל. וכבי דייק נמי ליטנא דגמרא בו ביום בא יכודה גר עמוני לפניהם בביה"מ ואתר תה אני לבא בקהל ואתר יכודה גר עמוני. תכ"פ אפילו נדתוק בדברי בגמרא תדברי התתירי רתיה ברורה בס"ד דכשם עמון ומואב נתבטל ליה.

ועוד בו שליטיה דתשיקרא דדינא פירכא דבכא דינא גופיה דפטיעא ליה לתדם בתדם תינו בעל לקו כולי עלתא הוא דתדברי התוס' נזיר שביעי דפלתי שם בשמוך גרתה תפורש דס"ל לתדם בתדם נתי בעל ע"ם בד"ה תך לפ"ז שכתב תלא כך דנזיר קשיא ליה דתייתי ג"כ בתדם ויש ליטב בדוחק ע"ש. תתנס בירושלמי ס"פ כלל גדול תליטיה דר"ל דתתר תותר בכל בנשים פי' הק"ע משום דבעילה כי' ברוב ובירושלמי פסחים פ' כילד גולין כ"ז וז"ל, לבור שנטמא תחד תכן ואין ידוע לתיזכו ר' זעירא תתר יעשו בעומתה תני ר' יהושע יעשו בספקן לא מסתברא תלא כבדא דתני ר' הושעיה שלא לעגום ליתיד כרת עכ"ל. ועי' ק"ע שם. ורתיתי בריי"ע תלגזי בכורות פ"ב (דף מ"ד מדפי הספר) ד"ה וכבה תתה תק"ע כנ"ל ותוקי בירושלמי שתתר תתד רתיתי תתד תן בלבור זה זתן רב שנטמא למת והוה לא כרגיש בעומתתו ובתותה שתה בברתי תותו תי הוה ועכשיו שכתתי תי הוה דתשוב בבובר תתחלה תת"ב נתערב דבב"ג ליכא תזקה עברה וכולם עתיים תספק תלא דתתה לתתי לתרינן כולם עתיים תספק בה י"ל דיתיד זה שנטמא בעל ברוב בלבור שבם עבוריה ותן בתורה כל בדברים בעלים ברוב. ובפ"ק דנזיר דף י"ב ע"ת בתומר לשלותו לא וקדם לי תשה שתם תסור בכל בנשים שבעולם כתבו תוס' בד"ה תסור ות"ת וכל בעולם יתסרו ליטא נשים דשמא זתת היא שנתקדשה ע"י שליח וכו' וי"ל דתדתורייתא תפילו היא ברי ליטא דתזלינן בתר רובא ותינו תלא קטטא בעלמא ות"ת ולימוי תיסורא דתורייתא דליכוי קבוע וכל קבוע כמע"ם דמי וי"ל דלא תמרינן קבוע תלא כשהיסור ניכר לעלמו וכשיתר ניכר לעלמו תבל כשאין היסור ניכר לעלמו לא תמרינן קבוע בכ"ל ע"ש.

ועיין רוקח סימן תס"ז כל קבוע כמע"ם דמי דוקא בדבר תשוב תו ברי' תבל בדבר שאינו תשוב לא ולגבי סנהדרין דתזלינן בתר רובא דרובא נייד וכא דתמרינן בפרק מי שמתו מדלגין כיינו על גבי תרועות דרוב תרועות דעלמא בכן פותח טפח ומספיקא תנו יודעים (שיש) שם תרון שאין בו פותח טפח לא נתמר בו קבוע וכו' ע"ש. ועי' גליוני הש"ס ברכות כ"ל בשם תברך תחד שפ"י כילקוט תקח רמז תשס"ת דמת עלמו תינו עמת תלא כנוגע במת עמת ע"ש (ורתיב קלח למ"ש לעיל בפ' כשני) ובגליון הש"ס שלי ברכות כ"ל כתבתי דלא תקרי קבוע תלא דבר שבוה כמו שבוה ועתיד להתקייים תבל דבר שדרכו לתסר ועיקר כוותו למקום כבוה בשניל שתתסר כב"ג כיון שבוה בלוך ותסר לא תקרי קבוע, ועי' תו"ק דף כ' ע"ב תמר ר"פ בכא בזית תלומם תסקינן דסוף סוף תיתסר תסר תועב ישרפו עליו תרומה וקדשים לפי שעה ותל ישרפו עליו לעולם ופירש"י לעולם כזית תעמת בתבל ובא דקתני תין תלייתין בכזית תלומם תסקינן דתיתסר תסר בקרקע ולבבי תין תלייתין ע"ב. ולפי"ז נמת שעיקר קבורתו הוא כדי שירקב כדכתיב שפר תתב ותל שפר תשוב וכל רגע בוה בלוך ותסר ותין תנו יודעין תתי נתסר כולו ונעשה פתוח תכשיעור תבל ברור שבוה בלוך ותסור בב"ג לתו קבוע הוא ותזלי' בת"ר. תכ"פ תבותר דעת בריע"ת דבתדם נמי שייך ביעול ובבן ס"ל תוס' וירושלמי.

ובתוספות חדשים פ"ד דמס' ידים בכח פלוגתא דגר עמוני שבחירו ר"י לבא בקהל בקשב גם למסקנא דבחירו לבא בקהל כח בעלי חיים מציבי ולא בעלי כדחיתא בזבחים פ"ע ותי' דכח מגזירה דרבנן הוא ובעמון ומואב ליכא למיגזר בהוא גזירה וכ"כ בחפץ"י שם ע"ש. ועי' תוס' ר"פ כל בזבחים ובפ"ק דחולין בכך דנסקלין שאחערבו בהנשרפין ידוע בסקילה ולא לחמרינן לליבעל ברובא משום דממיחב למיחב לא חזלינן בחר רובא ע"ש, משמע דבסחם הוב חזלינן בחר רובא וכיו בעלים כמיעוט ברובא. ועי' לחוון דחורייחא סוף כלל ג' ובית בחולר מערכת ב"י חות י"ד גם בחוס' סנהדרין דף פ' נסקלין בנשרפין ידוע בסקילה ועיזל בחר רובא להחמיר ותירץ דכו"ל קבוע וכ"ק כמע"ם משמע דבלחו בכי בעל ברוב ע"ש ודו"ק.

ומעתה נרחב לפע"ד לפ"ם כרחב"ן חכא דחמר ר"י כחומר לבלוחו לא וקדש לי חשב וכו' חלמא משום דכדרא לניחוחא לא חשוב נייד חלא קבוע ובקדושין ע"ג לחרינן דבר חורב שחוקי וכו' עד חי דחזלי חינהו לגבב כל דפרים מרובא פרים חלמא חשבינן נייד לפ"פ דכדרא לניחוחא ותי' דחשב בניחב כיון דחין דרכב לבוע חחר מזונותיב חלא לבבא בניחב וכל כבודב בא מלך פנימב כילכך נדנודיחב לא כוי נדנוד וכדרא לניחוחא חבל חים שדרכו לנוד ולבוע חחר פרנסחו כוי נדנוד בעידנא דנד ובעא קניעחו כוי קבוע ע"ל (וקלא ל"ע מגמרא גיטין י"ב מ"ד משום דכל כבודב בא מלך פנימב קמ"ל נרחב דבחמא גם בחשב דרכב לבוע על פרנסב ותי' ז"ל מוכר"י ברובא סי' רמ"ח דמ"ע פסק דלא קיי"ל כא דכל כבודב בא מלך פנימב דכא חלוי אי קיי"ל כא דכל ישרחל בני מלכים כם ותי' שבא קי"ח ר"ם חומר ובר"ן שם בב"ג ור"ח פסקו ובריי"ף נרחים כדבריס סוחרים דבדף ל"ע גבי דחניסכא פסק דכל ישרחל בני מלכים וכן נרחב ברש"י שם ולקמן בדף קי"ח כחב כריי"ף דר"ג וכולכו פוסקים דס"ל כל ישרחל בני מלכים שיעב כוא ולא קיי"ל כוחייכו ע"ם וביבמות ע"ז ע"ח ותי' ומק"י שם דקיי"ל בכי ותי' רבינו יונב מ"ב דברכות ויש בזב חריכות דברים ובחי' כחרכחי בס"ד אי קיי"ל כר"ם). ותי' פ"י גיטין דף י"ז ובספר המקנב כלל י"ע פ"ו ולפי"ז חחי שפיר דכי כא דכחבו כחוס' דלא בעלי כוא משום קניעות וכיכי דניידי בכ"ע דבעלי ולכן בחנשים כיון דניידי לדעת כרחב"ן בכ"ע דבעלי כ"ז שבם ניידי וכיון שבא לפנינו להחגייר כרי כוא גד ומקבלין חותו.

ודאיתי בשו"ת מהרי"ח יו"ד ח"ח סימן מ"ב שבניח דברי הק"ע בירושלמי ס"פ כלל גדול חליבים דר"ל דחמר מותר בכל הנשים משום דבעילה כיב ברוב ובנו הקשב עליו והמהרי"ח ז"ל כתב בפשיטות דחדם בחדם לח בעיל וכמ"ש הפלחי והביח לעלמו רחיב מש"ם ברכות כ"ח דמייחי מחני' דמסכת ידים פ"ד שבחירו לגר עמוני לבוח בקהל מכ"ע דבלבל סנחריב וכד"פ מרובח פרים ולח חמר מדיפי מיניב שבבר בעל ברוב ע"ש. ולפמ"ש חין כחן רחיב דמ"כ ל"ל דדוקח בשמח נדמוחן כוא דבעלי חבל כשחזרו לקניעותן כדר בעולן וכדעת כרחב"ן כנ"ל חבל לדעת שחר פוסקים כב"ג דכוב מדין ביעול וכנ"ל.

עוד בניח שם רחיב מחינוך מלוב תר"ד במחייח ממלק כתב וז"ל, מלוב מובל על כל יחיד בב"מ ובב"ז חם חולי ימלח לחד מכל זרעם ועובר ע"ז ביעל עשב עב"ל. ולח חמרינן דבזב"ז לחר שבלבל סנחריב כל כחומות בעול ליב ברוב ע"ב פשיטא ליב דבחורייחא ליכא ביעול בחדם ע"ש. ולפמ"ש לעיל גם זב יש לדחות דדוקא מחוחם כניידים חמרינן בכו ביעול בחדם חבל כיושבים על חדמתן קבועים בבחיבם מלוב לברגם וכמובע עלמו ולא כרגו מובר בעשב וק"ל חלא דבעיקר הדבר חמוכים דבריו ז"ל דכרי כחינוך ג"ב כתב דחיכא מלוב לברגם בזב"ז וחמחי לא קשב ליב לחינוך וגם לשחר מוני כמלוח שמנו מחייח ממלק גם בזב"ז למ"ע וכא כבר בלבל סנחריב ולכירחים דמלוב על מלך כמשיח כיב לחי שפיר. ליברח דגם לשיטחו דכיון דבלבל סנחריב וליכא עוד וכולכו בעלי ליכא עוד ממלקים בעולם ולית ילחום בכם מלך כמשיח.

אמנם כחמת יורב דרכו דודחי יבנם לכתי בעולם חלא שלנו חינם ידועים ובין לפי' מרן ובין לפי' כשיבא מלך כמשיח וכוא יכירם ימחב לח שמם מתחת כשמים לכ"ו. לחנם כבר כתב כחינוך דלא חימח כיון דמלוב זו ח"ח לקיים מכשיו ולכן לא שייך לקרחב מלוב כעוכבת בזב"ז דמב שח"ח לקיימב במליחות בשביל זב לא בעלב כמלוב חלא שחם נמלא ממלקי מלוב לברגו ודחי לכ"ע בין למ"ד מרובח פרוש ובין למ"ד משום ביעול חם ימלח ל' כרי לא בעל ולא פרים דכל שמכירים חותו מלוב לברגו וז"פ מחד לליכא ביעול ולא רוב כיכא דניכר כחיסור וכב"ג כחינוך מיירי שחם נכיר ממלקי מלוב לברגו.

ומיושבת נמי קושיח שני' שבקשב שם כמהרי"ח ז"ל וז"ל, ועי' ק"ע בירושלמי ספ"ק דעירובין דף י"ז בקשב דבא ליכא מלחמת מלוב כיינו בממלק ותי' דלא שכיח וחמיב כוא דבא בזב"ז נחערבו ולילא מלוב ללחום בבם כלל כנ"ל ול"ע עב"ל. ולפע"ד דדברים חמוכים דלפום ריבתא דברין סותרים דבמלמו כחב לעיל בשם כחינוך דגם בזמן כזב ליכא מ"ע לברגם

איתתא במקום פלוני. במשנה (דף נ') כתומר לחבירו זיל וקדש לי חבר פלוני במקום פלוני וכלך וקדשה במקום אחר חינה מקום פלוני שים לי שם מוכנים ואם בא אחד לומר דברים אלי בפניה ימחו בידו: **ודאי** לא תפסין בה קידושי. ומוכרח למלתא ואפי' ספק קידושין לא הוי כיון דקפיד אמקום שליחותו. **יא)** והיכא דאמר ליה לשלוחיה זיל וקדיש לי איתתא במקום פלוני ואזל וקידשה בדוכתא אחריתי ודאי לא תפסין בה קידושי, אבל היכא דאמר

משנה הלכות

ותקשה ליה נמי והא כתב בלבל סנהדרין אח כל העולם וגם לשאר מוני המלות. ולכאו"ל אחי שפיר דודאי לאחר כבלבול יכנס מדיין בעולם אלא דלא שכיחי כ"כ ושפיר כתב הק"ע דלא שכיח וק"ל. ולעיקר דינא אי שייך בהו גירות ואי שייך גרות בעמלקים עי' רמב"ם פי"ח מסנהדרין ס"ו דכרג דוד אח כעמלקי בהודאת פיו ובפסיקתא פיסקא דזכות נזכר דוד שאין מקבלים גרים מעמלק לכן אמר לו דמו בראשך ועי' בגבות רל"ח סנהדרין ס"ז ובספר המלות לרס"ג אם ביאור פרלאוו ח"ב דף רע"ט בתריכות ומכילתא פ' בשלח ועי' מגילת ספר לאוין קט"ו ובדכ"י ח"מ סימן ל"ד ובס' בשלמה על החינוך דף ק"כ בהערות ומקורות מרלו"ל מלוה כ"ו.

חדרי לדידן עכ"פ מינו מחלוקת אי אדם באדם בעל ועי' אחרונים שפלפלו מעתה או"ה שיתערבו ישראל בניכם משום דקיי"ל אחרי רבים לבעות ובם ברוב ונמלא ישראלים בעלים בכם ואי' דשאני ישראל דנכריס ע"י המילה ולא בעלו ובזה פירש הא דאמר ליה קיסר לר' תנחומא אח ניכוי לעמא אחא ח"ל לאיי מיכו אנן מהלינן אנן לכו לאתון ומכילותו פי' דכיון דישראלים נמולים ואי"א להתערב בין האומות דבר כניכר לא בעיל רק אפשר שגם הם ימולו ויתערבו בינינו וק"ל. אחא ח"ל לאיי מיכו אנן מהלינן אנן לכו לאתון ומכילותו פי' זלכ"ה שכתב דעמון ומואב מותר משום דבעלי בכל העולם וכנ"ל.

ודע דמ"ש רבינו דודאי חזקה שליח עושה שליחותו לשון דודאי משמע שכותא בלאי ספק ולכאורה ל"ע דבגמ' מירושין ל"ח ע"ב ובגיטין ס"ד שם נחלקו רב נחמן ורב ששת דאמר רב יחיאל חזקה שליח עושה שליחותו ואמר רב נחמן בשל תורה אין חזקה שליח עושה שליחותו בשל סופרים חזקה שליח עושה שליחותו ולב ששת אמר אחד זה ואחד זה חזקה שליח עושה שליחותו וכתב הרמב"ם פ"ד מה' תרומות ה"ו כתומר לשלוחו לא תרום ותרום לי וכלך לתרום ואינו יודע אם תרם ואם לא תרם ובא ומלא כרי תרום אין חזקתו תרום שאין חומרין בחיסורין חזקת שליח עושה שליחותו לכקל אלא לכחמיר ואיין כ"מ ורדב"ז שם דפסק כרב נחמן פ"ק דחולין, ובחיסורין בגיטין ס"ד ע"ש ואיין מש"כ שם בשל' גיטין לרבינו חות ק"ח ות"כ כ"ג לכתורה רק לחומרא חמרינן כן ולא לקולא ואמאי כתב רבינו דודאי חזקה שליח עושה שליחותו ול"ע.

איברא דכתום' מירושין כ"ל ד"ה רב ששת כו'. כתבו וז"ל כרב רבינו שמשון מפוילירי"ה פוסק כרב ששת דבכ"ג פוסק דהלכה כרב נחמן בדיני וכרב ששת בחיסורי וכו' ור"ח חולק ע"ש בתריכות ואיין טוי"ד סי' ל"ח שכתב אבל כר"ש פסק דאפילו בשל תורה סמכינן אשליח עושה שליחותו וכו' ע"ש ואיין מל"מ פ"ד מהא' כ"ו שכתיה דברי כעור בשם כר"ש ותמה עליו ע"ש מבואר מיכו דעת רבינו ז"ל לפסוק כרב ששת בחיסורין אפילו בדאורייתא חזקה שליח עושה שליחותו ות"כ אחי שפיר רבינו לשיטתו שפסק כאן דודאי חזקה שליח עושה שליחתו כיון דהו"ל חיסור ל"ת ודבר שבערוה ודאי חזקה שליח עושה שליחותו אפילו בדאורייתא.

ולפמ"ש נראה ליישב נמי מה שכתב רבינו לענין בעל תומרת נתנו לי ואבד ת"ר יוחנן הוי דבר שבערוה ואין דבר שבערוה פחות משני עדים תלמא לאומרת לחומרין לקולא לא חמרינן ואע"ג דקאמר שליח פיו ומזקה לא הוו כשני עדים וכאתרכתי בזה קלח וכעת נראה לפמ"ש דודאי דעת רבינו דחזקה שליח עושה שליחותו אפילו בדאורייתא ומיכו כשליח שנאמן אפילו בדאורייתא לא הוי אלא כעד אחד אכ"פ ולא כשני עדים דלא תכא חזקה זו עדיפא מאמירת פיו ממש וז"ש רבינו ואע"ג דקאמר שליח פיו ומזקה וכוי ס"ד לומר דכיון דחזקה שליח עושה שליחותו ת"כ אלי אמירת פיו כשר יש לן עד אחד כיינו כחזקה דשליח עושה שליחותו ומה שאומר בפיו שלגירושין נתן ליכוי כעד שני קמ"ל דלא הוו כשני עדים וממילא מהימן לאומרת ולא לקולא אבל כ"מ שע"ח נאמן אמרינן חזקה אפילו בדאורייתא וכבן כי הוא בס"ד דבר אחד.

יא) ומ"ש רבינו והיכא דאמר ליה כו' (קידושין נ') ובמשנה שם כאומר לשלוחו זיל וקדש לי

דאיתה במקום פלוני ואזל ומקדש לה בדוכתא אחריתי תפסין בה קידושי, דתנן (קידושין נ.) האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה במקום פלוני והלך וקידשה במקום אחר אינה מקודשת, הרי היא במקום פלוני והלך וקידשה במקום אחר הרי זו מקודשת, מאי טעמא מראה מקום הוא לו. יב) והיכא דאמר ליה לשלוחיה זיל וקדיש לי איתתא סתמא אזל ההוא שליח לעלמא ואיתניס אי נמי מית ולא אהדר שליחותיה נאסר בכל נשים שבעולם ומותר בגיורת, (נזיר יב.) דאמר רב יצחק בר יוסף א"ר יוחנן האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה סתם והלך שליח ולא החזיר שליחותו נאסר בכל נשים שבעולם, מאי טעמא חזקה שליח עושה שליחותו

פלוני דוקא: **דאיתה** במקום פלוני. במשנה שם כרי היא במקום פלוני וקדשה במקום אחר כרי זו מקודשת, דכרי היא שם תמלאנה קאמר ואין זו קפידא: **מראה** מקום. כלומר שם תמלאנה ומיכו אם תמלאנה בניחיים במקום אחר אינו מקפיד: **איתתא** סתמא. כלומר כל אשה ובכל מקום שימלא אשה שתחרלה בו יקדשנה לו: **ואיתנים**. בגמ' (נזיר י"ב וגיטין ס"ד) דאמר ר' יצחק כאומר לשלוחו לא וקדש לי אשה סתם ומת שלוחו אסור בכל בנשים שבעולם, ורבינו כוסף ותיחים כשליח ודברים רחוים לו דכוותה הוא: **נאסר** בכל נשים. שמא זו קרובת מריסתו שקדם לו שלוחו היא ואף אם באשה אומרת שלא קדשה כשליח וכן קרובותיה כולם אומרים שלא קדשה כשליח לא סמכינן אדיבורה בעלמא: **ומותר** בגיורת. וכ"ש שמותר באשה שלמנה אחר שעשאו שליח, או באשה יחידה שאין לה קרובים או שים לן מדים שלא קדם כל אלו וכגון שאמרו שכל זמן שזה היו עמהם ולא נא לשם אדם כזה

משנה הלכות

אשה פלונית במקום פלוני כלומר תרתי ייחד לו אשה וייחד לו מקום ורבינו גרס לא וקדש לי אשה במקום פלוני ולא כתב אשה פלונית במקום פלוני וי"ל בעמו דכיון דייחד לו אשה לא קפיד אמקום דוקא אלא מראה מקום הוא לו כלומר כרי היא במקום פלוני או דילמא כיון דקפיד אמקום אפילו ייחד לו אשה נמי קפידא הוא וכן נראה דרבותא הוא אפילו אשה פלונית במקום פלוני ורחיתי שכן דייק במרדכי"ל ז"ל בגמ' ומיין בכ"ג של ח"ע סי' ל"ב אות פ'.

ובש"ע ח"ע כתב רק כאומר לשליח קדש לי אשה במקום פלוני וקידשה במקום אחר אינה מקודשת וכן בכל מה שאינו שאם אמר לו לקדש סתם וקידשה על תנאי או שאמר לו לקדשה על תנאי וקדשה סתם או שאינה בתנאי אינה מקודשת אמר לו קידשה וכיון במקום פלוני וקדשה במקום אחר מקודשת שאינו מקפיד אלא מראה מקום הוא לו. ובמל"מ פ"י מכ"ח כ"כ נסתפק בתומר לשליח לא וקדש לי אשה פ' וכלך וקדשה קידושי דרבנן אי מקרי שינוי בשליחות, ותש"ל אינה מקודשת מספקא ליה אי אמר כמשלח אח"כ דניחא ליה כמה דעבד ועיין לרש"י ר"ה ע"ב דבכל מילתא דליכא שינוי אלא מלד תומדנת דקפיד אם גילה דעתו דלא קפיד לא מקרי קפידא ומכאי ומיין יד כמלך על כרמב"ם שם, ולפמנ"ד נראה דמאחר דאם בא אחר וקדשה קידושין דתורייתא לאחר כן כרי תפסו בה קידושין משני ח"כ אין לך שינוי גדול מזה בשליחות ול"ע ומיין פ"ח ח"ע סי' ל"כ.

עוד יש לומר לפמ"ש רבינו בסמוך דכי משוי אינש שליחא במלחא דקיימא קמיה במילתא דלא שכיח לא משוי אינש שליחא אלא שכיחא כוה ולמילתא דלא שכיחא לא משוי אינש שליחא אינרא דנראה לכאורה לשקדם קידושי דרבנן יש בזה גם קלא אינסור דאפשר לבא מי"ז לידי תקלה וכל שאפשר לבא לידי תקלה אסור לעשות כן ולמשל אם פשטה ידה ובקבלה קידושין משני דכ"ג תפסי קידושי שני שכם קידושין דתורייתא וכוה לא ידע ואשם, וגם אם לא יגיד לו שקידם רק קידושי דרבנן כרי ודלמי שאין אדם רולה לדור עם אשתו בלי קידושין דתורייתא וגם אם יגיד לו כרי אם רולה לבניסה לחופה צריך לקדם שנית קידושי דתורייתא ח"כ לא כומיל שליחותו ול"ע.

יב) ומ"ש רבינו והיכא דאמר ליה כו' שאמת. עיין מש"כ בסמוך (ס"ק י') ובאה מדבתב רבינו כאן אזיל בתי שליח לעלמא ואיתנים אי נמי מת וכו' משמע דתרוייהו דין אחד להם כלומר מאחר דלא חזר שליחותו אין נפ"מ אי מת או לא בחזיר שליחותו מאחת אונס או מאיזה טעם שהוא סוף סוף כיון שלא בחזיר שליחותו כרי הוא כאשר בספק כנ"ל והא דנקט ואיתנים אין כוונתו דידעינן שאיתנים דת"ל ידעינן אין הוא ובאמת אח פיו אלא בכוונה על המליאות דאל"כ אמאי לא אילטרך שליחותיה שברי הוא אייב לאזור לו ובפרט בדבר שאפשר שיבא לידי מכשול וחזקה שליח עושה שליחותו דא נמי בכלל הוא שלא להכשילו אלא ע"כ דאיתנים ולכן לא בחזיר שליחותו ונאסרו בבעלים בספק. ורחי' לדבר מלשון בגמ' שבאה רבינו דאמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן בתומר לשלוחו לא וקדש לי אשה סתם ובלך בשליח ולא בחזיר שליחותו נאסר בכל נשים שבעולם בגי בתב סתם ובלך בשליח ולא בתב

וכדין ממנו כייחס, וכן מס נולדה לאחר מכאן: **דאינהו** שריין. כלומר שאם נח אדם ורוצה לקדש אשה שאם מוחזקת כפנויה אין לחוש שמא זו נתקדשה לאחר מ"י חוזו אליה שמא דאם אינה נתקדשה לא כיחה חוזרת ומתקדשת אבל כאי אסור לקדש שמא קידש לו אלוחו אחת מקרובותיה כך כתבו התוס' אבל רבינו נתן טעם אחר דכו"ל כלומר לאשה קדשתיך וכיוצא לומרת לא קדשתני כוא אסור בקרובותיה וכיוצא מותרת בקרוביו: **במילתא** דקיימא קמי'. כלומר נשים שרואות מכשיו ליגשת לו וכשם קיימות ופניות: **במילתא** דלא שכיחא. כגון גיורת, דלא שכיח למילף שתתגייר: **שאין** לה בת. פי' כגון שמיכה אליה בר"ח ניסן וכל קרובותיה שרואיה רחל זו לאסור מקדושיה כוו נשיאות בר"ח ניסן כשעשאוכו אליה ומ"פ שנתגרשו קודם יום הכיפורים מותרת רחל זו למשלח ולא חיישינן שמא קידש כל חדא וחדא. יג) אימר אמה קדיש אימר ברתה קדיש אימר אחתה קדיש, ואף על גב דאינהו שריין לעלמא הוא אסור דהוה ליה כאומר לאשה קדשתיך והיא אומרת לא קידשתני הוא אסור בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו. כי משוי איניש שליחא במילתא דקיימא קמיה, יד) במילתא דלא שכיחא לא משוי איניש שליח. אמר רבה ומודה רבי יוחנן באשה שאין לה לא בת ולא שאר קרובות

משנה הלכות

וחיתנם כשליח לו מת ומשמע דדינא חדא כוא ופשוט. ועיין לעיל סק"י מה שכתבתי בדברי רבינו דודאי שליח עושה שליחותו ודו"ק.

יג) אימר אמה קדיש כו'. עיין מה שכתבתי בסמוך (אות י') מחלוקת כריב"ף והרמב"ן ז"ל אם בקרובות בלו וכעידו כולם שלא קדש אוחס לכרמב"ן כן נאמנות ומוחר בכן והריב"ף והר"ן חולקין ולפענ"ד נראה לדייק כעת כדעת הר"ן שחולק שכרי הרמב"ן טעם שכן נאמנות והר"ן טעם כיון שכוא דבר שבערוה הינן נאמנות ולפענ"ד נראה להוסיף כעת דגם דינא דאשה נאמנת על עלמה כיון דיש לה חזקה פנויה על עלמה וחזקה מנגדת לחזקה שליח עושה שליחותו וגם כי חזקה זו של חזקת פנויה לכאורה עדיפא מחזקה שליח עושה שליחותו שברי חזקה של שליח עושה שליחותו הוי תלוי במעשה ולא נתבררה בחזקה רק סמכינן מעשה שחזקה עושה שליחותו אבל תלוי במעשה כוא אבל חזקת פנויה חזקה חלימתא היא שברי נתברר חזקתה שבודאי פנויה נולדה ותלוי במעשה לקדשה, ואפילו למ"ד דחזקת בתולה עשויה להשתנות דרוב נשים נושאות ועיין רש"י פ"ג דכתובות מחלוקות בשעה"מ וכמלחמות ז"ל דל"ש לומר דודאי בתולה נישאת משום דחוקי בחזקתה דכא עומדת להנשא וליכא רוב נשים בתולות נישאות ש"מ מ"מ אלא חזקת פנויה חזקה חלימתא כוא בכל מקום וחזקת שליח עושה שלחותו תלוי במעשה.

ועיין כעין זה במה דקיי"ל רובא וחזקה רובא עדיף ואמרינן דוקא רובא דאינו תלוי במעשה אבל רוב בתלוי במעשה חזקה עדיף וכבר בקשו באחרונים הין סמכינן על רוב מלוין אבל שחיטה מומחין הן כא כו"ל רוב בתלוי במעשה דכשולד לה ידע בלבות שחיטה ואח"כ למד ולימוד תליא במעשה ועיין פני' חולין שם וגיטין ורדים כלל ס"ח ומחבר אפרים כל' יבוש סוף הספר ושע"ת ח"ג ג' כלל ע"ו פרע ב' ועיין לגודא פ"ק דחולין סקי"ג סכין שיחרעתי בכמה לה שיחרעתי. ועיין בכורות דרוב מחעברות ויולדות קאמר רבינא דלא כוי רובא דאלוי במעשה שא"א לרובא להיות בעולם בלי מעשה עיין בכורות כ' בחוס' ד"ה רבינא שבקשו אמאי לא חי' כן בזבחים קי"ע דכוי רובא דחליא במעשה ושי' דחמרים אדם לא חציב חליא במעשה משום שברוב בעבע ע"ם אבל בבהמה אינו בעבע ועיין בית שעריס יו"ד סי' ח' שמחלק בין כדבר בעבע ובידו אפילו אלוי במעשה לא מקרי אלוי במעשה אבל דבר שאינו בידו ובעבע אכחי אלוי במעשה מקרי ע"ם בחריכות גדולה מכ"פ לדידן ודאי דחזקת פנויה עדיפא מחזקה שליח עושה שליחותו.

ולפ"ז נראה דגם דמכני חזקת פנויה לחשב להכחיש ולהמיד על עלמה שלא נתקדשה להשליח שאלא אבל אפשר שקידש אח אחותה או אמה ואח"ג שמעידה שגם אחותה לא קידש אבל לאחותה כבר אינה נאמנת לומר שלא קידש דאל עלמה כיון דנאמנת מעשה חזקתה אבל על אחותה או אמה אינה נאמנת נמלא לפ"ז לדקו דברי הראשונים דלא מכני מה שבקרובות מעידות ודלא כרמב"ן ז"ל ומדויק בזה בלשון מ"ע כל אחד ואחד אימר אמה קידש אחותה או אחתה לימר אמה קידש כלומר דודאי כשהוא לעלמה נאמנת על עלמה אבל אימר אחתה קידש או אחותה קידש וספק זה יש אבל אחד ואחד ואינה נאמנת על אברתה אלא על עלמה שיש לה חזקה על עלמה ולא על אברתה.

יד) ומ"ש רבינו במילתא דלא שכיחא לא משוי איניש שליחא. נראה דכאי טעמא שנתן רבינו דבמילתא דלא שכיחא לא משוי איניש שליחא לא קאי אלא לגיורת שמותר בה ולא חייישינן שמא קדשה כשליח ואפילו קדשה אמרינן דלא כוי קידושין דלא עשאו שליח לקדשה אבל בנשים שנתגרשו לאחר שעשאו שליח או מתו

שמותרת, פשיטא לא צריכא דאית לה קרובות וההיא שעתא דשוי שליח הוה נסיבן ולסוף איגרשן, והא קמ"ל דכי תפסין ליה קידושי לשליח היכא דלא אמר ליה לא תקבל קידושי דילמא מחוסר גירושין הוא ואתי לאגרושי מינה ומשום הכי אמר ליה לא תקבל קידושי דילמא מחוסר גירושין הוא ואתי לאגרושי מינה:

מחוסר לחתר שנתגרשה ונמלך זכ פוגע בחתום מחתו ויש בו משום חיסור שתי

משנה הלכות

נעליכן לה כתב רבינו זכ כעשם חלה נתן עשם לחר דלה שוי חינים שליח חלה נמקום דלעלמו כוי חפסי קידושין נחוחב שעב כמ"ש נסמוך וכולית זכ ממב שלמרו נגמ' גיטין פ"כ ע"ח כרי לח מוחרת לכל חדם חלה לחבח ולחניך לחחי ולחחיך לעבד ולשוכד כוכנים ולכל מי שחין לב עליו קידושין כשר וכו' ונגמ' נעשה מיני רבה מרב נחמן חון מקידושי קטן מכו כו' חון מן כנולדים שם חיחה עבד ושו"כ נמי עבידי דמגיירי ודחי לב כני לחו לחיגיורי קיימי כני לחיחילודי קיימי חו נעי מיניב חון מנעל לחוחב מכו כשחה מיכה לה חזיה ליב חו דילמה זימנין דמייחי לחוחב וחזיה ליב ולחמר ליב חניחוב לעבד ולשו"כ עבד ושו"כ נמי עבידי דמגיירי ומשני גיירוה לה שכיחה מיחב שכיחה ועיין גיטין דף ל' ע"ב מיחב שכיחה עשירות לה שכיחה נמלה נחמה דמיחב נמי שכיחה כיה ולכחורב גם גירושין שכיחין ולכן כתב רבינו ונתן עשם לחוד לגיורת שזו לה שכיחה, ולמיחב וגירושין נתן עשם משום דלה כיו רחוין נשעב שמינב כשליח לדידיב גופיב ומב שמקו מחשנותיו.

אלא דלכחורב חקשב מב שלמרו מיחב שכיחה מכה דחנן ר"פ ק' דיומה ר' יכודב חומר לף חשב לחרת מחקנין לו שמה חמות חשחו וחכמים חומרים מיחב לה שכיחה כשר בקשו כחום' ריש יומה ד"ב וחכ"ה דביבמות (דף כ"ו) משמע כחם דלמיחב דחד חייבינן לחרי לה חייבינן וסחם מחני' דיומה משמע דחי חייבינן לחד חייבינן נמי לעובדה וחי' דלזמן מיעוט לה חייבינן לזמן מרובב חייבינן חי נמי כחם חשחה בעלמה. חלה דחכחי ל"ע ממב שלמרו בנדרים דמיחב כוי גולד משום דלה שכיח ח"ב חדרבב מבואר דמיחב לה שכיח ועיין שו"ח חב"ל סי' מ"ח שבקשב לדעה כחום' דלזמן מרובב לב"ע חייבינן למיחב מנדרים כב"ל דמיחב כוי גולד ולה שכיח ועוד בקשב כחב"ל מגמ' כחובות (דף ע"ט ע"ב) דקיי"ל כחניב שם דלה חייבינן למיחב וברשב"ה ז"ל כחב חמיב לי וכי חינב עשויב נבמב שחמות ונמלה בקרן כלב ע"ש ומיבו בח' כחרכחי נזב נבמב מקומות מחי נקרה זמן מרובב

ועיין משנב"ג כחובות סקב"ג ועיין שעב"מ סוכב פ"ד כלכב ט"ז ד"ב עוד כמב כוה זמן מרובב ומחי חייבינן למיחב.

ובמקום חחר כחנחי בדברי כחום' כחובות י"ח דע"ב מיירי בגדול מדבקשו חו וכיתך שרינן ליב נשח ישרחל וקידושיו קידושין כח ע"ב בקטן ליכה קידושין לפשב"ד זב חינו דע"ב כחום' בקטן קיימי וכבה כחנו להדיה ונרחה לר"י דבכי דזכין לו מדרבנן כדחמרינן כחם דקטן חית ליב זבייב מדרבנן וע"ז פריך ות"ח כיבי כוב גר מדרבנן וכו' וגם בסמוך שבחנו וכה דחמרינן נרים בן סורר גבי גזל כגר וכו' חבל קטן חי חחב לריך לחזר לחריו כו' משכחת לב גר קטן מן כחורב בעבודת וכו' ומב שלמרו דשרינן ליב נשח ישרחל וקידושיו קידושין כיינו כשקידש חח"ב קודם שנודע לו שבוח גר וכגון שלה כודיעו לו לחחר שנחגייר דקיי"ל דיכול למחות ח"ב כל זמן שלה כודיעוכו בידו למחות ולחזור ולה כוי חלה גר מדרבנן ועיין חום' ריי"ד וחם קידש חשב משמיחב חינב לריכב גע ומשמע שחם קידש קודם שמיחב לריכב גע ומיירי שלה ידע מקודם ולח"פ שבוח מדרבנן.

ודע דמלב בעחשבחי ושוב בעיר לי כך בני בגר"ע שליט"ח לפמ"ש כרמב"ם דלה ניחנו שיעורין לב"ג חלה כל שבוח בר דעה מקרי גדול ולפילו כוה קטן בשנים ות"ב לפמ"ש כחום' כאן ונרחה לר"י דזכייב דבכה מדרבנן כוה שחקנו לו ולח"ג דלחכחי עובד כוכבים כוה כה לחי לכלל שליחות נרחה דבגם שחקנו לו זכייב לגבי גרוה מ"מ לעניו עשם כרי כוה חכחי עו"ב ולפ"ז י"ל דלעניו קידושי חשב בב"ג דמקרי גדול לפילו לה בגיע לשנים שישרחל נעשב בשם גדול וביינו י"ג שנים דבה בלכב למשב מסיני כוה וכם לה כוליחוכו מדין עכו"ם לגמרי חלה מדרבנן נעשב גר ומותר בעת ישרחל וקידושיו קידושין דלגבי זב כוה כשר גדול דלה נחנו לו שיעורים מדיין.

איברא דלכחורב דבריבם ל"ע מגמ' גיטין פ"ב נעח מי חמרינן בשחה מיבו לחו בר כויב כוה חו דילמה

לדידיה גופיה לא תפסין. דבשעתא דשוייה בעל שליח לדידיה הוה תפסין ליה קידושין, הכא כיון כיון דנכתי שמתא נשואין דבשעתא דשוייה שליח לדידיה גופיה לא תפסין ליה קידושי דהוה נסיבן, אי כיו ולא תפסי נכו קדושין:

אי נמי. פי' תפילו כלומר תפילו חזיל כשליח לאחר שנתגרשו הלו וקידש לא תפסין נכו קידושין שחכת מקודשת למשלחו. ודע דמדברי רבינו נראה דאחרי טעמי ניהו מדת מידי דלא שכיחא לא משוי תינשי שליחא, וכשניח בסקוס לדידיה גופיה לא

משנה חלכות

אחי לכלל כויב וא"ל תניחוה קטנה מחגרשת בקידושי אביה אחאי ואה בעיון וילאה וכיחב הלא אחיה לכלל כויב כב"ג אחיה לכלל כויב ובעיא עוד חוץ מן הגולדים מכו א"ל תניחוה לעבד ולעובד כוכבים אם איחא עבד ועו"כ נמי עבידי דמגיירי ומשני כך לאו לאיגיורי קיימי כני לאיחילודי קיימי וכו' ע"ם נראה דמחלק בין עכו"ם דלא אמרינן אחי לכלל כויב אף שבידו להחגייר ובין קטן דאחי לכלל כויב ואחיך כאבו אחוס' אכא בסחמא ואע"ג דאכאי עו"כ כוא אא אחי לכלל שליחות כיון דבגמ' אמרו דלא מקרי עבידא דאחי כלל ולא דמי לקטן דאחי לכלל כויב וכבר אהרכאי בזה בסקוס אחר.

ולולי דמסאפינא נראה לפע"ד לומר בזה דבר אדם לפ"ם שכאבאי כבר בסקוס אחר בדיוק לשון רב כוגא גר קטן מעבילין לוחו אל דעת ב"ד וי"ל למה אמר גר קטן כי"ל עובד כוכבים קטן שכרי אכאי לאו גר כוא וגם יש לדייק לשון מעבילין לוחו כי"ל גוי קטן מלין ועובלין לוחו לו מגיירין לוחו אל דעת ב"ד ובעור כאב נכרי קטן ועיין גם מאירי ונ"ע. וכאבאי בס"ד לפ"ם שכאבו כרמב"ם וכמאירי וכמרדכי ועוד דבאמת קטן אינו יכול לגייר עצמו וגם ב"ד אינן יכולין לגייר גוי קטן אלא צריך או שיבא בעצמו כשים בו דעת ויבקש מב"ד שיגיירו לוחו או שיביאוכו אצלו ולדעת רש"י אפילו אמו (לפי שיטות כמה פוסקים) לגייר אצל ב"ד כשהגיעו לעצמו א"א ועיין תוס' כאובות מ"ד ד"ה הגיורת וז"ל ועוד דאין סברת שיעבילוה אל דעת ב"ד אלין מעבילין גר קטן אל דעת ב"ד אא"כ כוא תובע להחגייר וזאת פאותה מבא ג' אין בה דעת לאבוע לכבי נקע שנאגיירה באה עמה והעבילוה אל דעת אמה כו' ע"ם .ועיין שו"ת משנ"ב ח"ע סי' תי"ח בארוכות גדולה ועיין אל תורה כאובות י"א.

ומבואר דגם דעת כאוס' דקטן אין מגיירין לוחו אלא אם בא ושאל לגיירו אצל ב"ד אין יכולין לגיירו בלי אב או אם מכ"פ אלא אל דעתם , ולפ"ז נראה להוסיף דבגיירות יש שני דברים אחד מילה שכוא להוליאו מידי עכו"ם והשניה עבילה להכניסו בכלל ישראל וכבר כארכאי בזה ולשון חז"ל בעבד כנאני שמכר עצמו לישראל ואל ועבד יצא אכלל עכו"ם ולכלל ישראל לא בא וכב"ג בחיוק או גר שבא להחגייר אמל ולא עבד כרי כוא יצא אכלל עכו"ם ולכלל ישראל לא בא עד שיטבול ונראה להאורה דעד אלא נימול אכאי ליכא זכות גמור לעכו"ם אפילו קטן להחגייר שכרי אמילה כוא נאר לו ולפאמים גם סכנה וע"ד שאמרו כי עלין הורגנו כל כיום זו מלות מילה ובשו"ת מרן אא"ח כאב דאמה שאנאנו רואים שא"ו לא מתים מאמת מילה כוא דבאמת מעיקר הדבע כי' זה בכלל הורגנו אלא שזכות אמלות מילה מגין אל חיוקות בני ישראל שלא ימותו וא"כ להאורה לעניין מילה בקטן ליכא זכות גמור מאמת הסכנה. ולפ"ם שביארנו א"כ אאי שפיר גר קטן מעבילין לוחו ע"ד ב"ד וקראו כבר גר קטן כיון שכבר נימול א"י אביו או אמו וכם קבלו עליו עול מלות ורק שעדיין לא עבלוכו הב"ד לכן נקרא כבר גר וגם ב"ד מעבילין לוחו דהכ"ג כבר זכות כוא לו אליבא דכ"ע דהעיקר דלא כוי זכות כיינו רק במילה שים בזה נאר וחשם סכנה ולכן בזה אהכ"ג דס"ל לרב הונא דאין הב"ד יכולין למולו לדעתם אלא ברשות אביו או אמו שניחא ליה נמה שעושים לו ולא בב"ד ואפילו אם ירצו ב"ד לאקן בשבילו לאו בר קיבולי אקנאם כוא אבל לאחר שכבר נימול בליווי אביו או אמו שוב ב"ד מעבילין ע"ד דבזה כבר ליכא אובב רק זכות גמור וזכין לאדם שלא בפניו.

אלא מאאי נראה שפיר מובנים דברי כאוס' ממה שהקשינו מגמ' גיטין דודאי סאם עכו"ם לאו לאיגירי קיימי ושפיר אאלק בין קטן וקטנה דאחי לכלל כויב לעכו"ם דלאו לאיגיורי קיימי ולא מקרי אחי לכלל כויב ומיכו כל זה בעכו"ם שלא אל מדיין ולא קבל אל עצמו אלות אבל עכו"ם שכבר אל לשם גיירות כרי עכו"ם כזה כבר לאיגיורי קיים וכרי כוא אחי לכלל כויב כמו קטן ושפיר כאב כר"י דאע"ג דאכאי עו"כ כוא כא אחי לכלל שליחות כיון דכבר אל וכב"ג כבר אחי לידי שליחות אקרי ודו"ק כי זה לכאורה דבר אדם.

ובאמת כי כי' אפשר לפרש עוד לפ"ם אכר"י בשטען בשובב דגר שנאגייר עד י"ג שנין כרי דין קטן לו וכבר כארכאי בדבריו בשנ"ב ח"י סי' רכ"ט

נמי אזל שליח וקדיש לבתר דאיגרשן להו לא תפשין בהו קידושי. סו) והיכא דרמא תנאה בשעת קידושי מאלתר תפסין ליה קידושי ותנאה מיקיים ואזיל בנפשיה דתנן (קידושין ס.) האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאתן ליך מאתים זוז הרי זו מקודשת והוא יתן. ואיתמר עלה רב הונא אמר הוא יתן רב יהודה אמר לכשיתן, מאי בינייהו איכא בינייהו כגון שפשטה ידה וקבלה קידושין מאחר בין תנאי למעשה, רב הונא אמר הוא יתן סבר לה כרבי דאמר רב הונא אמר רב כל האומר על מנת כאומר על תנאי דמי ותפסין בה קידושי מאלתר ותנאה מיקיים ואזיל אכנפשיה, ואי קדיש נפשה ביני ביני לא תפסין בה קידושי, רב יהודה אמר לכשיתן לא סבר לה כרבי ועד דמקיים תנאיה לא תפסין בה קידושי, ואי קדיש נפשה ביני ביני תפסין בה קדושי. והלכתא כרב הונא דקאים רבי יוחנן כוותיה (שם ע"ב) דאמר רבי זירא כי הוינן בבבל אמרינן הא דאמר רב הונא אמר רב כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי פליגי רבנן עליה, כי סליק להתם אשכחתי' לרבי אמי דיתיב וקאמר משמיה דר"י הכל מחתים זוז נמלח דכפרוטה הוי כסף קידושין והמחתים הוי כסף תנאי: **מקודשת**. מיד והוא יתן דכל האומר על מנת כאומר מעכשיו ומיהו כל זמן שלא נתן תלוין ועומדין בקידושין שמא לא יתן: **והוא** יתן. ואם מת ולא נתן אינה מקודשת ואפילו חליצה לא נמי, ואם כלך למדינ"י הוי ספק קידושין ונשארה עגונה עד שימות או יחזור ויתן: **שפשטה** ידה. כלומר אפילו פשטה ידה ואפילו נפניו וקבלה קדושין מאחר בין תנאי למעשה, רב הונא סבר לה כרבי דאמר כל האומר על מנת כאומר על תנאי אבל הקידושין תלין מאלתר ולא תפסי בה קידושין שהרי אין בידה לבטל התנאי וביד המקדש לקיים תנאיה אם ירצה וכל זמן שלא קיים הרי היא בחזקת ח"ח: **אכנפשיה**. כלומר לרצונו כמו שירצה אם ירצה יקיים ואם לא ירצה לא יקיים ואז יבטלו הקידושין: **כי סליק** להתם. כשעלה לארץ ישראל, ובגמ' וברש"י גרס כי סלקי כשעליתי:

משנה הלכות

ולפ"ז כי' תפשר ליש קנת אי לפ"מ שכתב הר"י בר ברזילי דקטן נמי כח דאינו מקדש רק כשהוא למצוה אבל מדין זכיה הניו מקדש לו ות"ל כ"ש ב"ד אם כם במקום הניו היו יכולין לקדש לו תשב מדין זכיה כמו שמגיירין לאחו מדין זכיה ות"ל כי' נמי אחי שפיר מה שאמרו דשרינן ליה בשת ישראל וקידושיו קידושין ע"י זכיה וכי' מכאן ראי' לר"י בר ברזילי ואיין שנהדרין ע"ו ע"ש וכמשיח תשב לבנו קטן ובאוס' שם ד"ה סמוך לפרקן ואיכו איין רמב"ם פ"ד מכל' אישות דקטן שקידש אין קדושיו קידושין ואיין אבני מילואים אי"ע סי' ח' מה שכתוב בשאלתי ובתרוצי בזה בשמה מקומות בחשובה ואיין משנ"ה אי"ע סי' רל"ה ודו"ק.

ברא מילתא דאינו רואי מדרבנן אי מקרי אינו רואי מדאורייתא ובמה שכתבתי איין בספריו משנ"ה אי"ה סי' רכ"ח ויעלה שם הקושיא ותירי' ודו"ק.

סו) ומ"ש רבינו והיכא דרמא תנאה בשעת קידושי מאלתר תפסי לה קידושי. קידושין דף ס' ע"א תאמר לתשב וכו' והוא יתן כלשון רבינו ובגמ' איתמר רב הונא אמר והוא יתן רב יהודה אמר לכשיתן רב יהודה אמר והוא יתן רב הונא אמר הוא יתן לכשיתן תפסי קידושין לת עשה שליח תפילו במלתא דשכיחא ודו"ק: **והיכא** דרמא תנאה. קידושין (דף ס.) תאמר לתשב הרי את מקודשת לי על מנת שתתן לך מתניית זו הרי זו מקודשת והוא יתן, ופי' רב הונא תנאה הוי וכשמקיים תנאו הקדושין חלין למפרע משעה ראשונה ואם קבלה קדושין מאחר ניתחייב הואיל ונתן ויקיים התנאי קידושי שני היו כלום: **הרי** את מקודשת לי. בפרוטה זו כלומר שתתן לה פרוטה לשם קידושין חלה שהתנה על מנת שתתן לך

רב הונא אמר והוא יתן תנאה הוי מקיים תנאה ואזיל רב יהודה אמר לכשיתן לכי יהיב הוי קידושי משעה שיתן לה הוי קידושי מאי בינייהו היכא דשפשטה ידה וקבלה קידושין מאחר לרב הונא לא הוי קידושי לרב יהודה הוי קידושי ואנן נמי גבי ניטין כי האי גוונא קאמר לתשב הרי זה גיטך וכו' מאי בינייהו שנתקרע הגט או שתנד לרב הונא הוי גט לרב יהודה לא הוי גט ונריכא ובתבו בתוס' ולא רצה לשנות היכא בינייהו כגון שפשטה ידה וקבלה קידושין מאחר כמ"ש גבי קידושין דאפילו לרב יהודה נריכה גט מספק מיהא ע"ש.

ובגמ' שם פריך לרב יהודה מיתיבי הרי זה גיטך ע"מ שתתני לי מאתים זוז תע"פ שנתקרע הגט או שתנד הרי זו מגורשת לאחר לא תנשא עד שתתן ושוב תני אמר לה הרי זה גיטך ע"מ שתתני לי מאתים זוז ומת ונתנה אין זקוקה ליבם לא נתנה זקוקה ליבם רשב"ג אומר נותנת לאחיו או לאחד מן הקרובים ע"כ לא פליגי אלא דמר סבר לי ולא ליורשי ומר סבר אפי' ליורשי דכולי עלמא מיהא תנאה הוי תיובתא דרב יהודה ומשני אמר לך רב יהודה אה מני

והיכא דקדיש בתנאה. כלומר שקידש לגמרי חלה שכתנה עמה תנאי בקידושין או גירושין: **כפליה**. כדמפרש וחזיל: **כתנאי** בני גד ובני ראובן היינו תנאי. ותע"פ שלה נתקיים בתנאי נתקיימו כדברים כגון כרי זה גיטך על מנת שתחנו לי מחיים זוז ולה פי' לכפול ותם לה תחני לי לה יכה גט אין כאן תנאי של מחיים זוז ולפילו לה נתנה כוי גט וכמו שמלינו שכולרך משה רבינו ע"ה לכפול ותם לה יעברו חלולים לתכם ונתחזו בתוככם ס"מ דתי לה כפל כיתה מתנתו קיימת ונוחלין תרן גלמד תפילו לה יעברו תת כירדן תע"פ שתמר תם יעברו ונתחם ליה לן מכלל כן תחה שומע לתו וה"ה נמי דבעינן תנאי קודם למעשה מדלה תמר לכם תנו לכם תם יעברו משמע דתם תמר כבי לה תתי תנאה ומבעל מעשה דמתנה

מודים כל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי. **סז)** והיכא דקדיש בתנאה אי נמי גדיש בתנאה אי כפליה לתנאי' הוי תנאי' תנאה ואי לא לא הוי תנאה, דתנן (שם סא.) רבי מאיר אומר כל תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן אינו תנאי,

משנה הלכות

רבי כוח דתמר רב כוגח תמר רבי כל כתומר ע"מ כתומר מעכשיו דמי ופליגי רבנן עליה ותנח דתמרי כרבנן. ולכתורה כו"ל לפסוק כרב יהודה דקתי כרבנן ומיהו עוד שם בסמוך גופה תמר רב כוגח וכו' תמר רבי זירא כי כוינן בנבל כוה תמרינן כה דתמר רב כוגח תמר רבי כל כתומר על מנת כתומר מעכשיו דמי פליגי רבנן עליה כי סלקי לכהם משכחיה לרבי חסי דיתיב וקתמר לה משמיה דרבי יוחנן ככל מודים בתומר על מנת כתומר מעכשיו דמי לה נחלקו חלה בתומר מכיום ולתחר מיתה ובתניה מכיום וכו' וסלקה לן דרבי יוחנן דבע"מ כ"ע לה פליגי ודלה כדמשני כה רבי וכה רבנן ות"ק קיי"ל כרב כוגח וכתוקימתה דרבי יוחנן ותתי שפיר דברי רבינו ועיין רמב"ם פ"ז מכ"ח ופ"ע ח"ע סי' ל"ח ודו"ק.

סז) ומ"ש רבינו והיכא דקדיש בתנאה כו'. (קידושין ס"ח ע"ח) ר"ע תומר כל תנאי שתינו שתינו כתנאי בני גד ובני ראובן היינו תנאי שנתמר ויתמר תליכם תם יעברו בני גד ובני ראובן וכתיב ותם לה יעברו חלוצים ר' חנניה בן גמליתל תומר כו' ובגמ' שקיל וערי בה ולה תיפסיקה כלכתה ונחלקו כרתשונים ז"ל דעת כריפ בתשו' (סי' ל"ח) דתלו בתנאים כולן תין לריכין תלה בגיטין וקדושין שכן תיסורה, וביתר כר"ן דלתו למימרה דבתיסורה בעינן לכו טפי מדינה דתדרבה בממונה משכחן לכו ולה בתיסורה ובסוף פ' שבועת כעדות (דף ל"ו) נמי תמרינן כי תית ליה לר"ע תנאי כפול בממונה תבל בתיסורה ל"ל תלה כוונתו ז"ל דלה קיי"ל כר"ע ומיהו בגיטין תייסינן לכו לתומרה כיון דככי תזינן דתתקין לכו שמתל בגיטין כדתיתה בפ' מי שתתזו (ע"כ ע"ב) ובקידושין כניה כריפ ז"ל במשנה כלורתה ומיהו תה שכתב ותלו בתנאים כולם לתו דוקה, שכבר כתבתי בפ' מי שתתזו דקיי"ל כוותיה בתנאי קודם למעשה וריפ ז"ל כתב בכלכותיו, ורבינו תגתל ז"ל כתב דתע"ג דלה תשכתן לה תלה תליבא דר"ע כלכתה כוותיה משום דתני לה גבי כלכתה פסיקתה וכן נמי נמיתן שיכה תפשר לקיים ע"י שליח ומש"ה קיי"ל דתין תנאי בתליכה כו' וכרמב"ם ז"ל פסק כר"ע בפ"ו מכ"ח בתנאי כפול ותף בכן קודם ללתו תלה שכתב דלדעתו לה מקרי כן קודם ללתו תת"כ עשה כמעשה קודם וכבר כסיגו עליו כרתב"ד ור"ע בכתן בכגכותיכם וכסכים עמהם כר"ן ז"ל.

ודעת רבינו נרתה דפסק כר"ע לגמרי מדכתב סתמה וקיי"ל דכלכתה כר"ע וכתב כרת"ם בגיטין ע"ה ס"ע שם ותין לומר דשמואל ורבה לשופרה דשערי כוח דתקון דת"ה נפיק מיניה חורבה כיכה דתתני ולה כפיל וכן פסק בהלכות גדולות וכם כם דברי רבינו ע"ה. פי' לפירושו דדילמה תיכה מתן דס"ל כר"ע ותי לה כפיל תנאי תתי למימר דגע קיים ותנאי בעל וקה שרי ת"ח לשלמה ומיין ק"ע ובגיטין בהלכותיו ג"כ כתב רבינו ככי דקיי"ל כר"ע מדתתקין שמואל בגיטה דשכ"ע תם לה מתי לה יכה גט וכ' וע"ש בשטה כ"ג סי' ע"ו ע"ז ובשה"ע שם בס"ד.

ובש"ע ח"ע סי' ל"ח בשקדם על תנאי תם נתקיים בתנאי מקודשת ותם לתו תינה מקודשת בין שיכה בתנאי מן בתים בין שיכה מן בשה, ונחלקו כרתשונים ז"ל בתם לה נתקיים בתנאי בקידושין דבגיטין קיי"ל תין בעינה תונם בגיטין ובר"ן פ' בתומר כתב תם לה נתקיים בתנאי מחמת תונם בקידושין בעלין דקידושין בם מרגון שיבם ומה תיכפה ליה בתונם כו' ובס"פ כל הגע כתב כר"ן וכ"ה פ"ע מכל' גירושין בשם בעיטור דתם לה נתקיים בתנאי מחמת תונם בקידושין כוי ספק קידושין ועיין ב"ם ח"ע דבעיטור פליג תר"ן ז"ל תמנם בתבי"ם כתב דלה פליגי כר"ן ובבעכע"ע ז"ל ומיהו כרת"ם רפ"ק דכתובות ותלמידו דון קורקוס ז"ל כתבו דתע"ג דלגבי שתר דברים גיטין וקידושין שוין בם לגבי בה מילתה תינן שוין ובגיטין שייכה בתי תקנתה תבל בקידושין לה דבקידושין בכ"ג תן בדין בית מקודשת ותם נתברר שנתנם תיכה מקודשת דעומדין מעמת תונם ועיין ב"ם תונם בקידושין כוי ספק קידושין וגם זכה בסיג בתב"ם כרבב ועיין קלוב"ח סי' כ"ח סק"ח.

שנאמר ויאמר משה אליהם אם יעברו וגו' ואם לא יעברו וגו'. רבי חנניה בן גמליאל אומר צריך היה הדבר לאומרו שאלמלא כן יש במשמע שאף בארץ כנען לא ינחלו. והלכתא כרבי מאיר (גיטין עה:) מדאתקין שמואל בגיטא דשכיב מרע אם לא מתי לא יהא גט אם מתי יהא גט אם לא מתי לא יהא גט. ולימא אם מתי יהא גט אם לא מתי לא יהא גט, לא מקדים איניש פורענותא לנפשיה. ולימא לא יהא גט אם לא מתי, בעינן תנאי קודם למעשה דתניא (ב"מ צד.) אבא חלפתא איש כופר חנניה אומר משום רבי מאיר אם תנאי קודם למעשה הרי זה תנאי ואם מעשה קודם לתנאי אינו תנאי. (גיטין עה:) אמר רבא מכדי כולהו תנאי דעלמא מהיכא גמרינן להו, מתנאה דבני גד ובני ראובן, מה התם הן קודם ללאו לאפוקי הכא דלאו קודם להן הוא, אלא אמר רבא אם לא מתי לא יהא גט אם מתי יהא גט אם לא מתי לא יהא גט, אם לא מתי לא יהא גט דלא מקדים איניש פורענותא לנפשיה, אם מתי יהא גט דבעינן הן קודם ללאו, אם לא מתי לא יהא גט דבעינן תנאי כפול אלמא כר"מ. יז) והיכא דקדשה בגזל לא תפסין דקדמיה ושמעינן נמי דבעינן כן קודם ללאו דלא לימר תחלה אם לא יעברו אל תחנו ואם יעברו ונתחס: רבי חנניה ב"ג. תחנתי כפול לחודיה פליג למימר דאין צריך לכפול דמכלל כן נשמע ללאו וזה שכפלו משום לורך היה כדבר לאומרו מפני דבר אחר שאלמלא כן שכפלו יש במשמע שאם לא יעברו אף בארץ כנען שמעבר הירדן וכלאה שהיו רגילין בה מפני מקנה רב שלהן אף בה לא יעלו דהכי הוה שמעינן לה אם יעברו ונתחס להם אח ארץ הגלעד בשביל כל אלקם הא אם לא יעברו יהיו נקנסים ולא יעלו אלא כאן ולא כאן כלל לכך פי' שאם לא יעברו לא יפסידו אלקם בכך ויעלו כאן וכאן ע"פ הגורל: **מדאתקין** שמואל בגיטא. כלומר כשמוסרו לה יאמר אם לא מתי לא יהא גט אם מתי יהא גט דשמעינן מינה כפל דאי לא כפליה הוי גיטא מיד ואי ככה הוה מפשלא עליה ומעשה רב וכיון שעשה מעשה ותקן כן בתור תקנה ע"כ דכן בלכתא, ואין לומר דרק לחומרא נהג כן דא"כ לא היה לו לתקן בתור תקנה לכ"ע, וגם פריך ותיקן בלשון אם לא מתי וכו' תלמא כר"מ קיי"ל (ומיין בב"ג בל' גיטין סי' ע"ו ע"ז): **ולימא** אם מתי. בריתא ותא"ל אם לא מתי: **לא** מקדים איניש .ואם מתי פורענותא הוא וכוא בכלל אל תפתח פה לשטן: **ולימא** לא יהא גט. ואם מתי יהא גט: **תנאי** קודם למעשה. פי' כגון אם מתי יהא גט זכו תנאי קודם למעשה כמו אם יעברו ונתחס, יהא גט אם מתי זה מעשה קודם לתנאי שאין זה תנאי אלא מיד הוה גט: **מכדי** כולהו תנאי. לר"מ כל תנאי מכיכי גמרינן: **מתנאה** דב"ג. שכיב כפול אם יעברו ואם לא יעברו (במדבר ל"ב) וכיון דמיניה גמרינן בעינן כי האם כן קודם ללאו אם יעברו זה כן ונתחס להם: דקדשה בגזל. דין ידעה ודין לא ידעה שהמוכר

משנה הלכות

יז) **ומ"ש** והיכא דקדשה בגזל וכו'. (קדושין נ' ע"ב) במשנה המקדש אשה ובתה או אשה ואחותה כאחת אין מקודשות ומעשה בחמש נשים ובכן שתי אחיות וליקט אחד אחד בלבלה של תאנים ואלכן היתה ושל שניות היתה ואמר הרי בלכם מקודשות לי בבלבלה זו וקיבלה אחת מהן ע"י כולן ואמרו חכמים אין אחיות מקודשות ובגמ' שם (ג"ב ע"א) מעשה בחמש נשים וכו' אמר רב ס"ם מתניתין מרבע ונקט רב בידיה תלת ס"ם המקדש בפירות שניות מקודשת וס"ם קידשה בגזל אינה מקודשת אפילו בגזל דידה וכו' כי סליק ר' זירא אמרה לבה שמעתא קמיה דר' יוחנן אמר ליה מי אמר רב הכי ופריך והוא לא אמר והאמר ר' יוחנן גזל ולא נתייאשו בעלים שניהם אינן יכולין להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו ומשני הכי קאמ"ל מי אמר רב דווקא מיאיני קידשה בגזל בחמש ובגניבה או בחטף שלא מידה וקדשה מקודשת ומשני הא בגזל דידה והא מדקאני סיפא או בחטף שלא משלה מכלל דריש בגזל דאלמא מסקינן פירושי קמפרש קידשה בגזל בחמש ובגניבה כילד כגון בחטף שלא מידה וקידשה בו והא מתניתין דגזל דידה וקאמר רב חייא מקודשת לא קשיא הא דאמרי הא דאמרין ונתרלית לקדש לו כי קבילתיה לגזל דידה בתורת קידושין אחילתיה לגזילה והוה ליה ממון שלו אבל כיהא דאלו שאמרי מחלה לו אבל בירושלמי אמרו רולה היה מקודשת ויהא חייב לה שלא פי' כדבר דנעשה גזילה אלא כאלוהה שחייב לשלם והשלא נעשה שלו לקדש בו אשה. ומיין ח"מ סי' כ"ח ס"ח-ב, שכתב אבל אם אירך אחלה כו' כרי זו מקודשת (ולריך לשלם לה גזילותיה כר"ן פ"ב דקידושין) והרשב"א ושאר רחשונים חולקין

בה קידושי ואפילו בגזל דילה, דתנן (קידושין נ:) מעשה בחמש נשים ובהן שתי אחיות ולקט אחד כלכלה של תאנים ושלהן היתה ושל שביעית היתה. ואמר להן הרי כולכן מקודשות לי וקבלה אחת מהן על ידי כולן,

משנה הלכות

דחין לריך לשלם דודחי מחלה לו לגמרי שיחולו בקידושין ועיין מל"מ פ"ב מה"ח כ"י ובפח"ם סקי"ח כחב בס' קבלח יעקב.

ודע דבירושלמי קידושין כ"ב חמחני' (לקמן ו"ו ע"ב) המקדש בערלה בכלחי בכרם בשור הנסקל ובעגלה ערופה וכו' חינה מקודשת מכרן וקידש בדמיהן מקודשת.

נשאלתי מחכם חחד חספקת מל"מ ריש פ"ב מחישות במקדש בחיסה"ב לחשב מסוכנת שמותרת ליהנות חי כוב קידושין חו בעינן דוקא שיתן כוח ממון ולדידיה לח שויח כלום חף שהיח נהנית בפרוטה, ומ"ש מחדם חשוב דכוב קדושין חף שלח נתן ולח קבלה כלום כי חם בנחה גרידח דחדם חשוב ובחולה שים לב בנחה לחתי לח יועיל בפחות מפרוטה.

והנה כפי מה שבחנחי תרחי קשה ליה. ח) לחתי לח יועיל בנחה כיון שנהניח בחשב כמו בחקדשת לחדם חשוב דהחם ג"כ לח נתן כשעל כלום חו בשחק לפניה רק כיון שהיח נהניח מחקדש. ט) כיון דס"י בנחה מחקדשת יועיל לפילו בפחות מפרוטה. בנה פשוט בזה כיון דחתן קיי"ל כב"ה דחשב נקניח בפרוטה ובשו"פ ובפחות משו"פ לח מקניח נפשה ולפילו נחח לפניו חשב ולווחה ולחמרה שרולה להקנות עלמה בפחות משו"פ חין שומעין לה דבפחות משו"פ חין כחן דין קנין כלל ולח חקנו חז"ל קנין בפחות משו"פ חו שהיח חבל מה"ח דילפינן קיחה קיחה לכל מ"ד כדחיח ליה חבל מכ"פ בעי שו"פ. חלח דכחי שו"פ חין נפ"מ לדידן בחיזה חופן קינבה בממון חו בשחר דבר ולפילו בסודין ובמיקר כיון שקבלה בפני ג' מדיש שו"פ לשם קדושין מדעת שיהיה כרי זו מקודשת ודחי מה"ח.

ובחזא כנחה שחמרו דמקודשת מיירי נמי שים לב כנחה כלומר שנהניח כ"ב שהוח שוה פרוטה שחם לח היחה נהניח בשוי' של פרוטה לח היחה מחקדשת וכיון שנהניח בשו"פ כרי בחמת קבלה שו"פ דמ"ם חם נתן לה מעות חו שחר בנחות שהוח פרוטה חלח דספקח במל"מ הוח בחסוכנת שהיח מותרת ליהנות מחיסה"ב וח"ב כשנהניח משו"פ מחיסה"ב דלדידה מותרין מספקה ליה חי חזלינן בחר דידה וכח קיבלה שו"פ ומקודשת חו דילמח חזלינן גם בחר דידיה ובעי דוקח שבבעל יתן כפרוטה משלו וכני כיון דחסה"ב ניהה לח נתן כלום.

וחא דקשיח ליה מ"ם מחדש חשוב דג"ב לח נתן כלום וכן בשחק לפניה עיין חוס' קידושין ב"ב ע"ב ד"ה המקדש בחלקו חיהה מקודשת והקשו החוס' וח"ח ומי גרע מהמקדש על מנח שחדבר עליה לשלטון (דף ס"ג) דמקודשת חע"פ שלח נתן לה כלום חלח שעשה לה כנחה וי"ל דלח דמי דהחם יכול ליטול שכר מדיבורו וכוי כחלו נתן לה פרוטה חבל בכח בעובח בנחה חיהה משלו דהח ממון גבוה הוח וחינו יכול ליקח ממון מהנחה שעשה לה ע"ב. וכנרחה מדברי החוס' דהחלוק הוח כך דכיכי דהמקדש יכול ליטול שכר שוב פרוטה עבור חובה בהנחה שהחשב נהניח וכוח חינו נוטל ממנה כלום ח"ב כרי הוח בחמת נותן לה פרוטה משלו דכיינו חובו כשכר שהיה בידו ליטול, חבל כיכי דכוח חינו יכול ליקח שכר עבור בהנחה ומלח דלח נתן לה כלום וחיהה מקודשת וח"ב בחלוק פשוט דחדם חשוב נמי בהניח הנחה שהיה יכול ליקח שכר ממנה עבור שחדבר לחו ויחרלה לה כרי הוח נתן לה שו"פ ומקודשת וכן בשמוק לפני.

ובבר בחחי בספרי שו"ת משנה הלכות ח"ב סי' ל"ט דף ל"ג מדברי חוס' חלו לפשוט ספקת המל"מ דמפורש בחוס' דדוקא בעינן שבבעל יתן שו"פ ובחם לח נתן לח שבחשב כיח נהניח בשו"פ חיהה מקודשת ע"ש.

איברא דמשחה לחי לומר דדברי הרש"ש סותרים שכרי בעירובין ס"ב ע"ח (והביחו כ"ת) כחב וז"ל תרחב"ח תר"י ב"ל נכרע על פחות משו"פ ור"ל כיון דכוי ממון לגבוה ודחי דנקנה בו רשותו ליערלה ותע"ג דלגבי יערלה הקונה חינו נחשב לממון וגרחה דכ"ב בשחר קניות דיערלה מעו"ג בכסף די בפחות משו"פ ומיהו עיין חוס' קידושין דף ג' ע"ח ד"ה ותשב וכו' בשם ר"ח דגמרינן משדה אפרון ובשדה אפרון כחיב כסף ולין כסף פמש"פ ובחם אכו"ם כי' וכוי כסף לפילו פמש"פ ובחוס' ב"ב כחבו דקנין אכו"ם בכסף נלמד משדה אפרון וי"ל ועיין מי"ח מלוה אל"ו). ומזה נרחה לפשוט ספיקו של המל"מ בפ"ב מחישות במקדש במסוכנת ע"ש ומשמע דר"ל דמקודשת כיון דמכ"פ לדידה נחשב לממון ודבריו ז"ל תמוהין מד' החוס' שכחבו מפורש דבעינן שיהה בבעל בנותן ויהיה שחקבל,

ובא מעשה לפני חכמים ואמרו אין אחיות מקודשות. (שם נב.) ואמר רב שמע מינה ממתניתא ארבעי ונקיט רב לידיה תלת שמע מינה המקדש בפירות שביעית מקודשת ושמע מינה האשה נעשית שליח לחבירתה ואפילו במקום גזל לא חפסי קדושין: אחיות מקודשות. דכו"ל קדושין שאין מסורין לביאה: המקדש בפירות שביעית מקודשת. ולא תמרינן דלמו ממונו הוא לקדש בו משם דכיון דזכה בו ממונו הוא לכל דבר מ"ל קמ"ל דאע"ג דאסור לקנות בהן חפץ

משנה הלכות

ולא די לי בלשרי אלא שדבריו ז"ל סותרין דבקידושין עם כתב הרש"ם בעלמו וז"ל ודע שמדברי הטוס' שלפנינו נראה לפשוט מה שנסתפק בל"מ וכו' ולדברי הטוס' הא מוכח דאזלינן בתרי' ע"כ ול"ע.

והמקדש בטבעת שאולה נחלקו בו הראשונים ז"ל אי הוה מקודשת והרא"ש קידושין דף י"ג ע"ח ס"כ כתב וז"ל על כי רחיתי שרגילין בהשכנז לקדש בטבעת שאולה נחתי אח לבי לדרוש ולחור אחין הרגלם דלכאורה היה מקודשת כיון שקבלה בטבעת אדעתא שבית שלה והיה שלה כי היא לריכה להחזירה לבעלים ומלא שקדשה בגזל דאחרים והיה מקודשת ורחיתי בם' בחכמה סיסד רבינו ברוך ז"ל ממגילה ומה שכתב מקלח בני אדם לקדש בטבעת שאולה נראה דלאו שפיר עבדי ובעל כמיטור ז"ל כתב והמקדש בטבעת שאולה היכא דאדעי לה למחנה ע"מ להחזיר ובשעה היה מקודשת והיכא אמן דאמר סאם שאלה ל' יום ובהיא בגאה מיקדשה לא עבדינן בה עובדא ע"כ ובספר כדיין סיסד רבינו משה בכבן ז"ל כתוב בחשובה אחת המקדש בטבעת שאולה מקודשת וכן נמלא בחשו' לר' שמשון ז"ל שהיא מקודשת והרא"ם ז"ל בתריך הרבה ומחלק בין בשאילו בטבעת לזמן ידוע ובאמנו לו רשות להשאילה לאחרים לקדש בה בשעה והודיעוה שהיא שאולה בידו ובין שאם שאלה. עוד כתבה שם שאם אמר לו בפי' בשאלני בטבעת ע"מ לקדש בו אח בשעה דהוי מקודשת דכיון שבשאיל לו אדעתא לקדש בו אח בשעה אמן סברי דגמר בלבו לאנו לו בחוקו לשון שיועיל לבנין קידושין שאבא בשעה מקודשת בו כי אדעתא דהכי בשאילו ואם לא יועיל בשאלה יהיה במתנה והביא ראי' מאחרוג (ב"ב קל"ז) דרש רב נחמן בר רב חסדא לאחרוג זה נתון לך במתנה ואחריך לפלוני וכו' וכו' ע"ש. ועיין ב"ע ח"ע סי' כ"ח ס"ח.

ואם קדשה בגזל או גניבה עכו"ם הוי מקודשת (מהרי"ו סי' קל"ח) הביאו הרמ"א סי' כ"ח ס"ב ועיין ח"מ וב"ש שם ומהנ"מ חוח ג' כתב דנראה בה הלכתא אזלי אליבא דמ"ד דגזל עכו"ם מדרבנן אבל להרמב"ם והביאו הים"ש בפ' בגזל דגם בפקחת בלוחתו אסור מה"ת ה"כ הכ"נ אינה מקודשת ואפי' נימא בפקחת בלוחתו מותר מה"ת אבאי ל"ע שברי לה נתן לה במקדש מידי ואיבא נותן ועוד דאפילו נימא דגזילו מותר לאו דידיה הוא וכמ"ש במג"א סי' תרל"ז גבי אחרוג דאפילו למ"ד גזילו מותר אסור לבם לה מקרי ע"ש בשם ירחים ואתרבתי בזה במקום אחר בס"ד.

ואציג בזה מש"כ בס"ד בספרי משנ"ב ח"ו סי' ש"כ בשיטת הרמ"א חו"מ סי' שמ"ח מקושית הש"ך שם בגוזל עכו"ם אין בו דין בשאב ובשאחי לו משיטת ירחים וב"ח חזר וכתב דים לחלק דאף דאינו מקרי לבם מ"מ לענין קדושין לא בעי לבם אלא שיבא רצוי ליבנות בו בנה בחמת יבילנה ליאב גם זה דבין דהממון אינו אלו הוא בעמם בטעות בפקר אלא זאב בו מעולם דאינו קידושין בלל דבקידושין בעי דוקא שיהן לו מבסף אלו דבי יקח בחיב. אלא דל"ע לפמ"ש בחנ"מ סי' כ"ח ממש"ב המג"א בשם הירחים דלא נפיק בחחרוג אל גזל עכו"ם משום דלא חשיב לבם ובחב דנראה דשפיר נפיק בין במ"ם הרמב"ם דיולא בחחרוג אל מע"ם ואע"ג דממון גבוה הוא משום דס"ל במ"ד בסוכה דף ל"ב דלא בעי דין ממון אלא היחר אבילה ובב"י היחר אבילה אית בין ובש"ב בחחרוג דאית בין היחר אבילה נראה דלא גרע ממע"ם ע"ם משמע לבאורה דס"ל בין דגזל עכו"ם מותר יולא בחחרוג אלא דבבר רחיתי שבקשו עליו דש"ב גם אחרוג אל בפקר שים בו היחר אבילה יביה יולא בו אם לא רלה לקנות ועש"ב לחלק דמע"ם מב"פ יש לו בו ענינים שבות אלו ולא דמי לג"ע שאינו אלו לגמרי מבשיו.

ולפע"ד דברי הבנ"מ מוקשים מרש"י חולין קל"ז ע"ח ד"ה בקדושה ל"ח אמרי לה בקדושה נכור וגזל נכסי בהן לקדש בו אח בשה וכו' אבל מעשר אינו נכסי בעלים לקדש בו אח בשה דהא בחיב בין לא יאכר ולא יגאל ולאו מילתא הוא דאפ"ה ממון בעלים הוא ומקדשין בו דאמן במקדש בחלקו בין בקדשים קלים וכו' ואמרינן טעמא דלאחר שחיטה לאו דידיה הוא דמשלחן גבוה קא זכו וכו' ע"ש הרי דמלינו במעשר דבוה ליה דין ממון בעלים ולא דמי ממון גזל עכו"ם לדעת ירחים דלא הוא אלו ואף דברי לענין מעשר בשאר מיירי מ"מ גם לענין מע"ם שאני כמובן בן אמת דדברי

כדכתיב לתכלה ולה לסחורה נדיעבד כמקח קיים וכ"כ לעכ נדיעבד מקודשת:

שנעשית לה צרה ושמע מינה המקדש בגזל אינה מקודשת ואפילו בגזל דילה, ממאי מדקתני שלהן היתה ושל שביעית היתה, טעמא דשביעית מפקרי פידי

שנעשית לה לרב. ותע"פ שנכנל עדות שהעכ כשרב לב אין כלרב נתמנת שליחותב מיכת כיון דעבדת עבדת דהת בכת בקידושין כללו כן נעשות לרות ע"י זו שקבלה וקחני כיו נכריות מקודשות: **בגזל** דילה. ולה למרינן מדקיבלתיב לחלתיב חלה

משנה הלכות

רש"י חלו לכתורב מקושי' כנגב כס וכבר בקשב בתעו"ט ממשנה מפורשת פ"ח מ"ב דמעשר שני אין מקדשין בו אח בחשב לחנס במרי"ס ס"ק על תרי"ג מלות מלוה שס"ב בתריך שם ליבב שיטת רש"י דלטעמיב חזיל בר"ן דף י"ב דס"ל דגס במסקנת נשתר חי' כרשתון דמחיים כוב ממון בעלים ולאחר שחיטב משלחן גבוב קזכי ע"ש מב שבתריך.

איברא דמב שנוגע לדידן גס בתבני"מ מודב דאסור לקדש בו וכן כאב מפורש שם דלעניו לקדש בו אשב לפי שיטת כירתים אף למ"ד גזילב מותר לכש לח כוי ות"כ במב מקדשב כיון דלתו דידיב ולח דידב כוא ואפי' ניחת דאזלינן בתר מקבל כיון דלח קנתב גוף בחפץ ואס בח אחר ואטף ממנב נרתב דמותר כיון דלח זכתב ביב אלא דגזילו מותר מכ"ל כרי מבותר כמו שבתבתי בס"ד וז"ב מאד.

ובל זב למ"ד דגזל מכו"ס מותר אבל בדידן דס"ל דגזל מכו"ס אסור ובזב קיימינן מכשיו מ"ב כ"ם כוא דהממון חינו שלו ואינו יכול לקדש בו. ועיין תו"י סי' ע"ט שכותיח ממב שכתב כרמב"ם בפ"ב מב' גניבב כגונב מעכו"ס חינו משלם אלא בקרן בלבד שנאמר ישלם שניס לרעהו לרעהו ולא לעכו"ס מבותר מכ"פ דקרן מחויב לשלם לעכו"ס מה"ת ומבותר דגם בגזל מכו"ס שייך דין השבב ואייב להחזיר גם בשמב"ם פ"ח מב' גזילב כוכיח דמה"ת צריך להשיב ע"ש ועיין כפ"ת ר"ב כ"ח שמחלק בין גנב לגזלן דגזלן כוי כמלחמב ואפשר דשרי וגנב אסור והכריח כן מדברי כרמב"ם ז"ל ע"ש.

ובעיקר כדבר כי' נרתב להעיר דאפשר דדבר זב תולב במחלוקת כראשונים ז"ל דהנה כרתב"ד בפירושו לתו"כ פ' בהר פ"ח כתב דבר חדש דלא מכני תס תומר מכו"ס לעבדו בתפי תרי זיל דמכו"ס לתו בני מחילה ניהבו מתום דכל קנינו בכסף ולכן לא מכני כא דתומר לו זיל שמטעם מחילה כוא ע"ש מבותר מדברי כרתב"ד ז"ל דס"ל דלמכו"ס לא מכני מחילה למנס מדברי רש"י נרתב לכתורב דשייך בהוא מחילה שכתב סנהדרין נ"ט ע"א דמכו"ס נהרג על פמשו"פ מתום דב"ג מכזרים ואינס מוחלים ומשמע דאס מוחל מכני. והנה בב"י חו"מ סי' ק"ב בניא דעת כרשב"א דדין מחילה לא כוי בקנאה אלא כוא סילוק בעלמא שמסלק עלמו מן חביעתו אבל כריטב"א קידושין ע"ו ד"ב אמר רבא כתב דמחילה בקנאה כוא ונפ"מ היכא שלא רצה כלוב בתחילתו עיין מהר"ח סי' מכ"ו זכיב והפקר. ומעתב לי נימא דכרתב"ד ס"ל כבריטב"א דמחילה בקנאה כוא ת"כ ליכא נהו מחילה כיון דכל קנינס בכסף ות"כ מוכרח דכרתב"ד ס"ל דמחילה קנין כוא וכריטב"א ורש"י לפשר דס"ל דמחילה סילוק כוא. ולפ"ז י"ל בגונב מכעכו"ס ע"ב צריך להשיב לו ולפילו למ"ד ג"ש מותר מ"מ שלו לא מקרי שברי לין ביד בעכו"ס למחול לו בכסף לפילו אס ירלב וזב שיטת כירתים דמ"מ לא כויא לכס ושתר פוסקים ס"ל דיכול למחול וי"ל.

בל זב כתבתי להשתמט קלת אבל בעיקר דינן תמבתי שם כ"ת שכתב חילוק זב מדנפשיב דאין חיוב בשבב בעכו"ס רק משום קידוש בשם ובכא מיבב קושית בש"ך וגם כא סברא שבמליא לדחות דברי משיטת ירתים ולאחר בסליתב דבריס אלו מבותרים בנחיבות בשפע תו"מ בנ"ל שם מקומו בסק"ח וגם בניא דברי כירתים ודתב בכל שם בש"ך ובתיך לא שת לבו וגם אני נמשבתי מתחלב אחר דברי כ"ת ולא עיינתי בשפרשי בש"ע שם מקומו שם אבל אח"ב נזכרתי כי דבר זב מבותר שם שם מקומו מ"מ קושיתי במקומה עומדת מדברי שאר פוסקים דמבו' דאיכא דין בשבב גם לעכו"ס וגם בא חילוק שמחלק בנחיבות מדברי כירתים קשב בש"ס לעיל ובגם כי בתו"י דייק נכון דמדכתיב ישלם שניס לרעהו מבותר לעכו"ס נמי איכא דין בשבב ודלא בנחיבות ול"ע.

עוד כתבתי בספרי ח"ט סי' שע"ד בדבר מב שנסתפקו בני הישיבב בישראל שגזל מכו"ס וחזר בעכו"ס ונתגייר אי חייב לישראל להשיב לו כמו לישראל אחר שגזל ממנו. והנראה פשוט דבספק בוא להשיטות דגזל מכו"ס אסור מה"ת וחייב בהשבון דלמ"ד מותר מה"ת פשוט כיון דהיו מחוייב להחזיר לו בשעת הגזילב ודאי דהיו חייב לאחר שנתגייר דמיד שגזלב מבעכו"ס קנאה

הא שאר שני שבוע לא, וכי אמרינן דבגזל דילה לא תפסין בה קידושי הני מילי היכא דלא שדיך אבל שדיך תפסין בה קידושין, דתניא קידשה בגזל בחמס ובגניבה או שחטף סלע מידה וקידשה הרי זו מקודשת (קידושין י"ג) ומוקי לה רב נחמן למתניתין כלה בגזל דילה ובדשדיך וכי קאמר רב נחמן לא תפסי בה חמרינן דידה קיבלה: **היכא** דלא שדיך. מקמי דכי להתקדש לו: **אבל** שדיך. מקמי דכי ונתרלית לו להתקדש כי קבלתיה לגזל

משנה הלכות

לעלמו ואין זה מעות מכו"ס עוד חלת ע"כ כספק לגיבת דמ"ד גזל מכו"ס אסור מכ"ת.

ומה שנלפענ"ד דהנה כרמב"ם פ"ח מהל' גזילה כ"ב כתב וז"ל ואסור לגזול כל שהוא דין תורה אפילו מכו"ס אסור לגזלו לו לעשקו ואם גזלו לו עשקו יחזיר. ולכאורה מדכתב לשון יחזיר ולא כתב חייב להחזיר כמ"ש בה"ח שם בכל הגוזל את חבירו שו"ע וכו' חייב להחזיר ופשיה בעכו"ס וכתב יחזיר ושמיע מינה חייב כי' משמע דהאי לישנא מדין גזל ומיין בהגמי"י שם גרסינן בתוספתא ב"ק הגוזל את העכו"ס חייב להחזיר לו דאמור גזל העכו"ס מגזל ישראל מפני חלול השם הנה בתוספתא כתבו גם בגזל עכו"ס חייב להחזיר וכרמב"ם השמיט חייב ואולי משום דבתוספתא מסיק מפני חילול השם וא"כ אין זה מדין גזילה אלא מפני חילול השם ויש לומר דכרמב"ם ס"ל דכל דדין דיחזיר הוא מפני חילול השם ולא מפני דין השבון דגזל. ואולי דכרמב"ם לשיטתו שכתב בפיה"מ כלים פי"ב מ"ז בעשם דגזל עכו"ס הוא כדי שלא ילמוד ויתרגל במדות הרעות ומיין ים"ש פ"ק דב"ק סי' מ"ח ופ"ב שם סי' כ'. ובירושלמי ב"ק פ"ד ה"ג דכל גזל עכו"ס לא הוי רק תקנת ר"ג משום חילול השם. ומיהו כרמב"ם בפ"ב מהל' גניבה כתב הגונב את העכו"ס או שגנב נכסי הקדש חייב משלם אלא הקרן נראה דס"ל דהקרן מיהו משלם בחור חיוב כמו שמשלם נכסי הקדש אלא הוא דחייב משלם מפני שנחמעט מקרא דרמהו.

ולפום ריהטא כי' פולה בדמתי לחלק בין גזלן לגנב לעיין עכו"ס דגנב מעכו"ס כיון דעכו"ס לאו בר מחילה הוא כמבואר בגמ' סנהדרין נ"ז ע"א ומיין רש"י שם חבל בגזל דבע"כ נעלו וכו"ל כעין חליוהו ויהיב לגבי עכו"ס ולכן בגוזל עכו"ס לא כתב חייב להחזיר, אמנם דא שיבוש הוא שכרי גמ' שם פריך כיולא בהן כיון דלאו בני מחילה נינהו גזל מעליא הוא ול"ל דהאי יחזיר נמי הכוונה חייב להחזיר וכבר רמיתי כן בשו"ת חו"י סי' ע"ט שכתב דקיי"ל ישראל אסור לגזול לו לגנוב מגוי ואפילו כבר גנב וגזל חייב להחזיר שכן פסק הרמב"ם בפ"ב מהל' גניבה ודא זה ולימד על מה שכתב בפ"א מהל' גזילה יחזיר שר"ל חייב להחזיר וכבי מוכח ממ"ש פ"ז מ"ז דגזל כותי חייב בקרן ואינו חייב בחומש ודוחק לומר דחיוב הקרן בא לו מפני הבשופה (ומזה נ"ע על הג"ה רמ"א ח"מ סי' כ"ח ועיין ש"ך ושאר אחרונים ובחב"ם מה שהאריכו בדברי הרמ"א הנ"ל).

אלא מעתה דכיון דהגוזל מעכו"ס חייב בהשבון ומ"כ כיון שנתחייב לו לשלם בגיותו אף שנתגייר לא חזיל ליה חיוב זה מלשלם לו ממונו דהחיוב להיכן חזיל, כן למת דכבר נתספקתי לפ"מ דקיי"ל ביבמות כ"ו ע"א דגר שנתגייר בקטן שגולד דמי ולפוס ריהטא משמע שנאחנו כל דיניו כאילו פניס חדשות באו לכאן ומ"כ לאחר שנתגייר אפשר דפקע מיניה כל קניני ממון נמי ולריך לאחזר ולזכות בכל נכסיו ואם בא אחד וזכה בהם בינתיים אפשר דכרי הן אלו וכן כראה לי ידי"נ מוכר"ם בירושלמי (יו"ד ח"א סי' ל"ז) דגר שנתגייר בקטן שגולד דמי חשוב כאלו בא ומעשו נכסיו בפקר ובזה נתן טעם מה שכתיב בשם משמואל בשם הח"י שגר המתגייר אין כאן לריכין עבילה דהוא מעשם בפקר והפקר פעור מעבילה עיין משנה הלכות ח"א סי' ק"ו. למנם לאחר מחשבה ונעל מחשבה דלאו לכל דבר אמרו בקטן שגולד דמי ובמס' סנהדרין ע"א ע"ב אמרו ב"ג שבירך את השם והח"כ נתגייר פעור ומבואר שם דלאו לכל דבר אמרינן נשתנה ועיין רמ"כ שם אם נגמר דינו קודם בעודו ב"ג ועיין תוס' ע"ז ס"ד ע"ב ובשו"ת חלקת יואב ח"ב סי' י"ד מכ"פ מבואר דאם בא על אשת ישראל ונתגייר חייב ע"ש ולא נפטר דכרי אלו בא עליה מכשיו נמי חייב והגם דבתוס' יבמות פ' החולץ שם דנחלקו אפי' ר"ח מפני מה גריס בזה"ז מעונים בשביל שלא קיימו ז"מ ובשיב עליו ר"י גר שנתגייר משמע דאל בכל אמרינן בקטן שגולד דמי אמנם בתוס' סנהדרין כג"ל הקשו אהא דתניא בברייתא דב"ג שכמית את ישראל לו בא על אשתו נהרג אפילו נתגייר והקשו מהא דגר שנתגייר וכתבו שם לחלק בין דיני אדם לדיני שמים ועיין רמב"ם פי"ד מה"ב כי"ח מכו"ס שנתגייר ועבד שנשתחרר כרי הוא בקטן שגולד וכל שאר בשרו שהיו לו קודם לזמן שאר בשר ועיין תוס' סנהדרין ס"ח ד"ה קטן דמקשה דמנ"ל להאי גר ממונא ותירץ כגון שירש מאביו קודם שנתגייר ואי נעשה הפקר לו מעבדו לא תירלו כלום ופרש"י סנהדרין נ"ח בקטן שגולד. ולפ"ז הכ"נ לא חזיל ליה חיוב הנ"ל מישראל מכ"ש שלא

נשתנה כלום ותדרבה הכתוב שנתגייר אלא עכשיו נדונו כישראל.

ואולי י"ל דדבר זה תלוי במחלוקת לפמ"ש (ב"ק ל"ח) ת"ש כופין מכר פתרן מפתרן כופין ממונן ליסראל ור' מבכו אמר עמד וימודד ארץ ראה ויתר גויס ראה ז"מ שקיבלו עליכם ב"נ כיון שלא קיימוס עמד ובחיר ממונן ליסראל ועיין רש"י סיבה ממונו של כנעני בחזקת הפקר בד"כ חוץ מדבר זה ס"ם וזה י"ל דתלוי נמי אי גזל עכו"ם אסור מכ"ת או מותר. עוד הביר לי ב"ה תלמידי היקר מדיו לנחון מוכ"ר שמואל קליין כי"ו שכן פי' כירחים ולפ"ז י"ל לדידן נמי תלוי בבה דאי נימא דממונן הפקר ל"כ אינו אחיד להחזיר לו לאחר שנתגייר נמי שברי בבר זכה בו קודם שנתגייר ול"ע. וזה כי' אפשר לייעב קלת נמי דברי הלחס שלמה הנ"ל ודו"ק בגס שלא נתכוון לזה.

וצפיתי ליפיה לרבינו הגדול החו"י בתשובה סי' ע"ט הנ"ל שנשאל בגר לדק אחד מק"ק למשטרדם אם מחוייב להחזיר גניבה שגנב מיסראל בגיותו ואחר שדן בבה דגר שנתגייר כתב וז"ל ולא שאל בשואל רק על גזילתו ליסראל ודגוי פשיטא ליה שא"ל להחזיר ולי ל"ע אחר דקיי"ל ביסראל דאסור לגנוב או לגזול מגוי ואפילו בבר גנב וגזל חייב להחזיר וכו' ואי"ב י"ל דה"ה זה שנתגייר אחר שנלטוה בו בעודו גוי חייב ג"ב להחזיר אחר שנתגייר רק דאפשר לומר כוחיל דבאיגו בתורת יסראל ליהיה במלות אזרה רק חיוב מיהה לבן גם אחר שנתגייר לא רמיא עליה מלות אזרה דאיגו מלוה רק לבני"י וכבי מסתבר אף אם בבה"ג יסראל מגוי חייב דמ"מ מלות אזרה בגזל על יסראל הוא וחייב להחזיר אף לגוי (ודבריו נכונים) תכ"ל. הנה מבואר מדברי החו"י דיסראל שגזל מעכו"ם ונתגייר דחייב לשלם לו ונפשט לן ספיקן.

ודע דבשו"ת מהרש"ם ח"ב סי' פ"ח אות ח' הביא דהגאון ר' מאיר אריק גאבד"ק עאריגא בתב דעכו"ם שגזל ונתגייר ח"ל להחזיר משום דנחייבם מסתמא ליסראל וכוי יאוש ושינוי רשות דקקנן שגולד דמי ובמהרש"ם בעיר עליו מב"ק קי"ד ואו"מ סי' שס"ח דסתם גזילת גזלן יסראל כוי יאוש אבל גזלן עכו"ם לא מייאש ולפי"ז בב"ח גם ביסראל לא מייאש אלא מדרבנן ע"ם שנראה דדאה דבריו ופלא אבני מחורי אור שלא ראו דברי החו"י הנ"ל ול"ע.

ובדבר מה שחקרו עוד בני ליסיבה אי בחיוב של ובשיב שייך נמי על מעות קטן ימחול נא לעיין ברמב"ם פ"ח מבלי' גניבה ב"ח בל הגונב ממון מעו"פ ולמעלה מובר על ל"ח וכו' ואחד הגונב את הגדול את הקטן וב"ב הטור וש"ע סי' שמ"ח ס"ח ובקריית ספר ובמנ"ח סי' מ"ד ע"ם מה שפלפל.

ודק בערה אחת מה שעלתה בידי בליקוטים לס' קהלת יעקב חלק ב' סי' י"ז דן בענין גזל פמעו"פ שפסק הרמב"ם בפ"ח מה"ג דאסור לגזול ב"ם ד"ת והמ"מ ביאר טעמו משום דקיי"ל ח"ם אסור מה"ת במ"ם סנהדרין נ"ז והלח"מ שם הקשה מסוגיא דסנהדרין דף נ"ט ח' דאמרינן מי חיבא מידי דליסראל שרי ולב"נ אסור ופריך והרי פמעו"פ (דליסראל שרי ולב"נ אסור) ומשני בתם משום דלאו בני מחילה ניבהו והשתא להרמב"ם מאי פריך מגזל פמעו"פ דליסראל שרי בא ליסראל נמי אסור ד"ת להרמב"ם ז"ל והלח"מ דחק מאד לייעב.

וב"ק לאחר ביאור הדברים בתב לאמר דבאמת סוגיות הלו לריבות ביאור דהא בדק נ"ז אמרינן גבי נברי שגזל פחות משו"פ מיסראל דחייב משום דנבי דבאר בבי מחיל ליה לערה בשאיה מי ליה ליה וא"ב גם גבי יסראל חיבא ענין גזילה בפחות משו"פ דהא לערה חיבא ומ"מ שרי לפוס סוגיא דלק נ"ט והדק"ל לדוכתא מי חיבא מידי וחירן ב"ק הדרג"ת (שליט"א) [זללה"ה] דהרמב"ם מפרש סוגיא דסנהדרין נ"ט שם והרי פחות משו"פ לאו לגזל קאי כלומר שגזל יסראל פמעו"פ מותר ועכו"ם אסור דזה ודאי אינו וכמ"ש להדיא בדק נ"ז אלא לענין דין ממון וב"פ והרי פחות משו"פ דליסראל לאו ממונא הוא לענין נזיקין ולענין דיינין שאין ב"ד נזקקין על פמעו"פ ולענין קניגים דפמעו"פ אינו קונה ביסראל כמבואר בקדושין י"ג ואלו נברי פמעו"פ דין ממון ליה וב"ד שלבם נזקקים עליו וקונה בפמעו"פ כמבואר בעירובין ס"ב וע"ז משני דהבעם דליסראל לא הו"ל דין ממון דבני מחילה ניבהו על פמעו"פ אבל נברים לאו בני מחילה ניבהו לבך הוי אלא פמעו"פ דין ממון מבלג"ק בקילור.

ובדי להשתמש בדברי כ"ק שליט"א אמרתי להעיר קלת דאפשר נראה להעיר דדעת הרמב"ם בזה היא דעת הרבה ראשונים בסמ"ג לאוין קנ"ז ובחינוך פ' קדושים רל"ז בתב וז"ל מדיני המלוה מ"ם שאסור דאורייתא לגזול אפילו כ"ם אבל לאו דלא תגזול אינו אל אלא בשו"פ כי האורה לא אחייב אלא בדבר שבוא ממון ופמעו"פ אינו נקרא ממון אבל מ"מ אסור הוא ד"ת כמו מ"ם שאין לוקין עליו והוא איסור דאורייתא וכן נראה מדברי הטו"ר ח"מ סי' שמ"ח ובש"ע שם וכ' הב"ח שהוא מגמ' סנהדרין נ"ז דאמר ר"פ לא נצרכה אלא לפמעו"פ וכו' ופרש"י דיסראל בישראל נמי אסור

ומיעבר לה מבר דכתיב לה תגזול וכתיב לה בגזילה לחודי דכתבון קרי גזל וחידך לה ס"ס. ולדידכו ליכא לפנות כמ"ש בגמדר"ק שליט"א ובפרט לרש"י דנרחב דבריו סותרים להדיא ומכ"פ לדידכו תכתי לריך ביאור. ועיין תוי"ט תניעא ח"ג סי' מ"ב שכתיב סחירב זו מדברי רש"י וכחריך שם.

עוד יש להעיר דבגמ' שם לעיל מיני' פריך וכרי יפת תואר ומשני כתם משום דלאו בני כבוש ניתהו ורחיתי ביה רמ"ב שפירש וכה יפ"ת לישראל שריה וליכא משום גזל ולכותי חסור משום גזל כדאמרינן בחידך בריית וכן לעיל (נ"ז ע"ח) יפ"ת כותי בכותי וכותי בישראל וישראל בישראל חסור ישראל בכותי מותר ומקרא נמי שמעת לה דכיון דפשטינן דגזל חיתסר לב"נ וחיתסר נמי לישראל כרי יפת תואר בכלל גזל ישראל בכותי דחפקת קרא ליפ"ת להיתר שריה, כותי דלא חיתחריה ליה חכתי בחיסורא קיימת ומפרקינן דכתם משום דלאו בני כבוש ניתהו כלומר כתי דשריה לישראל ותסירה לכותי לאו משום קדושה יתירה דחיכא בכותי כוח חלה משום דלכותי כוי גזל לישראל לא כוי גזל כלל דממונא דנפשיה ע"כ. ובנרחב דביפ"ת נמי משום חיסור גזל כוח דנפקי ולא מלד חיסור חיתות שבה ועיין ריב"ח עכ"ת פ' חלה חשת חפי' ח"ח חימת דמחשת רשבו נפקא פרט לחשת שכו"ס ותירץ כר"ר חליקים כדאמרינן בסנהדרין גזל דמתי חילימת גזל דיפת תואר וקרי גזל שגזל חת חשתו ועיין רש"י סנהדרין נ"ז וכן יפ"ת שגוזלין חת חשתו בחלחמה ובחכרין שם ולפוס ריבעת נרחב דשתי בקושיות דיפ"ת ודפמש"פ שם מעשם גזל.

איברא דביד רמ"ב כנ"ל בחמת כבר ברגים בקושיות בלח"מ וקושית בגמדר"ק דסוגיות חלו סתרתי ניתהו וז"ל ומקשינן חו וכרי פחות משו"פ לישראל שרי משום גזל דבר דמחילה כוח ולכותי חסור ומשמע דלא ס"ל כרב פפח (שם נ"ז) דסבר לחוקמי כיולח בו דגזל בפמש"פ וחני עלה ישראל ביישראל חסור כרי דכבר ברגים בסתירב זו ומחוך כך רלה לפרש דבחמת בני סוגיות פליגי מהדדי וכגם שרלה לפרש שם עוד ותי בעית חימת חפי' חימת כר"פ כתם קח מיירי לכתחילה וכהח קח מיירי בדיעבד דתי גזל ליה פמש"פ תי בגזלן ישראל כוח שרי לתחזוקי ביה ותי כותי כוח חסור ליה לתחזוקי ביה מיהו דחה לעלמו פירוש זה דלח מלינו בעכו"ם דין דיעבד חו לכתחילה וגם לח כוזכרו ב"נ לכביד חת כגזילה וגם פשטה דשמעתח משמע לכתחילה ולח דיעבד. וכגה בלח"מ בעלמו רלה לדחות דסוגיות חלוקות זו על זו חלח דלח מלחה לו מרוכה לפיעת כרמב"ם ז"ל דפסק כר"פ ולפמנ"ד תי משם כה כי' חפשר לדחות דבחמת קיי"ל כר"פ וכסוגיח דדף נ"ז וכה סוגיח דמי חיכח מידי לח פסק כרמב"ם ז"ל שכרי בפ"ט מכל' מלכים כי"ג כחב כל שחסור על ישראל משום חבמכ"ח חסור על ב"נ וים שב"נ חייבין ולח ישראל וכו' וחבר ובשר בפורעין מן המפרכסת חפ"פ שמחת בה ישראל שני סימנין כרי זה חסור לב"נ משום חבמכ"ח וכקשה כרשב"ח ושחר רחשונים עליו ועיין לח"מ שכקשה מגמ' סנהדרין נ"ט כחן ומה שדחק ליישבו.

והנה בגמ' חולין ל"ג חמר רחחב"י ס"מ מדר"ל מזמנין ישראל על בני מעים וחין מזמנין עו"כ על בני מעים מ"ט ישראל דבשחיטה חליח מילחח כיון דחיכח שחיטה מעלייתח חיתחרי לכו עו"כ דבנחירה סגי לכו ובמיתה חליח מילחח כחבמכ"ח דמי חמר רב פפח כוה יחיבנח קמיה דרחחב"י ובעי דחימח ליה מי חיכח מידי דליתראל שרי ולעו"כ חסור ולח חמרי ליה דחמינח כח טעמח קחמר ועיין חוס' שם ובגב חרי' חולין כנ"ל וכנרחה שכ"פ דר"פ חזר בו מלכקשות מסוגיח דמי חיכח מידי לרחחב"י כיון דטעמח קחמר ח"כ י"ל דר"פ לשיטתיה לח ס"ל בחמת קושיח זו שכקשו שם לרחחב"י משום מי חיכח מידי ועוד ח"כ כיון דכרמב"ם פסק כר"פ בגזל דפמש"פ ח"כ לח קשה דלח פסק כח חידך דר"פ קחמר כח טעמח קחמר.

ודאיתי בחמרת וחיי שיטה לסנהדרין שכתיב דברי כרמ"כ כנ"ל בסחירת כסוגיות וחירץ דלח ס"ל כר"פ וחמה דחיך לח כרגים מכח דיפת תואר ובחמת כי כיד רמ"כ כרגים גם מכח דיפת תואר כמ"ש לעיל חלח שכשיטה לח רחה דברי כיד רמ"כ רק ממה שכתיבו לו בשמו ולכן חמה עליו חבל בחמת חין כחן תמיכה כלל. ובדברי כרמ"כ יש לייסב נמי קושית מכרש"ח סנהדרין כנ"ל שכקשה דכח יפ"ת ישראל ביישראל נמי חסור כדלעיל ותי משום דברי ישראל לנכרי ונכרי בנכרי חמתי לח חקשי ליה מגזל גופיה דברי לעיל ישראל בנכרי ונכרי בנכרי חסור וי"ל דכך סוגיח חיית למ"ד גזל נכרי חסור ול"ע מכ"ל למנס לפי פירוש כיד רמ"כ וחכרי"ן כרי בחמת דיפ"ת בקושיח מגזל כוח ולח מיפ"ת לבד ול"ע.

ומצאתי לרבינו בגדול בגר"ח ז"ל בח"מ סי' ס"ח חות ח' שחירץ קושית בלח"מ דבדף נ"ט דפריך וכרי פחות משו"פ וכו' כיינו לכשנון וכחנס דחק עלמו בלח"מ ז"ל מכ"ל ותני ברי' בקלב לח זכיתי להבין כוונתו ז"ל דנרחב לכחורב כוונתו דבדף נ"ז מיירי דחסור לגזול ובכה כ"ע מודו דחסור לגזול פמש"פ ובדף נ"ט דקחמר וכה פחות משו"פ בכוונב דלחחר שגזל

דידה בשם קידושין לחילחיה: המקדש במלוה. לפילו יאנה בעין לינה מקודשת: להוצאה ניתנה. כלוה רשאי לכוליהה בהולאה ולינו חייב להעמידה בעיסקא שתהא מלויה בכל עת שיחבעמו קידושי בדלא שדיך. יח) (שם מז.) אמר רבא המקדש במלוה אינה מקודשת דמלוה להוצאה ניתנה. (שם מז.) אמר רבא ש"מ מדרב אמי תלת, ש"מ המקדש במלוה

משנה הלכות

ישראל פטור מלכציד ומכו"ס חסור ליה להחזיק ולריך לכציד לחמס בחמת ל"ע דכיכן מלינו בעכו"ס שלריך לכציד וכלה מדרבה קיי"ל דב"נ נברג ע"פ מצו"פ וכמ"ש כרמב"ס לכדיה כן בפ"ע מכל' מלכים כ"ע ובן נח שגזל פחות משו"פ ובח לחר וגזלה ממנו שניכן נכרגין עליה וללחר כחייבות קלח נרחה בחמת דחירון זה רלה כיד רמ"כ לכציד לקוסיחו בחירון בשני שחירן כחס לכחחילה וכח קל מיירי בדיעבד דלי גזיל ליה פמצו"פ לי בגזלן ישראל הוה שרי ליה להחזוקי בי' ולי כותי הוה חסור ליה להחזוקי ביה ודחה למלמו דפשטה דמתחה לח משמע הכי חלה לכחחילה ולה לכשבון ותו דיעבד בכותי מכ"ל דחסור וכיכן כוזכרו ב"נ לכציד לח בגזילה ח"כ ח"ח לומר לכשבון ול"ע.

וברגע נפל מילחה בליבחי לייבב דברי רבינו בגר"ח וכלח"מ ובמחלוקת שנוי' דבגמ' עירובין ס"ב ע"ח ואמר ר"ח ב"ח חר"י ב"נ נברג על פמצו"פ ולה ניחן לכשבון ופרש"י דבישראל כחיב וכציד לח בגזילה חבל בעכו"ס לח כחיב כשבב כלכך כיון שעבר ונרג ולינו משלם וכ"כ שם רב נסים גאון ורחי' מפ' כשוכר לח כפועל דף ע"ב לחרו ומחי לח ניחן להשבון לינו בחורת כישבון כי זה שכחוב בחורה (ויקרל כ') וכציד לח בגזילה לישראל נאמר ולה לב"נ ברש כחוס' שם ד"ה ב"נ כקשו דמשמע מפי' רש"י דלפילו גזל מעכו"ס חבירו לה מיחייב בכשבב ולה יחכן לומר כן לפי חוחב שיעב דפ' בחרא דעכו"ס דף ע"ח דכחס משמע דוקא בגזל מישראל ולה מעכו"ס חבריה ומשום קס ליה בדרבב מיניה נמי לה מיפטר דלה שייך בעכו"ס דין דקלב"מ ועיין בב"ק יו"ד סי' פ"ח וכפ"ח ר"ב כ"ח וברדב"ז פ"ע מכל' מלכים כ"ע שם בקשב מחי קמ"ל שמיכם נכרגין וי"ל דלפ"ג דלפיהיב בעיניה דמחייב לחכדורב מיחייבי תרוייהו ומדיין ל"ע ע"ב נרחה דפשיטה ליה דמחייב לחכדורי ול"ב דה הוה מחלוקת בי"ל ועיין קלב"ח ח"מ סי' שנ"ח חוח ג' חמנס נרחה שבטלה דרב טרחח בשבון ל"ל דב"נ לה קנה וכל כיכה דלפיהיב בדשותי' דמרח הוה ולפ"ז י"ל דבגר"ח לפיטת כחוס' חירן לכשבון וכלח"מ בקשב לפיטת רש"י וברמ"ב ור"ן גאון דליבה בשבון ול"ב ח"ח לומר בשביל בשבון ובע"פ לחו בחנס דחק כלח"מ.

יח) **ומ"ש** רבינו חמר רבח במקדש במלוה וכו'. (שם מ"ו ע"ח) בגמ' (קידושין ו' ע"ב) חמר חביי במקדש במלוה לינה מקודשת בכוחח בכוחח מלוה מקודשת ולסור לעשות כן מפני כערמת רביח ובדף מ"ז חמר רב במקדש במלוה לינה מקודשת מלוה לכולהה ניחנה וגרס רב לו חביי ורבינו גרס חמר רבח ומיכו בדף מ"ו ע"ח חמר רבח ש"מ מדרב חמי חלח ש"מ במקדש במלוה לינה מקודשת וש"מ במקדש במלוה ופרועה דאתה לפרועה וש"מ מעות בעלמח מוזרים ע"כ. וכתב רש"י פי' במקדש במלוה לינה מקודשת, לפילו יאנה בעין כלומר שבמלוה חכחי ביד כאשה שנחן לה וכעשה דמלוה לכולהה ניחנה כלוחה כרחשונה לכולהה בהולהה ולינו חייב להעמידה בעיסקא שתהא מלויה בכל עת שיחבעמו וכיון דלכולהה ניחנה כויח לה כדידה ולה יכיב לה מידי בשעת קידושין. וכן פי' עוד בדף ו' ומלוה לכולהה ניחנה וכבר כן שלה ומעות לחרים כיח חייבת לו ובחוס' ר"י כזקן במלוה פי' לע"פ שבמלוה בעין דמלוה לכולהה ניחנה וכני זוזי דידה ניכו וזוזי לחריני כוח דמחייב לליה וכן פרש"י ומה שפי' כר"ם שבבר כוליח כדינר פי' כחים כוליחו מרשותו כשבלוה לותם לה ע"ב. ועיין ריטב"ח, ומחירי שבחבו ולפילו כמעות עלמן לריכין ובח' כחרכתי בזה. וכל זה דלה כמכרי"ט ז"ל בח' פ"ק שדקדק מדברי כרמב"ם ז"ל דס"ל דכשמעות בעין לפילו רב מודה וכוח חימח ובבר בקשב עליו בשעב"מ פ"ב מכ"ח כי"ג ע"ב.

ובדף ו' ע"ב ברש"י ד"ה חינה מקודשת ומלוה לכולהה ניחנה ובבר כן שלה ומעות לחרת כיח חייבת לו מכ"ל משמע מרש"י דלפילו עוד לה כוליחה כמעות של במלוה חלה עדיין כן תחת ידיה לפ"ב חינו יכול לקדשה בו ואין לו שום זכוחיות בו ובטעם וכו' ויפה פי' חלה דלשון משמע ל"ע קלה שברי כן כתב מפורש לקמן דף מ"ז ע"ח חינה מקודשת לפילו יאנה בעין ע"ב.

אמנם ברמב"ם פ"ח מכ"ח כי"ג משמע דאם כמעות עדיין תחת ידה יכול לקדשה בהן דכתב במקדש במלוה לפילו כיתה בשער חינה מקודשת וכו' מפני שבמלוה לכולהה ניחנה ואין כאן שום דבר קיים ליכנות בו מעתה שבבר כוליחה לוחו דינר ועברה בנחתו מכ"ל. משמע דוקא כיכא שכוליחה לוחו דינר לז חינה

מקודשת לבעל כשעודה תחת ידה עוד יש לו זכותים בו לקדשה בו תלת שכניה דברי רבי מ"ש סי' כ"ח שפי' פי' לחר בדברי הרמב"ם עכ"ל, ועיין תוס' ר"י הזקן שכתב ומ"ש הר"ם שכבר כולית כדינר פי' כחים כולילו מרשות כשלוה לחתם לה וזה דלא כרבי' נפי' ומיהו תרוייהו מודים דהרמב"ם נמי מודה דחפילו יבעל תחת ידו חיבה מקודשת וכדעת רש"י ור"ת.

איברא דרש"י נסמוך דף מ"ז ע"ח כתב חיבה מקודשת חפילו יבעה בעין להולאה ניחבה כלוה רשאי להולילה בהולאה וחינו חייב להעמידה בעיסקא וכו' וכיון דלהולאה ניחבה הו"ל כי דידה ולא יכיב לה מידי הבה שיבה כאן בלשונו הקדום וכתב הויא לה כי דידה ולא כתב וכבר כן שלה שכתב כאן ור"ב למה שיבה בלשונו ועשתו. ולולי דמסתפינא כי' נראה דרש"י רלה ליבב מה שים מקשין למה ליה להגמ' להביא הא הלכתא דהמקדש במלוה חיבה מקודשת בשתי מקומות כאן ובדף מ"ז וכאן מייתי לה בשם תבני ולקמן בשם רב וכיון דרב אמרה להא שמעתתא למה לה לאמרה תבני בשם רב עוד יש לדייק דלקמן בשמעתתא דרב נתן טעם משום מלוה להולאה ניחבה וכאן לא מייתי תבני כלל בטעם דמלוה להולאה ניחבה ולכן נראה דרש"י מפרש דהבי הרי שמעתתא הרי ענייני ניבהו ולתו בדבר אחד מיירי ותרוייהו לריכי וכוה דכאן קא משמע לן תבני במקדש במלוה שכלוה לה כבר וכבר הולילה המלוה ללרכה ומכשיו בא בזמן להחזיר במלוה והיא ברלונה להחזיר ואין לה לו אפילו יש לה ורולה להחזיר אמר לה במלוה שתתקדש לו ואמר לה הרי את מקודשת לי במלוה זו שאת לריכה להחזיר לי וכבה מלוה זו בבר קנאה וכבר כן שלה משמע קבלה וכולילה אותן כבר ומכשיו שהיא לריכה להחזיר במלוה הרי הן משות אחרים שהיא חייבת לו ומחזירה לו וקא ס"ד כיון דמכשיו לריכה להחזיר ואפילו במשות בידה שחייבת להחזיר ורולה להחזיר לו וכוה מקדש אותה בכן תכא מקודשת קמ"ל דאינה מקודשת דאין זה כסף שלו שנתן לה לכיות מקרי מקדש בכספו אלא משות אחרים היא חייבת לו. ולכן לא קאמר תבני מלוה להולאה ניחבה דאין זה בעשה כאן שאינה מקודשת דאפילו ניחא מלוה ללו להולאה ניחבה אבל כאן הרי בבר הולילה במלוה ואינה לפנינו ובה מיירי תבני ולא שניחבה להולאה וכאן לא מיירי כלל שאכתי במשות בידה ואמר תבני אינה מקודשת ולכן פרש"י ובבר כן שלה כלומר משום שקבלה ומכשיו בבר היא מחזירה.

אבל לקמן אמר רב במקדש במלוה אינה מקודשת מיירי שאומר לה מיד בשלוה בכסף הרי את מקודשת לי בהולאה זו שנתתי לך וכוה דין אחד מה שלא שמעבו מתבני דאפשר כיבא דבמשות אכתי בעין ולא הולילה עוד אפשר לתבני כוה מקודשת דאכתי לא ידעינן מבעשה דמלוה להולאה ניחבה ות"כ אפשר דכל זמן שעדיין בידה מקודשת ות"ז בא רב לאחד דאפ"כ כש"ג אינה מקודשת משום דמלוה להולאה ניחבה ולכן פרש"י אפילו יבעה בעין להולאה בעין אפ"כ אינה מקודשת ולזה בעשה בעי דלזה לא סגי בבעשה שפי' לעיל במלוה שכבר הולילה ואתה בית מחזירה לו שזה ודאי משות אחרים הם ולא נתן לה כלום רק חוב שחייבת לה אבל כאן הרי הכסף אכתי בעין ושלו הוא ולזה אמר רב בבעשה משום דמלוה להולאה ניחבה ול"ב ומאי תיבפת לן אם להולאה ניחבה הרי בבשיו אכתי לא הולילה שהרי יבעה בעין ולזה פרש"י דכיון דלהולאה ניחבה בא כי דידה ולא יכיב לה מידי. ומובן דפי' דכויא לה כי דידה ולא דידה ממש ולא כמו שפי' לעיל דהתם כבר דידה ניבהו שחייבת לשלם.

ובמקום אחר בסנהדרי קאמ לשון מלוה להולאה ניחבה כלומר דבסף קידושין לריך שיתן לה בתחבה וכל שלא נתן לה ובשבילה אינה מתקדשת כמו בכל קנין דהמוכר מקבל בסף וגמר ומקני הכ"ג בהשב נקניה ולריכה לקבל בסף מבעלה דגמר קיחה קיחה משדה עפרון וכל שקבלה בסף גמרה ומקנה נפשה אבל במלוה בסף בשעת בהלואה אינו מבוין ליתן להלוה כלום שיהי' שלו וגם כלוה אינו מבקש מתנתו ואינו מקבל בתור מתנה מבמלוה אלא מקבל במלוה להולילה, ת"כ בשעת בהלואה לא ניחנה לו לשם מתנה שיהיב שלו אלא ניחנה לו בשעת בהלואה להולילה וכוה יתחייב בו בתחריות להחזיר לו וזה בפי' מלוה להולאה ניחנה ולשון ניחנה ל"ב הי"ל מלוה מחידה להולילה ולשון ניחנה משמע דבתחינה היתה להולאה ולו לעלמו ולכן בתשה שרולה לקדשה לריך כוה ליתן לה בסף בשבילה ולריכה וגם היא לריכה לקבל בסף קידושין לעלמה ולא להולאה בגם שודאי שחוכל תח"כ להוליא בבסף ולעשות בו ברלונה אבל בשעת בתינה לריכה להיות בשבילה וכיון דלהולאה ניחנה לא ניתן בבסף בשבילה וליבא בתן בסף ולכן אפילו בהלואה אכתי יבעה בעין מ"מ הרי לא ניחנה לה להיות שלה אלא אחה זבתה בבסף זה להולאה ולא לה וז"ש רש"י ולא יכיב לה מידי ומדויק לשון כויא לה כי דידה כלומר דבתחת אינה שלה אלא כויא לה כדידה דיכולה להוליאה כמו בסף שלה ואפי' אמי כויא לה כי דידה ולא דידה ממש דגם לה לא נתן בתחנה אלא להולאה וזה לפנ"ד דבר אחד.

וכיון דלכולהכ ניתנכ מיד שכגיע לידכ כו"ל כדידכ ולה יכיכ לכ מידי: **במלוה ופרוטה.** מדשנייכ למתני' ככי דכי יש בתחרוכ ש"פ מקודשת ולמ"ג דקמייתה מלוכ כויה בכדכ וככולהו קדשכ דכה כללה תשיב ליכ גבי מוגחת וקתמר דתם יש בכולן שו"פ מקודשת תלמה קידושי תכולתו קיימי תפ"כ גבי תולכלה דכוו לכו מלוכ ופרוטה מקודשת בתחרוכה: **ותפסין בה קידושין.** בכה פרוטה:

משנה הלכות

יט) ומ"ש רבינו וש"מ המקדש במלוה ופרוטה דמהכ תפרוטה (שם מ"ו) וש"מ המקדש במלוה ופרוטה דמהכ תפרוטה ובגמ' סנהדרין י"ט ע"ב שהלו תלמידיו תת ר' יוסי היתך נשת דוד שחי תחיות בתייהן ת"ל מיכל תחר מיתת מירב נשהכ ר' יהושע בן קרהה תומר קידושי טעות היו לו במירב כו' מתי קדושי טעות דכתיב וכיה כתיש תשר יהו יעשרנו כמלך מושר גדול וגו' תזל קטליה תמר לו מלוה היה לך גבתי והמקדש במלוה תינה מקודשת תזל יהבה למדריתל דכתיב וכיה נעת תת תת מירב נת שתול לדוד וגו' ת"ל תי נעית דתתן לך מיכל זיל תייתי לי מהכ מרלות פלשתים תזל תייתי ליה ת"ל מלוה ופרוטה היה לך גבתי שתול סבר מלוה ופרוטה דמהיה תמלוה ודוד סבר מלוה ופרוטה דמהיה תפרוטה ותב"ע דכ"ע מו"פ דמהיה תפרוטה שתול סבר לה תזי ולה מידי ודוד סבר תזי לכלבת ושונרי, ובשו"ת מהרי"ט ח"ת סי' כ"ב תקר בקנין שהינו מבורר דתיך שייך לקדש נמה שהינו מבורר בתותה שמה ונרהה דדוד מכת שלימות קנה וכתומר לחביבו עשה דבר פלוני ותתן מהה זוז קנה, ומיין קלוב"ח סי' ס"ת סק"ג.

ובתו"ח כתב דמה שטען שתול מלוה ופרוטה תמ"ג דדוד דמתו תפרוטה כוה שברי כבר תמר לו שתול דהמקדש במלוה תינה מקודשת שמת י"ל כיון דתמרינן כל דמקדש תדשתת דרבנן מקדש וכיון דקיש לכו לרבנן דהמקדש במלוה ופרוטה דמהיה תמלוה בטלה דמתו תגל כל תדש ותין קדושיו קידושין דתפקפינהו רבנן לקידושין מיניה ולפמ"ד לת נמי לזה תלת כיון דשתול כיה המקבל בשביל בתו וכנרהה דקטנה כיהה ת"כ תפילו נימת דדוד דמהיה תמלוה ת"כ ת"מ שהות המקבל הקדושין ס"ל דמהיה תמלוה ת"כ ת"מ כן קבל הקדושין ולה כוי קדושין תלת שהייב להחזיר לו הממות, וגדולה מזו כתב הרשב"ת בתשובה דהמקדש במלוה ופרוטה דמתו תף תל המלוה ותינה מקודשת לפי שדמהה תף תל מה שהינה מקודשת בו ושמעינן מיניה שתם קידם בדבר הרתוי לקדש בו וגם בתינו רתוי ונתן לה יחד תינה מקודשת ול"ע ומיין שו"ת הרשב"ת ח"ת סי' י'.

ודאיתי במרגה"י בכה דשתול סבר לת תזי ולה מידי שהקשה מכת דתייתינן שמת שו"פ במדי גבי קדשה בתמרי (קידושין י"ב) וכו"ל לתוש שמת שו"פ במדי ולפמנ"ד לת קשה מידי דשתני כיכת דתנן מספקינן תל הטוית תם כוה שוה תת לת שוה תייתינן שמת שוה במקוש תתר ובין כיכת דתנן ידעינן שבוה פרוטה לכ"ע תלת שלתדש תחד תינו שוה כלוש ת"כ תותו גברת תינו מקבל כלוש ודבר זה מלינו שתקר כמין זה במר"י מלכו לענין במקדש בתיסורי כנהה לתולה שים בה סכנה שלדידה כו"ל ממון ולדידיה לת כו"ל ממון ותולי דמי יותר לבגד שתינו דומה למנייס ולעטירים וכ"כ י"ל לגבי שתול לת כיה שוה כלוש דליתן לכלבו נמי לת שוה שכיה נותן לכה בשר ונלה כרבה וכי' בשר ונלה בזול עד שמהה מרלות לת שוה פרוטה. ובר מן דין י"ל דס"ל כדעת כרמב"ם דכל שבות דבר שיתקלקל על הדרך לת חייתינן שמת שו"פ במדי, ודו"ק. ועיין לקמן סי' ס"ד.

ודאיתי שכניה במרגה"י בשם תה"י דשתול ודוד תיפליגי תי תת מכו"ש שרי בכנהה מיין מל"מ כל' תבל פי"ד ובקבלה יעקב תלגז"י חוס' דרבנן כלל ע"ש ובשו"ת שבות יעקב ח"ת סי' פ"ט וברכ"י יו"ד סי' שנ"ט ומיין משנה כלכות מדור כתשו' ח"ג סי' קי"ת, ולפמנ"ד כי' נרהה דמהה מרלות פלשתים לתו מפלשתים מתים קתמר תלת מפלשתים תיים שתתך מרלתם וכי' זה נקמה נגד מה שעשה עמלק ויזנב בך כל הנחשלים זה לעומת זה תו שכיה זה מנכגם תז ותח"כ כרגם תו שכניתם תיים תח"כ ומתו מתליכם וי"ל וגם לטון שתול ס"ל דלת תזי למידי משמע דלת תזי בעלילות ולת מעשה תיסור כנהה וכבן.

כ) ומ"ש רבינו דתניה כתומר לתשה כרי תת מקודשת לי בפקדון וכו'. (שם מ"ז ע"ת) מיתיבי כתומר לתשה כתקדשי לי בפקדון שים לי בידך וכלכה ומלתתו שנגנב תו שתבד תם נשתייר בימנו שו"פ מקודשת ותם לתו תינה מקודשת ובמלוה תמ"פ שלת נשתייר בימנו שו"פ מקודשת וכו' וכתב כרת"ם ני"ל דכה דתמרינן גבי פקדון תם נשתייר ממנו שו"פ מקודשת

הרי את מקודשת לי בפקדון שיש לי בידך והלכה ומצאתו שנגנב או שאבד, אם נשתייר ממנו שוה פרוטה מקודשת ואם לאו אינה מקודשת, וכי נשתייר ממנו שוה פרוטה קידושין תופסין בה מעכשיו. ופקדון בעי למלוייה ניהליה וכדרבי אלעזר, דאמר ר' אלעזר האומר לאשה התקדשי לי במנה ונתן לה דינר זהב אחד הרי זו מקודשת וישלים וקיי"ל הלכה כרבי אלעזר. **כא)** והיכא דאמר לה התקדשי לי במנה והניח עליהן משכון לא תפשין בה קידושי, דאמר רב נחמן (שם ח.) האומר לאשה התקדשי לי במנה והניח לה משכון

משנה הלכות

כיינו כשלח ידעב כחשב כמב כיב כפקדון ונחרלב להחקדש לו בחותו פקדון כן רב כן מעט אבל אם ידעב כחשב סכום כפקדון וגנגב או נאבד ממנב חינב מקודשת שלא נחרלית להחקדש אלא בסכום כפקדון שידעב שביב בידב וגם כוא חינו חייב להשלים כיון שלא כזכיר סכום בשעת קדושין ע"כ. ופלא שלא כביא דברי רבינו שמפורשים להיפוך דכוא חייב להשלים גם שלא כזכיר סכום דכיון שאמר הרי את מקודשת לי בפקדון כיינו בסכום שכל שוויות בפקדון קאמר לב שברי כוא לא ידע שנגנב גם כי לא אמר בפי'. ומיין קרבן נחנאל שם אות ז' שכביא בשם כרשב"א והריטב"א שכאבו אפילו כשידעב דשאמת בפקדון שים לי בידך משמע בכל מב שים לי מכשיו בידך. וכטור סי' כ"ב כאב כברא"ם.

והנה במר"ם יונב סי' ס"א נסאפק בדברי ברא"ם בללו בפקדון שביא חייבת באחריותו וביא יודעת שוויות בפקדון ונגנב או נאבד מי אמרינן בכל דמי בפקדון מקדשב שברי בשאר ביא חייבת לו וכו"ל כמקדש בעלוב ופרוטב ח"ד לא וכאב דמסאברא דמקודשת ובשב"ם פ"ב מב"א כי"ח כאב עליו בעב שכאב טעמא דמלאא משום דכוב מלוב ופרוטב דשאיב אפרוטב גראב שאין לזב דמיון כלל דכאם שאני דבשעת בקידושין כבר כיאב ידועב לב בעלוב שביא חייבת לו וכלכך אמרינן דדעאב אפרוטב שיצאב בעין ולא אעלוב שאינב בעין אבל בכא דבשעת קידושין כבר כיאב בפרוטב שבפקדון כבר כי' בעין ח"ל דלא סאכב דעאב אלא אבל בפקדון שסבורב כיאב שלא נגנב וביב בעין ולא אפרוטב שבאשייר בימנב וכן בביא בשם בב"א וני"ם ובפריאב וכע"ז דאין רלונב להחקדש בעב שביא חייבת ובשב"ם חלק עליכם ומחלק בין פקדון שחייב באחריות לאינו חייב באחריות אבל מדברי רבינו מבואר ביפוך ואדרבה כא דקיי"ל דבמקדש בעלוב ופרוטב דעאב אפרוטב ומקודשת יליף לב רבינו מבמקדש בפקדון כמ"ש ומקדש בעלוב ופרוטב דעאב אפרוטב ואפסין בב קידושין דאניא באאשב לאשב כרי את מקודשת לי בפקדון וכו'. וגם שמעו מדברי רבינו דבמקדש בפקדון וגנגב או נאבד בעי למלוייה ניהליה וכדרבי אלעזר דאמר ר' אלעזר באאשב לאשב בתקדשי לי במנה וכו' לא בעי למלוייה ניהליה ולא בעי לאקנויי ליה מידי אלא בעי לאשב בתקדשי לי במנה ונתן לה דינר זהב אחד הרי זו מקודשת וישלים וקיי"ל הלכה כרי"א ע"כ.

אברא דבנ"א ח"ע סי' כ"א על מב שבניא בטור דברי ברא"ם ז"ל כאן וז"ל כאן בבב"ג בב' קידושין (דף פ"ב ע"א) ומביאו תוס' ריי"ד וז"ל וכי נשאייר ממנו ש"פ קידושין תופסין בב מעכשיו ופקדון בעי למילוייב ניהליב וכדר"א וכו' וקיי"ל הלכה כר"א עכ"ל ונראה דלברא"ם צריך לפרש כך דבב"ג דיעלים כיינו דוקא כשא"ל בכל מב שבפקדתי אצלך אבל אם אמר סאם בפקדון שים לי אצלך אע"פ שביא יודעת שכום בפקדון כיון שבאקדש לא בזכיר בסכום בשעת קידושין אינו חייב להשלים ובאשב אינב מקודשת כיון שיודעת בסכום אינב אחרלית בפאות וכו' וכדאאב ברא"ם וכבי משעת בתוס' ריי"ד דבבי ס"ל כברא"ם ומיבו למעשב יש להאמיר כבריטב"א וביא ספק מקודשת ובשע"ע פסק כברא"ם ע"ש ס"ו.

כא) ומש"ה וכיכא דאמר לב בתקדשי לי במנב כו'. (דף ח' ע"א) אמר רבא אמר רב נחמן אמר לב בתקדשי לי במנב ובניא לב משכון עליב אינב מקודשת מנב אין כאן משכון אין כאן אייבים רבא לרב נחמן קידשב במשכון מקודשת באם במשכון דאחרים וכדר' יצאק דאמר רבי יצאק מנין לבעל חוב שקונב משכון שנאמר ולך תאיב לדקב אם אינו קונב משכון לדקב מנין מכאן לבע"ח שקונב משכון. וכאב ברא"ם אינא לפרושי דאפי' במשכון שמשכן לו בשעת כלותו אע"ג דלא אמר רבי יצאק אלא בשעת כלותו א"ל כיון דקני ליב בע"ח אלא בשעת כלותו קנין גמור א"ב בשעת כלותו קונב לב מנין וכו' ורבינו מגנאל ז"ל פי' שם דלא בתאייב בתונסין קאמר ולריך לדקדק אמאי קנאו להיות אליו ש"ס ע"ש ומיין תוס' פ' כאומנין דף פ"ב ד"ב אימור דאמר ומברא"ם ומיין ק"ו קידושין בני"ל אות ט'.

ותרמב"ן ז"ל כאן דאפי' כיכא דאמר לב קני משכון זב בשעבוד מנב, ובאקדשי לי בו ומשכאו, אינב

מנה אין כאן משכון אין כאן. הלכך משכון אינו אוסר כלום אחין במשכון מחמה, ולפי שהשוה נקניה בכסף וכסף אינו בעין היאך יקנה ודוקא שלא כניה לה במשכון אבל אי אמר לה בחקדשי לי עליהן אינה מקודשת מנה אין כאן משכון אין כאן, והלכה כרבא אמר רב נחמן. כב) והיכא דקידשה (שם יח.) במלוה שיש עליה משכון מקודשת מדר' יוסי ברבי יהודה, לאו מי א"ר יוסי בר' יהודה מעות הראשונות לאו לקידושין ניתנו ואמה עבריה גופה משכון היא וכי יש שהות ביום קא תפסין בה קידושי הכא נמי בההיא הנאה דקא מהדר לה משכון דילה גמרא ומקניא נפשה ותפסין בה במשכון זה והמשכון יכיר שלך מקודשת: והיכא דקידשה במלוה שיש עליה משכון. לאו דוקא במשכון שלא בשעת כלותה כדרבי יצחק חלה אפילו במשכון בשעת כלותה לחייבי וכתבו התוס' אפילו אין מחזיר לה המשכון חלה שמוחל לה אח במלוה ותע"פ שהמשכון בידו דהא המקדש במלוה שיש עליה משכון קאמר ולא המקדש במשכון: מעות הרחשונות לאו לקידושין ניתנו. דאי קיבל אב ע"מ להחייבד וקידושי יעוד חלויין באב תע"ג דליכא שבוה נמי כיון דאמר בתוך שם תחייבד לי הוה ליה יעוד למפרע משעת מכירה: וכי יש שבוה ביום. ואפילו בסוף שם ואפילו סמוך לשקיעה החמה ביום כשלמחם קא תפסי בה קידושין: בההיא הנאה דקא מהדר לה משכון. וזה דלא כתוס' שבאחי לעיל בד"ה והיכא דאפילו לא מחזיר לה המשכון חלה

משנה הלכות

מקודשת דנכי דקניה ליה משכון להכות שעבודא חיובא מקודשת בכך דמיהא אין כאן כלומר דעיקר שעבודא דמיהא גבי לוה הוא ולא גבי אשה ומש"ה משכון נמי תע"ג דגבי אשה הוא הרי היא כאלו משכון אין כאן אחין המשכון אלא להבטחת השעבוד אבל הרא"ד ז"ל פי' דה"ק מיהא אין כאן שהרי לא נחייב לה בו דמילי בעלמא ניהבו וכיון דמיהא אין כאן משכון נמי אין כאן אלא קניה ליה למשכון במידי דמחי יהבה ליה דקניה לה משכון ודווחה נמי הא דאמרינן בסמוך פריעי אין כאן נסבי אין כאן כלומר דכיון שלא נחייב בפריעי אין השעבוד נחפס על הנכסה שהוא משכון אבל היכא שנתן לה משכון ואמר לה קני במשכון זה שעבוד מיהא והחקדשי לי בו מקודשת ופיין ר"ן.

כב) **ומש"ה** והיכא דקידשה במלוה שיש עליה משכון מקודשת מדרבי יוסי בר"י כו'. בגמ' י"ע ע"א אמר רבא אמר רב נחמן המקדש במלוה שיש עליה משכון מקודשת מדרבי יוסי בר' יהודה דאמר בעי אמה עבריה מעות הראשונות לאו לקידושין ניתנו וכו'.

ונראה מדברי רבינו דהא דמקודשת הוא בהכיא הגאה דקא מהדר לה משכון דילה גמרא ומקניא נפשה ודייק מיהא תרתי חדא דלריך שיחזיר לה המשכון ואם לאו מיהא מקודשת והכניא דמה שהיא מקודשת היא בהכיא הגאה שמהדר לה המשכון ולא בהגאה מחילה בהלואה ולפ"ז לריך להיות משכון כזה שיש לה הגאה ע"פ בהחזרתו וגראה נמי דבעי שיחזיר לה המשכון דוקא וזה הוא ג"כ דעת הרמב"ם בפ"כ וז"ל היה לו חלבה מלוה על המשכון וקידשה בחותה המלוה והחזיר לה אח המשכון כ"ז מקודשת שהרי היא בהניא במשכון מעחה והרי הגיע הגאה לידה וכתב כ"כ שם ופי' במלוה הוא מקדשה ומחזיר לה אח המשכון ויש שהיו סוברים לומר אפילו אינו מחזיר המשכון בשעת הקידושין היא מקודשת ודעת רבינו עיקר וכ"ג מדברי הרמב"ן ז"ל דבמין חזרת המשכון מכ"ל והכיאו הב"י, ונ"ע שלא הביאו זה ג"כ דעת רבינו שהחב מפורש דבהכיא הגאה שהחזיר לה המשכון והרי דייק לשון הרמב"ם ז"ל וז"ל שהרי היא בהניא במשכון מעחה והרי הגיע הגאה לידה ומבואר דהגאת המשכון היא בכסף קידושין.

ומיהו התוס' שם מפרשי דמקודשת היא בהגאת מחילה במלוה שהחבו דוקא כשאמר לה החקדשי לי בהגאת מחילת מלוה ולכך הקשו דלמה לי משכון וי"ל דהיכא דאיכא משכון גרוע טפי דסלקא דעתין דלא סמכה דעתה כיון דאינו מחזיר לה משכון קמ"ל מילחא דר"י דמקודשת ולדידהו אפילו לא החזיר המשכון נמי מקודשת אלא דלריך לומר החקדשי לי בהגאת מחילת מלוה והרמ"ם כתב אבל אם היה לו משכון ממנה במלוה שיש לו אצלה וקידש בו מקודשת ואפי' משכנה בשעת הלואה ואפי' לא החזיר לה המשכון אלא אמר החקדשי לי במלוה שיש לי אצלך כיון שיש לו משכון מקודש, והכיאו בעור מ"ע סי' כ"ח וכתב הב"ח דלהרמ"ם אפילו לא אמר החקדשי בהגאת מחילת מלוה אלא אמר לה החקדשי לי במלוה שיש לי אצלך כיון שיש לו משכון ואינה להחזיר לה הוה ליה כאלו החזיר המשכון ולא דמי למקדש במלוה שאין עליה משכון דאלו מידי קא יהיב לה ע"ש.

והתוס' דייקו מלשון שאמר המקדש במלוה שיש עליה משכון משמע המקדש במלוה הוא ולא אמר המקדש במשכון וגראה דרבינו נמי דייק כן ולכן לא קאמר נמי דמקודשת במשכון וכדעת הרמ"ם אלא שמקודשת בהכיא הגאה שהחזיר לה המשכון ובהגאת

קידושי וכן הלכה. **כג)** **ואלו גברא דא"ל לחבריה זיל וקדיש לי אשה פלונית והלך וקידשה לעצמו הרי זו מקודשת לשני, ואע"ג דמאן דעבד כה"ג עיבידתא דרמאי הוא ולא מתבעי למיעבד הכין דעבד עבד, מאי דעבד עבד דתנן** (שם נח:) **האומר לחבירו צא וקדש לי אשה פלונית והלך וקידשה לעצמו מקודשת לשני, וכן** (תוספתא יבמות פ"ד) **האומר לחבירו צא וקח לי מקח פלוני והלך ולקח לעצמו הרי הוא לשני, ותנו רבנן מה שעשה עשוי אלא שנהג בו מנהג דמאות.** דוקא שמחזיר לה כמשכון ונכסיה כגוה כיון דמקודשת: **ואלו גברא** דא"ל לחבריה. פי' שעשאו שליח לקדש לו אשה ורבותא קמ"ל דאי תני שלומו כו"ע שלומו כוותי דכוכ רמאי דמכר דעתיה סבר עבד שליחותי לגבי חבירו דלא סמכה דעתיה אלא אשלומי דידיה משכון ולא קדשה לה. פי' דרמאי ממש לא הוי שכרי לא עשה לו כלום אלא מ"מ דרך כרמאים הוא שכן נוהגין כרמאים לרמות בני אדם ואפילו לא כיתה כוונתו לרמאות כיה לו מחמילה לומר שרוצה לקדשה לעלמו: **וכן** כאומר לחבירו לא וקח לי מקח פלוני. בתוספתא פ"ד דיבמות (כ"ג) בגירסתינו מקח פלוני וכגר"ח גרס מפלוני דבלא ימוד כאים לא הוי רמאי עיין ר"ן רפ"ב ובע"ז ח"מ סי' קפ"ב ס"ח: **מה שעשה עשוי.** ולא אמרינן שיבטל כמקח אי שיהיה לכשולאו ולא לעלמו: **אלא** שנהג בו מנהג רמאות. דייק בו ולא בה דאלו נהג בה מנהג רמאות כו"ל

משנה הלכות

מלוה שים עליה משכון לא בעי לאשמעינן וכקושית כאוס' ולא ניחא ליה בתי' דמגרע גרע כשים משכון כיכא דאמר מפורש בנכסיה בגאה וע"ש כמ"ש. עוד כאב רבינו ירוחם בשם כרמ"ה דאפילו לא הזכיר לה משכון בשעת קידושין כיון שאחזיר בשעת קידושין אי שהיה ברשותה כרי זו מקודשת ומדברי רבינו אינו מבואר זה.

ובש"ע ח"ע סי' כ"ח סי"א כיה אי אלא מלוה על משכון אפילו במשכנו בשעת אלוחה וקדשה בלוחה מלוה ואחזיר לה משכון (או שהיה משכון ברשותה) הרי זו מקודשת וי"א שאפי' לא אחזיר לה משכון מקודשת ועיין בחה"ג שם ודו"ק.

כג) ומ"ש רבינו ואלו גברא דא"ל לחבריה וכו'. בגמ' דף נ"ח אאמר לאחרינא לא וקדש לי אשה פלונית והלך וקדשה לעלמו מקודשת לשני ובגמ' אאן מה שעשה עשוי אלא שנהג בו מנהג רמאות ואאן דיהן אלך נמי דקאני אלך ברמאות, ופריך מ"ש אאן דקאני אאומר לאחרינא ומ"ש אאס דקאי אאומר לעלמו (פי' בפ' אאים מקדש אאי אאומר לעלמו) ומשני אאן רבותא קמ"ל ואאס רבותא קמ"ל אאן אאי אלמא קמ"ל דאי אאן עלמו כו"ע שלומו כוותי דכוי רמאי דסמכה דעתיה סבר עבד לי שליחותי אאל אאינו דלא סמכיה דעתיה אימא לא ליכוי רמאי ואאס רבותא קמ"ל דאי אאן באאומר לאחרינא כו"ע אאינו כוותי דכי קדשה במקום אאר אינה מקודשת דסבר לא טרח אאל שלומו דטרח אימא מראי מקום כוותי כו קמ"ל.

והקשו באוס' וכר"ן מאי קמ"ל פשיטא וכי מפני שנהג אאן רמאות לא אאה מקודשת י"ל אאי"ג אס"ד אימא כוותי כדשה לא אאה מקודשת ולא כאונן יעשו עמו שלא כאונן ויפקיעו רבנן קידושין מיניה כסכיה דיבמות (דף ק"י) דאוציה אאי כורסיה ואטפה מיניה קמ"ל אי"ג ס"ד דאו"ל קידושי טעות שאילו ידעה שאאות עשאו שליח ורולה לקדשה לא כיתה מתרלית לו ובאוס' פי' שאמר לה שעשאו שליח ואא"כ אמר לה כרי אא את מקודשת לי אסד"א דמקודשת לי לעולך המשלח קאמר קמ"ל דמקודשת לשני.

ולפענ"ד נראה דקמ"ל טובא שכרי קי"ל דכמקדש אא כאשה וכטעה אוכה אינה מקודשת ואפילו כטעה אוכה לשאה עיין שם ס"ט ע"ב ע"מ שאני כאן ונמלא לוי לוי ונמלא כאן וכו' ובכולם אע"פ שאמרה בלבי כיה להקדש לו אעפ"כ אינה מקודשת וכן היא שכטעתו וכן כדין לענין אאני ממון שאמר לה וכטעה אוכה אינה מקודשת ע"מ שים לי בית כור ואין לו אינה מקודשת וי"ל דכב"י כיון דכיה טעות בקידושין אלו שכרי עשה מעשה רמאות בכמשלח וכטעה אוכה אימא דלא ליכוי קידושין קמ"ל דככא כטעה אא כמשלח וכרמאות עשה להמשלח אאל להשאה לא עשה שום רמאות ולכן שפיר כיה מקודשת, ומדוייק כן לשון בגמ' שדייקו אלא שנהג בו מנהג רמאות ולכאורה כיל"ל אאה מה שעשה עשוי אלא שנהג מנהג רמאות שכרי כמעשה כוא מעשה רמאות ולמה דייק בו דוקא ולפמ"ש אאי שפיר שדייקי דוקא שנהג בו מנהג רמאות דאלו כיה ברמאות גם אאלה לא היו קדושין כלל ודו"ק.

ונראה זה שדייק גם רבינו שכאב ואע"ג דאאן דעביד כי האי גוונא עיבידתא דרמאי ולא אאבעי למיעבד ככין אאי דעבד עבד (ע"ש מה שכאב שם דעבד עבד פעמיים ול"ל רק אאי דעבד עבד) עיבידתא דרמאי כוא בגה דייק רבינו עיבידתא דרמאי כוא כלומר שאעשה כוא מעשה רמאות ואין לעשות כן מ"מ כיון דלא אלוי בקדושיה ולא כוי טעות בקדושין ולכן שפיר אאי דעבד עבד וכוי קדושין.

קדושי טעות מיין מכ"ג: **מקודשת** לשני. קדושי ודאי שכרי חזרה כה בתוך שלשים כמה שקבלה קדושין משני ואפילו לא אמרה שחוזרת ואם גירשה בשני אח"כ קודם שלשים אפ"ה לא חלו קדושין ראשון לאחר שלשים דאין לאחר חזרה כלום: **לא** בא אחר וקידשה. פי' ולאחר שלשים ליתנהו למעות כבר ומיבעיא לכו אי חלו הקידושין אפ"ה דאי יאנס המעות לפניהו אין כאן ספק שמקודשת וכדמסיק ולפ"פ שנאכלו כמעות: **דוקא** דיהב לה מעות. כשקדשה בכסף או שוה כסף שטוה פרוטה: **אבל** אם כתב לה שטר אירוסין. וקדשה בשטר דקיי"ל שבאשה נקנית גו אפילו בפחות משו"פ: **והשתא** לא איתיה. לאחר שלשים שנאבד בשטר או נשרף בתוך שלשים: **לא** הוו קידושי. שכרי לא נהניה בשו"פ ובשעת חלות הקדושין ליכא על מה לחול ואם תאמר אינה לכאורה: **מ"ש** וכו' לא דמי למלוה. דניחא דכמקדש במלוה אינה מקודשת: **ולא** לפקדון. דניחא אם לא נשתייר בה ש"פ אינה מקודשת כדאמר (דף מ"ז ע"ח) כאומר לי בפקדון והלכה

כד) והיכא דיהב לה מעות לאשה ואמר לה התקדשי לי לאחר שלשים יום ובא אחר וקידשה בתוך שלשים יום מקודשת לשני, ואמרינן (שם נט.) לא בא אחר וקידשה מהו, רב ושמואל דאמרי תרוייהו מקודשת, ואע"פ שנתאכלו המעות. כה) דוקא דיהב לה מעות, אבל אם כתב לה שטר אירוסין מעיקרא והשתא לא איתיה לא הוו קידושי, הנך זוזי דיהב לה מאי טעמא, דהני זוזי לא דמי למלוה ולא לפקדון, לפקדון דפקדון ברשותיה דמריה מתאכל והני ברשותא דידה קא

משנה הלכות

ודע דמש"כ דכשהלך וקדשה למלמה מקודשת לשני כיינו כשנתן לה מכסף דידיה דאי קדשה בכסף של המשלח מ"כ כו"ל כמעות גזל בידו וקיי"ל דקדשה בגזל חינה מקודשת ועיין מרדכי ר"פ כאומר ופשוט.

כד) ומ"ש דניהו והיכא דיהיב לה וכו'. במשנה שם וכן כאומר לאשה כרי את מקודשת לי לאחר שלשים יום ובא אחר וקידשה בתוך שלשים יום מקודשת לשני בא ישראל לכאן מאכל בתרומה וכגמ' לא בא אחר וקדשה בתוך שלשים מהו רב ושמואל דאמרי תרוייהו מקודשת ואע"פ שנאכלו המעות מ"ט כיי זוזי לא למלוה דמו ולא לפקדון דמו לפקדון לא דמו פקדון ברשותא דמרא קא מאכלי והני ברשותא דידה קא מאכלי למלוה לא דמו מלוה לכולהה ניחנה כני בתורת קידושין יהבינהו ניהלה ואי חזרה בה בעי לאהדורי להני דמי הלכך משבינהו כאילו חינהו בעייניהו. וכאב כרא"ש ז"ל דאיתי מן המפרשים (כרמב"ן ז"ל וכן נראין דברי כרמב"ם ז"ל בפ"ז מכ"א בניהו כרי"ן ז"ל) שדקדקו מן המשנה דקאני כאקדשי לי לאחר שלשים יום ובא אחר וקדשה בתוך שלשים יום מקודשת לשני ומדלא קאני חינה מקודשת לראשון רלו לדקדק דלא פקעי לגמרי קדושי דראשון אלא אם את שני אלו גרשה בתוך שלשים יום חלו קדושי ראשון ואכי איתא בירושלמי (כתו- כ"ה) לפיכך אם את בשני בתוך שלשים יום אלו גירשה אלו עליה קדושי ראשון ודבר חינה כוה דמכי פשטה ידה וקבלה קדושין מאחר כבר אזרה בה מקידושי ראשון ואפילו לרשב"ל דס"ל חינה חוזרת דאין דבור מבטל מודה כוה דאם קבלה קדושין מאחר דאחי מעשה ומבטל דבור והרשב"א בא' בקשה עוד עליו מכא דיחיד רב אסדא וקא קשיא ליה קידושי שני במאי פקעי ע"ב ובק"נ שם. וכר"ן ז"ל בשיב על הרשב"א דודאי אם קבלה קדושין מאחר שהוא מעשה ומבטל דבור אבל זה דוקא היכא דבעי לבטל כדבור אבל כאן כשקבלה קדושין משני אכתי אין במעשה מוכיח שדעתה לחזור מקדושי ראשון לגמרי אלא מדיין דעתה אם יכא אפשר לכם לחול לשניכם שיחולו וסייס דיש לחוש להירושלמי ולהלריכה גט ע"ש.

ולפענ"ד חשבתי דאלוי בפיה"מ דבא ישראל לכאן אבל בתרומה ופי' כר"ן אינא לא משמעינן דלא אימא דכי אמרינן מקודשת לשני כ"מ לאומרא בלבד דליתא אלא מקודשת לשני לגמרי ואין חושבין לקדושי ראשון כלל והרמב"ם פי' ומה שאמר בא ישראל לכאן אבל בתרומה חוזר לפסקא ראשונה והוא מה שאמר כרי את מקודשת לי לאחר ל' יום שכיון אוכלת בתרומה כל אותן ל' יום ואם אמר לה משכניו ולאחר ל' יום אינה אוכלת בתרומה ע"ש ולפ"ז י"ל דאי נימא כפי' הראשון מ"ש בעלי קדושי ראשון לגמרי וקדושי שני אלו לגמרי ואין כאן ספק והרמב"ם לשיטתו דמפרש דאוזר על הראשון שכיון אוכלת בתרומה כל ל' יום י"ל דכו"ל כעין קדושי ספק ודו"ק כי קלרתי.

כה) ומש"ה דוקא דיהב לה מעות אבל אם כתב לה שטר אירוסין כו'. דין זה כתב רניהו ודייק לה מכא דאמרו בגמ' רב ושמואל דאמרי תרוייהו מקודשת אע"פ שנאכלו כמעות בתוך שלשים דכי בעי למיחל ליתנהו למעות אפ"ה חיילי כקדושין ומסיק בגמ' מ"ט דכי זוזי לא למלוה דמו ולא לפקדון דמו וכו' דבזו שמחלה על דעת קדושין נתנו אע"ג דכשאת ליתנהו לזוזי מעיקרא מקניא נפשה בהנהו זוזי דיהב לה אע"פ שאם אזוזי בה כיא אכא חיישא לכאזיר כמעות דמ"מ ברשותה כדבר ואם לא אחזור בכיא אפילו יאזור

מתאכלי, למלוה נמי לא דמו מלוה לאו בתורת קידושין יהבינהו ניהלה הני בתורת קידושין יהבינהו ניהלה. ואי הדרא בה בתוך שלשים פלוגתא דר' יוחנן ור' שמעון בן לקיש דקאמרינן לא בא אחר וקידשה בתוך שלשים יום וחזרה בה מהו, ר' יוחנן אמר חוזרת ר' שמעון בן לקיש אמר אינה חוזרת, רבי יוחנן אמר חוזרת אתי דיבור ומבטל דיבור, ר' שמעון בן לקיש אמר אינה חוזרת לא אתי דיבור ומבטל דיבור, כו) והלכתא כר' יוחנן ולא צריכא גט מיניה. ומלחו שנגנב או שנאבד מס נשחייר בו שו"פ מקודשת: מלוה לאו בתורת קידושין יהבינהו ניהלה. בגמ' גרסינן מלוה להולאה ניחנה כני בתורת קידושין יהבינהו ניהלה, ורבינו פי' מלוה ללאו בתורת קידושין יהבינהו ניהלה כני בתורת קדושין יהבינהו ניהלה פי' בשעת נתינה שיהיה לשם תורת קדושין וכיון דללאו בתורת קידושין יהבינהו ניהלה היינו מקדשת ועיין רש"י דכי אמר לה החקדשי לי בה (כלומר במלוה זו) ללאו דידיה הוא וללאו מידי יהיב לה אבל אלו לא נתנו לה להוליאן אלא ע"מ שתקדש בהן ולהכי כי אהלה אהלה ולכי מעה זימנא מקדש ע"ש: **לא** בא וכו' וחזרה בה. בתוך ל' אמרה לי אחד חוזרת. כלומר אין חזרתה מועלת כלום והרי היא מקודשת: **והלכתא** כרבי יוחנן. דלאחי דבור ומבטל דבור: **ולא** צריכא. אפילו מספק:

משנה הלכות

כמקדש היינו חייבת להחזיר וכתב הר"ן ומיהו משמע דהיינו חייבת להחזיר אם לא חזרה דהל"כ כמאי מקדשה הרי היינו קנויים לה עד סוף ל' והרי נתחללו ניחחיים ודוקא בקידושי כסף הוא דאמרינן מקודשת משום טעמא דכתיבנא אבל בקדושי שטר אם נקרע או נאבד ודאי היינו מקודשת כיון דבשעת דחיולי ליחא בעולם וכדאמרינן בגט (לקמן דף ס') לענין גט היכא דינייהו שנתקרע הגט או שאבד ואפילו ליחא בעיניה נמי דוקא ניתנו בידה או בדשוחה אבל עומד ברה"ר לא עיין ר"ן וכ"כ הרמב"ן והרשב"א ז"ל וכ"כ פ"ז מה"ל כ"י בניהם וכאב וכ"כ בהלכות גדולות וכם דברי רבינו ז"ל.

וכתב הרשב"א ז"ל ומיהו אם יש בנייר שו"פ הרי היא מקודשת דהוה ליה כמקדש בכסף והאריך בזה ובש"ע ח"ע סי' מ' ס"ח כתוב לאשה הרי את מקודשת בפרוטה זו וכו' הגי"ה וי"ל דאם קדשה בשטר ואינו בעין לאחר ל' יום אלא נקרע או נאבד חוך ל' הוה מקודשת (הר"ן פ' האומר). ועיין יש"ש כאן (סימן ג') פיסקא האומר לאשה החקדשי לי. והקשה המרי"ט דכי ליח ניה בנייר שו"פ נמי חבא מקודשת מספק שמא שו"פ במאי כיון דכי ליח ניה שו"פ בשטר מקודשת מדין פרוטה דמחיה גם אפרוטה, ועיין שמ"מ סוף פ' דכ"ח שכניה מש"כ בטור סי' ל"ג בשם הרמ"ה שאם בשטר פסול אם יש בנייר שו"פ מקודשת מספק שמא שו"פ במאי והקשה הרמ"ה למה לה כאב גם כאן ככי ולכן חילוק אלוק אחר בין כה המקדש בשטר פסול ובין המקדש בשטר שיחולו בקדושין לאחר ל' יום ע"ש מה שחי'.

ולפענ"ד נראה לחלק דכה המקדש אלאחר שלשים שכיה מקודשת אפילו נתחללו המעות דקיי"ל שכיה מקודשת כוה משום דכני מעות לה למלוה דמו ולה לפקדון דמו פי' דכנ"מ שאם נתחללו המעות אי יש חיוב להחזיר ולכן אנן דינן אם בשעה שנתחללו היו זוזי חייבת להחזיר אם לאו אבל בנייר שאינו שוה פרוטה שאפילו אחזור ואינה חייבת להחזיר דפחות משו"פ אחלי ליכא ולישה דין ממון ה"ל לה חיישינן שמא שו"פ במאי כיון דאינה חייבת להחזיר ואיפסק לגבה דאין לו דין ממון ולא חיילי קדושין ולא דמי למקדש בשעת מעשה דאז רק דנין אי יש בו שו"פ או לא ודו"ק.

כו) ומש"ה והלכתא כרבי יוחנן. בגמ' (שם ע"ט ע"ב) רב זביד מתני להא שמעתתא אכא וכן היא שנאנב ראוי לקדש והלכה היא וקדשה אח עלמה אם שלה קדמו קידושיה קידושין ואם של שלוחה קדמו אין קידושיה קידושין לה קדשה עלמה וחזרה בה מכו רבי יוחנן אמר חוזרת ור"ל אמר אינה חוזרת ר' יוחנן אמר חוזרת אתי דיבור ומבטל דיבור ר"ל אמר אינה חוזרת לא אתי דיבור ומבטל דיבור איחידיה ר"י לר"ל ניטל אם עד שלא חרס ניטל אין חרומתו חרומה אמר רבא ככא במאי עסקינן כגון שקדם בעל כניה וחרס אח כריו דכוה לה מעשה איחידיה ר"ל לר"י כל הכלים יורדים לידי טומאתן במחשבה ואין טולין מטומאתן אלא בשינוי מעשה מעשה מוליא מיד מעשה ומיד מחשבה מחשבה אינה מוליאה לא מיד מעשה ולא מיד מחשבה בשלמא מיד מעשה לא מפקה לא אתי דיבור ומבטל מעשה אלא מיד מחשבה מיכא אפיק ר"ל שאני מחשבה דטומאה דכי מעשה דמי (ועיין חוס' שם ד"ה מיד דמחשבה דחרומה היא יודע דכמעשה דמי דכאיב ונחשב לכם וכוי כאילו חרס בידים ואפילו מעשה אינו מוליאו) איחידיה ר"י לר"ל בשולח גט לאשתו וכניע בשליח או בשלח לאחריו שליח ואמר לו גט שנאתי לך בטל הוא כרי זה בטל חיובתא דר"ל חיובתא

דיהבא ליחתח רשותא לשליחא לקדושה ואזל שליח וקידשה לגברא וכך אתא הדרא בה ואמרה לא ניחא לי דאיקדש (שם ע"ב) פלוגתא דרבי יוחנן ור' שמעון בן לקיש, דרבי יוחנן סבר מציא למיהדר בה דאתי דיבור ומבטל דיבור רשב"ל אמר לא אתי דיבור ומבטל דיבור ולא מציא למהדר בה, והלכתא כר' יוחנן. ואע"ג דלענין גירושין קיי"ל דלא אתי דיבור ומבטל דיבור, דתנן השולח גט לאשתו והגיע בשליח או ששלח אחריו שליח ואמר לו גט שנתתי לך בטל הוא הרי זה בטל, וקא מיבעיא לן חוזר ומגרש בו או לא, ר"נ אמר חוזר ומגרש בו ורב ששת אמר אינו חוזר ומגרש בו, ר"נ אמר חוזר ומגרש בו דלא אתי דיבור ומבטל דיבור רב ששת אמר אינו חוזר ומגרש בו דאתי דיבור

כז) והיכא דיהבה איתתא רשותא לשליחא לקדושה ואזל שליח וקידשה לגברא וכד אתא הדרא בה ואמרה לא ניחא לי דאיקדש (שם ע"ב) פלוגתא דרבי יוחנן ור' שמעון בן לקיש, דרבי יוחנן סבר מציא למיהדר בה דאתי דיבור ומבטל דיבור רשב"ל אמר לא אתי דיבור ומבטל דיבור ולא מציא למהדר בה, והלכתא כר' יוחנן. ואע"ג דלענין גירושין קיי"ל דלא אתי דיבור ומבטל דיבור, דתנן השולח גט לאשתו והגיע בשליח או ששלח אחריו שליח ואמר לו גט שנתתי לך בטל הוא הרי זה בטל, וקא מיבעיא לן חוזר ומגרש בו או לא, ר"נ אמר חוזר ומגרש בו ורב ששת אמר אינו חוזר ומגרש בו, ר"נ אמר חוזר ומגרש בו דלא אתי דיבור ומבטל דיבור רב ששת אמר אינו חוזר ומגרש בו דאתי דיבור

אמרה לו שהדרה בה מקודם שקידש: **והגיע** בשליח. בעלמו ולפילו ממילא וכגון שהי' לו דרך שם לדבר אחר וכגיע בשליח ונשתכה בשליח על הדרך ורלהו ובטלו: **או** שטלח לאחריו שליח. ולא לאימא שליחותיה דבהדרה מטליחותיה דקמא דלישנא בשליח: **אחר** ומגרש בו. אם נמלך בבעל לחזור ולגרש בגט שביטלו: **או** לא. מי אמרינן בעל גיטא ודוה ליה כחספא או

משנת הלכות

וכילכתא כותיה דר"י ולפילו בקמייתא ולע"ג דלישנא למימר שאני נחינת מעות ליד האשה דכמעשה דמי לפילו הכי אחי דיבור ומבטל דיבור קשיא כילכתא אהילכתא אמרת כילכתא כר"י וקיי"ל כילכתא כרב נחמן דלישנא להו מהו שיחזור ויגרש בו רב נחמן אמר חוזר ומגרש בו רב ששת אמר אינו חוזר ומגרש בו וקיי"ל כילכתא כותיה דר"נ ומשני נהי דבעלים מחורת שליח מחורת גט לא בעליה ע"כ.

וכתב הרא"ש ז"ל דכ"ש דהוה מלי למישלח בדידיה אם חזר בו אלא מעות דמחניתין חיירי בדידה שבא אחר וקדשה מישלח ליה בדידה אם לא בא אחר וקדשה ועוד דר"ל הוה מודה ביה דחוזר דדוקא בחשה קאמר מעות נחינת המעות לידה חשיב כמעשה להאי לישנא ול"ע דאי נחשוב לר"ל נחינת המעות כמעשה מ"ש מ"ם היא מהוא שהרי הוא עשה מעשה הנחינה והא קנלה ותרוייהו עשו מעשה ועיין ק"נ שהקשה כעין זה ורלה לחרץ דהבעל אין בידו לעשות כיון שחינה לריכה לחזור בסף קידושין ועשה אח רלינו הרא"ם הדרנא מחשובתיו שם כתב שלריכה להחזיר הכסף ולפשו"ד אינו ראי' ומה שכתב דמה יש לו לעשות אם אינו מולה אשה אחרת לקדשה הרי בידו להפקיר המעות שים לו בידה או לילך ולבקש היאנה שתחזור לו והיא תחזור או שיזקף עליה במלוה אם אין לה ונמלא בידו נמי לעשות מעשה, והר"ן ז"ל כתב בשתמא והדבר פשוט בשם שהיא חוזרת בך הוא חוזר נמלא דאין חלוק ביניהו ולולי דמשתעינא הי' גלפש"ד דשל"ל להרא"ם ז"ל דנחינת המעות שלא בעל לא מקרי מעשה כלל כיון דאם לא תקבל איהי אינו כלום מ"ה קבלתה היא שנומרת במעשה בדבר זה וכאין שכתבו התוס' לחלק בין מחשבת טומאה למחשבת תרומה דבתרומה במחשבה טושה מעשה בהפרשה אבל גבי טומאה במחשבה היא טושה אלא שכשר שמניחתו לידי תורת קבלת טומאה ואותה בהשבתה יכול להחבטל וכ"כ ס"ל להרא"ם כיון דבעבל בנחינתו אינו טושה כלום ואם לא תחרלה בחשה לקבל או תחזור בה לא יהיה כלום מ"ה במעשה שלו לאו מעשה הוא כלל בעלם אמר אינו חוזר ולכן אפילו ר"ל מודה בה. ונקט יש לדייק כן בלשון הגמ' שבתבו וז"ל וכילכתא כותיה דר"י אפילו בקמייתא ולע"ג דלישנא למימר שאני נחינת מעות ליד האשה דכמעשה דמי ול"ע למה בתריך בדיבור ליד האשה כי"ל לומר ולע"ג דלישנא למימר שאני נחינת מעות דכמעשה דמי דהרי עשה בנחינה מעשה היא ולפמ"ש דייקו דוקא ליד האשה היא כמעשה דמי אבל מה שבבעל נותן לאו כמעשה דמי.

והמאירי כתב נמי דגבי בעל פשיטא דמלי לחזור ונתן טעם שלא נחלקו בגמ' אלא בהאשה שבאים פשוט היה להם שיכול לחזור שבודאי לכך בתנה ואמר לאחר שלשים ומחוך כך לא נחלקו אלא בהאשה ע"ם.

וכתבו התוס' ד"ה לא קידשה עלמה נראה לפרש וחזרה בה אלא אמרת לשליח דאי אמרה דהי אמרה לשליח אין רלוני שתקדשני פשיטא דאינה מקודשת דאעו משום דאמרה לו חיכוי לי שליח לקדשני לא מלי חוזרת ע"כ וכ"כ עוד רשאונים.

כו) ומש"כ וכיכא דיהבה איתתא רשותא לשליחא וכו'. משנה ט"ו ע"ח וכן בהאשה שנתנה רשות לשלוחה לקדשה וכו' ולכך ליתנה מיירי דליכא אלא דיבור בעלמא וס"ל לר"ל לכך ליתנה דאפילו דיבור

ומבטל דיבור, והלכתא כרב נחמן. וקשיא לן הלכתא דרב נחמן אהלכתא דרבי יוחנן, דקאמרינן הכא גבי גט הלכתא כרב נחמן דאמר לא אתי דיבור ומבטל דיבור וגבי קידושין אמרינן הלכה כר' יוחנן דאתי דיבור ומבטל דיבור, קשיא הלכתא אהלכתא. ומפרקינן לעולם אתי דיבור ומבטל דיבור והכא היינו טעמא דרב נחמן דאמר חוזר ומגרש בו דאמר לך נהי דבטלה לשליחותו דשליח לגיטא גופיה לא בטליה, וכי קא אמרינן דמציא הדרה בה דוקא בתוך שלשים יום, אבל אחר שלשים יום גמרו להו קידושין דידה ולאו כל כמינה דהדרה בה וצריכא גט מיניה. כח) ואיתתא הויא שליח לחברתה לקבולי לה קידושין ואפילו לצרה דילה, דתנן (שם נא.) מעשה בחמש נשים ובהן שתי אחיות וכולי. וקשיא לן דילמא שליחותא דשליח כוח דבטיל ליה עד דכדר ומשוי ליה שליח אבל גיטא לא בטיל: **והלכתא** כרב נחמן. דלא אתי דבור ומבטל דבור: **לגיטא** גופיה לא בטליה. וכהי דאמר בטל כוח לשליח כוח דאמר דבטליה שלח יכא שלוחו לגרשה בגט זה דאתי דבור ומבטל דבור אבל גט שכוח בעין אינו נפסל, ובחוס' נסתפקו אם ביטל בפירש בגט אי בטל ותלוי בחלופי גירסאות ות"ל דבינו שגרס גיטא גופיה לא בטליה משמע דאם בטליה בכ"ג שבטל ועיין מכ"ג: **וכי** קא אמרינן וכו' ולריכא גט מיניה. אם אינו רולה לשבח אחיותו: **ואפילו** לצרה דילה. שאם אתקדש ושחיכן אחי'

משנה הלכות

גרידא לא אתי דבור ומבטל דבור, וקיי"ל כר"י דאתי דבור ומבטל דבור דכ"ש כוח בכח דלא כוי מעשה כלל מדבור דיש בו מעשה ובגט כיינו טעמא דמלי מגרש ביה דנהי דבטל בשליח משליחותו בגט גופיה לא ביטל מחורת גט.

ובתבו בחוס' דמסתמא אינו מחכוין לבטל אלא בשליח ולפ"ז אם אמר בפי' אני מבטל בגט עלמו שבוח בעול ופסול לגרש ובפ' בשולח גרש גיטא גופיה מי קא בטל משמע שאין בגט מתבטל ובתבו דלא כוח אלא שאין בגט יכול להתבטל כיון שנכתב בכשרות ובמס' גיטין בביאו בזה מחלוקת ובמרכבו בזה קאי אם איין (שם ס"ק פ"ט).

כח) ומש"כ ואיתתא כויא שליח להברתה לקבולי לה קדושין. בגמ' שם כ"ב ע"א מעשה בחמש נשים וכו' אמר רב ג"מ ממחני' תרבא ונקיט רב בידיה אלא ג"מ במקדש בפירוש שבימית מקודשת וג"מ קידשה בגזל אינה מקודשת וכו' וג"מ אשה נעשית שליח להבירתה ואפילו במקום שנעשית לה לרה, פי' דאע"פ שבטל מדות שבאשה בשרה לה אין הלרה נאמנת שליחותה מיהא כיון דמעדת עבדה דהא בכא בקידושין הללו בן נעשות לרות ע"י זו שבטלה וקאתי בבריות מקודשות כ"פ רש"י ובתוס' פי' דבעשה דהא דאמרו אינה נאמנת ת"ל דבאשה אבל מדות בעשה נאמנת ת"ל דבאיש כוי מבא דאמר אשה נעשית שליח להבירתה אפילו בישא שבטלה בקידושין מסתמא וברא"ש כתב ואני אומר דלא בעי למימר בשבטלה שאם שלח אמרו לה קבלי בשבילנו דפשיטא דלא מבני בלוס דאעו אם אמר אדם לאשה אתקדשי לי בחפץ זה ובטלה אשה אחרת בחפץ בלא לוויה אביה מקודשת ות"ל דשאני בשא שבשבטלת גם בית עלמה מתקדשת דכ"ש דגרוע טפי דאדרבה יש לנו לומר דוקא לעלמה בטלה שברי לא אמרו לה לבטל בשבילם ואף אם אמרו לה שמא לא בסבימה דעתו לעשות בשליחותן להבניס אדרבא לריבה אלא אי פירושו בשבטלה שאם אמרו לה בטלי בשבילנו וביא לא אמרה בן אבטל גם בשבילו בלום אלא שאתה ובטלה שאם ושמ"ל בוין שבטלה בשאם ולא אמרה בפירוש אינו רולה לעשות שליחותבם משמת בשבילו בולם בטלה ואע"פ שנעשו לה לרות ע"ב.

ולולי דמסתפינא בי' בלפע"ד לפמ"ש בשם' גיטין י"ח ע"ב בתומר תן גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי אם רלה לחזור בשניהן יחזור דברי ר"מ וחבמים תומרים בגיטי נשים אבל לא בשחרורי עבדים לפי שזבין לאדם אלא בפניו ואין אדם לו אלא בפניו ופי' אם בתפרשים דבתבבל נעשה שליח בטלה להאי עבד מעשה דזבין לו לאדם אלא בפניו וביון דזבות הוא לו לעבד שילא לאחרות אינו יבול לחזור בו ולפ"ז תומר אני דבבי נמי בא דבותא בתמ"ל דבל שאמר לאשם נשים ברי בולבם מקודשות לי בבלבלה זו וביבלה אחת מבן מ"י בולם בולן מקודשות מעשה זבין לאדם ואפילו לא אמרו בפי' שבית אבי' שלוחתן של בולם מ"ם ביון דאמרינן אינה בבל דבו ניחא לה אמרינן זבות הוא וזבין לאדם אלא בפניו ואין בבעל יבול לחזור בו ולזה קאמר ואפילו במקום שנעשית לה לרה דבב"ג ס"ד דלאו זבות הוא לה בתמ"ל אשה נעשית דמקודשות. ולפע"ד לומר עוד בטעם דביון שבוא אמר בולם מקודשות לי נמלא דאי לא אתקבל בשבילו בולן גם בית לא אתקדש ת"ב בו"ל זבות לה להתקדש, ודו"ק בי זה לפע"ד דבר אדש בס"ד.

ומידו דאם רבינו גרשה בפי' שלוחו שליח לקבל לבם הקידושין שברי סיים וז"ל ואמרו אבמים אין

מחיות מקודשות כה חיוך מקודשות ותע"ג דלא קניל קידושין אלא חדא מינייהו בשליחותא דכולהו וכו' ומדקאמר בשליחותא דכולהו משמע דכולן עשאוה שליח בפי' ולא מסתמא ונ"ע. ועיין ת"ע סי' ל"ו ס"ח תשב ועשית שליח וכו' ויש מי שאומר שאפילו אם כשאמרה קבלי גם בשבילי ולא כשיבה אלא שתקה וקבלה סתם מסתמא גם בשבילה קבלה ע"ש ובסי' בית מאיר כתב דת"ח חיוב יכולה להיות שליח קבלה לחברתה לקבל קדושין מיד בעלה דוקא ככה כיון דהיא נמי מתקדשת לחברין מגו דזכי לנפשה זכי נמי לחברתה אבל כיון דכיתה כבר נשואה לו דידה כיד בעלה ונמלא אין הכסף יוצא מרשותו.

ודע דבירושלמי בפרקין כ"ו חשיב כ' דברים וכמאירי כתב ולמדת ממשנה זו תשעה דברים ברשאוה דהמקדש כמה נשים נכריות בבת אחת כולן מקודשות בודאי וכשניה שהמקדש ג' קרובות כאחד אינן מקודשות כלל וכשלישית שאם קדם נכריות וקרובות כאחת בנכריות מקודשות ולא בקרובות כלל וברביעית שאם לא קדם בקרובות כאחת אלא שקידש אחת מהן ולא בירר לי זו קידש כלן מקודשות מספק בחמישית שאם קידש נכריות ואחת מן בקרובות בנכריות מקודשות בודאי ובקרובות מספק וכשישית שאם קדם אחת מן בקרובות בלשון ברחויב לגיהא חיוב מקודשת אף מספק בשביעית שבמקדש בפירות שביעית מקודשת כולהו וזכה בהן ותע"פ שכתוב בהן קדש ואיין רש"י ותוס' ופני'. בשמינית שבמקדש בגזל שלא חיוב מקודשת ודוקא בשלא בידך. בתשיעית שתשב נעשית שליח לקבל קדושין לחבירתה אפילו במקום שנעשית לה נרע ע"כ ע"ש ועיין רשב"ת דגמ' דידן לא תשוב רק ד' דהכי כולן פשיטא כוח.

ומידו למרו בגמ' דהגם דתשב יכולה לעשות שליח לקבל קידושיה מ"מ מלוה בה יותר מבשלוחה כלומר שתתקדש ע"י עלמה ולא ע"י שלוחה מ"מ חיסורא ליכא כמו שים בחים דלא חיישינן שמא תרתה תח"כ דבר מגוחה ויתגנה עליה כמו שנתבאר זה בס"ע ת"ע סי' ל"כ דתשב תמרינן עד למיחב טן דו והכי תמרו בגמ' שם.

והנה בשלחי מבני יקירי מדיו לגאון מוה"ר דוד שלמה שליט"א כתב דב דקריה חוגגווער ירושלים ת"ו, בקידושין מ"ת ע"א בד"ה ד"ה דו שהקשה רש"י ז"ל דהא גבי דידה נמי היכא חיסורא כי יהיב קידושין לשלוחה ולא חזי לה ומשני מהכ"ג ומיהו מתני' בדידה קאמר דהיא מיקדשת בה ובשלוחה וכו' אבל חיסורא לגבי דידה ליכא ע"כ בירור קושית רש"י דהגם דתשב שלחה שליח מלידה ליכא חיסור שכרי היא בכל דהו ניחא לה מ"מ בשעל כשעתן בקידושין לשלחה והוא היו מכירה אחרי יש לו חיסור דאסור לקדש אשה עד שירחנה ומ"ש אם היא שלחה בשליח או בשעל שלח בשליח ועיין תי' רש"י דהכ"ג בשעל יש לו חיסור אבל אין מכשיו לגבי דידה קיימינן ולגבי דידה ליכא חיסור ודע אהכ"ג אפשר דלגבי בעל נמי ליכא חיסור וכגון שבשעל מכיר את באשה והיא היא מכירתו ות"ל לגבי דידיה ליכא חיסור שהוא מכירה ולגבי דידה ליכא חיסור אפילו היא מכירתו משום טב למיחב טן דו.

ראמנם קשה לך לפמ"ש בתוס' שם ד"ה אסור דבקטנה נמי היכא חיסור לקדשה דאמרינן שמא אם היתה גדולה לא היתה מתרצית ת"ל אסור לקדשה ת"ל מיני דבדידה נמי היכא חיסור ובדרת קושית לדוכתה דבדידה נמי היכא חיסור עכ"ל. ביאור קושיתך מאחר דחיישינן בקטנה שלא לקדשה משום שחיישינן שמא אם היתה גדולה לא תתרצית ע"כ דגבי דידה נמי היכא חיסורא שמא לא תתרצה בשעת גדולתה ויש חיסור לקדשה ותקשה מה שפרש"י דבדידה ליכא חיסור. ונ"ע עכ"ל.

אחובי בני יפה בקשית ואם תכם בני ישמח לבי גם אני ושמח בני עשה אזנך בתפרכסת ותא תלפך טעמא. וכוה דהאמת דמה שכתבו בתוס' דבדידה נמי חיסורא היכא כיינו רק שאם מתקדשת על ידי אחר כתבים היכא למימר דכל זמן שלא נתרצית שמא לא תתרצה אבל בתשה שהלכה בעלמה ועשתה שליח לקדש בבר נתרצית בו וכה"ג ליכא חיסור בדידה ולכן בתוס' מיירי בקטנה שקדשה אביה בלא שאלת פיה והיא קטנה דאמירתה אינה כלום כה"ג ודאי חיישינן שמא לא תתרצה כשתגדיל אבל היכא דנתרצית ושלחה שליח לקבל קידושין ודאי כה"ג חיסורא ליכא כיון דנתרצית ליעשת לפלוני ע"י שליח הו ליכא חיסורא משום דטב למיחב טן דו.

איברא דכיוונת בקושיתך לקושית תוס' ר"י הזקן שהקשו שם כעין קושייתך אמה שאמרו בקטנה דאסור לקדש את בתו עד שתגדיל ותאמר בפלוני אני רוצה והקשו דהא לעיל אמרינן מיאחת בכל דהו ניחא לה ותי' דה"מ בשהיא עלמה עושה אבל בשאחר לא וברחב"ד תי' דה"מ גדולה אבל קטנה לא והקשו לדבריו דת"כ אמאי קאמר בגמ' עד שתאמר בפלוני אני רוצה בעד שתגדל סגי ליה דגדולה בכל דהו ניחא לה ע"ש וזהו כעין קושיתך שהקשית וגם תירוצו עולה בתירוצם בס"ד.

אחיות הוא דאין מקודשות אבל נכריות מקודשות, וקא אמרינן כיון דקאמר להו הרי כולכם מקודשות לי בכלכלה זו ואשתכח דשתים מהן אחיות נינהו **כט)** הוה ליה כמאן דקאמר לראובן קנה לך מנה זו את וחמור וכי האי גוונא אמור רבנן דלא קני הכא נמי כיון דתרתי מינייהו אחיות נינהו דאסרן הדדן הוה ליה כאת וחמור, ואפילו בהנך אחרנייתא נמי לא תפסין בהו קידושי, ואוקימנא למתניתא כגון דאמר הראויה מכם לביאה תתקדש לי בכלכלה זו וקבלה אחת מהן ע"י כולן ואמרו חכמים אין אחיות מקודשות אבל הנך אחרות מקודשות. כשניה גרס לה דחין חסה מחקנחת חלה בירך חברחה ובחורה וחסה חל חמותה לה תקח לגרור שיהיו לרות זו לזו: **אבל** נכריות. שמחסה מקודשות: קנה לך כו' חת וחמור. כנותן מחנה לנולד ולעובר שבמעי חמו שחינו קונה כלום גם כנולד חינו קונה שברי לה בקנה לזה זה ובכ"ג חיכה חדה דלה חזית ליה כלל, ותלתו בחמור שחין לו קיניים כלל: **אחרנייתא.** שחינן לחיות לו לחסה ולחכה: **הראויה** מכם לביאתי. דלתו חת וחמור כוח דלה לחר כולכם ולח קידש זו לה קידש זו: **ע"י** כולן.

משנה הלכות

כט) ומ"ש רבינו כו"ל כמאן דקאמר לרחובן קנה לך מנה זו חת וחמור וכי האי גוונא לחמור רבנן דלה קני כו'. (עם ני"ח ע"ח) נרחה דעת רבינו דס"ל דקיי"ל דלה קני כב"ג וכבר ליין במגיה על כגליון לדברי רבינו בכל' כלוחה שבחב עם חלו חמר ליה קני כחמור מי קני כלכך בני חסה לה קני דלה כוו לכו עובר ובנו גדול נמי לה קני דבחמור קה מקני ליה ע"ש. ובגמ' דף נ"ח פריך לחיות היה דחינן מקודשות כה נכריות מקודשות כ"ד חילימה דחמר כולכם קני חת וחמור כוח ולח וחמור לה קנה פי' כנותן מחנות לנולד ולעובר שבמעי חמו שחינו קונה כלום גם כנולד חינו קונה שברי לה בקנה לזה זה ובכ"ג חיכה חדה דלה חזי ומשני חבני לדעחיה ורבח לדעחיה בחומר כרחויה מכם לו לחת משחי לחיות ע"ש.

וחמאירי נפי' כמשנה כחב נכריות מקודשות ולע"פ שמיחפן וכללן עם כלחיות וכולן בדבור חחד נלמדו כרי לף לענין זכיה לח וחמור קנה חלקו ר"ל שחם חמר קנה שדה זו וחמור קנה מחנה ולה כולרכו נגמ' להעמידה ברחויה לביאתי תתקדש לי חלה מפני שכיו סוברים נלח וחמור שלה קנה ולנו פוסקים שקנה כמו שיחנחר בב"ב (קמ"ג ע"ח) ומ"מ גדולי המחברים פסקו כלן שלף בנכריות לינן מקודשות מדין לח וחמור חלה ל"ב חמר כרחויה לביאתי תתקדש לי לע"פ שלענין ממונות פסקו נלח וחמור שקנה וכם מפרשים נסוגיה זו לח וחמור כוח כלומר ולגבי קדושי מיכה לה קני ולף רבותי מסכימים בזה כמו שכחבנו בחשיעי של בחרח חלה שעקר כדעת רחשון ובנכריות מקדשות חבל כלחיות לינן מקדשות כלל כה לם חמר כולכם ולחת משחי לחיות מקדשות לי בנכריות מקדשות בודחי ובלחיות לריכות גט מספק ע"כ.

והרמב"ם פ"ע מכ"ח כ"ב כחב קידש נשים רבות וכו' ולם חמר לכם כרחויה מכם לביאתי מקודשת לי כרי כולן מקודשות לו חוץ מלחיות וכו' וכחב כ"כ בחשבה וגמ' שם בכלים מקדש ומעשה בחמש נשים וכו' ובגמ' בקשו ממשנה זו לחביי ורבי חביי דמשנחינו דמשמע כה נכריות מקודשות כוח בחומר כרחויה מכם לביאתי תתקדש לי וקי"ל כחביי בכה כמו שיחבחר בסמוך ולזה פסק רבינו כסוגיח זו וכן כחב בב"ג (דף פ"ח ע"ח) חבל קלת מפרשים ז"ל כחבו דהך סוגיח לחיות דלה כבילכחה ולליבח דרב שבח דחמר ב"ב פ' מי שמח דחת וחמור לה קנה חבל חנן דקיי"ל כרב נחמן דקנה משנחינו לחיות כפשטה בכל גוונח וכסוגיח הזחת לה נחמרה חלה לחרן משנחינו חפי' לליבח דר"ם ובחמת שרבינו עלמו פסק פכ"ב מה' מכירה (הי"ב) כדעת רב נחמן דחת וחמור קנה ולפשר שכוח ובעל הלכות ס"ל שחין קדושין ודיני ממונות שוין בזה ולפי' ר"ן דפליג בדיני ממונות מודה בקדושין שחילולה שכוח היה סבור לקדשן כולן בקדושין לחרים לה היה מקדשן כלל עכ"ל, ועוד שכוח במלה לחת מקדשן ולמר כולכם מקודשות לי וכו' וכל זה שלה נולית סוגיח זו כחמורה בפשיטות מכלכה זהו דעתם ז"ל ועיין לח"מ מה שחמה על כ"ה ועיין עו"ת מהרי"ט ח"ב סי' נ"ב דף ק"ו שחולק על כלח"מ ובילור דהרמב"ם ס"ל כהרחב"ד הביאו הריעב"ח ז"ל דכי חמרינן לת וחמור קני מחנה היינו היכה דלמדינן דעת הנותן שכוח טועה וסבר שחין כחן חמור וכולהו קני חבל היכה דיודע שלחד חמור ולין רחוי לקנות וודחי לה קני שדעתו כמו חמור לה קני כן כשחר לה יקנו ומשטה בו כוח ע"ש ועיין ספר ליקוטים על הרמב"ם.

ובתוס' ר"י כזקן לחר שכניח שברי"ף לה פסק כה לוקימתח כחביי כחב וז"ל ובזה נמלה חדוש גדול בספרי הר"ם שכוח בניח הדין כשינויח דחביי בנשים פ"ע וכחב שלם לחמר כולכם לין לחת מהן מקודשת ובמכירה פכ"ב פסק כרב נחמן דקנה מחנה וזה ודחי ל"ח מבלי טעות סופר ע"כ ע"ש.

בשליחותן שעשתוכו שלום לקבלה, לו מעשה זכיה: **שמ"מ** מכח מחניתה. בגמ' ס"מ ממחניתין, כלומר מחניתין דחמש נשים ובכן שתי לחיות: **ארבעי**. כמקדש בפירות שביעית מקודשת, וקידשה בגזל חיוב מקודשת, ואפילו בגזל דידה וכולי לאו שידך, ואשה נעשית שליח לחבירתה ואפילו במקום שאינה יכולה לו כוו קידושין, ונקט רב חלת קמייתא אבל קידושין שאינן מסורין לביאה מספקא ליה לי כתניי לי כרבה: **ואפילו** במקום שנעשית לה צרה. ולמ"ד שכבל עדות שכאשה כשרה לה אין כלרה ולמנת שליחותה מיבה כיון דמעדה מעדה דהה בכה בקידושין כללו כן נעשית צרות זו לזו מ"י זו שקבלה קידושין וקתני כיו וכריות מקודשות: **ואב** חיה ליה רשותא. כלומר ואם אמר קדשתי חת בתי נתמן לאוסרה על כל העולם ולהחירה למי שאומר שקדשה, ואפילו ליכה מדיה רק שיאמר כן כשהיה קטנה עדיין, אבל אם משגדלה אומר קדשתיה כשהיתה קטנה היתו נתמן בלי עדים: **לאיש**. אסרה על כל שאין אתו יודעים למי וכי אמר כזה התירה לזה: וקידושיה שקיל לבו אב. כסף הקידושין שנתן במקדש: **האב** זכאי בנתו. שבכסף יכיה שלו וכן כוח מקבל בשטר בין שוה פרוטה לו היתו שו"פ וכוח מוסרה לביאה על כרחה לשם קידושין בעודה נערה, ויש לו זכות שותתין לו שכר לקדש בביאה (תוס' בשם

(שם נב.) ואמר רב ש"מ מהא מתניתא ארבעי וחדא מינייהו האשה נעשית שליח לחבירתה ואפילו במקום שנעשית לה צרה, דהא הני חמש נשים חדא מינייהו דקבילת קידושין ע"י כולן ואמרו חכמים אין אחיות מקודשות, הא אינך מקודשות ואע"ג דלא קביל קידושין אלא חדא מינייהו בשליחותא דכולהו, אלמא אשה הויא שליח לחבירתה. **לו)** ואב אית ליה רשותא לקדושי לברתיה כמה דקטנה היא (שם סר.) דאמר רב הונא אמר רב מנין לאב שנאמן לאסור את בתו מן התורה שנא' את בתי נתתי לאיש הזה, לאיש אסרה הזה התירה. **לא)** וקידושיה שקיל להו אב, דתנן (כתובות מו:) האב זכאי בבתו בקידושיה בכסף

משנה הלכות

והרא"ש ז"ל כתב וקשיה לחניי וכו' ורב חלפס ז"ל לח כביה כל זה משום דס"ל דכך פירכה דפריך רבה לחניי מקני חת וחמור לחו חליבה דהלכתה היא דקיי"ל כרב נחמן בדיני ואיבו דאמר בפ' מי שמת (קמ"ג) דקני חת וחמור קני מחלה ומוקים חניי מתני' בדאמר כולכם וכו' ומיבו בעל כהלכות מוקי מתני' בדאמר הרחוייב מכם לביאה כתקדשי לי ור"י פי' דרבה פריך מחת וחמור לח פליג תר"י רביה חלה חליבה דמ"ד לח קנה פריך דחיבו על כרחו מפרש מתני' כבי ולה משכחן לחורתי תחריני דפליגי עליה בהוקימתה דמתני' וים מחלקין דכתם דמפיק לבו בתרי וחמר חת וחמור קאמר רב נחמן דקנה מחלה חבל בכה דבחדה ליבעה מפיק לבו דאמר כולכם מודה דקנה ע"כ.

ובתב בק"ג שם דברח"ם כיון בשני תירוצים חלו ליבא דברי רבינו בבב"ג ומיין ר"ן וז"ל חבל בעל בהלכות ורמב"ם ז"ל בבל' חיבות בעמידו משנתינו דוקא וכו' עד דלמו חליבה דהלכתה ומיין תפארת שמואל על ברח"ם ולבאורה נראה דבולבו ס"ל דדעת רבינו נמי סותרים ובקני חת וחמור ס"ל דקנה מחלה כרב נחמן ובברמב"ם חמנם לבאורה לפי מה שבתבתי יראה דרבינו בקני חת וחמור נמי לח פסק בר"ג ומטעם סוגיח דילן דפשיטא לבו בחת וחמור דלח קני והבם דקיי"ל בלכה כרב נחמן בדיני כיון דבתן חיפסק בלכה בחניי נגד בבל בבל מבום ובחניי מוקי למתני' בדין קני חת וחמור דלח קני ז"ב ממילח הוח בבלל דחת וחמור נמי לח קנה ולח חקשה בלבתה מבלבתה. זה נראה לבאורה דעת רבינו ובמ"ם בסמוך דבן פסק בב"ב בר"ל ול"ע בבל זה. ועיין טו"ע ח"ע סי' מ"ח ס"ג.

ל) ומש"ה וחב חיה ליה רשותה וכו'. (קידושין ס"ד) קדשתי חת בתי קדשתיה וגירשתיה בשניה קטנה וברי היה קטנה נתמן קדשתיה וגרשתיה בשניה קטנה וברי היה גדולה חינו נתמן בשניה ופדיתיה בין שניה קטנה בין שניה גדולה חינו נתמן ובגמ' מ"ם ריבה ומ"ם סיפה וכו' חלה חמר רב חבי ריבה דחמנה בימניה כרב בונה דחמר רב בונה חמר רב מנין לחב שנתמן לחסור חת בתו מן התורה שנחמר חת בתי נתתי לחיש הזה לחיש חסרה הזה התירה בניסואין בימניה דחמנה לחב בשבוייה לה בימניה ע"כ. ופרש"י לניסואין בימניה חם נערה חם קטנה חבל בבוגרת לח מיבחמי קרח דנערה בחיב בלבך לח מבימין משגדלה ע"כ. ועיין טו"ע ח"ע סי' ל"ז.

לא) ומש"ה וקידושיה שקיל להו בתב. בתובות (מ"ו ע"ח) בתב זבתי וכו' ובגמ' בבסף מנלן דבסף קידושיה בם לחניה חמר רב יבודה חמר קרח וילחה חנם חין בסף חין בסף לחדון זה ויש בסף לחדון חחר ומו חניה שחין חדון לבת ישרחל חלה חניה חוץ מזה שנמברה לו ופריך ואימה לדידה ומשני בשחה חניה מבבל קידושיה דבתיב בת בתי נתתי לחיש הזה ומיבי שבלה בספה ופריך ואימה בני מילי קטנה דלית לה יד חבל נערה דחית לה יד חיבי תבדים נפשה וחיבי תשבול בספה חמר קרח בנעוריה בית חניה בל שבח נעורין

בשטר ובביאה, וזכאי במציאתה לב) ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה ומקבל את גיטה ואינו אוכל פירות בחייה. וכי קאמרינן דזכאי בקידושיה כמה דהיא קטנה, אבל בגדה כסף קידושיה לעצמה. לג) (קידושין סד.) ואילו אב דאתי ואמד קידשתיה כשהיא קטנה נאמן, ואפילו אמר קידשתיה כשהיא קטנה וגידשתיה כשהיא קטנה ואע"ג דקא מחייב לה דקא פסיל לה מכהונה אי ההיא שעתא

תוס' שם ד"ה משום חיבה, וכתב מהרנבן, ועיין תוס' שם מהוורייתא ליכא למילף ממציאתה לחביב כמו שקדושיה לחביב דשחני קדושין דלא קא טרחת בכו: ובמעשה ידיה. קטנה בק"ו כשחת זנותי מזנין לה מעשה ידיה מיבעיא ונערה מקרא יחירא דכי ימכור חים חת בתו לחמה לקוטי בת לחמה לביקיעת דנערה לחני: ובהפרת נדריה. דחמר קרא בנעוריה בית חביה: ומקבל חת גיטה. דכחיב ויצחה ויכיחה חיחקיש יציחה לכורייה: ואינו אוכל פירות בחייה. מפרש בגמ' דח"ק ס"ל בשמח בעל חקנו לו פירות דח"כ מימנע ולא פריק דחי חמרת ליחיכנו לפירות ויפדוה מכס שם חביה שבורייה זמנין דלא מלו ומימנע ולא פריק וכשחת יביה מדידיה חבל חב בלחו ככי פריק לה: בגדה כסף קידושיה לעלמה. דבעוריה בית חביה כחיב, ולפילו כוח קטנה ונחגרשה שוב חין לחביה רשות בה, וגם חינו יכול לקדשה עוד בלי רשותה חו שליחותה: ואלו חב דלחי כו'. מחני' דף ס"ד ע"ח וכיכח דחמר נשבית בחי וכו' לינו נחמן, ומפרש בגמ' חמר רב כוחח מנין לחב שנחמן שנחמר

ירושלמי): חכאי במציאתה. משום חיבה דכיון דלינו חייב במזונותיה לי חמרת מציאתה שלה חיכח חיבה ולח זיין לה חו רש"י ולר"י נרחה חיבה דמציאתה שלח יקדשנה למעוול ומוכה שחין ועיין

משנה הלכות

לחביה. שער וביחה מגלן לחמר קרח וכיחה לחים לחר ליחקום כוויות לכדדי. זכאי במציאתה, פרש"י ז"ל כיון דלינו חייב במזונותיה לי חמרת מציאתה שלה חיכח חיבה ולח זיין לה חו ור"י הקשה עליו ופי' חיבה דשמח ימסרנה למעוול ומוכה שחין. ועיין תוס' ור"ן שם.

וכתבו בתוס' דמהוורייתא ליכא למילף שחכח מציאתה לחביה כמו קידושיה לחביה וכוקל כני דכחם יליף לכוח מקרחי ומציאה לח כוי חלח חקנחת דרבנן דשחני קידושין דלח קטרחת בכו כלל חבל מציאתה דקטרחת להגביה מציאתה חיכח למימר דידה הוי.

לב) ומ"ש רבינו ובמעשה ידיה. בגמ' מגלן דחמר רב כוחח חמר רב מנין שמעשה כבח לחביה שנחמר וכי ימכור חים חת בתו לחמה מה חמה מעשה ידיה לרבה חף בח מעשה ידיה לחביה ותימה הני"מ קטנה דמני מזנין לה חבל נערה דלח מני מזנין לה מעשה ידיה דידה כוי מסחברת לחביה כוו דחי ס"ד מעשה ידיה לחו לחביה חלח כח דזכי ליה רחמנה לחב למימרה לחופה כיכי מני מסר לה כח קמבעל לה ממעשה ידיה ופריך רב לחחי תימה כיכח דיכיב לה שכר ת"ג דמסר לה בלילה ת"ג דמסר לה בשבחות וימים טובים ע"ב.

ובגחש"ם הקשה כהגרע"ח ז"ל דבשוי"ע חכחי חיכח ביטול מלחכה דכח יכולה לעשות דברים המוחרים לחחוך חלוש ולשמור פירות וכדומה דכח שכר שבח ליכח דרבח דחיסורח דחורייתא וכתין זה הקשה גם כרש"ם ז"ל ועי"ש. ולפמ"ש נרחה לפמ"ש כרמב"ן ז"ל דהטעם חפילו מלחכות המוחרות כל כיום בלי כפסק וכגון כמוליח משלו במקום שים מירוד כל כיום כרי טובר טל מלות דחשביחו שכרי חינו שובח ועיין רמב"ן מכ"ח פ' חמור וכ"כ כחב דגם דעת כרמב"ם ז"ל כוח כן ולא"כ בשוי"ע נמי ע"כ לריכה לשבות זמן מכ ולא לעשות חפילו מלחכות כמוחרות כדי לקיים מלוות חשבות ושמירת שבח דבלחו ככי חינה שומרת שבח ולא"כ בחוחה שעה שביח שובחת יכול להכניסה תחת כחופה ולמוסרה לבעלה. בכפרת נדריה דכחיב בעוריה בית חביה.

לג) ומ"ש ואלו חב דלחי וכו' נחמן קידשתי חת בתי נחמן. במשנה קידושין ס"ד ע"ח קדשתי חת בתי, קדשתיה וגרשתיה כשהיא קטנה וכרי היא קטנה נחמן קדשתיה וגרשתיה כשהיא קטנה וכרי היא גדולה חינו נחמן, יש לדייק מה שהחיל רבינו ואלו כחב דלחי וכו' מהיכן לחי והיל"ל כלשון המשנה קדשתי חת בתי חו חב שחמר קדשתי חת בתי ונרחה דרבותח קמ"ל דלפי' לחי מעלמח ולח היה בניחו כל משך בזמן ולפילו לח כהירה מעולם חלח שכחבו לו שים לו בת וכוח בת ולחמר קדשתיה וכרי היא קטנה נחמן וכרי היא מקודשת, ונרחה דהם כשיחוה לחמו ולחיה לדעתה ועשלו ממה מעשה יחומה בחי כחב וכמ"ש בסמוך ובח חביה ולחמר קדשתיה נמלח דהיתה ת"ח בשעה שקדשוה חמה ולחיה ולפילו קדושין שלהם קדמו מ"מ כיון דקדושי כחב חיילי מדהוורייתא כו"ל ח"ח וכמקדש ע"י לחיה ולחמה חייב להוליח ויש לו דין הם בח עליה כבח טל ח"ח.

ולא מיבעיח לדעת רבינו מנחם מיוחני דהיכח דנתקדשה בבח וכלך חביה למרחקים דחסור לקיימה

דחייסינן שמא יקדשה מציה במד"ה ח"כ אם נח אב ואמר שקדשה כרי הוא חייב שהוא כשוגג קרוב למזיד דכו"ל לחוש שמא קדשה מציה אלא אפילו לדעת בשחילתות פ' משפטים בניאו בחוס' לעיל דף מ"ב ע"ב דחכמים תקנו שיכולה להתקדש בכ"ג שכלך מציה למד"ה מדרבנן כדין יתומה דתקנו לה רבנן קדושין משום כפקר וזו שכלך מציה למד"ה כרי היא כיתומה ותקנו לה רבנן קדושין וכ"כ רבינו לקמן בסוף כהלכה (הוא ק') וז"ל וקטנה דחייהיב לאציה במדיינת כים ומנסיבה אאה משחילא כדא מילתא קמי רבנן כאה זימני ואמרו דשפיר עבדת אימה דשוויין תקינו לה רבנן לקטנה אי חייהיב לאב מקדש לה קידושי תורה ואי לא מינסבא בתקנתא דרבנן וכאה דגדלה גדלי נשויין דילה בבדה וכד אחי אב לא צריך לקדושה ע"כ ע"ש ומיין חוס' קדושין כי"ל דמייתי ר"ת ראי' מדברי רבינו אלו לשחילתות ודלא כר"מ מיוני ובטעם שתקנו כן הוא מדין כפקר שלא יהבינו בה מהבא כפקר ומיין טו"ש ח"ע סי' ל"ז סי"ד מ"מ כיון שקדשה מציה כאיב מדאורייתא מוליאה ואולי כב"ג עכ"פ אינו חייב כבא על ח"ח דכו"ל כאוס ע"פ תקון חז"ל מיין חוס' שבת דף ד' בדדיית כפת דכו"ל אוס ע"פ תקנת חז"ל ול"ע. ולמיין גע אי צריך מבמקדש מדרבנן מיין ב"ש כי"ל אי צריכה גע מתרוייהו ודו"ק.

ודע דאם עשה כאב שליח לשתאו או נתן לה רשות לקדש

נוחיו כשהן קטנות ועשה כן נמדיים כי שליח קבלה לריכה עדיים מיין ח"ע סי' ל"ב ס"ג כרי היא יכולה לקדש ולכשיאין ואם הוא כלך למד"ה וממדה משתאו וקדשה כרי קדושיה קדושין מדאורייתא לכ"ע ואם ממד הוא וקדש במד"ה רואין אימה קדושין קדמו אם קדושיו קדמו כרי בטל כשליחות שלה ואם קדושיה קדמו אין בקדושיו כלום ואם ספק הרי זו לריכה גע מתרוייהו.

ואם אמר לה לכשיאין כשיגדלו וכלך לו למד"ה ונוה כן

נפני עדים והלכה היא וקדשה כשהן קטנות אין נמעשיה כלום ויוכל לאחות דכרי שיאתה ממה שלוה לה ריב"ם סי' קל"ג ורמ"ח ח"ע סי' ל"ז סי"ד ומיין ח"מ וב"ש דאף שלא מיאה אין כאן קדושין כיון ששיאתה וכוה קפידה ולפמ"ש נראה דזה במחלוקת שנויה לדעת רבינו והשחילתות כיון דתקנו לקטנה קדושין ח"כ יש לה כח לקדש מדין תקנת חז"ל בלי שליאותו וח"כ כו"ל קדושין דרבנן ואם לא אחה כוה לא לריך לקדושה משמע דקדושיה קדושין ופ"כ לריך לאחות אם אינו רולה בקידושיה.

איברא דיל לדעת רבינו וסייעתו שתקנו לה רבנן קדושין לקטנה שכלך מציה למד"ה משום שלא יהבינו בה מהבא כפקר אם כלך אציה וקדשה אי כוה קדושין בכלל דיל דכמו בקטנה שהשיאה אציה ואחגרשה שוב אין לאציה רשות בה כלל וכו"ל יאומה באיי כאב וכב"ג בכלך כאב למדה"ה תקנו לה רבנן קדושין ואין כאב יכול לקדשה כלל במד"ה דאל"ה כיאך תקנו רבנן דבר שאפשר יבא לידי אקלה ודרכיה דרכי נועם ואין זה דרכי נועם שאנשא בראות ובאקנת ב"ד ושוב יאבדר שהיאה ח"א ואיין יבמות פ"ז ע"ב לא נעשה אאיס כאיים לעניין יבום אקי"ו וכו' ח"ל דרכיה דרכי נועם וכל נאיבותיה שלום ופרש"י וזו שהיה לה בן ולא נזקקה ליבם ונישא לשוק ואת בנה אם אאמר אחלון כרי היא אאגנה על בעלה וכו' ואיין שם באוס' דף י"ז ע"ב ד"ה משא אאיו וא"א חיפוק ליה אדאחיד דרכיה דרכי נועם וכו' ואיין עוד שם דף ל"ז ע"א אוס' ד"ה רוב כיולדות ומ"ש שם על הגליון.

ולא אקשה כיאך עוקרין קדושי דאורייתא דכן ראינו

בכאה אקומות דכל דאקדש אדעתא דרבנן אקדש ואפקעינהו רבנן לקדושין אדין כפקר ב"ד כפקר שבפקירו הכסף קידושין ואיין ריש כאובות חינא קדיש בכספא ושלחי נדרים ועוד כרבה אקומות וכב"ש כן כיון דעשה שלא כהוגן שאם יקדש הוא כאן ואאה יקדשה בניאה ח"ב יקלקלה ושפיר כפקירו אח אמונו ולפ"ז יש ליישב קושיא ר' אנחם מיוני ולפ"ז אם אזר לניאו ומלא שאקדשה ע"י אאה נאי אפשר דאין בידו לאחות וזה שסיים רבינו וכד אחי אב לא צריך לקדשה שניא ולא כאב יכול לאחות דבאמת אינו יכול לאחות כב"ג דהוא עשה שלא כהוגן שכלך ועוד אח בידו ובנותיו עשו עמו אקנתא זו ודו"ק ול"ע.

ברבר אשר כעיר במכתבו לעיין בכערתו אמ"ש בשמי בשערי כלכות שילא לאור אחלמידי יעיבאנו שגא אשב"ו שבבאתי שם לאלק בין כפקר דסלוק רשות וידי אסולקא לסאם כפקר שעושה קנין דסילוק רשות אכני להפקיע האיסור אבל אינו עושה קנין וכאב כא"ר בסי' ע' דקשה בייבי' באמן סילוק רשות רק לעניין איסור ויכול לאזור אביטולו כשימלא גלוסקא יפה וכאריך שם קלא.

וראשונה אלי להודיע כי שיטה זו לאו דידי הוא אלא כבאתי כן אס' אגן אבות להשב"ן שבשלה דאחרי מיני כפקר יאנס, ה) שאפקיע לכל כעולם כולו ואזכה לכל מי שירלה לזכות בו וכפקר זה עושה קנין ואפקיע אייד בעלים, ג) כפקר שאסלק רשותו אדר כלומר באמן שאסלק רשותו ואין בו קנין ואין כאן אקנאת רשות לאחרים וכה דבעי ר"י בנדרים בכפקר עד דאחי לרשות זוכה כיינו בכפקר שעושה קנין אבל

בחמץ דכוי רק סילוק רשות בכה לה פליגי ומועיל לכ"ע ולני רק בסברתי כדברים שם למעיין שם, ומיכו למעין קושיית כת"ר הניני להוסיף קלח ניתור.

ומה שנראה כעת עוד ראי' לשיעת כתשב"ץ הנ"ל לפמ"ש הנמק"י ב"מ דף י"ב גבי נמי רבא זרק מרנקי בפתח זה ופרש"י והפקירו לכל הקודם וילא בפתח אחר מכו ומוכח ממתנב דקנב וכתב הנמק"י בשם הראונים דמדמוכח ממתנב דקנב ואינו מוכח ממליאב דלא קנב דבמינן עומד בגד שדהו שמעינן דהפקר מדעת הו"ל כדעת אחרת מקנב אותם ואע"פ שרץ אחריהם ואינו מניחן קנב כדאמרינן במתני' במתנב דדעת אחרת מקנב לב ומיוחד לב קנאב ע"ש ועיין רש"י שם ודו"ק ובילאר דבריו בש"מ שם דאע"ג דלא קיי"ל כר"י בנדרים מ"ג דהפקר לא הוי כמתנב עד דאתי לרשות זוכב אלא מיד פקע רשות מפקיר מ"מ דעת אחרת מקנב מקרי כיון דבשעב שילא מאחת ידו הפקירו מדעתו לכל הקודם ע"ש ועיין קלוב"ח ריש הל' הפקר, ומבואר דהפקר מדעת ע"מ שיזכב בו כל העולם אף דילא כבר מרשותו לעניו שאינו יכול לאזור בו עוד מ"מ לא פסק כת ממונו ממנו לגמרי וכל כזמן בהפקר זוכב מכאו אף שכבר ילא מרשותו (וזב בדעת נלפענ"ד מה שפי' הרמב"ם דהפקר הוי מדין נדר כלומר דאכתי נשאר כאו עליו אף שהפקירו עד שיזכב בו אחר אלא שאינו יכול לאזור בו ולכן מקרי דעת אחרת מקנב). ומיכו יתום דאבדב אף דהוב נמי דין הפקר כמבואר בפוסקים ועיין תוס' ב"ק ס"ו מ"מ לא מקרי דעת אחרת מקנב אלא הרי ילא מרשותו לגמרי ופסק כת ממונו ממנו.

ובשו"ת בית שערים ח"ח סי' קנ"ב כתב מרן זלב"ב ליבב בזב תמיבת בח"ס ז"ל יו"ד סי' שע"ז אמב שכתב הע"ח ר"ב י"ב דהפקר אינו פוער מן הבכורב ודייב כן ממרי בר רחל דלא הפקיר בכורות ג' ובח"ס ז"ל תמב עליו ודעימיב מתוספתא מפורשת פ"ב דבכורות דבהמת מדבר והקדש וגר שמת ואין לו יורשין פטורב מן הבכורב ותי' מרן ז"ל מ"ש שיטת נמק"י הנ"ל דדוקא בהמת מדבר שהוא הפקר בלי דעת אחרת מעורב בו שפיר פטור מן הבכורב דלא הוב פטר רחם בישראל אבל המפקיר בהמתו דלא פקע בח ממונו מד דאתי לרשות זוכב ל"ב לעולם הוי פטר רחם בישראל קודם שזכב המפקיר ולאחר שזכב דזוכב מ"ש, והמעיין בחמת נמק"י הנ"ל יראב להדיא שכתב דהפקר מדעת כלומר שים כאן מי שהפקירו אבל שלא מדעת לא הוי דעת אחרת מקנב מ"ש.

ולמ"ש שפיר מוכן חידוש בתשב"ץ הנ"ל דדוקא הפקר מדעת שמפקירו לכל העולם ועושב קנין כשזוכב בו אחר אינו מועיל בחמץ כיון דלא פסק כח ממונו אבל הפקר של סילוק רשות הוא כמין הפקר מדבר שלא נשאר עליו כח ממונו ושפיר מועיל שלא לעבור עליו בפסח.

אלא דאכתי ל"ב אמאי כאן לא מקרי בחמץ הפקר מדעת אלא סילוק רשות והרי גם כאן מפקירו מדעתו והנראב בסבר הדבר הוא כך דהרי יהום מדין הפקר קאתינן עלב ומי שנאבד לו אבדב ומיאם ממנב הרי הוא מפקירב בע"ב כלומר כיון שנאבד ממנו ואין בידו להחזירב הרי הוא מיאם כיאנב ומסלק רשותו כיאנב בחמר ואי ליב לחסרון כיס אבל פשוט דאין בדעתו להקנותו לאחרים בבאי הפקר אלא לאבדב הולי ידע כיכן הוא כי' חוזר בו מהפקרו ואם אדם אחר מלאה אינו קונב אבדב זו משום דעת אחרת מקנב הואב לו ואבדב דעת אחרת כיאב שלא יקנב בב אדם בעולם אלא יחזירב לו מ"מ בחורב זכאב לו למולאב כיון שנאייאשו בעלים כיאנב והרי הוא הפקר לכל מולאב והנב פשוט דהפקר כזב כיינו יהום אינו עושב קנין כלל ואינו מפקיע אפין זב מיד בעלים ומרשותו כל זמן שלא זכב בב אדם אחר ואם לאחר שנאייאש מהאפין נודע לו מהאבדב כיכן הוא אין לריך לאזור ולזכות בב אלא מיד שאזר בו מהיהום הרי הוא שלו ואם מלאב אחר לאחר שאזר בו מהיהום הרי חייב להחזירב לבעל האבידב כיון דהפקר של יהום לא עשב קנין להוליאו מרשותו אלא סילוק רשות. וממילא אתי דבור של אזרב ומבטל דבור של סילוק רשות. ואזר וזוכב בב, (ולדעת הרמב"ם דהפקר מועיל נדר בכל נמי ליכא לאסור לאזור בו דהרי הוא כנדרי טעות שהרי אלו כי' יודע כיכן הוא לא כי' מיאם כיאנב).

ובדברינו מבואר להדיא בגאינות ח"מ סי' רס"ב סק"ג אמב שכתב שהמבר מלא דבר שנאייאשו בעלים ממנו כגון שאמרו וי לחסרון כיס כתב בגאינות דבא דיהום קונב נראב דלא יליא ע"י יהום מרשות בעלים עד דאתי ליד זוכב וכו' ואם נאייאשו מהאבדב וכלב דיהום קודם דאתי ליד הזוכב ל"ל לאזור ולזכות בו רק כיון שראב שהוא הפקר תיכף זכב בו ואין שום אדם יכול לזכות בו שוב ע"ש והוא כמ"ש בס"ד דכיון דיהום לא הוי אלא סילוק רשות ל"ב הפקר כזב אתי דבור ומבטל דבור כיון דלא הוי קנין ואב שכתב בגאינות דלא יליא ע"י יהום מרשות בעלים ל"ל דכונב דלא יליא מרשות בעלים אבל סילוק רשות יש כאן דאל"ב בתיך לאחרים יזכו בב ואמאי קרי לב הפקר כיון דלא יליא מרשות בעלים אבל לפי הנמק"י שפיר מוכן דהפקר כזב הו"ל בסילוק רשות ולא הוב דעת אחרת מקנב כאן שהרי אין בדעתו להקנותו לאחרים ואין זב אלא סילוק רשות בל שלא קנאוהו אחרים.

ובמ"ש נראה ליצד נמי מה שכניח שם מדברי חוס' ב"ק ס"ו בד"ה כיון שכחבו וז"ל מכלן משמע דיחוס חינו כהפקר גמור דח"כ חפילו נחר דחחי לידיה נחיסור יכול לקנות מן הפקר וכחב עליכם הנחינות דחינו מוכן נחיזה עיין חלוק יחוס מהפקר כרי כמו הפקר שכל המחזיק בו זכה בו כ"כ ניחוס וחי' ז"ל דהחילוק דנהפקר נחלקו בו חי נמי עד דחחי לרשות זוכה ולף דקיי"ל חע"ג דלח חחי לרשות זוכה ניחוס נמי עד דחחי לרשות זוכה ושם נחייחס מן החנידה וכלה ניחוס קודם דחחי לרשות הזוכה ח"ל לחזור ולזכות בו וזכו רחייח כחוס' דחי נימח יחוס כהפקר גמור וחפילו לח חחי ליד זוכה יצח מרשות נעליכם ח"כ חפילו בגזילה נכי דגזלן לח קנה מעשה דנחיסור חחי לידיה מ"מ כח של גזל נמי לח כוי דכח יחוס כוי כהפקר ומדנמינן חחי ליד זוכה נכיחר פשיעה דחי לח חחי כלל לח כוי הפקר ע"ש. ולחכחי דנריו ל"ב דברי כחוס' כחבו דיחוס כוי הפקר ומנ"ל לחלק בין הפקר זה לזה ומ"ש דשל גזל נמי לח כוי לחכחי מנ"ל דמשום דחינו הפקר דלמח קנסח קנסוהו לגזלן וכיון דלח כוי של גזלן מכדרינן לה לגזל, חו יחמר דכו"ל כהפקר נעשות דלח כוה הפקר ודו"ק.

ומיהו לפמ"ש חחי שפיר דיחוס ודחי כוה כהפקר חלח דשנוי הפקר זה שחינו עושה קנין כיון דברלונו שלח יזכה בה חדם ואין דעתו מקנה לשום חדם ואינו רולה שילח מרשותו משח"כ שחר הפקר שעושה קנין ומקנהו לכל הקודם וזכה בו, נקילור מה שכוח מיחם ממנו חינו חלח סילוק רשות מלד עלמו חבל חינו מקנהו לכל העולם וכיון דחינו רולה להקנותו לחחרים חינו עושה קנין כלל חלח מסלק רשותו ושפיר יכול לחזור בו וחחי שפיר דברי הכוס'.

ומעתה נראה דהפקר של ניעול חמץ למי דומה ובנה פשוט דדומה לחנידה דברי כמו נחנידה חמרינן שחין חדם רולה להחייחם ממנה ולהפקיעה מרשותו חלח כיון שרואה שחנידה ממנו מיחם בימנה ומסלק רשותו ואין ברלונו להקנותה חלח מסלק מינה נמ"כ וכמ"ש הש"ך ח"מ סי' שנ"ח סק"ח ועיין נוב"ת ח"ע סי' ע"ז הכ"ל חמץ ודחי חין חדם רולה להפקיר חמלו שהוח ממונו ולחנדו בידים חלח כיון שהורה חסרה עליו ושם יכי' ברשותו יעבור עליו נבל ירחה ובל ימלח לכן נמ"כ מסלק רשותו כימנו ומושהו הפקר שלח יעבור עליו נבל ירחה ובל ימלח חבל כיון שחין דעתו שיזכו בו חחרים כמו בכל הפקר מדעת חלח שלח יעבור עליו נב"י וב"י כו"ל כהפקר של חנידה ממש שמליכו הפקר כזה נחנידה שמסלק רשותו ואינו עושה קנין חלח יכול לחזור בו וכנ"ל ח"כ כיון דהפקר זה דומה לחנידה לח ניעול חמלו יכול לחזור בו קודם שזכה חדם חחר דומיה דחנידה.

ובזה יש לדייק לשון דכל חמירה שחקנו בגחונים ז"ל ליבעל וליכוי הפקר כעפרה דחרעה ולה לחמרו סחם ליבעל וליכוי הפקר ועיין לל"ח מה שדחק בלשון כעפרה דחרעה ולפמ"ש חחי שפיר דכניעול כוה סילוק רשות והפקר כעפרה דחרעה כוה דכוה ולה סחם הפקר לחחרים שיזכו בו וכנ"ל.

ובמ"ש ללפענ"ד נמי ליצד שיעה נעכע"ע והמ"מ והר"ן וב"כ הניחס הב"י ח"ח סי' חל"ד ובש"ע שכחבו שלוחו יכול לבעל והר"ן הניח דעה לחחרים שהקשו ע"ז כיון שהניעול משום הפקר נגעו בה ושליח לח מלי מפקיר עיין ר"ן והע"ז דחק לייצד דמסחמח נתן לח החמץ שלו בחחנה לשליחו כדי שיוכל לבעלו ובכן כעלה דח"כ השליח לח יחמר חמלו של פלוני דמסחמח כוה נחנו לו בחחנה לחנס כמעיין ירחה דחין זה דעה הש"ע והרמ"ח שכחבו חדרבה שלריך לומר חמלו של פלוני (בשם מהר"י בריי"ן) גם מה שכחב עוד הע"ז דחעו בשופטני מסקינן שלח יעשה מלוה כזו נעלמו חלח נסחמח היה זה מוכרח דכיינו מפרש בשיירה וירח שלח יבח בחוך הפסח ויבכח לבעל קודם הפסח ולכן עשה שליח ע"ש הכה בד"מ שם הניח דעה מוהרי"ל כשמבעל ע"י שליח יעמוד חללו מבוחר דנעה"ב קמן כוה ומדרבה ס"ל למהרי"ל ז"ל דחלו לח כי' קמן לח כי' יכול לבעל ע"ש ול"ע.

ולפמ"ש נראה בס"ד דלח חקשה קושית מחרים דהנם דבעיטול משום הפקר נגעו בה ומיהו הש לח חמרו חלח שחם חמר חדם לחבירו הפקר מחה ונכסי חין בכך כלום ע"ש והכה דבר זה דוקח בהפקר שעושה קנין ווחלי שחין בכך כלום דחין שליח יכול להפקיר ונכסי חבירו שהרי כבר כחבו דבהפקר שעושה קנין חיכח דעה מחרת מקנה עד דחחי לרשות זוכה ושליח חין יכול להקנות לחחרים מה שחינו שלו ואין כחו עם וכוה כעין דבר שממילה שחין שייך שליחות לזה חלח בקנין שכוה נפועל עושה שליח והפקר כעין זה שכוה עיון של נדר חינו יכול לעשות שליח חבל הפקר של חמץ שכוה מדין סילוק רשות ומכחי ניד נמב"ב לחזור כיה"ג שפיר מועיל שליח דדוקה כדין שחינו יכול לחזור חין על שליח יכולה לקבל על המפקיר כיינו כבמב"ב שכוה מדין נדר חבל סילוק רשות ודחי ניד שליח לבעל ושפיר חמרו כרחשונים ז"ל דשליח מבעל, וממילה חחי שפיר נמי דברי המהרי"ל דיוחר עוד שיעמוד במבעל חצל השליח ודברי הרמ"ח שיחמר חמלו של פלוני כדעה מהר"י בריי"ן ודו"ק.

דאמר קידשתיה וגירשתיה עדאן קטנה היא נאמן, ל"ד) ודאי בגרה ואמר לא נתאי נתאי לאיש כזה וגו' נגיעולין כימניה רחמנא

משנה הלכות

ולפ"ז לאי שפיר טעמא רמ"י והוי"ט ורע"ב דיש פסחים שכאנו דחייסינן שמא ימלא גלוסקא יפה ויחסוך לחזור בו מכניטול ונמלא טובר למפרע דכיון דניטל חמץ היינו מלא סילוק רשות וכנ"ל ממילא בידו לחזור בו כלבידה שחוזר בו מכפקרו.

עוד יש לא-לוה מילין לפרש בדרך לחרת ובקילור וכוה דהרי כבר לאמרו ז"ל שני דבריס היגן ברשותו של אדם ועשאן ככחוב כאלו כס ברשותו לעבור עליו (פסחים ד') נראה דלעניו קנין הגוף כבר יצא החמץ מרשותו מיד שנאסר החמץ בהנאה ואיגו אלו אלא שלעניו דיגא טובר עליו מד שיבערנו דהתורה חייבתו לבער חמץ זה שהיגו ברשותו מכ"ת וכגה הא דעשאה התורה כאלו כוא ברשותו פשוט דאין בו דין קנין כלל אלא דין איסור ולכן אס בא אדם בתוך הפסח וברפו היגו חייב בחשלומין לבעלים אלא אדרבה עשה מצוה דכל אדם מחויב לשרוף חמץ זה בקילור הא דאסרה תורה לעבור בב"י וב"י היגו אלא קנין שיש לו בחמץ אלא מדין איסור שעשאו ככחוב ברשותו לעבור עליו ולכן פשוט דכל שמשלך רשותו מחמץ זה סגי ליה ואלא בעי קנין שברי אין לו קנין בו שילטרף קנין אחר להפקיעו מרשותו אלא יש עליו איסור וכיון שסילק עלמו מאיסור שפיר היגו טובר אבל כי כן כיון שאוזר בו מיד חוזר ונאסר ובמאבד די בזה ובגוף החמץ היגו נעשה שום שינוי בקנין כיון דממילא היגו ברשותו של אדם מיד שנאסר כמובן.

ובמ"ש יש להבין דבירושלמי מבואר דמפקיר אדם חמלו קודם הפסח ואוזר וזוכה בו לאחר הפסח וכן פסק הא"ז אמנס כד"מ והפוסקים לא ניחא להו בהא בחירא שיין ש"ע סי' תמ"ח דכל אלא מכר חמלו אפילו הפקירו אסור לאחר הפסח רק באופן שברי' אומס גמור מלרפין בניטול לזה שיין ח"י שם ובפמ"א ובשו"ת פני"י ובגרע"א ובגוב"י אפ"ה אסרו ושיין שו"ת ח"ס מה שנדד אמנס לפמ"ש דהפקר בחמץ הוא דין של סילוק רשות ובידו לאזור בכל רגע ולכן גזרו דלמא באמת לא סילק רשותו לגמרי וכי' מאבאתו עליו בתוך הפסח ונעשית אמלו ועבר עליו ורק דהיכא דנאבדר לן דהי' אומס גמור א"כ ודאי לא כי' דעתו עליו כגון שאבד שנמכר וכיולא בו שפיר כב"ג מועיל בניטול של סילוק רשות אבל כיון דאלוי בדעתו של אדם שבכל עת יכול לאזור בו ולכן לא הקילו בו אלא בדיעבד וזה נכון בס"ד.

ולא ניחא דבינו בזמן מאיזה זמן בא יכול לקדם את בתו בקטנה אי משעה שנולדה או משעה שבוכר טובדה ולדעת כמה מפרשים וברמב"ם מכלס לפי שיעתם משבוכר טובדה יכול אביה לקדשה בכסף ומשעה שנולדה מקודשת לב"ש ומיהו דווקא בכסף או בשטר אבל בביאה לא יכול לקדם אלא משעה שראויה לה וכיינו משלש שנים ואילך ושיין טור וב"י סי' ל"ז. ושיין בבאבת ברא"ש דהא דאמרו משבוכר טובדה מקודשת אחי אליבא דרא"י דס"ל אדם מקנה דשלבל"ע, ושיין ח"מ וב"ש מה שחי' ודחקו, ומיהו שיין בפיב"מ להרמב"ם קידושין כי"ל שפי' להדיא דהלכך דאין אדם מקנה דשלבל"ע, ומה שאמרו דבריו קיימין ומקודשת רק לחומרת ח"א ולא להקל ונמלא דברי ברמב"ם עולין כהוגן וכבן.

ובתבו עוד במפרשים דהא דאב נאמן לומר קדשתי את בתי קטנה וגירשתיה דוקא אס אמר בתוך כדי דבור קדשתי וגירשתיה בשעה קטנה אבל אמר קדשתי את בתי בשעיה קטנה וכיה קטנה וכוחזקה כמקודשת ועוד אמר שגירשה היגו נאמן לאחר זמן לומר גירשתיה אס בא"ש סב"כ ובח"מ סקמ"ג נסתפק אי גם בזאת תנאי כי' בקדושין אי מכיאן לאחר זמן ושיין חי"מ אס ושיין עוש"ע ח"מ סי' פ"ב בדיני מגו ובזאת אס.

והנה כאב דבינו דנאמן ואע"ג דקא מאייב לה דקא פסיל לה מן בבהונה מ"מ נאמן והטעם משום דבידו לקדשה לפסול ונסתפקתי היכא דאמר קדשתיה וגירשתיה בשעיה קטנה ואבי כיה גדולה שאיגו נאמן ומותרת לבהן מ"מ בבהן שרוצה לישאה אמאי לא יאוס ליה לעלמו שמא אמת כיה שגירשה אביה בשעיה קטנה ובשלמא לגבי דידה איגו מביאן כיון דבא לאייבה ול"ל מיגו איגו נאמן אבל לגבי אחרינא אמאי לא יאוס לה וכן אס אמר קדשתיה וכוחזקה בא"ח ושוב אמר גירשתיה ולא מביאן אס בא אאר וקידשה אמאי לא ניאוס מספק לקידושי שני ונגריכה גט ושע"פ אס יבא בשעל ויאמר שאת לדברי באב אב דיגו ול"ש.

לד) ומש"ה ודאי בגרה כו' לא מביאן. כוא פשוט בבאב דוכאי בס"ם דמשבגרה אין לאביה רשות ומבס קידושין ש"ע וכאבב רבינו כאן מפני שבאב שבאבו קדשתיה וגרשתיה בשעיה קטנה ואבי כיה גדולה איגו נאמן ואולי בבואב אב"כ רבינו כאן ודאי בגרה וכו' כלומר אפילו אמר שקדשה בשעיה קטנה

לחד בשבוייה לה כימניה: והיכא דאמר לכ לאיתחת. משנה שם ס"כ, ובגמ' ולריכה דאי אשמעינן גביה דידיה משום דגברא לא מיכפת ליה ומקרי אמר אבל מיהו אימא אי לאו דקיש לה בדיבורה לא הוה אמרה ואיחסר מיהו בקרובותיה

קידשתי את בתי קידשתיה וגרשתיה לא מהימן. לה) והיכא דאמר נשבית בתי ופדיתיה אין נאמן, דתנן קידשתי את בתי קטנה קידשתיה וגרשתיה כשהיא קטנה והרי היא קטנה נאמן, קידשתיה וגרשתיה כשהיא קטנה והרי היא גדולה אין נאמן, נשבית ופדיתיה בין כשהיא קטנה ובין כשהיא גדולה אין נאמן. לו) והיכא דאמר לה לאיתתא קידשתיך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים ואיהי קאמרה לא היו דברים מעולם, ואע"ג דמן דיבורא דיליה קא אסרינן ליה בקרובותיה לגבי דילה לא חיישינן למילתיה בשום מידי ושריא לעלמא ולא

משנה הלכות

ועכשיו היא בוגרת לפניו ולא קאי אסתם דין בחו בוגרת כשאמר על בחו בוגרת שקדשה אלא שקדשה כשהיתה קטנה ות"כ זה הוא דין המשנה וכן נראה.

ובגמ' ע"ש ע"א ליאמר קדשה אביה בדרך וקדשה עלמה בעיר וכרי היא בוגרת רב אמר כרי היא בוגרת לפניו ושמואל אמר חייסינן לקדושי שניהם לימת אילימא בחוך ו' שהא רב נימא כרי היא בוגרת לפניו כשתא היא דשגרה אלא לאחר ו' שהא נימא שמואל חייסינן לקדושי שניהם והא אמר שמואל אין בין נערות לבוגרות אלא ו' חדשים לבד לא לריכא שהוא יודע דמיפלס ו' רב אמר כרי היא בוגרת לפניו כשתא ו(מדכשתא בוגרת) בלפרת נמי בוגרת ופרש"י וקדשה היא בעיר בו ביום וכרי היא בוגרת כלומר בדקנוה לדעת אם ילאה מרעות כתב להיות קדושיה קדושין ומלאנוה בוגרת בו ביום. כרי בוגרת לפניו וקדושיה קדושין ואלא של אביה. אי נימא בחוך ו' חדשים שבין נערות לבוגרות דקיי"ל אין בין נערות לבוגרת אלא ו' חדשים. שהא אמר רב כרי בוגרת לפניו כא בכל אותן ו' חדשים בחזקת נערה היא וכי בדקנוה בפניה ומשכחת בוגרת מי יימר דמלפרת נמי בוגרת היא דלמא כשתא היא דשגרה. אלא לאחר ו' חדשים ואא ודאי משמלאו לה ו' חדשים נשרה לה. דקדים ביומא דמשלם שיתא. אביה בבוקר והיא בערב וביום בזה היא בחזקת שחבגר מדכשתא בוגרת בלפרת נמי בוגרת שכל היום היא בחזקת שחביא סימנים. ומסיק בגמ' דהלכתא כרב ואתא רבינו ירוחם דלפי גירסת הרי"ף ורש"י אם בביאה סימני בוגרת תוך ו' חדשים כרי היא בוגרת ולפי גירסת החוס' עדיין היא נערה.

והשור סי' ל"ז כתב קדשה אביה בבוקר והיא קדשה עלמה בערב ובביה ביום שמלם בו ו' חדשים של ימי נערות ובדקנוה ומלאנוה בוגרת מחזיקן אותה בחזקת בוגרת מבבוקר וקדושי כתב ליון כלום אפילו ליום מכחישתו לומר שבתו בסימנים בבקר והרמ"ה כתב דוקא במכחישתו אבל אם ליום מכחישתו לריכה גט מביאה ועיין ב"י וב"ח שם ובש"ע ודו"ק.

לה) **ומש"ה** והיכא דאמר בשבית וכו'. במשנה שם (ס"ד ע"א) בשבית ופדיתיה בין שהיא קטנה בין שהיא גדולה אינו נאמן, ופרש"י שהרי היא פסולה לכהונה משום ספק זונה ובגמ' פריך מ"ש ריבתא ומ"ש סיפא ומסיק אלא אמר רב אבי ריבתא רחמנא כימניה כרב הונא דאמר רב הונא אמר רב מנין לאב שנאמן לאסור את בתו מן התורה שנאמר את בתי נתתי לאיש הזה לאיש אסרה הזה אמר רחמנא כימניה כלומר כיון דאי אפשר לה בלא אב אמרה תורה נאמן לאב בשבוייה לה כימניה כלומר כיון דאי אפשר לה בלא אב אמרה תורה נאמן לאב בשבוייה כיון לה כימניה כלל.

לו) **ומש"ה** והיכא דאמר לה לאיתתא קדשתיך בפני פלוני ופלוני וכו'. בגמ' שם דף ס"ב אמר לאשה קדשתיך והיא אומרת לא קדשתני הוא אסור בקרובותיה והיא מותרת בקרובני היא אומרת קדשתני והוא אומר לא קדשתיך הוא מותר בקרובותיה והיא אסורה בקרובני ופרש"י הוא אסור בקרובותיה דשוינהו עליה אחילה דאיסורא בהודאתו. ובגמ' אמר רב יהודה במקדש בע"א אין אומדנין לקדושי ואפי' שניהם מודים אחינהו רבא לרב נחמן האומר לאשה קדשתיך והיא אומרת לא קדשתני הוא אסור בקרובותיה והיא מותרת בקרובני אי אחילה עדיף אמתי מותרת בקרובני ואי אלילה עדיף אמתי אסור בקרובותיה אלא לאו בע"א ומשני הכא במאי עסקינן כגון שאמר לה קדשתיך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים.

וכתבו המפרשים דמשמר קדשתיך בפני פלוני ופלוני משמע דאם אמר קדשתיך סתם יכול לפרש דבריו שקידש אלא עדים ולא נאסר כלל ועיין ח"מ וב"ש ס"ע סי' מ"ח והכא בגמ' (גיטין פ"ט) אומדנין לקול אמרו לה קול בברה אלא כדי שיאמרו פלוני שמע מפלוני ופלוני מפלוני והלכו להם למדינת הים וכתב בעור דוקא מדינת הים אבל אמרו אחו לה ועיין בהגהת שם ודעת רבינו בגיטין שם דאפילו אחו שכתב וז"ל ואיתתא דקבילת גט בשדי מסירה ואזלו עדים למד"ה

לי נמי מייתו וילף שמא נעיר שהיא מגורשת ונחר כן לירכם גיטא לילף שמא נעיר לף סמכינן וכו' ואי תמר נעל גירשתיה מכימן וע"ש נמכ"ג ס"ק ל"ח ומיכו עיין עם עוד נדברי רבינו ילף שמא נעיר מקודשת וכו' תמר עולא לף שישמעו קול כנרה וכו' תלף כדי שיתמרו פלוני מכיכן שמע מפלוני ופלוני מפלוני וכלכו לכם למד"כ ולף קתמר תו מייתו ועיין מכ"ג עם ס"ק קכ"ג מכ שכתרכתי נס"ד וכתן לף קתמר כלום מייתו ול"ל דחדא מילתא הוא ודו"ק.

ודע דנחטו' מכריב"ל ח"ב סי' פ"כ הביאו כמל"מ פ"ט מכ"ח וכפת"ם ה"ע סי' מ"ח חות ב' נסחפק תם נתו כעדים ותמרו שלף נתקדשה נפניכם תי תמרינן תפת"כ שויה תנפשה חד"ח ודחק עלמו ועיין שו"ת כרשב"ח כותא ניו"ד סי' ה' נטנא שתמר תל נכמה שהיא טריפה ותח"כ תכל ממנה. ולפי שדין דשוי' תנפשי' נחלקו נו כתחרונים, תניח כתן מש"כ נזה.

והות כי כתנתי נדין דשווי' תנפשי' חד"ח נספרי משנ"ה ח"ג סי' קכ"ה קכ"ו תעתיק קלת לכתן נס"ד.

בגמ' יצמות מ"ז ע"ח מעשה נתחד שנא לפני ר' יהודה ותמר ליה נתגיירתי ניני לנין עלמי ת"ל ר"י יש לך עדים ת"ל לתו יש לך נניס ת"ל כן ת"ל נתמן תתה לפסול עלמך ותי תתה נתמן לפסול תת נניך וכתבו כתוס' וכרת"ם וכריטנ"ח ז"ל לפסול עלמו כיינו שתסור ליטא ישרתליח משום דשוויה תנפשיה תהיכה דתיסורת ע"ש.

ובמ' חמדת שלמה כקשה להגאון ניח מתיר כתיך שייך לומר שווי' תנחד"ח לתסור ניטרתליח כת תין ב"י מנווה רק תל ת"ח של ישרתל משת"כ נפנויה תינו מוזכר כמ"ש הר"מ נהלכות מלכים ות"כ לדידיה תין כתן תיסור כלל והיא מותרת נו דהיא תינה נריכה להתמינו כמו נניו שכם כשריס וכן הקשה נערוך לנר ובניח נל"ע ע"ש.

ותב"מ ז"ל הביא דלתו משום דשתחד"ח כמו נעלמא דתמרינן תף תיינו נתמן לעלמא תנל לנפשיה מכימן תנל הכא י"ל כמו דקיי"ל ע"ח נתמן נתיסורין נדבר שהוא תחת ידו כ"כ הכא נתמן לעשות עלמו תיסור לכל העולם כמו שנתמן לומר נתנסך יינו וכת"ש תמה עליו שכרי כתבו כתוס' להדיא דתיינו פוסל נביאתו לכהונה ותי נימא כהב"ח כמו שיוכל לתסור נפסו לנת ישרתל משום שנתמן נכך כ"ג יהיה פוסל נביאתו ת"ו דלתו משום נתמנותו הוא תלף משום שוויה תנפשיה חד"ח וע"כ כ' כתוס' שפיר והדרת קושית לדוכתה וכבר תמרתי קושית זו לפני גדולי תקרי לב ולף מלתו מענה עכ"ל. והגאון ז"ל תי' משום דשכו"ס כבת על בת ישרתל קנתין פוגעין בו נמלת מכשילה וממילת יש בו תיסור ע"ש.

ולא זכיתי להבין מתי קתמר שכרי ודתי כה"ג שתין נתמן לגבי בניס משום דשוי' תנפשיה תחיכה דתיסורת ודתי תין קנתין פוגעין בו דלגבי דידן תנן לת מכימינן ליה ות"כ שוב ליכא תיסור לבת ישרתל נמי משום דקנתין פוגעין בו וכבן. ולכאורה תלה נדתתי לומר דמה שתמרו כתוס' לתסרו בבת ישרתל כוח לפי שלדידן תנן מחזקינן ליה ביטרתל ות"כ כשיטת תשב תנן מחזקינן לה בת"ח גמורה וכבת תליה במיתה וזה פשוט ומתחה תף שבתמת עכו"ס תינו זוכר תל הפנויה תבל כרי מיד כשיקדש תשב פנויה נעשית ת"ח גמורה לדידן כיון דתנן לת מכימינן ליה דשכו"ס כוח וכיון דלדידן תשתו כוי ת"ח גמורה ת"כ כיון שכוח עכו"ס לשיטתו תנן תסור בתשתו כיון שכיא ת"ח לשיטתו תנו שתין מתמינין לו ת"כ כל בת ישרתל שיקדש לו לתשב תעשב ת"ח לדידן ותחסר ליה לשיטתו דשכו"ס כוח ותסור בת"ח דכל בת ישרתל שיקדש נעשב ת"ח בקידושין שלו ותסורה תליו וכבן כי זה דבר תריף נס"ד.

לאחר זמן מלחתי לרבינו ירוחם נחיב כ"ג וז"ל ותם בת ותמר נתגיירתי ניני לנין עלמי נתמן כוח לפסול עלמו ותינו נתמן לפסול בניו ולפי דבריו גוי כוח ותין עדות לגוי ע"כ וזה רתי' גדולה לדבריו.

שאנחד"א הוא משום נדר או משום הודעת בע"ד

באופן תחר נלפטנ"ד דכמכרי"ט ח"ח סי' ל"ב ומכרי"י נחסתן סי' פ' נסחפקו נטעם מה שתמרו שויה תנפשיה חד"ח תי תדין נדר נגעו בה ותט"פ שתינו כנדר ממש דליתת בשתלה תולי כחמירו נו תכמים כמו בנ"ש תו תינו תלף תדין כודתת בע"ד כמתה עדים וכרב מ"ל ח"ח סימן מ"כ פשיטא ליה דמדין נדרי תיסור נגעו בה ותמה תל המכרשד"ם שכתב שתני הבת שתמר שהנער כיה בן י"ג שנה כשקידש תת בתו ותמן לתסור תת בתו תף תס יש עדים שיתמרו שקטן כיה בתוחו פרק והניח רתיה מתשו' כרשב"ח שכתב תל טבת שתמר שלף שתט תת הבהמה ויש עדים מעידים ששתטה דלדידיה תסורה משום דשויה תנחד"ח תפילו נגד עדים וכתב דלף דמי דכתס נים עדים ששתטה כיינו טעמת כמ"ש הב"י בשם הרשב"ח יו"ד סי' רכ"ה דיכול תדם לקנוס תת עלמו לומר תס תעשה כך יהא פתי פת כותי וייני וי"ל משום

דלא נמינן מחפיס נדנר כנדור חלא כשנא לכחפיס חנל לחסור על עלמו רשחי וכ"כ כשחמר שלא שחטה חף שים מדיס ששחטה כרי חסרה על עלמו כחלו לא שחטה משח"כ נקידושין מחחר שכוח קטן ויש מדיס ע"ז כחיך יכול כחב לעשותו קידושין מה שיוצו לפי כמדיס וכנא לא שייך כלל דין חיסור שיקנל עליו כלל.

ותנם מיני נמל"מ פ"ע מכ"ח כע"ו שנסחפק ג"כ נטעם דכל מילחח דשויב חנחד"ח כיכח דחיכח מדיס דמכחיצים חותו מי חמרינן לגביב דכודחח נע"ד כמחה מדיס דמי חף דמדיס מכחיצים חותו ולדידיב מכ"פ חסור חו דילמח כיון דמדיס מכחיצים חותו חף לדידיב מותר, וכניח תשו' מהריב"ל ח"ב סי' פ"ב נחשב שחמרה נחקדשתי נפני פלוני ופלוני ונתו פו"פ ואמרו לכד"ם וכניח תשובת כרשנ"ח מכ' שחיטה כ"ל וגם דנרי ריח"ז פ"ב דכחובות שמכיים לכרשנ"ח שחדם נחמן על עלמו יותר ממחה חיצ ע"ב. חלא שכניח דעת מהרי"ח שנמקום שכמקדש חוזר מדנריו הרחשונים ולא כיחב לו לחחלה דקיי"ל דכל כיכח דשויב חנחד"ח וחזר בו ולא נתן לחחלה לדנריו חין נחזרתו כלום ומדיין נחיסורו עומד חנל כיכי דחיכח מדיס כמכחיצים וכוח חוזר בו ס"ל למהרי"ח דכוי חזרה חף נלי לחחלה ולפי' לא לחר רק שדנריו הרחשונים כם שקר ע"ב ועיין ח"ם יו"ד סי' קפ"ב.

וחזון הרביתי לנוב"י מכ"ח סי' כ"ג שלכי כחשובה וז"ל ומה שרלה לחדש דמה דחמרינן שויב חנחד"ח כוח מטעם נדר וקונם כגב נמחילה מכנודו רחיתי מחוך פלפולו שכוח גבר נגוברין נחריפות ובקיחות גם נשכל לח ויצר מה רחה לשטות זה ואם כי רחה הדבר נחשו' מהרי"ט וכי מהרי"ע חמרו וכלא מניחו רק בלשון וחין לומר ודחתו וכו' ע"ש. ול"ע להנב"י ז"ל שכחב שכם דנרי שטות וכלא יש לנו גדולי הפוסקים כהרמ"ן שס"ל הכי וגם כמל"מ שנסחפק נזה ועוד וכנרחה שנעלמה מיניה הפוסקים כלנו מח כחבו ועיין פ"ח יו"ד סי' ו' שדחה רחיח הנוב"י ול"ע.

ברם נשמב"ם פ"ע מכ"ח כע"ו שכניח דנרי הרמ"ן והקשה עליו דחשחמיטחיה מיניה דנרי הרשנ"ח נחשו' הניחה הב"י חכ"ע סי' מ"ה נמי שטעון שקדש חת כחשה ונשמע נחיגה ל"ל החקדשי לי נזה חע"פ שמדיס מכחיצין חותו ואומרים שנחנו לה נחורת פקדון שנחמן על עלמו יותר מק' מדיס ושויב קרובחיה חנפשיה חחיכה דחיסורא ע"ם הרי דחע"ג דה"ל לא שייך טעמח דנדרי חיסור חפ"ה כחב דחמרינן שויב חנחד"ח חפי' כנגד מדיס ול"ע מכ"ל.

ואי משום כח נלפמ"ד דלא קשה דלכחורה דנרי הרשנ"ח נריכין ניחור חמחי יכח נחמת נחמן על עלמו יותר ממחה מדיס ושויב קרובחיה חנחד"ח שחפילו יכח כחמת שקדש חת כחשה כפי דבורו חלא שיין כאן מדיס שהרי כמדיס מכחיצין חותו על דנרו וכוי כמקדש נלא מדיס דחפילו כוח וכיח מודיס חין נקדושין כלום ולא כוי קדושין ומחי מהני למירחו לחסור עליו כמחה מדיס ובכדיח חמרו כן נגמ' קדושין דף ס"ה ול"ל דדעת הרשנ"ח ז"ל שכחב נחמן על עלמו יותר ממחה חיצ ע"ב נמי מכח נדר כוח דשויב חנפשיה חד"ח דחלו מכח נחמנות ממש כח ליח כאן נחמנות דחפילו נחמינו ודחי מ"ם כוי קידושין נלא מדיס וי"ל קלח דהרשנ"ח מיירי שם נאופן שנחמת כיו מדיס חלא שכמדיס מעידים שכוח חמר לפקדון נתן לה כפרוטה וכוח מודה לכם בזה לומר חין לפקדון חמרחי חלא שחח"כ חמרחי נשעת נחינה כחקדשי לי בו וקבלתו חם כן לפי דבריו כיח מקודשת לו ויש כאן מדיס שהרי כמדיס רחו כמעשה כולה נחינת כמעות ולא שייך כאן לומר דכוי קידושין נלא מדיס כלל שהרי סוף סוף מדיס כיו כאן וכיון שכוח חומר דכך חמר חח"כ כיינו שלשם קידושין כוח נחמן על עלמו ושויב חנפשיה חד"ח ול"ע.

וחלום רחיתי לחרי רוחי נשעה"מ פ"ע מכ"ח כי"ו שכניח דנרי הרשנ"ח נחשובה כנ"ל דס"ל דחפי' מדיס מכחיצים חותו חמרינן שחנחד"ח וכיינו משום דחשוב כאלו חסרה על עלמו נגדר וכו' ע"ש ול"ע שכניח דנריס כפשוטן דדעת הרשנ"ח כאן משום נדר ולא זכר שר כמלך שמדנרי הרשנ"ח כלאו הקשה להרמ"ל ז"ל שס"ל דשנחד"ח כוח מטעם נדר ול"ע.

והא דהקשה להרשד"ם ז"ל דאחר שים מדיס שכוח קטן וחינס קידושין חיך יכול לעשותו קדושין מה שחינו לפי כמדיס דככח לא שייך כלל דין חיסור שיקנל עליו כלל ואי מטעם נדר אמחי לא נלפמ"ד דנ"כ נדקו דנרי רמ"ן דהרי כחס מיירי שחניו קנל הקדושין ואם הקדושין חינס קדושין מכח כמדיס מכח נדר חין על כחב לחסור על נתו קרובחיו דרק על עלמו יכול לקנל על עלמו ולחסור נגדר ולא על נתו וזה נרחה שדייק רמ"ן נכאן וככח לא שייך כלל דין חיסור שמקנל עליו כלל ודייק נלשון עליו כלומר חולי כיחב הקנלה עליו חז שפיר כיב מקנל חנל הכח לא מקנל עליו כלל חלא על נתו וחין בידו לחסרה נקרובים מטעם נדר וכבן ואחי שפיר דנרי רמ"ן.

עוד רחיתי נשמב"ם הנ"ל וז"ל עוד כתב הרב המזכר לייטב קושית החוס' רי"ד (חכח דכתבו החוס'

ריי"ד קדושין י"ב ע"ב בדביתהו דר"ח דכו"ל נמר ליד ח"ל אמרה לי אם קיבל ביך אבין קדושין כי זוטרת וכקשו דאת מיבמנא לשוויב אנפשיב אחד"ת) וכאב וגרסה דאמ"ג דמדינא נאמנת לשוויב אנאד"ת כא אנן בשלבי נדרים בראשונה כיו אומרים שלש נשים יולאות ונוטלות כאובב אזרו לומר שלא אאת אשה נאאנת אינים באחר ומקלקלת על בעלה וכו' ובמניותי לא זכיתי לבנין אירולו דאחיך כפה יכולה לדבר דעמעמ דמעמתין שאמרו לאו כל כמיניב לאוסרה לך מילואי כוא משום בכיא דשלבי נדרים דאיים שמא מינים נאנב באחר שברי בבא דיבודים ליבא למיאם כלל לבך אשמא שביא אומרת שקבל אבין קדושין בעודה קאנה ואינב יודעת למי נאקדשה וא"כ לפי דבריב ברי כיא יושבת עד שאלבין ראשה בבבלי ענון וברי כיא אסורה לבל אדם ואאי שמא מינים נאנב באחר אילא ע"כ.

ולאחר כשליאה מכ"ג ז"ל גרשין דברי ברב בנז' דבבא נמי אילא למיאם שמא מינים נאנב באחר ואוא דאמרינן בגמ' קדושין ס"ג קידשאי אא באי ואיני יודע למי קידשאיב ובא אאד ואמר אני קידשאיב נאמן וכו' אמר ר' נאמן ליאן גע ואינו נאמן לכנוס ורב אסי אמר נאמן אף לכנוס ואניא כוותיב דרב אסי וכן פסק ברמב"ם בפ"ע מכ"א כי"ב וסיים ואינו צריך קידושין אארים וכן פסק ברשב"א ומיין כ"ב ובגבות מיי' שם ולפי זב שפיר יש לאוש שמא מינים נאנב באחר ולאחר שאאגרש מזב יבא אוחו שנאנב מינים בו ויאמר שבוא בוא שקידשב בעודב קטנב ומוברת ליבשב לו ושפיר בומילו מעשיב ולא תצערך ליבשב עד שאלבין ראשב בבבלי ענון ובבן.

ובוא גרשב לפע"ד לדייק מב שאמרב, אמרב לי אם קבל ביך אבין קידושין ולמב לא אמרב סאם נאקדשאי קודם שנשאאי לך ולבב"ל י"ל דאלו אמרב נאקדשאי ואיני יודעת למי נאקדשאי אז ודאי לדקב טענת בשמב"ם דאין כאן טענת שמא נאנב מינים באחר כמו שכאב כרמב"ם ז"ל שם כי"ד דכב"ג אפילו אאד אמר אני בוא שקדשאיך נאמן ליאן גע ואבי מוברת לבל אדם אוץ ממנו אבל אינו נאמן ליבנס שמא ילרו אקפו וביא ארגיל לו לבאירה ואף שדעת כרשב"א שאם בנס אין מוליאין אוסב מידב מ"מ לבאאילב אין נושאין לו ואז לא בוילב כלום ולבן שבלב לומר שאמרב לב אם שקבל בב אביב קידושין ויודעת למי נאקדשב ויעשו קנוניא ויבא נאמן אף לבוסב וק"ל.

ובוא י"ל נמי מב שבקשב מדברי אאוס' דשלבי נדרים דבאבו דאפי' בנשואב דמשומדת לבעלב אאמרינן שויב אנפשב אד"ת ומדינב אסורב רק דמשום עשמ דמיניב נאנב באחר אפקמינהו רבנן לקידושין מיניב וכן מבואר באי' ברשב"א שם וכ"כ באוס' יבמות פ"ב דכ"ד ד"כ אמר ע"ש ולפי דבריהם לבאורב ל"ע מב יאנו לבא דמעאתין דקאמר לאו כ"כ דאסרת מילואי ואאאי לא אמרינן שויב אנאד"ת ומ"ש מב שאי' דברי ברמ"ן לא קשב מידי דבא בעשם דשויב אנאד"ת כוא מבא נדר ובשלמא כיבא דאמרב עמאב אני לך אז נאקדשאי לאאר כוב מבימנא מבא שויב אנפשב אד"ת אבל בבא שאומרת שאמרב לב אמב שקבל בב אביב קידושין וביא בעלמב אינב אומרת כלום ואי"כ אין כאן שויב אנפשב אד"ת ולריך לסמוך רק אבימנותא שבך באמת ולבן אמרו לאו כ"כ דאימך דאסרת לך מילואי.

ולפי שיטת ברמ"ן ז"ל אאי שפיר דברי באוס' שפירשו נאמן אאב לפסול עלמך כיינו לאסרו בבא ישראל וכוונתם כיון דאמן מעמידין דישראל גמור כוא ובבי משמע מדברי באוס' שם שבאבו בד"ב במוחזק בא"ד וז"ל ועוד דאיב משמעאין דא"ל ר"י אי אאב נאמן לפסול אא בניך ואיבו גופיב כשר אלא דשויב אנפשיב אד"ת אבל אם בא אל בא כבן לא פסלב כדפי' לעיל ע"ש ברי שם"ל לבאוס' דאיבו גופיב כשר כוא וע"כ לאו משום נאמנות שלו כוא דבאיך מבימנין ליב אבל אי נאמר דבאוס' ס"ל נמי דשאנאד"ת מבא נדר אאי שפיר בבל בם"ד וממילא מיושבת קושיא בחמדת שלמה בי"ל מדברי באוס' שבבאאי באבלב ובבן.

ובוה גרשב ליישב מב שלבאורב קשב דבאן אמרו נאמן אאב לפסול עלמך ואי אאב נאמן לפסול אא בניך וכו' ולבאורב לאאי נאמן בא בדף כ"ב ע"ב בבאוס' דעשמת דרבנן כדרבא דאמר רבא אדם קרוב אצל עלמו ואין אדם מסיח עלמו רשע ופי' באוס' לפסול אא עלמו ורש"י פי' אין מדובו מדות למשות עלמו רשע ומיין כריאות י"ב ע"א אוס' ד"ב לו דילמא וכוא קושיא באוס' נד"ב לימא רב יוסף ובאוס' תירלו אלא בא דפסלינן בייבו לאוסרו בבא ישראל דשויב אנאד"ת ולדבריו דנאמן על עלמו לפסול אא עלמו מבא נאמנות דשויב אנאד"ת כוא מבא דאדם נאמן על עלמו יותר ממאב אית ל"ב עב"פ מלינו דאדם נאמן לפסול אא עלמו דסוף סוף מ"י עלמו נפסל אע"ב שאין כאן בעשם משום נאמנות אלא מבא נדר וכדעת ברמ"ן וכן גרשב לבאורב לדייק מדברי באוס' דף מ"ז נד"ב ואין מדות לפו"ב ובקשו ועל עלמו נאמן משום דשויב אנפשיב אד"ת אי מבא נאמנות כוא בפשיטות כיב גרשב כיון דבבא לבעיד על עלמו מדיין ישראל כוא ופ"י בעדאו שבוא ברב"ם יפסל עלמו בזב אלא ע"ב שאין בעשם משום נאמנות אלא מבא נדר ועשם שויב נפשיב אד"ת נמי מבא נדר כוא וכמו שבבאאי וזב ראי' גדולב לשיטת ברמ"ן וק"ל.

קמ"ל: ומעשינן ליה. כתי מיטוי נדברים הוא ולא בשוטים ועיין מכ"ג: אכפינן. כופין לותו בע"כ ליתן לה כתובה: תרתי. כלומר כתי תרתי דסתרי זינהו, בשלמא מבקשין ממנו ליתן גט לחיי שלריך בקשה לחסור עלמו בקרובותיה כדי להחירה ליבעל כוחיל ולחיו חפץ בה, ומשני דלא להלוק בה חלא להוסיף כחתרון מה שלא צריכה גיטא מיניה ושריא נמי לקרוביו לאביו ולאחיו ולבנו. לח) ואילו איתתא דקא אמרה לגברא קידשתני בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים, אע"ג דגבי דיליה לא חיישינן למילתא במידי ושרינן ליה למינסב קריבתא איהי מכל מקום שויא נפשה חתיכה דאיסורא ואסיר לה לאינסובי לקרוביו ואסירא נמי לעלמא עד דשקלה גט מיניה, ומעשינן ליה עד דיהב לה גיטא. ואי יהיב גיטא מדעתיה אכפינן ליה למיתן לה כתובה (שם סה.) דאמר רב אחא בר רב אדא אמר רב ואמרי לה אמר רב אחא בר רב אדא אמר רב המנונא אמר רב כופין ומבקשין, תרתי אמרת כופין אלמא על כרחיה והדר אמרת מבקשין אלמא מדעתיה, הכי קאמר מבקשין ממנו ליתן גט, לט) ואם נתן מעצמו כופין אותו פי' כרחתון דתם נתן מעלמו בלא בקשה כופין לותו ליתן כתובה דגלי דעתיה דקדשה דבלתו ככי לא כי לוסר עלמו בקרובותיה מדעתיה דנפשיה, ותחיל כמ"ד דתרוסה חית לה כתובה (רש"י), תי נמי דכתב לה כתובה וכיון מוליתה כתובה

משנה הלכות

לז) ומ"ש רבינו ותלו תחתא דקא תמרה לגברא וכו'.
שם ובגמ' תיתמר רב תמר רב כופין (ליתן לה
גט) ושמואל תמר מבקשין תכתי תילימא תריסא לתו כופין ולא מבקשין תיכא תלא תסיפא בשלמא מבקשין לחיי תלא כופין לתתי תמר לא ניתא לי דתיתסר בקריבה תלא שמעתא תכדתי תיתמר תמר שמואל מבקשין ממנו ליתן גט תמר רב תס יתן גט מעלמו כופין לותו ליתן כתובה תיתמר נמי תמר רב תתא בר תדא תמר רב כמונא תמר רב כופין ומבקשין תרתי ק"ק מבקשין ממנו ליתן גט ותס יתן מעלמו כופין לותו ליתן כתובה ופרש"י ותלא תסיפא דתמרה קדשתני דבעי גט בשלמא מבקשין ממנו ליתן גט לחיי שלריך בקשה לחסור עלמו בקרובותיה כדי להחירה ליבעל כוחיל ותין חפץ בה ושמעתתא דרב תכדתי תיתמר ולא לתלוק זו על זו בתו תלא להוסיף כחתרון מה שלא פי' כרחתון ותס יתן מעלמו בלא בקשה כופין לותו ליתן כתובה דגלי דעתיה דקדשה ותרוסה יש לה כתובה ע"כ. ומבואר דלכ"ע תין כופין לותו ליתן כתובה ול"ע מה שכתב רבינו ומעשינן ליה עד דיהיב לה גיטא ותי יהיב גיטא מדעתיה תכפינן ליה למיתן לה כתובה וכבר ניין כמליין שם דזה ל"ע.

והנראה דלא קשה מידי דרבינו ז"ל מפרש כתא דמבקשין כלומר שכב"ד מבקשין ממנו ליתן תפילו תיגו רולה תלא שתין כופין לותו בשוטים תבל תס תיגו רולה ליתן מעשינן ליה בדברים ורבינו מחלק בין כופין שכוח בשוטים ובין כפיה בדברים שנקרא עשוי ומפרש דמ"ש בגמ' ומבקשין ממנו כיינו ומעשינן ליה עד דיהיב לה גיטא ודייק רבינו כן מלשון בגמ' כופין ומבקשין דהם תרי מילי ומפרש כופין בשוטין ומבקשין בדברים תבל מעשינן ליה בדברים עד שיתן ועיין שו"ת הרח"ם כלל מ"ג סי"ח ותלו שכופין להוליח בשוטין דקיי"ל כתי כפיה בשוטים הוא ועיין עור ח"ע סי' קנ"ד תלו שכופין לותם בשוטים ועיין עוד ריב"ם סי' קס"ב וסי' קכ"ז ועיין מכ"ג כתובות ס"ק ק"ו וקנ"ח וקנ"כ וזה לפעמ"ד ברור.

לח) ומש"ה ותס יתן מעלמו כו'. משמע דדעת רבינו דתרוסה יש לה כתובה וכ"כ כתב בפ"ע מכ"ח דדעת הרמב"ם והגלוניס דתרוסה תין לה כתובה תח"כ כתב לה ולדבריכם כשתמרו כופין לותו ליתן כתובה הוא בשכתב לה ות"ת כיתך יכול לומר לה קדשתיך י"ל דמיירי במקום שכותבין כתובה ותח"כ מקדשין וכ"כ הרמב"ן והר"ן ז"ל. ועיין ב"ח סי' מ"ח ד"ה ומ"ש שתמה דהטור בסי' מ"ח כתב דעת הרמב"ם דתרוסה ל"ל כתובה ובסי' נ"כ משמע דמסקנתו כדעת הרח"ם דתרוסה חית לה כתובה ומדברי רבינו נראה לכתורה דס"ל דתרוסה חית לה כתובה שכתב בפשיטות כופין לותו ליתן כתובה. ומיהו בהלכות גדולות כתובות (סעי' ל"ה ל"ו) וז"ל ודתי מת הוא כשהית תרוסה גובה כתובתה מנכסיו ודוקא מנה להלמנה ומחתים לבתולה תבל תוספות לא דקיי"ל הלכה כרתב"ע דתמר מן הנשואין גובה תת הכל מן התירוסין בתולה גובה מחתים ותלמנה מנה שלא כתב לה תלא על מנת לכונסה וכי קתמרינן דתית לה לתלמנה מנה ולבתולה מחתים הנ"מ הוא דכתב לה כתובה דתמר ליה מר קשישא ורב תסי תלמנה מן התירוסין מ"ל דתית לה כתובה וכו' ותלא מדתני ר' חייא וכו' תלמנה מנה ובתולה מחתים נמי והוא דכתב לה ע"כ ע"ש ועיין מכ"ג שם ס"ק ל"ו בתריכות מזה ונראה שיטת רוב הפוסקים כרבינו.

וכתב הר"ן וכ"כ בשם הרשב"ח ז"ל תכא דתמרינן תס נתן גט מעלמו כופין לותו ליתן כתובה מסתברא

ליתן כתובה. **לט)** וכיון דיהב לה גט בין מדעתיה ובין לעשוייה איתסר בקרובותיה, ואלא מתניתא דקא תני קידשתני והוא אומר לא קידשתיך הוא מותר בקרובותיה. מכדי, כיון דקא אמרה ליה קידשתני לא סגי לה בלא גט בין מדעתיה ובין מעשוייה וכיון דיהב לה גט קאמר מר הוא מותר בקרובותיה דקא תני למאי הלכתא דהיכא דמיתה מקמי דיהב לה גט שרי באמה ובבתה ואצ"ל בקרובות דילה. והיכא דאמר לאיתתא קידשתיך והיא אומרת לא קידשת אלא בתי אע"ג דלאב הימניה רחמנא דכי אמר קידשתי את בתי מהימן דכתיב את בתי נתתי, איהי כי קאמרה ליה לא קידשת אלא בתי לא מהימנא ואסיר בקרובות דילה, דהא קאמר לה קידשתיך ואיהי מותרת בקרוביו דהא קאמרה ליה לא קידשת אלא בתי בתה שריא בקרוביו ואיהו שרי בקרובות בתה ושריא לעלמא ולא חיישינן לדיבורא דאמה. והיכא דאמר לה קידשתי את בתך והיא אומרת לא קידשת אלא אותי הוא מותר בקרובותיה ולא חיישינן למילתה במאי דקא אמרה לא קידשת אלא אותי ואסור בקרובות בתה ובתה שריא בקרוביו ושריא נמי לעלמא ולא צריכה גט מיניה ואמה אסורה בקרוביו לעולם ואסירא נמי לעלמא עד דשקלא גיטא מיניה, דתנן האומר לאשה קידשתיך והיא ואמרת לא קידשתני הוא אסור בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו. קידשתני והוא אומר לא קידשתי הוא מותר בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו. קידשתיך והיא אומרת לא קידשת אלא בתי אסור בקרובות גדולה וגדולה מותרת בקרוביו ומותר בקרובות קטנה וקטנה מותרת בקרוביו. קידשתי את בתך והיא אומרת לא קידשת אלא אותי אסור בקרובות קטנה וקטנה מותרת בקרוביו ומותר בקרובות גדולה וגדולה אסורה בקרוביו. והיכא דשקלה גיטא מיניה אסור בקרובותיה.

שכתב לה: וכיון דיהב לה גט כו'. כלכה זו דייק רבינו מדתין כופין אותו לגרש כיצד דאינו מודה לה ואי אינו נאסר בקרובותיה ואפ"ה מצוין אותו שיגרש לדעת רבינו עיין לעיל ומצוין אותו, ועיין ר"ן שדייק כן מדאמרי' דנפשיה ול"ע שלא הביא לעלמו שכבר כתב כן רבינו והוא ז"ל דרכו להביא דברי רבינו בכ"מ: **דהיכא דמיתה.** ונראה פשוט דאם קודם שגירשה כלך וקידש אחת מקרובותיה דאלו בקידושין והרי מקודשת מה"ת שכרי הוא אינו מודה לה ומותר בקרובותיה קודם שגירשה, ול"ע אי קדם וקדש אחת מקרובותיה אם ג"ד מצוין אותו לגרשה כלומר לגרש זו שאומרת שקדשה וכיון שיגרש את זו נמצא אסר את אחותו על עלמו ואייב נמי לגרשה או כיון שקידש כרי אחותו ממו ואהאומרת שקדשה נאסרה על כל העולם עולמית, וגם נראה פשוט דאם גירשה ואפילו ברצונו שכופין אותו ליתן כתובה וכלך וקידש אחת מקרובותיה מ"מ אלו בקידושין תכ"פ מספק ואייב להוציא בגט ואם בא אחר וקידשה כרי היא מקודשת מספק ולריכה גט מחרוייהו או שהוא מגרש ובאני מחזיק, ואסורה לכהן אפילו בחזיק בשני ואם אינה מוחזקת לכהן, ועיין טוש"ע א"ה סי' מ"ח ובח"מ וב"ש שם מה שבקשו דברי הרמ"א דאחרי ואין להאריך בזה: **לא** קידשה אלא בתי. ואין האב נאמנת על בתה ואף כיון

משנה הלכות

דאם הוא חכם ויודע שהיא אסורה לעלמה ופי' שע"כ הוא כותב לה גט אלא שאינו נאמן אין כופין אותו ליתן כתובה אבל אם לא פירש נראין הדברים שאע"פ שהוא יודע כופין אותו ליתן כתובה דאסתם אומרו אע"ל הביאה כב"י א"ע סי' מ"ח ע"ב.

לט) ומש"ה וכיון דיהב לה גט וכו'. ומשמע דנאסר בקרובותיה אפילו אינו מודה שקדשה אלא אומר בפירוש שמגרשה רק בצבין אלא שאינו נאסר בקרובותיה כדי שלא יאמרו שהוא קרובה גרושתו וכ"כ ב"י בפ"ע והמרדכי הביאו בד"מ בהגב"י דקדושין ע"ד דבשותן גט נאסר בקרובותיה אע"ג דאינו מודה בקדושין מ"מ אם הוא אומר קדשתיך והיא אומרת לא קדשתני וכפאו לגט משום חשש כהמנע לגמרי אפ"ה אינה נאסרת בקרוביו ע"ש.

והרמב"ם בפ"ע כתב כל מקום שאמרה אשתה לאיש קדשתני והוא אומר לא קדשתיך מבקשים ממנו שיכתוב לה גט להאיר לשאר העם שאין לו בזה כפסד וכתב ב"י לשון רבינו שכתב שאין לו כפסד ל"ע ואולי ר"ל שאין בזה כפסד ממון והרבה נשים יכול ליעשת חון מקרובותיה וקל"ע מהא דאמרו בגמ'. (קדושין ס"ב ע"ב) אעפ"כ לא קל חייב להאריך ככה קחייב להאריך ופרש"י אינו אב להאריך בהודאתו זו שאין נפסד אלא הוא ככה קל חייבה להאריך שקרובותיה נאסרו בו וקרוביו נאסרין בה ועיין ח' כרשב"א שם.

ומיהו כב"ח כתב דדעת הרמב"ם כדעת הרא"ן ור"י בלבן והרא"ש במרדכי פ' האומר דאשתה בקרובותיה וז"ש בעאע שאין לו כפסד כלל וב"ב המבר"ל בתשובותיו סיים ב"ב ופלא שלא הביאו שכן

לינה לריכה גט דלי מלרכית לה גט כו"ל גרושתו ונלסר בקרובותיה וכיה נלסרת בקרובותיה: **קידשתי** לת בתי וליני יודע למי. כגון שהיתה בגילה לו שהין לו עניות עין, לו שקדם ללחד מבני חבורה ולה רלה מי הוה המקדש, לו שהלה ונתרפא וזוכר הקדושין וליכו מכיר המקדש: **אמר** רב נחמן. הה דתנן בה לחד ולמר לני קדשתיה קדשתיה נחמן ליתן גט קלמר וסמכינן עליה שהוה קדשה וגיטו גט ומותרת ליבעל לחר: **דאין** לדש חוטא. בדבר שהיו נהנה ממנו להחיר ר"ח חנס: **אף** נחמן לכנוס. דלה חניף למימר לני קדשתיה לפני כהד שקבל הקדושין, דמירתת דילמא מכחיש ליה ולמר ידעינא דלהו לת יהבת לי בקדושין: **ת"ש** כו'. בגמ' תניא כותיה דר"ח קידשתי לת בתי כו': **כנסה** ובא לחר. כלומר שבא לחר לחר שכנסה זה ונתחזקה כחשתו דהו"ל ר"ח ולין מדות לחד כלום בא"ח, ולה דמי לבהו שניהן בב"ח: **נתקדשתי** וליני יודע למי. דלה מירתת דיודע הוה דתפה עליו ותתרלה בו ותכחים לת כל הבא לומר עוד, לני הוה שקדשתיה: **ת"ד** בני זה.

משנה הלכות

דעת רבינו ז"ל דלסור בקרובותיה ונרלה דלכן כתב רבינו ומעתיק ליה עד דיכב גט דלמה יתרלה הוה לגרשה ויהסר על קרובותיה ולס כן תבא כל חשה שתרלה לחסור לדם על קרובותיה ותחמר קדשתני ויכיה נהסר בקרובותיה, וזה דלה כרמב"ם שכתב שהין לו בזה כפסד וגם טעמת ר"ה לינו טעמה שכרבה נשים יכול ליעה לדה דכלה הין לדם נוגע חשה חלה מה שלבו חפץ ולמרו לחסור לקדם עד שירחמה וככ"ג כן הוה ועוד דמי יימר דלה מיירי בחד דליכה נשים לחרות כשרות כחלו ולחפ"כ מעתינן לותו לגרש וכבן.

מ) ומש"ה קידשתי לת בתי וליני יודע למי. בחשבה שם ס"ג ע"ב בחשבה ובגמ' תניא כותיה דרב לסי קידשתי לת בתי וליני יודע למי קדשתיה ובא לחד ולמר לני קדשתיה לף נחמן לכנוס כנסה ובא לחר ולמר לני קדשתיה לה כל כימנו להוסרה עליו וכתבו המפרשים הה דנחמן לכנוס כלומר שהין לריך קדושין לחריס שהין כהן מקוס לקדושין לחריס דממ"נ הס מלמינים שקדשה כרי הוה זה ולס ללו להסורה עליו וכה דלמר הס בא לחר ולמר לני קדשתיה כיינו שבא לחר שזה כנסה ומחזקה כח"ה חבל הס בלו שניהם כלחד להסורה לשניהם חלה שניהם נותנים גט ומותרת לעלמה לו לחד נותן גט ולחד כותם. ונרלה דהס לחד נותן גט ובשני כותם לריכה כימנו קדושין מספק וכ"כ ברשב"ם חיפשר לומר שבשני כשבא לכנוס לחר גרושי ברלשון לריך קדושין לחריס שברי ברלשון בכניסה בספק על זה וכ"כ הר"ן בשמו ומיהו במלירי כתב ובשני כותם בקדושין שניים, ולס בא לחד ולמר לני קדשתיה וכתב מכחיבו כתב נחמן ונרלה נמי דוקא לס לא שבא מתחלה וכוחזקה בשני חבל לס כוחזקה בשני חין כתב נחמן וכמין זה כתב הר"ן בבא דקדשתיה וגירשתיה כשכיא קטנה וכיא קטנה דנחמן כתב כיינו דוקא בתוך כדי דבור חבל כיכא שכוחזקה לשת חיב על פיו חיינו נחמן לומר לחר זמן גירשתיה דלה כימניה רחמנא בגירושין ועיין רחב"ד ומיהו עיין מלירי מה שחולק על ברחב"ד שכתב לף בשמזכר כתב ר"ח שלחר קדשה כוחיל ובשבא שחמר זה לני קדשתיה כיה כתב מספק בכם חלו בקדושין וחין זכירתו מפקימתם בלה גט והמלירי כתב וחין כדבריס נרחין שבודחי כתב נחמן מליה לכל דבריו ול"ע. ועיין טור ח"ע סי' ל"ז.

ועוד כתב הר"ן בשם ברשב"ח דמסתבר לה סוף דבר כנסה ממש חלה לפילו בתירוה לכנסה ח"ע גבי שניה כנסה כדחמרינן בפ"ב דכתובות כ"ג ע"ח גבי שניה ומיהו היכה שכניה מדיס שכוח קדשה כתב ר"י מגרנוי ח"ע שכתב מכחיס לחחרון לחו כל כימינו ותלה מזה ומזה בגט ומותרת לעלמה, וכתב ר"י כחומר קדשתי לת בתי ולחר זמן חמר לפלוני קדשתיה ולפילו חמר כשניה קטנה קדשתיה ולחר שגדלה חמר לפלוני קדשתיה נחמן וכ"כ ברמב"ם, וכחוס' כתבו שהם היה בחתן טומד לפניו ולמר קדשתי לת בתי ושתק ולחר שעה חמר לחיס הזה היינו נחמן כיון דלה חמר מיד תוך כדי דיבור משמע ודאי שהיינו מכיר לת חתנו ולפיכך לה פירש מיד מכ"ל ועיין ב"י.

מא) ומש"ה ת"ר בני זה בן שלש עשרה וכו' בגמ' שם מיבעיה לכו מכו לסקול על ידו רב חמר

בני זה בן שלש עשרה שנה ויום אחד בתי זו בת שתים עשרה שנה ויום א' נאמן לנדרים לחרמים לערכין ולהקדשות, אבל לא למכות ולא לעונשין וכן הלכה. והיכא דאית ליה ברתא כמה דלא בגדה ברשותיה קיימא מב) ומיקדשה לכל

מוספתא פ"י דטהרות, בן י"ג ובת י"ב נדריהן נדר והקדישן הקדש ולענין מוציאין שלכל המצוות חס כגיחו שחי שערות סימן כוח וכרי כס גדולים לכל דבר חבל קודם לכן חין מדרן נדר וחין הקדשן הקדש וחס כגיחו שחי שערות חוששין שמא גומח בעלמח כן וחין נמנשין על סום מעיכה: **לחרמים.** שחס כחרימו מנכסיכם כוכ חרם לבדק כניח וקדשים, וכן חס חמרו ערכי עלי נערך: **אבל** לח למכות. להחזיק שערותיהן בחזקת סימן ללקות ולהענים לוחס: **ומיקדשה**

משנה הלכות

חין סוקלין ורב חסי חמר סוקלין רב חמר חין סוקלין כי היכיב רחמנח לחב לחיסורח לקטלח לח כיכיב רב חסי חמר סוקלין לכולה מילחח כיכיב רחמנח לחב חמר רב חסי ומודינח בחומרח נחקדשתי שחין סולקים וחמר רב חסי כני שמעתח דידי מרפסן חיגרי כשחח ומה במקום שחס בח לכנוס כונס חמרת סוקלים מקום שחס בח לכנוס חין כונס חינו דין שסוקלים ולח כיח לחב כיכיב רחמנח לדידה לח כיכיב ורב חסדח חמר חחד זה וחחד זה חין סוקלין וחזדח רב חסדח לעמיב דחמר רב חסדח בני זה בן חשע שנים ויום חחד בחי זו בח ג' שנים ויום חחד נחמן לקרבן חבל לח למכות ולח לעונשין. חניח כוותיה דרב חסדח בני זה בן י"ג שנה ויום חחד בחי זו בח י"ב שנה ויום חחד נחמן לנדרים ולחרמים ולהקדשות ולערכים חבל לח למכות ולעונשין ע"כ.

ופרש"י דמיירי שכניח ב' שערות וחפ"כ לריכין חנו לידע שנוחיו שברי שנים בלח שערות חין מועילין עד ל' שנה דהיינו רוב שנוחיו וסיכנים בלח שנים דהיינו לפני י"ג שומח ניובו ור"י פי' דחי חיכח רבוי שערות סמכינן חרבוי שערות, חו חס כס גדולים בקומה יש לסמוך על כסיכנים, עוד פר"י דבמקום סיכנים ח"ל עדות שנים. ומה שלריכין לנחמנותו של חבין מיירי שכעיד שכבר נעשה גדול. ועיין רח"ם מה שהחריך. וכגמ' נדה דף מ"ו חמר רבח קטנה שכגיעה לכלל שנוחיה ח"ל בדיקה דחזקה שכניחה שחי שערות ועיין רמ"ח ח"ח סי' ל"ה ס"ה דכל שכגיע לכלל שנוחיו מחזקינן חותו כגדול ותומרים לענין זה דמסחמח כניח ב' שערות ועיין שו"ח מכריע"ק שורש מ"ע בשם כמכחם, והמג"ח כחב הטעם דסמכינן משום דחפלה דרבנן ועיין מג"ח ר"ס ל"ע ובש"ע סי' קל"ע ס"י.

ודע דכיש"ם יבמות פי"ב סי' כ"ו כחב נרחה דחין לסמוך כלל חקטן בעלמו וחין לסמוך כלל חשנים וחפילו רחינו שכחפלל לפני החיבה וכשלים מנין חין לסמוך דשמח ע"פ כחב עשו דנחמן לנדרים ולהקדשות ועיין ח"ע סי' קס"ע סי"ח דחף חחר כבדיקה וגמלחו לו ב"ש חם חינו יודע בבירור שכוח בן י"ג חינו בחזקת גדול ולריך שיכח לו רבוי שערות ובעינן מדות ועיין כ"כ פי"ב כ"ע מכ"ח בשם כרמב"ן ז"ל דנסחפק בכניחה סימנים ולח נודע מספר שנוחיה ועיין מל"מ שם ובשו"ת רע"ח סי' ז' ובספרינו משנ"כ ח"ו סי' י"ח וח"י סי' רמ"ז.

מב) ומ"ש רבינו ומיקדשה לכל מחן דניחח ליה. פי' מן כחורה וכמ"ש ז"ל דחי בעי מסר לה למנוול ומוכה שחין וקידושיו קידושין עיין קידושין ס"ד ע"ח ולח הרי בידו להשיחה לחלל דקח פשלה מן ככהונה וכו' והרי בידו להשיחה לממזר כר"ש ומיכו מדרבנן חסרו לו לקדשה עד שתגדל ותחמר בפלוני חני רולה כמ"ש שם דף מ"ח כחים מקדש חת בתו כשניה נערה ובגמ' כשניה נערה חין כשניה קטנה לח מסייע ליה לרב דחמר רב יכודה חמר רב חסור לחדם שיקדש חת בתו כשניה קטנה עד שתגדל ותחמר בפלוני חני רולה ובתוס' שם ותש"נ דחמר לעיל דחיסורח ליכח משום דעד למיחב טן דו כ"מ בגדולה שמתקדשת ש"י עלמה חבל קטנה שמתקדשת ש"י חביה חייסינן שמח חס כיתה גדולה לח כיתה מחרליח וכעין זה מלינו לענין לח תחסום שמתנה חדם ש"י עלמו שלח לחכול ולח ש"י בנו ובתו הקטנים ובראב"ד חי דכ"מ גדולה חבל קטנה לח ועיין תו' ר"י כזקן מה שהקשה עליו. ומה שמקדשין מכשיו לפילו כשהן קטנות כתבו התוס' משום דחנן בגלות שלח תשב בתו מגונה ש"ם. ועיין טשו"ע ח"ע סי' ל"ז ס"ח.

ובעיקר חקירת הגאונים חי כחב מוסר בתו לניחה לפסול רחיתי לפני יהושע קדושין הנ"ל שכתב הח דפשיעה ליה לחלמודח דניד כחב להשיחה לפסול לה ולח חמרינן דלח זכי רחמנח לחב חלח בקדושי כיחר חבל דחיסורח לח זכי ליה רחמנח כיינו משום דשכחי ענינה גופה דכחב רחמנח חת בתי נחתי לחיים כזה דכחיב בפרשת מולין ש"ר כחיב נמי ולו תהיה לאשה ודרשינן בספרי חשה כרחויה לו למעט חשה שחינה רחויה לו חלמח דחע"ג דחינה רחויה לו חפ"ה כיון קדושי מעלית מה שקדשה לו כחב ע"ה חבל המקנה ז"ל כחב דכיון דקיי"ל חין שליח לדבר עבירה ואמרינן

בגיטין דמשכחת שליחות בע"כ שכן כתב מקבל גט לבתו קטנה כרי דמדמה כש"ס זכות כתב בנתו בקדושין לשליחות ס"כ כ"ס קטנה די"ל דלא זכתה כתורת לתב שליחות בדבר עבירה וע"ם מה שהריך להביא ראיות מכמה מקומות דהפילו לדבר עבירה שפיר כתב מכימן. גם מה שכתב מהר"ם דקדושי כתב חינם מחורת שליחות כגה מחורת במקנה גרתה כדעת מהר"י טנגיל דכוה מחורת שליחות ע"ם ודו"ק בזה כי קלרתי.

ודאיתי בשע"מ פי"ח מהל"ב שהביא דבר חדש בשם מוהר"י בן לב בשיטה כת"י וז"ל וכן חין בידו למוסרה לזונה כדי שתפסול משום דקא עבר בלאו דלא תחלל חת בתך להזנותה כלבך לאו בידו הוא וכה דקאמר בידו להשיאה לממזר ופי' רש"י בית לתב להשיאה לו בעבירה שנראה שאע"פ שהוא עובר בלאו שיכול להשיאה לו לא שכתב עובר כלל שהרי לא כוזהרו בשרות ליטא לפסולים אלא בממזר שהשיאה עובר בלאו עכ"ל. ודבריו תמוהין דהא לתמרינן לא כוזהרו בשרות כיינו דוקא לפסולי בהונה אבל שאר פסולים שהנשים כוזהרו מליטא אותן בגון ממזר וכיולא בף נשים כוזהרו עליהם דהשוב בתוב לתם לחיים לכל טוענין שתורה והוא מבואר בימות פ' יש מותרות עכ"ל.

והנה מדברי מוהר"י בן לב משמע דס"ל דממזר נמי חיכא חיסור לאו אלא שהמליא דבר חדש דאף דחיכא חיסור בקדושי ממזר אבל באיסור רק עליו ולא על בניו או בתו וזה דלא כמו שס"ל הרמב"ן והרתב"ד ז"ל ולאחר העיון לולי דמסתפינא לפע"ד דכן הוא ג"כ דעת הרמב"ם ז"ל בפע"ו מת"ב שכ' וז"ל קידש ולא בעל אינו לוקה בעל ולא קידש אינן לוקין ולריך להבין בדיוק לשון הרמב"ם שכתב קידש ולא בעל אינו לוקה וכתב לוקה בלשון יחיד שבעל אינו לוקה אבל גבי בעל ולא קידש כתב אינן לוקין תרווייהו ולכאורה מאי חלוק בינייהו דהכא כתב בלשון יחיד והכא בלשון רבים אבל לפי שיטת המהר"י בן לב בקדושי ממזר ליכא איסור על בתתב אלא על הממזר אתי שפיר לשון הרמב"ם שכתב קידש ולא בעל אינו לוקה כיינו הממזר דעליו הוא דוקא באיסור ולא על בתתב אבל בעל ולא קידש אינן לוקין תרווייהו דאתרווייהו ליכא איסורא אלא שס"ל דאינן לוקין ות"ל יש"ל בן דגם הרמב"ם ס"ל לאלק באלוק המבריב"ל דבקדושי ממזר ליכא איסורא אלא לממזר ולא על בתתב או בתתב. וקלת סמוכין יש להביא לשיטת מבריב"ל כי"ל דלמד כן מדכתיב לא יבא ממזר בקהל כ' גם דור עשירי לא יבא בקהל כ' עד עולם ובזבירה בתורה עליו דוקא על הממזר ולא על בתתב.

ולפי זה שפיר יש לייתב שיטת מבריב"ל מקושית הש"ך"מ דודאי גם מבריב"ל מודה דהשוב בבתוב בתתב לתים לכל טוענין שבתורה ות"ו לא נשלמה מיניה גמ' מפורשת בזה אלא דמבריב"ל ס"ל דזה דוקא לתיסור בילה אם השוב בבתוב בתתב לתים אבל לשין קדושין אין עליה תיסור כלל אלא על הבעל בממזר או לתמרה בתורה לא יבא או לא יקח. תיברת דמעתה יש לומר ולייתב דעת מבריב"ל עם שיטת ברתב"ד והרמב"ן ורש"י ז"ל ונדולה מכם ובייתו דבות נמי ס"ל לאלק בין קדושי ממזר לשאר מייבי לאוין ובשאר מייבי לאוין בות ז"ל ג"כ מודה דיש איסור גם על בתתב מקרא דלא יקח אלא דבממזר ס"ל כוותיבו בחדא ופליג בחדא דס"ל דעל בתתב ליכא עוש איסור בשקדשה ממזר ופליג עליבו בחדא לממזר עכ"פ יש איסור בשקדש בתתב ולא על בתתב.

וי"ל דכן דייק מבריב"ל מה שכתב לא שבתב עובר כלל אלא בממזר שהשיאה עובר בלאו ממה שכתב רש"י דבידו להשיאה לו בעבירה ודייק שהעבירה בית לו ולא כתב להשיאה בעבירה סתם ודייק מזה דבממזר עובר בלאו אלא לדיוק זה לע"ג ממה שבאתי לעיל בשמוך מפרש"י סוטה דבממזרת ונתינה אין עבירה בקדושין ומשמע דאין עבירה כלל כמוכן ות"ב בתיך בתב דעל בממזר ליכא איסור לאו לדעת רש"י אשר ע"ב פירושן בדעת רש"י ל"ע בזה אבל שיטתו יש לייתב בי"ל ונתב שקשה תמיבת השע"מ מגאון קדמון ז"ל וזה לפע"ד נכון בס"ד.

ועלה בדעתי דדברי מוהר"י בן לב לבאורה בס דברי ר"ת בתוס' שלבי נדרים שבתב בתוס' ד"ב ברשעוב וז"ל ותי' ברב רבי אליעזר דלא מלינו זוב שביא אסורה ליגשת לבבן דודאי בוא מוזבר עליה אבל בית אינה מוזברת עליו ע"ש וקושית השע"מ בוא בתמת קושית התוס' נדרים בי"ל אדברי בר"ת בי"ל וע"ש שלא הרגיש השע"מ בזה. ולפי דברי בר"ת בי"ל נשאר נמי תי' בתבני מילואים ז"ל שמחלק בין אם בגשים ניגשו לפסולי קבל בעלמן דאז בוזברו ובין בתב שקידש אח בתו דאינו עובר שברי בפירש דבר בר"ת ז"ל דתפילו בעלמה לא בוזברה זוב ליגשת לבבן ומיירי בבל ענין ול"ע. ומלתי להרשב"ת נדרים בי"ל שביא דברי בר"ת בי"ל בגירסת אחרת וז"ל ותי' בר' אליעזר ז"ל דזוב לא מוזברת מבבן אלא בל ביבה דאינו מוזבר וכדאמר בימות בל ביבה דאינו מוזבר אינו אלא דוקא שיקו בתיב וזה ביפך גירסתנו בתוס' בי"ל ועיין שע"מ פ"ע מה"ח הי"ו מה שבתב בדברי בר"ת בי"ל ומה שבקשה בשם שיטה לא נודע למי דאין תבעל לו

מאן דניחא ליה ושקיל כסף קידושיה. וכד מקדיש לה אבוה מג) אע"ג דקטנה לכל מאן דניחא ליה. ואפילו למנוול ומוכה שחין ושקיל

משנה הלכות

וכתב קצברה תלפני עור כיון שעשתה לצעלה חד"ת ותי' דליכא לפ"ע כיון דע"כ נצעלה ע"ש.

ודאיתי בנוב"י מכ"ת סי' כ"ג שכבר הקשה כן תלמיד אחד להנוב"י ז"ל ותי' לפי מה שביאר בנוב"י קמא סי' ע' דכר"ת סובר דדוקא מה שכתב בכך פרשת כתובה שם ליתרצו גם כיון תלת יקחו תכל ליסור עומאה דלא כתיב בכך פרשתא לא ליתרבי גם כיון ע"ש. ולפנ"ז רלתי בת"ס ז"ל תתב"ע סי' ק"ד שמייצב דברי הר"ת הנ"ל וז"ל ומדברי רשב"ת ז"ל למדנו כוונת ר"ת כמ"ש תוס' פ' תיזהו נשך גבי לא תשיך להזכיר הלוה ג"כ דמש"כ מותר להלות מעות יתומים בריבית משום דכיון דליכא ליסור על המלוה ממילא תו ליכא ליסור על הלוה דליכא ליסור עליו מקרא תלא משום דעבד תלוה ליסור על ידו וכיינו מדתפקיה רחמנא בלשון תשיך ותשוך כל דליתיה בתשיך ליתיה בתשוך וכ"ל דכוותיה מדתפקיה רחמנא יקח ויקח כל כיכא דהוא מוזכר כיון מוזכרת ולוקה תכל הכא שלהי נדרים דכיון עבד דילה שתמרה עתה תני לך לא תגע בי והוא תינו מוזכר כי תכמים כתירו לו ולתפי' קמי שמיא גליא דעתה לו מ"מ תין לו טון תשר תטא כי יש כח ביד תכמים ל"כ ממילא שוב כיון תינה מוזכרת ולדקו דברי ר"ת ע"כ ע"ש ול"כ תין לו שייכות עם שיטת מוכר"י בן לב ודו"ק.

ובמה שכתבתי ולפענ"ד לייצב מה שכתב כר"ן ז"ל ול"ת ליכמניה כי תמר נשבית בתגו דתי בעי תמר קדשתיה לפסול לכ ומכיון דכא בנשואין כימניה רחמנא והמכרי"ט ז"ל תמה דכא לא תשוב מינו משום דלא בעי מרע נפשיה שעשה ליסור בידים תלא בעי לתורועי בתו לומר שכיון פגומה שנשבית ע"ש וכתב עליו בשעה"מ ז"ל ויש לדקדק עליו של"כ היכי פריך בגמ' והרי בידו להשיתה לממזר כא לא תשיב מינו משום דקא מרע נפשי' ומשים עלמו רשע ושמא מינו דבידו תליש טפי ומכני תפי' בתקום שמשים עלמו רשע ע"ש תבל לפי מה שכתבתי לדעת הרמב"ן והרתב"ד ז"ל תין כתן ריח קושיא מגמ' הנ"ל דכתם להשיתה לממזר ליכא שום ליסור בדבר על כתב וכמ"ש תלא שבשעה"מ לשיטתו תזיל בזה כמובן. וקושיא בשעה"מ תפי' לשיטתו ים ליישב לפי מה שכתב המרדכי בפ' כתולן הביאו הרמ"ת ז"ל בתשו' סי' ל' דתף על גב דתין תדם משים עלמו רשע שם בת להשיב לעובתו ועל ידי זה משים עלמו רשע נאמן ע"ש ול"כ הכ"ג כיון דכסף קדושין דליה הוא כה"ג לעובתו הוא ומכיון ומכני מיגו ול"ע.

ומצאתי בתבני מלוחים סי' ז' סעי' ח' שכביא דברי מהריב"ל הנ"ל וכתב וז"ל ונראה דכא דהוזכרו נשים כיינו שם הנשים בעלמן ניצלו לפסולי קבל תבל הכא כתב הוא שמקדש ותין כתב מוזכר בזה ותין כתב עובר כלל אמה שמקדש בתו לממזר ובתו ג"כ תינה בתזכרה כיון דתביה הוא המקדשה לזה ולא היא ומ"ש מוהריב"ל שלא הוזהרו כשרות ליגשת לפסולות בזה ודתי דברי שעה"מ נכונים דהיא ג"כ מוזכרת מיהו כיינו היכא שהיא מתקדשת לממזר תבל הכא כתב שמקדשה לממזר תין כתב עובר בזה כלל וזה ברור עכ"ל. ונקלת ל"ע כיון דבתו מוזכרת עכ"פ לפני עור תיכא והגתון ז"ל נשמר בזה שכתב ובתו ג"כ תינה בתזכרה כיון דתביה הוא המקדשה תבל ל"ע דהתיסור להיכן תזל ליה ועוד דברי כתב שזכתה לו כתורה בקדושי בתו הוא במקומה ממש בדין זה וכ"כ המקנה קדושין הנ"ל ע"ש ול"ע.

עוד רלתי שם שכתב ונראה דתין כח ביד כתב למסור בתו לביאת פסולים ותע"ג דכתב זוכה בתו בקדושיה בכסף ובשטר ובביאה כיינו ביאת כשרים ולא ביאת פסולים דלפי מ"ש הרתב"ד פי"ט מת"ב כל בנעלת לביאת פסולים כרי היא זונה ע"ש וכ"ל בכלל לא תחלל תת בתך להזנותה תלא ביד כתב להשיתה לפסולים בקדושין ותופה דהנ"ל נשותה ודייק שם כן מדברי מוהר"ת שסון סי' קע"ג ופלא על הגתון ז"ל שלא הזכיר שמפורש כן בדברי הירושלמי ובביתוה הר"ן והרשב"ת ז"ל וכמו שהבתתי דבריהם לעיל ולע"ג.

מג) ומש"ה תע"ג דקטנה היא לא משתרית תלא בגט. מבואר בכמה מקומות ובקידושין דף י' ע"ת תמר תבני ת"ם הכא זכתי בבתו בקדושיה בכסף בשטר ובביאה וזכתי במליתה ובמשכה ידיה ובכפרת נדריה ומקבל תת גיטה ובתוס' שם ד"ה ומקבל תת גיטה נסתפקו משנשתת תי כתב יכול לקבל תת גיטה והר"י הביא רתיה מירושלמי דמשנשתת תינו יכול לקבל תת גיטה ועיין עור ת"ע סי' קמ"ת תי מקבלת לעלמה ומכמה טנים היא מקבלת ובגמ' משים שה דעת להבתין (ס"ד ס"ה) ותמרו שתהא כבת ו' בת ז' ועיין רש"י ותוס' ורת"ם שהסכימו כגרסת רש"י ולא כגירסת הרי"ף ועיין ב"י וב"ח שם ודו"ק.

כסף קידושיה: **אלא** נגט. דקדושי תניה דתורייתא ניתנו ואף שכיח קטנה ולאו בת מיאון כיה, וכיה ותניה מקבלין גיטה: **קדיש** היכי נפשה וכו' לאמה. ואף דתקנו חכמים קדושין לקטנה היא לא משתריא אלא בגט, **מד)** אבל ודאי קדיש איהי נפשה כשהיא קטנה אי נמי קדישתה אמה או אחא ולא ניחא לה בקידושי דאתקדשת לא צריכה גט, במיאון בעלמא סגי לה. אבל ודאי בגדה לה נפקא לה מרשותיה דאב וקיימא לה ברשותא דנפשה, דתנן (נדה מז.) משל משלו חכמים באשה פגה בוחל וצמל פגה עודה תינוקת בוחל אלו ימי הנעורים בזה ובזה אביה זכאי במציאתה ובמעשה

יתומה לו שכלך תניה למדנכ"י (לעמת רבינו ודעימיה) מ"מ לא תצריכה גט ובמיאון סגי לה: **פגה**. עודה תינוקת כדכתיב כתאנה חנטה פגיה, וכולא סמדר כך בשפה עודה תינוקת קרי לה פגה כל זמן שאין לה סימן לא נדדים ולא בשערות: **וצמל**. בגמ' מפרש לה לשון נוטריקון ילפה מלאה שים לה סימן מובהק בדדיה ובגמ' נדה מ"ו מפרש לה לזה כולא סימן מובהק שלה ונחלקו בו רש"י ותוס' ע"ש: **בוחל** לאו ימי הנעורים. כדתנן בתחנים משיבחלו כך כשים לה סימן דדין קלח בידוע

משנה הלכות

מד) ומ"ש רבינו אבל ודאי קדיש ליכי נפשה כשהיא קטנה וכו' במיאון בעלמא סגי לה. לכאורה משמע דאדלעיל מיניה קאי דיש לה אב ואפ"ה דאם קדשה נפשה אפילו יצאו לאב כאן לצריכה מיאון מכ"פ ול"ש דבגמ' (מ"ד ע"ב) כתיש מקדש את בתו ליחמר קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה אמר שמואל לצריכה גט ולצריכה מיאון אמר קרנא דברים בגו אם גט למה מיאון אם מיאון למה גט כו' עולא אמר אפילו מיאון לאינה לצריכה אמ"ג דבידהו אינה דאמרי אמר עולא קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה אפילו מיאון אינה לצריכה מתיב רב כהנא וכולן אם מתו או מיאנו או נתגרשו או שנשלחו אילונית לרותיכן מותרות לקדשה מאן לימא דקדשה אביה במיאון סגי לה גט מעליא נעית אלא לאו דקדשה ליכי נפשה וקאני דנפי מיאון ואיובתא דעולא דאמר אפילו מיאון אינה לצריכה כוא מותיב לה וכוא מפרק לה כגון שנפשה לה מעצה יתומה בחיי אחא מבואר מיכו דקטנה שקבלה קידושין בפני אביה אפילו מיאון לא לצריכה ומעתה אי פסק רבינו כשמואל אמ"כ לצריכה גט ולצריכה מיאון ואי פסק כעולא אמ"כ לא גט ולא מיאון לצריכה.

והרי"ף כתב ליחמר קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה לצריכה גט ולצריכה מיאון וכן אמר רב לצריכה גט ולצריכה מיאון וכו' אמר רב נחמן וכוא שבידהו ובמ"ג אחא ובכי פסקו סמ"ג ורב האי וה"ג ושהלחות ומיי'.

והרא"ש ס"ז אחא וז"ל אמ"ל רב שימי בר אחי בפירוש אמר מר לא ס"ל להא דרב ושמואל פ' רמ"י אין חוששין לשמא נתרלה וכ"ם לשמא עשאו כבן שלים אמ"כ שמעו בפירוש ונראה דהלכה כרבינא וכרב' בר שימי דבתרתי ניחו ואפילו מיאון אינה לצריכה דלא לצריכו רב ושמואל מיאון אלא משום דהצריכו גט דמחמת הגט חיישינן שמא יאמרו אין קדושין תופסין בתחותה וכן משמע בפ"ק (י"ח) גבי בעית דיעוד

ניבוחין עושה קאמר אילימא דקדשה ליכי נפשה שלמנה קריית לה אלמא סוגיא דגמרא ס"ל כרבינא דאפילו מיאון לא בעי וכ"כ רב אלפס ז"ל מדאשכחן רבינא שהוא בתרתי דלא סבר להא דרב ושמואל שמעינן דליח הלכתא כרב ושמואל וכולהו רבותא קמאי ובתרתי ככי פסקו כגון רב אחא משבחא ובעל הלכות גדולות ורב האי גאון בתשובותיו כני כולהו פסקו הלכה כרבינא ודאו להא דרב ושמואל בין בקטנה בין בגמרה וכו' ואיכא מאן דאם להא דרב ושמואל משום דאשכחן לתנאי ורבא דשקלו וטרו אליבא דרב ושמואל וכו' ואנן לא ס"ל ככי דמסתברא לן דלא שייכא כא דתנאי ורבא אליבא דרב ושמואל וכו' ומוד אפי' וכו' כא רבינא בתרא לא ס"ל כרב ושמואל והילכתא כבתרתי הלכך לא חיישנן להא דרב ושמואל אפי' אי שדיך וכן כתב הרא"ש קטנה שקדשה עלמה או כשיהא עלמה בחיי תניה בין קידושין ואין נשואיה נישואין ע"כ.

והשור ח"מ סי' ל"ז קטנה או נערה שקידשה עלמה או נשאת בלא דעת אביה אינו כלום ואפילו מיאון אינה לצריכה ואפי' שדכה אביה אחלה וכתב הרי"ף אפי' נתרלה כתב כשידע ואפילו נתקדשה בפניו אינו כלום ואם נתגרשה מאותן נשואין מותרת לכהונה וכ"ם אם מת המקדש וכו' וא"א ז"ל תמה על הרי"ף שכתב שאפילו נתרלה כתב ועיין ב"י מה שהאריך שם הרבה בביאור הסיעות. והרא"ש ח"מ סי' ל"ז סי"ח קטנה או נערה שקדשה עלמה בלא דעת אביה או נשאת אינו כלום ואפילו מיאון אינה לצריכה ואפילו שדכה אביה אחלה ואפילו נתרלה תח"כ כתב בפירוש וי"ח וכו' והבתה"ג ניין כעולא וכרבינא דלא ס"ל להא דרב ושמואל שם דף מ"ו וכ"כ הרי"ף והשם רבותא קמאי כגון רב אחא משבחא והבה"ג רבינו האי וכ"כ הרמב"ם בפ"ג.

ומעתה נריך עיון אמה שכתב רבינו כאן אבל ודאי קדיש ליכי נפשה כשהיא קטנה אי נמי

ידיה ובהפרת נדריה צמל מה) כיון שבגרה אין לאביה רשות בה. ואי משויא ליה לאבוה שליח ואמרה ליה זיל קביל לי קידושי מפלניא הוי קידושיה קידושין (קידושין ט.) דאמר רבא אמר ר"נ כתב לה על הנייר או על החרס אע"פ שאין בה שוה פרוטה הרי את מקודשת לי הרי את מאוסרת לי בין ע"י עצמה בין ע"י אביה מדעתה מקודשת והוא שבגרה. מו) (שם יט.) ואמר רבא אמר רב נחמן

שכניחה שתי שערות ועערה כיה, ומיבעיא ליתא מכאן ותקלר נפשי בכם וגם נפשם נחלה בי: ואי משויא ליה לאבוה. כלומר אשה בוגרת שעשתה לאבוה שליח לקבל

משנה הלכות

קדישתה אמה או אחיה ולא ניחא לה בקידושי דאחקדשת לא לריכה גט במיאון בעלמא סגי ולכאורה נראה דקאי אדלעיל מיניה שכאב וכד מקדיש לה אבוה שאם קדשה נפשה היינו מקודשת אבל מיאון בעי ול"ל דמילי מילי קאמר דלעיל מיירי בקדושי אביה וכאן מיירי בקטנה שאין לה אב או שהיא קטנה יתומה בחיי האב וכגון שנאנרשה לאחר בעשרין או שהלך אביה למד"ה דדעת רבינו בסמוך דכה"ג אקני לה קידושין ודו"ק.

מה) ומש"ה כיון שבגרה אין לאביה רשות בה. קידושין דף ג' בעוריה בית אביה ובדף ד' עם וילאה חגם אלו ימי בגרות אין כסף אלו ימי נערות וכו' ובגמ' עם בגרות שמוליאה מרשות אב פרש"י דלא תשכחנה דזכי ליה קרא אלא נערות דכתיב לאבי הנערה (דברים כ"ב). ורבינו כתיב ממשנה (נדה מ"ז) משל משלו חכמים בשעה שפה בוחל ולמל פנה עודה תמוקת בוחל אלו ימי נערות בזו ובזו אמרו אביה זכאי כו' למל כיון שבגרה שוב אין לאביה רשות בה וש"י.

ובתב כרשב"ם בשובה שאין באב יכול ליעשות שליח לקדש בתו בוגרת בזירה שמא יבואו לומר דבקבלת הקדושין מתקדשת דומיא דקטנה ואמה עליו כרמ"ם בשובה כלל ל"ב ובאב עליו דבזירה חדשה היא זו ולא מלינו דוגמתה בתלמוד וכתיב דברי בעל המיטור דמשמע דבאב נעשה שליח לקדש בתו בוגרת ועיין ב"י סי' ל"ו ובב"ח אמה דגמ' מפורשת הוא (דף ס"ד) אנן בחס במקדש את בתו סתם אין בבוגרת בכלל ומשני בחס בכא בתי עסקינן דשוייתיה שליח וכו' ומבואר דבוגרת עושה אביה שליח ואמתי בניה כרמ"ם רתי' מבעל המיטור ובב"ח יש ליישב דברי כרשב"ם דמיירי לבאחילה אבל בדיעבד גם הוא מודה ולפמנ"ד דקושיא כרמ"ם ז"ל מרשב"ם הוא דודאי ידע כרמ"ם ז"ל דמפורש בש"ם באב נעשה שליח וגם כרשב"ם ידע מזה אלא דברשב"ם לו גזירה אדשה שמא יבואו לומר שבקבלת קדושין מתקדשת דומיא דקטנה ולכאורה ולכן אין באב נעשה שליח וגזירה זו אי נעשיה בזמן בש"ם או לאחר מתימת בש"ם ולכן בקשה כרמ"ם דבש"ם לא מלינו גזירה ולא דוגמתה בתלמוד אלא שמא תאמר דלאחר מתימת בש"ם גזרו בה ועל זה מניח רתי' מבעל המיטור דבאב נעשה שליח לקבל קדושי בתו וכיון דלא מלינו בש"ם וגם בבעל המיטור באב דנעשה שליח ח"כ לא מלינו גזירה זו לא בתלמוד ולא בראשונים אלא גזירה אדשה היא ודייק בלשונו בעטור גזירה אדשה הוא ומיושבת תמיהת בב"ח ופ"פ מרבינו כרמ"ם.

ומה נתחקו בזה דברי רבינו מה שכניח רתי' דבאב נעשה שליח לבתו בוגרת מגמ' מפורשת (קידושין ע' ע"ח) דאי משויא ליה שליח לאחוה ואמרה ליה זיל קבל לי קדושי מפלניא הוי קידושיה קדושין דאמר רבא אמר ר"נ באב על הנייר וכו' בין ע"י עלמה בין ע"י אביה אדשה מקודשת והוא שבגרה ע"כ הרי מבואר שבוגרת עושה שליח ול"ע אלא לרבינו בזה לא בדברי רבינו ולא מגמ' זו בפוסקים ול"ע. ועיין ב"ש בסי' ל"ו ס"ח בשעה יכולה לעשות שליח ס"י וים מי שאומר שאין באב יכול לעשות שליח לקדש בתו בוגרת ואלקו עליו ע"כ ועיין שו"ת רדב"ז ח"ב סי' תקל"ע ודו"ק.

מו) ומ"ש רבינו ואמר רבא אמר רב נחמן כו'. (שם דף י"ע ע"ח) אמר רבא אמר רב נחמן אומר אדם לבתו קטנה לאי וקבלי קידושיך מדר"י בר' יהודה לאו אמר ר' יוסי בר"י מעות כרשאומות לאו לקידושין נתנו וכי מסייר בב ש"פ הוו קידושי בב"ב ל"ם ופרש"י מעות כרשאומות לאו לקידושין נתנו דאי דעת קבל אב ע"מ להחייבה וקידושי יעוד תלויין באב אע"ג דליבא שהות נמי כיון דאמר בתוך שם תחייבה לי הוה ליה יעוד למפרע משעת מכירה וכי מסייר בב ש"פ הוו קידושין תלמה הוחיל ומכרה ויודע שבאדון יכול ליעדה לאחר זמן מדאמיה הוה והוה ליה כאומר לה קבלי קידושיך ע"כ. ובתוס' ד"ה אומר בקשו דלא דמי יעוד לסתם קידושין דבדי קטנה אין לה יד לזכות בעלמה, ואי' דבינה דאיכא דעת אחרת מקנה יש לה יד וזכייה מדאורייתא ויש לדקדק לדעת הפוסקים דאפילו בדעת אחרת מקנה ל"ל יד בדרך קושיית התוס' לדוכתה ול"ע.

ותמוה סי' ל"ז ובשם שיכול לקדשה בעלמו בן יכול לקדשה ע"י שליחו או ע"י עלמה שיאמר לה לאי

לכ קידושין כרי זו מקודשת, וכתב"י וכה"ג דמיון דמתה דידה, הוא שנגרה: **אומר** לחם לבתו קטנה. כלומר מדברי רבי יוסי בר' יהודה למדנו דאמר שאין כאדון מייעד לחמתו אלא ס"כ ים שהוא ביום כדי לעשות עמו ס"פ כלומר שחעבדנו כאמה מעובד שהיא ס"פ והיא מתקדשת בחותה פרוטה שים לו עליה אלמא ס"ל

אומר אדם לבתו קטנה צאי וקבלי קידושיך מדר' יוסי ברבי יהודה, לאו מי א"ר יוסי בר' יהודה מעות הראשונות דשקל אב מאדון היכא דמכר לו בתו לאו לקידושין ניתנו וכמה דאיכא חדא שעתא משש שנים דאית ליה רשותא לאדון למיעבד גביה עיבידתא בשוה פרוטה מצי מייעד לה והוו קידושי אלמא מעידנא דזבנא אב דקא יהיב לה רשותא ואמר לה זיל איקדש לעלמא, והכא פשיטא דבקטנה עסקינן דאי אתאי סימני נערות נפקא לה מרשות אדון, דתנן יתירה עליו אמה העבריה שקונה את עצמה בסימנין הלכך בעלמא נמי כי אמר לה אב לבתו קטנה איזיל איקדיש לפלניא ואזלא ומיקדשה קידושיה קידושי וכ"ש בתו נערה. מז) (שם ט.) ואמר רבא אמר רב נחמן כתב לו על הנייר או על החרס

שהמעות שקבל כאב כשמכרה לאו לקידושין ניתנו שאם קבלן כאב ע"מ להחייבד וקדושי ייעוד תלוין באב אע"ג דליכא שהות ביום נמי דכיון דאמר בתך תחייבדי לי הוה ליה ייעוד למפרע משעת מכירה אלא ודאי ס"ל דלאו לקידושין ניתנו ואפ"ה כותיל ומכרה ויודע שבאדון יכול ליעדה לאחר זמן מדאמר לה כאומר לה נאי וקבלי קידושיך ועיין מש"כ תוס' כאן ודו"ק: **על** כנייר או על החרס. והא דאמרינן אין כותבין שטרות על החרס כיינו שטרי קנין כשומדות לרחיה לימים רבים אבל זה שאינו עשוי אלא לקדם בו אשה לפי שעה כשר על החרס וכן בגט אע"פ שיכולה להחזיקו לרחיה מ"מ מיקרו לא לכך נעשה

משנה הלכות

וקבלי קידושיך בין בכסף בין בשטר, וכרמ"ם כאב ואפילו ליח הלכתא כרב"י דאמר מעות הראשונות לאו לקידושין ניתנו מ"מ מייאי שפיר רב נחמן רחיה לדבריו דבאב סברא דמתקדשת בשיור ס"פ שעליה מדעת אביה לא משכחן מאן דפליג עליה בהא דקאמרי רבנן מעות הראשונות לקדושין ניתנו לאו מכאי טעמא קאמרי ע"ל ופסקה הרמב"ם להא דרב נחמן בפ"ג והרשב"א בחשובה סי' אלף רי"ט אבל הרי"ף בשמיטה וכאב כב"י דאפשר דהרי"ף ס"ל דר"ג אליבא דר"י קאמר ורבנן פליגי עליה ואיח הלכתא אלא כרבנן וכ"כ המרדכי בשם ר"ם ועיין ב"י וב"ח שם והרמ"א סי' ל"ז ס"ז בביח דעת הרשב"א דיכול לעשות שלים קטנה וכן מיקר אבל ים מולקין ומוסרים דאין בח קטנה וכו' וכדי להוליח נפשו מפלוגתא יחזיק באב יד בקטנה בשאר שאבאת בקדושין אז יעמוד אאלה כשאקבלן דהוה כאלו קבלו בעלמא (כל זו ות"כ סי' מ"ג) וכבי עדיף טפי משיקבלו בעלמא דהרי י"א דאסור לקדם בחו קטנה ע"ם אבל כשביח עלמה מקבלת אין מחויב באב למחות אם ביח חפלה ח"מ.

מז) ומש"ה ואמר רבא אמר רב נחמן כו'. (שם ט' ע"א) ואמר רבא אמר רב נחמן כו' כלשון רבינו. באב לה אל בנייר או על החרס אע"פ שאין בו ס"פ כרי אח מקודשת לי כרי אח לי לאיבאו כרי אח מאורסת לי מקודשת בין ע"י אביה בין ע"י עלמה מדעאה וכוא שנגרה ע"כ.

ובאבו אאוס' משמע דשטר כשר על אארס, ואקשה דבפ"ב דאאובות דף כ"א אמרו באי מאן דבעי

לאאויי אאיאא ידיה בבי דינא לבאוב אאספא כו' וקאמר דוקא אאספא אבל אמגילאא לא דילמא משכא אייש דלא מעלי וכאיב עליה אאי דבעי ואאן כוליא עליו כא"י משמע אבל ארס ליבא למיאש לבבי אפי' באב עליו לא יועיל ואי' ר"א דבאי דבבא באיא בר"א דאמר עדי מסירה כראי ובאי דבאובות אאיא בר"א דאמר עדי אאיאה כראי ובאב ארא"ש ז"ל בא דאמר בקטנה מדעאו מקודשת מיירי דדאמר לה נאי וקבלי קידושיך כדאמרינן לקמן (דף י"ט ע"א) אומר אאד לבאו קטנה נאי וקבלי קידושיך ופי' אראב"ד ז"ל דלאו מאורת שליאות הוא דקטן וקטנה לאו בני שליאות ניבאו אלא משום דהוה ליה כמו דאמר אן בכר לבלב שלי אלו אן ס"ג סלא שלי ואאקדש באי לך וכיון שאמר לה קבלי קידושיך הוה ליה כמו שאמר מי שיאן מבה מעלה אני עליו כאילו נאנו לי ואאקדשי בו ואקשה עליו מיין בבגבאת בב"א וק"ל שם ואי' אראב"ד דע"כ ל"ל כשקבלה בקדושין מדעת אביה כויא כיא שליא באב והא דאין שליאות לקטן כיינו כשעשה שליא לזכות לאאר דמיעוטא דקטן משליאות הוא משום דאיש באיב בכל דוכאא דאאראבי שליא בגט ובאראמה ובפסא לקמן דף מ"א וכיינו דוקא לזכות לאאר בשליאותו אבל בקידושי קטנה שכיא זוכה לעלמה בשליאות אביה מכאי שליאותה לעלמה כאילו קבל אביה קידושין בשביל דקטן איא ליה זכייה כשדעת לאחר מבבה ובשליאות אביה כיא זוכה לעלמה ע"ש.

והרמב"ן ז"ל כביאו כר"ן ז"ל באב דבאב לה בין לנשרה ובין לקטנה ומיבו נשרה מדין שליאות הוא

אע"פ שאין בו שוה פרוטה בתך מקודשת לי בין ע"י אביה בין ע"י עצמה מקודשת מדעתו והוא שלא בגרה. **מח)** (שם ז.) ואמר רבא תן מנה לפלוני ואקדש אני לך מקודשת מדין ערב, ערב לאו אע"ג דלא קא קני ולא מיין תוד"ה כתבו: תן מנה לפלוני וכו' מדין ערב. ממה שמלינו בתורה שכשרב משתעבד למלוה לאו יכולין

משנה הלכות

וכגון שמשתה שליח וקטנה לאו מדין שליחות אלא מדין לאי וקבלי קידושין דכוה ליה כדין חנם לכלב והוה כדעת הרשב"ד וכתב עוד הרמב"ן ז"ל דמ"ם בתך מקודשת לי לאו דוקא דאפילו לומר הרי את מקודשת לי ואביה מסכים מהני ורלה' מדאמרינן קטנה שנתקדשה אלא לדעת אביה צריכה גט שמא נתרלה אביה וכתם ודאי מיירי דהרי את קאמר ולא בתך שהרי לא מדעת אביה נתקדשה הלכך ר"ג דנקט בתך לאו דוקא הוא. והר"ן ז"ל חלק עליו שכתב דקדושי שער דקטנה מקודשת מדין לאי וקבלי קדושין ע"ם בתריכות. ועיין הגהות כנ"ח שם מה שכתב ליישב דברי הרמב"ן ז"ל. ובחי' הרש"ם ז"ל יש לעיין קלת במה שכתב דשליחות לקטן מהני כשהיה לשלמו שהרי הכא ע"י שליחותה הרי היא מקבלת כסף קדושין וכמעות לאב שקונה לו ע"י הקדושין ול"ל שמקנה לה גם הקידושין וגם הכסף ול"ע.

ודעת רבינו נראה כדעת הרש"ם והר"ן דהוה מדין לאי וקבלי קדושין ורלייתי משום דסמיך ליה לכתי מימרא דכתב לו על הנייר למימרא דלעיל דאומר לו תדם לבתו לאי וקבלי קדושין וכגמ' הא מימרא קמיה שהרי הא מימרא דכתב לו על הנייר הוה בדף ט' במכלתין והא מימרא דאומר תדם לבתו לאי וקבלי קדושין הוה בדף י"ט וכי' לו להקדים הא מימרא שקדמה בגמ' וי"ל דבדוקא הקדים לה למימרא דרב נחמן דלאי וקבלי קדושין וסמיך לה הא מימרא לומר דהא נמי מהאי טעמא הוא וד"ק.

ונראה נמי דעת רבינו דלריך לכתוב בתך מקודשת ולא הרי את, וכ"פ בש"ע הא"ע סי' ל"ג ויש מי שאומר שלריך לכתוב שמות בתים והשתא בשער קדושין כשם שלריך להזכיר בגט הרשב"א בתש' סי' ת"ר ולריך שיכתוב לה לשמה ולשמו ולריך עדי מסירה כר"ת ושם חתמו עדים על החרס כתב הר"ן שכתוב פשוט ע"ם ושם כתבו אלא לדעתה מחלוקת הפוסקים שזה ומיין ב"י סי' ל"ב.

מח) ומש"ה ואמר רבא תן מנה לפלוני וכו'. שם דף ז' אמר רבא תן מנה לפלוני ותקדש לך (ובהגהת כנ"ח אני והוה גירסת רבינו) מקודשת מדין ערב שרב לאו אע"ג דלא מעי הנאה לידיה קא משעבד נפשיה כאי איתתא אע"ג דלא מעי הנאה לידה קא משעבד נפשה. ורבינו גרס שרב לאו אע"ג דלא קא קני ולא מידי קא משעבד נפשיה כר"ג ל"ם. ונראין דברי רבינו שמוקין מאד דלכאורה יש להקשות מכא דאמרינן בכל מקום אשה בפחות מפרוטה לא מקניא נפשיה וגדולה מזו אמרו בע"מ שאדבר אליך לשלטון דמקודשת בכאי הנאה שכיחה צריכה לשלם פרוטה לדבר בשבילה לשלטון וכן בכל מקום שהאשה אינה מקבלת כסף צריכה האשה לקבל הנאה של שויות פרוטה ומ"ם הכא דלא בעי ואי נימא דלא מקבלת הנאה כלל מ"כ מניכו קדושין בכדי, ועיין לעיל שם אמר אביי במקדש במלוה אינה מקודשת בהנאת מלוה דאתרווא לה זמן מקודשת ועיין פרש"י שכיחה נותנת לאדם פרוטה שיפייסני על כך ואפי' לפי' ר"ת בתוס' מכ"פ בעי שויות של פרוטה. ולכן פי' רבינו דבערב נמי ודאי לולי שכיח לו הנאה ממלוה זו לא כיח חקט לזר כפו וכמ"ם החכם, בני אם ערבת חקעת לזר כפיך מ"כ הערב והנה נמי אלא שאינו מקבל כלום וקא משעבד נפשיה וזה שדייק רבינו לאו אע"ג דלא קא קני ולא מידי קא משעבד נפשיה ולא כתב דלא קא מעיא הנאה.

ומה נמחקו בזה דברי רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל בפ"כ מה"ת הכ"ח שכתב בהשה שאמרה תן דינר לפלוני מתנה ואתקדש לי ונתן ואמר לה הרי את מקודשת לי בהנאת מתנה זו שנתתי על פיך הרי זו מקודשת אע"פ שלא הגיע לה כלום הרי נהניה ברלונה שנעשה ונהנה פלוני בגללה וכו', וכתב כ"כ ג"ז שם דף ז' ולכאורה בגמ' שכתבו אע"ג דלא מעי הנאה לידה קא מקניא נפשה משמע דלא לריך הנאת פרוטה וגם אין הנאה דהכי משמע דלא קא מעא הנאה כמו ערב ומיין ר"ן שכוונת דברי הרמב"ם וכתב דכיינו דשאמר לה הרי את מקודשת בהנאת מתנה זו שנתתי ע"פ דאי לא כו"ל נתן הוא ואמרה היא דאינה מקודשת והרשב"א ז"ל תמה על הרמב"ם מיין כ"כ שם מה שתי' ורבינו לא גרס כלל דלא מעיא הנאה דודאי אי ליה לה הנאה כלום אינה מקודשת ולא ילפינן מדין ערב אלא מה שנאמר בתורה דלא קני מידי אבל הנאה אית ליה.

ובזה יש ליישב נמי קושיא אחת מה שנתקשתי לכאורה דאי נימא דתן מנה לפלוני ותקדש אני לך מיירי דיש לה הנאה בשוה פרוטה ממה שנתן לפלוני דינר או

ללמוד: **הא** לך מנכ. וכוח שליחו חלח שמקדשה משלו: **מקודשת.** ולפ"ג דממון זכ לחו של משלח (כוח המקדש) כוח: מדין עבד כנעני. דחנן במתני' (לקמן כ"ב) קונה חת עלמו בכסף ע"י לחריס שלחריס פודין חותו בממון שלכס וכוח מידי קא משעבד נפשיה הכא נמי לא שנא. **מט)** ואמר רבא הא לך מנה והתקדשי לפלוני מקודשת מדין עבד כנעני ע"כ דלא קא חסר מידי וקא קני נפשי' ע"י אחר, האי גברא נמי אע"ג דלא חסר מידי קני להא איתתא ע"י

משנה הלכות

מנכ ל"כ כרי כיל מקודשת בהלי כנלה שטוכ פרוטכ ל"כ למכ לן למילף מדין ערב וכרי כגר ילפינן זכ בע"מ שלדבר חליך לשלטון ומלוה וכיולא בו דכל שים לכ כנלה טו"פ לפ"ג דלל מעיל כלום לידכ כרי זו מקודשת ומ"ש תן מנכ לפלוני דבעינן למילף מדין ערב ולל לחרינן דבלמת בהנלה זו כיל קבלת בכסף שלכ, ולפי דעת רבינו טובל קמ"ל דבהנלת ע"מ שלדבר חליך לשלטון כרי כיל מקבלת הטו"פ וכן בהנלת כרווחת מלוה שכיל לריכה לכוליל כסף בשביל כלי הנלה ומכשיו כוה מקבלת וקונה מה שכוה חבל בתן מנכ לפלוני שלינה מקבלת ולל קני ולל מידי בעינן למילף מדין ערב כיון דסוף סוף ים לכ הנלה ומשעבדת נפשכ ומכ עמקו דברי רבינו.

מט) ומ"ש רבינו ולחר רבח כו' שם. כילך מנכ ובתקדשי לפלוני מקודשת מדין עבד כנעני עבד כנעני לחו מע"ג דלל קל חסר ולל מידי קל קני נפשיה כלי גברא נמי מע"ג דלל קל חסר ולל מידי קל קני לכ לכלי ליתתא. וכנכ מימרל זו כיל כיפוך ממימרל בקודמת כלומר דמימרל בקודמת לחר רבח דלשכ מתקדשת חף שלל קבלה כלום מכמקדש ובמימרל זו קמ"ל דלים יכול לקדש כשליטו נותן כלום חלל הלשכ מקבלת מיד לחר ולחו פלוני כמקדש לומר לכ כרי לת מקודשת לי בהנלה שים ליך בשבילי שנותן ליך פלוני כמנכ שתקדשי לי קונה הלשכ מע"פ שלין נותן כמקדש כלום וגם חינו חסר שום ממון שכרי עבד כנעני קונה עלמו בכסף ע"י לחריס שפודין חותו ובתום' ר"י הזקן כתבו דלפילו נתן לכ כפלוני כמנכ ע"מ שתקדש לו (פי' לחר זמן כגון לחר שלשים יום) וכוח לחר לכ חתה כרי לת מקודשת לי בהיית הנלה מקודשת שהנלה ים לכ עתה שום לת תתקדש חין לכ בעוות כלום נמלח דמתקדשת בהיית הנלה והיית הנלה ים לכ עתה ומסתבר דמקודשת עתה שברי כבר ים לכ הנלה חלל שמסתבר שום לת יחמר לכ לחר (כלומר כמקדש) זה כלשון עד לחר שנתחללו כעוות שליכה מקודשת שברי בשבה שחמר לכ כרי כעוות כבר מלוה חלל ולל דמי להתקדשי לי בזה לחר שלשים יום דלפילו נתחללו כעוות.

ודעת רש"י ז"ל כילך מנכ והתקדשי לחים פלוני וכוח שעשו שלוחו חלל שמקדשה משלו מקודשת ולע"ג דממונו ללו של משלח כוח ומיכו כרמב"ם בפ"כ מכ"ח כתב ה"ל כילך דינר בתנכ והתקדשי לפלוני ובקדשה חותו פלוני ולחמר לכ כרי לת מקודשת לי בהנלה זו בהנלה ליך בגללי כרי זו מקודשת לע"פ שלל נתן לה כמקדש כלום וכתב כ"כ מימרל שם ופי' קלת מפרשים בשזה כשליה של חותו פלוני כמו שפי' בזה של מעלה וכבר הוכחתי בסמוך דעת רבינו עכ"ל וכר"ן כתב לחר דברי רש"י וברמב"ם כתב בגון שקדשה חותו פלוני ולחמר לכ כרי לת מקודשת לי בהנלה זו בהנלה ליך בגללי ולפי זה חינו לריך להעמידה שיכל בלחומר זה שליח חותו פלוני עכ"ל וכך כן דברי ברל"ם שכתב כילך מנכ והתקדשי לפלוני ועשו פלוני שליח חלל שנותן כמנכ שלו לו כשלח עשו שליח ולחמר כמקדש כרי לת מקודשת לי במנכ שנתן ליך פלוני מקודשת עכ"ל וכך כם בדברי הטור ע"ם סי' כ"ט ובש"ע ס"ד.

נראה ביחור כדברים דרש"י נמי לל פליג דללו דוקל שעשו חותו פלוני שליח לקדש חלל כיון דבגמ' לחרו סתם כילך מנכ והתקדשי לפלוני דמשמע לפילו חותו פלוני לל לחמר לכ כלום כרי זו מקודשת ולכן מפרש דמיירי שכוה שלוחו חלל שמקדשה משלו ולפ"כ מקודשת מדין ע"כ וברמב"ם מיירי בשלחמר לכ כילך מנכ בתנכ ה"כ כוה כוה כנותן מתנכ לכ ולינכ מקבלת כלום מחותו פלוני ולינו שלוחו כלל ולכן בעי שיחמר חותו פלוני כרי לת מקודשת בהיית הנלה ומר לחמר חדל ומר לחמר חדל ולל פליגי וכן נרלה שמפרש ברל"ם ז"ל ולכן כתב לו לו.

איברא דלכחורה נרלה דים חלוק ביניכם לדינל נמי דהנכ לרש"י נרלה לכחורה דמפרש וכוח שלוחו מיירי לפילו לל לחמר כלי נותן כמעות שכמעות שלו כם וכיל לל יודעת שם כמעות של המקדש לו של כשליח חלל שכמקדש חומר כילך מנכ והתקדשי לפלוני וכיל סברה וקבלה כמו שנתן ולפשר שכמעות נמי של המשלח ולל של נותן ולפשר שכמעות של כשליח עכ"פ לדעת רש"י נרלה לפרש שכלשה חינכ יודעת מעות של מי כם

אחר. ג) ואמר רבא תן מנה לפלוני ואקדש אני לו מקודשת מדין שניהם. נא) והיכא דא"ל הילך מנה ואתקדש אני לן (לך) מהו, מי דמיא לתן מנה לפלוני ואתקדש אני לו או לא. ת"ש דאמר מר זוטרא משמיה דרב פפא מקודשת ואמר ליה רבינא למר זוטרא ואמרי לה רב אשי למר זוטרא א"כ מצינו נכסים שיש להם אחריות נקנין עם נכסים שאין להם אחריות ואנן איפכא תנן, א"ל מי סברת אגב זוזי קא מיקניא אשה הכא באדם חשוב עסקינן דבההיא הנאה דקא מקבל קונה עלמו ויולא לחרות ולא"ג דלא חסר ליכו ממונא מידי: **ואקדש** לני לו. לאותו פלוני כמנה שתתן לו בשבילי: מדין שניכם. משני כדיעים כללו של מרב ושל מבד כנעני לני למידין: **ואתקדש** לני לך. וכוח קבלו ואמר לה תחקדשי לי בכך: **מקודשת**. כדמפרש ואזיל: **שיש** לכם לחריות. שמוכר לו נותן לו קרקעות ומטלטלין וזה מוכך במטלטלין וכקרקעות קנויים לו במשיכה במטלטלין: **ואנן** ליפכא תנן. שלריך לקנות בקרקע בלחד מן כדברים שבקרקע נקנית בכן כגון כסף לו שטר לו חזקה דגעל וגדר ופרץ כל שכות וכמטלטלין נקנין לגבן: **באדם** חשוב. שלינו רגיל לקבל מתנות: **דבההיא** כגלה. שתלה לתת פרוטה לאדם שיפייסנו לזה לקבל כימנה מתנה כך פרש"י ולפ"ז אם אין בהנאה שו"פ אינה מקודשת ומיהו מדברי רבינו נראה דבהיא הנאה גופה מקודשת ולא שתהא לריכה לתת פרוטה לאחרים ודו"ק:

משנה הלכות

ואינה סוברת לקדש בהיא הנאה שבעולן נתן לה מתנה בגללה אלא סוברת לקדש בהיא מנה ממש שסוברת שבמשלח שלח לה ואעפ"כ היא מקודשת מדין שבד כנעני דשבד כנעני אע"ג שאינו יודע כלום מהמכירה ואינו חסר כלום קא קני נפשיה הכ"נ הא היתחת קנתה נפשה להאי משלח אע"ג דלא קא חסר כלום ול"ל הנאה ממנו כלום אלא קבלה בשעה מאחר אבל לברמב"ם נעי לומר דוקא בהיא הנאה שנתן לה במתנה ודו"ק ול"ע.

ודעת רבינו נראה מדלתד ע"י אחר משמע שלא אמר כלום הרי את מקודשת לי אלא באחר שעשה הכל וא"ל אפשר דס"ל כרש"י דשלחו שליח אע"פ ול"ע.

ג) ומש"ה ואמר רבא תן מנה לפלוני ואקדש אני לו וכו' שם. תן מנה לפלוני ואקדש אני לו מקודשת מדין שניהם שבד לאו אע"ג דלא קא מעי הנאה לידיה קא משבד נפשיה הא היתחת נמי אע"ג דלא קא מעי הנאה לידה קא מקניא נפשה מי דמי שבד הא דקא קני ליה קא חסר ממונא הא גברא קא קני להאי היתחת ולא קא חסר ולא מידי שבד כנעני יוליא דלא קא חסר ממונא וקא קני נפשיה מי דמי החם כך דקא מקני קא קני הכא הא היתחת קא מקניא נפשה ולא קא קניא ולא מידי שבד יוליא אע"ג דלא מעי הנאה לידיה משבד נפשיה ע"כ.

ונם בזה כתב הרמב"ם בפ"ב הל' דוקא בשקדשה לאותו פלוני ואמר לה הרי את מקודשת לי בהנאת מתנה שקבלתי ברלונך וכתב ה"ה מי שפירש בשאותו פלוני מינה שליח את זה לקדש לו אשה כא לאו הרי חפילו כודיעו לבסוף ונתרלה כיון שבשעת הקידושין לא היה יודע בשם מינה מקודשת והרשב"א חמה על רבינו למה הולרך לפרש כשאמר מי שתקדשה לו הרי את מקודשת בהנאת מתנה שקבלתי ברלונך. עוד כתב ותדרבה לכאורה משמע דכל כה"ג קרוב הוא לכיות כהילך מנה ותתקדשי לי דתיינו מקודשת אלא בחדש חשוב בדוקא ול"ע מ"ל וכתב עליו ה"ה ודברי תימה כן דע"ה אם נפרש שזה כשליח ודאי היה לומר לפלוני תתקדשי בהנאת מתנה שנתתי לו ברלונך שאל"ה היאך יפה את השליח יותר ממשלחו וכבר נתבאר בפ"ג שנתן הוא ואמרה היא שתינה אלא קדושי ספק ה"ם בכה"ג אלא ודאי כשא"ל השליח הוא א"ה יפה פי' רבינו שאין כאן לורך שליח ומה שלא אמרו בגמ' אלא שאותו פלוני א"ל כן ולא הולרכו להזכיר שהמקדש אומר מפני שבבר ידוע שהמקדש לריך שיאמר הרי את מקודשת וכו' ע"ש ועיין ב"י סי' כ"ט, ועיין ב"ח שם. ודעת רבינו נראה סתומים וכנראה דס"ל כשיטת רש"י ז"ל.

נא) ומש"ה והיכא דאמרה ליה הילך מנה ותתקדש לני לך כו'. שם נעי רבא הילך מנה ותקדש לני לך מכו אמר מר זוטרא משמיה דרב פפא מקודשת א"ל רב אשי למר זוטרא א"כ הו"ל נכסים שיש לכם לחריות נקנין עם נכסים שאין לכם לחריות ואנן ליפכא תנן נכסים שאין לכם לחריות נקנין עם נכסים שיש לכם לחריות בכסף בשטר ובחזקה א"ל מי סברת דאמרה ליה לגב הכא בלאדם חשוב עסקינן דבההיא הנאה דקא מקבל מתנה מינה גמרה ומקניא ליה נפשה ופרש"י שיש לכן לחריות לאדם כוקם לקרקעות דכתיב (ויקרא כה) ובהנחלתם אותם לרשת אחוזה. עם נכסין כו' שמוכר לו נותן לו קרקעות ומטלטלין וזה מוכך במטלטלין ובקרקעות קנויים לו במשיכה במטלטלין. ליפכא תנן. שלריך לקנות בקרקע בלחד מן בדברים שבקרקע נקנית בכן כגון בכסף לו שטר לו חזקה דגעל וגדר ופרץ כל שכות וכמטלטלים נקנים לגבן. וכחום'

והיכא דיכב לה. כל כני ליסני פסיטא לכו בגמ' דף ו' ע"ח דליסנא דקידושין כן: הרי את מקודשת לי. אף כרי את מאורסת לי, אף כרי את מינה מתנה גמרה ומיקניא נפשה. **נב)** והיכא דיהב לה זוזי לאיתתא ואמר לה הרי את שלי הרי את ברשותי לשון קידושין משמע, דתניא (שם ו.) הרי את אשתי הרי את ארוסתי הרי את קנויה לי הרי את מקודשת לי הרי את שלי הרי את ברשותי הרי את זקוקה לי, הרי זו מקודשת. **נג)** ומאן דמקדש איתתא מיתבעי ליה למיתן זוזי מדידיה ומימר לה הרי את מקודשת לי דכתיב כי יקח דדכא דזביני, ואי יהבא ליה איהי זוזי מן דידה ואמרה ליה הריני מקודשת לך לא הוו קידושי, מאי טעמא דכתיב כי יקח ולא כי תלקח. ואי יהבה איהו זוזי ואמר לה הוא מיקדשת לי, אי נמי יהב לה זוזי ואמרה ליה

משנת הלכות

כקצו דכתי קרא דוכתנחלם נעבד כתיב ואין למדין בן חורין מעבד, ואי' דילוף מצד מצדה ח"נ דנחמת אין לכם לחריות ע"ם.

ומ"ש נחדם חסוב, שאינו רגיל לקבל מתנות דנכהיה כגלה שחרלה זו לאת פרוטה לאדם שיפייסנו לזה שיקבל ממנה מתנה זו והוא מקבלה בחנם גמרה ומקניא נפשה דהוה כאלו נתן לה שוה פרוטה. וכתב הרא"ם ז"ל ולריך תקירת חכם מי נקרא אדם חשוב להחירה בלא גט כביאו בעור ח"ע סי' כ"ז.

וגרסי' בגמ' שם היחמר משמיה דרבה וכן לעניין ממונא, כלומר כגך שמעחת דילפינן קידושין מדין ערב ומדין עבד כעבי כן לעניין ממונא ועיין ר"ן מה שביאר מחלוקת הריי"ף והרמב"ם.

נב) ומש"ה והיכא דיכיב לה זוזי. (שם ו' ע"ח) ת"ר הרי את חצאי הרי את מרוסאי הרי את קנויה לי מקודשת הרי את שלי הרי את ברשותי הרי את זקוקה לי מקודשת ופריך וליחניכו כולהו כאחד פי' למה לי למיתני מקודשת מקודשת תרי זימני. ומשני תנא חלת חלת שמעינהו וגרסינהו.

וגרסינן ע"ם בגמ' היבעיא להו מיופאת לי מהו מיופאת לי מהו עזרתי מהו נגדתי מהו עלורתי מהו לעלתי מהו סנורתי מהו תחתי מהו תפושתי מהו לקוחתי מהו פשוע מיכא חדא דחניא כאומר לקוחתי הרי זו מקודשת משום שנאמר כי יקח איש אשה היבעיא להו חרופתי מהו ת"ם דחניא כאומר חרופתי מקודשת שכן ביכודה קורין לחרוסה חרופה. ופריך בחתי מסקינן חילימא בשאינו מדבר עמה אל מסקי גיטה וקידושיה מנא ידעה מאי קאמר לה ואלא במדבר עמה אל מסקי גיטה וקידושיה הע"ג דלא אמר לה נמי דאמן כיה מדבר עמה וכו' אמרי לעולם במדבר עמה אל מסקי גיטה וקידושיה ואי דיהיב לה ושחק הכ"ג הב"ע דיהב לה ואמר לה בהני ליסני והכי קא מיבעיא ליה כני ליסני לקידושי קאמר לה או דלמא למלאכה קאמר לה תיקו. ורבינו לא כניח כלל כני היבעיא והעור סי' כ"ז אמר לה חרי את מאתי וכו' מקודשת אמר לה הרי את מיופאת לי מיופאת לי עזרתי לעתי כו' שכן ספק אם כן לשון קידושין אם כיה מדבר אחלה על מסקי קידושין אז כויין ספק קידושין ואם לאו אינן כלום. ועיין ר"ן וב"י סי' כ"ז מה שכאריך בזה ובב"ח שם. ול"ע למה כשמיטן רבינו לגמרי. ועיין בשמוך סקנ"ד.

נג) ומש"ה ומאן דמקדש איתתא כו'. בגמ' דף כ' ע"ב ת"ר כיצד בכסף נתן לה כסף או שוה כסף ואמר לה הרי את מקודשת לי הרי את מאורסת לי הרי את לאינתו הרי זו מקודשת אבל היא שאחוב ואמרה היא הריני מקודשת לך הריני מאורסת לך הריני לאינתו אינה מקודשת מחקיף לה רב פפא טעמא דנתן הוא ואמר הוא אא נתן הוא ואמרה היא אינה מקודשת אימא סיפא אבל היא שאחוב לו ואמרה היא לא הוו קידושין טעמא דאחוב היא ואמרה היא אא נתן הוא ואמרה היא הוו קדושין ריבא דוקא סיפא כדי נסבה ואני סיפא מילחא דסחרה לריבא אבל אי"ק נתן הוא ואמר הוא פשיטא דהוו קדושין נתן הוא ואמרה היא טעמא כמי שאחוב היא ואמרה היא ואלא הוו קידושין ואע"ג נתן הוא ואמר הוא מקודשת אחוב היא ואמרה היא היא אינה מקודשת נתן הוא ואמרה היא ספיקא היא ואיבעיין מדרבנן ע"כ. ומה שכוסיף רבינו ואי יכבה אביה זוזי ואמר לה הוא מיקדשת לך כני תרתי לא הוזכרו בגמ' כן הוא דעת רבינו ז"ל.

ונחלקו בה הראשונים ז"ל הריי"ף ז"ל כתב אבל היא שאחוב לו ואמרה לו הריני מקודשת לך הריני מאורסת לך וכו' וכן אם אחוב היא ואמר הוא לא הוו קדושין ואם נתן הוא ואמרה היא איבעיין מדרבנן ע"כ.

והתום' ד"ה הא נתן הוא כאבנו, מה שלא הזכיר כלל אחוב היא ואמר הוא משום דלא פסיקא ליה

הריני מקודשת לך בהני תרתי חיישינן מדרבנן (שם ה:) דת"ר בכסף כיצד, נתן לה כסף או שוה כסף ואמר לה הרי את מקודשת לי הרי את מאורסת לי הרי את לאינתו הרי זו מקודשת, אבל היא שנתנה לו ואמרה לו הריני מקודשת לך הריני מאורסת לך הריני לך לאינתו אינה מקודשת. מתקיף לה רב פפא טעמא דנתן הוא ואמר הוא, הא נתן הוא ואמרה היא אינה מקודשת, אימא סיפא אבל היא שנתנה לו ואמרה לו, טעמא דנתנה היא ואמרה היא [הא נתן הוא ואמרה היא] הרי זו מקודשת. רישא דוקא סיפא כדי נסבה. ותני סיפא מידי דסתר לדישא, הכי קאמר נתן הוא ואמרה היא נעשה כמי שנתנה היא ואמרה היא ולא לי לתנהו: ותני סיפא מידי דסתר לריסא. נתמיה וכי לימרינן בכל דוכתא כדי נסבה כגון דלא מילטריך למיתנייה ותנייה בכדי, אבל סיפא דסתרא לריסא לא תני לתנא: הכי קאמר. סיפא אבל סיכה ממה שאמרנו כגון שנתן הוא ואמרה היא נעשה כאילו נתנה היא ואמרה היא ואינה

משנה הלכות

דפעמים מקודשת בחדש חשוב כדאמר לקמן דף ז' ומדברי רבינו נראה דס"ל דנתנה היא ואמר הוא ספיקא הוא דאמר ואי יהביה ליכי זוזי ואמר לה הוא מקדשת לי לי נמי יהב לה זוזי ואמרה ליה הריני מקודשת לך נהני תרתי חיישינן מדרבנן ובגמ' לא הוזכר זה בגיתור מה דינו דקאמר ת"ר כיצד נכסף הו' אבל היא שנתנה לו ואמרה לו וכו' אינה מקודשת ופריך מריסא אסיפא ריסא טעמא דנתן הוא ואמר הוא כה נתן הוא ואמרה היא לא הוו קדושין דעיין כי יקח איש אשה ולא שתלקח אשה לאיש אימא סיפא אבל היא שנתנה לו ואמרה לו הו' אינה מקודשת טעמא דנתנה היא ואמרה היא אבל נתן הוא ואמרה היא מקודשת כלומר כיון דנתן הוא יקח איש קריגא ביה ומתרלינן בלישנא בתרא נתן הוא ואמר היא מקודשת נתנה היא ואמרה היא אינה מקודשת נתן הוא ואמרה היא ספיקא הוא ומייתינן מדרבנן ואם בא אחר וקדשה לריכה גט מגירסא ואם רלה לנשאה לריך לקדשה שנית.

וכתב כר"ן ודקו רבנן ז"ל עלה אמאי לא דייק לאידך גיסא כלומר נתנה היא ואמר הוא ולידוק מריסא דלא הוי קדושין ומסיפא דהוו קדושין. ואיכא למימר נתנה היא ואמר הוא לא פסיקא ליה דזמנין הוו קדושין וזמנין לא הוו קדושין דנאדם חשוב מכני כדאמרינן לקמן דף ז' נהכיא כגאה דקא מקבל מתנה מינה גמרה ומקניא נפשה והוי כנתן הוא ואמר הוא ובכבי מיקייס נתנה היא ואמר הוא דיוקא דסיפא זמנין דלא הוי קידושין בחדש שאינו חשוב ובכבי מקייס דיוקא דריסא ומ"ה לא דייקינן מידי נתנה היא ואמר היא ואפשר שלפיכך כתב הרב אלפס ז"ל שלפיכך אם נתנה היא ואמר הוא דלא הוו קדושין אע"פ שלא הוזכר בגמ' ובאדם שאינו חשוב קאמר שכבר כתב בסמוך דבאדם חשוב מקודשת ואף הרמב"ם ז"ל כתב כן בפ"ג מה"א וכו' אבל בעל בלכות גדולות כתב דנתנה היא ואמר הוא נמי ספיקא הוי ולא גרסו דבריו ע"כ.

ודשוד סי' כ"ז בגיתו ואם נתנה היא ואמר הוא הרי את מקודשת במה שקבלתי ממך אם הוא אדם חשוב מקודשת שהיא נהנית במה שמקבל מתנה ממנה כאילו נתן לה שו"פ ואם אינו אדם חשוב אינה מקודשת וכתב מ"א הרא"ם ז"ל ולריך תקירת חכם מי נקרא אדם חשוב להחירה בלא גט וכו' ע"ש, וכב"ח כתריך שם בדברי רבינו הטור וביאר דהרמב"ם פליג אתוס' ורא"ם ולא כתב כלל דין דאדם חשוב ומ"ל מדכתב בסתם נתנה היא ואמר הוא אינה מקודשת משמע דלעולם אינה מקודשת אפילו באדם חשוב ולהרמב"ם ניחא טפי מה שלא הזכיר בגמ' כה נתנה היא ואמר הוא משום דלא הוו קדושין כלל בין אדם חשוב או לא חשוב ומ"ל לתרץ משום דלא פסיקא ליה כמ"ש בתוס' והרא"ם ותדע שהרי לבה"ג נתנה היא ואמר הוא נמי הוו קדושין וס"ל בתלמודא נקט נתן הוא ואמרה היא דספיקא היא כ"ב נתנה היא ואמר הוא וכמ"ש הר"ן וביון דדיון שוה ואין חלוק בין חשוב לאינו חשוב בכל מיון ספיקא הוא ובה דאסקינן בגמ' בחיבעיא דרבא דבאדם חשוב מקודשת ל"ל תלינא דבה"ג דשאני התם שאמרה גם היא בפשה שנתנה לו כילך מנה ואחקדש לי אני לך וקיבלו ממנה ואמר לה הרי את מקודשת לי בכך ולהרמב"ם נמי לא ס"ל לחלק בכך וכו' ע"ש.

והגראה מדברי הב"ח ז"ל דמחרץ דברי רבינו דס"ל שאין לחלק בין אדם חשוב לאינו חשוב אלא בלשון שאמרו ובאמת כי הרמב"ם שכתב במחקדשת בנתנה היא ואמר הוא ל"ל בהכיא בגאה שכתב וז"ל (בפ"ב מה"א) ואמר לה הרי את מקודשת לי בהגאה זו שקבלתי ממך מתנה ולריך שיהא הכיא בגאה שו"פ ה"ל בפשטות דהכא מיירי כשלא אמר בהגאה זו שקבלתי ממך מתנה ועיין תוס' ר"י הזקן ולא הביא כלל דברי רבינו ופסק לגמרי כרי"ף ורמב"ם ולא נחית לחילוקא דהב"ח ע"ש.

מקודשת דבעינן כי יקח חיים: נתנה כיון ואמר הוו מספקא ליה. עיין מכ"ג: וחרשת מדרבנן. שאם בא אחר וקדשה לריכה גט מספיקא שמא לא הוו קידושי, ואבע"א נתן הוא ואמר הוא פשיטא ליה דהוו קידושי נתנה היא ואמרה היא פשיטא דלא הוו קידושי נתנה היא ואמר הוא מספקא ליה וחוששין מדרבנן. נד) (יבמות לא:) מפני מה לא תקנו זמן בקידושין, ניחא למ"ד משום פירי ארוסה ליה לן פירי. נה) (קידושין ה:) אמר שמואל בקידושין נתן לה ואמר כיון שלא כתבו לה קרובים: ליה לן פירי. ולא חיישנן שמא יקח כשעל פירות שלא ברשות:

משנה הלכות

ולולי דמסתפינא כיונלפע"ד טעם רבינו לפמ"ש כרמ"ם ז"ל בביאור כעור דלריך חקירת חכם מי כוח נקרא חדם חשוב להחירה בלא גט ועיין פריסה דלעיין ממון לא פסק כן רבינו דכמולית מחבירו עליו כרחיה חצל בקדושין מספקא ליה וכיון דלא ידעינן מי כוח נקרא חדם חשוב לא"כ לעולם יש להסתפק דלמא חדם חשוב הוא ואפילו חנן לא חשבינן ליה לחדם חשוב דלמא לגביה דידה חשוב הוא וחשיבות היא חלוה שקבל ממנה ונהניה בפרוטה כמה שקבל ממנה ובפרט לפמ"ש כרמ"ח ז"ל בכלי פסח לעיין כסיבת דחשב חשובה חייבת בכסיבה ונשים דידן כולם חשובות ניהו ול"כ בחנשים דידן נמי מאן יבחין מי כוח חשוב ומי כוח לא חשוב ולכן סתם רבינו דנחנה היא ולחמר כוח מקודשת דלעולם יש לחוש שמא חדם חשוב כוח ואלו כוכ חמר בפי' בכהיא בגאה שקבלתי כוכ מקודשת ודאי ומכאיו שלא חמר כו"ל קדושי ספק והרמב"ם לשיטתיה ורבינו לשיטתיה דרבינו דלא כתב שו"ל בפירוש כרי חת מקודשת לי בהגאה שקבלתי ממך ל"א לעולם יש לחסתפוקי בכן ולכן כתב כב"ג דספק מקודשת כוח מ"ם כיהא דאמן מספקינן בחשובותו חבל הרמב"ם שכתב שו"ל בהגאה שקבלתי ממך כרי חת מקודשת ל"א בסתמא שלא אמר כלום חינה מקודשת והבן.

שוב ראיתי בתשו' הרשב"א סי' תרי"ג שכתב בשאל בכא שמעתא ובביאור מחלוקת רבינו והרי"ף והרמב"ם וכאריך כרבה שם ותמליה דבריו שלא מלאו לבו לחלוק על רבינו ולעשות מעשה אלא שפי' בשמעתא דבסתם בש"ס מיירי שאין חשובים וז"ל חשובה מסתברא לי שאין עושין מעשה בזה להקל לגמרי אלו להחמיר לגמרי חבל בדברי בעל הלכות ז"ל שאמר דספיקא הוי שאין לנו בח להכריח בין תרויות ולשים בין רחים ורבב ומכ"מ כך נראה שבברייתא כולה בסתם בש"ס שאינם חשובים מדקאמרינן בסמוך גבי כיצד מנה ואקדש אחי לך בחדש חשוב אלמא דעד כאן לא חיירי בחדש חשוב וכו' ע"ש דבסוף כעלה שוב דאין לעשות מעשה ואל"כ י"ל דרבינו נמי לא פליג בבא אלא דמ"מ ס"ל בכרמ"ם דעכ"פ לריך לחכם להבחין מי כוח חדם חשוב ובזכ"ז דאין בידינו להבחין וליכא חכם אלא שאין סמכינן אהבאתא זו ולכן כתב רבינו דלעולם הוי ספיקא וכנ"ל ועיין ש"ע א"ח סי' כ"ז ס"ט ובבי"ם שם סקכ"ג ודוק.

נד) ומש"ה מפני מה לא תקנו זמן בקדושין. יבמות דף ל' ע"ב וכולן שהיו בהן קדושין אלו גרושין בספק כרי אלו בלרות חולצות ולא מחייבמות כיון ספק קדושין זרק לה קדושין ספק קרוב לו ספק קרוב לה זהו ספק קדושין ספק גרושין כתב בכתב ידו ואין עליו עדים יש עליו עדים ואין בו זמן ובגמ' שקיל וטרי אלא אמר רבא כל שים בקדושין יש בגרושין ויש בגרושין מה שאין בקדושין וזהו דקדושין למעוטי מאי למעוטי זמן דליכא בקדושין כיון דאתא למ"ד משום פירי ארוסה ליה לה פירי אלא למ"ד משום בת אחותו ליתקין זמן ומשני משום דאיכא דמקדש בכספא ואיכא דמקדש בשטרא לא תקון רבנן זמן וכו' תב"ח משום דלא אפשר כיון ליעבד ליתאיב גבי דידה מחקה ליה ליתאיב גבי דידיה זמנין דבת אחותו כיון ומחפה עלה. ובגמ' גיטין י"ז ע"ח אימר מפני מה לא תקנו זמן בגיטין רבי יוחנן אמר משום בת אחותו ריש לקיש אמר משום פירות פי' משום בת אחותו וכיון דאשה אשת אחיו חזקה תחתיו וכולי חס עליה שלא תחנק וכותב לה גט בלא זמן ונותן לה וכשמידין עליה בב"ד מוליאה גט ותומרת גרושה כייתי ופטויה בתוהו זמן משום פירות שמזמן בגט ואילך אם ימכור בעל פירות נכסי מלוג שלה תגבם ואם לא יכיה בו זמן אם תחבע ממנו יאמר לה קודם בגט מכריזנו ובתוס' פי' שחדע כאשה מתי נכתב ונחתם בגט ולא תפסיד פירות עד שעת נתינה דמשעה שנחתם בגט כבר אין לו פירות. וע"ש דף כ"ו ע"ב ופסק רבינו כר"ל דמשום פירי ועיין רמב"ם פי"ב מה"א ה"ח-ג ובטע"ש ח"ע סי' ס"ט.

נה) ומש"ה אמר שמואל בקדושין כו'. (קדושין כ' ע"ב) אמר שמואל בקדושין נתן לה כסף ושוה כסף ואמר לה כרי אח מקודשת כרי אח מאורסת כרי אח (לי) לאנתו כרי זו מקודשת כריני חיישת כריני בעלך כריני ארוסך אין כאן בית מיחוש וכן בגירושין נתן לה ואמר לה כרי אח משולחת כרי אח מגורשת כרי

לה הרי את מקודשת לי הרי את מאורסת לי הרי את לאינתו הרי זו מקודשת, הריני אישך הריני בעליך הריני ארוסיך אין כאן בית מיחוש, וכן בגירושין נתן לה ואמר לה הרי את מגורשת הרי את משולחת הרי את מותרת לכל אדם הרי זו מגורשת, איני אישך איני בעליך איני ארוסיך אין כאן בית מיחוש. (שם ו') ת"ר אס"ק שב"ז סימן. הרי את אשתי הרי את ארוסתי הרי את קנויה לי מקודשת, הרי את שלי הרי את ברשותי הרי את זקוקה לי הרי זו מקודשת. וליתנהו כולהו בחדא זימנא, תנא תלת תלת שמעינהו וגרסינהו. נן הי' מדבר עם אשה על עסקי גיטה וקידושיה ולא פירש, רבי יוסי אומר דיו רבי יהודה אומר צריך לפרש, אמר רב יהודה אמר שמואל והוא שעסוקין באותו ענין וכן א"ר אלעזר הרי את מקודשת לי. נגמ' לח גרס לי וכ"כ רש"י הרי את מקודשת ולח גרסינן לי ור"י כזקן הרי את מקודשת ולח אמר לי ידיס שחין מוכיחות דלח מצאר מקודשת למי לעלמו חו לחחרים וכחב כר"ן ונגמ' גרסינן במימריה דשמואל הרי את מקודשת בלח לי ומקשינן עלה נגמ' למימרח דסבר שמואל ידיס שחין מוכיחות כויין ידיס וכח תנן כו' ומפרקינן הכח במחי עסקינן דחמר לה לי אי הכי מחי קמ"ל וכו' ולענין הלכה קיי"ל דידיס שחין מוכיחות לח כויין ידיס והכח דחמר לה לי ע"כ: הריני אישך כו'. אין כאן אפילו ספק קידושין דכי יקח כחיב ולח יקח עלמו לה ודגירושין אין כאן בית מיחוש אף לפוסלה מן ההכוחה: וליתנהו כולהו בחדא. למ"ל למיחני מקודשת מקודשת הרי זימנין: הדה מדבר כו'. ונתן לה גיטה או קידושיה ולא פירש: שעסוקין באותו ענין. כלומר ר"י דיו והוא שהיו עסוקין בדיבור עסקי

משנה הלכות

חת מוחרת לכל חדס הרי זו מגורשת חיני חישך חיני בעליך חיני חרוסך חין כחן בית מיחוש. ח"ל רב פפח לחבי למימרח דסבר שמואל ידיס שחין מוכיחות כויין ידיס והכחן כחומר חכח הרי זה גיר והויגן בה ודילמח חכח בחמניח קחמר ואמר שמואל והוח שהיה גיר מובר לפניו כח לחו הכי לח הכח במחי עסקינן דחמר לי חי הכי מחי קמ"ל הני ליחני בחרחי קמ"ל הכח כחיב כי יקח ולח יקח חת עלמו והכח כחיב ושלחה ולח ישלח חת עלמו פרש"י ליחני בחרחי דקחמר בהו חין כחן בית מיחוש בין דקדושין בין דגרושין.

ובתב הר"ן ז"ל דמעיקרח גרסינן במימרח דמר שמואל הרי חת מקודשת בלח לי ומקשינן עלה למימרח דסבר שמואל ידיס שחין מוכיחות כויין ידיס ומשני דהכח נמי בחומר מקודשת לי חי הכי מחי קמ"ל הני חרי ליחני בחרחי קמ"ל גבי קדושין, וכחב דלענין הלכה קיי"ל ידיס שחין מוכיחות לח כויין ידיס והכח דחמר לה לי כדשנינן דהכח מילחח פלוגחח דחביי ורבח הוח בפ"ק דנדרים ורבח הוח דחמר לח כויין ידיס וקיי"ל כוותי' וכיון דמסקינן בריבח דחמר לה לי משמע לכחורה דה"ה בסיפא נמי גבי גט דחמר מינחי חבל הרב חלפס ז"ל הזכיר בקדושין לי ולח הזכיר בגירושין מינחי ונוחנין טעם לדבריו כיון דכחיב בגט מינחי חו לח ירין ולח נרחה לי ופי' הר"ן דבפלוגחח דחביי ורבח בידיס שחין מוכיחות בנדרים דף כ' פליגי ר' יהודה ורבנן וחביי כרבנן ורבח כר"י ומשני רבח חנח דחמרי חפילו כרבנן ושחני גט דחין חדס מגרש חשח חבירו ות"ל בגט י"ל דהויין ידיס ולח בקידושין ושפיר פסק רב חלפסי ז"ל בגירושין דלח בעי מינחי וכן דעח הרמב"ם ז"ל ע"ס ונרחה דזה ג"כ דעח רבינו דבקדושין כחב לי ובגרושין לח זכר מינחי.

ודע די"ח דבקידושין חפילו לח חמר לי מ"מ מקודשת מספק דחמ"ג דקיי"ל ידיס שחין מוכיחות לח כויין ידיס מ"מ לענין גיטין וקדושין חזלינן לחומרח חבל מדברי רבינו מבואר דס"ל דחין כחן בית מיחוש ומשמע בכולהו ואפילו בלח חמר לי ודוק. ומ"ש ח"ר חס"ק כו' עיין לעיל ס"ק נ"ב.

נו) ומ"ש רבינו כיה מדבר עם חשה כו'. תנן בחס בחשה על עסקי גיטה וקידושיה וכו' וכוה שעסוקין בחותו ענין. כלומר למעוטי מענין לענין דכיינו שפסקו לדבר מענין קדושין ממש וכיו מדברים בדברים חחרים חע"פ שהם מנרכי זווגן כגון כמה יש לך נדוניה וכמה שדוה וכרמים יש לך להחפרנס מהן אפילו הכי לח הוו קדושין. ונגמ' קדושין ו' פליגי בה רבי חומר וכוה שעסוקין בחותו ענין ור' חלעזר בר"ש חומר חע"פ שהין עסוקין בחותו ענין ומפרשינן מענין לענין ובחותו ענין כלומר חע"פ שנחעסקו מענין לענין ומיהו עדיין מדברים בחותו ענין כלומר בדברים חחרים שהם מנרכי הזווג ונגמ' מסיק חמר רב כוהא חמר שמואל הלכה כרבי יוסי.

והרמב"ם פ"ג מה"ח כ"ח כחב כיה מדבר עם החשה על עסקי הקדושין ורלחה ושמד וקידש ולח פירש ולח חמר לה כלום חלח נחן בידה חו בעל כוחיל וכן עסוקין בענין דיו וחינו לריך לפרש וכה"ה כחב ודע

קידושיכן מד שמת נחיכה: **מנא** ידעה. כיון דשמת נחיכה לא מוסקין נדיבור בקידושין מגו ידעה שלשם קידושין הוא נותנם לה א"ר אושעי' והוא שעסוקין באותו ענין, כתנאי רבי אומר והוא שעסוקין באותו ענין ור"א ברבי שמעון אומר אע"פ שאין עסוקין באותו ענין. אי אין עסוקין באותו ענין מנא ידעה מאי קאמר לה, אמר אביי מענין לענין ובאותו ענין. אמר רב הונא אמר שמואל הלכה כר' יוסי. **נז)** (שם ע"ב) אמר אביי המקדש במלוה שתחילה נכך וחע"פ שדברו כבר נכך כרי פסקו בפסק: **מענין** לענין. שפסקו מלדבר בקידושין ממש וכיו מדברים בדברים אחרים ומיהו גם זה לגרכי זווגם כיה כמו כמה יש לך נדוניא וכמה שדות יש לך להחפרנם מכס: **המקדש** במלוה

משנה הלכות

דהמפרשים נחלקו בעסוקין מענין לענין בחותו ענין כגון שפסקו מלדבר בקידושין ממש וכיו מדברים בדברים אחרים אלא שכשם נורך זווגם ולא פירש. וכרב נעל כעיטור ז"ל (קידושין רמ"ח) כתב שאינה מקודשת וכרשב"ם ז"ל כתב שכיון מקודשת וכניא רחיב מן התוספתא פ"ב ט"ו ועיין ש"ע סי' כ"ז. ועיין ר"ן שכתב וקיי"ל הלכה כרבי מחבירו ח"כ ס"ל דוקא עסוקין בחותו ענין ול"ע.

ובגמ' עוד שם ת"ל רב יימר לרב חסי ואלא כת דתמר רב יהודה תמר שמואל כל שאינו יודע בטיב גיטין וקדושין לא יכתוב לו עסק ממכס תפילו לא שמיע ליה כת דרב הונא תמר שמואל ת"ל אין הכי נמי. פי' לא שמיע ליה דהלכה כרבי יוסי נמי נימא דלא יכתוב לו עסק ממכס כלומר מי שכיחא כת אי לא שכיחא שיכתוב תדם נותן גט לו קידושין לאשה ואינו מפרש, ואם נתמנה תדם לגיטין וקדושין לריכין אנו להודיעו כת דרב יהודה תמר שמואל שלא יכשל בה ת"ל תככ"נ.

נז) ומש"ה תמר תניי המקדש במלוה וכו'. בגמ' שם ו' ע"ב תמר תניי המקדש במלוה אינה מקודשת בהנאת מלוה מקודשת ואסור לעשות כן מפני כערמת רבית ופריך כתי הנאת מלוה כ"ד תילימא דתזקפה דתמר לה תרבע בחמשה כת רבית מעלייתא ומוד כיינו מלוה לא לריכת דתרווח לה זמן ופרש"י אינה מקודשת דקיימא משדה מפרון גמרינן דיכיב מידי בשמת קדושין ומלוה להוצאה ניתנה וכבר כיה שלה ומעות תחרים כיה חייבת לו תילימא דתזקפה מעיקרא תרבעה בחמשה ושתא תמר לה כתקדשי לי בזוז חמישי רבית מעלייתא כיה ותמתי קרי לה כערמת רבית. ומוד כיינו מלוה שתף בזוז כזה כבר מחוייבת ומומדת. ל"ל דתרווח לה זמן הלוותו ותמר לה כתקדשי בהנאה זו שתת כיית נותנת פרוטה לתדם שיפייסיני על כך תו לי ותפי' לתגר נעד לא דמי כלל ותם פי' לה כך מקודשת וכערמת רבית כוא דכויא ולא רבית גמור דלא קץ לה מידי ולא שקיל מינה כו' ס"ק.

ותתום' שם ד"ה דתרווח בקצו עליו כיון שכוא נותן לה פרוטה זו בקידושין ולא נתן לה כלום כוי כתלו נתנה לו פרוטה ממש וכוה רבית גמור לכן פר"ת דתייתי הכא שכיתה חייבת מעות לתדם תחר וכגיע זמנו לפרוע ובא זה ונותן למלוה פרוטה לתרווחי לה זימנא וקידשה בתותה כנאה עוד בקצו כתום' תמתי מוקי לה בתרווח לה, בתחילת כלוותה כיה יכול להמתיד בהנאת מלוה מקודשת כגון שהמקדש נותן למלוה פרוטה וכו' וי"ל בהנאת מלוה משמע מלוה שכיתה עליו כבר ס"ק.

ומיהו דשת רבינו בשת מוקי בתחלת כלוותה ופי' דתרווח לה זמנא תין הכוונה שכיתה חייבת לו מעות כבר תו תתר כי' חייב לו כדשת ר"ת אלא שהמלוה בתחילת כלוותה תמר לה לכתי תיתתא שלותה ממנו מעות שנעשם מיקר כלוותה כיתה חייבת להחזיר לו לתר שלשים יום כדין שתם מלוה ותמר המלוה בשת בהלוותה דהא כלוותה שתי מלוה לך במקום שתי לריך למשקלה ממך לתר שלשים יום תכיה תלך כתי כלוותה עוד עשרה ימים ס"ה תרבעים יום במקום שלשים יום ותמר לה דבכניה בנאה שמתריך לה בזמן במקום שלשים יום שהוא שתם זמן ג"ד הוא מתריך לה מדנפשיה עוד עשרה ימים בכהוא בנאה דכנך עשרה ימים תתקדם לי ובזה כיה מקודשת וממילא תתי שפיר קושית התום' דתמתי לא תמר בתחילה דתכ"ג דתמר כן בתחילת הלוותה וגם לא לריך לדתוק כר"ת דמיירי בתדם תחר שכיתה חייבת מעות לתדם תחר וגם לא תקשה מהא דפ' תיזהו נשך דשרי ליה לתינים למימר לתבריה שקול ד' זוזי וליכא כתן כערמת רבית כלל ורבינו לא ס"ל לתלק דנרתה כשלותו ודו"ק.

והרי"ף ז"ל כתב בנאת מלוה כיכי דמי כגון דמטת זימניה למגבת מינה ותרוה לה זימנא ותמר לה בבכיה בנאה דתרווחנא ליך עד זמן פלוני מקודשת וכתב עליו כר"ן דכרי"ף כיון לפרש"י ז"ל תבל כרמב"ם ז"ל פ"ב מכ"ת בלריך שילוה תותה מתה מעות ויתמר לה כרי תת מקודשת לי בבנאת זמן שתרויה לך במלוה זו שתכיה בידך כך וכך יום וכו' ופירשו רבותי בנאת מלוה דברים שתין רתויים לשמען ע"כ וכתב עליו כר"ן ז"ל דנרתה שכוא דותה דברי כרי"ף ז"ל וסובר שתם

אינה מקודשת, בהנאת מלוה מקודשת ואסור לעשות כן מפני הערמת ריבית. האי הנאת מלוה היכי דמי, אי נימא דאוזפה ארבעה בחמשה ריבית מעליתא היא ועוד היינו מלוה, אלא דארוח לה זמנא דאמר לה האי מידי קא מוזיפנא ליך חלופיה ההוא דבעינא משקליה בתר תלתין יומי ליהוו גביך עשרה יומי אחריני ובההוא הנאה דהנך עשרה יומי איקדש לי מקודשת. **נח)** ובמלוה גרידתא שאין עליה משכון וליכא פרוטה בהדה קאמרינן דלא תפשי בה קידושי. **נט)** והני מעליתא כיון. ולמאי קרי ליה כהערמת ריבית: **ועוד** כיינו מלוה. שלף כזוז כזה כגר מחוייבת ומומדת: **דארוח** לה זמנא. פי' זמן כלוחתו ופי' רגינו דכיינו שארוח לה יותר משלשים יום דסתם כלוחה שלשים יום, וזה בחיוב שחייבה כתורה אם כסף חלוה, ויותר אין עליו מלוה ומיוב להלוות ולחת כוח ולחרוח לה זימנא ליותר משלשים יום עשרה ימים לחריגת סך הכל ארבעים יום ובכיון הנאה כיון מקודשת והערמת ריבית כיון ולא ריבית ממש ועיין מכ"ג: **שאין** עליה משכון. עיין קידושין לה כמקדשי לי במלוה שכלויהין: **אינה** מקודשת. דקיימה משנה שפרון גמריען דיכיב מידי בשעת קידושין ומלוה להולחה ניחנה וכגר כמעות כן שלה ומעות לחריה כיון חייבת: **בהנאת** מלוה. מפרש ולחזיל: **ריבית** ממש.

משנה הלכות

הלוה לוחה כגר לע"פ שהוא מחריך לה מכשיו כזמן כיון דהשתא לא יכיב לה מידי ליכה מקודשת ולמה עליו שכרי מ"מ הוא מהנה לוחה בשו"פ בהרווחת זמן שהוא הנאה של הוא פרוטה לה ועיין ב"י ח"ע סי' כ"ח מה שהאריך שם בד"ה ומ"ש אבל אם אמר לה כו' ובח"ד שם וכר"ן כתב. ובמרדכי הביא בשם הר"ח לחרוח לה זמניה כגון שהגיע בזמן המלוה ופרעתו וחזר והלוה לה עד זמן אחר ואמר לה כהקדשי לי בהנאת מלוה זו והשתא יש בסף בשעת לקיחה דומיא דקיחה קיחה משדי שפרון ואף הנאה יש בה ש"פ דהוה יכיב לה לחיניה דהוה רחים ליה לפיוסיה לחרווח לה זימנא אבל מי לא פרעתיה וארווח לה זימנא ובכיון הנאה מיקדשה ליה לא ע"כ ובח' אע"פ שם אות ג' כתב וכן נראה מלשון הלכות גדולות וכן כתב המי"י ועיין בפי' הר"ן וכו'.

ולפענ"ד הרואה יראה דאין דעת רגינו הר"ח ואדרבה דעת הר"ח לפמ"ש המרדכי דוקא לאחר שהחזירה המעות ולא מחמילה אבל דעת רגינו אדרבה דבשעת הלוחה הוא אומר לה דמרווח לה זימנא אלא שאינו מחנה בעיקר ההלוחה כלומר שהוא מלוה הלוחה על שלשים יום בלי שום תנאי וכדרך חיוב מן התורה להלוות אם כסף חלוה ובלי רבית. אלא דסתם הלוחה שלשים יום והוא בשעת הלוחה אומר אתן לך יותר משלשים יום שזה הבר יהא מגדר סתם הלוחה ואינו מחויב להלוות על יותר משלשים יום וע"ז אומר ארויח ליך עוד עשרה ימים ובכיון הנאה אחקדש לי הר"ג לא הוי רבית ממש שהרי הלוה לה על מנת שלשים יום בלי רבית ח"ה הרי אין מנקש רבית ועל הרווחת זמן שמנקש שאחקדש לו נראה הערמת רבית ולא רבית ממש ומכאן כי זה דבר אחד ול"ע שלא הרגישו בזה הפוסקים בדברי רגינו. ועיין לעיל ס"ק י"ח.

נח) ומ"ש ובמלוה גרידתא כו' בגמ' מ"ו ע"ח אמר רבא ב"מ מדרב אחי חלא ב"מ המקדש במלוה אינה מקודשת וב"מ המקדש במלוה ופרוטה דעתה לפרוטה וב"מ מעות בעלמא חוזרים. ופרש"י וב"מ פרוטה ומלוה דעתה לפרוטה מדשנייה למחני' הכי דהי יש בחרווה ב"פ מקודשת ואע"ג דקמייתא מלוה הוי בהדה ובכולהו קדשה דהא כללא קאמיב ליה גבי מנחת וקאמר דאם יש בכולן ש"פ מקודשת אלמא קידושי אכולהו קיימי אפ"ה גבי אוכלת דהוו להו מלוה ופרוטה מקודשת באחרונה וע"ב דף מ"ח ע"ב בין ת"ק לר"י אינה בייחיו שכירות בין ר"ג לר' יהודה בשעת אינה בייחיו מלוה ופרוטה מר סבר מלוה ופרוטה דעתיה אמלוה ומ"ם דעתיה אפרוטה וז"ם רגינו ומלוה גרידתא שאין עליה משכון ולינה פרוטה בהדה קאמרינן דלא תפשי בה קידושין וק"ל.

ועיין ש"ת הרשב"א (סי' אלף רל"ג) דהמקדש במלוה ופרוטה למ"ד דעתה אמלוה כלומר אף על המלוה ואינה מקודשת לפי שדעתה אף על מה שאין אשה מתקדשת בו וממנו נשמע דכל המתקדשת בדבר הראוי לקדושין ובדבר שאינו ראוי אינה מקודשת ועיין תו"ח סנהדרין י"ט שאול סבר מלוה ופרוטה דעתה אמלוה ודוד סבר דעתיה אפרוטה והקשה דהא כבר אמר שאול המקדש במלוה אינה מקודשת ותי' שמח·י"ל כיון דקיי"ל כל המקדש אדעתיה דרבנן מקדש וכיון דקיש לכו לרבנן דהמקדש במלוה ופרוטה דעתיה אמלוה בעלה דעתו אגל כל אדם ואין קידושיו קדושין דאפקעי רבנן לקדושין מיניה ועיין מרגנ"י אות י"ט שם.

ומ"ש שאין עליה משכון עיין קידושין ח' ע"ב קדשה במשכון וכו' ובש"ע סי' כ"ח.

נט) ומש"ה וכגי מילי היכי דלא בעלה כו'. כתובות

ח' ע"ב: המקדש במלוה ובעל כו' לריבה כימנו גט. דתין תדם טובה בעילתו בעילת זנות ויודע שתין קידושין במלוה לחוד וגמר ובעל לסם קידושין: דקדיש בתיסורי כהתה. דלת שוו פרוטה ותפילו כיה יכולה ליכנות בכסף וכגון בפק"ג תו שכיתה חולה

מילי היבא דלא בעלה, אבל קדיש במלוה גרידתא ובעל צריבה גט מיניה (כתובות עו.) דאמר רב יוסף בר אבא א"ר מנתם א"ר אמי המקדש במלוה ובעל, על תנאי ובעל, בפחות משוה פרוטה ובעל, צריבה הימנו גט. ם) והיבא דקדיש באיסורי הנאה לא הוו קידושי, ודאי זבינהו וקדיש בדמייהו הוו קידושי, דתנן

משנה חלכות

ע"ד ע"ת תמר רב עולת בר תנת תמר עולת תמר רבי תלעזר המקדש במלוה ובעל, על תנתי ובעל, בפחות משו"פ ובעל דברי הכל לריבה כימנו גט תמר רב יוסף בר תנת תמר רבי נתמן ת"ר תמי המקדש בפחות משו"פ ובעל לריבה כימנו גט בהת הוא דלת טעי תבל בהך טעי תמר רב כהנא משמיה דעולת המקדש על תנתי ובעל לריבה כימנו גט זה היה משכה ולת היה כת ניד תכמים להוליתה בלת גט לתפוקי מהתי תנת דתמר רב יהודה תמר שמואל משום רבי ישמעאל והוא לת ינתפכה תסורה בה ינתפכה מוחרת ויש לך תחרת שתף ע"פ שלת ינתפכה מוחרת ותיזו זו שקידושיה קידושי טעות שתפילו גנה מורבב על בחיפה ממתנת והולבת לה ע"כ.

והגראה דרב תמי פליג תדרבי תלעזר ותמר דהמקדש בפמשו"פ ובעל הוא דלריבה גט תבל המקדש במלוה תו על תנתי ובעל תינה לריבה כימנו גט מ"ט בהת הוא דלת טעי לבייות סבור שפחות משו"פ יהיו קדושין כילבך גמר ובעל לשם קדושין ע"ם וברש"י ומיין תוס' שם ד"ה דברי הכל. וברת"ם בחוספות הגי"ל סי"ב כתב תר"י תמר רב נחמן הוי המקדש בפשמו"פ ובעל לריבה כימנו גט דתין תדם טובה בעילתו בעילת זנות תלת בציה ברי"ף המקדש במלוה הוי משמע דס"ל דתינה לריבה גט לפי שתין הכל יודעין שהמקדש במלוה תינה מקודשת הלבך תינו בועל לשם קידושין. בתב בהלבות גדולות המקדש במלוה ובעל לריבה כימנו גט וכ"ב הרמב"ם פ"ז מה"ת וכן רתוי להחמיר ע"ב.

ואשר נרתה בדברי רבינו ז"ל דהי' לו גירסת תחרת בגמ' דרב יוסף בר תנת תמר רב נחמן תמר רב תמי לת פליג תדרבי תלעזר תלת תבולהו הלתי דתם הדם ובעל לריבה כימנו גט ובהת תחייבת קושית הר"ן על הרמב"ם בחוספות הגי"ל שהקשה תמה שבתב הרמב"ם ז"ל בפ"ז מה"ת המקדש במלוה ובשוה למקדש בפחות משו"פ שהניהם הוא סובר לריבה כימנו גט ובתב ולת ידעתי למה פסק בן במלוה שתפילו הוא סומך תמימרת קמייתת דעולת תמר ר"ת מנת ליה דהמלוה תחרין לריבה גט ותע"ג דכייל ליה בפמשו"פ הת כייל ומי בהדה המקדש ע"ת ובעל ולמסקנת דהמעתין תינה

לריבה גט תלת מספק ותפילו נתמר דר"ת כתבי ס"ל דתין תדם טובה בעילתו בעילת זנות ולריבה גט דקתמר בהלבו מן הוראי קת תמר תבתי היבי נסמוך עליה לקולת שהם בת תחר וקדם לת ניתוב לקדושיו היון דר"ת פליג עליה ותמר תבל בהך טעי ומשום הבי מחוורתת דפסקת דפמשו"פ לריבה בודתי גט תבל מלוה הרי הוא בעל תנתי ולריבה גט מספק תבל תחרים מחמירים עוד לומר דבפמשו"פ ומי תינה לריבה גט תלת מספק היון דלת תשבתן תיפבת בגמ' ע"ם.

איברא דה"ה שם הכ"ג בתב לפיבך המקדש על תנתי בו' וכן המקדש בפחות משו"פ בו' תע"פ שבתב רבינו וכן חילק בין דין זה למקדש על תנתי וכו' והטעם לב' חילוקים וכו' וזהו שבדין התנתי תמרו בגמ' ולת היה בת נתכמים להוליתה דמשמע דספק הוא וכתן תמרו המקדש בפמשו"פ ובעל לריבה ממנו גט וסובר רבינו דהוא הדין ודתי למלוה וכן פסקו בה"ג זהו דעת רבינו ע"ב ועיין כ"מ ולח"מ שם ועיין ביתור הגר"ת שם.

אבל מדברי רבינו משמע דהיה לו גירסת תחרת בגמ' וב"ע ס"ל דבכל הני לריבה גט ולת מחלק בלל בינייהו ומסקנת דתמר רב יוסף בו' תמר רב תמי המקדש במלוה ובעל על תנתי ובעל בפחות משו"פ ובעל לריבה כימנו גט ומשמע בסתמת ול"ע שלת הרגישו בזה רבותינו ז"ל. ועיין ב"ע ת"ע סי' כ"ח בתריבות.

ם) ומש"ה והיבה דקדים וכו'. משנה שם ני"ו ע"ב בלשון רבינו. ובגמ' יליף לבו תחד תחד בערבה מנלן דתניה ערבים לת יתבל תין לי תלת תיסור תבילה בהתה מנין בו' ת"ל וערבתם ערבתו לרבות תת בולם. בבללי בברם מנלן. תמר תזקיה תמר קרת פן תקדם פן תוקד תש. שור בנסקל מנין. שנתמר סקול יסקל השור. בבהתה מנין ת"ל ובעל השור נקי בו' בעגלה ערופה מנלן. בפרה בתיב בה בקדשים, וקדשים תסורים בבהתה. ליפורי מלורע מנלן יליף מבשיר ומבפר מבתון לפורי מלורע שבן תון לעיר ממבשיר ומבפר בפנים שבן תשם מלורע. ולפורי מלורע תחסר בהתה משמע שחיטה ר"ל בלפור בשחוטה בלבד דהשתא הוא

(קידושין נו:) המקדש בערלה ובכלאי הכרם ובשור הנסקל ובעגלה ערופה ובצפרי מצורע ובשער נזיר ובפטר חמור ובבשר בחלב ובחולין שנשחטו שים נב סכנב (ועיין מסנב למלך בתריכות):

משנה הלכות

מותר בהכילה. ועגלה ערופה יריחה חלב נחל חיתן לסרחה. בפטר חמור לחתר טריפה ודברי הכל. בבשר בחלב. דחנח דבי ר"י לח חבשל גדי בחלב חמו ג"פ לחד חיסור לכילה ולחד חיסור בנאה ולחד חיסור בישול. וחולין שנשחטו בעזרה. דכחיב כי ירחק ממך המקום וגו' יכול לח יחכלנו חבל יטילנו לכלב ת"ל לכלב חשליכון לחותו, לחותו לחתה חשליך לכלב ולח לחתה חשליך לכלב חולין שנשחטו בעזרה וכו' וכחיב ושחטו ושחט לחותו ושחט לחותו חלחה קרחי וכו' וחניח השוחט לח טריפה וכן השוחט ונמלחה טריפה זה וזה חולין בעזרה ר"ש מחיר בהנחה וחכמים לוסרים.

והרמב"ם פ"ב מה"ח כ"ח כתב המקדש בדבר שהוח חסור בהנחה כגון חמץ בפסח לו בשר בחלב וכיולח בהן משהר ליסורי הנחה חינה מקודשת ובמשנה לח זכרו כלל חמץ בפסח וכבר דברו מזה למה בשמיטו במשנה חמץ בפסח ועיין חום' שם והרמב"ם כוסיף ולפילו בי' חסור בהנחה מדבריהם כגון חמץ בשעה שיש מיום י"ד חינה מקודשת ועיין ה"ה שם ובעור ל"ע סוסי' כ"ח ועיין לח"מ ועיין רמב"ם פ"ז מה' תרומות ה"ח ומהרש"ל כחונות ל"ד ובהגהות רע"ח ובעלו"ח סי' תמ"ג ופיה"מ להרמב"ם פ"ב דפסחים. ועיין רלח"ם קידושין כג"ל דמחלק בין חמץ בפסח שעיקרו מדלורייתה לכן לפי' בחמץ דרבנן המקדש חינה מקודשת ובין חולין שנשחטו בעזרה לר"ש דכל חיסורו מדרבנן ומקודשת והביה"ש ל"ע סי' כ"ח ס"ק מ"ח הקשה על רבינו הרלח"ם ועיין קרבן נתנחל (חות ד') מה שכתב שמינו קושיח.

ואציג גרגיר חחד בעין המקדש בחיטי קורדניתה וחמיה בדברי הב"מ שפי' בדברי רש"י דבאמ"כ לח שייך הפקר ב"ד.

ודע שנחקשיתי בימי הפסח בסוגיח דחיטי קורדניתה פסחים ד' ע"ח שיטת רש"י ורמב"ם דהמקדש לפילו בחרי דרבנן כגון חמץ נוקשה ושעות דרבנן חינה מקודשת ובש"ע ל"ע סי' כ"ח כתב דבאמ"כ דרבנן לגמרי מקודשת והב"ח סקנ"ב הסביר שיטת רש"י ורמב"ם ז"ל מידי דהוה לחקדש בשידי פסולים מדרבנן, לו מידי דהוה לחקדש בשעות שנקנה לו בקנין משמד שבשתן, וכיון דבאמ"כ מדרבנן חינו נותן לב כלום, וכל דחקדש בדשתה דרבנן מקדש, וקדו"ז בחבני מילואים שם דחה דבריו וכתב דבאמ"כ דרבנן לח שייך לומר בהפקר ב"ד בהפקר דחפילו בחמ"כ דחורייתה לח כוי בהפקר וכמ"ש כריב"ם דחפילו מאמ"כ דחורייתה חית ליה זכיה וכונה בקלוב"ח סי' ת"ו ועוד דחה דברי הב"ח ע"ש.

ולפענ"ד פלח שברי רש"י בסוגין דחיטי קורדנייתה כתב להדיה בד"ה חפילו בחיטי וכו' ולח"ג דלחי חיסור בנאה חמץ דרבנן דשם ומפקע קידושי חורה ושרי ח"ה למלמה כה מחרלינן בכמה דוכחין כל דמקדש בדשתה דרבנן מקדש והפקר ב"ד בהפקר וכש בהקירו ממונו ברי דרש"י פי' להדיה דבטעם משום הפקר ב"ד בהפקר, ודברי הח"מ ל"ע.

גם רבינו הב"י בב"מ בפ"ב מה"ח כתב דבחרי דרבנן להרמב"ם חינה מקודשת לדשה ב"ה חבל הוה ז"ל חלק עליו וס"ל דרק בחד דרבנן חינה מקודשת להרמב"ם ומיהו בב"י סי' תמ"ג דלהרמב"ם חפילו בחרי דרבנן חינה מקודשת, חלח דבטניותי מלחתי ברמב"ם בפיה"מ ריש פ' כל שעה כתב להדיה דבחרי דרבנן נמי חין מועלין לקדושיו ול"ע. גם בח"י סי' תמ"ג חות ו' ילח לייש דברי הב"י וכתב דרש"י ורמב"ם מודים דבחרי דרבנן מועלין לקידושין ופלח שלח הרגיש הבר בדברי רש"י הנ"ל ודברי הרמב"ם בפיה"מ.

עוד רגע מדבר מה שרחיתי בחכ"ם ח"ח הנ"ל שחמה הירושלמי פ"ב דפסחים ה"ד וכתב וז"ל ותמוה לי מל הרמב"ן שבניח הב"י והח"י דס"ל דחמץ דרבנן ושעות דחורייתה חינה מקודשת וכו' ח"ה מחי מייתי הירושלמי רחי' מחמץ דרבנן כו', והדברים בשגה היולחים מפי השליח שברי בחמת הרמב"ן במלחמות שם פסחים הנ"ל מייתי דברי הירושלמי הנ"ל ונכה יסודו לפי דברי הירושלמי גם הרחב"ד בהשגות מל הרי"ף שם בניח דברי הירושלמי וה' יעיר עיני.

ותלמיד חחד כתב לי לייש דבריו דים לדייק בלשון רש"י פסחים שם שכתב וכש הפקירו ממונו דהפקר ב"ד בהפקר ולמה לח פי' נמי דשויוהו רבנן להכשף מחנה והניח משט"מ כחונות דף ג' דעת רבינו פרץ דלרש"י בהפקר ב"ד לח מהני חלח מטעם חפקטינהו ולפ"ז בפסחים נמי ל"ל משום דחפקטינהו ודחק לפרש ע"פ דעת הב"ח ח"ח סי' של"ג חות כ"ד, ע"ש.

ולפענ"ד פשוט דכוונת רש"י כפשוטו דכפקר נ"ד כפקר וממילא כיון שכפקירו ממונו חין כאן קידושין וכח דקשה דח"כ אמאי לא פרש"י דמעות מחנה כמו שפי' בכתובות דף ג' ועוד בכמה דוכתי לפענ"ד י"ל בחרי אגפי אלו יאמר פשוט דבכל מקום דמקדש במעות שמותרין בהנאה ואנן אמרינן אפקעתא לריך לומר דהמעות מחנה דאל"כ לריכה לאזור המעות עיין קידושין מ"ו ע"ב וס"מ מעות בעלמא חוזרים וקמ"ל ככח אפקעינהו לקידושין והמעות מחנה וכיינו במקום שהמעות מותר בהנאה אבל במקדש בחסכ"ג דרבנן ח"ת לומר דהמעות מחנה אבל גם לה המעות אסור בהנאה דאיתי קורדנייתא אסכ"ג ניתנו מדרבנן עכ"פ ולכן לא יכול לומר המעות מחנה אלא כפקר נ"ד וגם היא אסורה ליהנות מהמעות.

או יאמר דהיכא דבשעת קידושין אמרינן דלא אלו בקידושין וכגון במקדש בחיתי קורדנייתא וכיולא בזה שפיר אמרינן כפקר נ"ד כפקר והכא מיד כפקירו את ממונו וכל המקדש אדעתא דרבנן מקדש וא"כ ליכא כאן ממון כאה להחקדש ולא אלו קידושין כלל מיקרא וכל"ג לא אמרו אפקעינהו רבנן לקידושין מיניה דמעולם לא אלו בקידושין ואין לכאה מה להפקיע אלא כפקירו בממון וממילא לא יחולו בקידושין וממילא אחי שפיר כאן בפסחים שבי' קשה לי' לרש"י ותע"ג דאחי איסור בנאת חמץ דרבנן דשם ומפקע קידושי תורה ושרי ח"ת לעולם בא מחרלינן בכאה דוכחין בל המקדש אדעתא דרבנן מקדש וכפקר נ"ד כפקר וכא כפקירו ממונו כלומר וכיון שכפקירו ממונו א"כ לא אחי איסור אמן דרבנן ומפקע קידושי דאורייתא דבקידושין מעולם לא אלו כלל, אבל בכתובות ובימות דבאת מיירי דבשעת קידושין היו קידושין גמורין אלא דאבשיו בשעת נתינת בגט מעות דאשה אלא בבוגן אי מעות מגדר מילתא אפקעינהו רבנן לקידושין למפרע בכ"ג שפיר קשה שבשי בשעת קידושין לא כפקירו נ"ד ממונו שבשי אד אבשיו דרו שניבם יחדיו בחיים ואשה והיו קדושין וגם היא בבר אבלה המעות בחור מעות אלה ובאיך יש לומר אבשיו שבפקירו ממונו ומאי מבני כפקר זה אבשיו שבבר המעות היו אלו שבבר באשה בנלה בבסף בכ"ג ליבא למימר מעות כפקר נ"ד שבפקירו ממונו למפרע ולא אלו בקידושין בלל ולבן ע"ב מעות דאפקעינהו רבנן לקידושין ומעות דבל המקדש אדעתא דרבנן מקדש שאמר בדא מעה ויערחל וכא לא ניחא לבו בבני קידושין ובמעות שנתן לה מחנה בם, אלא דלא אקשה באיך יהיו מעות אלו במחנה לאשה זו וע"ז קאמר מעות

כפקר נ"ד כי' כפקר ובידם ליתן מעות זה מחנה לה ובבן.

ובזה אחי שפיר מה שפרש"י יבמות ל' ע"ב אדעתא דרבנן תולה בדעת אבשים דבא בדא מעה ויערחל קאמר ואפקעינהו רבנן על ידי גט זה לקידושין מינה ושוינהו למעות דקידושין מחנה למפרע דכפקר נ"ד כי' כפקר ע"ב הבה דייק ואפקעינהו רבנן ע"י גט זה לקידושין ולמ"ל ע"י גט זה לימא בפשט ואפקעינהו רבנן ע"י כפקר נ"ד אמנם לפמ"ש אחי שפיר דבאת מיירי שבשת בקידושין לא כפקירו ממונו וא"ב אחיך אפשר היום להפקיר ממונו אלמפרע לאחר שבבר ממון שלה בן ומיין ר"ן נדרים פ"ב ע"א ד"ה ואני מסחפק, וכל שזבה בו אחר קנה בזוכה מן בכפקר וכו' קנין ממונו על זה היינו בעל. וא"ב בב"ג קנין ממון שבנלה באשה וקנאה בממון בזה היינו בעל אלא וע"ב קאחי עלה מדין דבמעות מחנה לה ומדין כפקר נ"ד ובקידושין כפקירו משום דעל אנאי על בדא מעה ויערחל קידם וא"ב בב"פ בני אדי ואדי טעמי ניתנו בקילור היכא דרולה לקדם ובשעת קידושין לא ניחא להו לרבנן בקידושין אלו בב"ג אמרינן כפקר נ"ד כפקר והכפקירו ממונו וליכא קידושין בלל אבל היכא דלאחר שקידם ולאחר זמן ראו אבמים להפקיע קידושיו אז בבר הטעם משום דקידם בדא מעה ויערחל ואפקעינהו לקידושין ע"י בגט ושוינהו למעות מחנה ובבן בי הוא דבר אדם בס"ד.

שוב דקדקתי בדברי רש"י בחובות דף ג' ורחיתי בטעה בדבר מפורש בדבריהם שם וז"ל קידם בניאה אאי אפקעתא מיקרא ליכא בשלמא על ידי גט בבר אע"פ שבקידושין קיימין מד שבשיו גזירת בבתוב הוא שבגט בורתו ומאיר איסורו אבבא ולבבא אבל זה שאינו גט אן בתורה ואאב מבשירו מפני דעתו על זה שקידשה על דעת אבמים ושניטלו ע"פ אבמים לריך אאב לומר שמיקרא לא יהיו קידושין וכו' וכמדייק בדברי רש"י ירחה שבאב בשלמא ע"י גט בבר אע"פ שבקידושין קיימים מד שבשיו גזי"ב הוא כו' ובקושיא בי' אלו על שהיו בקידושין מד שבשיו. וגם בסמוך שם בל המקדש אשה על דעת שבניהו אבמי ישראל ביישראל הוא מקדשה שיהיו קיימין קידושין לפי דברי אבמים ויהיו בטלים לפי דברי אבמים על ידי גיטין שבבשירו אבמים ע"ב ומבואר נמי דאחם מיירי רק בחופן שבקידושין היו קיימין מד שבשיו ושבשיו רולה לבטלם ולנאקם בגט זה שבבשירו אבמים ולפיבך שפיר לא יבול לומר בטעם

בעזרה אינה מקודשת. **סא)** מכרן וקידש בדמיהן הרי זו מקודשת (שם נח.) מ"ט מדגלי רחמנא גבי ע"ז והיית חרם כמוהו כל שאתה מחיה ממנו הרי הוא כמוהו מכרן וקידש בדמיהן.

משנה הלכות

משום כפקר ד"ד חלה משום לפקמינכו ועיין נדרים ג' ע"ב כתומרת עמאב ומכ שכקשב כר"ן וחיכה למידק ובחוס' סם בשם רבינו חליעזר ומכ שחי' כס ובו"ק.

סא) ומ"ש רבינו מכרן וקידש בדמיהן מקודשת כו'. בשאנה שם ובגמ' ל"ח ע"ח מנלן מדגלי רחמנא בעבודת כוכבים (דברים ז') וכייח חרם כמוהו כל שאתה מכייב כימנה כרי הוא כמוהו מכלל דכל חיסורים שבתורה שרו ונילף מינה משום דכוב עו"כ ובניתים שני כתובים כבאים כאחד וכל שני כתובים כבאים כאחד אין מלמדין שניתים מאי הוא יובל הוא קודם תביב לכם מה קודש תופס את דמיו אף שניתים תופסת דמיה וכו' כניאת למ"ד אין מלמדין אלא למ"ד מלמדין מאי חיכה למימר מיעוטי כתיבי כתיב ככא כי חרם הוא וכתיב כאם יובל היה היה אין מידי אחרינא לא ע"כ.

וחקשו כתוס' אמאי חינה מקודשת הא שרי ליהנות ממנו אלא כדרך בגאתו וי"ל דמיירי דליכא שו"פ אלא כדרך בגאתו ת"ג דכיון שבאאב שבורה שים לב ליהנות דרך בגאתן ואינו כן לא סמכה דעאב ועוד בקשו אמאי לא אשוב במאני' פינול זוחר וטמא וחמץ בפסח ע"ש. וכנה כתבו כרא"ש פרש"י בע"ז דף נ"ד ד"ה למעוטי דאיכו אסור לאיאבנויי מאותן דמיס שמכר ואפ"ה כאאב מותרת שאין דמי מרלה לגבי דידה ואע"פ שנהנה הוא במה שמקדשת לו מ"מ גבי קדושי אאב לא כאמירו כל כך ולא אסרו ליקח מכנך דמיס אלא כגון כלים ופירות שבות דבר כניכר ולא קדושי אאב ת"ג קידושי אאב כאירו משום פ"ו ומודה רש"י דמדאורייתא לדידיה נמי שרי ע"ש ועיין ר"ן מה שכאריך בזה. ועיין מש"כ לעיל אות י"ז.

ובירושלמי כאן סוף ס"ע מכרן וקידש בדמיהן מקודשת רבי חגי בשם רבי זעירי שאין תופסין דמיהן ת"ר חניגא זאת אומרת שמקדשין בגזל פי' לפיכך היא מקודשת לפי שאין תופסין דמיהן לאיסור ודייק מינה ר"ח שמקדשין בגזל דמאחר שאין תופסין דמיהן נשאלו גזל ניד המוכר וכרא"ש כאב דאי לאו כירושלמי לא קשה לי כי בתורת מקח באו כדמים לידו ואע"ג דמקח טעות הוא יכלס מניאו אבל כני זוזי לכולהה ניאנו ע"כ נראה דמפרש מכרן כייבו דלא ידע כלוקח שבס איסורי הנאה ושפיר הוב מקח טעות אבל י"ל דכירושלמי מיירי שמכרן כלומר ואמר להלוקח שבס איסורי הנאה ולא הוי מקח טעות ושפיר הוב כמעות גזל ליברא דאי ידע כלוקח וסבר וקבל ונתן כמעות ת"ב ידע דכמקח לאו כלום הוא ת"ב הו"ל כמעות מתנה ואפשר דאלוי במחלוקת בכמקדש אחותו אי כמעות מתנה או פקדון הוב. ועיין אב"ע סי' כ"ח (סב"ח) במקדש באיסורי הנאה כרבנן לגמרי שאין לו עיקר בדאורייתא וכו' מקודשת ואס באמן דאורייתא ושעות דרבנן או באמן דרבנן ושעות דאורייתא ספק מקודשת ואס באסב"ג לגמרי כגון אמן דאורייתא ושעות דאורייתא אינה מקודשת (סב"ג) עבר ומכר איסב"ג וקידש בדמיהם מקודשת ואס מכרם ליברא"ל ולא ידע כלוקח שהם אסב"ג ולקח במוכר דמיהם וקידש בהם ספק מקודשת ועין מל"מ פ"ב מב"ח ב"ח מב שבאריך בדין אס כיאב אשה חולה מסוכנת דשרו לה איסב"ג ועיין שעב"מ שם סוף ב"ג וביד במלך.

ודאיתי להגב"ק ידי"ע וידי"נ מרן כגרי"י קינדסקי נספרו קבלת יעקב למס' כריאות סי' י"ג באסב"ג אי יכולים בבעלים להפקיר בעין שור הנסקל שהוזמו עדיו ובדברי הקלוב"ח סי' ת"ו ובאות ב' כאב וז"ל וגם הא דמכרו אינו מכור כי' אפשר לפרש דזהו מעשה דאין לו דמים דהאוס' גיטין מ"ג ד"ב מי אינה עבדה משמע לפוס ריבעא דס"ל דדבר שאינו שוה ממון אינו במכירה אך יש לדחות דהלוקח אינו מחכוין לקנות אלא גופו אמנם הב"י יו"ד סוס"י רל"ד בניא בשם רב כאי גאון דמאן דזבין מחבירו דברים שאסורין בהנאה כגון פירות ערלה או בקדש לא קנה דלאו מידי יביד ליב ולא כאב שהמוכר אינו יוכל למכור (שאז כי' אפ"ל שהות מעשה ת"ב) אלא משום שהלוקח לא קנה כלום וכמש"ב דלאו מידי הוא כלומר לאו מידי שור שאין לו תורת ממון עכל"ק.

ומבאן ואילך דברי בחלמיד הרואה להחלמד ובעלס בחקירה אי איסב"ג המוכר יכול למכור לפעו"ד נראה מדברי ירושלמי פ"ב דקידושין ב"ב במקדש בערלה ובכלאי הכרם ובשוב"ג ובעגלה ערופה וכו' אינה מקודשת מכרן וקידש בדמיהן הרי זו מקודשת ובגמ' ר' חגיא בשם רבי זעירא בשאין דמיהן אמר ר' חגיא זאת אומרת שאין מקדשין בגזילה וגירסת הרשב"א והרא"ש והר"ן שמקדשין בגזילה ופירשו לפיכך היא מקודשת לפי שאין תופסין דמיהן לאיסור והו"ל

גזל בידו ואח"כ מקדשין בגזלה ע"ם וכרמב"ן חולין דף ד' אמה שהקשה רש"י דא"כ מניזו דמים לאחן בפסח ולשור כנסקל שאם רצה למכרו לגוי מותר כאב וז"ל אבל בירושלמי מלאתי שפי' במס' קידושין בשאין דמיכן א"ר חנינא זאת אומרת שמקדשין בגזלה פי' לפי' מקודשת לפי שאין אלו דמיכן שאין לכם דמים ואין תופסין אותם בחיסור ואינה אלא גזל ביד מוכר ולפי זה נראה בטעם שאף מוכר עצמו מותר באותן דמים ולא מניזו דמים לאחן בפסח שכיון שאסורין בהנאה ואסור לו נמי למוכרן וליתנן במתנה אין גופן ממון, ואינן דבר הגורם לממון אלא דבר השומד לשרוף כן אלא שאם מכרן אין בהם כח לתפוס דמים בחיסור דכל דלא נפיק מחיסור כגון שקדם היזו תפוס דמים בחיסור אלא ע"ז ושביעית כדאיתא בפ' ר"ש וכ"כ ה"ר משה בר מיימון בספרדי ז"ל שהדמים מותרים ע"כ (דפוס רייכמאן ובישנות קלת שינוי נוסח).

[**וקצת** נ"ע על מרן בח"ם בח' לאולין שהביא דברי הרמב"ן מע"ז בח' וכאב וז"ל אבל למכור מותר רק שהיינה מכירה אלא גזל אלו דברי רמב"ן עכ"ל ובזה מיושב קושית האו"י ומיהו לפי הגירסא שלנזינו הרמב"ן ז"ל כאב שפורש דאסור למכור אלא שאם מכרן אין בהם כח לתפוס וכו"ל משות גזל בידו, ונ"ע].

הן אמת דבעיקר דברי הרמב"ן ז"ל נמי נ"ע דמה שכאב שאף מוכר עצמו מותר באותן דמים מאחר שהדמים הם גזל בידו היאך הוא מותר בהם ונ"ל דמותר מדין חיסה"ג אבל אסור מדין גזל ונ"ע.

איברא דהרמב"ן ז"ל בפס' ע"ז דף ס"ב ע"א כאב וז"ל מ"ע שכרו אסור חילוקת כותיל וי"ו אסור בהנאה שכרו נמי אסור פי' כל שאסור בהנאה אף בהנאת גרמתו אסורה בהנאה אע"פ שאינה דמים לו וכרי ערלה וכלה"כ דאסירי בהנאה ואנן מכרן וקידש בדמיכן מקודשת לפי שאין תופסין את דמיכן ודמים אלו כמאנה כן בידו אל זה וכן מפורש בירושלמי בפס' קידושין ואין אנו תוסרין בנאה זו מפני שהיא גורמת חסה"ג ומחמתם באו ליזו וכו' ע"כ הנה לכאורה דברי הרמב"ן ז"ל סתרתי ניהו דבחולין בהיא מירושלמי קידושין כנ"ל דמעות חסה"ג הם גזל בידו ובע"ז בהיא מירושלמי זו גופה דהדמים הם כמאנה בידו וכרי הם אלו לקדש בהם את האשה וי"ל קלת דהרמב"ן נמי ס"ל דהירושלמי פליג אם"ם דילן דהירושלמי ס"ל דמקדשין בגזל ואנן קיי"ל דאין מקדשין בגזל וכיון דקיי"ל דאין מקדשין בגזל מ"כ אמאי מכרן וקידש בדמיכן מקודשת וע"כ דהמעות כמאנה הם לע"ם דילן ובפס' ע"ז פי' חליצת הכלאחת ובפס' חולין בהיא לשון הירושלמי לעצם כדין דל"ל לאמן דמים אבל לאנין הלכה לא הוה ליה בכלל גזל כיון שהלוקח בדעאי' נאן לו בממון מסאמא נאנה לו לשם מאנה ואולי הוא כעין מה שאמרו במקדש אאותו דמעות מאנה משום דאדם יודע שאין קידושין תופסין באאותו ובמר ויהיב לשם מאנה ולמ"ד לשם פקדון והכ"נ ול"ע.

ומיהו לדידן קרי כאב הרמב"ן ז"ל מפורש דאסה"נ אסור למוכרן והמוכרן לא עשה כלום ואפילו נאכוין הלוקח ללקאן גם באות' חולין הנ"ל בקשו לפרש"י דעכ"פ להאילה אסור למוכרן וכן בקשה הרשב"א בנדרים בביאו באמ"ם ז"ל.

גם רבינו הריטב"א קידושין נ"ו כאב וז"ל מכרן וקידש בדמיכן מקודשת עשה כדבר מפורש בירושלמי דגרסינן באם ר' חגי בשם ר' זעירא לפי שאין דמיכן פי' שאסה"נ הינם שוים כלום ואין לכם דמים ומעות שנאן לו לוקח בכם גזל כם בידו לו מאנה ואמרינן ה"ר חנינא זאת אומרת מקדשים בגזילה פי' כיון דאיסה"נ ניהו דלא שוו מידי כדאמרינן וגם הינן תופסין דמיכן כמעות שנאן לו לוקח כשלא הכיר בכם גזל כם בידו ובגמרא דילן לא אמרו כן משום דסמכו אאותני' דאאיות וכו' ואשמע לן דאאניאין דכי כשהכיר כבן לוקח וגמר ונאן לשם מאנה לשמואל לו ע"ם שיוליאם לרב ה"נ כשמכרן למכו"ם ואפי' מכרן לישראל ולא הכיר בשם אע"פ שהיה מכיר בבן מוכר לא נאכוין לגזול אלא שיהיו אלו מלוה וכשיאזור בו לוקח ישלם מביאו וכיון דכן אידך יכבינהו ניהליה לאפוקיה לאו גזל הוא אלא מלוה ויכול לקדש בשם את האשה וכא דקאני קדש בשם לאו דוקא בדיעבד אלא אפילו לכאאלה יכול לכוליאם כמה שילא וכו' אלא שלכאאלה אסור למכור אישורי כנאה שלא יהא כנכנה באיסה"נ ויהא לכם דמים ולכבי קאני מכרן בדיעבד דוקא וכו'. ובמסכת חולין כוסיף הריטב"א שניה וכאב וז"ל נמלאת למד דמדאורייאא אסור לאאליף ולמכור אבל אם באליף או מכר דמיו מותרין אף לדידיה ומדרבנן באליפין והדמים אסורים לדידיה אבל לאחרים מותרין אף מדרבנן ולפ"ז אסור לכאאילה לקדש בכן.

עב"ם נראה מדברי הראשונים ז"ל דאיסה"נ ליה בכו למוכרן ול"ל דמה שלא כאב רב כאי גאון שהמוכר אינו יכול למכור אלא שהלוקח לא קנה כלום לאו לדיוקא קאאי דהמוכר מותר למכור אלא דס"ד אמינא כיון שהלוקח ידע שהם איסה"נ וליכא מקח טעות כו"א דאיסורא הוא דקעבד אבל מ"מ קנה קמ"ל דלא קנה כיון דלאו מידי יהיב ליה עכ"פ לזקו דברי מעכ"ק דכל שאין לו דמים אינו בתורת מכירה.

[**אגב** מדברי כריעב"ח ז"ל נראה דכוח נמי מפרש דלדידן ג"ל דכשכיר בכן לוקח גמר ויכיב לשום מתנה לשמואל וג"ל דזה נמי דעת כרמב"ן ז"ל כנ"ל ובמה שכתב כריעב"ח ז"ל תע"ש שכיב מכיר בכן מוכר ולא כלוקח ישראל לא נחכוין לגזול אלא שיכיו אלנו מלוה לכאורה מה לן ולכוונתו כרי בחמת גזלו וג"ל דכיון דדרך מקח וממכר נתנו לו לא כוי גזל וג"ע].

ולענין אי יכול להפקיר אי"ס"ג שהקלוב"ח שם כניח דח"א להפקיר זה כמה חשנחי לפע"ד דחלוי נעשם שהפקר מכני דלמא כרמב"ם דהפקר כוא מדין נדר וכחריך בזה בקלוב"ח שכוא מדין נדר ממש לכאורה גם אי"ס"ג יכול לנדור שכרי אי"ס"ג מוחר ליהנות אלא כדה"ג ויכול לנדור אלא ליהנות אבל למ"ד דהפקר כוא מדיני קניניס ושוה קנין מ"כ כיון דאי"ס"ג לא שייך בהו קניניס וכמ"ש מ"כ גם הפקר לא שייך באי"ס"ג אלא שרחיחי למעכג"ק שאבל אח ידיו בד"ה ושפ"י כנ"ל וכחב אבל הפקר שאינו אלא סילוק בעלותו אפשר דיכול ומ"כ יש עוד טעם שליש להפקר משום סילוק בעלות ולפ"ז יש לומר דמה שפרש"י ז"ל דהא דשוכ"ג אינו מכור ואינו קדוש כוא משום דהוי דבר שאינו ברשותו מוכרח דגם להפקירו מ"ח י"ל דרש"י ס"ל בהפקר משום קנין ושפיר כי' נריך לטעם דאינו ברשותו.

ובעניותן בהאי מס' מנן אבות להחשב"ן דיש שני מיני הפקר האחד שמפקירו לכל העולם והשני שמסלק רשותו ורשות כל העולם ממנו והפקר כזה מותר בשבת דאינו כמכר אלא סילוק רשות והפקר לכל העולם אסור בשבת ולכן מותר להפקיר בהמתו בשבת שצריכה לעכו"ם עוד טעלה שם דבחמץ כיון דמ"ח לומר שמזכו לכל העולם שכרי אסור לכל ישראל ולעכו"ם נלבד הוא דשרי כב"ג כוא בהפקר לעניים גרידא אלא מכני כמ"ש (פאה פ"ו) ופ"ב עיין בהפקר דחמץ כוא סילוק רשותו מבחמץ ואין בקנאת רשות לאחרים וכוסיף לחדש דהא דבעי ר"י בנדרים עד דאתי לרשות זוכה דיינו בהפקר שמחורת בקנאה אחי עלה אבל בחמץ דכוי רק סילוק רשות לא בעינן אחי לרשות זוכה לכ"ע ובזה בבנאי דברי במג"א סי' תמ"ב סק"ד מדעתיה דמכו"ם אפקריה מדעתיה דב"ע לא אפקריה ואין לו מוכן ולכנ"ל אחי שפיר ועיין מחנ"א כל' זכי' מבהפקר, וקלא יש לדחוק דמש"ב כרמב"ם דהפקר מטעם נדר ג"ב בכוונה שכוא בעין סילוק רשות ואין קנין אבל אין לזה דין נדר ממש אלא מסלק רשותו כמו הנודר מדבר שלא ליהנות מסלק עלמו מזה אבל אינו מפקיעו מרשותו בב"ג אפקר וי"ל.

עוד רגע אדבר בחות כ' בניח מעכג"ק מה שכתב אלוב"ח דמע"פ דיחום ודאי מהני אפילו בדבר שאינו ברשותו דהא בגזילה מהני יחום ח"ב כי גמר דינו (דשוכ"ג) נימא דיחום מיהא כוי (ולפ"ז ניחא בבל דשוכ"ג שכוזמו עדיו בל הקודם בו זכה לפי שאחר יחום יכולים אחרים לזכות בו) אך בתב הקלב"ח דזה ליתא דיחום לא יצא מרשות בעלים עד דאתי לרשות זוכה ואינו בהפקר וכו'. והקשה מעכג"ק וז"ל ולכאורה אינו מובן מאי קשיא ליה להקלב"ח דאכתי לא יצא מרשות בעלים הא מ"מ שפיר בל הקודם בו זכה דהא לאחר יחום יכולים לזכות וכו', ובויות ומרן הקלוב"ח בות דוב"ק אהפך בזכותיה (במ"ש רבי דאתי מבית דוד מהפך בזכותיה).

ולפענ"ד נראה בכוונת הקלוב"ח לפמ"ש הניחבות ח"מ סי' רס"ב סק"ג בחילוק בין יחום להפקר דהמחיצה מהבידה וכיולא בו וקודם שבא ליד אחר שרואה לזכות אזר בו מן היחום ונזכר מהחפץ או שראהו נרחוב ח"ל לאחזר ולקנות בו אלא מוזר בו מן היחום ואין לריך לאחזר ולזכות משא"כ בהפקר שלאחר שהפקירו אפילו לא בא ליד אחר לריך לאחזר ולזכות בו ואם קדם אחר וזכה בה זכה דלאחר בהפקר כרי בבעלים כראשונים שהפקירו אין להם יותר זכות משאר בל אדם משא"כ ביחום אבאי נשאר בא לבעלים לאחזר בהם ובמקום אחר ביארתי קלת (בספרי משנה הלכות ח"ב סי' רל"ח) דיחום לא בוי רק סילוק רשות ובידו לאחזר קודם שזכה בה אחר והפקר בוי קנין ואינו יכול לאחזר, ולפ"ז יש לייעב דברי רבינו הקלב"ח דכיון דאמר שוכ"ג שכוזמו עדיו בל הקודם בו זכה בו ומשמע דאפילו בבעלים רולים לאחזר בו אינם יכולים לאחזר דהבי מורה לשון בל הקודם זכה בו והרי ביחום בדין דבעלים יכולים לאחזר ואי"ב מיד שנמלאו העדים זוממים ודאי בבעלים חוזרים מיחום והדרה לרשות בעלים ואי"ב אמאי בל הקודם בו זכה ועבל"ל דלאו מטעם יחום בוה וז"ש דזה ליתא דיחום לא יצא מרשות בעלים עד דאתי לרשות זוכה ואינו בהפקר ושפיר לאו בל אדם זוכה בו שברי מיד שכוזמו העדים בבעלים חוזרים מהיחום וזוכים קודם אחרים וליבא למימר בל הקודם זכה וכוי דומה לבאמה שהפקירה בשבת שאין בל אדם זוכה בה, ולא דמי להפקר, ולבן בתב הקלוב"ח דאינו מטעם יחום בן כי' גלפענ"ד לייעב סברת מרן ז"ל, ואשמח מאד לשמוע חוד"ק גם בזה.

ובזה כי' אפשר לייעב נמי סחירת הרמב"ם ז"ל שבפי"ח מנ"מ ב"ע בתב ששוכ"ג אחגמ"ד א"ח להפקיר ובסוף הפרק בתב דשוכ"ג שכוזמו עדיו בל הקודם זכה שברי משגמר דינו הפקירבו בעלים כרי דהפקר בשוכ"ג מועיל ובבנ"ל י"ל דודאי שוכ"ג שגמר דינו בסתם ואמרינן שהעדים בשרים ובאי שוכ"ג בחמת

חייב סקילה כבעלים מחייבתים כימנו ומכ"פ תפילו לח מיחתים ח"ח לפקירו כיון דחסכ"ג כוח וח"ח לפקיר חסכ"ג חבל בסוף כפרק מיירי בשוכ"ג שכוזמו מדיו וכבעלים ידמו שמור זכ חינו חייב מיכח וידע שמדי שקר כס שכעידו על שורו ולכן בחמת שור זכ חינו חיסכ"ג לכבעלים שידמו כחמת שמשלם לח נגח שור כזכ ולכן כל זמן שלח נגמר דינו חכתי חשבו כבעלים לכזיס חת כיניס רק לאחר שנגמר דינו שרחו שמשכ שקר כגליח כפקירו חת כשור ושפיר בידם לפקיר שכרי כס ידמו שכשור בעלם חינו חסור שחינו שוכ"ג וחולי חכתי חשבו לכניח מדיס לכזימס כן כי' גלפע"ד לייבב דברי דוז"ק, ומיין ישועות ישרחל לכגר"י מקוטנח ח"מ סי' כ"כ חות ח'.

והא דלח תקשב לי' לקלכ"ח מירושלמי שכניח מרן כניח כלוי בח"ח סי' מ"ח דמבואר בירושלמי סנכדרין (פ"י כ"ז בחמת כיל"ל מב"ק פ"ד כ"ח שסס מיקר מקומו) דנחלקו ריש"ח ור"ל בדין שוכ"ג שכוזמו מדיו דריו"ח חמר כל כקודם בו זכ ור"ל חמר שחין כקודם בו זכ דכוי יחוש בעטות כרי מעשם יחוש נגעו בב וגם כרח"ם ב"ק פ"י סי' כ"ח מפרש דשוכ"ג שכוזמו מדיו כוח מפני שכבעלים מחייבתים כימנו נמלח דמכ"פ זכ סחירב מפורשת לקלוכ"ח ז"ל.

ולולי דמסחפינח כי' גלפע"ד דבחמת בש"ס דילן כריחות כ"ד חמר ר' יוחנן שור כנסקל שכוזמו מדיו כל כמחזיק בו זכ בו חמר רבח מסחברח טעמיב דריו"ח כגון דחמרו ליב נרבע שורו חבל חמרו רבע שורו כוח בעלמו מידע ידע דלח רבע ולח מפקר ליב ועדח ומייחי מדיס וגם עוד שס חבל כבח דבדידיב חליח מילחח כוח בעלמו מידע ידע דלח רבע ולח מפקר ליב וכבב בכל כמנין שס מיירי מדין כפקר וגם חפס לשון כפקר גם רש"י ותוס' ורבינו גרשום שס כולבו כניחו לשון כפקר וגם במחנב שלח רלב נמי דין כפקר כוח לכחורב ולכן כי' גלפע"ד בחרי חנפי, חופן בחחד דקלקל"ח ס"ל דש"ס דילן חולק חירושלמי וכרי לח כניחו כלל דברי ר"ל וח"כ ש"ס דילן ס"ל דכוח מעשם כפקר וריו"ח נמי ס"ל מעשם כפקר כוח.

ראופן כשני דלכחורב יש להקשות לפי פי' כירושלמי דשוכ"ג כוח מדין יחוש ולח מדין כפקר ח"כ בחמת חמחי כשכוזמו מדיו כל כמחזיק בו זכ בו סוף סוף ניחוש קיי"ל דכבעלים יכולים לחזור בהם וכמ"ש לעיל בשם כנחיבות וח"כ מיד שכוזמו כמדיס כבעלים חוזרים מן כיחוש וכחיך כל כמחזיק בו זכ בו כח יחוש כדר ור"ל נמי בירושלמי חמחי נחן טעם ליחוש טעות כוח כח חפילו כיב יחוש מדשת ממש נמי חוזר מן כיחוש וכו"ל לומר מכ"פ מד שלח חזרו כבעלים כל כקודם זכ חו חס לח חזרו כבעלים כל כקודם זכ וכוח לכחורב קושיח גדולב. עוד קשב דכללו יחוש וכפקר ניחד למעיין שם. וכמ"ש כניח כלוי דכפקר לחו דוקח חלח כוחס יחוש וזב בחמת חמוב לומר דשלח בדקדוק כחבו כפקר במקום ליחוש. ולכן כי' גלפע"ד לחדש דחרוייבו חיחנייבו וכוח לכלחורב מב"ח לומר שמפקיר חת שורו חס נחו מדי שקר ונגמר דינו למיחב מ"מ כרי כוח יודע שחינו חייב מיחב דכבב"ג מיירי בחס ול"ל כיון שרוחב שנגמר דינו וכחמינו למדי כשקר כללו וע"כ נחסר בהגחב חסומי חסח דמחיב מיניב דלח שכיח לליחו סברי וליזום לכו וכיון דכבר מייחש מיניב בלית ברירב מפקירו דמב לו לעשות כלומר שכיחום מבילו לכפקיר. בקילור דשוכ"ג לחר שנגמר דינו כבעלים מיחשים כימנו וחסומי חסחי דמחייבו מיני' וכיון שנחיחשו כימנו וחסחו דמחייבו מפקירי ליב ולח דמי לסחס יחוש בשחר חפלים שכיחום רק מחמת שחין כחפץ תחת ידו ולכן שפיר מוזר בו שחינו מפקיר חבל בבב"ג שנגמ"ד בב"ד ונחסר בהגחב בע"כ בב"ג מיחש כימנו וחסומי חסחי דמחיב ומפקירו. נמלח תרוייבו לחת דים כחן יחוש ויש כחן כפקר וש"ס דילן נקט סוף כדבר שכוח כבפקר שכוח כפומל יולח וש"ס ירושלמי נקט ר"ל כיחוש דכיון דכיחוש כי' בעטות נמלח דגם כבפקר לינו כפקר דבפקר בח ע"י כיחוש בזב.

ומדוייק מחד בזב לשון רבינו בגדול ברח"ם ז"ל שכחב וז"ל ומשור כנסקל שכוזמו מדיו חין נרחב לי רחי' דשחי כחם כי מיד שנגמר דינו חסר בהגחב וחסומי חסחי בעלים דמחייבו מיניב (וכוח יחוש שכוח כיסח כדמח) וכו' חבל בכח לח כוי כפקר דחפילו בחר דיבבינכו לשמעון חי כוב חמר רחובן חנם לי ושחח וחתן בבס עד שיחבעם בעכו"ם כיב נריך ליתנם לו וכיון דחכתי יש לו זכות בבס לח חסח דמחיב מינייבו ולח מפקר לבו כלל וכו' ובגב בחחיל ניחוש וכיסח כדמח וסיים לח חסח דמחיב מינייבו ולח מפקר לבו משמע לכחורב מדברי ברח"ם דבשוכ"ג נמי ודחי חפקורי מפקיר ליב לאחר שנגמר דינו לכ"ע חלח דלכחורב חמחי מפקיר ליב וע"ז מפרשים דמיד שנגמר דינו כיון שנחסר בהגחב חסומי מסחי בעלים דמחייבו מיניב ולכן מפקירין חותו כגלפע"ד ומיושב זכב מב שבקשינו שברי יחוש בידו לחזור כגלפע"ד לייבב דברי בקלקל"ח ז"ל וידמחי כי יש לפלפל בדבר חמנם חשבחי לקיים ומבשרך חל תחמלם.

עוד עלב בלבי ברבורי דברים דבס"ך יו"ד סי' רכ"ז סק"כ דחסר בהגחו על עלמו לברי"ן יכולין לחרים ליטלו בע"כ וכיש"ם חולק ע"ז שברי יכול ליחנו לגדקב

ע"ז היא דתפסה דמה הא איסורין שבתורה לא. **סב)** זר"ק אב"א פלונ"י סל"ע לענ"י כל"ב סימן. (שם ח:) ת"ר האומר לאשה התקדשי לי במנה, נטלתו וזרקתו לים או לאור או לכל דבר האבד אינה מקודשת. ת"ר האומר לאשה התקדשי לי במנה ואמרה תנהו לאבא או לאביך אינה מקודשת, על מנת שיקבלם לי הרי זו מקודשת. תנא אבא משום רישא תנא אביך משום סיפא. ת"ר האומר לאשה התקדשי לי במנה תנהו לפלוני אינה מקודשת, על מנת שיקבלהו לי הרי זו מקודשת. ת"ר האומר לאשה התקדשי לי במה תנם על גבי סלע אינה מקודשת, אם הי' סלע שלה הרי זו מקודשת. ת"ר האומר לאשה התקדשי לי במנה תנהו ועיין מה"ג: **נטלתו** וזרקתו ליס. לפניו כלומר לחיני רולה: **דבר** כחצר. וכ"ם אם זרקתו לפניו דלא כרי קידושין: **אינה** מקודשת. וחינו דומה לתן מנה לפלוני ולקדש חני לך דמקודשת דכחם חיכי קאמרה ליה מעיקרא אבל כאן משעה כיון בו כלומר תן מעותיך לאחרים: **משום** ריסא. דאע"ג דאגוב הוא לא גמרה וקדשה נפשה: **משום** סיפא. דאמר מקודשת דאע"ג דלא קרוב שלה היא: **אם** היה סלע שלה. שאלו של אדם קונה וכרי היא כמו שמקבלתו, וכוא שיהא סלע נשמר על ידה, וכחוס' כאבו דכשהסלע שלה שמכה

משנה הלכות

אז לשוייה דבר מצוה ובמחנה לפרים הל' זכי' מהפקר סי' ד' גמגם על הרי"ן ניחא דדוקא על מצמו אבל דאחו ליחנם לנדקה וכיו"ב דמצוות לאו ליה"נ ובניונים לאורה כלל ל"ע הניחא מב"ק ל"ח ע"ב דא"ל חנה נעי למיעבד כאי מצוה וכן כעיר על הרשב"א בחודר בנאה מלובש חביבו דיהיב ליה בחעמ"ל כיון דאין כאן בנאה רק מצוה ולאו ליכנות ניחנו אין כאן נהנה מאסה"נ ובח' הרשב"א יבחות ק"ג ע"ב הניחא קושיח הרחב"ן לאחי חלינאה כשרה כח אשה ניחרת לשוק ונכניח מאסה"נ ובאי הרשב"א סוכה ל"ח ואע"ג דאחכני בעשות מצוה שאבל שכר בעוה"ז ובעוה"ב לא חשוב ונהנה באסה"נ אלא כשנהנה בגופו של איסור ולא גורס בנאה מאוס אחר ובאי הרשב"א נדרים ע"ו בנאה בגוף בכדי מצוה שרי וגדולה מזו כאב החי"ם באי לאס' גיטין דף נ"ג ע"ב לפ"ם דקיי"ל בפ' האומר בשור האומד לבריבה ובא ח' והרגו צריך לשלם לבעלים עשרים זהובים דמצוה של בעלים הוא וכאב האג"א סי' תרמ"ט סק"כ דערלה מקרי לכם נ"ל אאי טעמא דערלה מצוחה בשריפה ואם בא אחר ושרפה צריך לשלם לבעלים משו"ה הוה לכם וכו' ע"ם וא"כ אאסה"נ אכ"פ יש לו בעלים למיון מצוה וביאו לאסור לאחרים בגון ערלה שיהן לאחרים לשרפן ולקיים המצוה והוה שלו ואחרים אסורים לגזלו ואם גזלו חייב לשלם לו משרה זהובים.

ובתוספתא דב"ק פ"ג ה"ז ובמכילתא משפטים פ' י"ג קל"ו וז"ל שבשה גונבים הן הרחמן שבגונבים גונב דעת הבריות וכו' למעלה מהן גונב חיסורי הנאה פעור מלשלם, מבדים ושטרות שפחות וקרקעות והקדשות חינו משלם אלא קרן וכו' ע"ם ומבואר דבאאסה"נ שייך חיסור גונבה וכגוונא בלי רשות בעלים גונב הוא ופלא על קלח מפרשים שרלו לומר דאאסה"נ הו"ל כפקר ובר"ן נדרים מחלוקת הרשב"א ובר"ן בחוסר הנאת פירות אלי אי נוטלן בע"כ ולפי בחוספתא אאאי נוטלן בע"כ הא אסור לגזול אאסה"נ וי"ל קלח דאחנת כהונה לאו דידיה ניהבו.

ומידו בירושלמי פ"ב דכלאים ה"ג מעאה צריך לכלאים בכרם יהא אוסרים משום גזל שהוא רולה נהן כאלו מקורין ומונחין לפניו ר' יוסי לא אמר כן אלא שבסוף הוא רולה נהן כאלו מקורין ומונחין לפניו מעאה מלא כלאים בכרם יהו אסורין משום גזל שבסוף הוא רולה נהן כאלו מקורין ומונחים לפניו כאן יש לו עם מי להכניס כאן אין לו עם מי להכניס וכו' נראה לכאורה כך דכלא"כ הרולה נהם יש נהם משום גזל וכלא"כ אאין רולה נהם ליח נהו משום גזל ולכאורה ה"ה בכל איסורי הנאה לפ"ז היות כי כל איסא"נ דין אחד להם לעניו גזל א"כ לכולהו דין אחד שכל שרולה נהן יש נהם דין גזל וכל שאינו רולה נהם ליח נהו משום גזל ולפ"ז נראה דאי' בגורה לדאת מעכג"ק שליט"א דכ"ז שאין בבעלים רולים באסה"נ ומסלק בעלותו מהם מותר לכל ואין בו משום איסור גזל הגם דמחנה לא יוכל ליהן דלאו בר דמים הוא וגם אינו יכול למכור ומיהו להפקיר אכתי לפענ"ד לאו דבר פשוט שאינו יכול להפקיר. ובדין יאוש אי כוי כהפקר יש לעיין בחוס' ב"ק ס"ו ע"א שכתבו דיאוש לא כוי הפקר ומדברי רש"י גיטין ל"ט נראה לכאורה דיאוש הוה כהפקר ועיין מהרי"ק שורש ג' ומחנ"א כל' זכיה מהפקר סי' ז'.

סב) ומש"ה ת"ר האומר לאשה התקדשי לי במנה, נטלתו וזרקתו ליס כו'. דף ח' ע"ב ת"ר התקדשי לי במנה נטלתו וזרקתו ליס או לאור או לכל דבר כאבד אינה מקודשת הא שהיכו קמיה הוו קידושין הא קאמרה ליה שקול לא בעינא לא מיבעיא קא אמר לא מיבעיא שהיכו קמיה דלא הוו קידושין אבל זרקתו ליס או לאור אימא כיון דמיאיבא בהו קדושי קדיש נפשה ונהא דקא עבדת הכי שברת אידקיה להאי גברא אי רחמנא הוא או לא קמ"ל.

דעתה והיינו מדין חצר כלל ועיין ר"ן: **את** נמי מדאורייתא. ורתה דדייק מדאורייתא דאלו כיה רק מדרבנן כיתה מקודשת, ואולי רבינו נה נזה ליצב כירושלמי פ' כהיס מקדש שאמרו בהקדשי לי בסלע תנהו לעני מקודשת ותרתה טושה טובה לעני ובחוס' ר"י הזקן כתבו דירושלמי זו חולקת על ב"ס שלנו דודאי ליכא בפרס בין סלע לככר ע"ס ולדעת רבינו י"ל דאיכו חולק אלא בחלוק כוה בין טושה מלוה דאורייתא כגון נותן לו ככר לאכול דאינה מקודשת ובין נותן על כסלע שירתה טושה טובה לעני דאינו מלוה דאורייתא וכבי עדיף שלא יהא שאי כב"ס חולקין: **פתנייתא**. עיין רש"י ויש גורסין פתכייתא וכן על זכוכית כמין עבעוע דקיס וקורין לוחן פוריל"ש ובלשון רבותינו חוסטניט: **הבה** תסקי ושדי. אלא כפלתה לדיבורה: **תגא** דמלכא. נשבע נכתר לעני אינה מקודשת ואפילו עני הסמוך עליה, מ"ט דאמרה ליה את נמי מדאורייתא חיובי מחייבת בגויה. ת"ד האומר לאשה התקדשי לי בככר תנהו לכלב אינה מקודשת, ואם הי' כלב שלה הרי זו מקודשת. **סג)** (שם ט.) ההוא גברא רקא מזבין פתכייתא אתיא ההיא איתתא אמרה ליה הב לי חדא אמר לה מיקדשת לי אמרה ליה הבה מיהבה, אמר רב חמא כל הבה מיהבה לא הוי קידושי. ההוא דהוה קא שתי חמרא אתאי ההיא איתתא אמרה ליה אשקיין חד כסא אמר לה מיקדשא לי אמרה ליה אשקי אשקויי, אמר רב פפא כל אשקי אשקויי לא הוו קידושי. ההוא גברא דהוה קא מנקיט תמרי אתאי ההיא איתתא אמרה לי' שדי לי תרתי אמר לה מיקדשת לי אמרה ליה שדי מישדא, אמר רב זביד כל שדי מישרא לא הוו קידושי. איבעיא להו הבה אשקי ושדי מהו, רבינא אמר מקודשת רב חמא בר רקתא אמר תגא דמלכא אינה מקודשת, והלכתא אינה מקודשת. **סד)** (שם יב.) אמר שמואל קידשה בתמרה אפילו עומדת כוך בין טושה מלוה לתוריית כגון נותן לו ככר לתכול דתיכה מקודשת ובין נותן על כסלע שירתה טושה טובה לעני דתיכו מלוה דתוריית וכבי עדיף שלא יהא כס"ס חולקין: **פתכייתא**. עיין רש"י ויש גורסין פתכייתא וכן על זכוכית כמין עבעוע דקיס וקורין לוחן פוריל"ש ובלשון רבותינו חוסטניט: **הבה** תסקי ושדי. אלא כפלתה לדיבורה: **תגא** דמלכא. נשבע נכתר

משנה הלכות

ומ"ש עוד ת"ר כתומר לתשה כתקדשי לי בתנה, ותמרה תנהו לתשה וכו' וכתומר לתשה כתקדשי לי בתנה ותמרה תנהו לפלוני, וכתומר לתשה כתקדשי לי בתנה ותמרה תנה על גבי סלע, וכתומר לתשה כתקדשי לי בתנה תנהו לעני, וכתומר לתשה כתקדשי לי בככר תנהו לכלב תינה מקודשת וכו' כלהו שם ועיין ב"ש סי' ל'.

סג) ומש"ה ככותה גברא דקא מזבין פתכייתא כו' (שם ע"ו ע"א) ככותה גברא דכוה קא מזבין חומרי פתכייתא לחתי ככיה ליתתא לתמרה ליה כך לי חד זוזא לתמר לה תי יכינא לך מיקדשת לי לתמרה ליה הבה מיהבה לתמר רב חמא כל הבה מיהבה לאו כלום הוא כלום הוא ופרש"י חומרי בועייני"ם בלע"ז ותורזין ברבה מהן בחוט אחד ותושין לותו כמי ענק ונושאין בלותריהן למכור ויש גורסין פתכייתא וכן על זכוכית כמין עבעוע דקיס וקורין לוחו פוריל"ש ובלשון רבותינו חוסטניט ע"כ ומשמע דזו היא גירסת רבינו וכו' ככל שם בגמ' תיבעיא להו' וכו' לתמר רב חמא בר רקתא ובגמ' רב סמא בר רקתא לתמר תגא דמלכא תינה מקודשת והלכתא תינה מקודשת והלכתא שירתי לא לריכא שומא והלכתא כר"ת והלכתא כרבא לתמר ר"נ ע"כ. וכתבו התוס' דכני תלת מודי תילטריך לאשמעינן דבשום דבר תין תוטיל לא בתידי דתכילה ושתיה ולא בשאר תילי.

וכתב הרא"ש וירתה שאם תמר בשעה שנתן לה הרי את מקודשת לי וקבלה ממנו מקודשת וכן מלתתי בשם הרתב"ד ז"ל ועיין ק"נ שם. ועיין טו"ש ת"ע סי' ל' פרטי דיניס ותין זה מגמתינו בספרינו זה.

סד) ומש"ה תמר שמואל קידשה בתמרה כו' שם דף י"ג תמר שמואל קידשה בתמרה תפילו עומד כור תמריס בדינר מקודשת חייסינן שמא שוה פרוטה בתדי וכתה תנן תנן ב"ה לומריס בפרוטה ובש"פ לא קשיא כתה בקידושי ודאי כתה בקדושי ספק. ככוה גברא דתקדשי בזוזא דאורדי יתיב רב שימי בר חייא קמיה דרב וקא מעיין בה תי תית בה ש"פ תין תי לא ותי ליה בה ש"פ לא וכתמר שמואל חייסינן לא קשיא כתה בקדושי ודאי כתה בקידושי ספק ככוה גברא דתקדיש בתוזלא יתיב רב חסדא וקא משתר לה תי תית בה ש"פ תין תי לא ותי ליה בה ש"פ לא וכתה תמר שמואל חייסינן רב חסדא לא סבר ליה דשמואל תמרה ליה תימיה וכתה ככוה יומא דקדשה כוה ניה ש"פ תמר לה ותו כל כמינך דתסרת לה תחברת לאו כייכו דיכודית דניתבו דר' חייא כו' ת"ל רבנן לרב חסדא תמאי תה תיכא סבדי בתידית דידעי דבכוה יומא כוה ניה ש"פ בשתא מיכו לא ליתנכו קמן ותו כייכו דר"ת וכו' תניי ורבא לא ס"ל כתה דרב חסדא תס בקילו בשביה דמנולה נפשה גבי שבתי ניקיל בת"ת חישתר מכתיה משפתה בסורא ופרשו רבנן מינה ולאו משום דסבירא לכו דשמואל תלא משום דסבירא לכו כתניי ורבא ע"ה.

ורבינו פסק כרב חסדא ולא כשמואל ולא חייסינן לשמא ש"פ בתדי ונרתה דשאו ז"ל כיון דחזינן דקא

שקלי וטרי בגמ' לגיבת דרב חסדא ורב חסדא מגיד מעשה רב ותניי ורבא חלקו עליו וקא מסיים דלתו משום דס"ל כשמואל חלא משום דרב חנינא משמע דתניי ורבא נמי מודי לרב חסדא דלא חייסינן שמא ע"פ במדי רק תכא דמידי בגד תסתן ותכתי רתי' פליגי תרב חסדא ומנא דלדינא מסיק בגמ' כרב חסדא ולכן מסיק וכלכתא מי שויא שוכ פרוטב חייסינן ולא חייסינן דילמא שויא ע"פ בעלמא וכן כלכה. וכמרדכי כתב (סי' תפ"ט) חייסינן שמא ע"פ במדי בפי' רתב"ן ובפי' ר"ח פסקו דהלכתא כשמואל ממנם בכ"ג ובספר תפן פסקו דלית הלכתא כשמואל ובמינן דליכוי ככא ע"פ. וז"ל הר"ן ומדתמרינן בהכיא מוכדא דרב חסדא לא ס"ל דשמואל ותמרינן נמי דרבנן דפליגי עליה לתו משום דס"ל דשמואל פסק בעל הלכות גדולות דלא כשמואל כיון דרב חסדא עבד בה מוכדא לקולא ולא חש לה ורבנן דפליגי עליה לתו משום דשמואל חלא מדתניי ורבא ותתרים דוחין דהכי קתמר דלתו משום דשמואל גלתוד פרשו מינה חלא משום דס"ל נמי כתניי ורבא ולישנא ודתי לא משמע הכי ע"כ.

ומשמע לכתורה דהר"ן והמרדכי נמי מודי ליה לרבינו דהלכה כרב חסדא דלא חייסינן ברם הרמב"ם כתב בפ"י מה"ת כשמואל חלא שינה לתלק בין קידשה בדבר המתקיים שתם היה לו דרך למדי תפשר להוליכו שם ויביה שם ע"פ תבל בדבר שתינו מתקיים לא דכה ככה לא שוי מידי וקודם שיגיע למקום היוקר יפסד ומשמע לכתורה דס"ל דמסתמא כוה דחייסינן ותי ע"פ במדי וכוה בדבר המתקיים ה"ה כוה קידושין מדתורייתא ומיהו כתום' לא מתלקי בהכי חלא כתבו דחייסינן משום גזירת הרואין דשמא ים כתן תתד מבני מדי ותם ירתה שתין תנו חוששין לכם כתן תף במקומו לא יתוש לכם ולפ"ז תין נפ"מ בין דבר המתקיים תו תינו מתקיים ולטולם לא כוי תלא גזירה דרבנן. וכרמב"ן וכתוס' וכן נרתה דעת הרת"ם ס"ל דכה דתמרינן חייסינן לתו למימרת דתי ידעינן בודתי ליכוי קידושין גמורין חלא לומר דמסתמא נמי חייסינן שמא ע"פ במדי תבל תפילו ידעינן דע"פ במדי לא כוי קידושין גמורין כיון דככה לא ע"פ תין לו להקדש חלא מקומו ושמתו וכן למנין גזל כגר ב"ק ק"כ דנפתות משו"פ תפילו בגזילה קיימת תין נריך להוליך לתריו דתין חוששין שמא תחייקר ולא חייסינן נמי שמא ע"פ במדי חלא חומרת דרבנן כוה בתיסור ח"ת והר"ן כתב דת"כ לטון קידושי ספק לא תתי שפיר ולכן פי' דתי ע"פ במדי מקודשת קדושי תורה ייון שכיה נתרלית בהן ושו"פ במדי ע"כ.

והשתא סי' ל"ת הניה דעת הרמב"ם דתם ידוע שטוה פרוטה במדי מקודשת מה"ת ודעת הר"י שתפילו ידוע תינו חלא קידושי ספק לעולם וכך כוה דעת הרת"ם והניה גם דעת הרמ"ה שתם קידש בדבר דלא ידעינן כשתא תי כיה בו ע"פ בעידן קידושין תו לא דתזלינן בתר כשתא ותם תפשר לברר מ"י מדיס שכיה בו ע"פ חייסינן לה תע"פ שכמדיס רחוקים תכתן הרבה ותפילו רק ילא קול שים מדיס וכוה כתניי ורבא והכ"י מספקא ליה תי ס"ל גם כה דרב חסדא ופליג תדשמואל תו דס"ל כשמואל מיין ב"י ובבד"ה והכ"ת כתב דהכ"י לגמרי כדר ניה וס"ל דדעת הרמ"ה לפסוק כשמואל ומיין ת"ע סי' ל"ת ס"ג וס"ד והניה שמואל שם סק"ו וסק"ז והניחור הגר"ת ודו"ק. והרגע נפל מילתא בלבי מגמ' גיטין פ"ט הכוה דנפק מלה קלא דתיקדשה בתניפא דחוחלה בתינה דבי שפי שלחה ר"ת ב"ת לקמיה דתניי הה"ג מתי ת"ל תפי' למ"ד לא מבטלין קלא בהתי מבטלין מימר תמרי מייני בהו רבנן בקידושיה ולא כוה בהו ע"פ. וחמוה תכתי ניחום שמא ע"פ במדי וכתיך מימר תמרי וכו'. ולפי דעת רבינו תתי שפיר דשלחה לקמיה דתניי ותניי לא ס"ל להה דכשמואל ושפיר קתמר קא מפיימי רבנן ולא כוה ע"פ, ולשמא ע"פ במדי לא חייסינן ודוק.

והנני ממחיק כתן מש"כ בתשו' (ח"ו סי' רל"ב) בשנין זה, וז"ל: נדבר תמיכתו בס' קהלת יעקב לבעל תוו"ד בח' לת"ע סי' ל"ד ס"ג תכא דתמרו בגמ' קדושין י"ב המקדש בפחות משו"פ חוששין לקדושיו שמא ע"פ במדי וחיכם כגתון ז"ל דדוקא בדבר שתין נריך שומא וידוע לכל שתינו ע"פ דאז שייך לומר לדידי שוה לי כפי שיעת כר"ן תבל תס כתפן לא ידוע שויו תינה מקודשת משום דכיון לא ידעה ותשבה שע"פ ולא שייך לומר לדידי שוה לי ע"כ.וכמ"ש הקשה מכא דתמרו בגמ' שם י"ב ע"ב בהיא גברא דקדים בזוזה דתורדא ויתיב רב שימי וקא מעיין בה ופריך מכא דשמואל וכן בכא דתבנא דכוחלא רב חסדא כי' שם לה ולפי הקבלה יעקב כיון דבמי שומא כוי דבר שלא ידוע שוויו ותין כתן קדושין כלל וע"ש.

ומה שנלפענ"ד ליישב דברי רבינו הגדול דלא קשה ליה דהקה"י הכי מפרש לה יתיב רב שימי בר חייא קמיה דרב וקא מעיין תי תית בה שו"פ תין תי לא לא כלומר דרב שימי הוה קמעיין בה תי תית בה שו"פ במדי וליכוי קדושי ודתי ותי לא לא כוי קדושין וע"ז קמתמה וכתמר שמואל חייסינן ותפילו לא כוי ודתי שו"פ במדי מ"מ חייסינן תבל כא ודתי דלא כי' שו"פ בכתן ושפיר ים לומר לדידי שוה לי תלא דרב שימי רבה לשומו שתם שוה פרוטה ודתי במדי תז כוה קדושי ודתי ותי לא לא ומיין הק"י שם בסמוך בתחלת הדברים בעשם הב' דתין תשה מקנה נפשה בפחות משו"פ

כמלך: **במדי**. כלומר במקום שאין תמרין מצויין: **והאנן תנן**. ואם תאמר לומר כן אין ביאור לקידושין: **הא** בקידושי ודאי. אם ישנו ש"פ במקומו כוו קידושי ודאי ואם נא אחר וקידשה אח"כ מותרת לראשון ואינה צריכה גט משני ואם אינו ש"פ במקומו קידושי ודאי לא כוו לבטל קידושי שני אלא קידושי ספק ואינה מותרת לאחר בלא גט דמיסיינן שמא ש"פ במדי, וביאור אחכי לדעת אלו כן קידושין גמורים, שאחר שקידש בפרוטה במקומם תמרים בדינר מקודשת חיישינן שמא שוה פרוטה במדי. והאנן תנן בית הלל אומרים בפרוטה ובשוה פרוטה, לא קשיא הא בקידושי ודאי הא בקידושי ספק. איזהו ספק קידושין, קידשה בדבר ספק יש בו שוה פרוטה ספק אין בו. ההוא דקדיש בדאר' (נ"א בזוודא) דאורדי, יתיב רב שימי בר חייא קמיה דרב ויתיב רב קא משער להו אי אית בהו שוה פרוטה או לא, ואי לית בהו שוה פרוטה לא והאמר שמואל חיישינן, לא קשיא הא בקידושי ודאי הא בקידושי ספק. ההוא דקדיש באבנא דכוחלא, יתיב רב חסדא וקא משער לה אי אית בה שוה פרוטה או לא, ואי לית בה שוה פרוטה לא והאמר שמואל חיישינן, רב חסדא לא סבירא ליה דשמואל. אמרה ליה אימא ההוא יומא דקדשה הוה אית בה שוה פרוטה, אמר לה לא כל כמינך דאסרת ליה אעלמא (שם ע"ב) היינו מעשה דיהודית דביתהו דרבי חייא הוה לה צער לידה אמרה ליה אמרה לי אם קביל ביך אביך קידושי כי הוה זוטרא, אמר לה לאו כל כמינך דאסרת לה עילואי. והלכתא אי שויא שוה פרוטה הכא חיישינן ולא חיישינן דילמא שויא שוה פרוטה בעלמא, לית גמגום בדבר: **בדאר'** (בזוודא) דאורדי. לגודא של מוכין: **באבנא** דכוחלא. שייס שחור דומה לגבע כחול: **יתיב** רב חסדא. שמא ינא אחר ויקדשה לדעת רבינו ורש"י פי' שבא אחר וקדשה בפרוטה אח"כ: **ההוא** יומא. ביום שקדשה בה כוה ש"פ במקומו ומכאן כוה שכוזלה: **לא** כל כמינך. להעיד שהראתן קידושין ואוסרתה לעלמא, ולרש"י לחברתה: **הייתו** מעשה. רב חסדא קא מסייע לה: **צער** לידה. שהיתה יולדת תאומים: **קביל** ביך לחניך קידושי. מחיים אחר ובעל זה אסור לך: **והלכתא**. מיין מכ"ג ולדעת רבינו לפילו ספק קידושין לא כוו ולכן פי' ואיזה ספק קידושין קידשה בדבר ספק יש בו ש"פ ספק אין בו כלומר בספק כוה כאן במקום ולפנינו ולא חיישינן שמא במקום אחר שוה פרוטה ולפילו ידעינן דבמקום אחר ש"פ נמי אין

משנה הלכות

ולפי"ז אם ש"פ במקום אחר שפיר מקודשת דכיון ששוה פרוטה במדי כוי כסף מדאורייתא וכא דאשה נפחות משו"פ לא מקנה נפשה כיון דפשטה ידה וקבלה את הקידושין לא שייך טעם זה כאן מבואר דס"ל שאם ש"פ במדי ודאי כוה ליה קדושי ודאי.

או יאמר דכרי הקה"י כאן שם בדבר שגריך שומת אם כוה דבר שידוע שכוה ש"פ במקום אחר יש כאן ספק קידושין לימור נאמרינן ואימור נאחנית וסברה שכוה ש"פ אולם בדבר שאין ידוע אם כוה ש"פ במקום אחר בזה לא כוי מקודשת כלל דכוי ס"ס ספק שמא אינו ש"פ בשום מקום ואח"ל ש"פ יש עוד ספק שמא נאחנית וסברה שכוה ש"פ בכאן ונפחות משו"פ לא רלאה לקדש עלמה ולפ"ז י"ל דהכיא מוקדמא כיאה שודאי כי' ש"פ במקום אחר ואפ"ה יאיב רב שימי וקא מעיין מי אית בה אם ש"פ במקום הקדושין ומ"ז קמאמה ואי ליה בה ש"פ לא וכא אמר שמואל חיישינן ואח"כ כיון דודאי אית בה ש"פ במקום אחר אפילו ליה בה ש"פ הכא נמי חיישינן לקידושין מכ"פ ואח"כ למה אמר רב שימי אי אית בה ש"פ אין אי לא לא.

ובמה שכתבתי נראה לדייק לשון דפריך לרב שימי ואכאמר שמואל חיישינן ולכאורה למה לא אמר וכא אמר שמואל חיישינן שמא ש"פ במדי ולפי כנ"ל אחי שפיר דהכא לא מקשה משמא שוה פרוטה במדי דהכא ודאי כוה שאוה פרוטה ולכן פריך ואכאמר שמואל חיישינן כלומר באופן כזה שודאי ש"פ במדי חיישינן וכו"ל ספק קדושין וכאיך קאמר רב שימי ואי לא אמינא לא קשיא וכו'.

ועוד נו שליסיה דהנה נאלקו כראשונים ז"ל אי קיי"ל כשמואל דאיישינן מיין ריי"ף ורמב"ם ועש"ע סי' ל"ח ולדעת כרמב"ם כשידוע שש"פ במקום אחר כיה מקודשת מדאורייתא וכרא"ם כאן שכוה דרבנן ומיין ש"ת ח"ם ח"ע סי' פ"כ ולפ"ז י"ל דס"ל לקה"י לף דמאמריין לפסוק כשמואל מ"מ לא אמרו לפסוק כוואיב אלא כיכי דידוע ודאי ששש"פ במקום אחר דיש כאן רק ספק אחד דאימר נאחנית ואימר לא נאחנית דסברה שכוה ש"פ אולם בדבר שאינו ידוע שכוה ש"פ במקום אחר בזה לא כוי מקודשת כלל דכוי"ל ס"ס ספק שמא אינו ש"פ בשום מקום ובודאי אינה מקודשת ואח"ל ש"פ במקום אחר יש עוד ספק שמא נאחנית וסברה שכוה ש"פ בכאן ובפמ"פ לא רלאה לקדש עלמה אפילו כוה ש"פ במדי וכא דקבלה משום דעשאה ושאין כאן ש"פ בכאן כיון שכוה גריך שומת ואין כאן בקיאין בה וממילא אחי שפיר דבגמ' פריך אליבא דשמואל לגמרי אבל אנן כס"ס מבדינן לפי ספיקא כפוסקים ודו"ק.

וכן הלכה. סה) ההוא דקדיש בשוטיתא דאסא בשוקא, שלחה רב אחא בר הונא קמיה דרב יוסף שלח ליה נגדיה מדרב ואצרכה גט מדשמואל, דרב מנגיד אמאן דמקדש בביאה ומאן דקדיש בשוקא ומאן דמקדש בלא שידוכי ומאן דמבטל גיטא ומאן דמסר מודעא אגיטא ומאן דמצער שלוחא דרבנן ומאן דמשהי שמותא דרבנן עליה תלתין יומי וחתנא דדייר בבי חמוה, נהרדעי אמרי בכולהו לא מנגיד רב לבר מאן דמקדש בביאה ואפילו דשדיך משום פריצותא. והא ההוא גברא דחליף אבבא דבי חמוה ונגדיה רב ששת, ההוא הוה חשיד מחמתיה. סו) ההוא דקדיש בציפתא דאסא, אמרה ליה לית ביה שוה פרוטה אמר לה קודם שנתן ליכי ושמח יהנו כשליח לאחר שנעלו הנעל ותנשתו ו ועיין תוס': **דמסר** מודעתא לגיטא. כגון בגט המעכב כיצרתל שכגט כשר בחותם יצרתל ומוליח לעז על גיטיכ: **דמצער**. כגון שמזמינו לדין מפי הדיינין וזכ קס עליו ומכהו: **דמשהי** שמותא. ואינו כולך שיחיה לו: **חתנא** דדייר. שמא יכשל בה שסתם חמותא חוכחת לח תחנה דאמר מר כוי זכיר נחשתך מחחנה כרחשון (פסחים קי"ג): **בכולהו** לא מנגיד רב. ועל זה סומכין החתנים בזה"ז שדרים בניח חמותם תוס': **בציפתא** דאסא. מחללת על הדם: **אמרה** ליה. כחשב המחקדשת לו: **אמר** לה. תיקדש לי בד' זוזי שיש במחללת, ולא במחללת כלומר מחחילה כיחה כחשב מחכוונת על המחללת אבל הנשל מחחילה כיה כוונתו על כד' זוזים שתחקדש בהם ולא על נפ"מ דאין לו להקדש אלא מקומו ושעתו: **בשוטיתא** דאסא. בשבע בד על הדם: **נגדיה** מדרב. משום פרילותא דקדיש בשוקא: **דרב** מנגיד. משום פרילותא: **דמבטל** גיטא. כשולא גע לאשתו וכגיע בשליח ואמר לו גע שאתני לך בעל כוח, דילמא לא ידעי ליכי היכי דבעליכ

משנה הלכות

סה) ומש"ה כהיא דקדיש בשוטיתא דאסא בשוקא (פרש"י בשבע על הדם) שלחה רב אחא בר הונא לקמיה דרב יוסף שלח ליה נגדיה מרב ואילטריך גיטא כשמואל דרב מנגיד על המקדש בשוקא ועל המקדש בביאה ועל המקדש בלא שידוכי ועל המבטל גיטא ועל המסר מודעא לגיטא ועל המצער שלוחא דרבנן ועל האומר שאתא מילויה חלאין יומין ועל אחנא דדייר בי חמוה ופריך דדייר אין חליף לא והא כהוא אחנא דחליף אבבא דבי חמוה ונגדיה רב שאת ומשני כהוא מידי כוא דיימא אאחיכ מיניכ נהרדעי אמרו בכולהו לא מנגיד רב אלא על המקדש בביאה בלא שידוכי ואיכא דאמרי ואפילו בשידוכי נמי משום פריצותא ולא ניחא לן דבינו מי פסק כחכמים או כנהרדעי והרא"ש ז"ל כתב ונהרדעי סמכי בחידוש אחנים כדרים בניח חמיכם אע"ג דרב יוסף ל"ל דנהרדעי וכו' והרמב"ם נראה דפסק כחכמים פיין פ"ג מה"א הכ"ח והכ"ג בביאו בעור סי' כ"ו ועיין לח"מ מה שהקשה סחירת דברי בעור דנסי' קמ"א סחם כחכמים ועיין מל"מ מה שהריך בזה.

איברא דברא"ם חינו מבואר להדיא דפסק כנהרדעי אלא שכתב ונהרדעי סמכי בחידוש אא"כ י"ל דלדינא יש לפסוק כחכמים אלא דבחידוש סמכו נהרדעי וכו"ל כמספק במילתא וכבר רחיתי במל"מ שראה לומר כן בדברי הרא"ם ז"ל וכקצת יש לדייק עוד שכתב ועל נהרדעי סמכו בחידוש אחנים וכו' ולא כתב סמכינן בחידוש משמע דבחתנים בעלמן סמכו לעשות כן ועיין תוס' שנתנו טעם אחר ועיין ק"ג שם ועיין ב"י עויו"ד סי' של"ד גרסינן בפ"ק דקידושין דרב מנגיד למתן דחייל עליכ שמחת חלחין יום ונהרדעי אמרי אלא מנגיד וכתב רבינו ירוחם דמלקין אותו דרוב פוסקים הסכימו דליח בלכחא כנהרדעי אבל הרמב"ם לא כתבו משמע דספיקא הוא ועיין מל"מ הע"ל מה שהריך ודברי רבינו סחומין הזה. ועיין ח"מ סי' כ"ו ס"ד בחשב מחקדשת הו' וי"ח שאין מכין הו' ולא רחיתי מימי שבכו מי שקדש אלא שדוכין מע"ל הרמ"ח ועיין פ"ח שם וביעשו"י כתב דרק אותו מלקין ולא אותה ע"ש.

סו) ומ"ש רבינו בהוא דקדיש בציפתא דאסא הו'. ג"ז בגמ' שם, פרש"י מחללת על הדם, וכן פי' הר"ן ותוס' ר"י בזקן פי' לגודה על הדם, והיא קבלה בסם קדושין ואמרה כן לו שסחקה ומיירי שבביאה מה שאמר לה, ואמרו ליה העומדים שם וראו הקדושין והא ליח ביה שו"פ ואמר להו תיקדש באחרא זוזי דאיח בה שקלאה ואיסחקא אמר רבא כוה שחיקותא דלאחר מאן מעות וכל שחיקותא דלאחר מאן מעות לאו כלום הוא. ול"ל דל"ל הא דשמואל שמא שו"פ במדי, דאל"כ אאמאי קאמר רבא דכל שחיקותא דלאחר מאן מעות לאו כלום הוא דהרי מכ"פ אבה מקודשת מספק שמא שו"פ ולאו כלום משמע דאינה מקודשת כלל ואפילו מספק ולפ"ז אאי שמעאה אחיה שלא בהלכאה למאן דס"ל כשמואל דלשמואל לא ניח לריך לומר תקדש בד' זוזי דאיח ביה ומכ"פ כול"ל והא כאן ליח בה שו"פ ומקודשת רק מספק. ולדעת רבינו דפסק דלא כשמואל אאי שפיר ועיין תוס' ר"י שמרו ליה כו' דלא כוה ס"ל הא דשמואל ולכאורה כיון דרבא באראה פסק כן הכא

כמחלוקת: **לאחר** מתן מעות. שמחחילה כשקידשה לה ידעה שכמעות היו בתוך

תיקדש לי בארבעה זוזי דאית בה אישתיק, אמר רבא הואי שתיקה לאחר מתן מעות וכל שתיקה לאחר מתן מעות לא הוו קידושין. אמר רבא מנא אמינא לה

כמחלוקת ולא נחכונה חלה על כמחלוקת וכשידעה לח"כ ושתקה כו"ל שתיקה דלאחר מתן מעות ולאו כלום הוא, והא דשתקה

משנה הלכות

כלכתא ולפ"ז ל"ש לכני דמפרש כשמואל כיתך יפרשו כה שמחחת ומעשה רב ול"ל דכס יפרשו כני כהוא גברא דקדים בניפחת דחסח ואמרו ליה לבעל כה ליח בה שו"פ כלומר דח"כ לה תקדם ודאי חלה מספק שמא שו"פ ואזר כבעל ואמר לכו תיקדוש בחרבע זוזי דאית בה ח"כ כדר ניה מקדושי ניפחת חלה מקדם בד' זוזי ובני קדושי כוה שחיקוחת לאחר מתן מעות שכרי בשעה שקבלה בקידושין היח לה ידעה מכד' זוזי ולא כיה דעתה חלה על בחגודה או כמחלוקת והבעל כיה כוונתו על הכל כלומר בניפחת ובמעות שכרי הכל נתן לה המעות מכורכים במחלוקת וכוחיל וכיח לה ידעה מהמעות ולא קבלה חותן לשם קדושין חלה במחלוקת וכוחיל ובמחלוקת חינו שוה פרוטה חינן קדושין ודאין חלה ספק חו כלל לה שכרי כוונתו לקדם כיה במחלוקת עם המעות או המעות לבד שכיו במחלוקת וכיח לה ידעה נמלוה דהקדושין בשעת נתינה כיו בטעות שכיח סמכה דעתה על המחלוקת וכוה דעתו על המחלוקת וכד' זוזי לקדם בשם ודו"ק.

איברא דהרח"ש ז"ל הקשה וז"ל וכא דלא חש לה משום דשמואל דאמר חייסינן שמא שו"פ במדי שאני בכא שאזר בו ממה שרלה לקדשה בפמטו"פ וגם כיח לה נתרלית כשאמר לה שתינו שו"פ ובכ"ן כאב שאפשר דניפחת דבר שתינו מתקיים כוה ובכא לה חיים שמואל וכדברי הרמב"ם ח"י דניפחת ליכא למיחש שכרי מתחלה כי' דעתו לקדשה בזוזי דאית בה ש"ם ועיין ב"י ובשמוך נתריך טוד קלח בס"ד ולדעת רבינו אתי שפיר בכל דכרי כוה פסק דלא כשמואל וא"כ לא קשיא מידי.

ועיין תוס' ר"י בזקן דיש לו בגמ' שם חלופי גירסאות שתקדם לי גרסינן ואית דגרסי דאפילו לא אמר לה בשתא לי כוו ידים מוכיחות ואית דגרסי אמרה ליה כלומר שבאשה אמרה ליה שנראה מתוך דבריה שאין דעתה על בחגודה אבל אם אמר לה בזה ולא נראה מתוך תשובתה שאין דעתה אלא על מה שבית רואה, דעתה על כל מה שבאוכה ואפילו אין בחגודה שו"פ אם יש במה שבאוכה שו"פ מקודשת קדושי ודאי וכ"ג מלשון הרמב"ם שכתב ואמרה לו. ובאמת כי דעת הרמב"ם בפ"ב מה"ח בכ"ה סיים וז"ל נתן לה חגודה וכו' ואם שתקה אינה מקודשת במעות אלו שבשתיקה שלאחר מתן מעות אינה מועלת כלום ואבית מקודשת בספק מפני בחגודה שמא שו"פ במקום אחר ע"כ ועיין כ"כ שם ובבגמ"יי אות מ' כשמואל וכ"פ ריי"ף וכ"פ מורי רבינו שיחיה ע"ש. ובשע"ת א"ע סי' כ"ח ס"כ נמי פסק אמר לה בתקדשי בחפץ זה ואמרה לו וכרי אינו שו"פ ואמר בתקדשי לי בד' זוזים שבאוכו כרי זו ספק מקודשת בג"כ כ"כ אם לא אזר ואמר בתקדשי לי רק אמר לה כרי בתוכו שו"פ מקודשת מספק (בגבות אלפסי פ"ק דקדושין).

והנה מלשון בתחבר שגרס ואמרה לו וכרי אינו שו"פ ולא שאמרו לו בעדים נראה דמקודשת מספק קאי מטעם הד"ז ולא מטעם שמא שו"פ במדי דכיון דאמרה לו שאינו שו"פ א"כ לא סמכה דעתה על בקידושין בלאו ואאי אינפא לה אם כוה שו"פ במדי או לא כיון דכיא אומרת שאין בו שו"פ ולא סמכה דעתה אינו כלום וכ"כ הרא"ם ז"ל דבאי ספק מקודשת אינו משום שמא שו"פ במדי דהא אזר בו ממה שרלה לבתחילה לקדם בפמטו"פ כיינו בחפץ אלא משום דאמרינן אי לא ניחא לה למה לה זרקה בקידושין וזבו סגרת רב כונא בריה דרב יבושע בגמ' אם אי אינא למימר דלאו כל בנשים דיני גמירי וסגרה דאין לזרוק לותם שמא אחחייב לשלם ולעולם לא נתרלית לקדושין וכו"ל ספק אלא דלבאורה אקשה לפ"ז כיון דלבתחילה כוונתו כיתה לקדם בחפץ זה אלא שכיא אמרה שאין בו שו"פ אזר בו ואמר שתקדם במה שבאוכו בחיך מכני אזרה בזה וכמו שבקשתי לעיל בשמוך ובפרט דקיי"ל דבקדושין לא מכני אזרה אפילו תוך כדי דבור ול"ל דבא דלא מכני בקדושין אזרה אפילו תוך כדי דבור כיינו בקדושי ודאי אלא שאזר בו מחמת עלמו מן בקדושין כב"ג אמרינן דלא מכני דאדם טומד בדעתו ובנפשו לקדם ולכן לא נתנו לו אבמים זמן לאזור תוך כדי דבור, אבל אם טעה בכסף בקדושין כלומר שבמה שמקדם אבד שים בו פרוטה וכיולא בו שאין כאן אזרה על בקידושין אלא טעות ואבד דבב"ג כוה קדושין ונאבדר שבב"ג אינו קדושין בב"ג ודאי דיכול לאזור דאינו אלא כמו כל טעות בעולם שאזר בו, שוב מלאתי באבני מלואים סי' כ"א שבקשה כן ואי' במ"ש ושיבו מעי שבוונאי לדעת מרן דוז"ק בגאון זלוק"ל.

דשתיקה לאחר מתן מעות לא הוי קידושי, דתניא כנסי סלע זו בפקדון וחזר ואמר לה התקדשי בו, בשעת מתן מעות בין רצתה ובין לא רצתה מקודשת,

משום דמימר למרט מיקרא ולא מדעתא דכי קבלתינהו ולא מיכפת לה: **בשעת** מתן

משנה הלכות

ומיהו כר"ן פי' דכהוה גברא מחחלב לא כיב רלוו לקדם בליפתא חלא בד' זוזי שבו חלא שביא לא כביב שכוונחו על כני ד' זוזי ואמרב שבליפתא חין בו שו"פ וכביב לב שגם כוא חין כוונחו על כליפתא חלא על כד' זוזים שבו ולפ"ז מיקרא לא כיב כחפן ניחן לב לשם קידושין וא"כ ליכא נזב לומר ספק קידושין מכא כחפן שמא שו"פ נמדי ועיין ב"ם ס"ע סי' כ"ח סקי"ד ד"מ בין כני טעמי דלכרא"ם צריך לחזור ולומר ואם לא חזר ואמר מחקדש לי בד"ז לא מכני דכא קדושין חדשים כם מב שרולב לקדם נמעות חלו ולכר"ן מכני ועיין ע"ז שם שחמב על כרמ"ח שכחב וכ"כ אם לא חזר ואמר וכב"ם כחב לחלק ומיכו בחוס' רי"ד כחבו וז"ל אמר לבו מקדוש בו' דוקא אי בדר ואמר מקדוש לי אבל אי אמר מרבע זוזי אית ביב בלחוד אינו מועיל כלום שבדבור כראשון אין בו ממש כיון שבאחב שברב שאינו נותן אלא כאי ליפתא ואין בב ש"פ בלבך צריך שיאמר עוד מקדש לי בד"ז ומדבחב שבאחב שברב משמע דמפרש כר"ן ואפ"כ כחב דצריך שיחזור ויאמר כחקדשי לי וכדעת כט"ז וכ"כ בריו"ן נחיב כ"ב ח"ח ויש מפרשים דכא דאמרינן דכוב ספק מקודשת דוקא כשחזר ואמר לב אביב מקודשת לי במעות אית לי בחוכו אבל אם לא חזר ואמר לב כלום אינב מקודשת אכ"ל כביאם בחנני מילואים ס"ם ולפי' דעת רבינו ירושם לכאורב כוא בחלוקת שניב שבחב ויש מפרשים ודו"ק.

ומדברי רבינו נראב דגרס אמרב ליב כלומר באחב אמרב ליב ליח ניב שו"פ וכוא אמר לב חיקדש לי בד' זוזי דאית בב ודוקא כשחזר ואמר לב חיקדש לי בארבעב זוזי וכדעת כט"ז ומדמסיק רבינו וז"ל וגבי ליפתא דאסא אע"ג דראיב דידב מפקדון קא מייחי לב רבא וגבי פקדון שאינב דלאחר מתן מעות לא חייבינן לב כלל גבי ליפתא דאסא חייבינן לקושיא דרב כוגא בריב דרב יבושע וכוו קידושין ומלרכינן לב גיטא כדשלחב רב אחא בריב דרבא וכלכתא כוו קידושין ולריכב גט מיניב.

את נדרי אשלם לעשות רלון כמ"ש במב שנאחפקא אי יש דין ירושב בפחות משו"פ או כל שאין לו דין ממון אינו בכלל ירושב ולפום ריבטא כי' נראב דגרסינן בגמ' גיטין מ' אמר אמימר במפקיר עבדו ואמ אוחו בעבד אין לו אחקנב מ"ע גופיב לא קני ליב אישורא כוא דאיכא גביב ואישורא לבריב לא מוריח ופרש"י אין לו אחקנב דאישורא לבניו לא מוריח ובא נמי כי זבניב פקא כספיב מיניב ואישורא כוא דכוב ליב גביב ואישורא לאו ירושב כוא לכוריבב לבניו ורבינא פליג אדאמימר וס"ל דיב לו אחקנב ואם אמר כאב בלשון שאחור כופין כיורשין לשאחרו ומסיק בלכחא כרבינא שגם כיורש יכול לשאחרו ואע"ג דליכא עליב אלא קנין אישור בלבד וכ"פ כרמב"ם פ"א מכ"ע וכרא"ם ותוס' ר"י בזקן ובש"ע יו"ד סי' רס"ז סעיף ס"ד וכמאירי כאב וז"ל אבל ישראל שיש לו יורש אם בפקיר עבדו ולא בספיק לכאוב לו גע עד שמא כרי יורשו כואב לבן גע שאחור ואין אומרין אישורא לא מוריח אינש לבריב שבל זבות שלו אדם מוריש לבנו וכו' ומב שאמר אמימר אין לו אחקנב וכו' אין בלבב כן ע"כ.

הגה מבואר דאדם מוריש לבניו כל זבות שיש לו בין שיש עליו דין ממון ובין שאין עליו דין ממון כלל כאאי דבכא אלא כוב אלא אישורא ויש לו זבות לשאחר עבד כל"ל נמי כורים לו ופלא אבעל מגן אאלף ח"ח סי' תמ"ח שבביא תשו' מוב"ק סי' כ' נמי שמא ע"פ אחר שם ולא ביטל אאמן וגם כיורשים לא מכרו ולא ביטלו ואידם דאין כיורשים חייבין לשאר ואאר בפסח באמן מואר, דבפסח לאו ממון כוא לכוריבו לבניו ע"ש וכמג"א רלב לבביא ראי' לבמוב"י מגמ' כל"ל דאישור' לבריב לא מוריח ופרש"י דאין ירושב אלא בדבר של ממון וכיון דאינו דבר של ממון מב יורים לבניו אלא דאא"כ בקשב ליב מגמ' קידושין י"ז ע"ב דגר אינו יורש אביו מא"ת מכא דיכול לומר לגברי טול אאב ע"ז ואני מעות ומאי קושיא דילמא אאפ"ב יורש מ"מ ע"ז לאו דמיס כוא אלא בגר ולא ירש בע"ז כלל וכן בקשב מנדרים מ"ז שכאב כר"ן בשומר לבנו קונם שאי אאב נבנב לי באיי ובמואי ובנדרים פ"ב נמי כיון שאמר קונם שוינהו אפרה בעלמא אלמא גם אסב"ג יורש כוא ובדבריו אמוביס דכרי באמת מסקנת בגמ' כרבינא דגם אישורא מוריש לבריב וא"כ אדרבב מכא גמרא אינבאת לנוב"י ולא סייעאת. אינבא דלדידיב אקשב סאירא בש"ם דאאן ס"ל דאישורא לא מוריח לבריב ובקידושין ונדרים ס"ל דמוריח וא"כ אדמקשב לנוב"י לקשי ליב לדידיב ול"ע.

ולמודעי אאי נריך דגם באבנ"מ סי' ל"ב אמב אנוב"י בס"ל דאישורא לבריב לא מוריח ואמב עליו

מעות. מס קודם שקבלתן לאחר מתן מעות רצתה מקודשת לא רצתה אינה מקודשת. מאי רצתה ומאי לא רצתה, אי נימא רצתה דאמרה אין לא רצתה דאמרה לא, בשעת מתן מעות בין רצתה ובין לא רצתה מקודשת. אמאי הא קא אמרה לא, אלא לאו רצתה דאמרה אין לא רצתה דאישתיק וקא תני לאחר מתן מעות רצתה מקודשת לא רצתה אינה מקודשת. (שם יג.)

משנת הלכות

מגמ' קדושין י"ז גבר ועכו"ם דמשמע דאלו כו"ל ירושה דאוריית' מוריש ליה אפילו ע"ז וכן בקצה גם בגרש"ז בקונט"א כ"פ סי' תל"ב לבעל ח"י שבעלה ג"כ כנוב"י כנ"ל ע"ש מה שהאריך ותרי נגיחות נגחו בסגנון אחד ועיין ח"מ סי' ק"פ ופלא שלא הביאו לעלמא רחי' מגיטין כנ"ל ובמ' כתבתי דלא תקצה מגמ' קידושין כנ"ל לפמ"ש בר"ן ע"ז מ"ב בישראל שבגניבה ע"ז חיכה בעילה עולמית ובקצה בר"ן דכה אין זכיה בחיסכ"ל ותי' דכיון דשל עכו"ס מועיל ביעול ל"כ יש גו זכיה מכיון דיש לופן היתר וסיים בר"ן ומכאן לחמץ בפסח של גוי שאפשר לישראל לזכות בו ע"ש ועיין כעין זה בתוספתא דב"ק פ"ז לענין פצר חמור בגונב משלם תשלומי כפל אע"פ שכוח אסור עכשיו יש לו היתר לחא"ז ולפ"ז כיון דע"ז של גוי כמוכרים כיון שכוח מותר לו ומקרי ממון שלו שפיר מוכרים לגבו אף דגבי בנו בגר כוח אסור בהנאה אבל חמץ שאסור בהנאה למוכרים כמו להיורש ודאי דאיסורא לגריה לא מוכרת ול"ש שפיר לא תקצה לכס מגמ' קדושין וגם מנדרים מיושב זה דכרי יכול לשאול על נדרו ויש לו היתר ומיבו בגיטין כנ"ל קצה.

ואמנם מה שנראה ביישוב שיטת כח"י וכנוב"י ז"ל אף דלא כיונו בזה כני גאוני לפמ"ש בתוס' גיטין י"ג ע"א ד"ה וכא לא משך בתי' בתרא שכתבו וז"ל ועוד תומר רבינו תם דבגר לא תמרינן מלוה לקיים דברי כמת דכל דתיתיב בירושה מלוה לקיים דבריו כוחיל ולא פסק כתו מלותו ממון דמכתו יורשין אבל גר דליתיב בירושה ופסק כתו מממונו תין מלוה לקיים דבריו ע"ש ובמדקדק בדבריו ירתה בישראל עד שלא ירשו בניתם אפילו לאחר מיתה עדיין כת במוריש כיינו בחב על הממון ולא פסק כתו מממונו אפילו לאחר מיתה וכבר בנחתי סתוכין לפי' ר"ת בע"ל ממשה דבתתין ובשותפין בתסכ' שקלים ובכורות דקיי"ל בתתין קודם שחלקו פעורין תן בקולבן דכ"ז שלא חלקו כו"ל בתפיסת בניתם ול"ש תה כוח ובכי תיב בשעת תיתה חלה בירושה עליהו אבל בשיעת ר"ת אתי שפיר דכל זתן שלא בתזיקו יורשים בירושתם אכתי לא נעדר כת במוריש מתתונו רק לאחר שזכו בו יורשים זכתה לכס בתורה וזה כוח עיון של תפיסת בניתם ובאחרתי בזה ברבה בתשובה אתת.

ומעתה לדידן יש להקשות דתמ"ל תאסר תתון זה דאם יורשים זכו בו תיד בפסח בבי תתויבים לבערו תשום תמלא ואם לא ביערוהו בבי כו"ל תתן שעבר עליו בפסח תה"כ תלת"ל אבל תתן דליקני ול"כ אכתי תתון דאב כוח דלא פסק כתו מממונו עד שיקנוהו יורשים מילה כו"ל תתן שעבר עליו בדידיה ובין בך ובין בך ליאסר, ובאמנם דא בורחא כוח דכיון דאיסורא לא ניתא ליה לירת ל"כ נשאר כת אתת של מתונו עד לאחר בפסח שרווים בבנים לירת וכיון דהתתן נשאר בחזקת אתת אינו בכלל תתן שעבר עליו בפסח דכיון שאת נעשה תפצי תן התלות ואינו בכלל תקנת תז"ל דתתן שעבר עליו בפסח ול"כ בתוך בפסח כו"ל תתלו של אתת דאיסורא לא ירתי בבנים ולאחר בפסח שפיר בניו יורשים לותו תכתו של אביו ואפ"ה לא נאסר תטעם בע"ל ואף שאתרו דהאומר אינו רואה לירת אין בידו לתחול מ"ת נראה דדוקא כשאומר איני רואה בירושה כלל אבל כשאומר איני רואה לירת איסור רק היתר כב"ג ודאי אין כופין לותו ובפרע כי תתן בפסח תתילה אינו ברשותו של אדם תלד דאין אלא דעשתן בכתוב כאילו בס ברשותו לעבור עליו ובבא לא עשאו וד"ק כי זה דבר אדם בס"ד.

ואל תאמה באיך זה נשאר כתו של ממונו עד לאחר בפסח דכעין זה ובדולה מינה כתב תרן בבי"ס ליישב קושית בא"ס ז"ל תה דאתרינן ניחא ליה לגדיק ליקבר בקבר שלו ובקצה בא"ס ז"ל דבא כיון שאת נעשה תפצי תן התלות ותתילה בקבר לאו שלו הוא ובזו"ת בית שערים לתרן קב"ז אי' לפי דעת ר"ת בע"ל ל"כ דוקא ממון שסופו בא לידי יורשים פסק כתו ממתונו לאחר שירשו אבל לגדיק שקנה לו קבר כיון דאין סופו להוריש ממון זה לבניו נשאר לגדיק קבור בקבר שלו ע"ש ובכסי בגר שאני דהתורה נתנה להכהנים כמבואר ב"ק ק"י. ועיין מוהר"ח ח"ז סי' ק"ס בנראה דהנותן מתנה למת זכו בה יורשיו כבבוא דסנהדרין מוהר בתת ליורשיו ובד"מ יו"ד סי' שנ"ו ובב"ח שם ובמנחת פיתים יו"ד סי' רס"ג ובזו"ת לתרי יושר ח"ב סי' ג' ובחזו' קול מבשר סי' ת' לא בראים בדברי ר"ת ע"ש.

ובמה שכתבנו יתישבו קושיות בראב תשיעת בעו"י. ת) דלדעתו דתתן זה כשתת תביאם נעשה בפקר

קשו בה בפום נהרא משמיה דרב הונא בריה דרב יהושע הכי השתא, התם בתורת פקדון יהב לה ודאי דלא שדיתינהו סברה דילמא אבדין ומיחייבא באחריותייהו, הכא בתורת קידושין יהב לה אי לא ניחא לה תשדינהו. פריך רב מדמתח דכתי קנילחיכ: התם. גבי כסף פקדון מיקרח בתורת שמירה קנילחיכ כי כדר חמר כתקדמי לי בו סברה מי שדינת ליכ כו' כילכך לח שדתינכו וכתי דלח מחתי משום דלח תיכפת לכ תבל גבי ליפתח מיקרח בתורת קידושין קנילחיכ ונכי דליפתח ליח בכ ס"פ כי כדר ואמר תיקדם בזוזי דתית בכ מי לח ניחח לכ תשדינכו דכח לח

משנה הלכות

כיון דאיסורא לגריכ לח מוריח וכתב מת ונשתר כמעות כפקר וכל כרובה יבח ויטלכה ולפמ"ש אסור ליטלו מכח כמו של תביו דלח פסק כתו מממונו, ג) וגם כח קושיח מי קנסו בנו אחריו אתי שפיר דכתן ליכח קנסא כלל, ג) גם קושיח כתבנ"מ וכגרס"ז יתישב בפשיטות דכתם כיון דירושה דאורייתא ס"ב אי שמוריש לו אי לא מוריש כלל כב"ג ודאי מוריח תבל כבח בחמץ בפסח בשעת איסור לח מוריח ליכ ולאחר בפסח כיתר כוח וכבן. ולפ"ז כי' אפשר ליישב דלח תקשה גם מגמ' גיטין כנ"ל דכל מקום שבירושה כוח איסור ות"ח בתופן אחר ודאי דמוריח כגמ' קידושין תבל חמץ בפסח אפשר לכורים בזמן כיתר כב"ג אמרינן איסורא לח ניחא ליכ לקנות.

אלא דבאמת בעיקר כדמיון של כמג"א ל"ע דכני תרי מילי ניכו דאמץ בפסח איסור כוח בעלמא תבל כח דגיטין דאיסורא לח מוריח אין בכוונה שים איזה איסור על כיורש אלא בכוונה שבירושה שכוח יורש איכא ירושה של ממון אלא ירושה של איסור כלומר איסור שים בו בעבד ואין איסור על כיורש שברי מותר לשחרר אלא כלל כאיסור כוח של כעבד ודברי כמג"א ל"ע. ובעיקר דברי כנוב"י כאחרוני כרבה להקשות עליו וברחתי לדעת מדברי כמאירי ב"ק ועוד רשעונים דלא כותיה וצ"ע.

ומיהו לדידן מבואר דאדם מוריש לגריכ כל זכות שים אפילו אינו ממון כלל ומעשה עומד לינדן מה שכתב בהגהות מרדכי שלכי ב"ב בניאו ברמ"א ח"מ סי' רמ"ו דאין כיורשין יורשין דברים שאין בהם ממש או עונש כגאה בעלמא שאינו ממון (מבריי"ק שורש קס"ח ומבר"ם פאדווא סי' ס"כ) מבואר דכל שאינו ממון ואין בו ממש אין כיורשין יורשין ות"כ פמש"פ וכ"ם אפילו שאינו ממון לגמרי אפילו פמש"פ אין מוריח וצ"ע והאמנם בעייתן כבר בקשינו מדברי כגה"מ וברמ"א כנ"ל מגמ' גיטין כנ"ל דקיי"ל כרבינא דאפילו איסורא לאוד מוריח אינם לגריכ וכן פסקוב כפוסקים ולפ"ג.

ומה שנראה בזה לומר בתרי אנפי או יאמר לפמ"ש שם בגמ' כי אתח רב דימי א"ר יוחנן מי שאמר בשעת מיתתו פלוניח שפחתי אל יתעבדו בה לאחר מותו כופין אח היורשין וכותבין לה גט שחרור אמרו לפניו רבי אמי ור"א רבי אי אתה מודה שבניה עבדים ופרש"י וולדות היולאים ממנה מאכשיו עבדים כם ס"ם נראה לכאורה דאף לאחר שכפקיר עבדו כל שמוכח גט שחרור כוולדות אכתי עבדים כם א"כ אכתי בכאי איסורא אינה ומי ממונות של וולדות ועיין תוס' שם דף ל"ח ומה שכתבו וכח קשבר אלעולם בכם תעבדו ומשני דאגט שחרור לאודיה אינו טובר ומיהו כרי רש"י כתב וכן נראה דעת הפוסקים דכיון שכפקירו אין לו עליו דין ממון כלל ורק איסורא כוא שנשתר גביה, ולכן ל"ל כאלוק בש"ך שם סק"ד דדוקא כשכוח ביד אחרים אינו יורש דכל שכוח ביד אחרים אפילו כוא בעלמו אינו יכול להוליח מה שכוח ביד אחרים כדאיתא בתשו' מבר"ם פ' שבועות כדיינים ומבריי"ק בנ"ל אבל אם כוא ביד היורש פשיטא דעו"ב שלו מ"ם ולפ"ז נמלא רבי' ברוכ לדעת בש"ך מגמ' גיטין בנ"ל.

והקצוה"ח שם בניא דעת בשל"ה לעניין לדקה ומעשר שבאריך בריבה בדברי ברמ"א ובשלה דמעות מעשר שבידי אדם יאלוק באיזו כי אם מת אין היורשין יורשין אותם כיון דע"ב אינה ממון ובקלב"ח באריך לאזק דבריו ואמנם בתשובות שם אלק עליו ואזק דעת בש"ך ולפמ"ש נאזק דעת בש"ך וכנ"ל.

עוד אזון בריבתי בשלחתא פ' משפטים פ' י"ג קל"ו וז"ל שאפשר גזים אם בראשון שבגזים גונב דעת בבריות וכו' למעלה מבן גנב איסורי בנאה פטור מלשלם וכו' בגונב פטר אמור משלם תשלומי כפל אע"פ שכוא אסור מכשיו יש לו כיתר לאח"ז מבואר דאפילו אסב"ג אסור לגנוב אף דאין לכם דין ממון וכעין זה כתבו בתוספתא ב"ק פ"ג כ"ז אלא שבנראה שים טעות בדפוס למעיין שם מ"מ נראה דאסור לגונבם ות"כ ע"כ דגם בבניס יורשים אותם ומיהו אין כ"כ ראי' דיל"ל דאכ"ג דאף דאסור לגונבם מן בבעלים אבל לאחר מיאב אם בפקר מידי דהוה אע"כ דאף דלבעלים כוא ואסור לבבניס ליטלם בע"כ אם בעלים מ"מ אינם יורשים לפי ארמ"א בנ"ל וכב"ג כן כוא.

נתחייבה בשמירתן ומדלא שדחיוהו ש"מ נתרלית בקידושין: **דינא** גמירן. וידעה כיון דלא קבלה עטירותא עלה לי שדיא לכו לה תחחייב: **לא** שמיע לן. לה כוח לחר לנו ולה לחר לחר לנו משמו: **חרשו** לכ. ולנרכוה גט:

אחאי אטו כולהו נשי דינא גמירן, דילמא הכא נמי סברה דילמא אבדין ומיחייבא באחריותייהו. שלחה רב אחא בריה דרבא קמיה דרבינא שלח ליה אנן לא שמיע לן הא דרב הונא בריה דרב יהושע, אתון דשמיע לכו חושו לה.

משנה חלכות

ואולי דחסכ"נ ממש גרע מט"כ דחסכ"נ חין לו דין ממון כלל חבל עובח כוחה לף דקיי"ל דחינה ממון מ"מ כחב כיש"ש ב"ק פ"ט סי' ל"ב דלעניו ליטלו בט"כ של כבעלים מקרי ממון מידי דכוכ חשו"פ דמקרי גזל וכחוש' חולין קל"ח ד"ה יש כחבו דדבר שיש בו ט"כ לבעלים ובח שני ולקחו מוליחין מידו ש"ש ובמברש"ח והטור יו"ד סי' של"ח כחב דחם נטלו ככהנים שלח מדעת בעלים לף דזכו בה מ"מ חסור ליטלם נרחה לכחורה דחין מוליחין דחי לחו כחיך זכו כיון דמוליחין מידם וכן נרחה דעת ברמב"ם לכחורה ודלא כשו"מ מה"ג סי' כ' שבקשה חדברי כטור ולפטנ"ד שלח נלדק.

איברא דכמברי"ט ח"ב יו"ד סי' כ' נדין ט"כ כחב דחפילו לרבח בפ' בחרח דנדרים דט"כ ממון וכחב ר"ח דחכן חדרבח סמכינן לפסק כלכה וכן טיקר כחב כמברי"ט ומיהו נ"ל דלעניו שבוד ובקנחה לח מהני כה דחשיב ממון דכהיח בנחה לח מחפסח שיחול עליה שבוד ולח בקנחה ומנח למינח לה מדחשכחן דרבה גופיה בפ' קמח דב"מ גבי טיסור שחני עחיד למוד נחון לעקיבח בן יוסף ומקומו מוסכר לו דבעי למימר דר"ג מעלעלי חגב מקרקעי בקנה לו דפריך רבה וכי לח כיה לכם סודר לקנות ממנו בחליפין חלח ט"כ חינה ממון לקנות ממנו בחליפין כב"ג ט"כ חינה ממון לקנות ממון בחליפין וכח רבה גופיה כוח דחסיק בנדרים בט"כ ממון חלח מוכח דחט"ג דט"כ חשובה ממון לעניו נדרים ולעניו קידושין דחבנחה קפדינן וכחי נמי בנחה כיח מכל מקום חינה חשובה ממון להקנוחה בקנין סודר ולח בחגב דליח ביה משמח ואט"ג דשם מדחי בגמ' להח דרבה מ"מ לעיקר טעמו של רבה דט"כ לח חשיבה ממון להקנוחה לח מדחיה ש"ש וכ"כ הכנה"ג יו"ד סי' של"ח בשם מעשה חייח וזה נרחה כדעת בשל"כ והקלב"ח ודלא כש"ך וכבר זכה נרחי' זו בשו"מ מהד"ג סי' כ' בח"ג ש"ש, וחמה מינה בשו"מ חש"ך ומחנ"ח דכרי מפורש דט"כ ח"ח להקנוחו ולשבוד וחפילו בס ביד בעלים, חלח דלפ"ז חקשה נמי לדידן דכדרח קושיח לדוכחן מגמ' גיטין כיון דלח מניחו לחנק כבש"ך.

ומה שנרחה בזה בש"ד חו יחמר דבחמת דעת בש"ך וכמחנ"ח ודעימיכו דס"ל דכח דמדחי בגמ' להח דרבה לגמרי מדחי לה וגם לעיקר טעמו וסבירח לי' דט"כ חשיבה ממון חפילו להקנוחו ודלא כהמברי"ט חו יחמר דבמקום חחד גרסינן רבח וכבר כחריכו בזה כמפרשים ז"ל בסחירת הדברים ובקושית המברי"ט דהכח ס"ל ט"כ חינה ממון ובנדרים ס"ל ממון וממילא לח קשה מדידיה לדידיה ועיין במפרשים כי קלרחי בזה.

ועוד בו שליחיה דנלפטנ"ד לחדש ולחלק בין שבוד ומחנה לירושה דחפילו למ"ד דדבר שחין בו ממש חו ט"כ שחינה ממון ח"ח לשבד וליחן במחנה מחדש לחבירו ומה יחן לו ומה יוסיף כיון שכוח דבר שחין בו ממש ומחנה חין כחן ושבוד חין כחן וחפילו פמשו"פ דחסור לגזול מ"מ מחיל חינם כמ"ש בגמ' סנהדרין מ"מ לעניו ירושה דקיי"ל חפילו חיסורה לחוד מורים ליה לבריה דכל זכות של חדם מורים ליה לבריה בין ממון ובין חינו של ממון וככ"נ ט"כ לח גרע מזה דכל שים לו לחב מורים ליה לבריה ולח מבעיח פמשו"פ דממון כוח ממש חלח שניתן למחילה וכל שמח חבין כוריש חלח חפילו שחר זכוחים שחינם של ממון מורים. ומיהו כל זה רק כשזכוחים כס ביד בעלים חבל כשזכוחים ביד חחרים חז חינו מורים לעניו לכוליח חין לו מה לכורים שיכול לכוליח נמלח דבריו כדעת בש"ך בשקלח כלומר דבעינן שיהיו הזכוחים ביד בעלים וכדעת המברי"ט בשקלח דלעניו מחנה ובקנחה מיהו לח מהני כיון שחין בו דין ממון ורק לעניו ירושה מהני.

ובזה נרחה רחי' לדבריהו מדברי רש"י קדושין נ"ח גבי בעבדים שנפלו לו מבית חבי חמו כבן דמ"ש לחו כמי שכורמו דמיין וכו' ופרש"י ולריך כיורש ליחנם לבבן דחין לו בבש חלח טובח בנחה בנה מבוחר דט"כ יורש יורשה ש"ש וכבר בביח בחחמ"ח רחי' זו ובשו"מ ז"ל חמה עליו וכחב דבחש כיון דנפלו מבית חבי חמו בבן ובבבן לח בוטל עליו רק להפרים ולזכות בו בעלמו כמ"ש רש"י שם פסיטח דמקרי שלו דשלו לגמרי בוח

וכל המחלוקת הוא רק בישראל שנדרך ליתן לכהנים רק שיש לו בו ע"כ ממנס כנראה דהמחנ"ח ס"ל דרש"י קאי גם אר"י ור"י סבר כמי שלא הורמו דמי ועי"ז פרש"י ולדרך היורש הזה נתת לכאן ואין לו בהן חלק ע"כ ולזה עמן המחנ"ח כיון דלבן בתו הוריש זקנו עבל זה לא כיה יכול להורים לו ע"כ זו. תלת דהשו"ע ס"ל דכיון דר' יוסי סבר להו כמי שהורמו דמיין ח"כ מדיין לה זכו בו הכהנים ויכול לתרום ממקום אחר וח"כ פשיטא הוא דיכול להוריש לבניו אף דע"כ חינה ממון ונ"ל דהמחנ"ח ס"ל דכיון דהעבל כבר נתחייב בתו"מ בעודו זקן ח"כ כע"כ בו נאמרה.

ונלפענ"ד דרש"י בזה לשיטתו מיבמות פ"ו דס"ל דחיסור עבל הוא משום דפתיך ביה תרומה עיין בתוס' שם ובבר כתבתי דכן נראה דעת המחירי נדרים י"ב ודעת הר"ן נדרים נ"ד וגם דעת תוס' קדושין ל"ח נראה כן וח"כ אף דלא הורמו מדיין מ"מ כיון דהעבל פתיך ביה תרומה ח"כ כע"כ הוא לאוכה תרומה שפתיך ביה בעבל וכיון שעת הזקן לא כי' ליה לבנו ליורשו. ולזה אמרתי עוד דאולי כה חלוי במחלוקת רש"י גיטין מ"ז והרמב"ם מי עבל כל שהינו רוצה להכלו חייב בתו"מ ומיין ע"ז יו"ד סי' ס' וכבר כתבתי רלי' מגמ' קדושין נ"ח ע"ב כנ"ל דקנסוהו רבנן לבעכ"ג דלא תיבעי ליה לבהויה לעבליה ואי נימא דכבר נתחייב הזקן ממילא הורל כבר קודם ע"כ לזקן והוריש לבע"ב אבל אי לא נתחייב הזקן כלל ח"כ אל בחיוב אלל ב"ב ואף דמתנות שלא הורמו להו כמי שהורמו דמיין מ"מ אל חיוב בפרשה וי"ל.

אמנם אי נימא לפמ"ש דלמיין יהושב מורים אדם לבנו אפילו ע"כ שהינה ממון אלא דוקא כיכא דכיתה בידו ולא להוליא מאחרים ממש דלמיין לדקה נמי יכול להורים וכדעת הש"ך והנחיבות והמחנ"ח ודלא כשל"ה ומדברי המהרי"ט והכנה"ג נמי לא תקשה דשאני יהושב ממתנה ושעבוד.

ובמה שכתבנו נרויח ליש עוד קושיא אחרת שהקשה המחנ"ח כנ"ל דלפי דעת הש"ך גבי קדושין כי קידש חשה בע"כ שלו אמתי הינה מקודשת בתוכה הנאה שיש לה לנותנם לכל כהן שירצה ובשלמא אי הו"א דע"כ הוי כדבר שהין בו ממש והינו יכול להקנות ע"כ זו לחשה כדי שתקדש בו ניחא דלדידיה הוא דזכי רחמנא ולא לאחריני ממש דכהנים יכולים להוליא מידה בע"כ והין לה ע"כ אבל לדעת הש"ך קשה ע"ש מה שאי' משום דבשעת קדושין לא מטיא הנאה לידה ודבריו נ"ע דלמ"ד ע"כ ממון לכ"ע מקדש בה חשה וכתס נמי לא מטיא הנאה בשעת קדושין ובשה הין לחלק בין למ"ד דכוכ ממון ובין למ"ד דהינה ממון דכה כהנאה הוא אחת וגם מכ"פ כשקבלה יש לה הנאה בשעת קדושין במה שתוכל ליתן לכל כהן שתרצה ובבר כיה נהניה במה יש לה חפץ ליתנו לכהן שתרצה ממנס לפמ"ש אתי שפיר דודאי למיין מתנה כיון דהינו יכול ליתן ובכ"ג למיין קדושין הינה מקודשת דהין לו דין ממון למיין נתינה ודוקא למיין ירושה מועיל וכנ"ל.

ובאמת כי קושית המחנ"ח בלאו הכי לא קשה לפי דעת כיש"ס שכתבתי למיל דע"כ הו"ל כפחות משו"פ ח"כ פשוט דאפילו ניחא דעת כש"ך וניהו להקנות וליתן מ"מ לא הוה ניד האשה אלא כפמש"פ והמקדש בפמש"פ הינה מקודשת ואפילו בסבימה להתקדש כמבו' בקדושין ובש"ע.

והנה עד הנה דברנו למיין ירושה מדברים שהין בהם ממש או ע"כ שהין בה דין ממון אמנם נראה אפילו נימא דעת החולקים על הש"ך והבעל"ה והקלה"ח ושו"ת ודעימיהו וכפשטות לשון הרמ"ה ח"מ הנ"ל נראה לפמנ"ד לומר דפחות משו"פ ממש ודאי מורים הינם לברים ולא בעי שו"פ דוקא והרמ"ה שהתב דאין היורשין יורשין דברים שאין בהם ממש או טובת הנאה שהינה ממון הבונה שהינו ממון בלל אבל פמש"פ הנה שאין לו דין ממון למיין הסבון ולהוליאו בדיינים אבל מ"מ פמש"פ דין ממון לו שאסור לגזלו ולהלוקמו שלא ברשות נקרא גזלן או גנב כמ"ש הרמב"ם פ"ח מהי"ג ובב"ב נהרג עליו וביתומים נמי שאין עליו דין הסבון אין בהונה שאין לו דין ממון אלא בהונה ביתומים רחמנין הם ומחלו אפמש"פ ומיין רש"י סנהדרין נ"ט ע"א דאמרי ליכא מידי דליתומים שרי ולב"ג אסור ופריך והרי פמש"פ ומשני כאן משום דלאו בני מחילה נינהו ופרש"י בד"א משום שאף בני"י נלעוו על הגזל אלא דפמש"פ הינו נאבד גזל בעיניהם שעוברין על מדאן שרחמנין הם ומוחלין על דבר קל אבל ב"ג אהזרים הם מה"ל ומבואר דהפעור הינו מחיאם רק על מדת רחמנות שבהם ולא משום שהינו ממון.

ויש לחקור בישראל שאמר להדיא שהינו מוחל בפמש"פ אי חייב להחזיר לו ורהיטי במחנ"ח הל' גזילה סי' ח' אם גנב פמש"פ ולא נודע לבעלים שגנב מהם מי נימא דחייב להחזיר דהל זמן שלא ידע לא מחיל ואע"ג דלבי ידע מחיל מ"מ כשאת מיהו לא ידע ולא מחיל ודמי קלת ליאוש שלא מדעת והביא רבי' למלמו דהינו חייב להחזיר מפ' חלו מליאות דף כ"ו גבי רהב סלע שנפל מהלשה הין לריך להחזיר ופרש"י ותוס' דאפילו הין שותפי ניהו ולא מחייהם מ"מ כיון דהין לכל אחד אלא פמש"פ הין כאן משום כשבת אבדה ומיהו כשלא

שמעינן מכני מחנייתא. כרי"ף פסק דשחיקה דלאחר מתן מעות בקדושין כמ"ד מושו לה וכדעת רבינו, וכרמב"ם ז"ל בפ"ב מכ"מ פסק דלא חיישינן ועיין ר"ן: **כדשלחה** רב אחא בריה דרבא. בגמ' רב אחא בר רב וכן הוא ברי"ף: **ורשכי**. גיטא כדשלחה רב אחא בריה דרבא, והלכתא הוו קידושין וצריכה גט מיניה. **פח)** ההיא איתתא דהוה מזבנה ורשכי, אתא ההוא גברא חטף ורשכא מינה א"ל הבה לי אמר לה הילך ומיקדשה לי בגויה, אמר רב נחמן

פז) שמעינן מהני מתנייתא דמהני שמעתתא היכא דיהב לה מידי ואמר לה ליהוי פקדון גביך, ובשעתא דקא יהיב לה הדר אמר לה איקדיש לי בגויה, אי אמרה לא הא קא אמרה לא מיקדשנא, ואי אמרה אין אי נמי אישתיק ולא אמרה לא אין ולא לא הוו קידושי. אמר לה ליהוי האי מידי פקדון גביך ובתר הכי אמר לה ההוא דאפקיד גביך איקדש לי בגויה, אי אמרה אין הוו קידושי אבל אי אישתיק מישתק לא הוו קידושי. וגבי צפתא דאסא אע"ג דראיה דידה מפקדון קא מייתי לה רבא וגבי פקדון שתיקה דלאחר מתן מעות לא חיישינן לה כלל, גבי צפתא דאסא חיישינן לקושיא דרב הונא בריה דרב יהושע והוו קידושין ומצרכינן לה

משנה הלכות

דלמ קנאו כגזלן אבל אחר שמחל לו קנאו כגזלן וכרי הוא של גזלן והאריך להביא ראיות דכל פמ"פ כי לא מחלי בעלים לא קנאו גזלן וברשותא דבעלים קיימא ע"ש.

ובמה שכתבתי יתיישב קושית הש"ך מכ"ד ח"ד סי' ק"ל שהקשה מנ"ק דף ק"כ מחל לו על הקרן חוץ מפמ"פ דאין לריך לכולי האריו דל"ש הלא שאין בגזילה קיימא אבל בגזילה קיימא לא מ"ט חיישינן שמא אחיקר וקשה כיון דפמ"פ מחיל איכא ח"כ אף כשאחיקר למה ניחוש לה כיון דמחל לו ואין לאחר כאחילה כלום ולפמ"ש נראה דכיון דמחל לו על הקרן חוץ מפ"פ שהו ח"כ כרי הוא אינו אפי' דאינו מוחל על כפמ"פ וא"כ לעולם הוא שלו וחייב להחזיר שמא פ"פ בזמני ועיין פני' קדושין מ"ו ד"ה וכא מלוה שכתב דאפשר דאפילו גזל פחות מפ"פ וחזר וגזל פמ"פ נמי לא ניחא להשהון דקמא קמא אחיל ליה ע"ש ובמ' כתרכתי עיין משנה הלכות ח"ב סי' רל"ח - רל"ג. מכ"פ מוכח דפמ"פ ממון הוא וא"כ לעניין ירושה אפילו ניחא כרמ"ה בשם הגה"מ דבדבר שאין בו ממש אי ע"כ שאינה ממון לא שייך ירושה מ"מ פמ"פ כ"ע מודי דהוי ממון לעניין ירושה.

ובתשובה אחרת כתבתי דפמ"פ דמחיל חיישינן כייון דוקא של גזל אי גניבה אבל פמ"פ דמ"מ לא מחיל ואפילו נגניבה בב"ד אם היו מכוונין לדין אחר כמבואר בגמ' ות"מ סי' ו'.

והנה עד כאה דברינו להשתעשע בכמ"ע בדברי תורה אמנם לעיקר הדין בלפענ"ד דאי' ברורה מדברי התוס' ב"ק ק"י ע"ב בעי רבא בכניס בגזל בגר יורשין הוו אי מקבלי מתנות הוו למאי נפ"מ בגון שגזל חמץ ועבר עליו בפסח אי אמרת יורשין הוו כייון דאי דירתי מוריש ואי אמרת מקבלי מתנות הוו מתנה קאמר רחמנא דניחיב לבו ובא לא קא יהיב לבו מידי דאפרת בעלמא הוא ובקשו התוס' שם ד"ה למאי נ"מ תימה למאי לא פשיט ליה מדידיה דאמר לעיל גזל הגר שאין בו ש"פ לכל אחד ואחד לא יצא שלמת מקבלי מתנות הוו דאי יורשין הוו למאי לא יצא מאי דשנוק לבון מנוכון יהיב לבון ועיין מהרש"א ובאה מצוהר דיורשין יורשין אפילו פחות משו"פ מדכתב דאי יורשין הוו למאי לא יצא מאי דשנק לבון מנוכון יהב לבון ובאה כאי דשנק לבון הרי הוא פחות משו"פ וס"ל לריך להחזיר לבון מדין ירושה אלו היו יורשין מצוהר דפמ"פ ירושה הוא ויורשין שם וזה ברור בס"ד. ומיהו בעיקר קושית התוס' עיין מהרש"א ום"ש שם.

עוד רגע אחדר דמשמע מדברי רבינו בפ"ב והלכתא הוו קדושין ומשמע לכאורה דקידושי ודאי קאמר וס"ל דהלכה כרב אחא ולא מטעם ספק וי"ל קאי מדהקדים גבי ליפתא דאסא חיישינן לקושיא דרב הונא וכו' משמע דחיישינן הוא ולא ודאי הוא ועיין ר"ן.

פז) ומ"ש רבינו שמעינן מכני מחנייתא וכו'. גמ' שם י"ב וי"ג ע"א ובאבן העזר סי' כ"ח ח"ל כנסי סלע זה בפקדון חזר וא"ל התקדשי לי בו אם אמר כן בשעה שנתנו לידה או קודם לכן אפילו קבלתו בשתיקה מקודשת דכיון דשתקה וקבלתו היכא הוכחה שנתרלית בקידושין ובאבן העזר כתב דוקא דשקלתינהו ואישתקה אבל זרק לה קידושיה אפילו לתוך חיקה ולא שקלתינהו אלא אישתקה וחזלה לשלמא שתיקה כב"ג לאו כלום הוא ועיין ב"י שם ועיין ב"ש שם ס"ד ובח"מ סקי"ב ובני"ם שם סקי"ב ומדברי רבינו לע"ק ודו"ק.

פח) ומש"ה בהיא איתתא דהוה מזבנה ורשכי וכו'. שם י"ג ע"א (ועיין מש"ל סימן ע"ז

יכולה למימר ליה אין שקלי ודידי שקלי. איתיביה רבא לרב נחמן קידשה בגזל ובחמס ובגניבה או שחטף סלע מידה וקידשה בו הרי זו מקודשת, התם בדשדיך. א"ל רבא לרב נחמן תניא דמסייעא לך כנסי סלע זו שאני חייב ליכי וחזר ואמר התקדשי לי בו, בשעת מתן מעות רצתה מקודשת לא רצתה אינה מקודשת, לאחר מתן מעות אפילו רצתה אינה מקודשת. מאי רצתה ומאי לא רצתה, אי נימא רצתה דאמרה אין לא רצתה דאמרה לא הא אישתיק מקודשת, ליתנייה כדקתני התם. אלא לאו רצתה דאמרה אין לא רצתה דאישתיק וקא תני בשעת מתן מעות רצתה מקודשת לא רצתה אינה מקודשת, אלמא יכלה למימר אין שקלי ודידי שקלי שמע מינה, והלכתא כרב נחמן דיכלה למימר אין שקלי ודידי שקלי והוא דלא שדיך.

חגילות מצי: בגזל. דלמ יכיב דמי: ובחמס. דיכיב דמי מבל למ נחרנו כנעלים מעולם למכור למ נוטל בע"כ: בדשדיך. שדבר בב קודם לכן ונחרניח להתקדם לו דהחס כי שחקב משום דניחמ לב כוח: כדקתני התם.

משנה הלכות

וכיכה דקדשב בגזל). בכיח ליחתח דכוב קמ מזנגב וורשבי למח בכוח גברח חטף וורשבי מינב למרב ליב כשב ניכלי למר לב מי יכיבנח ליך מיקדשח לי שקלחיב ומיחחיקב ומר ר"י יכולב למימר מין שקלי ודידי שקלי מיחיביב רבח לרב נחמן קידשב בגזל וכו' כתס בדשדיך ומנמ תימרח דשני לן בין שדיך ודלמ שדיך דתניח למר לב כנסי סלע זו וכו' למלמ למו ס"מ כמ דשדיך כמ למלמ שדיך. וכחנו בתוס' ר"י כזקן מבל מי למרב כן כוי ודמי מקודשח ויש להסחפק בשלמ למרב כלום מלמ נשחרב בשחיקב מי מינב מקודשח כלל מו דכוב מב"פ ספק קדושין רק שיכולב למימר דידי שקלי מבל כל זמן שלמ למרב כו"ל ספק.

ודמב"ם פ"ב מה"מ כ"י כתב גזל מח כחשב מו גנב ממנב מו חמסב וחזר וקידשב בגזל ובגניבב ובחמס שלב ואמר לב כרי מח מקודשח בו מס קדם ניניבן שידוכין ונעלב ושחקב כרי זו מקודשח ומס לח שידך מוחב מעולם מע"פ ששחקב כשנתן לב דברים מלו בחורח קידושין מינב מקודשח ומס למרב כין כרי זו מקודשח ע"כ. מבואר דדוקא כשאמרב כן מבל בשחיקב מינב מקודשח. וברמ"ם ז"ל נמי כתב וכי למרב מיבח כויח מקודשח מלמח בדאמרב מין מע"ג דלמ שדיך קידושיב קידושין בין בחוב דילב בין בגזל דידב וכן בלכתח. ודוקח בגזל דילב כדמשינן למימר בפירקח חניינח (סי' כ"ו כ"ז) מבל בגזל דעלמח מע"ג דשדיך לח כוו קידושין מה"כ קדשב ניב לבחר דקנייב ניחוש בעלים דכוב כדידיב וכך בריייחח דקדשב בגזל ובחמס ובגניבב וכו' מוקי לב לקמן (דף נ"ב) בגזל דידב. ומ"ם ברמ"ם דקנייב ניחוש בעלים דכו"ל יחוש נידיב ושינוי רשות נידב דידב וקנאתו כיח וכיון שקנאתו כיח חף כוח קנאתו כ"כ ברשב"ם וכ"כ ושאר גדולי הפוסקים ועיין ה"ע סי' כ"ח ס"ב ובני"ם שם ס"ק ז' לאחר יחוש לבד ובק"נ בחריך לפרש דברי ברמ"ם דלמ תקשב ליב מב שבקשו עליו בני"י ועוד ע"ש.

וה"ה כתב ודע שאם אחר שבחזיר לב גזילתב ואמר לב כרי אח מקודשת לי בב אפילו אמרב בן מינב מקודשת דומב להחזיר לב חוב במבואר למעב וכן בשוו אותם בגמ' (יג ע"א) בפירוש. ודבר פשוט הוא שכיון שבשעת אזרב נתן לב בחורת בשבב אחר שבא לידב והוא שלב במב תתקדש לו ע"כ. וכ"כ רבינו להדיא בסמוך וז"ל אבל כיכח דחטף מינב מידו ואהדריב לב ובעידנא דקא מהדר לב לא אמר לב מידו וא"ל באר בכי ליקדיש לי בגוב וכו' אע"ג דאמרב אין לא כוו קידושי וכו' ע"ש.

ולענין אי קבלב גזילתב נמי במב שבשיב לב וקידשב בו נחלקו בזב דהר"ן בשיח מירושלמי בשיאב בש"י ת"ש סי כ"ח כתב הר"ן לפ"ז נראב שאחקבלב קידושיב ואחקבלב גזילתב אבל בירושלמי אמרו רוצב בית מקודשת ויחייב לב שלש ע"כ וברמ"א ז"ל פסק בירושלמי דלריך לשלם לב גזילתב וכמ"ש בשיח דהרשב"א חולק על בירושלמי ע"ש בפ"ב מה"א כ"י ודעת רש"י דכוח משום מחילב וכן נראב דעת הרמב"ם בפ"ב מה"א כ"י אם קדשב בו מקודשת וכתבו במעשב רוקח וכמשיב דבר ח"ד סי' ל"ח ד"ב וז"ל דכוח הרש"י משום מחילב ולא בבירושלמי ע"ש.

ודעת רבינו נראב נמי דלא בירושלמי מדכתב בסמוך אבל בית אחטף מינב מידו ואהדריב לב וכו' מדקתני סיפא לאחר מתן מעות אפילו רצתב מינב מקודשת אמרב אין בעידנא דקא מהדר לב אמרינן בבית אחטף דאהדריב ניבלב מגמר גמיר ואקנאי נפשב וכמתן דיבב לב מנפשיב דמי אבל לאחר מתן מעות אין דידב ולא כלום כוח ע"כ. וכנב אידב לן רבינו דבר אחד דבמקדש בגזל דידב שבית מקודשת בשנחרצב אין בטעם משום דמחלב ליב ואינב מקודשת במעות זב שכוח גזל שבמקדש בגזל מינב מקודשת בכל אופן ומב שבית מחקדשת באמרב כן בשעת אזרב כוח בבית

נכסיה דלעיל נשעת מתן מעות מקודשת: **ואהדריה** ניהלה. כיון שאמר לה נשמה שתחזיר לה וקודם קבלת הכסף אמר לה איקדש לי בגוייהו, כיון שאמרה אין, מקודשת: **והיכא** דאתחיקת. תלוי אם כיחב משודכת לו מקודשת ואי לא לא, ועיין ר"ן וכ"כ פ"ב מכ"ת כי"ב:

סט) והיכא דחטף מידי מאשה ואהדריה ניהלה ובעידנא דקא מהדר לה אמר לה איקדש לי בגויה אי נמי אמר לה שקול הני זוזי דהוה מסקת ביה ובעידנא דקא מהדר לה אמר לה איקדש לי בגוייהו, אי אמרה אין בין הוה משדכא ליה מן קמי הכין ובין לא הוה משדכא ליה הוו קידושי, דאמרינן מיגמר גמרא ומקניא נפשה אי לאו הכין לא הוה אמרה אין. והיכא דאשתיקא ולא אמרה לא אין ולא לא, אי לא הוה משדכא ליה מן קמי הכין לא הוו קידושי, דאמרינן יכלה למימר ליה אין שקלי ודידי שקל, ואי הוה משדכא ליה מן קמי הכין הוו קידושי דאמרינן כיון דמשדכא ליה ניחא לה דתיקני ליה בכל דהו ומגמר גמר ואקנאי נפשה, ואע"ג דלא אמרה אין כמה דאמרה אין דמי, דקתני כנסי סלע זו שאני חייב ליכי בשעת מתן מעות רצתה מקודשת לא רצתה אינה מקודשת, ואמרינן רצתה דאמרה אין לא רצתה דאישתיק. והא מתניתא בדלא שדיך הוא, דאיתיביה רבא לרב נחמן קידשה בגזל וא"ל התם בדשדיך אבל היכא דחטף מינה מידי ואהדריה לה ובעידנא דקא מהדר לה לא אמר לה מידי וא"ל בתר הכי איקדש לי

משנה הלכות

כגלה דהכדרה ניהלה מגמר גמרה ומקנאי נפשה וכו"ל כמאן דיהיב לה מנפשיה נמלא דכח דמקודשת הוא מדין דכהיה כגלה וכמו ע"מ שתקבל ממני מתנה או ע"מ שתדבר עליך לשלטון וכיוצא בו וכוא דבר חדש לכאורה ולא רחיתי מי שמפרש כן בגזל.

סט) **ומש"ד** והיכא דחטף כו' לי נמי אמר לה שקול כני זוזי דהוה מסקת ביה וכו'. מלשון רבינו שכתב אמר לה שקול כני זוזי דהוה מסקת ביה ובעידנא דקא מהדר לה אמר לה איקדש לי בגוייהו משמע דמעיקרא על מנת להחזיר לה חוב בתכוין וכן היא סברה ברורה לשלם לה חובו אלא דאח"כ מיד נשמע כנתינה חזר ואמר לה איקדש ליה בהו וכן נסמוך דא"ל רבא לרב נחמן תניא דמסייע לך כנסי סלע זו שאני חייב ליכי וחזר ואמר שתקדשי לי בו נשמע מתן מעות רלאה מקודשת לא רלאה אינה מקודשת ומסיק נדשדיך נמי משמע לכאורה דמתחלה אמר לה כנסי סלע זו שאני חייב ליכי ואח"כ חזר ואמר שתקדשי לי בו.

ורד"ן ז"ל במלחין כתב וז"ל ודאמרינן דאינה מקודשת אלא נדשדיך מ"ג דאמרה אין כיינו דוקא כדאמר לה מעיקרא כנסי סלע זו שאני חייב ליכי אבל אמר לה כנסי סלע זו שאמת וחזר ואמר שתקדשי לי בו אע"פ שהוא חייב לה סלע מקודשת ולא אמרינן לשם פרעון שקלאיה וכיינו דקאני ואמר לה שתקדשי לי בו כלומר חזר בו מדיבורו הראשון ואמר שלא יהא לשם פרעון אלא לשם קדושין אבל מדברי הרמב"ם ז"ל נפ"ב מכ"א נראה שאינה חוזרת ממש אלא שנאחלה אמר כנסי סלע זו שאני חייב ליכי והוסיף ואמר שתקדשי לי בו ואפילו נככ"ג נדשדיך מ"ג אמרה אין מקודשת וכן נראה מדברי נעל הכלכות ולפי זה אפשר דהיכא שחזר בו ואמר לה לשם פרעון אני נותנו לך אלא לשם קדושין דמקודשת אע"ג דלא שדיך מ"כ ועיין כ"כ נפ"ב מכ"א כי"ב וז"ל ונראה מדברי רבינו שכוונת אפרש וחזר ואמר לה שלא חזר בו מן הפרעון אלא שדעתו שתתקדש ושתהיה נפרעת וחזר דקאני חזר לדבר אמה וכ"כ מדברי נעל הכלכות ז"ל (דפ"ג ע"ג) וכתב הרשב"א ולפי פי' זה אפשר שאם חזר ואמר לה לא לפרעון אלא לשם קידושין וקבלתו ושתקה מקודשת ואפילו לא שידך ולריך תלמוד עכ"ל. ועיין ב"י ח"ם סי' כ"ח ובש"ע שם פרטי הלכות.

ולא אמנע מלכניה מה שכתבתי בחוטף חפץ מחדש שאינו מקפיד או מאשה שאינה מקפדת ומקדש בו מה דינה.

ומה שנלפענ"ד לומר עוד בדברי הרמב"ם ז"ל ובסתירת הדברים כנ"ל בהקדם דברי הרמב"ם פ"ב מה"ת כ"ח הנוכנם לבית חבירו ולקח לו כלי או חוכל וכיוצא בהן וקידש בו אשה וכו' אינה מקודשת וכו' כוחיל וקדש בממון חבירו אלא מדעת חבירו והרי זה גזל ואינה מקודשת ואם קידשה בדבר שאין בשה"ב מקפיד עליו כגון תמרה או אגוז הרי זו מקודשת מספק. וכתב בלח"מ דהאי תמרה או אגוז מיירי בים בה שו"פ ולא כוי אלא אד ספיקא אי מקפיד או לא ומיהו סיים אע"פ שאין בלשון משמע כן אבל במל"מ פירש דהרמב"ם מיירי בתמרה או אגוז שאין בהם שו"פ ומסתמא פחות משו"פ אינו מקפיד דאינו חשוב ומקודשת מספק שמא שו"פ במדי וכמ"ש הרמב"ם פ"ד דאם קדשה בפחות משו"פ הרי אלו קדושי ספק גם בחשב"ן סי' כ"ג פירש כן דברי הרמב"ם ז"ל וכן פירש בפריאה דמיירי בפחשו"פ ודלא כפירוש הב"ח וב"ש וט"ז. ועיין מהנ"א

בגויה, אי נמי דאמר לה שקול האי מידי דקא מסקת בי ובעידנא דקא יהיב לה לא אמר לה מידי ואמר לה בתר הכי ההוא מידי דפרעי לך איקדיש לי בגויה, כי ההוא גוונא אע"ג דאמרה אין לא הוו קידושי מדקתני סיפא לאחר מתן מעות אפילו רצתה אינה מקודשת, אמרה אין בעידנא דקא מהדר לה אמרינן בההיא הנאה דאהדריה ניהלה מגמר גמיר ואקנאי נפשה וכמאן דיהיב לה מנפשיה דמי, אבל לאחר מתן מעות אין דידה

משנה הלכות

כל' גזילה סי' ח' ולכאורה כיון דלדעת הרמב"ם פמשו"פ נמי מסור לגזול מ"כ לחתי מקודשת בקדשה שלא מדעת חבירו דחש"פ דקיי"ל דפמשו"פ מחיל ישראל מ"מ כל זמן שלא ידע למחול לכתי לא מחל וכמ"ש להדיא בגמ' סנהדרין נכי דבתר ככי מחיל לערת בשעתיה מי ליח ליה ות"כ כל זמן שלא ידע חבירו שלקח בחמרה או בהגוז לכתי לא מחיל ליה ות"כ שוב הוי קדשה בגזל או ע"פ שלא מדעת חבירו ולא קידש בממון שלו.

אמנם לאחר בהתבוננות דבר זה שבוש הוא דהרי הרמב"ם כתב בפ"ח ומס קידשה בדבר שאין בעכ"ג מקפיד עליו כגון חמרה או הגוז ולכאורה למ"ל לומר כגון חמרה או הגוז כיל"ל סתם ומס קידשה דבר שאין בעכ"ג מקפיד עליו או לדעת המל"מ כיל"ל סתם ומס קדשה בדבר שאינו ש"פ כגון חמרה וכו' הרי זו מקודשת אבל בדיוק בתב הרמב"ם שאין מקפיד עליו דאלו קידשה בדבר שבעכ"ג מקפיד עליו אפילו כי' פחות משו"פ כיון דבעכ"ג מקפיד עליו אבתי אינו ממון שלו עד שלאחר שידע בעכ"ג וימחול לו אבל כיון שאינו מקפיד מיד שלקחו הרי הוא שלו. וביאור הדברים נראה דמסתמא אין בני מקפידים לפמשו"פ ומוחלין ומכ"ע מותר ליקח קיסם לחלון בו שיניו וכיולא בזה משל חבירו שמבואר בירושלמי ומייתי לה כ"כ פ"ח מגזילה וכבי' רס"י שנ"ע ופסקוהו בפשיטות בש"ע דליטול קיסם לחלון שיניו מחבילתו של חבירו הרי אפי' לכתחילה ואפילו לפי מידת חסידות דמייתי שם בשם הירושלמי כיינו ליטול פמשו"פ מחבילתו וגדרו דשוב הרבה ובעלים מקפידים על חבילתם ועל גזרם ובני דבקיסם אחד אין קפידת מ"מ יתקנלו הרבה מנשים ויקח כ"א קיסם אחד יופסק חבילתו וגדרו וכמו שכתי' בדור המבול ע"כ מהני קפידתו שלא ליטול מכ"פ ממדת חסידות.

ובזה יש להבין דברי התשב"ץ שרמז עליו המל"מ שכתב וגראה דוקא בגון שת"ל לחר דברים שגראה שהוא מחרלה בכך בגון למה לה נתת לי יותר מו כיולא בזה אבל בשתיקה חיישב מקודשת כלל ועוד שהרב ז"ל לא חמר זה אלא בחמרה או בהגוז שאין בו ש"פ ואין בו דין גזלן כיולא בזה אין החברים מקפידים זע"ז ואע"פ שאין בו ש"פ היא מקודשת מספק שמא הוא ש"פ בשדי אבל אם יש בו ש"פ ויש בו דין גזל חייב מקודשת כלל מכ"ל, ול"ב מש"כ שאין בו ש"פ ואין בו דין גזלן כרי להדיא פסק הרמב"ם דאסור לגזול פמשו"פ ד"ת ות"כ יש בו דין גזלן בפמשו"פ ולכי"ל לחי שפיר דודאי יש גם בפמשו"פ איסור ד"ת לגזול מדין ח"ש אבל הרמב"ם מיירי בדבר שאין בני אדם מקפידים ודבר שאין דרך בני אדם להקפיד פמשו"פ אין בו דין גזלן כלל דמותר לכתחילה כמו קיסם דכב"ג אין דרך להקפיד ורק פמשו"פ שדרך להקפיד עליו כב"ג יש בו משום איסור גזל. ועיין תבנ"מ סי' כ"ח ושו"ת ח"ס ח"ע סי' פ"כ בתריכות לחלק בין אין מקפיד ובין מידי דשוב פחות משו"פ מיד מכ"פ וי"ל בזה הרבה ובשו"ת מחנה חיים ח"ח סי' ס"ז בתריך הרבה לחלוק בדבר ובשו"ת נו"י סי' נ"ט נתקשה לדעת מאין הוליא הרמב"ם דין זה דדבר שאין בעכ"ג מקפיד אין בו איסור גזל ובניח בדבר בל"ע תמנם לפמ"ש בפמשו"פ הוא דס"ל כן והוא מגמ' סנהדרין בל"ל דף נ"ט ובכי פמשו"פ.

ודאיתי להירחים מלוה רנ"ז שכתב ובגוזל שאי תגודות בפרוטה ובחזיר לחת מכן תמר רבה גזל אין כאן בשבה אין כאן פי' שאין בשבה פחותה מפרוטה ופרוטה לא כתיבא בקרא י"ל דאין נקרא גזל אלא בדבר שדרך העולם להקפיד בו וקיס לכו לרבנן שאין דרך העולם להקפיד בפחות משו"פ ע"כ. ובגראה מדברי הירחים ג' דבריס, ה) דאין נקרא גזל אלא בדבר שדרך העולם להקפיד בו ובזה אפילו כי' יותר מפרוטה הרבה כיון שאין מקפיד בו ליכא גזל, ב) דקיס לכו לרבנן דפחות משו"פ אין דרך העולם להקפיד בו, ובגראה פשוט דכיינו מן בסתם אין דרך העולם להקפיד בפחות משו"פ ות"כ הלוקח פמשו"פ מן בסתם ליח ביה משום גזל.

ולפ"ז נלפענ"ד לייתב לשיטת הרמב"ם סחירת הסוניות כן דבדף נ"ז מיירי בגונב או גוזל פמשו"פ וכיון שגונב ולא לוקח בפרהסיא הוא לפי שיודע שהבעלים מקפידים אפילו אפמשו"פ ולא רוצים להניחו ליטלו בפרהסיא ולכן הולך וגונב או גוזל בע"כ ממנו והגם כי אין בו דין גזל להשבון דאין דין גזילה בפחות משו"פ מ"מ אסור מכ"ת משום דחזי לאינטרופי כיון דרואינו שאינו מוחל הוא אפחות משו"פ ח"כ כל זמן שלא מחל

שומא. שיעורו מותן שמלים קודם שהקנלס דלאחר שקנלה כו"ל לאחר מתן מעות ולא סמכה דעתה ולא כלום הוא. ע) (שם ז:) ההוא דקדיש בשיראי, רבה אמר לא צריכי שומא רב יוסף אמר צריכי שומא, אמר לה כל דהו דברי הכל לא צריכי שומא. אמר לה חמשין ולא שוו חמשין דברי הכל לא הוו קידושי, כי פליגי דאמר לה חמשין בשעת קידושין ועיין תוס' ד"ה ורב יוסף: כל דהו. כהקדשי לי בהן כמו שהן דלא לריכי שומא דבניר מפרושה לה שוו, ולדעת

משנה הלכות

לו ולא נודע לבעלים שלקח ממנו פמו"פ תכתי חזי לחילטרופי שהם יגזול טוד פמו"פ ילטרף לפמו"פ קמא ויעשה פרוטה שלמה והבעלים כל זמן שלא ידעו שלקח לה מהנו לו שברי מקפידים הם וכה רתי' שכלך וגנב פמו"פ ולא לקח בפרהסיא וכן בגזל תבל בדף ל"ט דפריך וכרי פמו"פ לישראל שרי מיירי בשהם שלוקח פמו"פ בפניו ולא שגוב הו גוזל כמו בלוקח קיסם לחלוץ בו שיניו וכיולא בו דהתי שרי לגמרי ומותר הוא כיון דשהם בנ"י לה קפדי ותתי שפיר דברי הרמב"ם ז"ל מסתירת הפוסקים.

ומדוייק בזה קושית הגי"ק שליט"א שדייק בדבף ל"ט לה כוזכר כלל מנין בזל חלה וכרי פחות משו"פ דתכת"י בכיוון דייקי לכתוב וכרי פמו"פ ולא זכרו מגזל כלל דכתה מיירי בפחות משו"פ שנוטל בפני הבעלים ולא בגזילה וגניבה חלה בפניהם וזה מותר תפילו לכתחלה ובדף ל"ז מיירי בגונב פמו"פ הו גוזל כנלפענ"ד. ע"כ מספרי משנ"כ ח"ט סי' שע"כ.

ע) ומש"ה כהוה דקדים בשירתי וכו'. דף ז' ע"ב כהוה גברא דתקדים בשירתי רבה תמר לה לריכי שומא רב יוסף תמר לריכי שומא תי דתמר לכ בכל דהו כולי טלמא לה פליגי דלא לריכי שומא תי דתמר לכ תמשין ולא שוו תמשין הה לה שוו כי פליגי דתמר תמשין ושוו תמשין רבה תמר לה לריכי שומא דהה שוו ממשין רב יוסף תמר לריכי שומא כיון דתיתתא לה בקיהה בשומא לה סמכה דעתה תיכה דתמרי בכל דהו ומי פליגי רב יוסף תמר שוה כסף כרי הוה בכסף מה כסף דקין תף שוה כסף ומי דקיין ופסק רבינו ובלכתא לה לריכה שומא, בגמ' שם דף ט' ע"א ובלכתא תיכה מקודשת ובלכתא שירתי לה לריכי שומא ובלכתא כך' חלטזר ובלכתא כרבה תמר רב נחמן.

ויש לדייק דכתב רבינו סתם ובלכתא לה לריכה שומא דמשמע בשום דבר ובסמוך כתב ובלכתא שירתי לה לריכי שומא ובלכתא כרבי חלטזר ט"כ וכיון דפסק ובלכתא לה לריכי שומא משמע דכל דבר בכלל ולמה חזר וכתב ובלכתא שירתי לה לריכי שומא. ובכרי"ף ז"ל כתב כהוה גברא דקדים בשירתי רבה תמר וכו' ובלכתא שירתי לה לריכי שומא ולא סתם ובלכתא לה לריכי שומא וכתב כרי"ן ז"ל ומקשו ככה תמתי פסק כבתי ליטנת כו"ל למימר ובלכתא כרבה כי כיכי דתמר בגמ' לבדיה ובלכתא כרבי חלטזר ובלכתא כרבה תמר רב נחמן ולפיכך נרתה מדקדוק בלשון דדוקא שירתי הוה דלא לריכי שומא תבל תיכה מידי דלריכי שומא ומדברי כרמב"ם ז"ל נרתה שירתי מתוך שבתשבה מתתוה לבם גמרה ומקניה נפשה מיד בל כיכי דשוה כדקתמר תבל מידי תחרינה לה ולפ"ז למעוטי דברים שתין בתשבה מתמדתן נקט שירתי וכ"כ תוס' ר"י בזקן בשמו ס"ם ור"ת ז"ל תמר דמש"ה נקט שירתי לפי שעומתן קלת ידוע לעולם ותין כדבר מלוי לטעות בהן בל בך ביותר משויין תבל דברים שרגילין לטעות בשויין כרבה כמרגליות ותבן עובה שים שתינו שוה חלה ממע ותפשר שכיה שבורה שעוה כמה וכמה בהה תפי' רבה מודה תפילו לה תמר חלה בבל דהו לריכי שומא ולפיכך פירשו שירתי בדי שלה לטעות בדבר ותומר ר"ת דלפיכך נהגו שלה לקדש בעבעת שים בה תבן ס"ם ועיין תוס' שם ד"ה והלכתא שירתי. ועיין רת"ם שם. ובמרדכי סי' תפ"ח כתב בלכתא שירתי לה לריכי שומא נהגו בעם לקדש בעבעת של זהב בלה תבן יקרה בתוכה וכו' ס"ם.

ונראה רתי' לפי' הרמב"ם דשירתי שתני משום דשים בתמדתן מכת דמסיים בגמ' דף ח' תמר רב יוסף מנת תמינה לה דהניה טגל זה לפדיון בני טליה זה לפדיון בני לה תמר בלום טליה זו בחמש סלעים לפדיון בני בנו פדוי ופריך בתי פדיון ביכי דמי תילימא דלא שוי בל במיניה תלה לתו תמ"ג דשוי וכיון דלא קייבי לה ומשני לה לעולם דלא שוי וכגון דקציל בבן מילויה בי בת דרב בהנה שקיל סודרא מבי פדיון בבן תמר ליה לדידי תזי לי חמש סלעים תמר רב תשי לה תמרן תלה בגון רב בהנה דגברא רבה הוא ומיבעית ליה סודרא תריסיה תבל בולי טלמא לה בי בת תמר בר רב תשי זבן סודרא מתימיה דרבה מקובי שוי טשרה בתליסר ט"ב. ועיין תוס' דלליטנת קמא מייתי רתי'.

והנה משמע דכב"ג ב"ט מודו דבנו פדוי ובטעם משום דתומר לדידי שוי לי ונחלקו הפוסקים בתי לדידי שוי לי מתי קתמר בריטב"א ז"ל כתב שמעינן מבבא

ושוו חמשין, רבה אמר לא צריכי שומא דהא שוו רב יוסף אמר צריכי שומא כיון דאשה לא קים לה בשומא לא סמכא דעתה וצריכי שומא (שם ט.) והלכתא לא צריכא שומא. **עא)** (שם ח.) אמר רבי אלעזר האומר לאשה התקדשי לי במנה ונתן לה דינר מקודשת וישלים. מאי טעמא אמר לה מנה ונתן לה דינר, על מנת קאמר לה ואמר רב הונא אמר רב כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי (שם ט.) והלכתא שיראי לא צריכי שומא והלכתא כרבי אלעזר. **עב)** והיכא דחטף וכך דמי: **והיכא** דחטף סלע מעלמא. וכרי זכ מקדש בגזל אלא נחייבתו כבעלים וכגון שידעינו אלא נחייבתו שעומד ונווח לו כרמב"ם לפסר דכו"ל כאמרה לדידי שוב לי: ושוו חמשין. שאני יודעין כן בבירור מיכו לא שמוכו בקיאים קודם לכך: **על** מנת קאמר. כלומר ע"מ שיאלים וכו"ל תנאה: **כאומר** מעכשיו. על מנת תנאי כך

משנה הלכות

שכמוכר חפץ לחבירו בשיחת ובשוק לא שוי אלא חמשה אי לאחי לוקח שוי' שיחת אין בו משום מונאה דאחר דידיה אזלינן כי היכי דחשבינן ליה ככה דשוי חמש סלעים מיכו דשוי' בזבינא שיחת כי אורחיה אגב אי לדידיה לא שוי אלא מפני שכוח דחוק בדבר כה ודאי קנילה מחוך כדחק לא שמה קנילה ואפילו נתן לו כדמים חוזר ע"ש. וכקלוכ"ח ח"מ סי' רכ"ז סק"ח חמה עליו בע"ש דהיכא דשוי לאחי לוקח שיחת אזלינן ואחר דידיה מכח דקיי"ל במרגליות ושאר דברים שאדם רולה לזוגן ים לו מונאה ומשמע דאפילו בלוקח גופיה צריך לו וכן ע"ש בקנילה מחוך כדחק דאפילו נתן לו דמים קצה לפי מה דקיי"ל בעול דינר וכעבירני דאם כבר נתן אין מוליאין מידו ע"ש מה שניח בע"ש ובס"ד בשיעור בכולל (אחני זלוק"ל בגאון מהרי"ח אלאחר בירושלים עיכ"ק) אמרתי ליצב בס"ד דהני תרי מילי ניהו דבמרגליות כרולה לזוגן ורולה לצאת יותר אין כעבד שבשויון בזה יותר אלא לפי שאין לו בבירה וכוה רולה לזוג משאם יותר משויות וכבי נמי אם כיה יכול למנוע בשויון לא כיה נותן יותר ואי"כ לדידיה נמי לא שוי שיחת אלא שמחמת דוחק נותן יותר מבשויות וכן בבעבירני אבל בריעב"ח דייק בתופן שמחמת חביבות בחפץ לאחים זה כוה שוב ואפילו ים בשוק בזול מזה כוה אינו חוזר אחר מה שכוה זול לפי שכוה שוב לו כך וכיינו שאמר לו רב כהנא לדידי שוב לי וכן מר בר רב אשי שלקח סודר שוי מאתה בחליסר לא לקח מפני כדוחק ואילו היה מולח אחרת בחוץ בפחות לא היה קונהו אלא זה היה שוב אלנו וכאחרכתי בזה בס"ד.

ולפ"ז נראה זה כוה טעם כרמב"ם דכתב מאי וכיולא בזה שבאשה מחאוה לבם אם היו שוים חמשים כ"ז מקודשת דדוקא לנשים שמחאוין להבירחים וכיולא בו וכיון שבוה כמו שכוה סמכה דעתה עלה וכו"ל כרב כהנא ומר בר רב אשי אבל אחר דברים לא סמכה דעתה ובפי שומא ודו"ק כי קלרתי.

ודעת רבינו נראה נמי דלכן כוסיף שניח והלכתא שירחי לא לריכי שומא והלכתא כר"ח לאפוקי דלא ניחא דבכל דבר לא לריכי שומא וכמו שכתב בסחמא וכדעתא מ"ד דלכל מילי לא לריכי שומא וכאי דנקט בגמ' שירחי מאום דעובדא דפליגי דיה רבה ורב יוסף שירחי כוה קמ"ל.

עא) ומש"ה אמר רבי אלעזר האומר לאשה כו' אם דף ח' ע"א אמר ר"ח התקדשי לי במנה ונתן לה דינר כרי זו מקודשת ויצאים מאי טעמא כיון דאמר לה מנה ויבא לה דינר כמאן דאמר לה על מנת ואמר רב הונא אמר רב כל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי מיתיביה התקדשי לי במנה וביה מונה וכולך ורלה אחד מהן לחזור בפילו בדינר בחברון כרשות נידו הכא במאי עסקינן דאמר במנה זו כו' רב אשי אמר מונה וכולך שאני דעאה אכולי ע"כ.

ובגמ' אם דף ט' מסיק והלכתא שירחי לא לריכי שומא והלכתא כר"ח והלכתא כרבא אמר רב נחמן ע"כ. ודעת בריי"ף וברמב"ם דהאי והלכתא כר' אלעזר דאי אמר לה התקדשי לי במנה אתם ונתן לה דינר ואפילו בית מונה וכולך כ"ז מקודשת ויצאים כדתוקימנא לחירולא דלריכנא לר"ח ודלא כרב אשי ואיכא מ"ד דהאי תירולא לאו ר"ח תרלה אלא בגמ' בית אמרה כן ור"ח אפשר דמודה ליה לרב אשי אלא דאי הלכך האי והלכתא כר"ח ממימריה בגאוד הוא דפסקינן כוותיה וכדמסיק רב אשי דמונה וכולך דעתה אכולא מנה מיין תוס' ר"י הזקן ומדברי רבינו נראה מבואר דס"ל דר"ח פליג אדב אשי וכדעתא בריי"ף וברמב"ם ורוב הפוסקים זה ולכן בניח מימרא דר"ח ואחריו והלכתא כר"ח וכבן בי קלרתי.

עב) ומש"ה וכיכא דחטף סלע כו'. אם ני"ב ע"א מעשה בחמש נשים כו' אמר רב ש"מ ממתניתין אדבא ונקט רב בידיה אלא ש"מ במקדש בפירות שניתית מקודשת וש"מ קידשה בגזל אינה מקודשת ולקמן אם (ע"ב) בכית אחתא דכוה קא משית כרעא במשיכלא דמית אחא כהוא גברא חטף זוזי

מסחמת נמי: שדייה ניכלה. זרק לה וחמר לה כרי חת מקודשת לי נכחי כסף:

סלע מעלמא ויהיב לה לא הוו קידושי (שם נב:) דההיא איתתא דהוה קא משיא כרעא במשיכלא דמיא, אתא ההוא גברא חטף זווא מחבריה שדייה ניהלה אמר

משנה הלכות

מחבריה ושדח לה חמר לה מיקדשת לי חתח כסות גברת לקמיה דרבח חמר ליח דחם לכח דר"ם דחמר סחס גזילה יהום נמלים, ובגמ' נמי מוד שם (ע"ח) כי סליק רבי זירא חמרה לכח שמעתח קמיה דר"י חמר ליה מי חמר רב כהי (ופריך) וכוח לח חמר כהי וכח חמר רבי יוחנן גזל ולח נחייחשו בנמלים שניהם חינם יכולין להקדים זה לפי שחינו שלו וזה לפי שחינו ברשותו ומשני כהי קח"ל מי חמר רב כוותי וז"ם ורב ורבי יוחנן קמו לכו בחדח שיטתח חלח דקחני ג"ע למה ליה לרב ורבי יוחנן כיון דמייתי כסות עובדח דמשיכלח דמיח ופסק כן רבח דליח דחם לה לכח דר"ם ח"כ רבח וכוח בחרחה ומעשה רב ולמה לח כחב סחס דהלכחח כרבח חו טכ"פ דרב ור"י קמו בחדח שיטתח ופסק רבח כוחיכו. ועיין חוס' שם ד"ה וכוח לח חמר וכח חמר רבי יוחנן ודו"ק.

ונראה דרבינו נח להשמיענו כחן דלח ניחח כיון דהלכחח דקדשה בגזל דידה כיכח דשדיך טכ"פ ושחקה דמקודשת ואפילו בדלח שדיך בחופנים יש שמקודשת בגזל דידה וכגון דחמרה כן להדיח דבכהי גווני מקניח לגביה כי היכי דחקדם ניה וכמו דמוכח בברייחא דקחני לח רלחה חינה מקודשת ומפרשינן לח רלחה דחיטחיקה חבל חם חמרה חין מקודשת וכמ"ש בסמוך וח"ה לפשר לטעות דגם קדשה בגזל של חחרים נמי מקודשת טכ"פ שחרי כהי הלכחח דקדשה בגזל ועי"ז משני ומחלק בין קדשה בגזל דידה לגזל דחחרים וכ"כ כרי"ף ז"ל חכח שמעחח דכחוח חיחחח דזבנה ורשכי חמר רב נחמן יכלה למימר חין שקלי ודידי שקלי ואי קשיח לך כח דחניח קדשה בגזל ובחמס ובגניבה חו שחטף סלע מידה וקדשה בו מקודשת כחם בדשדיך ובדלח שדיך נמי לח חמרן חלח היכי דשקלה ליה ושחקה חבל חי חמרה חין ושקלה ליה חע"ג דלח שדיך קידושיה קדושין כו' בין בחוב דילה בין בגזל דילה וכן הלכחח, ומסיים ודוקח בגזל דילה כדשמיע למימר לקמן בפירקה חנייעה חבל בגזל דשלמה חע"ג דשדיך לח כוו קידושין ח"ה קדשה ניה בחר דקנייה ניחום בשלים דהו"ל כדידיה טכ"ל.

ובתב הרמ"ה בניחה בטור דדוקה בגזל דשלמה כוו קידושין לחחר יחום חבל בגזל דידה ולח שידך חפילו לחחר יחום לח כוו קידושין חם לח חמרה חין כיון דליכח שיטוי רשות ומתן יחום ושיטוי רשות בעיני וכחב הריח"ז דוקה שידעינן בודחי שנחיחשו כשלים קודם לקידושין חבל בסחמה חין חוששין שמח נחייחשו כשלים שסחס גזילה חין יחום בשלים וכן סחס גניבה, וכניחו כש"נ.

וחזון הרניחי לרניעו בגדול הרח"ם ז"ל שכחב רחיחי בחשכנז שרגילין לקדם בעבעת שחולה נחחי חת נבי לדרום ולחור מחין הרגל זה בידם דלכחורה חינה מקודשת כיון שקנלה בעבעת ע"ד שכיח שלה וחינה שלה כי היח לריכה להחזירה לבעלים ומלח שקדשה בגזל דחחרים וחינה מקודשת ורחיחי בספר החכמה בעיני לקדם בעבעת שחולה נרחה דלחו שפיר עבדי ובעל בעיטור ז"ל כחב דהמקדם בעבעת שחולה חיכח דמדמה ליה למחנה ע"מ להחזיר ובחשה חינה מקודשת וחיכח מ"ד סחס שחלה ל' יום ובכניח כנחה מקודשת ומסחמת לח עבדינן ניה טובדח ע"כ ובספר הדינין שחבר ר' משה כהן ז"ל כחוב בחשובה חחת המקדם בעבעת שחולה מקודשת וכן מלח בחשובה לרניעו שמשון כו' למנס נרחה לי שחס חמר לו בשחילתי עבעת זו לקדם בו בחשה דהוי מקודשת כיון דהשחילו חדעתח לקדם בו בחשה חלן סברי דגמר בלבו ליתן לו בחותו לשון סיוטיל לטינן קדושין שחכח בחשה מקודשת כי חדעתח דהכי מסר לבו בעבעת וחס לח יוטיל בלשון שחלה יכיה בלשון מחנה וכ' ע"ם ובש"ע ח"ע סי' כ"ח.

ומ"ש וחס לח יוטיל בלשון שחלה ניכיה בלשון מחנה ויכיה טכ"פ חוחה מחנה ע"מ להחזיר חמור שהרי כחבנו בסמוך דבחשה לח מהני מחנה ע"מ להחזיר ובבר הקשו טל זה כל המפרשים, ובב"ח חי' דהכי קחמר פי' המשחיל נותן לו בעבעת ע"מ להחזיר לו גוף בעבעת חו להחזיר לו דמיו חבל המקדם נריך ניתן לחשה לעבוטין דמחנה ע"מ להחזיר חינה מקודשת דדמי לחליפין וז"ם ויקנהו מהחשה ויחזירנו חו יחזיר דמיו וכו' ע"ם והדברים נריכין חלמוד דכיון דהמשחיל נתן לו בעבעת ע"מ להחזיר גוף בעבעת כחין יכול המקדם ליתן לחשה לעבוטין דבר שחין לו לעלמו בגס שדעתו לשלם לבעלים ונ"ע ועיין דרישה שם.

ולולי דמסחפינח נלפענ"ד לפ"מ דקיי"ל שחילה ליומח מכר כוח ועיין ריטב"ח קדושין דף ו' חמר רבח

לה הא לך ומיקדשת לי בגויה, אתא לקמיה דרבא א"ל לית דחש לה לדד' שמעון דאמר סתם גזלה יאוש בעלים, ורב ור' יוחנן קמו להו בחדא שיטתא דדרבי שמעון. (משנה כליס פכ"ו מ"ח וב"ק קי"ד) עורות של גוב הין מחשבה מטמלחן ושל גזלן מחשבה מטמלחן דקסבר ר"ש כיון דידע מהן גזליה ולא מלי לגבויי מיניה אי יאוש מייהב: **פתם** גזילה יאוש בעלים. ומיהו הם שמעו בפי' שמחייהן כבעלים מקודשת דהו"ל יאוש ושינוי רשות יאוש אחד ושינוי רשות אחד ומקודשת:

משנה הלכות

אלא אמר רב חסי בכולהו קאי לבר מהשב שמא יאמרו השב נקניה בחליפין וכו' וממה שאמר ברה"ש והמיטור נמי לגזור מטעם חליפין ולא משום מטעם שאלה שאינו שלו אלא כו"ל כמחנה ע"מ להחזיר משמע דאין מחנה יש לו ולא חוששין משום שאינו שלו ול"ל מכ"ע דשאלה ליומא מכר הוא וכו"ל שלו, ובטעם נראה לכאורה דבשאלה כל בהנאה דיליה הוא ומכ"ע חייב בכל כחונסין יותר משאר שומרין אלא יש עליו תנאי להחזיר ובאמת כי מותר לו ליקח שכר עבורו ולא הוי ריבית כיון דמותן בחפץ ובידו להכחישו ולהפסידו אפילו לגמרי מחותו כמלוה וכמ"ש בסמוך.

ונראה לחדש ולומר דדוקא במחנה ע"מ להחזיר גזרו משום שמא יאמרו השב נקניה בחליפין דחייב להחזיר במחנה או חליפיו כמו שהוא ממש ואפילו נתנם חייב להחזיר לו וכל זמן שלא החזיר כו"ל גזל בידו למפרע ועיין רשב"ם ב"ב קל"ז ע"ב ד"ה כרי זה מוקדם ומוחזר אבל בשואל חפץ יש בידו להשתמש בו ואם יפחת משוויו יפחת ואינו חייב להחזיר לו כמו שהיה שוב בשעת שאלה דשואל ע"מ להשתמש בו שאל ולא להכיחה בקופסת ובפ' השואל הכותב גברת דשאל נרגח מחבריה ואיתבר אחת לקמיה דרבא ת"ל זיל חייתי סהדי דלא ניחא ליה לאחריות ועיין שם דף י"ו ע"א ורמב"ם ריש כל' שאלה ופקדון ובטוש"ע ח"מ סי' ש"מ ס"ח אבל כל קלקול שחייב בה מחמת מלאכה שאלה בשבילה לא מיבעיא אם הוכחשה מחמת מלאכה שהוא פטור אלא אפילו מחה מחמת מלאכה פטור וכותב אלא יש"ה לעשות בה דבר אחר חוץ מהמלאכה שאלה בשבילה וכן אין המשאיל יכול לחזור בו באמצע ימי השאלה אחר שמשך בו השואל עד סוף ימי השאלה עיין ש"ע ח"מ שם סי' שמ"ח וכו'. ולפ"ז נראה דשאני שאלה ממחנה ע"מ להחזיר דמחנה ע"מ להחזיר נראה כחליפין וגזרו בה אטו חליפין משום דחייב להחזיר אותו בחפץ וכל מה שנפחת בימיו חייב להחזיר ה"ה ליכא כאן נחינה כלל אלא יש כאן מחנה ע"מ להחזיר להרחות ולא ליהנות או לקיים מצוה כאחרונ אבל אם פיחת מהאחרונ אפילו ע"י המצוה חייב דשלם שבדי לא החזירו לו אבל בשואל אם פיחת או אפילו מחה מחמת מלאכה היו חייב להחזיר ואלא דלא דמי למחנה ע"מ להחזיר לעניו דנימא דלגזור ניה משום חליפין דלא דמי לחליפין ולכן ס"ל להני פוסקים דטעמא שאלה מותר לקדש בה ודו"ק.

הן אמת דלעניו עלם קנין בחפלה נחלקו ברחשונים ז"ל אי מחנה על מנת להחזיר הקנאה גמורה הוא וכשמחזיר צריך בקנאה שניה להחזירה שאר בקנאות דעלמא דאם ברה"ש וברי"ף קידושין בל"ל וכ"כ עוד ברה"ש סוכה מ"ח וברשב"א בח' אם מ"ו דמחנה ע"מ להחזיר הקנאה גמורה הוא וצריך לחזור ולהקנות ועיין חו"ד יו"ד סי' קע"ד בק"ח ובקלב"ח ח"מ סי' רמ"ח ס"ק ד' חולק עליהם ועיין חבנ"מ בחש' סי' י"ז ובנב"מ שם מסיק דהעיקר כברה"ש ועיין שו"ת ברה"ש כלל ל"ב סי' ה' חש' ר' חניגדור בכהן דמחנה ע"מ להחזיר עדיף משואל בחרתי ה' דאם נתנם קודם חזרה פטור אלא מחנה הוא אפ"פ שעומד לחזרה וכל מה דלא בחזירה ממויה הוא. ובשניה דבשואל חיינו רשאי להשאיל בלי רשות בעלים וזה יכול ליתן לאחרים בלי רשות בעלים ע"מ להחזיר ועיין רא"ש מה שהאריך לעניו שבאת שאלה שחולק על רבינו חניגדור ועיין שו"ת מוהר"י ברונא סי' ע"ט ובחי' הרי"ם קידושין שהקשה בשע"מ להחזיר הרי בחנאי סותר למעשה וקיי"ל חנאי בטל ומעשה קיים ולחאי ליכא מקודשת ועיין משנ"ה ח"ג סי' ק"פ וח"ו סי' ר"מ יבואר מהיזה טעם שיבואר שכ"פ יש לחלק בין שואל למחנה ע"מ להחזיר דלא דמי לחליפין וכמ"ש בס"ד ודו"ק.

דבר חדש בטבעת קידושין

ועתה חנה עוד להשחעשע חת מהכ"ג במ"ש לי במכחבו קודם יו"ט לחמם לא הספקתי להשיב עד כאן ואתה חנה להחעלם בחכנים במה שאמר שלי דבריו במכחבי הקודם לפ"ד ברה"ש שכחבתי דבשואל טבעת לקדש בו אשה מקודשת משום דידהו חכמים לסוף דעתן של בע"ח שאם כי' יודע דבטבעת שאולה ה"ח לקדש מסחמא נחנו לו במעמ"ל וממילא בשואל מחבירו חברוג כיון דהמשאיל יודע דאין אדם יולא ידי חובתו בשואל מסחמא נחנו לו בחופן המועיל דהייגו במעמ"ל ולייחתי לדברי הע"ז ה"ח סי' חל"ד שבשאמם בסברא זו

וחמה כ"ג שלח כנחתי דברי כע"ז ח"ח סי' י"ד ס"ק כ' דמחלק בין עבדת קידושין דלא כתיב בתורה לכם ובין לחברוג דילפינן מקרא דלכם דחין לדם יולא בשחול ולי נימה כסברת כרח"ם חין שום מליחות לדרשה זו דלכם דמכ"פ דודחי נותן לו כחברוג בחופן כמושיל וע"כ דסברת זו לח מכני חלח כיכי דכחיסור ג"כ מסברת ע"כ.

הנה רחשונה מלי לכחוגל שחל יחפלח שלח כנחתי דברי כע"ז כי נמוע"כ כח כשכחה מחגבר וחם בזמן כחמורחים ורבותינו נחלי כחוס' לחמרו כי נחם כלכו ממסכת למסכת חחריתי כבר שכחו כרחשונה לפי גדלותם וגחונותם שכבינו כם וכמחמר ז"ל כחלנע בקירח לשכחה חלן מה נעשה חבחרייכו וחלן רק כחותו לייד משכח רבבי שקל משכח זוערת שקל ובודחי יש מוד כרבה וכרבה מקומות כחלו בעוע"ה וחני חפלה לה' שלח חכשל ח"ו בדבר כלכה ולפני כל חשובה חני מחפש בספרים כפי כחפשר בע"ם בבלי וירושלמי בחותה סוגיח ובמקומות חחרים ברחשונים וחחרונים ובע"ש וחחר כל זה חני מחפלל לה' בזכות כרבים שלח חכשל בדבר כלכה. ומיהו לפלם דברי כע"ז שבעיר עליכם כ"ג כרבה נלעמרתי לכבין דבריו כקדושים חשר בודחי מובנים כם חלח קולר דמחינו גרמה שלח להבינם שברי קיי"ל בע"ש סי' תרמ"ע ס"ב דשחול ביום רחשון פסול משום דבעינן לכם וחפ"ה פסקו כמג"ח וכפמ"ג וכחחרונים מלחו לחריכם דכשחל לחרוג מחבירו בסחם יולח דמסחמח נחן לו לולבו בחופן שיולח בו וכיינו בממ"ל וכה דחמר שחל חינו יולח בו ע"כ מיירי שחמר לו בפירוש שנותן לו רק בחורת שחלב ולח בחנגב חו שכנותן חינו יודע כדין שחין יולחין בשחולב דבחופן זב חינו יולח חבל בסחם שחל יולח וכ"כ מוד כמג"ח בסי' תרנ"ח סק"ג ע"ם ועיין בכורי יעקב.

ולפ"ז מיושבח שפיר קושית כע"ז ז"ל דלמולם יש לומר כסברת כרח"ם וכה דלח חקשה דחין שום מליחות לדרשה זו דלכם יש לומר בפשיטות דודחי במליחות גדולה כוח כגון שחמר בפירוש שנותן לו רק בחורת שחלב ולח בחנגב כב"ג חינו יולח בשחול שניח יש לומר דמכ"ח חפילו שחל בסחמח ודחי שחלב כוח ולח לכם מקרי וחינו יולח חלח דבני קדושים כם וכיון דשחל לו לחברוג למלוב ודחי נותנו לו בחופן שיולח ולנון תורב לחוד ולנון בנ"ח לחוד לעניו זב ומדויק לנון ירדו חכמים לסוף דעתן כלומר דמכ"ח ודחי חינו יולח בשחול חלח שחכמים ירדו לסוף דעתן וכנ"ל. ועוד דו שליעיב לפמ"ם בחנוך מ' ת"פ במלות שמיעב דלמב לוב בקב"ב שמוע וגו' ולח יבי' דבר שם לבבך בליעל כיון שחם חינו רולב לשמע יכול להלוות לו בחופן שחין שמיעב משמעת וחי' דחלקים עשב חת בחדם יבר וכב"ב חם ירלב לעשות פעולות יכול בכמב מלות ולהוליח עלמו מכם חבל ע"פ דרך כיבר כב"ב דמשמע כל שחינו מושב פעולב וכב"ב לעניו שחול בחורב לחמרב לכם ולח שחול כיינו כשחינו מושב פעולב חבל חם בשחול מושב פעולב ומקנב לו בממ"ל ודחי יולח בו וחנן סבדי דישרחל קדושים כם ושפיר מיושבת קושית כע"ז.

ולא חכחד מעטי מלבעיר מב שרחיתי בבכורי יעקב ובביחו ב"ב בפשיטות דכיכי שבנותן חינו יודע כדין שחין יולחין בשחולב דבחופן זב ודחי חינו יולח בשחול ולפמ"ד פשיטותייכו מבעיח לי ומלנון כמג"ח שכחב בסי' תרנ"ח וז"ל ל"ע דבח"ח סי' ב"ח ס"ט כחב דבשחול חפץ מחבירו וכודיעו שרולב לקדש בו חשב מקודשת דמסחמח חדעחח דבכי נחנו לו שיכח בחנב ע"מ להחזיר וכ"ב לעיל סי' י"ד וח"ב בב"ב כי' נימח בכי וי"ל דבחם מיירי בחינו יודע מ"ב לח כוי גזל דחנן סבדי דחלו ידע כוי מקנב לו בחנב חבל בכח בעינן לבם שלבם ובחמח כיודע שחסור לקדש בשחולב לח מבני לנון שחלב מד שיחמר לנון חנב וב"ם בבדיח ברח"ם פ"ק דקדושין חבל פי"ב משמע ברח"ם דחף בשיודע יולח וב"ב בחחרוג חם בשחילוכו לולח בו כו"ל כחלו נחנו לו בחנב ע"ם ועיין מחלב"ם.

נראה מלנון כמג"ח וכחילוק בין ליבנח קמח ולנון ברח"ם קדושין לליבנח בחרח ולנון ברח"ם בפי"ב דלנון ברח"ם בקדושין מחלקח בין ידע ללח ידע חבל לליבנח דפי"ב לח מחלק בין ידע ללח ידע חלח כנפ"מ בין ידע שרולב לנחת חו לח ידע דבל שידע שבושל ע"מ לנחת כו"ל כחלו נחנו לו בחנב דחמרינן משחילבו בחופן שיולח בו דע"מ כן בשחילבו חבל חם לח ידע שבושלו לנחת לח יולח דבו"ל שחול ועיין בסמוך מב"ב בשם תוס' סוכב מ"ח ולפ"ז שפיר מיושבת נמי קושית כע"ז דבח לחמרב תורב שלבם ולח שחול כיינו בשחול סחם וחינו יודע שכוונתו לנחת חבל בשיודע שכוונתו לנחת יולח בשחול ונמלח שחול שחינו יולח בו ועיין מידושי ח"ם סוכב דף מ"ח ד"ב ובמג"ח חשר לפמ"ד נרחב דבל ששלנו לנחת בו חפילו לח ידע שחינו יולח בשחול נמי יולח בו דמסחמח נותנו לו בבל חופן שיולח בו וכנ"ל.

והנם כי מי חני לחלוק עד בבב"י וכמ"ב כנ"ל חבל כיון שרחיתי חלל סחם כמון שנהגו בסחם לשחול לחחרוג לנחת בו ומברכין עליו חפילו ביום רחשון ולכן כחבתי ליב מנהגם ובודחי ת"ח לח יסמכו ע"ז לכחחלה, ובעיקר דברי כע"ז בילב"ג סי' י"ד ליין

דהמקדש בגזל אינה מקודשת. **עג)** אמר רבא אמר רב נחמן האומר לשנים צאו וקדשו לי אשה, הן הן שלוחיו הן הן עדיו. וכן אתה אומר בגירושין וכן לענין בגירושין. לס שלח גט לאשתו ע"י שניס: וכן למנין ממון. לס שלח מוכו למלוכ ע"י שניס ועיין מכ"ג לי מכימן לאחר מקנאת

האומר לשניס. ונתן לכס פרוטה לו שו"פ: הן כן עדיו. דקיי"ל שליח נעשה עד:

משנה הלכות

למקו"ח כל' פסח סי' תמ"ח ומגן גבורים סי' י"ח בשם מאשת משה ונדפס על גליון כש"ע הגדול וביאוע"י סוס"י י"ד תשו' הגרמ"ז חרמנשטיין מ"ש.

ודא רחי' שכניח כ"ג מסוכב מ"ח ע"ב דמניח כבריחת דת"ר ולקחתם לכם משלכם להוליח לח כשאול ולח כגזול מכאן לאמרו מכמים אין לחדם יולח ידי חובתו ביו"ט כראשון של חג בלולבו של חבירו לח"כ נחנו לו בחתנה ומעשה בר"ג וכו' ונחנו לר"י בחתנה נעלו ר"י וילח בו ונחנו לר"ח וכו' למ"ל כחזירו מלחת לגב לורחת קמ"ל דחתנה ע"מ להחזיר שמא חתנה וחמה כ"ג דחתי מוסיף בסיפא חריבא ולפי דעת כע"ז לחי שפיר דמריבא כו"ח דסגי בשאול כסגרת הרא"ש קמ"ל מסיפא דאין לחדם יולח בחתנה לח"כ נותנו לו בפי' בחתמ"ל מכל"כ.

ולפענ"ד לולי דברי כ"ג כי' נראה דסיפא רבותא קמ"ל וריבא רבותא קמ"ל ריבא קמ"ל דאין יולח בלולבו של חבירו לח"כ נחנו לו בחתנה מכל כו"ח דוקא חתנה חלוטה לעולם חתנה כזו שפיר מכני מכל כמה מנת להחזיר לא מכני וכקושיח כחוס' שם ד"ה כילך דכיון דע"מ שאחזירכו לי אין בידו לקדשה ולא כוי חתנה ולכן כניח מעשה דר"ג וחבריו שאמר לו ע"מ שאחזירכו לי ואפ"ה מכני ושפיר קמ"ל בסיפא מה שלא שמעו מריבא.

ובאמת כי מדברי כחוס' שם ד"ה לא"כ שכאבו בשאחרונ כשותפין נמי לא יולח כדמוכח בים נוחלין (ב"ב קל"ז) בשאין שקנו שאחרונ בחפיסת כניח ולא חשוב שלו אלא כשאול ומה שנכנו קכל לקנות שאחרונ בשותפות מלמדין שותן שיכיו כל אחד ואחד נותן חלקו לחבירו של מנת להחזיר וכאבו ויש לסמוך דכיון דקנאוכו של מנת לגאת בו ואפ"ג שלא פירשו שאמת דמילתא כאילו פרשו דמי כיון דבמנין אחר אין יכולין לגאת בו ע"ם כיב מבואר לכדיח דלא כע"ז דסמכינן אסאמת דמילתא דיולאין אף שאין אומר לכדיח שנותן לו בשאנב ומכאן לכאורב רחי' נמי נגד כבכורי יעקב וכמ"ב דכא בין כל בקבל ודאי אינא נמי בנ"א שאין יודעין שאין יולאין בשאול ואפ"ב אמרינן דיולאין בסאמת וכן נוכגין כיינו במקומות שבאנו מעם מיורופא שקנו שאחרונ לקבל וכולם יולאים בב ופ"ב דלא כע"ז.

ומ"ש עוד רחי' לע"ז מירושלמי סוכב פ"ד כ"ב רב מפקד לדביח רב אחי רב כונא מפקד לאבריית כד אבוון יכבין אאנב ביומא עבא לא אבוון יכבין ליב אלא לדעת גמורא כבדא ר"ב יכב אאנב לאבריב אאנב לבריב ת"ל אין יומא עבא יומא דין אבי לך אאנב ואין לאחר אבי בוא לך אאנב כנב לבאורב רחי' גדולב בוא לבע"ז, אינבא דדברי אירושלמי ל"ב גדול וכמו שדאקו בב כאפרשים בק"ע ושיורי קרבן ואבר"פ ולי"ר ופנ"א, ולולי דאסאפינא כי' נראב דאירושלמי מיירי שנותן באאנרונ לאשאו לו בניו וכו"א כיון דאינן מחויבין אלא משום אינוך וגם נשים פטורות סגי באאנב כל דבוא אאנס אבי קיי"ל דלא יאן לבנו אלא ת"ב מקנב לו וקא"ל דבעי דעת גמורב ומדויק בזב לשון אירושלמי רב מפקד לדביח רב אחי ול"ע.

שנית כי' נראב לפא"ש באבא"א בילב דף כ' דכל אנאי שאינו כאנאי בב"ג ובני רשובן אינו אנאי ובטל באאנאי ואאעשב קיים וא"ש מאומדנא דאוכא דאזלינן בארי' אף שלא כי' אנאי כלל ואפו גרע אנאי שאינו כב"ג אלאו כלום ואי' באאא"א דאאס בשומדנא לא נאית לאנאי כלל סאכינן אאומדנא וכיון דאומדנא דאוכא בוא דאדעאא דאכי לא זבין אדרינן עובדא אבל באנאי כיון דלא סאך אאומדנא אלא נאית לדיני אנאי כל שאיסר מדיני אנאי ולא בוא כב"ג וב"ר באנאי בעל ומעשב קיים ולפ"ז י"ל דזב כוונא כירושלמי ג"כ דכל שנותן אאנב ונאית לדין אאנב לריך דעת גמורב שברי רוחין שאינו סומך אאומדנא אבל בסאמא כל שנותנו לו ואינו מקפיד אלשון אאנב יולא בו כל שעאלו לגאת בו.

עג) ומש"ה אמר רבא אמר רב נחמן אמר לשנים אלו. שם דף מ"ג ע"א אמר רבא אמר רב נחמן אמר לשנים לאו וקדשו לי אא באעשב כן כן שלוחיו כן כן עדיו וכן בגירושין וכן בדיני ממונות ולריכא דאי אשמעינן בקדושין משום דלמיסרב קאאי אבל גירושין ניאוש שמא מיניו נאן בב ואי אשמעינן גירושין משום דאיאאא לבי אבי לא אזיא אבל ממונא אימא כיי מיפלג פלגי לריכי. ובגמ' עוד שם איאמר רב אמר שליח נעשב עד דבי רבי שילא אמרי אין שליח נעשב עד כו' מיאיבי אמר לשעשב לאו וקדשו לי באעשב אאד שליח ושנים עדים דברי ב"ש וב"ב אומרים כולם שלוחין כן ואין שליח נעשב עד כו'

דר"י שתקנו שבועת כיסת: שליח נעשה עד. בין לקידושין בין שלח ממון לבע"ח מלערף שליח עם עד אחר לכיותן שניס לו עם שניכס שלוחים כיו ביחד שניכס מעידים בדבר:

ממון אמר לשנים כתבו ותנו גט לאשתי, הן הן שלוחיו הן הן עדיו. רב אחא בריה דרבא מתני רב אמר אין שליח נעשה עד, דבי ר' שילא אמרי שליח

משנה הלכות

כוח דאמר כי האי תנא דג אחת בריה דרבא מתני ליפכא דג אמר אין שליח נעשה עד דבי רבי שילא אמרי שליח נעשה עד והלכתא שליח נעשה עד ע"כ. והכי כן דברי רבינו.

וי"ל דבגמ' שם פריך מאי קסבר אי קסבר כמלוה מבירו בעדים צריך לפורעו בעדים כני נוגעים בעדות ניכו דאי אמרי לא פרעניה אמר לכו פרעוני ואי קסבר כמלוה אח מבידו בעדים ח"ל לפורעו בעדים כני עדים למה לי למולם קסבר כמלוה אח מבירו בעדים ח"ל לפורעו בעדים ומנו דיכלי למימר מהדריגכו ללוה יכולין למימר פרעניה למלוה ומסיק והשתא דתקון רבנן שבועת כיסת משתבעי כני עדים דיביגנ ליה ומשתבע מלוה דלא שקיל ליה ופרע ליה לוה למלוה ע"כ. וכתבו כתוס' ד"ה וכן בדיני ממונות חיישב דאמר בירושלמי וכן בקדושין כדא דתימא בשער חבל בכסף לא וי"ל דהכיא בתר דתקון רבנן שבועת כיסת לא אמרינן כן כן שלוחיו כן כן עדיו למקדש בכסף ומ"ש כאיך כתב רבינו בשתמא. וראיתי לרבינו כרא"ם שכניא כא בירושלמי ח"ר חנין נראין בדברים כשקדש בשער חבל בכסף נוגעין בעדותן אמר ר' יוסי מכיון שבאומינוס תורב אפי' בכסף מכיימי ח"ר בא אחת עובדא קמיב דרב ומשב שליח עד ע"כ ולפ"ז י"ל דרבינו פסק כר' יוסי ודלא כר"ת ונמנא רבינו חולק על כתוס'.

מיהו כרא"ם כתב עוד וכ"ר יהונתן בכאן ז"ל כתב בקידושי כסף כיכא דליכא כפירת ממון כגון שבאשב אומרת לפקדון נתנוכו לי וכא אומרים לקידושין אמרינן כן כן שלוחין כן כן עדים אבל כיכא דאיכא כפירת ממון כגון שבאשב אומרת לא קבלתי כלל לא אמרינן כן כן שלוחיו כן כן עדיו ע"כ ולפ"ז נמי אחי שפיר דברי רבינו דבשתמא מיירי. וראיתי לכר"ן שבאריך בבא שמתאת ומ"מ נראב כיון דמסקינן דהשתא דתקון רבנן שבועת כיסת לא אמרינן בממונא כן כן שלוחיו כן כן עדיו אף בקדושין לא אמרינן בכי אלא בקדושי שער שאין בו ש"פ אבל בכסף לא דנוגעין בעדותן כן ולא מכימני ובירושלמי (פרק זב כ"א) אחלקו בזב וכו' ולפיכך יש להחמיר בדבר ונריבב גט ובעל בהלכות ז"ל בביא שתם בא דפסקינן בהלכתא שליח נעשה עד ולא חלק בין קודם תקנב לאחר תקנב וכן כרמב"ם ז"ל כתב שתם בפ"ג מב"א בשליח נעשה עד ולא חלק בין קדושי שער לקדושי כסף ובבר בשיג עליו רבינו משב בכאן ז"ל ע"ש ודמת רבינו כרמב"ם ומדברי כרא"ם אין בכרא ומיין עור אב"ע סי' ל"ב שבתב ובשליח נעשה עד בו' בד"א בשאין בס כפירת ממון וכוא כדמת רבינו יהונתן ובב"י בחריך ובביא דמת בר"ן שחולק על רבינו וברמב"ם ודמת ב"ב דברי כרמב"ם נראין לו מיקר ומירושלמי לא קשב דבא בשער מובדא כוחיב דרבי יוסי ובמרדכי כתב דבירושלמי נראב קודם שתקן שבועת כיסת ורבינו ירוחם כתב כיון שנחלקו בדבר בו"ל ספק קדושין ע"ש. ומיין ש"ע ח"ע סי' ל"ב.

ואשר נלפמ"ד בדיוק לשון רבינו שבתב בחומר לשניס לאו ובקשבו לי תשב בו' וכן אחב חומר בגירושין וכן לענין ממון, אמר לשניס כתבו ותנו גט לאשתי בן בן שלוחיו למב חזר ופי' דוקא בא דאמר לשניס כתבו ותנו גט לאשתו לאחר וכן לענין ממון כיל"ל מיד וכן אחב חומר בגירושין אמר לשניס וכו' וכן לענין ממון ולולי דמסתפינא כיונלפמ"ד דרבינו בדיוק בתב וכן לענין ממון ואח"ב אמר לשניס כתבו ותנו גט לאשתי בן בן שלוחיו בן בן עדיו דקאתי לאשמעינן לענין ממון לאו לעולם מכיימן ויש נפ"מ ביניכו על מב באו לכעיד אם על ממון או על בחיסור וכדבר במחלוקת שנויב עיין יבמות קכ"ב ע"ב מחלוקת ר"ע ור' טרפון אי מדי נשים בודקין בדרישב ומקירב ומפרש שם דקמיפלגי בדר' חנינא דאמר ר' חנינא דבר תורב אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישב ומקירב שנאמר משפט אחד יהיב לכם (ויקרא כ"ד) ומב שעם אמרו דיני ממונות אין צריכין דרישב ומקירב שלא תגמול דלא בפני לוין ובמאי קמיפלגי מר סבר כיון דאיכא בתובב למשקל כדיני ממונות דמי ומר סבר כיון דצריכן אשא אים למלמא כדיני נפשות דמי ע"כ.

ורמב"ם בפי"ג מב' גירושין בכ"א כתב ואין בודקין מידי אשב בדרישב ומקירב שלא אמרו אכמים בדבר להחמיר אלא לבקל משום בחרת עגונב ע"כ ובלא"ם אמב עליו דבא בשלבי יבמות אמרו שם דטעמא משום דאיכא בתובב למשקל וכדיני ממונות דמי

נעשה עד, והלכתא שליח נעשה עד. עד) (שם מח:) תנו רבנן בשכר שעשיתי עמך אינה מקודשת, בשכר שאעשה עמך הרי זו מקודשת. רבי נתן אומר בשכר שאעשה עמך אינה מקודשת, וכל שכן בשכר שעשיתי עמך. ר' יהודה הנשיא אומר באמת אמרו אחד זה וא' זה אינה מקודשת, ואם הוסיף לה נופך משלו מקודשת. מאי איכא בין תנא קמא לר' נתן, איכא בינייהו שכירות, בין רבי נתן לרבי יהודה הנשיא איכא בינייהו מלוה ופרוטה, מר סבר מלוה ופרוטה דעתיה אפרוטה ומר סבר דעתיה אמלוה, והלכתא מלוה ופרוטה דעתיה אפרוטה. עה) (שם מא.) האיש מקדש את בתו כשהיא נערה בו ובשלוחו. כשהיא נערה אין מלוכ: ר' נתן אומר. דיצא לשכירות מתחילה ועד סוף נמלא כל פרוטה שנתחייבו לו נעשה עליו מלוה: וכ"ש. דכיון דגמרו וכחזירו לה כבר הוא מלוה גמורה: **איכא** בינייהו שכירות. אם יצא מתחילה ועד סוף לו לא: **כשהיא** נערה. וכ"ם כשכיא קטנה שאם קבל לה קידושין מקודשת וכאי דנקט נערה לורתא לשממינן דקטנה אסור לקדש עד שיגדל ויאמר בפלוני

והלכתא שליח נעשה עד. גמרא ומיין רש"י והלכתא שליח נעשה עד גרסינן מ"כ: **בשכר** שעשיתי עמך. כשקדשי לי היינו מקודשת דכוי"לכמקדש בעלוה: **בשכר** שאעשה עמך. לכשיגמור ויתנגו לה דקא סבר היינו לשכירות אלא לבסוף ונמלא ממולם שכר זה לא היה

משנה הלכות

ולמה כתב נעשה אחר משום מגוגה דקילו רבנן ועוד קשה דקאמר אחי"כ אל יקשה בעיניך שכשירו חכמים עד מפי עד ומפי כתב בלי חקירה ודרישה משום שהוא דבר השוה לגלות לפיכך קילו משמע דהיכא דליכא עממא דשוי לגלות לריך דו"ח ואנן משמע דבכל מיון לא בעי דו"ח בגיטין וקדושין ע"ם וכמ"ש בגמק"י משום דהיכא דאושה למיקבל וכתב אלא מלא אי' לקושיות אם לא שנאמר דשכירא לרמב"ם דבאושה ליכא עממא אלא חנשול אלא דאא בפ' בזקין (מ"ע) אמרו דכאושה אשה בזנוריה ולא בניונית משום יותר משאחים וכו' וליכא עממא דנשילא אלא ומיין בשגת כראב"ד ובגבות כרמ"ך שם. ובמל"מ בניא שו"ת כריב"ם ע"ם ומיין שו"ת מהר"י בי רב סי' נ"ו ד"ה ונאמר ושו"ת רמ"א סי' י"ב ד"ה מעשה שאחריך שם בראב בשעשה שכי' שקבלו עדות אלא בפני אשה ובמלה ובניא דברי הרמב"ם דעדות אשה בפי דריצה וחקירה כיכא דשרינן ח"ם למלמא ומיין בית הלוי ח"ג סי' ו' ודו"ק בכל זה.

ומעתה י"ל דזה הוא דעת רבינו מאחר דבקדושין כאומר לשנים לאו וקדשו לי אשה נוגע הוא לדיני נפשות שאם הוא מקודשת הרי היא באיסור ח"א ובנא עליה בשיאה וכן אם נא אחר וקדשה אי אפשי בה קדושין אלו לא וכן לענין גירושין נפ"מ אם נאשין לשם הרי היא מגורשת ואפשי קדושין מאחר ואין בה איסור ח"א כב"ג נאשין ואשרינן אלא בשעשה עד דק ממון לאוד כב"ג אשרינן ובשאא דאיקון רבנן שבועה כיסא וכא דאשרו ובשאא דאקנו כיסא כייגו לענין ממונות לאוד דליכא אם איסור ומאזקינן אותן ע"פ עדותן ולא משביעין אותן שבועת היסא ומיין בפלאה רפ"ב דאאוות היכא דליכא אלי ענייי איסור וממון ובאוס' בכורות ובאשראי בזה במקום אאר ולכן דייק רבינו אשר רבא וכו' וכן אאה לומר בגירושין וכן לענין

ממון אשר לשנים כאבו ואנו גט לאשאי הן הן אלוהיו וכן הן עדיו ואף אילא מזה דין ממון אילטרך ליתן בכאובה מ"מ נאשין הם על הגיטין ונעשין עדיו ולכן גם בקדושין נאשין וד"ק.

עד) ומש"ה ת"ר בשכר וכו' (שם מ"א ע"ב) כלשון רבינו ומ"ם והלכתא מלוה ופרוטה דאיזה לפרוטה למיל דף מ"ו ע"א ס"מ מדרב אשי במקדש במלוה ופרוטה דאיזה לפרוטה. וכאב כרי"ף וברא"ם דאכי הלכתא וכ"פ כרמב"ם בפ"ב ומיין ב"י סי' כ"א ובש"ע שם ומיין למיל אות י"א מש"כ קלא מזה.

עה) ומ"ש רבינו כאיש מקדש אא בתו כשהיא נערה, (שם מ"א ע"א) ובגמ' כשהוא נערה אין כשהיא קטנה לא משייע ליה לרב דאשר רב יהודה אשר רב ואיתימא ר' אלעזר אסור לאדם לקדש אא בתו כשהיא קטנה עד שיגדל ואשר בפלוני אני רולה. ומשמע בגמ' דדוקא קטנה אסור לקדש אבל נערה מותר דאכי דייקו שם כשהיא נערה אין כשהיא קטנה לא ואי"כ ל"ש לרבינו שכאב לא מיאבעי ליה לקדושי עד שיגדר, היכא דבשילאות נמי כאב (שאילאא י"ע) וז"ל וילאה חגם אלו ימי בוגרת לא רבי קרא לאב ואע"ג דמקטנותה ועד דבגרה בדשותה דאבוה קיימא לא מיבעיא לאבוה לקדושי עד דבגרה, ורשיי בבעמק שאלה שם אות ג' שכשר עמד בזה וכבית גם דעת רבינו ופי' שם פי' אחר בלשון בגרה דהיינו מלשון בגר לב קלא ובשרה עבה ע"ם שאחריך כרבה וכעיין ירשה שבדברים ח"א לאשרם ובפרט לגאון בדור כמותו ולא אוכל לפלפל בכם מחמת כבודו בגדול אלגיונו. וכרי כאבו רבינו בשאילאות ואע"ג דמקטנותה ועד דבגרה בדשותה דאבוה קיימא ופשוט דהאי עד דבגרה פירושו בגרה ממש היינו לאחר ימי נערות וע"ז סיימו לא מבעי

חני רונה, ומיכו נמרה נמי חסור לקדשה עלת לדמחה עד שחמר בפלוני חני רונה ומיין בסמוך: לא מיחבמי ליה לקדושה. פי' חפילו נמרה חס לח חמרה בפלוני חני רונה: ואי קדים עלמה. דבעוריה בית חניה כחיב: ובוגרת. שקידשה עלמה כגון שקבלה קידושין מחמד ולח ידע חניה:

כשהיא קטנה לא, מסייעא ליה לרב דאמר רב יהודה אמר רב ואיתימא ר' אלעזר אסור לאדם שיקדש את בתו קטנה עד שתגדיל ותאמר בפלוני אני רוצה. ואע"ג דמקטנותה ועד דבגרה ברשותיה ניהו לא מתבעי ליה לקדושה עד שתבגר. עו) ואי קדיש עצמה בלא דעתא דאבוה ועדיין נערה היא לא הוו קידושי וכל שכן כשהיא קטנה. ובוגרת, בין איתיה לאבוה ובין ליתיה הוו קידושיה קידושי.

משנה הלכות

לחבוה לקדושה עד דבגרה וכחי דבגרה פירשו בגרה בקול וכלה על כבוגרת דבסמוך ליה קחי וז"פ ובכור, וקלח יש לדייק בחך בגרה שחרר מבדך ותן לה.

והגלפעני"ד דדברי רבינו וכוונת כלה דמחחילה נדייק בגמ' קדושין כי"ל דקחמר כשהיא נמרה חין כשהיא קטנה לח מסייע ליה לרב דחמר רב יהודה חמר רב ואיתימא ר"ח חסור לחדם שיקדש חת בתו כשהיא קטנה עד שתגדל ותחמר בפלוני חני רונה, וי"ל דמכיבי דייק כח דמייחי סייעתח לרב חו לר"ח דחסור לקדש עד שתחמר בפלוני חני רונה דבמתני' לח חמרו רק כחיש מקדש חת בתו כשהיא נמרה ות"כ חפשר ככוונה כשהיא נמרה חין חפילו בלי שחלת פיה וקטנה חסור חפילו בשחלת פיה ושחלת פיה לח מעלה ולח מוריד כיון דכתורה נתנה ליה להחב רשות בבתו הרי יכול לקדשה בלי דעת ורלונה וליכח סייעתח רק שחסור לקדש חת בתו כשהיא קטנה חלח לריך דוקח שחבי' נמרה ותז מוחר לו לקדשה חבל חפשר חפילו לח חחמר בפלוני חני רונה, חבל עד שתחמר בפלוני חני רונה מ"ל. וגרחה דהכי פירושח כחיש מקדש חת בתו כשהיא נמרה ודייקו כשהיא נמרה חין כשהיא קטנה לח ומ"ש קטנה מנמרה כיון דתרוייהו ברשותו כן מכ"ת ות"כ החילוק הוח שחחמר בפלוני חני רונה ובנמרה יש לה דעת מהני מה שחומרת בפלוני חני רונה וקטנה כיון שחין לה דעת חפילו חמרה בפלוני חני רונה חינו כלום ואסור לקדשה נמלח דקטנה חפילו חמרה בפלוני חני רונה חסור לקדשה ונמרה כשחמרה בפלוני חני רונה מוחר לקדשה וזה החילוק בין נמרה לקטנה למיין קידושין לחניה חבל ת"כ נמרה שלח חמרה בפלוני חני רונה נמי חסור לקדשה כמו קטנה כיון שמיקר בטעם דמוחר לקדש נמרה שחחמר בפלוני חני רונה ת"כ בלי דעתה רק ברלון חניה חפילו נמרה חסור לקדש דמ"ש קטנה מנמרה. וכחילוק הוח במדרגות קטנה חסור לקדש למולם בין לדעתה ובין שלח לדעתה ונמרה ג"כ חסור לקדש שלח לדעתה כגם שכיח ברשותו, חבל נמרה שחמרה בפלוני חני רונה מוחר לקדש ותחי שפיר דברי חז"ל בלי מקום ופחלתול כחיש מקדש חת בתו כשהיא נמרה ודייק כשהיא קטנה לח מסייע ליה לרב דחמר רב יהודה וכו' חלח כי כן נמלח דנמרה נמי חסור לקדש שלח לדעתה כמו קטנה ואין חלוק ביניהו חלח כל שחמרה בפלוני חני רונה.

ומה נמחקו בזה דברי רבינו ובשחילחות כחיש מקדש חת בתו כשהיא נמרה בו ובשלוחו ודייק כשהיא נמרה חין כשהיא קטנה לח מסייע ליה לרב דחמר רב יהודה חמר רב ואיתימא ר"ח חסור לחדם שיקדש חת בתו כשהיא קטנה עד שתגדל ותחמר בפלוני חני רונה, וי"ל דמכיבי דייק כח דמייחי סייעתח לרב חו לר"ח דחסור לקדש עד שתחמר בפלוני חני רונה דבמתני' לח חמרו רק כחיש מקדש חת בתו כשהיא נמרה ות"כ חפשר ככוונה כשהיא נמרה חין חפילו בלי שחלת פיה וקטנה חסור חפילו בשחלת פיה ושחלת פיה לח מעלה ולח מוריד כיון דכתורה נתנה ליה להחב רשות בבתו הרי יכול לקדשה בלי דעת ורלונה וליכח סייעתח רק שחסור לקדש חת בתו כשהיא קטנה חלח לריך דוקח שחבי' נמרה ותז מוחר לו לקדשה חבל חפשר חפילו לח חחמר בפלוני חני רונה, חבל עד שתחמר בפלוני חני רונה מ"ל. וגרחה דהכי פירושח כחיש מקדש חת בתו כשהיא נמרה ודייקו כשהיא נמרה חין כשהיא קטנה לח ומ"ש קטנה מנמרה כיון דתרוייהו ברשותו כן מכ"ת ות"כ החילוק הוח שחחמר בפלוני חני רונה ובנמרה יש לה דעת מהני מה שחומרת בפלוני חני רונה וקטנה כיון שחין לה דעת חפילו חמרה בפלוני חני רונה חינו כלום ואסור לקדשה נמלח דקטנה חפילו חמרה בפלוני חני רונה חסור לקדשה ונמרה כשחמרה בפלוני חני רונה מוחר לקדשה וזה החילוק בין נמרה לקטנה למיין קידושין לחניה חבל ת"כ נמרה שלח חמרה בפלוני חני רונה נמי חסור לקדשה כמו קטנה כיון שמיקר בטעם דמוחר לקדש נמרה שחחמר בפלוני חני רונה ת"כ בלי דעתה רק ברלון חניה חפילו נמרה חסור לקדש דמ"ש קטנה מנמרה. וכחילוק הוח במדרגות קטנה חסור לקדש למולם בין לדעתה ובין שלח לדעתה ונמרה ג"כ חסור לקדש שלח לדעתה כגם שכיח ברשותו, חבל נמרה שחמרה בפלוני חני רונה מוחר לקדש ותחי שפיר דברי חז"ל בלי מקום ופחלתול כחיש מקדש חת בתו כשהיא

עו) ומש"ה ותי קדים עלמה כו' ובוגרת בין חיחיה כו' נרחה דקמ"ל כיון דחמר דלח מיחבמי ליה לקדושה עד שחבגר ת"כ חפשר דמעלמה יכולה לקדש כיון דכטעם דלח מחבמיה ליה לקדושה הוה שחחמר בפלוני חני רונה ושמעינן דחניה כגם שים לו רשות עליה מ"מ חלוי בדעתה וברלונה לקדושה ת"כ כיה בעלמה נמי חס רלונה בחחד ותחקדש בו חכה מקודשת דמחחר דכחב שיכול לקדשה חלוי ברלונה כ"ש כיה בעלמה וע"ז מסייע ותי קדים עלמה בלח דעתה דחבוה ומדיין נמרה כיה לה הוו קידושי וגרע כחב מכח חניה דכחב חסור לקדשה עד שחחמר בפלוני חני רונה ומיכו חס קדשה ולח שחל כגס שעבר בחיסור מ"מ קידושיו הוי קידושין וכרי כיה ת"ח גמורה וכשהיא נמרה מוחר לכחחילה בשחלת פיה חבל נמרה שקדשה עלמה בלח דעת חניה לה הוו קידושין כלל וכ"ש קטנה ותחי שפיר דקטנה כ"ש כיה שכרי חין לה דעת כלל וליכח לספוקי וכבן.

וסיים רבינו ובוגרת בין חיחיה לחניה כו' דכיון שכחב לה מיחבמי ליה לקדושה עד שחבגר וקס"ד דמשחבגר מחבמי ליה לקדושה ובידו כיה ותכחי תולה

עז) (שם מד:) אתמר נערה שנתקדשה שלא לדעת אביה, אמר אבוה דשמואל צריכה גט וצריכה מיאון, אמר קרנא דברים בגו אם גט למה מיאון ואם מיאון למה גט, אמר שמואל הא ר' עקיבא ובית דינו בכפרי הפכוה ושדרוה לקמיה דרב אמר להו האלהים צריכה גט וצריכה מיאון וחס לזרעיה דאבא בר אבא דלימא הכי וטעמא מאי אמר רב אחא בריה דרב איקא צריכה גט שמא נתרצה האב וצריכה מיאון שמא יאמרו אין קידושין תופסין באחותה, אמר רב נחמן והוא ששידכו. (קידושין מה.) אתמר מת ונפלה לפני אחיו ליבום, אמר רב הונא נערה שנתקדשה. נגמ' גרס קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה ונחום' כתבו נראה דכ"כ נערה וגירסת רבינו נערה: דברים נגו. כלומר יש תשובה ותימה בדברי שמואל: הא ר' עקיבא. ונגמ' גרסי כאן מר עוקבא וכ"ה: בכפרי. שם מקום סמוך לנו ואם נהרדעא שמואל שם רחוק ממנו הא ונשאל למר עוקבא והוא כיה תכ"ד ניתי שמואל: הפכוה ושדרוה לקמיה דרב. בשם קרנא לריכה גט ומיאון ובשם שמואל דברים בגו ושדרוה לקמיה דרב לידע אם יודה לדברי שמואל שכיה חולק על הדבר ולפי שרב חוכבו דשמואל כיה תפכוה חולי יודה לדברי קרנא שאמרוהו בשם שמואל: דאבא בר חנא. תבוה דשמואל כוה עיין ברכות י"ח ע"ב בעינן חנא בר חנא תבוה דשמואל: וצריכה מיאון כו'. כרואה שבלרכוה גט סבור שאחלה כאב בקידושיה והו"ל גרושתו מעליה ושוב אין קידושין תופסין לו באחותה שאחות גרושתו בכרת דכתיב (ויקרא י"ח) בחייה כל שבחייה ואי קדיש באחותה אחי לאפוקי בלא גט רש"י ועיין תוס' ד"ה לריכה מיאון: והוא שמתה. כת דאמר שמואל לריכה גט כשתידך בה לאביה קודם קידושין דאיכא לספוקי שמא נאחלה כשמע והוו להו קידושין למפרע: אתמר מת. זה שקדשה שלא לדעת

משנת הלכות

כיה גם בדעתו קמ"ל דמשגרה ילאה מרשותו לגמרי ובין ישנו לאב ובין חיינו לאב ובלבה וקדשה עלמה מקודשת קידושי ודאי ופשוט.

עז) **ומש"ה** חיתמר נערה שנתקדשה וכו'. דע דגירסת רבינו כאן דלא כגירסת הספר ובגמ' דף מ"ד ע"ב גרסינן חיתמר קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה אמר שמואל לריכה גט ולריכה מיאון אמר קרנא דברים בגו אם גט למה מיאון אם מיאון למה גט אמרו ליה כת מר עוקבא ובי דיניה בכפרי הפכוה שדרוה לקמיה דרב אמר להו מלקים לריכה גט ולריכה מיאון וחס ליה לזרעה דאבא בר אבא דלימא הכי והכי בגמ' גרסי קטנה ורבינו גרס נערה ובגמ' גרס אמר שמואל ורבינו גרס אמר תבוה דשמואל לריכה גט ולריכה מיאון ובגמ' אמרו ליה כת מר עוקבא ורבינו גרס אמר שמואל כת ר' עקיבא ובית דינו בכפרי וכגירסת רבינו גרס גם בשאילתות (שאילתא נ"ט) ועיין ר"ן שבבית גירסתם, ובתבו בתוס' והרא"ש ובר"ן ושאר פוסקים לפי גירסתינו קטנה שנתקדשה דנראה דכ"ב נערה ונקיט קטנה משום דבנערה לא שייך למימר לריכה מיאון דאין מיאון בנערה ובבר בקבו כן בראב"ד ובר"ן לרבינו דבתב נערה כת אין מיאון בנערה.

והרשב"א בתב עוד כאן בסוגין דבדף מ"ו ע' בפלוגתא דרב ורב אסי גרסי בבולבו נוסחי נערה שנתקדשה שלא לדעת אביה כו' והכי ודאי פשטא דשמעתא דמביא ראיה מבת דתניא ואם מאן יאמר אביה אין לי אלא אביה בית עלמה מניין ת"ל אם מאן יאמר מכ"מ וקס"ד בפיתה לגס מיעוט, והרי מיקר קרא נערה שנתקדשה. נגמ' גרס קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה ונחום' כתבו נראה דכ"כ נערה וגירסת רבינו נערה: דברים נגו. כלומר יש תשובה ותימה בדברי שמואל: הא ר' עקיבא. ונגמ' גרסי כאן מר עוקבא וכ"ה: בכפרי. שם מקום סמוך לנו ואם נהרדעא שמואל שם רחוק ממנו הא ונשאל למר עוקבא והוא כיה תכ"ד ניתי שמואל: הפכוה ושדרוה לקמיה דרב. בשם קרנא לריכה גט ומיאון ובשם שמואל דברים בגו ושדרוה לקמיה דרב לידע אם יודה לדברי שמואל שכיה חולק על הדבר ולפי שרב חוכבו דשמואל כיה תפכוה חולי יודה לדברי קרנא שאמרוהו בשם שמואל: דאבא בר חנא. תבוה דשמואל כוה עיין ברכות י"ח ע"ב בעינן חנא בר חנא תבוה דשמואל: וצריכה מיאון כו'. כרואה שבלרכוה גט סבור שאחלה כאב בקידושיה והו"ל גרושתו מעליה ושוב אין קידושין תופסין לו באחותה שאחות גרושתו בכרת דכתיב (ויקרא י"ח) בחייה כל שבחייה ואי קדיש באחותה אחי לאפוקי בלא גט רש"י ועיין תוס' ד"ה לריכה מיאון: והוא שמתה. כת דאמר שמואל לריכה גט כשתידך בה לאביה קודם קידושין דאיכא לספוקי שמא נאחלה כשמע והוו להו קידושין למפרע: אתמר מת. זה שקדשה שלא לדעת אביה ונחום' כתבו נראה דכ"כ נערה וגירסת רבינו נערה: דברים נגו. כלומר יש תשובה ותימה בדברי שמואל: הא ר' עקיבא. ונגמ' גרסי כאן מר עוקבא וכ"ה: בכפרי. שם מקום סמוך לנו ואם נהרדעא שמואל שם רחוק ממנו הא ונשאל למר עוקבא והוא כיה תכ"ד ניתי שמואל: הפכוה ושדרוה לקמיה דרב. בשם קרנא לריכה גט ומיאון ובשם שמואל דברים בגו ושדרוה לקמיה דרב לידע אם יודה לדברי שמואל שכיה חולק על הדבר ולפי שרב חוכבו דשמואל כיה תפכוה חולי יודה לדברי קרנא שאמרוהו בשם שמואל: דאבא בר חנא. תבוה דשמואל כוה עיין ברכות י"ח ע"ב בעינן חנא בר חנא תבוה דשמואל: וצריכה מיאון כו'. כרואה שבלרכוה גט סבור שאחלה כאב בקידושיה והו"ל גרושתו מעליה ושוב אין קידושין תופסין לו באחותה שאחות גרושתו בכרת דכתיב (ויקרא י"ח) בחייה כל שבחייה ואי קדיש באחותה אחי לאפוקי בלא גט רש"י ועיין תוס' ד"ה לריכה מיאון: והוא שמתה. כת דאמר שמואל לריכה גט כשתידך בה לאביה קודם קידושין דאיכא לספוקי שמא נאחלה כשמע והוו להו קידושין למפרע: אתמר מת. זה שקדשה שלא לדעת

והרי"ף ז"ל כתב חיתמר קטנה שנתקדשה כו' חיתמר מת מותו שקדשה ונפלה לפני אחיו ליבום אמר רב הונא אמר רב ממחנת למאמרו ואינה ממחנת לזיקתו וכו' כנכו כי תרי דכוה שאו חמרת תותי ליפי בנבל שקל אד מינייהו כסא דחמרת יבב ליה לאבריה אמר ליה מיקדשת בתרך לברתי אמר רבינא אפילו למ"ד תוספין שמא נאחלה כאב שמא נאחלה כבן לא אמרינן אמרו ליה רבנן ודילמא שליח שוייה לא אלים אינים לשוייה אבוה שליח ודילמא אחלוויי אחלי קמיה ושחיק אמר לבו רבא בר שימי בפירוש אמר מר לא סבירא לבו להא דרב ושמואל ומדאשכחינן לרבינא דכוה בחרא דלא סבר ליה להא דרב ושמואל שמעינן מינה דליה בלבחא כרב ושמואל וכולבו רבוותא קמאי ז"ל ככי פסקו כגון רב אחא משבחא ובעל הלכות גדולות ורבינו בחי בחשובותיו כני כולבו פסקו דהלכה כרבינא דכוה בחרא ודאו להא דרב ושמואל בין בקטנה בין בנערה דהיכא דקידשה קטנה או נערה מעפשה בלא דעתא דאבוה דלא כוו קדושיה קידושין בין נאחלה כאב בין לא נאחלה כאב ואיבא מאן דאב לה להא דרב ושמואל משום דאשכח לאחיי ורבא דשקלי וערו אליבא דרב ושמואל

לגיכ: **ממאנת** למאמרו. לריכב מיאון עס גט כמוטל עליכ עס עשב בכ מאמר לוחו כגט מלריכב לכיות עמכ מיאון: **ואין ממאנת** לזיקתו. אבל אס לא עשב בכ מאמר דאין עליכ גט אלא חליצה חליצה לזיקתו לוחב חליצה אינב זוקקת לכיות ממאנת עס כחליצה ומפרש ואזיל: **והיכא** דעשב בכ מאמר. דקיי"ל ביבמות (נ') דכטושב מאמר ביבמתו ובא לפוטרב בלא כניסב לריכב גט למאמרו וחליצה לזוקתו וזו שקדשב שלא לדעת אביב אף לריכב מיאון עמכס שמא לא נתרלה כאב לא בשל ראשון ולא בשל שני ולא כיתב לריכב גט ולא חליצה וכרוחב שבלרכנו גט לומר שבקידושין קידושין גמורים כן ואין קידושין תופסין בו בלאוחב, וכאב רש"י וקשיא לי למ"ל שמא לא נתרלה כאב בקידושי ראשון נאפילו נתרלה כאב של ראשון ובשל שני לא נתרלה אין זב גט וכיון דאין כאן גט תפסי קידושין בלאוחב דקידושין תופסין בלאות חליצה וכו' ולומר אני שמא לא נתרלה בקידושי ראשון כדי נסשב ע"כ ועיין תוס' שם ד"ה לריכב ודו"ק: **דאחות** חליצה כיא ולא תפסי בב קידושי מדרבנן. נראה דאיכא בן רבינו דבר אבד דאמות חליצה אין קדושין תופסין בב מדרבנן ומדאורייתא כוו קידושין ורש"י ותוס' פי' לאות חליצה דרבנן פי' לאות חלוצה אינב אסורה אלא מדברי סופרים ולכן שפיר תפסי בב קידושין גמורין אלא שעבר באיסור דרבנן אבל מדברי רבינו נראה דלא תפסי בב קידושין מדרבנן ול"ע: **קטנה** שנתקדשה. ואפילו קדשה כיא עלמה ולדעתה: יבולין לעכב. כולהו ובשעת קבלת קידושין לא נתרלה כאב אס בלאו לחזור קודם שיתרלה כאב אוזרת ולא מכניא אי רילוי כאב ואע"ג דאמר רב לעיל חייסינן שמא נתרלה כאב כיינו בשמא בשעת ושתק אבל כיכא דמיחה גילה דעתו דלא ניחא ליה: **אביה** ולא כיא. והוא דלא שדיך גירסת רבינו ובגמ' לא גרס והוא דלא שדיך ועיין ר"ן: **המקדש** בעד אחד. ואפילו שניכס מודים לדברי בעד ורולין בן אמר רב ממאנת למאמרו ואין ממאנת לזיקתו. והיכא דעשה בה מאמר צריכה גט וחליצה וצריכה מיאון, צריכה גט שמא נתרצה האב בנישואין האחרונים, צריכה חליצה שמא נתרצה האב בקידושין הראשונים, צריכה מיאון שמא לא נתרצה האב לא בקידושי ראשון ולא בקידושי שני ויאמרו אין קידושין תופסין באחותה. לא עשה בה מאמר אין צריכה אלא חליצה בלבד. מאי אמרת, תיבעי מיאון שמא יאמרו אין קידושין תופסין באחותה. מידע ידעין דאחות חלוצה היא ולא תפסי בה קידושי מדרבנן, דא"ר שמעון בן לקיש כאן שנה ר' אחות גרושה אסורה מדברי תורה ואחות חלוצה אסורה מדברי סופרים. (שם מו.) **אתמר** קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה, אמר רב בין הוא ובין אביה יכולין לעכב, ורב יוסי אמר אביה ולא היא. והוא דלא שדיך, ולא היא אע"ג דשדיך. לא הוו קידושי דבעינן קידושין לדעת אביה. ודברי הכל אביה ולא היא. **עח)** (שם סה.) אמר רב נחמן אמר שמואל המקדש בעד אחד אין חוששין לקידושין ואפילו

משנה הלכות

וכו' ואנן מסתברא לן דלא שייכא כא דאביי ורבא אליבא דרב ושמואל וכו' ואפילו תימא כרב ושמואל שייכא כא דבינא דהוא בחרא לא סבירא ליב כא דרב ושמואל וקיי"ל כלכב כבחראי ע"כ. ומ"ש הריי"ף ז"ל דרבינו פסק כרבינא עיין בסמוך (סי' פ"כ) בגך בי תרי דכוו קא שתו חמרא וסיים והלכתא כרבינא. ועיין מרדכי (סי' תקי"ח) שיחמר קטנה כו' וכן פי' בגאונים רב כאי וכ"ג ושחילאות ולע"ק ע"ש. ועיין תו"ז סי' תרע"ט ובריי"ו נכ"ב ח"כ ק"ל סע"ש.

והשמ"ג עשין מ"ש כאב וז"ל מוכיחות בהלכות בפ"ב דקידושין (דף מ"ד מ"כ מ"ו) שאם נתקדשה קטנה והוא בדין נערה קודם שתגדר שלא לדעת אביה אינה מקודשת אפילו נתרלה כאב אחר שנתקדשה בהלכה כרבינא שסובר כן בדף מ"כ לגבי דרב ושמואל שחולקין עליו מפני שרבינא הוא אחרון וכן פוסקין רב כאי גאון והלכות גדולות ושהילאות ואפילו נתארמלה או נתגרשה מאותן קדושין אינה אסורה על בבבן ובין בית ובין אביה יכולין לעכב בדברי רב בין נתקדשה בפניו בין נתקדשה שלא בפניו אינה מקודשת.

והעיטור בבית דבעל מביאתא פסק דליתא לדרב ושמואל בקטנה אבל בנערה הלכתא כווחיכו וכ"פ בספר חפץ ועיין אולר הגאונים קידושין בס"ל בתריכות. ובעטוש"ע א"ע סי' ל"ז סי"ח כאב קטנה או נערה שקידשה עלמה בלא דעת אביה או ניאות אינו כלום ואפילו מיאון אינה צריכה ואפילו שדכה אביה אחלה ואפילו נתרלה כאב בפירוש אחר בקידושין וי"א שאם נתרלה כאב כשמע בוי קידושין משעת שמיעה אפילו אם לא שידך ועיין באה"ג שם דעה קמייתא בוא דעת כריי"ף בשם רבותא קמאי כגון רב אחא משבחא ובה"ג ורבינו כאי וכ"כ כרמב"ם בפ"ג ודעת בי"א בוא דעת הטור בשם אביו כרא"ש וברבב מן בגדולים דסברי דלא פליגי אלא בחייסינן אם נתרלה אבל בשמר בפירוש שנתרלה מקודשת לכ"ע ע"ש ובאחרונים. ועיין עוד תוס' מ"ב ע"א ד"ה בפירוש.

עח) ומש"ה אמר רב נחמן אמר שמואל המקדש בע"א בו' קידושין ס"ב ע"א אימר אמר רב נחמן אמר שמואל המקדש בעד אחד אין חוששין לקידושיו ואפילו שניכס מודים אימיביב רבא לרב נחמן

שניהם מודים (שם ע"ב) אמר רבה בר רב הונא המקדש בעד אחד בי דינא רבה אמרי אין חוששין לקידושיו, ומאן בי דינא רבה, רב. ואיכא דאמרי אמר רבה בר רב הונא המקדש בעד אחד בי דינא רבה אמרי אין חוששין לקידושיו, ומאן בי דינא רבה, רבינו הקדוש. **עט)** אשה דקידשה אביה וקביל קידושי ולא ידיעא מילתא דשקלת קידושי מאבוה, צריכה גט משום ספיקא. **פ)** איתתא דאמרה בקידושין הלו: **אשה** דקידשה מציה. וכיון גדולה ולא ידעינן מי קיבלה בקידושין מציה ומחלה בכך או לא ומיירי שלא מטתו לחצי שליח ואפ"ה מי קיבלה מכחצי

משנה הלכות

כתומר לחצי קדשתיך וכיון לומרת לא קידשתני כוח חסור בקרובותיה וכיון מותרת בקרובין מי דליכא עדים ממי חסור ממי מותרת בקרובין ומי דליכא עדים ממי חסור בקרובותיה חלא לאו בע"ח ככה במי מסקינן כגון דאמר לה קידשתיך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינה"י ובע"כ שם אמר רב ילחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב המקדש בע"ח אין חוששין לקדושיו ואפילו שניהם מודים אמר רבה בר רב כונא המקדש בע"ח מי דינא רבה אמרי אין חוששין לקידושיו מאן מי דינא רבה אמרי אמר רב כונא אמר רב המקדש בע"ח מי דינא רבה אומרין אין חוששין לקדושיו מאן מי דינא רבה רבי. מתיב רב אחדבוי בר אמי שנים שבאו ממדינת הים ואמר מהם ומכילה מהם וכו' מאי כוה עלה רב כהנא אמר אין חוששין לקדושיו ור"פ אמר חוששין לקדושיו אמר ליה רב אשי לרב כהנא מאי דעתך דילמא דבר דבר ממון מי מה לכאן כודאת בע"ד כמאה עדים דמי אף כאן כודאת בע"ד כמאה עדים דמי מ"ל כהם לא קא חייב לחבירתה ככה קא חייב לחבירתה.

ומסקנ רבינו כרב כהנא ונראה בטעם דרב אשי פריכי ואי' ליה וכיון דרב אשי דנחרתה שקיל וטרי תליביה משמע דכבי כלכתא וכ"פ כרי"ף ז"ל וכתב כר"ן ומפרשין טעמא בגמ' משום דילפינן דבר דבר ממון דכתיב כהם ע"פ שנים עדים יקום דבר וכו' ע"ם וכסמ"ג עטין מ"ח כתב גרסינן בפ' כאומר אמר רב נחמן אמר שמואל המקדש בע"ח אין חוששין לקדושיו אפילו שניהם מודים וכן אמרו משמיה דרב המקדש בע"ח בי דינא רבה אמרי אין חוששין לקדושיו ומתוך כך פוסק בהלכות גדולות ורב אלפס להכל אמנם בסוף הסוגיא אומר מאי כוה עלה רב כהנא אמר אין חוששין רב פפא אמר חוששין ולא נפסק בהלכה כמי וראוי להחמיר כך פסק כרב רבי אלעזר ממין. והרמב"ם פ"ד מה"ח כ"ו פסק נמי כרבינו וכן פסק ר"ח מדסקל ועוד רב אחי כהם למיקם אליבא דר"כ וכן רבינו שמחה בשם ר"ח וכן ראבי"כ ועיין ס"ג, כתב הגמ"י ובע"ג ובשו"ת כריב"ם סי' רס"ו ולא נשאר אלא ע"ח מעיד על הקידושין כו' אח"ל דמדוחו קיימת וע"ח בקדושין לאו כלום הוא ועיין ס"ע ח"ע סי' מ"ב ס"ב המקדש שלא בעדים ואפי' בעד אחד אינם קדושין כג"כ ויש מחמירין אם מקדש לפני ע"ח עור בשם סמ"ג ועיין בי"ם ונוב"י ת' סי' ע"כ דרוב מנין ורוב בנין דאין חוששין וכדאמת רבינו (ועיין למיל אות ב').

עט) ומש"ה אחצי דקדשה אביה וקביל קידושי וכו'.

ל"ע בכוונת רבינו כאן אי בקטנה מיירי מ"ם דשקלת ואי בבוגרת מיירי לא כוי קידושין שברי כאחד בסמוך ובוגרת בין אביה לאביה וכו' ול"ל דמיירי באחצי בוגרת וקדשה אבוה וקביל קידושין בעדה שלא מדעתה ואם קבלה הקידושין מאביה כרי בסכימה על הקידושין ומשה לה שלוחה ומקודשת ואפילו לא עשתה לאביה שליח וס"ל כמו בבן למרינן שמא תרגויי תרגייה כלומר גילה דעתו שמרוצה בבת נמי מה שמקבל הקידושין זה היא בגילוי דעת שלה שמרוצה בקידושין ומקודשת ודאי אי יאמר דכל שלא קיבלה הקידושין לא נתקדשה כלל שברי אין באחצי מתקדשת אלא בפרוטה או בשו"פ וכיון שלא קיבלה בכסף רק אביה קבל בכסף אינה מקודשת כלל עד שתקבל בכסף ואחד רבינו דאפילו לא ידיעת מילתא דשקלת קידושי מאבוה וא"כ אפשר שמעולם לא נתרצה על הקידושין אי אפילו נתרצה מיהו לא קיבלה כסף הקידושין אפ"ה לריכה גט מספק אי ידעינן שקיבל אביה קידושין שמא קיבלה ולא ידעינן ולריכה גט מספק.

פ) ומ"ש רבינו ויחתא דאמרה כו' עיין למיל אות ל"ה ל"ו. ובגמ' ס"ה כאומר לאחצי קדשתיך וכיון אומרת לא קדשתני הוא אסור בקרובותיה וכיון מותרת בקרובין כיון אומרת קדשתיך והוא אומר לא קידשתיך הוא מותר בקרובותיה וכיון אסורה בקרובין וכו' ובגמ' מיתמר אמר שמואל מבקשין ממנו ליתן גט וכתב בעור כתב (סי' מ"ח) כאומר לאחצי קדשתיך בפני פלוני ופלוני ומשמע דאם אחם קידשתיך יכול לפרש דבריו בלא מדים ולפ"ז לכאורה באחצי נמי דוקא באמרה קדשתני בפני פלוני ופלוני ואי לאו מותרת וכאו"ז ב"מ סי' מ"ט ובאוצר בגאונים קידושין בג"ל אמר רב אם נתן גט מעלמו כופין אותו ליתן כאובב כו' פר"ח זל"ל נמלא מוכח לדבריה שאומרת לו קדשתני בפני פלוני ופלוני והלכו למדינת הים כו' ע"ם מבואר דלריכה לומר בפני

ודאי כיון מקודשת דנעשה כאן שליח לה ממילא, או דשויה שליח לכדי שתקדש על ידו כשתקבל הקידושין מאביה: **קידשתני**. ומיירי שאומרת קידשתני בפני פלוני ופלוני עדים אלא שליכא שהרי נשתקו כאן דאי אלא נעדים כאן לממרין לפילו שניכם מודים הינה מקודשת: **אסירא** הכו"ע. דשוי' נפשה מחיכת דחיסורת הכולי עלמא: **וקבע** לה זמנה. להכניסה לחופה ובזכ"ז שתין ד"ד קבועין ונושתין נשים בכל יום: **ולא** כוה הונסא. לא מדידיה ולא מדידה: **דוקא** ניום מושלם. דקודם לכן יש בידי שניכם למחות, ואמר רבי חנא בר לוי אין פוסקין על הקטנה להשיאה כשביאה קטנה אבל פוסקים על הקטנה להשיאה כשביאה גדולה ולכן קאמר דקבע לה זמנה כשביאה גדולה ניום מושלם שבה

איתתא דאיקדש לגברא וקבע לה זמנה למנסבה ועבד זמנא ולא הוה אונסא ולא נסבה (כתובות נז.) **חייב במזונותיה** (דוקא ביום מושלם ששה חדשים דנערות). **והיכא דקביל אביה בה קידושי מן חד וקדישת היא נפשה לאחרינא, ובעידנא דאיתקדשת לא ידעינן אי נערה היא או בוגרת, והשתא**

משנה הלכות

פלוני ופלוני שוב מלאחי בח"מ סק"ח שבניה כן משו"ת כרמ"ש על פילגש רלושן שאמרה קדשני רלושן בפני ג' עדים ושיין בי"ש שם שמספק לי לממרין כן בחדש ת"ח ת"כ לכאורה בחשב ס"ל דעדיף יותר לפי שהיה יודעת ול"ש.

פא) ומ"ש רבינו חיתחא דחיקדש לגברא וכו' בגמ' כתובות נ"ז נותנין לבתולה י"ב חדש משתעשה כבעל לפרנס חת עלמה וכשם שנותנין לחשב כך נותנין לחיש לפרנס חת עלמו ולחלמנה שלשים יום כנגיע זמן ולא ניחשו חוכלות משלו ותוכלות בחרומה ובגמ' דף ג' ע"ב לא נחשו לא קחני חלא ניחשו כיכי דמי לי דקא משכנן חיניכי חמחי חוכלות משלו ותוכלות בחרומה חלא לאו דחיתנים וקחני חוכלות משלו ותוכלות בחרומה חמר רב חסי למולם חימת לך כל חונסא לא חכלה ודקא משכני חינהו ובדין הוה דחיצטיה ליה למיתני לא נחשו ותיידי דחנא ריחשא בדיהו חנא נמי סיפא בדידהי.

והרמב"ם פ"י מה"ח כי"ע כחב כנגיע זמן שנתנו לחיש ולא נחשב נחתייב במזונותיה ואם כנגיע כזמן נחתר בחשב חו בערב שבת חינו משלה לה מזונות לאותו כיום משני שחינו יכול לכנוס וכן אם חלה כוה או כיה חו שפרשה נדה כשבניע כזמן חינו משלה לה מזונות שכרי חינה רחויה להנשא מד שחטהר חו מל שתבריח וכן כוה חינו יכול ליחש חשב מד שיבריח ע"כ וכתב כ"כ בתתר בחשב משני שחינו זמן כניסה, וע"ש ג"כ מבואר כוה שחינו יכול לכונסה כמו שנתבאר למשלה כי"ד ע"ש. ורבינו לא חילק וכתב סתם וקבע לה זמנה למינסבה ועבר זימנא ולא כוה חונסא ול"ל בתרי חנפי חו שיאמר דכיון דקבע לה זמנה ע"כ בזמן שמותר לכנוס קאמר חו יאמר דרבינו ס"ל דוקא בזמניכם חבל בזכ"ז נושתין נשים וכדעת כתוס' כתובות דף ז' ע"ח ד"ה וכלכתה וכ"כ תוס' מו"ק ט' ח' וכרתבי"ה כתב מה שכונסין בזכ"ז בשבי משני תקנת מנייש וסמכו חבה דרב שמואל בר ילחק (כתובות ג') לא שנו חלא מתקנת עזרא ואילך ובפ' נערה גרסינן חי נמי דמסר לה ע"ש וי"ע ובירושלמי פ"ק דכתובות כ"ח ותבה סמכינן ומבדינן סעודה בין בתול בין בשבת ולא חיישינן שמא ישתוט בן סוף עיין בגמ"י ובילתור בגר"ח סי' נ"ו ס"כ. ודעת רבינו נראה כיש מחירין ודלא כרמב"ן ולכן חינו מחלק בין זמן לזמן ודו"ק.

והנה סיים רבינו דוקא ניום מושלם שבה מדשים דנערות וכמניה בניה ומשה סוגרים על כני שבה תיבות ועיין דשייך לקמן תפלוגתא דרב ושמואל קדשה תניה בדרך ע"ש ולפמ"ש לא לדקו בזה דברי במגיה ודברי רבינו כפשוטן ובשיטתו תזיל שברי פירוש למיל (חות ע"ז) דתי קדשה עלמה בלא דעת תניה ומדיין נערה היא לא כוו קידושין וכ"ש כשביה קטנה ת"כ כל זמן שלא בגרה לא כוו קדושין כלל ולכן חינו מועיל קניעת זמן כל זמן שלא בגרה כיון דליכא קדושין כלל תבל תם קבע לה זמן ניום מושלם שבה מדשים דנערות ומשיח בוגרת תפסו קידושין ותייב לכנסה מיד וז"ש דוקא ניום מושלם שבה מדשים דנערות תייב במזונותיה. ומדויק לשון רבינו חיתחא דחיקדש לגברא כלומר חשב שנתקדשה לגברא ולא שבחב קידשה חלא היה קדשה עלמה וקבע לה המקדש זמן למינסבה ולא כוה חונש ולא נסבה תייב במזונותיה לאחר שילחה מנערותה תבל קודם לכן לא מכני ואחי שפיר דברי רבינו.

פב) ומש"ה והיכא דקביל תניה בה קדושי מן חד כו'. קידושין ט"ו ע"ח חיחמר קדשה תניה בדרך וקידשה עלמה בעיר וכרי כיה בוגרת רב חמר הרי כיה בוגרת לפניו ושמואל חמר חיישינן לקדושי שניכם חימת חילימת בתוך שבה בכה נימת רב

היא בוגרת לפנינו, פליגי רב ושמואל בהא מילתא, דאתמר (קידושין עט.) קידשה אביה בדרך וקידשה היא עצמה בעיר והרי היא בוגרת אמר רב הרי היא בוגרת ושמואל אמר חיישינן לקידושי שניהם. והלכתא כרב ולא חיישינן לקידושי דאבוה. **פג)** (שם ט.) ת"ר בשטר כיצר, כתב לו על הנייר או על החרס אע"פ שאין בו שוה פרוטה בתך מקודשת לי בתך מאוסרת לי בתך לאינתו, הרי זו מקודשת. **פד)** (שם ע"ב) איתמר כתבו לשמה ושלא מדעתה, רבא ורבינא אמרי מקודשת, רב פפא ורב שרביא אמרי אינה מקודשת. אמר רב פפא אימא טעמא דידי וטעמא דידהו, טעמא דידהו מקיש הויה ליציאה מה יציאה לשמה ושלא

חדשים דנערות: **דאתמר** קידשה אביה בדרך. כיוס שנעשית בוגרת: **וקידשה.** כית עלמה בעיר בו ביום: **והרי** כית בוגרת. בדקנוה לדעת אם ילאה מרשות כאב לכיות קידושיה קידושין ומלאנוה בוגרת בו ביום לאחר שנסתפקנו ב"ד קידושין: **הרי** כית בוגרת.

וקידושיה קידושין ולא של אביה: **חיישינן.** שמא כשקידשה כאב נערה היתה וקדמו קידושיו לקידושיה: **והלכתא** כרב. כך ליפסיקא לה בגמ' ותע"ג בכולי ש"ס קיי"ל דהלכתא כוותיה דרב בתיסורי כולרך לפסוק כאן הלכה כמותו משום דהיכא דאורחי דפסקו כוותיה דשמואל: **על** כנייר או על כחרס. ותע"ג דשטר שנכתב על דבר שיכול להזדייף פסול דווקא בשטרות הטומדות לרהיה דבעינן רחוי לעמוד ימים רבים אבל שטר זה שהינו אלא לקדם בו אשה אהני על כחרס: **שאין** בו ש"פ. דאילו היה בו ש"פ היה רחוי לקדם בו מדין שטר שכר גרידא ועיין תוס' ד"ה תע"פ: **בתך** מקודשת. והיא נרשות אביה לקדשה כגון שלא בנרה: **לשמה** ושלא מדעתה. קודם שכתיבה לה נמלך עמה ותח"כ הודיעה וקבלתה ובגדולה קאי וכ"ה בקטנה ונערה לשמה ושלא מדעת אביה: **מה** יציאה וכו' ושלא מדעתה. שהרי בע"כ היא מתגרשת:

משנה הלכות

הרי היא בוגרת לפנינו כשתא היא דבגרה אלא לאחר שנשא בעלה ואינה שמועה חיישינן לקדושי שניהם וכא אמר שמואל אין בין נערות לבוגרות אלא שנשא בעלה לא לריכה דקדים בשתי יומא דמשלים שנים רב אמר הרי היא בוגרת לפנינו מדשתא בוגרת בלפרת ואי בוגרת ושמואל אמר כשתא היא דאייתי סימנים ובגמ' שקלי וערי ומסיק אמר ליה מר זוטרא לרב אשי הכי אמר אמימר הלכתא כוותיה דשמואל ורב אשי אמר היכלכתא כוותיה דרב והילכתא כוותיה דרב וכתבו תוס' תע"ג דבכולי גמרא קיי"ל (בכורות מ"ע) דהילכתא כרב בתיסורי כולרך לפסוק כאן הלכה כמותו משום דהיכא דאורחי דפסקי כשמואל. וכ"פ הריי"ף והרמב"ם ועיין ש"ע א"ע סי' ל"ז ס"ב דעת הרמ"ב דאפילו היכא מכחישה לאב שנתו לה סימנים בנוקר ועיין ח"מ וב"ש. ומיהו דעת רבינו ובעידנא דאיתקדים לה ידעינן אי נערה היא אי בוגרת והשתא היא בוגרת לפנינו ועיין שאילתות סי' נ"ע בלשון רבינו.

פג) ומש"ה ת"ר בשטר כילד, עיין לעיל אות מ"ד.

פד) ומש"ה איתמר כתבו לשמה ושלא מדעתה כו' בגמ' שם דף ע' ע"א ועי"ב בלשון רבינו.

ונחלקו רבותא בלכה אמי דעת רבינו לפסוק כרבא ורבינא והריי"ף ז"ל כתב איתמר כתב לשמה ושלא לדעתה רבא ורבינא אמרי מקודשת רב פפא ורב שרביא אמרי אינה מקודשת והלכתא כרב פפא ורב שרביא דהא תותבינן עלייהו דרבא ורבינא מכא דאין כותבין שטרי תירוסין וגיטותין אלא מדעת שניהם ותע"ג דמוקמינן לה בשטרי פסיקתא דהיא שיווית ולא סמכינן עלה דהא רב הוא דהוה בתרא לוקמה בפ' כותבין אח בתתה (דף ק"ב ע"ב) בשטרי תירוסין ממש כרב פפא וכרב שרביא למימרא דהלכתא כוותייהו ע"כ. והבעה"מ כתיג עליו דהא דאייתי רהיה ממתני' שאין כותבין שטרי תירוסין אדרבה הכוא ת"ש דהתוכות סייעתא הוא דמייתינן ליה לרב אשי דאמר לה ניתנו ליכתב כלומר אלא הוי כמלוה בשטר דהא אין כותבין אלא מדעת שניהם ודחינוה דחייה בעלמא ולעולם ליתא לרב אשי והכא בקידושין לא ליפסיקא הלכתא כמאן וספיקא הוי דאי אמי מסיעתא מתני' לרב אשי אכתי לא מכרעא מילתא אי כרבא אי כרב פפא ורב שרביא.

והמלחמות כתב עליו עד שתמה על הריי"ף יתמה על רש"י ז"ל וכתב דהפי' שפי' רש"י וריי"ף הוא הנכון ושמעינן מינה דהלכתא כרב פפא ור"ש דר' אשי סבר ככי על כרחיה ורבינא לא קבלה מיניה ולית הלכתא כוותיה וכן פסק ר"ת ז"ל וזו מחלוקת יש"ב הוא בין כרשתונים שניהם כעלו כדברי רבינו ז"ל ורב נערונאי גאון היה חלוק בדבר וכן בהלכות גדולות ומתוך כדברים אין אנו יולאין מידי ספק ע"כ. וכר"ן ז"ל כביא המחלוקת וכתב ותחריס פסקו כרבא ורבינא משום דרבינא בתרא וליתא דכא רבינא ודאי לאו בתרא הוא דאי ככי מאי קא בעי מיניה מרב אשי ש"ס וכן אנשי שם תמה דודאי רבינא תלמידו של רב אשי כי' והיה בתרא ש"ס וכוסיף הר"ן ומ"ש רב נערונאי גאון ז"ל ובעל הלכות פסקו כרבא ורבינא ורבינו חננאל אחר שפסק כר"פ ור"ש כתב וי"א דהלכתא כרבא ורבינא

דעת מקנה. כיינו נמי שהקנה לחתה בגט זה לעלמה ופיטרה ממנו ונמינן שיכחוב מדעתו דכתיב וכתב לה: **אף** כוי'. דכיינו כתשה שנקנית לנמי: **אירוסין** ממש. כגון בתך מקודשת לי: **שטרי** פסיקתא. כתנאים שכתבו בניכם וממון שפוסקין זה לזה: **באמירה**. נלה קנין שבקידושין הן גמר כדבר דנכתיב כנאה דקא מחתני לכדבי גמרי ומקני ונחותן כתנאים קאמר שכמדים הין רשאין לכתוב מליכם שטר חלה מדעתם דניחא לכו שחכא כמלוה על פה ולא כמלוה בשטר: **והלכתא** כרבא ורבינא. כן כוא דעת כרבב רשבוים ובטעם דרבינא בתרתה כיב לרב חסי ועיין מב"ג: **בעולת** נמי. כי ימלא חיש שוכב עם חשה נמולת נמי, מקרא זה כתבו רש"י ורמב"ן חגל רבינו כתב מקרא וכיא נמולת נמי

משנה הלכות

ועל כתי' שמחרן בפ' כנושת הין לסמוך וכן נרתה דעת כסמ"ג.

והרא"ש ז"ל לחר שכניא דעת כריב"ף ור"ח כתב וז"ל ונסדר תנאים ולמורלים כתב יד רבינו יוסף טוב מלם כתוב רבינא ורב חסי כלכה כרבינא וכניאו כרמ"ם וכס"ג וכתב וכן פסק בב"ג כלכה כרבא ורבינא דלמרי מקודשת חגל ר"י רגיל לפסוק בכל מקום כרב חסי לגבי רבינא דחרוייהו למורלי בתרתי כוה ורב חסי גדול מרבינא כוה כדלמר ליה רבינא לרב חסי בפרק הדר (דף ס"ג) חנא נמי תלמיד חבר דמר חנא וכיון דליפליג בה רבותא מבדינן לחומרא ע"כ וכוא כבעב"מ בב"פ. ודעת כרמב"ם בפ"ג מב"ח בכריב"ף ובטור בב"ע סי' ל"ב כניא במחלוקת וסייס וכתב ח"ח כרא"ם ז"ל וכיון דליפליגי בה רבותא מבדינן לחומרא וכ"כ כרמ"ה דמקודשת תמן.

פה) ומש"ה נניאה מנגן כו'. (שם ע' ע"ב) ונניאה מנגן חמר ר' חבוה ח"ר יוחנן דלמר קרא בעולת בעל מלמד שנעשה לה בעל על ידי בעילה ח"ל ר"ז לר' חבוה ולמרי לה ר"ל לרבי יוחנן כעורה זו שנה רבי ובעלה מלמד שנקנית בניאה לי מבחש כוה חמינה עד דמקדש וכדר בעיל קמ"ל.

ודע שנסחפקתי בבמקדש בניאה שביא חסורה לי כוי קידושין וכספק לי נימא דלף שלמרה כתורה קידושין בניאה מ"מ לא למרה חגל בניאת כיתר חמנס בניאת חיסור וכגון חלמנה לכב"ג וגרושה וחלוצה לכב"ד ולפילו ניאת חיסור דרבנן לא.

ולכאורה כי' נרתה דזה תלוי במחלוקת כרחשונים ז"ל למנין חופת נדה דלכרמב"ם דס"ל דחופת נדה חינו קונה ובטעם דלא חזי' לניאה ות"ל כ"ש ניאת חיסור בעלמה ודלי לא קונה ולדעת כרח"ש וכר"ן ודעימי' דס"ל דחופת נדה קונה כ"כ ניאת חיסור נמי קונה דלא גרע ממופת נדה דלף שחינה רלוי' לניאה לפ"כ קידושיה קידושין ולי נימא כדעת כרמב"ם ז"ל (ולפשר לומר דהכא לפי' להמולקים על כרמב"ם לא קי שברי כתם בחופה עב"פ חיכא קנין חחר כיינו כסף לו שטר וחופה שכם חינם בחיסור משח"כ הכא דהניאה כולה חיסור ודו"ק וי"ל) ח"כ כי' לפשר ליתב בדרך פשוט רבותיו של רש"י כיון דרב מנגיד לחמן דמקדש בניאה ות"כ כמקדש בניאה כוה ניאת חיסור מכא דרב וממילא חינה מקודשת וכניאה שויוה רבנן בעילת זנות לפי רבותיו של רש"י.

ודאיתי לכר"ן פ"ק דקידושין גבי בעיא דתחילת ניאה קונה וז"ל ולימה למידק ניאה דקניי' בחר קידושין כ"ד לי דליכא חופה ניאה למה לי לי דליכא חופה כיון שניאת חיסור כיא דכא קיי"ל דבא על חרוסתו בניא חמיה לוקה חינו בדין שחקנה דכא בפרק ד' לחין ממרינן דלפילו למ"ד מלמר קונה קנין גמור מלמר דכיתרה קני מלמר דחיסורא לא קני וכו' וכגרתה מפורש מדעת כר"ן דקס"ד דניאת חיסור חינו קונה. וחבע עיני לב"ם חכ"ע סי' ס' ס"ק ב' כקשה על כרמב"ם ז"ל דס"ל חופה כיינו יחוד ל"כ מה מבעי כס"ם פירשה נדה מהו לי מהני חופה פשיטא דלא מהני דכא לחסור לכחייחד עמה ולין ס"ד דקונה לוחה ניחוד על חיסור כמה שכקשה כר"ן וכו' ועיין כגרח"ש שם ובר"ן ריש כתובות ודו"ק.

אמנם כשמ"ש בחופת חתנים ס"ט כתב לדברי ב"ם כב"ל וז"ל ולנכי כרוחה לא ידעתי מלי קשה לי' לשיטת רבינו ז"ל ולדרכה דברי כר"ן נפלאו ממני שברי בינמה גופה לף לם בא עליה ניאת חיסור כגון שכיתה נדה קיי"ל דקנאה כדמוכח בפסחים פ' ללו דברים דף

ע"ב ע"ב וכמ"ש בתוס' נרים יבמות ד"כ וחוות משמו ובחייבי לאוין דק"ל דקידושין תופסין בח"ל נראה ודאי לפי' בקדשה בניאה דכוי לי' ניחא חיסור חפ"כ מקודשת כדמוכח מדברי כר"ן בפ' כאומר גבי הכיא דנשבית ופדחיה שבקש' דניכמני במגו דאי בעי אמר קדשתיה בניאה לפסול לה ועיי"ש מה שכתב להקשות מדברי כר"ן. וכנראה דנחמת כה מחלוקת בפוסקים כיא אי ניחא חיסור קונה.

ומצאתי קדוש אחד מדבר בחש' יעלת חן חטו' ז' שנ"כ נסתפק אי ניחא חיסור קונה ומכחה קא אחת עלה לפי מאי דקיי"ל כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מכני מ"כ לא יועיל קידושי ניאה לחייבי לאוין ונדה ובחחלה רלה להניא רחי' דלא קניא מפסחים ע"ב ע"ב אמר ר"ל נחחלף לו שפוד של נוחר בשפוד של גלי ואכלו חייב ור"י אמר משחו נדה בעל חייב וכו' ולבסוף כניא דברי בשמ"מ ז"ל דניחא חיסור נמי קונה כמו קידושי חיסור ע"ש.

עב"פ חיא לן דעת הר"ן דס"ל דניחא חיסור לא קני ואפי' חיסור דרבנן דבא על תרוסחו בניא חמיו ודאי דרבנן הוא (ועי' בספרי משנה הלכות כחובות בפי' קמא סולא דף ג' טיטב דהוי דאורייחא) וכן בחריך בשער במלך שם למנין חופה שאינה רחוי' אפי' דרבנן וכניא רחי' מדברי ה"ב בפ"י מה"א ה"ו ע"ש וממילא אחי שפיר חירולנו הנ"ל.

ובשעה"מ שם בכבוד חופה בשם ירושלמי ובגמ' יומא י"ג ע"ב משמע משה אחר מחקיעין לו (לכה"ג ביוה"כ) ופריך ולא נמלא בקונה קנין בשבת ומשני משום שבות בחירו במקדש והמכריע"ט רפ"ק דכחובות כניא ירושלמי כחובות ג"ה הנ"ל וכחב הא דאמר ר' מנא הדא אמרה וכו' וכוונת מכריע"ט דבירושלמי נקט דבכונסין מרמלין צריך לכנוס מבעוד יום שלא יהא בקונה קנין בשבת ונקט חלמוד דבחולה דלא"ה אינה נשחת בשבת משום דאסור לבעול בשבת וכו'. וכחב עליו ז"ל הנה כבר קדמו דעת הרמב"ם דסובר דכל חופה שאינה רחוי' לניאה לא הוי חופה ואחה ניחזי אנן אם אמרינן כן ונקטינן בידן דבחולה אסורה לבעול בשבת מ"ה מותרת להכנים חוחה לחופה דחופה זו אינה מעלה ואינה מורידה ואינה מועלת דבר כי אינו קונה חוחה לשום דבר כיון דלא הוי חופה כרחוי' לניאה דהא אסור לבעול חוחה מלד חיסור שבת וכו' וכ"ז בבחולה דאסור לבעול אבל בחלמנה דמותר לבעול בשבת מ"ה בחופה ודאי אסור דהוי קנין גמור ע"כ.

ולענ"ד דברים אלו תמוהים בס ולא קרב זה אל זה דמה דמיון חופה שאינו רחוי' לניאה מחמת חיסור שבת לחופה שאינו רחוי' לניאה מלד בחשב וכני תרי מילי ניכנו דבשלמא אי הוי חופת נדה ובחשב אינה בת ניאה ואינה רחוי' אז שפיר מיקרי אינה רחוי' לניאה משה"כ בכא בחשב רחוי' היא לניאה רק דחיסור שבת הוא דאיכא כאן ויומא הוא דקא גרם בחיסור וגם בבא אין בחיסור על עלם בניאה אלא על פחיחת הפחח דמוחר לבעול בשבת רק אסור לפחוח פחח בשבת ובחיסור לבעול בשבת הוא משום פחח אוב רחיתי שם בספיף ד' שברגים בזה וכחב כדין ובשכל נוחנים שאחרי רחוי' מכל לד דמה לי אם אינו יכול לבא עלי' מפחח המקום או מפחח בזמן או מפחח מניעה אחרת ע"ם ולענ"ד לא זכיתי להבין דבריו הקדושים דודאי אוכל ושוכב הוא בין מלד כדין ובין מלד בשכל דודאי נ"מ אי בחשב בעלם הוי בת קידושין או לא וכיון דחשב אינה בת קידושין אין בה קנין אבל אם בחשב הוי בת קידושין ורחוי' לבא עליה אף שמלד חיסור שבת אינה בת קנין מ"מ הוית רחוי' ובת קנין ואל עליה בקנין והוי דומיא דבקונה בשבת חפלים דאף דאסור לקנות מ"מ קנינו קנין, ומלד כדין נדה לריכה מעשה ספירה ועבילה להכשירה משה"כ זמן דממילא קאחי ועיין ש"ך ח"מ שבאחי לעיל, מיברא דמכריע"ט לשיטחו כאן דכוח ז"ל ס"ל בחלוק בין בחיסור מלד עלמו למנין קנין שבת שבאחי לעיל בשמו ולא קשה מידי קושית הגאון ז"ל על המכריע"ט ז"ל ולדעתו חקשה קידושין ע"י עליה בחיך מני יקדש כיון דהוי ברחוק מקום ולא יכול לבא עליה מלד המקום ואם יאמר דדוקא כשהוא בקירוב מקום יעשה עליה ולא ברחוק כ"ש דחקשי דלא שמעו כן וכן חשב חולניה בשעת קידושין שאינו יכול לבא עליה מחמת חולי' הכ"ל דלא הוי קידושין מפחח מניעה אחרת שברי כן כחב להדיא דמה לי אם אינו יכול לבא עלי' מפחח המקום או בזמן או מפחח מניעה אחרת ולכן דברי הגאון לע"ג לענ"ד.

ולבאורה עלה בדעתי לאמור דאכחי הוי חופה שאינה רחוי' מפחח דאין לכחוב. כחובה בשבת ואסור לשבות עם אשתו בלי כחובה ומ"ש למה לי' להירושלמי בעשם משום קונה קנין בשבת ול"ל דהירושלמי ס"ל דמה שאין לה כחובה עדיין לא מקרי חופה שאינה רחוי' ואי נימא כן אקשה לי אשיעת כ"ה בפ"י שבחב על מה שבחב הרמב"ם דלריך לכחוב בכחובה קודם החופה מפני שהוא סבור דלבחחלה חופה רחוי' לניאה בעין שלא יחסר דבר אפי' מדבריהם ע"ש ומשמע דס"ל דאפי' חסרון בכחובה הוי אינה רחוי' לניאה ומדברי הירושלמי לכאורה לא משמע הכי.

ומיין רמב"ן דכתי קרא בב"כ כתיב: **תחילת** ביאה קונה. ומייתי בסתם שלח פי' להדיא ותמר שדעתו לקנותה בביאתה תנל תמר בפי' קונה בביאתה ומיין תוס' ד"ה כל ותוס' ר"י הזקן:

בעל מלמד שנעשה לה בעל ע"י בעילה. **פו)** (שם י.) איבעיא להו תחילת ביאה קונה או סוף ביאה קונה, למאי נפקא מינה, כגון שפשטה ידה וקבלה קידושין

משנה הלכות

חן תמת דלכתורה עיקר דברי כ"כ מקושי בבגה בס וגרתים בסותרים קלת שברי כתב שם בלבה ו' תמ"ש ברמב"ם תירם וכגם לחופה ולא בירך ב"ח כ"ז נשותה גמורה וכתב עליו כ"כ ז"ל זה פשוט שתין בברכות מבבות וחופה רתוי' היה ע"כ וברתה דתף דבלה בלא ברכה תסורה לבעלה בגדה מ"מ כיון דלא כוי רק דרבנן וברכות תינן מבבות כוי חופה רתוי' וכן כתב בתברי"ט ז"ל בחידושיו תל ברי"ף בפי' כ"כ בג"ל ע"ש וא"כ תמתי למיין ברכה סתם דכוי חופה רתוי' תף דלא בירך ולמיין בתובה כיבי דלא כתבה דלא כוי חופה רתוי' תף דלא כוי ג"כ תלא דרבנן.

ועלה בדעתי לכתורה שברי בדין ו' מייתי ברמב"ם בדיעבד שבתב תירם וכגם וכיינו שבבר נעשה בדבר וכוי לאחר בתעשה ובבא כוי חופה מעת"כ בבתובה מייתי לבתחלה ותז ודאי צריך להיות חופה רתוי' תמנם בדרבה בי דברי כ"כ בתב להדיא בנסה בלא ברכה וחופה רתוי' היה ברי דס"ל בחתת דכוי חופה רתוי' תף דלא בירך שוב רתיתי בשתע"ת בסי' בג"ל שפי' בדברי כ"כ לפי מ"ש בתשו' מיי' דשייבי לב' תיבות סי' י"ח וז"ל ועוד מסתבר דכלה בלא ברכה דתסורה כיינו בלא חופה תלא דבקט בלא ברכה לפי שטוענין ברכה בשעת ניבואין וכו' ומיקר דבבר בחופה דכל בישת תירוסין בזבות היא כ"ז שלא בבסה לחופה תבל משבבסה לחופה ברי היא כתשתו לכל דבר ותפי' בלא ברכה ובשום מקום לא מלינו ברכות מבבות ע"כ ע"ש ומיושבים דברי כ"כ שבתי ורתיתי דכירושלמי נמי יש ליישב כגון שבתב לה כתובה קודם בשבת תו דייתד לה מעלעלים לבתובתה.

ומ"ש בשתע"ת דתפי' בלא ברכה כוה כתשתו לכל דבר ולא מלינו בשום מקום ברכות מבבות בשלמת בפוסקים קא חזינת ככת שברי בע"ת סי' מ"ב כתב בב"י ז"ל פוסקים דס"ל דתפי' בדיעבד תין לעשות ניבואין כשתין שם עשרה לברך ובמדינה שתין שם עשרה תין לעשות נשואין ומיין ב"ם ת"ע סי' ס"ב ס"ק ד' וברת"ם ז"ל ריש בתובות ונוב"י מב"ק סי' נ"ו ובספר יעלת תן שתלה ו' ובבגהות מרדכי שילבי קידושין סימן תקמ"ה וביש"ם בתובות פ"ק סע"ו וסימן י"ד ע"ש ובספרי משב"ב גדולות בתובות בתרבתי בס"ד בסימן ז' עב"פ מלתו פוסקים דס"ל דבברבות מבבות ע"ש.

שוב רתיתי בתב' יעלת תן סי' ת' שברבב להקשות תדברי בשתע"ת מדברי ברמב"ם בתחילת בפרק בצה על תרוסתו לשם ניבואין משתירב בב קנתה ונעשית נשואה וכתב בר"ן דנפקא לי' מבה דתס חופה שבות נורך ביתה קנתה ביתה עלתה לה כ"ש וא"נ דחופה תינה קונה רק בכתב לה כתובה ת"ב דמת ברמב"ם דתין כתובה לתרוסה וא"ב לא תבת בביתה מדיפה מחופה ועוד בביא שם רתיות דבלא כתובה לא כוי חופה שתינה רתוי' ובטעם דלא כוי רק גזירה בעלמא בדתמרינן בלבה ברי"ם בגזירותיו ולבן לא מקרי ביתת תיסור ע"ש ודו"ק.

ונחזור לדידן כי ילתי קלת ממחילתי. ולבתורה נלע"ד להביא רתי' דביתת תיסור קונה מגמ' גיטין פ' בזורק דף מ"ט דפליגי ב"ש וב"ה ולדעת ב"ש פוטר תדס תת תשתו בגט ישן וב"ה מולקין ותמרינן שם דב"ש לא סברי בך גזירה דשמא יתמרו גיטה קודם לבנה וב"ה סברי בך גזירה. ובתוס' שם כתבו בירושלמי מפרש דתזלי לטעמייהו דב"ש תית לבו לא יגרש תדס תת תשתו תלא ת"ב תלא בה ערות דבר בלבך מזוכמת היא בעיניו ותינו בא עליה וב"ה סברי תפי' בקדיתתו תבעילו ויתמר כי בא עליה וכן פליגי לקמן במגרש ולבה ממו בפונדקי למתן דמוקי לה בלא רתוה שנבעלה ע"ש ובשתת תי יימת דביתת תיסור לא תייתינן לקידושין ותמרינן טושב בב"ז ת"ב לב"ש דס"ל לא יגרש תת"ב תלא בה ע"ד ת"ב ל"ל לבירושלמי בטעם דמזוכמת וגם לתתר בגט תמתי תושתין בה תפילו ודאי בא עליה לשם זנות בעלה כיון שתסורה עליו דכוי סותב ת"ו דתפילו בב"ג תין תדס טושב בב"ז וביתה תסורה כוי קידושין ודו"ק.

פו) ומש"ה תינטיא לבו תחילת ביתה קונה כו'. שם דף י'. תינטיא לבו תחילת ביתה קונה תו סוף ביתה קונה נפקא מינה כגון שבטרה בה ופשטה ידה וקבלה קידושין מתחר תי נמי לבב"ג דקא קני בתולה בביתה מתי תמר תימר משמיה דרבא כל בבועל דעתו על נמר ביתה ע"ב ופי' רבינו דביבא דתמר לה בתקדשי בביתה סתם תי פשטה ידה ומקבלה קידושי מתחריני הוו קידושי. ותי בב"ג הוא תסורה ליה כו' גרתה דמתרן בזה קושית בתוס' שבקשו בד"ב כל

מאחר מאי. אמר אמימר כל הבועל דעתו על גמר ביאה. והיכא דאמר לה התקדשי לי בביאה סתם, אי פשטה ידה ומקבלה קידושי מאחריני הוו קידושי. פז) ואי כהן גדול הוא אסירא ליה, דבשעת קנין לאו

משנה הלכות

כבועל תימה דכח בכבח על יבמתו (יבמות נ"כ ע"ב) ילפינן דחשב נקניח לבעלה בכערוה לחיח קיחה קיחה מעריות וכערוה כיינו חחילח ביחה וחי' שם כמה חי' כרמב"ח חי' דהיינו בשלח עשה כי חס כערוה ופירש מיד וכריב"ס חי' כח דנקניח בכערוה כיינו במפרש שרוצה לקנות בכערוה חבל בסחם דעתו על גמר ביחה ור"ח חי' לחחרי שנחרצה כערוה כגמר ביחה וכ"ק חחלח כערוה לו סוף כערוה ורבינו נסים גחון חי' דככיח דיבמות חיירי לחר קידושין דמ"י לוחה כערוה כוי כחופה ומ"ז כקושיח כיון רבינו וחי' כחקדשי לי בביחה סחם וכיינו כריב"ס ורליה גדולה לדבריו מדברי רבינו ז"ל.

והרמב"ם פ"ג מה"ח ה"כ כחב נמי וחם קידש בביחה חומר לה כו' והמקדש בביחה (סחמח) דעתו על גמ' ביחה וכחב כ"כ וכחב רבינו מסחמח דעתו על גמר ביחה נרחה שנחכוון לדעת בעל בכלכות שכחב (סוף כל' קדושין) דעתו על גמר ביחה כיכח דחמר לה לחקדש לי בביחה סחם חבל חם פי' וחמר בחחלח ביחה כויח מקודשח בחחלח ביחה מ"כ מ"ש וכחי סיום חבל חם פי' ליחח בגירשח כספר וכגרחה זה כי' גירשחם בדברי רבינו.

ובחום' ר"י כזקן כחב על גמר ביחה. וכח דגרסי' ביבמות פ' הבח על יבמתו חשב לבעלה מקניח בכערוה כו' חי' בעל בלכות דכחם מיירי בפי' וחמר שדעתו לקנותה בכערוה וכבח מיירי בסחמח ורבינו ניסים חי' דבח וכח בסחם וכבח חיירי בקנין דחירוסין וכחם מיירי בקנין דנשואין ומ"ש. ומיין ש"ע סי' ל"ג וב"י שם.

פז) ומש"ה וחי כב"ג כוח חסירח ליה בגמ' שם נפ"מ כגון שבערה בה ופשטה ידה וקבלה קדושין מאחר. חי נמי לכהן גדול דקח קני בחולה בביחה. ועיין חוס' יבמות נ"ע ע"ח ד"ה כח לח חי בעולה מקרי נשחני גופח. וביבמות נ"כ חיפליגי חמורחי בכערוה חמר שמוחל בערוה זו נשיקה ורבי יוחנן חמר בערוה זו בכנסת בערה. ומיין שו"ח נוב"ח (סי' כ"ג) מה שהריך בזה ודו"ק.

המקדש דעתו על גמר ביאה

ועיין חב"ם סי' ל"ג מחלוקח הרדב"ז והרשב"ח בסי' קפ"ח ובש"ג פ' מי שחזו בגרושה מן הנשואין ומל"מ פ"ו מגירושין ורמב"ם פ"ח מחיסורי ביחה וכ"כ שם ודו"ק.

שבתי ורחיתי להגחון מהר"מ מינץ בחשובה כ"ד וז"ל דחי נימח דעת רבוחיו של רש"י כס כדעת כריב"ף וכר"ן גחון שכוונתו בחום' קידושין בד"ה כל כבועל דס"ל דקידושי ביחה כס בגמר ביחה דכל כבועל דעתו לגמר ביחה ולח חס פי' להדיח שדעתו לקנות בכערוה לח קנה רק בגמר ביחה ניחח וכוח ע"פ מה דחמרינן בכריחות י"ב חמר חניי ומודה ר"מ בחומר לו בעלח שפחה חרופה וכוח חומר לח בעלתי פעור מחי ל"ב ל"ג ביחתי (בגמרח בגיר' חמר ר"ל ומודה ר"מ לחכמים שחם חמרו לו שנים בעלח ב"ח וכוח חומר לח בעלתי נחמן דחי בעי חמר לכהן לח גמרתי ביחתי ע"כ) וכדבר פשוט מחי דלח חמר כן בשחר עריות דככ"ג כי' יכול לחרן דכהב קיי"ל בכ"מ דח"ל לרחות כמכחול בשפורח חלח משירתו דבוקים כדרך כמנחפים כמבואר במכות דף ז' ות"כ חף בשחר עריות יכול לחרן כיון דכעדים לח רחו חלח כדרך כמנחפים ובחמח לח כערה כלל ותולם כדבר פשוט כיון דהורגין על עדות זו מ"כ דכוי חזקה מעליח שודחי כערה וכ"כ הרמב"ם בפ"ב מחיסורי ביחה שהוח מעשה חזקה.

ומעתה דון מינה דלגמר ביחה ליכח חזקה זו דודחי גמר ביחתו דחל"כ חיך יכול לחרן דיבורו דלח גמרתי ביחתי בש"ח כיון דליכח חזקה דבודחי גמר ות"כ קשה חם סוף ביחה קונה כיכי משכחת לה בידי ביחה כיון דליכח חזקה בגמר ביחה וכו' חך נרחה דלק"מ לפ"מ דקיי"ל בכ"מ בש"ס גבי קדשה ע"ח ובעל חח"כ לפי דעת כפוסקים דלריכה קידושין מחדש וחפ"כ חל"ל לעדים שמקדשה בביחה וכ"כ ככח גבי קטנה שבגדילה ובכ"מ דסומכין על חזקה דחחעבו"ז ובודחי בעל לשם קידושין וכ"כ ככח כיון דמכ"פ ליכח חזקה דבודחי בערה בה לעניין כערוה שייך שפיר חזקה וכוי כחלו רחו עדים שבערה בה וחז י"ל דשם כיו בודחי חף על גב דחי לג"ב לדעת כס"ד דש"ס וכפוסקים דבעי' דוקח גמר ביחה חם פי' חח עלמו לחר שבערה בה כוי בב"ז דלח נגמרו כקידושין ולחן שכדי בדבר שבודחי גמר ביחתו שלח יכח ב"ז ות"כ העדים שרחו כיחוד כחלו רחו גוף כביחה מכח כחזקה דח"ח עשה בב"ז ושחני ש"ח דכוי מילחח דחיסורח וליכח חזקה שבודחי גמר כמוהן, ובעלה דחף דקידושי ביחה מכני סיינו בכב"ג

דליכא חיסורא בקידושין אבל בבני דחיכא חיסורא למ"ב מ"ל ומ"ע דכוי מ"ת חלא חפי' חיסורי דרבנן לפמ"ם בחכ"ד ומכריע"ע מ"ב חכ"ע סי' ח' ושאר מחרוגים דחפי' בחיסור דרבנן אין חומרים מזקב אין אדם עושב בב"ז וא"כ מאן דאניף למעבר אמילי דרבנן אחר שגזר רב לא לקדם בניאה שפיר י"ל דלא חפסי קידושין אף מדאורייתא דכוי כמקדש בלא עדים כיון דליכא מזקב לגמר ניאה וכיימו אם יימא דדעת רבותיו של רש"י כדעת כרי"ן ז"ל מכ"ל בקילור אף שאין זו לשונו ממש מ"מ זו כוונתו.

והנה אמת שבדבר הוא דבר שבלי ואבוד מאוד בבשקפה דאשונב אמנם לאחר בעיון למנ"ד לולא דבריו בקדושים ח"ת לומר כן אבל דלפי דבריו ז"ל למאי דסבירא ליב במקדש בניאה דעתו לגמר ניאה לאחר אקנת רב אין במליאות מקדש בניאה דלמולם הוי אלוף במקדש בניאה ואנן שמעינן לב להרי"ף ז"ל דס"ל בדף ב' שם לבדיא ובעלה מלמד שאקנית בניאה ולשיעתו לא כי' ליריך לכאבו וכ"כ ברמב"ם פ"ג מכ"א כ"ד והמקדש בניאה (משאמת) דעתו על גמר ניאה וכשיגמור ניאתו אבי' מקודשת ובפ' כ"ח כאב אבל אין מקדשין בניאה לכאחילה ואם קידש בניאה מכין אותו מכת מרדות כדי שלא יבי' ישראל פרוצים בדבר זה ואע"פ שקידושיו קידושין גמורין וכו' ע"ש ברי לבדיא דאפי' אמרינן בגמר ניאה קונה אפ"ב קידושיו קידושין לדעת ברי"ף ז"ל וברמב"ם ולדעת בגאון ז"ל בכ"ג ל"ב קידושין ודעת ברי"ף לכאורה כי' אפשר ליבב דהרי"ף כאב ב' טעמים אבא דמנגיד רב והרדאי אמרי דלא מנגיד רב אלא אמלן דמקדש בלא שידוכי וא"ד אפי' בשידוכי וממילא אישאר לקדש כנהרדעי ושפיר אאי פסק ברי"ף אמנם לפי זה נפלב לי' דאיתו לדעת רבותיו של רש"י דאישאר לקדש בשידוכי ואז ליבא מבירב ואיבא מזקב דגמר בעילתו וכע"ל ואאי שוי' לבעילתו בעילת זנות ואפשר לדאוק בשלא שידך אמרו ודו"ק.

שבתי וראיתי דבא גם לדידי קשב לפי מב שבאבתי מעשם פ"ע דלמולם בעדים פסולים בס וא"כ למולם ח"ת לקדש בניאה גם לדידי איברא דלדידי לא קשב דברי באמת רש"י כאב כן בבאתי דבריו למיל שבאב שוי' רבנן לכל מקדש בניאה בעילת זנות ודייק לומר כל מקדש בניאה ובאמת לפי שיעת רבותיו ז"ל ח"ת לקדש בניאה ומקדש לאחר שאקנה בב"ז ואינן קידושין וי"ל לדעת בגאון ז"ל דבבא פליגי רבותיו של רש"י וס"ל ברי"ף ור"ן וגדולה מבן דלמולם לא משבא אמנם זב דוחק גדול לאמר כן שברי כאב דס"ל ברי"ף ור"ן ודו"ק ול"ע.

ובעיקר קושית בגאון ז"ל משפאב מרופב דליבא חזקב הגמר ניאה ומבא כוכיח שיעתו לולא דבריו בקדושים כי' נלע"ד דודאי ליבא חזקב אגמר ניאה כמו לאחילא ניאה ואדרבב לבאורב כי' נלמנ"ד סברא לביפוך דאגמר ניאה יותר מסאבר דגמר וחזקב יותר גדולב מבעראה לפי מב דקיי"ל אחילאב באונס וסופב ברצון מותרת לבעלה דאמרינן יצרה אלבשה (כאובות נ"ח ע"ב), וכ"כ ברמב"ם פ"ח מבא"ב שמשבאחיל לבעול באונס אין בידה שלא תרצה שיצר באדם ועבעו כופה אותה לרצות וא"כ ודאי חזקב גדולב היא שגמר ניאתו יותר משבערה וא"כ בקידושין לא קשב קושית בגאון ז"ל דבודאי מקודשת מבא חזקב ומוד לדעאיבו באורב כעידה דזב כוי קידושין ובא דקשב לי' דא"כ כיון דחזקב דאדם גומר ניאתו באיך יכול לאחרן דיבורו כיון דאיבא חזקב דודאי גמר כ"ע דאיבא מיגו נגד אחזקב וכמו שכאב רש"י ז"ל ובמגו דלא שוי' נפשי' רשיעא אמרינן דמב לו לשקר אבל מיגו דמאני' לא אמר דנוח לשקר לומר לא אכלאי מלביעשות רשע ולומר מזיד כייאי ע"ם ברש"י ד"ב מודב ובש"ם ובאוס' ד"ב דאי בעי אמנם בכא במקדש בניאה מב מיגו יש לו נגד אחזקב דודאי בעל וגמר ובא אין לומר דאיב לי' מיגו דאי בעי אמר דלא בערב כלל זב ודאי אינו וכמו שכאב בגאון בעלמו ולכן גבי ש"ח מבימינין לי'. כיון דאיב לי' מגו נגד אחזקב מוד כי' אפשר לי לדאוק דבאם למינן קרבן מיירי ובכא לעניין מלקות וע"מ כיבי דלא בעי כפרב, ודוחק. וגלמנ"ד לומר דבר אדם בעזב"י דלא דמי ש"ח לשאר עריות.

ומתחילה נאקור מב כיא אחלא ניאה ומב כיא גמר ניאה ובגב בגמ' קידושין דף י' ע"א אינבעיא לבו אחילא ניאה קונה או סוף ניאה קונה וכו' אמר אמימר מסמיב דרבא כל בבועל דעתו על גמר ניאה ע"כ ובגב רש"י ז"ל לא פירש מב כונתו סוף ניאה אי ר"ל שעת בולאת בזרע או כיא רק בבנסת בראבר כולו וכיון שבבניס כל בראבר מקרי סוף ניאה ודעת בגאון מבר"ם מינן נראב דסוף ניאה פי' שעת בולאת זרע מדמדמי לב לע"א לאמנם באוס' ר"י בזקן שם פירש אחילא ניאה כיא בארחב ובוא נסיקא אבר סוף ניאה כיא גמר ניאה וכיא בבנסת כל בראבר ע"כ וכ"כ ברמב"ם פ"א מבא"ב כ"י במכנים רחם בארב בלבד בוא בנקרא מארב מלשון אח מקורב בארב (ועיין באם' טו"י שבאריך זאב ועיין בעב"ע) ובמכנים כל בראבר בוא בנקרא גומר ובכל בניאות בראסורות אחד בארב ואחד בגומר ואע"פ שלא בולינ שבבא זרע וכו' ובנראב דגמר ניאה בעריות פירושו בבנסת כל בראבר ואין אלוק בין בולינ זרע או לא אלא מיד שבבניס כל

כתב נקרא גמר ביאה וכנה בשפחה חרופה כתב רש"י כריתות ד"י ע"ב כל המריות כלן עבו בה מערב כגומר נמס' יבמות פ' הבא על יבמתו נ"ב ע"ב ובשפחה חינו חייב חלה על גמר ביאה דבבבת זרע כחיב בה ערוויה להזריע וכן נראה עוד שם ביבמות תמה שחמרו בגמ' מחיב רב בשם ר"ז חינו חייב חלה על ביאת המירוק וכו' וכ' רש"י ז"ל ש"ז בש"ח קאי מירוק שמזריע ומשמע דס"ל לרש"י ז"ל דבש"ח לא חשיב גמר ביאה עד שלא יצא ממנו ש"ז וכן נראה דעת רבינו גרשום בבריחות כ"ל שכתב שם וז"ל גומר בשפחה מיחייב דחיכא שבבת זרע בגמר ביאה הרי שכתב בטעם משום דחיכא ש"ז בגמר ביאה, שוב ראיתי בירושלמי יבמות ר"פ הבע"י שכתבו שם להדיא כן וז"ל ר"י אמר עד שחכנס בטערה ר' בא בר חייא בשם ר' יוחנן וכנסה בטערה זו היא גמר ביאה מה תלן קיימין אם בשחר כל מריות עשה כבן אם בטערה כגומר אם בשפחה חרופה עד שיפלוט ואמר ר' ירמי' רבי בא בר ממל בשם רב שבבת זרע עד שיפליט וכו' הרי להדיא דבש"ח בריך דוקא עד שיפלוט.

אך אמת דראיתי בחוס' יבמות נ"ב בד"ה חינו חייב שבתבו ביפוך זה וז"ל נראה דמיחייב בש"ח אפי' בלא בולאת זרע אלא שחבא ביאה בראויה להזריע כמו בא"ח דלא בעינן בולאת זרע אע"ג דבחיב בה ש"ז ולא אתי למעוטי בש"ח אלא בערוה ואלא בדרבה בספ"ב דבריחות ע"ש ונראה דבחוס' פליגי אזה וכן כי' נראה לבאורה מדברי הרמב"ם פ"ג מהל"ב ולא מוברח בדברי הרמב"ם להמעיין שם ומיין בישרש יצחק יבמות בל"ל ובשאב"ם בה"ב פ"ג בע"ו שבקשה אחוס' בל"ל מגדה פ' יולא דופן דמ"ח ע"ש מ"מ כיון דבירושלמי מפורש יולא דבש"ח חינו חייב עד שיפליט וכן נראה לבאורה פשטא דש"ס דידן ביאת המירוק וכמו שפי' רש"י ודאי עוד אלא נשאב פלוגתא חדשה ולומר דש"ס דילן פליג אירושלמי וס"ל דבש"ח נמי גמר ביאה מקרי בבנסת אבר כולו אפילו בלי מירוק וכן נראה מרש"י ור"ג דבש"ס דילן מודה לבירושלמי דבש"ח ג"כ מקרי ביאת המירוק. ות"כ יאא לן דאחרי מיני גמר ביאה חיכא בכל המריות גמר ביאה מקרי בבנסת אבר כולו ובשפחה חרופה עד שיפליט, וכיון שזכינו לזה שפיר מיושבת קושית הגאון מבר"ם מינן מש"ח דאי חית לן חזקה חגמר ביאה ת"כ כאיך אמרינן דיכול לאחר דיבורו ולומר לא גמרתי ביאתי ולפי בל"ל לא קשה דגבי שפחה חרופה גמר ביאה כוי כשיפליט וזה ודאי יכול לטעון דלא גמר ביאתו ולא פלט דמ"ז אין לנו חזקה ואדרבה נראה דבשאר מריות מיחייב אפי' בלא בולאת זרע משמע דאין זו חזקה שיולית זרע אבל גמר ביאה דמריות דכוי בבנסת אבר ש"ז אית לן חזקה כמו אבאראה ולבן בקידושין מוקמינן אחזקתיה דודאי גמר כיינו בכנים בל אחבר משא"כ בש"ח דלריך כ"ז ובזה אין לנו חזקה ומלי לאחרן דבורי' וזה לענ"ד ברור ונכון בישוב קושיח מבר"ם בל"ל.

עוד נלע"ד ליישב בחופן אחר לפי' פי' ר"ח שפי' דאחילת ביאה כיינו בשיקח אבר וסוף ביאה בבנסת ערוה ובבא מיושב נמי מה שבקשו בחוס' דבישות אמרינן להדיא אחילת ביאה קונה ובקידושין מסקינן דג"ב קונה ומיין בריש"ה קידושין דף י' מה שבקשה עליו. ולפי שיטת ר"ח כי' אפשר נמי לייישב קושית המבר"ם מינן ולומר דאפי' דס"ל בשאר מריות דג"ב כוי בבנסת ערוה מ"מ בש"ח ודאי יודה דאב"פ ג"ב לריכה בבנסת אבר כולו ובשאת אפשר לומר דגם בש"ח גמר ביאה כוי בבנסת אבר וכדאת אחוס' דבאת ליח מאן דפליג בש"ח דבמינן ברחוי לזריעה (ואפשר דר"ח ס"ל דגם בבנסת ערוה רחויה לזריעה כוא ומיין אחוס' יבמות בל"ל וברש"י שם ויש"ש יעקב ובשאב"ם מה שפלפלו בזה) ואם נאמר כן אחי שפיר נמי מה דיכול לאחר דיבורו בש"ח ולומר דלא גמר ביאתו דמ"ז אין חזקה רק אבבנסת ערוה ודו"ק כי קלרתי ואין להקשות דמב"ת להבאין בין ביאה לביאה דבבר מופרשין בן וכמו שבאב כרמב"ם ז"ל פ"ג מה"ב ה' י"ד וע"ו ביאת שפאה זו משונה מבל ביאות שבאורה ובבי כוא בש"ס וביון דממילא בבר מופרשין אפשר נמי להבאין בין ג"ב דשאר מריות לש"ח וזה נכון בעזה"י.

ובאן מלאתי מקום להעיר מה שח"ת אמה על מרן בח"ס עב"ת שבאב בפ' אמור וכוא שבא בבאוליה יקא ונסאפק מרן ז"ל אם לקח בב"ג באולה בשבי' בבן בדיוט ונעשה בב"ג אי מאוייב אז ליקא עוד באולה וממילא לדעת הרמב"ם דסובר בבל השנה ג"ב אסור בבב"ג בב' בשים בי' לריך לגרש בראשונה וליקח באולה מאדש ול"ע עב"ל בח"ס וב"ת אמה עליו דהרמב"ם פי"ז מה"ב בי"ז באב אם אירס האלמנה ונאמנה להיות בב"ג ב"ז יבנוס אאר שנאמנה ואם בי"ב באב מ"ע על בב"ג שיעה נערה באולה וכו' ואינו נוהג שאי בשים לעולם באחת עב"ל הרמב"ם ברי מפורש ס"ל שאינו לריך לגרשה אלא אדרבה אפילו רק אירס בלבד מואר לבנסה ובניא בל"ע.

והנה קושיא זו גדולה היא אלא אלאו אדאת היא ובבר זבה בפרד"י עב"ת פ' אמור ובקשה מגמ' יומא (יח.) דמרחא בת בייאום ומדברי הרמב"ם ז"ל ובניא בל"ג ע"ש וכי' זה בר מזלי'. ולאומר בוהנה אשבאי עב"פ להגיל באי לדיק מבאימה בל"ל דבנה בתוי"ם אם נרשה בובב אל יד בחידוש הזה ובקדמה אל תוי"ם באב אבל מקום שבאב סימן בעין בובב זאת

בעינן סהדי. ולא סגי לה בעדי ידיעה אלא בעינן דחזי מעשה ממש דיליף דבר דבר בתולה היא, וכן הלכה. פח) ומאן דמקדש בביאה בעינן סהדי דקא בעיל לה כממון, ממון לא בעינן עד דחזו סהדי דקא יהיב לה, ביאה נמי בעינן דחזו ממון וכגס דממון מכני כודעת בע"ד בקידושין לא מכני דממון לא קא חב לחבירה כלא קא חב לחבירה גמ':

משנה הלכות

לכודיע שאינו אפי מרן בח"ס ז"ל אלא מחלמידו הגאון מבר"מ שיק שכאב לעלמו מה שמע אפי רבו בילדותו ות"כ מקום יש בראש להמלין בעד מרן בח"ס ז"ל שמע בחלמיד ולא בדין כוונתו.

אמנם כרי גס בגאון מברמ"ס גדול בדור כי' ואיך לא כרגיש בזה ולכן בלפענ"ד דמעיקרא לא קשיא ודברי מרן בח"ס ברורין ואפרש שיאתי דבח"ס ז"ל דייק בלשונו שכאב וז"ל, וממילא לדעת ברמב"ס ז"ל דסובר בכל השנה ג"כ אסור בכב"ג בג' נשים כי' צריך לגרש בראשונה וליקא בחולה מאחד ע"כ. ול"ב אדה דאפילו אלו כי' בכל השנה מותר בג' נשים אלאי כי' צריך לגרש אאת עיו"כ דביו"כ לכ"ע אסור בשאי נשים ועוד מה זה שכאב כי' צריך לגרש בראשונה כיל"ל כי' צריך לגרש לשאו דבראשונה קמיירי עכשיו. אבל מה שנראה כוונת מרן בח"ס הוא כך דהוה נמי ידע דבכונס אלמנה או בחולה או במארס אלמנה בשאר שכי' כאן בדיוט אפ"כ מותר לכונסה כשנשאר כאן גדול ובחולה אפילו נשאר מותר לדור עמה וכן מס באלמנה אלא דס"ל לברמב"ס דאיכא מצות עשה בחולה ות"כ יש עליו חיוב לישא בחולה לקיים מ"ע זו ומעאר בשלמא לבפוסקים דבכל השנה יכול לקיים שאי נשים ת"כ בידו לקיים ולישא בחולה על לשאו בראשונה שאינה בחולה וכשיגיע יו"כ יגרש מותר בשני' או שיגרשה מיד לאחר שנשאר וקיים במצוה ושפיר יכול לקיים שניהם כיינו לקיים לשאו בראשונה וגם לקיים מצות וכוה לשה בחולה יקא ואלו כי' ס"ל לברמב"ס דבכל השנה מותר בשאי נשים כי' אאי שפיר, אבל מאחר דס"ל לברמב"ס דבכל השנה אסור בשאי נשים ת"כ ת"ח לקיים מצות בחולה יקא אלא שיגרש לשאו בראשונה וזה שדייק מרן בח"ס ז"ל כי' צריך לגרש בראשונה כלומר דבלאו הכי לא כי' צריך לגרש בראשונה דכי' יכול לדור עמה אפילו נשאר אלמנה אבל כיון שצריך לישא בחולה ות"ח ליקא שאי נשים ת"כ צריך לגרש בראשונה.

ולפ"ז שפיר מיושב ממאחר בא בייאום דודאי מודה בח"ס לדין בשנה וכגמ' יצמות דאיכא אלמנה בשאר כשהוא דדיוט ונעשה כב"ג כונס דליכא אסור לכב"ג כב"ג שידור עם אלמנה או בחולה שנשאר קודם שנעשה כב"ג בשור לשאו אלא דיש עליו מיוד אאר לקיים מ"ע וליקא בחולה ולדעת ברמב"ס ת"ח ת"כ יגרש בראשונה ולח"ס י"ל דבכ"ג יכושע בן גמלא אלו שאח"כ גירש אאת מראש בא בייאום כדי לקיים מצוה זו דבחולה מעמיו יקא לשב אלו שנשאר עמה בכיאר אלא שלא קיים מ"ע זו דבחולה מעמיו אבל מ"מ אין עליו איסור לדור עם לשאו זאת והיא מוארת לו אלא שלא כי' מקיים מצות בחולה מעמיו וזה הוא ספיקא מרן בח"ס ז"ל וספיקאו ראוי' לו.

פח) ומש"כ רבינו ומאן דמקדש בביאה בעינן סהדי דקא בעיל לה פיין לעיל ריש כל' קדושין אסיר ליה לגבר ישראל דמנסב אישאה עד דמקדש לה בכספא או בשוברא או בביאה וכולהו בסהדי. וכ"כ ברמב"ם בפ"ג ה"ב ואם קידש בביאה חומר יש בה אאת מקודשת לו או אאי אאת מאורסת לו או אאי אאת לו לשבא בשעילה זו וכל כיולא בזה ומאייחד עמה בפני שני עדים ובועלה ע"כ. וכטור סי' ל"ג כאב בביאה כילד כו' ומאייחד בו עמה בפני עדים וכו'. ויש לדייק בלשון רבינו שכאב ביאה נמי בעינן דאזו סהדי דקא בעיל לה כאי אזיון ל"ב מאי הוא ומלשון שאר הפוסקים משמע דכל שראה שאייחד עמה לשם קידושין בביאה סגי בבאי אבל מלשון רבינו דבעי דאזו סהדי דקא בעיל לה משמע דלריכים בעדים לראות מעשה בביאה ממש.

ונראה דרבינו לשיטאו דס"ל בדיני נפשות (מכות ז') עד שיראו בה כדרך המנאפים וכיינו כמכאול בשפופרת ולא סגי במה שראוים כעין דרך המנאפים ת"כ בב"ג בעינן דאזו סהדי דקא בעיל לה ממש ובזה אאי שפיר דמייאי דאיכא מממון ממון לא בעינן עד דאזי וכו' וממון כרי לא סגי בידיעה אלא בראיה ובב"ג כן הוא.

ומצאתי דאיפליגי בזה ברמב"ם בפיב"מ ריש קידושין בביאה הוא שיבא עליה בפני שני עדים לשם קידושין ע"ש ומיהו בספר כיד כאב ואאייחד בפני עדים ובמ"ש לעיל, וראיתי להמאירי ריש קידושין שכאב מאלוקא בזה וכאב דאפשר דוקא בשאר שנגרשה מבעלה ואאייחד עמה בפני עדים מאירין הן הן בעדי ביאה אבל כי יקא איש אשה אדשה לא מאירין הן הן עדי יאוד והן הן עדי ביאה אלא לריך

סהדי דקא בעיל לה. **פט) ומאן** דמקדש בביאה גרידתא נמי הוה קידושי דכתיב **ומאן** דמקדש בביאה גרידתא. בגמ' מיבעיא לכו
ביאה ניסוחין עוסק או מירוסין עוסק כלומר המקדש בביאה מי שויא לה כך ביאה עסוקה או לא משויא אלא כמרוסק וכ"מ
ליורסה ולישמא לה ולא מיפשיטא מיבעיא ופסקו התוס' ר"י הזקן והר"ן למירוסין עוסק ובסוגיין משמע דאפי' ורבא הכי
ס"ל ומדברי רבינו נראה לכאורה דכוי קידושי גמורין דאל"כ מאי גרידתא ודו"ק וגם למה חזר וכפלו ממה שכתב למיל (אות

משנה הלכות

לרחייה מעשה על הדרך שאמרו בדיני נפשות משירלו כמנאפים מיהא נראה אלא רחיה מעשה דוקא אלא שירלו כמזדווגים, והכדברים רופפים ורחוי להחמיר בכם עכ"ל, והנה המחירי ז"ל כתב דלכני פוסקים בעי' כדיני נפשות וא"כ לדעת רבינו נראה דלשיטתו הכ"ג דבעי רחייה מעשה כמכחול בשפופרת וכנ"ל.

פט) ומ"ש ומאן דמקדש בביאה גרידתא כו' נראה ביאור הדברים דכוונתו בביאה אלא שידוכין דכרי כבר כתב בביאה ע"ז קאי כאן וא"כ למה כתב שניה בביאה גרידתא ואין לומר אלא מדיש דאלא מדיש ליכא קידושין כלל ע"כ היינו אלא שידוכין ול"ע.

והנני להעתיק פה מה שכתבתי בס"ד בשנין ביאת איסור ומופת נדה.

וזה אשר כשבתי לתכ"ה בזה בס"ד בהא שכתבתי בחשו' ל"ג (ועיין בזה לעיל בסי' פ"ב) במקדש בביאת איסור אי הוה קדושין דיל"ל דקדושי ביאה אינם אלא בביאת היתר וכתבתי ללכאורה תקירה זו קשורה במחלוקת הרמב"ם אי מופת נדה קונה ולשיטת הרמב"ם דאינה קונה משום דאינו רחוי לביאה ות"כ כ"ם ביאת איסור אלא קונה ולשיטת הרא"ש ועוד דמופת נדה קונה ביאת איסור שמי קונה וכוספתי עוד דיל"ל אפי' לסוברים ח"ג קונה יוכו דביאת איסור אינה קונה משום דבמופת כרי ישנו עוד קנין נוסף כסף או שטר משא"כ בביאת איסור והבאתי דברי הרי"ן מפ"ק דקדושין שכתב מפורש דביאת איסור אינה קונה ע"ש. וא"א לו שכביאת רחי' משו"ת פ"י סי' ג' שחקר שמי נכנה דנה תפסי קדושין אם הוא דוקא כשקדשה בכסף ובשטר אבל לא בביאה משום דהוי ביאת איסור ובספר ב"מ מ"ש סי' מ"ד ס"ק ו' ובגלעוות ביניה סי' ד' בתריך נזה דלא תקשה מדברי הרי"ן.

ב) כתב כת"ר וז"ל והנה מש"כ שספק זה תלוי במחלוקת הרמב"ם אי מופת נדה קונה או לא כרי לכאורה תכא סתירה בדברי הרי"ן עלמו שבפ"ק דקדושין כשלה דביאת איסור אינה קונה וכנ"ל ובריש פ"ק דכתובות כשלה דמופת נדה כן קונה מחופת

פסולות קונה אף דלא חזייה לביאה ולפי"ד הרי יולא דאם ביאת איסור אינה קונה גם מופת נדה אינה קונה ונמלא שדברי הרי"ן סותרים.

הנה קודם כל דבר רלוני להדגיש שאין ברלוני כאן לחדש דין חדש אלינא דכ"ע. ולא נאתי בכא תשובה שם אלא ליישב דברי רבותיו של רש"י כתמוהים ודאו אותם כמפרשים בשאי ידים ואפשאי שיטות ליישב דבריהם הראשונים ז"ל כי מלוה ליישבם אפי' לפי שיטות יחידות מלומר שאשו בדברים פשוטים כמוכן וב"ש שאלה בידי ליישבם בכמה אופנים ואף אם ימלא מי שכוח קושיא מראשונים שס"ל כשיטה אחרת אין להקשות על זה כי יש לומר דאם ס"ל כשיטה השני' כמוכן וכל זה נאתי להדגיש בכלל הדברים שם אבל למעין מה שהקשה כת"ר סתירת הרי"ן ועוד מ"ש לייש ככל בס"ד.

ובהא סתירת הרי"ן שהקשה כת"ר קושיא גדולה הוא אבל לא אדבר הוא וכבר הקשו כן המפרשים להרי"ן בשמ"ם בסמי' ע' במופת אחנים כתב וז"ל ומכיותר תימה על הרי"ן ז"ל שברים פ"ק דכתובות כתב וז"ל אבל פירסה נדה כיון דאסורה להתייחד אי מופה היינו יחוד לאו בת מופה היא ומיהו בדיעבד מכניא כיון דאסיקנא דים מופה לפסולות אע"ג דלא חזיא לביאה ולימוד הא נמי לא גריעא מינייהו והוא תימה דכפי מה שכתב בפ"ק דקדושין מופה בביאת איסור אמאי קני לה ול"ע ע"כ גם בחשו' יעלת חן סי' י"ח שאלה ז' כתב וז"ל ומה מאד אני תמה על הרי"ן. וכו' ועוד תמיה לי עוכא בדברי הרי"ן בקדושין שהקשה בנא על תירוצו אין יקנה אותה בביאה של איסור וכו' ונקשה לי הא הרי"ן גופיה פשיטא ליה ברים בתוכות דים מופה לפסולות א"כ מוכח דקונה אותה אפי' בביאת איסור וכו' ע"ש וכן ראיתי בדגל ראובן סי' כ"ג שבניה קושיא זו ע"פ נראה דקושיא ישנה היא.

ומה שחדש כת"ר לדעת הרמב"ם נמי דס"ל דמופת נדה אינה קונה כיינו דוקא במופה בגומרת אבל במופה במשמש רק לקנין בקדושין כגון לר"ה דס"ל מופה קונה גם מופת נדה קונה (אגב דעת הפוסקים דהרמב"ם לא פסק הא דר"ה עיין שמ"ם הנ"ל) ובזה

מיושב קושית עמודי תור שהקשה לשיטת הרמב"ם דח"ג חינוך קונה ח"כ יש למפרך מה לכלבו דמכני בנדה משח"כ בחופה ולפי"ד כיון דלעניין קנין גם חופת נדה קונה לד"ה לא קשה מידי ע"כ. לחמת לגיד שכן רחיתי בכבוד חופה סי' ג' שחדש כן לחלק בין חופה שקונה לחופה בגומרת ובטעם דחופה שקונה כיון שעדיין לסורה לבא עליה ולהחייחד עמה, ממילא, מכח כלה בלא ברכה לסורה לבעלה כנדה כיון דאין בא אלא לעשותה תרוסה ח"כ ע"כ דקונה אפי' בנדה דלא בעי שתהא רחוי' ליחוד אבל חופה שניה דבעי רחוי' לביאה ובעי יחוד דוקא לא מכני בנדה ומחלק בין חופה לחופה עיי"ש וזה רחי' לסברת כח"ר אבל לפענ"ד דבריו אלו ל"ע. אלא דמה יעשה ביהודה שמיחדין אחן כלה כחס לא יקנה חופת נדה אפילו לקנין לפי דעתו ועתמו (ולפי שיטת כח"ר זה לא קשה כמובן אבל לפי שיטת כ"ת קשה) וח"כ מלינו פעמים דח"ג קונה קנין ופעמים שאינו קונה.

ובר מן דין דהנה בחוס' דף כ' ע"ב ומהרש"ח שם בפירושם ורמז עליהם כח"כ דנו אם לאחרי קנין חופה לר"ה יש לורך בחופה נוספת לגמר נשואין וכתב המהרש"ח בדעתם דמאי תולמא דהאי חופה מהאי חופה ומשמע דס"ל דלא בעי חופה שניה אבל החוס' פ' בנעי"י ד"ה רב אמר כתבו וז"ל ועתמיה דרב משום דסבר דכי היכי דקריגן בית שאר ע"י חופה שאחר קדושין לשויה נשואה וכו' קני נמי בלא כסף לשויה תרוסה יע"ש ומבואר דס"ל דלר"ה חופה אינה קונה אלא לשויה תרוסה ובעי חופה אחרת לגמר אבל הרש"ש בחוס' שם כתב וז"ל חופה שמהכלת בתרומה אינו דין שתקנה וכיון שבוח קונה גם היא גומרת דמאי תולמיה דחופה שאח"כ להיות גומרת עפי מחופה זו או שמא לר"ה חופה קונה וביאה שלאחריה גומרת עכ"ל והנראה דהחוס' ז"ל מספקא בהא אי בעי חופה אחר חופה ודעת הרש"ש גם כן כמסופק ליברא דמדעת החוס' נראה דס"ל דבעי חופה אחרת ול"ע להמהרש"ח שלא הרגיש בזה.

אבל לעני"ד לכאורה רחי' מוכרחת כדעת הרש"ש והמהרש"ח ז"ל שהרי בגמ' קדושין שלמדו חופה קונה מק"ו ומה כסף שאינו קונה גומר חופה שגומרת אינו דין שתקנה ות"כ ע"כ דדין חופה שוה דאי נימא דשני לי' חופה הגומרת מחופה הקונה דלחופה הגומרת בעי חופה שרחוי ליחוד גמור ולביאה וחופה הקונה לא בעי חופה הרחוי ליחוד ולביאה ליכא כאן ק"ו כלל דחופה קונה, דק"ו פריכא הוא דליכא למיפרך מה לחופה הגומרת שכן אינה בנדה ורחוי' ליחוד וביאה תאמר בחופה הקונה דלא רחוי לאלו ולא בעי רחוי לאלו אלא ברור דחופה הקונה בעי לגמרי כעין חופה הגומרת ואי נימא דחופת נדה אינה גומרת כ"ש דאינה קונה לדליכא ק"ו לחופה כזו.

וזו היא בחמת כוכחת מהרש"ח ז"ל וכן רחיתי בהגהות מוהרש"ם טויבש בקדושין הנ"ל וכתב מזה מוכרח דלא כהכבוד חופה ע"ש אלא שלמיקר כדבר מה שנוגע לעניינו גם הכבוד חופה לף שמחלק בין חופה לחופה כאלה בסופו כדעת המהרש"ח ז"ל דחופה תרווייהו עושה קונה וגומרת ע"ש.

איברא דרחיתי למהרימ"ט שכתב להקשות בחופה אלא תקנה וז"ל ועוד נ"ל דמעתמא לחריתא יש לפקפק בזה אלא תקנה לו חופה משום דלא חזי לביאה דאסורה לו עד שתנשא דבפ' חע"פ בעי רב אשי חופה דחזי לביאה בעינן או לא כגון פרסה נדה וסלקא בחיקו וכתבו הרי"ף והרמב"ם כילכך אינה קונה וכו' והשתא דאתינא לכבי לא מחוורת מילתא שתקנה חופה בתחלת קנין אלא למדוה אלא ממה שגומרת ומהי מעליותא דתגמור כלום כיה אלא משום חיבתה והאי ידיעת מילתא דלא חזיה לביאה דכלה בלא ברכה היא ואף המקדש בניאה כתב הרמב"ם בפי' דאסור לבא עליה ביאה שניה בניה אבי עכ"ל. והנראה דדעת מהרימ"ט דלא תקנה חופה קנין לגמרי מטעם האיסור וס"ל דאפי' לקנין לא מועיל ובדברי מהרי"ט כי' אפשר לייישב למה לא פסק הרמב"ם הא דר"ה דהרמב"ם לשיטתו דחופת איסור אינה קונה וכיון דחופה שקונה לעולם לא חזי לביאה משום דלא חזי לביאה וכדעת מהרי"ט ז"ל לכן לא פסק הא דר"ה ודעת שאר פוסקים שפסקו הא דרב הונא י"ל בחרי גוני או דלשיטתם מזלי דס"ל דחופת נדה נמי קונה ולכן הכ"נ אף דהוה חופת איסור קונה, או דנימא דס"ל דחופה קונה וגומר ביחד וכיון שקונה וגומר הרי הוא חופה כראוי לביאה ולכן פסקו דר"ה דחופה קונה וי"ל. עכ"פ נראה דהא מחלוקת הראשונים הוא אי חופה קונה וגומרת אבל הא ודאי נראה דאין לחלק דחופה שקונה אפי' חופת נדה ולא כן חופה הגומרת דח"כ איכא למיפרך הקי"ו דהאיך יליפינן מחילה מגמר דכיון דלאו כי הדדי ניהו ות"כ אלאה לן דלדעת הרמב"ם אפי' לקנין בעי חופה כשרה אי נימא בכלל דס"ל דחופה קונה כר"ה וז"ל לפענ"ד.

ג) ומ"ש דיתכן שגם הר"ן בפ"ק דקדושין שסובר דביאת איסור אינו קונה כייגו דביאה שנשואין עושה אבל ביאת איסור לקנין קדושין גרידא גם הר"ן יודה שכן קונה וסיים בל"ע. לחמת שכן מפורש בשעה"מ סעי' ט' לחר שהביא אבל קושיות מחייבי לאוין ועוד כתב וז"ל דודאי הר"ן מודה דחייבי לאוין

ובעלה. צ) כותי שקידש חוששין לקידושיו. היה מעשה ואצרכיה גיטא מר רב פ"ו ודו"ק): כותי שקידש. נרחה דקאי אכותי ממש
ומשום שכיו גירי תריות וגם נכנו למבוד מ"ז בניעמא שמלחו לכם דמות יונה. אי נמי כוונתו אגוי מיין יבמות ט"ז וכלל

משנה הלכות

שקדשה בביאה וא"כ כב"י במקדש בביאה נדה ודאי דכרי כיה מקודשת דכן נפ"ל מקרא דקדושין תופסין בה"ל וכר"ן לא כתב אלא למאי דכתב כרי"ף ז"ל דביאה דבתר קדושין קני לה ליורשה וליעמא וזכאי במליאתה וכו' ע"ז כתב כיון דאם בא עליה בביה חמיו אינו נדין שתקנה אותה לדברים כללו כיון דביאת איסור הוא וכו' ע"ש וכן ראיתי במנחת קנאות למס' סוטה להגאון מהר"ם מרי"ק ז"ל וכן כתב בדגל ראובן סי' כ"ג ושוד אחרונים ז"ל.

אבל דעת כמה מהפוסקים דדעת הר"ן ז"ל דאפי' קנין אינו מועיל ומיין ב"ש א"ע סי' ס' ס"ק ב' וכמהרי"ע בתשו' סי' ס"ע ח"ח ושוד כמה מגדולי אחרונים שהקשו להר"ן מהא דגמ' פסחים דף ע"ב ע"ב דק"ל דקדושין תופסין בחייבי לאוין ושוד כמה קושיות שהקשו עליו נרחה ברור דס"ל דדעת הר"ן ז"ל דלעולם ניחא איסור אינו קונה ג"כ בפשטות בדברים וזה ברור. וזה קושיא שהקשו לדעת הר"ן מחייבי לאוין דאפשי בהו קדושין לפמ"ד לא קשה מידי כיון דבכל קדושין אמרינן כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש וכגמ' פריך תינח מקדש בכספא בביאה מאי איכא למימר ומשני שויוהו רבנן לבעילתו בעילת זנות וא"כ ס"ל להר"ן דכל דמקדש בביאה אסורה שויוהו לבעילתו בעילת זנות ולא הוי קדושין ולא דמי לחייבי לאוין דבפי' רבאה בהו בחורה קדושין ולכן במקדש חייבי לאוין לאו אדעתא דרבנן מקדש ולא שויוהו לבעילתו בעילת זנות ולכן שפיר קאמר בעילת זנות ולא כן שאר ניחא איסור דהוא משה שלא כהוגן ומשאו אמו שלא כהוגן ושויוהו לבעילתו בעילת זנות וזה לפמ"ד נהוו בפי' הר"ן לייאשו מקושיות המפרשים ואי"ה לקמן עוד נדבר מזה.

אבל לפי זה ודאי יש קשה בין מופת נדה לדין ניחא איסור לדעת הני פוסקים ז"ל וכן מלאתי מפורש בשו"ת יעלת חן ועוד אחרונים ז"ל. ואכתבתי כל זה לייאש שיעת הפוסקים בזה. אבל למש המעין גם אני דקדקתי שם בדברי ואכתבתי בספרי להרמב"ם דמופת נדה קונה והעעם דלא חזי לביאה ודקדקתי לכאוב הטעם לומר דדוקא במופה הר"ג שבאי להיות ראוי לביאה גם אכתבתי בסוגריים שם (ואפשר לומר דהכא אפי' להחולקים על הרמב"ם לא קני שהרי הוא מ"ף איכא קנין אחר כסף או שטר שהם אינם באיסור משא"כ הכא דהביאה כולה איסור) וכוונתי בזה לפי שידעתי דבאמת איכא כמה פוסקים דלא ס"ל הכי ויש לפקפק בזה וכמ"ש כת"ר אבל אפילו לדידהו נמי יש לייאש בתופן אחר דהכא מ"ף הביאה כולו איסור וז"פ.

ד) ומ"ש וראה רמב"ם הל' איסות פרק ד' הל' י"ב שכתב שהמקדש את הנדה הרי זו מקודשת קדושין גמורים ואין ראוי לעשות כן ובמ"מ שם כתב משום שהיא ראויה לביאה ולא לאופה כמה שבאבאר פ"י אין ראוי לקדשה וברור לי שאין כוונת הכ"מ לאות דין המקדש נדה למנין אופה נדה ודאי כדבריו כן הוא נכון בפי' כ"כ אף שים גם בזה שיעות בשא"מ הר"ל ע"ש שהביא דבריו וגם בשו"ת יעלת חן מ"מ אני ג"כ כתבתי במקום אחר דזה רק מנין לכתחילה אבל אם כל זה אין זה נוגע למנינינו דהתם לא נעשו הקידושין מ"י איסור אבל הכא בביאה איסור הוא ותרי מילי נינהו.

ה) מה שהבאתי מתשו' יעלת חן סי' י"ח שאלה ז' דיש לדון בכב"ג בביאת איסור מנד כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי מעביד לא מהני וכתב כ"ג דבכגון זה דאין תפיסת בקדושין אסורה ורק מעשה בקדושין נעשה באיסור והוא מבר איסור אין בזה משום דאי מעביד לא מהני מיין בשו"ת יעלת חן שם ומיין דגל ראובן סוף סימן כ"ג וגם בשמ"מ שנתפקו כן דנימא בזה אי מעביד לא מהני אבל לבסוף נרחה דהמלו כולם דמהני ע"ש וגם אני שם לא אמרתי בהיפך אלא שניינתי למיין גם שם ומרחה מקום אני להמעיין ופשוט.

ו) ומש"ה כותי שקידש כו'. חולין ו' ע"א רבי יצחק בן יוסף שדריה ר' אבוהו לאחויי אמרה מבי כותאי אשכחיה דהוה סבא א"ל ניח כתן שומרי תורה אלך רבי יצחק וספר דברים לפני ר"א ואלך רבי אבוהו וספר דברים לפני רב אמי ורבי אסי ולא זזו משם עד שעשום עובדי כוכבים גמורין למאי אי לשחיטה ויין נסך מהתם גזרו בהו רבנן אינהו גזור ולא קבלו מינייהו אתו רבי אמי ורבי אסי גזרו וקבלו מינייהו מאי טו"ש גמורין אמר ר"י בר יצחק לבטל רשות וליתן רשות פרש"י מהתם גזרו ר"א אל היין ורבי יהודה אל השחיטה. ומדאשלו למאי עשום גויים גמורין ומשני לבטל רשות וליתן רשות וכו' משמע דלאו לכל דבר

כמשך כוח עם מש"כ לחי"כ וכלכתא בר מומר: **בר** מומר דאיתיליד מגויה. ל"ש דכתב בר מומר דאיתיליד מגויה דכרי בר ישראל דאיתיליד מגויה נמי דינא ככי דקיי"ל ישראל כבא על כנכרית כולד כולך לחריב, וכרי אפשר שעשה וסבר שכיח גיורת ונשאה בקדושין ונתברר שלא עבלה וכיולא בזה ול"ל דמילתא דשכיחא נקט דאי לאו מומר כוח לא כיה בא על כגויה: **מומר** גופיה. משמע קלת דס"ל דקידושי מומר רק מדרבנן אפשר לדעת רבינו אבל מדאורייתא לא עד דכדר בחשובה

יהודאי ומר רב שמואל. **צא)** והלכתא בר מומר דאיתיליד מגויה דמקדש לא תפסין ליה קידושי **צב)** מומר גופיה תפסי קידושי דיליה, מ"ט מומר, דאי הדר ביה אי מקדש תפסי ליה קידושי בר מומר דאיתיליד מגויה גוי הוא (יבמות סז.)

משנת הלכות

עשתים גויים גמורין אלא למניני ליסור וכיתר שלא נסמוך עליכם ומכ"ש לגבי קידושין אלריכוה מר רב יהודאי ומר רב שמואל גיעא.

ובגמ' קידושין (ע"כ ע"ב) אלא כי אתא רבין וכו' אמר ר' חנינא ואמרי לה אמר ר' יעקב בר לידי אמר רבי יהושע בן לוי שלש מחלוקת בדבר ר' ישמעאל סבר כותים גירי אריות הם וכהנים שנטמאו בהם כהנים פסולים יהו וכו' ור"ש סבר כותים גירי אמת הן וכהנים שנטמאו בהן כהנים כשרים הן וכו' ומפני מה אסורים מפני שהיו מיזמים את האחוסות ופוערים את הנשואות וכו' ויש אומרים לפי שהין בקיאין בדקדוקי מלוות וכרי הין בקיאין בחורת קידושין וגירושין ואמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה ממזר מאחותו וממזר מאשת איש נאסרו בהן ורבא אמר אבד ושפחה נאסרו בהן.

ודברי רבינו אלו כולהו בעיטור לות ק' אמ' בשני סק"ל וז"ל כותי שקידש כוכ עובדת וחלרכוה גיעא מדרב יהודאי גאון ומר רב שמואל ריש כלב (וחיבת מדרב ע"ס ול"ל מר רב) וכדיהו גם בב"י ח"ע סי' מ"ד ואע"ג דאמרינן בפ"ק דחולין ו' ע"ב לא זזו משם עד שעשאום בעכו"ם גמורים לכל דבריהם משמע לכני רבותא דוקא לענין שלא נסמוך עליהם בהיסור ויתיר אבל להפקיע קידושיהם לא ועיין ב"ח שם שלכאורה מירב כותי עם מומר וכתב דין מומר ודין כותי כאחת דאע"פ שעשאום בעכו"ם גמורים לא לענין קדושין ויין לגמ' יבמות ע"ז ודייק דאע"פ שאנותיהם ואמותיהם של אלו בבר נשאמדו שברי קאמר בעו"ם שקידש בזמן בזה חושבין לקדושיו שאת מעשרת בשבעים קאתי אלא ודאי כל שכם מזרע ישראל אפילו עד בסה דורות ואומרים אע"פ שאעת ישראל הוא וקידושיו קידושין.

ובש"ע ח"ע סי' מ"ד ס"ח כתב במקדש כותית או שפחה היו כלום שאין בני קידושין וכן כותי ועבד שקידשו ישראלית היו כלום ובספיף י' שם כתב כותי שקידש לריכה ממנו גט ע"כ ויין בי"ש שם סק"ח דמאמת דקידושין הוא ובביאור הגר"א אות י"ע דקיי"ל גירי אמת הן קידושין ע"ו ח' ובפ"ח דגיטין לענין מדי גט ובפ"ח דחולין לענין שחיטה ואע"ג דאמרינן עשאום גויים גמורים כיינו שאין נאמנים על איסורים אבל ליפקע קידושין לא גרע מגר שאזר לשורו ע"ש ולכאורה כדברים סותרים מספיף ח' שכתב וכן כותי ועבד שקידשו ישראלית היו כלום ול"ל דכאמת מיירי לענין דינא וכתא לאומרא לו דבשעי' ח' מיירי בעכו"ם וקרא כותי כמו שמליו כמה פעמים מאמת בלשון ול"ע.

ועיין ב"ך יו"ד סי' קנ"ע שאמה ממאבר שכתב דכותי כוי לדינא כדין עו"ב ומשמע דאסור ליקח ממנו רבית ואמה מבא דאמרו לא זזו משם עד שעשאום גויס גמורים וגויס גמורים משמע בין לקולא ובין לאומרא וכאריך שם לאלוק על המאבר ובאמת כי לא כרגיש בכל כל"ל וכבר ליין עליו בגליון רע"א ח"ע כאן ול"ע.

צא) ומש"ה והלכתא בר מומר וכו' בימות ע"ז ע"ב אמר רב יהודא אמר רב אסי עו"כ שקידש בזמן בזה חושבין לקידושין שאת מעשרת בשבעים בוא ובא כל דפרים מרובא פרים בדוקאת דקניטי כו' כי אמריאב קמי דשמואל ל"ל בנך בבא מן ישראלית קרוי בנך ואין בנך בבא מן בעו"כ קרוי בנך אלא בנך ובאיבא בנות גמירי דבנאת דבבוא דרא אלטרויי אילטרי כו' ופרש"י ואין בנך ול"כ אי נמי יולדת בן לעו"כ לאו בנך אקרי.

צב) ומ"ש רבינו מומר גופיה אפסי קידושי דיליה וכו' ודקאמרינן לא זזו משם כו' דוקא בנייהו אבל אינהו לא. ל"ב שכרי כאחיל מומר גופיה אפסי קידושי דיליה משמע כל מומר שאקדש וגם מבעאם שאתן דאי כדר ניה וכל מומר יכול ליבדר בחשובה ושוב כאב בר מומר דאיתיליד מגויה גוי הוא אי אקדש לא אפסי ליה קידושי משמע נמי דאי בר מומר ומומרת ישראלית נמי אפסי קידושין דדוקא בר מומר גולד מגויה ילפינן לה אקרא דכאיב בה' בגדו כי בנים זרים ילדו (יבמות ע"ז ח') אבל בני מומר ומומרת אפסי בהו קידושין ושוב סיים ודקאמרינן לא זזו משם עד שעשאום גויס גמורים דוקא בנייהו אבל אינהו לא ל"ב

דכתיב בה' בגדו כי בנים זרים ילדו, אי מקדש לא תפסי ליה קידושי. ודקאמרינן לא זזו משם עד שעשאום גוים גמורים, דוקא בנייהו אבל אינהו מדקאמר מ"מ מומר דאי כדר כי אי מקדש תפסי ליכ קידושי ול"ע (ועיין מכ"ג):

כי בנים זרים ילדו. דמשמע זרים מכלל ישראל וכמו שבני ישראל נקראו זרים לגבי כהנים כל שכן כל הגוים לגבי ישראל ואחס תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש על כל ישראל נאמר: **שעשאום** גוים גמורים. (יבמות ע"ז ע"ח) לא זזו משם עד שעשאום גוים גמורים: **אבל** חינהו לא. פי' חדש הוא וס"ל לרבינו דכל שנולד ביהדות תפילו מומר גמור ח"ח לכוליתו מן הכלל ולעשותו גוי רק זרעו תפשר לכוליה שיפקירו את זרעו וכו"ל כזרע עכו"ס דכתיב וזרמת סוסים זרמתם החורב הפקירם אבל לא שנולד בקדושה ומכ"ע מומר מיפס ופוטר, ומה שאמרו אחיך במלות היינו לעניו קיום המלות ולא לעניו עלס גוף ישראל

משנה הלכות

כוונתו דאי בנייהו שילדו מגויה הלא כס גוים לא מחקנת חז"ל אלא כס גוים גמורים מקרא דכתי' בגדו כי בנים זרים ילדו וא"כ מה שאמר רבינו לא זזו משם עד שעשאום גוים גמורים דוקא בנייהו של מומרים ובני מומרות ישראליות קאמר ונמלא לכאורה דברי רבינו סותרים מרישא לסיפא דברישא קאמר מומר גופיה תפסי קידושי דיליה משום דמלי כדר ביה ומשמע בין הוא ובין זרעו לאחריו ומסיפא שסיים שעשאום גוים גמורים משמע דלא תפסי קידושין כלל ומ"ש חינהו מבנייהו ול"ע. ונראה דרבינו חלחא מילי קאמר: ה) מומר גופיה תפסי ליכ קידושי והוא מומר שהוא בן ישראל כשר דזכ הוא מומר, ב) בן מומר שנולד מגויה הרי הוא גוי ואין חופסין ליכ קידושין מקרא דלאו ישראל הוא, ג) ובן מומר הנולד לו מישראלית לאו מומר קרי ליכ דכתי לאו מומר הוא אלא חינוק שנשבה דמומר לא הוה אלא מי שילא מדת שידע את קונו אבל זה שנולד אצל מומר ומומרת כבר חינו מומר אלא הרי הוא בגדר חינוק שנשבה וא"כ שפיר חופסי ביכ קידושין. ודקאמרינן לא זזו משם דוקא בנייהו אבל חינהו לא כיינו באותו הדור בשעת החורבן ולכתי ל"ע.

ואשר נראה בס"ד דמדעת רבינו למדנו דבר חדש במה שכתב דמה שאמרו לא זזו משם עד שעשאום גוים גמורים משמע שעשאום ממש ולאחר שעשאום גוים אין קידושין חופסין בהם רבינו ז"ל מפרש דמה שעשאום גוים גמורים כיינו על בניהם אבל חינהו לא דכל שנולד בקדושה ח"ח לעשות גוי לעולם, וזה לכאורה ציטה חדשה. ונראה לאת שפת לדברי רבינו דמלינו מבוכה גדולה בין הפוסקים היכן מלינו בתורה שאפשר לעשות מיהודי גוי כל שנולד יהודי ובשלמא בגר כותי י"ל דכיון שמלאו להם דמות יונה ונראה שעברו ע"ז ולא"כ י"ל שדנו כיון דגירי תריות היו ומעולם לא קבלו עליהם גירות כראוי ונפקע בגירות שלהם ועיין שלהי בכורות דגר שלא קבל אפילו מצוה דרבנן לא הוי גר אבל בישראל שנולד בקדושה מזרע כשר היכן מלינו שאפשר לכוליתו מכלל ישראל להיותו גוי גמור בין לקולא ובין לחומרא ולכן נראה בחמת דס"ל לרבינו ז"ל דכל שנולד בקדושה ח"ח לכוליתו מכלל ישראל דאע"פ שחטא ישראל הוא ומה שאמרו במחלל שבת כאלו עובד ע"ז כיינו רק לחומרא כגון לנסך יין וכיולא בו אבל לקולא לא ורבינו נתן טעם לדבר דמומר אי כדר ביכ מיכדר אפסי ביכ קידושין אלא דלכאורה לפ"ז בניהם נמי אי כדרי נהו כדרי.

ולבן חידש רבינו דבר חדש והוא דס"ל לרבינו דכמו דיש בן ישראל כשר דזכ הוא להפקיר ממון ישראל וכמו דקיי"ל כפקר ב"ד הרי' הפקר כ"ש יש בה בידם להפקיר זרע מומר ולמד כן רבינו ממה דמלינו שדרשו ז"ל דביאת מלרי אף דהוה ביאה מ"מ רחמנא אפקריה לזרעיה ולא מיבעיא לדעת ר"ת דביאת מלרי רחמנא אפקריה לגמרי אפילו ביאתו שאינו ביאה ומחוך כך אחיר לבת ישראל שבמירה ובא עליה עו"כ לקיימה לאותו עו"כ כשנתגייר דלא שייך לומר כשם שנאסרה לבעל כך נאסרה לבועל דהויא כביאת בהמה אלא אפילו לכריב"ס שחלק עליו דע"י ביאת עכו"ס נאסרה לבעלה דביאתו ביאה וכ"כ החוס' ס"ן סוטה כ"ו וכתרכתי בזה במקום אחר עיין משנ"ה ח"ז סי' ר"ל מ"מ רחמנא אפקריה לזרעיה ואם בא על אשת איש אין הולד ממזר דכתיב וזרמת סוסים זרמתם (יחזקאל כ"ג) ועיין יבמות נ"ע ע"ב ואוס' כתובות ג' ע"ב וס"ל לרבינו דמה שיש בה להוליה מכלל ישראל ולעשותם גוים גמורים אינו אלא שיוכלו להפקיר זרעו ולא נחייבם שוב אחריו כלל וממילא נשאר גוי אחר שנאבד ממנו.

ולא אכחד מלבבית מה שמלאתי לכאורה עדות מיוחדת אליבא דר"ת, דבחוס' כתובות שלפנינו דף ג' ע"ב ד"ה ולדרוש כתבו בשם ר"ת דביאת עכו"ס אינה אוסרתה על בעלה ומחוך כך אחיר ר"ת בת ישראל שבמירה ובא עליה עכו"ס לקיימה לאותו נכרי כשנתגייר דלא שייך לומר אחד לבעל ואחד לבועל בביאת מלרי דהוה כביאת בהמה וריב"ס חולק עליו. ומיכו בחוס' שאנן כתבו וז"ל מקנין ע"י עו"כ מכאן מביא ר"ת ראי' בשה שנשתמדה לעו"כ ונשאה עו"כ ונתגיירו היא ובעלה, ואומר ר"ת דאסורה ליכ כשם שאסורה לבעל

וכתרכתי נזה כרנה, ועיין קידושין י"ט ודלמא יצרחל מומר שתני: **והיכא** דקדים

לא. צג) **והיכא** דקדיש אשה בפסולי עדות דרבנן, קידושי מעלי' לא הוי עד דהדר מקדש בעדים כשרים, ואפילו הכי לא משתריא לעלמא אלא בגט.

כו'. כם דברי רבינו רחויס למי שתמרס וכפל דבריו בכל' עדות: **לא** משתריא לעלמא חלה בגט. דהגס דכל דמקדם תדשתה דרבנן מקדם ורבנן פסלו להכי מדות וליכא קידושין בלי עדות מ"מ כיון דמדאורייתא כשרין הן כלריכוה גט (ועיין משנ"ה ח"ג סי' קל"ג) ועיין ח"ש סי' מ"ד ובתבנ"מ שם סק"ב ובב"י סי' מ"ב דלדעת כרי"ף כמקדם לפני פסולי עדות דרבנן לא הוי

משנה הלכות

כך תסורה לבועל ויש ר"ל דתין תסורה ליה דרחמנא תפקריה לזרעי דעו"ה דכתיב וזרמת סוסים זרמתם וכו' ומיהו תומר ר"ת דליתת דכת תמרינן מקנין ע"י עו"ה ותמרינן כתשר תבדתי תבדתי תלמת דעו"ה פוסל בניתתו ע"ם. ועיין עו"ת כרת"ם כלל ל"ב סי' ח' ובתכ"ד סי' ריי"ט, ובספרינו משנ"ה ח"ז סי' ר"ל בזה ודו"ק.

וקצת נרתה רתי' לדבריו תה שתמרו כי בילתק יקרת לך זרע ודרשו ולא כל ילחק ועיין קידושין י"ח שתמרו על עשו ודילמא יצרחל תומר שתני כוכ עשו נקרת יצרחל תומר תבל בניו לא נקרתו תחריו תף שקודם מ"ת נשתו עוד נשים נכריות מ"מ בני עשו לא נקרת זרע ילחק דנפסק יחוסו מיד תחר עשו ובזה נרתה נמי תה שתמרו בכמה תקומות ובמיוחד ריש כחוכות במקדם תשה ועשה שלא כדת משה ויצרחל תמרינן כוה עשה שלא כהוגן לפיכך עשו עמו שלא כהוגן ופריך תיגת דקדים בכספא פי' דשפיר תמרינן הפקר ב"ד הפקר ותפקטינהו רבנן לקידושין מינה קדים בביתה תתי ליכא למימת ומשני טוינהו רבנן לבעילתו בעילת זנות ול"ג תה כוה בעילת זנות וכבר כתריכו בו ולפי כנ"ל י"ל דתפקריתו רבנן לזרעיה וזרע הפקר חינו קונה בתיסות וקלת יש לכבין בזה נמי בכני בני תשע מדות תסנ"ת משגע"ת נדרים כ' ע"ב דתמר עליכם קרת ובכרותי תכם כתורדים וכפוסעים בי ומשמע שיבדילו חותם ר"ל ובס"ע ח"ש סי' ד' סי"ג חיזהו ממזר זה בגת תתת תכל בעריות בין תחייבי מיתות בין תחייבי כריתות חוץ תן בגת תהגדה שתע"פ שהוה פגום חינו ממזר תפילו תדרבנן (יבזוכר פינחס משמע דממזר תדרבנן כוכ) ובילר בבי"ם בס"ק ע"ו בשם בד"ם כוה פגום ותין תשפחתו תיוחס ורתו לכרחיק תכם תבל חינו פגום תכת תיסור וכשירה תפילו לכהונה ול"ג כיון דתין כתן תיסור תכ שייך דתין תשפחתו תיוחס ותיזה יחום יש שלא שייך בהו כרי כוה נולד תתר תיוחס ותשם תיוחסת שביה לכם יחום תשפחה עד תברכם תבינו ולהנ"ל תתי שפיר דכיון שלא עשה כדת של תורה תפקרוהו לזרעו שלא יחייתם על שם תבותיכם כרתשונים חלה שלא תפקרוהו שילה תדת יצרחל לגמרי ומ"מ לא יחיתסו על תשפחותם וז"ש בישרחל ויחילדו על תשפחותם לבית תבותם ופרש"י כבינתו ספרי יחוסיכם שתפשר שיחילדו בבית תבות ולא יכיה לכם יחוס תשפחה ויש להתריך נזה כרנה. תכ"פ חידש לן רבינו דבר חדש דישרחל שנולד בקדושת יצרחל ח"ת להוציתו תכלל יצרחל לעולם תבל זרעו תפשר להוציא תכלל יצרחל.

והעיטוד תות קידושין כל' שליחות תות ל' כתב כותי שקדם וכו' תומר גופיה תפשי קידושי דגרסי' בבכורות בסוף גמ' גר שקבל עליון דברי תורה ונתשד לדבר תחד ותפילו נתשד לכל התורה כולה כרי כות כישרחל תומר למתי נפ"ת שתם קידם קדושיו קדושין ובפ' כתולץ גר שתזר לסורו כרי כות כישרחל תומר למנ"ת שתם קידם קדושיו קידושין ומדקתמר קדושיו קידושין ולא קתמר תופסין ס"ת מדאורייתא תופסין וכן תניתו בתס' ר"ס ותפילו יש תומר ולתלל שבחות תבל בתס' דקתתי תשום דתילל שבחות תינו כישרחל כו' כלכך תתלל שבחות בפרכסית תכו"ס כות וקידושיו לתו קידושי ע"כ ע"ס.

ובש"ע ח"ש סי' מ"ד ס"ע יצרחל תומר שקידם קידושיו קידושין גמורין ולריכה ממנו גט ותפילו זרעו שכוליד משכמיר תס קידם תותו זרע יצרחליה קידושיו קידושין ודוקא שכוליד מיצרחליה ותפילו תומרת וכו' ע"ס ועיין תס' כרת"ס ח"ת סי' מ"ז בשם תכר"י בן תביב שתתלק בין תומר שנשתמד תדעתו ולרלונו ובין כשתמד לתנסו וכות ז"ל חולק עליו ועיין שו"ת תכרש"ס ח"ש סי' י' שכסכים למתריב"ת ועיין תכריב"ל סי' מ"ת ח"ב ועיין בתר כיעב ותחרונים תכ שכתריכו בזה.

צג) ומ"ש רבינו וכיכא דקדים תשה בפסולי עדות דרבנן וכו' דברי רבינו תלו כוכפלו בכל' עדות ע"ס. וכסמ"ג עשין מ"ת כתב וז"ל כתוב בהלכות גדולות כיכא דקידם בפסולי עדות דרבנן קידושי תעליה לא כוה עד דהדר תקדם בעדים כשרים ותפ"ת לא תשתריא לעלמא חלה בגיעת וליכא בין פסולי עדות דתורייתא לפסולי עדות דרבנן חלה לגט תשה בלבד תבל

לכל מדות שבתורה כי כדדי ניכו כמו שאנו פסולים כך אנו פסולים קטנה שקדשה מלמה בחיי אביה אין קידושיה קידושין ואין גיטותיה גיטותין וקטנה דאיתיה לאביה במדינת הים ואנסיבתה אמה ואחיה מסחילת כדת מילתא וכו' ואי לא מינסבה בתקנתא דרבנן וכמה דגדלה גדלי גיטותי דידה וכדאתי אב לא גריך לקדשה ע"כ דברי הלכות גדולות ורבינו יונה חומר שאין גיטותיה גיטותין אפילו מדרבנן אלא שברי בפ"ב דקידושין (דף מ"ד) שמניח משנתינו דריש יבמות (דף כ') וכל הטריות הנשואות לאחים אם מתו או מיאנו גרושיהן מותרות להתייבם ומדקדק קידושה מאן מילימא דקידשה אב במיאון סגי לה וכלא גריכה גט ולמה תיבה מעמידה במניין שפי' בהלכות גדולות ע"ש ושיין תוס' גיטין כ"ל מחלוקת ר"ת ורבינו מנחם מיוני ובמ' בחרכתי.

והרמב"ם בפ"ד כתב אבל (במקדש) בפסולי עדות דרבנן או בעדים שהם ספק פסולי תורה אם רוצה לכנוס תוזר ומקדש בעדים כשרים ואם לא רוצה לכנוס גריכה גט מספק ואפי' אם כפרה בחשה ואומרת לא קדשתני כופין אותו ליתן גט ושיין עור ח"ע סי' מ"ב וב"י שם מה שבתריך ודעת הריי"ף בחשובה דבמקדש בפסולי עדות דרבנן לא הוי קידושין כלל ושיין ב"י סוס"י מ"ב וכתב ונ"ל לסמוך על זה היכא דבבר נשתה אבל אם לא נשתה עדיין בדין אם בחולק ושיין אבני מילואים סי' מ"ד סק"ב ובספרינו משב"ב ח"ג סי' קל"ג בתריכות.

מדרבנן אין מקדשין בביאה. המקדש בפסולי עדות דרבנן. ישוב לדבותיו של רש"י, דבל המקדש בביאה שוינהו לבעילתו ב"ז.

בתשו' ח"ג סי' ל"ב כתבתי כיון דרב מנגיד למאן דמקדש בביאה יולא שאסור מדרבנן לקדש בביאה וא"ב עדי הקדושין אם פסולי עדות דרבנן ולדעת הריי"ף ודאי לא אלו הקדושין בלל וכן בסוף סי' ל"ח אם בבאתי קושיא בחתן סופר שבקשה לדעת הע"ז שבל שמפורש בתורה אין בח לרבנן לאסור ואיך מנגיד רב למקדש בביאה שמפורש בתורה. וכתב בח"ר אין בתן בל קושיא ולא מלאתי בשום מקום שרבנן אסרו את קדושין בביאה ואין בתן לא איסור ולא שמעתא רק קבעו שבימינו קדושי ביאה נקראים פרילות ורב מנגיד למקדש בביאה ואין זה שייך לדברי הע"ז ניו"ד סי' קי"ז וכו'. ואנבי הקטן לא נאתי לידי מדה זו בי נראה אאר רבותינו האחרונים אאר מימיהם אנו שותים בן ס"ל שרבנן אסרו את הקדושין לבד מבאתן סופר שבתב בן מפורש מהר"ם מינץ סי' ב"ד וז"ל ולפ"ז מבואר היטב דברי רבותיו של רש"י דפירשו בת דשוי' רבנן לבעילתו ב"ז מטום דרב מנגיד והוי במו שאר מילי דרבנן וא"ב מאן דאניף לעבור אמילי דרבנן אאר שגזר רב שלא לקדש בביאה שפיר י"ל דלא תפסו קדושין וכו' ע"ש וכן ראיתי עוד בבמה אארונים והבלבה רווחת בוח ברמב"ם פ"ג מה"א אבל אין מקדשין בביאה לבאילה ואם קידש בביאה מכין אותו מבת מרדות ואי ליבא אישורא אמאי מכין אותו והא דאמרו משום פרילות נבון בדבר אבל משום פרילות תקנו וגזרו שלא לקדש בביאה אבל ודאי גראה דביאה תקנה בזה דאל"ב מנא ידעי דאסור ובאיך מלקין עליה, אאמבה.

ומרקשה ליה דלא מלינו בשום מקום שאסרו רבנן קדושין בביאה ודאי מלינו בן מעובדא דרב וגמ' מפורשת פ"ק דקדושין רב מנגיד על המקדש בשוקא ועל המקדש בביאה ועל המקדש בלא עידוכין ועל המבעל ניעה ועל המסר מודעה אגיטה ועל המלער שליחה דרבנן וכו' ושיין עיו"ד סי' של"ד ורבינו ירוחם כתב דלית הלבתא בהברדעה ושיין מל"מ ולח"מ פ"ג מה"א מה שאמרו בדברי בעור ועב"פ גראה דודאי בי הוי תקנות וגזרות אז"ל מה שרצו לתקן בבל דור ודור ופשוט דמעולם לא עשאן אא"ב מזכירין ואי לא תקנו וגזרו שלא לקדש בביאה אין על ב"ד להכותם מבת מרדות ביון דמה"ת אים מקדש בביאה וזה לפענ"ד פשוט בדברי האחרונים ז"ל.

עוד בתב שם ואינני גורס בגאתו זו שבעדים שנוכאו בזמן קדושי ביאה בם פסולים דרבנן הם לא עברו על בל איסור ובם בשרים גם מדרבנן והקדושין תופסין להלבה ולמעשה גם להריי"ף ע"ב בגה בתב דהקידושין תופסין גם להריי"ף ודאי בן הוא וגם אני בתבתי בן לקמן בסמוך בסי' ל"ג דף ג' ע"ד ד"ה שבתי וראיתי ובתבתי שם דדעת רבותיו של רש"י י"ל בדעת הריי"ף ור"ן נאון וגדולה מבם דהם ס"ל דלעולם לא משבחת קידושין בביאה אבל הריי"ף ובר"ן מודי דמשבחת לבו ע"ש.

אבל בבא שבתבתי שבעדים שנוכאו בזמן קדושי ביאה בם פסולים דרבנן ובא"ר בקשה שם איך קדושין תופסין בחייבי לאוין ובמקדש נדה ולמה לא ניחא שבעדים נעשו פסולין ואין בתן עדות לקדושין וכן בל בי"ב תבאר את דברי מה שגראה לב"ג בלאי מובנים, בחלוק פשוט זה וכבר רמזתי עליו לעיל דהנה בגמ' בתובות אמרו בל המקדש אדעתא דרבנן מקדש ופריך תיובתא מקדש בבספא במקדש בביאה מאי אינא למימר שויבו רבנן לבעילתו ב"ז.

והנה רש"י בבל המקומות פי' בל המקדש אשה על דעת שבניבו בו אבמי ישראל בישראל בוא מקדשה

וליכא בין פסולי עדות דאורייתא לפסולי עדות דרבנן אלא לגט אשה בלבד, אבל לכל עדות שבתורה כי הדדי ניגהו כי היכי דפסילי הני פסילי הני. צד) ועוד מה בין פסולי דאורייתא לפסולי דרבנן, איכא בינייהו

משנה הלכות

שיהיו קיימים לפ"ד חכמים ויהיו ג"כ נעלים לפ"ד חכמים ע"י גיטין שהכשירו ומפקפיקנו רבנן לקדושין מיניה כשינח גט כזה וע"ז פריך הש"ס קדים נגיחה מ"ל וכו' וכעומד על דברי רש"י ירחה שעשה הדבר דהא דיש כח ביד חכמים לעקור הקדושין ע"י גט כזה כוח מעשה שהלה בדעתם וכן כתבו התוס' דלכן חומרים בשעת קדושין כדת משה וישראל וכוח כעין תנאי שהקדושין יחלו על תנאי זה וכבר הקשו הרשבוניס לדעתם דלמה לח נעי כתנאי ב"ג ובני רחובן, וכל לחד מיישב לפי דרכו ע"ש.

אלא שלאחר כל התירוצים המקדש בניחה שעשו בעילתו בעילת זנות תכתי קשה בחיזה כח עשו כן חיוח קידש בכספה הפקירו חכמים חת ממונו וכוי הפקר ואין כאן קידושין ואף שבתו עדים וכעידו שקידש כתשה חין חמרינן דאף שנתן לה מעות חבל מעות של הפקר כיתה שהב"ד הפקירו חת הכסף שלו חבל במקדש בניחה שהוח עומד ונופק לשם קידושין בעלתי ויש לו ב' עדים שהזמין לותם שיהיו לו עדי ניחה וכש מעידים שכן חמר לשם קידושין בעל ות"כ חיך שייך כאן לומר שויהו לבעילתו בעילת זנות הרי העדים מעידים כיפך זה ותיזה כח יש בידם לשויה בעילת זנות ול"ל דרבנן פסלו עדותם מכח כל המקדש לדעתת דרבנן מקדש וכיון דרבנן לח ניתת לה בטהו קידושין כוי כאלו מקדש בלת עדים ולכן כוי בעילתו בעילת זנות ואין כאן קידושין.

ומברא זו תקרנוה ומלתוה בתחרונים זכרונם לברכה ובתגני מילואים סימן מ"ד סק"ג כתב שברת זו למינן פסולי עדות דרבנן וז"ל כיון דרבנן משוי לה לחומרת כאלו חין כאן קדושין וכאלו קידש בלת עדים וכן כתב עוד שם בשמוך ותדע דהא דעת הרי"ף כובת בב"י סי' מ"ב במקדש לפני פ"ע דרבנן דלת כוי קדושי כלל ככל המקדש לדעתת דרבנן מקדש ותקשה לו מחייבי לאוין דקדושין תופסין בהן ותי' וז"ל בלת ע"כ דאין זה מנין למקדש לפני פ"ע דרבנן ומשום דהתם מדרבנן כו"ל כמקדש בלת עדים ומש"כ ס"ל להרי"ף דלאו קדושין כוא כלל ומשום דכל המקדש וכו' אבל בחייבי לאוין אפי' מדרבנן נמי אפשי נה קדושין ולת עשו חכמים שום גרישות בקדושין ע"כ ע"ש.

והנראה מפורש דהתב"ם ז"ל נמי מפרש כת דפסולי עדות דרבנן אין כאן קדושין אפילו מדאורייתא אף דמדאורייתא כס עדים כשרים ונאמנים כיון דחכמים פסלוס עשאוכו כאלו מקדש בלת עדים כלל משום כל דמקדש וכו' ולכן בידם לפוסלם לגמרי ולת לקבל עדותם בהני קדושין וממילא כוי כמקדש בלת עדים וכב"ג שאמרו שויהו לבעילתו בעילת זנות ע"כ ל"ל כסברת כת"ם דכיון דמקדש לדעתת דרבנן וכס לת ניתת לכו בניחה אישור עשאוכו בעילת זנות וסלקו רבנן עדותם בהני קדושין ועשאום כמו עדים פסולים כיון שכס מעידים כיפך דעתם ורצונס שכס אמרו שזה בעילת זנות וע"כ סלקו עדותם בזה ובבן כי זה לפענ"ד דבר יקר.

ולפ"ז אתרתי לרבותיו של רש"י דזה דעתם ושיעתם כיון דרב מגיד אתתן דאתן דמקדש בניחה וכוי נגד רצון חכמים שאמרו שלא לקדש בניחה וכל דמקדש לדעתיהו מקדש וכיון שכס לא ניתת לכו בקדושין כאלו, שויהו לבעילתו בעילת זנות משום כת דרב וכס ס"ל בתמת דעשאו לכל דמקדש בניחה בעילתו בעילת זנות אלא דקשה לשיעתם ז"ל וכלא חיכת עדים שמעידים שלא בעל לשם זנות אלא לשם קדושין ולזה אתרתי דרבותיו של רש"י יפרשו דהעדים כוי כעין פסולי עדות דרבנן לברי"ף ז"ל דס"ל שאין בקדושין אלים משום דכוי בקדושין בלא עדים דהחכמים סלקום ופסלום לגמרי הכ"ג כס מפרשים בכל בעילת אישור עשאום כעין פסולי עדות וכוי בקדושין בלי עדות וכוי בעילת זנות.

ולא קשה כלל לכו אין קדושין תופסין בחייבי לאוין ובמקדש נדה וכדומה דהתם כיון שאין שום תקנת חז"ל נגדם בעמידו דבריהם על דין תורה וכוי עדות גמורה דהתם לא מקדש אדעתת דרבנן דהרי אסור לקדש חייבי לאוין וכוא אבר וקידש ולכן כייתו כדבר של דין תורה ולא בפקיעו בקדושין כיון דמפורש בתורה דקדושין תופסין בחייבי לאוין ולא עשו בה רבנן שום גריעת בקדושין ותמהני על כת"ר שרמז בעלמו על דברי כת"ם כנ"ל ולפ"ה בקשה אלי מחייבי לאוין וכו' ולא כתס מפורש בחלוק עכ"פ לפענ"ד זה פשוט וברור וממילא שפיר מיושבים בזה כתופן דברי רבותיו של רש"י ז"ל.

צד) ומ"ש ועוד מה בין פסולי דאורייתא לפסולי דרבנן וכו' עיין ח"מ סי' ל"ד ס"ח רשע פסול לעדות ואפילו עד כשר שיודע בחבירו שהוא רשע

תרתי מילי, פסולי דאורייתא פסולתן מובהקת ואין צריכין הכרזה ופסולי דרבנן צריכין הכרזה פלוני פסול לעדות אל תעידוהו עדותכם ולאלתר יפסל, וכל זמן שלא הכריזו עליו בבית דין אינן פסולין. צה) ועוד שיש בין פסולי דאורייתא לפסולי דרבנן לענין קידושין, דהיכא דקדיש בפסולי עדות דרבנן אין קידושין

משנה הלכות

וחין כדיינים מכירין רשעו חסור לו להעיד עמו חע"פ שכוח עדות לחת וחל"ל עד כשר שכוח יודע בעדות לחבירו וידע שכעד כשני שעמו עד שקר שחסור לו להעיד חיזכו רשע כל שעבר עבירה שחייבים עליה מלקות וחל"ל שם חייבים עליה מיחת ב"ד ל"ב שם עבר לחיחבון ל"ב שם עבר להכעים, כג"כ עבר עבירה שחין בה מלקות פסול מדרבנן ובסכ"ג שם הפסול מכ"ח שכעיד עדותו בעלה חע"פ שלח הכריזו עליו בבחי כנסיות ובבחי מדרשות והפסול מדבריהם בעדות שכעיד קודם שהכריזו עליו כשרה וכחב המרדכי פ' זה בורר בביחו הרמ"ח שם הפסולים מדרבנן שלריכים הכרזה חם המינן ברבים על עבירתן כגון שהולילן מב"ה הוי כחלו הכריזו עליהו. ומיין חי' הרי"ם חו"מ סי' ל"ד סכ"ג.

ועיין פ"ח סק"ח שכביח דברי מהרי"ע דהנפסל מדרבנן לריך הכרזה היינו דוקח שעבר עבירה דרבנן חבל עבר עבירה דחורייתח שחין בה מלקות ונפסל מדרבנן חין לריך הכרזה דעבירה דחורייתח הכל יודעין שעבירה הוח וחין לך הכרזה גדולה מזו ולח משמע כן בריטב"ח ב"מ מ"ב. ודע דבגליון הש"ע נסחפק הגרמ"ח בפסולי עדות דרבנן בשם חידושי הרשב"ח שבועות דף ל"ח ולידד דפסולי עדות מדרבנן מועיל עדותן למינן מי חפיס לח מפקינן מיניה והביחו בפח"ב חות ח' וחין נרחה כן מדברי רבינו שחשב כל כני דחיחנייהו בין פסולי עדות דחורייתח לדרבנן ולח חשיב גם כה וי"ל.

צה) ומ"ש ועוד שם וכו' לענין קידושין וכו'. כגה מה שכתב דהמקדש בפסולי עדות דחורייתח חינם קידושין בפ' זה בורר כ"ו ע"ב חמר רב נחמן חשוד על העריות כשר לעדות חמר רב שפח מני מרי מ' בכחפיה וכשר חמר רבח ומודה רב נחמן לענין עדות חשב שהוח פסול בין לחפוקי בין לעיולי כך הוח גירסח הריף והרח"ם וכך כתבו הרמב"ם והטור ס"ע ח"ע סי' מ"ב ע"ב ובב"י. ובכו"י הביר לשון מני מרי ופי' דקיי"ל הלכה כרב שפח בחיסורי וכרב נחמן בדיני ולכן כחן דעדות זו נוגע לדינח ולחיסורח נפ"מ כיכח נשחלה ונחחזק מיין בפלחה ריש פ"ב דכחובות דכל שנוגע לחיסורח ולדיני ממונות כיכח דחיקבע לחחד חיקבע גם לשני ולכן חמר ליה רב שפח מני מרי כלומר שר"ג שהוח מרי דדינח חרבעים בכחפיה נריכים ללקותו וכשר בחמיה.

והנה מלשון חרבעין בכחפיה משמע דמלקין לחותו חפילו בלי החרחה ועיין רש"י חרבעין בכחפיה חע"פ שחין שם החרחה ועיין ברכי יוסף חו"מ סי' ל"ד חות י"ד דמכות מרדות ח"ל החרחה ועיין ש"ך ח"מ סי' ע"ג סקט"ז ולכחורה משמע מכחן דמכח מרדות נמי חרבעים יכנו דהרי כחן רק ממכח מרדות מיירי ול"ע שהרי לחמרו מכח מרדות חלוי בדעת ב"ד וי"ח דהוה פחות וי"ח יותר לפי רחות עיני הב"ד ומיין ריב"ש סי' ל' ושו"ת חשב"ץ ח"ב סי' נ"ב בשם הרשב"ח ח"ד סי' רס"ד דהכל לפי חומר המעבירה ורשחין ב"ד להוסיף ובשע"מ כחובות מ"ב דבמכות מרדות לכפרה על שבשר עבר חינו חלח י"ג ובגמ' קידושין בקורח לחבירו ממזר סופג לח החרבעים ומיין נפש חיה (מרגליות) סי' חל"ו ובשו"ת מוהרשל"ח ח"ב סי' מ"ב דבמכות מרדות דרבנן שחין לו שיעור כיינו מדרבנן חבל מדברי קבלה הוח חרבעים ומיין בגכוח ר' לבי חיות מו"ק ג' ע"ב.

איברא דמה שכחבנו דכחן ממכח מרדות מיירי לח נריח לי ובמחלוקח שנויה דבמ' הרי"ן כחב כח דחמר ר"י החשוד על העריות כשר לעדות פי' הריח"ף ז"ל כגון שבח על העבוה וכן פירשו הרחשונים ז"ל עד שנמלח במקלח נסחחות ח"ל רב שפח מני מרי חרבעין בכחפיה וכשר ח"ל יגרו חקפו זה ועמדו על ר"י שמכעיר וגירסח זו נמלח גם בס' כהשלמה סנהדרין שם פסקח ד' וכבעב"מ בקשה דח"כ חין זה חשוד חלח בח על העבוה ממש ועוד למה פסק הריי"ף כרב שפח משום דהלכחח כותיה בחיסורין הח כך פלוגחח לענין דינח חיחמר שם הוח כשר לעדות חו פסול לפיכך פי' חשוד שמחייחד עם העריות ובכעיר ר"י מפני שחינו עושה מעבירה גמורה חלח יחוד שחע"פ שהוח נמי חסור מה"ח חינו סבור לעשות עבירה כעין גנב ניסן וגנב חשרי ור"ש מהדריה חרבעין בכחפיה וכשר שהרי עבירה גמורה הוח ולוקין עליה שמלקין על לח עובה בשומעה וקיי"ל כר"י ובסכים הרחב"ד שם בשב"ע ופי' שהיה רגיל בכך דבפשם ושחים לח מקרי מדיין חשוד ובר"ן חי' דברי הריי"ף דמלשון חשוד לח קשיח דבכי מלינו על חוכל העריות החשוד על העריפות חשוד על בשבועות וכולן חשודין מכחן ולהבח ע"ב.

תופסין בה עד שיחזור ויקדש בעדים כשרים ולעלמא לא משתריא אלא בגט. צו) ומאן דמקדש בפסולי

משנה הלכות

ודע שבפסולי עדות יש מחלוקת בין המפרשים ז"ל לפי חלו כן מדברי תורה ולפי חלו מדברי סופרים שקלת מן הגאונים ס"ל שכל חותן הנלמדים מן המדרש כקרובי כתם כם מדברי סופרים וכ"כ הרמב"ם בפי"ג מה"ע וכוה מבשורש השני שכתב בספ"מ וכבר חלקו עליו ואמרו שכל הכתוב מדרשת חז"ל הם מה"ת בין מקרובי כתב ובין מקרובי כתם ועיין תשובה להרמב"ן סי' קי"ח וסי' קכ"ב ובתשובה להרשב"ץ. ובסי' על תורה שנדרין מידם מכח דרשתין בכתפיה וכבר משמע שבפסל בעדות דרבנן בעבירה כיינו מכ"פ שבירה שלוקין עליה מכת מרדות ולא בכל דרבנן עיין פמ"ג בפתיחה כוללת לח"ח ולא בכל דרבנן לוקין מ"מ עיין מגחות ע' ורח"ם סוף"ק דעירובין וש"ת בריב"ם סי' ד' וסי' י"ח. ולולי דמסתפינא היה נראה לומר טעם דבדרבנן כל שלא בכריזו לא נפסל לפמ"ם דבדרבנן לוקין אפילו בלי התראה ות"כ בדרבנן לא ידעינן שחעת עד שילקה ולכן בשרים עד שיכריזו ולקותא אין לך בכרזה גדולה מזו אבל בדאורייתא אין לוקין אלא בהתראה ונמלא דבהתראה הוא בכרזה וכבן.

ויש לדייק בדברי רבינו שכתב וז"ל דהיכא דקדש בפסולי עדות דרבנן אין קידושין תופסין בה עד שיחזור ויקדש בעדים כשרים ולעלמא לא משתריא אלא בגט, והנה דייק רבינו לומר דאין קידושין תופסין בה משמע דס"ל לדינא כהרי"ף ז"ל דהמקדש בפסולי עדות דרבנן אין קידושין תופסין וכדעת הרי"ף שכתב דאין מושבין לקידושין ות"כ למה לריכה גט לעלמא כיון דאין קידושין תופסין בה כלל וז"ל שהוא תומרת מדרבנן דהגם דלעיקר דינא אין קידושין תופסין לעלמא לא משתריא אלא בגט אבל לענם אינה מקודשת לא בודאי ולא בספק ואין כן לשון הרמב"ם ושאר פוסקים אלא בם מפרשים שהוא ספק קידושין שכתבו אבל בפסולי עדות דרבנן כו' אם רולה לכנוס לכנוס חוזר ומקדש בעדים כשרים ואם לא רולה לכנוס לריכה גט מספק ע"כ הנה לדעתם הגט הוא מספק שמא היא מקודשת ואפשי קידושין בפסולי עדות דרבנן אבל לדעת רבינו אין הקידושין תופסין בה ואינה ספיקא אלא שלריכה גט לעלמא והוא מכח תומרת ונפ"מ היכא דבא אחר וקידשה עיין ב"י שם מעשה היה באשה שנתקדשה לרחובן בפסולי עדות דרבנן וכו' והסכים עמו הרי"ו בן הרא"ם וכו' וע"ל לסמוך על זה היכא דבבר נשאת ע"ם ועי"ש אלא בניהו גם דברי רבינו הוא שיטה מדשה ויש כאן ג' שיטות לפ"ז דשיטת רבינו הוא דבהתראה יש נפ"מ גדולה בינייהו ונראה דעת הרי"ף דהמקדש בפסולי עדות דרבנן אין תופסין לקידושין כלל ודעת רבינו נמי דאין קידושין תופסין בה אלא לעלמא לא משתריא אלא בגט והוא תומרת דרבנן ודעת הרמב"ם ודעימיה דפיקא הוא.

צו) ומ"ש רבינו ומאן דמקדש בפסולי עדות דאורייתא אין לריכה כימנו גט ותותרת לכל אדם, פשוט דכיון דעדים בפסולים מדאורייתא שבעידו עדותן בעולה לע"פ אלא בכריזו עליהם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות כמבואר בגמ' שם כ"ו ובעוש"ע ח"מ סי' כ"ג הוי"ל כמקדש בלא עדים דאפילו היא והוא תודים שאין קידושין ובש"ע ח"ע סי' מ"ד ס"ב המקדש בפסולי עדות דאורייתא אין קידושין ועיין בית שמואל סקט"ז למנין קרובי כאם ועיין ב"י סוסי' מ"ד ודו"ק.

ולא תוכל לעבור מלהביא קושיא אחת מה שהביא כאכ"ם מס' בית שמואל אחרון שהביא קושיא כיון דבירושלמי אמרו דעדים כקרובים לאחד ורחוקים לבני פסולין לגמרי דעדות שבעלה מקנאה בעלה כולה ומעתה אין יופיל כל עידי קידושין שבאי אמרינן קידושין ס"ב ע"ב דלכאי לא מבאי הודאת בע"ד בקידושין משום דאב לאחרינא דנאסרו בקרובים בה עיין רש"י ות"כ כ"ל בכל עידי קידושין באי הוא אוב לקרובי עדים דנאסרו בה ח"כ נימא דעדות שבעלה מקנאה בעלה כולה ע"ם מה שהאריך וע"ש מה שתי' בגאון ז"ל.

ולפענ"ד נראה בתרי לגפי, אחד לפמ"ם בריעב"א בכא אב לאחרינא לא מטעם שנאסרו הקרובים בה דכיון שהיא נאראה בו אין כאן אב לאחרינא שהוא והיא בדלוסם רולים ליאמ זה את זה אלא אב לאחרינא פי' שע"י שתעשה ח"א אם יבא אחר עליה יהרג עליה ות"כ לא קשה מידי דכב"ג לאו אוב הוא לקרובים ואפילו את"ל אינהו דסוף סוף נמי ע"י העדים הוא בא י"ל עוד דבאמת כיון דאם רולים זה בזה ליכא אב לאחרינא שהוא כלל דהיא לא תראה ממילא בהקדוש שלו ועיין ח' הרשב"א שם והגוב"י אידם זה מעלמו דכב"ג לא מקרי אב לקרובים. ואמנם באמת יורה דרכו דמה שאמרו בגמ' בכא אב לאחרינא כלומר דלכן לא מבאי אוב שנאסרו בעל דין בממון משום שבא מחייבים לאחרינא ואחיוב מלוא בא שמתקדשים זה לזה ואין העדים המחייבים ולכן לא מחייבי העדים לקרובים גמה שנאסרו בה אלא במקדש והמקודשת אם אנין והבן.

עדות דאורייתא אין צריכה הימנו גט ומותרת לכל אדם. **צו)** (קידושין מה.) הנך בי תרי דהוו קא שתו חמרא תותי ציפי בבבל, שקל חד מנייהו כסא ויהיב ליה לחבריה אמר ליה מיקדשא ליה ברתך לברי, אמר רבינא אפילו למאן דאמר חוששין שמא נתרצה האב, שמא נתרצה הבן לא אמרינן. (שם ע"ב) אמרי ליה רבנן לרבינא דילמא שליח שוייה לאבוה, לא חציף איניש לשויה לאבוה שליח דילמא ארצויי ארצי קמיה ואישתיק. אמר להו רבא בר שימי לרב אשי בפירוש לא סבר לה מר לדרב ושמואל דאמרי נערה שנתקדשה שלא לדעת אביה כי שדיך צריכה גט וצריכה מיאון. אלמא לא אמרינן כיון דשדיך הוה ליה כמאן דארצי קמיה ושתיק, וכיון דשתיק בשעת קידושי דילמא מינח נייח ליה, קידושין: **תותי ליפי.** תחת חילני לפנפה שכיח מין מרכב לשון חבר מחללות נחושת ע"ג זוזין כבולטין נרכ"ר לשבח תחתיכן מפני כחמה: **ברתך לברי.** תקדם בתך לבני: **אפילו** למ"ד. דבת שנתקדשה שלא לדעת מכיה שמא נתרלה כחב לחמרינן, שמא נתרלה כבן לח לחמרינן בקידושין שקידם לו כחב שלח מדעתו, דחב בקידושי

בתו בכל דכו ניחח ליה דעב למיחב טן דו גם טל כחב נחמר חבל גברה דייק ונסיב ובן חינו ברשות כחב לקדם לו חשב שלח בשלומתו: **דילמא** חרלויי חרלי. בן קמיב חביו גילה דעתו לחביו שכוח חפן בה וכחב נעשב לו שליח מחליו וחין זה מדין זכין לחדם שלח בפניו שברי בתי לחרלויי וכבן: **בפירוש.** שמעתי ממנו דלח סבר ליה לדרב ושמואל דחמרי חושבין שמא נתרלה כחב וכ"ם כשלח עשתו שליח חח"כ שמעתו: **דאמרי.** רב ושמואל: **אלמא** לח לחמרינן. לרבינה:

משנה הלכות

צו) ומש"ה כנך בי תרי דכוו קח שתו חמרח כו' שמח נתרלה כבן לח לחמרינן. בגמ' קידושין מ"ב ע"ח וע"ב. וכתב כריב"ף כנכו בי תרי וכו' ומדחשכחן לרבינה דכוח בתרח דלח סבר ליה לכח דרב ושמואל שמעינן דלית כלכתח כרב ושמואל וכולכו רבוותח קמחי ז"ל ככי פסקו כגון רב ללח משנחח ובשל כלכות גדולות ורבינו כתי בתשובותיו כני כולכו פסקו כלכתח כרבינה דכוח בתרח ודמו לכח דרב ושמואל בין בקטנה בין בערב דכיכח דקידשה קטנה לו ובערב נפשב בלח דעתח דחבוב דלח כוו קידושיב קידושין בין נתרלה כחב בין לח נתרלה כחב וחיכח מחן דחב לכח דרב ושמואל משום דחשכח לחביי ורבח דשקלי ועבי חליבח דרב ושמואל וכו' וחנן מסתברח לן דלח דלח שייכח כח דחביי ורבח חליבח דרב ושמואל וכו' ומי חפילו חימח ברב ושמואל שייכח כח רבינה דכוח בתרח לח סבירח ליה כח דרב ושמואל וקיי"ל כלכה כנתרתי ע"כ.

וכתב כרח"ם דדוקח כשלח נתברר דעתו חבל חס בני לן שנתרלה כבן לח לחמרינן ומשמע דחס ודתי נתרלה כוי קידושין ומיבו נרחה שחלוי במחלוקת תי מינוי שליחות לקידושין בעי מדיס דלמ"ד בעי מדיס ח"כ לח מכני בני דיליב חס לח שכיו מדיס גם טל זה ודעת כרמב"ם דלח בעי מדיס למינוי שליחות רק חס בשליח וכמשלח מודיס מכני חבל בשליחות כחשב שכיח טושב שליח לקבל קידושין בעי מדיס כ"כ בפ"ג וכ"כ כחב מ"ם רבינו ששליח קבלה בעי מדיס כוח מוסכם מן כמפרשים ז"ל וגלמוד משליחת קבלת בגט שחמרו (גיטין ס"ג) שלריך מדיס במינויו חבל מב שכ' ששליח לכולכה ח"ל מדיס כוח מדמיון לכולכה בגט וחולק עליו כר"ח בכשגות וכבר כסכיס כרשב"ח בפ' כחיס מקדם לדברי רבינו וכן נרחה מירושלמי, ובגמרחינו לחמרינן ודלמח שליח שוייה ולח לחמרינן בעדיס וכר"ן בפ' כחומר חמה טל כרמ"ם וכרשב"ח וכטלה דכיון דבקידושין בעינן מדיס דילף דבר דבר מממון לח מכני כודחה דידהו כשם שבקידושין לריכין מדיס כך בשליחות לריך מדיס ל"ם שליחות דידיה ול"ם שליחות דידה וכ"כ כרחב"ד וכרמ"ך בבגכוחיכם ועיין רח"ם פ' כחיס מקדם שם וב"י בחריך בדבריכם סי' ל"ב ע"ם ובשו"ע. ועיין מחירי קידושין בל"ל.

ולפענ"ד נרחה לדייק מלשון בגמ' ודילמח חרלויי חרליה קמיה ולשון קמיה ל"ע בילל ודילמח חרלויי חרליה ומשמע מלשון קמיה בייבו לפניו ולח לפני מדיס ולפ"ב חי בי' בני שחרלויי בוה מכני ועיין מחירי כחב חין לו רשות בבן בלל ובבר פסקבו שחף בשדיך חינו בלוס ובוסיף בחחירי דחפילו לדעת בפוסקים דחייבינן שמח חרלויי חרלי בייבו דוקח בדרך בבוד חבל דרך בזיון וחילול בגון קידם בשוק חף חס קדשה בבבר זכב חינו בלוס ע"ם.

ודע דבנוב"י ק' ח"ע סי' ס"ב בקשה לר"י בר ברזילי דס"ל דיש קידושין לקטן שקידם לו חביו חשב מעשה זכיה דזכין לחדם שלח בפניו בקשה ז"ל שברי כאן חוב הוח לו שנחחייב במזונותיה ושחר כסות ועונה ותי' דבר"י מיירי רק קידושין בלח חופה וליכה חיוב רק זכות ע"ם בחמנה בח' בר"ן חולין ל"ע ע"ב כחב דבח דמשמע דנתרלה בבן מקודשת מעשה זכיה ולח בוי חוב

והלכתא כרבינא. וכן פסק בשחילתות וכריי"ף כרבינא דהוה בתרתי וסוף כורתה כי' ורבה בר שימי נמי סובר כוותיה ולא חיישינן שמא נתרצה כאב ואין צריך לא גט ולא מיתון ואפילו שילכו ועיין תוס' ד"ה בפירוש: **תוך** כדי דבור. (נדרים פ"ז) כדי שחילת תלמיד לרב שלום מליך רבי: **בר** מע"ז וקידושי אשה. נדרים פז.) **צח) והלכתא כרבינא צט)** והלכתא תוך כדי דיבור כדיבור דמי בר מע"ז וקידושי אשה. קטנה שקידשה עצמה או שהשיאה את עצמה בחיי אביה

משנה הלכות

דנחתייב בשתר כסות ועונה ובקרובותיה, כיון שהוה מחיד ליתא ורולה כל חדם בכך חע"פ שנחתייב בשתר כסות ועונה ובקרובותיה אין זו חובה ע"ם, ורחי' לזה מלחתי מגמ' חולין פ"ג ע"ח גד' פרקים חלו דזכות הוא לו זכין לחדם שלא בפניו ופרש"י דזכות הוא לו להא לא סגי ליה בלא בשר ע"ם ומבואר דאפילו יחתייב בממון כיון דלא סגי ליה בלא בשר זכות הוא לו ועיין יו"ד סי' ס"ה בנקב"כ בדין זכיה לקטן ודו"ק. ודע עוד דבשחילתות שחילתא נ"ט בגיח כח שמעתתא כגכו בי חרי כו' אמרו ליה רבנן לרבינא ודילמא שליח שוויה לאבוה לח חליף חינש כו' ודילמא חירלוויי חרלוייה קמיה וחישתק מ"ל וכו' עיין בעמק שחלב מה שכתריך בזה ודו"ק.

צח) ומש"ה והלכתא כרבינא, כגר בבחתי לעיל בסמוך שכ"כ כריי"ף ז"ל משום דרבינא הוא בתרתי הלכה כוותיה ועיין תוס' ד"ה בפירוש אמר מר לא ס"ל להא דשמואל דקאמר לעיל חיישינן שמא נתרצה לרשטון ופי' בקונטרס דהיינו רבינא דלא סבר לדשמואל ומע"ג דקאמר רבינא חפילו למ"ד חיישינן שמא נתרצה כאב לאו משום דס"ל בכי חלא לרווחא דמילתא נקטיה ופסק רב חלפס ובשחילתות דרב אחתי דהילכתא כרבינא דהוה בתרתי וסוף כורתה כיה ורבה בר שימי נמי סבר כוותיה ולא חיישינן שמא נתרצה כאב ואין צריך לא גט ולא מיתון ואפי' שדכו. ועיין תוס' ר"י הזקן והרא"ם ז"ל רב שימי בר אשי בשם אמר מר וכו' ונראה דהילכה כרבינא וכרבה בר שימי דבתרתי גינהו ואפילו מיתון אינה צריכה וכו' וכן כאב רב חלפס ז"ל מדאשכחן לרבינא שהוה בתרתי דלא סבר להא דרב ושמואל שמעינן דלית הילכתא כרב ושמואל וכולהו רבוותא קמאי ובתרתי בכי פסקו כגון רב אחא משבחא (ובעל הלכות פסוקות) ובעל הלכות גדולות ורב כהאי גאון בתשובותיו ואיכא מאן דאמר להא דרב ושמואל משום דאשכחן לאביי ורבא דשו"ת כו' ואתן לא ס"ל בכי דמסתברא לן דלא שייכא בה לאביי ורבא אליבא דרב ושמואל וכו' ושוב אפי' איתא דהא לאביי ורבא דרב ושמואל שייכא בה רבינא דהוה בתרתי לא ס"ל דרב ושמואל והילכתא בתרתי הלכך לא חיישינן להא דרב ושמואל אפילו אי שדיך וכן כאב בכ"ג קטנה שקדשה עצמה או בשיאה עצמה בחיי אביה אין קידושיה קידושין ואין ניאותיה ניאותין ע"כ.

פי' דזה ג"כ רחיה לדבריו דלא קיי"ל כרב ושמואל ולא חיישינן שמא נתרצה דאי חיישינן ח"כ אמאי אין קידושיה קידושין ואין ניאותיה ניאותין ניחוש שמא נתרצה כאב ומכ"פ ליכוי ספק קידושין ואיבעית גט או מיתון אע"כ דלא בעי גט ומיתון משום דאין חוששין כלל לקידושין דקיי"ל כרבינא ועיין ר"ן גרסי' חו בגמ' (דף מ"ו) קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה וכו' ודו"ק. ועיין ב"ע ח"ע סי' ל"ז סי"ח.

צט) ומ"ש רבינו והלכתא תוך כדי דבור כדבור דמי בר מע"ז וקידושי אשה. בגמ' נדרים פ"ז ע"ח רב אשי אמר כאן תוך כדי דבור כאן לאחר כדי דבור כאן דקאמרת יצא ידי קריאה שנאמרה בנו תוך כדי דבור כאן דאמרת לא יצא ידי קריאה לאחר כדי דבור וכו' והלכתא תוך כדי דבור כדבור דמי חוץ ממגדף ומועד טו"כ ומקדש ומגרש שאפילו חוזר בו תוך כדי דבור קטלינן ליה ומקדש אשה וחח"כ חוזר בו וכן מגרש וחח"כ מבטל הגט לאו כל כמיניה ורבינו כאב רק חוץ מע"ז וקדושי אשה והוא בגירסת בגמ' ב"ב (קכ"ט ע"ב) וז"ל והלכתא כל תוך כדי דבור כדבור דמי לבר מעו"כ וקדושין וכבר כתבו בתוס' ב"ב שם ד"ה חוץ והרי"ן נדרים כג"ל דלא פליגי אלא שבגמ' ב"ב קילר משום דמגדף כוה בכלל טו"כ ומגרש בכלל מקדש כי טעם אחד לכם ע"ם. ועיין פלפולא חריפתא של הרא"ם ב"ב דבפ' מרובה ובפ' שבועות בשדות גבי כפר אחד וכודה אחד אשה אוד כמה דברים ועיין ריי"ף ב"ב כג"ל.

ונחלקו בטעם דאוך כדי דבור כדבור דמי ר"ת פי' שהוא תקנתא דרבנן מפני שהחלמיד פעמים

אין קידושיה קידושין ואין נישואיה נישואין. ק) וקטנה דאיתיה לאביה במדינת הים ואנסיבתא אמה אשתאילת הדא מילתא קמי רבנן כמה זימני ואמרו דשפיר עבדת אימה, דנישואין תקינו להו רבנן לקטנה, אי איתיה לאב מקדש לה קידושי תורה, ואי לא מינסבא בתקנתא דרבנן, וכמה דגדלה גדלי נישואין דילה בהדה, וכד אתי אב לא צריך לקדושה.

סליקו להו הלכות קידושין

שקרא לכם: **דשפיר** עבדת לימה. וקדושיה קדושי דרבנן: קידושי תורה. מקרא דאת בתי נתתי לאיש: ל"צ לקדושה. כלומר קידושי שניה לבעלה שנשאת ע"י לימה אלא כמה דגדלה גדלי נישואין עמה:

ולך ה' הגדולה והגבורה, אשר זיכתני ללמוד בתורה מפי הגבורה, ולהתחיל ולסיים בהל' קידושין, ולפרש דברי רבינו הגדול כמלאך אלקים המחבר הראשון. זכותו יגן עלינו בגדושה מידה, תזכה להתחיל ולסיים הל' נדה, ולגמור לפרש את כל הל' רבינו, עדי יבא משיח צדקינו ויגאלינו במהרה בימינו. חודש הרחמים התשמ"ח

משנה הלכות

שכוח מוכר ורבו עובר ונריך לאת לו שלוס ואי לא מני למכדר ולפרש דבריו משום הפסק זה יפסיד בכך וזה שאמרו בגמ' נזיר כ' ע"ב אי בכי לא שבקת רווחא לתלמידא ויש בו תקנת השוק והשוו חכמים דבריהם לכל דבריהם, לבר מעו"כ וקידושין ודעת הראב"ד דכיון דאף בק"ם לימו כפסק כדאמרינן שוחל מפני היראה אף בכל דבר תקנו שלא יהא כפסק והר"ן נדרים חלק עליהם ונתן טעם דבכל דבר אין אדם גומר דעתו בהסכם גמור כשעושה תותן אחל בבני כיון שאם אמירי כולי האי אין אדם עושה תותם אלא בהסכמה גמורה הרא"ה דס"ל דהוה מדאורייתא ועיין רמב"ם פ"ג מהל' שבועות הי"ז ובטוש"ע יו"ד סי' רל"ד סל"א וא"מ סי' כ"ט ס"א ובגמ' ב"ק ע"ג ב' דאמרי תוך כדי דבור הוי אחד כדי שחילת תלמוד לרב ואחד כדי שחילת רב לתלמיד ועיין פתח השלחן כלל אדן ישראל סקי"ט ולי נראה דאמירה זו לא הוי כפסק דקיי"ל שחילת תלמיד לרב לא הוי כפסק ובניה ישראל אם האריך הרבה, ועיין טו"ת בית שערים למרן בק"ז ח"א סי' י"ט שדאה לענמו סברת זו ועיין ח' משנת השמרמי (שעל טו"ת בית שערים) ח"א סי' י"ט ובטו"ת משכ"ה ח"י סי' ו' בתריכות ועין ש"ע ח"ע סי' ל"ז סכ"ה וסכ"ו ובע"ז שם ודו"ק.

ק) **ומש"ר** וקטנה דאיתיה לאניה במדינת הים וכו'. דברי רבינו הלו בניאו כשעת כל הראשונים ז"ל והתוס' קידושין מ"ה ע"ב ד"ה בפירוש בניאו דהשחילתות דרב אחאי פסק כרבינא ועוד פסק בשחילתות דרב אחאי בקטנה שהלך אניה למדינת הים שניא יכולה להתקדש מדרבנן כדין יאומה דאין לה אב דאתקנו רבנן קידושין והר"מ מיוני אינו מודה בדבר ובניא ר"ת דאיה נגד ר"מ מיוני מדברי כ"ג ע"ב ובגה פתחו התוס' בדברי השחילתות וסיימו בב"ג ולמה לא בניא ר"ת ראי' מדברי השחילתות וראיתי בשמק שאלה שחילתא נ"ע שכתב דכל הראשונים בניאו מדברי השחילתות מה שכתב בב"ג ובשחילתות שניא לפניו ליתא להא בלכתא כלל וכתב דע"ם מה שבניאו רים דבריהם מדברי השחילתות אלא ל"ל הלכות גדולות וע"ם ונאמת כי קשה לומר כן שברי התוס' בניאו שם רים דבריהם מדברי הריי"ף ובריי"ף נאמת מפורש כתבו דברי השחילתות וכתבו ועוד פסק בשחילתות דרב אחאי וכו' אלא מה שבניא ר"ת ראי' מדברי רבינו ולא מהשחילתות שבניאו שם בסמוך מפני שבנראה השחילתות לא סיים דלכי אחי אב אמ"ב לא צריך לקדשה שניא וכן הא דלכי גדלי גדלי נישואין בהדה ולכן בניא ראי' מב"ג ודו"ק.

והנה הרא"ש ס"ח כתב וז"ל וקטנה שהלך אניה למדב"י והשיאה אמה נשואיה נשואין דתקינו רבנן נישואין לקטנה כי ליתיה לאב וכי גדלי גדלי נישואין בהדה וכד אתי אב לא צריך לקדושה וכ"כ בשחילתות דר"ח דהלכתא כרבינא וכו' ועוד כתב בשחלתות הא דאמרינן דיכולה אמה לקדשה או אחיה כיינו היכא דשניד אב אבל אי אניה קיים לא יכלה ולכאורה משמע דאולקות השחילתות על ב"ג דמשמע דוקא היכא דשניד אבי אמה לקדשה אבל הלך למדב"י לא ומיכו מינו למימר דב"ב הלך למדב"י ובלא הלך חיירי וע"ם מה שהקשה על רבינו ז"ל ונאמת כי בלשון התוס' שבניאו מרבינו בשחילתות ליתו מצוחר כלשון הרא"ש דדוקא היכא דשניד אב וכנראה דגירסא אחרת היה לו לרבינו הרא"ש ועיין רשב"א בחי' שאחריך הרבה בזה. ועיין ש"ע ח"ע סי' ל"ז וביות כי האריכתי בדברי

רבינו בח' למס' קידושין נעתיק מה שכתבנו בזה בס"ד.

כתב בכל' גדולות כוכתו דבריכם בחוס' ורשב"ץ ורח"ם ור"ן ועוד וז"ל וקטנה דתיתיב לחביב בתדיבת כיס ותסיבתה תמה תשתילת כדת מילתא קמי רבנן וכו' וכד תתי תב לה ג"ך לקדושה מכל"ק, ובחוס' כתיבו טעם בשם שתילחות דתקנו לה רבנן קידושין דמשום כפקר נגעו בה וכדין יתומה שתין לה תב דתקנו לה קדושין שלא יהבגו בה מנבג כפקר וזו שכלך תביב למדכ"י כרי כית כיתומה ורבינו מנתם מיוני חולק עליכם וכביה מעשה בתתד שנשתה ותם לה משום ח"ת ור"ת תלק עליו דח"כ תס תת כתב תתסר לכל כעולם וכביב לו רבינו מנתם דשתת קידש לה תייסינן שתת יקדש תייסינן וכביב לו ר"ת דח"כ קטנה מוחרת בכל שעה דכל שעה תמרינן תכתי לה קידש וכביה לעלמו רתי' מכלכ' גדולות ולכתורה רתי' זו ל"ע שכרי גם בשתילחות מביה כת בלכתת ומה כוסיף מכלכות גדולות ולא רתה בשתילחות ובתמת כי כגרתה דבשמק שאלה כבר כרגיש כעין זה ובבתי לעיל.

והרא"ש ז"ל תתר שכביה דברי רבינו תמה דלפ"ז תמתי דתקינן לעיל כגון שנעשה בה מעשה יתומה בתי כתב ודתקינן לשניי בקידושי יעוד ותליבת דר"י ברבי יודת הול"ל כגון שכלך תביב למדכ"י וקדשה תתיב ותמה הלכך גרתה דתין לה ניסותין תפי' דרבנן גם כר"ן כתב וז"ל כתב בעל הלכות ז"ל דכדת מילתא וכו' ותם קבלה כוה נקבל תבל לת מלינו בשום מקום שתקנו תכמים כך לקטנה שביה ברשות תביב.

ברם המרדכי כתב ועל הקטנה דתישתל עלה קדמנת דתזל תביב למדינת כיס ושביק ניתיב ריקם תתן שכדי דניתת ליה בתתי דתזדמנת ליה בתלתת דלת תיכו טרת ניה ולקיים דברי ר"י שכי' זוכין לו בכסף קדושיה כדתתר פ' כתים מקדש דכתיב נשיא ממעט תתד תקתו לנתל תת כתרץ ולא גרע כתי מכביא מעשה דמייתי לקתן בדיני חרש שנשא פקתת תבל קטנה כיא בעלמה תינה זוכה לעלמה ולשון כתוס' כך כוה כת דתמרינן תייסינן שמא נתרלה כתב בקדושי בתו כיינו משום דמספקא לן תם תב סתם ניתת ליה בתתי שתתקדש בתו למי שתרלה תבל גבי בן לת תמרינן דדוקא גבי תב בקידושי בתו תיכא למימר ניתת ליה בבעל כל דכו משום דטב למיתב טן דו ופלוגתייהו דכולי תמורתי דליכא למיקס מלה דמילתא תבל כיכא דליכא למיקס עליה דמילתא תין לו לדיין תלא מה שעיניו רואות. ומבשתא ים ללמוד ק"ו תפילו בת קטנה שמתקדשת לעלמה תנו מושטין שמא נתרלה כתב תף כי תינה תכמה כ"ם זתת שתמרו תין תישות לקטן לת תמרו תלא שתתין תין יכולין כמקודשת בגזירת תמה בעלת דעת נבוגה ונברת ניה וגוטרת בעלה לת יכבה בלילה ברה ותתן לביתה ותוק לנמרוחיה לת כ"ם שיכת בעלה בעל לגבה ותיכת למימר נתרלה כתב בכל תשר תעשה כי בעת בה לב בעלה וכ"ם בתים שכניח ניתו תל דעת שלת יתזור עוד שכיא כיתומה בתיי כתב תבל בגברת תגרת דדיר בגו ניתיב ותינה נשתת לפי כבודו פסיעת לן דלת נתרלה כתב ופלוגתת דכולהו תמורתי כיכת דליכת למיקס מלה דמילתא ע"כ ע"ש.

וחדש לן כמרדכי דבר תדש דקטנה שבלך תביב וכניח ניתו ריקם וגם לת ידעינו מתי יתזור כוה דתמרינן ודתי ניתת לתביב בקידושי תמה כי בעת בה לב בעלה ושלל לת יתסר וכגם שבכסף קידושין שלו כוה תמרינן דלתתר שקדשה תמה זכתה לו בכסף קידושין וכגם שתת"כ תוכלת מבכסף כרי בעלה תייב במזונותיה ותוכלת מכסף בעלה שקבלה בשביל קדושי בתו ולפ"ז לכתורה מיושבת נמי קושית רבינו מנתם מיוני ז"ל שכרי כוה ז"ל נמי מודה דשמת קידש לת תיסינן תלא שמא יקדש ות"כ בשעה שקידשה תמה תכתי כיה בכלל דשמת קידש לת תמרינן וכיון דמיד שקידשה תמה זכתה כסף קידושין לתביב ת"כ תפילו יתזור ויקדש לותה בעלמו שוב לת יועילו קידושין שלו כיון דמיד שקידשה תמה תת בתה זכתה לו בכסף וכו"ל כתלו כוה בעלמו קבל כסף הקידושין וכתילו כוה קידשה ושוב תין ניתו לקדשה שניה כיון שכבר זכה פעם בכסף קידושין. וס"ל נמי לכמרדכי דדוקא תמה ותתיב יכולין לקדשה תבל לת המקדשת עלמה משום דקטנה ל"ל יד לקבל קידושיה ולהיות זוכה בשביל תביב ומלשון כשתילחות בתוס' לכתורה לת משמע דוקא תמה וי"ל.

ולפי דעת כמרדכי תפשר לפרש דגם רבינו מנתם מיוני מודה בכה"ג דלת פליג תלא כיכי דכבת קידשה עלמה וכמ"ש מלשון כתוס' ומעשה תירע בתתד שבלך לתרץ רתוקה ולו בת קטנה ונתקדשה כבת ותשר כר' מנתם מיוני לקיימה כו' וכנה כתב ונתקדשה כבת כלומר מעלמה ולא שקדשה תמה תלא דמ"מ קשה לומר כן שברי ר"ת תלק עליו וכביה רתי' מדברי רבינו משום דמספקא לן תם תב סתם ניתת ליה בתתי שתתקדש בתו למי שתרלה תבל גבי בן לת תמרינן דדוקא גבי תב בקידושי בתו תיכא למימר ניתת ליה בבעל כל דכו משום דטב למיתב טן דו ופלוגתייהו דכולי תמורתי דליכא למיקס מלה דמילתא תין לו לדיין תלא מה שעיניו רואות. ומבשתא ים ללמוד ק"ו תפילו בת קטנה שמתקדשת לעלמה תנו מושטין שמא נתרלה כתב תף כי תינה תכמה כ"ם זתת

ונתתי תת לבי לתקור בדברי רבינו כמרדכי דלכתורה כניתו בשו"ת מהרי"ק דתב מקדש תשה לבנו קטן מדין זכיה דבר תורה משום דזכין לתדם שלא בפניו ומה שתמרו תין תישות לקטן לת תמרו תלא שתתין תין יכולין

לקדש בעלמן אבל זכיה יש ועיין שו"ת נו"י ח"ע סי' ס"ג ס"ד מה שהרין בדברי ריב"ב כנ"ל ובאבנ"מ ח"ע סי' ו' בניה חש' מהרי"ע סי' מ"כ שהקשה הריב"ב כנ"ל ועיין ספרינו משנה הלכות ח"ג סי' קפ"ג-קפ"ד בהריכות ביאור דברי הריב"ב כנ"ל ועיין עוד חי' הרי"ם ובכמה מהרונים שפלפלו בזה. ולפ"ז י"ל דאת המרדכי נמי מכ"פ בנאו כן הוא כלומר דאפילו ניחא בנגו לא אמרינן דזכין לאדם שלא אקנו לו קידושין כלל או שאין זה לו זכיה שהרי נאחייב בשאר כסות ועונה אבל בנאו כיון דבשעל כל דהו ניאח ליה הוי"ל זכיה בקידושיה ובפרט שהאם מזכה ליה הכסף וס"ל דהכ"ג לכ"ע זכין לאדם שלא בפניו. תיברא דלפ"ז לכאורה הוי"ל קידושי דאורייתא ממש ול"ע מכ"פ דברי המרדכי הם ביאה אדשה ולדאתו מיהו דוקא אדם אני ובניה ביאו ריקם ועוד תנאים בזה ודו"ק.

ואשר נלפענ"ד עוד בדברי רבינו לפמ"ש רש"י דף מ"ו ע"א ד"ה כותל ונעשה בה מעשה יאומה במחלוקת רב כוגא ורב ירמיה בקטנה שנאקדשה שלא לדעת אביה וניסא שלא לדעת אביה רב כוגא אמר חוכלת בתרומה ואמר רבא מ"ע דר"ה כותל ונעשה בה מעשה יאומה בחיי בעל ופרש"י בחייו קידשה ובשיאה עלמה בעלו היא יאומה וכוח ראה ושאק או האקיר זכות שים לו בה או שאיקאו כבודאה ע"כ. ויש לדקדק בכוונת או האקיר רשות שים לו בה דמה בכך שהאקיר כרשות שים לו בה הא אכתי לא אקנו אכמים קידושין לקטנה ואף שהאקיר כוח זכותו כיון שלא אקנו לה קדושין גם היא אין לה זכות לקדש את עלמה כיון שלא אקנו קידושין לקטנה בחיי אביה ואאתי מכני קידושין אם הייגו יודעים בבירור שהאקיר זכותו ואקשה לרב כוגא וכמו בקטן לא מכני אם קידש בבל חופן. ובשלמא בקדשה עלמה ונאחלה בעל ניאח דאקודשת מדר' יוסי בר יהודה כמ"ש לעיל אאר לה אביה לאו ובקבלי קידושיך אקודשת והכ"נ הגם שלא אמר לה אבל נאחלה הוי"ל כאמר לה ועיין ריטב"א דאכ"ע מכני כאן נאחלה אבל לפמ"ש רש"י דאשום שהאקיר זכותו שים לו בה כוח אאי מכני האקר זכות לעניין קידושיה כיון שאין לה יד לקדש עלמה ואביה לא נאן לה רשות שלא האקיר זכותו.

ונראה יסוד הדברים שאידש לן רש"י דאברי בלאו הכי אקשה כיון דאב יש לו זכות במעשה ידיה ובכסף קידושיה ובאיך יכולה בקטנה לקדש עלמה וגם לאכמים לאקן קידושין לה ולהפקיע ממנו כל הזכותים האלו והגם כי אמרינן האקר ד"ד האקר לאו בבל אקום ובפרט אקום שלא מעשה שלא בכוגן לא אמרינן האקר ד"ד כמ"ש זה גיטין ל"ו והאאכתי בזה בבמה אקומות ולא דמי היכא שאת בחב שאקנו לה קידושין דהאם ליכא מי שנועלים בימנו דבר כיון שאין לאום אדם עוד זכותים עליה אבל בחיי בחב גזל הוא, ושפיר אין בידה לקדש עלמה ולא אקנו אכמים קידושין לקטנה.

איברא דיש לאקור בבא גופה למה נאנה אורה זכות בבא לחב יותר מבבן דבנו לאו בידו לקדש אלא באו ובקרא בעוריה בית אביה בחיב ויל לפמ"ש דאיש אלווה על פ"ו ולא בחשב דבאיב ובבשב איש דרבו לבבש ולא בחשב ובין דאיש דרבו לבבש אא בחשב לריבה בחשב שאירה אחים שדרבו לבבש ועל בחב באיב לשארה ואם שאחב אאריגן לו רבו גדולים שגדלאם ואם הוא בא בבן אא אביה בית אאלאת ובין דבאורה חייבו לשארה נאנה לו באורה זכות בה לאעשה ידיה ובסף קידושיה שאז יקדשה לאי שיאאנה ויאן לה שוא אחר בותיה ולא אביה בא ישראל הפקר ח"ו ואכ"ע היגו יכול לגרשה בל זאן שאשלאה ואוזרת שלא יהבגו בה אנבג הפקר עיין ראב"ם ולפ"ז כ"ז שהבא אאת יד אביה אין לה קידושין אדשה ואעלאה שהרי אביה חייב בשאירה ובאיקונה ולהשיאה לאיש כדבאיב אגו בנותיבם לאנשים אבל ביאומה שאין לה אי שיאאנה א"כ ב"ד אביבם של יאומים הם ואקנו לה קידושין אשום שלא יהו בנות ישראל בהפקר ח"ו ובאיגה בשאין לה אב אבל יש לה ח"ח לה לקדש את עלמה מפני זכות אמונות שים לו לאב עליה.

והנה בגמ' בחובות מ"ח וק"ז אי שהלך למדינת הים ואשאו אובעת אזונות ב"ד יורדין לנכסיו וזנין את אשאו ועיין אפרשים שם וראב"ם פי"ב אכ"ת כי"ז ובאשנה הלכות בחובות סי' קל"ט ופשוט בין דאייב אדם באזונות אשאו ב"ד יורדין לנכסיו ולא אם היה כאן לולי לא היו אניחין לירד לנכסיו אחאת טענת שים לו א"א בין דהלך לאדש"י יורדין לנכסיו או אחאת קנס או אדינה שהיא טוענת ברי אגיע לי אזונות, ואעשה היא בנות קטנות והם בלי אב והגם הפקר לבל ואין אי שיאאור עליהם אלהיותן הפקר שהוא בחיוב על בחב והשם טוענת ברולה להשיאה שלא אהני הפקר לא גרע אאלו אחיה לב"ד וטוענת שהלך בעלה למדש"י והניח את בתו הפקר ואשום זכות ממון שנאנה לו האורה בשכר שאירתו היגה יכולה לקדש את בתה להגון לה שיאאור עליה בב"ג ב"ד אפקיעין זכות ממון שים לו בה ואפקירין לוותו זכות ואטעם שהות שלא בבוגן שהניח בת קטנה בלי שאירה שים עליו חיוב שאירה וכיון שעשה שלא בבוגן עשו אאו שלא בבוגן והפקירו אאונו וזכותו שים לו בה וא"כ נעשית לה יאומה בחיי בחב וכאו בניאשת ונאגרשה אפילו אביה קיים אין לו עוד רשות בה לקדשה והיא יכולה לקדש עלמה לשני

אפילו בחיי כתב ככ"ג בכלך למדכ"י כיון שעשה שלח כהונן וכניח בתו בקטנה בפקר בלי שמירה עשו עמו שלח כהונן ובפקיעו זכות ממונות שים לו בה וממילא יכולה לקדש עלמה למי שיעמר אותה ולא תביה בת ישרחל בפקר.

עוד יש לומר קלח לפמ"ש (בזיר י"ב) דמי שעשה שליח לקדש לו אשה ומת בדרך נאסר בכל בנשים שבעולם ובמפרשים שם שקו"ט אמאי נאסר בכל בנשים ולא אזלינן בתר רובא ופי' דמשום קנסא הוא דקנסו אותו ולכאורה בכ"ג אי נימא דאין ביד בית לקדש אף בתו וכתב כלך למדכ"י נמלא אסורה עולמית לקדש עלמה שמא קידש לה אביה בדרך בעודה קטנה ופ"כ דבבוגרה כ"ע מודי דיכולה לקדש עלמה ופ"ז לא פליג רבינו מנחם מיוני דשמא קידש לה אחרינן ח"כ מכ"ע נמי עשה שלח כהונן לבנן אף בתו ודו"ק.

שוב נזכרתי משו"ת אשב"ן ח"ב סי' פ"ו שנשאל בנידון כעין דידן וז"ל שאלת קטנה שנשביה לבין בעכו"ם זה ל"ו שנים ופדיתם אותה ויש ביניכם אחה ויש רוצה להנשא אם יש לאוש שמא קדשה אביה בעודה קטנה כי רחיתי בין בפרשים ז"ל ובמחברים מחלוקת בזה בקטנה שהלך אביה למדינת היש כו' אשו' בחוס' החירוב וכו' ואע"ג דבנמ' חליה טעמא משום דחזקה שליח עושה שליחותו לא קשיא שזה הוא טעם לקנסא דקנסוהו דכיון דחזקה שליח עושה שליחותו לא היה לו לומר קדש לי אשה אחת כו' וגם ברמב"ן סובר כן אלא שנותן טעם אחר למה הוא אסור בכל בנשים דלאו משום קנסא אלא מדינא ואפ"ה קטנות בעלמא יש לבת אב ומת מותרות משום דאוקמינהו אחזקתייהו ובחזקות פניות בן ואין חזקה שליח מוליאתן מחזקתן וחזקה אב שמין מקלקל אח בתו דאילו קבל עליה קדושין אודיע היה מודיע לה כדי שלא תתקלקל וכן נראה בסכמת ברשב"א וכ"כ בעל המיטור בכל' מיאון ומ"מ בין שביה משום קנסא בין שביה משום איסור מכולן נלמד שאין לאסור קטנה שהלך אביה למדכ"י כו' כיון דלא חיישינן לשמא קידש וכן נראה בסכמת ברא"ם ז"ל בפ"ב דקידושין וברמב"ן ז"ל חוכך להחמיר אם כתב הוא אי וכו' ומלשון שאלתך נראה שהיא גדולה ות"כ. כיון דליכא למיחש לשמא יקדש (כלומר שיטת ברי"ף מיוני) מותרת היא אפילו להמחמירין ע"ש ודו"ק.

ומה מדויק בזה לשון השאילתות בניאו בתום' וזו שהלך אביה למדכ"י כרי היא שיאומה משום הפקר ולשון משום הפקר אין לו ביאור ולכאו"ל אאי שפיר לומר שהניח אותה אביה בלי שמירה ויצאנו בה מנהג הפקר ולכן הפקיעו זכותו והפקירו זכות כתב שים לו בה ושפיר יכולה לקדש עלמה וכדעת רש"י לרב כונא.

ובזה יש ליישב נמי קושית רבינו מנחם מיוני דלא חיישינן שמא יקדשה אביה לאיש אחר דכיון דהפקיעו חכמים והפקירו זכות שים לו בנתה ושמא כבר קידש לה חיישינן אלא יקדש לאח"כ ולאחר שהפקירו זכותו שוב אין ביד לקדשה ואין לו עוד זכותין לאחר שקדשה עלמה, ובזה יש להבין נמי מה שכתב רבינו בבכ"ג וכמה דגדלה גדלי נשותין דילה בבדה וכד אחת אב לא לריך לקדושה ול"ב דכיון דאחי בעודה קטנה אמאי לא יקדש קדושי ודאי ולכ"ל אחי שפיר דכיון דהפקיעו זכותו ממנה ע"י הפקר ב"ד א"כ אין לו עוד אלא ממון בה וא"ל לקדש שניה.

עוד רגע אדבר מה שנלפענ"ד בס"ד לפ"ז דבר אדם ליתן טעם דקטנה שקדשה עלמה די לה בגיטון ומותרת לינשא לאחר שמיאנה אפילו לאביו של בעל זה או לאחיו ולכאורה כיון דאקנו לה קידושין אאי בעל זה במיאון ומב"ע מדרבנן נאסור אותה כמו בכל קידושין דרבנן דאסורה לקרובים. וכנראה דהנה ידוע דבקדושי אשה יש שני קניינים קנין ממון וקנין איסור שהוא איסור קדושה והקדש מיין חום' קידושין דף ג' ע"ב ד"ה דאסר לה כו' דגבי אשה כמה שמיאדה לו כיון נאסרת והאריכתי בזה בס"ד והנה כתב בזוכה בבתו בקדושיה הוא בכסף קידושין שזכתה לו תורה ויש לו גם כח לאסרה אב"ע דכיון שכיון בשותו כרי בידו לקדשה והזמנתו ואיסורו כרי הוא כהזמנתה ודעתו כדעתה והוא עומד בחריקתה ובמקומה ואין זה ככבר ועליה שאמרו בס אחות' דלא שייך למימר ככי דהכי דעת כתב אוסרה ודו"ק כיעב בזה.

ומעתה כמקדש אח בתו והוא אי כרי יש כאן ג' מיניים קבלת בכסף קידושין שהוא קנין כסף והכנת והזמנת ביאור שכתב מיאד אותה לו ועל זה אל קדושת באיסור שדעתו כדעתה אבל ביאומה שמא אביה אף שתקנו לה חז"ל קידושין מדרבנן אבל בקידושין אין אלא קנין בספי שתוכל לקבל בסף קידושין ואבי' מקודשת לו ע"י עלמה או אמה ואחיה שזכו לבם אבל חכמים אע"פ שאין לה יד בעלמה זכו לה אבל קנין בסף שהוא ממונות אבל בקנין בשני שהוא בהזמנה ובאיסור שאל בקנין איסות כיון דקטנה היא ח"ש לבם לאקן דקטן לאו בר קבולי אקנת חז"ל הוא ואין לה דעת ולאו בת יאוד היא שתוכל ליאד עלמה ולהקנות עלמה באיסור איסות בעת מלד האשה דאין בקדשה בקדש ולכן בקטנה שנאקדשה אאקנת ב"ד אין לה אלא קנין בסף ולא קנין איסור

ומיעוט וכיון דליכא כה קנין חיסור ומיעוט לא לריכה גט להחירה מחיעוט ודי לה במיתון שממתנת בו ויוצאת דל"ל לה דין גזל ולא חיסור וכתי שנתן במעות כיון שמיתה בו כניח מעוחיו על קרן כלבי שידע שתין בידה ובכתה לחסור עלמה על כל כעולם כולו ולכחיר עלמו לו וכיון שלא נחסרה על שום חדם מלד חיסור חיעוט וקדושה חם מיתה מוחרת חפילו לחביה וקלת דמיון מחמה מבריה דקנה חדון בכסף ומייעדה לבנו כיון דלא קנחה רק נדין ממון שבה כל"ל לף דכסף זה נעשה כסף קידושין למפרע כשמייעדה מ"מ כיון דחם לא ייעדה חין כחן חלא קנין ממון בה מוחרת לבנו חו לעלמו כל"ל בקדושי קטנה וכשחגדל ויביה לה דעת יגדלו קדושיה עמה ותחסר עלמה על כל כעולם בחיסור חיעוט ותביה מוחרת לו ככל הנשים בעולם ובבן כי הוא דבר עמוק ותדש.

ובמ"ש בלפענ"ד לחת טעם נמי למה חם כוליחה בגט מסורה לקרובים ומ"ש גט ממיתון ודברי רז"ל יחומין בזה שמא יחליפו ולכנ"ל יש להוסיף טעם לפמ"ש כרמב"ם בפ"ב מסובה קטנה שיוחה לרצונה חע"פ שנחסרה על בעלה חיוה ובברגת וכתב עליו כרחב"ד פחוי קטנה חוגם הוא ולמה נחסרה וכבר כתרבנו בס"ד דודחי קטנה יש לה רצון חלא שדעתה ורצונה הוא קלוש וע"י פחוי היא נחפחית לעשות נגד רצונה וזכו חוגם וז"ש הרמב"ם קטנה שזוחה לרצונה כלומר בלא שום פיחוי חלא לרצונה שיוחה ודאי זה הוא רצון גמור ונחסרה על בעלה ובא דבקשה כרחב"ד פיחוי קטנה חוגם הוא לחת וגם הרמב"ם מודה לה ובתרבתי בזה בס"ד בבמה מקומות. ולפ"ז י"ל דבא דקטנה שמיתה בה נחסרה לקרובים שברי רחינו שלא מרצונה ביתה חלא שברי מיתה בו ובימוד שלה שנחיתדה לו לא היה יחוד ממש וגילתה זה במה שמיתה בו ולכן לא נחסרה כלל בחיסור חיעוח רק קנין ממון שנפקע מיד כשמיתה חבל חם הוליחה בגט ובית לא מיתה בו נרחה דבחמת יחדה עלמה ובזמינה לו להיות חשתו ולחסור על כל בעולם ובין דקטנה ומי יש לה דעת רצון כמ"ש ובכ"פ מספק שפיר תמרינן דנחסרה עליבם. ובתרבתי עוד בזה חלא שתין בתן מקומו.

ודע דמה שבתב רבינו וקטנה דחיתיה לחביה בתדינת היס ולא בתב וקטנה שבלך חביה למדב"י חו וקטנה שחביה במדב"י נרחה דדוקא בתב דחיתיה חביה בלומר דידעינן שבוח במדב"י ולא נספק בו שמא דחלו קטנה שבלך חביה ולא ידעינן ביבן הוא ולחבד זברו בגם דלעינן ניבוחין תשתו חסורה ליגשת מ"מ לעינן בבנות י"ל בין דנחבד זברו בו"ל בדין יחומה שלב"ע מחקדשת ע"י חמה ולחיה, חלא די"ל קלת דחולי בתו שתין מיחין היחומין בנכסיו שמא יבא ולין מחירין חת תשתו ולין מתחבלין עליו חפשר לעינין לקדש קטנה נמי בן ול"ע, ורחשון נרחה דקטנה מוחרת ליגשת בין שתין שבר לחביה מוקמינן לה לחזקתה בין שביתה פנוי' בשנולדה ולא מלינו ולא שמעו שחיתרע חזקת פנוי' שלה רק בתה שתנתו מספקים שמא קדשה חביה ולבן בל זמן בים לספק בחביה מספקינן, חבל בין שחביה נעלם מחתו מוקמינן חת בתה לחזקת פנוי' שלה דודחי לא קדשה.

ותנם דלבחורה בוי בתן תרתי דסתרי דלגבי נכסים תין מניחין לה ליבנס ולפי' היא יורשת ובגון שביתה בת יחידה. מ"מ בטעם שתין מניחין לה ליבנס בנכסין בית מלד חזקת חי' של בתב וחזקת ח"ח של התם ומוקמינן בל חזקה על מקומה וכל זמן שלא נתברר שנשתנה בחזקה מוקמינן לחזקה הרחשונה וכן תלכה והבן.

סליקו לח חלכות קידושין, אומר בשבחין ראינון קדישין, לרוכב בערבות ברכאין דנפישין, שסייענו לבאר מילין פתגמין סתומין וכבושין, דברי אלקים חיים בחל' קדושין, כן תעזרנו ה' אלקינו, שבתי בבית ה' בל ימי חיינו, בלתם לאבול ולשתות במדת, ולהתחיל ולסיים חלכות נדת, ברוך תגומל לחייבים טובות, עננו ממיצר ותשימני רחובות.

תשובות המדברים מענינים המובאים בפנים

סימן א

מי שאין ראוי להוליד אי חייב בפ"ו

בדבר כשחלה במי שחינו רחוי להוליד מלידה אי חייב במלוה פ"ו, ואי חייב היאך יכול לקיים המלוה.

ולפום ריכטא הנה כבר כתבנו לפ"מ דמבואר בגמ' שחין כקב"ב בא בערוניב אם בריותיו (עיין ע"ז דף ג' ע"ח) ות"ח לחייב אדם במה שחינו וכמו שח"ח לחייב אשה להיותה חיש ולקיים כל מה שחיש חייב לקיים, ומיהו י"ל דבחמת הוח חייב לקיים המלוה חלא שחין ביכלתו וכמו למשל מי שחין לו יד שחלל לענין הנחת תפילין הרי נברח בר חיובא הוח חלא שחין בידו לקיים, חלא שרחיתי מי שחמר שבחורה לח לותה לעשות אדם להוליד בניס מה שחין ביד כל אדם להוליד שברי ככל חלוי בו יתברך וכל אדם לח נלטווה חלא לעשות בשחדלות להוליד ואם חינו מוליד מ"מ קיים המלוה בבשחדלות וזה אפשר נמי במי שנולד והוא סריס שנ"כ בידו לקיים המלוה ע"י בשחדלות. ולפי שבבר כתבתי כי דבר זה ל"ע לכן נרחה להבחיק כאן מש"כ בזה.

ראיתי בשו"ת זקן אהרן ח"ח אב"ע סי' ס"ב ילח לאדם דבר אדם דאף באדם שחינו יכול לקיים המלוה ולא זכה להוליד בניס מ"מ בביחות שבטל לקיים המלוה הוה גוף מלוה וז"ל, ונרחה מדבריהם שבבינו שבביאה חינה גוף המלוה רק עיקר המלוה הוא שיהי' לו בניס ובביאה בזה חינה כי אם הבשר מלוה אבל לפע"ד ח"ח לומר כן דגוף המלוה של פ"ו הוא לידת בניס ולא הביאה דאין אפשר שחייב האורה לאדם דבר בזה שאין בידו לקיימה דאפשר של ולדות לא נאסר לבל ולאו ברשותו של אדם הוא להוליד ודוקא זבר ונקבה שיהיו בני קיימא דאטו בחיים ובמות בידו של אדם הוא ח"ו שהאורה לא חייבה לאדם כ"א שיעשה בשחדלות להוליד בניס כיינו שיעשו אשה ויבעלנה ובשחדלות בזאת גוף המלוה. ומה דקיי"ל דאם מתו הבניס לא קיים המלוה אין בבוונה דבבל בבעילות שעשה עד שחה לא קיים שום מלוה בבם אלא בבוונה בבעילה אחת שיהא בה ביאה שחינה ראויה להוליד אבל ביאה שחינה בבערה דלשיטתיבו דאינה ראויה להחעבר לא אמרינן ביה בעשה דוחה ל"ת דלא הוי בעידנא ואב"א אי לא ילדה מביאה זאת עבר על לאו דלא יהיו קדש אפי' בגמר ביאה דליבא עשה בבל אלא דבבא אמרינן ארובא דרוב נשים אתעברות וזה לענ"ד נבון בס"ד בבוונת האום' ובישוב דבריהם ז"ל.

כיון שבגמר ביאה נמי לא קיים בעשה עד שיוליד ואפי' דוקא בערבה שאינה אלא בבבר מלוה לא דמו משא"כ גמר ביאה שבות גוף המלוה יכולה לדחות ע"כ.

והנראה מחשובתו שם דמדברי האום' בללו עיקר רחיתו לסברתו בחדשה ומקושית המפרשים ז"ל עליבם אמנם לענ"ד סברת האום' בבר מילתי אמורה לייבשם מקושית האחרונים ז"ל בס"ד ולשיטתייהו אזלי. דהאום' יצמות דף נ"ב ע"ב ד"ה אינו חייב אלא ביאת מירוק בתבו דלמ"ד בערבה זו בבנסת ערבה אין רחויה להחעבר בבערבה אלא בגורק גיד שאם ביאה רחויה להחעבר לא הוה מוקמי קרא למשועי בערבה אלא שלא בדרבה ע"ב. ומשאה שפיר מיושב קושית האחרונים מה חלוק בין בערבה לגמר ביאה דשני ושני דבבערבה מאחר דאינה מחעברת ממנו ע"י ממילא לא קיים בעשה בלל וממילא לא הוה בעידנא דבל"ת דלא יהיו קדש עובר משעת בערבה בבל ביאת איסור דעובר משעה שבעיר משא"כ בבא דבעי ביאת מירוק ברחוי להחעבר וזה לא הוי עד גמר ביאה ולבן בתבו האום' דבעשה הוא בגמר ביאה. והא דקאי לי' דבגמר ביאה נמי לא קיים בעשה עד שיוליד לענ"ד לא קאה מידי דאדרבה דא"ב גדולה מזו כי' לו לבקשות דאפי' משהוליד נמי מדיין לא קיים בעשה עד שיהי' לו בן ובת ואפי' יהי' לו בן ובת מדיין לא קיים דילמא ימותו בחייו או דילמא חבא אילונית ולא קיים המלוה.

אמנם לענ"ד י"ל דודאי מיד שבעל ביאה ברחוי להוליד ועי"י מחחיל להחרקס כולד מאז שפיר בבר מקרי קיים המלוה דאם לא יעשה עוד שום פעולה מבאן ולהלן אחקיים המלוה וחלד כולד וממילא מקרי בזה קיים בעשה ובאמת דמשך המלוה נמשבת עד זמן שיהיה בניס לבניס אבל מיד בשבעל בעילה בזו שע"י חלד ולד של קיימא קיים המלוה לענין דין שאבת עשה דל"ת ובבני בניס בם רק לבדר בדבר למפרע דבבר קיים המלוה ואין זה נבנס בבלל בריבה כמובן דאלו סמכינן אדובא ורוב אתעברות בזרע של קיימא ומיעוט מפילות אמנם כ"ז בביאה ברחויה להוליד אבל ביאה שאינה רחויה להוליד באין ידאב בעשה דלא יהי' קדש ולבן בבערה דלשיטתיבו דאינה רחויה להחעבר לא אמרינן ביה בעשה דוחה ל"ת דלא הוי בעידנא ואב"א אי לא ילדה מביאה זאת עבר על לאו דלא יהי' קדש אפי' בגמר ביאה דליבא עשה בלל אלא דבבא אמרינן ארובא דרוב נשים אתעברות וזה לענ"ד נבון בס"ד בבוונת האום' ובישוב דבריהם ז"ל.

ומעתה יש לדחות נמי רחיחו ז"ל מה שכתב הרי"ף והרמב"ם והרא"ש ג"כ סוברים דכניסה היא גוף המלוה מדכתבו בירושלמי יבמות פ"ב שבנו ממזר קיים מלות פ"ו והרי"ף והרמב"ם והרא"ש בשמיעו להירו' וכתב הרי"ף תלוזי בבכורות פ"ח דמס"ד בשמיעתו משום דסברי דבלמת חיגו יולא בממזר דהוי מלוה בכתה בעבירה (ועיין מ"מ מלוה ו' זכה) ואי יימא דהמלוה הם בניגים וכניסה חיגה כ"ת בכסף מלוה מאי מכב"ע שיך כאן הא ידוע מה שכתב בשעה"מ בלכות לולב דמכב"ע לא הוה אלא אם בשעת מלוה עשה ומי עבירה וכו' ע"ש אמנם אי יימא דכניסה הוי מלוה אע"ג דכתה בעבירה כיון דהמלוה הם בניגים וכניסה חיגה כ"ת בכסף מלוה מאי מכב"ע שיך כאן הא ידוע מה שכתב בשעה"מ בלכות לולב דמכב"ע לא הוה אלא אם בשעת מלוה עשה ומי עבירה וכו' ע"ש אמנם אי יימא דכניסה הוי מלוה ו' זכה) ואי יימא דהמלוה הם בניגים וכניסה חיגה כ"ת בכסף מלוה מאי מכב"ע שיך כאן הא ידוע מה שכתב בשעה"מ בלכות לולב דמכב"ע לא הוה אלא אם בשעת מלוה עשה ומי עבירה וכו' ע"ש אמנם אי יימא דכניסה הוי מלוה אע"ג דכתה בעבירה כיון

כקנ"כ בעולמו דמי שיבעול אשה כרחויה לילד יוליד ע"פ רוב וכ"ג נידו הוא דכולכין אחר הרוב ואפי' ממזר דכי' מן כרחוי שלא תלד כמו שאמרו בגמ' ע"ז כקנ"כ לר לו צורך משום דעולם כמנהגו נוהג וגם זה הוא כן דמנהג העולם כן הוא והטעם מחייבו וכ"ג קרינן בידו הוא.

וגדולה מזו כתב בריב"ס סימן שע"ב דאפי' מחלה זכריים ומחלה נקיבות הוא ודאי ובכהרח כי כן יסד מלכו של עולם לקיום המין ועיין מהר"ם בן חביב שורש ח' פי' לדבריו ז"ל ובצ"ח שער רוב וחזקה ס"ק ח' כאריך ג"כ לפרש דבריו ובספרי משנה הלכות במדור התשובות ח"א סי' מ' כאריכתי ברבה בדבריו בס"ד. ולמנ"ד זה דומה ממש למה שלותה לנו בתורה ליקח אחרוג וגולב בסוכות וכי יאמר שאין זה בידו שיוליח בארץ אין ועליו אחרוג ובאיך מייבב אותנו בתורה בדבר שאינו בידינו ובאי' פשוט דכך טבע הקנ"כ בעולמו שלעולם יבי' אחרוג בארץ אם יזרע בו זרע אחרוג ועליו לעשות ולקיים. וגם בעיקר הביאה נמי י"ל דבאיך מייבב אותנו בתורה לאנו בידינו הוא והלא לריך לזה משה ואם לא תרלה בהשב ובפרט שבית אינב מלווה ח"ו כיון דכך מחייב בטבע שבוטבע ויותר ממה שבאים רולה ליעשה בהשב רולה ליעשה ע"ז סמכב בתורה ומייבב אותנו ע"ז בכ"ג כן.

ובזה אתי לי שפיר דברי בגמר' יבמות ס"ד שבב שמב עשר שנים ולא ילדה יוליח שמא לא זכה לבנות בימנה ובקשו דילמא אינו דלא זכיה ומשני אינו כיון דלא מפקדה אפ"ו לא מעינשה ולכאורה מאי קאמר דזה הוא עונש דילמא משום דמפתח של ולדות הוא דלא נמסר לו ואמאי תולין בעונש ולפי מה שכתבתי אתי שפיר דודאי מטבע העולם הוא שאלך שכך טבע בקנ"כ בעולמו אם לא שהוא אקר מטבעו להוליד ואינו יכול ולא"כ אכי מטבעו להוליד ובידו הוא ומדאזינן דלא ילד אמרינן ודאי עונש הוא לו מן השמים שמאפכים אללו בטבע ולגבה לא שייך זה דמי שלא אלווה לא שייך ביה עונש ובספרי משנה הלכות בתובות סי' ע"ו וע"ז ופ"ח באריכתי בזה בס"ד. אינרא דמדברי הגמ' ראי' ברורה דהבנים הוי אלווה דאל"כ מה זה שאמרו אינו דמפקד אפ"ו מיעבש ואי נימא דקיים בביאתו א"כ ליה כאן עונש לו יותר מלאשה א"ו דהאלווה הבנים.

שוב ראיתי בנודע ביהודה אהדורא קמא אה"ע סי' ו' בשאלה מי שעשה פל"ד בקטנותו אי אותר לדור עם אשתו ובדב אדרבה רלה לאדש בדעת בגאון ז"ל וגדולה אזו דאף אי אאינו ראוי להוליד ואין כאן אלות פ"ו א"א לבעת יליף בו ובאב עליו בנוב"י וז"ל וכנה נמה שאשב בדב אדרבה יליף שייך גם נמי שאינו ראוי להוליד זה עשות וכי ניים ושביב בדב אמר להה מילתא ואף שבדב דב גוברי' א"א בהא עשה וגרמה לו עשות זו שראה בדברי האוס' שאף כיבא דלא שייך עשה דפ"ו א"א לבעת יליף אפילו במקום שאינו אקיים עשה פ"ו עיין בדבריבם גיטין דף א"ח ע"א בד"ב ליטא שפאה וכו' ומזה ראה בדב בנ"ל שאם כי' מותר לו ליקח שפאה כי' אקיים שבת אף שאינו אקיים פ"ו ואמנם זה שגגה דשם עכ"פ מוליד ומרבה יצוצו של עולם ואף שאינו אקיים פ"ו שיאן כיאוס נקרא אחריו א"א אקיים שבת שיצוב העולם אתרבה אצל שיך יעלה על הדעת שמי שאינו מוליד כלל שיכי' שייך בו לבעת יליף זה לא יאקבל על הדעת ובדבר אפורש לכיפוך דאפילו בנוטה זקנה או אקרה ליכא שבת וכו' ואמנם אעפ"כ אלוה לאזור אחר כיאר כדי שלא יעמוד בלא אשה ויבא תמיד לידי כרהור עבירה ע"כ.

הדי לן בדור מילל דעת בנוב"י ז"ל דכיכי דאינו ראוי להוליד ליא בה שום אלוה גם בביאה ואלה בכל בהולדה ואי נימא דבביאה גופה ליכא אלוה אע"פ אדיין יש בו אלוה של ביאה בפל"ד ג"כ דכרי אע"פ הוא בועל ומה לו שאינו מוליד וכי בידו הוא ואי"כ כיאר גמור הוא לדור עמה ח"ו דעיקר באלוה הם הבנים ובביאה הוי רק בבשר אלוה כיכי דלא מוליד ובביאה שממנה אתעברת ודאי זה הוא עיקר אלוה.

עוד נראה לענ"ד בעין ראיה ממלחמות יבמות ס"ג בבא בבא דרב אתנא בא"ד וז"ל אפילו בכי ליכא למיפשט דשמואל פליג אדרב אתנא אלא דשמואל לא נחית לפיסקא דרב אתנא ומשום בכי אמר אע"פ שים לו כאה בנים ואינו בא לרבות בנים אסור לו לעמוד בלא אשה נפקא מינה לר' יהושע שאפי' כי' עקור לו שאינו יורה בחץ אסור לו לעמוד בלא אשה אע"פ שאינו מייב בלל בפ"ו וכו' ע"ש ובאה מדבתב דמי שהוא עקר לו שאינו יורה בחץ אינו מייב בלל בפ"ו משמע מזה דבני דאינם רואים להוליד בא"א פטורין אפ"ו ובשא"א בהבייאה אינה גוף בעלה דאי נימא דהוי גוף בעלה א"כ מי שאינו יורה בחץ ובדומה אע"פ שאינו מוליד מ"מ כרי משאדל בעלה גופה הוי ובביאה אלוה ואמאי פטור אפ"ו בלא ודאי דאין בביאה אלוה.

ובעיקר קושית באחרונים ז"ל למה בשמיטו בפוסקים בריא"ף וברמב"ם וברא"ם בא בירושלמי דבמזר נמי אקיים פ"ו כי' נלע"ד לומר דבאן לא שייך לומר משה דוחה לא תעשה אדר"ם לקיים דאמר במנחות מ' ע"א וביבמות כ' ע"ב ובשבת קל"ג בל אקום שאחה אולא עשה ולא תעשה אם אחה יכול לקיים שניהם

מועד ואם לאו יבא עשה וידחה לא תעשה וכרמב"ם פ"ג מכ' ציצית כ"ו כתב ומכ כוא לעשות חוטי למר בכסות של פשתן וכו' בדין כוא שיכא מוכר שכשעטנז מוכר לעטין ציצית וכו' ומפני מה אין עוטין כן מפני שאפשר לעשות הלבן שלא ממינה וכל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם יכול לאתה לקיים שניהם הרי מועד ואם לאו יבא עשה וידחה את לא תעשה וכאן אפשר לקיים את שאיכן ע"כ עיין כ"מ שם מה שכתריך והרח"ם בהלכות קטנות הלכות ציצית סי' י"ז כתריך בדברים ועיין בעור וב"י חו"מ סי' ע' ובאחרונים שם וא"כ יש לומר ככי נמי דאיכא עשה ולא תעשה ואפשר לקיים שניהם לא דמי כעשה הלא תעשה וממילא לא קיים המלוה ולכן השמיעוכו הפוסקים מהלכתא וד"ק בזה.

או נמי יש לומר כפי מה שכתבו התוס' כתובות דף מ' ע"א ד"ה ניתי עשה דממעט תשה שאינה רשוי' לו דהא אי אמרה לא בעינא לי' מי איכא לעשה כלל הלכך לא חשיב עשה ודאי לא תעשה וכתבו ומ"מ ס"ד דפריך השתא היכי דאמרה בעינא לי' ליתי עשה ולידחי לא תעשה ומסיק דאפי' אמרה בעינא לי' לא חשיב עשה דלא דמי למילה בלרעת ע"ש. ובתוס' שם ד"ה כגון מילה בלערת כתבו ות"ת והא כלאים בציצית אפשר לקיים שניהם שיעשה בעליה למר מוטין של למר ואומר ר"י דבעליה של פשתן אי"ת לקיים שניהם וכו' וזה אין לנו לומר שיכא אסור ללבוש עליה של פשתן משום דאפשר בשל למר דאין זה תשוב אפשר וכו' ע"ש ורמז עליהם הכ"מ בפ"ג מכלי ציצית ע"ש וכ"ז לא דמי לדידן וממילא הכי לא אמרינן אאי עשה ודאי לא תעשה וממילא לא קיים פ"ו בכה"ג. או יאמר דדבר הבא באיסור לא רצו להשמיענו וכמה פעמים מצינו כן בימות ועוד בכמה מקומות ועוד יש לא-לוה מילין.

סימן ב

בזמן הזה אם לא ילדה אשתו מתי מותר לגרש

עוד כתב הזקן אאכן בתוספה בשם תשובת מציב דבר לכאיר למי שלא שהה עם אשתו יותר משש שניס וכתב דגבול דעשר שניס המוזכר במשנה היינו דוקא כשהות אינו מבקש לא לגרש ולא לישא אארת אבל אם כוא מבקש עכה שיצא בא בניס ודאי שאין לורך גדול מזה ואין לדאותו שמא תועלנה לו עשר שניס אלא שמסיים שא"כ אין לדבר סוף ומיד שלא תוליד יבא השבל לבקש להאיריו אבל כל זה לא שייך באם עמדה מלדת דזה אין לריך לכלל לגבול דעשר שניס וזה כי' נ"ל לסאור גם טעמה שני' של כת"ר שכביא בשם כב"י בם' קנ"ד שמעולם לא שמעו ולא ראינו שב"ד נזקקין לכוף ולכוליא בשה אאר עשר שניס אף אם אין לה בניס וכ"כ כרמ"א (סי"א סי' ג') י"ל נמי דקאי על דין כם"ם דהיינו כשהשבל אינו רולה לא לגרש ולא ליבא אארת וכו' אבל אם כשבל מבקש לגרשה ואאשה רולה לא תגרש וכאשה אינה רולה לקבל גט ודאי שמאוייבים אנו לבוא לעזרתו להאיר לו אשה אארת וכו' ע"ש.

והנה אף שאין מציבין את האר"י אאר מותו מ"מ לענ"ד דבריו הקדושים נ"ע דלענ"ד ודאי אפי' אי נצי השבל לגרשה אפ"ה אין שומעין לו בתוך עשר והנה גוף שו"ת מציב דבר אין לי לעיין בעצמו מ"מ כפי הנראה כתב כן דמדין משנה נגע בה וכיון דעאה יש לנו ארס דר"ג שלא לגרש בע"כ ודאי דאסור לגרש בע"כ אפי' להשבל דאין נ"מ בין אים לאשה בזה ומדנאנו אכמים שיעור עשר שניס לשניהם נאנו ומאלקואם היא דוקא לאאר עשר דהא עיקר אקנאת ר"ג ז"ל שלא לגרש בע"כ היאה היכי דהשבל רלה לגרש בע"כ וכן הדבר מפורש בהגהה מרדכי יבמות סי' קי"כ וז"ל ומאקנאת רבינו גרשום ואילך שאקן שלא לגרש אשה בשל כראה לריך עיון אם יש לגרש בע"כ בשאה עשר שניס ואאר"י פסק לגרש ועיין באלפסי. ע"כ. כרי לן להדיא דמסאפק אפי' אי השבל רולה לגרש לאאר עשר מאאר דאיא לן מרס דר"ג אמנס באוך עשר פשיטא לי' דלא מלי מגרש דאל"כ עדיפא מיני' כי' לי' לאיבעי וזה פשוט. וכן משמע עוד שם בסמוך מאש' רבינו גרשום מאה"ג בנים ואשה שעמדו יאד ה' שניס ולא כיו להן בניס ולא ראאה באשה דם כי אם לפרקים וכאים מציב עמה הנה גבורת אנשים לי למה אינך מאשברת ואשה אמרה לאת כדבר וגם אני סבורה הייתי להיות מאשברת ואפשר שמזלך גרס השיב רבינו גרשום מ"כ כאים כזה יש אה עד עשר שניס ואם לא אלד יולידו ויתן כאובה ע"כ. והנה הכא ודאי כאים רולה לגרשה כמו שכתב והאים מציב עמה למה אינך מאשברת ואפ"ה השיב לו רגמ"ה שאין לו לגרש עד עשר שניס ומי לנו גדול להעיד בזה אם לא רבינו גרשום שהוא בעל השאה שהוא המאירים שלא לגרש והוא ז"ל השיב שלא לגרש אף שאין לו בניס והוא טוען אני רולה בניס אפ"ה אסור לו לגרשה קודם עשר.

עוד נראה מדברי האש' בזאת דאפי' אין השאה רולה דם והוא סימן שאינה בת בניס אפ"ה אינו יכול לגרשה קודם עשר שניס בע"כ דאין כדם מסמני אילוניא ואפ"ה בודאי אכי נמי אף שאשאה היאה בת מ"ה שניס מ"מ מנלן דלא אלד עוד וכמה נשים יולדות עד אמשים

ולי"כ גם מטעם זה לפע"ד ל"ל להחירה כיון דכבר היה בת מרבעים וחמש עד שלא יסבה עמה עשר שנים ודו"ק בזה כי זה לפע"ד ברור מחשובה זאת. והרמ"ם ז"ל בפ' הבא על יבמתו כתב בשם יש מחרלים שאם הבעל טוען ברית שאינה רחוי' לילד כגון פולטת ס"ז לפי' בתוך עשר חלה שלא בכוונה אם לא שהיה טוענת שאינו יורה כאן ומהרח"ם ז"ל חולק עליו הובאו דבריו בכנה"ג ובספרי משנה הלכות סי' ע"ו בהאחי דבריהם ז"ל ע"ש.

ונראה מדברי הרמ"ם ז"ל דיש סוברים דאפילו כה"ג שטוען ברי שאינה רחויה לילד אפ"ה לא חלה בתוך עשר אף שהבעל רואה לגרשה ואפי' לדעת כיש מחרלים דיכול לגרשה בתוך עשר בטענת ודאי שאינה רחוי' לילד מ"מ בעי דוקא טענה כגון פולטת ס"ז דגרשה דממנה הוא ואפ"ה היכי דהיה מכחשו ועוטנת שהוא אינו יורה כאן וממנו הוא נאמנת ואין כופין לאהב לקבל גט ולי"כ עלתה לן נמי דאיה ברורה מדברי הרמ"ם כללו דאף במקום שהבעל רואה לגרשה בטענת בנים אפ"ה אינו יכול לגרשה בגו עשר אם לא כשטוען ודאי ממנה הוא והכי לא טען ודאי דפולטת ס"ז וזה לע"ד ג"כ נכון.

ובתשו' מהר"ם פדוואה סי' י"ג כתב וז"ל וכן בתשו' הרשב"א שהוא רבי שמעון בן מצרשם בסי' ר"פ שנשאל במי שנשבה אם אשתו עשר שנים ולא ילדה כתב גם הוא שר"ג לא תקן במקום מלוה הן ליטא אחרת הן לגרשה בע"כ וכן בנמוקי יוסף בפ' הבא על יבמתו אלא דין זה כתב וז"ל ואם שהתה י' שנים ולא נתעברה יוליח ויתן כתובה לו יטא אחרת כדאמרינן לעיל ואפ"י שהתרים ר' שמעון ז"ל בישיבת כמה חכמים שלא יטא אדם אשה על אשתו בכי הא לא תיקן רבינו ז"ל וכו' ואמנם נראה שהמחבר עלמו שהוא בעל הנימוק חולק על זה שכתב בתחילה וז"ל ולאותם שקבלו חרם ר"ג שלא ליטא אשה אחרת על אשתו השתא נמי אינו יכול דעת המחבר ע"כ ואח"כ מביא דעת הריטב"א הנ"ל ח"כ נראה שחולק ע"כ הרי נמי שכתבו דנחלקו בזה דאין לגרש בע"כ אפי' בתוך י' ואפי' לאחר י' נמי נראה דנחלקו. ועיין בס' בית מאיר סי' קנ"ד סק"י.

.

עוד אני אומר לפי דעת מהרש"ל בתש' סי' ל"ג בגמר' דשלחי נדרים בקושית התוס' דעשאה אני לך למשנה אחרונה אמאי לא מהימנת הא שוי' אנפשי' אחיכא דאיסורא כדאמרינן בקידושין פר' כאומר וכו' ואי' הר"ח דלא מלינו שיהא אסורה ליטא לכהן דוודאי הוא מוזכר עליה אבל היא אינה מוזכרת עליו לכך גם לדבריה אינה אסורה בו וקשה דאמר בפ' יש מחירין כל היכי דאיכו מוזכר אינה מוזכרת וכו' ונראה לי כיון דים לחוש שמא נתנה עיניה באחר יש כח ביד חכמים לעקור דברי' מכל וכל בסברא גדולה כזאת ומיהו דנראה דאף למשנה אחרונה אם לומרת אשה עשאה אני לך ואמר הבעל שמאמינה דאסורה לו דאיכו שוי' לנפשי' חד"א ואפילו אחזור בה אשה ואמר בחוש הי' וי"א דמשמאינן לי' על שגרס שאיאסר אשתו עליו ועובר על אחס תקנת רבינו גרשום עכ"ל. התוס'.

וכתב עליהם מהרש"ל ז"ל ואשאת אחר שאיכא תקנת ר"ג שלא ליטא אשה על אשה ולא לגרשה בע"כ למה לא ניחוש ג"כ לגבי בעל היכי שאמר אחמין אני לעד אחד או לפסולי עדות כגון רקיס ופוחזים דאכא שאינם משקריס ונימא ג"כ שעיניו נתן באחרת ע"כ ומעתה הכ"ג בדידן נמי ניחוש דילמא עיניו נתן באחרת אחר דהזניחה בתוך עשר ואז מדיין היאה רחוי' ללדת לד"ה נימא דודאי עיניו נתן באחרת ולא נחיר לגרשה בע"כ. עוד כתב שם ואף לפי הר"ן ז"ל שכתב לפי שהאשה משועבדת לבעל ואין כח בידה להקפיע עלמה מבעלה אלא לפי משנה ראשונה משום דכסיפא לה מילתא לומר כך ומ"ש המגוה דאי לא קושטא אמרה לא הוה מזלזלה בנפשה לומר כל כך ומכי אזי רבנן דאיכא למיחש שמא עיניה נתנה באחר אחזרו ואוקמוה אדינא דקמא ר"י ע"כ מ"מ הכי נמי איכא למימר גבי בעל לפי אר"ג מאחר שהוא משועבד לה ולא יכול לגרשה בשום ענייו בע"כ אין כח בידו להפקיע עלמו ממנה ע"כ ע"ש ולמה לא ניחוש בדידן כה"ג.

ובהגמ"י פכ"ד מה"ח כתב נמי דעכשיו דאיכ לן אחס דר"ג שלא הבעל לא מהימן לומר אשתו זנתה ובספרי משנ"ה בחודות סי' ק"ז וק"ח התרכאי בדברי ע"ש. ובכוב"י אה"ע סי' ו' במהדו"ק כתב וז"ל אמנם כ"ז לפיעת הב"ש אבל באמת אין לדחות דברי הבא יעקב דהיכא דלא פשעה אין לכאיר ליטא אחרת וכ"ז אפי' לדעת הפוסקים דגם בחו"ל שייך כאי דינא דשכתה עשר שנים אמנם כבר ידוע דהרבה פוסקים ס"ל דלא שייך כאי דינא דשכתה י' שנים בחו"ל דאין יכיבא חו"ל מן המנין דעון חו"ל גורס ומה שאמרו ביבמות דף מ"ד ללמדך שאין יכיבא חו"ל מן המנין אל כל אדם אמרו וא"כ קשה למשוח משנה וכמו שבאריך הבא יעקב וכו' וכל זה לדין אבל בעובדא דשאל מר שעדיין אין כאן עשר שנים משנה שנשאה פשיעה שאין לכופה ובפרט שמעולם לא שמעו לכוף בזה ולכן אין למשוח משנה ליטא אחרת אבל אם נראה שהיא קרובה לימי זקנה שכ"פ יכול למנוע ממנה שאר כסות ועונה.

ודי להדיא דעת כנו"י ז"ל דאין להחיר קודם עשר אף שכיח קרובה לימי זקנה ג"כ ואינה ראוי' לילד עוד ואפ"ה לא כחיר אלא שלא לזוזה אבל לא לכופה בע"כ וכן כתב עוד בשם י' ק"ב ואחר תריכות כרצה לא כחיר אלא דוקא שכי' כבר יותר מעשר שנים ודקדק עוד דאפי' כשנועות שאפשר שלא כי' בניתו בתוך עשר יתמלאו ע"י שאנה חדשים היחרים שר שמה (אף שלא רחיתי מי מכפוסקים שידקדקו בזה עד לשנועות לענ"ד כעת) ובפת"ם אכ"ע סי' נ"ד ס"ק כ"ה כביא דבריו ודברי ושב ככהן סי' נ"ד ועיין עוד שם בפת"ם סי' כנ"ל ס"ק כ"ע שכתריך כרצה דאין לגרש בע"כ אפילו לאחר עשר ע"ש.ומעתה לענ"ד עלתה לן דודאי קשה לסמוך על המנהג זו שנמקום שנשתל רוצה לגרש לא גזרו שלא לגרש בע"כ דהרי מכל הפוסקים שנכתבו לפע"ד מוכח היפוך זה ונ"ע וד' יחיר עיני בתורתו הקדושה.

ובזה כנוי נברכת התורה בלב ונפש,

מנשה חקטן

סימן ג

במחלוקת הראשונים אי איבא מ"ע לקדש אשה

מה שהמרתי בכולל דחסידי גור של מתני כבני הגאון ר' יהודה תרי' שלחר זצוק"ל בן להבחל"ח מחותני כ"ק אדמו"ר מרן מגור שליט"א בירושלים עיה"ק החשמ"ה ע"ו מנ"ח חו"ח

תנן התם (בילה ל"ו) כל שחייבים עליו משום שבות משום רשות משום מצוה בשבת חייבין עליו ביו"ט ואלו הן משום שבות וכו' ואלו הן משום רשות לא דנין ולא מקדשין ולא חולצין וכו' ואלו הן משום מצוה מקדשין ולא מעריכין ולא מחרימין ולא מגביהים תרומה ומעשר כל אלו ביו"ט אמרו ק"ו בשבת אין דין יו"ט לשבת אלא חוכל נפש בלבד ובגמ' ולא מקדשין והא מצוה קעבד לא לריכא דאיה ליה אשה ובנים ופרט"י והא מצוה קא עביד שנושא אשה לפרות ולרבות ואמאי קרי ליה רשות ומשני דאיה ליה וכו' ופרט"י ואו לא מפקיד כולי האי כדאמרינן ביבמות (דף ס"ה) ומיהו קשה מצוה היכא כדאמר בבוקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידיך ע"כ.

ותרם שנדקדק עוד בסוגין יראה להבין מכאן רחי' לשיטת הרמב"ם שאשה בסב"ם מצוה ריג מ"ע ליטת אשה בקדושין שנאמר כי יקח איש אשה ובעלה ועיין טוש"ע א"ע סי' ה' וסי' כ"ו אמנם כרא"ם ז"ל פ"ק דכתובות (דף ז') כתב כי פריה ורביה כיינו קיום כמצוה ואם לקח פלגש וקיים פר"ו הינו מחוייב לקדש אשה וכן כנושא זקנה או עקרה או סריס אמה שנשא מברכין ברכת אחנים ואין חיוב במצוה זו שאין בה קיום מצות פ"ו ואילך לא נתקנה ברכה במצוה זו ולא נושא אשה לשם פ"ו כיון שאפשר לקיים מצות פריה ורביה בלא קדושין ולא דמי לשחיטה שהינו מחויב לשחוט ולאכול ולאפ"ה כשכוח שוחט לאכול מברך דהתם א"א לו לאכול בלא שחיטה אבל הכא אפשר לקיים פ"ו בלא קדושין וגם התם אפקיה קרא בלשון ליווי דכתיב וזבחת ואכלת אבל הכא כתיב כי יקח איש (כלומר לרצונו) ועוד דבקדשים א"א בלא שחיטה כלכך מברכין על כל שחיטה וכו' ע"ש מבואר מחלוקת הרמב"ם והרא"ם דדעת הרמב"ם דמ"ע לקדש אשה ודעת הרא"ם שליכא אפילו חיוב כלל דהינו מחוייב לקדש אשה.

ולפענ"ד נראה להבין רחי' לשיטת הרמב"ם מסוגין דפריך ולא מקדשין והא מצוה קעביד ומשני לא לריכא דאיה ליה אשה ובנים מבואר דאי לאו דאיה ליה אשה ובנים מצוה הוא וכדעת הרמב"ם דמצוה לקדש אשה ואין לדחוק דלהרא"ם נמי ודאי מי שמקדש אשה מצוה קעביד אלא דליכא חיוב מצוה לקדש זה הינו חדא מדמחלק בין קדושין לשחיטה דהתם א"א לו לאכול בלא שחיטה שפיר מברך אבל הכא אפשר לקיים אפ"ו בלא קדושין אין מברכין ואלו הי' מקיים אכ"פ מצוה הי' מתקנין ליה ברכה כמו בכמה מצות עשה שאינן חוזרת הגוף אלא ע"י מעשה כגון טלית שאם אין לו ליכא עליו לכדר אחר עליה את הרצע בגופו ואפ"ה אם יש לו מבדך עליו וכן מזוזה וי"ל קלא דהני אכ"פ יש להם חיוב כשכבר יש לו עליה, או בית, אבל קדושין אפשר לעולם בלי קדושין אבל רחי' יש ממ"ע שאינן חיובות בדבר וי"ל דאכ"ל חלוי במחלוקת אי מברכין והרא"ם ס"ל כהרמב"ם והטור ודלא כר"ת ודו"ק.

ברם מסוגין גופא ק"ק לומר כן שהרי אמרו שם לא חולצין ולא מיבמין ופריך והא מצוה קעביד ומשני לא לריכא דאיכא גדול ומצוה בגדול ליבם והוה פשוט דאף דמצוה בגדול ליבם מ"מ אי קדם קטן ויבם קיים מצות יבום דאל"כ כו"ל פוגע בשאת אח שלא במקום מצוה עיין משנה יבמות ל"ט ובטוש"ע ק"ע סי' קס"ח ס"ז אע"פ שמצוה בגדול לייבם אי קדם הקטן יבם זכה מבואר דאם קדם הקטן וייבם קיים מצות יבום וזכה בה ואפ"ה קאמר לא חולצין ולא מיבמין משום דאיכא גדול ולא מקרי מצוה ועיין ר"ח שם ואל"כ ע"כ הכ"ג לעניו

קדושין כיי הוא דמי דפריך והא מלוה קא עביד כלומר דהוי מלוה חיובית כמלוה בגדול למינן יבום אם לא קיים מדיין מלוה פ"ו וכן למינן דין דמצני ל"ל דחיכא דעדיף מיניה ול"כ מבואר מיכו דקדושי אשה הוי ל"ל מ"ע כדינין וכיבום למי שאין לו בנים והוי ל"ל מ"ע חיובית ורלוי לרבינו הרמב"ם ז"ל ודברי הרא"ם ל"ע שכתב דלא הוי מלוה כיון דאשה לקיים בפילגש.

עוד קשה דמלי מצני ל"ל דחיכ ליה אשה ובנים כא לדעת הרא"ם אפילו ל"ל אשה ובנים כיון דאפשר לקיים מ"י פילגש ופנויה לא הוי מלוה כיה ליה למנות כיון דאפשר בלא קדושין לא הוי מלוה ומדלא מצני הכי אלא דחיכ ליה אשה ובנים משמע דאין לו אשה ובנים הוי"ל מלוה. עוד יש לדייק מדמצני לא לגריכה דחיכ ליה אשה ובנים ולכאורה לפיטת הרא"ם דהעיקר הוא בנסיבל הפ"ו והבנים הי"ל לא לגריכה דחיכ ליה בנים כי הוא כנותן לפטרו ממלוה זו ואשה מאן דכר שמיה ומדמצני ל"ל דחיכ ליה אשה ובנים משמע דאם לא הי' ליה אשה אכתי הי' עושה מלוה בקדושין דמלוה לקדם אשה ובזה ל"ע נמי מה שכתב הרא"ם שם וכן הנושא אקנה לו עקרה וכו' ולהנ"ל הכ"ג דהוה מלוה הכי יקח מלוה בפנ"ע הוא אפילו אינה בת בנים.

וקצת יש לדחוק לפמשנ"י שם ולא מקדשין והא מלוה קא עביד ז"ל שנושא אשה לפרוה ולרבוה וכו' ולכאורה למה לי' שנושא אשה לפרוה ולרבוה והי"ל סתם מלוה קא עביד שנושא אשה ותו לא ומדהוסיף לפרוה ולרבוה משמע דהמלוה הוא בנסיבל הפ"ו ולא בקדושין ודייק כן מלשון הגמ' ל"ל דחיכ ליה אשה ובנים ולכאורה בנים ל"ל די באשה שבשר קיים המלוה של כי יקח וע"כ דהבנים העיקר ועיין תוס' שם ד"ה והא דלפרש"י אפשר גם בדליכא דעדיף מיניה נמי אסור וכן באין לו אשה ובנים נמי אסור לקדם בשבת ולדעת ר"ת שם אין לו אשה ובנים מותר לקדם המלוה קא עביד ולפ"ז כי' מקום לומר לרש"י כיון דבים לו אסור ח"כ אפילו אין לו אסור ס"ל כהרא"ם ז"ל דכיון דאפשר בלי קדושין לא הוי מלוה ור"ת ס"ל כהרמב"ם דבאין לו הוי מלוה ממש וכדעת הרמב"ם ז"ל ודו"ק.

ב) **והנה** בגמ' שם לא מקדשין וכו' גזרה משום מקח וממכר ופרש"י דלמו"מ דמי שמוציא מרשותו לרשות הקדם ומו"מ אסור מן המקרא דכחיב ממנו חפלך ודבר דבר וגו' ל"ג מו"מ אחי לידי כתיבה שטרי מכירה ות"ח הו"ל גזירה לגזירה כולה חדא גזירה הוא ועיין רש"י פ"ז ט"ו ע"ח ד"ה כיון דזבנה קנייה וכו' ומה שאסור לישראל לומר לעו"כ עשה לי כך זהו משום ממנו חפלך ודבר דבר ועיין רש"י מכ"ת פ' ב' לא יעשה לפי' אחרים ע"ם ודו"ק וכריף כאן כאב ירושלמי וכולן שעשו בין אנוסין בין שוגגין בין מוציאין בין מוטעין מה שעשוי עשוי בשבת ואע"ל ביו"ט ופ"מ דמאן דעבר ואקני בשבת מקרקעי או מטלטלי בקנאתו בקנאה ע"כ וכר"ן כביא דברי ירושלמי וכאב מיכו בתרומות חנן שאם פירות חרומה ומעשר בשבת דינו כמבשל בשבת דשוגג יאכל במזיד לא יאכל ע"כ נראה כוונתו דס"ל דהם"ם דילן חולק על ירושלמי ואם פירות בשבת במזיד מכ"פ אסור לאכלו ומאחר דלא חילק בין קניניס לאו"מ לכאורה כוונתו דאכולה מילתא קאי דבקניניס נמי אם עבר ואקני לא קנה ודלא ירושלמי.

איברא דלמניני קנין דמכני אפילו עבר וקנה במזיד בשבת הוה קנין מבואר כן בפ"ם דילן נמי וכבר הקשה הפ"ג שם דלמ"ל להביא ממרחק לחמו מירושלמי ולא הביא מפ"ם דילן מהביא דגנב ומכר בשבת בפ' מרובה מוכח דמכירה וקנין שעשו באיסור אפילו באיסור דאיכא מיהא המקר והקנין קיים ע"ם מה שהאריך ות"כ ע"כ להר"ן נמי ח"ל לומר דכוונתו גם על קניניס שעשו באיסור וע"כ כוונתו רק על תו"מ ומחלק בין תו"מ למכר וקנין ולפ"ז י"ל דהרי"ף בביא הביא מירושלמי ולא מפ"ם דילן דאם עבר וקנה דאלו מפ"ם דילן כי' אפשר לאלק דדוקא במכר וקנין דומיא דגנב ומכר אבל שאר דברים הפ"ג אם עבר עלייהו בעל המעשה ולכן הביא מירושלמי וכולן שעשו מה שעשוי עשו דאפילו בפרים תו"מ וכיולא בזה מה שעשו עשו ודלא כהר"ן וממילא מיושבת נמי קושיית הפ"ג למה דייק מהירושלמי ולא מפ"ם דילן דלא לשמור מקושיית הר"ן ז"ל.

ועיין רמב"ם פכ"ג מהל' שבת הט"ו המגדיר תו"מ בשוגג יאכל ובין כך ובין כך תיקן הפירות ע"ם נראה דמחק לשונו פירש לן דהם"ם בנלי וירושלמי לא פליגי והירושלמי מיירי למינן המעשה דאם עבר ותיקן המעשה קיים והמאכל מאוקן ומיכו למינן מכילה חולה במלאכת שבת שנפ"מ בין מזיד ובין שוגג ולפ"ז שפיר מיושבת קושיית הר"ן מהריף ז"ל דהרי"ף נמי מפרש כדעת הרמב"ם ז"ל דבמעשה דתרומות מיירי למינן מכילה ובהא הירושלמי נמי מודה דבמזיד לא יאכל והירושלמי מיירי למינן קיום המעשה ובהא ס"ם דילן נמי מודה דהמעשה מבני וקיים נמלא אחי שפיר שביא הריף דברי הירושלמי למינן קיום המעשה ולא למינן היתר המאכל ומיושבת נמי קושיית הפ"ג ודו"ק.

ולשיטת הר"ן ז"ל דס"ל נמי למינן קנין אפילו עשה במזיד אפ"ה המעשה קיים אלא באו"מ הוא דפליג והטעם לחילוק הנ"ל דהפרשת תרומה דעשה

פעולה בעלם כמחכל דכיינו כהפרשה שכיחה בעלם כמחכל כו"ל מלחכת שבח הנכרת בעלם כמחכל ולכן כו"ל דין כמבשל בשבח חבל מכר וקנין שכוח מחון להחפץ וחין לו קשר עם החפץ כב"ג לח לחמרינן כיון דבח ע"י חיסור יבטל כמעשה דהחיסור חינו קשור בהמלחכה חלח החיסור הוח מחון להחפץ ובחפץ עלמו לח ניכר מלחכת שבח ולכן מוחר.

עוד בקשה כש"ג מכח דחמר רבח חמורה דף ד' כל מילחח דחמר רחמנח לח תעביד חי עביד לח מכני ח"כ לחתי מכני הכח כרי לחמרה חורה לחסור מו"מ בשבח ולח מיבעיח חי עשחו מחחת מהדרכים שכוח חיסור דחורייתח חלח לפילו מו"מ דרבנן נמי ע"ש מה שהריך ועיין מל"מ פ"ח מכל' מלוה ולוה מה שהריך בזה ובחחרונים מה שהריכו חי בחיסור דרבנן נמי לחמרינן לחעל"מ, ועיין ח"מ סי' ר"ח שהקשו החחרונים סחירה לרבינו הרמ"ח ז"ל בפסק ביו"ד סי' ר"ל דהנשבע שלח למכור ומכר מקחו בטל ובח"מ פסק דמקחו קיים עין סמ"ע וע"ז וש"ך ח"מ הנ"ל ונוב"י ח"ע סי' קכ"ע ושו"ח ניח שעריס יו"ד סי' שכ"ד וח"ס יו"ד סי' ו' דבחיסור שבדה מלבו מודה דחעל"מ וכס' חוו"ד ריש כל' שחיטה הקשה בשוחע בשבח נימח לחעל"מ ולח הרגיש הער לרגע דהוח קושיח המרי"ע ומהרשד"ם ועיין קלוב"ח ונחב"מ ח"מ הנ"ל, ולפמ"ש שם הסמ"ע והש"ך דדער שחין החיסור קשור בחפץ חלח חלוי בזמן שגורם שלח לעשותו כב"ג לחמרינן חי עביד מכני ועיין ב"ה פ"ח מגזלה ובלח"מ פ"י מבכורות לחי שפיר נמי הכי דכני נמי ליכח חיסור בהחפץ חלח בחיסור קשור בזמן שבז"ג שחסור בשם כב"ג לח לחמרינן לחעל"מ.

אלא דבעיקר מימרח דרבח דחעל"מ לכחורה יש להבין דבריו ז"ל דמה שברח הוח זו לחר שעשה מעשה בפועל ועבר חלווי כ' בחיך נחמר דלח מכני ולח עשה מעשה והלח מליחות הוח שעשה מעשה ושם זה גזב"כ ח"כ המוליח משלו בשבח וחזר והכניס נמי נימח לחעל"מ ולח יחחייב וכעין קושיח מהרשד"ם לעניו שוחע בשבח והכי ליכח למימר כחי' המהרי"ע דעכ"פ נשחר רושם מן מעשיו וח"ח לומר לחעל"מ חלח היכח דלח נשחר רושם ממעשיו ובהולשה כרי לח נשחר רושם ממעשיו נימח לחעל"מ ונחקן בחיסור כולו וכן עוד בשחר חיסורין דליכח רושם נשחר לחתי לח לחמרינן לחעל"מ ולמשל חרומה וגירושין וקידושין ועיין רמב"ן חולין דף ד' במכירת חיסב"ג דמבואר בירושלמי דחינו דמיכן חלח כמעות גזל חלנו דחין מקדשין בו חשה ועיין בכורות דף ע' ורמב"ם פי"ב מה' בכורים ה"ד ובהשגות הרחב"ד שם.

והנראה בכסבר כדברים דודחי רבח נמי לחמר דחם עבר לחימרח דרחמנח עשה חיסור חפילו לחמרינן לחעל"מ שברי להדיח לחמר דלקי משום דעבר לחימרח דרחמנח ולח לחמרינן דחינו לוקה משום דהכחוב נחקו לעשה ולח שלכתי לח קיים העשה מ"מ חינו לוקה משום דים בידו לקיים העשה ולחקן כלשו ול"ב כ"ם לח לחמרינן לחעל"מ ונחקן בחיסור לחתי לקי חלח ודלח דחין בכוונה לרבח דנחקן בחיסור בשה דלחמרינן לחעל"מ ולכן הוח לקה משום דעבר לחימרח דרחמנח דמה שעבר בבר עבר ועשה חיסור וממילח לחתי שפיר מה שהקשינו מהמוליח בשבח וחזר והכניס לע"פ דהחזירו ולח נשחר שום רושם לפעולתו מ"מ כח נופיה דעבר לחימרח דרחמנח הוח בחיסור ולזה לח שייך לומר מכני לו לח מכני שברי במליחות עבר לחימרח דרחמנח, חבל כונח רבח דחעל"מ הוח שלח עבר לחימרח דרחמנח כזו שלחר העשיה נשחר קיום הגלמח מפעולה זו ונמשך זמן לחר העשיה וממילח ישחר חיסור לעולם בגם שהוח בבר בפסיק פעולתו חבל החיסור נשחר קיים וממשיך והחורה לחמרה שלח יבי' ולח יעשה חיסור זה וכ"ם שלח ישחר לעולם כב"ג לחמרינן לחעל"מ לרבח כלומר לח מכני פעולתו שישחר בהמשך מן החיסור חלבבח לחר שהוח הפסיק פעולתו כיון שרלון הבורח שלח יבח מעשה חיסור זה בעולם ולכן לחמרינן לחעל"מ חבל זה רק חלבבח ונחקן בזה רושם החיסור שלח ישחר ממנו כרושם חלבבח חבל מה שעבר בבר עבר ולזה חין חקון ולזה לוקין לוחו בשה שעבר לחימרח דרחמנח.

ואפרש דברי יותר למשל המגרש חנוסחו בחונס שרלון בחורה ולו חכי' לחשה כל ימיו וכוח עבר וגרשה ומלח שה שגרשה ועבר על ולו חכי' לחשה חין זה שרק עבר על שגרשה חלח יש בהמשך לפעולתו שברי תשחר חשה זו מגורשת בלי בעל לעולם כיפוך רלון הבורח שחכי' בחחיו לעולם ומלח שפעולתו עשתה פירות ובמשכת לעולם ע"ז בקפידה בחורה שלח ישחר רושם ולח יבח בהמשך לפעולתו ולח נימח לחעל"מ ומלח חייב להחזירה ולח נשחר ממעשה רשע שלו בעולם וכן בחורם מן הרשה על כיפה ומן שחינן מינו נשחר רושם פעולה מזה להבח ולח נימח לח מכני ח"כ יחקן זה בחיסור שיחרוס מן כיפה ולכן ס"ל לרבח חף שעבר לחימרח דרחמנח בשבח פעולתו מ"מ בקפידה תורה שבהמשך בפעולה יחקן ולח ימשך פעולתו חלבבח מה שחמרה תורה לח תעביד ונחקן בזה חלבבח ומה שעבר בבר עבר ולוקה עליו חבל כל זה דוקח ביבח דנשחר בהמשך פעולת חיסור ממעשיו בב"ג לחמרינן לחעל"מ חבל ביבח מעשה חיסור ועבר לחימרח דרחמנח חבל

ליכא כמצך למעשה חיסור שלו וכגון כמוניח משלו בשבת כגם שעבר על לתו דכולהי אבל לאחר שכוניח ליכא כמצך לפעולת חיסור שלו שהרי לא כקפידה תורה שלא יהא חפץ זה ברכ"י או ברכ"י אלא כקפידה שלא לכוניח בשבת והרי חיסור זה כבר עבר וזה לא יחקן לעולם ולכן כפ"ג לא לחמרינן לחעל"מ ועיין סו"ח פמ"ח ח"ח סי' ל"ד וסו"ח בית שערים ח"ח סי' ק"ח ק"ט.

ולפ"ז לחי שפיר מאד כחילוק בין קנין ובני כולהו דלא לחמרינן כיון דעבר ועשה קנין בשבת לחעל"מ דכפ"ג ז"ל לחמי לא לחמרינן בקונה בשבת לחעל"מ ובמקום לחר כחרכחי בזה.

ג) מיהו מבואר מסוגין דהא דאין מקדישין וכו' הוא משום מקח וממכר ורחינו מלאכי מעלה הרחשונים כמלאכים נחלקו אי מחנה נמי בכלל מקח וממכר הוא ואסור בשבת ויו"ט או לא וברמב"ם פ"ל מהל' מכירה ה"ז כחב המוכר או הנותן בשבת ואל"ל ביו"ט לפ"פ שמכין לותו מעשיו קיימין וכן כל אי שקנו מידו בשבת הקניין קיים וכותבין לאחר השבת ונותנין ע"כ וכחב ה"ה שם המוכר או הנותן וכו' על המחנה שאמרו פ' אחרון דיו"ט דף ל"ו ע"ב וכו' ע"ש הנה מבואר דדעת הרמב"ם וה"ה דמחנה נמי כמו"מ הוא ואסור בשבת וביו"ט ולמדה מסוקין דצילה הל"ל (ומש"כ מכין לותו כוונתו מכח מרדות דאפילו לדעת רש"י בפי' קמא דמו"מ ילפינן מקרא דודבר דבר מ"מ לא הוה אלא לאו ללקות עליו וכ"ש למ"ד דמו"מ לא הוה אלא מדבנן והוא פשוט ולא כחבתי זה אלא לפי שכחב הרמב"ם שאם מכין לותו ולא כחב מכח מרדות) ועכ"פ דברי הרמב"ם ברור מילתו המוכר או הנותן ועיין רמב"ם פכ"ג מהל' שבת הי"ב-י"ג-י"ד שלא זכר כלל מחנה אלא מכר גם בהט"ו שם וכן המקדים או המעריך או המחרים בשבת אין בשוגג בין במזיד מה שעשה עשוי ואל"ל ביו"ט וכן המקנה לחבירו בשבת קנה ולא זכר ממחנה כלל ואולי מקנה כוונתו בין מכר ובין מחנה ועכ"פ הכא מפורש מחנה בכלל.

והב"י ח"ח סי' תקכ"ז כחב דהמרדכי והר"ן ג"כ סוברים דאסור ליתן לחבירו מחנה בשו"ע אלא דלעורך מלוה החיר וכחב המג"א ח"ח סי' ס"ו ל"ע מה שנוהגים ליתן במחנה כלים לחתן הדורם בשבת והחריך שם והב"מ ח"ע סי' מ"ה החריך הרבה לדחות את דבריו וכחב דליכא חיסור ליתן מחנה בשבת ועיין רש"י וחוס' דף ל"ח ד"ה וחדי ומיהו בש"ע הגרש"ז ח"ח סי' ס"ו ובמ"ב ובחה"ל ועוד חחרונים נראה דהסכימו להמג"א דמחנה נמי אסור ועיין משנה הלכות ח"ו סי' ס"ע.

וש להקשות מהא דחנן (סוכה מ"ב ע"ב) יו"ט הראשון של חג שחל להיות בשבת מוליכין את הלולבין לכל הבית והחזנין מקבלין מכן וסודרין לותן על גבי הילטבא והזקנים מניחים את שלהן בשכבה ומלמדין לותן לומר כל מי שמגיע ללולבי בידו הרי הוא לו במחנה וכו' ומבואר דמותר ליתן מחנה ביו"ט שחל להיות בשבת אינרא דבכאן מלינו דברי רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל בפיה"מ סוכה הנ"ל סותר לדבריו בפ' כיד שבחב וז"ל לאמר הש"י ולקחתם לכם ביום הראשון ובאה הקבלה לכם משלכם ואם נתנו במחנה ילא ולפילו תכי' במחנה ע"מ להחזיר שמה מחנה ומותר לחת מחנת ביו"ט ע"כ והנה מדבחב ומותר לחת מחנה ביו"ט משמע דכל מחנה מותר לחת ביו"ט ול"כ דבריו סתרתי ניהו ממה שבחב בהל' מכירה ה"ז המוכר או הנותן בשבת ואל"ל ביו"ט אסור אפילו אמר לו תנהו לי ואכלנו בשבת

שיולא בשבת, חלת דח"כ תקשב למ"ד דאסור לפילו בע"ש וכן נראה דעת מכר"י ברונא להדיא דאסור לפילו בע"ש, גם יש לעיין דהא אכתי ליכא הקונה שיקבל מתנה ולפילו ניחא דמתנה אדם ע"ש ע"מ לקנות בשבת מיהו עכ"פ איכא כבר מקנה וקונה אבל הכא אינו יודע למי שיגיע לידו.

ד) **איברא** דלכאורה יש לדקדק דמ"ש שאר מלאכות שבת דקיי"ל מתחיל אדם בע"ש אע"פ שהמלאכה נגמרת בשבת וכגון המבשל שמניח אדם ע"ש עם חשיכה תבשיל אי ומחבשל והולך בשבת וכן כל שאר מלאכות דאנן וב"ה מתירין עם חשיכה ומ"ש קנין דאסור ועיין נמק"י ב"ק לענין הדלקת נרות ע"ש, ולכאורה כי אפשר לחלק דבשאר מלאות התחלת המלאכה הוא בע"ש אלא שכולה ונגמרת בשבת כגון המדליק נרות והמבשל או נותן אדם לבע ע"ש בכל אלו התחלת המלאכה מע"ש אבל בקנין בהתחלה ובגמר הוא בשבת וחלוק זה במחלוקת שנויה בבצו"ת מחנה חיים ח"ג סי' י' פשיטא ליה דהגס דמותר להתחיל מלאכה בע"ש והיא נגמרת מאליה בשבת מ"מ אסור לעשות בחול גרס שיבי' גם בהתחלה וגם בגמר בשבת ובס' תורת חיים מבנו ז"ל ובס' שביתת השבת מלאכה בשבת (דף כ"ג מדפי הספר) חלקו עליו וכן חלקו עליו הגאון מוהרי"ס חרל"פ והגרל"פ זצ"ל ובענייתן בבאנו בדבריהם במשנה הלכות ח"ד סי' ל"ד ולדעת במח"ש כי' אחי שפיר החלוק בין קנין לשאר מלאכות וכנ"ל אבל להחולקין ל"ש.

והנאון הקדוש בעל חב"י כתב לחלק דבכל מלאכות כיון שהתחיל המלאכה אין לו עוד שייכות עם הבעלים והמלאכה נפרדה מיד מן הבעלים ולמבשל אם הניחו תבשיל על האור ואח"כ מתו הבעלים התבשיל יתבשל בכל אופן וכן אם יחזרו הבעלים ולא ירצו שלא יתבשל מ"מ האיסור נעשה ממילא אבל בקניניס צריך הבעלים דהרי לגבי קנין צריך דעת מקנה וקונה ואם יתנה לקנות למכר ויחזור בו קודם הקנין יתבטל הקנין או שימות ג"כ לא יעשה הקנין ח"כ הקנין הוא דבר התלוי בגוף האדם וצריך בעלים לזה ח"כ הקנין לא נפרד מהבעלים וכיון דהקנין חל על גוף הבעלים שפיר אסור שיחול בשבת ע"ש והוא סברת ישרה הגם שים לפלפל בדבר שהרי עכו"ס שקבל שחורה מע"ש עושה שחורה אע"פ שים לישראל חלק בו ול"ע.

ה) **ומה** שנלפענ"ד לאדם בשנדייק לשון המשנה יו"ע הרשאון של מג שאל להיות בשבת מוליכין אותן לולביהן להר הבית והחזנין מקבלין מהן וסודרין אותן ע"ג חילוצה ומלמדין אותן לומר כל מי שמגיע לולבי בידו הרי זו במתנה למחר מבשימין ובאין והחזנין זורקין אותן לפניהם וכו' וים לדקדק מאי קמ"ל דהחזנין מקבלין מהן וגם למה לה מניחין שם בעלמן וכמ"ש לעיל (מ"ש במשנה מוליכין לבית הכנסת) וגם מאי קמ"ל למחר מבשימין ובאין והחזנין זורקין אותן לפניהם למה להם להחזנים לזרוק יבא כל אחד ויקח לחרוג לעצמו אמנם נראה דבכיון היו החזנין מקבלין מהן כדי שיהו החזנין המקבלין להחרוגין מזכין להחרוג למי שלמחר יפול בידו לחרוג זה ולכן מיד כשמקבלין החזנים להחרוגין מידיהם היו מלמדים אותן לומר כל מי שמגיע לולבי בידו הרי הוא לו במתנה פי' שהם למרו מיד להחזנים כן והחזנים קבלו להחרוגים והי' כעין זכוי להם ולכן למחר כשהיו מבשימין ובאין היו החזנים זורקין אותן לפניהם לפי שהם זכו להם לחמול לכל מי שיבא בידו יהי' מתנה בידו וכה"ג ליכא משום נותן מתנה שהרי כבר זכה לו מלחמול וילא מרשות הנותן.

ונראה להביא רלוי' דע"י זכו יצא מרשות מיד מהא דאמר ר"ל (כריתות כ"ד ע"א) הנותן מתנה לחבירו ואמר הלה לי לפלני בה כל המחזיק בה זכה בה פי' דמשמע שנתן זה למתנה כוליאה מרשותו וכי אמר הלה לי לפלני בה הויא הפקר עיין רגמ"ה שם ובגמ' חולין דף ל"ע ע"ב דאניא הכותב נכסיו לאחרים והיו בהן עבדים ואמר הלה לי לפלני בהן אם כי' רבו שני כאן הרי אלו חולקין בתרומה רשב"ג חומר כיון שאמר הלה לי לפלני בהן כבר זכו בהן יורשין וכיונן בה לת"ק לפילו עומד ואוזל אמר רבא ואיתימא ר' יוחנן בלוזא מעיקרא דכ"ע לא פליגי דלא קנה בשוחק ובסוף לוזא דכ"ע ל"פ דקנה כי פליגי שזיכה לו ע"י אחר ושחק ובסוף לוזא ת"ק סבר מדשחק קנינהו והאי דקא לוזא מיהדר קא הדר ביה ורשב"ג סבר הוכיח סופו על תחילתו והא דלא לוזא מעיקרו סבר כי לא אחי לידיה אמאי אלוזא ע"כ.

וכתב המאירי מי שנתן מתנה לחברו ולוזא מיד ואמר שאינו רולה בה לא קנאה וחוזרת לבעלים זכה בה ולאחר זמן חזר ואמר שאינו רולה בה אין בידו לחזור והרי היא הפקר אם אין בחזרתו חוב להחרים זיכה לו על ידי אחר וזכה אותו אחר בשבילו אין הנותן יכול לחזור ממש זה ואמר שאינו רולה בה הרשות בידו וחוזרת לבעלים ממש זה ושחק ולאחר זמן אמר שאינו מקבלה הדבר ספק אצל גדולי המחברים (רמב"ם פ"ד מהלוי"מ ה"ג) וכו' ע"ש, והנה רש"י חולין הנ"ל פי' שזיכה לו ע"י אחר שמסר שטר המתנה לאחר בפניו ואמר לו זכה בשטר זה לפס פלוני ולשון בפניו משמע לכאורה דבעל המקבל נמי כי' אם אמנם מדברי המאירי נראה מפורש דאפילו לא כי' אם המקבל שהרי אמר זיכה לו על ידי

אחר וכו' שמע זה ואמר שחינו רוצה בה כרשות בידו ומוזרת לבעלים משמע דאפילו לא כי' שם ואולי גם רש"י מודה כן ות"ק ממילא בשעה שמזכה לאחריס עכ"פ יולא כדבר מרשותו וכיון שכבר יצא מרשותו ע"ם ת"כ ליכא כאן לגזור משום מו"מ שכות מוליא מרשות לרשות כמ"ש רש"י ז"ל, ועיין ירושלמי סוכה פ"ד ה"ב אמתניתין דמלמדין תותן לומר כל מי שמגיע לולבו לידו ר' נתי וכו' ובפנ"מ ונהש"ם ורידב"ז שם ול"ע קלח.

ו) **איברא** דיש לחקור במזכה לחבירו מתנה שלא בפניו מהי נעשה בקנין מי בשעה שכות מזכה לו כבר יצא מרשותו של נותן ובא לרשות המקבל אלא לריך ידיעתו שלא יחזור בו כלומר דהידיעה רק שלא ירצה לחזור בו יחזור ונמלא כובר כדבר למפרע דלא כוה קנין אבל אם לא חזר בו נעשה בקנין משעת הזיכוי או דהקנין לא נעשה עד שיודע בדבר למי שזכהו לו שהרי הרשות בידו למחות אלא שהזכוי מועיל שלא יכול לחזור בו בנותן אבל בקנין לא נעשה עד שישמע זה ויסחוק או יאמר רוצה אני ומלשון המחירי שכתב זיכה לו ע"י אחר וכו' אין בנותן יכול לחזור בו יש לומר בחרי אנפי דדוקא בנותן אינו יכול לחזור בו אבל אכתי לא יצא מרשותו עד שישמע המקבל ויסכים לקבל וי"ל נמי דכבר יצא מרשותו אלא שביד המקבל שלא לקבלו אם לא ירצה ולכאורה נראה מלשון ותוזרת לבעלים משמע דעד בשתא כבר לא היתה של בעלים אלא יצאה מרשותם אלא דת"כ ג"ל כיון דכבר יצא מרשות בעלים נכנס לרשות המקבל דלא נעשה הפקר ועיין קדושין במקדש ע"מ שירצה אבא ומת כ"ז ספק קדושין וי"ל.

ונראה להביא ראי' מלשון רבנמ"ה כריתות הנ"ל שפי' בנותן מתנה לחבירו ואמר הרי את מפקי מי לפקי בה כל המחזיק בה זכה בה פי' דמשמע שנתן זה במתנה כוליאה מרשותו וכי אמר הרי את מפקי בה הוי הפקר ע"ם מבואר דאם הוליא כבר מרשותו אז אם המקבל אומר מי לפקי בה הוי הפקר ות"כ במזכה לחבירו מי נימא דע"י זיכוי כבר יולא מרשותו ת"כ אם יאמר המקבל שחינו רוצה בה נמי ליהוי הפקר ואמאי אמרינן דברשותו לומר שחינו רוצה ומוזרת לבעלים ולא בוי הפקר ע"כ דע"י זיכוי אכתי לא יצא מרשותו עד שישמע המקבל ויאמר רוצה אני או ישחוק עכ"פ ובאמת כי הכי קיי"ל במפקיר נכסיו דאינו יכול לחזור בו כמבואר בגדרים משום דהפקר עושה קנין וכבר יצא מרשותו בשעת הפקר ואע"ג שאכתי לא זכה בה אדם מ"מ אינו יכול לחזור אלא אם רוצה לחזור לריך לחזור ולזכות בה ולעשות קנין מחדש ככל אדם

עיין ר"ן בדרים פ"ב ע"ח ורים פ' הכותב שפי' אכתי דאמרו כריתות הנ"ל בנותן מתנה לחבירו ואמר הלה אי לפקי בה כל אדם זכה בה כפי שהנותן נסתלק והמקבל לא זכה וכויא ליה הפקר ופרכינן עלה מכך בריתא דקתני לא אמר כלום ואמאי לא הוי הפקר ופרכינן דלא סליק נפשיה אלא מדין ודבריס מגופה דאדה לא סליק נפשיה כלומר דכאי ליתנה ליתנה גריעא הוא דלא משמע סליק מגופה של קרקע ומ"ב לא הוי לשון מתנה ולא לשון הפקר כרי הנ"ל דכשלא מרשותו היגו יכול לחזור בו, ועיין מג"א להמחירי דיש שני מיני הפקר אחד שמקנהו לכל העולם והפקר כזה אסור בשעת משום קנין ואחד שמסלק רשות, ע"כ במתנה כיון דבעי יצא מרשותו ואם יצא מרשותו ת"א לחזור בו וכיון דע"י זיכוי מבואר דכרשות בידו לומר אינו רוצה וחוזר לבעלים ולא הוי הפקר ע"כ דלא יצא מרשותו עד שיחזור המקבל.

ומידו רבינו בגדול הרמב"ם ז"ל בפ"ד מכלי זו"מ כ"ב כתב במזכה לחבירו במתנה ע"י אחר כיון שכומזק בה אחר כגון שמשך המטלטלין או בניע שער הקרקע לידו או החזיק בקרקע זכה חבירו אע"פ שלא בניע במתנה לידו ואין בנותן יכול לחזור בו אבל במקבל ידו על העליונה אם רלה מקבל אם לא רלה אינו מקבל וכו' ע"ם הכא מדכתב כיון שכומזק וכו' זכה חבירו משמע לכאורה דבאחת זכה כבר בשעת החזקה וכן נראה מלשון המחבר ח"מ סי' רמ"ג במזכה לחבירו מתנה ע"י אחר כיון שכחזיק כזוכה וכו' זכה המקבל ואין בנותן יכול לחזור בו וכו' ע"ם הרי שכתב נמי שזכה המקבל מיד שהחזיק בה כזוכה ול"ל דס"ל ז"ל דזכין לאדם שלא בפניו אלא דאתן לריכין לבדר אם זה הוא זכות או לא נמלא דכבירור של המקבל אינו לגבי הקנין אלא לעניין אם זה הוא זכות לו ואם הוא מסכים שזכות הוא לו ת"כ הקנין כבר נעשה ואם הוא מנגד נמלא דאין זה זכות לו וממילא בקנין לא כי' קנין דאין חבין לאדם שלא בפניו.

ובדרך אגב יש לעיין למי שזכו לו ע"י אחר מה שבשעת הזכיה זכות לו ובשעה שנודע לו מהזכיה כבר לא הי' זכות לו ומיאן בו אי כב"ג הרשות בידו לאזור או לא וכגון במי שהי' עני וזכו לו מעות והוא אמר לאחרו הלואי שיזכה לי מי שהוא מתנה ובינתים נתעשר וכשמע שזכו לו מתנה מיאן בזה ואמר ת"ח בה אי כב"ג נמי מוזר לבעלים הרשעונים או דילמא כיון דבשעת זכיה זכות הי' לו וקנה המתנה ואם אמר ת"ח בה הרי היא בהפקר וכל הרולה יכול ליטלה כיון דכל אחד יודע שמזכין לו אלמאר הו"ל כאילו שמע וקנה מיד בע"ם,ול"ע.

ז) ונחזור לדידן כיון דבירנו דאס מזכה לו בע"ס שפיר דמי יש ליצב בזה דברי כמג"א דלא תקשה קושיתינו ממצה דסוכות דכתס י"ל דכחזיק זכו לכל שבא לולבו בידו, וגדולה מזו אני אומר דאפילו אי נימא דזיכוי הינו עושה קנין עד שישמע כמקבל מ"מ היכא דהוא מזכה לכל מי שיקבל כמתנה והינו מכירו כב"ג נראה דלכ"ע זיכוי עושה קנין וק"ל ובזה מדויק לשון כמצנה בדף מ"א דסס כתוב יו"ע כראשון של חג שאל להיות בשבא מוליכים לולביהם לביהכ"נ וכל אחד נועל את שלו למחר ולא כחבו מעינן שיאמר כל אחד כל מי שלולבי מגיע לידו ולא מכחזקין ולכאו"ל י"ל דכיון דבשאי כנסיות לא היו חזקים מקבלים מהם ולא כי' זכין לאחרים ולכן כל אחד יולא בשלו דוקא ולא בשל חבירו ובמתנה דאסור ליתן מתנה, בכל אופן יש ליצב דברי כמג"א מקושיתינו הנ"ל.

אלא דאכתי פש לן ליצב סחירת הרמב"ס מפיה"מ לספרו היד בכל' מכירה הנ"ל ומה שנראה בזה בס"ד בחרי לפני לו יאמר דס"ל להרמב"ס ז"ל דיו"ע קיל משבא וביו"ע מותר ליתן מתנה ולא בשבא ולכן סיים ומותר ליתן מתנה ביו"ע ולא כאב ומותר ליתן מתנה בשבא ויו"ע אלא שהוא דוחק דבכל' מכירה לא משמע הכי אף שים לדחוק שס, והשני דהרמב"ס מודה לשיעת החוס' והמרדכי דלמלוה מותר לתת מתנה גמורה ודלא כמג"א דרק מ"ע, להחזיר אלא ס"ל דמתנה גמורה מותר ומה שכאב בפיה"מ ומותר לתת מתנה ביו"ע מיירי במתנה של מלוה כגון לחרוג וכיולא בו ובכל' מכירה מיירי הרמב"ס במתנה שאינה של מלוה ובשבא לפשר דס"ל דאפילו של מלוה לסור וחמור שבא מיו"ע לעניו זה ול"ע, כי אין הז"ג להאריך בזה עוד.

ודאיתי מי שרולה ליתן ולומר למי שרולה להביא מתנה בשבא שיהא שלא יקנה המקבל עד לאחר השבא וא"כ לא עשה איסור הקנאה כלל ולפנ"ד אין זה עלה עובה דכיון דאין נותנו לו בשבא א"כ הו"ל מכין משבא לתוך שהוא איסור בפני עלמו וא"כ נמלא מלפני הזאב ופגע בארי ומ"מ נראה עלה שיזכה לו וכמ"ש לעיל שיקח אדם ויזכה לאברו ע"ס ויבילנו בשבא ואפשר שיגיד לו כן בשבא שלא יבא אושדו בעובר איסור ולא יראה לקבלו משום דאין נותנים מתנה בשבא.

עוד חשבתי עלה לאחרת להנותן מתנה במקום שיתננו לו בדרך מקח וממכר יתננו לו ע"י שליח שיסלק עלמו מהחפץ והחילוק דהנותן מתנה עושה קנין אבל המסלק מן החפץ הינו עושה קנין וסילוק מותר בשבא דליח ביה משום גזירה דמו"מ והכי מפורש בגמ' שילונין ע"ש ע"ש ב"ס סברי אין בעול רשות בשבא וב"ש סברי יש בעול רשות בשבא ומסיק בגמ' דבכא קמיפליגי דב"ס סברי בעול רשות מיקנא רשותא כוא ומיקנא רשותא בשבא אסור וב"ש סברי אסחלוקי רשותא בעלמא כוא ואסחלוקי רשותא בשבא שפיר דמי ופרס"י ומיקנא רשותא בשבא אסור דדומה למקח וממכר ע"ס ועיין תוס' ות"ש בכ"נ בב"ג שפיר דמי כנלפענ"ד.

ברם בר"ן דעת אחרת בו בסס' ב"ב דף קכ"ו בביאור הנ"י ח"מ סי' רע"ח בחב נ"ל שזהו עקרו של דבר שאלק בכורה מתנה קרייה רחמנא ובנותן מתנה לחבירו ומזכה לו ע"י אחר אין מקבל מתנה זוכה במתנתו עד שישמע ויחרלה בה שאילו כשמע נוות לא זכה כדמוכח לקמן ובפ"ב דחולין (ל"ט ע"ב) ולפיכך חלק בכורה נמי שהוא כמתנה לא זכה בה בכור עד שיכוין לזכות וכו' הילכך כל שבא שבשביתו הנכסים עד שגילה בדעתו שהוא רולה לזכות בה הרי הוא של אחין וכו' ור"ח פי' לא דבכור שמיחה בע"ח וכדבריו כתב הרמב"ס ז"ל פ"ג מה"י ע"ב ובש"ע ב"ב הנ"ל כתב וז"ל ומכאן אתה אומר שבנותן מתנה לחבירו וזיכה לו ע"י אחר ובשביתה שבא דממילא וכו' קודם שישמע מקבל מתנה הרי בשבא של נותן ולא זכה בה המקבה אלא משעה שגלה בדעתו שהוא רולה לזכות במתנתו וכדאמרינן בכא בבכור זה הנ"ל ע"ד פרשב"ס ז"ל ע"כ ע"ס, מבואר דעת הר"ן והרשב"ס דאינו זוכה במתנה אלא בשעה שישמע המקבל מהמתנה ודו"ק.

ובאמת כי דברי הר"ן נראין כסותרים דבף' בתים מקדש דף מ"ד בקטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה ואח"כ נתרלה בתך כתבו רש"י והתוס' והרא"ש דכשמע בתך הוי קדושין למפרע וכתב הר"ן בטעם דהוי למפרע לפי שכל אדם רולה להשיא את בתו ומלוה דרמיא עליה הוא וזכין לאדם שלא בפניו ובעמת דנתרלה כשמע בה לא נתרלה לא הוי קידושין לפי שאינו זכין לאדם שלא בפניו ובעמת דנתרלה כשמע בה לא נתרלה לא הוי קידושין אלא מיהו גמור שברי היא יולאה מרשותו לכמה דברים אבל כל שנתרלה גלי דעתו דזכות הוא לו ומהני משעה דאשונה אכ"ל עיין אבנ"מ סי' ל"ז אות י"ב, והנראה דס"ל דהקדושין אלין אלמפרע ות"כ במתנה נמי כיון דכהדדי נינהו בזיכוי אל הקנין למפרע וסותר למש"כ ב"ב הנ"ל דאינו זוכה במתנתו אלא משעה שישמע המקבל ולא למפרע.

ומה שנראה ביסוד סחירת הדברים לפמ"ש הרמב"ן ז"ל חולין ל"ט מבא שמעינן דכי אמרינן זכין לאדם שלא בפניו דוקא כשנתרלה כשמע אבל נוח לא ומכלל זה אתה למד שכל דבר שבאובה אין אדם זכין לו לאדם שלא בפניו אע"פ שנתרלה ואיבא דק"ל בא דאמרינן בעינן

קידושין (קידושין מ"כ ע"ב). תמר רבינא אפילו למ"ד מיאנין שמא נתרלה כתב שמא נתרלה כבן לא תמרינן ותמתי כה אפילו נתרלה נמי כרי אין מבין לו לתדם שלא בפניו ותוב הוה לו שמא מתחייב הוה לה בשתר כסות ועונה ועוד שכוח תוסרו בקרובותיה ותי' דהתם היינו טעמא שאינו תוב גמור שרולה הוה ליתא תשב זו וליתסר בקרובותיה מליתב בעל דמלוה קא מציד ותם יתא תשב על כרתן יתסר בקרובותיה לפיכך תם נתרלה כוה קדושין ע"ם, נרתה דמחלק בין היכא דאיכא מלוה דתמרינן ניחא ליה וזכות הוה ובין היכא דליכא מלוה ולפ"ז אתי שפיר להר"ן נמי דבקדושין דניחא ליה נמה שבתו רולה דזכות הוה ליה ומלוה הוה להשיא בתו כדתמרינן בגמ' לא שביק אינש מלוה דרמיא עליה להשיא הקטנה ומציד מלוה דלא רמיא עליה ולכן שפיר בזכות הוה תלמפרע אבל בתתנה סתם היכא דליכא מלוה לא קני למפרע, ולדידן מיהו מ"כ שפיר קנה למפרע דהוי מלוה.

סימן ד

נפלה לו ירושה פחות משו"פ מצד האב ופחות משו"פ מצד האם וקידש בשניהם אשה

ברבר שנשתלחי אי יש דין ירושה בפחות משו"פ או כיון שאין לו דין ממון אינו בכלל ירושה ולא הוה ממון שלו ונפ"מ כגון שירש פחות משו"פ מלד אחד ופחות משו"פ מלד אחס או שבי' לו פחות משו"פ משלו וירש פחות משו"פ וקידש בו אח אחשה אי אמרינן דמקודשת שהרי נתן לה פרוטה או כיון דאין דין ירושה בפחות משו"פ מ"כ לא אלו הקידושים כלל.

ומתחלה נפלפל קלת בזה שמתחת אי דין ירושה אל בפחות משו"פ הגס שאין לו דין ממון ואליג כאן מה שכתבתי בזה לידידי הרב הגאון מוהרר"ב שליט"א בירושלים עי"ק. ועמש שאין מבוכין שבאיינו אחת כאופה.

את נדרי אשלם לעשות רלון כמ"ש נמה שנשתפקת אי יש דין ירושה בפחות משו"פ או כל שאין לו דין ממון אינו בכלל ירושה ולפום ריכטא אי' נרתה דגרסינן בגמ' גיטין מ' אמר אמימר המפקיר עבדו ואח אומו העבד אין לו אקנה מ"ט גופיה לא קני ליה אישורא הוה דאיכא בניה ואישורא לבריה לא מוריא והא נמי דגרסינן בגמ' גיטין מ' אמר אמימר אמר רבי אין אדם מקנה לחבירו דבר שאין בו ממש ואי אמרת בשלמא אישורא הוה ניחא ליה אלא אי אישורא לא הוה אמאי לא קני ליה אלא אישורא הוה ממש אלא אי אמרת אישורא לא הוה ממש

מגיעין כנ"ל ובמ' כתבתי דלא תקשה מגמ' קידושין כנ"ל לפמ"ש כרי"ן ע"ז מ"ב ביערהל שבגביה ע"ז חיכה בעילה עולמית ותקשה כרי"ן דהא אין זכיה בחיסכ"ג ותי' דכיון דשל עכו"ם מועיל ביעול ח"כ יש בו זכיה מכיון דיש תופן כיתר וסיים כרי"ן ומכאן לחמן בפסח של גוי שחפשר ליערהל לזכות בו ע"ש ועיין כעין זה בתוספתא דפ"ק פ"ז לענין פער חמור בגונב משלם תשלומי כפל תע"פ שהוא חסור עכשיו יש לו היתר לחתי"ז ולפ"ז כיון דע"ז של גוי המורים כיון שהוא מותר לו ומקרי ממון שלו שפיר מוריס לגנו תף דגבי גנו הגר הוא חסור בהנאה תבל חמן שחסור בהנאה להמורים כמו להיורש ודלמי לחיסורא לגריה לה מוריא ות"כ שפיר לה תקשה לכם מגמ' קדושין וגם מנדרים מיושב זה דהרי יכול לשתול על נדרו ויש לו היתר ומיהו בגיעין כנ"ל קשה.

ואמנם מה שנראה ביושב שיעת כתי"י והנוב"י ז"ל תף דלא כיונו בזה כני גתוני לפמ"ש כתוס' גיעין י"ג ע"ח ד"ה וכתא לה משך בתי' בתרא שכתבו וז"ל ועוד תומר רבינו תס דבגר לה תמרינן מלוה לקיים דברי המת דכל דליתיה בירושה מלוה לקיים דבריו הוחיל ולא פסק כתו מלותו ממון דמכתו יורשין תבל גר דליתיה בירושה ופסק כתו מממונו תין מלוה לקיים דבריו ע"ש ובמדקדק בדבריו יראה דביערהל עד שלא ירשו הבנים תפילו לתחר מיתה עדיין כת המורים כיינו כתב על הממון ולא פסק כתו מממונו תפילו לתחר מיתה וכבר הבאתי סמוכין לפי' ר"ת הנ"ל ממשה דהתחין והשותפין בפסל' שקלים ובכורות דקיי"ל בתחין קודם שחלקו פטורין מן הקולבן דכ"ז שלא חלקו הו"ל בתפיסת הבית ול"ב מה הוא ובהרי מיד בשעת מיתה חלה הירושה עליהו תבל לשיטת ר"ת לתי שפיר דכל זמן שלא התזיקו היורשים בירושתם תכתי לא נעדר כת המורים מממונו רק לתחר שזכו בו היורשים זכתה להם התורה וזה הוא טעין של תפיסת הבית והתרכתי בזה הרבה בחשובה לחת.

ומעתה לדידן יש להקשות דממ"נ תחסר ממון זה דתם היורשים זכו בו מיד בפסח הרי מחויבים לנערו משום חמלס ותם לא ביערוהו הרי הו"ל חמן שעבר עליו הפסח מה תחמר דחיסורא לא ניחא להו דליקני ות"כ תכתי ממון דחב הוא דלא פסק כתו מממונו עד שיקנוהו הירושים ממילא הו"ל חמן שעבר עליו בדידיה ובין כך ובין כך ליחסר, והחמנס דא בורכא הוא דכיון דחיסורא לא ניחא ליה לירת ח"כ נשתר כת המת של ממונו עד לתחר הפסח שרחוים הבנים לירת וכיון דהחמן נשתר בחזקת המת תיתו בכלל חמן שעבר עליו הפסח דכיון שמת נעשה חפצי מן המלות ותיתו בכלל תקנת חז"ל דחמן שעבר עליו הפסח ות"כ בתוך הפסח הו"ל חמלו של המת דחיסורא לא ירתי הבנים ולתחר הפסח שפיר בניו יורשים לותו מכתו של תביו ותפ"ה לא נתסר מעשה הנ"ל ותף שתמרו דהתומר תיתו רוצה לירת תין בידו למחול מ"מ נרתה דדוקא כשתומר תיתי רוצה בירושה כלל תבל כשתומר תיתי רוצה לירת חיסור רק היתר כה"ג ודלמי תין כופין לותו ונפרט כי חמן בפסח ממילא תיתו ברשותו של תדם מלד הדין תלא דעשתן הכתוב כתילו כס ברשותו לעבור עליו ובכה לא עשתו ודו"ק כי זה דבר חדש בס"ד.

ואל תחמה בתיך זה נשתר כתו על ממונו עד לתחר הפסח דכיון זה וגדולה מינה כתב מרן הבי"ש ליבב קושית הח"ס ז"ל מה דתמרינן ניחא ליה לנדיק ליקבר בקבר שלו והקשה הח"ס ז"ל דהא כיון שמת נעשה חפצי מן המלות וממילא הקבר לתו שלו הוא ובשו"ת בית שערים למרן קכ"ז תי' לפי דעת ר"ת הנ"ל ת"כ דוקא ממון שסופו בא לידי יורשים פסק כתו מממונו לתחר שירשו תבל לנדיק שקנה לו קבר כיון דתין סופו להורים ממון זה לבניו נשתר לנדיק קבור בקבר שלו ע"ש ונכסי הגר שתני דהתורה נתנה להכהנים כמבואר ב"ק ק"י. ועיין מוכר"ח ת"ז סי' ק"ס דנראה דהנותן מתנה למת זכו בה יורשיו כהבוא דסנהדרין מוכח המת ליורשיו ובד"מ יו"ד סי' שכ"ו ובב"ח שם ובמנחת פיתים יו"ד סי' רס"ג ובשו"ת תמרי יושר ח"ב סי' ג' ובתשו' קול מבשר סי' ת' לה הרגיש בדברי ר"ת ע"ש.

ובמה שכתבנו יתישבו קושיות הרבה מעיעת הנוב"י.

ת) דלדעתו דחמן זה כשמת תביכם נעשה הפקר כיון דחיסורא לבריה לה מוריא ובחב מת ונשתר המעות הפקר וכל הרואה יבא ויטלנה ולפמ"ש לסור ליטלו מכח כתו של תביו דלא פסק כתו ממונו וגם הא קושיא תי קנסו בנו תריו תתי שפיר דכתן ליכא קנסא כלל גם קושית התבנ"מ והגרע"ז יתישב בפשיטות דהתם כיון דירושה דתורייתא ע"כ תו שמורים לו תו לא מורים כלל כה"ג ודלמי מוריא תבל הכא בחמן בפסח בשעת חיסור לא מוריא ליה ולתחר הפסח היתר הוא והבן. ולפ"ז הי' תפשר ליבב דלא תקשה גם מגמ' גיעין הנ"ל דכל מקום שהירושה הוא חיסור ות"ת בתופן תחר ודלמי דמוריא כגמ' קידושין תבל חמן בפסח תפשר להורים בזמן היתר כה"ג תמרינן חיסורא לא ניחא ליה לקנות.

אלא דבחמת בעיקר הדמיון של המג"א ל"ע דהני תרי מילי ניהו דחמן בפסח חיסור הוא בעלם תבל הא דגיעין דחיסורא לא מוריא תין הכונה שהירושה שהוא יורש חינה ירושה של ממון תלא ירושה של חיסור כלומר חיסור שיש

בו בעבד ואין חיסור על כיורים שכרי מותר לשחרר חלש כלך כחיסור הוא של העבד ודברי המג"א ז"ע. ובעיקר דברי הגוב"י בחרכתי כרבה להקשות עליו וברחתי לדעת מדברי המחירי ב"ק ועוד רחשונים דלא כותיב וע"ע.

ומידו לדידן מבואר דחדם מוריח לבריה כל זכות שיש לו ואפילו חינו ממון כלל ומעשה עומד לנגדן מה שכתב בהגהות מרדכי שלכי ב"ב בביאו הרמ"א ח"מ סי' רע"ו דאין היורשין יורשין דברים שאין בהם ממש חו טובת הנאה בעלמא שחינו ממון (מהרי"ק שורש קס"ח ומהר"ם פדווא סי' ס"כ) מבואר דכל שחינו ממון ואין בו ממש אין היורשין יורשין ול"כ פמבו"פ וכ"ש לישור שחינו ממון לגמרי אפילו פמבו"פ אין מוריח ול"ע והאמנם בענייתן כבר הקשינו מדברי הגה"מ והרמ"א הנ"ל מגמ' גיטין הנ"ל דקיי"ל כרבינא דאפילו חיסורא לחוד מוריח אינש לבריה וכן פסקוה הפוסקים ולע"ג.

ומה שנראה בזה לומר בחרי אנפי הו יאמר לפמ"ש שם בגמ' כי אתא רב דימי א"ר יוחנן מי שאמר בשעת מיתתו פלוני שפחתי אל ישתעבדו בה לאחר מותו כופין את היורשין וכותבין לה גט שחרור לאמרו לפניו רבי אמי ור"א רבי אי אתה מודה שבניה עבדים ופרש"י וולדות היולאים ממנה מעכשיו עבדים הם ש"מ שראה לכתורה דאף לאחר שהפקיר עבדו כל שמעכב גט שחרור הוולדות אכתי עבדים הם ח"כ אכתי בהתי חיסורא אינא אמי ממונות של וולדות ועיין תוס' שם דף ל"ח ומה שהקשו: והא קשבר אלעולם בהם תשעבדו ומשני דלגבי שחרור לחודיה אינו עובר ומיהו הרי רש"י כתב וכן נראה דעת הפוסקים דכיון שהפקירו אין לו עליו דין ממון כלל ורק חיסורא הוא שנשאר גביה, ולכן ג"ל כחלוק הש"ך שם סק"ד דדוקא כשהוא ביד אחרים אינו יורש דכל שהוא ביד אחרים אפילו הוא בעלמו אינו יכול להוציא מה שהוא ביד אחרים כדאיתא בחשו' מהר"ם פ' שנועות הדיינים ומהרי"ק הנ"ל אבל אם הוא ביד היורש פשיטא דעו"ה שלו ש"ם ולפ"ז נמלא רחי' ברורה לדעת הש"ך מגמ' גיטין הנ"ל.

והקצה"ח שם הביא דעת הבל"ה לעיין לדקה ומעשר שבחריך הרבה בדברי הרמ"א והבעלה דמעות מעשר שבידי אדם יחלוק בחייו כי אם מת אין היורשין יורשין אותם כיון דע"ה אינה ממון והקלה"ח בחריך לחזק דבריו ואמנם בהחידוח שם חלק עליו וחזק דעת הש"ך ולפמ"ש נתחזק דעת הש"ך וכנ"ל.

עוד חזון הרבה במכילתא פ' משפטים פ' י"ג קל"ו וז"ל שבעה גנבים הם הרחשון שבגנבים גונב דעת הבריות וכו' למעלה מכן גנב אינו חיסורי כגוף פשוט מלשלם וכו' כגונב פשר חמור משלם חשלומי כפל אע"פ שכות אסור עכשיו אם לו כיתר לאח"ז מבואר דאפילו אסכ"ג אסור לגנוב אף דאין לכם דין ממון וכעין זה כתבו בחוספתא ב"ק פ"ג כ"ז אלא שכגראה שים עשות כדפוס למעיין שם מ"מ נראה דאסור לגונבם ואי"כ ע"כ דגם הבנים יורשים אותם ומיהו אין כ"כ רחי' די"ל דאכ"כ דאף דאסור לגונבם מן הבעלים אבל לאחר מיתה שם בפקר מידי דהוה אע"כ דאף דלבעלים הוא ואסור לכבנים ליטלם בע"כ שם בעלים מ"מ אינם יורשים לפי הרמ"א הנ"ל וכ"כ כן הות.

ואולי דאסכ"ג ממש גרע מע"כ דאסכ"ג אין לו דין ממון כלל אבל עובת הנאה אף דקיי"ל דאינה ממון מ"מ כתב הש"ך ב"ק פ"ט סי' ל"ב דלעניין ליטלו בע"כ של הבעלים מקרי ממון מידי דהוה אגזו"פ דמקרי גזל והתוס' חולין קל"ח ד"ה יש כתבו דדבר שיש בו ע"ה לבעלים ובח עני ולקחו מוליחין מידו ע"ש ובמהרש"ח והעור יו"ד סי' של"ח כתב דאם נעלו הכהנים שלא מדעת בעלים אף דזכו בה מ"מ אסור ליטלם מראה לכאורה דאין מוליחין דאי לאו אחיך זכו כיון דמוליחין מידם וכן נראה דעת הרמב"ם לכאורה ודלא כש"מ מה"ג סי' כ' שהקשה מדברי העור ולפענ"ד שלא בלדק.

איברא דהמהרי"ע ח"ב יו"ד סי' כ' בדין ע"כ כתב דאפילו לרבא בפ' בחרא דנדרים דע"כ ממון וכתב ר"ח דאין מדרבא סמכינן לפסק הלכה וכן מיקר כתב המהרי"ע ומיהו נ"ל דלעניין שעבוד והקנאה לא מהני הא דאשיב ממון דהכיא הנאה לא מהפשא שיחול עליה שעבוד ולא הקנאה ומנא לחינא לה מדאשכחן דרבה גופיה בפ' קמא דב"מ גבי מיצור שאני מחיד למוד נאון לעקיבא בן יוסף ומקומו מוצכר לו דבעי למימר דר"ג מעלעלי חגב מקרקעי הקנה לו דפריך רבה וכי לא היה לכם סודר לקנות ממנו בחליפין אלא ע"כ אינה ממון לקנות ממנו בחליפין הכ"ג ע"כ אינה ממון לקנות ממון בחליפין והא רבה גופיה הוא דאשיק בנדרים בע"כ ממון אלא מוכח דאע"ג דע"כ אשובה ממון לעניין נדרים ולעניין קידושין דאהנאה קפדינן והאי נמי הנאה היא מכל מקום אינה אשובה ממון להקנותה בקנין סודר ולא בחגב דליח ביה מששה ואע"ג דשם מדאי הגמ' לאא דרבה מ"מ לעיקר טעמו של רבה דע"כ לא אשיבה ממון להקנותה לא אדאיה ע"ש וכ"כ הכנה"ג יו"ד סי' של"ח בשם מעשה חייא וזה נראה כדעת הבל"ה והקלה"ח ודלא כש"ך וכבר זכה נרחי' זו בשו"מ מהד"ג סי' כ' בח"ג ע"ש, ואמה אינה בשו"מ אש"ך ומחנ"א דברי מפורש דע"כ א"א להקנותו ולשעבד

ואפילו הס ביד בעלים, אלא דלפ"ז תקשה נמי לדידן דהדרת קושיא לדוכתן מגמ' גיטין כיון דלא מלינו לחלק כהס"ך.

ומה שנראה בזה בס"ד לו יאמר דבאמת דעת הס"ך והמחנ"א ודעימיהו דס"ל דהא דמדחי הגמ' לכאן דרבה לגמרי מדחי לה וגם לעיקר טעמו וסברת לי' דע"ה חשיבה ממון אפילו להקנותו ודלא כהמכרי"ט לו יאמר דבמקום אחד גרסינן רבא וכבר כתבתיכו בזה בהפרשים ז"ל בסחורת הדברים ובקושיות המכרי"ט דהכא ס"ל ע"ה חינה ממון ובנדרים ס"ל ממון וממילא לא קשה מדידיה אדידיה ועיין בהפרשים כי קלרתי בזה.

ועוד נו שליסיה דנלפענ"ד לחדש ולחלק בין שעבוד ומחנה לירושה דאפילו למ"ד דדבר שאין בו ממש לו ע"ה שחינה ממון מ"מ לשעבד וליתן במחנה מודה לחבירו ומה יתן לו ומה יוסיף כיון שהוא דבר שאין בו ממש ומחנה אין כאן ושעבוד אין כאן ואפילו פמט"פ דאסור לגזול מ"מ מחיל אינם כמ"ש בגמ' סנהדרין מ"מ לענין ירושה דקיי"ל אפילו איסורא לחוד מורים ליה לבריה דכל זכות של אדם מורים ליה לבריה בין ממון ובין חינו של ממון וככ"ג ע"ה לא גרע מזה דכל בים לו לאב מורים ליה לבריה ולא מבעיא פמט"פ דממון הוא ממש אלא אניתן למחילה וכל שמא אניו הוריעו אלא אפילו שאר זכותים שאינם של ממון מורים. ומיהו כל זה רק כשהזכותים הס ביד בעלים אבל כשהזכותים אחרים אז חינו מורים לענין להוליא אין לו מה לכורים שיכול להוליא ממה דבריהו כדעת הס"ך בשקלא וטריא דבשעין שיהיו הזכותים ביד הבעלים וכדעת המכרי"ט בשקלא לענין מחנה והקנאה מיהו לא מכני כיון שאין בו דין ממון ורק לענין ירושה מכני.

ובזה נראה רחי' לדבריהו מדברי רש"י קדושין נ"ח גבי מחי דמשני תלמודא דכ"ע ע"ה חינה ממון והכא בעבדים שנפלו לו מביח אבי אמו כהן דמ"ס לאו כמי שהורמו דמיין וכו' ופרש"י ולריך היורש ליתנם לכהן דאין לו בהם אלא עונש הנאה כנה מבואר דע"ה יורש יורשה ע"ם וכבר כתבתי במחנ"א רחי' זו והשו"מ ז"ל חמה עליו וכתב דהחס כיון דנפלו מביח אבי אמו כהן והכהן לא הוטל עליו רק להפרים ולזכות בו בעלמו כמ"ם רש"י שם פשיטא דמקרי שלו דשלו לגמרי הוא וכל המחלוקת הוא רק בישראל שלריך ליתן לכהנים רק בים לו בו ע"ה אמנם כנראה דהמחנ"א ס"ל דרש"י קאי שם אר"י ור"י סבר כמי שלא הורמו דמי ועי"ז פרש"י ולריך היורש דוקא לכהן ואין לו בהן אלא ע"ה ולזה טעו המחנ"א כיון דלבן בתו הוריעו זקנו שבל זה לא היה יכול להורים לו ע"ה זו. אלא דהשו"מ ס"ל דכיון דר' יוסי סבר לאו כמי שהורמו דמיין מ"כ עדיין לא זכו בו הכהנים ויכול לחרוש ממקום אחר ומ"כ פשיטא הוא דיכול להוריאה לבניס אף דע"ה אינה ממון ול"ל דהמחנ"א ס"ל דכיון דהשבל כבר נחשיב בתו"מ בעודו זקן דחיים חיותו דזקן מ"כ הע"ה בו נאמרה.

ונלפענ"ד דרש"י בזה לשיטתו מינמות פ"ו דס"ל דאיסור שבל הוא משום דפחיך ביה תרומה עיין בתוס' שם וכבר כתבתי דכן נראה דעת המאירי נדרים י"ב ודעת הר"ן נדרים נ"ד וגם דעת תוס' קדושין ל"ח נראה כן ומ"כ אף דלא הורמו עדיין מ"מ כיון דהשבל פחיך ביה תרומה מ"כ הע"ה הוא לאוחה תרומה שפחיך ביה בשבל וכיון שמת הזקן לא הי' ליה לבנו ליורשו. ובקלא אמרתי עוד דאולי הא חלוי במחלוקת רש"י גיטין מ"ז והרמב"ם אי שבל כל שאינו רולה לאכלו חייב בתו"מ ועיין ט"ז יו"ד סי' ו' וכבר כתבתי רחי' מגמ' קדושין נ"ח ע"ב הנ"ל דקנסוהו רבנן לשבה"ב דלא ליבעי ליה לאהויה לעבדיה ואי נימא דכבר נחשיב זקן ממילא הו"ל כבר אחי ע"ה לזקן והוריעו לש"ב אבל אי לא נחשיב זקן כלל מ"ה אל אחיוב אלא ש"ב ואף דמחנות שלא הורמו לאו כמי שהורמו דמיין מ"מ אל אחיוב אפרשה וי"ל.

אמנם אי נימא לפמ"ם דלענין ירושה מורים אדם לבנו אפילו ע"ה שאינה ממון אלא דוקא היכא דהיתה בידו ולא להוליא מאחרים נמלא לענין לדקה נמי יכול להורים וכדעת הס"ך והנחיבות והמחנ"א ודלא כשל"ה ומדברי המכרי"ט והכנה"ג נמי לא תקשה דשאני ירושה ממתנה ושעבוד.

ובמה שכתבנו נרויח ליישב עוד קושיא אחרת שהקשה המחנ"א הנ"ל דלפי דעת הס"ך גבי קדושין כי קידש אשה בע"ה שלו אחתי אינה מקודשת אחותה הנאה שים לה לנותנם לכל כהן שירלה ובשלמא אי כו"ע ע"ה הוי כדבר שאין בו ממש ואינו יכול להקנות ע"ה זו לאשה כדי שתתקדש בו ניחא דלדידיה הוא דזכי רחמנא ולא לאחריני נמלא דכהנים יכולים להוליא מידה בע"ה ואין לה ע"ה אבל לדעת הס"ך קשה ע"ם אי שחי' משום דבשעת קדושין לא מטיא הנאה לידה ודבריו ל"ע דלמ"ד ע"ה ממון לכ"ע מקדש בה אשה והחס נמי לא מטיא הנאה בשעת קדושין ובשה אין לחלק בין למ"ד דהוה ממון ובין למ"ד דאינה ממון אבל בהנאה הוא אחת וגם ע"פ שקבלה ים לה הנאה בשעת קדושין שמה שתוכל ליתן לכל כהן שתרלה וכבר כיח נהניח שמה ים לה חפץ ליתנו לכהן שתרלה חמנם לפמ"ם אחי שפיר דודאי לענין מתנה כיון דאינו יכול ליתן והכ"ג לענין קדושין

חינה מקודשת דאין לו דין ממון לענין נחינה ודוקא לענין ירושה מועיל וכנ"ל.

ובאמת כי קושית המחנ"א בלתו ככי לא קשה לפי דעת כיש"ס שכתבתי לעיל דע"ה כו"ל בפחות משו"פ ח"כ פשוט דאפילו ניתא כדעת כש"ך ובידו להקנות וליתן מ"מ לא כוה ביד כאשה אלא בפמשו"פ והמקדש בפמשו"פ חינה מקודשת ואפילו בסכימה להתקדש כמבו' בקדושין ובש"ע.

והנה עד הנה דברנו לענין ירושה מדבריס שאין בכס ממש אלו ע"ה שאין בה דין ממון לחנם נראה אפילו ניתא כדעת המולקים על הש"ך וכהשל"ה והקלה"ח ושו"ת ודעימיהו וכפשטות לשון כרמ"א ח"מ הנ"ל נראה לפענ"ד לומר דפחות משו"פ ממש ודאי מורים חינם לבריה ולא בעי שו"פ דוקא והרמ"א שכתב דאין היורשין יורשין דברים שאין בהם ממש אלו טובת הנאה שחינה ממון הכוונה שחינו ממון כלל אבל פמשו"פ הגם שאין לו דין ממון לענין השבון ולהוליאו בדיניס אבל מ"מ פמשו"פ דין ממון לו שאסור לגזלו ולהלוקמו שלא ברשות נקרא גזלן אלו גנב כמ"ש הרמב"ם פ"ח מה"ג ובב"ג נהרג עליו ובישראל נמי שאין עליו דין השבון אין הכוונה שאין לו דין ממון אלא הכוונה דישראל רחמנין הס ומחלו לפמשו"פ ועיין רש"י סנהדרין נ"ט ע"א דאמרי ליכא מידי דלישראל שרי ולב"נ אסור ופריך והרי פמשו"פ ומשני כאס משום דלמו בני מחילה ניהבו ופרש"י בד"א משום שאף בני"י נוטעו על הגזל אלא דפמשו"פ חינו נאבד גזל בעיניהס שעוברין על מדאן שרחמנין הס ומחלין על דבר קל אבל ב"נ אכזריס הס עכ"ל ומבואר דכפשוט חינו מחיאס רק על מדת רחמנות שבהס ולא משום שאינו ממון.

ויש לחקור בישראל שאמר להדיא שאינו מוחל בפמשו"פ אי מהיב להחזיר לו ורחיחי במחנ"א בל' גזילה סי' ו' אס גנב פמשו"פ ולא נודע לבעלים שגנב מהס אי ניתא דמהיב להחזיר דכל זמן שלא ידע לא מחיל ואע"ג דלכי ידע מחיל מ"מ השתא מיהו לא ידע ולא מחיל ודמי קלת ליאוש שלא מדעת והכיא רחי' לענינו דאינו מהיב להחזיר מפ' אלו מליאוש דף כ"ו גבי ראה סלע שנפל מעלאה אין צריך להחזיר ופרש"י ותוס' דאפילו אין שוחפי ניהבו ולא מהיאס מ"מ כיון דאין לכל אחד אלא פמש"פ אין כאן משום השתא אבדה ומיהו העלה דלא קנאו הגזלן אבל אחר שמחל לו קנאו הגזלן והרי הוא של גזלן והתריך להכיא ראיות דכל פמש"פ כי לא מחלי בעלים לא קנאו גזלן וברשותא דבעלים קיימא ע"ש.

ובמה שהחתחי יתיישב קושית השו"מ מכ"ד ח"ד סי' ק"ל שהקשה מב"ק דף ק"כ מחל לו על הקרן חוץ מפמשו"פ דאין צריך להוליך לחריו דל"ם אלא שאין בגזילה קיימת אבל בגזילה קיימת לא מ"ט חייסינן שמא תחיקר וקשה כיון דפמשו"פ מחיל אינם ח"כ אף כשתחיקר למה ניחום לה כה מחל לו ואין לאחר כמחילה כלום ולפמ"ש נראה דהכי כיון דמחל לו על הקרן חוץ מפשו"פ שהו ח"כ הרי החנה בפי' דאינו מוחל על הפמשו"פ וא"כ לעולם הוא שלו ואיך להחזיר שמא שו"פ במדי ועיין פני' קדושין מ"ו בד"ה והא מלוה שכתב דאפשר דאפילו גזל פחות משו"פ ואזר וגזל פמשו"פ נמי לא ניתן להשבון דקמת קמת אחיל ליה ע"ש ובמ' התרכתי עיין מש"ה הלכות ח"כ סי' רל"ח רל"ג. עכ"פ מוכח דפשמו"פ ממון הוא וא"כ לענין ירושה אפילו ניתא כרמ"א בשם כגה"מ דבדבר שאין בו ממש אלו ע"ה שאינה ממון לא שייך ירושה מ"מ פמשו"פ כ"ע מודי דהוי ממון לענין ירושה.

ובתשובה אחרת כתבתי דפמשו"פ דמחיל חינים כיינו דוקא של גזל אלו גנידה אבל פמשו"פ במו"מ לא מחיל ואפילו נגדית בב"ד אס היו מכוונין לדין אחר כמבואר בגמ' ובח"מ סי' ו'.

והנה עד הנה דברנו להשתעע בכמ"ע בדברי חורה אחנס לעיקר הדין בלפענ"ד דאי' ברורה מדברי התוס' ב"ק ק"י ע"ב בעי רבא בהניס בגזל הגר יורשין הוו אלו מקבלי מחנות הוו למאי נפ"מ בגון שגזל חמץ ועבר עליו הפסח אי אמרת יורשין הוו כייון דאי דירתי מוריח ואי אמרת מקבלי מחנות הוו מחנה קאמר רחמנא דניחיב להו והא לא קא יהיב להו מידי דעפרא בעלמא הוא והקשו התוס' שם ד"ה למאי נ"מ חימה למאי לא פשיט ליה מדידיה דאמר לעיל גזל הגר שאין בו שו"פ לכל אחד ואחד לא ילא אלמא מקבלי מחנות הוו דאי יורשין הוו למאי לא ילא מאי דשנוק להון אבוהון יהיב להון ועיין מהרש"ל והנה מבואר דיורשין יורשין אפילו פחות משו"פ מדאתא דאי יורשין הוו למאי לא ילא מאי דשנק להון אבוהון יהב להון והנה אאי דשנק להון הרי הוא פחות משו"פ וס"ל דצריך להחזיר להון מדין ירושה אלו היו יורשין מבואר דפמשו"פ ירושה הוא ויורשין הס וזה ברור בס"ד. ומיהו בעיקר קושית התוס' עיין מהרש"ל ובש"ך שם.

ומעתה לדידן כיון דהעלינו בס"ד דפחות משו"פ דשניק להון אבוהון שלהן הוא ח"כ יורש אחי' פחות משו"פ והו"ל ממונו ואס קידש אשה הרי היא מקודשת מדאורייתא והרי היא מותרת לבעלה.

אלו דברי ידידו דוסכ"ת נלב ונפש.

מנשה הכהן

סימן ה

טעם שאין החתן מברך שהחיינו תחת החופה

ובדבר קושית כשולל בכלי קטנות ועוד מחרונים ממחי
לין כחתן מברך שהחיינו תחת כחופה דבין
מעשה שמחה ובין מעשה קנין הרי תרוייהו לית להו
וכמשום חתן על כלה ישים עליך לשקיך וכחיב משר ברת
שמון ושמחה חתן וכלה, וגם ליכא מלוה של קידושין,
ומ"ש מפדיון הבן וכ"ש כוה ובהלק"ע דחה בגילה
דחיעחא ע"ש.

ולפענ"ד הנה זה כמה זמן שמרחי לכתיר למע"כ
נכח הלכחא שהעלה מרן המ"ב לנרך
שהחיינו על נח הגולדה למז"ע ובפוסקים לא מנוחר זה
ונ"ב למה לא הביחו כן ומרחי נס"ד לפ"מ שחמרו ז"ל
(קידושין פ"ב ע"ב ובב"ב ע"ז ע"ב) לי לפשר לעולם בלא
זכריס ובלא נקבות משרי מי שניו זכריס ואוי לו למי
שניו נקבות (ועיין מחירי קידושין הנ"ל ואע"פ
שפשוטו של דבריס כך הוא מ"מ יש לכוסיף בפירושו
שניו נקבות שהזכריס פחוחים ואסריס ומשרי מי שניו
זכריס שנמלא נהס השלמות במכוון נה ע"ז נאמר גיל
יגיל אבי לדיק ויולד חכם ישמח בו ע"כ) מיהו פשוטו של
דבר שאוי לו למי שניו נקבות. ובגמ' ב"ב הנ"ל ר'
שמעון בר' יוחילידא ליה ברחא הוה קא חלש דעחיה
אמר ליה אבוה רביה נאה לעולם ח"ל בר קפרא
חנחומין של הבל ניחמך אבוך דחניא ח"ח לעולם בלא
זכריס ובלא נקבות וכו' ע"ש. ובגמ' סנהדרין ק' ע"ב נא
לאביה מעמונת שוא מפחדה לא ייבן בלילה בקטנותה
שמא חאפחה בנערוחה שמא חזנה בגרה שמא לא חינשא
ניבחת שמא לא יהיו לה בנים הזקיקה שמא חעשה
כשפים ומייחי עלה כא דאמרו רבנן מי לפשר לעולם
וכו' ע"ש.

והנה לשון חנחומין של הבל ניחמך משמע דניחוס בעי
כאבל ר"ל ואוי לו של זה ופשוט דאין מברכין
שהחיינו על דבר שהחורה אומרת עליו אוי לוי שעלתה
לו כך והוא לעבר לו ומעמונת שוא מפחדה לא ייבן בלילה
מיום הולדה עד יום מוחה כמ"ש בן סירא ובגמ'
הסכימו לו על זה ואפילו לפ"מ דקיי"ל דמח חביו מברך
דיין אמח ושהחיינו על הירושה כחם עכ"פ הירושה
שמברך עליו שהחיינו הוא לא מעורב רע בעוב שהכסף
הוא עוב לגמרי אלא שים לו לעבר על מיחח חביו ואין
זה מעורב רע בעוב אבל בבח מעורב ואלא הוי עוב לדעח
חז"ל ועכ"פ לא הוי בגדר שמחה ולכן פשוט דאין לברך
שהחיינו על מה שחז"ל אמרו לבדיה שאינו שמחה ואלא
בא מזמן לזמן וכבר ידוע דשהחיינו לא באה אלא על
מחמח שמחה יחירה או שבא מזמן לזמן כיו"ב עיין
חוס' סוכה ובב"ע ועוד כמה מקומות. ובאמח כי מלינו
בגמ' (עירובין ס"ג) שאמרו דיכוהב מח בלא ולד וכוא
אלא הוי ליה בניס דבנוח הוה ליה (מגילה י"ד). ואף
שאלינו אין אנו מרגישים זה כן מ"מ זה הוא מחמח
חסרון בנו אלא מרגישים דרכי החורה ואומרים על רע
עוב ועל עוב רע.

ובמה שכחבחי בלפענ"ד ליישב דברי כמהר"ם מגי"ז
בהלק"ע שנשאל למה אין מברכין שהחיינו תחת
כחפוה בניסואין כשאדם נושא אשה וכלא לא גרע כיא
מביח וכחורה קראה ביח ביאו זו לאשחו וכשיב לו
כמהר"ם ז"ל עד שאחה שואלני למה לא מברך שהחיינו
שואלני שיברך דיין כאמח וכוא פלא ואין לו ביאור כלום
וכבר האריכו בו ובהנ"ל אחי שפיר דברי לעצם מי שנולד
לו נקבה אוי לו ולריך חנחומין כמ"ש בגמ' דנאמיה רבי
לבריה ואוי לו ואל"כ מי שנושא אשה כרי נושא דבר
שאוי לו אם נולד ולכן קאמר עד שואלני על שהחיינו
שואלני על דיין האמח כי אוי לו למי שניו נקבות אלא
שע"כ מחייב בפ"ו אבל לענין שהחיינו אין לברך. ועכ"פ
לענין שהחיינו לפענ"ד זה הטעם שלא אמרו לברך
שהחיינו על לידח בח.

ובדרך דרוש אמרחי פעם כיון דכבח כשנשאה הולכח
אחר בעבל ולא הוי אלא כאב אלא שיגדלה
ויחזיק אותה עד שיבא בעל באבדה ויחזיר לו אבדתו
וכמ"ש ז"ל מי מחזיר על מי ח"כ לא הוי כאב אלא בגדר
מי שמולא אבדה או שניחו לו פקדון חבירו בניחו עד
שיבא בעל הפקדון ויקחנו שזה מלטער ומחעסק בו
לשמרו ואין לו בו אוס אלא אלא חלק המלוה שבשדל
באבדת חבירו וכ"ב בח שביא עלס מעלמיו של בעל
וכאב הוא רק כשומר על עלמות אחר ושפיר אין
מברכין שהחיינו על לידח הבח שאין זה בח שלו וגם
במקדם היינו מברך שברי הוא רק כמולא אבדתו שביא
עלס מעלמיו שאין מברכין על מליאח אבדה שהחיינו.

ובחי' על החורה כחבחי עוד לפי שאוה גרמה מיכה
בעולם ח"כ כשנכנסין לחופה הבניס שחוליד ומי
ימותו ולשמחה מה זו עושה שע"י נקנסה מיכה עליו
ועל יולאי חלציו ולכן אמר עד שאחה שואלני למה אין
מברכין שהחיינו שואלני וכו' וכיון שגרמה לומר ברוך
דיין אמח אין מברכין שהחיינו. ועיין רש"י עכ"פ

ויחעלב חל לבו וזכ כחבחי לחשובח לפיקורוס לחד גולד לל בן זכר מימיך לחמר לו כן לחמר לו ומכ עשיח לחמר לו שמחחי ושימחחי לח ככל ח"ל ולח כייח יודע שסופו למות ח"ל בשעח חדוכ חדוכ בשעח חבלח לחבלח וכו' ונרחה דבחמח כיון שרוחה שימוח לח כיכ לו לשמוח חלח שחמר בשעח חדוחח וכו' חבל זכ בבן זכר חבל בנקבה שהיח הגורמח חין כחן שמחה, ופלח שכחב רש"י גולד לך בן זכר מימיך ולמכ לחמר בן זכר ולח לחמר גולד לך זרע מימיך לו זכר לו נקבה חלח בשמחה רק על בן זכר וכנ"ל ובבן.

ומה שנימק מרן כמ"ג טעם לדבר שכחיינו משום הרוחה חבירו שחביב עליו לחחר שלשים יום מדבר שכחיינו ולח"כ כ"ש מי שנולדה לו בח שחביבה עליו הגה כבר הארכתי בס"ד דכחס דוקח בחבירו שמכירו וחביבי עליו ולח רחה לוחו שלשים יום חבל חבירו שלח הכירו מעולם חינו מדרך עכ"פ לפענ"ד כמ"ש.

שוב כחיר כ' עיני בפירוש החפילוח לרבינו יכודה בר יקר (רבו של כרמב"ן ז"ל (בדף נ' מדפי הספר ירושלים חשל"ט) שכחב וז"ל ונרחה שחס נולד לו בן לריך לדבר שכחיינו שחדש הוח לו ושמח בו. וזכו שפי' רבינו חננלל (ב"ק פ' ע"ח) ליטוש (שעטש) ונמלט. ועל כנקבה לח יבדך דיין החמת. ולח"פ שכחוב בחגדה שכבחנו למעלה שלשה דברים חין חדש רולה שילח לו, עשב בקמה ונקבה בבניס ושומן בייגו, ושס החמיץ ייגו ודלי מדרך דיין החמת, חבל שס בח עשב בקמה לח נהפכו החטים לעשבים ולח הבן לנקבה ושס לח רלה הקב"ה לחת לו הכל חטים והכל זכריס לח ייך כחן לדבר על מה שלח נחן לו במקום, כי שס על מה שנחן לו ושחקלקל לו חבד לו מח. עוד כחב שם בדף כ"ח בברכח שלח עשני חשה וז"ל, ועוד ב"ר י"ר וע"ו שחין חביב לפני הקב"ה חלח בזכר. וכן בשס' שלשה דברים שלשה דברים חין חדש רולה שיבחו לו ושי חפשר לעולם בלח הס, שומן בייגו, נקבה בבניו, ועשב בקמה. חכן חוי לו למי שבניו נקבות ע"כ.

הנה מבואר בס"ד כמו שכחבנו דשל נקבה לח זחח שלח יבדך שכחיינו חלח שס"ד לבדך דיין החמת וקמ"ל דשכ"פ לח יבדך בדוך דיין החמת, ונמלח דחרוייכו לח מברכינן ושפיר מבואחין דברי רבינו המבר"ם חגיח נמי כמ"ש בס"ד ושכ"פ מבואר מדברי קדמון שהביח רשי' ממדרשים דשל הנקבה חין מברכין שכחיינו חלח שבי' ס"ד לבדך דיין החמת ושמר דחין מבדך ונחן טעם שהוח חינו מבדך על מה שלח נחן לו הקב"ה זכר ומיהו דברי המ"ב ג"ש. ולפ שס יאמר חדש שלו הוח שמחה מ"מ בשלה דשחו חלל כל חדש והקב"ה שהנקבה חינה בכלל בשמחה.

בברכה וכש"ס בלב ונפש,

מנשה הקטן

סימן ו

ישוב לסתידת הרא"ש בברכת אירוסין
אי הוה ברכת השבח או ברכת המצוה

בישיבה הקדושה חור ישרחל פ"ח

אחדשב"ת בידידות.

ועל דבר חשר תמכחס על רבינו הגדול הרח"ם ז"ל כחובות פ"ק סי' י"ב שכחב שברכת חירוסין הוח ברכת השבח ולח ברכת המלוה ח"כ לשיטתו שכחב בשם פסחים פ"ק ס"י דברכת השבח חינו לריך לבדך עובר לעשייתן ח"כ היחך פסק בחשו' הרח"ם בלל כ"ו סי' ח' שברכת חירוסין לריך לבדך עובר לעשייתן כדעת הרי"ף והליע קושית זו לפני גדולי חורה ולח מלחו מענה ולריך לו רב בזה.

ואני בעניי רחשונה בחחי להחיר דקושית זו לחו מדחת הוח חלח קושית רבינו הגדול הב"ח ז"ל וכבר היח כחיבה על הספר בעור ח"ע סי' ל"ד ד"ה כחב הרמב"ם ז"ל ונהגו העם וכו' ועי"ש הרח"ם כחב ים שכחבו וכו' ויש לחמוה שהב"י כביח חשו' הרח"ם שהמבדך חחר הקידושין טועה וח"כ נרחה שדבריו סותרין זה חת זה והוסיף להקשות וז"ל דרבינו כביח דברי רבינו נסיס וכ"כ הרח"ם וכמו שכוח בפסקיו שכחב על דברי הר"ן וכן מסחברח וכו' וב"י כחב היפוך זה וז"ל וכבר נחבחר נסי' זה שלדעת הרמב"ם והרח"ם ברכה לבטלה הוח והב"ח ז"ל כחריך לישב הדברים ע"ש ולכן לח כבינותי ולח ידעתי לחיזה גדולי תורה כיון ששמל להס קושית זו ולח מלחו מענה והוח פלח כיחך לח רחו גדולי ישרחל הפוסקים ז"ל והוח פלח שיחך לח רחו גדולי ישרחל קושית רבינו הב"ח במקומו ועיין גם בחחרונים ז"ל.

ולבאורה היה נרחה לפענ"ד דלח קשה דלפום ריהטח דברי הרח"ם שחרחי ניהו ממקום למקום דרבינו הרח"ם בחשו' כלל כ"ו שם הביח על ממה שמלח השוחל כחוב בשו"ח על שם הרי"ף ז"ל שחין לבדך ברכת חירוסין חלח קודם הקידושין וכן ברכת להכניסו בבריחו של חברכם חבינו קודם גמר המילה לפי שכל המלוה מבדך עליהן טובר לעשייתן וכחב דודחי כן הוח וכמבדך חחר הקידושין טועה הוח ומחזירין חותו וכן

לענין ברכת להכניסו בבריתו של ח"ת וכרשב"ם בהגיג כן לברך קודם למילה דכל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן ור"ת חולק דמברך לאחר למילה ומחלק בין מברך עלמו עושה מצוה דמברך עובר לעשייתן ובין לאחר עושה מצוה ובמקום שאחר עושה למצוה אין מברך קודם חלה לאחר עשייתה וכביה רחי' דבגמ' לאמרו למל וכו' ובדר אבי הבן מברך ועוד נתן ר"ת עשה לאחר כיון שמברך אבי הבן מיד לאחר שסיים המוהל ברכתו ודאי יגמור אבי הבן בברכה קודם שיעשה המוהל הפריעה וכוי שפיר עובר לעשייתן, וסיים הרח"ם ז"ל אבל רחיתי בארץ הזאת שאבי הבן מברך לאחר גמר למילה וקשה על המנהג חלה שאיני יכול לשנותו וגם יש להם סמך מדברי ר"ת ע"כ. וכגם שלפי חי' לאחרים של ר"ת גם זה מקרי עובר לעשייתן מ"מ מעיקר דינא ר"ת כגרולה חולק וס"ל דלא בעי עובר לעשייתן אבל הרח"שד ס"ל דבעי עובר לעשייתן ודאי.

והנה הרואה מדברי רבינו הרח"ם דכאן חזל ליה בפשיעות דברכת לירוסין וברכת אבי הבן במילה להכניסו בחדא מיחתא ניהו ותרוייהו הו"ל ברכת המצוה דאי נימא דחדא הו"ל ברכת המצוה והשניה לא ח"כ מאי דמיון הוא ומאי קשיא ליה וגם ר"ת שחלק בתחלה בפשיעות דהו"ל ברכת המצוה אלא דבאחד האי' מספקא ליה אי ברכה זו הו"ל ברכת המצוה ולכן כתב דברכה זו לאו לגמרי על מילה נעשית אלא מודה ומשבח להקב"ה וכו' וכתב עשמים לחרים דהוה מצוה ע"ם אבל הרח"ם לא הסכים לר"ת וסיים דקשה עליה המנהג שמברכין לאחר גמר המילה אלא שאין בידו לשנות עכ"פ פשוט דאזל האם בשיעה דברכת לירוסין וברכת אבי הבן על המילה ברכת להכניסו הוה ברכת המצוה ופליג על ר"ת לגמרי למעיין שם. או שאמר כן עכ"פ לפי שיעת הרי"ף ז"ל דס"ל דהו"ל ברכת המצוה.

ומידו בכתובות בביא הרח"ם ז"ל ב' דעות יש שכתבו שלריך לברך ברכת לירוסין קודם קידושין והוא שיעת הרי"ף ז"ל וכמ"ם הק"י ויש שכתבו שלריך לעשות לאחר הלירוסין ונתן ב' טעמים אחד מפני לאחר עושה המצוה דילמא הדרה בה האשה ועוד דבברכה זו אין מזכירין עשיית המצוה ובכל המצות שמזכירין עשיית המצוה בברכה מברכין עובר לעשייתן והוא שיעת ר"ת ולא הכריע רבינו לכאורה אי לברך קודם או לאחר וכבר ליין זה הק"י דמסתמא פסק הרי"ף וכדאתו בתשו' ולכן מידם רבינו דברכה זו הוא ברכת שבח והודיה להקב"ה אשר קדשנו במלותיו והבדילנו מן העמים ונתנו לקדם אשה המותרת לנו והתרכתי במקום אחר בביאור דברי רבינו הרח"ם וכוונתו. ובהג"ה שם בדין דכוונתו לומר דהיינו טעמא כיון דאין עשייתה גמר מצוה כדאיתא בפ' התכלת וכוה בגמ' מנחות מ"ב ע"ב דכל מצוה דעשייתה גמר מצוה כגון מילה אלא דכשרואל לריך לברך וכל מצוה דעשייתה לאו גמר מצוה כגון תפילין אע"ג דפסולות בעו"כ בישראל אין לריך לברך ועיין תוס' שם ד"ה ואלו ובתוס' סוכה מ"ו ע"ח ובח"ח (לוגיל כל' סוכה).

והרמב"ם פי"ח מהל' ברכות ה"ח כתב כל מצוה שעשייתה ביח גמר חיובה מברך בשעת עשייה וכל מצוה שים אחר עשייתה לוי אחר חינו מברך אלא בשעה שעושין כלווי בחתרון ע"ם. וס"ל להג"ה דהכא נמי ים לווי אחר לזה והוא מלות פריה ורביה כי זה עיקר תכלית מלות נישואין. ומיהו ממה שסיים רבינו הרח"ם ז"ל מנושא זקנה ולילונית אלו עקרה וכן סרים חמה מברך ברכת חתנים ואין חיוב במצוה זו שאין בה קיום מלות פ"ו ואף בנושא אשה לשם מלות פ"ו כיון שאפשר לקיים בלא קידושין אלא בפילגש משמע דאלו מעשמא דהג"ה דאין עשייתה גמר מצוה דכרי בזקנה ולילונית וסרים וכו' כרי עשייתה גמר מצוה שברי אין כאן עוד ענין אחר, אלא העשם שנתן מפני שאין חיוב במצוה זו וכל שאין חיוב אין ברכה.

מצות קיימות או מברכין עליהם

אלא דלכאורה תקשה ח"כ כל המצות קיימות שאין בהם חיוב אין בהם ברכה וגמלא מעקה ומזוזה ושחיטה לאחי חיבין בברכה וזה ודאי אינו אחת דלכ"ע מברכין אמצוה קיומית, ועיין רמב"ם פי"ח מהל' ברכות ה"ב ים מלות עשה שאדם חייב להשאדל ולרדוף עד שיעשה אותה כגון תפילין וסוכה ולולב ושופר ואלו הן נקראין חובה וכו' וים מצוה שאינה חובה אלא דומין לרשות כגון מזוזה ומעקה שאין אדם חייב לשכון בבית כחייב במזוזה כדי שיעשה מזוזה אלא אם רולה לשכון כל ימיו באהל או בספינה יצ"ל וכו' וכל מלות עשה שבין אדם למקום בין מצוה שאינה חובה בין מצוה שהיא חובה מברך עליה קודם לעשייתה ע"ב וא"ב תקשה לרבינו הרח"ם ז"ל שנתן טעם דלא נתקנה ברכה במצוה זו כיון דאין חיוב במצוה זו הרי כתב מפורש הרמב"ם ז"ל דכל שמקיים מצוה תפילו ליכא חיוב בה מ"מ תקנו לה ברכה ועובר לעשייתה וע"ש. וליח מאן דפליג על זה.

ולזה אידם לן רבינו הרח"ם ז"ל יסוד אדם דבנושא זקנה ועקרה או לילונית ליכא מצוה חיובית ולא קיומית כלל וכיינו דים עוד מצוה במלות החורה שאין חיוב לעולם לעשותה אלא שאם עשאה קיים מצוה והרי היא מצוה אבל ליכא חופן חיוב במצוה זו כלל ביאור

הדברים דמזוזה ומעקה וכיולא בו כגם דליכא חיוב לבנות בית ולקייים מצות מזוזה וכן לעשות מעקה וכיולא בו מ"מ היות מצוה שנתחייבנו ונוהו הקב"ה שפיר בנה בית חייב במזוזה כלומר מיד שבנה הבית ונכנס לדור בו כבר יש עליו חיוב וכן במצות מעקה כיון שיש לו בית נתחייב במעקה ואין לו מקום לפטור ממצוה זו בהיות לו בית נמלא הגם דלכתחילה אין חיוב להשתדל לבא בחיוב המצוה ולקיימה מ"מ אם יש לו בית כבר יש חיוב גמור לקיים המצוה וא"א זולתה אבל הכא ליכא חיוב כלל לישא אשה בקידושין לעולם ואפי' לאחר שרוצה בה חינו חייב לקדשה אלא ישתנה כפילגש בלי קידושין ולזה כתב ולא דמי לשחיטה שאין מחויב לשחוט ולאכול ואפ"ה כשהוא שוחט לאכול מברך דהתם ח"א לו לאכול בלא שחיטה אבל הכא אפשר לקיים פ"ו בלי קידושין וכוונתו למ"ש דהתם כיון דרוצה לאכול צריך השחיטה ואיכא חיוב והכא ליכא חיוב ולפי שקלת דוחק כוסיף ושוד דהתם אפקיה קרא בלשון לווי, ושוד חי' ג' דבקדשים ח"א בלא שחיטה אבל היכא דאפשר בלא זו אין לברך כלל וכוא דבר חדש.

והטעם לזה נראה דס"ל דלא שייך לומר ונוהו אלא על מה שנלטווינו מכ"פ וכמו שהקשו בגמ' פ' במה מדליקין שהקשו מאי מברך משקנ"ו להדליק נר ופריך והיכן ניוהו ומאי קושיא הוא כיון דברכת המצות מדרבנן הן יש בידן לתקן ולפי הנ"ל מבואר דהגם שמצוה לשמוע דברי חכמים אבל אפשר דהוא נכלל בכלל מצוה מן התורה אבל צריך ניוהו מפורשת לברכה והיינו נאמר ונוהו וליכא נוהו וה"ל שקר דיבר לליכא ונוהו אלא תנקוטין ולכן פריך והיכן ניוהו והכן כי הוא נקודה חדשה בס"ד.

ובמה שכתב הרש"ם כתבתי ליישב שיטת רבינו המקובל ומרן הגר"א ז"ל דס"ל דהמוכל מצה כל שעשה מקיים מצוה והקשו האחרונים ח"כ לאחר חינו מברך כיון דליכא מצוה עכ"פ קיומית וכאריכו הרבה בקושיא זו ובפ' האריכתי בזה הרבה ומיכו לדעת הרש"ם אלו דכל שליכא חיוב במצוה לא תקנו ברכה הכ"ג בתכילת מצה דליכא חיוב כלל הגם שמקיים מצוה בתכילה ליכא ברכה דליכא ונוהו ודו"ק.

עכ"פ מבואר דדעת רבינו הרש"ם בכתובות דברכת אירוסין לפי טעם זה חינו כלל ברכת המצוה ולא דמי למילה ואפילו לשחיטה שעכ"פ ליכא מליאות חיוב מצוה אבל כאן חיכה ברכת מצוה כלל אלא היא ברכת שבח והודיה וה"ל דבתשובה כתב אליבא דהרי"ף ודעימיה דס"ל דהוה מצוה וכמ"ש שם להדיא ולדידיה לא ס"ל אלא דאשפ"כ צריך להקדים מעשה אחר או דבתמת כאן אזר בו ממה שכתב בתשובה כידוע דדבר זה שכיח בכמה מקומות ונאלצו בזה פוסקים היכא דבתשובה ואי' דברים נראים שאראים היאך קיי"ל כי הוא דבר המצוה בכמה מקומות ודו"ק.

ולא אחכך מעטי מה שראיתי לרבינו הב"ח ז"ל שכתב ונראה דדעת הרש"ם הוא דלכתחילה המברך לאחר קידושין טועה הוא כמ"ש בתשובה אבל ודאי אם לא בירך קודם הקידושין יברך לאחר חופה אח"כ עם ברכת נישואין כמ"ש ר"ן וטעמא דבשעת קידושין אין רואי לברך אחר הקידושין דעל מה יברך דאירוסין כבר נעשו והחופה עדיין לא הגיע וכן משמע מדברי הרמב"ם וכו' ועיין ח"מ סס ושונותי גרמו שלא זכיתי להבין דבריו הקדושים שכתי הרש"ם בתשובה שם שכתב וז"ל שאין לברך ב"א אלא קודם הקידושין וכו' ודאי כן הוא כמו שכתבת והמברך אחר הקידושין טועה הוא ומחזירין אותו והנה מדאמר ומחזירין אות משמע דלמיכוא הוא. ודלא כמ"ש הב"ח דלכתחילה הוא ולא בדיעבד דמחזירין אותו דיעבד משמע וז"ב.

המקדש קודם הברכה אי מחזירין אותו

איברא דבלמדי בשיעור ביאבחינו הקדושה נתקשנו בזיאור מחזירין אותו דאחר דכבר קידש אלי מחזירין אותו כיון שכבר קידש מקודם ולאחר הקידושין כבר לאחר המעשה והו"ל למימר והמברך אחר הקידושין ברכה לבטלה הוא ולא שמחזירין אותו או הי"ל והמקדש קודם הברכה שוב אינו מברך או ואם מברך הוי ברכה לבטלה וכמו שכתב הרמב"ם ואם קדש ולא בירך לא יברך אחר הקידושין דזו ברכה לבטלה דמה שנעשה כבר נעשה ולשון ומחזירין אותו ל"ע. ועלה בדעתי לומר דהכי פירושו אי שקידש קודם הברכה ואמר הרי את מקודשת לי וכו' ואכתי לא נתן בשעת ביאת האשה עשה ומחזירין אותו ומברך קודם ושוב שניא לקדשה ואומר הרי את מקודשת לי ומקדש ונותן בשעת ביאה וקאי ומחזירין אותו על ביאור של הרי את וכו' וכל השנין אבל מיירי שאכתי לא נתן בשעת ולא נעשה המעשה אבל לאחר המעשה שוב אין בידינו להחזיר דהרי קידושין חוק כדי ביאור כדיאור דמי לכ"ע וליכא חזרה בזה כלל ודומה לדומה מצינו כזה בש"ע ח"א במי שנטל ידיו קודם שקידש בליל שבת להמקדשין בשבת קודם נטילת ידים ועשה ונטל ידיו קודם תמרינן דיקדש ויאכל מיד ואין צריך שוב נטילה שניה (עיין ח"א סי' רע"ח ובאחרונים שם) וכב"ג קאמר עשה הוא ודוחק.

לכן נלפענ"ד בביאור הדברים הוא כך דמה שאמר עשה הוא כלומר דמי שפוסק לברך אחר הקידושין

טועה הוא ומחזירין לוחו ולא לחרינן כיון שמנהגו כך ונהגיג כן עד כשחא נניח על מנהגו אלא כרי טועה נגד כהלכה ומחזירין לוחו אלא יעשה טוד כן. או יאמר שכמנרך אחר הקידושין טועה הוא ומחזירין לוחו כלומר שאנו רואין שכאחיל לנרך לאחר הקידושין מחזירין לוחו אלא יגמור הברכות או טיסיים נרוך אחה למדני חקיך וכיוצא בו ומחזירין לוחו קאי אלא יגמור מה שכאחיל כנלפענ"ד. זה מה שנראה לי כעת בדברי רניני כרא"ם ועכ"פ אפילו לפי פי' הב"ח סיים בסופו דנמקנח עכ"פ חזר בו ממה שכאחד בחטובה דהמנרך אחר הקידושין טועה אלא אינו טועה ע"ש.

ובברכה לכל החלמידים נלב ונפש,

מנשה הקטן

סימן ז

טעה בשבע ברכות מברכה לברכה

בישיבה הקדושה פוטניזש

אחדשב"ת בידידות.

בדבר שאלתו בשבע ברכות אחת החופה טעה כמנרך ברכת שום חשים וכו' וסיים בטעות נרוך אחה ה' משמח חתן וכלה, ונאלקו אם ח"ח אי לריך לאחור ולנרך מאחש ברכת שום חשים ושמאח חשמח ולסיים בכל אחד כמטבע שלו או בדיעבד כיון דאמר אלק מברכה זו ואלק אזו יצא בברכה המקולרת ידי שום חשים יצא בפאיאחה וידי שמח חשמח יצא באאיימאה ים אומרים לכאן ויש אומרים לכאן ומעכ"ת הוסיף דדא עקא כיון דהכא קאמרינן גם בספק כלה לא ברכה ולא דמי לסאם ספק ברכות בעלמא דאזלינן להקל ולא לנרך שניה.

וראשונה נמה שכאחד דהכא אמירא ליה מטעם דספק כלה בלא ברכה לכאורה זה אינו דהרי כאחד הראשונים ז"ל שאם בירך שבע ברכות שלא כסדר או שאסר ברכה אאת אין בכך כלום דברכות אין מעכבות זו אאת זו עיין בעהע"ז ובאגיא רבאי הל' אירוסין ונישואין ולכאורה נראה דאין מעכב שאם אסר ברכה אאת ואפילו נאמר דאין מעכב נמי דקאמר היינו הסדר ואם אסר יאמר לאאר הכל מ"מ אין זה אמור מאאר ברכות אם לא שנאמר דקי"ל כהטיעות דמקום שאין מעכב אסור ליטא אאב וכבר האריכתי בזה בס"ד בספרינו משנה הלכות ח"ב מ"מ אאן לכאורה לא קיי"ל הכי.

ובמקום אאר כתבתי לנוהל אאד מאתי לא כוזכר ברמב"ם ובש"ע דין זה דאם טעה בז"ב מה דינו ובמס' כלה רבתי והבראיתא אינטיא להו נרך לנו לכולהו שלא כסדר או אסר אאת מאי, ת"ש ברכות אין מעכבות זו אאת זו וגם ליין לדברי הגרות משה ח"ע ח"ד סי' פ"ח שנשאל במי שבירך בטעות ברכת אשר יצר קודם שנרך ברכת יוצר האדם אי אינא טעם לנרך לאאר כן או לא יברך עוד כיון שלא בירך על כסדר והגאון מוהרמ"פ זללה"ה כאריך קלת מסוגיא דסנהדרין שבי' סברא לאזור ולנרך אאנם סיים דמ"מ למעשה אאריתי שאין לנרך דספק ברכות להקל וכו'. והאבתי לו דנאאת בעלמא עיין אזינא הכא שברי כלכה מפורשת בשאה"ע בס"ע ס"ק ס"ב לוא ס' ברכת אאנים אין להם סדר ומי שאסר ס' מהני מנרך לוא כמזוכר הגרות הרמב"ם סי' (כ"ג) ואללינו כוא רפ"ת.

איברא דבאניא רבתי כאד מנין לנרכת הכלה מן התורה שנאמר (נראשית כד) ויברכו אאת רנקה אי נמי מדכאיב ויברך לוא אאם אלקים וכאיב ויבן כ' אלקים אאת הלנא (שם ג) שכך קוראין לקלעיאת בנייאת. ומשמע לכאורה שכם מדאורייאת ומיהו שם ירושלמי(כאובות פ"א ה"א) משה תקן ליטרא שבעת ימי המשאה ולא באקין לאלמנה כלום ועטונה ברכה שנאמר ויקא עשרה מנים וגו' ועיין רמב"ן מה"ת פ' וילא מלא שבוע זאת אי ילפינן מקודם מ"ת ועיין טוד בפר"א פע"ז ובשאילתות ויאי ובהנהא הגרי"ב ויבמות ס"ד ע"א. ועיין מנודרכם שכאד כלה בלא ברכה אסורה לבעלה מה"ת והו"ל כא"א לכ"ע ומיהו אין נרכות דרבנן ס"ל כמבואר בפוסקים ועיין ב"ע ל"ע ואין להאריך בזה.

ומיהו לענין באסאפקאת לא ידענא מאי קמספקא לכו להני רבנן דפשוט כיון דהני שבע ברכות כל ברכה וברכה רומזת ונאקנה בשביל דבר אחר ואם מרבה בדברים הרי זינה ממטבע שבעבו אכמים ואין כאן ברכה כלל אלא הולאה שם שמים לבעלה ויאמר ברוך שם כבוד מלכותו לעו"ע ויאזור ויאמר הברכות והנה ברכת שום חשים ואגל בעקרה בקבון בניה לאוכה בשמאה נאקנה כנגד שמאת ירושלים בעאידה שנמשל לזוג אאן וכלה כמו שנאמר (ישעיה סב ה') ומשום אאן על כלה ישים עליך אלקיך וכטעם שבקדימו ברכה זו קודם ברכת זיווג אאונה משום שנאמר (אלים קל"ז) אדבק לשוני לאכי אם לא אזכרכי אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמאתי (ובגמ' ב"ב ס"א ע"ב) זה אפר מקלה

שברחם חתנים וכחיב ליון היה דורש לון לה מכלל דבעיא דריבה (ירמיה ל' וסוכה מ"ח ור"ה ל' ע"ח) וחותם ברוך משמח ליון בציון ועיין מע"מ. ושמח חשמח נחקוב ברכה לחתן וכלה שכם רעים לחכובים ולחו מחפללין להשם שישמחם כמו ששמח לדם הרחשון יצירו בגן עדן מקדם ועל ירושלים ושמחת לדם וחוה ולין זה שייכות לברכת שמחת כחרץ ולכן פשוט לפעו"ד דחוזר ומברך תרוייהו.

הן לחת דקלח כי' לחפשר לדייק לפמ"ש שגחלל רב שרירא גחון ז"ל שמח תשמח כמחי חתים משמח ליון בציון לו משמח חתן וכלה ובגמ' משמח חתן וכלה וכחב מר רב לחח גחון ז"ל ומנהג דילן לומר משמח עמו ובונה ירושלים ולית טעות בידם דלחשר ברח ושמח תשמח חדח חחיבה לית לכו ולילה תמיד דכח מברכינן תרי יוצר כחדש ומנהג דלכון דחתמין בשמח תשמח משמח עמו ובונה ירושלים ורב סעדיה גחון הכי כחב בסידורה דיליה הילכך מלן דלחר הכי לח תהדרוניה ודגמרה טפי עדיף ולחן נהיגין כשחת למחתם קמייחת משמח חתן וכלה בתרייחת משמח בחתו עם הכלה. ולפי נוסח רב סעדיה ודעימיה לכלורה נרחה דיש לכם מעבע לחרת ולח משבחת ח"כ י"ל הכ"ג לדידן וכיון שכחב הילכך מלן דלחר הכי לח תהדרוניה הכ"ג כן הוח.

איברא דמכלן רחי' ברורה דלריך לחזור ולברך דכיון דלחר הילכך מלן דלחר הכי לח תהדרוניה כלומר כיון שיש נסחחות וגירסחות כחלו הגם דנוסח דידן עדיף טפי מ"מ לח מהדרינן מלן דלחר כפי המבואר משמע דוקח נהגי לח מהדרינן משום דחיכח נסחחות ועל נסחחות כחלו סומכין חבל במקום שלומר דבר חדש דליכח נוסחח כזו הו"ל משנה ממעבע שעבעו חכמים ומהדרינן ליה ולכן דשברכת שמח תשמח ליכח חחיבה מהדרינן ליה על חחיבת שוש תשיש וחגל המקרה לחחוש חחיבה דידה ושברכת שמח תשמחכיון דחסר בפחיחה שביח ברכה על ילירת ושמחת חדש ומוה ולח הזכיר כלל ח"כ ליכח חחיבה על בפחיחה וג"כ מהדרינן ליה.

ומה שכביח מש"ע ח"ח סי' קפ"ז ס"ח דלף מס קילר נוסח הברכה חפ"ה ילח בדיעבד הוחיל והזכיר שם ומלכות ועיין הברכה ולריך להגרע"ח ומשנ"ב שם חות ד' דלדעת הרמב"ן במלחמות סופ"ק דברכות לפילו לח חיתס ג"כ מכני והביח מס' שמק ברכה (להגר"ח פומרנליק זצ"ל) דיני חפלה חות כ' שדן כעי"ז שברכת שמו"ע ואין לי הספר לעיין בו מ"מ לפעו"ד פשוט דלח דמי להבינו והכח במברך ב' ברכות ומעורב חותס דהו"ל נוסח ברכה לחרת כלל שלח תקנו חז"ל ברכה כזו ולח דמי למברך ואינו חותס כלל שדנו בדיעבד לי מכני דהתס מ"פ לח חתס להיפוך עוד יש לעיין לי כתן לח גרע מכח דשו"ע סי' קפ"ז תס בפחיחה בלי חחיבה יצח בדיעבד דהתס מיירי שפתח ברכה כחיקונה מ"פ והכח בדיעבן כיון דהו"ל ברכה הסמיכה לחברחה ליכה פותחת בברוך כלל ח"כ גם בפחיחה רק סמכינן על ברכה הקודמת שביח סמוכה ועכשיו שסיימו בה דלח בפחיחה ח"כ לח הו"ל ברכה הקודמת והו"ל ברכה בלי פחיחה לכחורה וליכח פחיחה ולח חחיבה וי"ל בזה כי הין כז"ג.

אלו דברי חדש מיעוט לעולם ידידו דושכ"ח בלב ונפש,
מנשה הקטן

סימן ח

בדין אי ברכת חתנים, ועשרה מעכבין לגישואין

ובדבר מחלוקת הפוסקים במקום שחין עשרה מישרחל, מי יכול חדש ליסח לשה בלי עשרה, ומי כלה בלח ברכה מעכב כניסואין. והיות כי כחבתי מזה לידי"ע הרב בנחון בג' מוהרח"ד הורוויץ שליט"ח בירושלים טיב"ק. שדן בספרו שו"ת קנין תורה ח"ז ח"ע סי' ל"ז ודן בדברי מהר"ם טי"ף גיטין ל"ז בחרוס ומרוסחו שנשנו בין בעכו"ם ובשיחום זל"ז לחמרה לו בנקשה ממך חל תיגע בי שחין לי כחובה ממך וכחב מהר"ם טי"ף חבל משום כלה בלח ברכה דחסורה לנשלה כנדה, כיה יכול בעלמו לברך ולי משום דבעי עשרה לחשר היו שם עשרה כמו שלמרה ספדו לזה כו' עכ"ד. ותמה מעכ"ג דמכח דהיו שם עשרה בשעת ההספד חין רחי' שהיו שם עשרה בשעת ניסואין דחשר נחספו שם רק לחר מיחתו לגמול חסד ועכ"פ משום דזמן רב כי' בין הניסואין למיחה ומחי רחי' שהי' בשעת ניסואין עשרה. עוד תמה דחם היו שם עשרה למה ישברך בעלמו בלח היו יכולין לחד מהעשרה לברך, ודוחק לומר שלח כי' לחד בין עשרה מישרחל שיודע לברך, וליפה דייק חלח גדולה מזו כי' יכול לדייק דחם לח כי' שם לחד שיודע לברך מנ"ל דהוח בעלמו כי' יודע לברך. עוד הביח קושית הרי"ף בע"י שחמרה חין לי כחובה ממך הרי לי לחפשה מטלטלין כנגד כחובתה מוחר לשהות עמה בלח כחובה, וכ"ת דבשבי' לח הי' לו מה להחפיס לחכי הי' לה לקנות ממנו בקנין סידור ומוחרת בלח כחובה, גם המרש"ל בח"ח עמד על זה דבלה בלח ברכה חסורה לבעלה כנדה ותי' דחשר היו שם עשרה שכי' יכול לעשות בפניהם

ברכת ניסוחין וכניח ג"כ רחי' דכשמת ספדו לזה כו'.
וגם זה כניח מעכ"ג בל"ע.

ולפענ"ד, יפה תמה ותוסיף תני לחזק קושיתו בדיוק
לשון הגמ' מעשה בחרוס ותרוסתו שנשבו בין הכוכ"ם ובשיחום זל"ז תמרה לו בנקשה ממך ובמדייק בלשון הגמ' גרתה כך שבן נתחרסו קודם שנשבו ולתחר שנשבו במקום בשבי' בשבוחים בשיחום זה לזה ת"כ ע"כ שכיו שם ניסוחין ול"ל שכיו ניסוחין גמורים כדת וכדין רק שלא כתב לה בתחן כתובה דהכתובה תינה תלויה בניסוחין ודורות הרחשונים בזמן התנחים לא עשו כסדר של הניסוחין כמו תלנו שכותבין הכתובה תחת החופה תו קודם לה תו נתמלא החופה כפי דעת מהר"ם מינ"ץ ועוד, תלא התתן הי' כותב כתובה שער התחייבות וגם זה לתו בכל מקום כמה שתמרו בכמה מקומות במקום שכותבים כתובה עסקינן, וכי' זה כבר לתחר תקנת שמעון בן שעח עכ"פ כרי בגמ' תמרו להדיח ובשיחום זה לזה וע"כ בשיחום כדת וכדין ול"ל דהשבחים בסבימו לזה להניסוחין שכיו רולין לתלק בולדות וכמעשה דבן ובח של ר"י בכ"ג תו שנדמנה להם מילחת וכיו עשרה ובשיחום זה לזה ועכ"פ כיו ניסוחין גמורין ותלא הי' פקפוק בניסוחין תלא שבזמנם לא כתבו כתובה מיד בשעת ניסוחין וכנ"ל.

עוד קשה בשלם הרחי' תפילו למהרמ"ם ומהרש"ח ז"ל דהיו שם עשרה כיון דבשעת הספד היו עשרה ולפענ"ד חוץ ממה שהי' תפשר דבשעת הספד היו עשרה ותלא בשעת החתונה הא גופא מנ"ל דילמא לא היו שם עשרה גם בשעת הספד תלא הי' שם שנים תו שלא תו חמשה והספידוהו ולדידהו תמרה ספדו לזה והגם דסחמא דהספידה ברבים תצל שתני בית השבי, תו שבחמת מת בשבי' ותלא היו שם עשרה תלא חשפ"ר נחנו להוליחו ולקברו ותמרה החשה לחותן שהוליחו לקברו בקבר ישרחל שיספידו עליו במקום שיקברוהו ויחמרו עליו חצל במקום שבי' חכחי לא היו עשרה כלל. וכגרחה דמח בבית השבי' דחל"כ כשילא קודם מיחתו חכחי הי' יכול לכחוב לה כתובה.

ומידו גם בשלם הקושיח של הגמהר"ם שיף שכתב ותי משום עשרה תפשר שכיו שם עשרה, ולפענ"ד דבר זה במחלוקת שנוי' דהב"י ח"ע סי' סי' ס"ב בדיח בשם הרשב"ח בתשובה תלף קס"ז בעיר שתין בה עשרה בע"ח בברכת נישואין וח"ח להדיח ממקום תחר ובשיב דברכת ניסוחין תינה בפחות מעשרה ומהרח"י בתשובה סי' ק"מ כתב בשם תשו' מיימוני שתין בברכות מעכבות בדיעבד דכי ס"ד שתם תין במדינה עשרה שלא תינשא תשה משום דברכת מחנים בעשרה וכתב עליו הב"י דתין זו טעתה דתפשר תכ"ג שלא תנשא שם ותנה לא מיבעיח לדעת המחר"י שתין ברכות מעכבות בדיעבד י"ל דכתם עשו כמהרח"י דתין עשרה מעכב בניסוחין.

איברא דבספרינו משנה בלכות על בלכות גדולות כתובות סי' ז' בבתחי דברי כים של שלמה כתובות פ"ק סע"י שבניח דעת רבינו יונה במי שלא בירך ברכת תירוסין דימה לותה לברכת המזון שלא בירך תחר תכילתו שתוזר ומברך כל זמן שלא נתעכל שנמעים וכל זמן שלא גמרה בתופה יכולין לברך בשעת ניסוחין וכן בסכים הרש"ם והריב"ם וכתב הים"ם מה שדימה רבינו יונה ז"ל ברכת תירוסין לברהמ"ז שמעינו בילה שעשו ניסוחין בתופה ולא ברכו ועברו שבעת ימי המשתה שתין לברך כלל דהוי כמו עיכול המזון וברכות תין מעכבות כמו שבתבתי בסימן י"ג תפילו ליכא עשרה יכול לעשות ניסוחין וכן משמע להדיח בחמ' רבינו שמשון וכן ברשב"ח ומוהר"י קילון עכ"ל.

ולבאורה מלינו כתן עדות מוכתב דהב"י הניח מחמ' הרשב"ח דס"ל דעשרה מעכב בנסוחין ובמדינה שתין שם עשרה תינו יכול ליעשות תשה ותים"ם כתב דתפילו ליכא עשרה יכול לעשות ניסוחין וסכן כתב הרשב"ח ול"ע.

ואשר גרתה דהים"ם ז"ל, דייק בלשון הרשב"ח ז"ל שכתב בתשובה שם וז"ל שתלת עיר שתין בה עשרה בני תדם לברכות ניסוחין ותי תפשר להניחם שם ממקום תחר תם מברכין ברכת תשר ברח בפחות מעשרה תם לתו. תשובה ברכות תחנים תינה בפחות מעשרה וכדתמרינן בפ"ק דכתובות תמר"י תמר לי הונא בר נתן תנא מנין לברכת תחנים בעשרה שנתמר ויקח בועז עשרה תנשים וברכת תשר ברח מכלל ברכת תחנים היא וכדתמרינן התם מתי מצרך תמר רב יהודה שהכל ברח לכבודו. יוצר התדם, וכו' ותין הפרס בין ברכת תשר ברח לשתר הברכות תלא לענין פנים חדשות בלבד וכו' ע"ש.

וחנה דייק הרשב"ח ז"ל דברכת תחנים תינה בפחות מעשרה ותין תלוק בין ברכה לברכה תצל לא תמר דתין ניסוחין בפחות מעשרה ת"כ הי"ל לכדגים דתין ניסוחין בפחות מעשרה ותין לומר דהי' פשיטא ליה וכיון דלא נשתל לא השיב עלה תידרא דכה"ג הי"ל להשיב ולומר ולכן תין נוסתין תשה כיכא דליכא עשרה וודתי כה"ג לריך להשמיענו להסיר מכשול שהרי כגרתה עשו בזה ועיין זבחים (ל' ע"ב) תיבעיא מיניה חדא דשמעת תרתי וכו' ת"כ מרתה רתה השתא כזית וכזית כללא כזית למתר בתון מיבעיא, ופרש"י ת"כ וכו' ומהדר לי בריתתא מתי

תיבעיא לך ועיין ש"מ דמשמע דצייך ריחמא לפי' כשמואל לחמיר וכ"ש להקל ודיון להקל הוא וכיל"ל דכה"ג ליכא ניסואין ומינה דייק כי"ס ז"ל דכרשב"ם ג"כ מודה דהיכא דליכא עשרה עושין ניסואין בלי עשרה וכברכות אין מעכבות היכא דל"ת ומה שאמרו כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כיינו היכא דאפשר, וזה דלא כצ"י שדייק מינה דגם ניסואין ליכא.

שוב דקדקתי שניה בדברי הי"ם וראיתי שהביא שם דעת הצ"י ומחלקותו מהרח"י חיסרלין וכתב עליו דאין זה אלא כמכריע בדבר מעצמו וכתב עליו ואני תמיה שאין בדבר צריך הכרע אלא לאמרו שאינו אלא בעשרה ובפחות אינו יכול לברך אבל לא לאמרו שהברכות מעכבות עכ"ל עכ"פ הרי לן דעת הי"ם דכרשב"ם ומי מודה דאין הברכות מעכבות ועיין שו"ת יעלת חן סי' ו' שכתב ומי הכי ועיין ה"ה בפ"י מה"ת ה"ו על מה שכתב הרמב"ם ז"ל תירץ וכינם לחופה ולא בירך ב"ח ה"ז נשואה גמורה וכתב עליו ה"ה ז"ל זה פשוט שאין הברכות מעכבות וחופה רחויה היא ע"כ. ואי ניחא דכרשב"ם חולק הי"ל עכ"פ להביא שכרשב"ם ז"ל חולק ובספרינו שו"ת משנ"ה ח"ב סי' מ"ב האריכתי קצת בזה.

ומינה יש לדייק נמי מל בעל עמק שאלה פ' חיי שרה שכתב דברכת חתנים אפילו לזמן מרובה מבואר ומשמע לזמן מרובה ואין לו שיעור שהרי רבינו יונה ודעימיה נתנו לן שיעור שהוא כל שבעת ימי המשתה ולא יותר וכמ"ש הפוסקים הנ"ל וכבר האריכתי גם בזה במקום אחר לענין אי יכול לחזור ולומר ברכת אירוסין ועד אחי והבאתי מדברי הריב"ם והמנהיג ועוד דעד החופה וניסואין מקרי עוד זמן האירוסין וברכת חתנים זמנן עד לאחר שבעת ימי המשתה דהו"ל כעין ברכת המזון לדעת הי"ם הנ"ל.

ומה שנראה לדייק עוד מה שאמרו ז"ל כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה, מהו לשון נדה ולמה לה לאמרו סתם כלה בלא ברכה אסורה לבעלה עד שיברך, ונלפענ"ד לאחד דהא שאמרו כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה ומה יענו במקום שא"א לברך כגון דיכן דיכן דליכא עשרה י"ל דשבעת ימי המשתה כיון דליכא חיוב לברך אסורה לבעלה כדרי היא בכלל כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה אבל לאחר שבעת ימי המשתה דנדה עובדא ועבורה ממילא אזל ליה דין איסור דלא גזרו אלא איסור כשיעור נדה מה"ת, ליכא כאן עוד חיוב לברך ואז מותרת בלא ברכה ולפ"ז כי' עולה דבר אחד דבמקום דליכא עשרה יש ניסואין ומיהו אסורה בכלה לבעלה אפילו לאחר הניסואין עד לאחר שבעת ימי המשתה וכגם שברכת חירוסים שמרו וכתיר לנו את הנשואות לנו ע"י חופה וקידושין אמת כדבר אלא שהברכות מעכבות כל זמן שחייב לברך לאו מדין איסור איסות אלא מדין נדות ולכן דייקו לומר כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה ולא שמרו כאלו לא נשאה דודאי החופה מתרת כל דין האיסות והרי אשתו ולכל דבר ולכן לאחר שבעת ימי המשתה מותרת לו אפילו לא ברכו והברכה הוא רק מיבוד לנדי כנדה ואלי מכ"ע תקנו נמי שבעת ימי המשתה שהיא כנדה וי"ל.

אלא דלפי מה שביררנו ח"כ אין לדייק כלל מגמ' מברכת חתנים די"ל דאהכ"נ דניסואו זה לזה בלי עשרה ובלי ברכות ומ"מ לעניין ברכה לא חשבו דברכות אין מעכבות ומיהו כחובה מעכבת ושפיר אמרה להספידו שפיטפט בילרו יותר מיוסף הצדיק.

והנה במה שטענה לו אין לי כחובה ממך בחמת למה לא כתבה לה כחובה לפי דעת הגר"מ שיף והמהרש"ל שהיו שם עשרה לניסואין ובשלמא במה שלא כי' לו כסף או כליס וכיולא בו להחפיסו לפי שהיו בשבי' ובודאי לא נתנו להם והוא בשחינת עני שהוא כמת ואין לו דמים אבל הרי כי' יכול לכתוב לה כחובה ושפרט לדעתם שהיו שם עשרה מישראל.

וי"ל לפ"מ שהקשו התוס' (כתובות נ"ד ע"ב) תימה דשכיו נהגו שכותב כאחן לכלה מאה ליטרין אע"פ שאין לו שוה פרוטה, ושאל ר"י לרבי אליהו ושניב לו דמליגו כעין זה (ב"מ נ"ד ע"א) דאניח מאנה שומר חינם להיות כשואל ופריך במאי בדברים ומשני בשקנו מידו משמע בכל ענין אפילו חינו מקנה לו שום נכסים אלא שמשעבד גופו לזה החוב מעתה ולכשיהיו לו נכסים ואין זה קנין דברים בשלמא וי"מ דכיון דכותב שאחמת שיהיו כל נכסים אחרונים למה לה נאחייב הרי הודה שים לו נכסים ואע"פ שאנו יודעין שאין לו הודאת בע"ד כמאה עדים ע"ס.

ומעתה י"ל בחרי אנפי לו שיאמר דהם ס"ל כקושיא התוס' דכל שאין לו בשעה שמחייב עצמו לה סמכה דעתה ואינו מועיל ולכן אמרה לו אל תיגע בי והוא בחומו שמע לה כי כיון שלא סמכה דעתה הו"ל ככלה בלא כתובה שאסורה לבעלה, והשניא נראה לחדש דאפילו לדעת רבי אליהו דאניא מאנה אדם ומשעבד גופו היינו דוקא באדם בן חורין שהיום אין לו ואחר יהיה לו ומשעבד גופו וילך ויעבוד ויאקייס בו אאכמה אחיה את בעליה וירויח ממון ויתן לה, אבל מי שהוא בשבי' ואין בידו להרויח ואפילו ירויח יקח השבוי ממנו ול"ל מגרמי' כלום כה"ג כ"ע מודי דאינו יכול לכתוב לה

כתובה וליכא כאן סמיכת הדעת. ולחי' כי"מ נמי משום דכותב סחמא וכו"ל כסודחא בע"ד כמאה עדים אבל זה נמי דוקא בדן חורין שאמרינן שאין לו פה אבל יש לו במקום אחר אבל מי שהוא בשבי' מה מועיל כודחא בע"ד שיש לו וכרי היינו יכול לגלח מפה ולשלם כתובתה וא"כ כ"ג לכ"ע אפילו כותב לה אין בכתיבה כלום ושפיר אמרה אל תיגע בי וזה לפענ"ד דבר חדש בס"ד.

בברכת כתורה לגומדיה בלב ונפש,
מנשה הכהן

סימן ט

על דבר שאלתו בבבחים לפניו ואמרו שנתגיירו ואין לכם תעודת גירות אם אפשר לקבלם במינו שבי' יכול לומר שהוא יהודי ובזה"ז מאמינים למי שאומר שהוא יהודי.

והיות כי כתבתי בדין דשוי' אנפשי' חד"א בספרי משנ"ב ח"ג סי' קכ"ב קכ"ו אעתיק קצת לכאן בס"ד.

בגמ' יצמות מ"ז ע"א מעשה באחד שבא לפני ר' יהודה ואמר ליה נתגיירתי ביני לבין עצמי ה"ל ר"י יש לך עדים ה"ל לאו יש לך בנים ה"ל הן ה"ל נאמן אחה לפסול עצמך ואי אחה נאמן לפסול את בניך וכאבו כאוס' והרא"ש והריטב"א ז"ל לפסול עצמו היינו שאסור ליבא ישראלית משום דשוייה אנפשיה אחיכה דאיסורא ע"ש.

ובם' אמנם שאני התם שלמה הקשה להגאון בית מאיר באיך שייך לומר שוי' אנאחד"א לאסור בישראלית הא אין ב"נ מצווה רק על א"א של ישראל משא"כ בפנויה היינו מוזהר כמ"ש הר"מ בהלכות מלכים וא"כ לדידיה אין כאן איסור כלל וכיון מותרת הוא דהיא אינה לריכה להאמינו כמו בניו שכשם כשרים וכן הקשה בערוך לנר וכניח בל"ע ע"ש.

והב"מ ז"ל הביא דלאו משום דשאנאחד"א כמו בעלמא דאמרינן אף דהינו נאמן לעלמא אבל לנפשיה מכיון אבל הכא י"ל כמו דקיי"ל ע"א נאמן באיסורין בדבר שהוא אחת ידו כ"כ הכא נאמן לעשות עלמו איסור לכל העולם כמו שנאמן לומר נאנסך יינו והא"ם אמה עליו שבני כאבו באוס' לבדיה דאינו פוסל בניאתו לכהונה ואי נימא כבב"מ כמו שיוכל לאסור נפשו לבא ישראל משום שנאמן בבך כ"ג יביא פוסל בניאתו ת"ו דלאו משום נאמנותו הוא אלא משום שוויה אנפשיה אח"א וע"כ כ' באוס' שפיר ובדרא קושיא לדוכתא וכבר אמרתי קושיא זו לפני גדולי אקרי לב ולא אלאו אעבה עכ"ל. והגאון ז"ל אי' משום דעכו"ם בבא על בת ישראל קנאין פוגעין בו ומלא מכשילה וממילא יש בו איסור ע"ש.

ולא זכיתי להבין אאי קאמר שבני ודאי כב"ג שאין נאמן לגבי בניס משום דשוי' אנפשיה אחיכה לאיסורא ודאי אין קנאין פוגעין בו דלגבי דידן אין לא אהימנינן ליה וא"כ שוב ליכא איסור לבא ישראל נמי משום דקנאין פוגעין בו וכבן. ולבאורה אלה בדעתי לומר דמה שאמרו באוס' לאסרו בבא ישראל הוא לפי שלדידן אין אחזקינן ליה בישראל וא"כ כשיש אשה אין אחזקינן לה בא"א גמורה והבא עליה בזיבה וזה פשוט ומעתה אף שבאמת עכו"ם הינו זכר על הפנויה אבל הרי מיד כשיקדש אשה פנויה נעשית א"א גמורה לדידן כיון דאין לא אהימנינן ליה דעכו"ם הוא וכיון לדידן אשתו הוי א"א גמורה א"כ כיון שהוא עכו"ם לשיטתו אסור באשתו כיון שהיא א"א לשיטתו אינו אלא שאין אהימנינן לו א"כ כל בת ישראל שיקדש לו לאשה אשתה א"א לדידן ואאסר ליה לשיטתו דעכו"ם הוא ואסור בא"א דכל בת ישראל שיקדש נעשה א"א בקידושין שלו ואסורה עליו וכבן כי זה דבר חריף בס"ד.

לאחר זמן מלאתי לרבינו ירוחם נאיב כ"ג וז"ל ואם בא ואמר נאנסתי ביני לבין עלמי נאמן הוא לפסול עלמו והינו נאמן לפסול בניו ולפי דבריו גוי הוא ואין עדות לגוי ע"כ וזה ראי' גדולה לדבריו.

שאנאחד"א הוא מטעם נדר או מטעם הודעת בע"ד

באופן אחר נלפענ"ד דהמברי"ט ח"א סי' ל"ב ומהר"י באסאן סי' פ' נסתפקו בטעם מה שאמרו שויה אנפשיה חד"א אי מדין נדר נגעו בה ואע"פ שאינו כנדר ממש דליאא בשאלה חולי החמירו בו חכמים כמו בנ"ס או הינו אלא מדין כודחא בע"ד כאאה עדים והרב מ"ל ח"א סימן מ"ב פשיטא ליה דמדין נדרי איסור נגעו בה ואאה על המהרשד"ם שכאב שאני הבא שאמר שהגער היה בן י"ג שגה כשקידש אח בתו נאמן לאסור אח בתו אף אם יש עדים שיאמרו שקטן היה בחופו פרק והביא ראיה מאשו' הרשב"א שכאב על עבד שאמר אלא שאח אח בבאאה ויש עדים מעידים ששאטה לדידיה אסורה משום דשויה אנאחד"א אפילו נגד עדים וכאב דלא דמי דהאם בים עדים ששאטה היינו טעמא כמ"ש הב"י בשם הרשב"א יו"ד סי' רכ"ב דיכול אדם לקנוס אח עלמו

לומר לס לעשב כך יכה פתי פת כותי וייני יי"נ משום דלא בעינן מחפים בדבר הגדור אלא כשבא להחפים אבל להסור על עלמו רשתי וכ"ג כשאמר שלא אחטב לף שים עדים שאחטב הרי אסרב על עלמו כאלו לא אחטב משא"כ בקידושין מאחר שהוא קטן ויש עדים ע"ז בחיך יכול האב לעשותו קידושין מה שאינו לפי העדים וכבא לא שייך כלל דין איסור שיקבל עליו כלל.

ותבט עיני במל"מ פ"ע מה"ת הע"ו שנסתפק ג"כ בטעם דכל מילתא דשויה לנחד"ת היכא דאיכא עדים דמכחישים אותו מי אמרינן לגביה דהודאת בע"ד כמאה עדים דמי אף דעדים מכחישים אותו ולדידיה אכ"פ אסור או דילמא כיון דעדים מכחישים אותו אף לדידיה מותר, והביא תשו' מהריב"ל ח"ב סי' פ"ב בשאב שאמרה נתקדשתי בפני פלוני ופלוני ובאו פו"פ ואמרו להד"מ והביא תשובת הרשב"א מב' שאיטב הנ"ל וגם דברי ריא"ז פ"ב דכתובות שמסכים להרשב"א שאדם נאמן על עלמו יותר ממאה אינם ע"ש. אלא שבביא דעת מהרי"א שבמקום שהמקדש חוזר מדבריו הראשונים ואלא היאב לו למחלא דקיי"ל דכל היכא דשויה לנחד"ת וחזר בו ולא נתן למחלא לדבריו אין בחזרתו כלום ועדיין בחיסורו עומד אבל היכי דאיכא עדים המכחישים והוא חוזר בו ס"ל למהרי"א דהוי חזרה אף בלי למחלא ואפי' לא אמר רק שדבריו הראשונים הם שקר ע"ש ועיין מ"ש יו"ד סי' קפ"ב.

וחזון הרביתי לנוב"י מה"ת סי' כ"ג שלהי בתשובה וז"ל ומה שרלב לחדש דאמרינן שויה לנחד"ת הוא מעשה נדר וקונס הוא במחילה מבעודו רחיתי מחוך פלפולו שהוא גבר בגוברין בחריפות ובקיאות גם בשכל לא ויבר מה רחה לעשות זה ואם כי רחה כדבר בתשו' מהרי"ט וכי מהרי"ט אמרו ואלא מביאו רק בלשון ואין לומר ודחאו וכו' ע"ש. ול"ע להנב"י ז"ל שכתב שהם דברי שעות ואלא יש לנו גדולי הפוסקים בהרמ"ן שס"ל ככי וגם המל"מ שנסתפק בזה ועוד ובגרהה שנשלמה מיניה הפוסקים הללו עת כתבו ועיין פ"ת יו"ד סי' ח' שדחה רחית הנוב"י ול"ע.

ברם בשעב"מ פ"ע מה"ת הע"ו שהביא דברי הרמ"ן והקשה עליו דאשחמיטתיה מיניה דברי הרשב"א בתשו' הביאה הב"י אה"ע סי' מ"ב כמי שעשון שקדש אח האשה ובשעת נתינה א"ל התקדשי לי בזה אע"פ שעדים מכחישין אותו ואומרים שנתנו לה בתורת פקדון שנאמן על עלמו יותר מ"ק עדים ושויה קרובתיה אפשיה אחיכה דאיסורא ע"ש ברי דאע"ג דב"נ לא שייך שעשת דנדרי איסור אף"ה כאב דאמרינן שויה אנחד"ת אפי' כנגד עדים ול"ע אב"ל.

ואי משום הא שלפע"ד דלא קשה דלאחורה דברי הרשב"א לריכין ביאור אחרי שהי בשעת נתינה עלמו יותר ממאה עדים ושויה קרובתיה אנחד"ת אפילו יהא באמת שקדש אח האשה כפי דבורו אלא שאין כאן עדים שברי העדים מכחישין אותו על דברו ושוי כשקדש בלא עדים דאפילו הוא ושיא מודים אין בקדושין כלום ולא שוי קדושין ואחי מכני אמירתו לאסור עליו כאשה עדים ושבדיא אמרו כן בגמ' קדושין דף ס"ב ול"ל דדעת הרשב"א ז"ל שכאב נאמן על עלמו יותר ממאה אינם ע"ב נמי מכא נדר הוא דשויה אנפשיה אד"ת דאלו מכא נאמנות ממש הא ליא כאן נאמנות דאפילו נאמינו ודאי א"א שוי קידושין בלא עדים ויל קלא דהרשב"א מיירי שם בתופן שבאמת היו עדים אלא שהעדים מעידים שהוא אמר לפקדון נתן לה בפרוטה והוא מודה להם שזה לומר אין לפקדון אמרתי אלא שאח"כ אמרתי בשעת נתינה שהקדשתי לי בו וקבלתו אם כן לפי דבריו היא מקודשת לו ואין כאן עדים שברי העדים ראו במעשה כולה נתינת המעות ולא שייך כאן לומר דשוי קידושין בלא עדים כלל שברי סוף סוף עדים היו כאן וכיון שהוא אומר ככך אמר אח"כ היינו שלשם קידושין הוא נאמן על עלמו ושויה אנפשיה אד"ת ול"ע.

והלום רחיתי אחרי רואי בשעב"מ פ"ע מה"ת הי"ו שהביא דברי הרשב"א בתשובה הנ"ל דס"ל דאפי' עדים מכחישים אותו אמרינן שאנחד"ת וכיינו משום דאשוב כאלו אסרה על עלמו בנדר וכו' ע"ש ול"ע שהביא דבריס כפשוטן דדעת הרשב"א כאן משום נדר ולא זכר שר המלך שמדברי הרשב"א בלאו הקשה להרמ"ל ז"ל שס"ל דשאנחד"ת הוא מטעם נדר ול"ע.

והא דהקשה להרשד"ם ז"ל דאחר שים עדים שהוא קטן ואינם קידושין אין יכול לעשותו קדושין מה שאינו לפי העדים דהכא לא שייך כלל דין איסור שיקבל עליו כלל ואי מטעם נדר אמאי לא ולפע"ד דג"כ לדקו דברי רמ"ן דהרי האם מיירי שאביו קבל הקדושין ואם הקדושין אינם קדושין מכא העדים מכא נדר אין על האב לאסור על בנו קרובתיו דרק על עלמו יכול לקבל על עלמו ולאסור בנדר ולא על בנו וזה נראה שדייק הרמ"ן בכאנו והכא לא שייך כלל דין איסור שמקבל עליו כלל ודייק בלשון עליו כלומר חולי כיאב הקבלה עליו אז שפיר כיה מקבל אבל הכא לא מקבל עליו כלל אלא על בנו ואין בידו לאסרה בקרובים מטעם נדר וכבן ואחי שפיר דברי הרמ"ן.

עוד רחיתי בשעב"מ הנ"ל וז"ל עוד כתב הרב בנזכר לייבב קושית התוס' ריי"ד (אהא דכתבו התוס' ריי"ד קדושין י"ב ע"ב בדביתהו דר"ח דהוי"ל לאר לידה

ת"ל לומרה לי אם קיבל ביד לחבין קדושין כי זערתא וכקשו דכה מיכמנא לשוויה לנפשיה חד"ת) וכתב ורתה דתע"ג דמדינא נאמנת לשויה לנחד"ת כה חנן בשלכי נדרים ברתשוכה כיו חומרים שלש נשים יולחות ונוטלות כתובה חזרו לומר שלא תהא אשה נותנת עיניה בחתר ומקלקלת על בעלה וכו' ובעניותי לא זכיתי להבין תירוצו דהאיך הפה יכולה לדבר דבעמת דשמעתין שאמרו לתו כ"ש לתוסרה לך מילותי הוא משום דהיא בשלכי נדרים דחיים שמא עיניה נתנה בתתר שהרי בהא דיכודית ליכא למיחש כלל להך חשש שהיא חומרת שקבל תבין קדושין בעודה קטנה ואינה יודעת למי נתקדשה ות"ל לפי דבריה הרי היא יושבת עד שתלבין רתשה בשבלי עגון והרי היא מסורה לכל תדם ומתי שמא עיניה נתנה בתתר ליכא ע"כ.

ולאחר הסליחה מכ"ג ז"ל נרתין דברי הרב הגז' דהכא נמי ליכא למיחש שמא עיניה נתנה בתתר והוא דתמרינן בגמ' קדושין ס"ג קידשתי תת בתי ותיני יודע למי קידשתיה ובא תחד ואמר תני קידשתיה נתמן וכו' אמר ר' נתמן ליתן גט ואינו נתמן לכנוס ורב תסי אמר נתמן תף לכנוס ואניח כוותיה דרב תסי וכן פסק כרמב"ם בפ"ע מה"ת כי"ב וסיים ואינו צריך קידושין אתרים וכן פסק כרשב"ת ועיין כ"ה והגהות מיי' סם ולפי זה שפיר יש לחוש שמא עיניה נתנה בתתר ולתתר שתתגרש מזה יבא לוותו שנתנה עיניה בו ויתמר שהוא הוא שקידשה בעודה קטנה ומותרת ליבם עד שתלבן רתשה הועילו מעשיה ולא תצטרך ליבם עד שתלבן רתשה בשבלי עגון והבן.

ובזה נרתה לפענ"ד לדייק מה שאמרה, אמרה לי אם קבל ביך תביך קידושין ולמה לא אמרה סתם נתקדשתי קודם שנשתתי לך ולבנ"ל י"ל דתלו אמרה נתקדשתי ואיני יודעת למי נתקדשתי תז ודתי לדקה טעמא דשעה"מ דתין כתן טעמא שמא נתנה עיניה בתתר כמו שכתב הרמב"ם ז"ל שם כי"ד דכה"ג תפילו תחד תמר אני הוא שקדשתיך נתמן ליתן גט ותהי מותרת לכל תדם חוץ ממנו תבל תינו נתמן ליכנס שמא ילכו תקפו וכיון תרגיל לו להחירה ותף שדעת כרשב"ת שתם כנס תין מוניתין תותה מידה מ"מ לכתחילה תין נוהתין לו ותז לא הועילה כלום ולכן שכלה לומר שאמרה לה תם שקבל בה תביה קידושין ויודעת למי נתקדשה ויעשו קנוניא ויכא נתמן תף לכונסה וק"ל.

ובתא י"ל נמי מה שהקשה מדברי הסוס' דשלכי נדרים דכתבו דתפי' בנשואה דמשמעה לבעלה לתמרינן שויה מנפשה חד"ת ומדינה תסורה רק דמשום טעמא דעיניה נתנה בתתר תפקעינהו רבנן לקידושין מיניה וכן מבואר בתי' ברשב"ת שם וכ"כ הסוס' יבמות פ"ב דכ"ד ד"ה תמר ע"ם ולפי דבריהם לכתורה ל"ע מה יענו להה דשמעתין דקאמר לתו כ"כ דתסרת עילותי ותמתי לה לתמרינן שויה מנחד"ת וע"ם מה שתי' ולפי דברי הרמ"ן לת קשה מידי דהא כטעם דשויה מנחד"ת הוא מכח נדר ובשלמא היכא דתמרה עמתה תני לך תו נתקדשתי לתתר הוא מכיונת מכח שויה מנפשה חד"ת תבל הכא שתומרת שתמרה לה למה שקבל בה תביה קידושין והיא בעלמא תינה תומרת כלום ות"כ תין כתן שויה מנפשה חד"ת ולריך לסמוך רק תכיונתה שכך התמת ולכן תמרו לתו כ"כ דתימך דתסרת לך עילותי.

ולפי טיעט הרמ"ן ז"ל תתי שפיר דברי הסוס' שפירשו נתמן תתה לפסול עלמך היינו לתסרו בבא יטרתל וכוונתם כיון דתתן מעמידין דיטרתל גמור הוא וכבי משמע מדברי הסוס' שם שכתבו בד"ה במוחזק בח"ד וז"ל ועוד רתיה משמעתין דת"ל ר"י תי תתה נתמן לפסול תת בניך ותיהו גופיה כשר תלת דשויה מנפשה חד"ת תבל תת בת תם בת תל בת כהן לת פסלה כדפי' לעיל ע"ם הרי שם"ל להסוס' דתיהו גופיה כשר הוא וע"כ לתו משום נתמנות שלו הוא דכתיך מכיונין ליה תבל תי נתמר דהסוס' ס"ל נמי דשתנחד"ת מכח נדר תתי שפיר הכל בס"ד וממילא מיושבת קושית החמדת שלמה הנ"ל תדברי הסוס' שהבאתי בתחלה והבן.

ובזה נרתה לייטב מה שלכתורה קשה דכתן תמרו נתמן תתה לפסול עלמך ותי תתה נתמן לפסול תת בניך וכו' ולכתורה תמתי נתמן הת בדף כ"ה ע"ב כתבו הסוס' דטעמא דרבנן כדרבת דתמר רבת תדם קרוב תלל עלמו ותין תדם משים עלמו רשע ופי' הסוס' לפסול תת עלמו ורש"י פי' תין עדותו עדות לעשות עלמו רשע ועיין כריתות י"ג ע"ת סוס' ד"ה תו דילמת והוא קושית הסוס' בד"ה ליתת רב יוסף והסוס' תירצו תלת הת דפסלינן היינו לתוסרו בבא יטרתל דשויה מנחד"ת ולדבריו דנתמן תל עלמו לפסול תת עלמו מכח נתמנות דשויה מנחד"ת הוא מכח דתדם נתמן תל עלמו יותר ממתה תיש ת"כ עכ"פ מלינו דתדם נתמן לפסול תת עלמו דסוף סוף ע"י עלמו נפסל תע"כ שתין כתן בטעם משום נתמנות תלת מכח נדר וכדעת הרמ"ן וכן נרתה לכתורה לדייק מדברי הסוס' דף מ"ז בד"ה ותין עדות לעו"כ והקשו ותל עלמו נתמן משום דשויה מנפשה חד"ת תי מכח נתמנות הוא בפשיטות היה נרתה כיון כשבא לכעיד תל עלמו עדיין יטרתל הוא וע"י כעדתו שהוא מכו"ס יפסל עלמו זכה תלת ע"כ שתין כטעם משום נתמנות תלת מכח נדר וטעם שויה נפשיה חד"ת נמי מכח נדר הוא וכמו שהבאתי וזה רתי' גדולה לטיעט הרמ"ן וק"ל.

ומ"מ לדידן כיון דחינו חומר שכוח יכודי חלח שכוח גר
וחין לו חעודח לכן לפטנ"ד חין להחמין לו ומ"מ לעלמו יחום ונוחנין עליו חומרי יכודי שלפי דבריו כוח נחגייר בנ"ד חשוב וחס חומר שנחגייר רק בינו לבין עלמו כרי שובדו בלדו וכל ערוס יעשה בדעת כי ח"ח להעלות על הכחב כל הדברים בזה.

המברכו בלב ונפש,

מנשה הכהן

סימן י

ועל דבר חשר שחל לבחר דברי רש"י למ"ד דחביה חייבינן שמח קיבל בה חביה קידושין ח"כ בחופל שמח כיחך לח חשו לרבקה שמח קיבל בה חביה קידושין מחחר

ולפענ"ד זה כבר נשחלחי בבה מילחח בחליעזר עבד חברהם שחמר לח חוכל וגו' לחכול ופי' יונחן בן עוזיחל וסדרו קמי' חבשילה דבה סמח דקטיל ומרגים ביה ומחר לח חוכל עד דחמלל פחגמי ומחר מלל. וכחבו המפרשים ז"ל דבחופל כי' רוצה לקלקל חח ילחק לפי מה דקיי"ל נזיר י"ח החומר לבלוחו לח וקדם לי חשה ומח הטליח שבוח חסור בכל הנשים שבעולם משום דחזקה דטליח עושה שליחוחו ות"כ ימות חליעזר ממילח יבה חסור ילחק בכל הנשים שבעולם ולכן לח רצה לחכול עד שיבבר הדברים עד שבחופל קיים.

והקשה הבופל לפי טעם זה לבן נחן לו סם המוח כדי לקלקל חח ילחק חכחי קשה לפי מה שפי' רש"י על הפסוק ויחמר לחיה ומחה חשב כעורה חחנו ימים חו עשור ופרש"י ובחופל היכן כי' כי' רוצה לעכב בח מלחך והמיחו וכיה בקידושין בקטנה שהלך חביה למדה"י דחייבינן שמח קדשה חביה במדה"י ות"כ כיון שחביה מח היינו בחופל ניחוש נמי שמח קבל חביה קידושין מחחר ות"ח לבייליה ע"כ. ות"כ חפילו לח חכל חכחי שמח קידשה בחופל לחחר ובפרט לפי המדרש דמחופו סם מח מחי חכני לי' לחליעזר כלום בזה.

והנה נרחה דס"ל דכבדי ניבבו היכן דחביה מח חו הלך למדינת היס חבל בחמת דלח קרב לבדדי דחרי מילי ניבבו, ולעחיק לו כחן מה שכחבחי בס"ד בחלק הדרשות חבח קושיח שבקשו המפרשים ז"ל דחלו מח חליעזר לח היחה לו חקנה לילחך ליטח חשה זו טעות דכוה בגמ' פ' החקבל ס"ד ע"ח ונזיר י"ח ע"ב ח"י ילחק בר' יוסף חמר ר' יוחנן כחומר לבלוחו לח וקדם לי חשה סחס ומח הטליח חסור בכל הנשים שבעולם חזקה טליח עושה טליחוחו ופי' כמפרשים וכיון שלח פירש כי מיניהו קדים ליה ולח ידע חיזו קידם לו ואי הדר ונסב חוחו בחיים חיחחח דילמח זו היח חמה חו בחה לו לחחוחה של חוחה בחשה שקדם לו שליחו וכן כולן חסורות לו ובחום' שם בקשו ות"ח וכ"ע יחסרו ליטח נשים דשמח זחח היח שנחקדשה ע"י שליח ולר"ח דהנשים נחמנות לומר לח נחקדשחי חינח גדולות קטנות שחינן יודעות שם חביהם קבל עבורן קידושין מח"ל וכבר מח חביה וי"ל דמדחורייחח חפילו הוח שרי ליטח דחזלינן בחר רובח ע"כ.

ובגמ' דף י"ב ע"ח שם חיחיבי ר"ל לר"י וכו' חמר רבח ומודה ר"י בחשה שחין לה לח בח ולח בח ולח בח בן ולח שם ולח שם חחוח וחע"פ שביחה לה לחחוח ונחגרשה לחחר מכחן שריח מ"ט דבביח שעחח דקח"ל כוה נסיבח לגברי כי משוי שליח במילחח דקיימה קמיה במילחח דלח קיימח קמיה לח משוי שליח ע"כ. ומבואר דבה דחמרו חסור בכל הנשים שבעולם לחו בכל הנשים כמשמעו הוח חלח ודחי יש נשים שהוח מוחר בשם רק כיון שחסור ברוב נשים חמר בלשון כל הנשים שבעולם. ומעחה ודחי שביה יכול ילחק ליקח מהנשים הנ"ל וקטנה שים לה חב וחמר שלח קדשה מהימן ולפי' קטנה שמח חביה ונולדה לחחר שמח הטליח וחפילו לדעח כרמב"ם דהמקדש בעובר מקודשח ועכ"פ הי' יכול להמחין לחחר י"ב חדש ות"כ חירוץ המפרשים משום קלקול ילחק ל"ע וכנ"ל.

גם מה שהקשה מעלחו נמי שפיר מיושב שברי לדעח ר"ח ודחי חזלינן בחר רובח וכמ"ש בחוס' בקידושין מ"כ דעח רבינו מנחם מיוני שבביחו בחוס' בקידושין מ"כ ע"ב בשח קטנה שהלך חביה לחרץ רחוקה ונחקדש לדעחה וחסר לקיימה דשמח יקדשה חביה לחים חחר במקום שהוח חמנם בכח לח חייבינן לזה לענ"ד חפי' לדעח רמ"ח כנ"ל שברי שלח לו ר"ח לדבריך חס מח בחב במדינח היס היח חחסר לכל חדם לעולם שמח קידשה חביה במדינח היס וחין חנו יודעים למי וכשיב רבינו מנחם ז"ל דלזה ודחי לח חייבינן, דשמח יקדם חמרינן שמח קידם לח חמרינן דכי כחי גוונח חמר פ' כל הגט גיטין כ"ח ב' לשמח מח לח חייבינן לשמח יחוח חייבינן ע"ם היטב ח"כ הכ"נ בבחופל כיון שמח שמח קידם לח חמרינן וממילח לח קשה מידי וכנ"ל.

ומבאן לנ"ע מה שרחיחי במכרם"ח סועה י' בבחי מעשה דחמר וכחב רש"י שם בד"ה יחומה חני וכייחי קטנה במיחח חבי וכשיחני לחמי וחחיי וחין

ניסוחין לער וחונן כלום לאסור עליו משום כלאו וכו' ולכך סברת לאו בחו של סם כיחה שמשנת שמים ליעקב כלו שנותיו של סם ויעקב כבר כי' יותר מבן מאה ועשר, וכתב המברש"ח ז"ל בח"מ ד"ה פנוי וז"ל לא ידענא מי הכריחו לפרש כן דהא ודאי יהודה לא נתכוין לכך שברי לה ידע שהיה כלאו אבל חיכה לפרש דת"ל דשמח קבל תניך קידושין מאחר בלי ידיעתך בקטנותך ואין לח פנויה כמו שאמרת ות"ל יתומה אני שכבר מת אבי בהיותי בבטן אמי כמ"ש בחגיי וגודלתי לה קבל אבי קידושין עלי והשתח ניחח דיש לקיים שפיר דבאו של סם כיחה ע"כ.

ודבריו ז"ל לע"ג דמשמע דהוח ז"ל ס"ל דבקטנה שמח תביה נמי חייבין דלמח קבל תביה קידושין מאחר בלי ידיעתה ולכן המליה דת"ל שכבר מת תביה בהיותה בבטן אמה דאז ודאי לא קדשה אמנם זה אינו דודאי אפי' בקטנה לא חייבין היכי שמח תביה וכמו שכאבחי לעיל בשם החוס' ודאי לא כיה יכודה חוסם לזה עוד קשה למברש"ח ז"ל לדעת הרמב"ם ז"ל דס"ל דנאמת אפי' מבטן מקודשת לדעת כ"ה מה יענה לטעמה שמבטן מת תביה הרי אפי' מבטן רחוי להתקדם ובמקום אחר כתרכחי בס"ד בשיטת הרמב"ם מי בחמת ס"ל כן. ת"ו כפי' רש"י ז"ל דלכאי אינא לא כיתה בחו של סם. והא דקשה ליה למברש"ח ז"ל דודאי יהודה לא נתכוין לכך שברי לא ידע שכלאו היא כלדק אחו וגם רש"י מודה לזה רק רש"י מפרש דאמר בעלמה משבה כן דשיאי אר ואונן אינן כלום שאם יבירה אמיה תאמר לו כן ואין איסור בדבר.

שבתי וראיתי להחשב"ן ח"ב סי' פ"ו שנשאל בנידון דידן וז"ל שאלת קטנה שנשבית לבין הבכו"ם זה ל"ו שנים ופדיתם אותה והיא ביניכם עתה והיא רוצה להנשא אם יש לאוש שמא קדשה תביה בעודה קטנה כי רואית בין המפרשים ז"ל והמחברים מחלוקת בזה בקטנה שהלך תביה למדינת הים וכו' תשובה החוס' בחירוב וכו' ות"ג דבגמ' תלי טעמא משום דחזקת שליח עושה שליחותו לא קשיא זה הוא טעם לקנסא דקנסוהו דכיון דחזקת שליח עושה וכו' לא כי' לו לומר לקדם שאה סחם וכו' וגם הרמב"ן סובר כן אלא שנתן טעם אחר למה הוא אסור בכל הנשים דלאו משום קנסא אלא מדינא ואפ"ה קטנות בעלמא שים לאם אב ומת מותרות משום דאוקמינהו אחזקתייהו ובחזקות פניות הן ואין חזקת שליח מועיאתן מחזקתן וחזקת אב נמי שאין מקלקל את בתו דאילו קבל עליה קידושין אודיע היה מודיע לה כדי שלא תתקלקל וכן נראה בסכמת הרשב"א וכ"כ בעל העיטור בבל' מיאון ומ"מ בין תיבה משום איסור או משום קנסא מכולן נלמוד שאין לאסור קטנה שבלך לחביה למדינת הים וכו' כיון דלא חייבין לשמח קידם וכן נראה בסכמת הרא"ם ז"ל בפ"ב דקידושין והרמב"ן ז"ל חוכך להחמיר אם כאב הוא אי וכו' ומלשון שאלתך נראה שביא גדולה וא"כ כיון דליכא למיחש לשמח יקדם מוחרת היא לפילו לדברי המחמירין ע"ש. עכ"פ נראה לדברי הכל היכי דחביה מת לא חייבין כלום לשמח קידשה וא"כ הכ"נ בנחולל כשמח לא חייבין שמח קידשה לאחר וזה פשוט. ועיין הב"ש סי' ל"ז בדיני קידושי קטנה.

דושב"ת בלב ונפש,

מנשה הכהן

סימן יא

צערא דגופא אי מקרי דבר שבממון

ובדבר שאלתו בתומר לאשה הרי את מקודשת ע"מ שאין לך עלי שאר כסות ועונה, כו"ל מתנה ע"מ שכתב בתורה ר"י תומר בדבר שבממון תנאו קיים ואמאי לא הוי לער בגוף דבר שבממון והלא אדם מכה את חבירו וחבירו מוחל לו אע"ג דאיכא לערת דגופא ולמה לא הוה בכלל דבר שבממון.

ובמקום אחר כתרכחי קלת בבא שמעתא דמקדם ע"מ וכ"ו בשם שנתקשת בקידושין י"ע בתומר לאשה הרי את מקודשת לי ע"מ שאין לך עלי שאר כסות ועונה וכו' ר"י תומר בדבר שבממון תנאו קיים ופרש"י בדבר שבממון דניתן למחילה הוי תנאו קיים אבל עונה לערת דגופה הוא לא תיתיהיב למחילה עכ"ל ונקשה לך דאטו לערת דגופא לא נקרא דבר שבממון והלא אדם שהכה את חבירו וחבירו מוחל לו אע"ג דאיכא לערת דגופא הרי לערת דגופא נמי ניתן למחול.

ולפי הנראה גדולה מזו הי' לך להקשות ממשנה ב"מ ל"ג דאין בהם קוץ אחד מדם ע"י עלמו על ידי בנו ובאו הגדולים על ידי עבדו ונפצעו הגדולים ע"י אשה מפני שים בהם דעת אבל אינו קוץ על ידי בנו ובאו הקטנים ולא ע"י עבדו ונפצעו הקטנים ולא ע"י בהמתו מפני שאין בהם דעת ובגמ' שם דף ל"ב ע"ב בסופו אמר ר' הושעיא קוץ אחד ע"י עלמו וע"י אשתו אבל לא ע"י בהמתו וע"י בנו ובאו הגדולים אבל לא ע"י בנו ובאו הקטנים וקוץ ע"י עבדו ונפצעו הכנענים ומוקי לה בעבלה להן מזונות ופריך אי הכי קטנים נמי יקוץ להו ומשני לערייהו דבנו ובאו הקטנים לא זכי ליה

רחמנא ע"ם כגה מבואר לעיל דידיה יכול למחול וכן לערל דאשתו ורק דבנו ובתו הקטנים ובכלל דלאו בני מחילה נינהו חיגו יכול למחול אבל גדולים בעלי דעת דבני מחילה נינהו יכולין למחול אפילו לערל דגופה ול"ע.

ומבאן מדיפא לך להקשות דמה שבאשת ממכה מבירו וחבירו מוחל לו מע"ג דהוה לערל דגופי' י"ל דחיגו רחי' דבאמת י"ל דחיגו יכול למחול קודם שיכנו אלא לאחר שבכנו בבר והחורה חייבתו לשלם על בכאתו ממון ולאחר בכאה ממון הוא דחייב לשלם כמ"ש אין תחת אין אן תחת אן ודרבו ז"ל ממון אין ב"ק פ"ג וכתובות ל"ג ע"ב ורמב"ם פ"ח מה' חובל ומזיק ובטע"ב סי' ת"כ שפיר י"ל דכיון דבבר בכנו ונתחייב ממון לשלם בידו למחול אבל לכתחילה ודאי אין בידו למחול לערל דגופה.

איברא דבמשנה ב"ק ל' תנן החובל בעלמו לע"פ שאינו רשאי פטור לאחרים שאבלו בו חייבים הרי דבאמת אין אדם רשאי לחבול בעלמו ובגמ' שם דף ל"ח מוקי לה מתני' כאנאי דאיכא מ"ד דאדם רשאי לחבול בעלמו ואיכא מ"ד דאסור ומיבו הרמב"ם פ"ה מהובל ה"ח כתב דאסור לו לאדם לחבול בין בעלמו ובין באבירו וכן נראה דעת הרי"ף ורא"ם ובטוש"ע כביא דעת הרמ"ה דפסק דמותר לחבול בעלמו וכן נראה דעת הטור ומיבו דעת הב"ע שם סעיף ל"ח דאינו רשאי לחבול בעלמו ועיין סמ"ע וב"ח שם והאחרונים נראה דפסקו כהרמב"ם ועיין בספרי משנה הלכות ח"ד סי' רמ"ה באריכות מזה.

ולא אוכל לעבור מלהעיר מה שקשה לי על רבינו הב"ח (יו"ד סי' רל"ו) שאמה שם על מה שכתב הטור לו נשבע להרע לפלוני כגון להכותו או לקללו שהרי בסוף בסימן שם כבר כתב דבשבע לבטל המלוה, כגון שלא לאכול מלה או שלא ישב בסוכה וכו' ע"ש. ומפני מה פרע כאן ברים בסימן ביטול מלוה זו יותר, ותי' הב"ח די"ל דהטור ס"ל דאך בבא להרע לאבירו אילטריכא ליה ודלא כפי' האוס' אלא מטוס דבשבע שבשבע לא כוי שוא לפי שאפשר שימחול לו אבירו על הכאתו וקללתו וכו"ל כאילו אמר נאבל לאובל מאחלה קטע את ידי שבר את רגלי ע"מ לפטור אובל בחובל ואפי' אסורא ליכא כדאסיקנא בפ' החובל. ונמלא שלא היו בכלל שאר בשבע לבטל את המלוה כמו שלא תניא אפילו שאוכל אמן דבשאר בשבע יאאה שבועה לשקר מפיו וכוא שוא גמור ע"ש.

ולפע"ד דבריו הקדושים נ"ע אדא דהא דאומר לאבירו קטע את ידי שבר את רגלי ע"מ לפטור דפטור במאלוקת שנוי' (דאנן כאס ב"ק דף נ' ע"ב ודף נ"ב ע"א) כאומר סמא את עיני קטע את ידי שבר את רגלי אייב ע"מ לפטור פטור ובגמ' נ"ג ע"א מ"ם ריבא ומ"ם סיפא ת"ל ריבא לפי שאין אדם מוחל על ראשי אבריס ועל לעבו כוא דמוחל ור' יוחנן אמר יש בן שכוא כלאו וכו' ע"ם והרמב"ם ז"ל פסק כרבא בפ"ב מהל' חובל ומזיק כי"א ועיין ב"ע ח"מ סי' תכ"א סי"ב והרא"ם פסק כר"י ע"ש, ומשאה לא מיבעיא להרמב"ם דלא מצי למימר בבי הבי אלא אפי' להרא"ם ונימא דהטור אזיל בשיטת הרא"ם אבל עיין עוש"מ סי' תכ"א שכביא שם שאי כדעות ודעת הרא"ם לאארונה.

ומידו נראה דהא דיכול למחול על קטיעת אבריו היינו רק מדין ממונות שנאאייב לאבירו בד' דבריס אבל דיני שמים שהוא איסור דאורייאא האובל באבירו אין בידו למחול והאורה לאו דיליה הוא למחול וגם הגוף לאו שלו ודיני חובל הוא מדיני האורה והאובל באבירו בשבע אייב מיאה מה לי קטליה כולי' ומה לי קטליה פלגא. ובגמ' (ב"ק דף נ"ג) דגם דעת הרא"ש דאי רשאי אבריס אינו מוחל וז"ל הר"מ מסרקסטה ז"ל האומר לאבירו סמא את עיני או קטע את ידי לפי' אומר לו ע"מ לפטור אייב באמיאה דבריס ואאיא על דעאיה דרבא וכו' וכן פסק ר"א ז"ל וכן כאב הר"מ ז"ל אבל מדברי רבינו הגדול נראה שדעאו לפסוק דפטור מדיני אדם כיון דאמר ליה בניזק בכה אוזי ע"מ לפטור וכו' בגה דייק דפטור מדיני אדם אבל בדיני שמים ודאי אייב.

ובגמ' כאובות (נ"ב ע"ב) ובבי חובל באבירו דאיכא ממון ומלקות ממונה משלם מילקה לא לקי וכ"א הב"מ כיכא דלא אארו ביה אבל אארו ביה מלקה לקי ממונה לא משלם ובאמר רב אמי א"ר יוחנן בבאה באאה שאין בה ס"פ לוקה ואשבה הרמב"ם בין בלאוין פי"ש מהל' סנהדרין, כ"ד לאו קל"א בשכה אבירו בבאה שאין בה ס"פ לוקה מב"א וברמב"ם פ"ד מהל' חובל ה"ש החובל באבירו ביו"ב וברמב"ם בבל' חובל ובגמ' סנהדרין פ"ד ע"ב רב לא שביק לבריה למיסקל ליה סולא מר בריה דרבינא לא שביק לבריה למיפאח ליה כוותא דילמא אבעל ובו"ל שגגת איסור פריך אב"ב אאר נמי ומשני אאר שיגגת לאו בנו שגגת אנק ואי נימא דאאבלה יכול למחול אין לך אאילה גדולה מזו שמבקשו לפאוח לו אאאו ועב"ם בידו למחול אבל פשוע דאיסור אורה אין בידו למחול רק דיני ממונות בידו למחול וע"ם ברש"י שגגת לאו בשאינו אאכוין הוי שגגה באיסור שזדונו לאו בעלמא דקיל, עוד שם בסמוך אב"ב אאר נמי לא ליפאח שברי כל ישראל כוזהרו על אבלה אבירו דאאייב לא יוסף פן יוסיף (דבריס כ"ה).

גם כר"ן שבועות כ"ה ד"ה מלקין לוקה כאן שכשבא להמית את עצמו כוי ליה שבועות שוא דאע"ג דכשבא לאבד בעצמו חייבת שבועה משום דלא אתי לידי מדרשה כמש"כ בח' ע"ש כאן עכ"פ כשבא לאבד בעצמו חיסור לוקה וס"ד דלא חלה כשבועה כמו הכשבא לעבור על כל מלות התורה לגמרי משום דס"ל דלא אתא לידי מדרשה כשבועה חלה כדאתו ושיטתו שם בכמה מקומות ועיין גם נדרים דף ח' כאן כן לענין הנודר לקיים את המלוה ללמוד תורה ואמה דכאן חייב בהנאית בו יומם ולילה ואי' משום דאתיא מדרשה ע"ש עכ"פ לפענ"ד דברי רבינו הב"ח לפענ"ד נ"ע.

ומעתה נחזור לדיון כיון דקיי"ל דאדם אסור לאבד בעצמו ודאי דאסור למאול לערה דגופיה שיבא אחר ויאבד בו דלא עדיף אבידו מעצמו ולפ"ז פשוט דמה שאמרו דלאחר ההאה יכול למאול היינו בדיעבד שעבר והכאו אבל שיכול למאול לו שילך ויכאו ודאי אין בידו ות"כ בהאה כיון דלערה דגופה הוא ומאנה אאלעטר ודאי אין בידה אבל מדברי הגמ' ב"מ דהאס קודם שלעטר ובידו למאול לערה דגופיה לכאורה קשה למאי יכול למאול.

אמנם פשר הדברים הוא כך דאדי מיני לער ניאבו אינה לערה דגופיה שאדם מלעטר מאמת שום דבר מפני שאין לו אותו דבר והוא רוצה ומתאוה לו אבל אפשר לו זולתו ובידו הוא שלא להתאות ולא להלעטר ולערה דגופיה כה"ג בידו למאול כיון שהוא בר דעת ומוחל הרי אינו מלעטר עליו אבל יש לערה דגופיה שהוא בע"כ מלעטר ואין בידו שלא להלעטר וכגון הכאה וכיולא בו ועוגה שהוא לערה דגופה שאין בידה שלא להלעטר כי כן העציע הקב"ה בעצם הבשא ובגופה וכמ"ש התורה אם תענה את בנותי וגו' ומעאה מוכן שפיר בשלמא האומר את האפועל והאנה עמו ע"מ שלא יאכל כיון דבידו האדם הוא כיון דהוא אדם בר דעת אע"פ שרואה עצמים עומדים כי תאוה הוא למיניס ועוד הוא למאכל וכיולא בזה כשעומד בשדה חבירו ומתאוה לאכלם מ"מ כל שהאנה שלא לאכול ויקבל שכר בשביל זה הגה הוא מוחל זה הלער מאמת שקבל מה שהוא עבורו ואינו מלעטר כלל אל זה דאותו האמון שקבל ובהאי הגאה מוחל הוא על האכילה ואינו מלעטר ואינו מתאוה לאכול כל הפירות שרואה בשדה חבירו ות"ל אין לו לער כלל ולא הוה זה בכלל מאנה אל מה שכאוב בתורה ובידו למאול ובאמת אין זה פי' שמוחל לערה דגופיה אלא כלומר הפירוש שאין לו לער מזה כלל כיון שים לו דעת שלא להלעטר אבל קטן כיון שאין בו דעת הרי הוא מלעטר ומתאוה לאכול וכיון דאיכא לערה דגופה אין בידו למאול ולכן אין מאנה עליהם כיון דאיכא לערה דגופה.

ודאי' לזה מצינו ברכות י"ח הכונס את הכאולה פטור (מק"ם) ואת האלמנה חייב וכו' ומצני כאי עריד והאי לא עריד ופריך אי משום ערדה אפילו עצמה ספינתו ניס נמי ומצני כאס עריד ערדה דמלוה בכי עריד ערדה דרשות ובגמ' סוכה כ"ה ע"ב אבל חייב בסוכה ופריך פשיטא מכו דאימת הוחיל ות"ר אבא בר זבדא אמר רב מלעטר פטור מן הסוכה כאי נמי מלעטר הוא קמ"ל ב"מ לערה דממילא אבל הכא איכו דקא מלעטר נפשיה אינשיא ליה ליאחודי דעאיה ע"ב, ועיין רש"י שם, והגה מבואר אאין מלעטר מעצמו דאינשיא ליה לאיאחודי דעאיה למלעטר על אבל ולכאורה ל"ב אבל ההסבר פשוט דהכא כיון דהלער הוא עצמי ת"ח שלא להלעטר והיינו לערה דממילא ולכן פטור מן הכל אבל הכא בידו הוא שלא להלעטר, והנקודה בזה דלער כאדם שבא לו מעצמ הגוף אין בידו שלא להלעטר אבל לער אמבית לעצמו מדעאו בידו הוא שלא להלעטר.

אלא לפ"ז פשוט דשאר כסות שכם דברים חוץ מגופה אף שבאמת לפשר שאלעטר גם מזה שלא יכיה לה כסות נאה ושאר כפי ערכה ואלעטר הרבה אבל לער הבא מאוץ לגופה שייך בהו מאילה לו שאלך היא ואמלא ואתרויא לעצמה בלו לו שאספיק עצמה ממה שים לה אבל עונה שהוא לער מצעצ הגוף ואין זה בידה שלא אלעטר ואפילו אמחול לו כיינו רק מפני שברצונה להנאת לו אאמר בפיה שהיא מוחלת ואף שים לה לער אינה מארעאת עליו ולכן כיון דאית לה לער וממילא הוא כב"ג אין בידה למחול ופשוט.

אלא דאכאי פש לן לבאר מה שאמרו ז"ל בגמ' כאוצות ס"ב ע"ב האלמידין יוצאין ל"ת ב' וג' שניס שלא ברשות ועיין רש"י וכאבו אוס' ריי"ד דכל זה הוא לגאת שלא ברשות אבל ברשות משמו אפילו הרבה שניס יכול לעמוד ואינו נענש כדאמרינן בגמ' ר"ע כ"ד שנה עמד ברשות משמו ולא נענש וברב פי' שאם כאנה עם משמו לילך ולשנות ורוצה האשה לאזור מאנאה באאי בעל והניא הטור כן בשם ברא"ש עיין ט"ע סי' ע"ו ורמ"א ס"ב וב"ם סקי"א שם והרמב"ם פי"ד מב"א כ"ב פסק כר"א בר מאבא ובשו"ת מוהרנ"א סי' מ"ד נסאפק כיכי שנאנה רשות ואת"ל אזרה בה אי יכולה לאזור דדלמא כרובא דעלמא נמאל שעבודו לכל הזמן שמאלה ע"ם נראה דגם בעונה בידה למאול הוא ודלא כרש"י דעונה לער דגופה אין בידה למאול ועיין רשב"ם ב"ב קנ"ו ורמב"ם פ"ו מאישות ועו"מ ת"ע סי' ל"ח ס"ו

וס"ט ורבינו ירוחם נתיב כ"ד ח"ד ועיין ל"ח סי' ר"מ דלשם שמחלה לינו חייב בעונתה.

והגראה דלח קשה דודחי לערח דגופה לח ניחן למחול חבל זה דוקח כל ימים כבר לער לפנינו חבל כל זמן שחין כחן לער ודחי חפשר למחול והכה חמרו ז"ל לינו דומה מי ימים לו פח בסלו למי שחין לו פח בסלו ומעחה כחלוק פשוט בשלמח חשה כמוחלח לזמן כרי ים לה פח בסלה שלחחר זמן יקיים עונתה ממילח יכולה למחול ולילה לערה כלל ובפרט לשיטת שו"ת מוהרנ"ח דיכולה לחזור בחוך זמנה ח"כ חם חלטער חחזור בה ועד כחם עמדה בנפשה שיכולה לעמוד ולח חלטער חבל המחנה ע"מ שחין לך שלי עונה לעולם כיון שהוח לער הגוף וח"ח שלח חלטער לעולם הו"ל מחנה ע"מ שכחוב בחורה והכן.

ועד השחח כחבנו ליישב דברי מהר"י מינינו רש"י הקדוש חבל לעיקר הלכחח בחמת דח הוח מחלוקת לי בעונה חנחו בטל ולחו כ"ע הוח דבירושלמי ס"פ הפועלים לחרינן חנו כל המחנה שלי מה שכחוב בחורה חנחי ממון חנחי קיים שלינו של ממון חנחו בטל כילד חמר לחשה כרי חת מקודשת לי ע"מ שחין לך שלי שהר כסות ועונה כרי זו מקודשת שהם מתי לח תבח זקוקה ליבם כ"ז מקודשת וחנחו בטל מבוהר דגם חנחי עונה בכלל שבממון הוח וניחן ליחחל ועיין מהרי"ק שורש י' שכתב דר"ת ס"ל דגם עונה ניחן למחול וסבר דר"י פליג חף בעונה ועיין מל"מ פ"ו מה"ח כ"י דחיליה דר"ת מירושלמי כי"ל גם בריטב"ח קידושין י"ט בביח דברי רש"י וכתב עליו חבל בירושלמי חמרו דעונה נמי דבר של ממון הוח שבנחתה היח יכולה למחול וכ"כ בח' לכחובות ונרחה מלשון הריטב"ח מ"כ דבנחתה הוח משמע דחין זה לער חלח ענין של בנחה שהם לח חקבל לח תבח לה בנחה זו של חשמים בנקרח בנחת חשמים חבל חין זה בגדר מלטער ולרש"י מקרי מלטער, ועיין ספרי משנה הלכות ח"ד סי' קל"ח.

דושב"ת בלב ונפש,

מנשה הקטן

נ"ך

יחזקאל פ' כ"ג צ"ב

מדרשים

תו"כ פר' בהר פ"ח פי' הראב"ד שם י'
שאילתות פ' משפטים ל"ג
מכילתא פ' משפטים פי"ג קל"ו ס"א

משניות

מע"ש פ"א מ"ב י"ז
מע"ש פ"ד מ"ז נ"ז

תפלות

ליבטל וליהוי כעפרא דארעא ל"ג

ש"ס בבלי

שבת

קל"ז ע"ב בתוס' א'

עירובין

ל"א ע"ב שליח עושה שליחות ובתוד"ה ר"ש י'
ל"ז ע"א תוס' ד"ה שני לוגין א'
ס"ב ע"א ב"נ נהרג על פמשו"פ וברש"י ותוס' י"ז
ס"ג פ"ד

פסחים

ר' ע"א המקרש בחוטי קורדנייתא ס'
ו' ע"ב ב' דברים אינם ברשותו של אדם ל"ג
ז' ע"א בתוד"ה בלבער ובמהרש"א שם א'
ז' ע"א רש"י ד"ה אפי' בחיטי ו'
ע"ב ע"ב נתחלף לו שעבור פ"ה
ע"ב ע"ב אשתו נדה בעל חייב פ"ה
ע"ב ע"ב קירושין תופסין בחו"ל ג', פ"ט

יומא

ב' ע"א תוד"ה וחכמים אומרים י"ד
י"ג ע"ב משום שבות התירו במקדש פ"ה
י"ח ע"א מרתא בת בייתוס פ"ז

סוכה

ל"ה ע"ב לפי שאין בה היתר אכילה י"ז
מ"א ע"ב ולקחתם וכו' משלכם ובתוד"ה אא"כ ע"ד

ביצה

ל"ו ע"ב יש לו אשה ובנים א'

מועד קטן

ט' ע"א פ"א

יבמות

ב' ע"א תוד"ה ואחות אשתו פ"ה
ט"ז ע"א כי בנים זרים יולדו צ"ב
ט"ז ע"ב עו"כ שקירש בזה"ז צ"א
כ' וכל הערירות הנשואות לאחים צ"ג
כ"ה ע"ב תוד"ה רבא ל"ו
כ"ו ע"ב למיתה דחד חיישינן י"ד
כ"ו ע"א גר שנתגייר י"ז
ל' ע"ב וכולן שהיו בהם קדושין נ"ד
מ"ז ע"א מעשה בא' שבא לפני ר"י ל"ו
בתוס' ר"ה במוחזק ותוד"ה ואין ערות ל"ו
נ"ה ע"ב אמר שמואל העראה זו נשיקה פ"ז
נ"ה ע"ב תוד"ה אינו חייב א', פ"ז
נ"ה ע"ב אתיא קיחה קיחה פ"ו
נ"ט ע"א תוד"ה הא לא פ"ז
נ"ט ע"ב בא על אשת איש צ"ב
ס"א ע"א אתם קרויים ארם וכו' ובתוס' י'
ס"ג במלחמות אהא דרב מתנא א'
ס"ד ע"א שהה עמה י' שנים ס"ו
פ"ו ו'
צ' ע"א ת"ש אכל תרומה ובתוס' שם ס'
צ' ע"ב רש"י ד"ה ארעתא ע"ג

כתובות

ב' ע"א לא נשאו לא קתני פ"א
ג' ע"א רש"י ד"ה שלילה ג'
ג' ע"א רש"י ד"ה קירש בביאה ס'
ז' ע"א תוס' ד"ה והלכתא פ"א
י"א ע"א תוס' ד"ה מטבילין י"ד
מ' ע"א תוס' ד"ה ניתי עשה א'
מ' ע"א תוס' ד"ה כגון מילה א'
מ"ו ע"א האב זכאי בבתו ל"א
מ"ח ע"א מי שהלך למדינת הים ק'
נ"א ע"ב יצרה אלבשה פ"ז
נ"ז ע"א נותנים לבתולה י"ב חודש פ"א
ע"ד ע"א המקרש בביאה ובעל נ"ט
ע"ט ע"ב דקיי"ל כחנניה וכו' י"ד
ק"ב ע"ב בשטרי אירוסין פ"ד
ק"ז מי שהלך למדינת הים ק'

נדרים

ה' ע"א אנא דאמרי אפי' לרבנן נ"ה
כ' ע"ב ובריתי מכם הפושעים צ"ב

כ"ז ע"א וע"ב שאני התם דאי הוה ידע י"ד
מ"ג ע"א הפקר לא הוי כמתנה ל"ג
מ"ז מ"א האומר לבנו קונם וכו' ובר"ן ס"ו
פ"ה מ"א א'
פ"ז ע"א ר"א אומר כאן תוכ"ד ובר"ן צ"ט
צ' ע"ב ל"ו
צ' ע"ב תוס' ר"ה ובראשונה מ"ב
פרק בתרא טובת הנאה ממון ס"ו

נזיר

י"א ע"ב האומר לשלוחו צא וקרש לי וכו' י'
י"ב עשה שליח וכו' ומת בדרך ק'
כ' ע"ב אי הכי לא שבקת חמא צ"ט

גיטין

י"א ע"ב האומר תן גט זה לאישתי כ"ח
י"ג ע"א תור"ה והא לא משך ס"ו
י"ז ע"א מפני מה לא תקנו זמן בגיטין נ"ד
ל"ב ע"ב גיטא גופי' מי קא בטיל כ"ז
מ' המפקיר עבדו ומת ס"ו
מ' ע"א כי אתא רב רימי ס"ו
מ"א ע"ב בתוס' שם א'
מ"ג תוס' ר"ה מי איכא ס"א
מ"ז ס"ו
מ"ז ע"ב רש"י ר"ה מראורייתא א'
ס"ג רצריך ערים במינויו צ"ז
ס"ר האומר לשלוחו צא וקרש לי י'
ס"ר שליח עושה שליחותו י'
ע"ט (פלוגתת ב"ש וב"ה בגט ישן) פ"ה
פ"ה ע"א הרי את מותרת לכל אדם י"ד
פ"ט חוששין לקול ל"ו
פ"ט ההוא רנפל עלי' קלא ס"ו

קידושין

ב' ע"א וקונה את עצמה ה'
ב' ע"א בכסף מנלן וכו' ג'
ב' ע"א תוס' ר"ה האשה ה'
ב' ע"א תוס' ר"ה בפרוטה ובפני שם ו'
ב' ע"ב דדכו של איש ה'
ב' ע"ב תוס' ר"ה ראסר לה ז'
ג' ע"א תור"ה ואשה וברש"ש שם י"ז
ג' ע"ב בנעשי' בית אבי' מ"ה
ד' ע"ב מה ליבמה ברש"י ובתור"ה מ"ה וכו' ז'
ד' תוס' ר"ה מעיקרא דרינא ג'
ה' ע"ב כיצר בכסף ובתור"ה הא נתן נ"ג
ה' ע"ב אמר שמואל בקידושין נתן לה כסף נ"ה
ה' ע"ב תוס' ר"ה חופה ובמהרש"א ב', פ"ט
ו' ע"א הרי את אשתי נ"ב
ו' ע"א והוא שעוסקין באותו ענין נ"ו
ו' ע"ב המקרש במלווה וכו' י"ח
ו' ע"ב מתנה ע"מ להחזיר ובראשונים ע"ב
ו' ע"ב בכולהו קני לבר וכו' ע"ב
ו' ע"ב ברש"י ותוס' ר"ה ראדווח וכו' נ"ז
ז' ע"א תן מנה לפלוני מ"ח
ז' ע"א הולך מנה והתקדשי לפלוני מ"ט
ז' ע"א תן וכו' ומקדש אני לו נ'
ז' ע"א הולך מנה ומקדש אני לך נ"א
ז' ע"ב ההוא דקדש בשירא ובראשונים ע'
ח' ע"א אמר ר"י מנא אמינא לה ע'
ח' ע"א התקדשי לי במנה ונתן לה רינר כ"א, ע"א
ט' ע"א אמר רבא וכו' כתב לה וכו' מ"ה, מ"ז
ט' ע"א והלכתא כר"א ובראשונים ע"א
ט' ע"ב כתבו שלא לשמה וכו' פ"ד
ט' ע"ב ראמר קרא בעולת בעל ג'
ט' ע"ב ובבואה מנלן פ"ה
ט' ע"ב והלכתא שודאי וכו' ג'
ט' ע"ב רש"י ר"ה הרד פשטה ג'
י' ע"א תחילת ביאה קונה פ"ו, פ"ז
י' ע"ב ת"ש האב זכאי בבתו מ"ג
י' ע"ב תוס' ר"ה ומקבל מ"ג
י"א ע"א כל כסף האמור בתורה ג'
י"ב ע"א קירשה בתמרה י"ט
י"ב ע"א רביתהו רד"ח ל"ו
י"ב ע"ב המקרש בפמש"פ חוששין לקירושין ס"ד
י"ב ע"א ההוא רקרש בזוורא ודאורא ס"ד
י"ב ע"ב ההוא גברא וכו' בשוטיתא ס"ה
י"ב ע"ב ההוא רקרש בציפתא דאסא ס"ו
י"ב ע"ב כנסי סלע זה ס"ז
י"ג ע"א ההיא איתתא וכו' ודשכי ס"ח
ס"ו ע"א ההוא דהוה מזבן פתכייתא ס"ג
י"ז ע"ב גר אינו יורש את אביו ס"ו
י"ח ע"א ורילמא ישראל מומר שאני צ"ב
י"ט ע"א אומר ארם לבתו קטנה מ"ו, מ"ז
י"ט ע"א המקרש במלוה עליה משכון כ"ב
י"ט ע"א רש"י ותוס' ר"ה ואמר מ"ו
כ"א ע"א אשת לרבות אשת איש א'
כ"ו ערים פסולין שהעירו צ"ו
ל"ח ס"ו
מ"א ע"א האיש מקרש בתו כשהיא נערה מ"ב
מ"א ע"א רש"י ר"ה רו ובתור"ה אסור כ"ז
מ"א ע"ב האיש מקרש את בתו וכו' ע"ה
מ"ב ע"א מצוה בה וכו' ובהמקנה שם א'
מ"ב ע"א אשכחן בגידושין ט'
מ"ג ע"א אמר לשניים וכו' ע"ג

מ״ר וכל העריות הנשואות לאחים צ״ג
מ״ר ע״ב קטנה וכו׳ שלא לרעת אביה מ״ד
מ״ה ע״א וע״ב הנהו בי תרי וכו׳ וברי״ף צ״ז
מ״ה ע״ב ל״ג
מ״ה ע״ב תוס׳ ר״ה בפירוש ע״ז, ק׳
מ״ז ע״א ש״מ הרדך אמי תלת נ״ח
מ״ז ע״א נערה שנתקרשה שלא לרעת אבי׳ ע״ז
מ״ז ע״א רש״י ר״ה הואיל ונעשה בה ק׳
מ״ז ע״א המקרש במלוה וכו׳ וברש״י י״ח
מ״ז ע״א מלוה ופרוטה רעתה אפרוטה י״ט
מ״ז ע״א התקרשי לי בפרוטה כ׳
מ״ח ע״ב בין מ״ק לר״נ איכא בינייהו נ״ח
נ׳ ע״א האומר צא וקרש לי אשה פלונית י׳
נ׳ ע״א האומר לשלוחו וכו׳ ומת השליח י׳
נ׳ ע״א האומר לשלוחו צא וקרש לי אשה י״א
נ׳ ע״ב המקרש אשה ובתה י״ז
נ״א ע״א רש״י ר״ה כל מילתא רליכא שינוי י״ג
נ״א ע״ב קני את וחמור הוא ובראשונים כ״ט
נ״ב ע״א אמר רב ש״מ ממתני׳ ובראשונים י״ז
נ״ב ע״א מעשה בה׳ נשים ובראשונים כ״ח, ע״ב
נ״ב ע״ב ההיא איתתא דהוי ק״א משיא ע״ב
נ״ב ע״ב תוס׳ ר״ה המקרש בחלקו י״ז
נ״ו ע״ב המקרש בערלה וכו׳ י״ז
נ״ו ע״ב תוס׳ ר״ה המקרש ד׳
נ״ו ע״ב מכרן וקירש ברמיהן ס״א
נ״ח ע״א מרגלי רחמנא בעכו״ם ס״א
נ״ח ע״א האומר לחברו וכו׳ וקירשה לעצמו כ״ג
נ״ח ע״א הרי את וכו׳ לאחר ל׳ ובראשונים כ״ד, כ״ה
נ״ח ע״ב צריך יתום ליתנם לכהן ס״ו
נ״ט ע״ב וכן היא שנתנה רשות לשליח כ״ו, ס״ז
ס׳ ע״א האומר לאשה וכו׳ והוא יתן ט״ו
ס״א ע״א ר״מ אומר כל תנאי ט״ז
ס״ב ע״ב התקרשי לי במנה ס״ב
ס״ב ע״ב הוראת בע״ר בקירושין צ״ו
ס״ג ע״ב מהו לסקול על ידו ברש״י ותוס׳ שם מ״א
ס״ג ע״ב קירשתי וכו׳ ואיני יודע למי מ׳
ס״ד ע״א קירשתי את בתי ל׳, ל״ג
ס״ד ע״א נשבית ופריתיה ל״ה
ס״ד ע״א ולא הוי בירו להשיאה לחלל מ״ב
ס״ד ע״א המקרש את בתו סתם מ״ה
ס״ה ע״א רב אמר כופין ל״ו, ל״ח
ס״ה ע״א האומר לאשה קרשתיך ל״ו, פ׳
ס״ה ע״א המקרש בער אחר ב׳, ע״ח
ס״ה ע״ב התם לא חייב לאחריני ל״ט
ע״ט ע״א קירשה אבי׳ בדרך ל״ד, פ״ב

בבא קמא

ל״ח ע״א אתם קרויים ארם בתור״ה אלא האדם י׳
ל״ח ע״א ת״ש הופיע מהר פארן י״ז
ס״ו ע״א תוס׳ ר״ה כאן ל״ג, ס״א
ק״ג ע״א מחל לו על הקרן ס״ו
ק״י ע״ב כהנים בנכסי הגר בתוד״ה למאי ס״ו

בבא מציעא

י״ב ע״א זרק ארנק בפתח וכו׳ ובראשונים ל״ג
כ״ו ע״א ראה סלע שנפל ס״ו
מ״ר ע״ב פרוטה שאמרו חכמים ו׳
מ״ח ע״א רש״י ר״ה האי ו׳
צ״ו ע״ב רש״י ר״ה נמעלו ו׳

בבא בתרא

קכ״ט ע״ב בתוס׳ וברי״ף שם צ״ט
קל״ז ע״ב רשב״ם ר״ה הרי זה מוקדש ע״ב
קמ״ג ע״א קני את וחמור כ״ט

סנהדרין

י״ט ע״ב האיך נשא רור ב׳ אחיות י״ט
כ״ו ע״ב אמר ר״נ חשור על העריות צ״ה
נ״ז ע״א פחות משוה פרוטה ס״ט
נ״ז ע״א נכרי שגזל פחות מש״פ י״ז
נ״ט ע״א רש״י ר״ה שאף ס״ו
נ״ט ע״א מי איכא מירי רלישראל שרי י״ז
נ״ט ע״א והרי פחות מש״פ ס״ט
ע״א ע״ב ב״נ שבירך את השם י״ז

שבועות

ל״ו כי אית ליה לר״מ תנאי כפול ט״ז

עבודה זרה

מ״ב ע״א בר״ן שם ס״ו
נ״ר ע״ב רש״י ר״ה למעוטי ערלה ס״א

חולין

ו׳ ע״א שרר״י ר׳ אבהו לאתויי חמרא צ׳
ו׳ ע״ב לא זזו משם צ׳
ל״ג אמר ראח״י ש״מ מרד״ל י״ז
פ״ג ע״א בר׳ פרקים אלו וברש״י צ״ז
קל״א ע״א בתוס׳ ר״ה יש בו ס״ו
קל״ז ע״א רש״י בקרושה י״ז

תמורה

ה׳ בתוס׳ ר״ה למה מהני ט׳

כריתות

ו' ע"ב סך בשמן וכו' לעכו"ם י'
י' ע"ב רש"י ד"ה כל העריות פ"ז
י"ב ע"א תוס' ד"ה או דילמא ל"ו
י"ב ומודה ד"מ פ"ז
כ"ד שור הנסקל שהוזמו עדיו ס"א

נדה

מ"ז ע"א קטנה שהגיעה לכלל שנותיה מ"א

מסכת ד"א

פ"א המקדש את האשה ח'

תלמוד - ירושלמי

ברכות פ"ט ה"ג א'
כלאים פ"ב ה"ג ס"א
שבת ספ"ז י'
עירובין ספ"ק דף י"ז בק"ע י'
פסחים פ"ב ה"ד ס'
סוכה פ"ד ה"ב ע"ב
כתובות פ"א ה"א פ"א
יבמות פ"ק ואם בשפחה חרופה א'
יבמות פ"ב א'
קירושין פ"ב ה"א ע"ג
קידושין פ"ב ה"א כ"ד
קידושין פ"ב ה"ה ס"א
קידושין פ"ב ה"ה כ"ח
קידושין פ"ב ה"ט ס"א
ב"ק פ"ד ה"ח ס"א
סנהדרין פ"י ה"ז ס"א

רמב"ם

פ"א מהל' אישות ה"א א'
פ"א מהל' אישות ה"ב ובנו"כ ג'
פ"א מהל' אישות ה"ג ג'
פ"א מהל' אישות ה"ד א'
פ"ג מהל' אישות ה"ד פ"ז
פ"ג מהל' אישות ה"ה ובהה"מ פ"ו
פ"ג מהל' אישות ה"ח נ"ו
פ"ג מהל' אישות הי"ד מ"ו
פ"ג מהל' אישות הט"ז ע"ג
פ"ג מהל' אישות ה"כ ג'
פ"ג מהל' אישות הכ"א פ"ז
פ"ג מהל' אישות הכ"א הכ"ב ובלח"מ ס"ה
פ"ג מהל' אישות הכ"ג ס"ו
פ"ד מהל' אישות ה"ו ב', ג', ע"ח
פ"ד מהל' אישות הי"ב ד', פ"ט
פ"ה מהל' אישות ה"א ובנו"כ ס', ס"ט
פ"ה מהל' אישות ה"ח ובנו"כ ס"ט
פ"ה מהל' אישות ה"י בהה"מ ומל"מ ס"ח
פ"ה מהל' אישות הי"ד כ"ב
פ"ה מהל' אישות הט"ו נ"ז
פ"ה מהל' אישות הכ"א מ"ח
פ"ה מהל' אישות הכ"ב מ"ט, נ'
פ"ה מהל' אישות הכ"ה ס"ו
פ"ז מהל' אישות הכ"ג ובהה"מ נ"ט
פ"ח מהל' אישות הי"ג י"ח
פ"ט מהל' אישות ה"ב ובנו"כ כ"ט
פ"ט מהל' אישות הט"ז בהה"מ ל"ח
פ"י מהל' אישות ה"ו בהה"מ פ"ה
פ"י מהל' אישות הי"ט פ"א
פי"ב מהל' אישות ה"ט בהה"מ מ"א
פי"ב מהל' אישות הי"ז ק'
פט"ו מהל' אישות ה"ב א'
פט"ו מהל' אישות ה"ג א'
פי"ג מהל' גירושין הכ"ח ס"ג
פ"ב מהל' סוטה ה"ד ק'
פ"ג מהל' איסו"ב ה"ט פ"ז
פ"א מהל' איסו"ב ה"ו פ"ז
פ"ב מהל' איסו"ב ה"ז ה"ח ובהה"מ ח'
פ"ג מהל' איסו"ב הי"ז פ"ז
פט"ו מהל' איסו"ב ה"ב מ"ב
פי"ז מהל' איסו"ב הי"ז צ"ט
פכ"א מהל' איסו"ב הכ"ו א'
פ"ב מהל' שבועות הי"ז צ"ט
פ"ד מהל' תרומות ה"ו י'
פ"ב מהל' אבות הטומאה ה"י ובנו"כ י'
פי"א מהל' נזקי ממון ה"ט ס"א
סופי"א מהל' נזקי ממון ס"א
פ"ב מהל' גניבה ה"א י"ז
פ"א מהל' גזילה ה"ב י"ז, ס"ו
פכ"ב מהל' מכידה הי"ב כ"ט
פ"ח מהל' עברים הי"ג ס"ו
פ"א מהל' שאלה ופקדון ה"א ע"ב
פי"ג מהל' עדות ה"א צ"ה
פי"ג מהל' מלכים ה"ב ובכס"מ ג'
פ"ט מהל' מלכים הי"ג י"ג

רמב"ם בפמה"ש

ריש פ' כל שעה ס'
כלים פי"ב י"ז
כלים פי"ז מי"ב ג'

רמב"ם בסה"מ

מצוה רי"ב א'
מצוה רי"ג א'
מצות קידושי אשה א'

טור

יו"ד סי' רל"ד צ"ט
יו"ד סי' רס"ה א'
יו"ד סי' של"ד צ"ג
חו"מ סי' כ"ג צ"ו
חו"מ סי' קצ"ח ובנו"כ שם ו'
חו"מ סי' ש"מ ע"ב
אה"ע סי' כ"ו ס"ה
אה"ע סי' כ"ז נ"ב, נ"ג
אה"ע סי' כ"ח כ"ב
אה"ע סי' כ"ח ובנו"כ ס"ז
אה"ע סי' ל"א ס"ד
אה"ע סי' ל"ג פ"ח
אה"ע סי' ל"ה ע"ג
אה"ע סי' ל"ה י'
אה"ע סי' ל"ז מ"ג, מ"ו, ע"ז
אה"ע סי' מ"ב ובב"י שם צ"ג
אה"ע סי' מ"ד ובב"י וב"ח צ'
אה"ע סי' מ"ח ל"ז
אה"ע סי' מ"ח ובח"מ סק"א פ'
אה"ע סי' נ"ה ל"ז

שו"ע

או"ח סי' י"ד ט"ז סק"ה ע"ב
או"ח סי' נ"ה ס"ו ברמ"א מ"א
או"ח סי' תל"ד ט"ז ע"ב
או"ח סי' תמ"ה מג"א סק"ד ס"א
או"ח סי' תרמ"ג מג"א סק"ג ע"ב
או"ח סי' תרמ"ט ס"ב ע"ב
סי' תרמ"ט מג"א סק"כ ס"א
יו"ד סי' א' ט"ז סקי"ז א', ס"ו
יו"ד סי' ק"י ס"ה ובפלתי אות י"ב י'
יו"ד סי' קמ"ז ט"ז צ"ג
יו"ד סי' רל"ד סל"א צ"ט
יו"ד סי' רס"ז ס"ד ס"ו
יו"ד סי' ש"ה בנקוה"כ צ"ז
חו"מ סי' כ"ג צ"ו
חו"מ סי' כ"ט ס"א צ"ט
חו"מ סי' ל"ג ס"ב ובנו"כ ג'
חו"מ סי' ל"ד ס"א צ"ד
חו"מ סי' רע"ו ברמ"א ובש"ך סק"ד ס"ו
חו"מ סי' ש"מ ס"א ע"ב
חו"מ סי' שמ"ח ברמ"א וקו' הש"ך שם י"ד
אה"ע סי' א' ס"ג א'
אה"ע סי' ד' סי"ג וביי"ש סקט"ז צ"ב
אה"ע סי' כ"ח סכ"א כ"ב ס"א
אה"ע סי' כ"ח בב"ש ס"ק נ"ב ס'
אה"ע סי' כ"ח בב"ש ס"ק סק"ז ס"ח
אה"ע סי' כ"ח ס"ד ובנו"כ ס"ז
אה"ע סי' כ"ח ס"ה ס"ו
אה"ע סי' כ"ח ס"ו ע"ב
אה"ע סי' ל"א ס"ג וס"ד ובב"ש שם ס"ד
אה"ע סי' ל"ה אות פ' י"א
אה"ע סי' ל"ו ס"א מ"ה, צ"ח
אה"ע סי' ל"ו ס"ח כ"ח
אה"ע סי' ל"ז ס"ז ברמ"א מ"ו
אה"ע סי' ל"ז ס"ה פ"ב
אה"ע סי' ל"ז סי"א מ"ג, ע"ז
אה"ע סי' ל"ז סכ"ה וסכ"ו ובט"ז צ"ט
אה"ע סי' ל"ח ס"א ובנו"כ ט"ז
אה"ע סי' מ' ס"א כ"ה
אה"ע סי' מ"ב ס"ב ע"כ
אה"ע סי' מ"ב ס"מ ב'
אה"ע סי' מ"ד ס"ה וס"ו ובבק"ש סקי"א צ'
אה"ע סי' מ"ד ס"ט צ"ב
אה"ע טי' קס"ט סי"א מ"א

בית יוסף

או"ח סי' קנ"ט בשם ס' המנהי"ג י'
או"ח סי' תל"ד ובנו"כ שם ל"ג
יו"ד סוס"י רצ"ד ס"א
יו"ד סוס"י של"ד ס"ה
חו"מ סי' קצ"ה י"ז
חו"מ ריש סי' שנ"ט ס"ט
אה"ע סי' ל"ה צ"ז
אה"ע סי' מ"ב צ"ג
אה"ע סוס"י מ"ב צ"ג
אה"ע סוס"י מ"ד צ"ו

אבני מילואים

אבנ"מ סי' ז' סעי' ח' מ"ב
אבנ"מ סי' י"ז ע"ב
אבנ"מ סי' כ"ו ס"ו
אבנ"מ סי' כ"ח ס'
אבנ"מ סי' כ"ח אות ג' י"ז
אבנ"מ סי' כ"ח ס"ט
אבנ"מ סי' מ"ד סעי' ל"ב צ"ג

אבנ"מ סי' ל"ג פ"ז
אבנ"מ סי' צ"ב ס"ו
אבנ"מ אה"ע סי' א' ק'

אור זרוע

סי' מ"ט ס"ט
סי' תרע"ט ע"ז

ב"ח

אה"ע סי' כ"ח כ'
אה"ע סי' ל"ו מ"ה
אה"ע סי' מ"ח ד"ה ומ"ש ל"ז

בית הלוי

ח"א סי' מ"ח ס"א
ח"ג סי' ו'

בית שמואל

אה"ע סי' כ"ח סקי"ד ס"ו
אה"ע סי' ס' סק"ב ג', פ"ה, פ"ט

שו"ת בית שערים

או"ח סי' י"ט (ובמשנת העמרמי שם) צ"ט
או"ח סי' קכ"ז ס"ו
או"ח סי' קנ"ה ל"ג

בעל העיטור

קידושין ריש ח"א נ"ו
קידושין הל' שליחות אות ל' צ"ב
אות ק' ה"ה השני סק"ל צ"ב

גליוני הש"ס

ברכות י'
כתובות מ"ו ע"א ל"ב

ספר החינוך

מצוה ו' א'
מצוה רל"ז י"ז
מצוה ת"ס ע"ב
מצוה תר"ד י'

העמק שאלה

שאילתות נ"ט אות ג' ע"ה
שאילתות נ"ט אות ה' ע"ז, ק'

שו"ת הרמ"א

שו"ת הרמ"א סי' י"ב ד"ה מעשה ע"ג
שו"ת הרמ"א סי' ל' מ"ב

שו"ת חות יאיר

סי' ס"ז א'
סי' ע"ט י"ז

חי' החת"ס

תורת משה (עה"ת) פ' אמור פ"ז
חי' חת"ס גיטין כ"ג ע"ב ס"א
חי' חת"ס חולין דף ד' ס"א

שו"ת חת"ס

שו"ת חת"ס או"ח סי' ק' א'
שו"ת חת"ס או"ח סי' ק"פ ס"ו
שו"ת חת"ס יו"ד סי' שט"ז ל"ג
שו"ת חת"ס אה"ע סי' פ"ה ס"ד ס"ט
שו"ת חת"ס אה"ע סי' ק"ד מ"ב

ים של שלמה

כתובות פ"ג סי' ה' ד"ה מסקינן ו'
יבמות פי"ב סי' כ"ו מ"א
קידושין סי' ג' האומר לאשה וכו' כ"ה
קידושין רפ"ב ט'
בבא קמא פ"ט סי' ל"ב ס"ו

שו"ת יעלת חן

תשו' ז' פ"ה
תשו' ח' פ"ה
תשו' י"ח שאלה ז' פ"ט ב' ה'

יראים

מצוה רנ"ב ס"ט
מצוה של"ג י'

כסף משנה

פ"א הל' שחיטה א'
פ"ה הל' אישות ס'

מאירי

ברכות כ"ח י'
נדרים י"ב ס"ו

מהרי"ט

חידושי מהרי"ט רפ"ק דכתובות פ"ד
חידושי מהרי"ט בכורות פ"ח א'
שו"ת מהרי"ט ח"א סי' כ"ב י"ט
שו"ת מהרי"ט ח"א סי' ס"ט פ"ט

שו"ת מהרי"ט ח"א סי' צ"ב ל"ו
שו"ת מהרי"ט ח"ב יו"ד סי' ה' ס"ו
שו"ת מהרי"ט ח"ב סי' נ"ב דף ק"ו כ"ט
שו"ת מהרי"ט ח"ב אה"ע סי' א' פ"ז
שו"ת מהרי"ט ח"ב סי' ס"ט ה"א פ"ט ב' ג'

תשו' מהריב"ל

ח"ב סי' מ"ה צ"ב
ח"ב סי' פ"ה ל"ט

שו"ת מהרש"ם

ח"ה סי' פ"א אות ח' י"ז
אה"ע צ"ב

שו"ת מהר"י ברונא

סי' ע"ט ע"ב
סי' רמ"א י'

מחנה אפרים

הל' גזילה סי' א' ס"ו ס"ט
הל' זכיה והפקר סי' ד' ס"א

מרדכי

יבמות פ' החולץ מ"ב
קירושין סי' תק"ה ט'
קירושין פ' האומר ל"ט
קירושין סי' תפ"ט ס"ד
קירושין סי' תקי"א ע"ז
בבא בתרא ס"פ בתרא ס"ו
סנהדרין י'

שו"ת משנה הלכות

משנ"ה ה"ג כתובות בהסכמת הגרצ"פ פראנק זצ"ל א'
משנ"ה ה"ג כתובות אות ג' ז'
משנ"ה ה"ג כתובות סי' ו' א'
משנ"ה ה"ג כתובות סי' ז' פ"ה
משנ"ה ה"ג כתובות סי' ל"ה ל"ו ל"ח
משנ"ה ה"ג כתובות סי' קל"ט קָ'
שו"ת משנ"ה ח"ג סי' ק"פ ע"ב
שו"ת משנ"ה ח"ג סי' קל"ג צ"ג
שו"ת משנ"ה ח"ג סי' קפ"ד קפ"ה ק'
שו"ת משנ"ה ח"ה סי' רצ"א ס"א, ס"ו
שו"ת משנ"ה ח"ה סי' רצ"ב ס"ו
שו"ת משנ"ה ח"ו סי' ר"מ ע"ב
שו"ת משנ"ה ח"ז סי' ר"ל צ"ב
שו"ת משנ"ה ח"ט סי' שע"ד י"ז
שו"ת משנ"ה ח"י סי' ו' צ"ט

משנה למלך

פ"ג מהל' אישות צ"ג
ריש פ"ה מהל' אישות י"ז
פ"ט מהל' אישות ל"ו
פ"ט מהל' אישות הט"ו ל"ו
פ"י מהל' אישות ה"כ י"א

נודע ביהודה

אה"ע סי' א' א'
אה"ע סי' ה' ע"ח
אה"ע מהדו"ק סי' ו' א'
אה"ע מהדו"ק סי' כ' ס"ו
אה"ע מהדו"ת סי' כ"ג ל"ו, מ"ב
אה"ע סי' נ"ט ס"ט
אה"ע סי' ס"ג ס"ד ק'
אה"ע מהדו"ק סי' ס"ב צ"ז
אה"ע מהדו"ת סי' ע' מ"ב
אה"ע מהדו"ק סי' ע"ה ט'

נתיבות

חו"מ סי' רמ"א ע"ב
חו"מ סי' רס"ב סק"ג ל"ג, ס"א

פני יהושע

קירושין מ"ו ד"ה והא מלוה ס"ו
קירושין ס"ד ע"א מ"ב
שו"ת פנ"י סי' ג' פ"ט

פרי ביכורים

מצוה רי"ג ד'
מצוה רי"ז ב'

קהילת יעקב

ח"ב סי' י"ג י"ז
כריתות סי' י"ג ס"א
אה"ע סי' ל"ד סעיף ג' ס"ד

קצות החושן

חו"מ סי' רכ"ז סק"א ע'
חו"מ סי' רמ"א סק"ד ע"ב
חו"מ סי' רע"ו סק"א ס"ו
חו"מ סי' ת"ז ס"א

רא"ש

רא"ש סוף פ"ק דעירובין צ"ה
רא"ש סוכה מ"א ע"ב
רא"ש כתובות ז' א'

רא"ש גיטין ע"א סי' ט' ט"ז
רא"ש קידושין י"ג ע"א סי' כ' י"ז
רא"ש רפ"ב דקדושין ק'
רא"ש פ' האיש מקרש סי' ז' מ"ג
רא"ש קידושין מ"ז ע"א ובק"נ אות ג' כ'
רא"ש ב"ק פ"י סי' כ"א ס"א
שו"ת הרא"ש כלל ל"ב סי' ח' צ"ב
שו"ת הרא"ש כלל ל"ר סי' א' ע"ב
שו"ת הרא"ש כלל ל"ה מ"ה
שו"ת הרא"ש כלל ל"ח סי' א' ו'

רבינו ירוחם

נתיב כ"ב ח"א ס"ו
נתיב כ"ב ח"ה ע"ז
נתיב כ"ג ל"ו

שו"ת ריב"ש

סי' ר' וסי' י"א צ"ה
סי' פ"ב י'
סי' צ' צ"ה
סי' רס"ו ע"ו

ריטב"א

קידושין ט"ו ע"א ר"ה אמר רבא י"ז
קידושין נ"ז ע"ב ס"א
בבא מציעא ע"ב צ"ד

רמב"ן

עה"ת פ' אמור ל"ב
עהש"ס ע"ז ס"ב ע"א ס"א
עהש"ס חולין ר' ס"א
שו"ת סי' קי"א צ"ה
שו"ת סי' קכ"ה צ"ה

ר"ן

שו"ת הר"ן סי' כ"ז א'
ר"ן רפ"ק רכתובות פ"ט ב'
ר"ן נדרים נ"ר ס"ו
ר"ן נדרים פ"ה ע"א ר"ה ואני מסתפק ס'
ר"ן פ"ק דקידושין פ"ט ג'
ר"ן חולין ל"ט ע"ב צ"ז

רשב"א

רשב"א סוכה ל"א ס"א
רשב"א סוכה מ"ו ע"ב
רשב"א יבמות ק"ג ע"ב ס"א
רשב"א שבועות ל"א צ"ד
שו"ת הרשב"א סי' תרי"ג נ"ג
שו"ת הרשב"א ח"א סי' תתנ"ו ב'
שו"ת הרשב"א ח"א סי' אלף קס"ו ו'

שו"ת שואל ומשיב

מהרו"ג (ח"ג) סי' ה' ס"ו
מהרו"ד (ח"ר) סי' ר"ל ס"ו

שיטה מקובצת

כתובות ג' ברעת ר"פ ס'
כתובות מ"ה צ"ה
בבא קמא ע"א ע"א ר"ה אלא למאן ו'

ש"ך

יו"ד סי' רכ"ז סק"ה ס"א
חו"מ סי' מ"ג ס"ק ט"ז צ"ה

שער המלך

הל' אישות הט"ו ל"ו
הל' אישות הט"ז ל"ו
הל' אישות פ"ה הי"ח כ'
הל' אישות סוף פ"ה כ"ה
הל' אישות פ"ט הט"ז מ"ב
הל' איסו"ב פ"ז הט"ו פ"ז
הל' איסו"ב פי"ח מ"ב

תוספתא

פ"ק דבכורות ל"ג
בבא קמא פ"ג פ"ז ס"א
בבא קמא פ"ז ס"א

תשב"ץ

ס' מגן אבות (להתשב"ץ) ל"ג
ס' מגן אבות (להתשב"ץ) ס"א
שו"ת תשב"ץ סי' כ"ג ס"א
שו"ת תשב"ץ ח"ב סי' נ"ה צ"ה
שו"ת תשב"ץ ח"ב סי' פ"ו ק'

אב

אי חיישי' שמא קירשה אביה ק
אי יכול לקדש בתו משהוכר עוברה לג
אי מצי לקדש בתו לפסול מב
אם יכול לקדש בתו לכל מי שירצה מב
אמאי מהני קירושי אב לקטן הא חוב הוא לו צז,ק
אמר לקטנה הרי את מקורשת לי ואביה מסכים מז
אפי' אם בבן לא הוי הקירושין זכות, בבת הוו ק
באיזה אופן יש לאב לקדש בתו קטנה מו
האומר בני זה בן י"ג שנים אי סוקלין ע"י מא
גרולה אי מיתבעיא רעתיה ראב בקירושיה עו
הא רלא אסרינן ליתומה להינשא שמא קירשה אביה י
הטעם שיש לאב זכות קירושין בבתו ולא בבנו ק
היאך רשאי להשיא בתו במרה"י ולא חיישי' דיקדשוה אחי' ואמה לג
היכא ראין לו נאמנות, אי חושש הבעל לג
הסכמת קטנה או נערה בקירושין עה
הפקיד האב רשותו בבנו ובבתו ק
השיא בתו לפסול על מי קאי האיסור רלא תחלל מב
זכות האב בקירושי בתו מדין שליחות או לא מב
זכותו בקירושי בתו גרולה לד
כשעמד החתן לפניו ושתק ואח"כ אמר לפלוני מ
נאמנות האב על בנו לעונשים מא
נאמנותו בנשבית מיגו ראמר קירשתי' לפסול מב
נאמנותו לומר נשבית ופריתיה לה
נאמנותו לומר תנאי היה בקירושין לאחר תוכ"ד לג
נאמנותו לומר גרשתי' היינו בתוכ"ד מאמירת קרשתיה לג
נערה שנתקרשה שלא לרעת אביה עו,עז
נפ"מ בין קטנה לנערה בקירושיהן עה
צאי וקבלי קירושייך מז
קרשה אביה ברדך וקרשה עצמה בעיר פב
קרשה אביה בבוקר וקרשה עצמה בערב לד
קרשוה אחי' ואמה כשהלך אביה למרה"י ק
קרשתי בתי ולאחר זמן אמר לפלוני קירשתי מ
קרשתי' בקטנותה ועכשיו היא גרולה לד
קטנה יתומה שנתקרשה צריכה גט או מיאון מד
קטנה שנתקרשה שלא לרעת אביה צריכה גט או מיאון מד
קטנה שנתקרשה שלא לרעת אביה עו,עז
קטנה שנתקרשה כשהלך אביה למרה"י ק
קטנה שקירשה אביה יוצאת רק בגט מג
קירש בנו ונתרצה הבן צז
קירש בנו אי חיישי' שמא נתרצה הבן צז,צח
קירש בנו מחמת שכרות צז
קירש בתו בוגרת שלא מרעתה, ואח"כ הסכימה עט
קירש נערה ולא שאל את פיה עו
קירשתי את בתי ואיני יודע למי מ
קירשתי בתי לבן י"ג וערים מעירים שקטן היה לו
שליח לקדושי בתו בוגרת מה

אבידה

ביטול חמץ כאבידה שאינו מקנהו לאחר לג
יאוש מוציא מרשות בעלים בראתי ליד זוכה לג

אדם

אדם באדם אי בטיל ברוב י
אתם קרויים אדם י
בסנהדרין אזלי' בתר רוב אף דאדם הוי קבוע י
לא בטלי ישראל ברוב אוה"ע י

אדם חשוב

גדר הקירושין באדם חשוב יז
כשנתנה היא אם צריך האר"ח לומר הרי את מקורשת נג
מ"ש מקרש אשה מסוכנת באיסוה"נ מאדם חשוב יז, נג
נתנה היא ואמרה היא אי מהני באר"ח נא

אומדנא

שיועיל, במקום שהתנאי לא מועיל עב

אונאה

מכר בשש חפץ השוה חמש ע

אונס

טעות אונס בקיום התנאי בקירושין טז
לא נישאו עד יב"ח משום אונס פא

אין אדם משים עצמו רשע

נגר מיגו רבירו מב
נגר מיגו לטובתו מב
נגר שא"נ חד"א לו

את, אחות

אחין פטורין מן הקולבן סו
ע"ע בת אחותו
היאך נשא רור שתי אחיות יט

אחר

ע"ע עיניה נתנה באחר

אחר ל' יום

ע"ע זמן

אי עביד לא מהני

ע"ע כל מילתא וכו'

אין עונשין מן הדין

בג"ש והיקש ג

אין שליח לדבר עבירה

כשיגרש אשה בע"כ ע"י שליח ט

אין שליח נעשה עד

עג

אין שקלי ודידי שקלי

ע"ע גזל

איסור

א"א אי עביד לא מהני בביאת איסור פה
אם מורישו אדם לבנו סו
דין ביאת איסור דרבנן בקידושין פה
דין ביאת איסור בקידושין פה, פט
דיני התנאים בממונות ואיסורים טז
חמותו לאחר מיתה בשריפה או כרת או איסור ח
יבמה נקנית בביאת איסור פה
נפ"מ בין בי"א לנשואין לבי"א לקנין פט
קידש אשה בכסף איסור אי אמרינן אפקעינהו ו

איסור בהיתר

השם איסור אי נשאר אף לאחר הביטול י
כל שאין האיסור ניכר לא מיקרי קבוע י
ע"ע רוב

איסור הנאה

אי הוי הפקר סא
אם אין לו דמים במקח או שהלוקח לא קנאו סא
אסר הנאתו על עצמו סא
דין זכיה בו סו
דין מכירתו סא
דרבנן, הפקר ב"ד הפקר ס
דרבנן, לקדש בו ו
טעם חדש דבאיסוה"נ אין לקדש ד
כשמכרו, הוו הדמים גזל או מתנה סא
להפקידו סא
מ"ש קידושי חולה באיסוה"נ מדין אדם חשוב יז
מכרן וקידש ברמיהן, למי הותר דמיו בהנאה ס, סא
נהנה ממנו בקיימו מצוה בו סא
נפ"מ בין איסוה"נ לטוה"נ בדין ממון סו
צדקה בכסף זה סא
קידושין בחמץ נוקשה דרבנן ס
קידושין בחמץ נוקשה דרבנן ושעות דרבנן ס
קידושין בו ס
קירש בו חושיב"ס ד
שלא כדרכה, שקידשה בהן ד

אירוסין

בלא ברכת אירוסין אסורה האשה לבעלה כא"א ז
ברכת אירוסין אם קודמת לנישואין א
ברכת אירוסין הוי ברכת השבח או ברכת המצוות א
מצות הנישואין מתחילה מן האירוסין ע"ע ארוסה א

איש

דרכו של איש לחזר וכו' היינו דוקא בזוו"ד ה

אישות

בעכו"ם א
ב' ענינים באישות א
דד בלא קידושין אי אית ביה מין אישות א

אלמנה

כה"ג שנשא אלמנה בביאה פה
כהן הריוט שנשא אלמנה ונעשה כה"ג פז
מת השליח, מותר לישא אלמנה שמת בעלה לאחר השליחות יד
נפ"מ בין בתולה לאלמנה בטעם איסור חופה בשבת פה

אכילה

משלו, כשלא נישאו עד יב"ח ע"ע היתר אכילה פא

אם

פסולי ערות מן האם בקידושין הוו מדרבנן ג

אמירה בקידושין

אמרה היא, ע"ע נתן הוא
בהילך מנה והתקדשי לפלוני מט
בתן מנה לפלוני ואקדש אני לך נ
לשונות בקידושין נב

אמתלה

שא"נ חר"א ועדים הכחישוהו ואח"כ חזר בו לו
שא"נ חר"א וחזר בו עם אמתלא או בלעדיו לו

אפקעינהו

אופן האפקעינהו בביאה, רשוינהו לעדים פ"ע צג
בהפקר ב"ד ס
גדרו ו
כשמתקנים תקנה חדשה אם שייך לומר אפקעינהו ו

נפ"מ בין הפקר ב"ר לאפקעינהו ס
קירש אשה בכסף איסור א"א אפקעינהו ו
תינח בכסף אפש"ל דהפקירו ב"ר כספו, משא"כ בביאה צג

ארוסה

אם יש לה כתובה לח
בא על ארוסתו בבית חמיו פה

אשה

אופן המעילה בה ו
איסור קרובים כשמת השליח לקירושין הוי מרינא או קנסא י
איסורה כהקרש ו
אם דרכה לשוט על פרנסה י
אם נעשית שליח לקירושין כח
בלא ברכת אירוסין אסורה האשה לבעל כא"א ז
דרכו של איש לחזר וכו' רוקא בזוו"ד ה
חולה, שקירשה בפחות משו"פ יז
טעם חרש בהא ראשה בפמשו"פ אינה מקורשת ד
מסוכנת, שקירשה באיסוה"נ ד, יז
מצוה בה יותר מבשלוחה, הפי' בזה למ"ר רנשים פטורות ממ"ע רפ"ו א
מצות קירושין באשה מראורייתא או מר"ס א
מת השליח ובאו כל הקרובות והעירו שלא קירש אותן יב
נפ"מ בין טלית לאשה באומר טלית זה מקורש לי ו
קורם החופה אסורה האשה לבעל כא"א ז
קירש חמש נשים אי הוי כקני את וחמור, וע"ע קני את וחמור כט
ע"ע רבר שבערוה

אתי דיבור ומבטל דיבור

אם מוציאין מיר מרו"מ כו

אתרוג

נפ"מ בין אתרוג לקירושין ברין לכם עב
נפ"מ בין אתרוג שאול לרין קירושין עב
שאול, אי י"ח מרין מתעמ"ל עב
של הפקר יז
של מעשר שני יז

ב' שערות

ע"ע סימנים

בהמה

נפ"מ בין בהמת מרבר לבהמת הפקר ברין בכורה לג

בוגרת

הביאה סימנים תוך ו' ה"ה בוגרת או נערה לד
זכות האב בקירושיה ע"ע אב
ע"ע גרולה

ביאה

אופן המהב"ע בבן ממזר א
אי אמרי' חזקה וראי גמר בעילתו פז
אי עביר לא מהני, בביאת איסור פה
אי שייך לומר כל רמקרש וכו' במקרש בביאה ג
אינה קונה מררבנן, הוי איסור או גרר צג
אפקעינהו בביאה, רשוינהו לעדים פ"ע צג
באיסור רלא ירבה לו נשים אם צריך שיבעלנה רוקא א
ביאת עכו"ם אם אוסרתה על עצמו כשנתגייר צב
ביאת עכו"ם אם אוסרתה על בעלה צב
בלא שירוכין פט
בקירושין פה
הבועל רעתו אגמר ביאה פז
הוי גוף מצוה או הכשר א
המקרש במלוה ובעל נט
המקרש בפחות משו"פ ובעל נט
המקרש על תנאי ובעל נט
הן הן ערי יחור וערי ביאה פח
הערא הוי הכשר מצוה וביאה גמר מצוה א
חופת נרה אי קונה פה-פט
חזקה אאעבב"ז כשהערים מעירים שהערה פז
חזקה ראאעבב"ז פרטי ריניו פז
חזקה רג"ב בשפתה חרופה פז
יבמה נקנית אף בביאת איסור פה
כה"ג שקירש אלמנה בביאה פה
כהן שקירש גרושה בביאה פה
מומר שבא על א"א אינה אסורה לבעלה צב
מיגו רל"ג ביאתו נגר חזקה ראאעבב"ז פז
מניעת ביאה מפני מקרה אי הוי חופה שא"ר פה
נפ"מ בין קנייני כסף ושטר לביאה ג
נתעברה באמבטי לענין פ"ו א
ערי ביאה, אם צריכים לראות מעשה הביאה פח
ענין ברכת נישואין עובר לעשייתן בקירושי ביאה א
קירש בתו משהוכר עוברה בקנין ביאה לג
קירשה בביאת איסור פה-פט
תחילתו קונה או סופה פו
תינח בכסף אפש"ל הפקירו ב"ר כספו, משא"כ בביאה צג
ע"ע חופה, ערים

ביאת איסור

אופן המהב"ע בבן ממזר א
אי עביר לא מהני, בביאת איסור פה

איסור הולרת ממזר בהולדה או בבעילה א
בא על ארוסתו בבית חמיו פה
בבנו ממזר אפשר לקיים שניהם ואין עדל"ת א
הא דל"א דהערים הוו פ"ע צג
חופת נרה אי קונה פה–פט
יבמה נקנית אף בביאת איסור פה
נפ"מ בין בי"א לנשואין לבי"א לקנין פט
קירושין בביאת איסור פה–פט
קידושין תופסין בחייבי לאוין פה–פט

בידו

בידו לתקן מפקיע מידי חששא א
מיגו רבידו נגר חזקה דאאמע"ר מב

ביטול ברוב

אדם באדם אי בטיל ברוב י
בביטול עמון ומואב בשאר גרים, בטל השם י
השם איסור נשאר אף לאחר ביטולו י
לא בטלי ישראל ברוב אוה"ע י
עכו"ם בעכו"ם מיבטיל ברוב י

ביטול גט

גט זה בטל אי בטיל כז
הביטול בגירושין הוי לשליח או לגט כז

ביטול חמץ

כאבירה שאינו מקנהו לאחר לג
לחמצו של אביו שמת ע"פ אחר שש סו
ליבטל וליהוי כעפרא דארעא, הפי' בזה לג
ע"י שליח לג
ע"ע חמץ

בית דין

אימת בכחם להפקיע ממון מבעליו ו
בכחם לקרש אשה לקטן מדין זכיה יד
מהות כחם בגיור קטן יד
ע"ע הפקר בי"ד הפקר

בכור

הפקר פוטר מן הבכורה לג
נפ"מ בין בהמת מדבר לבהמת הפקר לג

בל יראה

שרף חמצו של חבירו שלא ברשותו לג
איסורו, על חלק האיסור שבו לג
ע"ע חמץ

בן

בני זה בן י"ג שנה אי סוקלין על ידו מא
לאב יש זכות בבתו ולא בבנו ק
נאמנות האב עליו לעונשים מא

בן י"ח

חיוב הנישואין מבן י"ח או י"ז א

בן נח

כל שהוא בר רעת מיקרי גרול יד
נהרג על פמשו"פ יז
שיעורים לב"נ יד

בן עזאי

חשקה נפשו בתורה ולא נשא אשה א

בעל דין

ע"ע הוראת בעל דין

בעל כרחה

מקור האיסור רגט בע"כ ט
בגירושין, ע"י שליח ט

בעלים

יאוש מוציא מיד בעלים כראתי ליד זוכה לג

ברכה

אם ברכות מעכבות זא"ז בברכת חתנים פה
בפלוגתת הראשונים אימתי לברך על המילה א
דין עובר לעשייתן בברכת השבח א
דין עובר לעשייתן בברכת המילה א
הטעם שאין מברכין על מצות צרקה א
הטעם שאין מברכין לקרש אשה א
לא הוזכר רבנט"י הברכה לאחר המצוה א
לא חיישי' שמא יקלקלו במילה רבידו לתקן א
עובר לעשייתן, גרדו בברכת המצוות א

ברכה לבטלה

בחשש שמא לא תתרצה האשה א
כשלא יכל לסיים המצוה א

ברכת אירוסין, ברכת חתנים

אי קורמת לנישואין א
בלעריו, אסורה האשה לבעלה כא"א ז
הויא ברכת המצוות או ברכת השבח א
הנפ"מ שבין קירושין בלא ברכת חתנים לקירושין בלא כתובה פה

נפ״מ באופן הקידושין לענין עובר לעשייתן א
קידושין בלא ברכת חתנים אי הוי חופה ראויה פה
ע״ע ברכה

בשר בחלב

קידושין בו ס
מכרו וקידש ברמיו ס

בת

ע״ע אב, קטנה, גדולה

בת אחותו

מחששא דשמא יחפה על ב״א לא תקנו זמן בגיטין נד

גדול

קידשתי בתי לבן י״ג, וערים מעידים שקטן היה לו
שיעור גדלות בב״נ יד

גוי

ע״ע נכרי, עכו״ם

גזירה שוה

אין עונשין מן הדין דגז״ש ג

גזל

איסור גזל אם שייך ברבר שאין בעליו מקפיד סט
ב׳ יסודות במהות איסור גזל סט
ברבר שי״ב טוה״נ סו
דין השבה בגזילה מקטן יז
ח״ש בגזל יז
מכר איסוה״נ הוו המעות גזל או מתנה סא
עכו״ם שגזל ונתגייר אם חייב בהשבת גזילותיו יז
פטר חמור סו

גזל בקידושין

דין הקידושין כשגזל פמשו״פ סט
דין קידושין בגזל סט
השיב לה גזילתה והיא טוענת אין שקלי ודירי שקלי סח
השיב לה הגזילה וקידשה בו סח, סט
כשהשיב לה הגזל הוו הקידושין בגזל או בהנאת ההשבה סח
כשקידשה בגזל דאחרים אי בעי׳ יאוש וש״ד ברשותו סח
מכרו וקידש ברמיו סא
קידושין בגזל דאחרים עב
קידושין בגזל דירה יז, עב
קידשה בגזל דירה אם צריך להשיב הגזילה יז, סח

גזל עכו״ם

דין השבה כשנתגייר העכו״ם משום גזל או חילול ר׳ יז
דין השבתו יז
דינו יז
קידושין בו יז

גזל פחות משו״פ

אי שרי לכתחילה סט
אם מותר לגזול פמשו״פ כשהנגזל מקפיד סט, סו
בן נח נהרג על פמשו״פ יז
ברשות מי הוי הגזל סו
גזל פמשו״פ שלא נורע לנגזל סו
גזל פמשו״פ וחזר וגזל פמשו״פ סו
דין המחילה משום רחמנות או ראינה ממון סו
דין השבה בפמשו״פ יז
דין קידושין בגזל דפמשו״פ סט
חצי שיעור בגזל יז
נפ״מ בין איסור גזילה ללאו דלא תגזול בח״ש יז

גט

אמר גט זה בטל אי בטיל כז
ביטולו, הוא בשליחות או בגט כז
בקידושי אביה יוצאת דק בגט מג
גט ישן פה
דין האב בקבלת הגט לבתו מג
הטוענת קידשתני האם כופין לבעלה ליתן לה גט וכתובה לז
המקדש בפ״ע אי צריכה גט צה
זמן בגיטין נד
ידים שאין מוכיחות, בו נה
לא כתב בו ״מינאי״ נה
קטנה יתומה שנתקדשה צריכה גט או מיאון מד
קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה צריכה גט או מיאון ע״ע גירושין מד

גיורת

מת שליח הקידושין מותר לישא גיורת יד

גירושין

איסור קרובים לאחר שנתגרשה ק
אם שייך איסור קרובים לאחר המיאון ק
בע״כ, ע״י שליח ט
גירשה כדי שלא תתעגן, דין כתובתה לח
גירשה כדי שלא תתעגן אם אסור בקרובותיה לט
דין כהן שקירש גרושה בביאה פה
כשמת שליח הקידושין, מותר לישא אשה שנתגרשה לאחר השליחות יד

נאמנות האב על בתו לומר גרשתיה אם מועיל תוכ"ד מקידשתיה ל, לג
רק מאהבה, טעמו ט
ע"ע נאמנות, גט

גמר ביאה

ע"ע ביאה

גניבה

ע"ע גזל, גזל עכו"ם

גר

אם יורש אביו סו
אם צריך לזכות שוב בממונו יז
ב' ענינים בגירות יד
בחשש בכל גר שמא עמוני הוא י
בעמלקים אי שייך גירות י
גר קטן אינו בר דעת בהחלטת הגיור יד
דין השבת הגזילה שגזל בגיותו יז
דין השבת הגזילה שגזלו ממנו קודם גירותו יז
המילה מוציאתו מכלל עכו"ם והטבילה מכניסתו לכלל ישראל יד
זכות היא לו המילה והטבילה יד
כותים הוי גירי אמת או גירי אריות צ
ל"א ביה מצוה לקיים דברי המת סו
נאמנותו דנתגיירתי מטעם שא"נ חר"א או מדין ע"א לו
נפ"מ בין גר היורש ע"ז, לירושת חמץ בפסח סו
נפ"מ בין עכו"ם דלאו לאיגיורי קאים לקטן יד
עכו"ם, לאו לאיגורי קיים יד
פעולת ה"כקטן שנולד" הוא רק להתיר איסורים י

דאורייתא ודרבנן

אלו הן פ"ע דאורייתא ואלו מדרבנן צה
אסרו חכמים דבר המותר מדאורייתא ג
באיסוה"נ דרבנן א"א הפקר ב"ד הפקר ס
דין קידושין בחמץ נוקשה דרבנן ושעות דרבנן ס
דין קידושין בביאת איסור מדרבנן פה
דין קידושין באיסוה"נ דרבנן ו
דין קידושין בחמץ נוקשה דרבנן ס
הטעם דבפ"ע דרבנן צריך הכרזה וא"צ התראה צה
הטעם דבפ"ע דאורייתא א"צ הכרזה וצריך התראה צה
הילפותות מי"ג מידות אי הוו מדאורייתא ג
הנלמדים מן המדרש אי הוו דאורייתא צה
חזקה אאעבב"ז באיסור דרבנן פז
חזקה רשליח עושה שליחותו אי מועיל בדאורייתא י
מכת מרדות מדרבנן אי הוו ל"ט ודין ההתראה צה
מציאת בתו לאביה מדרבנן לא
נפ"מ בין מדבריהם למד"ס ג
נפ"מ בין פ"ע דאורייתא לדרבנן צד
פ"ע משום איסור - מהותם צה
קדושי אשה אי הוו מצוה מד"ס א
קידושין בביאה - לאחד האיסור הוי מדאורייתא פז
קידשה השליח בקידושין דרבנן אי הוי שינוי בשליחות יב
קנה במעות דמדאורייתא קונות ומדרבנן לא ו
קנין ביאה אי הוי מדאורייתא ג
קנין דרבנן אי מועיל לדאורייתא ו
קנין כסף אי הוי מדאורייתא ג
קנין שטר אי הוי מדאורייתא ג

דבר שאינו ברשותו

יאוש ממנו סא

דבר שבערוה

אינו פחות משניים, דוקא כשהוחזק י

דבר שלא בא לעולם

קידושי בתו משהוכר עוברה לג

דברי סופרים

ע"ע דאורייתא ודרבנן

דבריהם

ע"ע דאורייתא ודרבנן

דוד

ההיתר שנשא ב' אחיות יט

דיבור

אתי דיבור ומבטל דיבור כו
מחשבה דיבור ומעשה אם מוציאים מידי מדו"מ כו

דין ממון

בטוה"נ סו
במע"ש איכא דין ממון בעלים יז
בפמשו"פ סו
נפ"מ בין איסוה"נ לטוה"נ בדין ממון סו
קניני הקידושין בעו דין ממון או היתר אכילה יז

דינר

התקדשי במנה ונתן לה דינר עא
ע"ע כסף

דעת אחרת מקנה

אף דיצא ההפקר מרשותו זוכה הזוכה מכחו לג

בהפקר לג
בחמץ ל"א דהוי דעת אחרת כ"א סילוק רשות לג

דעת בקידושין

כתב שטר אירוסין לשמה ושלא לרעתה פד
הסכמת קטנה או נערה לקידושי אביהן עה

דרבנן

ע"ע ראורייתא ורדבנן

דרישה וחקירה

בערים עג

דרכו של איש וכו'

היינו רוקא בזוו"ד ה

דרכיה דרכי נועם

הותר לאב להשיא בתו במדה"י ולא חיישי' דיקדשוה
אחיה ואמה לג

הודאת בעל דין

שא"נ חר"א מדין הודאת בע"ד או נדר לו

הילך מנה

והתקדשי לפלוני לאחר ל' יום מט
והתקדשי לפלוני מט
והתקדשי לפלוני אם צריך לומר הרי את מקודשת מט
והתקדשי לפלוני הקידושין במנה או בהנאת הקבלה מט

היקש

אי עונשין מן הדין דהיקש ג
רבר הנלמד מי"ג מדות אי הוי ראורייתא ג

היתר

ע"ע ביטול ברוב

היתר אכילה

אי בעי' בקידושין דין ממון או דסגי בהיתר אכילה יז

הלכה

בפלוגתת רבינא ורב אשי כמאן פסקינן פד

הנאה

גדר ההנאה בקידושין יז
הא רלא חשיב נהנה כשמקיים מצוה באיסוה"נ סא
מת עכו"ם אי שרי בהנאה יט
ע"ע איסור הנאה, טובת הנאה, מצוות לאו ליהנות ניתנו

העראה

הכשר מצוה, וגמר ביאה גוף המצוה א
ע"ע ביאה

הפסד

איסור קרובים אי מיחשיב הפסד לו

הפקר

איסוה"נ אי הוי הפקר סא
אם פוטר מן הבכורה לג
אף ריצא מרשותו זוכה הזוכה מכחו לג
אתרוג של הפקר יז
באיסוה"נ סא
בחמץ ל"א דהוי דעת אחרת כ"א סילוק רשות לג, סא
בשבת סא
דמיא טפי למתנה ממציאה לג
הפקיר חמץ קורם הפסח וזכה בו לאחר הפסח לג
יאוש מטעם הפקר לג
ליבטל וליהוי הפקר כעפרא דארעא, הפי' בזה לג
מדין נדר או קנין או סילוק רשות לג, סא
ממון עכו"ם אם דין הפקר להו יז
מקדי דעת אחרת מקנה לג
נפ"מ בין הפקר ליאוש לג, סא
נפ"מ בין בהמת הפקר לבהמת מדבר לענין בכורה לג
ע"י שליח לג
פט"ח לאחר מיתת בעליו, אי הוי הפקר סו
שוה"נ מדין יאוש או הפקר סא
ע"ע חמץ

הפקר ב"ד הפקר

אי הוו המעות מתנה ס
אי הוי מדין אפקעינהו ס
אם בכח ב"ד בכל מקום להפקיע ממון מבעליו ו
אמרי' דק כשהוא פושע ו
באיסוה"נ דדבנן ס
מדין הבר"ה מפקירין זרעו דמומר צב
נפ"מ בין הפקר ב"ד לאפקעינהו ס

הפרשת תרומה

אי הוי מצוה חיובית א
ע"ע תרומה

הקדש

איסור אשה נשואה כהקדש ז
נפ"מ בין טלית זה מקודש לי לאשה זו מקודשת לי ז

השבה
ע"ע גזל, גזל בפמשו"פ, גזל עכו"ם

התראה
הטעם רבפ"ע דאורייתא א"צ הכרזה וצריך התראה ובפ"ע
דרבנן צריך הכרזה וא"צ התראה צה
מכת מדרות דרבנן אי בעו התראה צה

ואהבת לרעך כמוך
שלחה האשה שליח לקרשה, אם יש לחשוש שמא יתגנה
עליה כז

זכות
המילה והטבילה אי הוו זכות לגר קטן יד
קירושי האב לקטן אי הוי זכות צז, ק
קירושין אי הוו חוב או זכות צז, ק

זכיה
באיסוה"נ סו
בחמץ בפסח דנכרי סו
בשור הנסקל שהוזמו עריו סא
כח ב"ד לכוף קטן לקרש אשה מרין זכיה יד

זמן
התקרשי לי לאחר זמן ובא אחר וקירשה כד
לא תיקנו זמן בגט ובשטר קירושין נד
פרטי הרינים בזה כד

חוטף
ע"ע גזל

חולה
המקרש אשה חולה בפמשו"פ יז
המקרש אשה חושיב"ס באיסוה"נ ד, יז

חולין שנשחטו בעזרה
קירושין בהם ס
מכרן וקירש ברמיהן ס

חופה
אחר חופת קנין צריך לחופת נמר פט
מסר בתו לחופה בשבת אם מבטלה ממלאכה לב
קורם החופה אסורה האשה לבעלה כא"א ז

חופה שאינה ראוי'
א"ד מדרבנן פה
אי קונה פה, פט
בשבת הוי א"ד משום קנין או כתיבת כתובה פה
ראין קרושי נדה לחופת נדה פט
הא דל"א דהוו העדים פ"ע צג
חסרון כתובה פה
מניעת ביאה מפאת מקרה פה
נפ"מ בין חופה הגומרת לחופת נדה פט
קרושין ע"י שליח בריחוק מקום פה
קירושין בלא ברכת חתנים פה
קירושין תופסין בחייבי לאוין פט

חזקה
דבר שבערוה שאינו פחות משנים, דוקא כשהוחזק י
רוב התלוי במעשה, וחזקה, חזקה עריף יג
וראי גמר ביאתו פז
חזקה דוראי גמר ביאתו בשפחה חרופה פז

חזקה אין אדם עושה בב"ז
כשהאיסור הוא מדרבנן פז
כשהערים מעידים שרק הערה פז
נגר מיגו דל"ג ביאתו פז

חזקה שליח עושה שליחותו
אי סמכינן אחזקה זו אף בראורייתא י
הוי כאילו אמר השליח בפירוש י
וחזקת פנויה, הי עריף יג

חזרה
תוכ"ד בקירושין סו, צט
ע"ע טעות בקירושין

חייבי לאוין
אם קירושין תופסין בהן פה
אם קירושין תופסין בביאת איסור וחופת נדה פט
הא דל"א דהערים הן פ"ע צג

חליפין
לא גזרינן שאלה אטו חליפין עב
נפ"מ בין מתעמ"ל לשאלה בגזירה ראטו חליפין עב
קנין חליפין בטוה"נ סו

חמור
ע"ע פטר חמור, קני את וחמור

חמותו
חתן הדר בבית חמיו לענין חשר סה
לאחר מיתה בשריפה, בכרת או איסור ח

חמץ

אינו ברשותו של אדם לענין איסור	לג
איסור ב״י הוא על חלק האיסור שבו	לג
ביטולו ע״י שליח	לג
הא דהשמיטו במשנה רין המקרש בחמץ	ס
המקרש בחמץ נוקשה רדבנן ושעות רדבנן	ס
המקרש בחמץ נוקשה רדבנן	ס
הפקירו קודם הפסח וזכה בו לאחר הפסח	לג
הפקרו הוי סילוק רשות או רעת אחרת מקנה	לג, סא
ליבטל וליהוי כעפרא דארעא, הפי׳ בזה	לג
מת האב לאחר שש סע״פ אם יורשין בניו חמצו	סו
מת האב לאחר שש סע״פ אם מוטל על היורשין לבערו	סו
נפ״מ בין גר היורש ע״ז לירושת חמץ	סו
שרף חמצו של חבירו בתוך המועד	לג

חמש נשים

ע״ע אשה, קני את וחמור	

חצי שיעור

בגזל	יז
נפ״מ בין איסור גזילה ללאו דלא תגזול	יז

חרס

רין שטר חרס	מז

חשוב

ע״ע ארם חשוב	

חשש

למיתה אי חיישי׳	יד

חתן

הדר בבית חמיו, לענין חשר	סה

טבילה

בגר מכניסתו לכלל ישראל, והמילה מוציאתו מכלל עכו״ם	יד

טבל

אינו רוצה לאכלו, אם מחוייב בתרו״מ	סו
איסורו	סו
מתנות שלא הורמו כהורמו רמיין	סו

טבע

רוב התלוי בטבע אי מקרי רובא	א

טבעת

אין לקדש בטבעת שיש בה אבן	ע
נפ״מ בין אתרוג לטבעת קירושין השאולים ברין לכם	עב
קירשה בטבעת שאולה אם מקודשת	יז, עב
שאל טבעת לקרש בו אי מקודשת מרין מתעמ״ל	עב

טובה

ע״ע מיגו רלטובתו	

טובת הנאה

אי אית ביה רין ממון	סו
גזילת רבר שיש בו טוה״נ	סו
רין ירושה בו	סו
הקנאתו	סו
קירושין בו	סו
קנין חליפין וסורר בטוה״נ	סו
שעבור בו	סו

טומאה

מחשבה בתרומה עושה הפרשה ובטומאה רק הכשר	כו

טלית

טלית זה מקורשת לי, מה רינו	ז

טעות בקידושין

רעתה אמחצלת ורעתה אזוזי	סו
חזרה תוכ״ר בקירושין	סו
כשהטעות בכסף הקירושין ולא במהותם	סו
שליח שהטעה אותו או אותה בקידושין	כג
ע״ע תוך כרי ריבור	

יאוש

אינו מוציא מרשות בעלים ער ראתי ליר זוכה	לג
אינו עושה קנין	לג
ברבר שאינו ברשותו	סא
בשור הנסקל	סא
מטעם הפקר	לג
נפ״מ בין הפקר ליאוש	לג, סא
קרשה בגזל ראחרים אי בעי׳ יאוש וש״ר ברשותו	סח
קרשה בגזל שמסופק אם נתיאשו בעליו	עב
שוה״נ מרין יאוש או הפקר	סא
ע״ע גזל	

יבמה

אם נפקעין הקירושין במיתת האח	ז
הטעם שהבא עליה בלאו ולא במיתה	ז
נקנית אף בביאת איסור	פה

י״ג מדות
דבר הנלמד מי״ג מדות אי הוי ראורייתא ג

י״ג שנים
ע״ע אם, קטן, גדול, נערה, סימנים

י׳ זהובים
מש״ה מקדי עדלה לכם סא

ידים שאין מוכיחות
בגיטין ובקידושין נה

יום ו׳
נישואין ביום ו׳ פא

ים
קידשה במנה וזרקתו לים סב

ירושה
ברבר איסור סו
בטובת הנאה סו
במעשר סו
בע״ז סו
בפחות משו״פ סו
בפטר חמור סו
בצרקה סו
גר, אם יורש אביו סו
כל דאיתיה בירושה איתיה במצוה לקיים ר״ה סו
כל זמן שלא לקחוה יורשים הוו נכסי המת סו
מחילה בו סו
מת ע״פ אחר שש אם בניו יורשים החמץ סו

ישראל
אם יכול לזכות בחמץ בפסח דגוי סו
אתם קרויים אדם י
בהגבהת ע״ז אינה בטילה עולמית סו
הא דלא בטלי ישראל ברוב אוה״ע י
קדושת ישראל אינה נפקעת צב

יתומה
בחשש לקדש יתומה שמא קידשה אביה ע״י שליח י

כהן גדול
דין ב׳ נשים לכה״ג פז
מ״ע לכה״ג לישא בתולה פז
נשא אלמנה ואח״כ נעשה כה״ג פז
קידש אלמנה בביאה פה

כהן הדיוט
קידש גרושה בביאה פה

כותי
אי הוו גירי אמת או גירי אריות צ
אי הוי כעכו״ם צ
קידש אשה צ

כח ב״ד
ע״ע ב״ד, הפקר ב״ד

כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש
אופן האפקעינהו בביאה דשוינהו לערים פ״ע צג
אם שייך לתקן תקנה חדשה ולהפקיע הקידושין ו
במקדש בביאה אי אמרי׳ ג
במקדש במלוה ופרוטה נח
במקדש חייבי לאוין פט
הגדר בזה ו
קידש אשה בכסף אסור א״א אפקעינהו ו
תינח בכסף אפש״ל הפקירו ב״ד כספו משא״כ בביאה צג

כל המחזיק בה זכה
כשהוזמו עריו רשוה״נ, הטעם בזה ס

כל כבודה וכו׳
ע״ע אשה

כל מילתא דא״ר ל״ת וכו׳
בביאת איסור כה

כלאי הכרם
מכרן וקידש ברמיהן ס
המקדש בכלאי הכרם ס

כלב
ראוי רק לכלב אי מיקדי שו״פ יט
ע״ע תנם ע״ג כלב

כסות
ע״ע שאר

כסף
אופן עובר לעשייתן בברכת אירוסין בקידושי כסף א
אי עונשין אאיסור א״א כשקדשה בקנין כסף ג
אם צריך שיחסר מהמקדש כסף קידושין מט
בקידושין, אי הוי מראורייתא ג
דינא דמעות קונות בקידושין ו

רעתה אמחצלת ורעתו אזוזי סו
הא רלא ילפי' קידושין בכסף מנערה המאורסה ג
התקרשי במנה ונתן לה רינר עא
התקרשי לי לאחר ל' יום ונתאכלו המעות, ע"ע זמן כד
טעם חרש בהא דבפמשו"פ לא מיקניא האשה ד
כסף קידושי הקטנה לאביה לא
מעשה בקידושין מיקרי בנתינת הבעל או בקבלת האשה כו
נפ"מ בין קנייני כסף שטר וביאה ג
נפ"מ בין קידושי שטר לכסף ברין שליח נעשה ער עג
קידושי בתו משהוכר עוברה בקידושי כסף לג
קירש בכסף איסור א"א אפקעינהו ו
קירש במעות שקיבל מלוקח ובטל המקח, אי בטלו הקידושין ו
קנין הכסף בקידושין צריכה האשה לזכות בו ד
שטר שא"ב שו"פ אמאי לא ניחוש שמא שו"פ במדי כה
תינח בכסף אפש"ל הפקידו ב"ד כספו משא"כ בביאה צג
ע"ע מעות, ממון, פרוטה, פחות משו"פ

כפיה

יש כפי' בשוטים ויש ברברים לז

כרם

ע"ע כלאי הכרם

כרת

חמותו לאחר מיתה בכרת או בשריפה או איסור ח

כתובה

איסור חופה בשבת משום קנין או כתיבת כתובה פה
ארוסה אם יש לה כתובה לח
בחסרון הכתובה אי מקרי חופה ראויה פה
הטוענת קידשתני אם כייפי' ליה ליתן גט וכתובה לז
טענה קידשתני ונתן גט מעצמו מחוייב ליתן כתובה פ
נעילת דלת בכתובה, אי שייך עג

ל' יום

ע"ע זמן

לא יהיה קדש

אופן המהב"ע בבן ממזר א

לא ירבה לו נשים

אם האיסור בביאה רוקא ג

לא תחלל את בתך

השיא בתו לפסול על מי קאי האיסור מב
כללי הפסולין מב
נישאה הבת מעצמה לפסול מב

לדידי שוה לי

בפריון הבן ע
גרדו ע
שייך רק כשירוע שויו סד

לוה

ע"ע מלוה

לוקח

ע"ע מקח וממכר

לי

לא אמר לי בקידושין נה

לכם

באתרוג דמע"ש יז
באתרוג הפקר יז
בערלה סא
בקידושין יז
דין ממון או היתר אכילה יז
נפ"מ בין אתרוג לקידושין ברין לכם עב
ע"ע מתנה ע"מ להחזיר, ע"ע שאולה, ע"ע גזל

לשבת יצרה

כשאינו מוליר אי מקיים עכ"פ מ"ע דלשבת יצרה א

לשון – בקידושין

ע"ע אמירה בקידושין

לשמה

כתב שטר אירוסין לשמה ושלא מרעתה פד

מדי [שמא שו"פ במדי]

בשטר שא"ב שו"פ אמאי לא ניחוש להא כה
רוקא ברבר המתקיים סר
כששו"פ במדי אם הקידושין מראורייתא סר
קידשה בתמרה יט, סר, סו

מואב

איסור עמון ומואב הוא רק בשמם י
בביטול עמון ומואב בשאר גרים, בטל השם י

מוכר

ע"ע מקח וממכר

מומר

בא על א"א אי אסורה לבעלה צב
בנו מגויה שקידש צב
בנו מישראלית שקידש צב
דין קידושין צב
מדין הפקר בר"ה מפקירין לזרעו צב

מחיית עמלק

בזה"ז אם יש חיוב במחיית עמלק י
בזה"ז אם יש עדיין עמלקים י
החיוב קאי אמלך המשיח או על כל ישראל י

מחילה

בידושה סו
בפמשו"פ, משום רחמנות ולא דאינה ממון סו
דין מחילה בעכו"ם יז
הוי הקנאה או סילוק תביעה יז
פידש שאינו מוחל אפמשו"פ סו, סט
ע"ע פחות משו"פ

מיאון

איסור קרובים רק כשנתגדשה בגט ולא במיאון גדרו ק
קטנה יתומה צריכה גט או מיאון מד
קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה צריכה גט או מיאון מד

מיגו

דבידו נגד חזקה דאמע"ד מב
דל"ג ביאתו נגד חזקה דאעבב"ז פז
לטובתו נגד חזקה דאמע"ד מב
נאמנות אב בנשבית במיגו דקדשתיה לפסול מב

מילה

אי הוי ברכה לבטלה כשלא יכל לסיים המצוה א
בפלוגתת הראשונים אימתי לברך על המילה א
ברכות המילה עובר לעשייתן א
הא דלא חיישינן שמא יקלקל במילה א
ישראל לא בטלי ברוב אוה"נ משום המילה י
מילת גר מוציאתו מכלל עכו"ם וטבילתו מכניסתו לכל ישראל יד
מילת גר קטן אם זכות הוא לו יד
עכו"ם שעדיין לא מל לאו לאיגיודי קיים יד

מילי

שליח עושה שליח בקידושין אי הוי מילי ט

מינאי

לא כתבו בגט אי כשר גה

מיתה

אי חיישי' למיתה יד
אם חיישי' לקול כשמתו העדים לו
שיטת הראשונים במיתה אי שכיחא ע"ע מת ה

מיתות ב"ד

ע"ע סקילה

מכירה

ע"ע מקח וממכר

מכת מרדות

ע"ע מלקות

מלאכה

אף העושה מלאכות המותרות בשבת מבטל מצות שביתה לב
כשמוסר בתו לחופה בשבת אם מבטלה ממלאכה לב

מלוה

אופן דארווח לה זימנא נז
המלוה את חבירו בעדים עג
המקדש במלוה, ופרטי דיניו יח, נז
המקדש במלוה ובעל נט
המקדש במלוה שיש עליה משכון, ופרטי דיניו כב
כל דמקדשה וכו' במקדש במלוה ופרוטה נח
מלוה ופרוטה דעתה אמלוה או אפרוטה יט, נח, עד
מלוה להוצאה ניתנה – עיקר הנתינה לא היתה לשם קידושין אלא למלוה יח
נעילת דלת בכתובה, אי שייך עג
נפ"מ בין המקדש במלוה ופרוטה לפקדון כ

מלך

באיסור דלא יבה נשים, אם רק הבעילה אסורה ג

מלקות

אי בעו התראה צה
להחל בו שמת"א ל' יום, בזה"ז סה
מכת מרדות אי הוו ל"ט צה
פ"ע משום איסור היינו שעברו על לאו שחייבין עליה מלקות צה

ממון

אי בעי' בקידושין דין ממון או היתר אכילה	יז
במע"ש איכא דין ממון בעלים	יז
דין ממון בטוה"נ	סו
דין ממון בפמשו"פ	סו
דיני התנאים בממונות ואיסורים	טז
ע"ע כסף, דין ממון, מעות	

ממזר

אופן המעב"ע בבן מזמר	א
בבן ממזר אם קיים מ"ע דפ"ו	א
בבן ממזר אפשר לקיים שניהם ואין ערל"ת	א
האיסור בהולדת ממזר הוי ההולדה או הבעילה	א
ממזרת, אם יש בה איסור קידושין	מב

מנה

התקדשי במנה ונתן לה דינר	עא
ע"ע כסף, מעות, ממון	

מסוכנת

ע"ע חולה	

מסכת קידושין

טעם לסידור הש"ס קידושין אחר כתובות וגיטין	ה

מעות

דינא דמעות קונות בקידושין	ו
קידש אשה במעות איסור א"א אפקעינהו	ו
קידש במעות שקיבל מלוקח ובטל המקח, אי בטלו הקידושין	ו
קנה במעות דמראורייתא קונות ומדרבנן לא	ו
ע"ע כסף, ממון	

מעות הראשונות לקידושין ניתנו

דינו להלכה	מו

מעילה

אופן המעילה באשה המתקדשת	ז

מעשה

האיך סמכינן ארוב מצויין אצל שחיטה הא תלוי במעשה הוא	יג
המעשה בקידושין הוי בנתינת הבעל או בקבלת האשה	כו
מחשבה דיבור ומעשה אי מוציא מידי מרו"מ	כו
רוב התלוי במעשה וחזקה, חזקה עדיף	יג

מעשר

טבל שאינו רוצה לאכלו, לענין תרו"מ	סו
ירושה בו	סו
קודם מיתתו יחלק כל מעשרותיו	סו
שני, אתרוג דמע"ש	יז
שני, לענין דין ממון בעלים	יז

מצוה

אי הוי ברכה לבטלה כשלא יכל לסיים המצוה	א
אם יש לחלק בין שחיטה לקידושין בחיוב מצוותם	א
הפרשת תרומה ושילוח הקן אי הוו מצוה	א
מצוה הבאה בעבירה - אופן המהב"ע בבן ממזר	א
מצות הנישואין מתחילה מהאירוסין	א
ענין עול בברכת המצוות	א
פ"ו וקידושין הוו ב' מצוות	א
קידושי אשה אי הוי מצוה קיומית או חיובית או רשות	א, ח
שחיטה הוי מצוה קיומית	א

מצוה בו יותר מבשלוחו

הטעם בזה	ח
הפי' בזה למ"ד נשים פטורות ממ"ע דפ"ו	א, ח
למ"ד דאין קידושין מצוה אהיכא קאי	ח

מצוה לקיים דברי המת

בגר	סו
כל דאיתיה בירושה איתיה במלקו"ה	סו

מצוות לאו ליהנות ניתנו

לא חשיב נהנה כשמקיים מצוה באיסוה"נ	סא
נתינה לצרקה רבר שאסר הנאה ממנו	סא

מקום

ע"ע מראה מקום	

מקח וממכר

איסוה"נ, אם אפשר למוכרו	סא
מחילה בפמשו"פ במו"מ	סו
מכר איסוה"נ ללוקח הוו המעות גזל או מתנה	סא
מכר איסוה"נ וקידש ברמיו למי מותר ליהנות מרמיהן	כא
מכר בשש חפץ השוה חמש ופרטי דינים בזה	ע
מכר הגזל וקידש ברמיו	סא
שאלה ליומא מכר הוא	עב

מראה מקום הוא לו

אי אמרי' כן לרינא	יב

משיח
חיוב מחיית עמלק קאי אמלך המשיח או על כל ישראל י

משכון
המקדש במלוה שיש עליה משכון ופרטי דיניו כב
התקדשי במנה והניח משכון עליה ופרטי דיניו כא

מת
כל זמן שקיבלו היורשים נכסיו, הוו נכסי המת סו
עכו"ם, אי שרי בהנאה יט
ע"ע מצוה לקיים דברי המת, מיתה, ירושה

מתנה
במכירת איסוה"נ הוו המעות גזל או מתנה סא
הפקר רמיא טפי למתנה ממציאה לג
הפקר ב"ד אי הוו המעות מתנה ס

מתנה ע"מ להחזיר
אי בעי' הקנאה גמורה עב
בקידושין עב
נפ"מ בין מתעמ"ל ושאלה בגזירה ראטו חליפין עב
קיבל חפץ במתעמ"ל וקידש בו עב

נאמנות
אב על בתו לומר קירשתיה וגרשתיה ופרטי דיניו ל, לג
איסור קרובים בטענתו דקרשתיך פ
איסור קרובים בטענתה קירשתני פ
במקום דאין האב נאמן אי חושש הבעל לג
בנתגיירתי, מטעם שא"נ חר"א או מדין ע"א לו
האב לומר נשבית ופריתיה לה
האב, על בנו לעונשים מא
ע"ע קרובים, אב

נדה
דמיון קדושי נדה לחופת נדה פט
חופת נדה אי קונה פח, פט
ע"ע חופת נדה

נדוי
החל בו שמתא ל' יום בזה"ז, אי מלקין אותו סה

נדר
אסר הנאתו על עצמו סא
הפקר מדין נדר או קנין או סילוק רשות לג, סא
נתינה לצדקה רבר שאסר הנאתו ממנו סא
שא"נ חר"א מטעם נדר או הוראת בע"ר לו
שליח אינו יכול להפקיר מטעם נדר אבל סתמא יכול לג

נטילת ידים
הא דלא הזכר רבנט"י הברכה לאחר המצוה א
המשכות המצוה עד לאחר הניגוב א

ניגוב
המשכות מצות נט"י עד לאחר הניגוב א

נישואין
ביום ו' פא
חיוב הנשואין מבן י"ז או י"ח א
חשקה נפשו בתורה משהה נישואיו א
לא נישאו עד יב"ח אוכלת משלו פא
מצות הנישואין מתחילה מהאירוסין א
פילגש, אי שרי לנושאה א
קורם ברכת אירוסין אסורה האשה לבעל כא"א ז
קורם החופה אסורה האשה לבעל כא"א ז

נכרי
אם יכול ישראל לזכות בחמצו בפסח סו

נערה
הביאה סימנים תוך ו' חדשים ה"ה בוגרת או נערה לד
הסכמתה לקירושי אביה עה
מעשה ידיה לאביה לב
נתקדשה שלא לרעת אביה עו, עז
קדשה אביה בבוקר וקדשה עצמה בערב לד
קדשה אביה שלא לרעתה עו
זכות האם בקירושיה ע"ע אב
ע"ע סימנים, גדולה, קטנה

נערה המאורסה
הא דלא ילפי' קידושין בכסף ושטר מנערה המאורסה ג
כשנתקדשה בכסף אי סוקלין ג

נשים
באיסור דלא ירבה לו נשים אי צריך שיבעלנה ג
במ"ע דפ"ו א
במ"ע דקידושין א
דין ב' נשים לכה"ג פז
בהא דמצוה בה יותר מבשלוחה למ"ד דפטורה מפ"ו א
מת השליח מותר לישא אלמנה שמת בעלה לאחר השליחות יד
מת השליח מותר לישא אשה שנתגרשה לאחר השליחות יד

נתינה בקידושין
אם יש בה איסור מב
נתן הוא ואמר הוא נג

נתן הוא ואמרה היא נג
נתנה היא ואמרה היא נא, נג
נתנה היא ואמרה היא בארם חשוב נא, נג
נתנה היא ואמר הוא נג

סודר

קנין סודר בטוה"נ סו

סילוק [רשות, תביעה]

הפקר חמץ לא הוי רעת אחרת מקנה כ"א סילוק רשות לג
הפקר מדין סילוק רשות או נדר או קנין סא
יש הפקר העושה קנין ויש המסלק רשות לג
מחילה הוי הקנאה או סילוק רשות יז

סימנים

בן י"ג שנים אי בעי' ערות אב"ש מא
הביא ב' שערות אי בעי' ערות אשנים מא
הביאה סימנים תוך ו' חדשים הוית בוגרת או נערה לד
קרשה אביה בבוקר וקרשה עצמה בערב לד
ע"ע נערה, גרולה

סנהדרין

האיך אזלי' בסנהדרין בתר רוב הא הוו קבוע י

סקילה

בני זה בן י"ג שנים אי סוקלין על ידו מא
קרשה בשור הנסקל, ופרטי דיניו ס
ע"ע שור הנסקל

עבד כנעני

הילך מנה והתקדשי לפלוני מט
מדין שניהם נ
קידושין מדין ע"כ, ופרטי דיניו מט

עבודה זרה

לענין ירושה סו
ישראל שהגביהה אינה בטילה עולמית סו

עגלה ערופה

מכרה וקידש ברמיה ס
קידושין בה ס

עד אחד

בקידושין עח
דין שליח נעשה עד, ופרטי דיניו עג
המקדש בע"א אי חוששין לקידושין ב
נאמנות אדם לומר נתגיירתי מטעם שא"נ חר"א או מדין ע"א לו

עדים

אופן האפקעינהו בביאה דשוינהו לעדים פ"ע צג
אי חוששין לקול כשהלכו העדים למדה"י לו
בריקתם בדרישה וחקירה עג
בקידושין דחייבי לאוין צג
הא דל"א דהעדים חבין לקרוביהן צו
המלוה את חבירו בעדים עג
המקדש בלא עדים אי חוששין לקידושין ב
המקדש בפ"ע לא הוי קידושין וראי או ספק קידושין צה
המקדש בפ"ע אי צריכה גט צה
הן הן עדי יחוד ועדי ביאה ופרטי דיניו פח
מינוי שליחות לקידושין אי בעי עדים צז
מן האם, בקידושין אי הוי מדרבנן ג
נפ"מ בין פ"ע ראורייתא לדרבנן צד
עדי ביאה אם צריכים לדאות מעשה הביאה פח
פ"ע ראורייתא ודרבנן אי בעו הכרזה והתראה צה
פ"ע משום איסור, גדרם צה
קרשה בפ"ע, ופרטי דיניו צג, צה, צו
קרשתי בתי עם בן י"ג ועדים אומרים שקטן היה לו
קידשתיך בפני פלוני ופלוני לו
קידשתיך סתם, אי יכול לפרש רבלא עדים קאמר לו
שא"נ חר"א נגר עדים, ופרטי דיניו לו

עדות שבטלה מקצתה וכו'

בכל עדי קידושין שחבין לקרוביהן צו

עובר

קידושי בתו משהוכר עוברה, ופרטי דיניו לג

עובר לעשייתן

בברכת המצוות תליא אם תלוי בדעת אחרים א
בברכת השבח אי בעי' עו"ל א
הא דלא חיישי' בברכה עו"ל שמא יקלקל א

עונה

ע"ע שאר

עונשין

אם עונשין מן הדין דג"ש והיקש ג
אם עונשין מאיסור א"א כשקדשה בקנין כסף ג

עונשין מן הדין

ע"ע אין עונשין

עזרה

ע"ע חולין שנשחטו בעזרה

עיניה נתנה באחר

נגר שא"נ חר"א לו
גררו לו

עכו"ם

אישות לעכו"ם א
אתם קרויים אדם י
ביאתו, אם אוסר האשה על בעלה צב
ביאתו, אם אוסר האשה על עצמו כשנתגייר צב
גזל מישראל ונתגייר אם מחוייב בהשבה יז
דין השבה בעכו"ם יז
דין מחילה בעכו"ם יז
ממון עכו"ם אם דין הפקר להם יז
מת עכו"ם אי שרי בהנאה יט
נפ"מ בין עכו"ם רלאו לאיגיורי קאים לקטן יד
עכו"ם בעכו"ם מיבטיל ברוב י
שקירש בזה"ז צא
ע"ע גר, נכרי, גזל עכו"ם

על מנת

כמאן פסקינן בהאומר על מנת טו, צז
ע"ע תנאי

עמון

איסור עמון ומואב הוא רק בשמם י
האיך מקבלים גרים ולא חיישי' שמא עמונים הם י
לא חיישי' להו כיון דבטלו ברובא י

עמלק

אי שייך דין גירות בעמלקים י
חיוב מחיית עמלק בזה"ז י
מחיית עמלק חיובו אמלך המשיח או על כל ישראל י

עסוקין באותו ענין

האופן בזה נו

עקר

אי מחוייב אפ"ו א

ערב

מדין שניהם נ
קידושין מדין ערב ופרטי דיניו נ

ערלה

הטעם בהא דערלה מיקרי לכם סא
המקרש בערלה ס
מכרו וקירש ברמיו ס

עשה דוחה ל"ת

בבנו ממזר יכול לקיים שניהם ואין ערל"ת א

פדיון הבן

אי בעי' רקייץ ע
כשאומר לרירי שוה לי ע

פחות משו"פ

אם רין ממון לו סו
בן נח נהרג על פמשו"פ יז
גזל פמשו"פ לענין השבה יז
גזל פמשו"פ וקירש בו סט
גזלה, וחזר וגזל פמשו"פ סו
גזלה, ועריין לא נורע לבעלים סו
דין מחילתו משום דחמנות או דאינה ממון סו
המקרש בפחות משו"פ ובעל נט
טעם חרש בהא דאשה בפמשו"פ לא מיקניא ר
לגוזלו, אי שרי לכתחילה סט
לענין ירושה סו
מחילה בפמשו"פ דמו"מ סו
קירש בו אשה חולה יז
שטר שא"ב שו"פ אמאי לא ניחוש שמא שו"פ במרי ע"ע פרוטה כה

פטר חמור

אי הוי הפקר לאחר מיתת בעליו סו
דין ירושתו סו
הגונבו, לענין תשלומין סו
מכרו וקירש ברמיו ס
קירש בו אשה ס

פילגש

אם מקיים בה מצות פ"ו א
אם מותר לנושאה א

פירות

מחשש דפירות לא תיקנו זמן בגיטין נר

פלוני

ע"ע תן מנה לפלוני, הילך מנה לפלוני

פסול

אם יכול האב לקרש בתו לפסול מב
הוזהרו כשרים להנשא לפסולים מב
קירש בתו לפסול על מי חל האיסור דלא תחלל, ופרטי דיניו מב

פסולי עדות

ע"ע ערים

פסח

רין זכיה בחמץ בפסח דגוי סו
מת ע"פ אחר שש, אם מחוייבין היורשין לבער החמץ סו
נפ"מ בין גר היורש ע"ז לירושת חמץ בפסח סו
ע"ע חמץ

פקדון

המקרש בפקדון ופרטי ריניו כ
כנסי זה בפקדון ואח"כ א"ל התקדשי בו סז
נפ"מ בין המקרש במלוה ופרוטה לפקדון כ

פרוטה

גדר הנאה בקידושין יז
גדר הקידושין בארם חשוב יז
גזל שו"פ ברבר שאין בעליו מקפיד סט
רבר הראוי רק לכלב אי מקרי שו"פ יט
רין הפרוטה אם צריך גם בנותן ובמקבל יז
המקרש במלוה ופרוטה רעתה אמלוה או אפרוטה יט, נח
כל רמקרש וכו' במקרש במלוה ופרוטה נח
נפ"מ בין מקרש במלוה ופרוטה לפקרון כ

פריה ורביה

אופן המהב"ע בבן ממזר א
אם מקיים בהשתרלות אף שלא הוליר א
בבן ממזר אם מקיים המצוה, ופרטי ריניו א
בפלגש אם מקיים פ"ו א
הערה והביאה הוו גוף המצוה או הכשר א
כשאינו מוליר אם מקיים עכ"פ המצוה דלשבת יצרה א
נשים אם חייבות במ"ע זו א
נתעברה באמבטי לענין פ"ו א
עקר אם מחוייב במ"ע רפ"ו א
פ"ו וקירושין אם ב' מצוות הן א

פרנסה

אשה אם דרכה לשוט על פרנסה י

צאי וקבלי קידושיך

מרין שליח או מרין תנם ע"ג כלב מז

צדיק

ניחא ליה לצדיק ליקבר בקבר שלו סו

צדקה

אי חיישי' שמא לא יקבלו העני א
רין ירושתו סו
הטעם שאין מברכין על קיום המצוה א
נתינה לצדקה רבר שאסר הנאה ממנו סא
צריך לחלקו קורם מיתתו סו

ציפורי מצורע

קידושין בהן ס
מכרן וקידש ברמיהן ס

צרה

אשה אם נעשית שליח לקידושין כח
המקרש חמש נשים אי הוי כקני את וחמור כט

קבוע

האיך אזלי' בסנהדרין בתר רוב הא אדם הוי קבוע י
כל שאין האיסור ניכר לא קרוי קבוע י
ע"ע רוב

קבר

ניחא לצריק ליקבר בקבר שלו סו

קול

אי חוששין לקול כשאין ערים לו

קולבן

האחין והשותפין פטורין מן הקולבן סו

קידושין

אופן המעילה באשה ז
אי יש לחלק בין שחיטה לקירושין בחיוב מצוותם א
אי בעי' לכם בקירושין יז
אי צריך שיחסר מהמקרש כסף הקירושין מט
אי שייך לומר כל רמקרש וכו' במקרש בביאה ג
אין נפ"מ לגבי עצם הקירושין ע"י שליח ח
איסור אשה נשואה כהקרש ז
ב' ענינים בקירושין ז
בחשש הברכה קורם הקירושין שמא לא תרצה האשה א
ביבמה אם נפקעו הקירושין במיתת האח ז
בממזרת ונתינה אם יש איסור בקירושין מב
ברכת אירוסין אי קורמת לנישואין א
בתנאי בקירושין אם חלין הקירושין מיר או לכשיתן סו
גדר הנאה בקירושין יז
גדר הקירושין בארם חשוב יז
דינא רמעות קונות בקירושין ו
ריני התנאים בקירושין סו, סז
רמיון קירושי נרה לחופת נרה פט
רר בלא קירושין אי אית בי' מין אישות א

רשב"ע ראינו פחות משנים אי הוי רוקא כשהוחזק י
הבא מיהבה אי הוי הסכמה לקידושין סג
טעם חרש בהא דהמקרש באסוה"נ אינה מקודשת ד
טעם חדש בהא ראשה בפמשו"פ אינה מקורשת ד
טעם לסירור הש"ס קידושין לאחר כתובות וגיטין ה
טענת אונס בקיום התנאי רקידושין טז
כותי שקירש צ
לא תיקנו זמן בקידושין נד
למה אין מברכין לקדש אשה א
לשון בקידושין נב
מינוי שליחות לקידושין אי בעי עדים צז
מעות הראשונות לקידושין ניתנו מו
מעשה בקידושין מקרי בנתינת הבעל או בקבלת האשה כו
מצות הנשואין מתחילה מהאירוסין א
נפ"מ באופן הקידושין לענין עובר לעשייתן א
נשים אם חייבות במ"ע רקידושין א
נתתי טבעת לקידושין וערים מעירים רלשם פקרון נתנה לו
עכו"ם שקירש צא
פ"ו וקידושין הם ב' מצוות א
קירשה השליח בקידושין דרבנן אי מקרי שינוי בשליחות יב
קטן אם ב"ד יכולין לקרש לו אשה מרין זכיה יד
קירושי אשה אי הוי מצוה חיובית או קיומית או הכשר מצוה א, ח
קירושי קטנה לאביה לא
קירושי קטן אי חוב הוא לו צז
קידושין תופסין בחייבי לאוין פה
קידושין תופסין הא רל"א דהערים הם פ"ע צג
קידושין תופסין בביאת איסור וחופת נדה פט
קירשה ברבר הראוי וברבר שאינו ראוי יט
קנין כסף רקידושין צריכה האשה לקנותם בקנין ד
שלחה האשה שליח לקרשה באיסור רשמא יתגנה כז, כח
תוכ"ד לענין חזרה סו
קניני כסף שטר וביאה בקידושין, עיין ערכם
בגזל, עיין ערכו
בטובת הנאה, עיין ערכו
במתנה ע"מ להחזיר, עיין ערכו
בפקרון, עיין ערכו
במלוה, עיין ערכו
המקרש בפסולי ערות, עיין ערכו
מרין עבר כנעני, עיין ערכו
מרין ערב, עיין ערכו
מומר שקירש, עיין ערכו
קירושי אשה חולה באיסוה"נ, איסוה"נ מררבנן ע"ע איסור הנאה
בטבעת שאולה, ע"ע טבעת, שאולה
הן הן עדי יחור ועדי ביאה, ע"ע עדים
בתמרה, אי חיישי' שמאי שו"פ במרי, ע"ע מרי
התקדשי לי לאחר ל' יום ובא אחר וקירשה, ע"ע זמן
טעות בקידושין, ע"ע טעות, תוכ"ד
ע"ע גט, כתובה, קרובים, חזקה שליח עושה שליחותו, שליח, קרובים, פרוסה, פחות משו"פ

קיץ

בפריון הבן ע
בקידושין ע
כשאומר לרירי שוה לי ע
ע"ע שומא, לרירי שוה לי

קנאין פוגעין בו

בשויא אנפשי' חר"א לו

קטן

אם ב"ד יכולין לקרש לו אשה מרין זכיה יד
אמאי מהני קידושי אביו, הא חוב הוא לו צז, ק
בב"נ כל שהוא בר רעת מיקרי גרול בשליחות יד
גזל מקטן אי מחוייב בהשבה מז
גר קטן אינו יכול להחליט לעצמו שמתגייר יז
נפ"מ בין עכו"ם רלאו לאיגיורי קאי לקטן יד
קירשתי בתי לבן י"ג וערים מעירים שקטן היה לו

קטנה

אי יכול אב לקרש בתו משהוכר עוברה לג
אם יכול האב לקרשה לכל מי שירצה מב
באיזה אופן יש לאביה לקרשה מו
הטעם רמהני מיאון בקטנה ק
הסכים אביה לקירושיה מז
הסכמתה לקירושי אביה עז
יתומה שנתקרשה צריכה גט או מיאון מד
כשמוסר בתו לחופה בשבת אי מבטלה ממלאכה לב
מעשה יריה לאביה לב
מציאתה לאביה מררבנן לא
נאמנות האב על בתו לומר קרשתיה וגרשתיה ל
נתקרשה שלא לרעת אביה צריכה גט או מיאון מד
נתקרשה שלא לרעת אביה עו, עז
צאי וקבלי קירושייך מז
קרושיה לאביה לא
קירשה אביה יוצאת רק בגט מג
קירשתיה כשהיתה קטנה ועכשיו היא גרולה לד
שזינתה לרצונה ק
ע"ע אב

קני את וחמור

אי קני כט
המקרש חמש נשים אי הוי קני את וחמור כט

קנין

בטובת הנאה סו
במעמ"ל אי בעי' הקנאה גמורה עב
הפקר מרין נרר או קנין או סילוק רשות סא
חופה בשבת אי אסור משום קנין או כתיבת כתובה פה
יאוש אינו עושה קנין לג
יש הפקר שעושה קנין ויש שרק מסלק רשות לג
מחילה הוי הקנאה או סילוק תביעה יז
קירשה בגזל ראחרים אי בעי' יאוש וש"ר ברשותו סח

קרובים

אביה אם נעשה שליח לקרשה מה
איסורים בטענתה קירשתני, ופרטי ריניו פ
איסורים בטענתו קירשתיה, ופרטי ריניו פ
איסורם, כשמקרש ע"י שליח ומת הוי מרינא או קנסא י
איסורן, אי מיחשיב כחוב או הפסד לט
איסורן, כשנתגרשה ע"י מיאון ק
אם צריכה רעת האב בקירושיה עו
אמאי מהני קידושי אב לבנו הא מיתסר עי"ז בקרובים וחוב הוא לו צז, ק
בכל ערי קירושין אמאי לא רחבין לקרוביהן צו
גירשה רק כרי שלא תתעגן אם אסור בקרובותיה לט
הא רלא אסרינן לכל הנשים שבעולם להינשא כשמת השליח י
מת השליח ובאו כל הקרובות והעירו שלא קירשן יב

ראוי

הראוי רק לכלב אי מקרי שו"פ יט
קירשה ברבר הראוי וברבר שאינו ראוי אי מקורשת יט

רבינא ורב אשי

בפלוגתת רבינא ורב אשי כמאן פסקינן פד

רוב

ארם בארם אי בטיל ברוב י
בביטול עמון ומוב בשאר גרים, בטל השם י
ביטול ברוב מהני רק על קריאת שם הכולל י
הא רלא בטלי ישראל ברוב אוה"ע י
האיך אזלי' בסנהררין בתר רוב הא ארם הוי קבוע י
השם איסור נשאר אף לאחר שנתבטל ברוב היתר י
התלוי בטבע, אי מקרי רובא א
התלוי במעשה וחזקה חזקה עריף יג
כל שאין האיסור ניכר לא מקרי קבוע י
עכו"ם בעכו"ם מיבטיל ברובא י

רוב מצויין אצל שחיטה

האיך סמכי' ע"ז הא הוי תלוי במעשה יג

רשות

הא רהפקר רחמץ לא הוי רעת אחרת כ"א סילוק רשות לג
חמץ ברשותו של ארם לענין איסור לג
יאוש ברבר שאינו ברשותו סא
יש הפקר העושה קנין ויש שרק מסלק רשות לג
ע"ע שינוי רשות

רשע

ע"ע אין ארם משים עצמו רשע

שאר [כסות ועונה]

אי הוי חוב למתקרש מפני שמתחייב בזה צז, ק
אמאי מהני קירושי אב לקטן הא חוב הוא לו צז, ק

שאלה

הא רלא גזרי' שאלה משום חליפין עב
נפ"מ בין אתרוג לקירושין ברין רלכם עב
קירשה בטבעת שאולה יז, עב
שאל אתרוג אי י"ח מדין מתעמ"ל עב
שאלה ליומא מכר הוא עב

שבויה

נאמנות האב על בתו לומר נשבית ופריתיה לה

שבת

אף העושה מלאכות המותרות בשבת מבטל מ"ע רתשבות לב
חופה בשבת אסור משום קנין או כתיבת כתובה פה
כשמוסר בתו לחופה בשבת אם מבטלה ממלאכה לב

שוה פרוטה

ע"ע פרוטה, פחות משו"פ, מרי [שמא שו"פ במרי]

שויא אנפשי' תתיכה דאיסורא

אי חוששין לקול כשהלכו ערים למרה"י לו
הוא טוען שנתן הטבעת לשם קירושין וערים אומרים לשם פקרון לו
היכא רשא"נ חר"א אי קנאין פוגעין בו לו
הכחישוהו ערים, ואח"כ חזר בו בלא אמתלא לו
מטעם נרר או מטעם הודאת בע"ר לו
נאמנות ארם לומר נתגיירתי מטעם שא"נ חר"א או מרין ע"א לו

נגר חזקה ראין אדם משים עצמו רשע לו
נגר חשש רשמא עיני' נתנה באחר לו
קידשתיך בפני פלוני ופלוני לו
קידשתיך סתם אי יכול לפרש רבלא ערים קאמר לו
קידשתי בתי לבן י"ג ועדים אומרים קטן היה לו

שומא

בשיראי ע
טבעת עם אבן לענין שומא ע
נפ"מ בין שיראי לשאר חפצים ע

שור הנסקל

הטעם שבהוזמו עריו כל המחזיק זכה סא
המקרש בשור הנסקל ס
מרין יאוש או מרין הפקר סא
מכרו וקירש ברמיו ס
נתייאש ממנו סא

שותף

פטור מן הקולבן סו

שחיטה

אי הוי ברכה לבטלה כשלא יכול לסיים המצוה א
הא רלא חיישי' שמא יקלקל בשחיטה א
האיך סמכי' ארוב מצויין א"ש הא הוי תלוי במעשה יג
הוי מצוה קיומית א
נפ"מ בין שחיטה לקירושין בחיוב מצוותם א

שטר

אירוסין, שכתב לשמה ושלא לדעתה פד
הא רלא ילפי' קירושין בשטר מנערה המאורסה ג
התקרשי לי בשטר זה לאחר זמן ובא אחר וקירשה כה
חרס, אי כשר מז
נפ"מ בין קנייני כסף שטר וביאה ג
נפ"מ בין קירושי שטר לכסף ברין שליח נעשה ער עג
ענין עו"ל בברכת אירוסין בקירושי שטר א
קירושי בתו משהוכר עוברה בקנין שטר לג
קנין שטר בקירושין אי הוי מראורייתא ג
שטר שא"ב שו"פ אמאי לא ניחוש שמא שו"פ במרי כה

שיעור

חצי שיעור בגזל יז
נפ"מ בין איסור גזילה ללאו רלא תגזול בגזילת ח"ש יז

שיעורין

בב"נ כל שהוא בר רעת מיקרי גדול יד
לא ניתנו שיעורין לב"נ יד

שילוח הקן

אי הוי מצוה חיובית א

שינוי רשות

קירשה בגזל ראחרים אי בעי' יאוש וש"ד ברשותו ע"ע גזל סח

שיראי

לענין שומא ע
נפ"מ בין שיראי לשאר חפצים ע

שכיח

במילתא רלא שכיחא לא משוי שליח יג

שלושים יום

ע"ע זמן

שליח

אב אי נעשה שליח לקדושי בתו בוגרת מה
אי סמכינן אחזקה רשליח עושה שליחותו י
אין נפ"מ בעצם הקירושין ע"י שליח ח
אינו יכול להפקיר מטעם נרר אבל להפקיר סתם יכול לג
איסור קרובים כשמקרש ע"י שליח, הוי מרינא או קנסא י
אמר לשליח קרש לי אשה פלונית וקירשה לעצמו כג, כו
אשה אם נעשית שליח לקירושין כח
ביטול חמץ ע"י שליח לג
במילתא רלא שכיחא לא משוי שליח יר
גירש אשה בע"כ ע"י שליח אם מגורשת ט
דין שליחות לקטן מז
הילך מנה והתקרשי לפלוני, אם עשאו שליח מט
זכות האב בקירושי בתו אי הוי מרין שליחות מד
חזקה שלעש"ל הוי כאילו אמר השליח בפירוש י
חזקה שלעש"ל וחזקת פנויה הי עדיף יג
לא משוי שליח כ"א באופן רתפסי קירושין באותה שעה יר
מינוי שליחות לקירושין אי בעי ערים צז
מת השליח מותר לישא אלמנה שמת בעלה לאחר השליחות יר
מת השליח מותר לישא אשה שנתגרשה לאחר השליחות יר
מת השליח מותר לישא גיורת יד
נעשה ער ע"ג
נפ"מ בין שליח שהטעה אותה להטעה אותו כג
צאי וקבלי קידושיך אי מועיל מרין שליח מז
קירושין ע"י שליח בריחוק מקום אי מקרי חופה שא"ר פה
קירשה השליח קירושין דרבנן אי מקרי שינוי בשליחות יב
שלחה האשה שליח לקרשה אי שייך האיסור רשמא יתגנה עליה כז, כח

שלחה שליח לקרשה והלכה וקרשה את עצמה כו
שליח עושה שליח בקירושין ט
שרף חמצו של חברו בתוך המועד שלא ברשותו לג
תן מנה לפלוני ואקרש אני לו, או עשאו שליח נ
ע"ע מצוה בו יותר מבשלוחו

שם

בביטול עמון ומואב בשאר גרים, בטל השם י
ביטול ברוב מהני רק על קריאת שם הכולל י
השם איסור נשאר אף לאחר שנתבטל ברוב היתר י

שמא עיניה נתנה באחר

ע"ע עיניה נתנה באחר

שמא שו"פ במדי

ע"ע מרי

שמתא

שחל על ארם ל' יום, אי מלקין בזה"ז סה

שנים

ע"ע קטן, גרול, קטנה, גרולה, נערה, סימנים

שערות

ע"ע סימנים

שפחה חרופה

מהות סו"ב בש"ח פז

שעבוד

בטובת הנאה סו
נפ"מ בין שעבור לירושה בטוה"נ סו

שריפה

חמותו לאחר מיתה בשריפה או כרת או איסור ח

שריפת חמץ

שרף חמצו של חבירו בתוך המועד שלא ברשותו לג
ע"ע חמץ

תוך כדי דיבור

אי הוי מראורייתא או מדרבנן צט
בקירושין סו
תוך כדי דיבור צט
ע"ע טעות

תורה

חשקה נפשו בתורה הטעם שמותר להשהות נישואיו א

תמרה

קירשה בתמרה יט, סו
קירשה בתמרה, רוקא סד

תנאי

אף בלא ריני התנאים שיועיל מרין אומרנא עב
בקירושין, חלין הקירושין מיר או לכשיקיים התנאי טו
ריני התנאים בממונות ואיסורים טז
ריני התנאים בקידושין טז
המקרש על תנאי ובעל נט
טענת אונס בקיום התנאי בקירושין טז
כמאן פסקינן בהאומר על מנת טו
כמאן פסקי' בפלוגתת התנאים אי בעי' ריני התנאים טז
נאמנות אב לומר תנאי היה בקירושין תוכ"ד מאמירת קירשתיה לג

תן מנה לפלוני

ואקרש אני לך מח
וקרש אני לו נ

תנם ע"ג כלב

צאי וקבלי קירושייך אם מועיל מרין תנם ע"ג כלב מז

תקיעה

אי הוי ברכה לבטלה כשלא יכל לסיים המצוה א

תקנה

לתקן תקנה חרשה ועי"ז להפקיע קירושין אם יכולים ו

תרומה

איסור טבל רפתיך בי' תרומה סו
במחשבה, משויא הפרשה, ובטומאה משויא המחשבה הכשר כו
הפרשתה, אי הוי מצוה חיובית א
טבל שאינו רוצה לאכלו, לענין תרומה סו
לא נישאו ער יב"ח אוכלת משלו תרומה פא
מתנות שלא הורמו כהורמו רמיין סו

לעילוי נשמת

בעלי ואבינו עט"ר

רבי שאול בן מרסל ע"ה

תנצב"ה

הונצח ע"י אשתו שושנה בת משה
בנו ראובן בן שאול
ונכדיו ומשפחתו

לעילוי נשמת

אבינו סבינו

אליהו בן מרים חלביה

תנצב"ה

הונצח ע"י אשתו ובניו ונכדיו

לעילוי נשמות

הרב ר' צבי אלימלך ב"ר יוסף הלוי **האשה החשובה מינקא בת ר' יצחק**

תנצב"ה

הונצח ע"י משפחת ר' פינחס שלום אטלס ורעיתו

לעילוי נשמת

אבי מורי

הר״ר מאיר צבי בן ר׳ שמעון ז״ל

הונצח ע״י בנו

יחזקאל שרגא בראך

לכבוד מו״ר הגאב״ד אונגוואר
שליט״א

הרב יעקב איזראעל
מרא דאתרא קהל אהבה ואחוה

לכבוד כ״ק מרן אדמו״ר מאונגוואר
שליט״א

ביהכ״נ אהבה ואחוה
1781 אושען פארקוויי
ברוקלין, נ.י. 11223

לעילוי נשמת

קילא מרים בת הר״ר יצחק אייזיק ע״ה

לעילוי נשמת
אבי מורי

מוה״ר ר׳ אליעזר ב״ר רפאל אהרן ז״ל

נפטר כ״ו טבת, תשנ״ב

הונצח ע״י בנו
מרדכי קנאפלער וזוגתו

ברכה לראש משביר

ברוב עוז ותעצומות
אגיש רב ברכות חמות
לאיש חמודות
כ"ק מורנו ורבינו הגאון האדיר פוסק הדור
אשר משפיע עלינו מזיו תורתו הקדושה בכל עת ועונה
ותורת ה' תמימה הוא בונה

מרן אדמו"ר גאב"ד אונגוואר שליט"א

ויה"ר מלפני אבינו שבשמים
שעל ממלכתו יאריך ימים בטוב ובנעימים
וירווה רב נחת דקדושה מכל יוצ"ח
ומכל תלמידיו וידידיו וכלל ישראל
ויזכה להרים קרן התורה והיראה לתפארת ישראל

המברכו המעריכו כערכו הרם

דוד ארי' פריעדמאן
ראש הקהל